DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

Mahkeme Kayıtları Işığında 17. YÜZYIL İSTANBUL'UNDA SOSYO-EKONOMİK YAŞAM

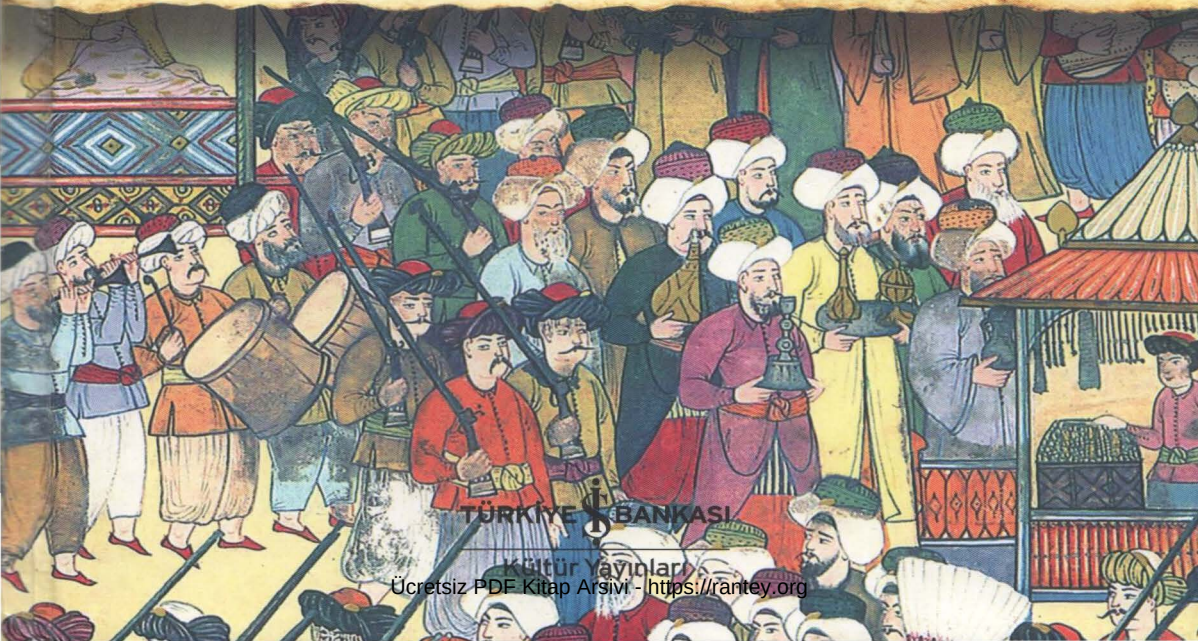
SOCIAL AND ECONOMIC LIFE IN SEVENTEENTH-CENTURY ISTANBUL
Glimpses from Court Records

Editör / *Edited by*
Timur Kuran

Cilt 1 / *Volume 1*

Esnaf ve Loncalar • Hıristiyan ve Yahudi Cemaat İşleri • Yabancılar

Guilds and Guildsmen • Communal Affairs of Christians and Jews • Foreigners

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Mahkeme Kayıtları Işığında 17. YÜZYIL İSTANBUL'UNDA SOSYO-EKONOMİK YAŞAM

SOCIAL AND ECONOMIC LIFE IN SEVENTEENTH-CENTURY ISTANBUL
Glimpses from Court Records

Editör / *Edited by*
Timur Kuran

Cilt 1 / *Volume 1*

Esnaf ve Loncalar • Hıristiyan ve Yahudi Cemaat İşleri • Yabancılar

Guilds and Guildsmen • Communal Affairs of Christians and Jews • Foreigners

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - kitapkurdu.org

TARİH / HISTORY

YAYINA HAZIRLAYAN / EDITED BY: TİMUR KURAN

MAHKEME KAYITLARI IŞIĞINDA

17. YÜZYIL İSTANBUL'UNDA SOSYO-EKONOMİK YAŞAM - CİLT 1

SOCIAL AND ECONOMIC LIFE IN SEVENTEENTH-CENTURY ISTANBUL:
GLIMPSES FROM COURT RECORDS - VOL. 1

OSMANLICA TRANSKRİPSİYONLAR VE TÜRKÇE ÖZETLER /
OTTOMAN TRANSCRIPTS AND TURKISH SUMMARIES
MÜSLÜM İSTEKLİ, ÖMER FARUK BAHADUR

İNGİLİZCE ÖZETLER / ENGLISH SUMMARIES
NUR BANU KAVAKLI BİRDAL, MEHMET SİNAN BİRDAL

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2010
Sertifika No: 11213

EDİTÖR / EDITOR
EMRE YALÇIN

GÖRSEL YÖNETMEN / CHIEF DESIGNER
BİROL BAYRAM

GRAFİK TASARIM UYGULAMA / GRAPHIC PRODUCTION
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASKI: MART 2010 / FIRST PRINT: MARCH 2010

ISBN 978-605-360-001-5

BASKI / PRINT
KİTAP MATBAACILIK SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
(0212) 482 99 10
DAVUTPAŞA CADDESİ NO: 123 KAT: 1 TOPKAPI İSTANBUL
Sertifika No: 0107-34-007147

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

All rights reserved. No part of this book may be reproduced without written permission from the publisher, except by a reviewer who may quote brief passages in a review; nor may any part of this book be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means electronic, mechanical, photocopying, recording, dubbing, or other without written permission from the publisher.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, NO: 144/4 BEYOĞLU 34430 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Yayına Hazırlayan / Edited by
Timur Kuran

mahkeme kayıtları ışığında

17. Yüzyıl İstanbul'unda Sosyo-Ekonomik Yaşam

Cilt 1
Esnaf ve loncalar
Hıristiyan ve Yahudi cemaat işleri • Yabancılar

Social and Economic Life in Seventeenth-Century Istanbul

glimpses from court records

Volume 1
Guilds and guildsmen
Communal affairs of Christians and Jews • Foreigners

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İÇİNDEKİLER / *CONTENTS*

Sunuş 1
Preface 7
Transkripsiyon ve Kodlama Kuralları 13
Transliteration and Coding Rules 15

Giriş 17
Yapıtın kapsamı 19
On beş defterin hacmi ve içeriği 20
Yapıtı oluşturan ciltlerin kapsamı 22
Kayıtların dini bileşimi 23
Mahkemelerde kadınların rolü 27
Davalarda şahit kullanımı 30
Davacıların kazanma oranları 30
Vekil kullanımı 33
Unvanlar 34
Köleler 36
Para birimleri 38
Geçmişteki çalışmalar 39
Kaynakça 41
Introduction 47
Scope of this work 49
Size and contents of the 15 registers 50
The volumes of this work 51
Religious composition of entries 52
Gender composition of court participants 56
Witnesses in adjudications 58
Plaintiff win rates 60
Use of agents 61
Titles 63
Slaves 64

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Currencies 66
Previous work 67
References 70

ESNAF ve LONCALAR / *GUILDS and GUILDSMEN*
İstatistikler 75
Kaynakça 78
Statistics 81
References 84
Özetler ve Metinler / *Summaries and Texts* 85

HIRİSTİYAN VE YAHUDİ CEMAAT İŞLERİ /
COMMUNAL AFFAIRS OF CHRISTIANS AND JEWS
İstatistikler 433
Kaynakça 436
Statistics 437
References 440
Özetler ve Metinler / *Summaries and Texts* 441

YABANCILAR / *FOREIGNERS*
İstatistikler 767
Kaynakça 769
Statistics 771
References 773
Özetler ve Metinler / *Summaries and Texts* 775

Dizin (kayıt numaralarına göre) 921
Index (by case numbers) 927

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Uygarlıkların kavuştuğu İstanbul'a armağan...

In celebration of Istanbul, where civilizations come together...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Sunuş

Binlerce mahkeme hükmünü içeren bu on ciltlik çalışma 2003 yılının sonlarında başladı. Araştırmanın arkasındaki saik, 1990'lı yılların ortasında başladığım bir araştırma projesiydi. Ortadoğu'nun azgelişmişliğe sürüklenişinin hukuki kökenlerini saptamaya yönelik bu proje, bir düzineye yakın makale ürettikten sonra, Princeton Üniversitesi Yayınları tarafından basılan bir monografiyi oluşturdu. Bu yapıtlar, belirleyici etkenin İslam hukukuna göre çalışan tüccar ve yatırımcıların yararlanabildiği örgütsel seçeneklerin durağanlığı olduğunu gösterdi. 2001 ve 2005 arasında basılan makalelerimde belirtildiği gibi Doğu Akdeniz'in hukuk sistemleri, emek ve sermayeyi büyük ölçekte biriktirecek ve süresi kısıtlanmamış kâr işletmelerine uygun örgütsel seçenekleri ortaya çıkaramadı. Batı Avrupa'nın hukuki sistemleri ise, tüccar ve yatırımcıların yararlanabilecekleri örgütlerin menüsünü genişleterek Sanayi Devrimi'nin kurumsal temellerini attı.

İngilizler tarafından kurulmuş olan Levant Company (Doğu Akdeniz Kumpanyası) ve East India Company (Doğu Hindistan Kumpanyası) daha 1600'de mevcut olan ve 1700'de daha da büyümüş olan en büyük şirketlerdendi. Doğu Akdeniz'in başat hukuki sistemi İslam hukuk sistemi olduğu için şer'i mahkemelerin kayıtlarını incelemeye karar verdim. Örgütsel seçeneklerdeki bölgelerarası

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

farklılık ekonomik performansı 17. yüzyılda hissedilir ölçüde etkilemeye başladığı için bu yüzyıla yoğunlaşmak uygun olacaktı. Amacım Doğu Akdeniz'de hukuki uygulamalarda (eğer varsa) hangi değişikliklerin gerçekleşmekte olduğunu görmekti. Halep, Kahire, İstanbul gibi büyük bir ticari merkeze yoğunlaşmak mantıklıydı, çünkü eğer özel sektördeki örgütsel kapasiteler gelişmekteydi ise bu ilerlemeler ticaret hacmi dar olan şehirlerden önce buralarda gözlemlenebilecekti. İstanbul'u seçmek kolay oldu. On yedinci yüzyılda kozmopolit bir şehirdi İstanbul. Osmanlı İmparatorluğu'ndaki başlıca dini cemaatlerin etkileşiminin örneklerini bol miktarda sunuyor ve Avrupa kurumlarını Osmanlı topraklarına aktarmaya hevesli bir yabancı nüfusu barındırıyordu. Dünyanın en büyüleyici beldesi olan ve gençliğimi geçirdiğim İstanbul'a gitmek fırsatını hiçbir zaman kaçırmadığımı da belirtmem gerekir.

O tarihte Güney Kaliforniya Üniversitesi'nde (University of Southern California, USC) profesördüm. Araştırma görevlilerimden biri ise, Uluslararası İlişkiler Okulu'nda doktora öğrencisi olan Mehmet Sinan Birdal'dı. Sinan, Habsburg ve Osmanlı imparatorluklarındaki siyasi kurumların evrimini karşılaştıran tezini yazmaya hazırlık olarak Osmanlıca okumayı öğrenmişti. Bana Süleymaniye'deki İstanbul Müftülüğü'nün mahkeme arşivlerini taramak için yardım etmeyi teklif etti.

Kısa zamanda bu işin, Osmanlı mahkeme kayıtlarını okumakta eğitilmiş bir kişinin yardımı olmadan çok zaman alacağını ikimiz de fark ettik. İstanbul'daki bir ziyaretinde Sinan, İslam Araştırmaları Merkezi'nin (İSAM) Kütüphane ve Dokümantasyon Müdür Yardımcısı Birol Ülker tarafından Marmara Üniversitesi Arşivcilik Bölümü yüksek lisans programından henüz mezun olmuş Müslüm İstekli'yle tanıştırıldı.

İSAM'ın mikrofilm koleksiyonuna giren Müslüm, bize İstanbul'un mevcut mahkeme kayıtlarının bir listesini sundu. Biz de kentin ticari yönden işlek iki bölgesinde yer alan Galata ve merkez İstanbul mahkemelerinin 17. yüzyılı kapsayan ve mümkün olduğunca zamansal bir eş dağılımı sağlayan bir dizi kayıt defterini seçtik. 2004'ün başında Müslüm, ticari hükümlerin içeriğini belirle-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

mek amacıyla bu defterleri taramaya başladı. Biz kurumsal açıdan ilginç görünen alt kümeler seçerek bunların listesini Müslüm'e yolluyorduk, o da bunları yeni Türk alfabesine çeviriyordu. Müslüm'ün transkripsiyonlarına dayanarak Sinan özetler hazırladı. Ben de bu özetlerden Osmanlı ticaretinin kurumsal işleyişi ve evrimine ilişkin yeni ipuçları çıkartmaya başladım.

Bir İSAM çalışanı Nuray Urkaç 2004 sonu ve 2005 başlarında Müslüm'e taramada birkaç ay boyunca yardım etti. Kendisine projenin emekleme aşamasındaki katkılarından dolayı teşekkür borçluyuz.

Çok geçmeden büyüyen bilgi birikimimizin bir sistemleştirmeyi gerektirdiği ortaya çıktı. Müslüm büyük veri tabanlarını yönetmek için tasarlanmış Filemaker Pro 8 yazılımını kullanmayı biliyordu. Ağustos 2005'te projemiz için binlerce mahkeme hükmünü kodlamamıza ve verilerimizi Osmanlıca transkripsiyonlardan ya da modern Türkçe ve İngilizce özetlerden aramamıza izin veren bir program oluşturdu. İlerleyen yıllarda bu program daha detaylı kodlamalar için altı kez değiştirildi. Programda en son değişiklik Sicil-17 7.0 adıyla 2009 Eylül'ünde yapıldı.

Sicil-17 bize verideki düzenekleri görmemizi sağlayarak daha çok veri için iştahımızı kabarttı. Bu noktada, 2005'in Ağustos ayında iki yeni araştırmacı projemize katıldı: yine Marmara Üniversitesi Arşivcilik Bölümü mezunu Ömer Faruk Bahadur ve İSAM arşiv sorumlusu Kenan Yıldız. Kenan'ın projeye katkısı, mahkeme kayıtlarının fotokopilerinin çıkarılmasını da içerdi. Diğer sorumlulukları yüzünden Kenan ancak Ekim 2006'ya kadar ekibin bir üyesi olarak kalabildi. Kendisine projenin ilerlemesini sağladığı için teşekkür ediyoruz.

Ömer ise ekibimizin vazgeçilmez bir üyesi oldu. Transliterasyon, ilk kodlama ve Türkçe özetlerin hazırlanması gibi sorumlulukların yarısını yüklenmenin yanı sıra proje dizaynının geliştirilmesine ve kapsamının genişletilmesine katkıda bulundu. Müslüm'ün askerlik hizmetini yaptığı beş aylık süre boyunca Ömer, transkripsiyonları ve Türkçe özetleri hazırlamaya devam ederek projenin kesintisiz olarak sürdürülmesini sağladı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kuşkusuz Müslüm ve Ömer bu projede en ağır görevleri üstlendiler. Birkaç yıllarını mahkeme kâtiplerinin çoğu zaman düzensiz el yazılarını deşifre etmeye adadılar. Çoğu kâtibin zayıf dilbilgisi ve imlası, gündelik konuşma diline ait terimlerin tutarsız kullanımı ve gayrimüslim isimlerin yazılışındaki büyük farklılıklar gibi sorunlar işlerini epey zorlaştırdı. Onların yetenekleri olmadan bu proje hiç tamamlanamazdı. İşlerini istikrarlı bir biçimde ve azimle yaptıklarını eklemeliyim; bir kez olsun mahkeme kayıtlarına ulaşmakta ya da okumakta karşılaştıkları zorluklardan şikâyet ettiklerini duymadım. İkisine de büyük bir şükran borcum var.

Müslüm, Sicil 17 1.0'ı oluşturduğunda amacımız, seçtiğimiz 15 defterdeki yüksek meblağlar içeren ya da ticari ortaklık, vakıf, yabancılar ya da azınlıkların cemaat işleriyle ilgili davaları Türk alfabesine çevirmek, özetlemek ve kodlamaktı. Verilerde ortaya çıkan yeni düzenekler ve benim araştırma gereksinimlerim doğrultusunda 2007'de projenin kapsamını beş yeni başlığı daha içerecek biçimde genişlettik: vergilendirme, loncalar ve lonca üyeleri, davalarda belge kullanımı, devlet görevlileri ve faiz. Bu başlıklardan herhangi birini ilgilendiren istisnasız her kayıt Türk alfabesine çevrildi ve özetlendi. Orijinal kaydı eksik olan çok az sayıda hüküm dışında tüm hükümler bu yapıta dahil edildi.

Bu kadar kapsamlı bir çalışma finansal destek olmadan yürütülemezdi. John D. Templeton Vakfı ve Metanexus Enstitüsü, 2004-2007 yılları arasında Güney Kaliforniya Üniversitesi'nde kurduğum ve Temmuz 2007'de Duke Üniversitesi'ne geçişime kadar yönettiğim Medeniyetler Ekonomik Araştırmalar Enstitüsü'ne (Institute for Economic Research on Civilizations, IERC) yaptıkları katkılarla bu projeyi mümkün kılan kaynakların en büyük bölümünü sağladılar. Beni Metanexus araştırma fonuna başvurmaya cesaretlendiren Kimon Sargeant'a ekip olarak özel şükran borçluyuz. USC'de yürüttüğüm Kral Faysal İslam Düşünce ve Kültür kürsüsü ve 2007'nin ortalarından başlayarak da Duke Üniversitesi'nin Trinity Fen, Sanat ve Edebiyat Dekanlığı projeye ek destek sağladılar.

Projemizin tamamlanması için yaşamsal bir destek de Türkiye'den geldi. Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TE-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

PAV), 2010 Avrupa Kültür Başkenti İstanbul etkinliklerine bir katkı olarak çalışmamızın bitirilmesi ve okurların yararına sunulması için gerekli fonu sağladı. TEPAV direktörü Güven Sak'a bu projeyi desteğe değer bulduğu için ve kurumsal iletişim direktörü Nesrin Hocaoğlu'na kaynak sağlanmasındaki çabaları için minnettarız. Projenin bitirilmesi ve İstanbul açısından çok anlamlı 2010 yılında kitaba dönüştürülebilmesi yolundaki çabaları için iki kişiye daha teşekkür borçluyuz: Türk Girişim ve İş Dünyası Konfederasyonu (TÜRKONFED) Yönetim Kurulu Başkanı Celal Beysel ve Boğaziçi Üniversitesi eski rektörü ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) bilim kurulu üyesi Ayşe Soysal. Bu projenin tamamlanmasında isabetli tavsiyelerinin ve olağanüstü gayretlerinin payı çok büyük.

USC'de Ekonomi Bölümü ve IERC'ye ev sahipliği yapan Din ve Yurttaşlık Kültürü Merkezi (Center for Religion and Civic Culture, CRCC) mükemmel lojistik destek sağladılar. CRCC müdürü Donald Miller ve IERC'nin saat gibi işlemesini sağlayan çalışanları, özellikle de Sumaya Abubaker, Brie Loskota, Samuel Paul ve Timothy Sato'ya müteşekkirim. Duke Üniversitesi'nde bağlı olduğum ekonomi ve siyaset bilimi bölümleri bu çalışmanın sürdürülmesine olanak tanıyan bir entelektüel ortam sundular.

Sinan'ın bu projeye katkıları hükümleri özetlemekten öteye geçti; biriken verilerin yorumlanmasına ve projenin yönlendirilmesine de önemli katkıları oldu. Doktora öğrencisi olarak sorumlulukları, incelediğimiz ilk iki defter olan İstanbul 9 ve 22'nin tamamlanmasından sonra proje çalışmalarına ara vermesine neden oldu. Ancak, 2006'nın ortalarına denk düşen o tarihe kadar en çetin teknik ve entelektüel problemlerimiz çözümlenmişti. O dönemde USC'de sosyoloji doktorası yapmakta olan Nur Banu Kavaklı Birdal, bu aşamada onun yerini doldurdu. Banu, geriye kalan 13 defterin özetlerini çevirmenin yanı sıra, proje hedeflerinin büyütülmesine ve Sinan'ın özetlerinin genişletilmesine de katıldı. Sinan gibi o da verilerin yorumlanmasına büyük katkıda bulundu.

Duke Üniversitesi'nde Türk Edebiyatı dalında doktora eğitimi gören Fırat Oruç projeye 2008'de özetlere yardım etmek amacıy-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

la katıldı. Sorumlulukları verileri kodlamak ve bazı tablolar hazırlamak oldu. Duke Ekonomi Bölümü'nde doktora öğrencisi olan Alvaro Name-Correa ise, 2009 ortalarında istatistikler toplamak ve kodlamaya yardımcı olmak için ekibe katıldı. Her iki proje katılımcısına yürekten teşekkür ediyorum.

Böylesine geniş hacimli transkripsiyonlar ve iki dilde özetlerden oluşan bir çalışmada, gösterilen bütün dikkat ve özene rağmen gözden kaçmış olabilecek hatalar ya da tutarsızlıklar varsa, bunlar için okuyucularımızın affına sığınıyoruz.

Birçok diğer kişi projeye somut biçimde katkıda bulundu. Bize merkezinin mikrofilm koleksiyonunu açan İSAM başkanı Mehmet Âkif Aydın'a; başlangıç aşamasındaki tavsiyeleri için Birol Ülker'e; bazı transkripsiyonlardaki yardımı ve sahaf dükkânında ara sıra toplanmamıza izin verdiği için Bahtiyar İstekli'ye; başlangıç aşamasında verilerin yorumundaki desteği için USC Hukuk Fakültesi'nden Daniel Klerman'a; kimi verilerin yorumlanmasına yardım ettiği için Duke Ekonomi Bölümü doktora öğrencisi Scott Lustig'e; sağladığı çeşitli resimler için İstanbul Araştırma Merkezi Osmanlı Araştırmaları Müdürü Ekrem Işın'a; ve bu projeyi coşkuyla sahiplenen ve yayınında yol gösteren İş Bankası Kültür Yayınları'ndaki editörümüz Emre Yalçın'a teşekkür etmek isteriz.

Bu kitap dizisinin amacı, Türkçe ya da İngilizceye hâkim araştırmacılara 15 sicil defterine erişim sağlamakla sınırlıdır. İçerdikleri verileri derinlemesine analiz etmeyi hedeflemedik. Dizinin giriş bölümünde ve her başlığa ilişkin kısa sunuşlarda yorumlar, gözlemlenen en çarpıcı düzenekleri içerecek biçimde dar tutulmuştur. Nedensellik analizi ya da bölgelerarası karşılaştırmalar arayan okurlar, 2010'da yayımlanan, *The Long Divergence* başlıklı kitabıma ya da konuyla ilgili makalelerime başvurabilirler.

TİMUR KURAN
Durham, Kuzey Carolina, Şubat 2010

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Preface

The work that resulted in this ten-volume set containing thousands of court cases began in late 2003. The impetus was a research project that I began in the mid-1990s. Having produced a dozen or so articles along the way, it has culminated in a monograph, published by Princeton University Press, on the legal roots of the Middle East's slip into a state of underdevelopment. The investigations were showing that a critical factor was the stagnation of the organizational options available to merchants and investors operating under Islamic law. As reported in papers published between 2001 and 2005, the legal systems of the Eastern Mediterranean were not generating organizational forms suitable to pooling labor and capital on a large scale, for profit-making ventures of indefinite duration. Meanwhile, the legal systems of Western Europe were expanding the menu of organizational forms available to merchants and investors, thus laying the institutional foundations for the Industrial Revolution.

Since the main legal system of the Eastern Mediterranean was the Islamic legal system, I decided to familiarize myself with the records of Islamic courts. Focusing on the seventeenth century was appropriate, because it is then that the interregional divergence in organizational options began to matter to economic per-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

formance. The Levant Company and the East India Company, both founded by the English, are among the large enterprises that were already present in 1600 and were still active, and much larger still, in 1700. My goal was to see what changes in legal practices, if any, were under way in the Eastern Mediterranean. It made sense to focus on a major commercial center, such as Aleppo, Cairo, or Istanbul, because if organizational capabilities within the private economy were indeed improving, the advances would be noticeable there before they would in towns of lesser commercial importance.

The choice of Istanbul was an easy one. It was a cosmopolitan city in the seventeenth century. It featured abundant interactions among the Ottoman Empire's major religious communities. For the time, it had an appreciable foreign population that was eager to transplant European institutions to Ottoman realms. Besides, I never miss an opportunity to go back my favorite spot of earth, the city of my youth.

At the time, I was a professor at the University of Southern California, and one of my research assistants was Mehmet Sinan Birdal, then a doctoral student in the School of International Relations. In preparation for writing a dissertation that compares the evolution of political institutions in the Habsburg and Ottoman Empires, he had learned to read Ottoman Turkish. He offered to help in sifting through the court archives located at the office of the Chief Jurisconsult (*Müftülük*) in the Süleymaniye district.

It quickly became apparent to both of us that the work would go much too slowly without the help of a person trained to read Ottoman court records. During a trip to Istanbul, Sinan was introduced to Müslüm İstekli, a recent graduate of the M.A. program in Archive Studies at Marmara University, through Birol Ülker, Associate Director of the Library of the Islamic Studies Research Center (İSAM).

Tapping into the microfilm collection of İSAM, Müslüm presented us with a list of all available court registers for the courts of Istanbul, including Galata and central Istanbul, each located in

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

a commercially vibrant part of the city. We selected a group of registers spanning the entire seventeenth century to obtain a more or less uniform distribution across time. In early 2004 he started to browse the registers to report the contents of commercial cases. We would select subsets that looked interesting from an institutional standpoint, and he would send us back transliterations in the Latin alpabet. Based on these transliterated transcripts, Sinan would prepare English summaries, which I would then read in pursuit of new insights into the workings and institutional evolution of Ottoman commerce.

Nuray Urkaç, an İSAM employee, helped Müslüm with the browsing for a few months in late 2004 and early 2005. We are grateful for the help she delivered in getting the project off the ground.

Before long it became apparent that our growing accumulation of information required some form of systematization. Müslüm was familiar with Filemaker Pro 8, a software designed for managing large data bases. In August 2005, he created for our project a program conducive to coding thousands of court cases, and searching our data in Ottoman Turkish, modern Turkish, or English. In subsequent years this program was modified six times to accommodate increasingly fine coding. The latest modification to our program, named Sicil-17 7.0, was made in September 2009.

Sicil-17 enabled us to begin seeing patterns in the data, which whetted our appetite for more. At that point, in August 2005, we brought into the project two new individuals: Ömer Faruk Bahadur, also a graduate of the Archive Studies at Marmara University, and Kenan Yıldız, an İSAM employee in charge of archives. His contributions to the project included the reproduction of court registers on paper. Due to his other obligations, Kenan remained on the team only through October 2006. We thank him for helping to move the project forward at a critical juncture.

As for Ömer, he became a key member of our team. Shouldering half the responsibilities for transliteration, initial coding, and preparing Turkish summaries, he also helped refine the project de-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

sign and took part in expanding the project's scope. During a five-month period when Müslüm had to be away for military service, Ömer kept the project going by continuing to transliterate and to prepare Turkish summaries.

Without doubt, Müslüm and Ömer have carried out the hardest tasks of this project. They have devoted several years to deciphering the often very messy hand writing of court scribes. The poor grammar and orthography of many scribes added to the difficulty of their jobs, as did inconsistent usages of colloquial terms and the high variability in spelling non-Muslim names. Without their skills, this project would never have been completed. Let me add that they carried out their work with consistently good humor; not once did they complain about the difficulties they encountered in accessing court records or reading them. To both of them, I owe a huge debt of gratitude.

At the time that Müslüm created Sicil-17 1.0, our goal was to transliterate, summarize and code all lawsuits in 15 selected registers that involved high financial stakes or dealt with one or more of four topics: commecial partnership, waqf, foreigners, and the communal affairs of minorities. In the light of new patterns that began to emerge and my own research needs, in 2007 we decided to broaden the project's scope to include five additional topics: taxation, guilds and guildsmen, document use in litigation, state officials, and interest. Without exception, every case concerning one of these topics has been transliterated and summarized. All are included in these volumes, except a very small number of cases whose original records are incomplete.

A work of this scope cannot be conducted without financial support. The John D. Templeton Foundation and the Metanexus Institute provided the bulk of the resources that made this project possible, through a 2004-07 grant to the Institute for Economic Research on Civilizations (IERC) at the University of Southern California, which I founded and then directed until my move to Duke University in July 2007. As a team, we owe a special debt of gratitude to Kimon Sargeant, who encouraged me to apply for the

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Metanexus grant. Additional funding for the project came through the King Faisal Professorship in Islamic Thought and Culture, which I held while at USC; and from mid-2007 onward the Trinity College of Letters, Arts and Sciences at Duke.

In Turkey, we received generous financial support from the Turkish Economic Policy Research Foundation (TEPAV) as part of its efforts to honor İstanbul, the European Capital of Culture in 2010. We are grateful to TEPAV's director Güven Sak for his confidence in the project and to Nesrin Hocaoğlu, its public relations director, for bringing the assistance to fruition. Two other individuals made much appreciated efforts to support the project: Celal Beysel, Director of the Executive Committee of the Turkish Enterprise and Business Confederation (TÜRKONFED), and Ayşe Soysal, former president of Boğaziçi University and member of the scientific council of the Scientific and Technological Research Council of Turkey (TÜBİTAK). This project could not have been completed without their wise counsel and persistent efforts.

At USC, the Economics Department as well as Center for Religion and Civic Culture, which housed IERC, provided excellent logistical support. I am grateful to Donald Miller, CRCC's director, and to the staff that helped IERC function efficiently, especially Sumaya Abubaker, Brie Loskota, Samuel Paul, and Timothy Sato. At Duke University my two departments, Economics and Political Science, provided an intellectual environment conducive to carrying out this work.

Sinan's contributions to the project went beyond summarizing cases. He helped to interpret the accumulating data and to formulate the direction of the project. His duties as a doctoral student required him to take a break from this project at the completion of our first two registers: Istanbul 9 and 22. However, by then, mid-2006, many of our greatest challenges, both technical and intellectual, were solved. Nur Banu Kavaklı Birdal, then a USC doctoral student in sociology, stepped in at that point to carry on his duties. Translating the summaries of the remaining 13 registers, she also helped to extend Sinan's summaries as the project's goals

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

developed and we started looking for more refinements. Like Sinan, she contributed substantially also to interpreting the data.

Fırat Oruç, a Duke University doctoral student in Turkish Literature, joined the project in 2008, to help out with the summaries. His duties included the coding of data and preparing some of our tables. Alvaro Name-Correa, a doctoral student in economics at Duke, came on board in mid-2009 to work on compiling statistics and to participate in the coding work. To each of these project participants I extend my heartfelt thanks.

Numerous other individuals have helped the project in palpable ways. We wish to thank Mehmet Âkif Aydın, İSAM director, for giving us access to his center's microfilm collection; Birol Ülker, for useful early advice; Bahtiyar İstekli, for assistance with some transliterations and allowing us to use his antiquarian store as an occasional meeting place; Daniel Klerman of USC Law School for helping to interpret data at an early stage; Scott Lustig, a Duke doctoral student in economics, for invaluable assistance with certain data; Ekrem Işın, Ottoman Studies Director of the Istanbul Research Institute, for providing numerous illustrations; and Emre Yalçın, our editor at the İş Bank Cultural Publications, for embracing this project with enthusiasm and guiding its publication.

The point of this set of books is to give Turkish- and English-speaking researchers access to fifteen fascinating court registers, not to analyze the data they contain. In the introduction to the set, and the shorter introductions to each topic, interpretations are limited to the most striking patterns observed. For analyses involving causality and interregional comparisons, readers are referred to my 2010 book, *The Long Divergence*, and to various articles, some already published and others still in progress.

TİMUR KURAN
Durham, North Carolina, February 2010

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Transkripsiyon ve Kodlama Kuralları

Mahkeme defterlerindeki Osmanlıca metinlerin transkripsiyonu hazırlanırken okuma akışkanlığının bozulmaması için yalın bir yöntem benimsenmiştir. Arapça ve Farsça kelimeler orijinallerine uygun biçimde okunmaya çalışılmıştır. Uzatma olan sesli harflerde (ziyâde, âlî, hâzır örneklerinde olduğu gibi) ^ işareti; ayın harfinin geçtiği kelimelerde (bey', şer', i'timad örneklerinde olduğu gibi) ayın harfinden sonra ' işareti; ve hemzenin kullanıldığı kelimelerde (su'âl, me'mûr, kâ'im örneklerinde olduğu gibi) hemzeden sonra ' işareti kullanılmıştır.

Öz Türkçe kelimelerin okunuşunda kâtibin yazımına bağlı kalınarak dönemin telaffuzu yansıtılmaya çalışılmıştır. Gayrimüslim, yabancı, kilise, sinagog, cemaat adlarıyla yabancı kökenli yer adları da orijinal metinde yazıldığı gibi okunmuştur.

Mahkeme defterlerinin içlerindeki hükümler kodlanırken varak sayısı esas alınmıştır. Her bir varağın ilk sayfası a, ikinci sayfası b olarak sınıflandırılmış olup her sayfadaki hükümler de Arap rakamlarıyla birden başlayarak numaralandırılmıştır. Dolayısıyla 23b/2, 23'üncü varağın arka tarafında bulunan ikinci hükme verilen koddur.

Kullanılan özel işaretler şunlardır:

| dolu | Metin içerisinde kâtip tarafından yazılması unutulan

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

veya eksik yazılan harf, ek ya da kelimeler bu işaret içerisinde tamamlanmaya çalışılmıştır. Üç örnek: [Ef]renciyü'l-asl, vekîl-i mezbûr[ı] tasdîk, meblağ-ı [mezbûr].

[...] Okunamayan kelimeler.

[?] Okunuşu şüpheli kelimeler.

[boş] Metin içerisinde kâtip tarafından daha sonra tamamlanması düşüncesiyle boş bırakılan ama doldurulmayan alanlar.

[silik] Kurt tahribatı, nem, yırtık, çürük ve buna benzer faktörlerden dolayı okunması mümkün olmayan kelimeler.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Transliteration and Coding Rules

In transliterating the Ottoman records in the court registers into modern Turkish, we opted for simplicity in order to avoid burdening readers. With Arabic and Farsi words, we have sought to maintain the intended pronounciation. Long vowels (as in ziyâde, âlî, hâzıri) are identified through the ^ sign; words with an ayn (for example, bey‘, şer‘, i‘timad) have the diacritic ‘ after the ayn; and words with the hamza (for example, su’âl, me’mûr, kâ’im) have the diacritic ’ following the hamza.

With Turkish words, we have followed the scribes form in order to convey the prononciation of the time. The names of non-Muslims, foreigners, churches, synagogues, congregations, and foreign places have been transcribed to match the original text.

In coding the cases within the court registers, we have followed the sheet number. The front of a sheet is classified as a, and the back as b, and Arabic numerals have been used to distinguish among the cases on each page. Thus, 23b/2 refers to the second entry on the back side of the 23rd sheet.

The following special symbols are used:

[full] Characters or words that the scribe forgot or overlooked have been completed within brackets. Three examples: [Ef]renciyü’l-asl, vekîl-i mezbûr[ı] tasdîk, meblağ-ı [mezbûr].

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

[...] Undecipherable words.
[?] Doubtful transliteration.
[boş] Fields within the text that the scibe planned to fill later but left blank ("boş" means blank in Turkish).
[silik] Unreadable due to damage caused by worms, humidity, tears, rotting, or some other factor.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Giriş

1299 yılında kuruluşundan 1922 yılında çöküşüne kadar Osmanlı İmparatorluğu kısmen "şer'i mahkemeler" (*mahâkim-i şer'iyye*) olarak bilinen mahkemeler tarafından uygulanan İslam hukukuna göre yönetildi. Çok farklı gruplardan insanlar (erkekler ve kadınlar, Müslümanlar ve gayrimüslimler, varlıklılar ve yoksullar, şehirliler ve köylüler) bu mahkemeleri sözleşmelerini, uzlaşmalarını ve anlaşmalarını kayıt altına almak için kullandılar. Aralarındaki çatışmaların kadı olarak bilinen bir hâkim tarafından çözülmesi için de sorunlarını bu mahkemelere taşıdılar. Her hâkimin, faaliyetlerini bir sicil defterine kaydeden kâtipleri bulunurdu. Gerektiğinde bu defterdeki zabıtlara başvurulabilirdi. Padişah fermanları gibi resmi kararlar da mahkeme defterlerine kaydedilirdi.

Osmanlı mahkeme defterleri toplumsal ve ekonomik etkileşimler ve birey-devlet ilişkileri dahil olmak üzere Osmanlı yaşamına ilişkin çok değerli bilgiler içeriyorlar. Bu defterlerde lonca atamaları, köle azadı, vakfiyeler, narhlar, tekel imtiyazları, inşaat izinleri, taşradan şehre göç, alışverişler, havaleler, miras paylaşımı, ticari ortaklıklar, rahip ve hahamların hakları, cemaatler arası ilişkiler, askeri yükümlülükler, vasiyetler, kredi, ipotek, vesayet, hırsızlık, kalpazanlık, rüşvet, evlilik, afet sonrası devlet politikaları, üre-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

tim standartları, yabancıların hakları, dilekçeler ve toplumsal çatışmalar gibi çok çeşitli konular yer almaktadır. Defterlerde fiyatlar ve kambiyo kurlarına ilişkin bilgiler de bulunuyor. Halil İnalcık ve Suraiya Faroqhi başta olmak üzere birçok değerli akademisyenin de belirttiği gibi Osmanlı tarihinin herhangi bir alanına ilişkin özgün kaynaklara dayanan hiçbir çalışma mahkeme defterlerine başvurulmadan tamamlanamaz. Bu defterler başka hiçbir yerden edinilemeyecek temel bilgilerin kaynağıdır.

Genelde her mahkeme defteri bir kadının faaliyetlerini kapsamaktaydı. Bir kadının birden fazla defter tutması da mümkündü. Kimi kadılar, özellikle de küçük yerleşim merkezlerinde görev yapanlar, kâtiplerine mahkemelerinin tüm işlerini aşağı yukarı kronolojik bir sıraya göre bir not defteri halinde kaydettiriyorlardı. Büyük şehirlerde ise tereke dökümleri için ayrı bir defter ve bazen farklı devlet dairelerinden gelen emirler için başka bir defter daha tutulmaktaydı. Diğer tüm hükümler, bazen arka sayfalarına kimi devlet kararlarının eklendiği, sıradan denebilecek defterlere kaydediliyordu. Hâkimlerin kayıt ve sınıflandırma sisteminin seçiminde takdir yetkisine sahip oldukları görülüyor (Mandaville, 1966, s. 313-14; Ortaylı, 1994, s. 65-67; Bayındır, 1986, s. 1-27).

Bir kadının görev süresi sona erdiğinde, tuttuğu defterler de sona eriyordu. Halefi bir ya da birkaç yeni defter açıyordu. Ayrılan kadı genelde tamamlamış olduğu tüm defterleri halefine devreder ya da mahkeme binası olan yerlerde bir depoya bırakırdı (Faroqhi, 1997). Devri geçmiş defterlerin çoğu zamanla çöpe atılmış, bir bölümü de yangınlar, depremler, su baskınları ve savaşlarda yok olmuştur. Kimi defterler de rüşvetçi bir hâkim ya da tacizden hüküm giymiş biri gibi bir şeyleri saklamayı amaçlayan kişiler tarafından kasıtlı olarak imha edilmiş olmalıdır.

Mahkeme kayıtları olarak kullanılan defterler büyüklük bakımından değişiklik sunuyor. Kocaman sayfalı kalın bir defter kullanmaya karar veren bir kadı, özellikle görev süresi kısaysa, faaliyetlerinin tüm kayıtlarını tek deftere sığdırabilirdi. Halefi çok küçük bir defterle başladıysa görevini devredene kadar birkaç defter doldurmuş olacaktı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Osmanlı mahkeme defterlerini özel kütüphanelerde toplama ve koruma girişimleri 1873'e kadar uzanıyor. İstanbul'a ait defterler 1894'ten başlayarak şehrin Süleymaniye semtinde bir arşivde saklanmıştır (Günay, 2003, s. 73). Halen yalnızca Türkiye'deki arşivlerde 20.000'e yakın mahkeme defteri bulunuyor. Neredeyse hiçbiri 1500'den öncesine ait değil ve yalnızca birkaçı 1500-1599 dönemine ait. 1137'si İstanbul'dan olmak üzere, 17. yüzyıldan binlerce defter günümüze ulaşmış durumda. Doğal afetler, kimi mahkemelerin belli bir zaman dilimine giren tüm kayıtlarını yok etmiş olabilir.

Yapıtın kapsamı

On ciltlik bu yapıt, 15 mahkeme defterinde bulunan hükümleri içeriyor. Bunların tümü 17. yüzyılda İstanbul'da faaliyet gösterdiği bilinen 16 mahkemenin ikisine ait: Galata ve merkez İstanbul (bundan böyle kısaca İstanbul). Bu iki mahkeme, Osmanlı başkentinin ticari yükünün büyük bir bölümünü üstlenmişlerdi. On beş defterden sekizi İstanbul, geri kalan yedisi Galata mahkemesine ait. Hükümlerin büyük çoğunluğu Osmanlı Türkçesi kullanılarak, geri kalanlar da Arapça kullanılarak kaydedilmiştir. Çoğu kayıt, kırma divani olarak bilinen bir hatla tutulmuştur.

Seçilen defterler 1602-97 arasını, yani neredeyse tüm 17. yüzyılı kapsıyor. Hükümler konulara göre ciltlere ayrılarak kronolojik olarak sunulmuştur. Kaydı hasarlı çok az sayıdaki hüküm dışında konularımıza giren her hüküm çalışmamıza dahil edildi. Her hüküm için önce ayrıntılı bir çağdaş Türkçe özet sunuyor, sonra da aynı özetin İngilizce çevirisini veriyoruz. Özetlerimizin doğruluğunun kolayca kontrol edilebilmesi ve özetlere dahil etmediğimiz ayrıntılarla ilgilenen araştırmacılar için her kayıt aynı zamanda özgün hükmün Latin alfabesiyle yazılmış eksiksiz bir transkripsiyonunu da içeriyor.

Özetlerimiz, transkripsiyonlarda bulunan ve ekonomik, siyasi ve toplumsal açıdan önem taşıyan bilgileri içeriyor. Yalnızca Osmanlı İmparatorluğu, Ortadoğu ve İslam tarihi uzmanlarının anlayabildiği Osmanlıca kavramlar yerine mümkün olduğu ölçüde

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

çağdaş Türkçe ya da İngilizce bilenlerin alışık olduğu terimler kullanmaya çalıştık. Tatmin edici bir çağdaş terim bulunamadığında, yanlış anlamalara yol açmamak için Osmanlıca karşılığını parantez içinde verdik. Dolayısıyla bu yapıttan yararlanabilmek için Osmanlıca bilmek gerekmiyor.

Kadıların hukuki açıdan kuşkulu uygulamaları tarif etmek için örtmece kullanması yaygındı. Örneğin, 17. yüzyıl İstanbul mahkemeleri düzenli bir biçimde faiz uygulamasına izin veriyor, ancak bu kazüistiği "çuka pahası" gibi bir örtmeceyle gizliyordu. Örtmece içeren hükümlerde, özetlerimizin gizlenilmiş uygulamayı belirterek örtmeceyi parantez içinde verdiği görülecektir.

On beş defterin hacmi ve içeriği

Tablo 1.1, defterlerin hacmi ve içeriğiyle ilgili bilgiler veriyor. On beş defterin ortalaması defter başına 672 hükümdür. En küçük defterler (İstanbul 23 ve Galata 24) sırasıyla 263 ve 313 hüküm içeriyorlar. En büyük defter (İstanbul 9) 2084 hüküm içeriyor.

Tablo 1.1 On beş defterin girdi türüne göre ayrımı

Defter	Zaman aralığı	Ticari değil	Resmi yazışma	Ticari tescil	Ticari dava	Toplam
Galata 24	1602-03	2	0	265	46	313
Galata 25	1604	130	51	487	139	807
Galata 27	1604-05	81	52	532	155	820
İstanbul 1	1612-13	92	7	529	78	706
İstanbul 2	1615-16	30	3	349	50	432
Galata 41	1616-17	20	6	283	40	349
Galata 42	1617	32	1	400	85	518
İstanbul 3	1618	41	22	553	143	759
İstanbul 4	1619	24	0	326	107	457
İstanbul 9	1661-62	290	4	1241	549	2084
İstanbul 16	1664-65	46	9	451	168	674
Galata 130	1683	33	11	332	201	577
Galata 145	1689-90	87	32	397	247	763
İstanbul 22	1695	69	59	258	172	558
İstanbul 23	1696-97	29	32	91	111	263
Toplam	*1602-97*	*1006*	*289*	*6494*	*2291*	*10.080*

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İstanbul merkez mahkemesinin 3, 4 ve 23 numaralı sicil defterleri.

Registers 3, 4, and 23 of the central Istanbul court.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bu tablo 10.080 hükümden sadece 1006'sının (%10) hırsızlık, kapkaççılık, alkol tüketimi, tecavüz, ahlaksızlık, yaralama ve cinayet gibi ticari olmayan konulardan oluştuğunu gösteriyor. Ek olarak 289 girdi (%2.9) Divan-ı Hümayun talimatları, reayadan gelen dilekçelere yanıt olarak yazılan padişah buyrukları, toplumsal bir sorunun çözümüne ilişkin resmi düzenlemeler ve saraya gönderilen anlaşmazlıkların çözümü gibi resmi yazışmalardan oluşuyor.

Altı bin dört yüz doksan dört girdiyle (%64.4) en büyük kategoriyi tesciller oluşturuyor. Bu girdiler kadı tarafından belgelenen uzlaşma ve anlaşmaları ve huzurunda yapılıp kendisinin hukuka uygunluk açısından onayladığı sözleşmeleri içeriyor. Bir sözleşme ya da uzlaşmayı tescil ederken kadı, noter işlevi görüyordu. Nasıl bir noter taraflara onaylı belge verip bir kopyasını da kendi dosyalarında saklıyorsa, bir tescil işleminde kadı taraflara hüccet denilen bir belge verir ve kopyasını defterine kaydettirirdi.

Geriye kalan 2291 girdi (%22.7) davalardan oluşuyor. Genel olarak bir davanın kaydı, bir kişinin kendi açısından olayları özetlediği ve kendisinin ya da temsil ettiği bir başkasının tazmin edilmesini istediği bir şikâyetle başlıyor. Kadı bundan sonra davalıya kendi açısından olayı anlatması için söz veriyor. Birçok davada bir ya da her iki taraf ifadesini şahitler aracılığıyla destekleyecek, bazen de mahkemeye hüccet ya da emr-i şerif gibi bir belge sunacaktır. Bunlardan sonra genellikle kadı kararını veriyor. Karmaşık hükümlerde kadı bir tür soruşturma yürütebiliyor ve uzmanlara danışabiliyor. Kimi hükümlerin birden fazla davacı ya da birden fazla davalı içerdiğini göreceğiz.

Yapıtı oluşturan ciltlerin kapsamı

Hazırladığımız on cilt, 15 defterde bulunan 10.080 hükmün tamamını kapsamıyor. Ekonomi ve siyaset tarihçilerinin ilgi alanlarına giren, özellikle de Osmanlı ekonomisinin dinamiklerine ve işleyişine ışık tutacak hükümler üzerinde yoğunlaştık. Ticari olmayan hükümleri tamamen eledik. Rutin satış, miras, evlilik ve borç kayıtlarını da aynı nedenle çalışma dışı bıraktık.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Tablo 1.2 Konuların ciltlere göre dağılımı

Konu	Defterlerde bulunan hükümler	Cilt(ler)
Loncalar ve esnaf	223	1
Hristiyan ve Yahudi cemaat işleri	179	1
Yabancılar	84	1
Ticari ortaklıklar	414	2
Devlet-toplum ilişkileri, vergi dahil	694	3-4
Vakıf	1544	5-8
Kredi piyasaları ve faiz uygulamaları	692	9-10
Toplu dizin	—	10

Elbette bu rutin kayıtlar arasında ilgilendiğimiz konulardan bir ya da daha fazlasını içeren hükümler de bulunuyor. Bir şahsın bir diğerine ev satmasına ilişkin sıradan bir kayıt elenmiş, ancak ev bir vakıf arazisi üzerinde ise vakıflarla ilgili kayıtların toplandığı bir cildimize dahil edilmiştir. Toplamda, transkripsiyonunu ve özetini sunduğumuz hükümler, 15 defterdeki bütün hükümlerin yaklaşık olarak yarısıdır.

Çalışmaya dahil edilen konular, ciltlere göre dağılımlarıyla birlikte Tablo 1.2'de sunulmuştur. Orta sütundaki sayılar her bir konunun 15 defterde bulunan kaç kayıtta belirdiğini göstermektedir. Kimi konularda birkaç kayıt, orijinal belge okunamayacak kadar zarar görmüş olduğundan çalışmaya dahil edilememiştir. Sonuncu cildimiz, okuyucuyu belirli şehir, sektör, cemaat ve şahıslarla ilgili kayıtlara yönlendirecek çeşitli endeksleri içeriyor.

Kayıtların dini bileşimi

On yedinci yüzyılda İstanbul, 700.000'e ulaşan nüfusuyla oldukça kozmopolit bir şehirdi. Nüfusun yaklaşık olarak %58,8'i Müslüman, %34,8'i Ermeni ya da Rum Hıristiyan, %6,4 kadarı ise Yahudi idi (Mantran, *İstanbul*, 46).

İslam hukukuna göre gayrimüslimler hiçbir Müslümanın taraf olmadığı tescil ve yargılama işlemleri için kendi cemaat mahkemelerini kullanabilmekteydi. Örneğin, iki Yahudi ortak arasındaki

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

bir anlaşmazlığın bir haham tarafından Yahudi hukukuna uygun olarak çözülmesi mümkündü. Ancak 17. yüzyıl İstanbul'unda bu gibi davaların bir bölümüne kadılar bakmaktaydı. Tablo 1.3, cemaat içi anlaşmazlıkların küçümsenemeyecek bir bölümünün Müslüman kadılarca karara bağlandığını gösteriyor. Nüfusun dine göre dağılımıyla kıyaslandığında, gayrimüslimlerin cemaat içi dava sayısının orantısız olarak düşük olduğunu da bu tablodan görebiliriz. Şema 1.1 nüfusun dine göre dağılımını, dini grupların cemaat içi hükümleriyle (tescil ve yargılama) karşılaştırıyor.

Müslümanların karıştığı durumlarda gayrimüslimlerin hukuki sistem seçme hakkı yoktu. Bir Müslüman tarafından dava edildiklerinde İslam mahkemesine çıkmak zorundaydılar. Benzer biçimde, bir Müslümanı dava etmek ya da bir Müslümanı da içeren tescil işlemi yaptırmak istediklerinde başvuru makamının Müslüman kadı olması gerekiyordu. Hıristiyan ve Yahudi cemaatleri arasındaki her türlü cezai soruna, bir Müslüman dahil olsun olmasın, şer'i bir mahkeme bakmaktaydı. Bu mahkeme, burada bizi ilgilendiren kadı mahkemeleri olabileceği gibi yüksek dereceli Osmanlı devlet görevlileri tarafından yönetilen özel mahkemeler de olabiliyordu.

Bu bölümde sunulan üçlü toplumsal sınıflandırma, dava kayıtlarında karşılaştığımız kategorileri yansıtmaktadır. Etnik kökenden bağımsız olarak tüm Müslümanlar baba adı üzerinden tanımlanırlardı: kişi erkek ise Ahmet bin Mustafa örneğinde olduğu gibi oğlu anlamına gelen "bin", kadın ise kızı anlamında "bint", örneğin Fatma bint Mustafa, kullanılırdı. Aynı amaçla tüm gayrimüslimler için cinsiyetten bağımsız olarak "veled" ifadesi geçerliydi, Mikhail veled-i Solomon gibi. Bu tanımlamaya ek olarak, Yahudiler söz konusu olduğunda Yahudi oldukları ve cemaat isimleri de belirtilmekteydi. Örneğin bir Yahudi, "Portegal (Portekizli) Cemaati'ne bağlı bir Yahudi" olarak tanımlanıyordu. Yahudilerin kayıtlarda özellikle belirtilmiş olması, eleme yoluyla Hıristiyanları da ayrıştırmaya olanak tanımıştır. En büyük Hıristiyan cemaatlerini, Rumlar ve Ermeniler oluşturmaktaydı. Hıristiyanların dahil olduğu hükümlerin küçük bir bölümünde bugünkü kullanımıyla etnisite (etnik köken) diyebileceğimiz tanımlamalara rastlıyoruz.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Tablo 1.3 Davacı ve davalıların dini bileşimi: Konuya göre (satır toplamı %100)

Konu	Tümü Müslüman	Tümü Hıristiyan	Tümü Yahudi	Müslüman +Hıristiyan	Müslüman + Yahudi	Hıristiyan + Yahudi	Diğerleri*
Satış	58.8	16.9	0.8	15.6	3.8	2.0	2.1
Ortaklık	40.5	30.4	0.0	23.2	1.2	1.8	3.0
Mülkiyet	78.0	8.8	0.0	7.7	0.7	0.0	4.8
Borç	55.2	20.4	1.0	16.1	3.8	1.6	2.0
Lonca	57.8	14.1	1.4	16.9	4.2	4.2	1.4
Cemaat işleri	11.9	31.0	2.4	31.0	9.5	7.1	7.1
Vergi	46.0	18.9	2.7	17.1	3.6	9.9	1.8
Vakıf	75.8	4.8	0.0	16.1	2.5	0.0	0.8
Miras	74.9	10.5	0.6	9.6	1.8	0.2	2.5
Hepsi	61.7	16.5	0.9	14.0	2.7	1.6	2.8

* *Çingeneler, yabancılar, yeni Müslümanlar (mühtedi) ya da üç din grubu birden*

Tablo 1.4 Tescil işlemlerinde tarafların dini bileşimi: Konuya göre (satır toplamı %100)

Konu	Tümü Müslüman	Tümü Hıristiyan	Tümü Yahudi	Müslüman +Hıristiyan	Müslüman + Yahudi	Hıristiyan + Yahudi	Diğerleri*
Satış	63.4	17.5	0.5	14.7	1.7	1.1	1.1
Ortaklık	41.0	32.3	0.4	16.0	0.4	3.0	6.9
Mülkiyet	72.1	14.4	0.2	9.2	1.1	1.1	1.9
Borç	59.5	16.7	0.8	20.4	0.1	1.8	0.8
Lonca	62.0	9.8	0.0	26.1	1.1	0.0	1.1
Cemaat işleri	30.9	23.5	4.4	26.5	5.9	5.9	2.9
Vergi	67.4	10.4	1.0	11.9	4.7	2.6	2.1
Vakıf	68.9	5.6	0.3	20.9	2.5	0.8	0.9
Miras	76.4	14.1	1.0	7.3	0.4	0.3	0.6
Hepsi	65.9	16.3	1.3	12.4	1.7	1.2	1.3

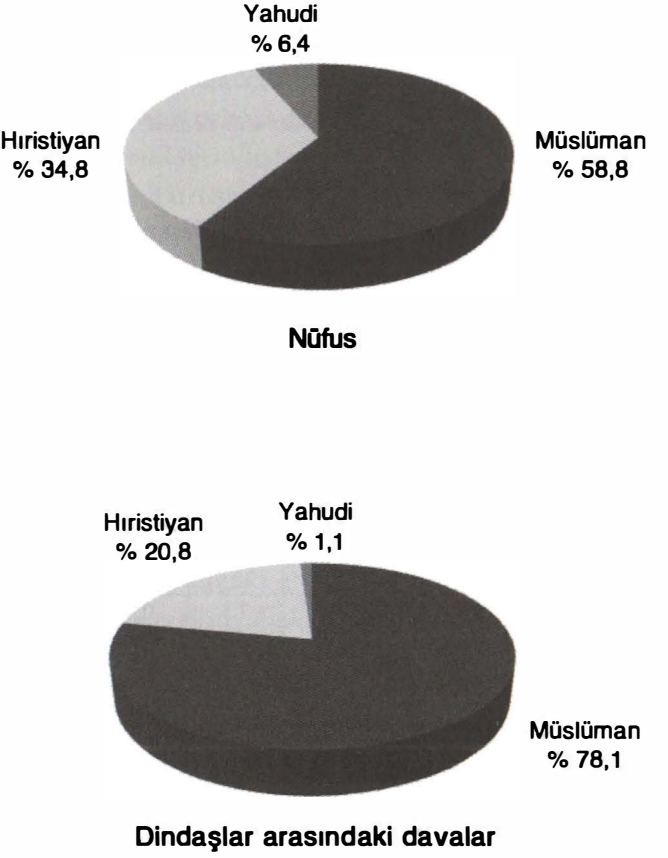
* *Çingeneler, yabancılar, yeni Müslümanlar (mühtedi) ya da üç din grubu birden*

Ne var ki, çoğunlukla bu bilginin atlanmış olması Ermeni ve Rumları bir arada gruplandırmayı zorunlu kılmıştır. Hıristiyanlarda olduğu gibi Müslümanların dava kayıtlarında genellikle etnisite belirtilmemiştir. Çoğunun anadilinin Türkçe olduğu akla yatkındır.

Tablo 1.3 ve 1.4'te görüldüğü gibi, hükümlerin dine göre dağılımı konudan konuya ciddi ölçüde değişebilmektedir. Azınlık işle-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

riyle ilgili davalarda Hıristiyan ve Yahudilerin orantısız bir sıklıkta görülmesi şaşırtıcı değildir. Ortaklıklarla ilgili hükümlerde de Hıristiyanların temsili, orantısız olarak yüksektir: bunların yarıdan fazlasında en az bir Hıristiyan işleme dahildir. Bu durum, Ermeni ve Rumların İstanbul'un ticari yaşamında önemli yer tuttuklarına ya da ticari işlemlerini mahkemede tescil ettirmenin bu gruplara özellikle yaradığına işaret ediyor. Mülkiyetle ilgili kayıt-

Şema 1.1 İstanbul'da üç büyük dini grubun nüfustaki ve şer'i mahkemelerde görülen cemaat içi davalar içindeki payları.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ların yaklaşık beşte dördünün Müslümanlar tarafından yaptırılmış olması gayrimenkullere sahip olan ya da kontrol eden grubun ağırlıklı olarak Müslümanlar olduğunu gösteriyor.

İncelediğimiz 15 defterdeki 5742 tescil işleminin 752'sinde kadı önüne tek kişi çıkmıştır. Bu kayıtlar Tablo 1.4'teki sayılara dahil değildir. Tabloya temel oluşturan 4990 kayıtta taraf sayısı birden fazladır. Bunların neredeyse tümünde taraf sayısı ikidir.

Mahkemelerde kadınların rolü

Kadılar, yardımcıları ve tescil işlemleri ile davaların mahkeme tarafından atanan şahitleri (*şuhud ül-hal*), erkekler arasından seçilmekteydi. Gerek davaların gerekse tescil işlemlerinin tarafları arasında da erkekler orantısız bir çoğunluğa sahiptiler (Tablo 1.5). Tüm yargılamaların dörtte birinde bir ya da her iki tarafta bir ya da birden fazla kadın olduğunu görüyoruz. Tescil işlemlerinde bu oran yaklaşık üçte birdir.

Ancak kadınlar kadı mahkemelerini, 17. yüzyıldaki Avrupalı gezginlerin günlük ve seyahatnamelerinde bolca rastlanan "kapatılmış ve bastırılmış Müslüman kadın" imajını geçersiz kılacak bir sıklık ve yoğunlukta kullanmaktaydı. O asrın İstanbul'unda kadınlar, miras ve vakıf davalarının üçte birinden fazlasına ve satış işlemlerinin neredeyse üçte birine katılmaktadır. On beş defterimiz, kadınların İstanbul'un ekonomik yaşamına tefeci, mülk sahibi, kiracı, borçlu ve yatırımcı olarak katıldıklarını gösteriyor. Kimi araştırmacıların geçmişte de saptadığı gibi (Gerber 1980), kadınlar dükkân, ev, bağ, meyve bahçesi ve hatta tarım arazisi sahibi olabiliyordu. Kadınların vasi, vekil ve kefil olarak görev yapabildiklerini ve vakıf kurucusu ve mütevellisi olabildiklerini de kaydetmek gerekir.

Kadınlar kredi piyasalarında da belirgin bir role sahiptiler. Taşınmazlarını istiglal diye bilinen yöntemle ipotek ettirerek vakıflardan borç alıyorlardı. Bu da gösteriyor ki dönemin vakıf mütevellileri mülk sahibi kadınlara kredi açmakta sakınca görmüyorlardı. Kuşkusuz bunun ardında kadınların mülklerini hak talebinde bu-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

lunan erkeklere karşı koruyan kadı mahkemelerine duyulan güven yatmaktaydı. Elimizdeki defterlerden kadınların, kalpazanlık gibi yasadışı faaliyetlerde bulunduklarını da görüyoruz.

Defterlerimizden öğrendiğimiz bir diğer nokta da kadınların lonca işlemlerindeki payının çok düşük olduğudur. Bu durum denizcilikte olduğu gibi uzun süreli gezi, meyve suyu satıcılığındaki gibi yabancılarla etkileşim ve halı satıcılığındaki gibi fiziksel güç gerektiren işkollarının bütünüyle erkeklerden oluşan yapısıyla da tutarlıdır. Kadınların ticari ortaklıklara katılımı da sınırlı düzeydedir. Kuşkusuz, kadınların ortaklıklardaki rolünün pasif yatırımcıdan öteye geçmemesinin en önemli nedenleri arasında fiziksel çalışmalara katılamamaları ve katılan erkekleri denetleyecek imkâna sahip bulunmamaları sayılabilir.

Kur'an'a göre bir kadının ifadesi bir erkeğinkinin yarısı değerindedir. Bu durum mahkemelere hem davacı hem de davalıların şahitlerini tümüyle erkekler arasından seçmeleri biçiminde yansımıştır. Bunun dışında şer'i mahkemeler, kadınlara karşı usulen ayrımcılık uygulamamıştır. Elimizdeki pek çok örnek, kadınların mahkemeye şahsen başvurabildiğine, dava açabildiğine ve kendilerini savunabildiğine işaret ediyor. Hâkimlerin (kadıların) davalı ve davacıları cinsiyete göre ayırmadıklarını da belirtmeliyiz. Kadınların dahil olduğu davalar ve tescil işlemleri, erkekler arası davalarla aynı gün ve oturumlarda görülüp kayıtlara geçmekteydi. Yemin söz konusu olduğunda da kadın ve erkekler arasında bir uygulama farkı yoktu. Defterlerimizde bulunan 2291 davanın 426'sında kadı bir ya da iki tarafı yemin etmeye davet etmiştir. Bu 426 kişinin 12'si kadındır.

Kadınların miras davalarının hatırı sayılır bir bölümüne katılmaları, mahkemelerin İslam hukuku uyarınca her iki cinsin de miras hakkını koruma yükümlülüğü ile uyumludur. Gerçekten de defterlerimiz kadınların miras haklarına sahip çıkabilmek adına kocaları ve oğulları da dahil olmak üzere aile fertlerini dava ettikleri örneklerle doludur. Galata ve İstanbul mahkemeleri, kadınların mülkiyet haklarını korurken, kadının onayı olmaksızın

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Tablo 1.5 Konulara göre kadınların mahkemeye katılımı

Dava			Konu	Tescil		
En az bir kadın (%)	Yalnızca erkek (%)	Toplam		En az bir kadın (%)	Yalnızca erkek (%)	Toplam
24.6	*75.4*	614	Satış	*32.5*	*67.6*	2296
8.3	*91.7*	168	Ortaklık	*12.5*	*87.5*	240
36.5	*63.5*	455	Mülkiyet	*25.7*	*74.3*	756
22.3	*77.7*	1298	Borç	*27.3*	*72.7*	2211
2.8	*97.2*	71	Lonca	*0.9*	*99.1*	109
11.9	*88.1*	42	Cemaat işleri	*12.6*	*87.4*	87
9.0	*91.0*	111	Vergi	*16.4*	*83.6*	269
43.1	*56.9*	355	Vakıf	*38.1*	*61.9*	1115
41.2	*58.8*	685	Miras	*37.6*	*62.4*	1171
25.4	*74.6*	2291	Hepsi	*32.7*	*67.3*	6494

yapıldığı kanıtlanan satış işlemlerini feshetmekten de geri durmuyordu.

İslam hukukuna göre evlilik sözleşmeye dayalı bir ilişkidir. Genellikle kadın ve erkeği birleştiren sözleşme ödenecek mehir tutarını ve olası kimi ek koşulları belirler (Tucker, 1998). Mehir, başlık parasından ayrı olarak gelinin ailesi yerine kendisine ödenen para olup, kadının şahsi malı olarak kayıt altına alınırdı. Mehrin ertelenen bölümü (*muaccel*), boşanma ya da kocanın ölümü durumunda kadına ödenirdi. İslam hukuku, erkeklere mahkemeye başvurma gereği duymadan karılarını boşama (*talak*) imkânı tanımıştı. Ancak bunun için kadının mehrinin ödenmiş olması ve yeniden evlenene kadar nafakasının sağlanması gerekiyordu. Kadı mahkemeleri, kocasının kendini yüzüstü bıraktığını kanıtlayan kadınlara nafaka bağlama yetkisine de sahipti. Kadınların boşanmak için mahkemeye başvurduğu durumlarda mahkemenin izni çeşitli koşullara bağlıydı. İstanbul ve Galata defterlerinde kadınların isteği ile boşanmanın gerçekleştiği örneklere rastlamak mümkün. Bir olayda kadın eve sarhoş gelmeme sözünü tutmadığı için kocasından boşanmak istemiş, mahkeme de isteğini haklı bulmuştur. Bir diğerinde ise din değiştirip Müslüman olan bir kadın kendisi de Müslüman olmayı kabul etmediği için kocasından boşanmayı talep etmiş ve isteği kabul edilmiştir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Davalarda şahit kullanımı

Yapıtımızda yer alan davalarda toplam 1177 şahit kullanılmıştır. Bunlar arasında Müslüman şahitler ezici bir çoğunluğa sahiptir (%89,0). Aynı ölçüde dikkat çekici bir diğer durum ise, Müslümanlar arasında geçen davalarda Yahudi ya da Hıristiyan şahite hiç başvurulmamış olmasıdır. Müslümanlar arası davalarda gayrimüslim şahitlerin yokluğu, İslam'ın başlangıç dönemine dayanan ve gayrimüslimlerin Müslümanlara karşı ifade vermesini yasaklayan kuralın 17. yüzyıl İstanbul'unda katı bir biçimde uygulandığına işaret ediyor.

Buna karşın, Müslümanlar Hıristiyanlar arası davalarda yer almaktadır. Hatta Hıristiyanlar arası anlaşmazlıklarda başvurulan şahitlerin yarıdan fazlası (%56,6) Müslümandır. Buna karşın, Yahudiler arası davalara şahit olarak çağrılanların istisnasız Yahudi olduğunu görüyoruz. Defterlerimizden çıkan ilgi çekici bir diğer durum ise Yahudilerin, lehte ya da aleyhte, Yahudiler dışında başka kimse için şahitlik yapmadıklarıdır (Tablo 1.6).

Tablo 1.6 Şahitlerin, davacının, davalının ve kendi dinlerine göre dağılımı

Taraflar		Şahitler			
Davacı	Davalı	Müslüman	Hıristiyan	Yahudi	Toplam
Müslüman	Müslüman	741	0	0	741
Müslüman	Hıristiyan	62	12	0	74
Müslüman	Yahudi	42	0	0	42
Hıristiyan	Müslüman	39	16	0	55
Hıristiyan	Hıristiyan	99	76	0	175
Hıristiyan	Yahudi	0	4	0	4
Yahudi	Müslüman	5	0	0	5
Yahudi	Hıristiyan	9	5	0	14
Yahudi	Yahudi	0	0	13	13
Yukardaki tüm kombinasyonlar		997	113	13	1123
Üç dini grup birden		27	0	0	27
Diğer kombinasyonlar*		23	4	0	27
Tüm davalar	sayı	1047	117	13	1177
	%	*89.0*	*9.9*	*1.1*	*100*

* *Bir ya da daha fazla taraf yabancı, çingene ya da yeni Müslüman (mühtedi).*

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Şahit kullanımı dava konusuna göre çeşitlilik gösteriyor (Tablo 1.7). Tüm mülkiyet ve miras davalarının yarıdan fazlasında şahitlere başvurulmuştur (sırasıyla %64,2 ve %62,0). Şahit kullanımının en az olduğu konu ise, lonca sorunlarıdır (%11,3). Lonca davalarında tarafların görgü tanığı yerine geleneğe sığınmayı yeğlemeleri olağandır. Belge kullanımının olağanüstü yüksek olduğu vergi davalarında da şahit kullanımı oldukça düşüktür.

Tablo 1.7 Konuya göre şahit kullanımı

Konu	Şahitli davalar		Şahitsiz davalar	
	sayı	%	sayı	%
Satış	235	*38.2*	379	*61.8*
Ortaklık	47	*27.9*	121	*72.1*
Mülkiyet	292	*64.2*	163	*35.8*
Borç	482	*37.0*	819	*63.0*
Lonca	8	*11.3*	63	*88.7*
Cemaat işleri	13	*31.0*	29	*69.0*
Vergi	23	*20.7*	88	*79.3*
Vakıf	125	*35.2*	230	*64.8*
Miras	418	*61.0*	267	*39.0*
Tümü	915	*39.9*	1376	*60.1*

Yalancı şahitlik 17. yüzyıl Osmanlı mahkemelerine ilişkin araştırmalarda yer tutan bir konudur (Uzunçarşılı, 1965). Taraflardan birinin diğerini yalancı şahitlikle suçladığı örneklere 15 defterimizde de rastlıyoruz.

Davacıların kazanma oranları

Yansız ve taraflara mahkeme dışında anlaşma imkânı tanıyan bir hukuk sisteminde davaların yarısının davalılar geri kalanın ise davacılar tarafından kazanılması beklenir. George Priest ve Benjamin Klein (1984) tarafından geliştirilen bu mantık, gayet basittir. Bir davanın parasal ve diğer masrafları göz önünde bulundurulduğunda, davacı, kazanma şansı en az yüzde 50 olmadığı sürece dava açmayacaktır. Aynı mantıkla, davalı da kazanma şansı yüzde 50'den az ise mahkeme dışında anlaşma yapmayı yeğleyecektir. Dolayısıyla mahkemenin çözdüğü anlaşmazlıklar, kazanma şansının taraflar için eşit olduğu istisnai durumlarla sınırlı kalacaktır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Tablo 1.8 Tarafların dinine göre davacıların kazanma oranları

		Davalı		
		Müslüman	Hıristiyan	Yahudi
Davacı	Müslüman	58.8	57.8	68.3
	Hıristiyan	71.4	60.2	50.0
	Yahudi	66.7	55.2	70.0

Tablo 1.9 Tarafların dinine ve konulara göre davacıların kazanma oranı

Konu	Davacı ve davalı Müslüman	Davacı Müslüman davalı Hıristiyan	Davacı Hıristiyan, davalı Müslüman	Davacı ve davalı Hıristiyan	Tümü
Satış	60.9	60.7	69.4	64.4	61.7
Ortaklık	42.6	50.0	60.0	52.9	47.6
Mülkiyet	67.3	46.2	60.9	55.0	66.2
Borç	62.0	64.2	75.0	63.8	61.4
Lonca	80.5	42.9	100.0	70.0	74.6
Cemaat işleri	100.0	40.0	75.0	30.8	52.4
Vergi	60.8	40.0	71.4	57.1	55.0
Vakıf	51.7	58.1	71.4	35.3	53.0
Miras	63.5	47.4	71.4	56.9	62.0
Tümü	58.8	57.8	71.4	60.2	59.5

Bu mantık, hâkimin hem önyargısız olduğunu hem de anlaşmazlığın mahkemeye yansıyıp yansımamasına kayıtsız olduğunu varsayıyor. Gerçekte hâkimin dava açılmasında çıkarı vardır; en azından taraflardan harç toplamaktadır. Davaların kendisine getirilmesini sağlamanın en etkin yolu ise, kararların davacı lehine çarpıtılmasıdır.

On yedinci yüzyıl İstanbul mahkemelerinde davaların %59,5'i davacı lehine sonuçlanmıştır. İlginçtir ki mahkemelerin davacı yanlısı tutumu bir Hıristiyan Müslümanı dava ettiğinde artarken Müslüman Hıristiyan karşısında mahkemeye çıktığında hemen hemen aynı kalmaktadır. Bu durum, kazanma ihtimali çok yüksek olmadığı sürece bir Hıristiyanın bir Müslümana karşı dava açmaması ile açıklanabilir. Başka bir deyişle, söz konusu farkın altında yatan neden, Müslüman şahitlerin ifadelerine gayrimüslimlerinkinden daha fazla ağırlık verilmesi olabilir.

Ancak Tablo 1.9'da görüldüğü gibi, davacıların kazanma oranları dava konusuna göre değişmektedir. Davacıların savlarını gele-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

neğe dayandırdığı lonca davalarında bu oran özellikle yüksektir (%74,6). Ortaklık (%47,6), vakıf (%53,0) ve gayrimüslim cemaat işleri (%52,4) davalarında ise, davacının kazanma oranı Priest ve Klein'ın tarafsız yargılama öngörüsüne yaklaşmaktadır.

Tablo 1.9, sayının düşüklüğü nedeniyle Yahudilerin dahil olduğu davalara yer vermiyor. Ancak en sağdaki "tümü" sütunu en az bir Yahudinin dahil olduğu davaları da içeriyor. Aynı sütun yabancıların dahil olduğu az sayıdaki davayı da kapsamaktadır.

Vekil kullanımı

Bu yapıtta özetlenen ve transkripsiyonu sunulan dava ve tescil işlemlerinin 765'inde vekil kullanılmıştır. Bu vekillerin küçük bir bölümü birden fazla kişiyi temsil etmekte olup, toplamda 799 müvekkil-vekil ilişkisi söz konusudur. Yedi yüz altmış beş vekilden 523'ü (%68,4) tescil işlemlerinde, geriye kalan 242'siyse (%31,6) davalarda görev yapmıştır. Genellikle vekilin mahkemede temsil ettiği kişi ile arasında herhangi bir akrabalık ilişkisi yoktur. Vekillerin sadece 138'i (%18,0) müvekkilinin akrabasıdır. Akrabalık durumunda ise, vekil çoğunlukla koca (59 ya da %42,7), erkek kardeş (30) ya da oğul (19) olmaktadır. Daha az rastlanmakla birlikte anne (7), eş (karı) (6), baba (4) ve kız kardeş (2) de vekil olabilmektedir.

İncelediğimiz defterlerde karşılaştığımız vekilleri, günümüz Türkiye'sindeki avukatlarla karıştırmamak gerekir. Küçük bir bölümü hukuk eğitimi görmüş olsa da çoğunun hukuk bilgisi sınırlıdır. Bir vekilin görevi bir ya da birden fazla kişiyi mahkemede temsil etmekle sınırlıdır; müvekkillerini savunmak ya da bir yargılama stratejisi belirlemekle yükümlü değildir. Bir vekilin yetkisinin sorgulanması da mümkündü. Bu gibi durumlarda vekil, ehliyetini kanıtlamak için genellikle şahitlerin ifadesine başvururdu.

Vekiller arasında da Müslümanların orantısız bir çoğunluğa sahip olduğunu görüyoruz (Tablo 1.10). Bir Müslümanın gayrimüslim vekil tutması ender rastlanan bir durumdu. Bir Müslümanı temsil eden 623 vekilden yalnızca 12'si (%1,9) Hıristiyandı ve ara-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

larında hiç Yahudi yoktu. Hıristiyanların vekilleri de genellikle Hıristiyandı; 159 Hıristiyan müvekkilden yalnızca 9'unun (%5,7) vekili Müslüman idi. Bir Yahudinin Müslüman ya da Hıristiyana vekillik yaptığı hiçbir kayda rastlamadık.

Erkeklere kıyasla kadınların bir vekil tarafından temsil edilme olasılığı çok daha yüksekti. Buna karşın vekillerin ezici bir çoğunluğu erkekti (%94.9) (Tablo 1.11).

Tablo 1.10 Müvekkil ve vekillerin dine göre dağılımı

			Vekil				
			Müslüman	Hıristiyan	Yahudi	Toplam	
						sayı	%
Müvekkil	Müslüman		611	12	0	623	*78.0*
	Hıristiyan		9	150	0	159	*19.9*
	Yahudi		1	0	16	17	*2.1*
	Toplam	sayı	621	162	16	799	*100*
		%	*77.7*	*20.2*	*2.0*		

Tablo 1.11 Müvekkil ve vekillerin cinsiyete göre dağılımı

			Vekil			
			Erkek	Kadın	*Toplam*	
					sayı	%
Müvekkil	Erkek		443	16	459	57.4
	Kadın		315	25	340	42.6
	Toplam	sayı	758	41	799	
		%	*94.9*	*5.1*		*100*

Altı yüz on bir müvekkili temsil eden 592 Müslüman vekilden 425'inin (%75,1) bir unvanı vardı. Yaygınlık sıralamasına göre en sık rastlanan vekil unvanları, Efendi (97), Çelebi (82), Ağa (72), Bey (61), Çavuş (47), Beşe (26), Hacı (21) ve Hatun'dur (19). Gayrimüslim vekiller genel olarak kayıtlara unvansız olarak geçmiştir.

Unvanlar

Bir tescil işlemi ya da davaya taraf olan Hıristiyan ve Yahudilerin çoğu unvan kullanılmaksızın kendi ve babalarının isimleri belirtilerek kayıtlara geçirilmişlerdir. Müslümanlara gelince, çoğu

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

unvanlıdır. Unvansız Müslümanlar genellikle çocuk, köle, yoksul erkek ya da kadındır.

Tablo 1.12, Müslüman erkekler için kullanılan unvanları kullanılma sıklığı ile birlikte gösteriyor. Toplamda 3046 unvan kullanılmıştır. Unvanlar arasında "Efendi" saygı ifade ediyordu. Ulemaya ve yüksek rütbeli devlet görevlilerine verilmekle birlikte bu unva-

Tablo 1.12 Bir dava veya tescil işlemine taraf olan Müslüman erkekler için kullanılan unvanlar

Unvan	Sayı	Unvan	Sayı
Efendi	575	Halife	45
Çelebi	540	Şeyh	44
Ağa	476	İmam	17
Bey	361	Dede	10
Beşe	308	Emin	7
El-Hac	288	Müezzin	4
Çavuş	215	Sultan	3
Seyyit	96	Mevlana	2
Paşa	54	Molla	1

nın kullanımı onlarla sınırlı değildi. "Çelebi" beyefendi anlamında saygı içeren bir unvandı. Başlangıçta asalet ifade ederken 17. yüzyılda saygınlık göstergesi olmuştu. Elimizdeki hükümlerde bu unvanın genellikle vakıf kurucuları ve mütevelliler için kullanıldığını görüyoruz. "Halife" de bu iki grup için kullanılmış olmakla birlikte, vekil ya da iyi eğitimli kişi anlamına da gelebiliyordu. Saygı belirten bir diğer unvan da "Bey" idi. Daha önceki dönemlerde yalnızca yöneticiler için kullanılmış olmasına karşın 17. yüzyılda seçkin siviller de bu unvana sahip olabiliyordu.

"Beşe" yalnızca yeniçerilere verilen bir unvandı. "Ağa" ve "Çavuş" ise, genellikle askeri personel için kullanılan ve saygı belirten unvanlardı. Ağa, Beşe'den daha yüksek bir rütbe ifade ediyordu. "Çavuş" ise, hazine görevlileri için de kullanılırdı. "Emin" vergi toplayıcısı anlamına gelmekteydi. "Müteferrika" sarayda önemli bir görevi olanlara, örneğin padişahın kâtiplerine ve vezirlerine verilen bir unvandı. "Sultan" unvanı, gerek padişahın kendisine gerekse ailesinin diğer üyelerine verilirdi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Tablodaki unvanlardan sekiz tanesi dini bir görev ya da ayrıcalığa işaret eder. Günümüzde "Hacı" biçimine dönüşmüş olan "El-Hac", kişinin hacca gitmiş olduğuna işaret ediyor. "İmam", "Müezzin" ve "Mevlana", din görevlilerinin unvanlarıdır. Bunlardan sonuncusu kadıların yardımcılarına verilirdi. "Dede" ve "Şeyh" ise, İslami tarikat liderleri ve ileri gelenlerinin unvanlarıydı. "Molla", derin dini bilgiye işaret etmekte olup seçkin kadılar, medrese öğrencileri, kimi zaman da bilgeliğini kanıtlamış sıradan insanlar için kullanılırdı. "Seyyit" unvanına gelince, Hz. Muhammed'in soyundan gelen kişiler tarafından taşınırdı.

Sultan unvanlı padişah anne ve eşleri dışında hükümlerde adı geçen Müslüman kadınlardan 446'sı unvanlıdır. Bunların 431'i "Hatun", 15'i de "Hanım"dır. Her iki unvan da saygı ifadesidir.

Yahudi ve Hıristiyanlardan yalnız 40'ı unvanlıdır. Bunların 29'u din görevlisidir. Geriye kalan 11'i ise, bir Balkan bölgesinden sorumlu olan ve "Voyvoda" unvanı taşıyan vergi toplayıcısıdır.

Köleler

On beş defterimizde bir kölenin taraf olduğu 196 hüküm bulunuyor. Bunların 81'inde (%41,3) davalı, davacı ya da katılımcı kadın köle, diğer bir deyişle cariyedir. Geriye kalan hükümlerde köle erkektir. On yedinci yüzyılda köle ticareti, sahipliği ve işgücü kullanımının Osmanlı İmparatorluğu'nun sosyal ve ekonomik yaşamında önemli rol oynadığı düşünülürse bu sayılar şaşırtıcı değildir. Defterlerimiz, kölelerin tarımda, ev işlerinde ve refakatçi olarak kullanılmakta olduğunu kanıtlıyor.

On yedinci yüzyılda Osmanlı köle pazarları sıkı bir şekilde denetleniyordu (Seng, 1996). Bu durum incelediğimiz defterlerde açıkça görülmektedir. Hür edilmiş ya da halen köle olan bir kişinin, efendisinin varislerini terekenin bölüşümü konusunda dava ettiği hükümlere rastlıyoruz. Kadın ve erkek köleler özgürlüklerini garanti altına almak, sözleşmelerini tescil ettirmek ve miras haklarını korumak amacıyla mahkemelere başvurmaktaydı. İslam hukukuna göre köleler mülk sayılmaktaydılar. Birçok hükümde cari-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ye ve kölelerin çiftlik hayvanları ve eşyalar ile birlikte malvarlığı kayıtlarına geçtiğini görmekteyiz. Ancak kimi durumlarda mahkemeler kölelere hür bireylerle eşit haklar tanımaktaydı. Örneğin kayıtlarımızda bulunan bir hükümde bir köle efendisinin vekili olarak mahkemeye gelmiştir.

Kayıtlarımızda kölelerin en çok yer aldığı hükümler özgürlük verme ile ilgili olanlardır (Tablo 1.13). Bir kölenin salıverilmiş olmasıyla efendisi ile arasındaki ilişki son bulmuyordu. Özgür edilmesi, yasal konumunun, kimi durumlarda ayrıca dininin değişmesi anlamına geliyordu. Ancak efendi kölenin özgür hayata geçişini kolaylaştıracak yardım ve desteği sağlarken köle de efendisine hizmet etmeyi sürdürebiliyordu. Varlıklı bir kişinin köle ve cariyelerine miras bırakması ya da kurduğu vakıflardan ömür boyu yararlanmasını sağlaması olağan bir durumdu. On beş defterimizde vakıf kurucusunun vakfettiği varlıkların gelir ya da kullanım hakkını özgür edilmiş kölelerine ve onların ailelerine bıraktığı 40 vakıf tescili bulunuyor.

Bir köle, efendisine olan bağlılığını kanıtladığı zaman serbest bırakılabiliyordu. Hizmeti sırasında belirlenmiş bir sözleşme (*mükatebe*) uyarınca özgürlüğünü satın alması da mümkündü. Bu sözleşme, sonunda kölenin serbest bırakılacağı zaman dilimini ya da yerine getirmesi gereken koşulları belirliyordu. İncelediğimiz defterlerde erkek köle ya da cariyelerin taraf olduğu tescil işlemlerinin büyük bölümü hür edilme koşullarını belirleyen bu tür sözleşmedir. Bir köle özgür bırakıldığında yeni yasal statüsü herkes tarafından tanınmayabiliyordu. Defterlerimizde, hür edilmiş bir kölenin özgürlüğünü şahitler aracılığıyla kanıtlamak üzere mahkemeye başvurduğu birçok hüküm bulunuyor.

Tablo 1.13 Köleliğe ilişkin hükümlerde konular

Konu	Sayı	%
Özgürlük verme	143	*63.0*
Hür olduğunu kanıtlama	37	*16.3*
Köleye vakıfla ilgili hak verilmesi	40	*17.6*
Köleye miras bırakma ya da mal hibe etme	7	*3.1*

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

On yedinci yüzyıl öncesinde gayrimüslimlerin köle sahibi olması yasaktı (Seng, 1996). Burada yayınladığımız hükümler, 17. yüzyılda şer'i mahkemelerin gayrimüslimlerin köle sahibi olmasına izin verdiğini gösteriyor.

Para birimleri

Şevket Pamuk (2000) ve başka akademisyenlerin çalışmalarından Osmanlı ekonomisinde birden fazla para birimi kullanıldığını biliyoruz. İncelediğimiz 15 defter, 17. yüzyıl İstanbul'unda ağırlıklı olarak üç para birimi kullanıldığını gösterir. Bunlar akçe, kuruş ve dirhemdir (Tablo 1.14). İlginçtir ki, Musul ve Bağdat vilayetlerinde önde gelen Osmanlı gümüş para birimi olan dirhem, Arapça kaydedilen neredeyse tüm tescil işlemlerinde geçen tek para birimidir. Bu tescil işlemlerinin çoğu istiglal denen ve faiz uygulamasını maskelemek için kullanılan bir çeşit ipotek işlemi ile ilgilidir. Büyük olasılıkla dirhem akçe, ortaçağ Arap dünyasının altın para birimi olan dinar da kuruş anlamında kullanılmaktaydı.

Pamuk, 17. yüzyılı, özellikle de ilk yarısını, para değerinin sık sık düşürüldüğü ve kambiyo kurlarında büyük dalgalanmaların olduğu olağandışı çalkantılı bir dönem olarak tanımlar. Bu yapıtta incelenen 15 defterde akçe-kuruş değişim oranı hükümden hü-

Tablo 1.14 Hükümlerde kullanılan para birimleri (tescil işlemleri / *davalar*)

Konu	Toplam sayı	Para birimi (%)							
		Akçe	Kuruş	Dirhem	Dinar	Altın	Gümüş	Sikke	Florin
Alım satım	2213	50.6	19,9	27,7	0,7	0,3	0,0	0,4	0,3
	543	*60,8*	*35,7*	*0,2*	*0,0*	*0,9*	*0,0*	*1,5*	*0,9*
Ortaklık	208	74,5	19,2	3,4	0,0	0,5	0,0	0,5	1,9
	149	*69,1*	*24,8*	*0,0*	*0,0*	*1,3*	*0,0*	*2,7*	*1,3*
Mülkiyet	233	73,4	18,5	3,8	1,3	0,9	0,0	0,4	1,3
	195	*54,9*	*41,5*	*0,5*	*0,5*	*0,0*	*0,0*	*1,0*	*1,0*
Borç	2130	46,7	21,5	28,0	1,9	0,7	0,1	0.7	0,5
	1251	*57,5*	*37,7*	*0,6*	*0,2*	*1,3*	*0,0*	*1,5*	*1,2*
Lonca	29	79,3	20,7	0.0	0,0	0.0	0,0	0,0	0,0
	6	*100.0*	*0,0*	*0,0*	*0,0*	*0,0*	*0,0*	*0,0*	*0,0*
Cemaat işleri	56	80,4	17,9	1,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0.0
	19	*57,9*	*36,8*	*0,0*	*0,0*	*0,0*	*0,0*	*0,0*	*5,3*
Vergi	221	54,3	42.1	3,2	0.0	0.0	0.0	0,5	0.0
	58	*60.3*	*32,7*	*3,5*	*0.0*	*1,7*	*0,0*	*0.0*	*1,8*
Vakıf	945	55,6	18,4	24,9	0,1	0,4	0,0	0,2	0,2
	227	*67,8*	*28,2*	*2,2*	*0,0*	*0,4*	*0,0*	*0,4*	*0,9*
Miras	842	68,1	23,3	6,7	0,7	0,5	0.0	0,2	0,6
	422	*55,2*	*38,2*	*1,0*	*0,5*	*1,7*	*0,0*	*1,7*	*1,7*
Tümü	4957	53,0	17.5	26,8	1,1	0.5	0,02	0,4	0,5
	1659	*59,9*	*34,8*	*0,7*	*0,2*	*1,6*	*0,0*	*1,3*	*1,3*

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Tablo 1.15 On yedinci yüzyılın birinci ve ikinci yarısında kullanılan paralar (tescil / *dava*)

Para birimi	1602-19		1661-97	
	Sayı	%	Sayı	%
Akçe	1439 *556*	50,5 *88,0*	1188 *437*	56,4 *42,6*
Kuruş	18 *11*	0,6 *1,7*	851 *566*	40,4 *55,1*
Dirhem	1276 *8*	44,7 *1,3*	53 *4*	2,5 *0,4*
Dinar	54 *3*	1,9 *0,5*	0 *0*	0,0 *0,0*
Altın	14 *9*	0,5 *1,4*	12 *17*	0,6 *1,7*
Gümüş	1 *0*	0,0 *0,0*	0 *0*	0,0 *0,0*
Sikke	21 *22*	0,7 *3,5*	1 *0*	0,0 *0,0*
Florin	27 *21*	0,9 *3,3*	0 *0*	0,0 *0,0*
Tümü	2852 *632*	100 *100*	2105 *1027*	100 *100*

küme farklılık gösteriyor. En yaygın kur, 1 kuruş = 120 akçedir. On yedinci yüzyılın ikinci yarısı kuruşa geçiş dönemidir. Tablo 1.15, yüzyılın ilk yarısında kuruşun çok seyrek olarak kullanıldığını gösteriyor.

Burada sunulan hükümlerdeki fiyat ve ücret verilerinin, dönemin parasal akımları üzerine çalışan araştırmacıları ilgilendireceğini umuyoruz.

Geçmişteki çalışmalar

Osmanlı arşivleri üstüne araştırmalar hâlâ başlangıç aşamasındadır. Günay (2003) bugüne kadar yapılmış olan çalışmaları üçe ayırır. Birinci grubu, arşivlerin ulaşılabilirliğini artırmak amacıyla hazırlanan kataloglar oluşturuyor. Bunların en önemlileri arasında Ahmet Akgündüz'ün (1988) çalışması sayılabilir. Yayınlanmış katalogların kimisi hükümlerden örnekler içerirken, diğerleri liste vermekle yetinmektedir. Bir bütün olarak bu çalışmalar, bilinen

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

defterlerin çok büyük bir bölümünün kamu arşivlerinde, pek azının da özel koleksiyonlarda bulunduğuna işaret ediyor.

İkinci grubu oluşturan çalışmalar, çeşitli defterlerin transkripsiyonunu içerir. Bunların bir bölümü Osmanlı metinlerini okumadaki ustalığını göstermek amacıyla bir sicil defterini tüm olarak ya da kısmen translitere eden tarih ya da ilahiyat öğrencileri, kalanlarıysa akademisyenler tarafından yapılmıştır (örneğin, Ongan, 1958, 1974; İnalcık, 1993; Sak, 2003). Seçkin kuruluşlar tarafından finanse edilen ekipler de hatırı sayılır çalışmalar yürütmektedir. Koç Vakfı, Ağa Han Vakfı ve Packard Enstitüsü tarafından desteklenen Harvard Üniversitesi bazlı bir ekip, 19. yüzyıl defterlerini translitere etmektedir. Bu proje bağlamında İstanbul mahkemesi 121 numaralı defterin bütününü içeren bir cilt (Aykut, 2006) yayınlanmıştır. İngilizce çeviriler içeren yeni ciltler de sıradadır. Seçkin akademisyenlerden oluşan İSAM merkezli bir diğer ekip de Üsküdar mahkemesinin on defterini translitere etme işini üstlenmiştir. Bu mahkemenin 1513-21 yıllarını kapsayan 1 numaralı defteri de basılmıştır (Bilgin ve Tak, 2008). İstanbul Büyükşehir Belediyesi de çeşitli defterleri kısmen translitere etmiştir. Osmanlı tarihçilerine büyük yararlar sağlamakla birlikte bu çalışmalar Osmanlıca bilmeyenler tarafından çok kısıtlı ölçüde kullanılabilmektedir. Türkçe bilmeyenlerin ise, bu çalışmalardan yararlanması mümkün değildir.

Son grupta ise, şeriyye sicillerindeki veriler üstüne kurulu tarihsel çalışmalar bulunur. Bir kentin ya da ekonomik sektörün tarihi ya da bir tüccarın yaşamını konu alan çalışmalar arasında, verileri bir grup deftere dayandırılmış olanlar vardır. Fethi Gedikli'nin 16. ve 17. yüzyılların ticari ortaklıklarını inceleyen ve 1998'de yayınlanan çalışması; Nelly Hanna'nın yine 1998 tarihli 17. yüzyıl Mısırlı tüccarlarından Abu Taqiyya'nin biyografisi; Ronald Jennings'in 17. yüzyıl Kayseri'sindeki kredi piyasalarını inceleyen 1973 tarihli makalesi ve Kıbrıs'ın erken Osmanlı dönemine ilişkin kitabı; Margaret Meriwether'in Halep'in Osmanlı dönemine ilişkin 1999 tarihli kitabı; Suraiya Faroqhi'nin 17. yüzyıl Ankara ve Kayseri'sindeki emlak piyasasını inceleyen 1987 tarihli kitabı; Bo-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ğaç Ergene'nin 2003'te basılan, 17. ve 18. yüzyıllarda Çankırı ve Kastamonu'nun şeri mahkemelerine ilişkin kitabı; ve yine Ergene'nin Ali Berker'le birlikte kaleme aldığı 2009 tarihli 18. yüzyıl Kastamonu'sunda miras işlemlerini incelediği makalesi, bu tür çalışmalara örnek olarak verilebilir.

Bu çalışmaların çoğu seçilmiş hükümlere dayanan gözlemlerden oluşuyor. Birçoğu şüphesiz tarih anlayışımızı zenginleştirmiştir. Ancak pek azı okuyucuya, hangi verilerin temsili hangilerinin de istisnai olduğunu tatmin edici biçimde açıklayabiliyor. Çalışmaların küçük bir bölümü istatistiksel bilgi de sunarak okuyucunun genel akımlarla istisnai durumları ayrıştırmasına olanak sağlamaktadır. Daha da küçük bir bölümü ise, çağdaş ekonometriden yararlanarak bilimsel temelli neden-sonuç ilişkileri kurmayı amaçlıyor. Berker ile ortak çalışmaları da dahil olmak üzere Ergene'nin yayınları analitik Osmanlı, İslam ve Ortadoğu çalışmalarına öncülük etmektedir. Diğer kalburüstü katkılar arasında Metin Coşgel ve Thomas Miceli (2005) ve Süleyman Özmucur ve Şevket Pamuk (2002) sayılabilir. Burada sunulan verilere dayanan kendi analitik çalışmalarımız, halen küçük bu literatürün gelişimine katkıda bulunacaktır. Ekonometrik yöntemlerin dünyanın diğer bölgelerine odaklanan tarihsel çalışmalarda artık rutin olarak kullanıldığını kaydetmemiz gerekir.

KAYNAKÇA

Al-Qattan, Najwa. "*Dhimmīs* in the Muslim Court: Legal Autonomy and Religious Discrimination." *International Journal of Middle East Studies* 31 (1999): 429-44.

Akgündüz, Ahmet. *Şer'iyye Sicilleri: Mahiyeti, Toplu Kataloğu ve Seçme Hükümler*, 2 cilt. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 1988.

Aydın, Bilgin ve Ekrem Tak. *İstanbul Kadı Sicilleri Üsküdar Mahkemesi, 1 Numaralı Sicil (H. 919-927 / M. 1513-1521)*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2008.

Aykut, Şevki Nezihi. *İstanbul Mahkemesi 121 Numaralı Şer'iyye Sicili, Tarih: 1231-1232/1816-1817*. İstanbul: Sabancı Üniversitesi Yayınları, 2006.

Bayındır, Abdülaziz. *İslâm Muhakeme Hukuku: Osmanlı Devri Uygulaması*. İstanbul: İslâmî İlimler Araştırmalar Vakfı, 1986.

Cohen, Amnon. *Jewish Life under Islam: Jerusalem in the Sixteenth Century*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1984.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Coşgel, Metin, M. ve Thomas J. Miceli. "Risk, Transaction Costs, and Tax Assignment: Government Finance in the Ottoma Empire." *Journal of Economic History*, 65 (2005): 806-21.

Çiçek, Kemal. "Cemaat Mahkemesinden Kadı Mahkemesine Zimmilerin Yargı Tercihi."*Pax Ottomana: Studies in Memoriam Prof. Dr. Nejat Göyünç* içinde, yayına haz. Kemal Çiçek, s. 31-49. Haarlem, Hollanda: Stichting Sota, 2001.

Çizakça, Murat. *A Comparative Evolution of Business Partnerships: The Islamic World and Europe, with Special Reference to the Ottoman Archives*. Leiden: E. J. Brill, 1996.

Ergene, Boğaç A."Costs of Court Usage in the Seventeenth- and Eighteenth-Century Ottoman Anatolia: Court Fees as Recorded in Estate Inventories." *Journal of the Economic and Social History of the Orient*, 45 (2002): 20-39.

Ergene, Boğaç A. "Evidence in Ottoman Courts: Oral and Written Documentation in Early-Modern Courts of Islamic Law." *Journal of the American Oriental Society*, 124 (2004): 471-91.

Ergene, Boğaç A. *Local Court, Provincial Society and Justice in the Ottoman Empire: Legal Practice and Dispute Resolution on Çankırı and Kastamonu (1652-1744)*. Leiden: Brill, 2003.

Ergene, Boğaç A. ve Berker A. "Inheritance and Intergenerational Wealth Transmission in Eighteenth-Century Ottoman Kastamonu: An Empirical Investigation." *Journal of Family History*, 34 (2009): 25-47.

Faroqhi, Suraiya. *Men of Modest Substance: House Owners and House Property: Seventeenth Century Ankara and Kayseri*. Cambridge: Cambridge University Press, 1987.

Faroqhi, Suraiya. *Approaching Ottoman History: An Introduction to the Sources*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999.

Faroqhi, Suraiya. "Sidjill, Ottoman administrative usage." *Encyclopedia of Islam*, 2. ed., c. 9 (Leiden: Brill, 1997), s. 539-45.

Gedikli, Fethi. *Osmanlı Şirket Kültürü: XVI.-XVII. Yüzyıllarda Mudârebe Uygulaması*. İstanbul: İz Yayıncılık, 1998.

Gerber, Haim. "Social and Economic Position of Women in an Ottoman City, Bursa, 1600-1700." *International Journal of Middle East Studies*, 12 (1980): 231-44.

Günay, Vehbi. "Balkan Şehir Tarihleri Kaynağı Olarak Şer'iye Sicillerinin Envanter ve Kataloglarının Tespiti Hakkında." *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 18/2 (2003): 71-82.

Hanna, Nelly. *Making Big Money in 1600: The Life and Times of Isma'il Abu Taqiyya, Egyptian Merchant*. Syracuse: Syracuse University Press, 1998.

İnalcık, Halil. "Osmanlı İdare, Sosyal ve Ekonomik Tarihiyle İlgili Belgeler: Bursa Kadı Sicillerinden Örnekler: III. Köy Sicil ve Terekeleri." *Türk Tarih Belgeleri Dergisi*, c. 15, no. 19 (1993): 23-168.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Başkanlığı. *İstanbul Ahkâm Defterleri*, 12 cilt. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 1997-98.

İstekli, Müslüm. *Üsküdar'ın Sosyal ve İktisadi Hayatıyla İlgili Üsküdar Kadı Sicillerindeki Kayıtların Tespit ve Analizi (H. 978-991, M. 1570-1584)*. Yüksek lisans tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Bilgi Belge Yönetimi Anabilim Dalı, 2005.

Jennings, Ronald C. "Loans and Credit in Early 17th Century Ottoman Judicial Records: The Sharia Court of Anatolian Kayseri." *Journal of the Economic and Social History of the Orient* 16 (1973): 168-216.

Jennings, Ronald C. *Christians and Muslims in Ottoman Cyprus and the Mediterranean World, 1571-1640*. New York: New York University Press, 1993.

Kuran, Timur. "The Provision of Public Goods under Islamic Law: Origins, Impact, and Limitations of the Waqf System." *Law and Society Review* 35 (2001): 841-97.

Kuran, Timur. "The Islamic Commercial Crisis: Institutional Roots of Economic Underdevelopment in the Middle East." *Journal of Economic History*, 63 (2003): 414-46.

Kuran, Timur. "The Economic Ascent of the Middle East's Religious Minorities: The Role of Islamic Legal Pluralism." *Journal of Legal Studies*, 33 (2004), pp. 475-515.

Kuran, Timur. "The Logic of Financial Westernization in the Middle East." *Journal of Economic Behavior and Organization*, 56 (2005): 593-615.

Kuran, Timur. "The Absence of the Corporation in Islamic Law: Origins and Persistence." *American Journal of Comparative Law*, 53 (2005): 785-834.

Mandaville, Jon E. "The Ottoman Court Records of Syria and Jordan." *Journal of the American Oriental Society*, 86 (1966): 311-19.

Mantran, Robert. *İstanbul dans la Seconde Moitié du XVIIe Siècle*. Paris: Librairie Adrien Maisonneuve, 1962.

Meriwether, Margaret L. *The Kin Who Count: Family and Society in Ottoman Aleppo, 1770-1840*. Austin: University of Texas Press, 1999.

Ongan, Halit. *Ankara'nın 1 Numaralı Şer'iye Sicili*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi, 1958.

Ongan, Halit. *Ankara'nın 2 Numaralı Şer'iye Sicili*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1974.

Ortaylı, İlber. *Hukuk ve İdare Adamı Olarak Osmanlı Devletinde Kadı*. Ankara: Turhan Kitabevi, 1994.

Özmucur, Süleyman and Şevket Pamuk. "Real Wages and Standards of Living in the Ottoman Empire, 1489-1914."*Journal of Economic History*, 62 (2002): 293-321.

Pamuk, Şevket. *A Monetary History of the Ottoman Empire*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000.

Priest, George L. ve Benjamin Klein. "The Selection of Disputes for Litigation." *Journal of Legal Studies*, 13 (1984): 1-55.

Sak, İzzet. *10 Numaralı Konya Şer'iye Sicili (1070-1071 / 1659-1661) (Transkripsiyon)*. Konya: Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, 2003.

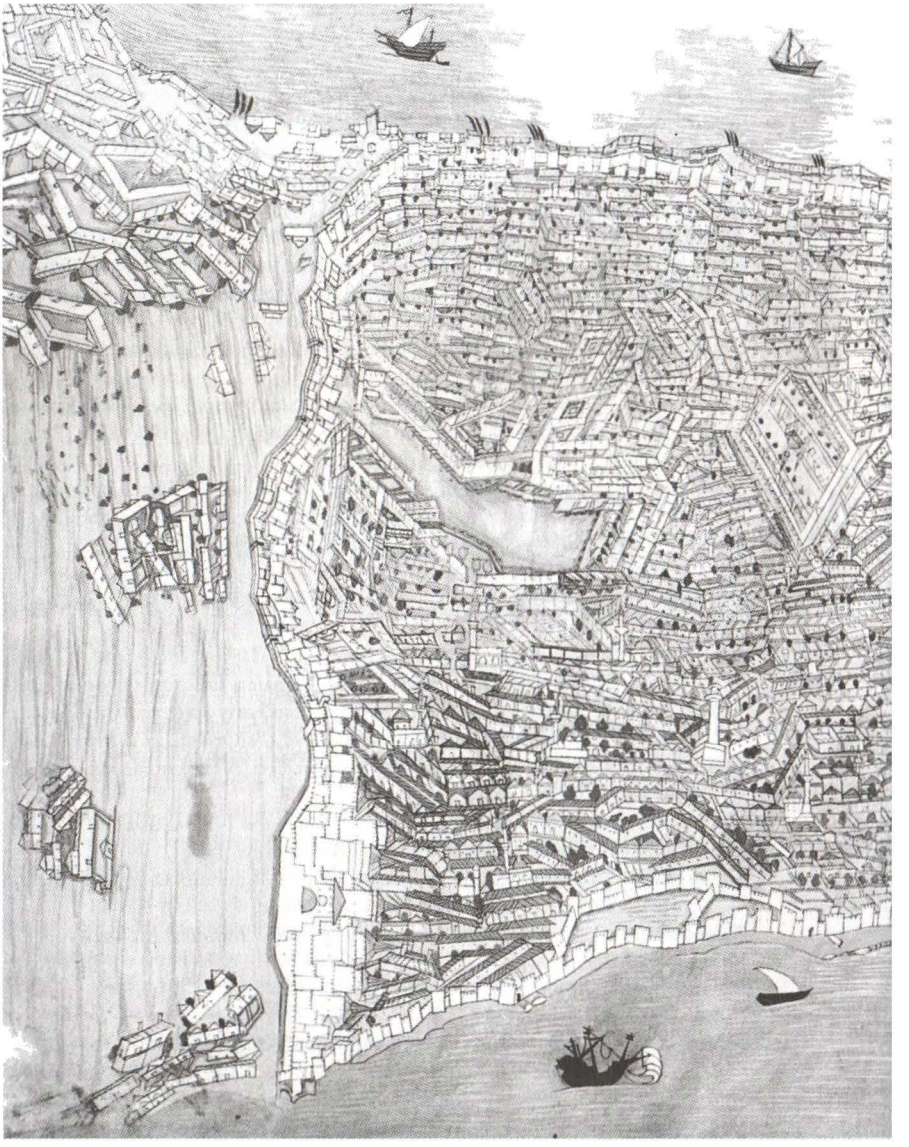
Seng, Yvonne J. "Fugitives and Factotums: Slaves in Early Sixteenth-Century Istanbul." *Journal of the Economic and Social History of the Orient*, 39 (1996): 136-69.

Singer, Amy. "Tapu Tahrir Defterleri and Kadı Sicilleri: A Happy Marriage of Sources." *Tarih*, 1 (1990): 95-125.

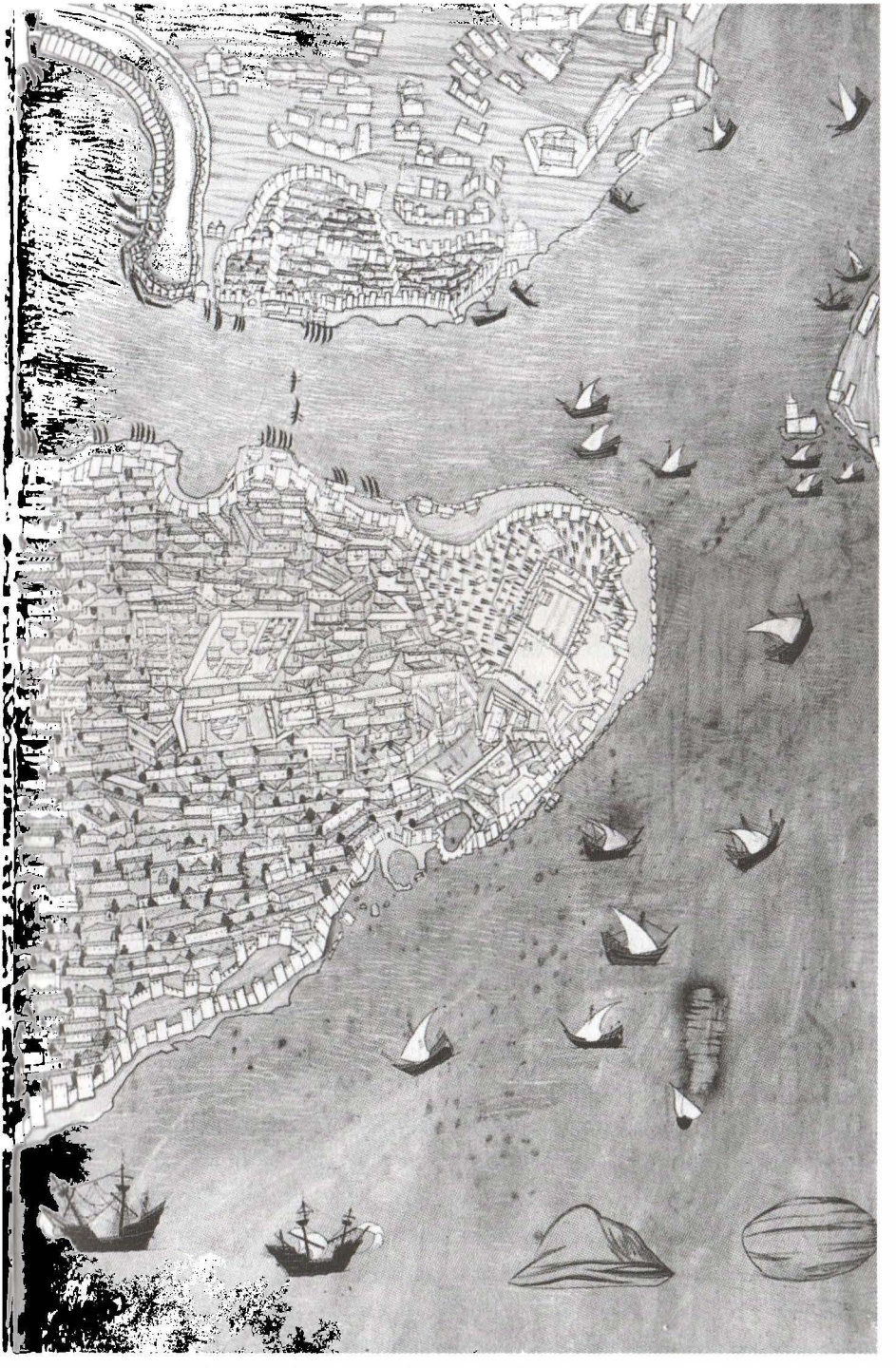
Tucker, Judith E. *In the House of the Law: Gender and Islamic Law in Ottoman Syria and Palestine*. Berkeley: University of California Press, 1998.

Uğur, Yunus. "Mahkeme Kayıtları (Şer'iye Sicilleri): Literatür Değerlendirmesi ve Bibliografya." *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 1 (2003): 305-43.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı.*Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilâtı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1965.

Nakkaş Osman dönemine ait, 1584-85 tarihli *Hünernâme*'nin ilk cildinden İstanbul ve yakın çevresini gösteren harita.

A map of Istanbul and its environs from **Hünernâme** *(1584-85), illustrated during the tenure of chief designer Nakkaş Osman.*

Introduction

From its inception in 1299 to its demise in 1922, the Ottoman Empire was governed under Islamic law, which was enforced partly through courts known as "*şer'i*" courts (or *mahâkim-i şer'iyye*). People of all walks of life—men and women, Muslim and non-Muslim, rich and poor, city dwellers and peasants—used these courts to record contracts, settlements, and agreements. They went to court also to adjudicate disputes before a judge, or *kadı*. Each judge had scribes record accounts of his activities in a register (*sicil defteri*). The transcripts could be consulted if ever a need emerged. Official decrees, such as edicts (*fermans*) of the sultan, were also recorded in court registers.

Ottoman court registers thus provide valuable information on Ottoman life, including economic and social interactions, and relations between individual subjects and the state. They deal with issues as varied as guild appointments, the manumission of slaves, the deeds of waqfs (Islamic trusts, known in Turkish as *vakıf*s), price ceilings, monopolistic privileges, construction permits, rural-urban migration, sales, transfers, inheritance, commercial partnerships, the rights of priests, interactions among communities, military duties, wills, credit, mortgages, guardianship, pickpocketing, corruption, marriage, state policies after disasters, product

standards, the rights of foreigners, petitions, and social conflicts. They also provide information on prices and exchange rates. As already noted by Halil İnalcık and Suraiya Faroqhi, among other distinguished scholars, no primary research on any broad aspect of Ottoman life would be complete without consulting the court registers. They are a source of foundational knowledge obtainable nowhere else.

Ordinarily each court register represented the work of one judge, and any given judge might have more than one register. Some judges had scribes record all their court's business more or less chronologically in a single notebook; this appears to have been the norm in small towns. In major cities, the norm was to use a separate register for estate inventories, and perhaps another register for orders to the court from various branches of government. All other records ended up together, sometimes with certain government orders in the back, in what one may call ordinary registers. Judges seem to have had discretion in selecting a system of recording and categorizing (Mandaville, 1966, pp. 313-14; Ortaylı, 1994, pp. 65-67; Bayındır, 1986, pp. 1-27).

When the tenure of a judge ended, any register that he was keeping came to an end as well; his successor started one or more new registers. The departing judge generally handed over whatever registers he had completed to his successor, or, in places with a court building, simply left them behind for storage (Faroqhi, 1997). Many old registers must have been discarded eventually; others perished in fires, earthquakes, floods, and wars; and still others must have been destroyed deliberately by individuals with something to hide, such as a corrupt judge or a person convicted of lewdness.

The notebooks used as court registers vary greatly in size. A judge who opted for a thick notebook with huge pages could manage to fit the entire record of his tenure into one book, especially if his tenure was short. If his successor started a skinny notebook, he might go through several notebooks before being replaced by another judge.

Initiatives to collect and protect Ottoman court registers in special libraries go back to 1873. Those of Istanbul have been housed, since 1894, in an archive established in the city's Süleymaniye district (Günay, 2003, p. 73). Almost 20,000 court registers now exist in archives located in Turkey alone. Almost none are from before 1500, and very few belong to the 1500s. Thousands have survived from the 1600s, 1137 from Istanbul alone. Depending on the court, natural disasters may have destroyed all registers from a particular period.

Scope of this work

This twelve-volume set contains cases drawn from 15 of these court registers, all belonging to two of the 16 courts known to have operated in Istanbul during the seventeenth century: Galata and Central Istanbul (hereafter, simply Istanbul). These two courts handled a large share of the commercial workload in the capital. Eight of the 15 belong to the Istanbul court, and the remaining seven to the Galata court. The vast majority of the cases are in Ottoman Turkish, and the rest in Arabic. For the most part the records are written in a script known as broken divani (*kırma divani*).

The selected registers span the period 1602-97, nearly the entire seventeenth century. Cases are presented chronologically by topic. For each topic, every single relevant case is included, except for the very few whose record is incomplete. A detailed summary in modern Turkish is presented first, followed by the same summary in English. For the benefit of scholars interested in checking the accuracy of the summaries, or in uncovering details excluded, each entry also includes a complete transliteration of the original transcript in the Latin script of modern Turkish.

The summaries capture the economically, politically, and socially significant information contained in the transcripts. Wherever possible, they use terms familiar to speakers of modern Turkish and English, as opposed to their Ottoman equivalents understood

only by historians of the Ottoman Empire, the Middle East, or Islam. Where no satisfactory modern term exists, the Ottoman term is given parentheses. Hence, no familiarity with Ottoman Turkish is needed to use this work.

It was common for the judges to employ euphemisms in describing legally questionable practices. As a case in point, courts of the seventeenth-century routinely allowed the charging of interest, but disguised this casuistry through a euphemism such as "the price of broad cloth." In such cases, the summary identifies the disguised practice and gives the euphemism in parentheses.

Size and contents of the 15 registers

Table 1.1 provides information on the size and contents of these registers. On average across the 15 registers, there are 672 cases per register, with high variation around this mean. The smallest registers (Istanbul 23 and Galata 24) contain 263 and 313 cases, respectively. The largest (Istanbul 9) contains 2084 cases.

Table 1.1 Breakdown of the fifteen registers by type of entry

Register	Time interval	Non-commercial	Official correspondence	Commercial registration	Commercial adjudication	Total
Galata 24	1602-03	2	0	265	46	313
Galata 25	1604	130	51	487	139	807
Galata 27	1604-05	81	52	532	155	820
Istanbul 1	1612-13	92	7	529	78	706
Istanbul 2	1615-16	30	3	349	50	432
Galata 41	1616-17	20	6	283	40	349
Galata 42	1617	32	1	400	85	518
Istanbul 3	1618	41	22	553	143	759
Istanbul 4	1619	24	0	326	107	457
Istanbul 9	1661-62	290	4	1241	549	2084
Istanbul 16	1664-65	46	9	451	168	674
Galata 130	1683	33	11	332	201	577
Galata 145	1689-90	87	32	397	247	763
Istanbul 22	1695	69	59	258	172	558
Istanbul 23	1696-97	29	32	91	111	263
Total	*1602-97*	*1006*	*289*	*6494*	*2291*	*10.080*

This table also shows that only 1006 of the 10,080 cases (10.0%) involve non-commercial matters such as theft, pickpocketing, alcohol consumption, rape, public lewdness, assault, and murder. An additional 289 entries (2.9%) consist of official correspondence, including instructions from the Imperial Council (*Divan-ı Hümayun*), sultanic decrees in response to petitions from subjects, official regulations to resolve a perceived problem, and resolutions of disputes referred to the palace.

By far the largest category is registrations: 6494 entries (64.4%). These consist of settlements or agreements certified by the judge, or contracts made in his presence and approved as conforming to the law. In registering a contract or settlement, a judge performed the role of a modern notary. Just as a notary gives a certified copy to each party and keeps a copy in its own files, so the judge in question here handed each side a document called a hujjet (*hüccet*), and recorded a copy in his register in progress.

The remaining 2291 entries (22.7%) consist of adjudications. Typically the account of a lawsuit begins with a complaint from a person who outlines the facts as he or she sees them and demands redress. The person might be an agent testifying on behalf of someone else. The judge then gives the defendant an opportunity to present his or her side of the case. Often one or both sides support their account through witnesses; less commonly, some form of documentation is introduced, such as hujjet or a Sultanic order (*emr-i şerif*). Typically, the judge then delivers his verdict. In complicated cases, the judge may conduct an investigation of some sort or consult experts. Certain cases involve multiple plaintiffs and/or multiple defendants.

The volumes of this work

Our twelve volumes do not cover all of the 10,080 cases found in the 15 registers. Rather, they cover subsets of these cases that concern subjects of particular interest to economic and political historians and that are especially likely to provide new insights in-

Table 1.2 Contents of the volumes

Topic	Cases in registers	Volume(s)
Guilds and guildsmen	223	1
Communal affairs of Christians and Jews	179	1
Foreigners	84	1
Commercial partnerships	414	2
Relations between state and individual, including taxation	694	3-4
Waqf	1544	5-8
Credit markets and uses of interest	692	9-10
Combined index	—	10

to the workings and dynamics of the Ottoman economy. Non-commercial cases are left out entirely. Also omitted are entries focused on routine matters of sale, inheritance, marriage, and debt.

Some of these routine cases fall, of course, into a topic that we do cover. Ordinarily a settlement concerning the sale of a house from one individual to another will be omitted. However, if the house rests on a waqf-owned plot, it will appear among the waqf-related entries in volumes 5-8. Collectively, the transliterated and summarized cases cover about half of all the cases in the 15 registers.

The covered topics are shown in Table 1.2, along with where they appear in the sequence of volumes. The numbers in the middle column refer to the cases found in our 15 registers. On some topics, slightly fewer entries are included in our work because the original document of one or more cases is damaged. The final volume contains various indices that will allow readers to access cases pertaining to particular cities, sectors, communities, and even individuals.

Religious composition of entries

In the seventeenth century, Istanbul was a highly cosmopolitan city of around 700,000 people. About 58.8% of the city's inhabitants were Muslim. Armenian and Greek Christians made up another 34.8%. Around 6.4% of the population was Jewish (Mantran, *İstanbul*, 46).

Under Islamic law, non-Muslims were free to use courts of their own for registrations and adjudications involving no Muslims. Thus, a dispute between two Jewish partners could be presented to a rabbi and decided according to Jewish law. Nevertheless, in seventeenth-century Istanbul a share of such disputes came before Islamic courts. Table 1.3 shows that a considerable share of all intra-communal disputes came before a Muslim judge; it also shows that these shares are disproportionately small in relation to the population distribution by faith. Figure 1.1 contrasts the population shares with the shares of all intra-communal cases, including both adjudications and registrations.

Non-Muslims had no choice as to legal system on matters involving Muslims. If sued by a Muslim, they had to appear in Islamic court. Likewise, if they wanted to sue a Muslim, or legally register a contract involving a Muslim party, they had to do so before a Muslim judge. All criminal matters among Christians and Jews, regardless of Muslim involvement, were handled by Muslim-run courts, either the religious courts under scrutiny here or special tribunals headed by high Ottoman officials.

The tripartite communal classification presented in this section reflects the categorizations found in our court registers. Regarless of ethnicity, all Muslims are identified as such through the word used to designate their father: *bin* if male, as in Ahmet bin Mustafa, or *bint* if female, as in Fatma bint Mustafa. For non-Muslims, a different word served the same purpose: *veled*, irrespective of gender, as in Mikhail veled-i Solomon. Jews are designated, in addition, as Jews, and often also by congregation. For instance, a Jew might be identified as belonging to the "Portegal" (Portuguese) Jewish congregation. The identification of Jews allows for the separation of Christians through a process of elimination. The largest Christian communities consisted of Greeks and Armenians. In a small share of the cases involving Christians, the transcript identifies what we now call "ethnicity." Ordinarily, however, no such information is provided, requiring the grouping

Table 1.3 Religious composition of litigants in court trials: Shares by topic (rows sum to 100%)

Topic	All Muslim	All Christian	All Jewish	Muslim + Christian	Muslim + Jewish	Christian + Jewish	Others*
Sale	58.8	16.9	0.8	15.6	3.8	2.0	2.1
Partnership	40.5	30.4	0.0	23.2	1.2	1.8	3.0
Property	78.0	8.8	0.0	7.7	0.7	0.0	4.8
Debt	55.2	20.4	1.0	16.1	3.8	1.6	2.0
Guild	57.8	14.1	1.4	16.9	4.2	4.2	1.4
Communal affairs	11.9	31.0	2.4	31.0	9.5	7.1	7.1
Tax	46.0	18.9	2.7	17.1	3.6	9.9	1.8
Waqf	75.8	4.8	0.0	16.1	2.5	0.0	0.8
Inheritance	74.9	10.5	0.6	9.6	1.8	0.2	2.5
All	61.7	16.5	0.9	14.0	2.7	1.6	2.8

* *Gypsies, foreigners, new converts (mühtedi), or all three faiths*

of Armenians and Greeks together. As with Christians, for Muslims the transcript usually omits information on what we now call ethnicity. Presumably most were Turkish-speakers.

As shown in tables 1.3 and 1.4, the communal distribution of the cases varies substantially by topic. Unsurprisingly, Christians and Jews appear disproportionately in cases concerning the affairs of minority groups. Cases involving partnerships show disproportionate representation by Christians: more than half of all partnership cases involve one ore more Christians. This suggests that Armenians and Greeks were particularly prominent in Istanbul's commercial life or that they had more to gain from registering their cases in court. About four-fifths of all property cases involve Muslims. Evidently Muslims owned or controlled the bulk of all real estate.

In 752 of the 5742 registrations in our 15 court registers, a single person appeared before the judge. These are omitted from the calculations in Table 1.4, which is based on the 4990 registrations involving more than one party, almost always 2.

Table 1.4 Religious composition of parties to court registrations: Shares by topic (rows sum to 100 %)

Topic	All Muslim	All Christian	All Jewish	Muslim + Christian	Muslim + Jewish	Christian + Jewish	Others*
Sale	63.4	17.5	0.5	14.7	1.7	1.1	1.1
Partnerships	41.0	32.3	0.4	16.0	0.4	3.0	6.9
Property	72.1	14.4	0.2	9.2	1.1	1.1	1.9
Debt	59.5	16.7	0.8	20.4	0.1	1.8	0.8
Guild	62.0	9.8	0.0	26.1	1.1	0.0	1.1
Communal affairs	30.9	23.5	4.4	26.5	5.9	5.9	2.9
Tax	67.4	10.4	1.0	11.9	4.7	2.6	2.1
Waqf	68.9	5.6	0.3	20.9	2.5	0.8	0.9
Inheritance	76.4	14.1	1.0	7.3	0.4	0.3	0.6
All	65.9	16.3	1.3	12.4	1.7	1.2	1.3

* *Gypsies, foreigners, new converts (mühtedi), or all three faiths*

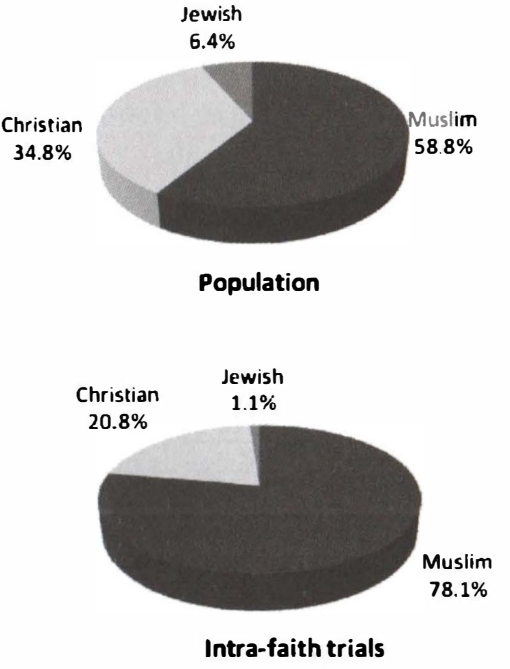

Figure 1.1 Shares of Istanbul's three major religious communities in the city's population and intra-faith trials in Muslim courts.

Gender composition of court participants

All judges and court officials, including the court-appointed witnesses found at every adjudication and registration procedure (*şuhudü'l-hal*), were men. Men were also represented disproportionately among the participants in both trials and registrations (Table 1.5). Only a quarter of all adjudications involved one or more women, and about a third of all registrations.

Nevertheless, women made far more frequent use of courts than stereotypes of "secluded and oppressed Muslim women," common in the journals and diaries of contemporary European travelers, might suggest. In seventeenth-century Istanbul more than a third of all inheritance and waqf cases involved women, as did almost a third of cases involving a sale. Women participated in Istanbul's economic life, our registers show, as money lenders, property holders, renters, debtors, and investors. As other researchers have also found (for instance, Gerber 1980), they owned shops, houses, vineyards, orchards, and even agricultural land. They served as a guardians (*vasi*), legal agents (*vekil*), and sureties (*kefil*). They also founded and managed waqfs.

Women played a salient role in credit markets. They took loans from waqfs by mortgaging real estate (*istiglal*). Evidently, the waqf caretakers (*mutavalli*) of the time were happy to lend to female property owners, doubtless because they trusted the courts to enforce women's property rights against male claimants. A number of our cases document intriguing female involvement in illegal activities, including the production of counterfeit coins.

Female participation in guild cases is negligible, we also learn from our registers. This is consistent with the all-male composition of trades that required travel (as with boatmen), frequent interactions with strangers (juice sellers), or physical strength (rug sellers). The participation of women is low also in partnership cases, because their role in commercial partnerships was limited to passive investment; they could not do the physical work, or adequately monitor the men who could.

The Qur'an stipulates that a woman's testimony should have half the value of a man's testimony. This is reflected in the reliance solely on male witnesses by both plaintiffs and defendants. In other respects, however, the courts did not discriminate against women procedurally. Our cases provide abundant evidence that they could appear in court in person, file a lawsuit on their own, and defend themselves when sued. Judges did not segregate litigants based on gender. Cases involving women were heard and registered on the same days as those of men. Women took oaths in the same way as men. Out of 426 litigants asked to take an oath in a total of 2291 commercial trials, 12 were women.

The fact that women appeared in a substantial share of all inheritance cases is consistent with the courts' obligation under Islamic law to protect the inheritance rights of both sexes. Indeed, our registers include cases in which women sued family members, even husbands and sons, for their rightful share of an estate. The Galata and Istanbul courts not only guaranteed the inviolability of female property, but they were prepared to annul the sale of an object proven to be carried out without the consent of its female owner.

Table 1.5 Female participation in court cases by topic

Adjudication			Topic	Registration		
One or more female parties (%)	Only men (%)	Total number		One or more female parties (%)	Only men (%)	Total number
24.6	*75.4*	614	Sale	*32.5*	*67.6*	2296
8.3	*91.7*	168	Partnership	*12.5*	*87.5*	240
36.5	*63.5*	455	Property	*25.7*	*74.3*	756
22.3	*77.7*	1298	Debt	*27.3*	*72.7*	2211
2.8	*97.2*	71	Guild	*0.9*	*99.1*	109
11.9	*88.1*	42	Communal affairs	*12.6*	*87.4*	87
9.0	*91.0*	111	Tax	*16.4*	*83.6*	269
43.1	*56.9*	355	Waqf	*38.1*	*61.9*	1115
41.2	*58.8*	685	Inheritance	*37.6*	*62.4*	1171
25.4	*74.6*	2291	All	*32.7*	*67.3*	6494

Under Islamic law marriage is a contractual relationship. The contract that unites a man and a woman typically stipulates a bride price (*mehir*) and possibly certain additional conditions (Tucker, 1998). *Mehir* was paid to the bride herself and was registered as her own property, rather than that of her family. The delayed (*muaccel*) part of the *mehir* was paid to the wife in case of divorce or the death of her husband. Islamic law allowed a man to divorce (*talak*) a wife at will without judicial involvement, provided he paid her *mehir* as well as alimony (*nafaka*) until she remarried. The court might assign alimony to a woman whose husband abandoned her. When women filed for divorce themselves, the court's permission depended on certain conditions. Our Istanbul and Galata cases offer examples of such conditions. In one case a woman was granted a divorce when her husband violated his promise to refrain from coming home drunk. In another, a recent convert to Islam won a divorce suit when her husband refused to follow her example.

Witnesses in adjudications

A total of 1177 witnesses appear in the lawsuits contained in these volumes. Of these, an overwhelming majority are Muslim (89.0%). Equally striking is that no Christian or Jewish witness appears in any lawsuit in which both parties are Muslim. The absence of non-Muslims in intra-Muslim trials shows that the ban on non-Muslim testimony against Muslims, which originated early in Islamic history, was obeyed strictly in seventeenth-century Istanbul.

Muslims do appear in trials among Christians; in fact, they represent 56.6% of all witnesses called to testify on intra-Christian disputes. By contrast, the witnesses who testify at intra-Jewish trials are exclusively Jewish. Another striking feature of the cases is that they offer no example of a Jew testifying either in favor or against anyone but another Jew (Table 1.6).

Table 1.6 Distribution of witnesses by religion of litigants and witnesses

Litigants		Witnesses			
Plantiff	Defendant	Muslim	Christian	Jewish	Total
Muslim	Muslim	741	0	0	741
Muslim	Christian	62	12	0	74
Muslim	Jewish	42	0	0	42
Christian	Muslim	39	16	0	55
Christian	Christian	99	76	0	175
Christian	Jewish	0	4	0	4
Jewish	Muslim	5	0	0	5
Jewish	Christian	9	5	0	14
Jewish	Jewish	0	0	13	13
All above combinations		997	113	13	1123
All three religious groups		27	0	0	27
Other combinations*		23	4	0	27
All lawsuits	number	1047	117	13	1177
	%	*89.0*	*9.9*	*1.1*	*100*

* *Lawsuits in which one or both sides includes a foreigner (müstemen), gypsy (çingene), or recent convert to Islam (mühtedi).*

Table 1.7 Use of witnesses by topic

Topic	Trials with witnesses		Trials without witnesses	
	number	%	number	%
Sale	235	*38.2*	379	*61.8*
Partnership	47	*27.9*	121	*72.1*
Property	292	*64.2*	163	*35.8*
Debt	482	*37.0*	819	*63.0*
Guild	8	*11.3*	63	*88.7*
Communal affairs	13	*31.0*	29	*69.0*
Tax	23	*20.7*	88	*79.3*
Waqf	125	*35.2*	230	*64.8*
Inheritance	418	*61.0*	267	*39.0*
All	915	*39.9*	1376	*60.1*

The use of witnesses varies according topic. They appear in well over half of all property and inheritance cases (64.2% and 61.0%, respectively). At the other extreme, they appear in only 11.3% of all guild cases, where litigants tended to support their cases through appeals to custom rather than eyewitness testimony. The use of witnesses was low also in tax cases, where the use of documents was unusually high (Table 1.7).

False witnessing is a prominent theme in accounts of Ottoman courts of the seventeenth century (Uzunçarşılı 1965). These trials in our 15 registers include ones in which one litigant or the other accuses witnesses of false testimony.

Plaintiff win rates

In an unbiased court system whose participants are free to settle out of court, half of adjudications would be won by the defendant and the rest by the plaintiff. The logic, developed by George Priest and Benjamin Klein (1984), is simple. Given the costs of a trial, monetary and otherwise, the plaintiff would not sue unless his probability of winning was at least 50%; and the defendant would choose to settle out of court unless his probability of winning was 50%. Cases that end up in court would be limited to exceptional ones in which the probabilities of winning are equal.

This logic assumes that the judge is unbiased. It also assumes that he is indifferent to whether a dispute ends up in his court. In fact, he has an incentive to encourage lawsuits, because he collects a fee from litigants. The surest way to promote litigation is to tilt verdicts in favor of the plaintiff.

In Istanbul courts of the seventeenth century, 59.5% of all trials were resolved in favor of the plaintiff. Intriguingly, this plaintiff bias rises when a Christian sues a Muslim, but stays roughly the same when a Muslim sues a Christian. Underlying this difference could be that a Christian is unlikely to sue a Muslim unless fairly certain of prevailing. In other words, the pattern could be rooted in the pro-Muslim bias of the court in evaluating witness testimony.

However, the plaintiff win rate varies according to topic, as shown in Table 1.9. The rate is particularly high with guild cases (74.6%), where plaintiffs typically had custom on their side. The rate approximates the Priest-Klein prediction of unbiased adjudi-

Table 1.8 Plaintiff win rates according to religion of litigants

		Defendant		
		Muslim	Christian	Jewish
Plaintiff	Muslim	58.8	57.8	68.3
	Christian	71.4	60.2	50.0
	Jewish	66.7	55.2	70.0

cation with partnership cases (47.6%), waqf cases (53.0%), and cases involving the communal affairs of Christians and Jews (52.4%).

Table 1.9 omits entries involving Jews because of their small numbers. The "all" column on the right includes trials with at least one Jewish litigant. It also includes the few trials with a foreign litigant.

Tablo 1.9 Plaintiff win rates by topic according to religion of litigants

Topic	Muslim suing Muslim	Muslim suing Christian	Christian suing Muslim	Christian suing Christian	All
Sale	60.9	60.7	69.4	64.4	61.7
Partnership	42.6	50.0	60.0	52.9	47.6
Property	67.3	46.2	60.9	55.0	66.2
Debt	62.0	64.2	75.0	63.8	61.4
Guild	80.5	42.9	100.0	70.0	74.6
Communal affairs	100.0	40.0	75.0	30.8	52.4
Tax	60.8	40.0	71.4	57.1	55.0
Waqf	51.7	58.1	71.4	35.3	53.0
Inheritance	63.5	47.4	71.4	56.9	62.0
All	58.8	57.8	71.4	60.2	59.5

Use of agents

A total of 765 agents appear in the cases reproduced and summarized in these volumes. A small number of them represent more than one person; in all, there are 799 principal-agent relationships. Of the 765 agents, 523 (68.4%) appear in registrations and the remaining 242 in trials (31.6%). Typically the agent is unrelated to the principal that he of she serves in court. Only 138 of the

agents (18.0%) are related to the principal. The relative is most commonly a husband (59 of 138, or 42.7%), a brother (30), or a son (19). Less commonly, the relative is a mother (7), wife (6), father (4), or sister (2).

The agents who appear in our court records were not lawyers. Although a small number might have had a legal education, most did not. Their duty was to represent a person in court, not to defend a principal or to determine a litigation strategy. An agent's authority could be challenged. In that event, the agent typically sought to prove his credentials through witness accounts.

Muslims are disproportionately represented among agents. Moreover, rarely did they appoint a non-Muslim as their agent (Table 1.10). Of 623 agents representing a Muslim, only 12 (1.9%) were Christian and none were Jewish. Christians tended to use Christian agents; only 9 of 159 Christian principals (5.7%) had a Muslim agent. Not one Jew appears in the records as an agent of a Muslim or Christian (Table 1.10).

Relative to men, women were much more likely to be represented by an agent. By the same token, an overwhelming majority of all agents were male (94.9%) (Table 1.11).

Table 1.10 Distribution of principals and agents by religion

			Agent				
			Muslim	Christian	Jewish	Total	
						number	%
Principal	Muslim		611	12	0	623	*78.0*
	Christian		9	150	0	159	*19.9*
	Jewish		1	0	16	17	*2.1*
	Total	number	621	162	16	799	*100*
		%	*77.7*	*20.2*	*2.0*		

Table 1.11 Distribution of principals and agents by gender

Of the 592 Muslim agents representing 611 principals, 425 (75.1%) had a title. In order of commonness, the titles are Efendi (97), Çelebi (82), Ağa (72), Bey (61), Çavuş (47), Beşe (26), Hacı (21), and Hatun (19). In keeping with the general pattern, non-Muslim agents generally appear in the records without a title.

Titles

Most of the Christians and Jews who appear in the court records as a party to a registration or adjudication process were mentioned only by name and father's name, without a title. As for Muslims, the majority appear with a title. The exceptions tend to be children, slaves, poor men, and women.

Table 1.12 provides a frequency count of male Muslim titles. They sum to 3046. Of these titles, "Efendi" was a title of respect, equivalent to the English Sir. It was given to learned people and high government officials, but not exclusively. "Çelebi" was an honorific meaning roughly gentleman; although initially it signified nobility, by the seventeenth century it pointed simply to a respected upbringing. In our records it is used commonly for waqf founders and caretakers (mutawallis). "Halife" was also commonly used for waqf founders and caretakers, although it sometimes pointed to an agency duty or simply to a good education. "Bey" was another title of respect. Although it had referred exclusively to chi-

Table 1.12 Titles held by the Muslim men who were party to a trial or registration

Title	Number	Title	Number
Efendi	575	Halife	45
Çelebi	540	Şeyh	44
Ağa	476	İmam	17
Bey	361	Dede	10
Beşe	308	Emin	7
El-Hac	288	Müezzin	4
Çavuş	215	Sultan	3
Seyyit	96	Mevlana	2
Paşa	54	Molla	1

eftains historically, by the seventeenth century it was being used for distinguished civilians generally.

"Beşe" was used exclusively for janissaries. "Ağa" and "Çavuş" were terms of respect used generally for military officials. The former typically indicated higher rank than Beşe. The latter was used also for treasury officials. "Emin" was a term used to designate a tax collector. "Müteferrika" signified a position of importance at the palace; clerks of the Sultan and his ministers (*vezir*) often carried this title. "Sultan" referred either to the Ottoman ruler himself or to a member of his family.

Eight of the titles in the table signify a religious duty or distinction. "El-Hac" (equivalent to today's "Hacı") indicates that the person had completed a pilgrimage to Mecca. "İmam," "Müezzin," and "Mevlana" all refer to religious functions; the last of these was often used for the assistants of the judge (kadı) in charge an Islamic court. "Dede" and "Şeyh" were generally used for the leaders and dignitaries of Islamic sects (*tarikat*). "Molla" signaled impressive religious knowledge; it was used for distinguished judges, madrasa students, and sometimes plain individuals of great erudition. Finally, "Seyyit" designated a descendant of the Prophet Muhammad.

In addition to wives and mothers of the Ottoman ruler, who carried the title Sultan, 446 Muslim women in these records have titles. Of these, 431 were referred to as "Hatun" and 15 as "Hanım"; both are honorific titles.

Only 40 Jews and Christians have titles; 29 of them are religious functionaries, and the remaining 11, all officials in charge of raising taxes from some part of the Balkans, are referred to as "Voyvoda."

Slaves

Our 15 registers include 196 cases in which a slave appears as a participant. In 81 of these (41.3%), a concubine was a plaintiff, defendant, or party to an agreement; in the remainder of the 196

cases, the slave participant(s) were male. None of this is surprising. In the seventeenth century the slave trade, slave ownership, and the employment of slaves played important social and economic roles in the Ottoman Empire. Our registers indicate that slaves, including female slaves known as concubines (*cariye*), were used extensively as farm laborers, household workers, and companions.

In the seventeenth century Ottoman slave markets were closely regulated (Seng 1996). This is evident from our registers. They contain cases in which a current or former slave sues the heirs of his or her master to contest the apportionment of an estate. Both male and female slaves made use of the court to ensure their manumission, to register their contracts, and to protect their inherited property rights. According to Islamic law, slaves were considered property. Indeed, in several records, concubines and male slaves are listed alongside livestock and household goods as part of an estate inventory. By the same token, in many contexts the courts granted slaves rights equal to those of free individuals. Our registers include cases in which a slave appears in court as the legal agent of his master.

Slaves appear most frequently in our 15 registers in cases involving manumission (Table 1.13). The emancipation of a slave did not necessarily mark the end of the relationship between slave and master. For the slave, it implied a change of legal status, and possibly of religion. However, the slave continued to serve his master, even as the latter supported him and facilitated his transition to freedom. Former masters sometimes bequeathed property to their manumitted slaves or made them beneficiaries of a waqf. The registers include 40 waqf registrations granting freed slaves of the founder, and their families, usufruct rights or income of an endowment.

Table 1.13 Issues in cases on slavery

Issue	Number	%
Manumission	143	*63.0*
Proof of non-slave status	37	*16.3*
Provision of waqf rights to a slave	40	*17.6*
Bequest or gift to a slave	7	*3.1*

Slaves were sometimes manumitted after proving their loyalty to their master. They could also buy their freedom through a contract (*mükatebe*) established during their servitude. The contract would specify a period after which the slave would be set free, or specify a set of conditions whose fulfillment would bring freedom. In our registers, many registrations involving a male slave or a concubine were contracts specifying conditions for manumission. When a slave gained freedom, his new status was not necessarily recognized by everyone. Our registers include numerous cases in which a manumitted slave finds it necessary to prove his or her new status in court through witness testimonies.

Prior to the seventeenth century, non-Muslim Ottoman subjects were barred from owning slaves (Seng 1996). In the seventeenth century, our registers show, the courts allowed non-Muslims to do so.

Currencies

From the works of Şevket Pamuk (2000) and others, we know that in the Ottoman economy multiple currencies were in use. Our 15 registers show that in seventeenth-century Istanbul three currencies served as the medium of exchange in an overwhelming majority of all financial transactions: the asper (*akçe*), the kurush (*kuruş*), and the dirham (*dirhem*) (Table 1.14). Curiously, the dirham, which was the leading Ottoman silver unit in the provinces of Mosul and Baghdad, was used almost exclusively in registrations recorded in Arabic. The vast majority of these registrations deal with a type of mortgage known as istiglal. Typically istiglal was used to disguise interest. In all likelihood dirham was used in lieu of asper and dinar, the gold unit of currency in the medieval Arab world, in lieu of kurush.

Pamuk characterizes the seventeenth century, especially its first half, as an unusually turbulent period with frequent debasements and major fluctuations in exchange rates. Indeed, the asper-kurush exchange rate varies across the cases found in our 15 registers. The most common exchange rate is 120 aspers per kurush.

Table 1.14 Currencies used in registration / *adjudication*

Topic	Total number	Currencies used (%)							
		Asper	Kurush	Dirham	Dinar	Gold	Silver	Coin	Florin
Sale	2213	50.6	19.9	27.7	0.7	0.3	0.0	0.4	0.3
	543	*60.8*	*35.7*	*0.2*	*0.0*	*0.9*	*0.0*	*1.5*	*0.9*
Partnership	208	74.5	19.2	3.4	0.0	0.5	0.0	0.5	1.9
	149	*69.1*	*24.8*	*0.0*	*0.0*	*1.3*	*0.0*	*2.7*	*1.3*
Property	233	73.4	18.5	3.8	1.3	0.9	0.0	0.4	1.3
	195	*54.9*	*41.5*	*0.5*	*0.5*	*0.0*	*0.0*	*1.0*	*1.0*
Debt	2130	46.7	21.5	28.0	1.9	0.7	0.1	0.7	0.5
	1251	*57.5*	*37.7*	*0.6*	*0.2*	*1.3*	*0.0*	*1.5*	*1.2*
Guild	29	79.3	20.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
	6	*100.0*	*0.0*	*0.0*	*0.0*	*0.0*	*0.0*	*0.0*	*0.0*
Communal affairs	56	80.4	17.9	1.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
	19	*57.9*	*36.8*	*0.0*	*0.0*	*0.0*	*0.0*	*0.0*	*5.3*
Tax	221	54.3	42.1	3.2	0.0	0.0	0.0	0.5	0.0
	58	*60.3*	*32.7*	*3.5*	*0.0*	*1.7*	*0.0*	*0.0*	*1.8*
Waqf	945	55.6	18.4	24.9	0.1	0.4	0.0	0.2	0.2
	227	*67.8*	*28.2*	*2.2*	*0.0*	*0.4*	*0.0*	*0.4*	*0.9*
Inheritance	842	68.1	23.3	6.7	0.7	0.5	0.0	0.2	0.6
	422	*55.2*	*38.2*	*1.0*	*0.5*	*1.7*	*0.0*	*1.7*	*1.7*
All	4957	53.0	17.5	26.8	1.1	0.5	0.02	0.4	0.5
	1659	*59.9*	*34.8*	*0.7*	*0.2*	*1.6*	*0.0*	*1.3*	*1.3*

The second half of the seventeenth century appears as a time of substitution into kurush. As Table 1.15 demonstrates, the kurush was hardly used in the first half of the seventeenth century.

The price and wage data reported here should be of use to researchers interested in identifying monetary trends of the period.

Table 1.15 Currency use in the first and second parts of the seventeenth century (registration / *adjudication*)

Currency	1602-19		1661-97	
	Number	%	Number	%
Asper	1439	50.5	1188	56.4
	556	*88.0*	*437*	*42.6*
Kurush	18	0.6	851	40.4
	11	*1.7*	*566*	*55.1*
Dirham	1276	44.7	53	2.5
	8	*1.3*	*4*	*0.4*
Dinar	54	1.9	0	0.0
	3	*0.5*	*0*	*0.0*
Gold	14	0.5	12	0.6
	9	*1.4*	*17*	*1.7*
Silver	1	0.0	0	0.0
	0	*0.0*	*0*	*0.0*
Coin	21	0.7	1	0.0
	22	*3.5*	*0*	*0.0*
Florin	27	0.9	0	0.0
	21	*3.3*	*0*	*0.0*
All	2852	100	2105	100
	632	*100*	*1027*	*100*

Previous work

Research on Ottoman archives remains in its infancy. Günay (2003) classifies the work to date into three categories. First, there have been projects to produce catalogues with an eye toward enhancing their accessibility. An outstanding example is the catalogue of Ahmet Akgündüz (1988). Some of the published catalogues offer certain examples of actual cases to illustrate the contents of the registers; others pay no attention at all to their contents. Collectively they indicate that the vast majority of the known registers are now in public archives; very few remain in private collections.

The second category of works involves transliterations of particular registers. Some belong to history or religion students aiming to display, by transliterating a court register in part or in full, competence in reading Ottoman texts. Others belong to scholars with academic appointments (for example, Ongan, 1958, 1974; İnalcık, 1993; Sak 2003). There have also been notable attempts on the part of teams funded by leading foundations. With the support of the Koç Foundation, the Agha Khan Foundation, and the Packard Institute, a team based at Harvard University has been transliterating registers of the nineteenth century; one volume (Aykut 2006), which contains register number 121 of Istanbul in its entirety, has already been published. Additional volumes are under way, along with English editions. Based at İSAM, another team of distinguished scholars has undertaken the transliteration of ten registers of Üsküdar. Register number 1 for this court, covering the years 1513-21, is in print (Bilgin and Tak, 2008). For yet another example, the Municipality of Istanbul has transliterated segments of certain registers. Although invaluable to professional Ottomanists, most of these works are of very limited use to people who do not know Ottoman Turkish, to say nothing of non-Turkish speakers.

The final category involves historical case studies based on evidence furnished by a set of court registers. A researcher interested

in the history of, say, a particular city, or an economic sector, or the life of a merchant will base the study largely on a set of carefully delineated registers. Shining examples include Fethi Gedikli's 1998 book on commercial partnerships in the sixteenth and seventeenth centuries; Nelly Hanna's 1998 biography of the seventeenth-century Egyptian merchant Abu Taqiyya; Ronald Jennings' 1973 article on the credit markets of seventeenth-century Kayseri and his book on early-Ottoman Cyprus; Margaret Meriwether's 1999 book on Ottoman Aleppo; Suraiya Faroqhi's 1987 book on the real estate market in seventeenth-century Ankara and Kayseri; Boğaç Ergene's 2003 book on dispute resolution in seventeenth- and eighteenth-century Çankırı and Kastamonu; and his 2009 article with Ali Berker on wealth transmission in eighteenth-century Kastamonu.

Most such works offer impressionistic accounts based on readings of the selected court cases. For all their insights, they leave readers wondering which facts are representative and which are exceptional. A small number of works do provide quantitative information, thus allowing readers to distinguish between broad patterns and exceptions. And a tiny subset of them make use of modern econometric techniques to provide scientific insights into causality. Ergene's publications, including his co-authored works with Berker, are among the pioneering contributions to analytical Ottoman, Islamic, and Middle Eastern studies. Other noteworthy contributions belong to Metin Coşgel and Thomas Miceli (2005) and Süleyman Özmucur and Şevket Pamuk (2002). My own analytic works based on the data reported here will add to the small, but growing, existing literature that makes use of modern scientific methods. It is worth mentioning that the use of econometrics is commonplace in historical studies focused on other parts of the world.

REFERENCES

Al-Qattan, Najwa. "*Dhimmīs* in the Muslim Court: Legal Autonomy and Religious Discrimination." *International Journal of Middle East Studies* 31 (1999): 429-44.

Akgündüz, Ahmet. *Şer'iyye Sicilleri: Mahiyeti, Toplu Kataloğu ve Seçme Hükümler*, 2 vols. Istanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 1988.

Aydın, Bilgin and Ekrem Tak. *İstanbul Kadı Sicilleri Üsküdar Mahkemesi, 1 Numaralı Sicil (H. 919-927 / M. 1513-1521)*. Istanbul: İSAM Yayınları, 2008.

Aykut, Şevki Nezihi. *İstanbul Mahkemesi 121 Numaralı Şer'iyye Sicili, Tarih: 1231—1232/1816—1817*. Istanbul: Sabancı Üniversitesi Yayınları, 2006.

Bayındır, Abdülaziz. *İslâm Muhakeme Hukuku: Osmanlı Devri Uygulaması*. Istanbul: İslâmî İlimler Araştırmalar Vakfı, 1986.

Cohen, Amnon. *Jewish Life under Islam: Jerusalem in the Sixteenth Century*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1984.

Coşgel, Metin, M. and Thomas J. Miceli. "Risk, Transaction Costs, and Tax Assignment: Government Finance in the Ottoman Empire. *Journal of Economic History*, 65 (2005): 806-21.

Çiçek, Kemal. "Cemaat Mahkemesinden Kadı Mahkemesine Zimmilerin Yargı Tercihi." In *Pax Ottomana: Studies in Memoriam Prof. Dr. Nejat Göyünç*, edited by Kemal Çiçek, pp. 31-49. Haarlem, the Netherlands: Stichting Sota, 2001.

Çizakça, Murat. *A Comparative Evolution of Business Partnerships: The Islamic World and Europe, with Special Reference to the Ottoman Archives*. Leiden: E. J. Brill, 1996.

Ergene, Boğaç A. "Costs of Court Usage in the Seventeenth- and Eighteenth-Century Ottoman Anatolia: Court Fees as Recorded in Estate Inventories." *Journal of the Economic and Social History of the Orient*, 45 (2002): 20-39.

Ergene, Boğaç A. "Evidence in Ottoman Courts: Oral and Written Documentation in Early-Modern Courts of Islamic Law." *Journal of the American Oriental Society*, 124 (2004): 471-91.

Ergene, Boğaç A. *Local Court, Provincial Society and Justice in the Ottoman Empire: Legal Practice and Dispute Resolution on Çankırı and Kastamonu (1652-1744)*. Leiden: Brill, 2003.

Ergene, Boğaç A. and Ali Berker. "Inheritance and Intergenerational Wealth Transmission in Eighteenth-Century Ottoman Kastamonu: An Empirical Investigation." *Journal of Family History*, 34 (2009): 25-47.

Faroqhi, Suraiya. *Men of Modest Substance: House Owners and House Property: Seventeenth Century Ankara and Kayseri*. Cambridge: Cambridge University Press, 1987.

Faroqhi, Suraiya. *Approaching Ottoman History: An Introduction to the Sources*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999.

Faroqhi, Suraiya. "Sidjill, Ottoman administrative usage." *Encyclopedia of Islam*, 2nd ed., vol. 9 (Leiden: Brill, 1997), pp. 539-45.

Gedikli, Fethi. *Osmanlı Şirket Kültürü: XVI.-XVII. Yüzyıllarda Mudârebe Uygulaması*. Istanbul: İz Yayıncılık, 1998.

Gerber, Haim. "Social and Economic Position of Women in an Ottoman City, Bursa, 1600-1700." *International Journal of Middle East Studies*, 12 (1980): 231-44.

Günay, Vehbi. "Balkan Şehir Tarihleri Kaynağı Olarak Şer'iye Sicillerinin Envanter ve Kataloglarının Tespiti Hakkında." *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 18/2 (2003): 71-82.

Hanna, Nelly. *Making Big Money in 1600: The Life and Times of Isma'il Abu Taqiyya, Egyptian Merchant*. Syracuse: Syracuse University Press, 1998.

İnalcık, Halil. "Osmanlı İdare, Sosyal ve Ekonomik Tarihiyle İlgili Belgeler: Bursa Kadı Sicillerinden Örnekler: III Köy Sicil ve Terekeleri." *Türk Tarih Belgeleri Dergisi*, vol. 15, no. 19 (1993): 28-168.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Başkanlığı. *İstanbul Ahkâm Defterleri*, 12 vols. Istanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 1997-98.

İstekli, Müslüm. *Üsküdar'ın Sosyal ve İktisadi Hayatıyla İlgili Üsküdar Kadı Sicillerindeki Kayıtların Tespit ve Analizi (H. 978-991, M. 1570-1584)*, M.A. Thesis. Istanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Bilgi Belge Yönetimi Anabilim Dalı, 2005.

Jennings, Ronald C. "Loans and Credit in Early 17th Century Ottoman Judicial Records: The Sharia Court of Anatolian Kayseri." *Journal of the Economic and Social History of the Orient* 16 (1973): 168-216.

Jennings, Ronald C. *Christians and Muslims in Ottoman Cyprus and the Mediterranean World, 1571-1640*. New York: New York University Press, 1993.

Kuran, Timur. "The Provision of Public Goods under Islamic Law: Origins, Impact, and Limitations of the Waqf System." *Law and Society Review* 35 (2001): 841-97.

Kuran, Timur. "The Islamic Commercial Crisis: Institutional Roots of Economic Underdevelopment in the Middle East." *Journal of Economic History*, 63 (2003): 414-46.

Kuran, Timur. "The Economic Ascent of the Middle East's Religious Minorities: The Role of Islamic Legal Pluralism." *Journal of Legal Studies*, 33 (2004), pp. 475-515.

Kuran, Timur. "The Logic of Financial Westernization in the Middle East." *Journal of Economic Behavior and Organization*, 56 (2005): 593-615.

Kuran, Timur. "The Absence of the Corporation in Islamic Law: Origins and Persistence." *American Journal of Comparative Law*, 53 (2005): 785-834.

Mandaville, Jon E. "The Ottoman Court Records of Syria and Jordan." *Journal of the American Oriental Society*, 86 (1966): 311-19.

Mantran, Robert. *İstanbul dans la Seconde Moitié du XVIIe Siècle*. Paris: Librairie Adrien Maisonneuve, 1962.

Meriwether, Margaret L. *The Kin Who Count: Family and Society in Ottoman Aleppo, 1770-1840*. Austin: University of Texas Press, 1999.

Ongan, Halit. *Ankara'nın 1 Numaralı Şer'iye Sicili*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi, 1958.

Ongan, Halit. *Ankara'nın 2 Numaralı Şer'iye Sicili*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1974.

Ortaylı, İlber. *Hukuk ve İdare Adamı Olarak Osmanlı Devletinde Kadı*. Ankara: Turhan Kitabevi, 1994.

Özmucur, Süleyman and Şevket Pamuk. "Real Wages and Standards of Living in the Ottoman Empire, 1489-1914."*Journal of Economic History*, 62 (2002): 293-321.

Pamuk, Şevket. *A Monetary History of the Ottoman Empire*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000.

Priest, George L. and Benjamin Klein. "The Selection of Disputes for Litigation." *Journal of Legal Studies*, 13 (1984): 1-55.

Sak, İzzet. *10 Numaralı Konya Şer'iye Sicili (1070-1071 / 1659-1661) (Transkripsiyon)*. Konya: Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, 2003.

Seng, Yvonne J. "Fugitives and Factotums: Slaves in Early Sixteenth-Century Istanbul." *Journal of the Economic and Social History of the Orient*, 39 (1996): 139-69.

Singer, Amy. "Tapu Tahrir Defterleri and Kadı Sicilleri: A Happy Marriage of Sources." *Tarih*, 1 (1990): 95-125.

Tucker, Judith E. *In the House of the Law: Gender and Islamic Law in Ottoman Syria and Palestine*. Berkeley: University of California Press, 1998.

Uğur, Yunus. "Mahkeme Kayıtları (Şer'iye Sicilleri): Literatür Değerlendirmesi ve Bibliografya." *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 1 (2003): 305-43.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. *Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilâtı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1965.

ESNAF ve LONCALAR

GUILDS and GUILDSMEN

İstatistikler

On yedinci yüzyıl İstanbul'unda neredeyse tüm esnaf ve zanaatkârlar bir loncaya bağlıydılar. En büyük istisnayı, kervan ya da gemiyle sık sık bölgeler arası geziye çıkan ve bu nedenle de örgütlenemeyen tüccarlar oluşturuyordu. İstanbul'unkiler dahil, Osmanlı loncalarının idari, toplumsal ve ekonomik işlevleri üzerine parlak çalışmalar mevcut. Çoğu da mahkeme kayıtlarındaki verilere dayanıyor. Baer (1970a,b), Cohen (2001), Faroqhi (1989), Genç (1986), Gerber (1988), Raymond (1974), Yi (2004) ve İnalcık (2009, s. 245-300) bunlara örnek olarak verilebilir.

On beş sicilimizde loncalara ilişkin toplam 220 hüküm yer alıyor. Bunların yaklaşık olarak yarısı tescil işlemidir. Üçte biriyse bir ya da bir grup lonca üyesinin davacı ya da davalı olduğu davalardan oluşuyor (Tablo 1.16).

Yukarıda anılan tüm çalışmaların belirttiği gibi, Osmanlı loncalarının temel amaçlarından biri monopol (tek satıcı ya da üretici) ve monopson (tek alıcı) imtiyazları elde etmek ve korumaktı. Loncalar Avrupa dahil her yerde aynı amaçları güttüler (Epstein, 1988). On beş defterimizdeki lonca hükümleri genel örüntüye uyuyor. Bunların yarısı piyasaya giriş engellemeleri, piyasa paylaşımı anlaşmaları, fiyat denetimleri, bölgesel piyasa kısıtlamaları, kalite kontrolleri ve bunlara benzer rekabet kısıtlayıcı uygulama-

lardan oluşuyor (Tablo 1.17). Sıkça rastladığımız bir dava tipinde bir grup lonca üyesi, sürdürmekte olduğu bir faaliyete ortak olmayı hedefleyen rakip bir grup hakkında şikâyette bulunuyor; sonuç olarak da davalı taraf ya loncanın çiğnenen imtiyazına saygı göstermeyi kabul ediyor ya da kadı davalı aleyhine karar veriyor.

Tablo 1.16 Lonca hükümlerinin türlere göre dağılımı

Tür	Sayı	%
Resmi yazışma	40	*18,2*
Tescil	109	*49,5*
Dava	71	*32,3*
Toplam	220	*100,0*

Tablo 1.17 Lonca hükümlerinde ana konular

Konu	Sayı	%
Monopol (tek satıcı, üretici) ya da monopson (tek alıcı) imtiyazı	107	*48,6*
Vergi	52	*23,6*
Lonca yetkilisi tayini	51	*23,2*
Lonca yetkilisinin beceriksizlik dolayısıyla değiştirilmesi	14	*6,4*

Rekabet kısıtlanmasına ilişkin 107 hükümden 39'u davadır (Tablo 1.18). Bunların 32'sini (%82.1) davacı taraf kazanmıştır. Bu oran, şeri mahkemelerin, loncaların yerleşik monopol ve monopson imtiyazlarını koruduğunu gösteriyor. Mahkemelerin statüko yanlısı tutumlarının bir başka göstergesi de geleneğin lonca hükümlerinde belirgin bir tema olması. Tüm lonca hükümlerinin yüzde 33,6'sında ana temalardan biri gelenektir (Tablo 1.19). Daha da çarpıcı olan bir durum, davaların yüzde 56,3'ünde taraflardan birinin tutumunu geleneğe dayandırması ve bunların yüzde 92,5'ini geleneğe dayanarak imtiyaz savunan tarafın kazanmasıdır.

Bazı hükümlerde bir loncanın diğer bir loncayla çekiştiğini görüyoruz. Dolayısıyla, bu hükümlere konu olan lonca sayısı

Tablo 1.18 Rekabet kısıtlanmasına ilişkin lonca hükümlerinin türlerine göre dağılımı

Tür	*Sayı*
Tescil	47
Dava	39
Resmi yazışma	21
Toplam	107

Tablo 1.19 Lonca hükümlerinde geleneğin rolü

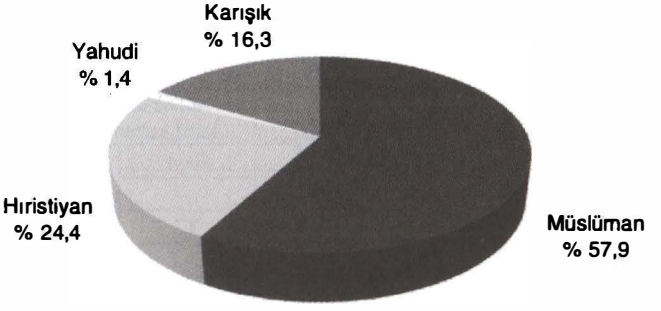
Tür	Sayı	Gelenek zikrediliyor		Gelenek zikreden taraf kazanıyor	
		Sayı	%	Sayı	%
Tescil	109	28	*25,7*	-	-
Dava	71	40	*56,3*	37	*92,5*
Resmi yazışma	40	6	*15,0*	-	-
Tümü	220	74	*33,6*	-	-

229'dur, ki bu sayı toplam hüküm sayısının biraz üstündedir (Tablo 1.20). İstanbul'daki her beş loncadan ikisi yiyecek sektöründe bulunuyordu. Endüstri öncesi ekonomilerde kişisel harcamaların büyük bir bölümünün karın doyurmaya yönelik olduğu düşünülürse bu hiç de şaşırtıcı değildir. Hizmet sektörü, ikinci en büyük kategoriyi oluşturuyordu; hamal, berber ve gemici gibi meslekleri kapsayan loncalar bu sektöre girerler. Giyim sektörü ise, tüm loncaların beşte birinden biraz daha az bir oranla üçüncü en büyük kategoriyi oluşturuyordu.

Tablo 1.20 Loncaların sektörel bileşimi

Sektör	Sayı	%
Yiyecek	91	*39,7*
Hizmet	59	*25,8*
Giyim	42	*18,3*
Ev ürünleri	27	*11,8*
Eğlence	10	*4,4*
Tümü	229	*100.0*

Kayıtlardan saptayabildiğimiz kadarıyla loncaların çoğunluğu (%57,9) yalnızca Müslümanlardan oluşuyordu. Yalnızca Hıristiyanlardan oluşan loncalar 229 loncanın %24,4'ünü, yalnızca Yahudilerden oluşanlarsa %1,4'ünü oluşturuyordu. Tüm loncaların önemli bir bölümü (%16,3), farklı dinlerden esnaf barındırıyordu (Şema 1.2).

Şema 1.2 İstanbul loncalarının dini bileşimi

KAYNAKÇA

Baer, Gabriel. "The Administrative, Economic, and Social Functions of Turkish Guilds." *International Journal of Middle East Studies*, 1 (1970): 28-50.

Baer, Gabriel. "Monopolies and Restrictive Practices of Turkish Guilds." *Journal of the Economic and Social History of the Orient*, 13 (1970): 145-65.

Cohen, Amnon. *The Guilds of Ottoman Jerusalem*. Leiden: Brill, 2001.

Epstein, S.R. "Craft Guilds, Apprenticeship, and Technological Change in Preindustrial Europe." *Journal of Economic History*, 48 (1988): 684-713.

Evliya Çelebi. *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, c. 1, yayına haz. Orhan Şaik Gökyay. İstanbul: Yapı-Kredi Yayınları, 1996.

Evliya Çelebi. *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, c. 3, yayına haz. Seyit Ali Kahraman ve Yücel Dağlı. İstanbul: Yapı-Kredi Yayınları, 1996.

Faroqhi, Suraiya. "Merchant Networks and Craft Production in 16th-17th Centuries." *The Proceedings of the International Conference on Urbanism in Islam*, c. 1, ss. 86-132. Tokyo: Middle Eastern Culture Center, 1989.

Genç, Mehmet. "Osmanlı Esnafı ve Devletle İlişkileri." *Ahilik ve Esnaf* içinde, ss. 113-30. İstanbul: Yaylacık Matbaası, 1986.

Gerber, Haim. *Economy and Society in an Ottoman City: Bursa, 1600-1700*. Kudüs: Hebrew University, 1988.

İnalcık, Halil. *Devlet-i 'Aliyye: Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar — 1.* İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2009.

Kuran, Timur. "Islamic Influences on the Ottoman Guilds." *Ottoman-Turkish Civilisation*, c. 2 içinde, yayına haz. Kemal Çiçek, ss. 43-59. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2000.

Raymond, André. *Artisans et Commerçants au Caire au XVIIIe Siècle*, 2 cilt. Şam: Institut Français de Damas, 1974.

Yi, Eunjeong. *Guild Dynamics in Seventeenth-Century Istanbul: Fluidity and Leverage*. Leiden: Brill, 2004.

Statistics

In seventeenth-century Istanbul, almost all craftsmen and tradesmen belonged to a guild. The major exception consisted of long-distance merchants who, because of frequent trips to myriads of places, found it difficult to get organized. Admirable studies already exist on the administrative, social, and economic functions of Ottoman guilds in general, including those of Istanbul. Many of them are based on data drawn from court registers. They include Baer (1970a,b), Cohen (2001), Faroqhi (1989), Genç (1986), Gerber (1988), Raymond (1974), Yi (2004), and İnalcık (2009, pp. 245-300).

A total of 220 cases involving guilds appear in our 15 registers. About half consist of registrations, and another third are lawsuits in which a guildsman, and more often a group of guildsmen, appears as a plaintiff or a defendant (Table 1.16).

Table 1.16 Distribution of guild cases by type

Type	Number	%
Official correspondence	40	*18.2*
Registration	109	*49.5*
Adjudication	71	*32.3*
Total	220	*100.0*

Table 1.17 Main issues in guild cases

Issue	Number	%
Monopolistic or monopsonistic privilege	107	*48.6*
Taxation	52	*23.6*
Appointment of a guild official	51	*23.2*
Replacement of a guild official for incompetence	14	*6.4*

As all the just-cited works note, one of the main objectives of Ottoman guilds was to gain and protect monopolistic and monopsonistic privileges. There is nothing surprising here. Guilds elsewhere, including those of Europe, pursued the same goal (Epstein 1988). The pertinent cases in our 15 registers conform to the general pattern. Almost half deal with barriers to entry, market-sharing agreements, price controls, territorial restrictions, quality controls, and other such anti-competitive practices (Table 1.17). A common pattern in lawsuits is for a group of guildsmen to complain about another group that has decided to compete for its longstanding business; either the defendants agree to respect the offended guild's privileges, or the judge decides against them.

Of the 107 cases involving imperfect competition, 39 were trials (Table 1.18). The plaintiff won 32 of these trials, or 82.1%. This suggests that the courts were quite protective of guild established monopolies and monopsonies. Another indicator of this status quo bias is that custom was a very prominent theme in guild cases. Custom appears as a motif in 33.6% of all guild cases (Table 1.19). Even more striking, it is brought up by one side or anot-

Table 1.18 Distribution by type of guild cases involving imperfect competition

Type	*Number*
Registration	47
Adjudication	39
Official correspondence	21
Total	107

Table 1.19 Role of custom in guild cases

Type	Number	Custom invoked		Wins by side invoking custom	
		Number	%	Number	%
Registration	109	28	*25,7*	-	-
Adjudication	71	40	*56,3*	37	*92,5*
Official correspondence	40	6	*15,0*	-	-
All	220	74	*33,6*	-	-

her in 56.3% of the trials, and 92.5% of those trials result in a victory for the side claiming a privilege on the ground that it is customary.

Some of our cases pit one guild against another. Consequently, the number of guilds in these cases is 229, a bit higher than the number of cases (Table 1.20). About two out of every five guilds is in Istanbul's food sector. This is hardly surprising, given that in pre-industrial economies food absorbed the lion's share of household expenses. Guilds in the service sector formed the second largest category; they included such professions as the porters, barbers, and sailors. The clothing sector made up the third largest category, with a bit under a fifth of all guilds.

The majority of the guilds (57.9%) had an exlusively Muslim membership, at least as far as can be determined from the records. Exclusively Christian guilds constituted 24.4% of the 229 guilds,

Table 1.20 Sectoral composition of guilds

Sector	Number	%
Food	91	*39.7*
Services	59	*25.8*
Clothing	42	*18.3*
Household products	27	*11.8*
Entertainment	10	*4.4*
All	229	*100.0*

and exclusively Jewish ones 1.4%. A sizable share of all guilds (16.3%) had confessionally mixed memberships (Figure 1.2).

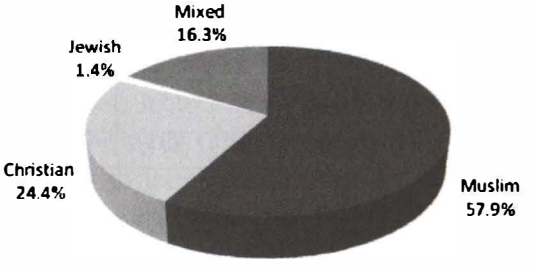

Figure 1.2 Religious composition of Istanbul's guilds

REFERENCES

Baer, Gabriel. "The Administrative, Economic, and Social Functions of Turkish Guilds." *International Journal of Middle East Studies*, 1 (1970): 28-50.

Baer, Gabriel. "Monopolies and Restrictive Practices of Turkish Guilds." *Journal of the Economic and Social History of the Orient*, 13 (1970): 145-65.

Cohen, Amnon. *The Guilds of Ottoman Jerusalem*. Leiden: Brill, 2001.

Epstein, S.R. "Craft Guilds, Apprenticeship, and Technological Change in Preindustrial Europe." *Journal of Economic History*, 48 (1988): 684-713.

Evliya Çelebi. *Evliya Çelebi Seyâhatnâmesi*, vol. 1, ed. Orhan Şaik Gökyay. Istanbul: Yapı-Kredi Yayınları, 1996.

Evliya Çelebi. *Evliya Çelebi Seyâhatnâmesi*, vol. 3, ed. Seyit Ali Kahraman and Yücel Dağlı. Istanbul: Yapı-Kredi Yayınları, 1996.

Faroqhi, Suraiya. "Merchant Networks and Craft Production in 16th-17th Centuries." *The Proceedings of the International Conference on Urbanism in Islam*, vol. 1, pp. 86-132. Tokyo: Middle Eastern Culture Center, 1989.

Genç, Mehmet. "Osmanlı Esnafı ve Devletle İlişkileri." In *Ahilik ve Esnaf*, pp. 113-30. Istanbul: Yaylacık Matbaası, 1986.

Gerber, Haim. *Economy and Society in an Ottoman City: Bursa, 1600-1700*. Jerusalem: Hebrew University, 1988.

İnalcık, Halil. *Devlet-i 'Aliyye: Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar — 1*. Istanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2009.

Kuran, Timur. "Islamic Influences on the Ottoman Guilds." In *Ottoman-Turkish Civilisation*, vol. 2, ed. Kemal Çiçek, pp. 43-59. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2000.

Raymond, André. *Artisans et Commerçants au Caire au XVIIIe Siècle*, 2 vols. Damascus: Institut Français de Damas, 1974.

Yi, Eunjeong. *Guild Dynamics in Seventeenth-Century Istanbul: Fluidity and Leverage*. Leiden: Brill, 2004.

Özetler ve Metinler
Summaries and Texts

1 - 1604 (1013) **Galata 25: 3a/5** Dava / *Adjudication*

Galata'nın havyarcı esnafından bir grup Hıristiyan, Galata hamallarının kethüdası el-Hâc Ahmet karşısında mahkemeye çıkarak Karadeniz'den gelen morina balıklarının kendilerine ait olduğunu ve başka esnaf gruplarınca alınmasının yasak olduğunu söylerler. Havyarcılara göre kimi kişiler Karadeniz'den gelen morina balıklarını alarak Akdeniz'e doğru götürmeye çalışmakta olup, bu durum geleneğe (kadîmü'l-eyyâmdan olıgeldüği üzre) aykırıdır. Havyarcılar, kethüda el-Hâc Ahmet'in geleneği çiğneyenlere engel olması için uyarılmasını isterler. Sonuçta mahkeme, hamallar kethüdasını havyarcıların isteği doğrultusunda uyardıktan sonra durumu sicile kaydeder.

A group of Christian caviar tradesmen of Galata sues el-Hâc Ahmet, steward (kethüda) of the porters in Galata. The caviar tradesmen state that the codfish brought from the Black Sea belong to them and to no other tradesmen group. Yet, they claim, certain tradesmen have been trying to take the codfish brought from the Black Sea to the Mediterranean. This is in violation oft the custom (kadîmü'l-eyyâmdan olıgeldüği üzre), they insist, and they want

steward el-Hâc Ahmet to be instructed to enforce the custom. The court instructs the steward of the porters, as requested by the caviar tradesmen. It then registers the transaction.

Mahmiyye-i Galata havyarcılarından Yorgi veled-i Nikola ve Dimo veled-i Mihal ve Aleksi veled-i Kosta ve Koka veled-i Angelü ve Trandafilo veled-i Yorgi ve Todoro veled-i Mihal nâm zimmîler ve gayrılar meclis-i şer'a gelüp mahmiyye-i mezbûrede hâlen hammâllar kethüdâsı olan el-Hâc Ahmed bin Selâmet mahzarında takrîr-i kelâm idüp Karadeniz semtinden keyl ile bundan [akdem] gelen fuçılar ile morina balığı bizim metâ'ımız olup gayrı diyâra gitmek memnû' iken bizim metâ'ımız olan morina balığını fuçılar ile ba'zı kimesneler Akdeniz semtine gayrı diyâra alup gitmek isterler ol sebebden bize küllî gadr olup kadîmü'l-eyyâmdan olıgeldüği üzre bizim metâ'ımız olup fuçılar ile gelen morina balığını ba'zı kimesneler Akdeniz semtine alup gitmemek içün kethüdâ-yı mezbûra kıbel-i şer'den tenbîh olunmasın taleb ideriz didiklerinde fi'l-vâki' mezbûrların alup satdıkları metâ'ları âhar diyâra alup gidenler gelmemişdir deyü ehl-i vukûf mezbûrların ber-vech-i meşrûh metâ'ları olan morina balığını fuçılar ile ba'zı kimesneler Akdeniz semtine alup gitmemek içün kethüdâ-yı mezbûra tenbîh olundukda mâ-vaka'a bi't-taleb kayd olundı tahrîren fî evâhiri Saferi'l-muzaffer li-sene selâse 'aşere ve elf

Şühûdü'l-hâl

Hasan bin Ali, Hasan bin Hüseyin, Yusuf bin Murad, Ali bin Abdullah, Ahmed bin Abdullah, Mehmed bin Abdullah, Piri bin Abdünnebi ve gayruhum.

2 - 1604 (1013) Galata 25: 6b/4 Tescil işlemi / *Registration*

Mehmet Paşa Camii vakıflarına ait dükkânlardaki üstüpü esnafından Recep Bey ve bir grup Hıristiyan birlikte mahkemeye gelerek aralarında bir anlaşma yaptıklarını bildirirler. Bu anlaşmaya göre, satılmak üzere çarşılarına getirilen üstüpüyü Recep Bey ara-

larında eşit olarak bölüştürecek, kimse dışardan üstüpü satın alıp çarşıda satmayacak ve aralarında bu kurallara aykırı davranan olursa gerektiği gibi cezalandırılacaktır. Recep Bey'in isteği üzerine mahkeme, bu ifadeleri sicile kaydeder.

Recep Bey, an oakum (üstüpü) tradesman who works out of stores belonging to the Mehmet Paşa Camii Waqf, and a group of Christians appear in court. They have reached an agreement that Recep Bey will distribute the oakum brought to the market among the tradesmen equally; no one will buy oakum from other sources for sale in the market; moreover, those who break this agreement will be penalized accordingly. Upon Recep Bey's request, the court registers the agreement.

Mahmiyye-i Galata'da Arab Kapusı kurbünde merhûm Mehmed Paşa Câmi'-i Şerîfi Evkâfı'ndan olan dükkânlarda vâki' üstübüciler hirfeti ahâlîsinden Receb Bey bin Abdullah ve Yorgi veled-i Domingo ve diğer Yorgi veled-i Andriye ve Dimo veled-i Kostantin ve Nikola veled-i Dimo ve gayrı [silik] meclis-i şer'a gelüp takrîr-i kelâm idüp cümlemiz mâ-beynimizde şöyle ittifâk eyledik hâricden çarşumuzda furuht olunmak içün getürülen üstübüden sâlifü'z-zikr Receb Bey beynimizde 'ale's-seviyye taksîm ve tevzî' idüp kimesne hissesinden ziyâde üstübi iştirâ eylemeye ve ba'zı üstübiciler üstübiyi hafiyyeten iştirâ' idüp ve ba'zı üstübiciler dahi satmak içün üstübi getüren kimesnelere [silik] getürdikleri üstübi evinde ve gayrı mevzi'de iştirâ' idüp ba'dehû dükkânına getürüp satmağla nicemize ziyân hayf ve gadr olur ol makûle kimesneleri dahi üstübüyi mezbûr Receb Bey'in ma'rifeti olmadan hafiyyeten evinde veya gayrı mevzi'de iştirâ itmeyeler minvâl-i meşrûh üzre çarşumuzda taksîm ve tevzî' oluna şöyle ki cümlemizden birimiz üslûb-ı sâbık üzre ol ittifâkımıza muhâlif üstübi iştirâ' [iderse] takrîr olunup hakkından geline didiklerinde şol ki vâki' hâldir mezbûr Receb Bey talebiyle ketb ü terkîm olundı tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis 'aşere min şehri Rebî'ilevvel min şühûr sene selâse 'aşere ve elf

Şühûdü'l-hâl

[...] Reis bin Abdullah, Ebussaade bin Ali, Hürrem bin Abdullah, Cafer bin Abdullah, Hasan bin Abdullah, Mehmed bin Abdullah, Yakub bin Murad, Piri bin Abdünnebi, Ali bin Abdullah ve gayruhum.

3 - 1604 (1013) Galata **25: 19a/1** Tescil işlemi / *Registration*

Galata'daki havyarcı esnafından bir grup Hıristiyan, İstanbul'un havyarcı kethüdası Yakup ile birlikte mahkemeye gelerek, Galata'ya gelen havyarın içlerinden bazıları tarafından gizlice alınıp satıldığını ve bu durumdan diğerlerinin zarar gördüğünü söylerler. Havyarcılar, İstanbul'un havyarcılar kethüdası olan Yakup'un kendilerine de kethüda tayin edilmesini, Galata'ya havyar ve kendi iş kollarını ilgilendiren diğer ürünler geldiğinde kethüda Yakup tarafından aralarında bölüştürülmesini ve bu kurala aykırı davrananlara mahkemece 100 değnek vurulmasını isterler. Mahkeme, esnafın isteği doğrultusunda Yakup'u kethüda tayin ettikten sonra, kurallara aykırı davrananların cezalandırılacağını sicile kaydeder.

A group of Christian caviar tradesmen in Galata appear in court with Yakup, the steward (kethüda) of İstanbul's caviar tradesmen. They state that some tradesmen among them are secretly selling a portion of the caviar brought to Galata, harming the business of the rest. The plaintiffs thus want Yakup to be appointed as their steward and to be empowered to distribute the caviar and other related products brought to Galata among the tradesmen. Violators of this regulation should be punished, they demand, with 100 strokes. The court appoints Yakup as steward in accordance with the tradesmen's request. It then registers that violators of the rules will be penalized.

Mahmiyye-i Galata'da vâki' havyarcılar bölükbaşısı olan Yorgi veled-i Angeli ve hirfet-i merkûmeden Yorgi veled-i Santo ve

Andriya veled-i Dimo ve Yakomi veled-i Frendaş ve Dimitri veled-i Feliro nâm zimmîler mahfil-i kazâda takrîr-i merâm idüp mahrûsa-i merkûmede bize müte'allik metâ' geldikde içimizden ba'zı kimesneler hafiyyeten alup satmağile ba'zımıza hisse değmez ol makûle kimesnelerin şer'le haklarından gelinmesi içün mahrûsa-i Kostantiniyye'da vâki' havyarcılar kethüdâsı olan işbu hâzır bi'l-meclis olan Yakub bin Abdullah üzerimize kethüdâ nasb olunup mahrûsa-i merkûmeye havyar ve bize müte'allik sâyir metâ' geldikde kethüdâ ma'rifetiyle 'ale's-seviyye tevcîh olunup kethüdâmız ma'rifeti olmadın havyar alup satan rızâmız ile şer'le yüz değnek urılup ve ziyâde cerîmeleri olunsun ki bir ferd dahi kethüdâ ma'rifeti olmadın nesne alup satmayalar didiklerinde merkûmûn talebleriyle mezbûr Yakub hirfet-i merkûme üzerine kethüdâ nasb olundı ki hirfet-i mezbûreden biri kethüdâlarına muhâlif vaz' eyledikde şer'le ihtâr eyleyüp haklarından gelinmesi içün işbu hurûf sebt olundı tahrîren fî evâhiri Rebî'ilâhir sene selâse 'aşrete ve elf

Şühûdü'l-hâl

Yusuf bin Murad, Hasan bin Abdullah, İbrahim bin Süleyman, Todori veled-i Yani, Azgori veled-i [boş], Yani veled-i Todori ve Dimo veled-i Yani.

4 - 1604 (1013) **Galata 25: 29b/2** Tescil işlemi / *Registration*

Galata'daki kuyumcu esnafından bir grup Hıristiyan mahkemeye gelerek devletin kimi zaman kendilerinden çeşitli vergiler istediğini, ancak kimi lonca üyelerinin birlikte vergi vermeye yanaşmadığını söylerler. Kuyumcular, devletin kendilerinden kahve vergisi istemiş olduğunu, kendilerinin de ödenecek vergiyi dükkân sahiplerine güçleri oranında bölüştürdüklerini, ancak yine de kimisinin vergi vermediğini belirterek aykırı davrananların uyarılmasını ve kendilerine bu uyarıyı belgeleyen temessük verilmesini isterler. Mahkeme, aykırı davranan lonca üyelerini uyardıktan sonra esnafa istedikleri temessük belgesini verir.

A group of Christian jewelers in Galata appears in court. Noting that from time to time the state imposes certain taxes on them, they indicate that certain guild members refuse to pay. The state now wants to collect a coffee tax, and the group has distributed the tax burden among store owners according to their financial standing. Yet, some members are refusing to pay their share. The group wants the recalcitrant jewelers instructed and requests a promissory note (temessük) documenting the court's decision. The court instructs the guild members to pay their share of the tax. It also gives the jewelers a promissory note documenting the instruction.

Mahmiyye-i Galata'da vâki' kuyumcılar hirfetinden Liyo veledi Nikola ve Yorgi veled-i Nikola ve Yorgi veled-i Ferafil nâm zimmîler ve sâyirleri meclis-i şer'a gelüp takrîr-i merâm idüp hızâne-i hümâyûn [?] tarafından ba'zı tekâlîf vâki' oldukda içimizden ba'zı kimesne bizim ile ma'an [...] 'inâd ve muhâlefet iderler hâlen dahi mîrî kahve teklîf olundukda hirfet-i merkûmeden ba'zısı zikr olunan kahve'i dükkân başına tevzî' eylediğimizde almakdan imtinâ' iderler her dükkân bâşına kudretlerine göre zikr olunan kahve tevzî' olunup birimiz muhâlefet itmemek içün kıbel-i şer'den tenbîh olunup yedimize temessük virilmesin taleb ideriz didiklerinde ba'de'l-yevm bu makûle tekâlîf vâki' oldukda her dükkâna kudretlerine göre tevzî' olunup minvâl-i mezbûr üzre 'inâd ve muhâlefet olunmamak içün tâyife-i merkûmeye tenbîh olundı tahrîren fî evâyili Cumâdelûlâ sene 1013

Şühûdü'l-hâl

Yusuf bin Murad, Hasan bin Hüseyin, Abdullah bin Hüseyin, Mehmed bin Ali.

5 - 1604 (1013) **Galata 25: 35a/4** Dava / *Adjudication*

Galata'nın Hıristiyan meyhaneci esnafından bir grup, Galata Surları'nın Balıkpazarı ve Karaköy kapılarında kapıcı olan Piri ve

Ali karşısında mahkemeye çıkar. Meyhaneciler, geleneksel olarak (kadîmü'l-eyyâmdan) bu iki kapının sabah namazı vaktinde açıldığını, ancak Piri ve Ali'nin kapıları sabah namazından önce açarak kimi meyhanecileri içeri soktuklarını ileri sürerler. İçeri giren meyhaneciler, Galata'ya dışardan gemi ile gelen içkiyi gizlice satın alıp suriçindeki meyhanelerine götürmekte, hisselerine düşen orandan fazlasını satın almakta ve fiyat dengesini bozarak diğer meyhaneci esnafına zarar vermektedirler. Davacı meyhaneciler, mahkemeden Piri ve Ali'nin zamanından önce kimseye kapıları açmamaları yönünde uyarılmalarını isterler. Mahkeme, Piri ve Ali'ye zamanından önce kapıları açarlarsa ceza alacaklarını bildirir. Piri ve Ali de bundan böyle kurala uyacaklarına söz verirler. Sonuçta mahkeme, tarafların ifadelerini sicile kaydeder.

A group of Christian tavern owners (meyhaneci) in Galata sues Piri and Ali, two gate keepers (kapıcı) working at the Fish Market (Balıkpazarı) and Karaköy gates of the Galata walls. The tavern owners state that customarily (kadîmü'l-eyyâmdan) the two gates are opened at the time of the morning prayer. Yet, Piri and Ali have been opening the doors earlier to allow some tavern owners to slip in. Once inside, these early entrants secretly purchase spirits from ships and take them to their taverns. Consequently, they sell in their taverns within the city walls (suriçi) more spirits than their allotted shares. Undermining the established equilibrium, they harm the business of other tavern owners. The plaintiffs want Piri and Ali instructed to refrain from opening the gates before the designated time. The court tells Ali and Piri that they will be penalized if they open the gates earlier. Piri and Ali promise to obey the rule from now on. In conclusion, the court registers the testimonies of the two sides.

Budur ki mahmiyye-i Galata meyhânecilerinden Yani veled-i Yorgi ve Petro veled-i Nikola ve Yani veled-i Andriye ve Soteryano veled-i Pandali ve Lazari veled-i Dimitri ve Todori veled-i Nikola ve Nikola veled-i Manol ve İstirati veled-i Yani ve Nikola ve-

led-i Yani ve Pavlo veled-i Yorgi nâm zimmîler ve cemm-i gafîr meyhâneci zimmîler meclis-i şer'a gelüp mahmiyye-i mezbûre hısnı ebvâbından Balıkpazarı kapucısı Piri bin Süfyan ve bâb-ı Karaköy kapucısı Ali bin Ahmed mahzarlarında takrîr-i kelâm idüp kadîmü'l-eyyâmdan zikr olunan hisâr kapuları sabâh namâzı vaktinde açılagelmiş iken mezbûrân kapucılar zikr olunan kapuları [sabâh] namâzından mukaddem niçe zamân [silik] dahi mukaddem ahâlî-i hirfetimizden niçe kimesneler feth idivirüp ânlar dahi hâricden gemiler ile gelen hamrı bî-vakt hafiyyeten sâhiblerinden iştirâ' idüp dâhil-i hısında meyhâneleri olan dükkânlarına getürüp bu sebeb ile hisselerinden ziyâde hamr alurlar bu üslûb üzre hamr kaçururlar mezbûrlar bu üslûb üzre istedikleri hamrı ziyâde akçe ile almağla ve fiyatı ile isteyen meyhânecilere ziyâde 'özr ve hayf olur hâlen şöyle ittifâk eyledik ki mezbûrân kapucılar ehl-i hirfetimizden kimesneye bî-vakt kapu açıvirmemek içün mezbûrâna kıbel-i şer'den tenbîh olunmasın taleb ideriz didiklerinde mezbûrân kapucılar sabâh namâzından mukaddem kapularını açmamak içün tenbîh olundı şöyle ki ba'de'l-yevm bî-vakt kimesneye kapu açıvirenler muhkem te'dîb olunup haklarından geline mezbûrân dahi bî-vakt kapularını kimesneye açıvirmemeğe müte'ahhid olduklarında mâ-vaka'a bi't-taleb kayd olundı fi'l-yevmi's-sâmin min Cumâdelûlâ li-sene selâse 'aşrete ve elf

Şühûdü'l-hâl

Hasan bin Hüseyin, Yusuf bin Murad, İbrahim bin Süleyman, Ahmed bin Abdullah, Süleyman bin Hüseyin, Mehmed bin Ali, Hasan bin Ali ve gayruhum.

6 - 1604 (1013) **Galata 25: 35a/5** Tescil işlemi / *Registration*

Galata'nın Hıristiyan meyhanecilerinden bir grup, mahkemeye gelerek loncalarının kethüdasız kaldığını ve bu durumun vergi toplanırken karışıklıklara ve haksızlıklara neden olduğunu söylerler. Meyhaneciler, dükkânlarını küçük, orta ve büyük olarak sınıflandırdıklarını, küçük ölçekli dükkânların 30 akçe, orta ölçekli dük-

kânların 50 akçe ve büyük ölçekli dükkânların 80 akçe yıllık vergi ödeyeceğini söylerler. Meyhaneci esnafı, beraberlerinde olan Kostantin'in ve mahkemede bulunmayan birinci ve ikinci Yorgi'nin kethüda tayin edilmesini isterler. Kostantin, kethüdalık görevini üstlendiğini belirtir. Mahkeme de bu tayin işlemini onaylar.

A group of Christian tavern owners (meyhaneci) in Galata appears in court. The tavern owners state that their guild lacks a steward (kethüda). This situation is creating chaos and inequalities in regard to tax collection, they add. The tavern owners state that they have classified their stores as small, medium, and large according to size. Each type of store will pay a yearly tax of 30, 50 and 80 akçe, respectively. They want Kostantin, present in court, and Yorgi I and Yorgi II, not present, appointed as their stewards. Kostantin accepts the apointment. The court registers it.

Mahmiyye-i Galata meyhânecilerinden Karakaş Mihal veled-i Yorgi ve Petro veled-i Nikola ve Yorgi veled-i Manol ve Aleksi veled-i Kozma ve Yani veled-i Marko ve Manol veled-i Yorgi ve Petro veled-i İstemad ve Manol veled-i Dimitri ve Yorgi veled-i Pandali ve Kosta veled-i İstemad ve Yani veled-i Yorgi ve Petro veled-i Nikola nâm zimmîler ve sâyir meyhâneciler 'umûmen meclis-i şer'a gelüp bizim müstakil kethüdâlarımız ve müte'ayyin muhassıllarımız olmayup tekâlîf-i 'örfiyye vâki' oldukda cem' ve tahsîle eyâdî-i kesîre tedâhül itmekle fukarâ' ve zu'afâya küllî gadr ve hayf olduğundan mâ'adâ envâ'-ı zahmet ve meşakkat ve hıdemât-ı mezîd edâsından hayli 'usret gelmeğin cümlemizin ittifâkıyla her sene her bir dükkândan ednâ ve evsat ve a'lâ i'tibâriyle ta'yîn olunup edânîsi otuzar ve evâsıtı ellişer ve e'âlîsi seksener akçe cem' idüp hıdmetleri mukâbelesinde virilmek üzre işbu hâzır bi'l-meclis olan Kostantin veled-i Aleksi nâm zimmî ile ve gâyibi 'ani'l-meclis olan Yorgi veled-i Angeli ve diğer Yorgi veled-i Todori nâm zimmîler cümlemize kethüdâlar ta'yîn ve nasb olunmak taleb ideriz didiklerinde mezbûr Kostantin zikr olunan kethüdâlık hıdmetini bi'l-mukâbele kabûl idüp [ber]-vech-i meşrûh her bir dükkândan

ta'yîn olunan meblağdan her senede her sene düşen meblağı almak mûmâ-ileyh tekâlîf-i 'örfiyye vâki' oldukça ber-vech-i te'âdül hıdmet ve cem' ü tahsîl bâbında dahl eylemeğe müte'ahhid olmağın mâ-vaka'a bi't-taleb kayd olundı tahrîren fi'l-yevmi's-sâmin aşere min Cumâdelûlâ sene selâse 'aşrete ve elf

Şühûdü'l-hâl

Es-sâbıkûn

7 - 1604 (1013) **Galata 25: 39b/5** Tescil işlemi / *Registration*

Gemici esnafından Şaban Reis ile kethüda Ali, Murat Reis ile birlikte mahkemeye gelirler. Gemiciler, gemilerin geleneksel olarak (kadîmü'l-eyyâmdan) İstanbul'dan Selanik yönüne nöbetleşe gittiklerini ve Selanik'e gitme sırasının Murat Reis'te olduğunu belirtirler. Murat Reis, gemici arkadaşlarının ifadelerinin sicile kaydedilmesini ister. Mahkeme de tarafların ifadelerini sicile kaydeder.

Şaban Reis, a sailor, and Ali, steward of the sailors, are in court with Murat Reis. The sailors state that, customarily (kadîmü'l-eyyâmdan), ships take turns in sailing from İstanbul to Salonika. Now, they say, it is Murat Reis' turn. Murat Reis wants their testimony registered. The court registers the testimony of the parties.

Gemiciler ehl-i hibresinden Şaban Reis ibn Abdullah ve Ali Kethüda ibn Mehmed nâm kimesneler meclis-i şer'de takrîr-i kelâm idüp mahmiyye-i İstanbul'dan Selanik'e ve sâyir etrâfa giden sefîneler kadîmü'l-eyyâmdan nevbet ile gidegelüp hâlen Selanik'e giden gemilerden nevbet işbu sâhibü'l-kitâb Murad Reis'indir deyü ihbâr itdiklerinde vâki' hâl mesfûr Murad Reis'in talebi ile ketb ü tahrîr olundı tahrîren fi'l-yevmi's-sâmin min şehri Cumâdelâhire li-sene selâse 'aşrete ve elf

Şühûdü'l-hâl

Ömer Ağa bin Abdullah, Süleyman bin Hasan, Yahya bin Mehmed ve gayruhum.

8 - 1604 (1013) **Galata 25: 55b/1** Tescil işlemi / *Registration*

Yorgi karşısında mahkemeye çıkan İstefani, daha önce Yorgi, Markoli, Yani ve isimleri belirtilmeyen diğer bazı kişilerle gemilerinde üç sefer içki taşıdıklarını söyler. Daha sonra İstefani ile ortakları, meslektaşlarının yanında muhasebe yapmışlardır. İstefani, yapılan muhasebe sonucunda 1000 akçe zarar ettiklerini, Yorgi'nin hissesine 150 akçe zarar düştüğünü belirterek bu durumun bilirkişiye sorulmasını ister. Mahkeme, Ali adlı bilirkişiye durumu sorar. Ali, gerek ortakların 1000 akçe zarar ettiklerini gerekse Yorgi'nin hissesine 150 akçe zarar düştüğünü onaylar. Mahkeme Yorgi'ye görüşünü sorar. Yorgi de İstefan'ın söylediklerini onaylar. Mahkeme, tarafların bu ifadelerini sicile kaydeder.

İstefani sues Yorgi. He states that earlier he, Yorgi, Markoli, Yani and some others whose names are not stated have carried spirits on their ship three times. Later İstefani and his partners examined their accounts and determined that they lost 1,000 akçe. Yorgi's share of the loss is calculated as 150 akçe. İstefani wants his colleagues questioned about this. The court questions Ali, steward (kethüda) of the tradesmen, who corroborates the 1,000 akçe loss and Yorgi's share of it. Questioned by the court, Yorgi, too, corroborates İstefani's testimony. The court registers the testimonies.

İstefani veled-i Osti meclis-i şer'-i mutahharda Yorgi veled-i İstemad muvâcehesinde takrîr-i merâm idüp bundan akdem mezbûr Yorgi ve Markoli ve Bendali ve Yani ve sâyir yoldaşlarımız ile sefînemize hamr tahmîl idüp üç sefer itdiğimizden sonra ehl-i hibre huzûrunda muhâsebe eylediğimizde üç seferde bin akçe zarar itmekle mezbûr Yorgi'nin hissesine dahi yüz elli akçe noksan lâzım gelmişdir husûs-ı merkûm ehl-i hibreden su'âl olunup tahrîr olunmasın taleb iderim deyücek ehl-i hibre kethüdâsı olan Ali kethüdâ fi'l-vâki' mezbûrlar bi'l-fi'l ehl-i hibre olan Ahmed Reis yanında muhâsebe itdiklerinde üç seferde bin akçe zararları zuhûr idüp

mezbûr Yorgi'nin hissesine yüz elli akçe zarar lâzım gelmişdir didikden sonra mezbûr Yorgi dahi vech-i meşrûh üzre hissesine yüz elli akçe zarar lâzım olduğuna mukırr ve mu'terif oldukda mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb ü tahrîr olundı tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi' min şehri Recebi'l-ferd li-sene selâse aşrete ve elf mine'l-hicreti'n-nebeviyye

Şühûd

Derviş Efendi el-imam, Ömer Ağa ibn Abdullah el-bevvâbü's-sultânî, Yusuf bin Murad, Pîrî bin Nebi ve gayruhum.

9 - 1604 (1013) **Galata 25: 56a/1** Dava / *Adjudication*

Galata'nın ayakkabıcılarından Mihal, ayakkabıcılar loncasının kethüdası Vasil karşısında mahkemededir. Mihal, ayakkabıcıların ödemesi gereken bütün vergileri ödemekte olduğunu, ancak kethüdası Vasil'in diğer ayakkabıcılara verdiği mentâreden (?) kendisine vermediğini söyler. Mahkeme Vasil'e görüşünü sorar. Vasil, Mihal'in ayakkabıcı olduğunu ve vergilerini ödediğini doğrulayarak artık Mihal'in hissesine düşen mentâreyi vereceğini söyler.

Mihal, a shoe maker in Galata, sues Vasil, steward (kethüda) of the tradesmen. The plaintiff states that even though he has been paying all the taxes of the shoe tradesmen, Vasil has not been giving him his share of mentâre (?). Questioned by the court, Vasil corroborates Mihal's testimony and agrees to give the latter his share of mentâre from now on.

Budur ki dâhil-i Galata'da vâki' ehl-i hirefden kunduracı tâ'ifesinden işbu bâ'isü'l-kitâb Mihal veled-i Yani nam zimmî meclis-i şer'a tâ'ife -i merkûmenin kethüdâları olan Vasil veled-i Yorgi nam zimmîyi ihzâr ve muvâcehesinde takrîr-i kelâm idüp ben tâ'ife -i merkûmeden olup üzerlerine cânib-i mîrîden teklîf olunan ordu-yı hümâyûn ve sâ'ir tekâlif-i sâyirleri ile ma'an edâ iderken kethüdâmız zimmî-i mezbûr Vasil hâricden gelen mentâreden [?] sâ'ir dük-

kanlara tevzi' etdüği üzre bana hissemi virmeyüp gadr itmekden hâlî değildir vâki' hâl zimmî-i mezbûrdan su'âl olunup gelen mentâreden sâ'irlere tevzi' itdüği üzre bana hissemi virmesine tenbîh olunmasın taleb iderim didikde gıbbe's-su'âl kethüdâları zimmî-i mezbûr Vasil cevâb virüp fi'l-hakîka mesfûr Mihal tâ'ife -i merkûmeden olup ordu-yı hümâyûnı ve sâ'ir tekâlifi sâyir kunduracılar ile ma'an edâ ider min ba'd gelen mentâreden sâyir kunduracılara tevzi' itdüğim üzre zimmî-i mezbûr Mihal talebi ile ketb ü tahrîr olundı

Şühûd

Yusuf bin Murad, Pîrî bin Nebi, Hasan bin Hüseyin, Mehmed bin Ali.

10 - 1604 (1013) **Galata 25:** 66a/2 Tescil işlemi / *Registration*

Galata'daki nalçacılar (nalça: ayakkabı altına çakılan demir) ile ayakkabıcıların (haffâf) önde gelenleri birlikte mahkemededirler. İki taife, devlete ödedikleri vergi işlemleri için daha önce Hacı Mehmet'i kethüda seçtiklerini ve bu konuda Hacı Mehmet'e bir hüccet verildiğini belirtirler. Taife üyelerine göre bundan böyle nalçacılar ve ayakkabıcılar Hacı Mehmet'i kethüda bilecekler ve ona karşı gelmeyeceklerdir.

The nalça (piece of metal placed under the sole of a shoe) makers of Galata are in court with the notables of shoe makers (haffâf). The two groups state that they have appointed Hacı Mehmet as their steward (kethüda) to handle their taxes paid to the state. They gave Hacı Mehmet a hujjet documenting his post. The tradesmen state that henceforth the nalça and shoe makers will recognize Hacı Mehmet as their steward and refrain from challenging his authority.

Mahmiyye-i Galata'da olan na'lçacılar tâyifesinden üstâd Mehmed bin Hüseyin ve üstâd Abdullah bin Murâd ve Osman bin Şa-

ban ve Mehmed bin Arif ve Bayezid bin Yunus ve üstâd Lordelen veled-i Lefter ve Fentazi veled-i Yorgi ve Yani veled-i Yorgi ve Avram veled-i Lefo ve Anton veled-i Nikola ve haffâflar el-Hâc Mehmed bin Abdullah el-Hâc Mustafa bin Abdullah el-Hâc Memi bin Abdullah ve İbrahim bin Mehmed ve Hasan bin İbrahim meclis-i şer'-i şerîfe gelüp takrîr-i kelâm eylediler ki beher sene vârid olan rüsûmat-ı örfiyye ve tekâlif-i dîvâniyyenin hıdemât-ı lâzımesine tamam itmek içün ve zikr olunan iki tâyife beyninde âdetlerine müte'allik husûs vâki' oldukda görmek içün ve müşterilerine [?] na'lça satup şer'an tazmîn lâzım geldikde kethüdâları ma'rifetiyle tazmîn olunup bi'l-cümle âdeten mürâca'at olunan husûslar içün içimizden kethüdâ nasb olunmak lâzım ve lâbüddür ve vech-i meşrûh üzre kethüdâlığa işbu bâ'isü'l-hurûf el-Hâc Mehmed bin Hüseyin münâsibdir her vechile hıdmet-i mezbûre uhdesinden gelür kimesnedir deyü merkûm Mehmed'i bundan akdem üzerimize kethüdâ nasb olunmak ihtiyâr eylediğimizi meclis-i şer'de ihbâr idüp mezbûr yedine hüccet virilmişidi hâlen yine ol ittifâk üzre olup mezbûr Mehmed kethüdâmız olup kethüdâlık mürâca'atın olup gelen umûrda mezbûr[a] mürâca'at olunmak matlûbumuzdur içimizden herkangimiz mezbûr[a] muhâlefet iderse hakkından gelünsün didikleri talebleriyle mezbûr Mehmed'e kethüdâlık hizmetin ibkâ olundıkda ol dahi vech-i meşrûh üzre kethüdâlığı kabûl ve hıdmet-i lâzımesini müte'ahhid ve mültezim oldukda işbu vesîka bi't-taleb kayd olundı tahrîren fî şehri Recebi'l-mürecceb sene selâse 'aşere ve elf

Şühûd

El-Hâc Mehmed bin Mustafa, el-Hâc Mustafa bin Abdullah, el-Hâc Murad bin Abdullah.

11 - 1604 (1013) **Galata 25: 69b/4** Dava / *Adjudication*

İstanbul içki emini Yahudi Franko mahkemeye gelir. Franko, elinde İstanbul, Galata ve İstanbul'a bağlı diğer yerlerdeki meyhanelerde izinsiz içki satılmamasını, satanların da dükkânlarının ka-

patılmasını emreden emr-i şerif belgesi olduğunu ve kutsal olan bu Şaban ayında, mahkeme tarafından içki satışının yasaklanmış olduğunu kaydeder. Franko'ya göre, söz konusu yasağa karşın Yorgi, Petro, Kostasnan, Karakaş, Yani ve Manol isimli meyhaneciler, meyhane işleterek içki satmaktadırlar. Franko'nun bu sözleri üzerine mahkeme, bir görevli ile güvenilir bazı kişileri inceleme yapmak için bölgeye gönderir. Yapılan inceleme sonucunda, söz konusu kişilerin meyhanelerinde müzik eşliğinde içki içilip âlem yapıldığı (ber-alây fıska oturup meclis kurup sâz ü söz ile fısk itdiklerin) anlaşılır. Sonuç olarak mahkeme, daha önceki içki yasağına ilişkin hüccet ve Franko'nun elindeki emr-i şerif gereğince karar verileceğini hükmün kenarına not düşer.

Franko, the Jewish spirits officer (hamr emini) of İstanbul is in court. He mentions a Sultanic order (emr-i şerif) that he holds. It forbids unauthorized sales of spirits in taverns (meyhane) and orders the closing down of the taverns of those who do so. He also refers to a court order banning the sale of spirits in this holy month of Şaban. Franko claims that, in spite of the ban, Yorgi, Petro, Kostasnan, Karakaş, Yani and Manol have been serving spirits in their taverns. Hearing Franko's statement, the court sends an officer and trustworthy individuals to the region for an investigation. The investigation reveals that people are drinking, listening to music, and having fun in these taverns (ber-alây fıska oturup meclis kurup sâz ü söz ile fısk itdiklerin). In conclusion, the court notes next to the verdict that a decision will be made in accordance with the earlier hujjet regarding the spirit ban and the Sultanic order in Franko's possession.

Mahmiyye-i İstanbul'da bi'l-fi'l hamr emîni olan işbu bâ'isü'l-kitâb Franko veled-i İsrail nam Yahudi meclis-i şer'a gelüp takrîr-i kelâm idüp şart-ı iltizâmımızda İstanbul'da ve Galata'da ve sâyir yerlerde olan meyhânelerde bizim ma'rifetimiz yoğiken hamr ve arak satılmaya ve ma'rifetimiz yoğiken hamr ve arak satanların hamr ve arakları ve dükkanları girift oluna deyü yedime

hükm-i şerîf virildüğinden mâ'adâ işbu mâh-ı mübârekde hamr ve arak satılmaya deyü kıbel-i şer'den dahi tenbîh olunup meyhâneler mühürlenmiş iken Yorgi Borucı ve Petro Şişeci ve Köse Sinan ve Karakaş ve Yani ve Manol nam meyhâneciler bizim ma'rifetimiz olmaduğından gayrı kıbel-i şer'den sudûr iden tenbîh ile mütenebbih olmayup meyhânelerin işledüp hamr ve arak satmakdan hâlî değillerdir kıbel-i şer'den ayak nâ'ibi fahrü'l-müderrisîn mevlânâ Mehmed Efendi irsâl olunup zeyl-i kitâbda isimleri mestûr müslimîn ile üzerine varup keşf itdiklerinde fi'l-hakîka vech-i meşrûh üzre mezbûrûn zimmîlerin meyhânelerinin her birisinde ber-alây fıska oturup meclis kurup sâz ü söz ile fısk itdiklerin müşâhede idüp ba'dehû gelüp haber virmeğin vâki' hâl emîn-i mezbûr talebiyle ketb olundı hurrire fî gurrei Şaban li-sene selâse 'aşere elf

Şühûd

Yusuf bin Murad, Pîrî bin Nebi, Abdullah bin Mehmed, Süleyman bin Nebi ve gayruhum.

12 - 1604 (1013) **Galata 25: 73a/2** Dava / *Adjudication*

Galata ayakkabı tamircilerinin (nalçacılar) kethüdası Mehmet ve taifenin önde gelenlerinden Hüseyin, Osman, I. Hasan, Mehmet ve II. Hasan isimli kişiler mahkemeye gelirler. Bu kişilere göre, Galata çarşısında her gün nöbetleşe olarak kendi taifelerinden iki kişi ayakkabı tamirciliği yapmaktadır. Ancak kimi İstanbullu ve kimi Hıristiyan ayakkabı tamircileri Galata çarşısına gelip ayakkabı tamirciliği yapmaktadırlar. Bu durumun geleneklerine aykırı (hilâf-ı 'âde) olduğunu belirten taife üyeleri, Galata çarşısında ayakkabı tamirciliğini kendi aralarında nöbetleşe yapacaklarını belirtirler. Bu nedenle mahkemeden, İstanbullu ayakkabı tamircileriyle Hıristiyan ayakkabı tamircilerine engel olunmasını isterler. Mahkeme de bu kişilerin istekleri doğrultusunda Hıristiyan ayakkabı tamircileri ile İstanbullu ayakkabı tamircilerini uyarır.

Mehmet, steward (kethüda) of the cobblers (nalçacı) in Galata, and Hüseyin, Osman, Hasan I, Mehmet and Hasan II, notables of the cobblers, appear in court. They claim that every day two of their tradesmen do business in the Galata market in turns. However, some cobblers from İstanbul and some Christian cobblers have been conducting business in the same market. Noting that this is against their custom, and declaring that they will continue to do the business in the Galata market in turns among themselves, they ask the court to prevent cobblers from İstanbul and Christian cobblers from encroaching on their business. Granting their request, the court instructs the other cobblers to refrain from doing business in the Galata market.

Budur ki mahrûsa-i Galata'da vâki' na'lçacılar kethüdâsı Mehmed Kethüdâ bin Hüseyin ve üstâd Hüseyin bin Memi ve Osman bin Şaban ve Hasan bin Bali ve Mehmed bin Mustafa ve Hasan bin Abdünnebi nam na'lçacılar meclis-i şer'a gelüp takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i ani'l-merâm idüp kadîmü'l-eyyâmdan her gün içimizden iki nefer kimesne münâvebe ile ârâsteye oturup na'lçacılık eyleyüp nevbeti olmağın hâlen ba'zı zimmiyân kimesneler ve İstanbul na'lçacılarından ba'zı kimesneler nevbetleri yoğiken hilâf-ı âde mahrûsa-i mezbûre ârâstesine gelüp oturup na'lçacılık itmekle bize gadr itmekden hâlî değillerdir min ba'd hilâf-ı âde nevbetimize zimmî tâ'ife sini ve İstanbul na'lçacılarını dahl itdirmeyüp içimizden her gün münâvebe ile ikişer nefer kimesne ârâsteye oturup na'lçacılık itmeğe beynimizde ittifâk eyledik vech-i meşrûh üzre ittifâkımız tahrîr olunup hilâf-ı âde nevbetimize zimmîlerden ve İstanbul na'lçacılarından kimesne karışmaya deyü kıbel-i şer'den tenbîh olunmasın talebimizdir didiklerinde âdet-i kadîmeleri üzre her gün içlerinden münâvebe ile ikişer nefer kimesne mahrûsa-i mezbûre ârâstesine oturup na'lçacılık işleyüp nevbetleri olmaduğı günde ârâsteye oturup işlemeği ve nevbetlerine âdetlerine muhâlif hâricden ve zimmî tâ'ifesinden kimesne dahl itmeye deyü kıbel-i şer'den tenbîh olunup talebleri ile vâki' hâl bi't-taleb kayd olundı tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis min şehri Şa'bâni'l-mu'azzam li-sene selâse 'aşere ve elf

Şühûd
Mustafa Çelebi el-haffâf, Ali Kethüdâ bin Mehmed, Süleyman bin İbrahim, Hasan bin Hüseyin, Pîri bin Nebi.

13 - 1605 (1013) **Galata 25: 74b/1** Dava / *Adjudication*

Galata sakinlerinden Bali, Ahmet karşısında mahkemeye çıkar. Bali, 4000 akçe değerindeki gemisini, Erikli kasabasından elma yükleyip İstanbul'a getirmesi için Ahmet'e vermiştir. Gemiyi alıp giden Ahmet Erikli'den gelirken, elma yüklemek yerine iki tane gemi direğini sal gibi geminin arkasına bağlayarak yola çıkmış, bu direklerden dolayı da gemi batmıştır. Gemicilerin geleneğinde gemi arkasına sal gibi direk bağlayıp getirmenin olmadığını (hilâf-ı mu'tâd olmağın) öne süren Bali, Ahmet'in bunu kasten yaptığını öne sürerek zararının tazmin edilmesini ister. Mahkeme Ahmet'e görüşünü sorar. Ahmet, Erikli'ye vardığında elma bulamadığını, onun yerine gemiye gemi direklerini bağladığını, ancak yolda geminin battığını söyler. Ahmet, gemicilerin geleneğinde bu biçimde direk getirmenin olduğunu da sözlerine ekler. Bunun üzerine mahkeme, gemicilerden güvenilir bir kişiye, geleneklerinde gemi arkasına direk bağlayıp getirmenin olup olmadığını sorar. Bu kişi de bunu birçok gemicinin yaptığını söyler. Sonuç olarak mahkeme, davalı Ahmet'in gemiyi kasıtlı olarak batırmadığına karar verir.

Bali, a resident of Galata, sues Ahmet. The former gave his ship worth 4,000 akçe to Ahmet to bring apples from the Erikli town to İstanbul. On his way from Erikli, instead of loading apples, Ahmet bought two poles and tied them to the back of the ship, causing it to sink. Claiming that it is not customary (hilâf-ı mu'tâd olmağın) for sailors to tie poles at the back of the ship and pull them like a raft, Bali wants his loss compensated on the ground that Ahmet caused the loss intentionally. Questioned by the court, Ahmet states that he could not find any apples in Erikli, at which point he tied the poles to the ship, which unfortunately sank on the way

back. He adds that it is indeed customary to carry poles in such manner. The court then consults a trustworthy sailor on whether it is customary to carry poles in such a way. The sailor testifies that it is indeed customary and done by many sailors. In conclusion, the court decides that the defendant Ahmet did not cause the ship to sink intentionally.

Mahrûsa-i Galata sâkinlerinden Bali bin Hamza meclis-i şer'de sâhibü'l-kitâb Ahmed bin Süleyman mahzarında takrîr-i kelâm idüp bundan esbak merkûm Ahmed'e dört bin akçe kıymetlü on üç zirâ' şayka dimekle ma'rûf olan sefîneme Ak[deniz]'de Erikli nam kasabadan elma tahmîl idüp mahmiyye-i İstanbul'a getürmesi içün âriyetî re'is nasb itmiş idim hâlen merkûm Ahmed kasaba-i mezbûreden sefîne-i mesfûra elma tahmîl itmeyüp sal tarîkiyle iki gemi direği bağlayup gelürken yolda sefîne helâk olmuşdur lâkin sal tarîkiyle gemiye direk bağlayup getürmek hilâf-ı mu'tâd olmağın mezbûrın ta'addîsi ile olmağın kıymetin tazmîn olunmasın taleb iderim didikde gıbbe[s-su'âl] merkûm Ahmed cevâb virüp fi'l-vâki' mezbûr Bali sefîne-i mezbûresine beni âriyetî re'is itmekle kasaba-i mezbûreye elma tahmîl itmek içün varup elma bulunmayup sefîne-i merkûmeye [...] ile iki gemi direği bağlayup mahmiyye-i merkûmeye gelürken bi-emrillâhi te'âlâ helâk oldı lâkin gemiye sal tarîkiyle direk bağlayup getürmek hilâf-ı mu'tâd olmayup gemiciler gemilerine direk bağlayup getüre gelmişlerdir deyücek ehl-i hibreye [mürâca'at] lâzım geldikde bi'l-fi'l ehl-i hibreden olan Ahmed Reis bin Mehmed meclis-i şer'a ihzâr olunup istihbâr olundıkda fi'l-vâki' vech-i meşrûh üzre gemiye direk bağlayup sal tarîkiyle getürmek mu'tâddır cümle gemiciler idegelmişlerdir dimeğin hilâf-ı mu'tâd ta'addî itmedüği zâhir olmağın mâ-hüve'l-vâki' ketb olundı hurrire fî 13 min şehri Ramazâni'l-mu'azzam li-sene selâse 'aşere ve elf

Şühûd

Ali Kethüda bin Mehmed, Süleyman bin Nebi, Hasan bin Hüseyin, Veys bin Murad ve gayruhum.

14 - 1605 (1013) Galata 25: 75b/6 Dava / *Adjudication*

Yağcı taifesinden Yani, Mehmet karşısında mahkemeye çıkar. Yani, Piri Reis'ten 3700 akçelik susam satın almıştır. Lonca kethüdası da alacaklılara, yağcıların borçlarıyla ilgili birer tezkire belgesi vermiştir. Daha sonra Mehmet, Piri Reis'in arkadaşı olduğunu belirterek ve borcuna ilişkin tezkireyi kendisine göstererek Yani'den söz konusu 3700 akçeyi almıştır. Ancak Piri Reis de Yani'ye gelerek ondan tekrar 3700 akçe almıştır. Şimdi Yani, Mehmet'in tezkire ile aldığı parayı geri ister. Mahkeme Mehmet'e görüşünü sorar. Mehmet, söylenilenleri kabul etmez. Mahkeme Yani'den kanıt ister. Yani'nin mahkemeye getirdiği iki Müslüman şahit, Mehmet'in Yani'den tezkireyi göstererek para aldığına şahitlik ederler. Sonuç olarak davacı Yani şahitler yardımıyla davayı kazanır.

Yani, an oil tradesman, sues Mehmet. Yani bought from Piri Reis 3,700 akçe worth of sesame. The steward (kethüda) of the guild gave the creditors a certificate (tezkire) documenting the debt of the oil tradesmen. Later Mehmet, claiming to be Piri Reis' friend, showed him the debt certificate and collected 3,700 akçe from Yani. However, Piri Reis also collected the same amount from Yani. Now Yani wants Mehmet to return the money that he collected from him. Questioned by the court, Mehmet rejects Yani's testimony. The court then asks Yani to prove his claim. Yani calls to court two Muslim witnesses who testify in favor of Yani. In conclusion, the plaintiff Yani wins the case through witness accounts.

Oldur ki bâ'is-i hâze'l-kitâb Yani veled-i Hristodori nam zimmî meclis-i şer'-i mutahharda mahfil-i dîn-i münevverde Mehmed bin Şücâ' mahzarında takrîr-i da'vâ idüp taşradan susam geldikçe kethüdâmız ma'rifeti ile yağcılara tevzî' olunıgelüp ba'dehû kethüdâmız her yağcıda ne mikdâr akçe olduğını yazup kendü mahtûm tezkiresini sahiblere [?] virüp ol tezkire mûcebince sâhibleri gelüp bizden akçe almak mu'tâd olmağla bundan akdem Pîri Reis nam

kimesne susam getürdükde vech-i meşrûh üzre kethüdâmız ma'rifetiyle bana üç bin yedi yüz akçelik susamı teslîm olundukdan sonra mezbûr Mehmed gelüp ben reis-i merkûmın yoldaşıyım deyü işbu mezbûr tezkire ile benden meblağ-ı merkûmı ahz itdikden sonra tekrâr reis-i [merkûm] gelüp susamın akçesini benden bi't-tamâm ahz eyledi mezbûr Mehmed'den benden mezbûr tezkire ile alduğı üç bin yedi yüz yirmi akçeyi taleb iderim su'âl olunsun didikde gıbbe's-su'âl mezbûr Mehmed inkâr idicek müdde'î-i merkûmdan da'vâsına mutâbık beyyine taleb olundukda Mustafa Efendi bin el-Hâc Yusuf ve Hasan bin Mehmed nam kimesneler meclis-i şer'de li-ecli'ş-şehâde hâzırân olup gıbbe'l-istişhâd edâ-i şehâdet-i şer'iyye idüp fi'l-vâki' mezbûr Mehmed işbu tezkire ile zimmî-i mezbûra gelüp ben reis-i merkûm yoldaşıyım deyü zimmî-i mezbûrdan on [yedi] sikke filoriyi ve üç sîm guruş ve üç nısf guruş ve bin üç yüz yirmi Osmânî cem'an bizim yanımızda üç bin yedi yüz yirmi akçe aldı bu husûsa şâhidleriz şehâdet dahi ideriz didiklerinde şehâdetleri [silik] zabt olundı hurrire fî 25 Şaban sene 1013

Şühûd

Mustafa Çelebi bin Hayreddin, Yahya Bey bin Abdullah, [Hasan] bin Ali.

15 - 1605 (1013) **Galata 25: 77a/4** Tescil işlemi / *Registration*

Çiviciler (mismarcılar) ve halatçılar (urgancılar) taifesinden Bayram Reis, Mehmet Reis, Yusuf, Nasuh Reis, Ahmet ve İsa, Hüseyin ile birlikte mahkemeye gelirler. Bu kişilerin sözlerine göre iskelelerde satılan gemi demiri ve benzeri gemi eşyaları, taife kethüdasının izniyle alınıp satılmaktadır. Taifenin kethüdası olan Yusuf, kendi isteğiyle görevini bırakmıştır. Taife üyeleri ondan boşalan kethüdalık görevine Hüseyin'i kethüda seçtiklerini belirterek bu konuda ellerinde olan emr-i şerif belgesini mahkemeye sunar ve mahkemeden tayini belgeleyen bir temessük düzenlenmesini isterler. Mahkeme de Hüseyin'in görevini tescil eder.

Bayram Reis, Mehmet Reis, Yusuf, Nasuh Reis, Ahmet and İsa, all nail making (mismarcılar) and rope making (urgancılar) tradesmen, are in court with Hüseyin. They claim that anchors and other sailing equipment are sold on quays with the permission of their steward (kethüda). Their steward Yusuf has resigned voluntarily. Presenting to court a Sultanic order (emr-i şerif), the tradesmen state that they have chosen Hüseyin as their new steward. They request a promissory note (temessük) documenting the appointment. The court registers Hüseyin's appointment.

Mahmiyye-i Galata hâricinde mismârcılar ve urgancılar hirfetinden Bayram Reis bin Abdülcabbar ve Mehmed Reis bin Abdülkadir ve Yusuf bin Abdullah ve Nasuh Reis bin Mustafa ve Ahmed bin Hüseyin ve İsa bin Sevindik nam kimesneler meclis-i şer'de takrîr-i merâm idüp iskelelerde bey' olunan gemi demüri ve sâ'ir âlât-ı sefîneden bey' ü şirâ eylediğimiz metâ' kadîmü'l-eyyâmdan içimizden kethüdâ olan kimesnenin ma'rifeti[yle] ehl-i hirefimize tevzî' oluna gelüp ve bundan akdem işbu hâzır bi'l-meclis olan Yusuf bin Osman nam kimesne kethüdâmız iken hüsn-i ihtiyârıyla fârig olup yine içimizden işbu râfi'ü'l-kitâb Hüseyin bin Ahmed nam kimesneyi merkûm Yusuf yerine üzerimize kethüdâ olmak ihtiyâr eyledik yedimizde olan emr-i şerîf mûcebince kethüdâmız ma'rifeti olmadan içimizden bize ta'alluk olan metâ'ı hafiyyeten alup ve satanların haklarından gelmek içün yedine temessük virilmesin taleb ideriz didiklerinde merkûm Hüseyin dahi hirfet-i merkûme üzerlerine kethüdâ olmak ihtiyâr idüp kethüdâlığa müte'allik olan hidemâtı müte'ahhid ve iltizâm itmeğin vâki' hâl ketb olundı tahrîren fi'l-[boş]

Şühûd

Bekir bin Abdullah, Hasan bin Hüseyin, Abdullah bin Hüseyin, Ahmed bin Abdullah.

16 - 1605 (1013) **Galata 25: 81a/5** Dava / *Adjudication*

Mehmet Reis, Menteş karşısında mahkemeye çıkar. Mehmet'e göre daha önce Menteş, İstanbul'a götürülmek üzre Mehmet'in

gemisine 60 kantar üzüm yüklemiş ve kendisi de gemiye binerek sefer boyunca gemide işçilik (yoldaşlık) yapmıştır. İstanbul'a gelindiğinde Menteş işçiliğiyle elde edilen taşıma ücretinden (navlon) payını almış, ancak kendi üzümlerinin taşıma ücretini ödemek istememiştir. Şimdi Mehmet, 60 kantar üzümün taşıma ücreti olan 1200 akçenin alınmasını ister. Mahkeme Menteş'e görüşünü sorar. Menteş, gemici taifesi geleneğine göre, gemi işçilerinin kendi yüklerinin taşıma ücretlerini ödemediklerini belirterek bu nedenle ödeme yapmadığını söyler. Bunun üzerine mahkeme, gemici taifesinin önde gelenlerinden Ahmet Reis ile kethüda Ali'nin görüşlerine başvurur. Bu kişiler, işçilerin elde edilen kazançtan paylarını aldıktan sonra yaptıkları işçiliğe karşılık kendi yüklerinin ücretini ödememelerinin gemicilik gelenekleriyle bağdaşmadığını belirtirler. Sonuç olarak mahkeme Menteş'in taşıma ücreti için Mehmet'e 1200 akçe ödemesine karar verir.

Mehmet Reis sues Menteş. Mehmet claims that Menteş loaded 60 kantars of grapes on his ship for delivery to İstanbul. He also worked on the ship during the trip. When the ship reached İstanbul, Mehmet was paid for his services on the ship. However, he refused to pay the delivery fee (navlon) of his own load. Now Mehmet wants him to pay 1,200 akçe as the delivery fee of his 60 kantars of grapes. Questioned by the court, Menteş claims that, customarily, sailors have not paid the delivery fee of their own load when working on the ship. The court then consults Ahmet Reis and steward (kethüda) Ali, notables of the sailors. The notables state that, customarily, when they work on the ship, sailors pay the delivery fee of their own load if they have already received a share of the profit. In conclusion, the court decides that the defendant Menteş should pay the plaintiff Mehmet 1,200 akçe as the delivery fee.

Bâ'is-i hâze'l-kitâb Mehmed Reis bin Şükrullah meclis-i şer'-i mutahharda yoldaşlarından Menteş bin el-Hâc Bekir nam kimesneyi ihzâr ve mahzarında takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i ani'l-merâm

idüp mezbûr Menteş sefînemde yoldaş olup sefîneme navl ile bir mikdâr kara üzüm tahmîl idüp İstanbul'a dâhil oldukdan sonra sâ'ir yoldaşlar olduğı gibi mezbûr Menteş dahi navlından kendüye ait olan payını ahz itmiş iken sefîneme tahmîl itdüği üzümden altmış kantar üzümün navlını ki yirmişer akçeden bin iki yüz akçe ider virmekde ta'allül ider su'âl olunup alıvirilmesin taleb iderim didikde gıbbe's-su'âl mezbûr Menteş cevâb virüp fi'l-hakîka altmış kantar üzümün navlını gemide yoldaş olduğım içün virmedim içimizde yoldaş olanlardan bu mikdâr navlını işimiz nâmına alıkonup virilmemek mu'tâd olmağın virmedin didikde ehl-i hibreye mürâca'at olundıkda bi'l-fi'l ehl-i hibre olan Ahmed Reis bin Mehmed ve Ali Kethüdâ bin Mehmed meclis-i şer'a gelüp sâyir sefînede olan yoldaşlar gibi sefînede navlından hâsıl olan meblağdan payını ahz itdikden sonra içerisinde işimiz nâmına navlın alıkomak mu'tâd değildir deyü ihbâr itdiklerinde binâ'en ikrârı mûcebiyle altmış kantar üzümün navlı olan meblağ-ı merkûmın edâsına ilzâm olunup vâki' hâl ketb olundı tahrîren fî evâsıtı şehr-i Şa'bâni'l-mu'azzam sene 1013

Şühûd

Ahmed Reis bin Abdullah, Ahmed Kethüda bin Mehmed, Pîri bin Nebi, [silik] bin Ahmed.

17 - 1605 (1013) **Galata 25: 82b/3** Tescil işlemi / *Registration*

Kasımpaşa ve Üsküdar dericilerinin (debbağ) önde gelenleri birlikte mahkemeye gelirler. Söz alan Kasımpaşalı dericilere göre, Galata'da kesilen koyun ve keçilerin derilerini almak konusunda Üsküdarlı dericilerle aralarında sürekli çekişme olmuştur. Şimdi, iki taraf kendi aralarında anlaşmıştır. Bu anlaşmaya göre, bundan sonra her iki taraftan birer kişi Galata'da kesilen koyun ve keçilerin derilerini toplayacak ve iki tarafa eşit biçimde bölüştürecektir. Taraflar mahkemeden yaptıkları anlaşmanın tescil edilerek bir temessük belgesi düzenlenmesini isterler. Mahkeme de istenilen belgeyi düzenleyerek taraflara verir.

The notables of the leather tradesmen (debbağ) in Kasımpaşa and Üsküdar are in court. The leather tradesmen from Kasımpaşa state that they and tradesmen from Üsküdar have always had conflicts as to who should take the leather of the sheep and goat slaughtered in Galata. Now, they have reached an agreement. Accordingly, one person from each side will collect the hides of the sheep and goats slaughtered in Galata for distribution among the two groups equally. The sides ask the court to issue a promissory note (temessük) registering this agreement. The court issues the requested document and hands each side a copy.

Mahmiyye-i Galata hâricinde kasaba-i Kasımpaşa debbağlarından İbrahim bin Mehmed ve yiğitbaşıları Mehmed bin Mustafa ve sâ'irleri meclis-i şer'-i şerîfde sâhib-i hâze'l-kitâb mahrûsa-i Üsküdar debbağlarından Receb bin Mehmed ve el-Hâc Bayram bin Musa ve Ebûbekir bin Kasım ve sâ'ir mahzarlarında takrîr-i kelâm idüp mahmiyye-i Galata'da zebh olunan koyun ve keçi derilerin biz aluruz deyü almak istedüğimizde mezbûrûn Üsküdârî biz aluruz dimeğin beynimizde nice münâza'ât ve mücâdele vâkı'a olmuşidi hâlen vech-i meşrûh üzre mâ-beynimizde olan şikâkı def' içün kendümiz tarafından ve mezbûrûn Üsküdar debbağları tarafından bir âdem vaz' olunup ol dahi mahmiyye-i mezbûrede zebh olunan koyun ve keçi derilerin cem' idüp ba'dehû ikimiz beynimizde bi-tarîki'l-münâsafa taksîm itmek ittifâkımız olmuşdır deyüp mezbûrûn Üsküdar debbağları dahi fi'l-hakîka vech-i meşrûh üzre cümlemizin ittifâkı olmuşdır deyü minvâl-i meşrûh üzre ittifâkları tahrîr olunup yedlerine temessük virilmesin taleb itdiklerinde işbu sufûfü'l-hurûf ber-sebîl-i temessük ketb olunup yedlerine def' olundı tahrîren fî evâyili şehri [silik]

18 - 1604 (1013) **Galata 25: 84a/3** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Galata'da merhum Kasım Paşa'nın yaptırdığı caminin yanındaki dericiler saraya dilekçe yazmışlardır. Bu kişilerin kullandıkları

dükkânlar, yine merhum tarafından yaptırılmış olup camiye vakfedilmiştir. Dericiler, vakıf dükkânlarının yanına bazı kişilerin yeni dükkânlar açarak "biz de dericiyiz" demeye başladıklarını bildirmişlerdir. Bununla birlikte dericiler, Galata kasaplarından Sinan ve ortakları Ahmet, Yahya, Sarı Hüseyin'den satın aldıkları koyun ve keçi derilerinin artık başka kazalara satılmaya başlanılmasından şikâyetçi olmuşlardır. Bu durumlardan dolayı gerek vakfın gerekse kendilerinin mağdur olduklarını belirten dericiler, saraydan kuralları açığa kavuşturan bir emr-i şerif belgesi düzenlenmesini rica etmektedirler. Saraydan Galata Kadılığı'na yazılan bu emr-i şerif belgesi, söz konusu dericilerin mağduriyetlerinin giderilmesini emrediyor.

The leather tradesmen near the mosque built by the late Kasım Paşa in Galata have petitioned the palace. The stores of the tradesmen were also built by the decedent and endowed to the mosque. They state that some people have started to open stores near their own, claiming to be "leather tradesmen." They complain that the sheep and goat leather they have been buying from Sinan, a butcher in Galata, and his partners Ahmet, Yahya, Sarı Hüseyin have started to be sold in other districts. This is injuring them and the waqf, they say. They ask the Sultan to issue a Sultanic order (emr-i şerif) to alleviate their suffering. This Sultanic order sent to the Judge of Galata orders the elimination of the leather tradesmen's grievances.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn hüccetü'l-hakk ale'l-halk ecma'în vârisi ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtas bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-allâm mevlânâ Galata kâdısı zîdet fezâ'ilehû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki taht-ı kazânuzda müteveffâ Kasım Paşa binâ eyledüği câmi'in kurbünde olan dârendegân-ı fermân-ı hümâyûn debbağları südde-i sa'âdetime arzıhâl sunup müşârün-ileyh binâ eyledüği debbâğ dükkanların câmi'ine vakf idüp ile'l-ân alıgeldüğümüz koyun ve keçi derilerin Galata'dan Kassâb

Sinan ve ortağı Ahmed ve Yahya ve Sarı Hüseyin ve ba'zıları âhar kazâya alup gidüp ve ba'zı kimesneler dahi debbâğhâne dükkanların ihdâs idüp dibâgat itdirmekle bunlara muzâyaka ve vakfa gadr-ı küllî itmekle men'i içün mukaddemâ hükm-i şerîf virilmişiken yine memnû' olmayup tekrâr emr-i şerîf ricâ itmeleriyle merhûm ve mağfûrün-leh babam hudâvendigâr tâbe serâhu zamânında müceddeden emr-i âhar virilüp taht-ı âlî-bahta cülûs-ı hümâyûnum vâki' olmağla tecdîd olunmasın ricâ eyledikleri ecilden buyurdum ki göresiz müşârün-ileyh babam merhûm tâbe serâhu zamânında ol vechile emr-i şerîf virilmiş ise mûcebi ile amel idüp hilâfına cevâz göstermeyüp olıgelene muhâlif kimesneye iş itdirmeyesiz şöyle bilesiz ve ba'de'n-nazar bu hükm-i hümâyûnumı ellerinde ibkâ idüp alâmet-i şerîfe i'timad kılasız tahrîren fî evâyili Recebi'l-müreccb sene selâse 'aşere ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahmiyye

19 - 1604 (1013) **Galata 25: 85a/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Kimi kişiler, pastırma yapılması amacıyla İstanbul'a dışarıdan getirilen sığır kafilesini, İstanbul'a girmeden karşılayıp sığırları ölü fiyattan satın almakta ve pahalı fiyattan piyasaya sürmektedirler. Ayrıca bu kişiler, geleneğe göre (olageldüği üzre) sığırları Edirnekapısı'ndaki hayvan barınağına getirmeleri gerekirken, geleneğe aykırı olarak gizlice Galata ve Kasımpaşa'ya nakletmektedirler. Saraydan yazılan bu ferman, İstanbul halkının zor durumda bırakıldığını belirterek söz konusu kişilerin bir an önce engellenmesini ve isimlerinin saraya bildirilmesini emrediyor.

Some people meet the cattle brought to İstanbul for pastrami (pastırma) production before the herds enter the city, in order to buy cheap and sell high. In addition, instead of bringing the cattle to an animal shelter in Edirnekapısı (Edirne Gate), they secretly transport them to Galata and Kasımpaşa. This is an imperial dec-

ree (ferman) sent from the palace. It states that these actions are harming the people of İstanbul, and that those responsible should be prevented immediately and reported to the palace.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn hüccetü'l-hakk ale'l-halk ecma'în vâris-i ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în mahrûsa-i İstanbul kâdısı mevlânâ Abdülaziz zîdet fezâ'ilehû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki mahrûsa-i mezbûreye bastırma içün gelen sığırı ba'zı matrabâz tâ'ifesi bir iki konak ilerü varup karşulayup rencber ellerinden dahi ednâ baha ile alup tâlib olanlara ziyâde bahâ ile bey' eylediklerinden gayrı aldıkları sığırları olageldüği üzre Edirne Kapusı'nda tokata getürmeyüp âhar yere alup gitmek memnû' iken hafiyyeten Galata'ya ve Kasımpaşa'ya alup gidüp mîrîye gadr ve müslümanlara muzâyaka virdikleri i'lâm olundı imdi ol makûle matrabâz tâ'ifesi varup bu vechile rencber ellerinden sığırların alup Edirne Kapusı'nda tokata getürmeyüp Galata'ya ve Kasımpaşa'ya iletdiklerine aslâ rızâ-yı hümâyunum yokdur buyurdum ki hükm-i şerîfimle dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Nebi Çavuş zîde kadruhû vardıkda bu bâbda onat vechile mukayyed olup ol makûle matrabâz tâ'ifesi ile varup rencber ellerinden sığırların aldıkları vâki' ise men' ve def' idüp isimlerini yazup vukû'ı üzre arz eyleyesin ve tokatdan gayrı mahalde basdırmalık sığır bey' olunduğına ve tokata götürmeyüp Galata'ya ve Kasımpaşa'ya iletdiklerine rızâ-yı hümâyunum yokdur âna göre tenbîh eyleyesin ki tokatdan gayrı yerde sığır bey' idenler mîrî içün girift olunduğından gayrı kendülerin dahi haklarından gelünür bilmedik ve işitmedik dimesinler şöyle bilesin alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın tahrîren fî evâhiri Cumâdelâhire min şühûr sene selâse 'aşere ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûsa

20 - 1604 (1013) **Galata 25: 89a/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Galata meyhanecileri, ikisi de Hıristiyan olan I. Yorgi ve II. Yorgi ile Divan-ı Hümayun'a gitmişlerdir. Meyhaneciler, daha önce mahkeme tarafından I. Yorgi'nin kethüda, II. Yorgi'nin de vergi memuru (muhassıl) tayin edilmesine karşın, resmi görevi olmayan kimi kişilerin vergi toplamaya çalışmalarından şikâyetçi olurlar. Saraydan Galata Kadılığı'na yazılan bu emr-i şerif belgesi, I. ve II. Yorgi'nin tayinleri konusunda ellerindeki hüccetin incelenmesini ve doğru olduğu anlaşılırsa, bu kişilerin görevlerini yapmalarına engel olanların durdurulmasını emrediyor.

The tavern owners (meyhaneci) of Galata appear in the Imperial Chancery (Divan-ı Hümayun) with Yorgi I and Yorgi II, both Christian. They complain that although the court appointed Yorgi I as their steward (kethüda) and Yorgi II as their tax officer (muhassıl), certain people without official titles have been trying to collect taxes. This Sultanic order sent to the Judge of Galata instructs an examination of the hujjet regarding Yorgi I and Yorgi II's appointment. If the document is found to be authentic, the Sultanic order goes on, then those keeping them from performing their duty should be forced to cease and desist.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn hüccetü'l-hakk ale'l-halk ecma'în vâris-i ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ Galata kâdısı zîdet fezâ'ilehû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki dârendegân-ı fermân-ı hümâyûn Yorgi veled-i Kostantin ve diğer Yorgi veled-i Todori nam zimmîler dergâh-ı mu'allâma gelüp mahmiyye-i Galata meyhânecileri meclis-i şer'a gelüp bizim müstakil kethüdâmız ve müte'ayyin muhassılımız olmayup tekâlif-i örfiyye vâki' oldukda cem' ü tahsîle eyâdî-i kesîre tedâhül itmekle fukarâ ve zu'afâya küllî gadr ve hayf

olmağla bunun için müstakîm kimesnelerden bize kethüdâ ve muhassıl ta'yîn olunmak evlâdır cümlenin ittifâkıyla selâse 'aşere ve elf Saferinin gurresinde sicil itdirilüp ellerine hüccet alıvirdiklerin bildirüp mûcebince amel olunmak bâbında emr-i şerîfim taleb itmeğin buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardıkda göresin vech-i meşrûh üzre cümlenin ittifâkıyla bunlar kethüdâ ve muhassıl ta'yîn olunup hüccet virilmiş ise mûcebince amel eyleyesiz mâdâm ki istikâmet üzere hıdmet eyleyeler âhardan kimesneyi dahl u ta'arruz itdirmeyesiz şöyle bilesiz ve ba'de'n-nazar bu hükm-i hümâyûnımı ellerinde ibkâ idüp alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fî evâyili Saferi'l-muzaffer sene selâse 'aşere ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahmiyye

21 - 1604 (1013) **Galata 25: 89b/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Tophane, Galata, Kasımpaşa ve Beşiktaş'taki Türk ve Ermeni hamallara Recep'in kethüda tayin edildiğini belgeleyen tayin beratıdır.

This is an imperial appointment (berat) documenting that Recep is appointed as the steward (kethüda) of the Turkish and Armenian porters in Tophane, Galata, Kasımpaşa and Beşiktaş.

Nişân-ı şerîf-i âlişân-ı sâmî-mekân tuğrâ-yı garrâ-yı cihân-sitân-ı hâkânî [silik] dârende-i fermân-ı hümâyûn Receb âsitâne-i sa'âdetime gelüp Tophâne ve Galata ve Kasımpaşa ve Beşiktaş'da olan Türk ve Ermeni tâ'ifesinden arka hamâlları olanların kethüdâları olmak bâbında inâyet ricâ itmeğin bu nişân-ı hümâyûnı virdüm ve buyurdum ki mezbûr ba'de'l-yevm Tophâne ve Galata ve Kasımpaşa ve Beşiktaş'da olan Türk ve Ermeni tâ'ifesinden arka hamâlları olanlara kethüdâ olup şol ki vezâyif-i hidemât-ı kethüdâlığıdır bî-kusûr mü'eddâ kıla ol bâbda hiç ehad mâni' ve dâhil olmaya şöyle bileler alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar tahrîren fî evâ-

yili şehr-i Cumâdelâhire sene selâse 'aşere ve elf mine'l-hicreti'n-Nebeviyye

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûsa

22 - 1604 (1013) **Galata 25: 90b/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Mehmet ve Türabi isimli gemiciler saraya yazdıkları dilekçede, gemicilerin İstanbul ve Galata'ya getirdikleri varol tahtası için geleneğe göre (kadîmden) vergi verilmediğini belirtmişlerdir. Buna karşın kimi görevliler bu gemicilerden vergi almaya çalışmaktadırlar. Gemiciler bu görevlilerin engellenmesi konusunda saraydan bir emr-i şerif belgesi düzenlenmesini rica ederler. Saraydan Galata Kadılığı'na yazılan bu emr-i şerif belgesinde, gemicilerin getirdikleri varol tahtasından geleneğe göre (kadîmden olıgelmişe ve âdet ve kanuna muğayir) vergi alınıp alınmadığının araştırılması, alınmıyorsa Mehmet ve Türabi'den vergi almaya çalışan görevlilerin uyarılması emredilmektedir.

Mehmet and Türabi, two sailors, petition the palace stating that, customarily (kadîmden), sailors do not pay tax for the ship board (varol tahtası) they bring to İstanbul and Galata. Nevertheless, certain officers have been trying to tax the sailors. Accordingly, the plaintiffs request a Sultanic order (emr-i şerif) to keep those officers from abusing their authority. This Sultanic order sent to the Judge of Galata from the palace calls for an inquiry into whether sailors are customarily (kadîmden olıgelmişe ve âdet ve kanuna muğayir) supposed to pay tax for the boards they bring. If they are not required to pay tax, the officers who tried to tax Mehmet and Türabi should be instructed accordingly.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn vâris-i ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn [silik] ecma'în bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în el-hâkimü'l-adl be-kazâ-i

Galata zîdet fezâ'ilehu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki hâlen Mehmed ve Türâbi nam re'isler Dersa'âdet'ime arzıhâl sunup biz kadîmden ticâret içün sefînemize tahmîl idüp İstanbul'a ve Galata'ya getürdüğümüz varol tahtasından resm nâmına bir nesne virmeyüp ve ile'l-ân ümenâ ve ummâl tâ'ifesi hâsıl idegelmiş değil iken hâlen getürdüğümiz varol tahtasına ümenâ ve ummâl tâ'ifesi bî-vech dahl idüp ta'addî iderler hayfdır kadîmden olıgeldüği üzre amel olunup ol vechile rencîde eylememek bâbında emr-i şerîf ricâ ideriz deyü bildirmeğin buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda göresiz fi'l-hakîka kaziyye i'lâm olunduğı gibi olup bunlar kadîmden şimdiye değin ticâret içün gemilerine tahmîl eyledikleri varol tahtasından resm nâmına bir nesne alınu gelmiş değil iken hâlen rencîde eyledikleri vâki' ise men' ve def' idüp kadîmden olıgelmişe ve âdet ve kânuna muğâyir mezbûrları bî-vech ol vechile ümenâ ve ummâl tâ'ifesine rencîde ve remîde itdirmeyüp bu husûs içün tekrâr şikâyete gelmelü eylemeyesiz şöyle bilesiz ve ba'de'n-nazar bu hükm-i hümâyûnımı mezkûrlar ellerinde ibkâ eyleyesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fî gurrei şehr-i Cumâdelâhire sene selâse 'aşere ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûsa

23 - 1604 (1013) **Galata 25: 93a/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Galata'daki havyarcıların kethüdası olan Yakup, Divan-ı Hümayun'a giderek, geleneğe göre (oluna gelmiş) Galata'ya getirilen havyar, kuru balık ve balıkyağlarının havyarcılara kendisi tarafından paylaştırılıp dağıtıldığını bildirmiştir. Elinde bunu kanıtlayan bir hüccet olduğunu da belirten Yakup, havyarcıların kendisinden habersiz olarak gelen malları paylaşmalarından şikâyetçi olmuştur. Saraydan Galata Kadılığı'na yazılan bu emr-i şerif, Yakup'un elindeki belgenin incelenmesini, söz konusu durumun araştırılmasını ve geleneğe göre nasıl dağıtım yapılıyorsa (kadîmden ne vechile tevzi' oluna gelmiş ise) aynı uygulamanın sürdürülmesini emrediyor.

Yakup, steward (kethüda) of the caviar tradesmen in Galata, appears in the Imperial Chancery (Divan-ı Hümayun) stating that, customarily (oluna gelmiş), he distributes among the tradesmen the caviar, dried fish and fish oil brought to Galata. Noting that he has a hujjet that documents this regulation, he complains that caviar tradesmen have been distributing the merchandise among themselves without even informing him. This Sultanic order (emr-i şerif) sent to the Judge of Galata calls for an examination of Yakup's hujjet and the associated controversy. The system is to continue, it says, according to custom (kadîmden ne vechile tevzi' oluna gelmiş ise).

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn hüccetü'l-hakk ale'l-halk ecma'în vâris-i ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ Galata kâdısı zîdet fezâ'ilehû tevkî-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki dârende-i fermân-ı hümâyûn Yakub nam kimesne südde-i sa'âdetime gelüp bu bi'l-fi'l havyarcılar kethüdâsı olup Azak'dan ve gayrıdan kazâ-i mezbûra getürdükleri havyarı ve kurı ve turşı balıkları ve yağı bunun ma'rifeti ile tevzî' ve taksîm oluna gelmiş iken bu hâzır olmamağla kendüler tevzî' idüp şer'le görüldükde bunun ma'rifeti olmadın tevzi' ve taksîm olunmaya deyü tenbîh olunup eline hüccet-i şer'iyye virilmiş iken memnû' olmayup olıgelene muhâlif ta'allül eyledüklerin bildirmeğin buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda husemâ muvâcehesinde hakk üzre teftîş ve elinde olan şer'î temessükâtına nazar idüp göresiz arz olunduğı gibi ise zikr olunan metâ' kadîmden ne vechile tevzî' oluna gelmiş ise yine ol vechile amel eyleyüp şer'-i şerîfe ve kadîme muhâlif kimesneye ta'allül ve nizâ' itdirmeyesiz [silik] yazup bildiresiz tekrar şikâyet olunmalu eylemeyesiz şöyle bilesiz ve ba'de'n-nazar bu hükm-i hümâyûnımı elinde ibkâ idüp alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fî evâsıtı şehr-i Rebî'ilevvel li-sene selâse 'aşere ve elf mine'l-hicreti'n-nebeviyye

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûsa

24 - 1604 (1013) **Galata 25: 95a/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Galata'daki Balıkpazarı İskelesi'nde çalışan sırık hamallarının kethüdası Hacı Ahmet, padişaha bir dilekçe göndererek geleneksel olarak (kadîmü'l-eyyâmdan) Girit ve diğer limanlardan Balıkpazarı İskelesi'ne gelen içkiyi yerel sırık hamallarının taşıdığını, ancak son dönemlerde kimi Ermenilerin ve hamal gruplarının bu içkileri taşımaya başladığını bildirmiştir. Padişah, Galata kadısına gönderdiği fermanla, daha önce yazılmış ferman ve mahkeme kararı (hüccet) gereğince Balıkpazarı İskelesi'ne gelen içkinin Balıkpazarı'nın kendi sırık hamallarınca taşınmasını ve geleneğe uymayanlara engel olunmasını emrediyor.

Hacı Ahmet, steward (kethüda) of the pole porters of the Balıkpazarı (Fish Market) Quay in Galata, petitions the Sultan, stating that customarily (kadîmü'l-eyyâmdan) the spirits brought to the Balıkpazarı (Fish Market) Quay from Crete (Girit) and other ports have been carried by local pole porters. Recently, he adds, certain Armenians and other porters have taken to carrying the spirits. The Sultan sends an imperial decree (ferman) to the Judge of Galata ordering that the spirits brought to the Balıkpazarı Quay will be carried by Balıkpazarı's own pole porters and that violations of the custom should be prevented.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn yenbû'ü'l-fazl ve'l-yakîn vâris-i 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn hüccetü'l-hak 'ale'l-halk ecma'în el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ Galata kâdısı zîdet fezâilehû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki mahmiyye-i Galata'da vâki' Balıkpazarı İskelesi'nde olan sırık hammâllarına kethüdâ olan Hacı Ahmed nâm kimesne dersa'âdetime gelüp kadîmü'l-eyyâmdan vilâyet-i Girid'den ve gayrı limânlardan gelen hamrı Balıkpazarı'nda olan sırık hammâlları kaldırup hâricden tulumcılar ve Ermenîler ve gayrı hammâllar kaldırmayup dahl ide gelmiş değil iken hilâf-ı

mu'tâd Ermenîyân ve tulumcılar ve gayrı hammâllar kaldırmakla mîrîye küllî zarar müterettib olduğı mukaddemâ Âsitâne-i sa'âdetime i'lâm olundukda dahl olunmamak içün emr-i şerîf ve hüccet-i münîfe dahl ve ta'arruz iderler deyü men' olunmak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin hüccet-i şer'iyye mûcebince 'amel olunmak emr olunur göresiz fi'l-vâki' kaziyye i'lâm olunduğı gibi olup bu bâbda vech-i meşrûh üzre emr-i şerîfe ve hüccet-i şer'iyye var iken emr-i şerîfim ve hüccet-i şer'iyyeye ve mu'tâd-ı kadîme mugâyir vaz' eyledikleri mukarrer ise men' ve def' idüp mukaddemâ virilen emr-i şerîfim mûcebince olıgeldüği üzre 'amel eyleyüp olıgelene muhâlif ve fermân-ı hümâyûnuma mugâyir kimesneye iş itdirmiyesiz deyü serdâr-ı nusret-şi'ârım tarafından emr-i şerîf virildüğin bildürüp mûcebince südde-i sa'âdetimden mâliye tarafından emr-i şerîfim ricâ itmeğin buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda bu bâbda serdâr-ı nusret-şi'ârım tarafından verilen emr-i şerîf mûcebince 'amel idüp cidden hilâfına rızâ ve cevâz göstermiyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fî gurrei Rebî'ilevvel sene selâse 'aşrete ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûsa

25 - 1604 (1013) **Galata 25: 95a/5** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Galata kadısına gönderilen bu buyuruldu, meyhanecilerin açıkta içki satmamalarını ve Müslümanlara satış yapmamalarını emrederek aykırı davrananların ve sorumluların cezalandırılacağını bildiriyor.

This is a buyuruldu document forbidding tavern owners (meyhaneci) from selling spirits outdoors and to Muslims. It states that violators of these rules will be punished.

Galata efendisi taht-ı kazânuzda olan meyhâneciler meyhânelerin [silik] komayup âşikâr müslümanlara bey' idüp fesâda bâ'is

olurlar deyü subaşıyı götürdüp dahi tenbîh ve te'kîd eyliyesiz ki min ba'd meyhânelerin açık komayalar ve müslümanlara hamr virmeyeler şöyle ki işlemezler ise asla amân virmeyüp haklarından gelesüz ve subaşının dahi muhkem hakkından gelinür âna göre bilmiş olalar deyü buyuruldı

26 - 1604 (1013) **Galata 25: 95a/6** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Galata kadısına gönderilen buyuruldu ile, açıkta içki satılmaması ve Müslümanlara içki satışı yapılmaması emredilmiş, ancak bunun sonucunda içki vergisi toplayıcıları bu durumun vergi kaybına neden olduğunu ileri sürerek şikâyetçi olmuşlardır. Bunun üzerine gönderilen bu ikinci buyuruldu, içkinin açıkta satışını ve Müslümanlara satışını yasaklayan daha önceki buyuruldunun geçerli olduğunu tekrar vurguluyor.

An earlier buyuruldu document sent to the judge of Galata forbade tavern owners (meyhaneci) from selling spirits outdoors and to Muslims. However, collectors of the spirits tax complained on the ground that it lowered tax revenues. This second buyuruldu underscores that the first remains in effect.

Galata efendisi meyhânelerde âşikâre müslümanlara şarâb satmasunlar deyü buyuruldı gönderilmiş idi subaşı rencîde eylemiş hamr emînleri şekvâ eylediler mîrî akçeye zarar olur deyü [silik] lâkin mukaddemâ virilen buyuruldı mefhûmunca 'amel oluna müslümânlara bey' itmeyeler ve âşikâre satmayalar deyü buyuruldı

27 - 1605 (1013) **Galata 27: 4b/4** Dava / *Adjudication*

Galata pazarcılarından Mustafa, Mehmet ve Mahmut, bir başka pazarcı Ramazan karşısında mahkemeye çıkarlar. Üç pazarcı,

Karaköy'de pazarcı dükkânı olan Ramazan'ın ordu vergisini daha önceleri ödemekle birlikte son zamanlarda bu vergiyi ödemediğini söylerler. Mahkeme Ramazan'a görüşünü sorar. Dükkânı olduğunu doğrulayan Ramazan, diğer pazarcıların kendisine meyve ve diğer eşyalardan pay vermediklerini, bu nedenle de bir yıldır dükkânının kapalı olduğunu belirtir. Ramazan, pazara gelen meyve ve diğer ürünlerden kendisine de pay verilirse ordu vergisini ödeyeceğini sözlerine ekler. Bunun üzerine söz alan diğer pazarcılar, Ramazan'ın dükkânını açmasını isteyerek gelen ürünlerden ona da pay vereceklerini söylerler.

Mustafa, Mehmed and Mahmut, stallholders (pazarcı) in Galata, sue Ramazan, another stallholder who has a store in Karaköy. The three plaintiffs claim that Ramazan, who used to pay the military tax in the past, now refuses to pay it. Questioned by the court, Ramazan admits to having a store. However, he adds, his store has been closed for a year because other stallholders have not been giving him his share of fruits and other goods. Ramazan promises to pay the military tax once other stallholders start giving him his share. In response, other stallholders say that Ramazan can open his store and that from now on they will give him his share.

Mahmiyye-i Galata bazârcılarından Mustafa bin Mehmed ve Mehmed bin Ali ve Mahmud bin Abdullah nam kimesneler meclis-i şer'de Ramazan bin Abdullah muvâcehesinde takrîr-i merâm idüp mezbûr Ramazan'ın Karaköy Hammâmı kurbünde bâzârcı dükkânı olup ile'l-ân vâki' olan ordı[yı] bizim ile bile çekegelmişiken hâlen teklîf olunan orduyı bana çekmeğe inâd ve muhâlefet ider su'âl olunup alıvirilmek taleb ideriz didiklerinde gıbbe's-su'âl mezbûr Ramazan gerçi bâzârcı dükkânım vardır lâkin gelüp meyvede ve bazârcılığa müte'allik olan eşyâdan bana hisse virmedikleri ecilden bir yıldan berü dükkân açmadım eğer min ba'd gelen meyveden veya bâzârcılıkdan furuht ide geldikleri eşyâdan bana dahi berâber hisse virirler ise ben dahi ordı virmekde ta'allül itme-

zim deyücek mesfûr bâzârcılar dahi ba'de'l-yevm mezbûr Ramazan dükkânını açsun biz dahi meyveden ve bâzârcılara müte'allik eşyâdan mezbûra bizim ile berâber hisse virelim deyü müte'ahhid oldukları ecilden mâ-hüve'l-vâki' kayd olundı tahrîren fî 17 Zilka'de sene 1013

Şühûd

Mehmed Çelebi bin Yusuf, Hüseyin bin Yusuf, Ahmed bin Abdullah, Murad bin Yusuf.

28 - 1605 (1013) **Galata 27: 5b/3** Tescil işlemi / *Registration*

Galata ekmekçilerinin kethüdası Mehmet Bey, İstanbul ekmekçilerinin kethüdası Kurt ile birlikte mahkemededir. Mehmet Bey, ordu için bu yıl (1604 = H. 1013) ekmekçilerden toplanması gereken vergiden, Galata ekmekçilerine düşen 46.000 akçeyi topladığını belirterek bu parayı Kurt'a verdiğini söyler. Mehmet Bey'in bu sözlerini Kurt da onaylar. Mahkeme Mehmet Bey'in sözlerini sicile kaydeder.

Mehmet Bey, steward (kethüda) of Galata's bread makers (ekmekçi), is in court with Kurt, steward of İstanbul's bread makers. Mehmet Bey states that he has collected from Galata's bread makers 46,000 akçe as their share of the military tax for the current year (1604 (AH 1013)) and turned it over to Kurt. Kurt corroborates Mehmet Bey's testimony, and the court registers it.

Mahmiyye-i Galata'da bi'l-fi'l etmekciler kethüdâsı olan Mehmed Bey bin el-Hâc Mehmed mahfil-i kazâda mahrûsa-i İstanbul etmekcileri kethüdâsı olan işbu hâmilü'l-kitâb Kurt bin Hasan nam kimesne muvâcehesinde takrîr-i kelâm idüp işbu sene-i mübârekede cem'i fermân olunan ordu-yı hümâyûn akçesi etmekciler mâbeyninde taksîm olundukda mahmiyye-i Galata etmekcilerine kırk altı bin akçe lâzım gelmeğin meblağ-ı mezbûrı bi't-tamâm ve'l-kemâl mahmiyye-i Galata etmekcilerinden cem' ü tahsîl idüp

mezbûr Kurt Bey'e teslîm eyledim deyüp mezbûrın takrîr-i meşrûhını mesfûr Kurt Bey dahi bi'l-muvâcehe tasdîk idicek mâ-hüve'l-vâki' gıbbe't-taleb ketb olundı

Şühûd

Hüseyin bin Mehmed, Cemal bin Ahmed, Abdi Çelebi bin Mehmed, Mehmed bin Abdullah, Mehmed Efendi bin Yusuf el-Mü'ezzin.

29 - 1605 (1013) **Galata 27: 9a/3** Tescil işlemi / *Registration*

Gemicilerin kethüdası olan Şaban Reis mahkemeye gelir. Şaban Reis, İstanbul'dan yüklenip Selanik İskelesi'ne giden gemilerin, geleneğe göre (mâ-tekaddemden) sırayla gönderildiğini belirterek şimdi sıranın Kara Mehmet'in sonra da Küçük Mehmet'in gemisinde olduğunu söyler.

Şaban Reis, steward (kethüda) of the sailors, appears in court. He states that the ships' trips from İstanbul to the Salonika Quay customarily (mâ-tekaddemden) take place in turns. It is now Kara Mehmet's turn, to be followed by Küçük Mehmet's ship, he notes.

Bi'l-fi'l gemiciler ehl-i hibresi olan Şaban Reis bin Abdullah nam kimesne meclis-i şer'-i şerîf ve mahfil-i münîfe hâzırân olup takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i merâm idüp mahrûsa-i İstanbul'da yüklenüp Selanik İskelesi'ne giden gemiler mâ-tekaddemden nevbet ile gitmek mu'tâd olmağın hâlen nevbet Kara Mehmed nam kimesne gemisinin olup andan sonra işbu hâzır bi'l-meclis olan Osman Reis'in eski gemisi reisi olan Küçük Mehmed nam kimesne gemisinin olmağın mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb kayd olundı tahrîren fi't-târihi'l-mezbûr

Şühûd

Ahmed bin Abdullah, Yusuf bin Murad, Hasan bin Hüseyin, Mehmed bin Abdullah, Hüseyin bin Ahmed, ve gayruhum mine'l-hâzirîn.

30 - 1605 (1014) **Galata 27: 35b/4** Tescil işlemi / *Registration*

1605 (H. 1014) yılında ordunun yapacağı sefer için toplanması emredilen kazma ve kürek vergisini toplamakla görevlendirilen Mehmet Çavuş, Hasan Reis, Davut Bey ve Petro ile birlikte mahkemededir. Galata meyhanecilerinin kethüdası olan Karakaş, meyhanecilerden 20.000 akçe toplayarak Mehmet Çavuş'a ulaştırmıştır. Mehmet Çavuş, meyhanecilerden alınması gereken son 7000 akçeyi de Hasan Reis, Davut Bey ve Petro'nun toplayarak kendisine verdiğini söyler. Mahkeme, Mehmet Çavuş'un sözlerini sicile kaydeder.

Mehmet Çavuş, state officer appointed to collect the pickaxe and oar tax for the military's 1605 (AH 1014) expedition, is in court with Hasan Reis, Davut Bey and Petro. Karakaş, steward of the tavern owners (meyhaneci) in Karaköy, has collected 20,000 akçe from tavern owners and turned the sum over to Mehmet Çavuş. Mehmet Çavuş states that Hasan Reis, Davut Bey and Petro have collected the remaining 7,000 akçe of the tax and turned it over to him. The court registers Mehmet Çavuş's testimony.

Târih-i kitâb senesinde vâki' sefer-i hümâyûn mühimmâtı içün cem'i fermân olunan kazma ve kürek akçesi cem'ine me'mûr olan fahrü'l-akrân Mehmed Çavuş bin [boş] mahfil-i kazâda Hasan Reis bin Abdullah ve Davud Bey bin Abdullah el-bevvâbü's-sultânî ve Petro veled-i Nikola muvâcehelerinde ikrâr idüp işbu sene-i mübârekde cem'i fermân olunan kazma kürek akçesine mahmiyye-i Galata meyhânecileri kethüdâsı Karakaş ve sâyirleri yedinden mühimmât-ı mîrî içün yirmi bin akçe alup kabz itmişidim hâlen merkûmûn Hasan Reis ve Davud Bey ve Petro zikr olunan meyhânecilerden kazma kürek akçesinden bâkî kalan yedi bin akçeyi dahi cem' u tahsîl idüp bana teslîm itdiler ben dahi meblağ-ı merkûm yedi bin akçeyi merkûmûn yedlerinden mîrî içün alup kabz ve tesellüm eyledim didikde mukırr-ı merkûmın gıbbe't-tasdîk [silik] tahrîren fî 6 sene 1014

Şühûd
Pîri bin Nebi, Hasan bin Hüseyin, Süleyman bin Hüseyin, Hasan bin Abdullah.

31 - 1605 (1014) **Galata 27: 41a/2** Dava / *Adjudication*

İçki emini olan Mosi isimli Yahudi, Vasil isimli Hıristiyan karşısında mahkemededir. Elinde içki emininin izni olmadan meyhane açılamayacağı yolunda emr-i şerif belgesi olduğunu belirten Mosi, Vasil'in izinsiz olarak Galata'nın Sultan Bayezit Mahallesi'nde bir meyhane açtığını söyler. Mahkeme Vasil'e görüşünü sorar. Vasil, söz konusu meyhaneyi Mosi'den önceki içki emini Franko'nun izniyle açtığını belirterek Franko tarafından mühürlenmiş olan izin temessükünü mahkemeye sunar. Dava bu haliyle sicile kaydedilir.

Mosi, a Jewish spirits officer (içki emini), sues Vasil, a Christian. Stating that he holds a Sultanic order banning the opening of a tavern (meyhane) without the permission of the spirits officer, Mosi claims that Vasil has opened one in Galata's Sultan Bayezit neighborhood without his permission. Questioned by the court, Vasil states that he opened the store with the permission of Franko, the spirits officer preceding Mosi. He also presents to court a permit (izin temessükü) sealed by Franko. The court registers the situation.

Bi'l-fi'l hamr emîni olan Mosi veled-i Salamon nam Yahudi hâmil-i hâze'l-kitâb Vasil veled-i Yorgi nam zimmîyi ihzâr ve mahzarında takrîr-i da'vâ idüp meyhâneci tâyifesi hamr emîninin ma'rifeti ve izni yoğiken meyhâne vaz' itmek emr-i şerîf ile memnû' iken hâlen mezbûr Vasil benim iznim ve ma'rifetim yoğiken mahmiyye-i Galata mahallâtından merhûm Sultan Bâyezid Mahallesi'nde bir bâb meyhâne ihdâs eylemişdir su'âl olunup takrîri tahrîr olunmasın taleb iderim didikde gıbbe's-su'âl merkûm

Vasil cevâbında fi'l-vâki' mahalle-i merkûmede bir bâb meyhâne ihdâs eyledim lâkin merkûm Mosi'den mukaddem hamr emîni olan Franko nam Yahudinin izn ve ma'rifeti ile ihdâs eyledim ve me'zûn olduğıma emîni merkûm Franko'nun hatemi ile mahtûm temessük vardır deyü mazmûnı takrîr-i meşrûhına mutâbık merkûm Franko'nun hatemi ile mahtûm temessük ibrâz itdikde mâvaka'a bi't-taleb ketb olundı tahrîren fî [silik] 1014

Şühûd

İbrahim bin Abdullah, Pîri bin Abdünnebi, Mustafa bin Ahmed, Yorgi veled-i Yani, Hasan bin Hüseyin, Veli bin Yusuf ve gayruhum.

32 - 1605 (1014) **Galata 27: 43b/3** Tescil işlemi / *Registration*

Konya bölgesindeki Hamid sancağına bağlı Yalavaç kazası sakinlerinden Hace Hakkı mahkemeye gelir. Gemi kaptanlarından Muharrem Reis'te 38.000 akçe alacağı olduğunu belirten Hakkı, Muharrem'in borcunu ödemeye yanaşmadığı gibi mahkemeye gelmeyip saklandığını söyler. Hakkı, Muharrem'in mahkemeye çıkarılabilmesi için gemisindeki yelkenin alınarak bir yerde emanete konulmasını önerir. Bunun üzerine mahkeme, gemicilerin kethüdası Ali Kethüda ile iki kişiyi Muharrem'in gemisindeki yelkeni almaları için görevlendirir. Bu kişiler de söz konusu yelkeni alarak yelkenci Ali Reis'e emanet olarak bırakırlar. Mahkeme yapılan işlemi sicile kaydeder.

Hace Hakkı, a resident of the Yalavaç district in Konya's Hamid sanjak, is in court. Claiming that Muharrem Reis, a captain, owes him 38,000 akçe, Hakkı states that the captain refuses to make restitution and even to appear in court. To force him to appear in court, he proposes entrusting Muharrem's sail in a different place for him to appear in court. The court then appoints Ali Kethüda, steward of the sailors, and two other persons to pick up Muharrem's sail from his ship. They take the sail and entrust it to sailor Ali Reis. The court registers the procedure.

Vilâyet-i Anadolı'da Hamid Sancağı'nda vâki' Yalvaç Kazâsı sâkinlerinden Hâce Hakkı bin Ali nam kimesnenin karamürsel re'islerinden Muharrem Reis bin Musa nam kimesnenin zimmetinde deyn-i şer'îden otuz sekiz bin akçe hakkım olup edâsından imtinâ' ider deyü merkûmun ihzâr-ı şer' olunmasın taleb eyledikde mahkeme-i şerîfe hüddâmı ile cânib-i şer'-i şerîfe kirâren ve mirâren da'vet olundıkda gayb ve ihtifâ idüp ihzârı mümkin olmamağın ehl-i hibreleri ma'rifetiyle olıgeldüği üzre re'is-i mezbûrun sefînesinin yelkeni alunup meclis-i şer'a hâzır olunca bir yerde emânet vaz' olunmak içün gemiciler ehl-i hibresi olan Ali Kethüdâ ibn Mehmed ve mahkeme-i şerîfe mahzarlarında Süleyman bin Hüseyin ve Mehmed bin Abdullah ile varılup re'is-i mezbûrun sefînesinin yelkenin alup yelkenci Ali Reis nam kimesne mahzeninde emânet vaz' olunmağın vâki' hâl ketb olundı hurrire fî evâsıtı Muharremi'l-haram sene 1014

Şühûd

Ömer Efendi bin Hüseyin, Musa Efendi ibn [boş], Hamza Efendi bin Ömer, Hasan bin Abdullah el-bevvâb, Hasan bin Hüseyin, Yusuf bin Murad, Mehmed bin Ali, İbrahim bin Süleyman, Abdullah bin Hasan ve gayruhum.

33 - 1605 (1014) Galata 27: 70a/4 Tescil işlemi / *Registration*

Kasımpaşa ve Tophane'deki dericilerden birer grup mahkemeye gelerek aralarında yaptıkları anlaşmayı bildirirler. Buna göre, Galata, Kasımpaşa ve Tophane'de kesilen hayvanların derileri 44 hisseye bölünecek ve bunlardan 24 hisse Kasımpaşa Mahallesi dericilerine, 12 hisse Sinanpaşa Mahallesi dericilerine ve 8 hisse de Alipaşa Mahallesi dericilerine verilecektir. Dericiler, bu anlaşmanın sicile kaydedilmesini ve kendilerine hüccetin bir örneğinin verilmesini isterler. Mahkeme dericilerin ifadelerini sicile kaydettikten sonra hüccetin bir örneğini de kendilerine verir.

Leather tradesmen from Kasımpaşa and Tophane appear in court to state an agreement they made. According to their agree-

ment, the hides of the animals slaughtered in Galata, Kasımpaşa and Tophane will be divided into 44 shares. Of these shares, 24 will go to the Kasımpaşa neighborhood's leather tradesmen, 12 to those of the Sinan Paşa neighborhood, and 8 to those of the Alipaşa neighborhood. The leather tradesmen want their agreement registered. They also request a copy of the pertinent hujjet. The court registers the agreement and gives the tradesmen a document (hujjet) that records it.

Mahmiyye-i Galata hâricinde Kasaba-i Kasımpaşa debbâğlarından yiğitbaşıları Mehmed bin Mustafa ve İbrahim bin Mehmed ve Mehmed bin Mahmud ve Muharrem bin Veli ve Ahmed bin Mustafa ve Hüseyin bin Abdullah ve Üstâd Mustafa bin Abdullah ve İskender bin Abdullah ve yine hısn-ı mezbûre hâricinde Tophane debbâğlarından Rıdvan bin Abdullah ve İbrahim bin Mehmed ve Ebubekir bin Yusuf ve Hasan bin Ömer ve Nasuh bin Ömer ve Süleyman bin Himmet nâm debbâğlar meclis-i şer'-i şerîfe hâzırûn olup bast-ı merâm kılup mahmiyye-i Galata'da ve Kasımpaşa'da ve Tophane'de zebh olunan [kırk] dört sehmin yirmi dört sehmi Kasımpaşa Mahallesi'nin debbâğları alup ve on iki sehmini Sinanpaşa Mahallesi'nin debbâğları alup ve sekiz sehmini Alipaşa Mahallesi'nin debbâğları alup vech-i meşrûh üzre olmasın cümlemiz re'y ve ittifâk itdik minvâl-i mezbûr üzre vâki' olan ittifâkımız tahrîr olunup yedimize temessük virilmesin taleb iderim didiklerinde mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı tahrîren fî evâyili Rebî'ülevvel li-sene erba'a 'aşrete ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mehmed bin Abdullah, Piri bin Nebi, Mehmed bin Cemal, Mustafa bin Abdullah, Mehmed bin Ali.

34 - 1605 (1014) **Galata 27: 81b/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

İstanbul'un ekmekçileri padişaha bir dilekçe sunarak devlet ve ordu için kendilerinden tuz, buğday ve un gibi ürünler vergi ola-

rak istendiğinde, bunları fermana uygun olarak ödediklerini, ancak mültezim ve ekmekçiler kethüdasının geleneklere aykırı olarak (mu'tâd-ı kadîme muhâlif) kendilerinden değirmen taşı vergisi istediklerini ileri sürerek buna engel olunmasını istemişlerdir. Padişah, İstanbul kadısına gönderdiği bu fermanla, mültezimlerin geleneklere aykırı davranarak esnafı rahatsız etmelerine engel olunmasını emrediyor.

The bread makers (ekmekçi) of İstanbul petition the Sultan stating that as required by an imperial order (ferman), they have been paying state and military taxes in terms of salt, wheat and flour. However, they claim, the tax farmer and the steward (kethüda) of the bread makers have been asking them to pay also a mill stone tax. This, they say, is against the custom (mu'tâd-ı kadîme muhâlif), so they should be prevented from doing so. The Sultan hereby sends an imperial decree (ferman) to the judge of İstanbul, ordering him to prevent the tax farmers from disturbing the tradesmen through uncustomary requests.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn yenbû'ü'l-fazl ve'l-yakîn vâris-i ulûmi'l-enbiyâ' ve'l-mürselîn hüccetü'l-hak ale'l-halk ecma'în el-muhtass bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ İstanbul kâdısı zîdet fezâilehû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki hâlen mahrûsa-i İstanbul'da vâki' etmekci tâyifesi Dersaâdet'ime 'arzıhâl sunup biz mîrî cânibinden ordûya tuz ve [...] ve mîrî un ve buğday tekâlîfi vâki' oldukça sâyir Müslümanlar ile fermân-ı şerîf mûcebince virüp edâ' idüp lâkin bu âna değin değirmen taşı teklîf olunmayup ve değirmen taşı iltizâm idüp getüren mültezimler taşların getürdükde tâlib olanlar varup satun almak mu'tâd iken hâlen mültezimler etmekciler kethüdâsıyla ittifâk idüp gelen taşları etmekcilere tarh idüp istedikleri kadar akçemiz alup mu'tâd-ı kadîme muhâlif zulm eylemek isterler hayfdır men'i bâbında emr-i şerîf ricâ ideriz deyü bildirmeğin vech-i meşrûh üzre 'amel olunmak emr idüp buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda göresiz fi'l-hakîka tâyife-i mezbû-

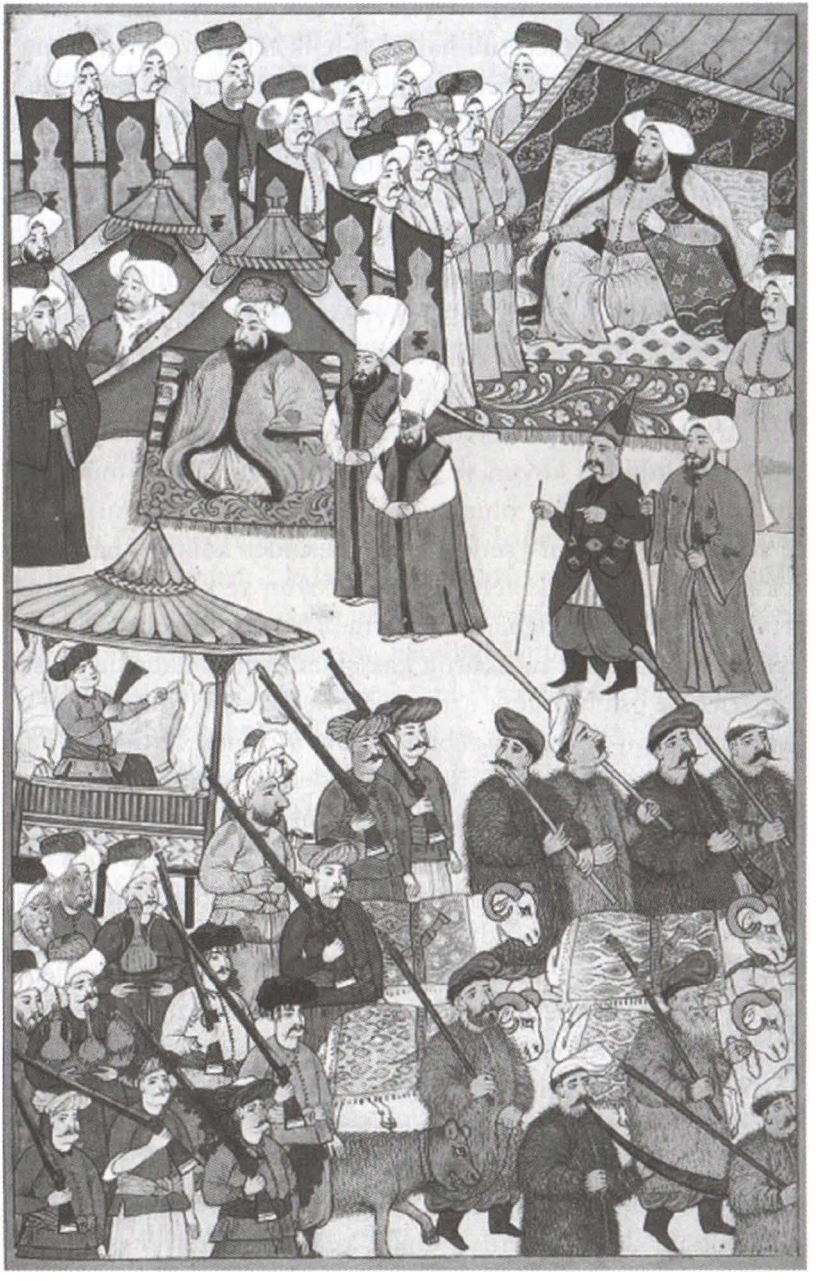
re vech-i meşrûh üzre mîrî cânibinden fermân olunan ordu ve mîrî tuzı ve [...] ve un ve buğday virüp edâ' idüp değirmen taşı tarh olunu gelmiş değil iken hâlen mültezimler ol vechile rencîde eyledikleri vâki' ise men' ve def' idüp kadîmden şimdiye değin ne-vechile satılu gelmiş ise girü ol vechile satdırup olıgelmişe muhâlif fukarâyı kimesneye rencîde ve remîde itdirmiyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fi'l-yevmi's-sânî min şehri Safer-i'l-hayr sene erba'a 'aşrete ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye

35 - 1604 (1013) **Galata 27: 85a/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Üsküdar'daki tabakhanenin dericileri, padişaha dilekçe yazarak İstanbul ve Galata'nın çeşitli bölgelerindeki kasapların, önceden yazılmış bir emr-i şerif uyarınca kestikleri koyun ve keçilerin derilerini Üsküdar'daki tabakhaneye vermekte olduklarını, ancak son dönemde bu kasapların bulundukları yerlerden ayrılarak başka yerlere gittiklerini ve derilerini Üsküdar'daki tabakhaneye vermediklerini belirtmişlerdir. Padişah, Galata, İstanbul ve Eyüp kadılarına gönderdiği emr-i şerifle, kasapların yerlerinden ayrılmalarına ve derileri başka yerlere vermelerine engel olunmasını emrediyor.

The leather tradesmen working in the Üsküdar tannery petition the Sultan. They state that, according to a Sultanic order (emr-i şerif), butchers in İstanbul and Galata have been giving the hides of the sheep and goats they slaughter to the tannery in Üsküdar. However, lately the butchers have moved to different places and stopped giving the hides to the tannery. The Sultan sends a Sultanic order to the judges of Galata, İstanbul and Eyüp, instructing them to prevent the butchers from moving out and giving the hides to others.

1720 tarihli *Surname-i Vehbi*'den esnaf alayındaki kasaplar.
Butchers in guildsmen's parade from Surname-i Vehbi *(1720).*

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn hüccetü'l-hak ale'l-halk ecma'în vâris-i ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în İstanbul ve Galata ve Haslar kâdıları zîdet fezâyiluhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki seyyidetü'l-muhaddarât iklîletü'l-muhassenât merhûm ve mağfûrün-leh babam Hudâvendigâr tâbe serâhûnun vâlidesi Sultan dâmet 'ismetuhânın Üsküdar'da vâki' olan debbâğhânesi debbâğları mukaddemâ südde-i sa'âdetime 'arzıhâl sunup mahmiyye-i İstanbul'da Eminönü'nde olan kassâblar ve Sarây-ı Atîk'e et viren kassâblar ve Kumkapusı'nda Lazkıri ve Ayakapusı'nda İskerlat ve Galata Kazâsı'nda Ermeni Ahmed ve Yahya ve Topçı Ahmed nâm kimesneler şimdiye değin zebh itdikleri koyun ve keçi derilerini emr-i şerîf mûcebince müşârün-ileyhânın zikr olunan debbâğhânesine viregelmişler iken hâlen ol kassâblar emr-i şerîfle eski yerlerinden kalkup âhar yerlerde kassâblık itdirmekle zebh itdikleri koyun ve keçi derilerin müşârün-ileyhânın debbâğhânesine virmekde ta'allül ve 'inâd iderler deyü bildirdiklerinde mezkûrûn kassâblar her ne mahalde kassâblık iderler ise üslûb-ı sâbık üzre zebh eyledikleri koyun ve keçi derilerin müşârün-ileyhânın zebhhânesine virilmek fermân olunup zikr olunan kassâblar emr-i şerîfle eskiden kassâblık itdikleri yerlerden kalkup her ne mahalle varup kassâblık iderler ise kadîmden eski yerlerinde zebh eyledikleri koyun ve keçi derilerin müşârün-ileyhânın Üsküdar Kazâsı'nda vâki' olan debbâğhânesine viregelmişler ise Edirnekapusı'nda ve diğer âhar yerlerde ve bi'l-cümle her ne mahalle varup kassâblık iderler ise ol mahalde zebh eyledikleri koyun ve keçi derilerin girü üslûb-ı kadîm üzre zikr olunan debbâğhâneye virdiresiz deyü merhûm Hudâvendigâr tâbe serâhu zamânında hükm-i şerîf virilmekle hâlen tecdîd olunmak bâbında 'inâyet ricâ eyledikleri ecilden buyurdum ki [boş] vardıkda bu bâbda hilâfına hükm-i âhar virilmiş değil ise hükm-i sâbık mûcebince vech-i meşrûh üzre 'amel idüp hilâfına cevâz göstermiyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fî evâsıtı Cumâdelûlâ sene selâse 'aşrete ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahmiyye

36 - 1605 (1013) **Galata 27: 87b/1** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'daki gemicilerin bilirkişisi olan Şaban Reis, Palalo Reis ile birlikte mahkemeye gelerek geleneksel olarak (mâ-tekaddemden) İstanbul'daki gemicilerin gemilerine yük yükleyip Erzin'e götürme işini nöbetleşe yaptıklarını, şimdi ise sıranın Palalo Reis'e geldiğini belirtir. Mahkeme, Şaban Reis'in ifadesini sicile kaydeder.

Şaban Reis, expert of the sailors in İstanbul, is in court with Palalo Reis. He states that customarily (mâ-tekaddemden) the sailors of İstanbul have delivered loads to Erzin in turns. Now it is Palalo Reis's turn, he declares. The court registers Şaban Reis' testimony.

Bi'l-fi'l gemiciler ehl-i hibresi olan Şaban Reis ibn Abdullah meclis-i şer'de takrîr-i kelâm idüp mahrûsa-i İstanbul'dan yükleyüp Erzin'e giden gemiler mâ-tekaddemden nevbet ile gitmek mu'tâd olup hâlen nevbet işbu hâmilü'l-kitâb Palalo veled-i Kefalo nâm re'isindir didikde mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı tahrîren fî gurrei Zilhicce sene 1013

Şühûdü'l-hâl

Süleyman bin Hasan, Yusuf bin Murad, Hasan bin Hüseyin, Ahmed bin Abdullah.

37 - 1605 (1013) **Galata 27: 87b/2** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'daki gemicilerin bilirkişisi olan Şaban Reis, Anton Reis ile birlikte mahkemeye gelerek İstanbul'dan Koloz'a gemi ile yük taşıma işinin geleneksel olarak (mâ-tekaddemden) nöbetleşe yapıldığını, şimdi ise sıranın Anton Reis'e geldiğini söyler. Mahkeme, Şaban Reis'in ifadesini sicile kaydeder.

Şaban Reis, expert of the sailors in İstanbul, is in court with Anton Reis. He states that customarily (mâ-tekaddemden) the

sailors of İstanbul deliver loads to Koloz in turns. Now it is Anton Reis's turn, he declares. The court registers Şaban Reis' testimony.

Bi'l-fi'l gemiciler ehl-i hibresi olan Şaban Reis bin Abdullah meclis-i şer'de takrîr-i kelâm idüp mahrûsa-i İstanbul'dan Koloz'a giden iskercenin [?] mâ-tekaddemden nevbet ile gitmek mu'tâd olmağın hâlen nevbet işbu hâmilü'l-kitâb Anton Reis veled-i Yani nâm zimmînindir didikde mâ-hüve'l-vâki' ketb olundı hurrire fî 7 Zilhicce sene 1013

Şühûdü'l-hâl

Mustafa bin Abdullah, Mehmed bin Abdullah, Hasan Reis bin Abdullah, Abdullah bin Hasan ve gayruhum.

38 - 1605 (1014) **Galata 27: 87b/3** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'daki gemicilerin bilirkişisi olan Şaban Reis, Murat Reis ile birlikte mahkemeye gelerek İstanbul'dan Erzin'e gemi ile yük taşıma işleminde sıranın Murat Reis'te olduğunu belirtir. Mahkeme, Şaban Reis'in ifadesini sicile kaydeder.

Şaban Reis, expert of the sailors in İstanbul, is in court with Murat Reis. He states that the sailors of İstanbul deliver loads to Erzin in turns. Now it is Murat Reis's turn, he declares. The court registers Şaban Reis' testimony.

Mahmiyye-i İstanbul'dan yüklenüp Erzin'e giden gemilerin nevbeti Murad Reis ibn Abdullah nâm kimesnenindir deyü gemiciler ehl-i hibresi olan Şaban Reis ibn Abdullah ve Ahmed Reis ibn Mehmed nâm kimesneler meclis-i şer'de haber virmeğin bi't-taleb kayd olundı hurrire fî 7 min Muharremi'l-harâm sene 1014

Şühûdü'l-hâl

Ahmed bin Mehmed, Piri bin Nebi, Hasan bin Hüseyin, Yusuf bin Murad.

39 - 1605 (1014) Galata 27: 87b/4 Dava / *Adjudication*

İstanbul'daki gemicilerin bilirkişisi olan Şaban Reis, Trandafilo ile birlikte mahkemeye gelerek İstanbul'dan Erzin'e gemi ile yük taşıma işleminde sıranın, Murat Reis'ten sonra Trandafilo'da olduğunu belirtir. Mahkeme, Şaban Reis'in ifadesini sicile kaydeder.

Şaban Reis, expert of the sailors in İstanbul, is in court with Trandafilo. He states that following Murat Reis, it is now Trandafilo's turn to deliver loads to Erzin. The court registers Şaban Reis' testimony.

Gemiciler ehl-i hibresi Şaban Reis bin Abdullah meclis-i şer'de Trandafilo veled-i Liyo nâm re'is muvâcehesinde takrîr-i merâm idüp mahmiyye-i İstanbul'dan Erzin İskelesi'ne nevbet Murad Reis'den sonra mezbûr Trandafilo'nundur deyü ihbâr eylemeğin mâhüve'l-vâki' ketb olundı tahrîren fi'l-yevmi's-sâdis min Muharremi'l-harâm sene erba'a 'aşrete ve elf

Şühûdü'l-hâl

Piri bin Nebi, Süleyman bin Hasan, Yusuf bin Murad.

40 - 605 (1014) Galata 27: 87b/5 Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'daki gemicilerin bilirkişisi olan Şaban Reis, Kominyoz Reis ile birlikte mahkemeye gelerek İstanbul'dan Erzin'e gemi ile yük taşıma işinin geleneksel olarak (âdeten) nöbetleşe yapıldığını ve Trandafilo Reis'ten sonra sıranın Kominyoz Reis'te olduğunu belirtir. Mahkeme Şaban Reis'in ifadesini sicile kaydeder.

Şaban Reis, expert of the sailors in İstanbul, is in court with Palalo Reis. He states that customarily (âdeten) the sailors of İstanbul deliver loads to Erzin in turns. Following Trandafilo Reis, it is now Kominyoz Reis' turn, he declares. The court registers Şaban Reis' testimony.

Gemiciler ehl-i hibresi olan Şaban Reis bin Abdullah meclis-i şer'de mahmiyye-i İstanbul'dan Erzin'e giden gemiler 'âdeten nevbetle gidüp Trandafilo Reis'den sonra nevbet Kominyoz Reis'indir deyü ihbâr itmeğin mâ-hüve'l-vâki' ketb olundı tahrîren fî 15 Muharremi'l-harâm sene 1014

Şühûdü'l-hâl

Piri bin Nebi, Süleyman bin Hasan, Yusuf bin Murad, Ali bin Ahmed.

41 - 1605 (1014) **Galata 27: 87b/6** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'daki gemicilerin bilirkişisi olan Ahmet Reis, Lorende Reis ile birlikte mahkemeye gelerek İstanbul'dan Erzin'e gemi ile yük taşıma işinin geleneksel olarak (âdeten) nöbetleşe yapıldığını ve Trandafilo Reis'ten sonra sıranın Lorende Reis'te olduğunu belirtir. Mahkeme Ahmet Reis'in ifadesini sicile kaydeder.

Ahmet Reis, expert of the sailors in İstanbul, is in court with Lorende Reis. He states that customarily (âdeten) the sailors of İstanbul deliver loads to Erzin in turns. Following Trandafilo Reis, it is now Lorende Reis' turn, he declares. The court registers Ahmet Reis' testimony.

Gemiciler ehl-i hibresi olan Ahmed Reis ibn Mehmed meclis-i şer'de takrîr-i kelâm idüp mahmiyye-i İstanbul'dan Erzin'e giden gemiler 'âdeten nevbet ile gide gelmek mu'tâd olmağın Trandafilo'dan sonra nevbet Lorende veled-i Liyo nâm re'isindir deyü haber virmeğin mâ-hüve'l-vâki' ketb olundı hurrire fî 14 Muharremi'l-harâm

Şühûdü'l-hâl

Şaban Reis bin Abdullah, Mehmed bin Yahya, Hasan bin Abdullah, Hasan bin Hüseyin.

42 - 1605 (1014) **Galata 27: 87b/7** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'daki gemicilerin bilirkişisi olan Şaban Reis, Elino Yorgi Reis ile birlikte mahkemeye gelerek İstanbul'dan Erzin'e gemi ile yük taşıma işinin geleneksel olarak (kadîmden) nöbetleşe yapıldığını ve Lorende Reis'ten sonra sıranın Elino Yorgi Reis'te olduğunu belirtir. Mahkeme Şaban Reis'in ifadesini sicile kaydeder.

Şaban Reis, expert of the sailors in İstanbul, is in court with Elino Yorgi Reis. He states that customarily (kadîmden) the sailors of İstanbul deliver loads to Erzin in turns. After Lorende Reis, it is now Elino Yorgi's turn, he declares. The court registers Şaban Reis' testimony.

Gemiciler ehl-i hibresi olan Şaban Reis ibn Abdullah meclis-i şer'de takrîr-i merâm idüp mahmiyye-i İstanbul'dan Erzin'e giden gemiler kadîmden nevbet ile gide gelmeğin hâlen Lorende Reis'den sonra nevbet Elino Yorgi Reis veled-i Kostantin nâm zimmînindir deyü haber virmeğin mâ-hüve'l-vâki' ketb olundı tahrîren fî gurrei Safer sene 1014

Şühûdü'l-hâl

Ebüssaade bin Ali, Hasan bin Hüseyin, Yusuf bin Murad.

43 - 1605 (1014) **Galata 27: 88a/3** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Galata'da İbrahim Paşa Vakfı'na ait dükkânların bulunduğu bir çarşının esnafı, dükkânlarda ateş yakmanın yasak olmasına karşın kimi meyhanecilerin dükkânlarında ateş yakıp balık pişirdiklerini belirterek bu durumun yangın tehlikesi doğurduğunu padişaha bildirmişlerdir. Padişah Galata kadısına gönderdiği emr-i şerif ile çarşıda ocak yoksa yaptırılmasını, dükkânlarda ateş yakılmasına engel olunmasını ve yasağı çiğneyenlerin cezalandırılmasını emrediyor.

Store keepers in a market in Galata belonging to the İbrahim Paşa Waqf petition the Sultan stating that even though lighting fires in stores is prohibited some tavern owners (meyhaneci) have been lighting fires and cooking fish in their stores, causing a threat of fire. The Sultan hereby sends a Sultanic order (emr-i şerif) to the judge of Galata instructing the construction of a stove in the market if one is not already present, the prevention of lighting a fire in a store and the punishment of violators.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn vâris-i ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn hüccetü'l-hak ale'l-halk ecma'în el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ Galata kâdîsı zîdet fezâ'ilehû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp Galata hâricinde vâki' müteveffâ İbrahim Paşa'nın vakıf dükkânları ahâlîsinden ba'zıları meclis-i şer'a varup sûk-ı mezbûrda vâki' dükkânlarda fuçılar ile yağ vaz' oluna gelüp ocak olamayan dükkânlarda ateş yakmak memnû' iken hâlen mahall-i mezbûrda vâki' bazı meyhâneciler mütenebbih olmayup balık bişürmek içün ateş yakmağla ihrâkdan ziyâde havfımız vardır husûs-ı mezbûrun men'i mühimmâtdandır deyü i'lâm eyledüklerin bildürdüğin ecilden kadîmden ocak ve ateş olmayan yerlerde ocak ihdâs idüp ateş yakanlar men' olunmasın emr idüp buyurdum ki hükm-i şerîf-i vâcibü'l-ittibâ'ım vusûl buldukda bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup mahall-i mezbûrda kadîmden ocak ve ateş olmayan yerlerde ocak ihdâs idüp ateş yakanları men' ve def' eyleyüp fermân-ı hümâyûnuma mugâyir iş itdirmiyesiz ba'de't-tenbîh memnû' olmayanlar muhtâc-ı arz olanlardan ise ism-i resmile yazup arz eyliyesin değil ise şer'le muhkem hakkından gelesin ki sâyire mûceb-i ibret ola şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın tahrîren fî evâyili Rebî'ilevvel li-sene erba'a aşrete ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahmiyye

44 - 1605 (1013) **Galata 27: 90b/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

İstanbul'un balık eminliğini iltizam yoluyla elinde bulunduran Murat Çavuş padişaha bir dilekçe sunarak geleneksel olarak (kadîmü'l-eyyâmdan) İstanbul'da avlanan kimi balıkların mültezimin kontrolünde tuzlanarak balıkhaneye götürüldüğünü ve burada satıldıktan sonra devlet adına çeşitli oranlarda vergi alındığını ve bu kurala uymayanların balıklarına el konulduğunu belirtmiştir. Murat Çavuş, İstanbul'un hisarlarında yaşayan kimi balıkçıların avladıkları balığı balıkhaneye götürmeden gizlice sattıklarını belirterek bu kişilere engel olunması için padişahtan emr-i şerif istemiştir. Padişah İstanbul, Galata ve Üsküdar kadıları ile Rumeli ve Anadolu hisarlarının dizdarlarına gönderdiği emr-i şerif ile gizlice avlanıp elde ettikleri balıkları balıkhaneye sokmadan satışa çıkaranlara engel olunmasını, bu kişilerin ellerindeki balığa mültezimin el koymasını ve yakalananların cezalandırılmasını emrediyor.

Murat Çavuş, who holds tax farming rights of the fish office (balık eminliği) of İstanbul, petitions the Sultan. He states that customarily (kadîmü'l-eyyâmdan) the fish caught in İstanbul is salted and then taken to the wholesale fish market (balıkhane) under the tax farmer's supervision for sale. The state taxes the proceeds at varying rates and the fish of this regulation's violators is confiscated. Murat Çavuş states that some fishermen residing in the fortresses of İstanbul have been secretly selling their fish without taking it to the wholesale market. He wants the Sultan to issue a Sultanic order to prevent this practice. The Sultan hereby sends a Sultanic order to the judges of İstanbul, Galata and Üsküdar and castellans (dizdar) of the Rumeli and Anadolu fortresses. It instructs the prevention of the practice of secretly catching and selling fish without going through the wholesale market, the punishment of violators, and the confiscation of fish in their possession.

Ekâzî-i kuzâti'l-müslimîn evâlî-i vülâti'l-muvahhidîn menâbi'u'l-fazl ve'l-yakîn hücecü'l-hak ale'l-halk ecma'în vâris-i ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtassûn bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în İstanbul ve Galata ve Üsküdar kâdîları zîde fazluhum ve kıdveti'l-kuzât ve'l-müstahfızîn Rumeli ve Anadolı Hisârları dizdârları zîde kadruhumâ tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki hâliyâ İstanbul dâlyânları ve tevâbi'i mukâta'alarına ber-vech-i iltizâm emîn olan dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Murad Çavuş südde-i sa'âdetime arzıhâl sunup kadîmü'l-eyyâmdan sayd olunan lakerde ve [...] ve uskumrı ve palamud balığı doğrı balıkhâneye gelüp uskumrıdan sülüs mahsûlünün resmi mîrî içün alınup ve lakerdenin dânesi dört akçeye ve [...] dânesi ikişer akçeye ve palamudun dahi ikisi bir akçeye balık emînleri satun alup tuzlayup şartı üzre furuht idüp emîn ma'rifeti yoğiken fuzûlî balık tuzlayan kimesnelerin ellerinde bulunan balığı mîrî içün girift olunup ashâbından gereği gibi haklarından gelinmesi kânûn-ı kadîm olduğundan mâ'adâ şart-ı iltizâmımda dahi vech-i meşrûh üzre mestûr ve mukayyed iken deniz yalılarında olan hisâr erbâbı ve ba'zı kimesneler benim haberim ve ma'rifetim olmadın fuzûlî balık sayd idüp doğrı balıkhâneye götürmeyüp tuzlamayup der-fuçı idüp etrâf [...] furuht itmekle balıkhâne mahsûlüne ve benim iltizâmıma küllî zarar ve gadr iderler deyü görilüp men'i bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda göresiz kaziyye i'lâm olunduğı gibi ise siz ki kâdîlar ve dizdârlarsız husûs-ı mezbûra [...] mukayyed olup göresiz zikr olunan yalılarda her kim balık sayd ider ise muhkem tenbîh ve yasağ eyliyesiz ki vech-i meşrûh üzre sayd eyledükleri balıkları min ba'd hâric eyletmeyüp doğrı balıkhâneye götürüp emîn-i mezbûra olıgeldüği üzre furuht idüp ba'dehû emîn ma'rifetiyle furuht itdürüp [...] ma'rifetinsiz bir ferde balık sayd ve furuht itdirmiyesiz şöyle ki fuzûlî balık sayd ve tuzlayup furuht iderler ise her kimin elinde bulunur ise emîn-i mezbûra şartı mûcebince girift itdirdüp ashâbını dahi yazup isimleri ile arz eyleyesiz ki gereği gibi haklarından geline ve bi'l-cümle bu bâbda dikkat ve ihtimâm eyleyüp balıkhâne mahsûlüne zarar gelmekden hazer eyliyesiz şöyle bilesiz alâmet-i

şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fi'l-yevmi's-sâdis 'aşer şehri Şabani'l-mu'azzam sene 1013
Be-makâm-ı Kostantiniyye

45 - 1604 (1012) Galata 27: 93a/3 Resmi yazışma / *Official correspondence*

Hayvan başı satan esnaftan bir grup, padişaha giderek İstanbul, Galata ve Eyüp'te bulunan kasapların elde ettikleri başları, başçı (kelleci) esnafı arasında bölüştürerek satmalarına ve başçı esnafı dışındaki kişilere satılması durumunda kasapların cezalandırılmasına ilişkin bir emr-i şerif bulunmasına karşın, meyhaneci esnafının da baş satın aldığını ve bu başları meyhanelerinde pişirerek sattıklarını bildirmişlerdir. Başçı esnafı, yalnızca kendi dükkânlarında baş pişirilmesine ve baş pişirip satan meyhanecilerin cezalandırılmasına ilişkin bir emr-i şerif istemişlerdir. Padişah İstanbul, Galata ve Eyüp kadılarına gönderdiği bu emr-i şerif ile, bu konuda daha önce yazılmış olan emr-i şerife ve geleneklere (kadîmden olıgelene) uygun davranılmasını ve aykırı davrananların cezalandırılmasını emrediyor.

A group of cattle head tradesmen (başçı) visit the Sultan to state that they have a Sultanic order (emr-i şerif) instructing that, on pain of punishment, butchers in İstanbul, Galata and Eyüp should distribute the heads in their possession among cattle head tradesmen and no one else. In spite of this Sultanic order, they say, some tavern owners (meyhaneci) are buying and then cooking and selling cattle head in their taverns. The cattle head tradesmen request a Sultanic order allowing only themselves to cook and sell cattle head in their stores. Tavern owners who cook and sell heads in their taverns should be punished, they further request. The Sultan sends a Sultanic order to the judges of İstanbul, Galata and Eyüp, instructing compliance with an earlier Sultanic order on this issue as well as customs (kadîmden olıgelene) and the punishment of violators.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn hüccetü'l-hak ale'l-halk ecma'în vâris-i ulûmi'l-enbiyâ' ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ İstanbul kâdîsı zîdet fezâilehû ve kıdvetü'l-kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn hüccetü'l-hak ale'l-halk ecma'în vâris-i ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în Galata ve Haslar kâdîları zîdet fezâilehumâ tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki dârende-i fermân-ı hümâyûn taht-ı kazânuzda vâki' başcılar dergâh-ı mu'allâma gelüp baş husûsunda kânûn üzre her başhâneye ta'yîn olunan başların ve paçaların kassâblar kimesneye satmayup kânûn üzre pişiricüler beyninde akçe ile adâlet üzre tevzî' idüp ta'yînlerinden ziyâde baş virilmeyüp alanı te'dîb eyleyesiz deyü emr-i şerîf virilmiş iken hilâf-ı emr-i şerîf hâsıl olan başı meyhâneciler alup meyhânelerinde pişirüp bey' itmekle kendülere gadr olduğını bildirdiklerinde ellerinde olan emr-i şerîf mûcebince başhânelerden gayrı yerde baş pişmeyüp ve baş pişüren meyhânecilerin haklarından gelinmek bâbında emr-i şerîf virilmek ricâ eylediklerinde kadîmden olıgeldüği üzre amel olunmak içün merhûm ve mağfûrün-leh babam hüdâvendigâr zamânında emr-i şerîf virilüp hâlen tecdîd olunmak ricâ eyledükleri ecilden buyurdum ki göresiz hilâfına emr-i şerîf değil ise mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince amel idüp min ba'd hilâfına cevâz göstermiyesiz ve kadîmden olıgelene muhâlif kimesneye bir iş itdirmiyesiz şöyle bilesiz ve ba'de'n-nazar bu hükm-i hümâyûnımı ellerinde ibkâ idüp alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fî evâsıtı şehri Şevvali'l-mükerrem sene isnâ 'aşere ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûsa

46 - 1604 (1012) **Galata 27: 94a/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

İstanbul'dan Cafer, I. ve II. Mustafa, İsmail ve Yorgi adlı ortaklar, padişaha bir dilekçe sunarak İstanbul, Galata, Eyüp ve Üsküdar'daki

dar'da bulunan bozahanelerin üç yıllık mukataasını daha önce Mehmet ile Yasef adlı ortakların 157.500 akçeye üstlendiklerini, bu iltizamın süresinin dolduğunu, hatta üzerinden üç ay geçtiğini belirtmişlerdir. Adı geçen beş ortak, bilirkişilerle birlikte mahkemeye gelerek söz konusu iltizamı üç yıllığına 600.000 akçeye üstlenmişlerdir. İltizam koşullarına göre, bozahaneler büyüklüklerine göre üç ayda bir mültezimlere ödeme yapacaklar, mültezimlerin izni olmadan kimse yeni bozahane açamayacak, mültezimler birbirlerine kefil olacak, içlerinden Cafer kethüda olacak, aralarındaki anlaşmazlıklar mahkemede çözülecek, dışarıdan kimse ilişkilerine karışmayacak ve paranın 200.000 akçesi peşin olarak hazineye aktarılacaktır. Beş ortak, iltizamlarına başkalarının karışmaması yolunda padişahtan berat istemişlerdir. Padişah, mültezimlere söz konusu mukataanın belirlenen koşullarla işletilmesini ve başkalarının karışmamasını öngören bir berat veriyor.

Cafer, Mustafa I, Mustafa II, İsmail and Yorgi, partners and residents of İstanbul, petition the Sultan, stating that the tax farming rights of boza stores in İstanbul, Galata, Eyüp and Üsküdar were bought by Mehmet and Yasef for 157,500 akçe for three years. The tax farming period ended three months ago. The above-stated five partners appear in court with experts and buy the tax farming rights in question for 600,000 akçe for three years. According to the agreement, depending on their size, boza stores will make payments to the tax farmers every three months. No one will be allowed to open a new store without the tax farmers' approval. The tax farmers will serve as each other's surety, with Cafer acting as their steward (kethüda). Disputes among tax farmers will be heard in court, with no outside interference. Finally, 200,000 akçe of the sum will be transferred to the treasury in advance. The five partners request an imperial appointment (berat) documenting that no one will interfere with the tax farmers' business. The Sultan issues an imperial appointment authorizing the tax farmers to operate in accordance with the above conditions, without interference from others.

Nişân-ı şerîf-i âlî-şân-ı sultânî tuğrâ-yı garrâ-yı cihân-sitân-ı hâkânî hükmi oldur ki mahmiyye-i İstanbul sâkinlerinden Cafer ve Mustafa ve İsmail ve Yorgi nâm zimmî dîvân-ı hümâyûnuma gelüp arzıhâl sunup mahmiyye-i İstanbul ve Galata ve hazret-i Eyyûb ve Üsküdar'da vâki' olan bozahâneler mukâta'ası bin sekiz Saferinin gurresinden üç yıla yüz elli yedi bin beş yüz akçeye Mehmed ve Yasef nâm kimesnelere der-'uhde olunup mukâta'a ref' olunmağla hâlî kalup ve mültezimân-ı mezbûrânın tahvîl-i ûlâ tamâm olalı üç aydan ziyâde zamân mürûr eyleyüp ehl-i hiref ihtiyârlarından İsmail ve Mehmed ve Şaban ve Davud ve sâyirleri dahi meclis-i şer'a gelüp mezbûr Cafer ve Mustafa ve diğer Mustafa ve İsmail ve Yorgi nâm kimesneler mukâta'a-i mezbûreyi bin on bir Cumâdelevvelinin gurresinden üç yıla altı yük akçeye ber-vech-i iştirâk iltizâm ve kabûl idüp şol şartile ki üslûb-ı sâbık üzre bozahâneler işleyüp [silik] dört tesellüm olunup [...] olan bozahânelerin her birinden üç ayda ikişer yüz kırk akçe ve ândan dahi aşağı olanların her birinden üç ayda ikişer yüz akçe ve andan aşağı olanların her birinden üç ayda yüz altmış akçe andan aşağı olanların her birinden üç ayda yüz yirmişer akçe alınup ve tatlu bozahânelerin her birinden üç ayda kırk akçe alınmak üzre her bozahâne tahammüline göre tahmîl olunup bozahâneler açılmak lâzım gelürse ma'rifetimiz olmayınca açmayalar ve ehl-i hiref tâifesinden olanlar her üç ayda bir kıstu'l-yevm mûcebince haklaşup ve zarar-ı mâle birbirlerine kefîller olunup içlerinden merkûm Cafer kethüdâ olup olıgeldüği üzre subaşı ve asesbaşı ve yeniçeri tâ'ifesi min ba'd karışmayup cerîme-i galîza sâdır olursa şer'-i şerîf üzre kâdî ma'rifetiyle görilüp haklarından gelinüp ve ber-vech-i peşîn tevârîh-i muhtelife ile iki yük akçe teslîm ve dâhil-i hazîne olunup mezkûrlardan gayrı kefereden kimesne dahl itmeye deyü inâyet ricâ eyledikleri sene ihdâ aşrete ve elf Cumâdelevvelinin on ikinci güni arz olundukları kânûn-ı kadîm üzre haklaşup tedâhül itdirmiyüp bozahaneler âdet-i kadîm mezkûrlar mübâşeret eyleyeler deyü berât-ı şerîfe virilmeğin hâlen serîr-i saltanat-ı cenâb-ı celâlet-kâ'ime müyesser olmağla umûmen tecdîd-i berevât fermânım olmağın işbu bin on iki Şevvalinin on üçünci gününde müceddeden bu berât-

ı hümâyûnı virdüm ve buyurdum ki mezbûrlar varup vech-i meşrûh üzre ber-vech-i iştirâk kemâkân mültezimler olup hıdemât-ı iltizâmı ber-vech-i istikâmet mü'eddâ kıldıklarından sonra iltizâmlarına cevâb virmekde bezl-i makdûr eyleyeler şöyle bileler alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar tahrîren fi'l-yevmi's-sâlis 'aşere min Zilka'de sene isnâ 'aşrete ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûsa

47 - 1612 (1021) **İstanbul 1: 33b/4** Tescil işlemi / *Registration*

El-Hâc Muhyiddin Mahallesi'nde dükkânları olan bir grup Hıristiyan esnaf mahkemeye gelir. Esnaf sözcüleri, geleneklerine göre Pazar günleri dükkân açmadıklarını, ancak bazı kişilerin yiğitbaşı ve diğer esnaf önderlerinden izin almadan dükkân açtıklarını söylerler. Esnaf, Pazar günlerinde dükkân açıp alışveriş yapanların hâkim ve subaşı tarafından cezalandırılmasını ister. Ayrıca, bu konuda her birine birer hüccet verilmesini mahkemeden isterler. Mahkeme bu isteği kabul eder.

A group of Christian shop owners from the el-Hâc Muhyiddin neighborhood go to court. The spokesman of the tradesmen state that they keep their stores closed on Sundays in accordance with the tradition. They add that some tradesmen have been opening their stores without the permission of the guild regulator (yiğitbaşı) and tradesmen leaders. The tradesmen want the judge and the police superintendent (subaşı) to punish those who open their stores and do business on Sundays. They also ask the court to prepare a hujjet documenting its decision. The court accepts their request.

Budur ki merhûm Ahmed Paşa Cami'i kurbünde el-Hâc Muhyiddin Mahallesi'nde vâki' olan dekâkîn ashâblarından Yani veled-i Nikola ve Mirodi veled-i Todori ve Yorgi veled-i Nikola ve Rado veled-i Novalko ve Hristodoli veled-i Mihal nâm zimmîler

ve sâyirleri meclis-i şer'a hâzırûn olup takrîr-i kelâm ve bast-ı merâm idüp âdet-i kadîmemiz Bâzâr güni Yevmü'l-Ahad'dür dükkân açup bey' u şirâ olunmamak üzre iken içimizden ba'zı üstâdlarımız yiğitbaşımızın ve sâyir üstâdlarımızın rızâları yok iken Bâzâr güni dükkân açup bey' u şirâ eylemek ile mâ-beynimizde münâza'ât-ı kesîre vâki' olmağın min-ba'd Bâzâr güni dükkân açup bey' u şirâ idenlerimizin hâkim hakkından geldikden sonra subaşı dahi cerîmesin alsun deyü ittifâk ve ta'ahhüd eyledük minvâl-i meşrûh üzre olan ta'ahhüdlerimiz tahrîr olunup sûreti yedimize virilmek taleb iderüz didiklerinde vech-i muharrer üzre olan ittifâk ve ta'ahhüdleri talebleriyle ketb olundı

Tahrîren fi't-târîhi'l-mezbûr
Şühûdü'l-hâl
Es-Sâbikûn

48 - 1612 (1021) İstanbul 1: 36a/3 Dava / *Adjudication*

Silahdar Fazlullah Bey, Karagümrük'teki öküz arabacıları kethüdalığının Divan tarafından kendisine verildiğini, ancak şu an kethüdalık yapan Mehmet'in bu görevi kendisine devretmediğini belirtir. Fazlullah Bey, mahkemeden bilirkişilerin olay yerine gidip inceleme yapmasını ister. Mahkeme kâtibi Mehmet Efendi ve mübaşir Hüseyin Çavuş, yanlarına aldıkları şahitlerle olay yerine varıp Kethüda Mehmet'e durumu sorarlar. Kethüda Mehmet, bundan önceki kethüdanın ölümünden sonra, bir grup arabacının mahkemeye giderek kendisinin kethüda atanmasını istediklerini ve elinde bunu belgeleyen bir berat bulunduğunu ileri sürer. Şahitlere sorulduğunda, eski kethüdanın ölümünden sonra, yerine yardımcısı olan Mehmet'in kethüda atandığını ve elinde bunu belgeleyen bir berat olduğunu doğrularlar. Şahitler ayrıca, Mehmet'in sipahi olduğunu ve hazineden 25 akçe ulufe alacağı olduğunu gerekçe göstererek söz konusu kethüdalığı yaptığını sözlerine eklerler. Kâtip Mehmet Efendi, bütün bu söylenenleri kaydedip mahkemeye bildirir.

The sword-bearer (silahdar) Fazlullah Bey states that the Imperial Council (Divan) appointed him as the steward (kethüda) of the ox carriage drivers in Karagümrük. He adds that the current steward (kethüda) Mehmet refuses to transfer to him the title. Now Fazlullah Bey wants the court experts to determine the facts on location. The court secretary (kâtip) Mehmet Efendi and the usher Hüseyin go there, taking along witnesses and ask for the current steward Mehmet's opinion. The steward Mehmet states that after the death of the former steward, a group of carriage drivers (arabacı) went to court to have him appointed as the steward. Mehmet also has an imperial appointment (berat) documenting this. The witnesses corroborate that after the death of the former steward, his assistant Mehmet was appointed as the steward and that he holds an imperial appointment (berat) documenting the appointment. The witnesses add that Mehmet is a cavalry soldier (sipahi) who holds the steward position in exchange for a 25 akçe ulufe owed to him. The secretary Mehmet Efendi reports these statements to court.

Budur ki silâhdâr zümresinden sâhibü'l-kitâb Fazlullah Bey ibn İlyas meclis-i şer'-i şerîfe gelüp takrîr-i kelâm idüp kadîmü'l-eyyâmdan Karagümrük'de vâki' öküz arabacıları kethüdâlığını [silik] bir kimesne zabt ve tasarruf ide gelmeleğin hâlen dîvân-ı âlî dâme mahfûfen bi'l-me'âlî tarafından bana virilüp tasarruf itmek istedüğimde sâbıkâ kethüdâ olan Mehmed bin Ali nâm kimesne tasarrufuma mâni' olmağın mahall-i merkûma varılup ehl-i vukûf kimesnelerden tefahhus olunup haberleri tahrîr olunmak buyuruldı deyüp mahall-i mezbûra varınca ben taleb itmeğin mahkeme-i şerîfe kâtiblerinden mevlânâ Mehmed Efendi irsâl olunup husûs-ı mezbûra mübâşir ta'yîn olunan silahdâr çavuşlardan fahru'l-emâsil Hüseyin Çavuş ve zeyl-i kitâbda mestûru'l-esâmî olan müslimîn ile varılup vâki' hâli mezkûr Mehmed Kethüdâ'dan suâl eylediklerinde zikr olunan kethüdâlık mukaddemâ hâlî olup arabacılardan bir niçe kimesneler meclis-i şer'a varup beni kethüdâ taleb itmeğin sene seb'a ve semânîn ve tis'a

mie Safer'inin dördünci güni bana virilüp sene-i merkûme Rebî'ülevvelinin dördünci güni ile muverrah berât-ı şerîf ibrâz idüp hakîkat-i hâl merkûm [silik]dan suâl olundukda Kasım Bey ibn Abdullah es-Selâhî Mehmed Bey ibn Abdullah el-Müezzin ve Osman Bey ibn Abdülmennan el-Cündî, ve Mehmed bin Pir Ahmed ve Mustafa Bey ibn Cafer er-Râcil hâzırûn olup gıbbe'l-istihbâr fi'l-hakîka mezbûr Mehmed kethüda olmazdan mukaddem Silahdar Mahmud Bey kethüdâ olup vefât itdüğinden sonra [silik] mezbûre hâlî kaldıkda mezbûr Mehmed hıdmetkârı olmağla üzerine berât itdirüp ile'l-ân [silik] ben dahi sipahiyim yirmi beş akçe ulûfem hazîneye kaldı deyü tasarruf ider idi deyüp gıbbe'ş-şehâde muvâcehesinde haber virdüklerini mevlânâ-yı mezbûr mahallinde tahrîr idüp ba'dehû meclis-i şer'a gelüp i'lâm idicek vâki' hâl bi't-taleb ketb olundı tahrîren fî evâhiri Şabani'l-mu'azzam sene 1021

Şühûdü'l-hâl

Hüseyin Bey el-kâtib, Kablan Bey en-nazır, Şaban Çelebi ibn Nasuh el-cündî, Mehmed Bey ibn Ahmed, Hüseyin Bey ibn Ali.

49 - 1612 (1021) **İstanbul 1:** 40**a/2** Tescil işlemi / *Registration*

Yeniçeri Ahmet Bey, mumcu esnafının yiğitbaşısı Nikola ile birlikte mahkemeye gelir. Ahmet Bey, Haseki Sultan Vakfı'ndan miktarını belirtmediği peşin kiraya ek olarak aylık 75 akçe karşılığında, salhane (mezbahane, kesimevi) içinde bulunan bir mumcu dükkânı kiralamış olduğunu söyler. Ahmet Bey, vakıf mütevellisi olan Hasan Bey'in de izniyle, söz konusu dükkânı 29.000 akçeye Nikola'ya devrettiğini sözlerine ekler. Nikola'nın da onayıyla mahkeme bu işlemi sicile kaydeder.

Janissary Ahmet Bey goes to court with Nikola, the guild regulator (yiğitbaşı) of the candle makers. Ahmet Bey states that he rented a candle store in the slaughterhouse (kesimevi) from the Haseki Sultan Waqf for an unspecified down payment and a

monthly rent of 75 akçe. Ahmet Bey adds that with the approval of Hasan Bey, the mutawalli of the waqf, he has transferred the store to Nikola for 29,000 akçe. With Nikola's approval, the court registers the transaction.

Mahmiyye-i Galata'da Bereketzade Mahallesi'nden olup dergâh-ı âlî yeniçerilerinden olan fahru'l-emâsil ve'l-akrân Ermeni Ahmed Bey ibn Abdullah meclis-i şer'-i şerîfde sâhib-i hâze'l-kitâb mumcılar yiğitbaşısı olan Nikola veled-i Yani mahzarında ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp merhûme ve mağfûrun-lehâ Haseki Sultan tâbe serâhâ vakfından mahmiyye-i Kostantiniyye sûrı ebvâbından Edirne Kapusı hâricinde vâki' selhânede bir tarafı Yorgo veled-i Apostol şem'hânesine muttasıl ve bir tarafı İskarlet veled-i Hristodoli mutasarrıf olduğı dükkâna muttasıl ve bir tarafı mekâbir-i müslimîne muttasıl ve bir tarafı selhâne içinde tarîk-i hâss ile mahdûd icâre-i mu'accele ve ayda yetmiş beş akçe icâre-i mü'eccele ile mutasarrıf olduğum bir bâb mumcı dükkânımın hakk-ı tasarrufı vakf-ı mezbûr mütevellîsi olan kıdvetü'l-emâsil Hasan Bey ibn Abdullah nâm bevvâb-ı sultânî ma'rifetiyle mesfûr Nikola'ya ferâğ ve tefvîz eyledüm ol dahi tefevvüz ve tesellüm itdüğinden sonra mukâbele-i tefvîzde merkûm Nikola'dan yirmi dokuz bin nakd râyic fi'l-vakt fıddî akçe alup kabz eyledüm ba'de'l-yevm dükkân-ı merkûmı mezbûr Nikola keyfe mâ-yeşâ ve yahtâr mutusarrıf olsun didükde mukırr-ı merkûmun ikrâr-ı meşrûhını merkûm Nikola vicâhen ve şifâhen tasdîk ve tahkîk idicek vâki' hâl bi't-taleb ketb olundı tahrîren fî evâyili şehri Ramazâni'l-mübârek li-sene ihdâ ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mevlana Mehmed Efendi el-bevvâbî, Mevlana Mahmud Çelebi el-kâdî, Yahya Çelebi bin Hasan el-bevvâb, Mustafa bin Hasan, Musa Bey el-bevvâbü's-sultânî, Mustafa Bey el-kassâb, Bekir Beşe er-râcil, İbrahim Çelebi ibn Şaban, Sinan Bey el-kassâb, Feridun Bey el-bevvâbü's-sultânî, Veli Bey ibn Mahmud, Osman bin Ali, Abdi bin Şaban ve gayruhum.

50 - 1613 (1021) **İstanbul 1: 69a/2** Tescil işlemi / *Registration*

Edirnekapı içlerindeki arabacılar, kethüdaları Lambo'nun görevinden çekildiğini ve yerine Simo'nun geçmesini uygun bulduklarını mahkemeye bildirirler. Mahkeme, esnafın isteği üzerine Simo'yu kethüda tayin eder. O da görevi üstlendiğini mahkemeye bildirir. Sonuçta mahkeme, bu görev değişikliğini onaylar.

The cart drivers (arabacı) of Edirnekapı state that their steward (kethüda) Lambo has resigned. They want Simo appointed in his place. Upon the request of the tradesmen, the court appoints Simo as the new steward. He accepts the post. The court registers the change of office.

İstanbul'da sûrı ebvâbından Edirnekapusı dâhilinde vâki' abâcılar kethüdâsı olan Lambo veled-i Dimo kethüdâlık hıdmetinden ferâğ itdükde işbu sâhibü'l-kitâb Simo veled-i Angeli nâm zimmî mahall ve müstahikk olup her cihetle hıdmet-i merkûmeye kâdir olduğunı zeyl-i kitâbda mestûretü'l-esâmî olan zimmî tâ'ifesi haber virüp kethüdâ nasb olunmasın iltimâs itmeğin mezbûr Simo mezkûr Lambo yerine kethüdâ nasb ve ta'yîn olunup ol dahi kabûl ve hıdmetini müte'ahhid olmağın kıbel-i şer'den bu vesîka ketb olunup yedine vaz' olundı ki lede'l-hâce ihticâc idine tahrîren fi'l-yevmi's-sâlis min şehri Zilhicce li-sene ihdâ ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

İbrahim bin Şaban, Arslan Beşe er-râcil, Mehmed bin Mahmud, Nasuh bin Mustafa, İstani veled-i Mihal ve gayruhum.

51 - 1617 (1026) **Galata 41: 23b/1** Tescil işlemi / *Registration*

Kasımpaşa'daki Müslüman nalçacılardan (nalça: ayakkabı altına çakılan demir) bir grup mahkemeye gelir. Kasımpaşa nalçacıları, daha önce aralarında yaptıkları anlaşmaya göre, her gün içlerinden iki kişinin dönüşümlü olarak Galata Çarşısı'nda nalçacılık

yaptığını, İstanbul nalçacıları ve gayrimüslim nalçacıların kendilerine karışmadığını söylerler. Ancak, bu anlaşma bozulduğundan Kasımpaşa nalçacıları, yeni bir anlaşma yapmışlardır. Yeni anlaşmaya göre, her gün nalçacıların aralarından seçtikleri sekiz kişiden biri Galata Çarşısı'nda çalışacak, başkaları onun işine karışmayacaktır. Nalçacılar, ellerinde bu anlaşmayı destekleyen bir hüccet ve bir emr-i şerif olduğunu, buna karşın aralarından bazı esnafın kendilerine engel olduğunu mahkemeye bildirirler. Nalçacılar, ellerindeki hüccet ve emr-i şerife dayanarak bundan sonra kendilerine karışanların mahkemece uyarılmasını ve kendilerine bu konuda yeni bir hüccet verilmesini mahkemeden isterler. Mahkeme Kasımpaşa nalçacılarının isteklerini yerine getirir.

A group of Muslim nalça makers (nalça: iron piece nailed to a shoe's sole) from Kasımpaşa goes to court. The nalça makers of Kasımpaşa state that, according an agreement among them, everyday two of them did business in the Galata market without interference from the İstanbul or non-Muslim nalça makers. Alas, that agreement broke down, so they have reached a new agreement. According to the new agreement everyday one out of eight nalça makers chosen from among them will do business in the Galata market, and no one else will intervene. They hold a hujjet and a Sultanic order (emr-i şerif) documenting the agreement. Nevertheless, certain tradesmen have continued to undermine the arrangement. The nalça makers request that the court warn the intervenors based on the hujjet and the Sultanic order, and issue a new hujjet. The court grants the requests of the Kasımpaşa nalça makers.

Mahmiyye-i Galata'da Kasımpaşa'da vâki' na'lçacılar tâifesinden el-Hâc Mehmed Kethüda ibn Hüseyin ve Hasan bin Bali ve Hasan bin Cafer ve Mehmed bin Durmuş ve Hüseyin bin Hasan ve Hasan bin Abdullah ve Mehmed bin Ali ve Mustafa bin Abdullah ve Abdullah bin Murad ve Bali bin Osman ve Kurd Abdullah ve İsmail bin Mehmed ve Seydi Hasan bin Cafer nâm kimesneler ve sâyirleri bâ-cem'ihim meclis-i şer'-i şerîfe hâzırûn olduklarından

sonra her biri takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i ani'l-merâm idüp kasaba-i Kasım Paşa'da olan na'lçacılardan mahmiyye-i mezbûre arastasında iki nefer kimesne be-her yevm münâvebe tarîki ile oturup na'lçacılık işleyüp nevbeti olmayan karışmayup ve İstanbul na'lçacılarından ve zimmî tâifesinden kimesne müdâhale ve mu'âraza itmemek üzre bundan akdem beynimizde kavl ve ittifâk eyleyüp minvâl-i mezbûr üzre na'lçacılık ider idik lâkin ba'zı kimesne müdâhale itmekle beynimizde ihtilâl vâki' olup içimizde gavgadan hâlî olmadığımız ecilden cümlemiz bu minvâl üzre kavl ve ittifâk eylemiş idik Kasımpaşa na'lçacılarından el-Hâc Mehmed Kethüda ibn Hüseyin ve Hasan bin Bali ve Hasan bin Mustafa ve Mehmed bin Durmuş ve Hüseyin bin Mehmed ve Hasan bin Abdünnebi ve Mehmed bin Ali ve Mustafa bin Abdullah nâm sekiz nefer kimesne içimizde vâcibü'r-ri'âye ve ihtiyârımız olmağın rızâmız ile mezbûrûn sekiz nefer kimesne nevbetî ta'yîn olunup işbu sekiz nefer kimesneden mahmiyye-i mezbûre arastasında münâvebe tarîki ile bir gün biri bir gün biri müstakil oturup na'lçacılık işleyeler işbu sekiz nefer kimesneden birinin gedüği ma'lûl olmayınca hâricden kimesne dâhil olmayup sekiz neferden ziyâde ve noksan üzre dahi olmaya minvâl-i mezbûr üzre olan kavl ve ittifâk ve ihtiyârımız ketb ve zabt olunup kıbel-i şer'den yedimize hüccet virilüp ve mûcebince minvâl-i meşrûh üzre emr-i şerîf virilmiş idi hâlâ yine içimizden ba'zıları muhâlefet ve mu'âraza itmekden hâlî değillerdir yedimizde olan hüccet ve emr-i şerîfe nazar olunup mazmûnları üzre kimesne muhâlefet itmemek üzre tenbîh olunmak matlûbumuzdur deyü sâbıkâ Galata Kazâsı'na mutasarrıf olan a'lemü'l-ulemâi'l-'izâm efdalü'l-fudalâi'l-fihâm Hüseyin Efendi hazretleri hat ve hatemin müştemile ve sene erba'a ve 'işrîne ve elf şehr-i Rebî'ülâhir evâhiri ile muverraha mazmûnı takrîr-i meşrûhlarına mutâbık hüccet ve mazmûn-ı sa'âdet-makrûnı takrîr-i meşrûhlarına muvâfık sene hamse ve 'işrîn ve elf Cumâdelûlâsı evâhiri ile muverrah emr-i şerîf ibrâz eylediklerinde ber-mûceb-i mazmûn-ı hüccet-i mezbûre ve emr-i şerîf kimesne muhâlefet ve mu'âraza itmemek üzre tenbîh olunup işbu hurûf yedlerine vaz' olundı fî evâsıtı el-Muharremi'l-harâm li-sene sitte ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl
El-Hâc Mehmed el-haffâf, el-Hâc Ramazan el-haffâf, el-Hâc Hasan el-haffâf, Davud el-haffâf, Receb bin Aydın.

52 - 1617 (1026) **Galata 41: 24b/3** Dava / *Adjudication*

Kasımpaşa'daki nalçacılardan (nalça: ayakkabı altına çakılan demir) bir grup, yine Kasımpaşa'da bulunup sekiz kişiden oluşan bir başka nalçacı grubundan davacı olur. Davacı taraf, davalı sekiz nalçacının dönüşümlü olarak nalçacılık yapılan dükkânların dışında kendi dükkânlarında da aynı işi yaptıklarını ileri sürerler. Davacı nalçacılar, söz konusu sekiz kişinin kendi dükkânlarında nalçacılık yapmamaları konusunda uyarılmasını mahkemeden ister. Davalı tarafa görüşleri sorulduğunda, davacıların savının doğru olduğunu ve bundan sonra sadece dönüşümlü olarak nalçacılık yapılan dükkânlarda bu işi sürdüreceklerini ve kendi dükkânlarında nalçacılık yapmayacaklarını belirtirler. Mahkeme davalıların ifadelerini sicile kaydeder.

A group of nalça (piece of iron placed under the sole of a shoe) makers from Kasımpaşa sues eight other nalça makers from Kasımpaşa. The plaintiffs claim that in addition to the nalça business conducted in turns in specified stores, the defendants have been moonlighting in their own stores. The plaintiffs ask the court to instruct the eight nalça makers not to do business in their own stores. Questioned by the court, the defendants accept the plaintiffs' claim. They then state that from now on they will conduct business only in the stores where business is done in turns; they will no longer do business in their own stores. The court registers the defendants' testimonies.

Mahrûsa-i Galata'da Kasaba-i Kasımpaşa'da olan na'lçacı tâifesinden olup nevbetî ta'bîr olunmuşlardan Mirza bin Mahmud ve Murad bin Abdullah ve Süleyman bin Hamza ve Bali bin İbra-

him ve sâirleri meclis-i şer'-i şerîfde tâife-i mezbûreden olup nevbetî ta'bîr olunan Mehmed bin Ali ve Mustafa bin Abdullah ve el-Hâc Mehmed bin Hüseyin ve Hasan bin Bali ve Hüseyin bin Mehmed ve Hasan bin Hızır ve Mehmed bin Durmuş ve Hasan bin Abdullah nâm sekiz [nefer] kimesneler mahzarlarında takrîr-i kelâm idüp mezbûrûn sekiz nefer kimesne içimizde nevbetî ta'bîr olunup nevbete mu'ayyen olan dükkânlarda na'lçacılık iderler iken na'lça gedikleri dükkânlarında dahi pâpûş ve başmak na'lçalayup bize gadr iderler nevbete mu'ayyen olan dükkânlarda na'lçalayup na'lça gedikleri dükkânlarında pâpûş ve başmak na'lçalamamak üzre mezbûrûna suâl ve tenbîh olunmak taleb iderüz didiklerinde gıbbe's-suâl mezbûrlardan Mehmed ve Mustafa ve el-Hâc Mehmed ve Hasan ve [silik] ve Hasan ve Mehmed ve Hasan cevâblarında fi'l-vâki' mezbûr nevbete mu'ayyen olan dükkânlarda na'lçacılık itdüğimizden gayrı na'lça gedüği dükkânlarımızda dahi pâpûş ve başmak na'lçalar idük ba'de'l-yevm nevbete ta'yîn olunan dükkânlarda na'lçacılık idüp na'lça gedüği dükkânlarda pâpûş ve yaşmak na'lçalamayalım deyü ta'ahhüd itdiklerinden gıbbe't-tasdîk mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı hurrire fi'l-yevmi'l-'işrîn mine'l-Muharrem'l-harâm li-sene sitte ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Piri bin Abdullah, Mehmed bin Abdullah, Receb bin Aydın ve gayruhum.

53 - 1617 (1026) **Galata 41: 30b/3** Tescil işlemi / *Registration*

Galata ve İstanbul'un helvacı taifesinin önde gelenleri birlikte mahkemeye gelirler. Helvacılar, Galata helvacı taifesinin sadece Galata'da, İstanbul helvacı taifesinin de sadece İstanbul'da helva satması konusunda aralarında anlaşma yaptıklarını söyleyerek, mahkemeden bu anlaşmalarının tescil edilip hüccetinin kendilerine verilmesini isterler. Mahkeme de helvacıların yapmış olduğu bu anlaşmayı sicile kaydederek hüccetini taraflara verir.

The notables of the helva producers in Galata and İstanbul go to court. The helva producers state that they made an agreement according to which Galata's helva producers would sell their helva only in Galata and those of İstanbul only in İstanbul. They demand that the court register their agreement and issue a hujjet. The court registers the agreement and issues a hujjet to the helva producers.

Mahrûsa-i Galata'da olan helvacı tâ'ifesinden Hüsam bin Tuğrul ve Sefer bin Himmet ve Abdülvahhâb ve Yusuf bin Şahveli nam kimesneler ve sâ'irleri ve mahmiyye-i İstanbul'da olan helvacılar tâ'ifesinden İbrahim bin Süleyman ve Ali bin Ahmed ve Hasan bin Üveys nam kimesneler ve sâ'irleri meclis-i şer'-i şerîfe hâzırûn olup takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i ani'l-merâm idüp hâlen şöyle kavl ü ittifâk eyledik ki tâ'ife mizden İstanbul'da olanlar helvayı İstanbul'da bey' ü şirâ idüp ve Galata'da mütemekkin olanlar helvayı Galata'da bey' ü şirâ idüp İstanbul helvacıları Galata'da Galata helvacıları İstanbul'da bey' ü şirâ itmeyüp biri birine ihtilât itmeyeler her kankımızdan vech-i meşrûh üzre olan ittifâk ve akvâlimize muhâlefet sâdıra olursa mahkeme-i şerîfeye ihzâr olunup ittifâkımız ile ta'zîr olunup ehl-i örf cerîmesin ala bu minvâl üzre kavl ü ittifâkımız ketb ü tahrîr olunup yedimize def' olunsun didiklerinde mezbûrûnın vech-i meşrûh [üzre] olan kavl ü ittifâk ve ta'ahhüdleri talebleriyle ketb olunup yedlerine işbu hurûf vaz' olundı tahrîren fî evâhiri'l-Muharremi'l-harâm li-sene sitte ve 'işrîne ve elf

Şühûd

Receb bin Aydın, Mehmed bin Abdi, Mehmed bin Abdullah ve gayruhum mine'l-hâzırîn.

54 - 1617 (1026) **Galata 41: 48b/1** Tescil işlemi / *Registration*

Nalçacı (nalça: ayakkabı altına çakılan bir çeşit demir, ökçe) taifesinden bazı kişiler mahkemeye gelirler. Bu kişiler, dükkânlarını nöbetleri dışında kalan günlerde de açmak istediklerinde, aynı ta-

ifeden diğer bazı kişilerin engeliyle karşılaştıklarını söylerler. Oysa bu kişiler, daha önce devletten nöbetlerinin olmadığı günlerde de dükkânlarını işletebilmek için buyuruldu belgesi almışlardır. Şimdi bu belgeyi mahkemeye sunan bu kişiler, kendilerine bir temessük belgesi verilmesini isterler. Söz konusu buyuruldu belgesini inceleyen mahkeme, nöbetleri olmayan günlerde de dükkânlarını açabilmeleri konusunda nalçacılara izin verir.

A group of nalça (piece of iron placed under the sole of a shoe) makers goes to court. They state that when they open their stores on days other than those assigned to them, other traders obstruct them. However, they have received a buyuruldu document from the state, giving them permission to open their stores even when it is not their turn. Now, they present this document to court and request a promissory note (temessük). The court examines the buyuruldu document and allows these nalça makers to open their stores on days other than those assigned specifically to them.

55 - 1617 (1026) **Galata 41: 51a/3** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Kendirci (ipçi) taifesi, gemilerini iskeleye yanaştırdıktan sonra getirdikleri kendir ve teli gümrüğe indirip, iskele, masdariye ve kantariye vergilerini burada ödemiş, sonra ellerindeki malları dükkânlarına götürmüşlerdir. Ancak kendirci esnafından iskele, masdariye ve kantariye vergileri dükkânlarında tekrar alınmak istenmiştir. Taifenin bu durumu saraya bir dilekçe ile belirtmeleri dolayısıyla Galata Kadılığı'na söz konusu durumun doğru olup olmadığının araştırılmasını, eğer gümrükte vergi alınmışsa ikinci kez vergi alınmasının önlenmesini emreden emr-i şerif belgesi.

The hemp thread (kendirci) tradesmen anchor their ships at the port, take their hemp and wire to the customs office, where they

pay their port taxes, export levy (masdariye), and weighing fee (kantariye). Then they take their goods to their stores. However, officers have tried to charge the taxes and fees once again in their stores. The tradesmen petition the palace for help. This Sultanic order (emr-i şerif) directs the Court of Galata to examine the situation, and to prevent double taxing if indeed taxes have already been paid at the port's customs office.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn hüccetü'l-hakk ale'l-halk ecma'în vâris-i ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ Galata kâdısı zîdet fezâ'ilehû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki dârendegân-ı fermân-ı hümâyûn kendircileri südde-i sa'âdetime gelüp şöyle arzıhâl eylediler ki bunlar mâ-tekaddemden iskeleye gelen kendiri ve teli gemi iskeleye gelüp yanaşdıkda bunlar varup aldıklarında gümrüğin ve iskele hakkın ve masdariye ve kantariyesin bunlar virüp dükkânlarına alıgidüp dükkanlarında birer mikdâr furuht itdiklerinde tekrâr bunlardan resm-i kantâr taleb idüp kadîmden olıgelene muhâlif rencîde iderlerimiş men' ve def' olunmak bâbında emrimi taleb itmeğin buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardukda hakk üzre göresiz kaziyye arz olunduğı üzre olup fi'l-vâki' bunlar zikr olunan kendiri ve teli iskeleye gelen gemiden aldıklarında gümrüğin ve masdariyesin ve iskele hakkın ve kantâriyesin bi't-tamâm edâ idüp varup zikr olunan kendiri ve teli dükkânlarında birer mikdâr satdıklarında bunlardan tekrâr kantâr hakkı taleb iderlerse câ'iz değildir bir def'a alınan kantâr hakkın tekrâr aldırmayasız ol vechile zulm ve ta'addî olduğına kat'an rızâ-yı şerîfim yokdır tekrâr kantâriye alanlardan girü alıviresiz ve bu bâbda dergâh-ı mu'allâm çâvuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân [boş] Çavuş zîde kadruhû mübâşir ola ammâ hadd-i şer'den tecâvüz eylemeye şöyle bilesiz ve ba'de'n-nazar bu hükın-i hümâyûnımı ellerinde ibkâ idüp alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fî evâhiri şehr-i Saferi'l-muzaffer sene sitte ve 'işrîne ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûsa

56 - 1618 (1027) **İstanbul 3: 7b/1** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'da çeşitli bezler satan esnaftan (cellah) bir grup mahkemeye gelerek beraberlerindeki Mehmet'in kendilerine yiğitbaşı tayin edilmesini isterler. Mahkeme Mehmet'i yiğitbaşı tayin eder. O da görevi kabul eder. Sonuçta mahkeme görevini belgeleyen hücceti yazıp Mehmet'e verir.

A group of fabric sellers (cellah) in İstanbul go to court to request the appointment of Mehmet as their guild regulator (yiğitbaşı). The court does so and Mehmet accepts the post. The court issues Mehmet a hujjet documenting the appointment.

Mahmiyye-i Kostantiniyye'de cellâh tâyifesinden Üsdat Ali bin Mehmed ve el-Hâc Ali bin Hasan ve el-Hâc Mahmud bin Yusuf ve Zafer bin Hasan ve Mehmed bin Ali ve İbrahim bin Veli ve Ömer bin Kasım ve Süleyman bin Abdullah ve Abdullah bin Ali ve Hamza bin Hasan ve sâ'irleri cemm-i gafîr meclis-i şer'a hâzırûn olup takrîr-i kelâm idüp işbu müstakîm ve dindâr ve her hâlimize haberdâr ve umûr dîde ve kâr-güzâr olmağla cümlemizin muhtârı olan Mehmed bin el-Hâc Bahşi beledî ve futa bey' ü şirâ iden tâyifeye yiğitbaşı nasb olunmak taleb ideriz didiklerinde mezbûrların talebleriyle merkûm Mehmed beledî ve futa bey' ü şirâ iden tâyifeye yiğitbaşı nasb olunup ol dahi zikr olunan yiğitbaşılığı kabul ve hıdmet-i lâzimesine kıyâmı ta'ahhüd eyledikde bu sahîfe ber-sebîl-i temessük ketb ve terkîm olunup savb-ı şer'-i mutahhardan yedine vaz' ve teslîm olundı lede'l-hâce müzekkir-i mâ-cerâ ola tahrîren fî gurrei şehri Rebî'ilevvel li-sene seb'a ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mustafa bin Musalli, el-Hâc Hüseyin bin Derviş, el-Hâc Ali bin Abdullah, Mehmed bin Ahmed, Sinan bin İbrahim ve gayruhum.

57 - 1618 (1027) **İstanbul 3: 10a/4** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'daki sakacılardan bir grup mahkemeye gelip yiğitbaşıları olan İslam'ın kanunsuz ve uygunsuz birtakım işler yaptığını

saptadıklarını, bu yüzden de onu görevden alarak yerine Şükür'ü seçtiklerini söylerler. Sakacılar, Şükür'ün bu görevi kabul ettiğini belirtip mahkemeden Şükür'e görevini belgeleyen bir temessük verilmesini istemektedirler. Mahkeme tayin işlemini onaylayıp Şükür'e temessük belgesini verir.

A group of water carriers (sakacı) in İstanbul are in court. They found out that their guild regulator (yiğitbaşı) İslam is involved in illicit behavior. In response, they have recalled him and appointed Şükür in his place. The water carriers state that Şükür accepted the post. Now they want the court to give him a promissory note (temessük) documenting the appointment. Registering the appointment, the court gives Şükür the requested promissory note.

Mahmiyye-i İstanbul'da vâki' arka sakâlarından Derviş bin Kemal ve Kavli bin Mukır [?] ve Ramazan bin Abdullah ve Veli bin Mustafa ve Durmuş bin Habib ve sâyirleri meclis-i şer'-i şerîfde takrîr-i kelâm idüp bundan akdem yiğitbaşımız olan İslam bin Abdullah nâm kimesnenin hıyâneti ve ba'zı nâ-meşrû' evzâ'ı zuhûr itmeğin cümle ittifâkımız ile yine aramızdan Şükür bin Abdi nâm kimesne ehl-i vukûf mahal ve müstahikk olmağın mezbûrı yiğitbaşı nasb eyledik merkûm Şükür dahi zikr olunan yiğitbaşılığı kabûl ve hıdmet-i lâzimelerini edâya müte'ahhid olmuşdur kıbel-i şer'den dahi yedine temessük virilmesin taleb ideriz didiklerinde bu vesîka gıbbe't-taleb ketb olundı tahrîren fi'l-yevmi'l-âşir min şehri Rebî'ilevvel li-sene seb'a ve 'işrîn ve elf

Şühûdü'l-hâl

Murad bin Mehmed Kara Mustafa, Osman bin Abdullah, Ahmed bin Hüseyin, Mehmed bin Mustafa ve gayruhum mine'l-huzzâr.

58 - 1618 (1027) İstanbul 3: **16b/1** Dava / *Adjudication*

Saray görevlisi Mehmet Bey, Yorgaki karşısında mahkemeye çıkar. Mehmet Bey, Yorgaki'nin 1614 (H. 1023) yılında Edirne'nin

balıkçılık kethüdalığını yıllık 6000 akçeye iltizam yoluyla almış olduğunu, böylece bu bölgenin balıkçılıkla ilgili vergi gelirlerini toplamaya hak kazandığını, ancak geçen sürede devlete ödemesi gereken kesintiyi ödemediğini söyler. Görüşü sorulduğunda Yorgaki, Edirne'nin balıkçılık kethüdalığını söz konusu tarihte iltizam yoluyla almış olduğunu kabul eder. Ancak mahkemede bulunan Yani adlı kişi, aradan 11 gün geçtikten sonra elindeki bir emr-i şerif belgesi uyarınca söz konusu kethüdalığa el koymuştur. Yani'ye görüşü sorulduğunda, kethüdalığa padişah emriyle el koyduğunu doğrulamakla birlikte altı ay sürdürdüğü bu kethüdalığı iltizam yoluyla almadığını sözlerine ekler. Mahkeme, tarafların ifadelerini sicile kaydeder.

Mehmet Bey, a palace officer, sues Yorgaki. He claims that Yorgaki bought the tax farming (iltizam) rights of the fishermen's stewardship (kethüdalık) in Edirne in 1614 (AH 1023) for 6000 akçe per annum. Yet, he failed to pay the state's share. Questioned by the court, Yorgaki admits to buying out the stewardship of Edirne's fishermen. By the same token, he claims that after 11 days Yani, who is present in court, took over the stewardship in accordance with a Sultanic order (emr-i şerif) in his possession. Questioned by the court, Yani admits to taking over the stewardship through an imperial order. However, he adds, although he served as the steward for six months, he did not buy out the tax farming rights. The court registers the testimonies of all the parties.

Atebe-i 'aliyye'de istihdâm olunan bâkî kullarından olup husûs-ı âti'z-zikre me'mûr olan fahru'l-akrân Mehmed Bey ibn Ahmed meclis-i şer'de Yorgaki veled-i Kosta muvâcehesinde üzerine da'vâ idüp merkûm Yorgaki mahrûsa-i Edirne'de balıkçılık kethüdâlığını bin yirmi üç senesi Saferü'l-muzafferinde her sene altışar bin akçeye iltizâm idüp târîh-i kitâba gelince zabt itmekle hesâb-ı mezbûr üzre müddet-i mezbûrenin kıstı mîrî içün taleb iderim didikde gıbbe's-suâl merkûm Yorgaki cevâbında fi'l-vâki' zikr olunan kethüdâlığı târîh-i merkûmda vech-i mersûm üzre iltizâm idüp

on bir gün zabt itmiş iken [...] işbu meclisde hâzır olan Yani veledi Manol nâm zimmî emr-i şerîf ile benim yedimden alup bu âna gelince zabt eylemişdir benim ancak on bir gün zabtını vardır dimeğin vâki' hâl merkûm Yani'den suâl olundukda fi'l-vâki' zikr olunan kethüdâlığı merkûm Yorgaki on bir gün zabt itdikden sonra emr-i pâdişâhî ile ben dahi alup altı ay zabt eyledim lâkin iltizâm tarîkiyle zabt itmedim didikde mâ-vaka'a kayd şüd fi'l-yevmi's-sâdis ve'l-'işrîne min şehri Rebî'ilâhir li-sene seb'a [boş]

Şühûdü'l-hâl

Süleyman Bey bin Mehmed Efendi el-cündi, Murad bin Mehmed, Mehmed bin Ahmed, Mehmed bin Bali, Mustafa bin Hızır.

59 - 1618 (1027) İstanbul 3: 25b/1 Dava / *Adjudication*

İstanbul'lu bakkallardan oluşan bir grup, nazırları Recep Çelebi karşısında mahkemeye gelir. Bakkallar, Recep Çelebi'nin geleneklere aykırı olarak (kadîmden olıgelmiş değil iken) kendilerine nazır olduğunu ve loncayı iki gruba bölerek karmaşa çıkardığını ileri sürerler. Mahkemede bulunan bilirkişiler ve şahitler bakkalların savı doğrultusunda görüş bildirirler. Sonuçta mahkeme, Recep Çelebi'yi gelenekleri çiğnememesi ve söz konusu görevi bırakması konusunda uyarır.

A group of grocers (bakkal) in İstanbul sue their minister (nazır) Recep Çelebi. The grocers claim that Recep Çelebi became their minister in violation of established customs (kadîmden olıgelmiş değil iken). He also sowed conflicts and divided the guild into opposing groups. The experts and witnesses in court corroborate the grocers' account. The court instructs Recep Çelebi to refrain from uncustomary behavior and to leave the post.

Mahmiyye-i İstanbul'da bakkallar hirfeti ahâlîsinden pazarbaşıları Yusuf bin Abdullah ve yiğitbaşıları Mustafa bin Abdullah ve bölükbaşılarından İbrahim bin Mehmed ve Ali bin Mustafa ve es-

Seyyid ibn es-Seyyid Abdullah ve el-Hâc Ramazan bin İslam ve Emrullah Çelebi ibn Ali ve el-Hâc İbrahim bin Hayrullah ve el-Hâc Envar bin Abdullah ve el-Hâc Derviş bin Şaban ve Ahmed bin Regayib ve Kara Hasan bin Ali ve Fethullah bin Veli ve Hasan bin İlyas ve el-Hâc Behram bin Abdullah ve Mehmed bin Abdi ve sâ'irleri cem'an meclis-i şer'-i şerîfe gelüp bast-ı kelâm idüp kadîmden mahmiyye-i mezbûre bakkallarına nâzır olıgelmiş değil iken Receb Çelebi nâm kimesne hirfet-i mezbûre ahâlîsine bir tarîkle nâzır olmağın bakkallar beyninde ihtilâf vâki' olup iki fırka olmağla küllî ihtilâle bâ'is zararı olmağın ref' olunmak taleb ideriz didiklerinde fî nefsi'l-emr kadîmden hirfet-i mezbûre ahâlîsine nâzır olıgelmiş değil iken mezbûr Receb Çelebi hâlen nâzır olmağın vech-i meşrûh üzre ve ihtilâle sebeb olup fesâda mü'eddî olmuşdur deyü ehl-i vukûf ve bî-garaz Müslümanlar ihbâr eylemeğin olıgelene muhâlif hirfet-i mezbûre ahâlîsine müte'allik olan husûsa müdâhaleden mezkûr Receb Çelebi men' olunup mâ-hüve'l-vâki' gıbbe't-taleb ketb ve imlâ olundı tahrîren fî evâsıtı şehri Rebî'ilâhir min şuhûr li-sene seb'a ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

El-Hâc Mehmed bin Süleyman, Veli Halife ibn Hasan, Himmet bin İbrahim, Yusuf bin Receb, Receb bin Mahmud.

60 - 1618 (1027) **İstanbul 3: 29b/1** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'da ve yakınlarında bulunan yemişçi esnafından bir grup mahkemeye gelip geleneksel olarak İstanbul'a gemiyle gelen tahıl pazarbaşıların esnafa dağıttığını, ancak kimi esnafın geleneğe aykırı olarak (olıgelene muhâlif) gemiyi kayıklarıyla karşılayıp tahıl aldıklarını söylerler. Yemişçiler, pazarbaşı ve kethüda izni olmadan hiç kimsenin dışardan gelen gemilerden tahıl almaması ve alanların da mahkemece cezalandırılması konusunda aralarında sözleştiklerini belirtirler; aldığı cezaya karşın bu yasağa uymayanların kayıklarının yakılması konusunda da söz birliğine vardıklarını sözlerine eklerler. Yemişçiler, mahkemeden kendilerine bu ku-

ralları belgeleyen hüccet verilmesini isterler. Mahkeme de ifadelerini sicile kaydederek yemişçi esnafına istedikleri hücceti verir.

A group of fruit growers (yemişçi) in and around İstanbul appears in court. They state that customarily wardens of the market (pazarbaşı) have distributed to the tradesmen the grain brought to İstanbul by ship. However, some tradesmen have been approaching the ship by rowboat to buy grain directly, violating the custom (olıgelene muhâlif). The fruit growers have reached an agreement that no one should buy grain from the ships without the permission of the wardens and stewards (kethüda); those who do will be punished. They also agree that the boats of those who continue to violate the agreement even after being penalized are to be burnt. The fruit growers want the court to issue a hujjet documenting the agreement. Registering the fruit growers' testimony, the court issues the requested hujjet.

Mahmiyye-i İstanbul'da ve etrâfında vâki' yemişciler tâ'ifesinden bazarbaşıları Mehmed bin Ahmed ve Mustafa bin Abdullah ve Hüseyin ibn Nasrullah ve Süleyman bin Mustafa ve Ömer bin Mahmud ve Hamza bin İbrahim ve el-Hâc Himmet bin el-Hâc Hüseyin ve el-Hâc Ahmed bin [silik] ve el-Hâc İbrahim bin Mehmed ve es-Seyyid Mahmud bin Hüseyin ve İbrahim bin Nasuh ve Süleyman bin Hüdaverdi ve es-Seyyid Ahmed bin Mustafa ve Yusuf [bin] İmalüddin ve Seyyid Ahmed Çelebi ibn es-Seyyid Mustafa ve sâ'irleri meclis-i şer'-i kavîm-i lâzimü't-tekrîmde hâzırûn olup bast-ı kelâm idüp taşradan yemiş gemisi geldikde bâzârbaşımız ma'rifetiyle beynimizde tevzî' olunup kayık ile karşulanı gelmiş değil [iken] hâlen olıgelene muhâlif [...] ba'zımız kâyıkları ile taşradan gelen gemiye karşulamak ile fukarâya hisse değmeyüp küllî [ihtilâle] bâ'is olmağın cümle şöyle ittifâk eyledik ki bâzârbaşı ve kethüdâlarımızın ma'rifetleri yoğiken her kangımız taşradan gelen sefîneyi kayık ile karşulayup zahîre alursa şer'le hakkından gelinüp muhkem te'dîb oluna ve eğer te'dîb ile zabt mümkin ise kayıklarımız ihrâk olunmak üzre terâzî ve tevâfuk eyledik vech-i

meşrûh üzre olan ittifâkımız tahrîr olunup yedimize def' olunmak taleb ideriz didiklerinde fî nefsi'l-emr hirfet-i mezbûre ahâlîsi minvâl-i muharrer üzre zabt olunmaz ise nice fesâda mü'eddî olur deyü sâ'irîn arz ve ehl-i vukûf-ı müslimîn ihbâr eylemeğin olıgelene muhâlif kayık ile zâhire gemisi karşulanmamak içün kıbel-i şer'den tenbîh olunup mâ-hüve'l-vâki' gıbbe't-taleb ketb olundı tahrîren fî evâ'ili Cumâdelâhire sene seb'a ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Muzaffer Ağa ibn Abdülmuin reisü'l-muhzırîn, Mustafa Paşa çukadâr, Himmet bin Mehmed, Murad bin Mehmed ve gayruhum.

61 - 1618 (1027) **İstanbul 3: 32b/3** Dava / *Adjudication*

İstanbul'un İmrahor (Mirahor) Mahallesi'nden bir grup derici, mahallenin avarız vergisi için vakfedilmiş paranın mütevellisi el-Hâc Hüseyin ve Hacı Süleyman Vakfı'nın mütevellisi Mehmet Efendi ile birlikte, derici esnafının yazıcısı iken ölmüş olan Mustafa'nın eşi Mümine Hatun karşısında mahkemeye çıkarlar. Davacılar, ölen Mustafa'da toplam 55.684 akçe alacakları kaldığını, şimdi bu alacaklarını Mustafa'nın mirasını elinde bulunduran eşi Mümine Hatun'dan istediklerini söylerler. Görüşü sorulduğunda Mümine Hatun, kendisinin Mustafa'nın eşi olduğunu ve Mustafa'nın da borcu olduğunu doğrulamakla birlikte Mustafa'nın iflas etmiş olarak öldüğünü, dolayısıyla miras olarak hiçbir şey bırakmadığını ileri sürer. Davacılardan savlarını kanıtlamaları istenildiğinde, mahkemeye kanıt sunamazlar. Mümine Hatun'dan ise savını kanıtlaması için yemin etmesi istenir. Sonuçta, davalı Mümine Hatun yemin ederek davayı kazanır.

A group of leather tradesmen from İstanbul's İmrahor (Mirahor) neighborhood, el-Hâc Hüseyin, mutawalli of funds endowed for the neighborhood's extraordinary (avarız) tax, and Mehmet Efendi, mutawalli of the Hacı Süleyman Waqf, sue Mümine Hatun, wife of Mustafa, who died while serving as the scribe (kâtip) of the

leather tradesmen. The plaintiffs state that Mustafa owed them 55,684 akçe. Accordingly, they want his wife Mümine Hatun to pay them as his heir. Questioned by the court, Mümine Hatun acknowledges that she is Mustafa's widow. She also acknowledges his debt. Alas, she claims, Mustafa died bankrupt and thus she inherited nothing. Asked to prove their claim, the plaintiffs fail to provide evidence. The court asks the defendant Mümine Hatun to take an oath to prove her account. She does so and wins the case.

Mahmiyye-i Kostantiniyye mahallâtından Mirahor Mahallesi sâkinlerinden olup debbâğ tâyifesinden Yazıcı Mustafa bin Ferhad meclis-i şer'-i şerîf-i şâmihu'l-'imâdda takrîr-i merâm idüp kıbel-i şer'-i şerîfden husûs-ı âti'z-zikrin üzerine varılup mahallinde istimâ' olunmasın taleb iderim didikde savb-ı şer'-i şerîfden mevlânâ Süleyman Efendi zeyl-i kitâbda mestûru'l-esâmî olan müslimîn ile irsâl olunup üzerine varup akd-i meclis olundukda tâ'ife -i mezbûrdan merkûm Yazıcı Mustafa ve Bolulı Hacı ve Türabi ve Kurd Beşe ibn Abdullah ve Sinan ibnü'l-Mirhaş ve Mehmed bin Mustafa ve Timur Hoca ve Ahizade ve el-Hâc Abdi Çelebi Malcı Osman ve Musa bin Muharrem Halife ve Hayrünnisa ve mahalle-i mezbûre avârızı mütevellisi olan el-Hâc Hüseyin ve merhûm el-Hâc Süleyman Vakfı'na mütevellî olan Mehmed Efendi ibn Ali nâm kimesneler meclis-i şer'-i şerîfde bundan akdem tâife-i mezbûrenin yazıcıları olup mahalle-i merkûmede sâkin iken vefât iden Sarı Yazıcı dimekle meşhûr olan el-Hâc Mustafa'nın zevce-i metrûkesi ve vârisesi olan işbu sâhibetü'l-kitâb Mümine bint-i Mahmud nâm hâtun mahzarında üzerine her biri takrîr-i da'vâ idüp müteveffâ-yı mezbûr zimmetinde deyn-i şer'îden mezbûr Yazıcı Mustafa bin iki yüz yirmi akçe ve mezbûr Bolulı Hacı bin beş yüz akçe ve mezbûr Türabi altı yüz elli akçe ve mezbûr Kurd Beşe ibn Abdullah bin üç yüz yirmi yedi akçe ve mezbûr Sinan bin akçe ve merkûm Mehmed bin Mustafa bin üç yüz beş akçe ve mezbûr Timur Hoca bin üç yüz yirmi yedi akçe ve merkûm Ahizade bin beş yüz akçe ve merkûm el-Hâc Abdi Çelebi beş yüz elli beş akçe ve merkûm Bali altı bin akçe ve merkûm Musa bin üç yüz akçe ve

merkûm el-Hâc Süleyman Vakfı'nın mütevellîsi mezbûr Mehmed Efendi vakf-ı mezbûrdan yirmi dört bin akçe ve mahalle-i mezbûre avârızı mütevellîsi mezbûr el-Hâc Hasan vakf-ı mezbûrdan iki bin akçe ve merkûm Muharrem Halife dört bin akçe ve merkûm Hayrunnisa sekiz bin akçe hakkımız olup fevt oludukda düyûn-ı mesfûre zimmetinde kalmışdır zevcesi mesfûre Mümine Hâtun müteveffâ-yı mezbûrun terekesine vaz'-ı yed eylemişdir su'âl olunup terekesinden alıvirilmek matlûbdur didikde gıbbe's-su'âl mesfûr Mümine cevâbında fi'l-vâki' düyûn-ı mesfûreyi ve müteveffâyı mezbûre zevcesi olduğunı i'tirâf idüp lâkin müteveffâ-yı mesfûr müflisen fevt olmuşdur terekesinden bir habbeye vaz'-ı yed eylemedüm deyüp mezbûrûndan da'vâlarını mübeyyene beyyine taleb olundukda ityân-ı beyyineden âciz olduklarında mezbûre Mümine müteveffâ-yı mezbûrun terekesine vaz'-ı yed eylemedüğine tahlîf olunmak matlûbumuzdur didiklerinde gıbbe'l-istihlâf alâ mâ-hüve'l-mes'ûl hulf-i bi-llâhi'l-'aliyyi'l-'azîm idüp mevlânâ-yı müşârün-ileyh mahallinde tahrîr idüp alâ vukû'ihî meclis-i şer'de inhâ itmeğin mâ-hüve'l-vâki' ketb olundı tahrîren fî evâyili Cumâdelûlâ li-sene seb'a ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Ali Bey ibn Mehmed, Muharrem Halife ibn el-Hâc Bayram, Ahmed Çavuş ibn Abdullah el-Mübâşir ve gayruhum.

62 - 1618 (1027) İstanbul **3: 34a/4** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'un Büyükkaraman Mahallesi'ndeki ayakkabıcı esnafının ileri gelenlerinden bir grup mahkemededir. Ayakkabıcılar, Hacı Ali tarafından Büyükkaraman'a yaptırılmış olan vakıf çeşmesine aylık 45 akçeye su taşıyan Ahmet'in, yeniçeri olduğu için bu görevi aksattığını söylerler. Ayakkabıcı esnafı, Ahmet'in görevden alınmasını ve yerine bu görevde daha önce de bulunmuş olan Hasan'ın tayin edilmesini ister. Mahkeme, söz konusu göreve Hasan'ı tayin eder. Hasan, bu görevi üstlendiğini belirtir. Mahkeme de bu işlemi sicile kaydeder.

The notables of the shoe makers in Büyükkaraman, İstanbul appear in court. They state that Ahmet, who carries water to a waqf fountain in Büyükkaraman built by Hacı Ali for 45 akçe per month, is neglecting his job, because he is a janissary. The shoe makers want the court to replace him with Hasan, who had performed the job earlier. The court appoints Hasan, and he accepts the post. The court then registers the appointment.

Mahmiyye-i İstanbul'da Büyük Karaman'da olan haffâf tâ'ifesinin şeyhi olan el-Hâc Veli bin Mahmud ve Üstad Musa bin Abdi ve Mehmed bin Mustafa ve Nasuh bin Hamza ve Süleyman bin Halil ve Ahmed bin Mahmud ve Hızır bin İbrahim ve Mehmed bin Ali ve Mehmed bin Mustafa ve sâyirleri meclis-i şer'-i şerîfde takrîr-i kelâm idüp merhûm el-Hâc Ali nâm sâhibü'l-hayrın Büyük Karaman'da vaz' itdüği musluğa ayda kırk beş akçe ile yevmî bir at sakası su götüren Ahmed bin Hasan nâm kimesne yeniçeri olmağla edâ-i hıdmet itmez ref' olunup mukaddemâ zikr olunan musluğa su götüren hâzır bi'l-meclis olan Hasan bin Hüseyin nasb olunmak taleb ideriz didiklerinde mezbûr Ahmed ref' olunup yerine cümlesinin rızâsıyla mezkûr Hasan nasb olundukda ol dahi kabûl ve hıdmet-i lâzimesin edâya müte'ahhid olmağın mâ-hüve'l-vâki' gıbbe't-taleb ketb olundı hurrire fi'l-yevmi's-sânî 'aşere min Cumâdelûlâ sene seb'a ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mehmed bin Ömer, Mustafa bin Hamza, Hasan bin Ali, Abdullah bin Mehmed, Küçük Mehmed ve gayruhum.

63 - 1618 (1027) **İstanbul** 3: 35**a/1** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'da Büyükkaraman yakınlarında bulunan bir çarşıdaki ayakkabıcılardan bir grup, Sultan Ahmet Camisi yakınlarında bulunan yeni bir çarşının ayakkabıcılarıyla birlikte mahkemeye gelir. Daha önce, yeni çarşının esnafı "saraylı" dedikleri ayakkabı türünün yalnızca kendi çarşılarında satıldığını, ellerindeki padişah fer-

manına dayanarak ileri sürmüştür. Buna karşın eski çarşının esnafı, kendi çarşıları daha eski olduğu, dolayısıyla da her türlü ayakkabıyı satma hakları bulunduğu gerekçesiyle buna karşı çıkmıştır. Her iki çarşının esnafı, şimdi bu konuda uzlaşmaya vardıklarını mahkemeye bildirirler. Ayrıca iki çarşının esnafından bir grup, kimi esnafın niteliksiz ayakkabı ürettiğini ileri sürerek mahkemeden ayakkabıcı esnafının bu konuda topluca uyarılmasını isterler. Mahkeme, her iki tarafı uyardıktan sonra bu işlemleri sicile kaydeder.

A group of shoe makers from a market near İstanbul's Büyükkaraman goes to court with another group of shoe makers working in a new market near the Sultan Ahmet Mosque. Earlier, the shoe makers of the new market claimed, based on an imperial order (ferman), that only they themselves were entitled to sell a particular type of shoe called "saraylı" (belonging to the palace). For their part, the shoe makers of the old market stated that their own market being older, they are entitled to sell all kinds of shoes. Now, the two groups have reached an agreement. In addition, a group consisting of shoe makers from both groups wants the court to instruct all shoe makers to refrain from producing low quality shoes. The court warns both sides and registers the transactions.

Dârü's-saltanati's-seniyye-i Kostantiniyyeti'l-mahmiyyede vâki' Karaman-ı Kebîr kurbünde olan arasta kethüdası Hasan Çelebi ibn Sefer ve Ahmed bin Mustafa ve Hüseyin bin Abdullah ve Muharrem Bey ve Osman Bey ve Mehmed Bey ve Hasan Çavuş ibn İbrahim ve sâyir mahmiyye-i mezbûrede olan haffâflar mahfil-i kazâda cennet-mekân firdevs-âşiyân merhûm Sultan Ahmed Hân aleyhi'r-rahmeti ve'r-rıdvân hazretleri câmi'-i şerîfi kurbünde olan cedîd arasta kethüdâsı Ömer Çelebi ibn Ali ve Sefer bin Hasan ve Mehmed Bey ibn Receb ve sâyir haffâflar mahzarlarında takrîr-i kelâm ve bast-ı merâm idüp mezbûrlar saraylı dimekle ma'rûf ayakkabıyı kendü arastamızda bey' olunup âhar arastada bey'

olunmaya deyü emr-i âlî ibrâz idüp biz dahi sizin arasta hâdis olup bizim arastamız kadîm olmağla ayakkabının envâ'ı ânda bey' olu-na gelmiş değildir deyü nizâ' itmişidik el-hâletü hâzihî mezbûrla-rın arastasında ütili beyâz mest ve papuc ve ütili alaca mest ve pa-puc ve ütili havâyî mest ve papuc ve [...] zenne papuc ve beyâz bas-ma papuc ve mest ve her birinin kaytanlısı ve ütilisi ve gülgûnî pa-puc ve mest ve nârencînin on yaşından yukarısı bey' olunup bizim arastamızda umûmen cizme ve merdâne ve zenne iç edik ve tuman ve postal ve filar ve kubâdî papuc ve âsümânî ve kırmızı ve sarı ve âsumânî köhne papuc ve mest on yaşına varınca ve nârincînin on yaşdan aşağısı bey' olunup ba'de'l-yevm beynimizde münâza'a ve mu'âraza olmamak üzre kavl u karâr eyledik deyüp anlar dahi bi'l-muvâcehe tasdîk eylediklerinden sonra zikr olunan kethüdalar ve haffâflar i'âde-i kelâm idüp kadîmü'l-eyyâmdan yeniçeri papu-cı kebkebli ve ökçesi ve köselesi ve kedeni [?] muhkem olup ve merdânesi saray papucı taban asdarı sahtiyân ve narin olup ve kır-mızı papuc kösele taban asdari ve sıra kebkebli ve ökçesi ve dikisi muhkem olup sıra kebkebi ve gül kebkebi rende olagelmiş iken şimdi ba'zı dikiciler kadîmden dikilene muhâlif işleyüp ayakkabı iştirâ iden müslimîne zararı olmağla kadîmü'l-eyyâmdan işlenegel-düği üzre işlenip min ba'd tağyîr itmemek içün işbu mahalde hâzır olan haffâflara ve kethüdâlara kıbel-i şer'den tenbih olunmak ta-leb ideriz didiklerinde alâ vefki mes'ûlihim tenbîh olunup mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı tahrîren fî evâyili Cumâdelûlâ li-sene seb'a ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Hasan Çelebi bin [boş], Yusuf Bey ibn Abdullah, Mustafa Beşe çukadar, Süleyman Efendi [...], el-Hâc Mahmud.

64 - 1618 (1027) İstanbul 3: 39b/1 Dava / *Adjudication*

Edirnekapı bölgesinin koyun ayakbastı, fıçı ve varil vergilerinin mukataasına emin olan Yahya Çavuş, Daniyel ve Yasef isimli or-taklar, İstanbul'a kesilmek üzre getirilen koyunların vergisini top-

lamakla yükümlü (mürdebacı eminleri) İlya, Avraham, Yako, Yohanna ve Alos karşılarında mahkemededirler. Davacı taraflar, söz konusu bölgedeki koyun ve sığırların ayakbastı vergilerini geleneksel olarak (kadîmden) kendilerinin toplamasına karşın şimdi davalıların kendilerine engel olmasından şikâyetçidir. Mahkeme davalılara görüşlerini sorar. Davalılar da söylenilenleri doğrularlar. Bunun üzerine mahkeme davalılardan ellerinde herhangi bir berat belgesinin olup olmadığını sorar. Davalılar beratlarının olmadığını belirtirler. Sonuç olarak mahkeme, söz konusu bölgenin vergisini toplamak için davacı tarafların ellerinde beratları olduğunu belirterek davalıların davacı tarafları engellemesini yasaklar.

Yahya Çavuş, the officer responsible for farming (mukataa) the sheep arrival (ayakbastı) and barrel taxes of Edirnekapı, and his partners Daniyel and Yasef are in court, facing İlya, Avraham, Yako, Yohanna and Alos, officers responsible for collecting the tax levied on sheep in transit to İstanbul for slaughter (mürdebacı). The plaintiffs state that customarily (kadîmden) they have collected the arrival tax for sheep and cattle. Now, however, the defendants are standing in their way. Questioned by the court, the defendants corroborate the account. The court then asks them if they have an imperial appointment (berat) and they answer negatively. In conclusion, the court notes that the plaintiffs hold an imperial appointment to collect the taxes of the region in question and prohibits the defendants from hindering them.

Mahmiyye-i İstanbul'da Edirnekapusı'nda vâki' bâc-ı pây-ı ağnam ve elvâh-ı fuçı ve varil ve tevâbi'i mukâta'asına ber-vech-i iştirâk emîn olan işbu râfi'ü'l-kitâb Yahya Çavuş bin Mehmed ve Daniyel veled-i Yehudi ve Yasef veled-i Yehudi meclis-i şer'-i şerîf-i Muhammedî ve mahfil-i dîn-i münîf-i Ahmedî'de mürde emînleri olan İlya ve Avraham ve Yako ve Yohanna ve Alos nam Yahudiler mahzarında üzerlerine takrîr-i da'vâ idüp mahmiyye-i mezbûrede olan koyunın ve sığrın ayak bâcı kadîmden bizim mukâta'amıza tâbi' iken mezbûrlar fuzûlen müdâhale iderler su'âl

olunup men' olunmaları matlûbumuzdur didiklerinde gıbbe'ssu'âl mezbûrlar müdâhale itdiklerin ikrâr idüp lâkin biz tasarruf ide gelmişizdir deyüp minvâl-i meşrûh üzre mezbûrlardan berât taleb olundıkda berâtları olmadığını i'tirâf idüp müdde'iyyûn-ı mezbûrûnın berâtlarında musarrah ve mu'ayyen olmağın ta'arruzdan men'-i birle mâ-vaka'a ketb olundı tahrîren fi'l-yevmi's-sâdis ve'l-'işrîne min Cumâdelevvel sene seb'a ve 'işrîne ve elf

Şühûd

Hasan Çelebi bin Ahmed, Yusuf Beşe bin Abdullah, Hamza bin Duacı, Mustafa, Murad bin Mehmed.

65 - 1618 (1027) İstanbul 3: 39b/3 Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'daki su taşıyıcılarının şeyhi olan Ali Dede ile taifenin önde gelenleri, taifeye yiğitbaşı olarak tayin olunan İslam ile birlikte mahkemededirler. Taife üyeleri, geleneğe göre (kadîmü'l-eyyâmdan [berü]) taifeye yiğitbaşı seçilenlerin kendilerine ziyafet verdiğini belirterek İslam'dan da bu geleneği yerine getirmesini istediklerini belirtirler. İslam ise taife üyelerine 1700 akçe para harcadığını belirterek bu paranın kendisine verilmesi halinde yemek ısmarlayacağını söylemiştir. Böylece tarafların arası açılmıştır. Şimdi mahkemede bulunan iki taraf da söz konusu isteklerinden vazgeçtiklerini belirtirler. Mahkeme de tarafların bu sözlerini sicile kaydeder.

The notables of the water carriers (saka) in İstanbul and their sheikh Ali Dede appear in court with their newly appointed guild regulator (yiğitbaşı) İslam. The tradesmen state that, customarily (kadîmü'l-eyyâmdan [berü]), the new guild regulator has organized a feast. They want İslam to do the same. For his part, İslam says that because he has already spent 1700 akçe on guild members, he will agree to organize a feast only if his expenses are reimbursed. The two sides are thus in disagreement. Now, in court, both sides retract their demands. The court registers the testimonies of the parties.

Mahmiyye-i İstanbul'da arka sakası tâ'ifesinin şeyhleri olan Ali Dede ibni Mehmed ve tâ'ife -i mezbûreden Mahmud bin Muharrem ve Ahmed bin Ali ve Mahmud bin Eyne Bey ve Bünyad bin Receb ve İbrahim bin Murtaza ve Veli bin Kalender ve Maden bin Şaduman ve Zülfikar bin Bayram ve Mustafa bin Süleyman ve Mustafa bin Hüseyin ve Karaveli ibni Yahşi ve Musa bin Hasan ve Kaya ibni Hızır ve Abdülcelil bin Hüseyin ve Kavli bin Mustafa ve Mustafa bin Şaban ve Şaban bin Nasuh bin Şaduman ve Bayram bin Hasan ve İlyas bin Mustafa ve murad bin Abdullah nam kimesneler meclis-i şer'-i şerîfde hâlen savb-ı şer'den tâ'ife -i mezbûrenin yiğitbaşıları ta'yîn olunan sâhibü'l-kitâb el-Hâc İslam bin Mehmed mahzarında her biri ikrâr-ı tav'î ve takrîr-i kelâm idüp kadîmü'l-eyyâmdan tâ'ife mize yiğitbaşı nasb olundukda kazgan kaynadup bizi ziyafet idegelmişlerdir sen dahi bizi ziyâfet eyle deyü mezbûr el-Hâc İslam'a teklîf itdiğimizde mezbûr dahi harc-ı ma'kûlünüze sizin ma'rifetiniz ile bin yedi yüz akçe harc itmişidim meblağ-ı merkûmı bana edâ idin sizi ziyâfet ideyin dimekle mâbeynimizde nizâ' vâki' olmuşidi el-hâletü hâzihî mezbûr el-Hâc İslam meblağ-ı merkûm bin yedi yüz akçeyi bizden talebden ferâğ itmeğin biz dahi mezbûr el-Hâc İslam'dan ziyâfet talebinden ferâğ eyledik didiklerinde mezbûrları ikrar-ı meşrûhlarında mezbûr el-Hâc İslam vicâhen tasdîk ve meblağ-ı merkûmeyi merkûmlardan talebden ferâğ itdüğin tahkîk itmeğin mâ-hüve'l-vâki' gıbbe't-taleb ketb olundı ve tahrîr olundı tahrîren fi'l-yevmi's-sâdis ve'l-'işrîne min Cumâdelûlâ li-sene seb'a ve işrîne ve elf

Şühûd

Murad bin Halil, Hasan Çelebi ibn Ahmed, Bayram bin İbrahim, Yusuf bin Bayram, Halil bin İbrahim ve gayruhum.

66 - 1618 (1027) İstanbul 3: 55a/3 Tescil işlemi / *Registration*

Havyarcılar taifesinin önde gelen Hıristiyanları, Recep ile birlikte mahkemeye gelirler. Havyarcılar, daha önce kendilerine kethüda tayin edilen Himmet'in görevini yapamadığını belirterek ye-

rine Recep'in tayin edilmesini isterler. Mahkeme de Recep'i havyarcıların kethüdası olarak tayin eder.

The Christian notables of the caviar tradesmen are in court with Recep. The caviar tradesmen state that Himmet, appointed as their steward (kethüda), is performing poorly. They want Recep appointed in his place. The court appoints Recep as the steward of the caviar tradesmen.

Havyarcılar tâ'ifesinden Manol veled-i İstemad ve Dimo veled-i Andriye ve Preşkova veled-i Yorgi ve Nikola veled-i Efradi ve İstati veled-i Aleksi ve sâ'irleri meclis-i şer'de Receb bin Mahmud mahzarında her biri ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp mezbûr Receb bizim kethüdâmız iken hâlen Himmet bin Pîrî nam kimesne dîvân-ı âlî tarafından buyuruldı-yı şerîf ile kethüdâlığı alup lâkin hizmet-i mezbûrenin uhdesinden gelemeyüp hizmet-i mezbûre mu'attal kalmağın merkûm Receb hizmet-i mezkûrenin uhdesinden gelmeğin kıbel-i şer'den kethüdâ nasb olunmasın taleb iderim didiklerinde merkûm Receb kethüdâ nasb olunup ol dahi hizmet-i lâzimesin edâya müte'ahhid olmağın mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı hurrire fi'l-yevmi'r-râbi' min şehri Recebi'l-mürecceb li-sene seb'a ve 'işrîne ve elf

Şühûd

El-Hâc Ali bin Abdullah, Mustafa bin Osman ser-bölük, Mustafa bin Hamza, Yusuf bin Bayram.

67 - 1618 (1027) İstanbul 3: 56a/1 Dava / *Adjudication*

İstanbul kalaycılarının kethüdası İbrahim ile yiğitbaşısı Abdi ve taifenin ileri gelenleri, üç Mısırlı kıpti, Solak, Timur ve Şaban karşısında mahkemeye çıkarlar. Geleneğe göre (kadîmü'l-eyyâmda) İstanbul'daki kalaycı esnafının işini dükkânda yaptığını belirten kalaycılar, adı geçen Mısırlıların mahallelerde gezerek sokaklarda kalaycılık yapmasından şikâyetçi olurlar. Bu kişiler dükkânlarının

olmamasını bahane ederek, kalaycıların ödediği vergileri de ödememektedirler. İstanbul kalaycıları, mahkemeye İstanbul'da kalaycılık yapanların dükkânda çalışmaları gerektiğini belirten bir emr-i şerif belgesi sunarlar. Belgeyi inceleyen mahkeme, söylenilenler ile belgenin içeriğinin örtüştüğünü onaylayarak Mısırlı seyyar kalaycılara görüşünü sorar. Mısırlı kalaycılar, İstanbul'da sadece üç ay kaldıklarını, bu nedenle işlerini seyyar yaptıklarını ve vergi ödemediklerini söylerler. Sonuç olarak mahkeme, sunulan belgenin hükmünü onaylayarak kalaycılık yapan herkesin dükkân açmak zorunda olduğuna karar verir.

The notables of İstanbul's tinsmiths (kalaycı), their steward (kethüda) İbrahim, and guild regulator (yiğitbaşı) Abdi sue Solak, Timur and Şaban, all Copts. The tinsmiths state that customarily (kadîmü'l-eyyâmda) they work in their stores. The Copts in question, they complain, have been working on the streets, moving from one neighborhood to another. In addition, they have been avoiding taxes on the ground that they do not have stores. The tinsmiths present to court a Sultanic order (emr-i şerif) documenting that İstanbul's tinsmiths are to work in stores. Examining the document, the court determines that their testimonies are consistent with the document. The court then asks the Coptic tinsmiths for their side of the story. They state that they have been in İstanbul for only three months. For that reason, they say, they have been working on streets and have avoided paying taxes. In conclusion, the court confirms the validity of the Sultanic order and decides that every tinsmith should work in a store.

Mahmiyye-i İstanbul'da olan Kalaycı tâ'ifesinin kethüdâsı İbrahim bin Hızır ve yiğitbaşı Abdi bin Hasan ve ihtiyâr üstâdlardan Ali bin Osman ve el-Hâc Receb bin Veli ve Hasan bin Mehmed ve Halil bin Mustafa ve Hüseyin bir Oruç ve Ali bin Abdullah ve sâyirleri meclis-i şer'-i şerîfde kıbtî tâ'ifesinden Solak bin Ramazan ve Timur bin Arab ve Şaban bin Abdullah mahzarlarında takrîr-i kelâm idüp kadîmü'l-eyyâmdan mahmiyye-i mezbûrede olan ka-

laycılar dükkânda oturup kalaya muhtâc olan eşyâyı alup getürüp dükkânlarda kalayladır idi hâlen merkûmûn kıbtîler olıgelene muhâlif dükkâna geçmeyüp mahallât arasında gezüp kalaya muhtâc olan eşyâyı mahallelerde kalaylayup bizim kâr u kesbimize mâni' olduklarından gayrı biz ehl-i dükkan değiliz deyü vâki' olan tekâlifi bizimle edâ itmekden imtinâ' itdikleri ecilden men' olunup sâyir üstâdlar gibi dükkânda iclâs olunmaları içün elimizde emr-i şerîf vardır deyü ibrâz idüp nazar olundıkda mazmûn-ı sa'âdet-makrûnı takrîrlerine muvâfık bulunmağın mezkûrûn kıbtîler istintâk olundıklarında biz İstanbul'da ancak üç ay mütemekkin oluruz dükkânda oturamazız ve vâki' olan tekâlifi dahi edâ idemeziz didiklerinde tâ'ife -i mezbûrenin yedlerinde olan emr-i cihân-mutâ' mûcebince mersûmûn kıbtîlere kalaycılık idersenüz siz de sâyir üstâdlar gibi dükkanda işleyin deyü tenbîh olunup mâ-hüve'l-vâki' gıbbe't-taleb ketb olundı hurrire fi'l-yevmi't-tâsi' ve'l-'işrîne min Cumâdelâhire li-sene seb'a ve 'işrîne ve elf

Şühûd

İsmail Ağa bin Abdullah, Mehmed bin Timur, Mahmud bin Hızır, Murad bin Mehmed ve gayruhum.

68 - 1618 (1027) **İstanbul 3: 62b/3** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'un çömlekçi taifesinin kethüdaları olan Hüseyin, yiğitbaşıları Ahmet ve taifenin kimi ileri gelenleri ile Dimetokalı Recep ve Abdullah birlikte mahkemededirler. Recep ve Abdullah, Dimetoka'dan İstanbul'a satmak için arabalarıyla bardak getirmişlerdir. Bu kişilerin bardakları yüksek fiyattan satmak istemesi üzerine, çömlekçiler buna karşı çıkmışlardır. Daha sonra taraflar anlaşarak bardakların satış fiyatını belirlemişlerdir. Yapılan anlaşmaya göre Recep ve Abdullah getirdikleri ayaklı bardağı 2,5 akçeden, iki kulplu bardağı da 2 akçeden satacaklardır. Şimdi çömlekçiler mahkemede yapılan bu anlaşmanın tescil edilmesini isterler. Mahkeme de Recep ve Abdullah'ın onayından sonra yapılan anlaşmayı tescil eder.

Some notables of İstanbul's potters (çömlekçi), their steward (kethüda) Hüseyin, and guild regulator (yiğitbaşı) Ahmet are in court with Recep and Abdullah from Dimetoka. Recep and Abdullah brought from Dimetoka cups (bardak) to sell in İstanbul. The potters of İstanbul complain that they are charging an excessively high price for their cups. Then the sides agree upon fair prices. According to the agreement, Recep and Abdullah will charge 2.5 akçe for a wine cup and 2 akçe for a cup with double handles. Now the potters want the court to register the agreement. With Recep and Abdullah's approval, the court registers the agreement.

Mahmiyye-i İstanbul'da çömlekciler tâ'ifesinin kethüdâları olan Hüseyin bin Ramazan ve yiğitbaşıları Ahmed bin Hamza ve tâ'ife -i mezbûreden Ahmed bin Mahmud ve Hasan Beşe bin Abdullah ve sâ'irleri mahfil-i kazâda Dimetoka'dan mahmiyye-i mezbûreye araba ile furuht itmek içün bardak getüren Receb [ve] Abdullah mahzarında takrîr-i kelâm idüp mezbûrlar getürdükleri bardağı ziyâde baha ile bey' murâd itmeğin hâlen üstâdlarımız mezbûrlar ile bir yerde cem' olup getürdükleri ayaklı bardağı ikişer buçuk akçeye ve iki kulplu bardağı ikişer akçeye olmak üzre ittifâk eyledik vech-i merkûm üzre olan ittifâkımız tescîl olmasın taleb ideriz didiklerinde mezbûrân arabacılar dahi mezbûrları [...] tasdîk itmeğin vech-i merkûm tarafeyne tenbîh olunup tecâvüzden men'-i birle mâ-hüve'l-vâki' gıbbe't-taleb ketb olundı tahrîren fi'l-yevmi's-sâmin ve'l-'işrîne min Cumâdelâhire li-sene seb'a ve 'işrîne ve elf

Şühûd

Süleyman bin Abdullah, Yusuf bin Abdullah, Mustafa bin Mehmed, Musa bin Veli, ve Osman bin Ömer.

69 - 1618 (1027) **İstanbul 3: 86a/1** Tescil işlemi / *Registration*

Silahtar Mehmet Bey, başdefterdar Abdülkerim Efendi'nin kölesi ve vekili olan Ahmet Bey ile birlikte mahkemeye gelir. Meh-

met Bey, beş yıl önce sığır kasaplığı kethüdalığını üç yıllığına üstlenmek istemiş, karşılığında da hazineye yıllık 10.000 akçeden toplam 30.000 akçe vermeyi kabul etmiştir. Paranın 10.000 akçesini peşin ödeyerek göreve başlayan Mehmet Bey'e kasap esnafından bir grup, bu uygulamanın geleneklere aykırı olduğu (bu âna değin ola gelmemişdir) gerekçesiyle karşı çıkmış ve Mehmet Bey'i engellemişlerdir. Mehmet Bey, ödemiş olduğu 10.000 akçeyi başdefterdar Abdülkerim Efendi'den istemiş, o da durumun mahkemece tescil ettirilmesi için vekili Ahmet Bey'i mahkemeye göndermiştir. Mahkeme, sığır kasabı esnafından seçkin bir gruba konuya ilişkin görüşlerini sorar. Onlar da Mehmet Bey'in ifadesi doğrultusunda görüş bildirir. Mahkeme esnafın ifadesini sicile kaydeder.

Sword-bearer (Silahtar) Mehmet Bey is in court with Ahmet Bey, legal agent and slave of Minister of Finance (başdefterdar) Abdülkerim Efendi. Five years earlier Mehmet Bey wanted to become the steward (kethüda) of the cattle butchers for three years by paying the treasury 10,000 akçe per annum, or a total of 30,000 akçe for three years. Paying 10,000 akçe in advance, he took the post. However, on the grounds that the appointment conflicts with tradition (bu âna değin ola gelmemişdir), a group of butchers blocked Mehmet Bey's operations. He then tried to get back his 10,000 akçe advance payment from minister of finance Abdülkerim Efendi. The minister then sent his legal agent Ahmet Bey to court for the situation to be registered. The court questions a group of distinguished cattle butchers, who corroborate Mehmet Bey's account. The court registers the testimony of the butchers.

İşbu hâmilü'l-kitâb Silahdârlar zümresinden fahru'l-akrân Mehmed Bey ibn Hüsün meclis-i şer'-i şerîfde hâzır olup takrîr-i kelâm ve ta'bîri ani'l-merâm idüp 'umdetü erbâbi'l-mecdi ve'l-ikbâl üsvetü ashâbi'l-'izzi ve'l-yakîn câmi'u vücûhi'l-emvâl âmiru'l-hazâyin bi-ahseni'l-a'mâl 'atebe-i 'aliyyede bi'l-fi'l başdefterdâr

olan Abdülkerim Efendi tarafından bâkî kullarından olmağla husûs-ı âti'z-zikr içün vekîl ve mübâşir olan Ahmed Bey ibn Mustafa nâm gulâm-ı şâhî mahzarında takrîr-i kelâm ve ta'bîri ani'l-merâm idüp târîh-i kitâbdan beş sene mukaddem sığır kassâblığı kethüdâlığına tâlib olduğumda üzerimde üç sene durmak üzre bu hıdmet mukâbelesinde bana 'âid rüsûmdan cânib-i beytü'l-mâle be-her sene onar bin akçe virmeği müte'ahhid ve on bin akçesin henüz hıdmete mübâşeret itmeğin ber-vech-i peşîn dâhil-i hazîne idüp zabta şürû' eyledüğimde yine kassâblardan ihtiyâr üstâdlar içün bu âna değin bu tarîk ile kethüdâ ola gelmemişdir istemezüz deyü ittifâk itmekle zabtı müyesser olmayup on bin akçem bî-vech-i şer'î hazînede kalup hâlen hazîne-i 'âmireden ahz içün nâzır ve zâbıt-ı beytü'l-mâl sâlifü'z-zikr Abdülkerim Efendi'den taleb itdüğimde hâl bu minvâl üzre olduğunı ehl-i vukûfdan su'âl içün mezbûrı taraflarından ta'yîn buyurdılar didikde gıbbe's-su'âl işbu hâzırûn-ı bi'l-meclis olan Musa bin Ali ve es-Seyyid Hamza bin es-Seyyid Hasan ve Ömer Efendi bin Hızır ve Mustafa Çelebi ibn Abdünnebi ve Yusuf bin Abdi ve Bayezid bin Abdürrezzak ve Yusuf bin Abdurrahman nâm kimesneler makâm-ı kazâya hâzırûn olup gıbbe'l-istintâk her biri cevâb virüp fi'l-vâki' târîh-i mezbûrdan be-her sene on bin akçeden üç senede otuz bin akçeye merkûm Mehmed Bey'i sığır kassâblığı kethüdâlığı içün müte'ahhid oldukda ber-vech-i peşîn on bir bin akçesin dahil-i hazîne eyleyüp zabta şürû' eyledüğimde yine kassâblardan ihtiyârlar icmâ' ve ittifâk idüp bu minvâl üzre bize kethüdâ ola gelmemişdir deyü hücûm itdiklerinde âhara tevcîh olunup merkûm Mehmed Bey'i dahl ve vaz'-ı yed itmedi deyü alâ tarîki'ş-şehâde ihbâr itdiklerinde mâ-vaka'a kayd şüd fi'l-yevmi's-sâdis 'aşere min Şevvâl sene seb'a ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Ahmed [...], Yusuf bin Mehmed, Osman bin Mustafa, Ahmed bin Mehmed, Hasan bin Ahmed, Mustafa Serbölük, Hasan Çelebi ve gayruhum.

70 - 1618 (1027) **İstanbul 3: 89a/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

İstanbul'da, Büyükkaraman yakınlarındaki çarşının kethüdası Hasan ve bu çarşının ayakkabıcı esnafı, Yeni Cami yakınlarında kurulmuş olan çarşının kethüdası olan Ömer ile o çarşının ayakkabıcılarıyla daha önce mahkemeye çıkmıştır. Bu mahkemede her iki çarşının ayakkabıcıları, çarşılarında ne tür ayakkabılar satabilecekleri konusunda anlaşmışlar ve mahkeme taraflara saptadıkları kuralları belgeleyen hüccetler vermiştir. Ancak, daha sonra kethüda Hasan ve çarşısındaki ayakkabıcı esnafı, padişaha yazdıkları dilekçeyle diğer çarşıdaki ayakkabı esnafının varılan anlaşmaya uymadıklarını ileri sürmüşlerdir. Padişah İstanbul kadısına gönderdiği fermanla, Yeni Cami yakınlarındaki çarşı esnafının söz konusu hüccette yazılı kurallara uygun satış yapmalarını sağlamasını emrediyor.

Hasan, steward (kethüda) of a market near Büyükkaraman, İstanbul, and a group of that market's shoe makers had earlier been to court with Ömer, steward of a market near Yeni Cami (New Mosque), and the latter market's shoe makers. The shoe makers of the two markets have reached an agreement regarding the types of shoes each side would sell, and they have received hujjets documenting the agreement. Later, steward Hasan and his shoe makers petitioned the Sultan on the grounds that the tradesmen of the other market have been breaking the agreement. This imperial decree (ferman) orders the judge of İstanbul to make the tradesmen of the market near Yeni Cami comply with the hujjet.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn hüccetü'l-hak ale'l-halk ecma'în vâris-i 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ İstanbul kâdısı zîdet fezâyiluhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki dârendegân-ı fermân-ı hümâyûn bazâristân kurbünde vâki' kavvâflar kethüdâsı olan Hacı Ah-

med ve Karaman-ı Kebîr kurbünde vâki' arasta kethüdâsı olan Hasan ve sâyir kavvâfîn tâyifesi südde-i sa'âdetime gelüp şöyle 'arzıhâl eylediler ki bundan akdem câmi'-i cedîd kurbünde ihdâs olan arasta kethüdâsı Ömer ve sâyir kavvâflar ile şer'-i şerîfe varup bunların arastalarında beyâzdan gayrı basma papuc ve mest ve ütisiz [?] kırmızı ve sarı ve âsümânî [...] on yaşına varınca papuc ve mest bey' olunup on yaşından [...] bunların çârşularında bey' ü şirâ olunmamak üzre mâ-beynlerinde kavl ve şart olunup vech-i meşrûh üzre ellerine hüccet-i şer'iyye virilüp mûcebince bu âna değin 'amel olunur iken hâlen mezbûrlar kavl-i şartlarında rücû' idüp hüccet-i şer'iyyeye mugâyir girü âsümânî ve kırmızı ve sarı papuc ve mesti biz satalım siz satman deyü ta'addî eylediklerin bildirüp men' ve def' itdirilüp bu bâbda mukaddemâ virilen hüccet-i şer'iyye mûcebince 'amel itdirilmek bâbında [...] ricâ eyledikleri ecilden buyurdum ki hükm-i şerîfim ile vardıklarında mezbûrân kavvâf tâyifesini meclis-i şer'a ihzâr idüp göresiz fi'l-vâki' husûs-ı mezbûr mukaddemâ şer'le görilüp mâ-beynlerinde vech-i meşrûh üzre kavl ve şart olunup hilâfına cevâz gösterilmemek üzre bunların ellerine hüccet-i şer'iyye virilmişiken hâliyâ rücû' idüp gîr ve kırmızı ve sarı ve âsümânî papuc ve mesti biz satalım sit siz satman deyü ta'addî eyledikleri vâki' ise câyiz değildir ellerinde olan hüccet-i şer'iyyeleri mûcebince mezbûrları men' ve def' idüp emrim üzre kırmızı ve sarı ve âsümânî zenne papuc ve mesti girü bunlara bey' ü şirâ itdüresiz min ba'd hüccet-i şer'iyyelerine mugâyir mezbûrları dahl ve ta'arruz itdirmeyisez şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fî evâhiri şehri Recebi'l-müreccb sene seb'a ve 'işrîne ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye

71 - 1618 (1027) **İstanbul 3: 89b/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Çukur Hamamı Mahallesi'nde bulunan bir vakıf fırınını kapıağası olan Mehmet kiralamıştır. Daha önce bu fırında ve başka fı-

rınlarda belirlenen narhın dışında ekmek üretilmiş ve padişah bunun engellenmesine yönelik bir emr-i şerif göndermiştir. Mahalle sakinlerinden eski Mısır kadısı olan Mehmet ve mahallenin ileri gelenleri padişaha bir aracı göndererek söz konusu emr-i şerifin yeniden gönderilmesini istemişlerdir. Padişah, İstanbul kadısına gönderdiği emr-i şerif ile daha önce yazılmış olan emr-i şerife uyulmasını ve mahkemece belirlenen narhın dışına çıkılmamasını emrediyor.

Mehmet, chief white eunuch of the palace (kapıağası), has rented a waqf bakery in the Çukur Hamamı neighborhood. Earlier, this bakery and others have sold bread at a price above the price ceiling (narh), and the Sultan sent a Sultanic order (emr-i şerif) to prevent such behavior. Mehmet, a resident of the neighborhood and former judge of Egypt, and other neighborhood residents have sent a mediator to the Sultan requesting a renewal of the Sultanic order in question. This Sultanic order sent to the judge of İstanbul instructs people to comply with the previous Sultanic order and the price ceiling on bread.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn hüccetü'l-hak ale'l-halk ecma'în vâris-i ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ İstanbul kâdısı zîdet fezâ'ilehû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki mahmiyye-i mezbûrede vâki' Çukur Hammâmı Mahallesi sâkinlerinden olup sâbıkan Mısır kâdısı olan efdalü'l-kuzâti'l-müslimîn mevlânâ Mehmed zîdet fezâilehû ve mahalle-i mezbûrede olan 'ulemâ-i 'izâm ve meşâyih-i kirâm südde-i sa'âdetime muhzır gönderüp hâlen kapu ağası olan mefâhirü'l-havâs ve'l-mukarrebîn ve mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtîn Mehmed dâme 'uluvvuhûnun icâresinde olmağla mahalle-i mezbûrede olup vakf olan ekmek furununda kırk elli yıldan berü beyâz ekmek işleyü gelmiş iken âhar furunlarda ba'zı furûn noksan üzre işlemeğe men' olunup mezbûr furunda dahi eksik işler kıyâs ile men' olunup mahalle-i mezbûre a'yânına gadr olmağla zikr olunan furunda işleyenler noksân üzre işleyüp kadîmden harc-ı ek-

mek narhından yirmi beş dirhem tefâvüt üzre kuzât-ı sâbıkadan ellerinde olan temessükleri mûcebiyle mahalle-i merkûmede müddet-i medîde beyâz ekmek işleyüp ahâlî-i mezbûreye nâfi' olduğın bildükleri ecilden kadîmden vech-i meşrûh üzre harc-ı ekmek narhından yirmi beş dirhem tefâvüt üzre beyâz ekmek işlenmek bâbında merhûm ve mağfûrün-leh hudâvendigâr tâbe serâhu zamânında emr-i şerîf virilüp hâlen tecdîd olunmak ricâ itmeğin mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince 'amel olunmak emr idüp buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre virilen emr-i sâbık mûcebince 'amel idüp zikr olunan furunda kadîmden ne vechile beyâz ekmek işlenü gelmişse girü ol vechile beyâz ekmek işledüb hâricden kimesne min ba'd dahl itdirmiyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fî evâhiri şehri Cumâdelâhire sene seb'a ve 'işrîne ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûsa

72 - 1618 (1027) **İstanbul 3: 92b/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Sultan Ahmet Han Camisi Vakfı'nın mütevellisi, padişaha bir dilekçe yazarak önceden caminin etrafındaki vakıf dükkânlarını ayakkabıcıların kullanmasını emreden bir emr-i şerif yazıldığını, ancak ayakkabıcıların çarşıyı dolduramadığını ve çarşının büyük ölçüde boş kaldığını belirtmiştir. Mütevelli, bu konuda bilirkişilere danıştığını ve sonuçta cizyecibaşına bağlı bütün sanatkârların gelmeleri durumunda çarşının dolacağı yönünde görüş birliğine vardıklarını belirtmiştir. Mütevelli ayrıca, bu çarşı dışında hiçbir yerde 7-40 yaş arası kişilere ayakkabı satılmaması ve satanlara para cezası (cerime) kesilmesi yönünde bir emr-i şerif yazılmasını istemiştir. Sonuçta padişah, İstanbul kadısına mütevellinin istekleri yönünde bir emr-i şerif gönderiyor.

The mutawalli of the Sultan Ahmet Han Mosque Waqf petitions the Sultan stating that an earlier Sultanic order (emr-i şerif)

restricted the use of waqf stores around the mosque to shoe makers. However, because there are too few shoe makers, the market remains mostly vacant. The mutawalli consults experts, who decide that all craftsmen tied to the chief poll tax collector (cizyecibaşı) should work in the market. He also requests a Sultanic order (emr-i şerif) forbidding the sale of shoes to people those between 7 and 40 years of age, and imposing a monetary fine (cerime) on those who do. The Sultan sends a Sultanic order to the judge of İstanbul in accordance with the mutawalli's requests.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn huccetü'l-hak 'ale'l-halk ecma'în vârisü 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ İstanbul kâdısı dâme fezâ'ilehû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki merhûm ve mağfûrün-leh babam Sultan Ahmed Hân 'aleyhi'r-rahmeti ve'l-gufrân câmi'-i şerîfinin evkâfı mütevellîsi tarafından südde-i sa'âdetime 'arzıhâl sunılup zikr olunan câmi'-i şerîfin etrâfında olan kârgîr dükkânlarda saray mesti ve papuc furuht idenler iskân ideler deyü emr-i şerîf virilüp haffâflardan her birinden beşer nefer kimesne zikr olunan dükkânlara ta'yîn olundukda cümle çarşu ma'mûr olmayup nice dükkân hâlî kalmağın ehl-i vukûf ile müşâvere olundukda hâssa cizyecibaşı cemî'-i hirfeti ile dükkânlara geldüği takdîrce ma'mûr ve âbâdân olur deyü haber virmekle cizyecibaşı cümle tevâbi'i ile gelüp lâkin zikr olunan dükkânlardan gayrı yerde İstanbul içinde yedi yaşından kırk yaşına varınca dikilen saray mesti ve papuc satılmayup eğer satılur ise cerîmeleri alınup ve bu husûsa İstanbul muhâsebe ağası olanlar mübâşir olmak üzre emr-i şerîf virilmesin ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre 'amel olunmak fermânım olmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda bu husûsa mukayyed olup dahi vech-i meşrûh üzre 'amel eyleyüp zikr olunan dükkânlardan gayrı yerde İstanbul içinde saray mesti ve papuc satdırmayup muhkem tenbih [ve] te'kîd eyleyisiz ve bu bâbda İstanbul'da muhtesib ağası olanlar mübâşir olup ba'de't-tenbih işlemeyüp 'inâd ve muhâlefet idenlerin cerîmeleri alınup emr-i şerîfimin icrâsında sa'y ve ih-

timâm eyleyesiz zikr olunan dükkânların ma'mûr ve âbâdân olması mühimmâtdandır âna göre mukayyed olup sa'y-i cemîl ola şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın tahrîren fî evâsıtı Cumâdelûlâ sene seb'a ve 'işrîne ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye

73 - 1618 (1027) **İstanbul 3: 95b/3** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Seyyit Mehmet saraya sunduğu dilekçede, İstanbul yaya sucularının (saka) İsa'dan boşalan kethüdalığında görevlendirilmesini rica etmektedir. Saray tarafından Seyyit Mehmet'in yaya sucular kethüdası olarak tayin edildiğini bildiren berat.

Seyyit Mehmet petitions the palace requesting to serve as the steward (kethüda) of İstanbul walking water carriers (saka), a position formerly filled by İsa. This is the imperial appointment (berat) stating that Seyyit Mehmet is appointed as the steward of walking water carriers.

Piyâde sakalar kethüdâsının beratıdır

İstanbul kâdısı olan akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn mevlânâ Seyyid Mehmed zîdet fezâ'ilehu südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp mahrûsa-i İstanbul'da piyâde sakalar kethüdâsı olan Ali oğlu İsa sılasına gitmekle kethüdâlığı mahlûl olmağın yine tâ'ife -i mezbûreden Ali oğlu dârende-i fermân-ı hümâyûn Mehmed içün hizmet-i mezbûre uhdesinden gelmeğe kâdirdir deyü kethüdâlığı mezbûra virilmek ricâsına arz itmeğin bu nişân-ı hümâyûn-ı izzetmakrûnı virdüm ve buyurdum ki ba'de'l-yevm mahrûsa-i mezbûrede piyâde sakalar kethüdâsı olup şol ki vezâyif-i hidemâtı piyâde sakalar kethüdâlığındır kadîmden olıgeldüği üzre mü'eddâ kıla ve hâne avârızından ise vire ol bâbda hiç âhar mâni' ve dâfi' olmaya şöyle bileler alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar tahrîren fi'l-yevmi's-sâmin 'aşere min Cumâdelâhire li-sene seb'a ve 'işrîne ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye

74 - 1618 (1027) **İstanbul 3: 96a/1** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul ipek üreticilerinin (kazzazlar) kethüdası Mehmet Bey, yiğitbaşıları Mustafa ve Yahudi ipek üreticilerinin kethüdası İlya birlikte mahkemededirler. İpek üreticileri, İstanbul'da ham ipek satışı yapan dellalların boş olan kethüdalığına, Robin isimli Yahudiyi kethüda tayin etmek istemektedirler. Mahkeme bu tayine izin vererek işlemi tescil eder.

Mehmet Bey, the steward (kethüda) of silk producers (kazaz) in İstanbul, and Mustafa, the the guild regulator (yiğitbaşı), are in court with İlya, steward of Jewish silk producers. All of these silk producers want to appoint Robin, a Jew, as steward of the raw silk traders (dellal) in İstanbul. The court gives permission for the appointment and registers it.

Mahmiyye-i İstanbul'da vâki' kazzâzlar kethüdâsı olan Mehmed Bey bin İsmail ve yiğitbaşıları Mustafa bin Kasım ve sâ'irleri ve Yahudi kazzâzlarının kethüdâları İlya veled-i Hafas nam kimesneler meclis-i şer'-i şerîfde takrîr-i kelâm idüp mahmiyye-i mezbûrede vâki' [...] içinde ve taşrasında ham ipek furuht iden dellâllar kethüdâları olmamağın beynlerinde ihtilâlden hâlî olmadıkları ecilden İzdin Cemâ'ati'nden Robin veled-i Haron nam Yahudiyi ittifâkımız ile ham ipek bey' iden dellâllara kethüdâ nasb olunmasın taleb ideriz didiklerinde cânib-i şer'den mezbûr Robin kethüdâ olmağa icâzet virüp mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi' min Cumâdelûlâ li-sene seb'a ve 'işrîne ve elf

Şühûd

Sinan bin Abdi, Mehmed bin Cafer, Hüseyin bin Mustafa, Hasan Çelebi [bin] Murad.

75 - 1617 (1026) **Galata 42: 4a/2** Tescil işlemi / *Registration*

Galata İskelesi'nde Yağkapanı'ndan Azapkapı'ya kadar olan bölgede işleyen mavnacılar (sandalcılar) taifesinden bir grup mah-

kemeye gelirler. Taife üyeleri, kethüdaları Hacı Ömer'den işini iyi yapmadığı ve kazançlarına engel olduğu gerekçesiyle şikâyetçi olurlar. Grup üyeleri Hacı Ömer'in yerine Hacı Ahmet'in kethüda tayin edilmesini isterler. Mahkeme de Hacı Ahmet'i mavnacıların yeni kethüdası tayin eder ve belgesini kendisine verir.

A group of bargemen (mavunacı) operating between Yağkapanı and Azapkapısı and based at the Galata Port goes to court. The tradesmen complain that their steward (kethüda) Hacı Ömer is incompetent and is harming their profitability. Instead of Hacı Ömer, they want Hacı Ahmet to be appointed steward. The court appoints Hacı Ahmet as the new steward of the bargemen and gives him a document certifying the appointment.

Mahmiyye-i Galata iskelesi'nde yâğ kapânından Azeb Kapusı'na değin İstanbul'da işleyen mavunacılar tâ'ifesinden el-Hâc Süleyman bin Mehmed ve Mehmed bin Abdülvâhid ve el-Hâc Hasan ibn el-Hâc Ali ve Mehmed bin Abdülkâdir ve Deyyan bin Süleyman ve Davud bin el-Hâc Ömer ve Mehmed bin Yunus ve sâ'irleri bâ cem'ihim meclis-i şer'-i şerîfde işbu râfi'ü'l-kitâb el-Hâc Ahmed bin Musa nam kimesne mahzarında her biri takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i ani'l-merâm idüp hâlen kethüdâmız olan el-Hâc Ömer bin Ali nam kimesne beynimizde cârî olan hıdmet-i kethüdâlıkda tekâsül idüp ve her birimizin nevbeti oldukda bî-vech akçelerimiz alup kâr ü kesbimize mâni' olmakdan hâlî olmamağın yerine mezbûr el-Hâc Ahmed her vechile mahall ve müstahikk ve müstakîm ve ehl-i vukûf kimesne olmağın beynimizde cârî olan umûra cânib-i şer'den kethüdâ nasb olunmak cümlemizin ittifâkı ile matlûbdur didiklerinde talebleriyle mezbûr el-Hâc Ahmed vech-i muharrer üzre umûrlarına kethüdâ nasb olunup ol dahi hizmet-i kethüdâlığı kabûl itmeğin işbu hurûf yedine vaz' olundı tahrîren fi'l-yevmi'l-hâdî ve'l-'işrîne min şehri Rebî'ilevvel li-sene sitte ve 'işrîne ve elf

Şühûd

El-Hâc Abdullah bin İbrahim, Abdülvâhid bin Mustafa, Receb bin Aydın, Şaban bin Hamza ve gayruhum.

76 - 1617 (1026) **Galata 42: 50a/5** Dava / *Adjudication*

Ekmekçi Nikola, ekmekçi Yani karşısında mahkemeye çıkar. Nikola, Yahya Kethüda Vakfı'ndan peşin kira ve günlük 30 akçeye bir dükkân kiralamış olduğunu ve bu dükkânı mütevellinin izniyle 35.000 akçeye Yani'ye devrettiğini söyler. Nikola, Yani'den 10.700 akçe aldığını, ancak Yani'nin geri kalan 24.300 akçeyi ödemediğini ileri sürer. Yani'ye görüşü sorulduğunda, söz konusu dükkânı 35.000 akçeye aldığını ve 10.700 akçesini ödediğini doğrulamakla birlikte, mütevellinin de izniyle söz konusu dükkânı almaktan vazgeçtiğini, dolayısıyla Nikola'nın 10.700 akçeyi kendisine geri vermesi gerektiğini ileri sürer. Nikola, bu durumdan mütevellinin haberi olmadığını söyler. Mahkeme ise, fesih işleminin mütevellinin izni olmadan da gerçekleşebileceğine karar verir. Sonuçta davacı Nikola, 10.700 akçeyi Yani'ye geri vermesi konusunda uyarılır.

Bread maker Nikola sues another bread maker, Yani. The former states that he has rented a store from the Yahya Kethüda Waqf for an advance payment and a daily rent of 30 akçe. He has transferred the store to Yani for 35,000 akçe with the permission of the mutawalli. According to him, he has collected 10,700 akçe of the sale price, leaving 24,300 akçe as Yani's debt. Questioned by the court, Yani admits that he bought the store for 35,000 akçe and paid 10,700 akçe of the sale price. However, he adds that, with the permission of the mutawalli, he decided not to buy the store. Accordingly, he wants Nikola to return his 10,700 akçe. Nikola claims that the mutawalli is unaware of the situation. The court decides that annulment of the sale can proceed without the mutawalli's approval. In conclusion, the court instructs the plaintiff Nikola to return the 10,700 akçe to Yani.

Ekmekciler zümresinden Nikola veled-i Yani meclis-i şer'-i şerîfde râfi'ü'l-kitâb Yani veled-i Kondi mahzarında takrîr-i da'vâ idüp Kasaba-i Kasımpaşa'da vâki' merhûm Yahya Kethüda Vakfı'ndan lede'l-ahâlî ve'l-cîrân ma'lûmu'l-hudûd olup ücret-i mu'accele ve yevmî otuzar akçe ücret-i mü'eccele ile taht-ı tasarru-

fumda olan sipâhî fırını dimekle ma'rûf iki at değirmenini ve bir fırını hâvî habbâz dükkânının hakk-ı tasarrufını merkûm Yani'ye otuz beş bin akçeye tefvîz idüp bedel-i tefvîzden on bin yedi yüz akçeyi merkûm Yani yedinden alup kabz idüp yirmi dört bin üç yüz akçe hakkım kaldı suâl olunup alıvirilmesin taleb iderim didükde gıbbe's-suâl merkûm Yani cevâbında fi'l-vâki' sâlifü'z-zikr habbâz dükkânının hakk-ı tasarrufunı merkûm Nikola'dan otuz beş bin akçeye tefevvüz ve kabûl idüp on bin yedi yüz akçesini merkûm Nikola'ya edâ ve teslîm eyledüm idi lâkin ma'rifet-i mütevellî olmağla tefvîz-i mezbûrdan rücû' eyledim meblağ-ı mezbûrı taleb iderim deyücek gıbbe's-suâl [silik] merkûm Nikola tefvîz-i mezbûrda ma'rifet-i mütevellî olmamağla dahi olur Nikola [silik] ma'rifet-i mütevellî [silik] dimekle ma'rifet-i mütevellî olmadıkça rücû'a kâdir olmağın meblağ-ı mezbûrı merkûm Yani'ye redd ve teslîme merkûm Nikola'ya tenbih birle vâki' hâl kayd olundı

Şühûdü'l-hâl

Piri bin Abdullah, Receb Beşe bin Mustafa, Mehmed bin Ali, Mustafa bin Ali.

77 - 1617 (1026) **Galata 42: 58a/3** Tescil işlemi / *Registration*

Ekmekçi Yani, Nikola ile birlikte mahkemeye gelir. Yani, Nikola'nın Kasımpaşa'da bulunup Yahya Kethüda Vakfı'na ait olan bir ekmekçi dükkânını kiraladığını söyler. Yani, dükkânı 35.000 akçeye Nikola'dan devralmış ve paranın 10.700 akçesini ödemiştir. Daha sonra devir işleminin mütevelli izni olmadan gerçekleştiği gerekçesiyle devir işlemi iptal olmuştur. Yani parasını geri istediğinde, Nikola'yla aralarında anlaşmazlık çıkmış, ancak aracıların yardımıyla 7300 akçe üzerine sulh yapmışlardır. Nikola, Yani'nin ifadesini doğrular. Mahkeme de bu işlemi sicile kaydeder.

Bread maker (ekmekçi) Yani goes to court with Nikola. Nikola rented a bread store in Kasımpaşa belonging to the Yahya Kethüda Waqf. He then transferred the store to Yani for 35,000 akçe

and collected 10,700 akçe of the sum. Yani states that they then annulled the transfer since approval of the mutawalli was missing. When Yani wanted Nikola to return his payment, they had a dispute. Nevertheless, upon mediation they reached an amicable settlement for 7300 akçe. Nikola corroborates Yani's testimony. The court registers the transaction.

Etmekciler zümresinden Yani veled-i Kondro meclis-i şer'-i şerîfde râfi'ü'l-kitâb Nikola veled-i Yani muvâcehesinde ikrâr ve i'tirâf idüp bundan akdem merhûm Yahya Kethüda Vakfı'ndan Kasaba-i Kasımpaşa'da vâki' olup ücret-i mu'accele ve mü'eccele ile merkûm Nikola'nın taht-ı tasarrufunda olup sipâhî fırını dimekle ma'rûf etmekci dükkânının hakk-ı tasarrufını otuz beş bin akçeye bana tefvîz ben dahi tefevvüz ve kabûl idüp meblağ-ı mezbûrun on bin yedi yüz akçesini merkûm Nikola'ya edâ ve teslîm itdükden sonra ma'rifet-i mütevelli olmamağın dükkân-ı mezbûrı tefvîzden rücû' idüp merkûm Nikola'ya red ve teslîm itmişidim el-hâletü hâzihî bedel-i tefvîzinden merkûm Nikola'ya edâ ve teslîm itdiğim on bin yedi yüz akçeyi merkûm Nikola'dan taleb itdiğimde beynimize muslihûn tavassut idüp [...] yedi bin yedi yüz akçeye beynimizde akd-i sulh vâki' olup ben dahi sulh-i mezbûrı kabûl ve meblağ-ı mezbûrı merkûm Nikola yedinden alup ve kabz idüp bâkî kalan üç bin akçeden merkûm Nikola'nın zimmetini ibrâ eyledüm didükde mezbûr Yani'nin vech-i meşrûh üzre cârî olan ikrârını merkûm Nikola dahi vicâhen ve şifâhen tasdîk ve tahkîk itmeğin vâki' hâl kayd olundı fî evâhiri Cumâdelâhire li-sene sitte ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mustafa bin el-Hâc Abdullah, Mehmed bin Abdi, Hızır bin Bayram, Piri bin Abdünnebi, Yusuf bin Murad, Dimo veled-i Drako, Yorgi veled-i Nikola, Mehmed bin Abdullah, Ali bin Mehmed.

78 - 1617 (1026) **Galata 42: 74a/4** Tescil işlemi / *Registration*

Galata'daki sucu (saka) esnafından yedi kişi, kethüdalarıyla birlikte mahkemeye gelirler. Sucular, bir varil suyu yazın 2 akçeye,

kışınsa 1 akçeye satmak üzere aralarında anlaştıklarını söylerler. Sucular, ayrıca Galata'daki Cami-i Kebir'e abdest alımında kullanılması için, dönüşümlü olarak her gün birinin bir varil su götürmesi konusunda da aralarında sözleştiklerini belirtirler. Mahkeme sucuların ifadelerini sicile kaydeder.

Seven water sellers (saka) of Galata go to court with their steward (kethüda). The water sellers state that they have agreed to sell one barrel of water for 2 akçe in the summer and 1 akçe in winter. They add that by common agreement every day one of them will take a barrel of water to the Big Mosque (Cami-i Kebir) in Galata to be used for ablutions (abdest). The court registers the testimonies of the water sellers.

Mahmiyye-i Galata'da sakâlar hirfeti kethüdâsı Yusuf bin Abdullah ve sakâlardan Koca Yusuf bin Abdullah ve Küçük Yusuf bin Abdullah ve Topal Kasım bin Abdullah ve Hasan bin Abdullah ve Receb bin Abdullah ve Sefer bin Seydi nâm kimesneler meclis-i şer'de takrîr-i kelâm idüp mahmiyye-i merkûmede Alaca Çeşme kurbünde vâki' Azebler Çeşmesi'nde zikr olınan yedi nefer kimesne sakâ olup şol vech üzre ki ırâğ ve yakîn zamân-ı sayfda her bir varol su ikişer akçeye ve evân-ı şitâda her bir varol suyı birer akçeye virüp min ba'd ziyâde akçe talebiyle veya bir âhar vechile kimesneyi tazyîk itmedüğimizden mâ'adâ Câmi'-i Kebîr'e bi-tarîki'l-münâvebe her günde bir varol su meccânen götürüp vuzû' içün vaz olunan küpe kayyim-i câmi' ma'rifetiyle koymağa ittifâk ve ta'ahhüd eyledük didiklerinde mezkûrûn sakâların vech-i meşrûh üzre ittifâk ve ta'ahhüdleri bi't-taleb ketb olundı fi't-târîhi'l-mezbûr

Şühûdü'l-hâl

Ali bin Ahmed, Mehmed bin Abdullah, es-Seyyid Sefer bin es-Seyyid Mansur, el-Hâc Ahmed bin Abdurrahman ve gayruhum.

79 - 1619 (1028) **İstanbul 4: 8a/3** Tescil işlemi / *Registration*

Leblebici Hacı Basir mahkemeye gelir. Hacı Basir, daha önce Odunkapısı yöresinde leblebicilik yaparken diğer leblebiciler, sa-

raydan aldıkları bir emr-i şerifle İstanbul'daki leblebici dükkânlarının sayısının altıyla sınırlı olduğunu belgelemiş ve Hacı Basir'in dükkânını kapattırmışlardır. Bu olay üzerine Hacı Basir, vezir Mehmet Paşa'ya bir arzuhal yazarak durumunu belirtmiş, Mehmet Paşa da Hacı Basir'e dükkânını açıp işletebilmesi için gereken izni vermiştir. Şimdi Hacı Basir, Mehmet Paşa'dan gelen buyuruldu belgesini mahkemeye sunarak dükkânını işletebilmek için mahkemeden izin ister. Sunulan belgeyi inceleyen mahkeme, Hacı Basir'e gereken izni verir.

Roasted chickpea maker (leblebici) Hacı Basir is in court. Earlier, while Hacı Basir was operating his business in the Odunkapısı region, other roasted chickpea makers had his store closed down on the basis of a Sultanic order (emr-i şerif) from the palace, which limited the number of chickpea stores in İstanbul to six. Hacı Basir then petitioned Vizier Mehmet Paşa, who gave him the necessary permission to open and operate a roasted chickpea store of his own. Now, presenting to court Mehmet Paşa's buyuruldu document, Hacı Basir asks permission to operate his store. Examining the presented document, the court gives Hacı Basir the requested permission.

Leblebiciler tâ'ifesinden el-Hâc Bâsir bin İsa nam kimesne mahfil-i kazâda takrîr-i kelâm ve bast-ı merâm idüp bundan akdem mahmiyye-i İstanbul'da Odunkapusı dâhilinde bir leblebici dükkanı açup nice zaman leblebi kavurup furuht iderken sâyir leblebiciler kârıma hased idüp mahmiyye-i mezbûrede olan altı dükkandan ziyâde leblebi ocağı olmasun deyü emr-i şerîf ile men' itmişleridi hâlen arzıhâl itdüğimde sadr-ı a'zam ve müşîr-i mufahham sâhibü's-sa'âde ve'l-ikbâl sâhib-i ezyâli'l-mecd ve'l-iclâl hazret-i Mehmed Paşa yessarallâhu mâ-yürîd ve mâ-yeşâ hazretleri benim hâlime terahhüm idüp yedime buyuruldı-i şerîf ihsân idüp mazmûn-ı sa'âdet-makrûnunda benim içün mukaddemâ işledüğim ocakda kemâkân işlesün deyü fermân olunmuşdır el-hâlatü hâzihî yedimde olan buyuruldı-yı şerîfe nazar olunup zikr olunan ocakda

kemâkân işlemeğe savb-ı şer'-i mutahhardan dahi izn virilmesin taleb iderim deyü zikr olunan buyuruldı-yı şerîfi ibrâz idüp nazar olundıkda takrîr-i meşrûhına mutâbık olup hirfet-i mezbûre ehlinin mezbûrun kârına mâni' olmaları kavâ'id-i şer'-i mutahhara muvâfık olmaduğı ecilden mahmiyye-i merkûmede bir dükkân ziyâde olmasının çendân zararı mühim olmamağın kıbel-i şer'den dahi merkûm el-Hâc Basır'a zikr olunan ocağında ke'l-evvel leblebicilik itmeğe izn virildi tahrîren fî selhi şehri Rebî'ilevvel li-sene semâne ve 'işrîne ve elf

Şühûd

Fahrü'l-müderrisîn Abdünnebi Efendi, Mustafa Bey ser-muhzırân, Abdullah Efendi kâtib-i divân-ı hümâyûn, Yahya Efendi bin Hamza el-kâtib bi'd-dîvâni's-sânî, Derviş Çelebi kâtib-i muhâsebe, Receb Bey bin Yusuf el-Yesârî.

80 - 1619 (1028) İstanbul **4: 34b/2** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'daki çörekçi esnafının kethüda ve yiğitbaşıları ile börekçi esnafının kethüda ve yiğitbaşıları birlikte mahkemeye gelirler. Çörekçiler ile börekçiler, ürettikleri ürünlerin farklı olduğunu, ancak kimi zaman birbirlerine ait olan ürünleri de ürettiklerini söylerler. İki taraf aralarında bir anlaşma yaptıklarını belirtirler. Bu anlaşmaya göre, kendi loncalarının ürünleri dışında üretim yapanlar, vergi toplanırken kendi loncalarıyla ödeyeceği vergiye ek olarak, ürününü ürettiği grupla da vergi ödeyecektir. Taraflar kendilerine bu anlaşmayı belgeleyen temessük verilmesini mahkemeden istemektedir. Mahkeme, ifadelerini sicile kaydettikten sonra taraflara istedikleri temessükü verir.

The steward (kethüda) and guild regulator (yiğitbaşı) of İstanbul's bun makers (çörekçi) are in court with the steward and guild regulator of İstanbul's patty makers (börekçi). The bun makers and patty makers state that although their products are not alike, sometimes each produces products of the other. The tradesmen ha-

ve made an agreement. Accordingly, those who produce products of the other tradesmen group are to pay taxes with that tradesmen group, in addition to their own tax. The tradesmen request a promissory note (temessük) documenting their agreement. The court registers their testimonies and provides the each side the requested promissory note.

Mahmiyye-i İstanbul'da vâki' çörekçiler hirfetinin kethüdâsı Mehmed Bey bin İbrahim ve yiğitbaşıları Ahmed bin Abdullah ve yine mahmiyye-i mezbûrede vâki' börekciler hirfeti kethüdâsı Üveys bin Şahin ve yiğitbaşıları Ahi Mustafa muvâcehelerinde takrîr-i kelâm idüp bizim san'at ve pîşemiz dâyimâ çörek işlemek olup ve börekcilerin pîşesi börek ve [...] ve lokum ve gurâbiye ve semerkandî ve katmer işlemek olmağın her sene ordı-yı hümâyûn ve sâyir tekâlîf-i şâkka vâkı'a oldukca her hirfet erbâbı ancak kendü hirfetine lâzım olan teklîfi edâ' idegelmeğin hâlen ba'zı börekciler çörek işleyüp ve ba'zı çörekciler dahi börekcilik san'atına lâzım olanı işlemekle beynimizde nizâ'dan sonra şöyle ittifâk itdik her kankı börekci çörekcilik san'atına lâzım olanı ve her kankı çörekci börekcilik san'atına lâzım olanı işleye tekâlîf-i şâkka vâkı'a oldukda o makûleler üzerlerine lâzım olan teklîfi tarafeynle görüp kat'an nizâ' itmeyeler vech-i meşrûh üzre olan icmâ' ve ittifâkımız cânibeynin rızâsıyla zabt olunup yedimize savb-ı şer'den temessük virilmesin taleb ideriz didiklerinde işbu hurûf ber-sebîl temessük olunup yed-i tâlibe def' olundı tahrîren fî evâyili Cumâdelûlâ li-sene semân ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Hızır Bey bin Piri, Derviş bin Veli, Sinan bin Abdullah, Mehmed bin Abdullah ve gayruhum.

81 - 1619 (1028) İstanbul **4: 36a/3** Dava / *Adjudication*

Hacı İshak Mahallesi'nden Kandari adlı Hıristiyan nalçacı, nalçacı esnafının ileri gelenlerinden bir grup karşısında mahkemeye

çıkar (nalça: ayakkabı altına çakılan demir). Nalçacılık işinde yetenekli olan Kandari, işini kendisine ait olan evinin altında bulunan bir dükkânda yapmakta, ancak nalçacı esnafının ileri gelenleri Kandari'ye engel olmaktadır. Kandari, kendisinin engellenmemesini bildiren ve şeyhülislamdan almış olduğu fetvayı ve sadrazamdan İstanbul kadısına gönderilmiş olan buyurulduyu mahkemeye sunarak nalçacı esnafının ileri gelenlerinin uyarılmasını istemektedir. Mahkeme, fetvayı ve buyurulduyu inceledikten sonra nalçacı esnafının ileri gelenlerini Kandari'ye engel olmamaları konusunda uyarır.

Kandari, a Christian nalça (metal piece placed under a shoe's sole) maker, who resides in the Hacı İshak neighborhood, sues notables of the nalça makers. A talented nalça maker, Kandari works in his store below his house. Alas, the notables of the nalça makers have been trying to prevent him from working. Presenting to court the sheikulislam's fatwa and a buyuruldu document sent to the judge of İstanbul by the grand vizier instructing that Kandari be allowed to work unmolested, he wants the notables of the nalça makers to be instructed accordingly. Examining the fatwa and buyuruldu, the court instructs the notables of the nalça makers to cease preventing Kandari from working in his store.

Medîne-i İstanbul'da el-Hâc İshak Mahallesi sâkinlerinden olup na'lçacılar hirfetinden olan işbu sâhibü'l-kitâb Kandari veledi Kaloro nâm zimmî mahfil-i kazâda hirfet-i mezbûre kethüdâsı Ali bin Mahmud ve yiğitbaşısı Üstâd Seyyid Mehmed ve hirfet-i mezbûreden Üstâd Seyyid İbrahim ve Mustafa Çelebi muvâcelerinde takrîr-i kelâm idüp ben san'at-ı mezbûrede mâhir olup mahalle-i mezbûrede vâki' mülk evim altında tarîk-i 'âmma nâzır dükkânımda na'lçacılık işlerken mezbûrûn işleme deyü kâr ü kesbe mâni' [olup] hâlen [yedimde] şeyhülislâm ve müfti'l-enâm hazretlerinden fetvâ-yı şerîfe ve sadr-ı a'zam ve müşîr-i efham hazretlerinden fâzıl kâmil 'âlim ve 'âmil İstanbul efendi'si hazretleri göre deyü buyuruldı-yı şerîf vardır nazar olunup mezbûrûn

mümâna'atdan men' olunmaların taleb iderim didikde yedinde olan fetvâ-yı şerîfeye nazar olundukda işbu na'lçacı san'atında mâhir olup san'at-ı mezbûreyi işlemek murâd itdikde hirfeti ahâlîsi mezbûrı işlemekden men' itmeğe kâdir olurlar mı el-cevâb olmazlar deyü buyurılup mezbûr buyurıldı-yı şerîf dahi takrîr-i meşrûhuna mutâbık olup kat'an şer'an men'a kâdır olmamağın mın ba'd mersûm na'lçacı Kandari'yi san'atını işlemeden men' itmemelerine mezbûrûna tenbîh olunup mâ-hüve'l-vâki' isrü't-taleb ketb olundı fî Cumâdelûlâ sene semân ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Hasan Beşe ibn Abdullah, Himmet bin Mustafa, Mustafa bin Abdullah er-râcil, Osman bin Üveys ve gayruhum.

82 - 1619 (1028) İstanbul 4: 49b/5 Dava / *Adjudication*

İstanbul'daki çörekçi esnafından Ali, Veli ve kethüdaları olan Dimo, aşçı esnafının kethüdası Üveys karşısında mahkemeye çıkarlar. Çörekçiler, kendilerinin ekmekçi esnafına yamak olduklarını, dolayısıyla ordu için vergi toplandığı dönemlerde kendilerinin geleneksel olarak (kadîmü'l-eyyâmdan) vergilerini ekmekçilerle birlikte ödediklerini söylerler. Çörekçiler, şimdi aşçılar kethüdası Üveys'in haksız olarak kendilerinden vergi istediğini, oysa kurabiye ve börek gibi mayalı ürünler üreten esnafın aşçı esnafına yamak olduğunu, kendilerinin ise onların dışında olduğunu ileri sürerler. Çörekçi esnafı, bu durumun mahkemeye çağırmış oldukları kişilere sorulmasını isterler. Mahkeme şahitlere görüşlerini sorar. Şahitler, çörekçilerin savı doğrultusunda görüş bildirirler. Sonuçta mahkeme davalı olan aşçı esnafı kethüdası Üveys'i geleneği bozmaması (vaz'-ı kadîmi tağyîr) yolunda uyarır.

Ali and Veli, bun makers (çörekçi) in İstanbul, and their steward (kethüda) Dimo sue Üveys, steward of the cooks. The bun makers state that they are stooges (yamak) to the bread makers (ekmekçi). Customarily (kadîmü'l-eyyâmdan), they say, whenever

a military tax is collected, they make their payments with bread makers. Yet Üveys is unlawfully trying to collect taxes from them. Whereas fermented dough producers such as cookie and pastry (börek) makers are stooges to the cooks, their own guild is not. The bun makers want this arrangement to be confirmed by the witnesses they have called to court. The court questions the witnesses, who corroborate the bun makers' account. In conclusion, the court instructs the defendant Üveys, steward of cooks, to avoid violations of the custom (vaz'-ı kadîmi tağyîr).

Mahmiyye-i İstanbul'da çörekciler hirfetinin ihtiyârlarından Üstâd Ali bin Veli ve Üstâd Veli bin Ali ve kethüdâları Dimo veled-i Yorgi nâm zimmî meclis-i şer'de yine mahmiyye-i merkûmede bi'l-fi'l aşcılar kethüdâsı olan Üveys bin Abdullah mahzarında takrîr-i kelâm idüp biz yağlı ve kaba çörekciler olup kadîmü'l-eyyâmdan ordı-yı hümâyûn ve sâyir tekâlîf-i 'örfiyye vâkı'a oldukda etmekciler ile viregeldik ânlara yamak iken aşcılar kethüdâsı merkûm Üveys siz bize yamaksız deyü hâlen dükkânlarımıza [...] itmeyüp hâlen cefâdan hâlî değildir bu takdîrce iki cânibe virmek lâzım gelüp fukarâya hayf ve zarardır gurâbiyye ve börek ve bi'l-cümle mâye ile 'amele gelen işlere karışan aşcılara yamakdır sisâmlı ve gayrı yağlı ve kaba çörekcilerde 'alâkaları yokdur hâzırûn-ı bi'l-meclis olan bî-garaz ahâlî ve ma'adan su'âl olunup cevâbları tahrîr olunmak matlûbdur didikde gıbbe'l-istintâk huzzâr-ı meclisden Veli bin Abdullah ve Mahmud bin Veli ve Hüseyin bin Abdullah ve el-Hâc Ali bin Abdullah ve Sinan bin Abdullah nâm kimesneler bast-ı makâl idüp fi'l-hakîka müdde'ûn yağlı ve kaba çörekciler etmekcilere yamak olup gurâbiyye ve börek ve bi'l-cümle mâye isti'mâl iden tâyife aşcılara yamakdır ile'l-ân vâki' olan ordı ve sâyir tekâlîfi bu minvâl üzre viregelmişlerdir deyü ihbâr itdiklerinde vaz'-ı kadîm tağyîr olunmamak üzre 'adem-i mu'ârazaya mezbûr Üveys'e tenbîh birle kayd şüd fî evâyili Cumâdelâhire sene 1028

Şühûdü'l-hâl

Mehmed Çelebi bin Hüseyin, zahru'l-akrân Mustafa Ağa re'isi muhzırîn, Yusuf Bey bin Abdullah çukadâr, İshak bin Veli, Hüsrev bin Ali ve gayruhum.

83 - 1619 (1028) İstanbul 4: 51b/2 Dava / *Adjudication*

İstanbul'da, Yemiş İskelesi'nde baharatçılık (attar) yapan Müslüman ve Yahudi esnaftan oluşan bir grup, aynı esnaf grubundan olan İshak ve Yagop adlı Yahudiler karşısında mahkemeye çıkarlar. Geleneklere göre (kadîmü'l-eyyâmdan), bu esnaf grubundan hiç kimse kethüda, yiğitbaşı ve diğer esnafın bilgisi dışında tüccarlardan mal satın alamaz. Davacı esnaf, bu konuda birçok hüccet ve emr-i şerifler bulunmasına karşın, İshak ve Yagop'un kimi Avrupalı (Frenk) tüccarlardan gizlice kalay satın aldıklarını ileri sürerler. Esnaf, bu kalayın aralarında bölüştürülmesi gerektiğini de belirtir. Görüşleri sorulduğunda İshak ve Yagop, esnafın savını reddeder. Davacılara savlarını kanıtlamaları için süre tanınır. Ancak, davacılar mahkemeye kanıt sunamazlar. Davalı İshak ve Yagop'tan gizlice kalay satın almadıklarına Tevrat üzerine yemin etmeleri istenir. Sonuçta davalı İshak ve Yagop, yemin ederek davayı kazanırlar.

A group of Muslim and Jewish spice tradesmen (attar) working at İstanbul's Fruit Quay (Yemiş İskelesi) sues İshak and Yagop, two other Jewish spice tradesmen. Customarily (kadîmü'l-eyyâmdan), no tradesman has bought directly from a merchant without informing the steward (kethüda), guild regulator (yiğitbaşı) and other tradesmen. The plaintiffs claim that, although several hujjets and Sultanic orders (emr-i şerif) document this rule, İshak and Yagop have secretly bought tin from French merchants. The plaintiffs request that the tin in question be distributed among them. Questioned by the court, İshak and Yagop reject the claim. The court grants the plaintiffs time to prove their claim. They fail to bring evidence. The court then asks İshak and Yagop to take an oath on the Torah that they did not secretly buy tin. The defendants İshak and Yagop do so and win the case.

Mahmiyye-i Kostantiniyye'de Yemiş İskelesi'nde vâki' attâr tâyifesinin yiğitbaşıları olan el-Hâc Ali bin Salih ve el-Hâc Said bin

Abdülhamid nâm kimesneler ve yine tâyife-i mezbûreden Yahya veled-i Yehiye ve Yahuda veled-i Şabatay ve Şimşor veled-i David ve Yasef veled-i Abraham nâm Yahudiler meclis-i şer'-i şerîfe tâyife-i mezbûreden İshak veled-i Mosi ve Yagob veled-i İsak nâm Yahudileri ihzâr ve mahzarlarında her biri takrîr-i kelâm ve bast-ı merâm idüp kadîmü'l-eyyâmdan kethüdâlarımız ve yiğitbaşılarımız ve hirfetimiz ma'rifetsiz tâyifemizden kimesne hafiyyeten bâzârgândan metâ'ımız almamak içün yedimizde mükerrer hüccetlerimiz ve mü'eyyed ve mü'ekked evâmir-i şerîfe var iken merkûmân İshak ve Yagob hâlen hafiyyeten iki yüz varol kalay ba'zı Frenk bâzârgânından iştirâ itmişler iştirâ eyledikleri kalayı izhâr idüp cümlemiz beyninde tevzî' olunmasın taleb ider[iz] didiklerinde gıbbe's-su'âl mezbûrân İshak ve Yagob husûs-ı mezkûrı bi'l-külliye inkâr idüp gıbbe'l-istimhâl mezbûrlar ityân-ı beyyineden izhâr-ı 'acz idüp istihlâf eylediklerinde merkûmân İshak ve Yagob'a zikr olunan iki yüz varol kalayı küllen ve ba'zan hafiyyeten iştirâ itmedikler[ine] yemin teklîf olundukda ikisi dahi vech-i merkûm üzre yemîn bi'l-lâhi'l-lezî enzele't-Tevrât 'alâ Musa 'aleyhi's-selâm eylediklerinde mâ-hüve'l-vâki' isrü't-taleb ketb ve yed-i tâlibe def' olundı tahrîren fî 18 min Cumâdelâhire sene 1028

Şühûdü'l-hâl

Mustafa bin İbrahim, Halil bin İbrahim, Hüseyin bin Mustafa, Mahmud bin Bali, Mehmed Çelebi bin İbrahim, el-Hâc Ali bin Abdullah ve gayruhum.

84 - 1619 (1028) İstanbul 4: 52b/2 Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'daki karcı esnafının ileri gelenlerinden bir grup, şerbetçi esnafının ileri gelenlerinden bir grup ile birlikte mahkemeye gelir. Karcı esnafı, geleneklere göre (kadîmü'l-eyyâmdan olıgeldüği üzre) her yıl şerbetçi esnafıyla görüşerek ellerindeki kar ve buzun azlık ve çokluk durumuna göre, şerbetçilere satacakları kar ve buzun miktarını ve fiyatını belirlediklerini söylerler. Karcı esnafı, bu yıl ellerinde bol miktarda kar ve buz bulunduğunu, dolayısıyla şer-

betçilere bu yıl dilediklerı kadar kar ve buz satabileceklerini ve karın yükü için 50 akçe, buzun yükü için ise 60 akçe fiyat belirlediklerini sözlerine eklerler. Şerbetçiler, karcı esnafının ifadelerini doğrularlar. Sonuçta mahkeme, karcıların isteği üzerine taraflara hüccet verir.

The notables of the snow sellers (karcı) in İstanbul are in court with the notables of the sorbet makers. The snow sellers state that customarily (kadîmü'l-eyyâmdan olıgeldüği üzre) they have met once a year with the sorbet makers set the price and quantity of the snow and ice they are going to sell, depending on the amounts available. This year, they add, snow and ice are abundant, so they can sell to sorbet makers as much snow and ice as they want. They will charge 50 akçe for a load of snow, and 60 akçe for a load of ice. The sorbet makers corroborate the snow sellers' testimony. In conclusion, the court registers their testimonies and gives to both sides a hujjet documenting the agreement, upon the request of the snow makers.

Mahmiyye-i İstanbul'da vâki' karcı tâyifesinin kethüdâları olan hâfızu'l-kitâb Mustafa Bey ibn Halil ve sâyirlerinden Üstâd Yusuf bin Kasım ve Musa bin Ahmed ve Behram Re'is bin Abdullah ve Hızır Beşe ibn Abdullah er-râcil meclis-i şer'-i hatîr-i lâzimü't-tevkîrde şerbetci tâ'ifesinin kethüdâları olan Kasım Beşe ibn Abdullah ve ihtiyârlarından el-Hâc Mehmed bin Abdullah ve el-Hâc Mustafa İdris ve Hüseyin bin Abdülgani ve el-Hâc Hüseyin bin Abdullah ve Hüseyin bin Abdullah ve Mustafa bin Süleyman ve gayrıları mahzarlarında takrîr-i kelâm ve bast-ı merâm idüp her sene şerbetci tâyifesiyle ittifâk ve müşâvere idüp yedimizde ve tasarrufumuzda olan karlıkların üzerine varup zahîremiz olan karın ve buzun vefret ve kılleti hasebiyle tahammüline göre kadîmü'l-eyyâmdan olıgeldüği üzre yükine bahâ takdîr ve takvîm idüp şehre kar ve buz gelmeden istiğnâ gelinceye değin takdîr olunan üslûb üzre şerbetci tâyifesiyle haklaşa gelmeğin işbu sene-i mübârekede bi-emri'l-lâhi te'âlâ zahîremiz ziyâde ol-

mağla ber-vech-i 'âde me'lûfe-i hammâliye ve sâ'ir harcı bizüm 'uhdemiz olup karın yüki ellişer akçeye ve buzun yüki altmışar akçeye olmak üzre kifâyet mikdârı kar ve buzı şerbetcilere yetişdirmeğe müte'ahhid olduk vech-i meşrûh üzre ta'ahhüdümüz girü tahrîr olunup yedimize hüccet virilmesin taleb ideriz didiklerinde şerbetci tâ'ifesi dahi mezbûrûn karcıları cemî'-i kelimâtında tasdîk ve vech-i muharrer üzre kar yüküni ellişer akçeye ve buz yükini altmışar akçeye alup bi-lâ nizâ' haklaşmak üzre rızâ virüp ittifâk eylediklerin tahkîk itmeğin mâ-hüve'l-vâki' gıbbe't-taleb ketb olundı tahrîren fî evâsıtı Cumâdelâhire li-sene semân ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mustafa Ağa ibn Abdullah Reis el-muhzır, el-Hâc Ali bin Abdullah, Mahmud Çelebi bin Hızır, Yusuf bin Ali, Mustafa Beşe çukadâr, Mehmed Çelebi bin Ahmed, Hasan bin Mustafa, Sinan bin Abdullah ve gayruhum mine'l-hâzırîn.

85 - 1619 (1028) İstanbul 4: 57a/1 Dava / *Adjudication*

İstanbul'daki tüccarların kethüdası ve yiğitbaşılarından oluşan bir grup, gümrük hamalları kethüdası olan Ahmet karşısında mahkemeye çıkarlar. Tüccarlar, geleneksel olarak (kadîmü'l-eyyâmdan) İstanbul'a gelen derinin hamallarca Piri Paşa Hanı'na taşındığını, orada kethüda, yiğitbaşı ve loncanın ileri gelenlerince tüccarlar arasında bölüştürüldüğünü söylerler. Ancak, son dönemde içlerinden kimi zengin tüccarın hamallarla işbirliği yaparak İstanbul'a gelen derinin içinden iyi olanlarını seçtiklerini ve kendi depolarına götürdüklerini, kalanlarını da adı geçen hana gönderdiklerini ileri sürerler. Tüccarlar, derinin aralarında adaletle bölüştürülmesi konusunda daha önce padişahtan almış oldukları emr-i şerifi de mahkemeye sunarak hamallar kethüdası Ahmet'in uyarılmasını istemektedirler. Mahkeme, emr-i şerifi inceledikten sonra geleneklere uygun davranması (vaz'-i kadîm üzre 'amel olunmak) konusunda hamallar kethüdası Ahmet'i uyarır.

The stewards (kethüda) and guild regulators (yiğitbaşı) of merchants in İstanbul sue Ahmet, steward of customs porters. The merchants state that customarily (kadîmü'l-eyyâmdan) the leather brought to İstanbul has been delivered by the porters to the Piri Paşa Inn, where the steward, guild regulator and notables of the guild distribute it among the merchants. However, recently some wealthy merchants have worked with the porters to have the best leather delivered to their own warehouses and only the rest sent to the above-mentioned inn. The merchants present to court a Sultanic order (emr-i şerif) of the Sultan instructing a just distribution of the leather. They then ask the court to caution steward Ahmet. Examining the Sultanic order, the court instructs Ahmet, the steward of the porters, to obey the relevant custom (vaz'-i kadîm üzre 'amel olunmak).

Mahmiyye-i İstanbul'da vâki' tâcirler tâ'ifesinin bi'l-fi'l kethüdâsı olan Mehmed Bey bin Müstecab ve yiğitbaşısı olan İbrahim bin Veli ve tâ'ife -i merkûmeden Bayezid bin Mustafa ve Mehmed bin Hüseyin ve Mahmud bin İbrahim ve sâyirleri bâ-cem'ihim meclis-i şer'a gelüp mahmiyye-i mezbûrede gümrük hammâlları kethüdâsı olan Ahmed bin Ṃusa muvâcehesinde takrîr-i kelâm idüp kadîmü'l-eyyâmdan mezkûreye taşradan gelen sahtiyân doğru gümrüke gelüp kethüdâları ma'rifetiyle hammâllara tahmîl olunup mahmiyye-i mezbûrede Piri Paşa Hânı'na götürilüp ba'dehû üstâdlarımız bir yere cem' olup hân-ı merkûmda kethüdâmız ve yiğit başımız ve ihtiyârlarımız ma'rifetleriyle beynimizde hak ve 'adl üzre her birimizin hâline göre tevzî' ve taksîm oluna gelmiş iken içimizden ba'zı mâldâr kimesneler mezbûr hammâllar ile yek-dil ve ve yek-cihet olup gümrüğe gelen sahtiyânın a'lâsını intihâb idüp hafiyyeten sâhibinden alup doğru kendi mahzenlerine iletüp bâkî kalan celep sahtiyânları hân-ı mezbûra iletüp fukarâya tevzî' ve taksîm idüp ittifâkımıza muhâlefet itmekle bize küllî gadr olup ahvâlimize küllî ihtilâl virmekle gümrüğe gelen sahtiyân sâhibi ma'rifetiyle Piri Paşa Hânı'na mezbûrûn hammâllar iletüp mu'tâd-ı kadîm üzre cümlemiz beyninde ber-vech-i 'adâlet tevzî' ve taksîm

olunmağiçün mukaddemâ der-i devlete 'arzıhâl itdüğimizde minvâl-i meşrûh üzre tevzî' ve taksîm olunmak bâbında yedimize emr-i şerîf virilmişdir nazar olunup mûcebiyle hammâllardan bir ferd taşradan gelen sahtiyânı Piri Paşa Hânı'ndan gayrı yere kaldırmayup her ne gelürse olıgeldüği üzre hân-ı mezbûra gelup ânda tevzî' olunmak bâbında hammâllar kethüdâsı olan mezbûr Ahmed'e bi'l-muvâcehe tenbîh olunmak matlûbumuzdur deyü tuğrâ-yı garrâ-yı sultânî ile hükm-i şerîf-i âlî-şân ibrâz itdiklerinde nazar olunup fi'l-hakîka mazmûn-ı 'izzet-makrûnı takrîrlerine muvâfık olmağın bermûceb-i emr-i şerîf min ba'd dahi vaz'-ı kadîm üzre 'amel olunmak içün mezbûr Ahmed'e bi'l-muvâcehe tenbîh olunup mâ-vaka'a ketb olundı fî evâyili Recebi'l-ferd sene semân ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Halil bin Mustafa, Mustafa bin Hayreddin, Üstad Receb, Üsdat Hüseyin, Sinan bin Abdullah, Hamza bin Mustafa, Mustafa bin Cafer.

86 - 1661 (1071) İstanbul 9: 3b/4 Dava / *Adjudication*

İstanbul mumcularının kethüdası Arslan, yiğitbaşısı Hristo ve mumcuların önde gelenleri, bakkal Dimo karşısında mahkemeye çıkarlar. Mumcular, geleneğe göre (kadîmden) mum alımının İsteryakoz'un işlettiği mumhaneden yapıldığını belirterek Dimo'nun geleneğe aykırı olarak (mu'tâd-ı kadîme muhâlefet) başka bir mumhaneden mum aldığını söylerler. Mahkeme Dimo'ya görüşünü sorar. Dimo söylenilenleri kabul eder. Sonuç olarak mahkeme, geleneğe aykırı olarak başka yerden mum almaması konusunda Dimo'yu uyarır.

The steward (kethüda) Arslan, guild regulator (yiğitbaşı) Hristo and notables of İstanbul's candle sellers (mumcu) sue Dimo, a grocer (bakkal). Stating that customarily (kadîmden) candles are bought from İsteryakoz's candle factory (mumhane), the candle sellers claim that Dimo is violating the custom (mu'tâd-ı kadîme

muhâlefet) by purchasing candles produced at another candle factory. Questioned by the court, Dimo accepts the claim. In conclusion, the court instructs Dimo to abide by the custom.

Mahmiyye-i İstanbul'da vâki' mumcı tâ'ifesinin kethüdâları olan Arslan bin Abdullah ve yiğitbaşıları Hristo veled-i Manto ve tâ'ife -i mezbûreden Dimo veled-i Yako ve Todoş veled-i Anton ve Apastol veled-i Dimo ve sâirleri meclis-i şer'a mahmiyye-i merkûmede Mîrâhor Mahallesi'nde İlya dükkanında bakkal olan Dimo veled-i Apastol nam zimmîyi ihzâr ve muvâcehesinde her biri takrîr-i kelâm ve bast-ı merâm idüp zikr olunan İlya dükkanında kadîmden mum Yedikule'de işbu hâzır bi'l-meclis İsteryakoz veled-i Kiri müste'ciri oldığı Tatar uğrısı [?] şem'hânesinden ta'yîn olunmuş iken hâlen dükkân-ı mezbûrda müste'cir olan bakkâl-ı mezbûr Dimo mumı ol şem'hâneden almayup âhar şemhâneden almağla beynimizde küllî ihtilâle bâ'is olmuşdır su'âl olunup mu'tâd-ı kadîme muhâlefetten men' olunması matlûbumuzdur didiklerinde gıbbe's-su'al mezbûr Dimo hâlen müste'ciri olduğı dükkanın kadîmden mum ta'yîni zikr olunan Tatar uğrısı şem'hânesinden iken hilâf-ı mu'tâd-ı kadîm Anton nam zimmî şem'hânesinden mum aldığını ikrâr itmeğin min ba'd kadîme muhâlefet itmeyüp mumı dükkân-ı mezbûra ta'yîn olunan mezbûr İsteryakoz'un müste'cir oldığı şem'hâne-i mezbûreden almak üzre bakkâl-ı mezbûr Dimo'ya tenbîh olunup mâ-hüve'l-vaki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sânî 'aşere min Şevvali'l-mükerrem li-sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûd

El-Hâc Ahmed bin Mahmud, Hasan Çelebi bin İsa, Abdi Çelebi bin Hasan, Resül bin Rıdvan, Veli bin Mahmud.

87 - 1661 (1071) İstanbul **9: 8a/2** Dava / *Adjudication*

İstanbul berberlerinin önde gelenleri, Usta Mehmet karşısında mahkemededirler. Berberlerin eski şeyhi el-Hac Musalli de mahke-

mede hazır bulunmaktadır. Berberlere göre Usta Mehmet, berber esnafının şeyhi olan el-Hac Musalli'nin öldüğü yolunda yanlış bilgi vererek şeyhliği kendi üzerine almış ve bundan sonra da berberlere kötü muamelede bulunmuştur. Berberler el-Hac Musalli'nin tekrar şeyhleri yapılmasını isterler. Mahkeme Usta Mehmet'e görüşünü sorar. Usta Mehmet söylenilenleri kabul eder. Sonuç olarak mahkeme şeyhlik görevini Usta Mehmet'ten alarak el-Hac Musalli'ye verir.

The notables of İstanbul's barbers sue Usta Mehmet. El-Hac Musalli, former sheikh of the barbers, is also present in court. The barbers state that Usta Mehmet took over as sheikh on the ground that the actual sheikh el-Hac Musalli had died. In fact, el-Hac Musalli was alive. The barbers complain also that Usta Mehmet mistreated them. Thus, the barbers want el-Hac Musalli re-appointed as their sheikh. Questioned by the court, Usta Mehmet accepts the charges. In conclusion, the court re-appoints el-Hac Musalli as sheikh of the barbers.

İstanbul'da vâki' berber hirfetinin ihtiyârlarından Usta Mustafa bin Abdullah ve Abdülmümin Çelebi bin Halil ve Mehmed bin Musalli ve Ahmed bin [silik] ve Receb bin Halil ve Mehmed bin Abdullah ve Mahmud bin Mehmed ve Hasan bin Abdünnebi ve Hüseyin bin Hasan ve el-Hâc Abdullah bin Ebubekir ve Mustafa bin Hüseyin ve Derviş bin Mahmud ve Ali bin Abdullah ve sâirleri meclis-i şer'de takrîr-i kelâm idüp cümlemizin muhtârı olup her vechile [hıdmetinde] müstakîm ve perhizkâr ve şeyhimiz olmağa sezâvâr olmağla bundan akdem şeyhimiz olan işbu râfi'ül-kitâb el-Hâc [Musalli] bin Haydar'ın azlin îcâb ider hâli yoğiken mezbûrdan mukaddem hirfet-i mezbûre şeyhi olup cemî' ahvâl ve [etvârından] müte'ezzî ve müteşekkî oldığımız hâzır bi'l-meclis Usta Mehmed bin Mustafa şeyhimiz olan mezbûr el-Hâc Musalli fevt oldı [diyerek] hilâf-ı inhâ ile mezbûrın şeyliği kendüye tevcîh itdirmişdir su'âl olunup muhtârımız olan mezbûr el-Hâc Musalli'ye mukarrer kılınmak taleb ideriz didiklerinde gıbbe's-su'âl mezbûr

Usta Mehmed cevâbında zikr olunan şeyhlik hizmeti mukaddemâ [el-Hâc Musalli] yedinde olmağla hilâf-ı inhâ ile kendi üzerime tevcîh itdirdüm deyü hilâf-ı inhâ ile tevcîh itdirdüğini ikrâr itmeğin Usta Mehmed ref' yeri cümle hirfet-i merkûme erbâbının muhtârları olan mezbûr el-Hâc Musalli'ye ibkâ ve mukarrer kılınup işbu hurûf bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi't-tâsi' 'aşere min Şevvali'l-mükerrem li-sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûd

Ahmed bin Mahmud ser-muhzırân, Hasan Çelebi bin Beşir, Şükrullah bin Mustafa, Gazanfer bin Tevekkül, Mahmud bin Ramazan, Mustafa bin İsa.

88 - 1661 (1071) İstanbul 9: 8a/3 Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul berberlerinin şeyhi el-Hac Musalli ve berberlerin ileri gelenleri, Recep Çelebi ile birlikte mahkemeye gelirler. Eski yiğitbaşı Ahmet'in yeni yiğitbaşı Recep Çelebi'yi "yine yiğitbaşı oldum" diyerek rahatsız ettiğini belirten berberler, Recep Çelebi'den çok memnun olduklarını bildirerek yiğitbaşılarının Recep Çelebi olduğunu kanıtlayan bir hüccet düzenlenmesini isterler. Mahkeme de istenen hücceti düzenleyerek berberlere verir.

The sheikh el-Hac Musalli and notables of İstanbul's barbers appear in court with Recep Çelebi. They state that their former guild regulator (yiğitbaşı) Ahmet is bothering their current guild regulator Recep Çelebi. In particular, the former regulator has been claiming to have re-assumed the post. Noting that they are very pleased with Recep Çelebi's services, the barbers request a hujjet documenting Recep Çelebi's appointment as their guild regulator. The court issues the pertinent hujjet and gives it to the barbers.

İstanbul'da vâki' berber tâifesinin şeyhi olan el-Hâc Musalli bin Haydar ve ihtiyârlarından Mustafa bin Abdullah ve Abdülmümin Çelebi bin Halil ve Mehmed bin Musalli ve Ahmed bin Abdullah

ve Receb Çelebi bin Halil ve Mahmud bin Abdullah ve Mahmud bin Mehmed ve Hasan bin Abdünnebi ve Hüseyin bin Hasan ve el-Hâc Abdullah bin el-Hâc Ebubekir ve Mustafa bin Hüseyin ve Derviş bin Mahmud ve Ali bin Abdullah ve sâirleri meclis-i şer'-i hatîrde takrîr-i kelâm idüp yiğitbaşımız olan Receb Çelebi bin Musalli her vechile hizmetinde mukaddem ve müstakîm ve cümlemiz ahvâlinden râzı ve şâkirler [iken] sâbıkan yiğitbaşımız olup her hâlinden müte'ellim ve mütezeccir oldığımız ecilden ref' olunan hâzır bi'l-meclis Ahmed kendi [hâlinde] olmayup yine yiğitbaşı oldum deyü mezbûrı rencîdeden hâlî değildir merkûm Receb cümlemizin muhtârı olmağın ke-enne alâ mâ-kâne olunup yedine hüccet virilmek murâdımızdır didiklerinde nizâm-ı hâlleri içün mes'ûllerine muvâfakat [olunup] işbu hurûf bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi't-tâsi' 'aşere min Şevvali'l-mükerrem li-sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûd

Es-sâbıkûn

89 - 1661 (1071) **İstanbul 9: 8a/4** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul berberlerinin şeyhi el-Hac Musalli ve berberlerin ileri gelenleri, el-Hac Mehmet ile birlikte mahkemeye gelirler. Eski kethüdalarının (ismi belirtilmemiş) yeni kethüda el-Hac Mehmet'i "ben kethüda oldum" diyerek rahatsız ettiğini belirten berberler, el-Hac Mehmet'ten çok memnun olduklarını bildirerek kethüdalarının el-Hac Mehmet olduğunu belgeleyen bir hüccet düzenlenmesini isterler. Mahkeme de istenen hücceti düzenleyerek berberlere verir.

The sheikh el-Hac Musalli and notables of İstanbul's barbers appear in court with el-Hac Mehmet. They state that their former steward (kethüda) (name not specified) has been bothering their current steward el-Hac Mehmet. In particular, he has been claiming to have re-assumed the post. Noting that they are very pleased with el-Hac Mehmet's services, the barbers request a hujjet do-

cumenting el-Hac Mehmet's appointment as their steward. The court issues the pertinent hujjet and gives it to the barbers.

İstanbul'da vâki' berber tâifesinin şeyhi olan el-Hâc Musalli bin Haydar ve ihtiyârlarından Usta Mustafa bin Abdullah ve Abdülmümin bin Halil ve Mehmed bin Musalli ve Ahmed bin Abdullah ve Receb Çelebi bin Halil ve Mehmed bin Abdullah ve Mahmud bin Mehmed ve Hasan bin Abdünnebi ve Hüseyin bin Hasan ve el-Hâc Abdullah bin el-Hâc Ebubekir ve Mustafa bin Hüseyin ve Derviş bin Mahmud ve Ali bin Abdullah ve sâirleri meclis-i şer'de takrîr-i kelâm idüp hâlen kethüdâmız olan işbu râfi'ü'l-kitâb el-Hâc Mehmed bin Abdullah her vechile hıdmetinde müstakîm ve perhizkâr oldığından mâ'adâ hâlinden cümlemiz râzı ve şâkir iken mezbûrdan mukaddem kethüdâmız olup her hâlinden mütezeccir [?] ve müteşekkî oldığımız ecilden ref' olunan [boş] kendi hâlinde olmayup ben kethüdâ oldum deyü mezbûrı rencîdeden münfekk değildir mezbûr el-Hâc Mehmed cümlemizin muhtârı olmağın yine kethüdâlık hizmeti ibkâ ke-enne alâ mâ-kâne olunup yedine taraf-ı [şer'den] hüccet tahrîr ve def' olunmak murâdımızdır didiklerinde nizâm-ı hâlleri içün mes'ûllerine muvâfakat olunup [işbu] hurûf bi't-taleb ketb ve yed-i tâlibe def' olundı fi'l-yevmi't-tâsi' 'aşere min Şevvali'l-mükerrem li-sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûd

[Ahmed] bin Mahmud ser-muhzırân ve gayruhum es-sâbikûn

90 - 1661 (1071) **İstanbul 9: 12b/6** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul mumcularının kethüdası Arslan, yiğitbaşısı Hristodoli, ileri gelenlerinden I. Yani, Todoş, II. Yani ve Kosta, Şiroplo'yu da yanlarına alarak mahkemeye gelirler. Geleneğe göre (kadîmü'l-eyyâmdan) mumcular, mum satın aldıkları bakkalı kendileri belirlemektedirler. Mumcular, mum satın aldıkları bir bakkal dükkânından Abudoli'yi çıkararak yerine Şiroplo'yu bakkal atadıklarını söylerler. Mahkeme de yapılan işlemi tescil eder.

The steward (kethüda) Arslan, guild regulator (yiğitbaşı) Hristodoli, and notables (Yani I, Todoş, Yani II, Kosta) of İstanbul's candle producers (mumcu) appear in court with Şiroplo. By custom (kadîmü'l-eyyâmdan), the candle producers have been choosing the grocer (bakkal) who sells them candles. The candle producers opt to replace the current grocer Abudoli with Şiroplo. The court registers the appointment.

Mahmiyye-i İstanbul'da mumcılar tâifesinin kethüdâları Arslan bin Muharrem ve yiğitbaşıları Hristodoli veled-i Manto ve ihtiyârlarından Yani veled-i İsteryano ve Totoş veled-i Anton ve Yani veled-i Dimo ve Kosta veled-i Yani ve sâirleri meclis-i şer'de işbu bâ'isü's-sifr Şiroplo veled-i Aleksi nam zimmi muvâcehesinde her biri takrîr-i kelâm idüp mezbûr Şiroplo tâife-i mezbûreden olup mahmiyye-i mezbûrede Eminönü'nde vâki Beylik kârhânede mumcı olup kadîmü'l-eyyâmdan beynimize ihtilâl vâki olmamak içün her birimize mum bey' itmeğe bakkal dükkanı tayin olunmak mu'tâd olmağın mahmiyye-i mezbûrede Avret Pazarı kurbünde halen mahzen ağası olan İbrahim Ağa müceddeden binâ idüp Todoli nam zimmînin tasarrufunda olan bakkal dükkanını ittifâkımız ile mezbûr Şiroplo'ya tayin eyledik ba'de'l-yevm mum bey' eylesün didiklerinde gıbbe't-tasdîk mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâlis ve'l-'işrîn min Şevvali'l-mükerrem li-sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûd

Abdi bin Hüseyin, Mehmet bin Ramazan, Hasan bin Bayram, Mehmet bin Hasan, Ahmet bin Mehmet.

91 - 1661 (1071) İstanbul **9: 13a/4** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul mumcularının kethüdası Arslan, yiğitbaşısı Hristodoli, ileri gelenlerinden Todoş ve Rizo, Şiroplo'yu da yanlarına alarak mahkemeye gelirler. Geleneğe göre (mu'tâd olmağın) mumcular, mum satın aldıkları bakkalı kendileri belirlemektedirler. Mumcular, mum satın aldıkları ve Bayrampaşa Köyü karşısında bulunan

bakkal dükkânından Penapot'u çıkararak yerine Şiroplo'yu bakkal atadıklarını söylerler. Mahkeme de yapılan işlemi tescil eder.

The steward (kethüda) Arslan, guild regulator (yiğitbaşı) Hristodoli, and notables Todoş and Rizo of İstanbul's candle producers (mumcu) appear in court with Şiroplo. By custom (mu'tâd olmağın), the candle producers have been choosing the grocer (bakkal) who sells them candles. The candle producers opt to replace the current grocer Penapot, the grocer who operates the store across the Bayrampaşa village, with Şiroplo. The court registers the appointment.

Mahmiyye-i İstanbul'da mumcılar tâifesinin kethüdâları Arslan Bey bin Muharrem ve yiğitbaşıları Hristodoli veled-i Manto ve ihtiyârlarından Totoş veled-i Anton ve Rizo veled-i Paroş ve sâirleri meclis-i şer'-i şerîf-i lazımü't-tevkîrde taife-i mezbûreden olup mahmiyye-i mezbûrede Eminönü'nde vaki Beylik salhânede mumcı olan bâ'isü's-sifr Şiroplo veled-i Aleksi nam zimmi muvâcehesinde her biri takrîr-i kelam idüp kadîmü'l-eyyâmdan beynimizde ihtilâl vaki olmamak içün her birimize mum bey' itmeğe bakkâl dükkânı tayin olunmak mu'tâd olmağın mahmiyye-i mesfûrede Bayrampaşa Karyesi karşusında vaki (boş) nam kimesne müceddeden bina idüp Penapot nam zimmînin tasarrufunda olan bakkâl dükkânını ittifâkımız ile mezbûr Şiroplo'ya tayin eyledik ba'de'l-yevm mum bey' eylesün didiklerinde gıbbe't-tasdîkü'ş-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi's-sâlis ve'l-'işrîn min Şevvali'l-mükerrem lisene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûd

Abdi bin Hüseyin, Mehmet bin Ramazan, Hasan bin Bayram, Gazanfer bin Tevekkül, Şükrullah bin Mustafa, Resül bin Rıdvan, Mustafa bin İsa, Mustafa bin Abdullah.

92 - 1661 (1071) **İstanbul 9: 23b/2** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul mumcularının kethüdası Arslan Beşe ve mumcu esnafının önde gelenleri, Apostol ile birlikte mahkemeye gelirler. Gele-

neğe göre (kadîmü'l-eyyâmdan) mum satın aldıkları bakkalları kendilerinin belirlediklerini söyleyen mumcular, Apostol'un Sulu Manastır bölgesindeki bir bakkal dükkânında mum satacağını bildirirler. Mahkeme yapılan işlemi tescil eder.

The steward (kethüda) Arslan Beşe and certain notables of İstanbul's candle makers (mumcu) appear in court with Apostol. Customarily (kadîmü'l-eyyâmdan), the candle makers state, they determine the grocers from whom they buy candles. They add that they have appointed the grocer Apostol to sell candles in the Sulu Manastır region. The court registers the appointment.

Mahmiyye-i İstanbul'da mumcı tâifesinin kethüdâsı olan Arslan Beşe bin Muharrem ve yiğitbaşıları Hristo veled-i Manto ve ihtiyârlarından Todoş veled-i Anton ve Rizo veled-i Anton ve Anton veled-i Dimo ve sâyirleri meclis-i şer'-i hatîrde tâife-i mezbûreden olup işbu bâ'isü's-sifr Apostol veled-i Papa Dimo muvâcehesinde her biri ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp kadîmü'l-eyyâmdan her biri mumhâneye bakkâl dükkânı ta'yîn olunmak mu'tâd olmağın mahmiyye-i mezbûrede Sulı Manastır kurbünde vâki' Varkan nam Ermeninin tasarrufında olan bakkâl dükkânını ittifâkımız ile mum bey' itmek içün mezbûr Apostol'a ta'yîn eyledik ba'de'l-yevm mum bey' eylesün didiklerinde gıbbe't-tasdîk mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi's-sâmin ve'l-'işrîne min Şevvali'l-mükerrem lisene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûd

Mustafa Efendi el-kâdı, Keşfî Mustafa Efendi el-kâtib, Abdi Çelebi bin Hüseyin, Gazanfer bin Tevekkül, Resül bin Rıdvan, Mahmud Subaşı.

93 - 1661 (1071) İstanbul 9: 23b/3 Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul mumcularının kethüdası Arslan Bey ve mumcu esnafının önde gelenleri, Apostol ile birlikte mahkemeye gelirler. Gelene-

ğe göre (kadîmü'l-eyyâmdan) mum satın aldıkları bakkalları kendilerinin belirlediklerini söyleyen mumcular, Apostol'un Yedikule bölgesindeki bir bakkal dükkânında mum satacağını bildirirler. Mahkeme yapılan işlemi tescil eder.

The steward (kethüda) Arslan Bey and certain notables of İstanbul's candle makers (mumcu) appear in court with Apostol. Customarily (kadîmü'l-eyyâmdan), the candle makers state, they determine the grocers from whom they buy candles. They add that they have appointed the grocer Apostol to sell candles in the Yedikule region. The court registers the appointment.

Mahmiyye-i İstanbul'da mumcılar tâifesinin kethüdâsı olan Arslan Bey bin Abdullah ve yiğitbaşıları Hristodoli veled-i Manto ve ihtiyârlarından Rizo veled-i Anton ve Todoş veled-i Anton ve Yani veled-i İsteryanos ve Yani veled-i Duka ve Kosta veled-i Yago ve sâirleri meclis-i şer'de tâife-i mezbûreden olup Yedikule hâricinde vâki' kârhanede mumcı olan Apostol veled-i Dimo muvâcehesinde her biri takrîr-i kelâm idüp kadîmü'l-eyyâmdan beynimizde ihtilâl vâki' olmamak içün herbirimize mum bey' itmeğe bakkâl dükkânı ta'yîn olunmak mu'tâd-ı kadîm olmağın mahmiyye-i mezbûrede merkûm kapu dâhilinde varolcılar kurbünde olan Hasanpaşaoğlı dükkânı dimekle ma'rûf bakkâl dükkânını cümlemiz ittifâkıyla mezbûr Apostol'a ta'yîn eyledik tahrîr olunması matlûbumuzdur didiklerinde vâki' hâl zabten li'l-makâl ketb olundı fî selhi Şevvali'l-mükerrem li-sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûd

Es-sâbıkûn

94 - 1661 (1071) İstanbul 9: 36b/2 Tescil işlemi / *Registration*

Tahtakale Çeşmesi'ndeki arak sakası gediğini Abdülbaki ile kız kardeşi Satı Hatun elinde bulundurmaktadır. Abdülbaki ile Satı Hatun'un vekili olan Hüseyin, İbrahim Çavuş ile birlikte mahke-

meye gelir. Hüseyin, 12.000 akçe karşılığında söz konusu saka gediğini sakabaşının izniyle İbrahim Çavuş'a devreder. Mahkeme yapılan işlemi tescil eder.

Abdülbaki and his sister Satı Hatun hold the privilege for carrying water from the canal (ark sakası gediği). Hüseyin, legal agent of Abdülbaki and Satı Hatun, are in court with İbrahim Çavuş. Hüseyin transfers the water carrying privilege to İbrahim Çavuş for 12,000 akçe, with the permission of the head water carrier (sakabaşı). The court registers the transaction.

Mahmiyye-i İstanbul'da Tahte'l-Kal'a Çeşmesi'nde alâ tarîki'l-münâsafa arka sakası gediğine mutasarrıfân olan Abdülbâki bin Mehmed ve Satı Hatun ibnet-i Mehmed nam karındaşlarını mezbûr Abdülbâki asâleten ve mezbûre Satı Hatun tarafından husûs-ı âti'z-zikre vekîl olup zâtını ma'rifet-i şer'iyye ile ârifân berber Mustafa Çelebi bin İbrahim ve Salih Çelebi bin Kurd şehâdetleri ile şer'an vekâleti sâbite olan oğlı Hüseyin bin Mehmed nam kimesne vekâleten meclis-i şer'de râfi'-i hâze'l-kitâb İbrahim Çavuş bin el-Hâc Receb mahzarında her biri ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp zikr olunan saka gediğinin hakk-ı tasarrufını sakabaşı ma'rifetiyle on iki bin fıddî râyic fi'l-vakt akçeye mezbûr İbrahim Çavuş'a asâleten ve vekâleten ferâğ idüp ol dahi minvâl-i meşrûh üzre kabûl eyledikden sonra bedel-i ferâğ olan meblağ-ı mezkûrı yedinden bi't-tamâm ahz ü kabz eyledik min ba'd sâlifü'z-zikr gedikde alâka ve medhalim kalmadı didikde gıbbe't-tasdîkü'ş-şer'î mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâbi' min Zilka'deti'ş-şerîfe li-sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûd

Arslan Beşe bin Abdullah, Navloncı Ahmed Beşe bin [boş], Halil Beşe bin [boş], Ali Beşe bin [boş], Gazanfer bin Tevekkül, Resül bin Rıdvan.

95 - 1661 (1071) İstanbul 9: 52b/1 Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul ekmekçilerinin kethüdası Mehmet Çelebi, yiğitbaşıları Hasan Bey ve diğer ekmekçiler; çörekçi ve börekçilerin kethüdası

Veli Beşe, yiğitbaşıları Ali Çelebi ve kendi önde gelenleriyle birlikte mahkemeye çıkarlar. Çörekçi, börekçi ve simitçilerin, orduya sağlamakla yükümlü oldukları erzağın temini için ekmekçilerden yardım istemeleri üzerine, ekmekçiler börekçi ve çörekçilerle ortak olmuşlardır. Ekmekçiler, 33.000 akçelik tedarik teklifini kabul etmişler ve bu ortaklık için yine ortak bir kethüda ve yiğitbaşı tayin etmişlerdir. Ekmekçiler, yapılan işlemin tescil edilerek hüccetinin kendilerine verilmesini isterler. Mahkeme de onların bu sözlerini sicile kaydeder.

The steward (kethüda) Mehmet Çelebi, guild regulator (yiğitbaşı) Hasan Bey and some other members of İstanbul's bread makers (ekmekçi) appear in court with the steward Veli Beşe, guild regulator Ali Çelebi and some notables of the pastry makers (çörekçi ve börekçi). The pastry makers and bagel makers (simitçi) have asked for the bread makers' help in supplying the military. The two guilds thus became partners. The bread makers accept the 33,000 akçe offer for preparing the supplies. Moreover, the two guilds jointly appoint a steward and a guild regulator for their joint business. The bread makers request a hujjet that documents their agreement. The court registers the agreement.

Mahmiyye-i İstanbul'da vaki etmekci tâifesinin kethüdâsı olan Mehmet Çelebi ibn el-Hâc Ali ve yiğitbaşıları Hasan Bey bin Hüseyin ve taife-i mezbûreden es-Seyyit Abdi Çelebi bin Abdülhalik ve Mustafa Çelebi bin Ahmet ve Ali Çelebi bin Ömer nam kimesneler ve sâirleri meclis-i şer'-i hatîr-i lâzımü't-tevkîrde mahmiyye-i mezbûrede vâki bi'l-cümle çörekci ve börekçi taifesinin kethüdâsı Veli Beşe bin Hasan ve yiğitbaşıları Ali Çelebi bin Nasuh ve ihtiyarlarından Ahmet Çelebi bin Hasan ve Ali Çelebi bin Şehabettin ve el-Hâc Hüseyin bin Hasan ve gayrıları mahzarlarında takrîr-i kelâm ve bast-ı merâm idüp umûmen çörekçi ve börekçi ve tatlı mâye çörekçi ve francala ve simit işleyenler ordu-yı hümâyûn tekâlîfinden kadîmden hirfetimiz olan etmekçilere yamak olmaları ile vârid olan ordu teklîfinde bize imdâd eylediklerinde beynimiz-

de ihtilâl vaki' olmamak içün ba'de'l-yevm mecmû'una bir kethüdâ ve bir yiğitbaşı nasb olunup fîmâ-ba'd vârid olan nısf orduda bire on altı bin beş yüz ve bütün ordıda otuz üç bin akçe imdâd idüp biz dahi ziyâde taleble vesâyir vaki' olan tekâlifte mezbûrları mu'âheze itmemek üzre cümlemiz alâ vechi'l-vifâk icmâ' ve ittifâk eyledik minvâl-i muharrer üzre olan ittifâkımız tahrîr ve sûreti yedimize def olunmak matlûbumuzdur deyüp çörekçi ve börekçilerden mezbûrûn dahi etmekçileri minvâl-i muharrer üzre vâki ittifâklarında tasdîk ve tahkîk eylediklerinde mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâmis 'aşer min Zilkadeti'ş-şerîfe li-sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûd

Ahmet Efendi el-kâdı, Keşfi Efendi ibn Muharrem, Hasan Çelebi el-mukayyid, Mehmet Beşe bin Çukadar ve Ali bin Ahmet Çelebi, Hasan Çelebi bin Sabr.

96 - 1661 (1071) İstanbul 9: 56b/1 Dava / *Adjudication*

İstanbul'un çarıkçılarından bir grup gayrimüslim, Galata bakkallarından bir grup gayrimüslim karşısında mahkemeye çıkarlar. Geleneğe göre (kadîmü'l-eyyâmdan) bakkallardaki yağ tulumlarını alıp bunlardan çarık yapma ve satma yetkisinin kendilerine ait olduğunu öne süren çarıkçılar, bakkalların da bu tulumlardan çarık yapıp sattıklarını belirterek bu hareketlerinin önlenmesini isterler. Davacı çarıkçılar, mahkemeye bu yetkilerini kanıtlayan bir emr-i şerif ile birkaç hüccet sunarlar. Mahkeme, davacı bakkallara görüşlerini sorar. Bakkallar söylenilenleri kabul ederler. Sonuç olarak mahkeme, yağ tulumlarından çarık üretmemeleri ve bu tulumları çarıkçılara satmaları konusunda bakkalları uyarır.

A group of non-Muslim rawhide sandal makers (çarıkçı) of İstanbul sues a group of non-Muslim grocers (bakkal). Customarily (kadîmü'l-eyyâmdan), the rawhide sandal makers state, they are entitled to buy butter skin bags (tulum) from the grocers to make

and sell rawhide sandals. Yet, the grocers have been making and selling sandals from skin bags themselves. The plaintiffs want the grocers instructed to refrain from doing so. The sandal makers present to court a Sultanic order (emr-i şerif) and several hujjets documenting their entitlement. Questioned by the court, the grocers accept blame. In conclusion, the court instructs the defendants to refrain from making sandals and to sell their skin bags to sandal makers.

Mahmiyye-i İstanbul'da vâki' çarıkçı tâifesinden Miko veled-i Nanoş ve Pano veled-i Piyo ve Zoto veled-i Yako ve Nika veled-i Miha ve Tolya veled-i Koka ve Koka veled-i Kika nâm zimmîler meclis-i şer'-i hatîrde medîne-i Galata'da vâki' bakkâl tâifesinden Todoş veled-i Yani ve Ağliyo veled-i Mihal ve Penapot veled-i Rizo nâm zimmîler muvâcehelerinde takrîr-i kelâm idüp kadîmü'l-eyyâmdan bakkâl tâifesinin iştirâ eyledikleri yağın tulumları olan boş sığır derileri bizim olup bu âna gelince ol derileri bakkâllardan bizim hirfetimiz iştirâ ve çaruk kesüp tâlibîne bey' idüp hâricten kimesne müdâhale itmemek üzre yedimizde emr-i şerîf-i cihân-mutâ' ve mûcebince taraf-ı şer'den müte'addid hüccetlerimiz var iken mezbûrlar memnû' olmayup iştirâ eyledikleri yağın tulumlarını kendileri çarık kesüp bey' itmeleri ile san'atımıza ihtilâl virmişlerdir suâl olunup men' olunmaları içün tekrâr tenbih olunmak matlûbumuzdur deyü mazmûnı kavl-i meşrûhlarına muvâfık emr-i şerîf ve mûcebince hücec-i müte'addide ibrâz eylediklerinde akîbü'l-istintâk bakkâl tâifesinden mezbûrlar cevâplarında kaziyye vech-i meşrûh üzre olduğını her biri mu'terif olmağın ba'de'l-yevm mezbûrlar iştirâ eyledikleri yağın tulumlarını semeni misli ile ber mûceb-i emr-i şerîf çarıkçılara bey' idüp kendiler çarık kat' itmemek üzre mezbûrlara tenbîh birle mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-'işrîn min Zilkadeti'ş-şerîfe li-sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûd

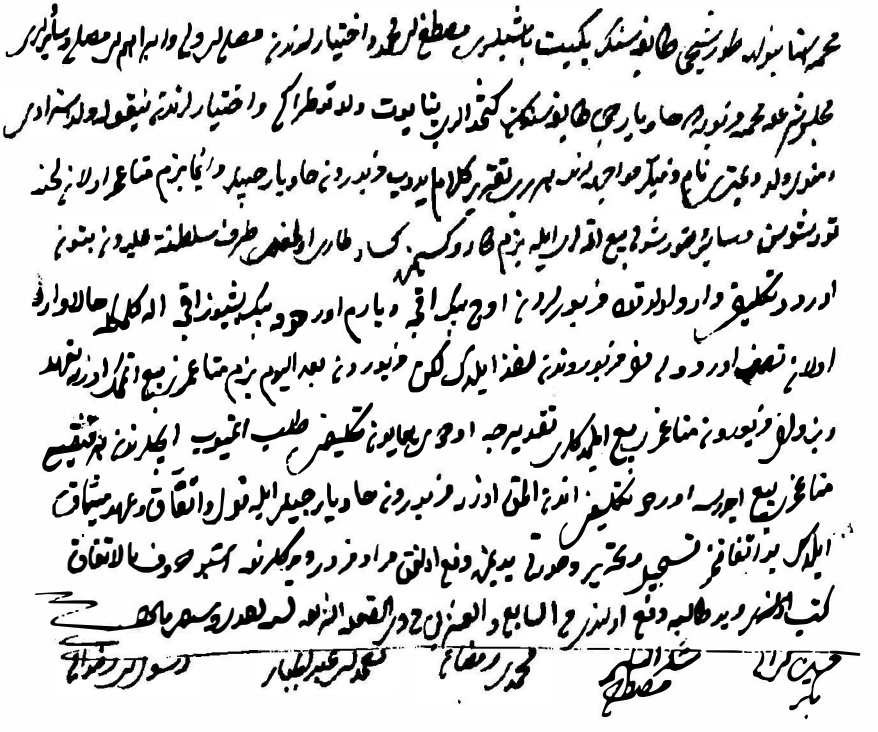
Sinan Çavuş bin el-mübaşir, el-Hâc Musalli Efendi bin el-Hâc Ahmet, Abdülkadir Efendi bin Mehmet, Salih Efendi bin el-katip, Şeyh Efendi bin Muharrem.

97 - 1661 (1071) İstanbul 9: 64a/5 Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul turşucularının yiğitbaşıları ve ihtiyarlarından bazı kişiler, havyarcıların kethüdaları ve ihtiyarlarından bazı kişilerle birlikte mahkemeye gelirler. Havyarcıların satış izni olmadan turşuculara ait olan lahana vs turşusu satmaları nedeniyle turşucular zarar görmüştür. Bu zararı tazmin amacıyla, turşucu esnafı yükümlü olduğu ordu vergisinin (tekalifinin) yarısını havyarcı esnafından almıştır. Havyarcıların artık turşu satmayacaklarını beyan etmesi üzerine turşucular da onlardan artık vergi almayacaklarını beyan ederler. İki grup esnaf bu anlaşmalarını kadıya tescil ettirirler. Bunun belgesi de kendilerine verilir.

The guild regulator (yiğitbaşı) and elderly of İstanbul's pickle makers (turşucu) appear in court with the steward (kethüda) and elderly of the caviar makers (havyarcı). The caviar makers caused the pickle makers to incur a loss through unauthorized sales of pickled cabbage and the like, which only the pickle makers are allowed to sell. In compensation for the loss, the caviar makers have paid half of the pickle makers' military (tekalif) tax. The caviar makers now state that they will no longer sell pickles. Hearing this statement, the pickle makers promise not to make the caviar makers pay their taxes. The two guilds have the court register their agreement. The court gives them each a copy of the pertinent documentation.

Mahmiyye-i İstanbul'da turşucı tâifesinin yiğitbaşıları Mustafa bin Mehmed ve ihtiyârlarından Musalli bin Veli ve İbrahim bin Musalli ve sâirleri meclis-i şer'de mahmiyye-i mezbûrede havyarcı tâifesinin kethüdâları Penapot veled-i Todoraki ve ihtiyârlarından Nikola veled-i İstirati ve Manol veled-i Dimitri nâm zimmîler muvâcehelerinde her biri takrîr-i kelâm idüp mezbûrûn havyarcılar dâima bizim metâ'ımız olan lahana turşusun ve sâir turşuyı bey' itmeleri ile bizüm kâr u kesbimize kesâd târî olmağın taraf-ı saltanat-ı aliyyeden bütün ordu teklîfi vârid oldukda mezbûrlardan üç

İstanbul 9 numaralı sicil defterinde 64a/5 kodlu hüküm.

Facsimile of case 64a/5 in the Istanbul court register 9.

bin akçe ve yarım orduda bin beş yüz akçe ele gelmekle hâlen vârid olan nısıf orduyı dahi mezbûrûndan ahz eyledik lâkin mezbûrûn ba'de'l-yevm bizim metâ'ımızı bey' itmemek üzre ta'ahhüd ve biz dahi mezbûrûn metâ'ımızı bey' eylemedikleri takdîrce ordu-yı hümâyûn teklîfi taleb itmeyüp içlerinden her kangısı metâ'ımızı bey' iderse ordu teklîfi andan almak üzre mezbûrûn havyarcılar ile kavl ve ittifâk ve 'ahd-i mîsâk eyledik bu ittifâkımız tescîl ve tahrîr ve sûreti yedimize def' olunmak murâdımızdır didiklerinde işbu hurûf bi'l-ittifâk ketb ve yed-i tâlibe def' olundı fi'l-yevmi's-sâbi' ve'l-'işrîne min Zilkadeti'ş-şerîfe li-sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Hüseyin Bey bin Bekir, Şükrullah bin Mustafa, Mehmed bin Ramazan, Ahmed bin Abdülcabbâr, Resul bin Rıdvan.

98 - 1661 (1071) İstanbul 9: 67b/2 Dava / *Adjudication*

İstanbul gümrük emini tarafından masdariye vergisi toplamak üzere görevlendirilen Avraham adlı Yahudi, basmacı taifesinden Avraham, Ektavos, Serkis ve Hacador adlı Ermeniler karşısında mahkemeye çıkar. Avraham, basmacıların basmacılık işinde kullanmak için satın aldıkları boyanın masdariye vergisini vermeleri gerektiğini ileri sürerek mahkemeye savını kanıtlayacak bir emr-i şerif sunar. Emr-i şerifi inceleyen mahkeme, belgede Avraham'ın savını destekleyen bir ifade bulamaz. Bunun üzerine mahkeme, davalılara görüşlerini sorma gereği bile duymadan Avraham'ın davasını reddeder.

Avraham, a Jew who is appointed by the customs officer (gümrük emini) of İstanbul to collect the source tax (masdariye), sues Avraham, Ektavos, Serkis and Hacador, Armenian cloth producers (basmacı). The plaintiff claims that the defendants are required to pay the source tax for the dye they purchased for cloth production. He also presents to court a Sultanic order (emr-i şerif) to that effect. Examining the Sultanic order, the court decides that the document does not support Avraham's claim. It then throws out Avraham's case without even questioning the defendants.

Mahmiyye-i İstanbul'da hâlen gümrük emini tarafından masdariyye cem'ine memur olan Avraham veled-i Mosi nâm Yahudi meclis-i şer'de basmacı tâifesinden hâfızü'l-kitâb Avraham veled-i Varyersis ve Ektavos veled-i Arakil ve Serkis veled-i Toter ve Hacador veled-i Yanos [nâm] Ermeniler muvâcehesinde takrîr-i kelâm idüp mezbûrûn işledikleri basmacılık sanatı içün iştirâ eyledikleri boyanın masdariyyesi yedimde olan emr-i şerîf mûcebince mezbûrdan taleb eylediğimde virmekde ta'allül iderler nazar olunsun deyü emr-i şerîf ibrâz idüp mezbûrûnın muvâcehelerinde feth ve kırâ'et olundıkta mazmûnunda zikr olunan basmacı tâifesinden kendi işledikleri basmacılık sanatı içün iştirâ eyledikleri boyadan

masdariye alına deyü zikr olunan emr-i şerîfde mezkûr ve müte'ayyin olmamağla mezbûrûna su'âl dahi tevcîh itmemeğin mezbûr Yahudi mu'ârazadan men' olunup mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fî gurrei Zilkadeti'ş-şerîfe li-sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Fahrü'l-kitâb Ahmed Efendi, Şeyh Mustafa Efendi, Abdi Çelebi, Şükrullah bin Mustafa.

99 - 1661 (1071) **İstanbul 9: 69b/3** Dava / *Adjudication*

Yağlı çörekçilerin kethüdası Veli Beşe, Mehmet Beşe ve Mehmet Çelebi'nin loncaya mensup oldukları halde ordu için verilen vergiyi ödememesinden şikâyetçi olur. Mehmet Beşe ile Mehmet Çelebi söylenilenleri doğrular. Onların bu durumu kabul etmeleri üzerine mahkeme, vergiyi lonca esnafıyla birlikte vermeleri konusunda bu kişileri uyarır.

Veli Beşe, steward (kethüda) of the biscuit makers (yağlı çörekçi), sues Mehmet Beşe and Mehmet Çelebi, two guild members, for failing to pay their share of the military tax. The defendants admit the charge. Hearing their confession, the court instructs the defendants to pay their share of the tax along with the guild members.

Mahmiyye-i İstanbul'da yağlı çörek işleyen tâyifenin kethüdâları olan işbu râfi'ü'l-kitâb Veli Beşe ibn Hasan ve sâyirleri meclis-i şer'-i hatîrde yine tâyife-i mezbûreden olup Cerrahpaşa'da yağlı çörek işleyen Mehmed Beşe ibn Abdullah ve Azebler Hammâmı kurbünde yağlı çörek işleyen Mehmed Çelebi ibn Burhan nâm kimesneler mahzarlarında üzerlerine takrîr-i da'vâ idüp mezbûrlar bizim hirefimiz ashâbından olup yağlı çörek işlemeye gelmişler iken hâlen taraf-ı saltanat-ı 'aliyyeden vârid olan ordu-yı hümâyûn teklîfini bizim ile ma'an virmeden imtinâ' ider su'âl olunup hâllerine göre ordu-yı hümâyûn teklîflerini bizimle ma'an edâya tenbîh

olunmak murâdımızdır didiklerinde gıbbe's-su'âl mezbûr Mehmed Beşe ve Mehmed Çelebi cevâblarında yağlı çörek işlediklerini bitav'ihimâ ikrâr ve i'tirâf eylediklerinde mûcebince her biri hâllerine göre ordu-yı hümâyûn teklîfin mezbûrûn yağlı çörekciler ile ma'an virmek üzre mezbûrana tenbîh birle mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi's-sâbi' ve'l-'işrîn min Zilka'deti'ş-şerîfe li-sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Ahmed Çelebi ibn Yusuf, Şükrullah bin Mustafa, Veli ibn Süleyman, Hasan ibn Nebi, Veli ibn Mahmud.

100 - 1661 (1071) **İstanbul 9: 70a/4** Dava / *Adjudication*

Paçacı esnafından Mehmet Beşe, paçacıların kethüdası İbrahim Beşe karşısında mahkemeye çıkar. Lonca esnafıyla birlikte vergi ödediğini belirten Mehmet Beşe, geleneğe göre (resm-i kadîm iken) her yıl lonca üyelerine yapılan mal dağıtımından kendi hissesine düşenin verilmediğini söyler. Mahkeme İbrahim Beşe'ye görüşünü sorar. O da söylenilenleri doğrular. Sonuç olarak mahkeme Mehmet Beşe'nin hissesinin verilmesi konusunda İbrahim Beşe'yi uyarır.

Mehmet Beşe, a trotter (paçacı), sues İbrahim Beşe, steward (kethüda) of the trotters. Stating that he pays his taxes along with the guild members, Mehmet Beşe claims that he has not received his share of the goods distributed customarily (resm-i kadîm iken) among guild members every year. Questioned by the court, İbrahim Beşe corroborates his testimony. In conclusion, the court instructs İbrahim Beşe to give Mehmet Beşe his share of the goods.

Mahmiyye-i İstanbul'da vâki paçacı tâ'ifesinden işbu bâ'isü'l-vesîka Mehmed Beşe ibn Süleyman nâm kimesne meclis-i şer'-i hatîrde tâyife-i mezbûrenin kethüdâsı ibrahim Beşe ibn Hüseyin nâm kimesne mahzarında takrîr-i kelâm idüp ben tâife-i mezbûreden kadîmî hisselü kârhâne sâhibi olmağla her sene vâki' olan tekâlîfi

mezbûrlar ile ma'an edâ idüp ve tâyife-i mezbûreye mahsûs olan metâ' tevzî' olundukda kârhâne sâhiblerine hisse virilmek beynimizde resm-i kadîm iken kethüdâ-yı mezbûr ibrahim Beşe bana hisse virmede ta'allül ider su'âl olunup ma'an ve kadîm üzre metâ'ımız tevzî' olundukda bana dahi hisse virilmek üzre kethüdâ-yı mezbûra tenbîh olunmak matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl kethüdâ-yı mezbûr cevâbında fi'l-hakîka mezbûr Mehmed Beşe tâyife-i mezbûreden hisselü kârhâne sâhibi olup her sene vâki' olan tekâlîfi tâife-i mezbûre ile ma'an edâ eyledüğini ikrâr itmeğin min ba'd tâ'ife -i mezbûreye mahsûs olan metâ' tevzî' olundukda mezbûr Mehmed Beşe'ye dahi resm-i kadîm üzre hisse virilmek üzre kethüdâ-yı merkûma tenbîh olunup mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi't-tâsi' ve'l-'işrîn min Zilka'deti'ş-şerîfe li-sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mustafa Efendi ibn el-Hâc Hüseyin, Keşfi Mustafa Efendi ibn Muharrem, Mehmed Efendi ibn el-Kâdî, Şükrullah ibn Mustafa, Veli ibn Mahmud, Fazlı ibn Mehmed, Resul ibn Ramazan.

101 - 1661 (1072) İstanbul 9: 120a/2 Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul mumcularının kethüdası Arslan Bey ile önde gelenlerinden bir bölüm Hıristiyan, mumcuların yiğitbaşısı Hristo ile birlikte mahkemeye gelirler. Mumcular, geleneğe göre (kadîmü'l-eyyâmdan ..... mu'tâd olmağın) kendilerine mum satan bakkalları kendileri tayin ettiklerini belirterek Hristo'ya mum satması için Girit Hamamı yakınındaki Saranto adlı Hıristiyan'ın kullanımındaki bakkal dükkânını uygun gördüklerini söylerler. Hristo söylenilenleri doğrular. Mahkeme de yapılan işlemi sicile kaydeder.

The steward (kethüda) Arslan Bey and some Christian notables of İstanbul's candle makers (mumcu) appear in court with their guild regulator (yiğitbaşı) Hristo. Stating that customarily (kadîmü'l-eyyâmdan ... mu'tâd olmağın) they themselves choose the

grocers who sell them candles, the candle makers appoint Saranto, a Christian grocer (bakkal), to operate a grocery store near the Girit (Crete) bathhouse. Hristo corroborates their testimony. The court registers the appointment.

Mahmiyye-i İstanbul'da mumcılar tâ'ifesinin kethüdâsı olan Arslan Bey ibn Behram ve ihtiyârlarından Apostol veled-i Papa Dimo ve Rizo veled-i Todoş ve Horo veled-i Aramgan ve Aleksi veled-i Yani ve Anton veled-i Papa Dimo ve Aramgan veled-i Toros ve sâyirleri meclis-i şer'-i hatîrde işbu bâ'isü's-sifr yiğitbaşıları Hristo muvâcehesinde her biri ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp kadîmü'l-eyyâmdan beynimizde ihtilâl vâki' olmamak içün her birimize mum bey' itmeğe bakkal dükkanı ta'yîn olunmak mu'tâd olmağın Girit Hammâmı kurbünde Mustafa Bey ve Ömer Çelebi nâm kimesneler binâ idüp Saranto veled-i Petko nâm zimmînin tasarrufında olan bakkâl dükkânını ittifâkımızla yiğitbaşımız mezbûr Hristo'ya mum bey' itmeğe ta'yîn eyledik didiklerinde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yemi's-sânî 'aşere mine'l-Muharremi'l-haram li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûd

Hasan Çelebi bin [boş], Duacı Ahmed Çelebi, Şükrullah bin Mustafa, Abdi bin Ali, Baba Resül bin Rıdvan, Veli bin Mahmud.

102 - 1661 (1072) **İstanbul 9: 121a/1** Dava / *Adjudication*

İstanbul'un Bezzazistan yöresinde bulunan tüccarların kethüdası Seyyit Mehmet Çelebi, yiğitbaşısı İsmail Çelebi ve önde gelenlerinden bir bölüm Müslüman tüccar, bezirgân (gezici tüccar) el-Hac Mahmut Beşe ile tüccar Yusuf ve Abdülbaki karşısında mahkemeye çıkarlar. Davacı tüccarlar, ellerindeki hüccet ve emr-i şerife göre dükkânlarında satış yapan tüccarların, taşradan işlenmiş deri getirmesinin ya da buralardan edinilen ortaklar aracılığıyla deri getirip yüksek fiyattan satmalarının geleneğe aykırı (mu'tâd

olmadığından) olduğunu, bu işi yalnızca bezirgânların yapması gerektiğini söylerler. Buna karşın bezirgân Mahmut Beşe, getirdiği derileri yalnızca Yusuf ile Abdülbaki'ye satarak onlarla birlikte ortak gibi çalışmaktadır. Ayrıca Yusuf ile Abdülbaki deri temini konusunda taşradan ortak oldukları başka kişilerden de deri temin etmekte ve bunları İstanbul'daki dükkânlarında saklayarak istedikleri zaman yüksek fiyattan satmaktadırlar. Sunulan hüccet ile emr-i şerifi inceleyen mahkeme, davalı taraflara görüşlerini sorar. Onlar da söylenilenleri doğrularlar. Sonuç olarak mahkeme, Mahmut Beşe'yi taşradan getirdiği derileri tüccarlara piyasa değeri üzerinden ve eşit şekilde satması, Yusuf ile Abdülbaki'yi de bundan sonra tüccarlığı bırakıp yalnızca bezirgânlık yapmaları konusunda uyarır.

The steward (kethüda) Seyyit Mehmet Çelebi, guild regulator (yiğitbaşı) İsmail Çelebi and notables of some Muslim merchants sue el-Hac Mahmut Beşe, a bezirgan (traveling merchant), and Yusuf and Abdülbaki, two other merchants. The plaintiff merchants state that, as documented by a hujjet and a Sultanic order (emr-i şerif) in their possession, it is against the custom (mu'tâd olmadığından) for the merchants to bring from or obtain through rural partners processed leather to sell at a profit in their stores. Only bezirgans are allowed to do so, they add. Yet, they state, Mahmut Beşe has been selling leather imported to İstanbul only to Yusuf and Abdülbaki; effectively, therefore, he has been acting as their partner. In addition, they claim, Yusuf and Abdülbaki have other rural partners who provide them leather. Hiding the leather in their stores in İstanbul, they charge higher prices whenever they wish, the plaintiffs add. Examining the documents, the court questions the defendants. They corroborate the plaintiffs' testimony. In conclusion, the court instructs Mahmut Beşe to make available the leather he brings from the countryside to all merchants at the prevailing market rate. It also instructs Yusuf and Abdülbaki to trade between regions (bezirganlık) without interfering with the business of stationary merchants.

Mahmiyye-i İstanbul'da Bezzâzistan kurbünde vâki' tâcirler tâ'ifesinin kethüdâları es-Seyyid Mehmed Çelebi ibn Abdurrahim ve yiğitbaşıları İsmail Çelebi ibn İbrahim ve ihtiyârlarından Ali Çelebi ve İbrahim Çelebi ibn Mustafa ve Mehmed Beşe ibn Halil ve Mustafa bin Osman ve Mehmed Beşe ve Receb bin Abdullah ve yeniçeribaşısı Usta Receb bin Abdullah ve Usta Ebibekir bin Abdullah ve Üstad Süleyman ve sâ'irleri bâ-cem'ihim meclis-i şer'-i hatîrde bâzergân tâ'ifesinden el-Hâc Mamud Beşe ibn Ali ile tâcirlerden Yusuf bin Abdullah ve Abdülbaki ibn Derviş nâm kimesneler mahzarlarında her biri takrîr-i kelâm idüp feth-i hâkânîden berü tâcirlerden olup dükkânlarda oturan kimesneler sahtiyân işleyen vilâyetlerden varup sahtiyân almak veyahud ol vilâyetlerden ortaklar ittihâz idüp ânların yedleri ile sahtiyân alup ba'dehû getürüp dükkânlarda hıfz ve iddihâr idüp istedikleri zamânda diledükleri bahâ ile virmek beynimizde mu'tâd olmadığından mâ'adâ bâzergânlık idüp sahtiyân işleyen vilâyetlerden sahtiyânı getürüp bey' idegelenler tâcir olup dükkânlarında oturmayup ve bu vech üzre bâzergânlık ile tâcirliğini cem' itmek içün yedimizde hüccet ve müte'addid evâmir-i şerîfe olmağın mezbûr el-Hâc Mahmud Beşe bâzergân iken getürdiği sahtiyânları bir mahzende hıfz idüp bize bey' itmeyüp ve mezbûrân Yusuf ve Abdülbaki dükkânda oturan tâcirlerden iken sahtiyân işlenen vilâyetlerde şerîkler ittihâz idüp ânların yedleriyle sahtiyân alup ba'dehû getürüp dükkânlarda hıfz idüp istedikleri zamânda diledikleri bahâya bey' idüp hirfetimiz ahâlîsine hisse virmeyüp yedimizde olan hüccet ve evâmire muhâlif bâzergânlık ile tâcirliği cem' eylemeleri ile beynimizde olan 'âdet-i kadîmeyi hazf ve hirfetimiz ahâlîsi beynlerinde ihtilâle bâ'is ve bâdî olduklarından gayrı çizme ve papuç ve mest ziyâde bahâya çıkmakla kâffe-i nâsa zarar ve ta'addîleri vardır deyü takrîrlerine muvâfık hüccet ve evâmir-i şerîfe ibrâz idüp muvâcehelerinde feth ve kırâet olunup mezbûr el-Hâc Mahmud Beşe ve Yusuf Beşe ve Abdülbaki su'âl olunduklarında cevâblarında kaziyye bâlâda tafsîli olunduğı üzre idüğin her biri mukırr ve mu'terifler olmağın tâcirler tâ'ifesinin yedlerinde olan hüccet-i şer'iyye ve evâmir-i münîfe mûcebince 'amel olunup min ba'd

mezbûr el-Hâc Mahmud getürüp mahzende hıfz eylediği sahtiyânı değer bahâsıyla tâcirlere 'âdet-i kadîmeleri üzre tevzî' ve taksîm ve mezbûrân Yusuf Beşe ve Abdülbaki dahi yalnız bâzergânlık idüp tâcirlere karışmamak üzre tenbîh olunup mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâmis 'aşer mine'l-Muharremi'l-harâm li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

El-Hâc Ahmed bin Mahmud, Hasan Çelebi, Dai Ahmed Çelebi, Abdi bin Hasbi, Veli bin Mahmud.

103 - 1661 (1072) **İstanbul 9: 125b/2** Dava / *Adjudication*

Bıçakçıların kethüdası Mehmet Çelebi ile ileri gelenleri, geleneğe göre (mu'tâd-ı kadîm) tüccarlar tarafından İstanbul'a getirilen bıçakları önce kendilerinin satın aldığını, kalan bıçakları da daha sonra hurdacıların satın aldığını belirterek ellerinde bu durumu belgeleyen emr-i şerif ile hüccet olduklarını söylerler. Bıçakcılara göre hurdacılar bu geleneği çiğnemektedir. Mahkeme hurdacılara görüşünü sorar. Hurdacılar söylenilenleri doğrularlar. Sonuç olarak mahkeme, geleneğe uymaları konusunda hurdacıları uyarır.

The steward (kethüda) Mehmet Çelebi and notables of the knife makers (bıçakçı) state that by custom (mu'tâd-ı kadîm) they have priority in buying the knives brought to İstanbul by merchants; any remaining knives are then purchased by scrapmetal dealers (hurdacı). They add that they hold a Sultanic order (emr-i şerif) and a hujjet to that effect. The knife makers claim that the scrapmetal dealers have been violating the custom. Questioned by the court, the scrapmetal dealers accept the charge. In conclusion, the court instructs the scrapmetal dealers to refrain from violating the custom.

Mahmiyye-i İstanbul'da Uzun Çarşı'da vâki' Bıçakcı tâ'ifesinin Kethüdâsı olan Mehmed Çelebi bin Hüseyin ve Abdülkadir Çele-

bi bin Mehmed ve Osman Bey ibn Piyale ve el-Hâc Ahmed bin Mehmed ve Mustafa bin Mehmed ve sâ'irleri meclis-i şer'-i hatîr-i lâzimü't-tevkîrde mahmiyye-i mezbûrede Sultan Bayezid'de vâki' hurdacı tâ'ifesinin ihtiyârlarından el-Hâc Ömer bin Ali ve Kenan Beşe bin Abdullah ve Musa bin Abdullah nâm kimesneler mahzarında ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp meta'ımız olup Bec ve Venedik tüccârının mahmiyye-i mezbûreye sanduka ile getürdükleri bıçağı tüccârından mukaddem biz iştirâ idüp bizden bâkî kalanı mezbûr hurdacılar iştirâ itmek mu'tâd-ı kadîm olup minvâl-i muharrer üzre yedimizde evâmir-i münîfe ve hücec-i şer'iyyelerimiz var iken mezbûr hurdacılar zikr olunan bıçağı mu'tâd-ı kadîme muhâlif bizden iştirâ itmeleri ile beynimizde ihtilâle bâ'is olmuşlardır yedimizde olan evâmir-i şerîfe ve hücec-i müte'addide ibrâz idüp mezbûr hurdacılara su'âl olundukda anlar dahi kaziyye minvâl-i muharrer üzre olduğını mu'terif olmağın mûcebince ba'de'l-yevm zikr olunan bıçağı mukaddem bıçakçılar iştirâ idüp ba'dehû bâkî kalanı hurdacılar iştirâ itmek üzre hurdacılara tenbîh birle mâ vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'r-râbi' 'aşere mine'l-Muharrem lisene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

es-Seyyid Himmet Çelebi ibn es-Seyyid Şükrullah, Mehmed Ağa bin Muhzır nâib, Mustafa bin Mehmed, Hasan Çelebi bin [boş], Baba Resul bin Rıdvan.

104 - 1661 (1072) İstanbul **9: 145a/2** Tescil işlemi / *Registration*

Saraydan gelen bir ferman, kuloğlanlarından (kuloğlanı = vergi tahsildarı) Mezarcıoğlu Mustafa'nın işinde usulsüzlük yaptığını belirterek durumun araştırılmasını bildirmiştir. Mahkeme kuloğlanlarının kethüdasına, yiğitbaşısına ve önde gelenlerine giderek Mezarcıoğlu Mustafa'yı soruşturur. Bu soruşturma sonucunda Mustafa'nın rüşvetçi, fiyatlara uymayan, dolandırıcı biri olduğu anlaşılır. Sonuç olarak mahkeme, Mezarcıoğlu Mustafa'yı kuloğlanlığından azlederek eski memurluğuna yerleştirir.

An imperial decree (ferman) orders an inquiry into the unlawful behavior of Mezarcıoğlu Mustafa, a guild and market tax collector (kuloğlanı). The court questions the steward (kethüda), guild regulator (yiğitbaşı) and notables of these tax collectors about Mezarcıoğlu Mustafa's behaviors. The investigation reveals that Mustafa is a bribetaker, a fraud, and a violator of price agreements. In conclusion, the court expels Mezarcıoğlu Mustafa from the guild of tax collectors and reassigns him to his former office.

Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye-i mahmiyye-i Kostantiniyye'de kul oğlanı tâifesinden Mezarcıoğlı dimekle ma'rûf Mustafa nâm kimesnenin es'âra müte'allik olan umûrda envâ'-ı fesâdâtı zâhir olmağile keyfiyet-i ahvâli tâife-i mezbûre ihtiyârlarından ve sâyir ehl-i hiref-den teftîş olunmasiyçün fermân-ı âlî sâdır olmağın imtisâlen li'l-emri'l-âlî tâife-i mezbûreden el-Hâc İbrahim bin Ömer ve el-Hâc Mehmed bin Mahmud ve el-Hâc Musa ve Şaban Çelebi ve el-Hâc Musalli ve Ahmed Çelebi ve Mehmed Çelebi bin Abbas nâm kimesnelerden ve mahmiyye-i mezbûrede vâki' ehl-i hiref kethüdâları ve yiğitbaşılarından ve sâyir ihtiyârlarından mezbûrun keyfiyet-i ahvâli su'âl olundukda mezbûrûnun her biri cevâblarında mezbûr Mezarcıoğlı Mıstafa fi'l-hakîka şakî ve ehl-i fesâd ve mürteşî ve ibtâl-i es'âra her vechile bâ'is ve bâdî olup her birimiz mezbûrın fi'l ve kavlinden müte'ezzî olduğumuzdan mâ'adâ mezbûr Mustafa hizmet-i mesfûrede istihdâm olunmak âmme-i nâsa zarardır deyü meclis-i şer'de ihbâr eylediklerinde fi'l-hakîka mezbûr Mustafa'nın vech-i meşrûh üzre bi'd-defe'ât fesâdâtı şer'an zâhir ve mütehakkık olmağın mezbûr Mustafa tâife-i mezbûreden ihrâc olunup min ba'd hıdmet-i mesfûrede istihdâm olunmayup bâ-fermân-ı âlî me'mûr olduğı sefîne-i âmire hıdmetinde kemâ-kân ibkâ olunmak üzre işbu vesîka-i enîka alâ vechi'l-hakîka ketb ve yed-i tâlibe def' olundı fî gurrei Saferi'l-hayr sene 72

Şühûd

Ali Ağa, Mehmed Beşe bin Ahmed, Mehmed Ağa bin [boş], el-Hâc Mehmed bin Mahmud, Ahmed Çelebi bin [boş]

105 - 1661 (1072) **İstanbul 9: 145b/6** Dava / *Adjudication*

Yedikule dericilerinin (debbâğ) kethüdası, yiğitbaşısı ve önde gelenleri, el-Hac Salih karşısında mahkemeye çıkarlar. Dericiler, geleneğe (kadîmü'l-eyyâmdan) ve ellerindeki hüccetlere göre taşradan getirilen kuru derilerle İstanbul'da kesilen hayvan derilerinin lonca tarafından üyelere dağıtıldığını belirtirler. Ancak el-Hac Salih Eminönü'nde bir yerden gizlice 448 adet keçi derisi satın alarak bu geleneği çiğnemiştir. Mahkeme el-Hac Salih'e görüşünü sorar. El-Hac Salih, söylenilenleri doğrulayarak bundan sonra geleneğe uyacağını, uymazsa da loncadan atılmaya razı olacağını belirtir. Mahkeme de onun bu sözlerini sicile kaydeder.

The steward (kethüda), guild regulator (yiğitbaşı) and notables of Yedikule's leather tradesmen (debbağ) sue el-Hac Salih. The leather tradesmen state that customarily (kadîmü'l-eyyâmdan) and in accordance with a hujjet in their possession, the guild distributes the dry hides brought from the countryside among guild members, along with the hides of animals slaughtered in İstanbul. However, they claim, el-Hac Salih secretly bought 448 goat hides from a location in Eminönü, thus violating the custom. Questioned by the court, el-Hac Salih corroborates the plaintiffs' testimony. He also promises to abide by the custom and agrees to be expelled from the guild if he does otherwise. The court registers el-Hac Salih's testimony.

Mahmiyye-i İstanbul'da Yedikule'de vâki' debbâğ tâifesinin kethüdâları Mehmed Çelebi bin Bayram ve yiğitbaşıları Hacı Abdülcelil bin Abdullah ve ahî babaları Ali Çelebi bin Süleyman ve ihtiyârlarından çorbacı el-Hâc Mehmed bin Osman ve Üstâd Murad ibn Bayram ve el-Hâc Halil ibn Mehmed ve Üstâd Ali bin Ramazan ve Mehmed bin Ömer ve el-Hâc Rıdvan bin Abdullah ve Üstâd Mehmed bin Ahmed ve Mustafa Beşe bin Bayram ve Osman Beşe bin Zekeriya ve İsmail Çelebi bin Musa ve Seyyid Mustafa Çelebi bin Seyyid Ali ve Halil Çelebi bin Hüseyin ve Ahmed

Çelebi bin Mustafa nâm kimesneler ve sâyirleri meclis-i şer'-i hatîrde yine tâife-i mezbûreden el-Hâc Salih bin Mustafa mahzarında her biri da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp kadîmü'l-eyyâmdan yedimizde olan hücec-i müte'addidede mestûr olduğı üzre mahmiyye-i mezbûreye Akkirman ve Kili ve Kefe ve Rumeli ve Anadolı'dan kurı deri geldikde ve mahmiyye-i mezbûrede zebh olunan öküz ve inek ve koyun ve keçinin yaş derilerini ve mevcûd kurı derileri kalîl ve kesîr ne mikdâr usta ve arasta kethüdâ ve ihtiyârlarımız bir yere gelüp her birine mikdârınca tevzî' oluna gelmişiken mezbûr el-Hâc Salih bizden hafiyyeten mahmiyye-i mezbûrede Eminönü'nde vâki' selhâneden dört yüz kırk sekiz aded tuzlı keçi derisi iştirâ itmekle mukaddemâ beynimizde olan ittifâkımızdan tecâvüz idüp küllî ihtilâle bâ'is olmuşdır su'âl olunsun didiklerinde gıbbe's-su'âl mezbûr el-Hâc Salih cevâbında fi'l-hakîka zikr olunan selhâneden ol mikdâr tuzlı keçi derisi iştirâ eylediğini ikrâr lâkin ba'de'l-yevm beynimizde olan ittifâkımıza muhâlif hafiyyeten deri iştirâ idersem izn-i şer'le hakkımdan gelünüp beynlerinden beni ihrâc eylesünler min ba'd ihtiyârlarımıza ve icmâ' ve ittifâklarına muhâlefetim yokdur didikde vâki'u'l-hâl hıfzan li'l-makâl mâvaka'a bi't-taleb ketb şüd fi'l-yevmi's-sâmin min Saferi'l-hayr li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûd

Fahrü'l-müderrisîn Lütfi Efendi bin Mahmud, zahrü'l-kuzât Hüseyin Efendi ibn el-Hâc Osman, fahrü'l-kuzât Mustafa Efendi bin el-Hâc Hüseyin, Ahmed Efendi el-kâdı, Ahmed Çelebi bin Mahmud, Baba Resül bin Rıdvan, Veli bin Mahmud.

106 - 1661 (1071) **İstanbul 9: 147a/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

İstanbul'da horasan harcı üreten Hıristiyanlar saraya bir dilekçe sunarak İstanbul ve yöresinde bulunan devlet yapılarına horasan harcı verdiklerini, ayrıca nakliye işlerinde yararlanmak üzere dükkân başına birer beygir bulundurduklarını belirtirler. Harç

üreticileri, İstanbul'daki kimi devlet görevlilerinin bu beygirlere el koyduğunu ileri sürerek devlet görevlilerinin engellenmesini istemişlerdir. Saraydan İstanbul, Galata, Eyüp ve Üsküdar kadılarına gönderilen bu emr-i şerif, devlet görevlilerinin horasan harcı üreten Hıristiyanlara karışmamalarını ve beygirlerine el koymamalarını emrediyor.

İstanbul's Christian mortar producers (horasancı) petition the palace, stating that they have been providing mortar for state buildings in İstanbul and its vicinity. Noting that they have been keeping one horse per store for transportation, the mortar producers complain that certain state officers in İstanbul have confiscated their horses. They want these officers to be blocked from interfering. This Sultanic order (emr-i şerif) sent to the judges of İstanbul, Galata and Eyüp requires state officers to refrain from interfering with Christian mortar producers and from confiscating their horses.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn veresetü ulûmi'l-enbiyâ' ve'l-mürselîn hücecü'l-hak ale'l-halk ecma'în el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în İstanbul ve Galata ve Haslar ve Üsküdar kâdıları zîdet fezâ'iluhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki mahrûsa-i İstanbul'da vâki' horasâncı zimmî tâ'ifesi hâlen dîvân-ı hümâyûnuma arzıhâl sunup biz mahrûsa-i İstanbul'da ve etrâfında [olan] mîrî köşklere ve bâğçelere ve su kemerlerine ve sâ'ir lâzım gelen mîrî binâlara horasan virüp dükkân başına ancak birer bârgîrimiz olup kefâflanup edâ-yı hıdmet ider iken ulaklar gelüp ve İstanbul [ağaları] ve subaşısı âdem gönderüp horâsân taşıyan bârgîrlerimizi alup dükkânlarımızın ve hıdmetimizin ibtâline sebeb olurlar deyü bildirüp ulaklar ve İstanbul ağalarını bârgîrlerine dahl ve ta'arruz ve ol vechile rencîde itdirilmemek bâbında emr-i şerîfim virilmek ricâ eyledikleri ecilden imdi vech-i meşrûh üzre amel olunup rencîde itdirilmiye deyü fermânım olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel idüp dahi bu bâbda sâdır olan

emrim üzre amel idüp [silik] göresiz zikr olunan horâsâncı tâyifesini İstanbul ağaları ve ulaklara ve subaşılara müdâhale itdirmiyüp ve bârgîrlerini almıyasız şöyle bilesiz ve ba'de'n-nazar bu hükm-i hümâyûnumı mezbûr zimmî tâyifesi yedlerinde ibkâ idüp alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fî şehri Şevvâli'l-mükerrem sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahmiyye

107 - 1661 (1072) İstanbul **9: 155a/4** Tescil işlemi / *Registration*

Rumeli vilayetine bağlı Yenişehir kazasındaki bir köyün dört Hıristiyan sakini, yeniçeri çorbacısı Mustafa Ağa'nın vekili Süleyman Beşe ile birlikte mahkemeye gelerek köylerinin astar vergisini ödemek için Mustafa Ağa'dan 260.000 akçe borç aldıklarını söylerler. Altı ay içinde ödenmesi gereken bu borca, İstanbul mumcularından üç Hıristiyan kefil olur. Mahkeme de tarafların ifadelerini sicile kaydeder.

Four Christian residents of a village in the Yenişehir district of the Rumeli province appear in court with Süleyman Beşe, legal agent of Mustafa Ağa, colonel of the janissaries (yeniçeri çorbacısı). The villagers state that they took out a 260,000 loan from Mustafa Ağa to pay the lining (astar) tax of their village. Three Christian candle producers (mumcu) of İstanbul have agreed to serve as sureties for the debt, which is to be paid back within six months. The court registers the testimonies of the two sides.

Vilâyet-i Rumili'nde medîne-i Yenişehir Kazâsı'na tâbi' Tarnova nâm karye mütemekkinlerinden Kasar veled-i Kosta ve Yorgo veled-i Yani ve Kotino veled-i Danyel ve Maverdi veled-i Yani nâm zimmîler meclis-i şer'-i hatîrde dergâh-ı âlî yeniçerilerinin onuncı ağa bölüğünün çorbacısı olan işbu kitâbın sâhibi fahrü'l-emâcid ve'l-a'yân Mustafa ibn İsmail tarafından ikrâr-ı âti'z-zikri tasdîka

vekîl-i şer'îleri olan Süleyman Beşe ibn Abdullah mahzarında her biri tâyi'an ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp karye-i mezbûre ahâlîsinin mîrî astâr teklîfleri içün mûmâ-ileyh Mustafa Ağa yedinden iki yük altmış bin akçe alup kabz eyledik meblağ-ı mezbûr zimmetimizde lâzimü'l-edâ deynimizdir inşâallâhu te'âlâ meblağ-ı mezkûrı târîh-i kitâb şehri gurresinden altı ay tamâmına dek cümlesine mahmiyye-i İstanbul'da mûmcılar yiğitbaşısı Hristotli veled-i Manto ve Andon veled-i Dimitri ve Todoş veled-i Andon nâm mûmcılar emr ve kabûli hâviye kefâletle kefîl olduklarında mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâdis 'aşer min Saferi'l-hayr li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Odabaşı Mehmed Çelebi, Vekîl-i harc Ahmed Beşe, Bayrakdar el-Hâc Ali, Mirza Çelebi, İsmail Beşe, Osman Beşe, Osman Çelebi.

108 - 1661 (1072) İstanbul **9: 155a/5** Tescil işlemi / *Registration*

Rumeli vilayetine bağlı Yenişehir kazasının Fener nahiyesinde yaşayan Hıristiyan köylülerden alınan cizye vergisi ile yeniçerilerin giyim giderleri karşılanacaktır. Bu köylülerin vekilleri Andon ve Totoş ile mumcu esnafının yiğitbaşısı Hristotli, yeniçeri çorbacısı Mustafa Ağa'nın vekili Süleyman Beşe ile birlikte mahkemeye gelerek köylerinin astar vergisini ödemek için Mustafa Ağa'dan 160.000 akçe borç aldıklarını ve bu borcu altı ay içinde ödeyeceklerini söylerler. Vekil Süleyman Beşe, köylülerin ifadelerini doğrular. Mahkeme de bu işlemi sicile kaydeder.

The capitation (cizye) tax collected from the Christian residents of the Fener region (nahiye) in the Yenişehir district of the Rumeli province will be used to finance the outfits of janissaries. Andon and Totoş, legal agents of the villagers, and Hristotli, guild regulator (yiğitbaşı) of the candle producers (mumcu), appear in court with Süleyman Beşe, legal agent of Mustafa Ağa, colonel of the janissaries (yeniçeri çorbacısı). They state that they have received a

160,000 loan from Mustafa Ağa to pay their village's lining (astar) tax and will pay it back within six months. The legal agent Süleyman Beşe corroborates the villagers' testimony. The court registers the transaction.

Vilâyet-i Rumili'nde medîne-i Yenişehir muzâfâtından Fener Nâhiyesi'nde cizyeleri dergâh-ı âlî yeniçerilerinin kirbasları içün müte'ayyin olan kurâ ahâlîlerinin vekîl-i şer'îleri olan Andon veled-i Dimitri ve Totoş veled-i Andon nâm mûmcı zimmîler ve mûmcıların yiğitbaşısı Hristotli veled-i Manto meclis-i şer'de dergâh-ı âlî yeniçerilerinin on beşinci ağa bölüğünün çorbacısı olan işbu râfi'ü'l-kitâb fahru'l-emâcid ve'l-a'ayân Mustafa Ağa bin İsmail tarafından ikrâr-ı âti'z-zikri tasdîka vekîl-i şer'îleri olan Süleyman Beşe bin Abdullah mahzarında her biri ikrâr idüp karye-i mezbûrenin mîrî astâr husûsı içün vekâletimiz hasebiyle mezbûr Mustafa Ağa'dan yüz altmış bin akçe istikrâz ve kabz eyledik ve ol dahi minvâl-i muharrer üzre ikrâz ve teslîm eyledi meblağ-ı mezbûrı târîh-i kitâb şehri gurresinden altı ay tamâmına edâya müte'ahhid olduk didiklerinde mukırrûn-ı mezbûrûnı vekîl-i mezbûr Süleyman Beşe bi'l-muvâcehe tasdîk ve bi'l-müşâhede tahkîk itmeğin mâ-hüve'l-vâki' bi't-ṭaleb ketb olundı fi's-sâdis 'aşer min Saferi'l-hayr li-seneti'l-merkûme

Şühûdü'l-hâl
Es-Sâbikûn

109 - 1661 (1072) İstanbul **9: 159a/1** Dava / *Adjudication*

Sivas'a bağlı nahiyelerde yaşayıp cizyeleri İstanbul'daki Dörtkilise defterlerine kayıtlı olan Ermenilerin vekili Ohannes, İstanbul'un pabuççu esnafından Kirkor, Bogos ve Hacador adlı Ermeniler karşısında mahkemeye çıkar. Ohannes, adı geçen Ermenilerin Dörtkilise defterlerine kayıtlı olmalarına ve geleneksel olarak cizyelerini de kendileriyle birlikte vermelerine (viregelmişler) karşın 1661 (Hicri 1071) yılının cizyesini kendileriyle birlikte vermedik-

lerini ileri sürer. Görüşleri sorulan Ermeni pabuççular, geleneksel olarak ellerindeki defter-i hakani ve emr-i şerif uyarınca cizyelerini Sultan Mehmet Han Vakfı'nın mütevellisine verdiklerini (edâ ve teslîm idegelmişizdir) ve Dörtkilise defterlerine kayıtlı olmadıklarını söylerler. Davalıların sunmuş olduğu belgeler mahkemede Ohannes'in huzurunda okunduğunda, onların savına uygun olduğu saptanır. Bunun üzerine mahkeme, davacı vekili Ohannes'ten kendi savını destekleyen belge ister. Ohannes, mahkemeye herhangi bir belge sunamaz. Sonuçta, davalı Ermeni pabuççular mahkemeyi kazanırlar.

Ohannes is the legal agent of the Armenians who live in districts of Sivas and are capitation (cizye) taxpayers registered in the Dörtkilise (four churches) registry in İstanbul. He sues Kirkor, Bogos and Hacador, three Armenian shoemakers (papuççu) of İstanbul, claiming that although these three Armenians are registered in the Dörtkilise registry and have customarily paid their taxes with them (viregelmişler), in 1661 (AH 1071) they did not pay their taxes through the community. Questioned by the court, the Armenian shoemakers state that customarily and in accordance with the revenue register (defteri hakani) and a Sultanic order (emr-i şerif) in their possession, they have been paying their capitation tax to the mutawalli of the Sultan Mehmet Han Waqf (edâ ve teslîm idegelmişizdir). "We are not registered in the Dörtkilise registry," the defendants claim. When the documents that the defendants presented are read aloud before Ohannes, the court decides that they substantiate the defendants' claim. The court then asks Ohannes, the legal agent of the plaintiffs, to provide evidence in support of his claim. He fails to do so. In conclusion, the Armenian shoemakers, the defendants, win the case.

Fi'l-asl vilâyet-i Anadolı'da nefs-i medîne-i Sivas'da ve kazâ-i mezbûreye tâbi' nevâhîde sâkin Ermeni tâ'ifesinden olup cizyeleri mahmiyye-i İstanbul'da Dörtkilise defterine kayd olunan kefe-

re taraflarından husûs-ı âtîye nehc-i şer'î mukayyed üzre sâbitü'l-vekâle vekîl olan Ohannes veled-i Çafar nâm Ermeni mahfil-i kazâda mahmiyye-i mezbûrede pâbuccı tâ'ifesinden işbu bâ'isü'l-kitâb Kirkor ve Bogos veledey-i Asvador ve Hacador veled-i Asvador nâm Ermeniler muvâcehelerinde bi'l-vekâle üzerlerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp mezbûrûnun cizyeleri zikr olunan Dört Kilise defterine tâbi' ve şer'den lâzım gelen cizyelerin bizim ma'an edâya me'mûr olanlara viregelmişler iken hâlâ yetmiş bir senesinde üzerlerine edâsı lâzım olan cizyelerin bizim ma'an edâda ta'allül iderler su'âl olunup vekâletim hasebiyle alıvirilmek matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl mezbûrûn cevâblarında biz yâve-i Akkirmaniyân defterine tâbi' kendü gelen Ermeni re'âyâsından olup her sene üzerimize edâsı lâzım cizyelerimizi elimizde olan sûret-i defter-i hâkânî ve emr-i şerîf-i âlîşân mûcebince mahmiyye-i mezbûrede merhûm mağfiret-nişân Ebu'l-feth Sultân Mehmed Hân Evkâfı'na mütevellî olan işbu hâzır bi'l-meclis mefharü'l-akrân Hasan Ağa bin Abdülmennân'a edâ ve teslîm idegelmişizdir deyü cizyeleri zikri sâbık Dörtkilise defterine dâhil olmıyup ve tâ'ife -i mezbûreden olduklarını inkâr ile mukâbele ve yedlerinde olan sûret-i defter-i hâkânî ve emr-i şerîf-i âlî-şânı ibrâz eylediklerinde alâ vechihim feth ve kırâ'et olunup mazmûnı mantûklarına muvâfık olup ve vekîl-i mezbûr Ohannes'den mezbûrûn Kirkor ve Bogos ve Hacador kendü defterlerine tâbi' olduklarını mübeyyin sûret-i defter-i hâkânî taleb olundukda vech-i meşrûh üzre yedinde mezbûrûnun kendülere tâbi' re'âyâdan olduklarını nâtık sûret-i defter-i hâkânî olmayup müdde'âsını vech-i mübeyyen üzre beyâna kâdir olmamağın bî-vech mu'ârazadan men' olunup mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'r-râbi' 'aşere min Saferi'l-hayr li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Abdurrahman Çelebi bin Mehmed, Mehmed Çelebi bin Ömer, Yusuf Çelebi bin el-Kayyım, Mehmed Ağa bin [boş], Ser-muhzırân, Mehmed bin Çukadâr, el-Hâc Ahmed bin Mahmud, Şükrullah bin Mustafa.

110 - 1661 (1072) İstanbul 9: 161a/3 Dava / *Adjudication*

İstanbul'daki arabacıların kethüdası Mehmet Bey, at pazarı kethüdası Ahmet Bey ve bir grup at cambazı; Çingene Mehmet karşısında mahkemeye çıkarlar. Davacılar, Çingene Mehmet'in geleneklere aykırı olarak (olıgelmişe muhâlif) çarşı içindeki yol üzerine çadır kurarak geçişlerine engel olduğunu ileri sürerek çadırın kaldırılmasını isterler. Görüşü sorulan davalı Çingene Mehmet, davacıların ifadelerini doğrular. Sonuçta mahkeme, davalı Çingene Mehmet'i yol üzerindeki çadırını kaldırması yolunda uyarır.

Mehmet Bey, steward (kethüda) of İstanbul's drivers (arabacı), Ahmet Bey, steward of the horse market (at pazarı), and some horse dealers (at cambazı) sue Mehmet, a gypsy. The plaintiffs state that, violating the custom (olıgelmişe muhâlif), Mehmet the gypsy pitched a tent on a road in the market, blocking their way. They want the tent removed. Questioned by the court, Mehmet the gypsy corroborates the plaintiffs' testimony. In conclusion, the court instructs the defendant Mehmet the gypsy to remove his tent from the road.

Mahmiyye-i İstanbul'da arabacılar kethüdâsı olan Mehmed Bey bin Ahmed ve at pazarı kethüdâsı olan Ahmed Bey bin Musa ve at canbazı tâyifesinden Ömer Çelebi bin Osman ve Mustafa bin Mehmed ve Ahmed bin Hüseyin ve sâyirleri meclis-i şer'-i hatîrde kıbtî tâyifesinden Mehmed bin Salto nâm kimesne mahzarında her biri üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp neferât bazârı sûkunda tarîk-i âmm üzerinde kadîmü'l-eyyâmdan kiremidli çerge binâ olunagelmiş değil iken mezbûr Mehmed olıgelmişe muhâlif kiremidli çerge binâ itmekle hakk-ı mürûrumuza mâni' olur binâ ve ihdâs eyledüği menzil def' ve kal' olunmak matlûbumuzdur didiklerinde gıbbe's-su'âl mezbûr Mehmed cevâbında fi'l-hakîka hâl bast olunan minvâl üzre oldığını bi-tav'ihî ikrâr ve i'tirâf itmeğin mezkûr Mehmed mahall-i mezkûrda tarîk-i âmm üzre kiremidli çerge binâsından men' olunup mâ-vaka'a bi't-taleb

ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-'işrîn min Saferi'l-hayr li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Saltuk bin Sefer, Osman Beşe bin Ömer, Hasan bin Ali, Abdullah bin Mustafa, Abdi bin Hüseyin.

111 - 1661 (1072) **İstanbul 9: 170b/2** Tescil işlemi/*Registration*

İstanbul'un çeşitli bölgelerinde mum atölyesi işleten bir grup Hıristiyan mumcu; mumcuların Müslüman kethüdası Arslan Beşe ve mumcu esnafının yetkililerinden oluşan bir grup Hıristiyan ile birlikte mahkemeye gelirler. Mumcular, şimdiye kadar mum üretiminde kullanmak üzere yeniçeriler için kesilen koyunların yağlarını aldıklarını, ancak bu durumun aralarında anlaşmazlıklara neden olduğunu bildirirler. Mahkemeye gelen herkes bundan sonra herkesin belirlenecek özel hayvan kesim yerlerinden yağ alması ve bu uygulamaya aykırı davrananların cezalandırılması konusunda söz birliğine varmıştır. Mahkeme mumcuların bu ifadelerini sicile kaydeder.

A group of Christian candle makers (mumcu), who operate several candle workshops throughout İstanbul, appear in court with the Muslim steward (kethüda) Arslan Beşe and some Christian notables of the candle makers. The candle makers state that they have been buying the fat of the sheep slaughtered for the janissaries for use in candle production. Because this practice caused disputes among them, they add, they reached an agreement that each candle maker will buy fat from predetermined slaughterhouses. They note that they have agreed to penalize anyone who violates the new norm. The court registers the candle makers' testimony.

Mahmiyye-i İstanbul'da Kumkapu'da Yani nâm zimmî kârhânesinde ve Balıkpazarı'nda ve Ayazma Kapusı'nda mûmcı Apastol veled-i Avraham ve yine Kumkapu'da [silik] kârhânesinde

mûmcı Yamandi veled-i Anton ve Ayakapu'sında mûmcı Penapot veled-i Yorgi ve Balat'da mûmcı Yorgi veled-i Andriye ve yine Balat'da mûmcı Yako veled-i Pavli ve Ortakçılar'da mûmcı Kara Yorgi nâm zimmîler meclis-i şer'-i hatîrde tâ'ife -i merkûmenin kethüdâsı Arslan Beşe bin Muharrem ve yiğitbaşısı Hristo veled-i Panto ve ihtiyârlarından Anton veled-i Papa Dimitri ve Apostol veled-i Papa Dimo ve Tomoş veled-i Anton ve Hristo veled-i Penapot muvâcehelerinde her biri takrîr-i kelâm ve bast-ı merâm idüp bu âna dek dergâh-ı âlî yeniçerileri meydânı içün zebh olunan koyunların yağlarından [bir mikdâr] yağ alup gelür idik lâkin beynimizde ba'zı ihtilâl vâki' olmakla min ba'd meydân içün zebh olunan koyunlardan yağ almayup her birimiz mu'ayyen ve mahsûs olan selhhânelerde zebh olunan koyun yağıyla iktifâ idüp bizden bu kavle muhâlefet ider kimesne olursa şer'an te'dîb olunmak üzre beynimizde ittifâk eyledik didiklerinde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi's-sâlis min Rebî'ilevvel li-seneti'l-mezbûre

Şühûdü'l-hâl

Hacı Ahmed bin Mahmud, Osman Yazıcı bin Hüseyin Çelebi, Mustafa Efendi bin el-Hâc Hüseyin, Abdi bin Hüseyin.

112 - 1661 (1072) **İstanbul 9: 184b/6** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul mumcularından Hıristiyan Pamandi, mumcu esnafının ileri gelenlerinden bir grup Hıristiyan ile birlikte mahkemeye gelir. Pamandi, Kumkapı yakınlarında bulunan mum atölyesine, yeniçeriler için kesilen koyunların ve bunların dışındaki hayvan kesim yerlerinde kesilen koyunların yağlarından kendisine pay verilmesi gerektiği düşüncesiyle çeşitli oranlarda yağ almakta olduğunu söyler. Ancak Pamandi, artık söz konusu hayvan kesim yerlerinde kesilen koyunların yağlarından kendi atölyesine pay düşmediği görüşündedir. Dolayısıyla bundan sonra bu yönde istekte bulunması durumunda bu isteğinin reddedilmesi gerekmektedir. Mahkeme Pamandi'nin ifadesini sicile kaydeder.

Pamandi, a Christian candle maker (mumcu) of İstanbul, appears in court with some Christian notables of the candle makers. Pamandi states that he has been buying the fat of the sheep slaughtered for the janissaries and in other slaughterhouses for his candle workshop near Kumkapı, in the belief that he is entitled to a share of the fat. Now he believes that his workshop is actually not entitled to the fat of the animals slaughtered in those slaughterhouses. Hence, his future demands to buy the fat should be rejected. The court registers Pamandi's testimony.

Mumcılar tâyifesinden Pamandi veled-i Anton nâm zimmî meclis-i şer'de tâyife-i merkûmenin yiğitbaşısı Hristo veled-i Manko ve ihtiyârlarından Anton veled-i Papa Dimitri ve Dimitri veled-i İstavli nâm zimmîler muvâcehesinde takrîr-i kelâm idüp mahmiyye-i mezbûre hısnı ebvâbından Kumkapu hâricinde mutasarrıf olduğum şem'hâne hissesine bundan akdem dergâh-ı âlî yeniçerilerinin meydânı içün ve meydândan hâric yerlerde vâki' selhânelerden zebh olunan koyunların mum yağından hissem olmak za'mıyla hisse alur idüm el-hâletü hâzihî koltuk ve hâdis olmağla zikr olunan meydân ve hâricinde vâki' selhânelerde zebh olunan koyunların yağlarından ol şem'hânenin hissesi yokdur min ba'd yağ taleb iderim virilmeye deyü koltuk ve hâdis oldığını ikrâr itmekle mezbûrun vech-i muharrer üzre olan ikrâr-ı meşrûhı bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-'işrîn min Rebî'ilevvel sene [10]72

Şühûdü'l-hâl

Hüseyin Efendi el-Burusi, Ahmed Efendi el-Burusi, Abdi Çelebi bin Hüseyin, Resul bin Divane.

113 - 1661 (1072) **İstanbul 9: 189a/6** Dava / *Adjudication*

İstanbul'daki nalçacıların (ayakkabı tamircisi) ileri gelenlerinden bir grup Müslüman, nalçacı Mustafa Beşe karşısında mahkemeye çıkarak, Mustafa Beşe'nin geleneksel olarak (kadîmî) nalçacı dükkânı olan dükkânını bir başkasına devrederek Mercan Çar-

şısı'nda bulunan bir dükkânı geleneklere aykırı olarak (kadîme muhâlif) nalçacı dükkânına çevirdiğini ve böylelikle lonca içinde karmaşaya neden olduğunu ileri sürerler. Loncanın ileri gelenleri, Mustafa Beşe'nin geleneksel olarak nalçacı dükkânı olan bir dükkânda faaliyetini sürdürmesi yolunda uyarılmasını isterler. Görüşü sorulan davalı Mustafa Beşe, davacıların ifadelerini doğrular. Sonuçta mahkeme, davalı Mustafa Beşe'yi geleneklere uyması yolunda uyarır.

Some Muslim notables of the cobblers (nalçacı) of İstanbul sue Mustafa Beşe, another cobbler. The plaintiffs claim that Mustafa Beşe transferred to someone else a store that customarily (kadîmî) was used by a cobbler. In addition, and in violation of the custom (kadîme muhâlif), he transformed another store in the Mercan Market into a cobbler store. In the process, he caused chaos within the trade, they add. The notables of the guild want Mustafa Beşe instructed to operate his business in a store that is customarily for a cobbler. Questioned by the court, the defendant Mustafa Beşe corroborates the plaintiffs' testimony. In conclusion, the court instructs the defendant Mustafa Beşe to abide by the custom.

Mahmiyye-i İstanbul'da vâki' na'lçacı tâ'ifesinin şeyhleri el-Hâc Ahmed bin el-Hâc Mehmed ve yiğitbaşıları Mustafa Çelebi bin Veli ve ihtiyârlarından Sa'di Çelebi bin Nûrullah ve es-Seyyid Mustafa Çelebi bin Ali ve Bayram Beşe bin Mehmed ve Yusuf Beşe bin Abdullah ve sâ'irleri meclis-i şer'-i hatîrde tâ'ife -i mezbûreden Mustafa Beşe bin Abdullah mahzarında her biri takrîr-i kelâm idüp mezbûr Mustafa Beşe kadîmî na'lçacı dükkânı olan gediği âhara fârig olup Mercân Çarşusu'nda ihdâs olunan Bezzâzistânî [boş] nâm kimesnenin dükkânında kadîme muhâlif na'lçacılık itmekle beynimizde küllî ihtilâle bâ'is olmağın mezbûr Mustafa Beşe'ye ol muhaddes olan dükkândan kalkup ustalar ma'rifetleri ile kadîmden na'lçacı gediği olan bir âhar dükkâna geçmek üzerine tenbîh olunmak matlûbum[uz]dur su'âl olunsun didiklerinde gıbbe's-su'âl mezbûr Mustafa Beşe cevâbında kadîmî na'lça-

cı gediği olan dükkânını âhara fârig olup hâlâ oturup na'lçacılık işledüği dükkân muhaddes oldığını ikrâr ve i'tirâf idüp mezbûr Mustafa Beşe'ye ustalar ma'rifetleri ile kadîmden na'lçacı gediği olan âhar dükkâna geçüp cumhûra hilâf-ı kadîm muhâlefet itmemek üzre savb-ı şer'den tenbîh ve te'kîd olunup mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fî's-sânî ve'l-'işrîn min Rebî'ilevvel li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

El-Hâc Ahmed bin Mahmud, Ahmed Beşe bin Ali, Ali Çelebi bin [boş], Mahmd Beşe bin Veli, Abdi bin Hüseyin, Şükrullah bin Mustafa, Resûl bin Rıdvân.

114 - 1661 (1072) **İstanbul 9: 190b/3** Dava / *Adjudication*

İstanbul şerbetçilerinin ileri gelenlerinden bir grup Müslüman, şerbetçi Ömer karşısında mahkemeye çıkarak, geleneğe göre (kadîmü'l-eyyâmdan) kethüda, yiğitbaşı ya da ihtiyarların izni olmadan kimsenin şerbetçi dükkânı açamamasına karşın, Ömer'in Tavuk Pazarı'nda izinsiz bir şerbetçi dükkânı açarak esnaf arasında karmaşaya neden olduğunu ileri sürerler. Davacı şerbetçiler, savlarını desteklemek amacıyla bir usta yanında çalışmadan dükkân açılamayacağını emreden bir emr-i şerifi de mahkemeye sunarlar. Görüşü sorulan davalı Ömer, davacıların ifadelerini bütünüyle doğrular. Sonuçta, davacı şerbetçi esnafı davayı kazanır.

Some Muslim sorbet makers (şerbetçi) of İstanbul sue Ömer, another sorbet maker. The plaintiffs state that customarily (kadîmü'l-eyyâmdan) no one is allowed to open a new store without authorization from the steward (kethüda), guild regulator (yiğitbaşı) or elderly of the guild. Nevertheless, Ömer opened a store in the Poultry Market (Tavuk Pazarı) without proper authorization. This has caused chaos among the tradesmen, they claim. In order to substantiate their claim, the plaintiffs present to court a Sultanic order (emr-i şerif), which declares that no one can open a store

without first working with a master. Questioned by the court, the defendant Ömer corroborates the plaintiffs' testimony. In conclusion, the plaintiffs win the case.

Hüccet-i şerbetçiyân

Mahmiyye-i İstanbul'da şerbetçi tâ'ifesinin kethüdâsı Ahmed bin Abdi ve yiğit başıları Bayram bin Kurd ve ihtiyârlarından Bali Bey bin Yakub ve Abdurrahman bin Hasan ve Abdülkerim bin Veli Bey ve Receb bin Halil ve Mehmed bin Ali ve Mustafa bin Muhtar ve Abdülkadir bin Hasan ve Mustafa bin Halil ve İsa bin Mustafa ve Receb bin Hasan ve Mustafa bin Mehmed ve Mehmed bin Ahmed ve sâ'irleri mahfil-i kazâda Ömer bin Mehmed nâm kimesne mahzarında her biri takrîr-i kelâm idüp kadîmü'l-eyyâmdan kethüdâ ve yiğitbaşı ve ihtiyârlarımız ma'rifetsiz kimesne şerbetçi dükkânı açmak mu'tâd değil iken hâlâ mezbûr Ömer hâricden gelüp tavuk pazarı'nda şerbetçi dükkânı açmakile beynimizde küllî ihtilâle bâ'is olmuşdur kimesne üstâda hizmet itmedikçe başka dükkân açmamak üzre yedimizde emr-i şerîf-i cihân-mutâ' dahi vardır su'âl olunup men' olunması matlûbumuzdur didiklerinde gıbbe's-su'âl mezbûr Ömer cevâbında kaziyye bâlâda tafsîli mürûr eylediği vech üzre oldığını bi't-tav' ikrâr itmeğin mûcebince men' olunup mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fî's-sânî ve'l-ışrîn min Rebî'ilevvel li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

El-Hâc Ahmed bin Mahmud, Dâ'î Ahmed Çelebi bin Ali, Mustafa bin Mehmed, Hüseyin bin Ebîbekr, Veli bin Mahmud, Resûl bin Rıdvân, küllühüm el-muhzırûn.

115 - 1661 (1072) **İstanbul 9: 193b/1** Dava / *Adjudication*

İstanbul'daki takyeci (bir çeşit başlık) esnafının giderlerinin karşılanması için vakfedilen paranın mütevellisi Sefer Beşe, Fatma karşısında mahkemeye çıkarak Fatma'nın oğlu Mehmet Çelebi'ye vakıf parasından 336,5 kuruş ve 2690 akçe borç verdiğini ve bu

paralara Fatma'nın kefil olduğunu ileri sürerek Fatma'nın borcu ödemesini ister. Görüşü sorulan Fatma, davacı Sefer Beşe'nin ifadesini bütünüyle reddeder. Bunun üzerine mahkeme, mütevelli Sefer Beşe'den savını kanıtlamasını ister. O da mahkemeye şahitlerini çağırır. Şahitler, davacı mütevelli Sefer Beşe'nin ifadesi doğrultusunda görüş bildirirler. Sonuçta mahkeme, davalı Fatma'yı kefil olduğu borcu ödemesi yolunda uyarır.

Sefer Beşe, mutawalli of funds endowed for the expenses of İstanbul's night cap makers (takyeci), sues Fatma. He states that Mehmet Çelebi, Fatma's son, took out a 336.5 kuruş and 2690 akçe loan from the waqf. Claiming that Fatma served as surety for her son, he now demands payment from her. Questioned by the court, Fatma rejects his testimony in its entirety. The court then asks the mutawalli to prove his claim. The plaintiff calls to court witnesses who corroborate his testimony. In conclusion, the court instructs the defendant Fatma to pay her debt.

Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye-i Kostantiniyyeti'l-mahmiyyede takyeciler tâifesinin mühimmât-ı lâzimesiyçün mevkûfe nükûdun bi'l-fi'l mütevellisi olan Sefer Beşe ibn Abdullah meclis-i şer'de Fatıma bint-i Abdullah mahzarında bi't-tevliye üzerine takrîr-i da'vâ idüp mezbûre Fatıma'nın sulbî kebîr oğlu işbu hâzır bi'l-meclis Mehmed Çelebi bin Mustafa zimmetinde mâl-ı vakf-ı mezbûrdan üç yüz otuz altı buçuk riyâlî kuruş vakıfdan müşterâ ve makbuz bir mushaf-ı şerîf hediyyesinden iki bin altı yüz doksan akçe olup meblağeyn-i mezbûreyne merkûme Fatıma emr ü kabûli hâviye kefâlet-i sahîha-i şer'iyye ile kefîl olmağın meblağeyn-i mezbûreyni bi-hükmi'l-kefâle mezbûre Fatıma'dan taleb iderim sual olunsun didikde gıbbe's-suâl ve akîbü'l-inkâr mütevelli-i mezbûrdan müdde'âsını mübeyyene beyyine taleb olundukda mahmiyye-i mezbûrede Sofılar Mahallesi'nden Mustafa bin Emrullah ve Mehmed bin Ahmed nam kimesneler li-ecli'ş-şehâde meclis-i şer'a hâzırân olup isrü'l-istişhâd fi'l-vâki' meblağeyn-i mezbûreyn üç yüz otuz altı buçuk riyali kuruş ile [iki] bin altı yüz doksan akçeye

mezbûre Fatıma Hatun bizim huzurumuzda emr ü kabûli hâviye kefâlet ile kefîl oldı biz bu hususa bu vech üzre şâhidleriz şehâdet dahi ideriz deyü her biri edâ-i şehâdet-i şer'iyye eylediklerinde ba'de't-ta'dîl ve't-tezkiyye şehâdetleri makbûle olmağın mûcebince meblağeyn-i mezbûreyni mütevelli-i mezbûra teslime merkûme Fatıma'ya ba'de't-tenbîh mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâdis 'işrîne şehr-i Rebî'ilevvel li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf.

Şühûd

Ömer bin Murad, Seyyid Hasan bin Mustafa, Yusuf bin Abdullah, el-Hâc Abdi.

116 - 1661 (1072) **İstanbul 9: 199b/2** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'un keçeci esnafından bir grup Müslüman, daha önce kethüdaları olan ve kimi giderleri için vakfedilen paranın da mütevellisi olan el-Hac Mehmet ile birlikte mahkemeye gelirler. Keçeci esnafı, el-Hac Mehmet'le hesap gördüklerini, vakfın bütün parasını teslim aldıklarını ve kendisini mütevellilik ve kethüdalık görevlerinden azlettiklerini belirtirler. El-Hac Mehmet, esnafın ifadesini doğrular. Mahkeme de bu görevden alma işlemini sicile kaydeder.

Some Muslim coarse cloth makers (keçeci) of İstanbul appear in court with el-Hac Mehmet, former steward (kethüda) of the tradesmen and the mutawalli of funds endowed for the expenses of the tradesmen. The coarse cloth tradesmen state that they have reviewed the waqf accounts, received from el-Hac Mehmet the waqf's capital, and dismissed him from his posts as the mutawalli and steward. El-Hac Mehmet corroborates their testimony. The court registers the dismissal.

Mahmiyye-i İstanbul'da kiçeciler tâ'ifesinden Mehmed Çelebi bin İbrahim ve el-Hâc Süleyman bin Ali ve Ahmed Efendi el-İmâm

ve Sefer Çelebi bin Ömer yiğitbaşı ve İbrahim Çelebi ibn Hızır ve el-Hâc Ahmed bin Haydar ve Musa Beşe bin İsa ve sâyirleri meclis-i şer'de tâyife-i mezbûrenin sâbıkan kethüdâları ve ba'zı levâzımına mevkûfe nukûda mütevellîleri olan hâfızu'l-kitâb el-Hâc Mehmed bin Abdullah huzûrunda her biri ikrâr ve i'tirâf idüp mezbûr el-Hâc Mehmed bundan akdem cümle re'yi ile vakf-ı mezbûra mütevellî ve tâyife-i merkûmeye kethüdâ olmuşidi el-hâletü hâzihî nezâretimiz hasebiyle mezbûrun muhâsebesini görüp mâl-i vakf-ı mezbûrı yedinden kabz eylediğimizden sonra tevliyet ve kethüdâlıkdan ihrâc eyledik min ba'd mezbûr yedinde mâl-i vakf-ı mezbûrdan bir akçe ve bir habbe bâkî kalmadı didiklerinde mukırrûn-ı mezbûrûnun vech-i muharrer üzre ikrâr-ı meşrûhlarını mezbûr el-Hâc Mehmed vicâhen tasdîk ve itmeğin mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi's-sâdis min Rebî'ilâhir sene 1072

Şühûdü'l-hâl

İbrahim Efendi el-Burusî, Hasan Efendi el-Burusî, Abdülkadir Efendi el-Burûsi, Abdullah Çelebi bin Hasan, Resul bin Rıdvan.

117 - 1662 (1072) **İstanbul 9: 249a/1** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'daki pirinççi esnafının ileri gelenlerinden bir grup Müslüman mahkemeye gelerek, kethüdaları el-Hac İbrahim'in yaşlanması nedeniyle kethüdalık görevlerini yerine getiremediğini belirterek onun görevden alınmasını ve yerine yiğitbaşıları Hüseyin Çelebi'nin kethüda tayin edilmesini isterler. Mahkeme, el-Hac İbrahim'i görevden alarak yerine Hüseyin Çelebi'yi kethüdalığa getirir. Hüseyin Çelebi, bu görevi üstlendiğini bildirir. Mahkeme de bu tayin işlemini sicile kaydeder.

Some Muslim notables of İstanbul's rice traders (pirinççi) appear in court, stating that their steward (kethüda) el-Hac İbrahim can no longer perform his duties due to old age. They thus want their guild regulator (yiğitbaşı) Hüseyin Çelebi appointed in his place. The court discharges el-Hac İbrahim, replacing him with

Hüseyin Çelebi. Hüseyin Çelebi accepts the post. The court registers the appointment.

Mahmiyye-i İstanbul'da pirincci tâ'ifesinin ihtiyârlarından el-Hâc Hüseyin bin Abdullah ve Mahmud Beşe bin Ali ve Mustafa Beşe bin Mahmud ve el-Hâc Mustafa bin Mehmed ve Zülfikar bin Abdullah ve Mustafa Beşe bin Abdullah ve Sefer bin Abdullah ve Ebubekir bin Ömer ve sâyirleri meclis-i şer'de her biri takrîri kelâm idüp kethüdâmız el-Hâc İbrahim pîr ve ihtiyâr olup ol hıdmete bir vechile kudreti olmamakla kasr-ı yed itmekden berî hâlî olmağla tâ'ife mizin yiğitbaşısı ve cümlemizin muhtârı işbu bâ'isü'l-kitâb Hüseyin Çelebi bin Mehmed her vechile kethüdâlığa evlâ ve [...] olmağın kethüdâ nasb ve ta'yîn olunmak murâdımızdır didiklerinde mezbûr el-Hâc İbrahim'in edâ'-i hıdmete iktidârı olmayup vech-i muharrer üzre kasr-ı yedi lede'ş-şer' zâhir ve mukarrer olmağın mezbûr Hüseyin Çelebi kıbel-i şer'den tâ'ife -i mezbûreye kethüdâ nasb ve ta'yîn olundukda ol dahi hıdmet-i lâzimesini edâya ta'ahhüd itmeğin mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sânî min Cumâdelâhire li-sene isneteyn ve seb'în ve elf

Şühûdü'l-hâl

Ahmed Çelebi bin Yusuf, Abdi Çelebi bin Hüseyin, Şükrullah bin Mustafa, Resul bin Rıdvan, Mehmed bin Ramazan.

118 - 1662 (1072) **İstanbul 9: 249a/2** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'un pirinççi esnafının ileri gelenlerinden bir grup Müslüman mahkemeye gelerek, yiğitbaşıları Hüseyin Çelebi'nin kethüdalık görevine tayin edilmesinden sonra yiğitbaşılık görevinin boş kaldığını belirterek aralarından Mustafa Çelebi'yi bu göreve uygun bulduklarını ve bu tayin işleminin gerçekleştirilmesini istediklerini söylerler. Mahkeme, Mustafa Çelebi'yi pirinççi esnafına yiğitbaşı tayin eder. O da bu görevi üstlendiğini bildirir. Sonuçta mahkeme, bu tayin işlemini sicile kaydeder.

Some Muslim notables of İstanbul's rice traders (pirinççi) appear in court, stating that the guild regulator (yiğitbaşı) post of their guild has been vacant since the appointment of their former guild regulator Hüseyin Çelebi as their steward (kethüda). They say that they want Mustafa Çelebi, who is suitable to the job, to be appointed as the new guild regulator. The court makes this appointment. Mustafa Çelebi accepts the post. The court registers the appointment.

Mahmiyye-i İstanbul'da pirincci tâyifesinin ihtiyârlarından el-Hâc Hüseyin bin Abdullah ve Mustafa Beşe bin Mehmed ve Mehmed Beşe bin Ali ve el-Hâc Mustafa bin Mehmed ve Zülfikar bin Abdullah ve Mustafa Beşe bin Abdullah ve Sefer bin Abdullah ve Ebubekir bin Ömer ve sâyirleri meclis-i şer'de her biri takrîr-i kelâm idüp yiğitbaşımız Hüseyin Çelebi bin Mehmed kıbel-i şer'den kethüdâ nasb olunmağla yerine yiğitbaşı nasb olunmak murâdımızdır didiklerinde işbu bâ'isü'l-kitâb Mustafa Çelebi tâyife-i mezbûreye yiğitbaşı nasb ve ta'yîn olundukda ol dahi kabûl ve hıdmeti lâzimesini edâya ta'ahhüd itmeğin mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sânî min Cumâdelâhire li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl
Es-Sâbikûn

119 - 1662 (1072) **İstanbul 9: 254a/6** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'un mumcu esnafının ileri gelenlerinden olup Müslüman ve Hıristiyanlardan oluşan bir grup mahkemeye gelerek, Mahmutpaşa yakınlarında bir bakkal dükkânını işleten el-Hac Ebubekir'e düzenli mum veren bir mumcu olmadığını belirterek, bu iş için aralarında Yedikule mumcularından Yani'yi seçtiklerini belirtirler. Mumcu esnafı, Yani'nin bu görevi üstlenerek el-Hac Ebubekir'i mumsuz bırakmayacağına kendilerine söz verdiğini bildirirler. Mahkeme de bu işlemi sicile kaydeder.

Some Muslim and Christian notables of İstanbul's candle makers (mumcu) appear in court, stating that no one supplies candles regularly to el-Hac Ebubekir's grocery store, which is located near Mahmutpaşa. They add that they have chosen Yani, a candle maker based in Yedikule, to supply candles to the store in question. Yani has accepted the post and promised not to leave the store without candles, the candle makers note. The court registers the agreement.

Mahmiyye-i İstanbul'da mûmcı tâyifesinin hâlen kethüdâları olan Arslan Beşe bin Muharrem ve ihtiyârlarından Apostol veled-i Papa Dimo ve Trandafilo veled-i Yani ve Andon veled-i Kali ve Todoş veled-i Rali ve sâyirleri meclis-i şer'de takrîr-i kelâm idüp mahmiyye-i mezbûrede Mahmud Paşa kurbünde kâğıdcılar yanında vâki' çukacı el-Hâc Ebubekir nâm kimesnenin bakkâl dükkânının mu'ayyen bir mumcısı olmamağın dükkân-ı mezbûra mûm virmek içün Yedikule mûmcı tâ'ifesinden işbu hâmilü's-sifr Yani veled-i İsteryani nâm zimmîyi cümlemizin ittifâkı ile ta'yîn ve tahsîs eylediğimizde ol dahi kabûl ve kifâyet mikdârı dükkân-ı mezbûra mûm virüp eksik itmemek üzre ta'ahhüd eyledi didiklerinde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-'âşir min Cumâdelâhire li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Abdi bin Hüseyin, Mustafa bin İsa, Uzun Ali bin Muharrem, Hasan bin Mustafa, Baba Resul bin Rıdvan, Şükrullah bin Mustafa.

120 - 1662 (1072) İstanbul **9: 262b/3** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul hasırcıları hep birlikte mahkemeye gelirler. İstanbul'un fethinden bu yana şehre gelen hasır çubuklarının kethüdaları tarafından kendilerine dağıtıldığını belirten hasırcılar, şimdi bu geleneği çiğneyenlere (vaz'-ı kadîme muhâlefet) karşı kethüdaları el-Hac Hâtır ile birlikte hareket edeceklerini söylerler. Hasırcılar, mahkemeden bu birlikteliklerini tescil etmesini ve bunu kanıtlayan hüc-

cetin kendilerine verilmesini isterler. Mahkeme de istenilen belgeyi düzenleyerek hasırcılara verir.

Straw-weavers (hasırcı) of İstanbul appear in court. They state that since the conquest of İstanbul, their steward (kethüda) has been distributing among the straw-weavers the straws brought to İstanbul. Now, they add, they will join their steward el-Hac Hatır against violators of this custom (vaz'-ı kadîme muhâlefet). The straw-weavers want the court to register their unity and to issue a hujjet that documents it. The court issues the requested document and gives it to the straw-weavers.

Mahmiyye-i İstanbul'da mısır hasırcıları tâ'ifesinden İbrahim Çelebi bin el-Hâc Cemaleddin ve Mehmed Çelebi bin Cafer ve Mehmed Çelebi bin [boş] ve Mansur bin Cafer ve Yusuf bin Nureddin ve Ali bin Mehmed es-Seyyid ve el-Hâc Yusuf bin el-Hâc Yunus ve el-Hâc İbrahim bin Yunus ve el-Hâc Ahmed bin el-Hâc Abdurrahman ve Mustafa bin Hâcı [silik] ve el-Hâc Ramazan ve Mansur bin el-Hâc Mansur ve Mehmed bin Şaban ve Salim bin el-Hâc Ali ve sâ'irleri meclis-i şer'de her biri takrîr-i kelâm idüp feth-i hâkânîden berü yarma ve çubuk hasır geldikde kethüdâmız ve yiğitbaşı ma'rifetiyle tâ'ife mizę tevzî' olunup kaba hasırcılar ve ketenciler ve sâ'ir ehl-i hirefe hisse virilmek ve tâ'ife mizden biri kethüdâmız ma'rifetsiz ve sâ'ir ehl-i hiref zikr olunan hasırları getüren tüccârdan müstakillen hasır iştirâ itmek mu'tâd değil iken ba'zı kimesneler vaz'-ı kadîme muhâlefet itmeleri ile beynimizde küllî ihtilâle bâ'is olmuşlardır hâlâ kethüdâmız olan el-Hâc Hâtır bin el-Hâc Ali ma'rifetsiz vaz'-ı kadîme muhâlefet idenlerin muhkem hakkından gelinmek üzre kavl ü ittifâk ve ahd ü mîsâk itmişizdir işbu ittifâkımız tahrîr ve sûreti yedimize virilmek matlûbumuzdur didiklerinde nazm-ı umûrları içün merâmlarına müsâ'ade olunup mâ-vaka'a bi't-taleb ketb ve yedlerine def' olundı fi's-sâdis 'aşere min Cumâdelâhire li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Ahmed Çelebi bin Mahmûd, Şükrullah bin Mustafa, Resûl bin Rıdvân, Osmân bin Abdullah.

121 - 1662 (1072) **İstanbul 9: 270b/3** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul ve Balat uncularının önde gelenlerinden bir grup Hıristiyan, Todori ve Manno ile birlikte mahkemeye gelirler. Uncular, kethüdaları olan Todori'nin tembel ve fazla hoşgörülü olduğu için (kethüdâlıkda tekâsül ve müsâmahası olmak sebebiyle) kendi isteğiyle görevini bıraktığını belirterek yerine Manno'yu atamak istediklerini söylerler. Mahkeme Manno'ya görüşünü sorar. Manno verilen görevi kabul ettiğini bildirir. Sonuç olarak mahkeme, Manno'yu unculara kethüda olarak atar.

Some Christian notables of İstanbul's and Balat's flour traders (uncu) appear in court with Todori and Manno. The flour traders state that their steward (kethüda) quit the post because he is lazy and too lenient (kethüdâlıkda tekâsül ve müsâmahası olmak sebebiyle). They add that they want Manno appointed in his place. Questioned by the court, Manno accepts the post. In conclusion, the court appoints Manno as the steward of the flour traders.

Mahmiyye-i İstanbul'da ma'mûr un işleyen uncı tâifesinden Petro veled-i Yani ve Penapot veled-i Dimo ve Nikola veled-i Yorgi ve Atnaş veled-i Yolinconi ve Nikola veled-i İstelot ve Yorgi veled-i Petro ve Yani veled-i İstati ve Dimitri veled-i Petroc ve Dimo veled-i Yani ve Kanilo veled-i Yolinconi ve Hristo veled-i Todor ve Nikola veled-i İstati ve Balat'da vâki' uncılardan Penapot ve Dimitri ve Parmaksız Yolid ve Royahi ve diğer Penapot ve sâyirleri meclis-i şer'-i hatîrde her biri takrîr-i kelâm ve bast-ı merâm idüp mukaddemâ tâifemize kethüdâ olan Todori veled-i Aleksandre umûr-ı kethüdâlıkda tekâsül ve müsâmahası olmak sebebiyle beynimizde küllî ihtilâle bâ'is oldığı ecilden rızâsıyla fâriğ olmuşdır hâlen cümlemizin muhtârı olan işbu hâmilü's-sifr Manno veled-i Nikola tâifemize kethüdâ nasb ve ta'yîn olunmak matlûbumuzdur didiklerinde nazm-ı umûrları içün merâmlarına müsâ'ade olunup mezkûr Manno tâife-i mezbûreye kethüdâ nasb ve ta'yîn ol dahi kethüdâlığı kabûl ve merâsimini edâya müte'ahhid olmağın mâ-

vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'r-râbi' ve'l-'işrîn min Cumâdelâhire sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûd

Kethüdâ Mehmed Bey bin el-Hâc Ali, Yiğitbaşı Hasan, Sabuncı İbrahim Bey, el-Hâc Ahmed bin Mahmud.

122 - 1665 (1075) İstanbul **16:** 20b/2 Tescil işlemi / *Registration*

Müslüman iplikçi esnafından bir grup, kethüdaları Şaban ve yiğitbaşıları Hasan ile birlikte, yine iplikçi olan Foti adındaki Hıristiyan karşısında mahkemeye çıkarlar. İplikçi esnafı, geçmişte Trabzon'dan gelen keten ipliğini kendilerinin satın alıp, iş yerlerinde boyadıktan sonra sattıklarını söylerler. Ancak Foti, Trabzon'a bağlı bazı köylerden sahte ve boyalı iplik alıp doğrudan satmaktadır. Müslüman esnafa göre, Foti bundan sonra bunu yapmayacağına kendilerine söz vermiştir. Şimdi iplikçi esnafı, kendilerine Foti'nin verdiği sözü içeren bir hüccet verilmesini mahkemeden istemektedir. Mahkeme, Foti'ye görüşünü sorar, Foti, söylenenleri olduğu gibi kabul eder. Mahkeme tarafların sözlerini sicile kaydeder.

A group of Muslim yarn makers (iplikçi), their steward (kethüda) Şaban, and guild regulator (yiğitbaşı) Hasan sue Foti, a Christian yarn maker. The Muslim yarn makers state that they have been buying cotton yarn from Trabzon, dyeing it in their facilities and then selling it. But Foti has taken to buying fake and dyed yarn from villages in Trabzon and selling it directly. The tradesmen state that Foti has promised to withdraw from this business. They request that the court give them a hujjet documenting Foti's promise. Questioned by the court, Foti corroborates the tradesmen's account. The court registers the sides' accounts.

Mahmiyye-i İstanbul'da merhûm Kara Mustafa Paşa Karyesi kurbünde merhûm-ı mezbûrun iplikciler kârhânesinde olan iplikciler tâifesinin kethüdâları Şaban bin Resul ve yiğitbaşıları Hasan

bin Abdullah ve ihtiyârlarından el-Hâc Ömer bin İbrahim ve el-Hâc Mehmed bin Bayram Beşe ve Abdullah bin İbrahim ve Receb bin Hüsrev ve Musalli bin Yunus ve el-Hâc Mustafa bin Yunus ve el-Hâc Ahmed bin [boş] ve Veli bin Mehmed ve sâirleri meclis-i şer'de tâife-i mezbûreden Foti veled-i Polihroli nâm zimmî muvâcehesinde her biri takrîr-i kelâm idüp kadîmü'l-eyyâmdan bu âna gelince Trabzon'dan gelen beyaz keten ipliğini biz iştirâ idüp ba'dehû kârhânemizde boyayup müşteriye bey' idüp Trabzon Kazâsı'na tâbi' Sürmene ve Masora [?] ve Karsıra [?] nâm karyelerden gelen boyalı kalb iplik alup bey' itmekle beynimizde küllî ihtilâle bâ'is olmağın ba'de'l-yevm bizim kârhânemizde boyanan iplikden alup kalb iplik almayup ve satmayup ve bizim tâifemizden aldığı iplik ashâbına hayf itmemek üzre mezbûr Foti râzî ve müte'ahhid ve bizim ile ittifâk itmişdir suâl olunup takrîri tahrîr olunmak ve sûreti yedimize virilmek murâdımızdır didiklerinde gıbbe's-suâl mezbûr Foti cevâbında kaziyye bâlâda tafsîli mürûr eylediği vech üzre olmağa râzî ve müte'ahhid ve tâife-i mezbûre ile müttefik olduğını mu'terif olmağın vâki' hâl mezbûrûn talebleri ile ketb ve terkîm olundı fi't-tâsi' ve'l-'işrîn min Zilhicceti'ş-şerîfe lisene hamse ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

İbrahim bin Ahmed, Hasan bin Ahmed, Şükrullah bin Mustafa, Resul bin İbrahim.

123 - 1665 (1076) **İstanbul 16: 25a/1** Tescil işlemi / *Registration*

Müslüman boyacı esnafının kethüdaları, yiğitbaşıları ve ileri gelenlerinden bir grup mahkemeye gelirler. Boyacı esnafı, taşradan İstanbul'a dağıtılmak üzre getirilen boyalı bogasının (astar), yiğitbaşılar tarafından eşit oranda kendilerine dağıtıldığını, kimseye fazladan verilmediğini anlatırlar. Her birinin dükkânında bir tezgâh bulunmakta olup, kimse dükkânına birden fazla tezgâh koymamaktadır. Boyacı esnafı, bu kurallara uymayan esnafın aralarından çıkarılması ve gerekli hukuki cezanın verilmesi konusunda

aralarında söz birliği yapmışlardır. Esnaf, mahkemeden bu ifadelerini içeren bir hüccet istemektedir. Sonuçta mahkeme, esnafın istediği hücceti verir.

The stewards (kethüda), guild regulators (yiğitbaşı), and notables of Muslim dyers appear in court. The dyers state that dyed twilled cotton (boğası) brought to İstanbul from the provinces is being distributed equally among them by the guild regulators, not favoring any single dyer. Each dyer has only one loom in his store; no one adds a second. The dyers add that they have agreed among themselves that dyers who violate these regulations are to be expelled and penalized legally. The dyers request from the court a hujjet documenting this agreement. The court prepares the hujjet.

Mahmiyye-i İstanbul'da ve mahrûsa-i Galata'da olan tâife-i boyacıyândan müslim olanların kethüdâları Mustafa Bey ibn Veli ve yiğitbaşıları Mehmed bin Sefer ve ihtiyârlarından Hacı Habib bin Abdi ve Şaban bin Abdurrahman ve Dilaver bin Abdullah ve Ali bin Mahmud ve Mehmed bin Mustafa ve Hasan Beşe ibn Hüseyin ve Yardım dimekle ma'rûf Musa Dede bin Mustafa ve Yakub bin Yardım ve Ali bin Mehmed ve Ali bin Mahmud nâm kimesnelerden her biri meclis-i şer'de takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i ani'l-merâm idüp perdâht olunmak içün taşradan getürilen boyalı bogası kethüdâ ve yiğitbaşılarımız ma'rifetleri ile kadîmden olageldüği üzre beynimizde ale's-seviyye taksîm olunup ânların tevzî' itdiği bogasıdan ma'ada içlerimizden birimiz hafiyyeten bogası almayup ve her bir dükkânda bir dezgâhdan ziyâde olanı ref' idüp bir dükkânda bir dezgâhdan ziyâde dezgâh vaz' itdirmeyüp ve ba'de'l-yevm takrîr itdiğimiz husûsa içimizden her kangımız muhâlefet iderse içerden ihrâc ve şer'an haklarında lâzım geleni üzerlerine icrâ itdirmek üzre kavl ü ittifâk ve ahd ü mîsâk eyledik vech-i muharrer üzre olan ittifâkımız tağyîr olunmamak üzre taraf-ı şer'den hüccet tahrîr olunup yedimize def' olunmak murâdımızdır didiklerinde mezbûrların vech-i meşrûh üzre olan ittifâkları tağyîr olunmamak

üzre bu hurûf ketb ve terkîm olunup yedlerine def' olundı fi'r-râbi' min Muharremi'l-harâm li-sene sitte ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mehmed Çelebi bin Abdullah, Hasan bin Abdullah, Şaban bin Hasan, Mehmed Çelebi bin Hasan, Abdi Çelebi bin Yusuf, İbrahim bin Sefer, Hasan Çelebi bin Hızır, Mustafa Çelebi bin Hasan ve gayruhum.

124 - 1665 (1076) İstanbul 16: 27b/2 Tescil işlemi / *Registration*

Hacı Mehmet ve Duka adlı iki kasap, kendi adlarına ve ortakları Yani ve Kosta'nın vekilleri olarak kasap esnafının kethüdası İbrahim Ağa ile birlikte mahkemeye gelirler. Hacı Mehmet ve Duka, diğer ortaklarıyla birlikte İstanbul'un çeşitli semtlerinde kiralamış oldukları dört dükkânları bulunduğunu belirtirler. Bu dükkânlarda yaz-kış, sabahtan akşama koyun eti bulundurmak ve uygulanan narh üzerinden satış yapmak üzere aralarında sözleşmişlerdir. Hacı Mehmet ve Duka'nin isteği üzerine yapılan sözleşme mahkemece tescil edilir.

The butchers Hacı Mehmet and Duka go to court with the steward (kethüda) of the butcher tradesmen İbrahim Ağa, representing themselves and their partners, Yani and Kosta. Hacı Mehmet and Duka state that they and their partners have rented four stores around İstanbul. The have all agreed to keep sheep meat in their stores all day long, in summer and winter; and to abide by the price regulations (narh). Upon the request of Hacı Mehmet and Duka, the court registers the agreement.

Kassâb tâifesinden olup kendi taraflarından asıl ve şerîkleri Talaklı Yani ve Kosta nâm zimmîler taraflarından husûs-ı âti'l-beyâna vekîlleri olup bi-mâ hüve tarîki's-sübût vekâletleri sâbite olan Hacı Mehmed bin Mustafa nâm kimesne ile Duka veled-i Nikola

nâm zimmî meclis-i şer'de tâife-i mezbûrenin kethüdâları olan İbrahim Ağa ibn Ömer nâm kimesne mahzarında her biri ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp müvekkillerimiz ile taht-ı icâremizde olup mahmiyye-i İstanbul'da Büyük Karaman'da aşcılar karşusında olan bir bâb ve Küçük Karaman'da yasakcılar yanında olan bir bâb ve Karagümrük'de semerci yanında olan bir bâb ve dört yol ağzında şerbetci yanında olan bir bâb cem'an dört bâb koyun kassâbı dükkanlarımızda ba'de'l-yevm eyyâm-ı sayf ve şitâda sabâhdan ahşama değin koyun eti bulunup narh-ı cârî üzre müslimîn'e bey' itmeğe ta'ahhüd eyledik eğer ba'de'l-yevm takrîr olunan vech üzre zikr olunan dükkânlarımızda sabâhdan ahşama değin koyun eti bulunmayup müslimîn'e bey' itmeyüp iddihâr için koyunlarımızı hıfz idersek şer'an ve kânûnen üzerimize lâzım gelen icrâ olunup hakkımızdan gelinsün didiklerinde mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi's-sâbi' mine'l-Muharremi'l-harâm li-sene sitte ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Umdetü'l-eşbâh Mustafa Ağa bin Mehmed Beşe, Ali Beşe ibn Mehmed kassâb-ı meydân, Şadan Efendi ibn Mehmed İmâm-ı Monla Fenari, Mehmed Çelebi ibn Abdullah kethüdâ-yı muhzırân, Hasan Beşe ibn Abdullah çukadâr, Safer bin Abdülgani.

125 - 1665 (1076) **İstanbul 16: 29b/1** Tescil işlemi / *Registration*

Peştemalci esnafından bir grup, Hacı Hüseyin ve Mustafa Beşe ile birlikte mahkemeye gelirler. Esnaf sözcüleri, Hacı Hüseyin'in yaşlanması ve hasta olması nedeniyle kethüdalık görevini bıraktığını, onun yerine Mustafa Beşe'nin kethüda olmasını istediklerini mahkemeye bildirirler. Mustafa Beşe, bu görevi üstleneceğini söyler. Mahkeme bu tayin işlemini onaylar.

A group of peştemal (waist towel) tradesmen goes to court with Hacı Hüseyin and Mustafa Beşe. The spokesmen of the tradesmen state that due to old age and sickness Hacı Hüseyin will resign from his post as steward (kethüda). They want Mustafa Beşe to

replace him. Mustafa Beşe accepts the post. The court registers the appointment.

Mahmiyye-i İstanbul'da peştemâlci tâifesinden Yusuf bin Mehmed ve Mahmud bin Ahmed ve İslam bin Osman ve Mustafa Çelebi ibn Ahmed ve Mahmud bin Halil ve İsmail ibn Süleyman ve Mehmed bin Abdi ve Piri bin Mustafa ve Mehmed bin Mustafa ve Mustafa bin Veli ve el-Hâc Osman bin İbrahim ve İsa bin Hüseyin ve Mehmed bin Ali ve Abdülbaki Çelebi ibn Cafer ve Mehmed bin İslam ve Mahmud bin Mehmed ve Abdullah bin Dilaver ve Ali bin Ahmed ve Ahmed bin Abdullah ve Mehmed bin Maden ve Ali bin Veli nâm kimesnelerden her biri meclis-i şer'-i şerîf-i nebevî ve mahfil-i dîn-i münîf-i mustafvîde takrîr-i kelâm idüp kethüdâmız olan işbu hâzır bi'l-meclis el-Hâc Hüseyin bin Veli Efendi pîr ü ihtiyâr ve alîl olmağla umûrımızı görmeğe iktidârı olmamağla kethüdâlıkdan kasr-ı yed itmeğin yeri hâlî ve umûrımız mu'attal olmağın cümlemizin muhtârı ve her vechile kethüdâlığa lâyık olan bâ'isü'r-rakîm Mustafa Beşe ibn Abdullah tâifemize kethüdâ nasb olunmak murâdımızdır didiklerinde hâkim-i mevkî'-i sadr-ı kitâb tûbâ le-hû ve hüsne me'âb hazretleri mezbûr Mustafa Beşe'yi tâife-i mezbûreye kethüdâ nasb ve ta'yîn eyledükde ol dahi kethüdâlığı kabûl ve hıdmetini edâya ta'ahhüd itmeğin mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-hâmis mine'l-Muharremi'l-harâm li-sene sitte ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mehmed bin Hüseyin, Mehmed bin Receb, Resul bin Nasuh, Hasan bin Bayram, Mehmed bin Mustafa.

126 - 1665 (1076) **İstanbul 16: 31b/1** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'daki arpacı esnafından bir grup mahkemeye gelir. Arpacılar, kethüdaları ve yiğitbaşılarının öldüğünü, yerlerine Hacı Recep'i kethüda, Hacı Ali'yi de yiğitbaşı seçtiklerini mahkemeye bildirirler. Ayrıca, bundan sonra arpa üretiminde siyah unun kul-

lanılmaması, arpanın vakıyyesinin 6 akçeye satılması, üretim yeri olanların dükkân açmaması ve dükkânı olanların üretim yeri açmaması konularında aralarında anlaşmaya varmışlardır. Mahkemeden bütün bunları belgeleyen bir hüccet yazılıp kendilerine verilmesini isterler. Mahkeme, arpacı esnafına istedikleri hücceti verir.

A group of barley tradesmen from İstanbul appears in court. The barley tradesmen state that their steward (kethüda) and guild regulator (yiğitbaşı) having died, they have elected Hacı Recep as the new steward and Hacı Ali as the new guild regulator. They also state that they have reached an agreement that brown flour will no longer be used in barley production, barley will be sold at 6 akçe per okka (vakıyye), owners of production facilities will not open stores, and those who have stores will not attempt to produce. The tradesmen request that a hujjet be issued to document the agreements. The court gives the barley tradesmen the requested hujjet.

Mahmiyye-i İstanbul'da şa'îriyyeci tâifesinden el-Hâc Mehmed bin Şuayb ve el-Hâc Yunus bin Nureddin ve el-Hâc Ahmed bin el-Hâc Ömer ve el-Hâc Salim ve el-Hâc Abdurrahman bin İsmail el-Hâc Musa bin el-Hâc Yusuf ve el-Hâc Mehmed bin Ömer el-Hâc Rıdvan bin el-Hâc Ali ve el-Hâc Mansur bin el-Hâc Ahmed ve el-Hâc Yusuf bin Mehmed ve sâyirleri mahfil-i şer'de her biri takrîr-i kelâm idüp kethüdâmız olan el-Hâc Ebülgays ve yiğitbaşımız olan el-Hâc Cemaleddin vefât idüp yerleri hâlî ve umûrımız mu'attal olmağla cümlemizin muhtarları olan el-Hâc Receb bin el-Hâc Abdullah'ı [silik] kethüdâ ve el-Hâc Ali bin İsa nâm kimesneyi yiğitbaşı nasb ve ta'yîn ve ba'de'l-yevm şa'îriyye işletüp hâs un ve simid unundan gayrı siyah undan işletmeyüp hâs undan işlenen şa'îriyyenin vakıyyesi altı akçeye ve kârhânesi olan dükkân tutmayup ve dükkânı olan kârhâne tutmayup kadîmden olıgeldiği üzre işlemeğe ahd ü mîsâk itmişizdir vech-i muharrer üzre ittifâkımız tegayyür olunmamak üzre yedimize taraf-ı şer'den hüccet virilme-

si murâdımızdır didiklerinde cânib-i şer'den dahî bu vesîka ketb ve yedlerine def' olundı fi's-sâbi' mine'l-Muharremi'l-harâm li-sene sitte ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

İsmail bin Ahmed, Mehmed Çelebi kethüdâ-yı muhzırân, Abdi bin Hasan, Mehmed bin Ramazan, Piri bin Nasuh, Hasan bin Ahmed, Mehmed bin Ramazan, Mustafa bin Ömer.

127 - 1665 (1076) **İstanbul 16: 41a/2** Tescil işlemi / *Registration*

Mısır hasırcılarından bir grup mahkemeye gelerek kethüdaları Hacı Hızır'ın görevinden ayrıldığını ve onun yerine kendilerinin İbrahim Çelebi'yi seçtiklerini bildirirler. Hasırcılar, eskiden beri (kadimden ola geldiği üzre) İstanbul'a gelen yarma ve çubukların kethüda ve yiğitbaşılar tarafından kendilerine dağıtıldığını, başka esnaf gruplarına verilmediğini söylerler. İstekleri, bu düzenin bozulmamasını ve bozanların cezalandırılmasını sağlayacak bir belgedir. Mahkeme, hasırcıların isteğini yerine getirir.

A group of corn mat makers (hasırcı) goes to court. Their steward (kethüda) Hacı Hızır resigned from his post, they say, and they have elected İbrahim Çelebi in his place. The mat makers state that by tradition (kadimden ola geldiği üzre) the rods arriving in İstanbul are distributed by the steward and guild regulators (yiğitbaşı) only to them and not given to other tradesmen. Now the mat makers want a document that will enforce the existing order and penalize violators. The court grants their request.

Mahmiyye-i İstanbul'da mısır hasırcıları tâifesinden el-Hâc Cemaleddin ibn Ömer ve Mehmed Çelebi ibn Cafer ve Mansur bin Cafer ve Yusuf bin Kadir ve Ali bin Mehmed eş-Şebini ve eş-Şeyh Ali bin Mehmed eş-Şebini ve el-Hâc Ahmed bin Abdurrahman ve el-Hâc Salim bin Ali ve el-Hâc Hicazi ibn el-Hâc [...] ve el-Hâc Hızır bin el-Hâc Hızır ve el-Hâc Mansur bin Mehmed ve el-Hâc

Mehmed bin Abdülmümin ve Nasırüddin bin Ebibekir ve Süleyman bin İslam ve el-Hâc Salih bin el-Hâc Ali ve sâirleri meclis-i şer'de takrîr-i kelâm idüp kethüdâmız olan el-Hâc Hızır ibn Ali âhar diyâra gitmekle yeri hâli ve umûrımız mu'attal olmağla cümlemizin muhtârı olan işbu hâzır bi'l-meclis İbrahim Çelebi bin Cemaleddin nâm kimesneyi beynimizde kethüdâ nasb ve ta'yîn idüp ba'de'l-yevm kadîmden olıgeldüği üzre yarma ve çubuk her geldikde kethüdâ ve yiğitbaşı ma'rifetiyle tâifemize tevzî' olunup kaba hasırcılar ve ketenciler ve sâir ehl-i hirefe virmemekle tâifemizden biri vech-i meşrûh üzre kethüdâmız ma'rifetsiz ve sâir ehl-i hiref zikr olunan hasırları getürüp tüccârdan müstakillen hasır iştirâ itmek mu'tâd olmamağla vaz'-i kadîme muhâlefet idenleri muhkem hakkından gelmek üzre kavl ü ittifâk ve ahd ü mîsâk itmişizdir ittifâkımız tahrîr ve sûreti yedimize virilmek matlûbumuzdur didiklerinde nazm-ı umûrları içün merâmlarına müsâ'ade olunup mâvaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-âşir mine'l-Muharremi'l-harâm li-sene sitte ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mehmed Kethüdâ-yı muhzırân, Hasan bin Ahmed, Yahya bin Resul, Mehmed bin Ramazan, Abdi bin Hüseyin.

128 - 1665 (1076) **İstanbul 16: 82b/1** Tescil işlemi / *Registration*

Dericiler (debbağ) taifesinin ileri gelenleri, tüccar taifesi, ayakkabıcı taifesi ve köseleci taifesinin ileri gelenleri ile birlikte mahkemeye gelirler. Dericilerin derileri kalitesiz olarak işlemesi, tüccarların da ayakkabıcı ve köselecilere pahalı satmalarından dolayı bu üç taifenin arası bozulmuştur. Şimdi mahkemede dericiler, derileri ham işlemeyeceklerini, tüccarlar da derileri piyasa değerine göre alıp ayakkabıcılara pahalı satmayacaklarını belirterek üç taifenin aralarında anlaştıklarını söylerler. Bu anlaşmalarının bozulmamasını garanti altına almak isteyen derici, tüccar ve ayakkabıcı taifesi mahkemeden hüccet isterler. Mahkeme de yapılan anlaşmayı tescil eder ve belgesini de taraflara verir.

Notables of leather tradesmen (debbağ) go to court with notables of merchants, shoemakers, and stout leather (kösele) tradesmen. The three groups have fallen out because of the leather tradesmen's low quality work and the merchants' overcharging the shoemakers and stout leather tradesmen for processed leather. Now, in court, the leather tradesmen state that they will not process crude leather, and the merchants state that they will buy the leather at the market price and will not overcharge the shoemakers. Thus, the three groups are now in agreement. In order to secure the agreement, the leather, merchant, and shoemaker tradesmen request a hujjet from the court. The court registers the agreement and provides each of the three sides a hujjet documenting it.

Mahmiyye-i İstanbul'da olan debbağlar tâifesinin âhî babaları es-Seyyid Ali Çelebi ibn Süleyman ve kethüdâları Mahmud Çavuş ibn Musa ve yiğitbaşıları İbrahim bin Ramazan ve ihtiyârlarından el-Hâc Abdülcelil bin Hacı Ahmed ve el-Hâc Mehmed ibn Hacı Osman ve İsmail Çelebi ibn el-Hâc Osman ve el-Hâc Salih bin Mustafa nam kimesneler meclis-i şer'de tâcir tâifesinin kethüdâları Hacı Mahmud bin Ali ve yiğitbaşıları İsmail Çelebi ibn İbrahim ve es-Seyyid Mehmed ibn es-Seyyid Hasan ve İbrahim bin Mustafa ve Ali Dede ibn Salih ve İsmail Çavuş ibn Ali ve İsmail Bey ibn Derviş ve haffâf tâifesinin kethüdâları Hasan Çelebi ibn Hacı Musa ve yiğitbaşıları Bali Beşe ibn Bayram ve köseleci tâifesinin yiğitbaşıları Mehmed bin Şaban ve ihtiyârlarından el-Hâc Mustafa ibn [boş] ve Hacı Osman bin Ahmed ve pabuccı tâifesinin ve yiğitbaşıları Receb bin Mehmed ve ihtiyârlarından Ahmed bin Nasuh ve Hasan Çelebi ibn Mehmed ve Osman bin Hasan nâm kimesneler mahzarlarında her biri ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp tâcir tâifesi işimizi mu'tâd üzre işlemeyüp ham işleriz deyüp biz dahi işimizi değer bahâsı ile istemeziz dimekle beynimizde nice kîl-ı kâl vâki olmuşidi lâkin ba'de'l-yevm biz işimizi mu'tâd üzre işleyüp ham iş işlemeyüp ve sahtiyânımızın cizme ve pâbuc ve mest ve midreteyn pabucına birini başka satub arasına gılaflık katmayup gılaflığı başka satup ve tâcirler dahi ehl-i hibremizin ma'kûl görüp ta'yîn itdi-

ği bahâ ile metâ'ımızı alup bize cefâ itmeyüp ve pabuccılara istedikleri üzre değer bahâsıyla bey' idüp ziyâde bahâ ile bey' itmemek üzre kavl ü ittifâk ve ahd ü mîsâk itmişizdir vech-i muharrer üzre olan ittifâkımız tağyîr olunmamak içün taraf-ı şer'den yedimize hüccet virilmek murâdımızdır didiklerinde mezbûrların vech-i muharrer üzre olan ittifâkları tağyîr olunmamak üzre taraf-ı şer'den bu vesîka ketb olunup yedlerine def' olundı fi'l-yevmi's-sânî 'aşere min Saferi'l-hayr li-sene sitte ve seb'îne ve elf

Şühûd

Umdetü'l-eşbâh Nezir Ağa bin [boş], umdetü'l-a'yân ihtisâb ağası ibn [boş], Ahmed Ağa bin Mehmed, Mustafa Ağa bin muhzırân, Mehmed Çelebi ibn Abdullah kethüdâ-yı muhzırân, Hasan Beşe ibn Abdullah çukadar.

129 - 1665 (1076) **İstanbul 16: 83a/2** Dava / *Adjudication*

Paçacı taifesinin kethüdası Abdi Beşe, yiğitbaşısı Hasan Beşe ve ileri gelenlerinden birkaç kişi mahkemeye gelirler. Paçacılar, kendi içlerinden birisinin paçacı dükkânı açmak istediğinde âdet gereği kethüda, yiğitbaşı ve ileri gelenlerin görüşü doğrultusunda boş dükkân yoksa diğer dükkânlardan birine ortak veya aşçı olarak yerleştirildiğini belirtirler. Bu kurala uymayan Kiko, Galata'da bir paçacı dükkânı açar ve Tavuk Pazarı'ndaki Mustafa Çelebi'den paça malzemelerini değerinden fazlaya gizlice satın alır. Kiko'dan şikâyetçi olan paçacılar, söz konusu dükkânın kapatılmasını ve Kiko'nun Mustafa Çelebi'nin ortağı olmasını isterler. Kiko, mahkemede söz konusu dükkânı kapatacağına ve bundan sonra Mustafa Çelebi ile ortak çalışacağına söz verir.

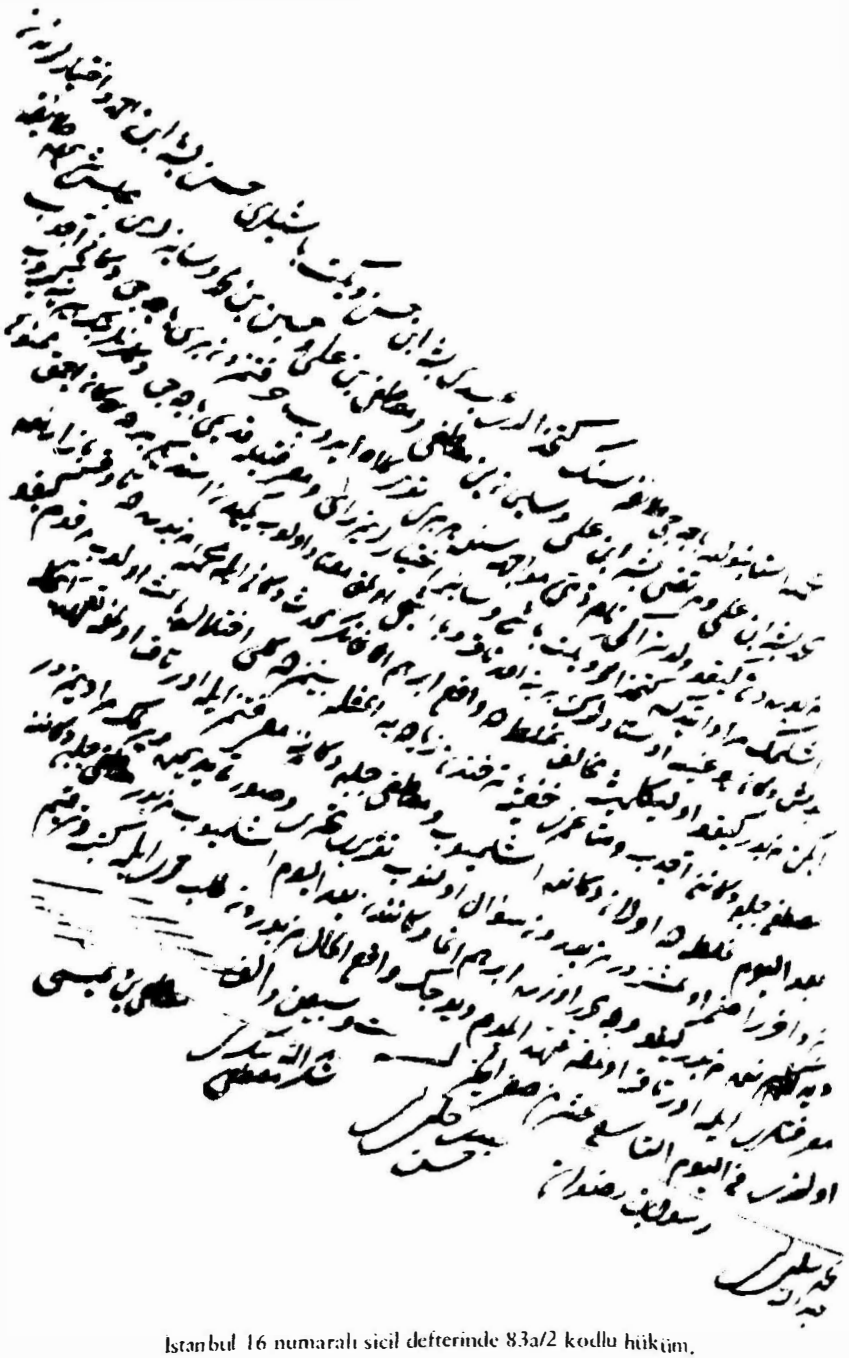
The steward (kethüda) Abdi Beşe, guild regulator (yiğitbaşı) Hasan Beşe, and notables of the trotter tradesmen (paçacı) appear in court. The trotter tradesmen testify that when one of them wants to open a new store by custom he consults the steward, guild regulator and notables; if there is no vacant store, he is placed

in an existing store either as a partner or a cook. Ignoring this regulation, Kiko has opened a new store in Galata, secretly buying trotter equipment from Mustafa Çelebi in Tavuk Pazarı (Poultry Market) at a price exceeding the market price. Alarmed, the trotter tradesmen demand that Kiko's store be closed. Kiko should become a partner of Mustafa Çelebi, they say. In court, Kiko promises to close his store and work with Mustafa Çelebi.

Mahmiyye-i İstanbul'da paçacı tâifesinin kethüdâları Abdi Beşe ibn Hasan ve yiğitbaşıları Hasan Beşe ibn Ahmed ve ihtiyârlarından Mehmed Beşe ibn Ali ve Murtaza Beşe ibn Ali ve Süleyman bin Mustafa ve Mustafa bin Ali ve Hüseyin bin Mehmed ve sâirleri meclis-i şer'de tâife-i mezbûreden Kiko veled-i Neraki nam zimmî muvâcehesinde her biri takrîr-i kelâm idüp hirfetimizden biri paçacı dükkânı açup işlemek murâd itdikde kethüdâlar ve yiğitbaşı ve sâir ihtiyârlarımız re'y ve marifetiyle kadîmî paçacı dükkânlarının birine gidüp boş dükkan yoğise üstâdların birine ortak veya aşcı olmak mu'tâd olup yeniden istediği yerde dükkân açmak memnû' iken mezbûr Kiko olıgelmişe muhâlif Galata'da vâki' İbrahim Ağa'nın muhdes dükkânı ile mahmiyye-i mezbûrede Tavuk Pazarı'nda Mustafa Çelebi dükkânını açup ve metâ'ımızı hafiyyeten tarhından ziyâdeye almağla beynimizde küllî ihtilâle bâ'is olup merkûm Kiko ba'de'l-yevm Galata'da olan dükkânda işlemeyüp ve Mustafa Çelebi dükkânına ma'rifetimiz ile ortak olmağa ta'ahhüd itmeğe biz dahi râzî olmuşuzdur mezbûrdan suâl olunup takrîri tahrîr ve sûreti yedimize virilmek murâdımızdır didiklerinde mezbûr Kiko vech-i muharrer üzre İbrahim Ağa dükkânından ba'de'l-yevm işlemeyüp mezbûr Mustafa Çelebi dükkânına ma'rifetleri ile ortak olmağa ta'ahhüd eyledim deyücek vâki'ü'l-hâl mezbûrûn talebleri ile ketb ve terkîm olundı fi'l-yevmi't-tâsi' 'aşer min Saferi'l-hayr lisene sitte ve seb'îne ve elf

Şühûd

Mehmed Çelebi bin Abdullah, Resül bin Rıdvan, Abdi Çelebi bin Hasan, Şükrullah Bey bin Mustafa, Mustafa bin İsa.

İstanbul 16 numaralı sicil defterinde 83a/2 kodlu hüküm.

Facsimile of case 83a/2 in the Istanbul court register 16.

130 - 1665 (1076) İstanbul 16: 84a/1 Dava / *Adjudication*

Nalçacı (ayakkabı tamircisi) taifesinin kethüdası Hacı Ahmet, yiğitbaşısı İsmail ve ileri gelenlerinden birkaç kişi, Abdi ile Mehmet'ten davacı olurlar. Nalçacı taifesi, Saraçhane ve Tahtakale'de eski dükkânları nöbetleşe işletmekte, yeni nalçacı dükkânı yaptırmamaktadır. Taifenin bu konuda elinde emr-i şerif ve bu emr-i şerife göre düzenlenmiş hüccetler olduğu halde Abdi ile Mehmet, Mercan Çarşısı'nda nalçacı dükkânı olmayan bir yerde dükkân yaparlar. Nalçacılar mahkemeye ellerindeki emr-i şerif belgesini sunarak yeni yapılan bu dükkânın kapatılarak işletilmemesini isterler. Mahkeme Abdi ile Mehmet'e görüşlerini sorar. Onlar da söylenilenleri kabul ederler. Sonuç olarak mahkeme, Abdi ile Mehmet'in açtığı dükkânın işletilmesini yasaklar.

The steward (kethüda) Hacı Ahmet, guild regulator (yiğitbaşı) İsmail, and certain notables of the shoe repair tradesmen sue Abdi and Mehmet. The shoe repair tradesmen have been operating existing stores in Saraçhane and Tahtakale, taking turns. And they have not allowed the opening of new stores. Even though the shoe repair tradesmen have a Sultanic order (emr-i şerif) and hujjets supporting this regulation, Abdi and Mehmet open a shoe repair store in the Mercan (coral) Market, where no other shoe repair stores exist. Presenting to court a Sultanic order, the shoe repair tradesmen demand that the new store be closed down. Questioned by the court, Abdi and Mehmet corroborate the tradesmen's account. The court prohibits Abdi and Mehmet from operating their store.

Mahmiyye-i İstanbul'da olan na'lçacı tâifesinin kethüdâları Hacı Ahmed bin Mehmed ve yiğitbaşıları İsmail bin Osman ve ihtiyârlarından es-Seyyid Mustafa ibn es-Seyyid Ali ve Ali [silik] ve Bayram ibn Mehmed ve Ahmed Beşe ibn Mustafa ve İbrahim bin Mehmed ve Yusuf bin Abdullah ve Hüseyin bin Ramazan ve Ramazan bin Halil ve Mustafa Çelebi ibn Yusuf ve sâyirleri meclis-i

şer'de Abdi bin Mehmed ve Mehmed bin İskender nam kimesneler mahzarlarında her biri takrîr-i kelâm ve tabîr-i ani'l-merâm idüp bundan akdem Bezzazistân-ı Atîk kurbünde Serrâchâne yanında ve Tahte'l-Kal'a'da vâki' kadîmî na'lçacı dükkânlarında nevbet ile işleyüp mahmiyye-i mezbûrede sâyir mevzi'de olan kadîmî dükkânların ashâbı kendi dükkânında işleyüp nevbete karışmayup kadîm olan dükkânlardan mâ'adâ dükkân ihdâs olunmayup her kim ihdâs iderse men' olunmak içün yedimize emr-i şerîf ve mûcebince hüccetler virilmiş iken mezbûr Abdi'nin bâğçe kapusı dâhilinde kadîmî dükkânı Tahte'l-Kal'a'da nevbetî dahi var iken mezbûr Mehmed bin İskender ile mahmiyye-i mezbûrede Mercan Çarşusı kurbünde kadîmî na'lçacı dükkânı olmayan mevzi'de na'lçacı dükkânı ihdâs itmişlerdir suâl olunup yedimizde olan emr-i şerîf mûcebince mezbûrân Abdi ve Mehmed vech-i muharrer üzre ihdâs itdikleri dükkanı işlemekden men' olunmak murâdımızdır deyü mazmûnı takrîr-i meşrûhlarını nâtık emr-i şerîf-i cihân-mutâ' ibrâz itdiklerinde gıbbe's-suâl mezbûrân Abdi ve Mehmed kaziyye minvâl-i muharrer üzre olduğını ikrâr itmeğin imtisâlen li'l-emri'l-âlî mezbûrân Mehmed ve Abdi vech-i muharrer üzre ihdâs eyledikleri dükkânda işlemekden men' olunmak üzre bu vesîka ketb olunup yedlerine def' olundı fi'l-yevmi't-tâsi' 'aşer min Saferi'l-hayr li-sene sitte ve seb'îne ve.elf

Şühûd

Ali Beşe ibn Mustafa el-mübaşir, umdetü'l-eşbâh Hasan Ağa ibn Ebîbekr Ağa, Mustafa Ağa ser-muhzırân, Mehmed Çelebi bin Abdullah.

131 - 1665 (1076) **İstanbul 16: 92a/4** Tescil işlemi / *Registration*

Arpacı loncasının (taifesinin) üyesi olan Hacı Ahmet mahkemeye gelerek Tahtakale'deki işyerini lonca kethüdası Hacı Usayl'in sebepsiz yere kapattığını belirtir. Hacı Ahmet mahkemeden, kendi ticari kimliği hakkında bilgi alınması ve bunun belgesinin de (hüccet) kendisine verilmesi için işyeri civarındaki esnafa ve diğer lon-

ca üyelerine danışılmasını ister. Mahkeme, on yedi kişiye Hacı Ahmet'in ticari kimliğini sorar. Bu kişiler de Hacı Ahmet'in kendi halinde, işini eksiksiz yapan ve kimseye zararı dokunmayan bir arpacı olduğunu belirtirler. Mahkeme de bu kişilerin sözlerini tescil eder.

Hacı Ahmet, a member of the barley sellers' guild, appears in court and states that the guild steward (lonca kethüdası) Hacı Usayl closed down his store in Tahtakale with no apparent reason. Hacı Ahmet asks the court to examine his commercial standing by canvassing the opinions of fellow tradesmen and guild members. He also requests a hujjet documenting his standing in the community. The court asks seventeen persons about his commercial standing. They all describe Hacı Ahmet as a hardworking barley seller who minds his own business and does not harm others. The court registers these statements.

Mahmiyye-i İstanbul'da olan şa'riyeci tâifesinin ihtiyârlarından Hacı Ahmed bin Hacı Ali nam kimesne meclis-i şer'de takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i ani'l-merâm idüp ben kendi hâlimde olup san'atımda kusûrım olmayup kimesneye zararım yok iken hâlen kethüdâmız olan Hacı Uhyel nam kimesne bi-gayr-ı vech mahmiyye-i mezbûrede Tahte'l-Kal'a'da vâki' kârhanemi kapayup beni işlemeden men' itmişdir keyfiyet-i hâlim etrâfımda olan dekâkîn ashâbı ve tâife-i mezbûreden suâl olunup haberleri tahrîr ve yedime hüccet virilmek murâdımdır didikde mezbûr Hacı Ahmed'in keyfiyet-i hâli etrâfında olan dekâkîn ahvâlinden olup hâzirûn-ı bi'l-meclis olan attâr el-Hâc Abdi bin Yusuf ve tabîb es-Seyyid Ahmed Çelebi ibn es-Seyyid Şaban ve [...] Mehmed bin Hacı Ali ve bazârcı Mehmed bin Ebûbekr ve Attâr Hacı Mehmed bin Yusuf ve fesci Mehmed bin Ahmed ve attâr Mehmed bin Cafer ve tâife-i mezbûreden Hacı Ali bin Ömer ve Hacı Ali ibn Hamza ve Hacı Ahmed ve Hacı Ahmed bin Hacı Mehmed ve Hacı Selim bin Hacı Mehmed ve Hacı Mehmed bin Ivaz ve Hacı Mehmed bin Şaban ve Ömer bin Şehâb [silik] bin Cezar ve Hacı Cemal ibn el-Hâc Şehâ-

de ve Ali Hacı Ali ibn Sultan nâm kimesnelerden mezbûr Hacı Ahmed'in keyfiyet-i hâli suâl olundıkda her biri mezbûr Hacı Ahmed içün kendi hâlinde olup san'atında kusûrı ve kimesneye zararı olmayup her vechile hâlinden şâkir ve râzılarız deyü hüsn-i hâl [silik] virdiklerinde mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-'işrîn min Saferi'l-hayr li-sene sitte ve seb'îne ve elf

Şühûd

Fahrü'l-eşbâh Mustafa Ağa ser-muhzırân, Mehmed Çelebi ibn Abdullah kethüdâ-yı muhzırân, Hasan Beşe ibn Abdullah çukadar, Eyüb Ağa kethüdâ-yı hazret efendi.

132 - 1665 (1076) **İstanbul 16: 99a/3** Tescil işlemi / *Registration*

İzmit'in Değirmenderesi Köyü değirmencilerinden Ömer Beşe ve Veli Beşe, İstanbul'daki uncuların kethüdası Ali Beşe, loncanın yiğitbaşıları ve birkaç lonca üyesiyle birlikte mahkemeye gelirler. Değirmenci Ömer Beşe ile Veli Beşe, uncudan öğütmek için üç çuval buğday (24 keyl) aldıklarını, buğdayı taşımak için araba kiraladıklarını, bu nedenle de öğütülen unlardan fazla para almayacaklarını belirtirler. Değirmenciler mahkemeden, uncularla yaptıkları anlaşmanın tescil edilip belgesinin kendilerine verilmesini isterler. Mahkeme uncuların da onayını aldıktan sonra yapılan anlaşmayı tescil eder.

[Orijinal metinde çok fazla anlatım bozukluğu var. Yapılan anlaşma tam olarak detaylandırılmamış.]

Ömer Beşe and Veli Beşe, millers from Değirmenderesi village of İzmit, go to court with a group of flour producers from İstanbul, including the steward (kethüda) of the flour producers Ali Beşe and their guild regulators (yiğitbaşı). The millers Ömer Beşe and Veli Beşe state that they received from the flour producers three sacks of wheat (24 keyl) to be ground. They add that since flour producers paid for the transportation of the wheat, they will not charge them too much. The millers ask the court to register

their agreement with the flour producers and issue them a document regarding this transaction. Upon the approval of the flour producers, the court registers the transaction.

[Many ambiguities in the original document. The details of the agreement are not specified.]

Vilâyet-i Anadolı'da İznikmid Kazâsı'na tâbi Değirmenderesi nam karyede vâki değirmenci tâifesinden Ömer Beşe ibn Hasan ve Veli Beşe ibn Şükrullah nam kimesneler meclis-i şer'de mahmiyye-i İstanbul'da uncılar tâifesinin kethüdâları Ali Beşe ibn Abdullah ve yiğitbaşıları Mehmed Beşe ibn Bayram ve Memi bin Mahmud nam kimesneler ile Yani veled-i Kosta ve Relmise veled-i Manol ve Nikola veled-i Yani ve Todori veled-i Kostantin nam zimmîler muvâcehelerinde her biri takrîr-i kelâm idüp uncı tâifesi olanlar bizim değirmenlerimize İstanbul'dan un öğütmek içün buğday irsâl eyledikde arabayı kendileri istîcâr idüp ve bir arabaya üç çuval buğday tahmîl olunup her çuval sekizer keyl olup ziyâde olmayup üç çuvalda sekizer keylden cem'an yirmi dört keyl buğdaydan biz dahi uncıların mahzenlerinden olmayup değirmenlerimizde ancak bir keyl buğday ücret alup ziyâde almamak üzre mezbûrûn ile beynimizde kavl ü ittifâk ve ahd ü mîsâk eyledik merkûmûndan suâl olunup ittifâkları tahrîr ve sûreti yedimize virilmek murâdımızdır didiklerinde gıbbe's-suâl mezbûrûn cevâblarında değirmenci tâifesi ile bâlâda tafsîli mürûr itdiği vech üzre kavl ü ittifâk ve ahd itdiklerini her biri ikrâr itdiklerinde vâkiu'l-hâl bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sânî min şehri Rebî'ilevvel li-sene sitte ve seb'îne ve elf

Şühûd

Umdetü'l-meşâyihi'l-izâm Hasan Efendi, umdetü'l-ulemâi'l-izâm Mehmed Ağa, Mehmed Çelebi bin [boş], Mehmed Çelebi bin Abdullah

133 - 1665 (1076) **İstanbul 16: 120a/3** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'da çörekçi ve gözlemeci taifesinin yiğitbaşıları ile önde gelenleri, Veli Çelebi ile birlikte mahkemeye gelirler. Taifenin ileri

gelenleri, çörekçi ve gözlemeci dükkânlarında çalışan işçilerin çalışmalarını denetlemek ve yeni dükkân açmak isteyenler hakkında araştırma yapmak için Veli'yi işçibaşı tayin ettiklerini belirterek mahkemeden kendisine hüccet verilmesini isterler. Mahkeme Veli'nin söz konusu görevi kabul ettiğini kendisinden duyduktan sonra yapılan işlemi tescil ederek belgesini Veli'ye verir.

The guild regulators (yiğitbaşı) and the notables of the bun and fritter makers (çörekçi and gözlemeci) of İstanbul go to court with Veli Çelebi. The notables state that they have appointed Veli as the head worker (işçibaşı) to monitor workers and investigate anyone who tries to open a new store. They ask the court to issue Veli a hujjet. The court hears from Veli that he accepts the post. It then registers the transactions and gives Veli the requested hujjet.

Mahmiyye-i İstanbul'da çörekci ve gözlemeci tâifesinin yiğitbaşıları [silik] Ahmed ve ihtiyarlarından Ali Çelebi ibn Sefer ve [silik] Nâsır ve Hacı Ali ibn Mustafa ve Salih bin [silik] ve Murâd Beşe ibn Muharrem ve Mustafa bin Mehmed ve Hacı Abdi ibn Derviş ve Mehmed Beşe ibn Mahmud ve Mehmed bin Ahmed ve Musalli bin Hüdâvirdi ve Mahmud Beşe ibn Mahmud ve Ali bin Abdi ve Mehmed bin Ömer ve Ebûbekr ibn Hacı Ömer ve Ali bin Mustafa ve Hüseyin bin Abdi ve Hacı Ali bin Veli ve Mahmud Beşe ibn Mehmed ve Ali Beşe ibn Şaban ve Nasuh bin Mahmud ve İbrahim Beşe ibn Derviş nâm kimesneler meclîs-i şer'de tâife-i mezbûreden Veli Çelebi ibn Hasan nam kimesne mahzarında her biri ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp mezbûr Veli Çelebi hirfetimiz ahâlisinin ihtiyârlarından olup san'atında her vechile müstakîm olmağla işcilerimizin ve işledikleri işin a'lâ ve ednâsını temyîz ve mahmiyye-i mezbûrede yeniden dükkân açup san'atımızı işlemek murâd idenlerin keyfiyet-i hâlini görüp umûrımızı ikâmet içün mezbûr Veli Çelebi'yi cümlemiz ma'rifeti ile beynimizde işçibaşı nasb ve ta'yîn eyledik taraf-ı şer'den yedine hüccet virilmek murâdımızdır didiklerinde mezbûr Veli Çelebi dahi vech-i muharrer üzre işçibaşılığı kabûl ve merâsimini edâya ta'ahhüd itmeğin taraf-ı şer'den bu vesîka-i

enîka ketb ve terkîm olunup yedine def' olundı fi'l-yevmi's-sâmin 'aşer min şehri Rebî'ilevvel li-sene sitte ve seb'îne ve elf

Şühûd

Mehmed Çelebi ibn Abdullah, Abdi Çelebi ibn Hüseyin, Şükrullah Bey ibn Mustafa, İbrahim Çelebi ibn [boş].

134 - 1665 (1076) İstanbul **16: 124b/1** Tescil işlemi / *Registration*

Cellah (?) taifesinin kethüdası Hasan ile taifenin önde gelenlerinden birkaç kişi mahkemeye gelerek daha önce loncalarında gelenek olmadığı halde (kadim değil iken) kimi dükkân sahiplerinin bir, kiminin iki, kiminin de üçer halife (dükkânı işletmesi için teslim edilen kişi) tuttuklarını belirtirler. Ancak bu uygulama, kimi dükkân sahiplerinin işlerinin kötüye gitmesine, kimi dükkânın da gizlice açılarak içlerinden eşyalar çalınmasına neden olmuştur. Bu nedenle lonca ileri gelenleri, kendi işini görebilen dükkân sahiplerinin halife tutmamasına, işini göremeyecek durumda olanların da en fazla bir halife çalıştırmasına kendi aralarında anlaştıklarını belirtirler. Lonca ileri gelenleri mahkemeden, bu kararlarının değiştirilemeyecek şekilde tescil edilmesini ve hüccetinin de kendilerine verilmesini isterler. Mahkeme de loncanın işlerinin düzenli olması için aldıkları kararı tescil eder ve belgesini lonca ileri gelenlerine verir.

Hasan, steward of cellah (?) tradesmen, and the notables of these tradesmen appear in court. They state that, even though it is not conventional (kadim değil iken), some store owners have been hiring one or more managers (halife: person hired to operate the store). However, this practice has adversely affected some businesses. Also it has allowed some stores to be robbed. Under the circumstances, the guild notables have agreed among themselves that those who can run their businesses on their own are not to hire a halife and those who are unable to run the store on their own are allowed to hire at most one halife. The guild notables

ask that the court register this decision as permanent and issue an appropriate hujjet. The court registers the decision for the guild business to run properly. It also hands the guild notables the requested hujjet.

Mahmiyye-i İstanbul'da cellâh [?] tâifesinin kethüdâları Hasan bin el-Hâc Mehmed ve ihtiyârlarından Ramazan Dede bin Mustafa ve Ömer bin Mustafa ve Ramazan bin Abdullah ve Mustafa bin Sinan ve Ebûbekir bin Mustafa ve Mehmed Bey bin Ebubekir ve Mehmed Beşe bin Ahmed ve Musa bin Receb ve Mehmed bin Abdülkadir ve Musalli bin Ramazan ve Yusuf bin Hasan ve Hüseyin bin Mehmed ve İsa bin Hasan ve Mehmed bin Yusuf ve Osman bin Ali ve Ahmed Dede bin Muharrem ve Mustafa bin Mehmed ve Ahmed bin Halil ve Abdülcelil bin Mehmed ve Mahmud bin Yakub ve Hasan bin Ebibekr ve Hüseyin bin Ömer ve Hüseyin bin Mehmed ve Abdülhalim Beşe ve Osman bin Hasan ve Arslan bin Hasan nâm kimesneler her biri meclis-i şer'de takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i ani'l-merâm idüp hirfetimiz ahâlîsinden kimesne halîfe tutmak mu'tâd-ı kadîm değil iken içimizden ba'zı bir ve ba'zı ikişer ve ba'zı üçer halîfe tutup işimiz kalb oldığından gayrı nice kimesnelerin dükkânları açılup esbâbları zâyi' olup nice fesâda bâ'is olmağla ba'de'l-yevm hirfetimiz ahâlîsinden kendi iş işlemeğe kâdir olan halîfe tutmayup kendi işlemek üzre ve kendi iş itmeğe kâdir olmayanlar birerden ziyâde halîfe tutmamak üzre kavl ü ittifâk ve ahd-i vifâk itmişizdir vech-i muharrer üzre olan ittifâkımız tegayyür olunmamak içün taraf-ı şer'den hüccet tahrîr olunup yedimize def' olunmak murâdımızdır didiklerinde mezbûrların intizâm-ı umûrlariyçün müsâ'ade olunup vech-i muharrer üzre olan ittifâkları tağyîr olunmamak üzre taraf-ı şer'den bu vesîka-i enîka ketb ve terkîm olunup yedlerine def' ve i'tâ olundı fi'l-'işrîn min Rebî'ilevvel li-sene sitte ve seb'îne ve elf

Şühûd

Abdurrahman Çelebi bin [boş], Mustafa Ağa bin Muhzır, Mehmed Çelebi bin Abdullah, Hasan Beşe bin Abdullah, Abdi Çelebi bin Ahmed, Bekir Beşe bin Mustafa.

135 - 1683 (1094) Galata 130: 5a/2 Dava / *Adjudication*

Galata'daki bakkallardan bir grup, yine Galata'daki sirkeci esnafının kethüdası Kadri Beşe ve yiğitbaşısı Ebubekir Beşe karşısında mahkemeye çıkarlar. Bakkallar, sirkecilerin kendilerine yamak olduğunu, bu yüzden de sürsat ve ordu için toplanan benzer vergileri geleneksel olarak (kadîmü'l-eyyâmdan berü) kendilerine ödediklerini söylerler. Ancak sirkeciler, iki yıldır söz konusu vergileri İstanbul'daki ağdacı esnafına ödeyerek geleneği bozmuşlardır. Görüşleri sorulduğunda, sirkeci esnafının temsilcileri Kadri Beşe ve Ebubekir Beşe, vergilerini daha önce bakkallara ödediklerini doğrulamakla birlikte iki yıldır İstanbul'daki ağdacıların yamakları olduklarını, bu nedenle vergilerini İstanbul'daki ağdacı esnafına ödediklerini söylerler. Mahkemede bulunan şahitler, sirkecilerin bakkal esnafına yamak olduklarını ve ordu için toplanan sürsat ve benzeri vergilerini geleneksel olarak bakkal esnafına ödediklerini belirtip başka bir uygulamadan haberleri olmadığı yolunda görüş bildirirler. Sonuçta mahkeme, davalı taraf olan sirkeci esnafının ileri gelenleri Kadri Beşe ve Ebubekir Beşe'yi söz konusu vergilerini geleneğe uygun olarak bakkal esnafına ödemeye devam etmeleri konusunda uyarır.

A group of grocers (bakkal) from Galata sues Kadri Beşe and Ebubekir Beşe, steward (kethüda) and guild regulator (yiğitbaşı) of the vinegar tradesmen in Galata. The grocers state that historically (kadîmü'l-eyyâmdan berü) the vinegar tradesmen have been their stooges (yamak), which has meant that they have been paying their sürsat (military) and other military taxes to the grocers. However, for the last two years, they have been violating the custom by paying their taxes to İstanbul's wax (ağda) tradesmen. Questioned by the court, Kadri Beşe and Ebubekir Beşe state that although they used to pay their taxes to the grocers, for the last two years they have become stooges of the wax tradesmen, and have thus paid their taxes to them. Witnesses present in court indicate that the vinegar tradesmen traditionally pay they taxes to the gro-

cers. They add that they know of no other arrangement. The court instructs the two notables of the vinegar tradesmen, Kadri Beşe and Ebubekir Beşe, to resume paying the taxes in question to the grocers in accordance with the custom.

Husûs-ı âti'l-beyânın hakkında bu fakîre hitâben fermân-ı âlî vârid olmağın mahrûsa-i Galata'da bakkâl tâifesinin pazarbaşıları Ahmed Çelebi ibn Süleyman ve yiğitbaşıları el-Hâc Mustafa bin Süleyman ve ihtiyârlarından Kara Mustafa Beşe ibn Şaban ve el-Hâc Abdi ibn Ali ve Uzun Hasan Beşe ibn Mustafa ve Ali Beşe ibn İsa ve Mehmed Beşe ibn Abdullah ve Hasan ibn Mustafa nâm kimesneler ve sâyirleri bâ-cem'ihim meclis-i şer'de yine mahrûsa-i mezbûrede sirkeci tâifesinde kethüdâları Kadri Beşe ibn Şaban ve yiğitbaşıları Ebubekir Beşe ibn Mustafa nâm kimesneler mahzarlarında üzerlerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp kadîmü'l-eyyâmdan berü mahrûsa-i mezbûre sirkeci tâifesi bizim hirfetimiz ahâlîsine yamak olmağla sürsat ve ordı ve sâyir tekâlîf vâki' oldukda sâlyânelerin bizim hirfetimiz ahâlîsine vire gelmiş iken hâlen iki seneden berü mezbûrân Kadri Beşe ve Ebubekir Beşe İstanbul'dan üzerimize harc olunan ordı içün sirkeci tâyifesinin sâlyânelerin bize virmiyüp İstanbul ağdacılarına virirüz deyü kadîmü'l-eyyâmdan olagelene muhâlif ta'allül iderler suâl olunup takrîrleriyçün ve ke'l-evvel tekâlîfi bizim ile virmek üzre tenbîh olunmak matlûbumuzdur didiklerinde gıbbe's-suâl mezbûrân Kadri Beşe ve Ebubekir Beşe cevâblarında fi'l-vâki' mezbûrûna yamak olmalarıyla ordı ve sâyir cemî'-i tekâlifde sâlyânelerin bakkâllara viregeldiklerini ikrâr ve i'tirâf idüp ve lâkin iki seneden berü vâki' olan ordı teklîfinde İstanbul'da olan ağdacı tâyifesi sirkeci tâyifesi bize yamakdır deyü hirfetimiz ahâlîsinden cem' itdüğimiz ma'lûmu'l-mikdâr meblağı bizden taleb itmeleriyle biz dahi ânlara teslîm eyledik didiklerinde mahrûsa-i mezbûre ahâlîsinden olup hâzırûn-ı bi'l-meclis olan bîgaraz kimesnelerden Mahmud Beşe ibn Abdullah ve İsmail Beşe ibn Abdullah ve Mehmed Beşe ibn İsmail ve el-Hâc Abdullah ibn Ahmed ve el-Hâc Ahmed bin Şaban ve Yusuf Beşe ibn Mehmed ve İsa Beşe ibn Yunus ve Hasan Beşe bin Süleyman ve el-Hâc Meh-

med bin Abdullah ve Süleyman bin Hasan nâm kimesnelerden ve sâyirler cemm-i gafîr ve cemm-i kesîrden husûs-ı mezbûr suâl olundukda her biri fi'l-vâki' mahrûsa-i mezbûrede olan sirkeci hirfeti bakkâllara yamak olmalarıyla kadîmü'l-eyyâmdan berü ordı ve sürsât ve sâyir tekâlifden üzerlerine tarh olunan sâlyânelerin bakkâl tâyifesine viregelmişlerdir bir vecihle âhardan tefevvüz olundığı ma'lûmumuz ve mesmû'umuz değildir deyü alâ tarîki'ş-şehâde haber virmeleriyle hâlen üzerlerine edâsı lâzım gelen ordı ve min ba'd vâki' olan sürsât ve sâyir tekâlifde sirkeci tâyifesinden cem' olunan sâlyânelerin kadîmü'l-eyyâmdan olıgeldüği üzre bakkâl tâyifesine virüp hilâf-ı kânûn-ı kadîm ta'allül itmemek üzre mezbûrân Kadri Beşe [ve] Ebubekir Beşe'ye tenbîh olunup mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fî 9 min Safer sene 1094

Şühûdü'l-hâl

İbrahim Beşe bin el-Hâc Mehmed, Davud Beşe bin Devlethan, Mustafa Efendi bin Şaban, Baba Hamza bin Abdülgani, Mehmed Efendi ibn Ahmed ve gayruhum mine'l-huzzâr.

136 - 1683 (1094) **Galata 130: 7b/1** Tescil işlemi / *Registration*

Galata'dan bir grup Müslüman balıkçı, Galata'daki Balıkpazarı'ndan balıkçılar kethüdası Preşkova ve beraberindeki bir grup Hıristiyan balıkçı ile birlikte mahkemeye gelirler. Müslüman balıkçılar, geleneksel olarak (kadîmü'l-eyyâmdan berü) Galata'daki tersane önlerinde avlanan balığı 14 hisseye ayırarak Galata ve İstanbul'un çeşitli bölgelerindeki balıkçılara dağıttıklarını söylerler. Tersane önünden Fenerbahçe önlerine kadar olan bölgede avlanan balıklar bu bölgede kayıkla avlanmakta olan balıkçılara bölüştürülmekte, Fenerbahçe önlerinin daha ötesinde avlanan balık ise tamamen Galata'daki Balıkpazarı esnafına verilmektedir. Müslüman balıkçılar, ayrıca Galata'daki Balıkpazarı İskelesi'nin de Balıkpazarı esnafına ait olduğunu, vergilerini (tekalif) kendileriyle beraber ödemeyen hiçbir balıkçının bu iskelede alım satım yapamayacağını ve bu yasağın padişah fermanıyla kesinleşmiş olduğunu söyler-

ler. Müslüman balıkçılar, Balıkpazarı İskelesi'nde balık satmak amacıyla kendilerinin her yıl başında Balıkpazarı esnafının vergisine katkı olarak kethüdalarına 960 akçe ödemek ve bunun karşılığında adı geçen iskelede dört kayık işletmek üzere anlaştıklarını belirtirler. Onlara göre, bu anlaşmaya uyulması ve işletmekte oldukları dört kayığın engellenmemesi gerekmektedir. Müslüman balıkçılar, bu durumun adı geçen Hıristiyan balıkçılara sorulmasını ve ifadelerinin sicile kaydedilmesini istemektedirler. Görüşü sorulan Hıristiyan balıkçılar, söz konusu Müslüman balıkçıların ifadelerini doğrularlar. Mahkeme de tarafların ifadelerini sicile kaydeder.

A group of Muslim fishermen from Galata is in court with a group of Christian fishermen and Preşkova, steward (kethüda) of the fishermen in Galata's Fish Market. The Muslim fisherman state that customarily (kadîmü'l-eyyâmdan berü) the fish caught in front of the Galata dockyard is divided into 14 shares and distributed among the fishermen in Galata and İstanbul. In particular, the fish caught in the area between the Galata dockyard and Fenerbahçe is distributed among the fishermen who fish on boats, and that caught beyond Fenerbahçe is given to the tradesmen in the Galata Fish Market. The Muslim fishermen state that according to an imperial order (ferman) issued by the Sultan, the Fish Market port in Galata, too, belongs to the fish market tradesmen, and only fishermen who pay their taxes (tekalif) with them are allowed to do business in the port. At the beginning of each year, they say, they pay the steward 960 akçe to do business in the port and operate four row boats. They add that they have reached an agreement on these points and believe that their four boats should not be interfered with. The Muslim fishermen want the Christian fishermen questioned about these understandings and have their testimonies registered. Questioned by the court, the Christian fishermen corroborate the accounts of their Muslim counterparts. The court registers the testimonies of both parties.

Mahrûsa-i Galata'ya tâbi' Kasaba-i Kasım Paşa'da Balıkçı tâifesinden Ali Beşe ibn Mehmed ve İsmail Beşe ibn Ali ve Dedeoğlı Mustafa Çelebi ve Mehmed Beşe ibn Abdullah ve Mehmed ibn Himmet ve Ahmed bin Murad Çavuş ve Halil bin Musa ve Mehmed bin İbrahim ve Esir İbrahim Sedefçioğlı İbrahim ve Topal Veli Reis nâm kimesneler mahfil-i kazâda mahrûsa-i mezbûrede Balıkpazarı Suku'nda balıkçılar kethüdası Preşkova veled-i Yorgi ve Kiryako veled-i Preşkova ve Safodoş veled-i Vasil ve İstorinoz veled-i Vasil ve Kozma veled-i Danyel nâm zimmîler muvâcehelerinde her biri ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp kadîmü'l-eyyâmdan berü kasaba-i mezbûre kurbünde tersâne-i âmire önünde sayd olunan balıkı beynimizde on dört hisse idüp dördi kasaba-i mezbûre balıkçılarına ve dördi sûk-ı mezbûre balıkçılarına ve biri İstanbul hısnı ebvâbından taşra kapular ta'bîr olunan ma'lûme balıkçılarına ve biri dahi Balat ve Fener ve Yeni Kapu balıkçılarına ve iki Un Kapanı balıkçılarına ve ikisi yine mahrûsa-i mezbûre hâricinde Meyyit İskelesi balıkçılarına virilüp ve Fener Bağçesi önüne değin içerüde çıkan balıkı dahi sayd olundığı mahalde mevcûd olan balıkçı kayıklarının adedi üzerine ale's-seviyye taksîm olunup ve Fener Bağçesi önünden taşrada sayd olunan balık ve balık emîni huzûrunda müzâyede olunan balık bi'l-külliye sûk-ı mezbûr balıkçılarına mahsûs olup kasaba-i mezbûrede ve sâir mahallerde olan balıkçı tâifesi müdâhale itmemek kadîmü'l-ezmândan bu âna gelince kâ'ide olup ve lâkin sûk-ı mezbûr kurbünde vâki' Balıkpazarı İskelesi dimekle dimekle ma'rûf iskele sûk-ı mezbûr balıkçılarına mahsûs olmağla âhardan mezbûrûn ile ma'an tekâlîf virmeyen balıkçı ve sâyir matrabaz tâifesi zikr olunan iskelede bey' ü şirâ idenler emr-i sultânî ile memnû' olmağın biz dahi mecmû'umuz tarafından ancak dört pâre kayık ile zikr olunan Balıkpazarı İskelesi'nde balık bey' itmek içün be-her re's-i senede mezbûrûnun tekâlifine dokuz yüz altmış akçe murâd ve kethüdâları olan kimesne yedine teslîm itmek üzre ta'ahhüd idüp mezbûrûn dahi ziyâde akçe taleb itmeyüp ve meblağ-ı merkûm makbûzları oldukdan sonra zikr olunan dört pâre kayıkı sûk-ı mezbûr iskelesinde bey' ü şirâdan men' itmemek üzre

müte'ahhid olup bu vech üzre beynimizde kavl ü ittifâk eyledik husûs mezbûrûndan dahi suâl olunup takrîrleri tahrîr olunmak matlûbumuzdur didiklerinde gıbbe's-suâl sûk-ı mezbûr ahâlîsi olan mezbûrûn dahi cevâblarında fi'l-vâki' bâlâda tafsîl ve beyân ve şerh ve ayân olundığı üzre mukırrûn-ı mezbûrûndan eyle ahd ü mîsâk eylediklerini her biri tasdîk ve tahkîk itmeğin mâ-vaka'a fî 8 Saferi'l-hayr sene 1094

Şühûdü'l-hâl

Ali Çavuş ibn Mehmed el-mübâşir, Ali Beşe ibn Yusuf, Hacı Mehmed ibn Abdullah, Mustafa ibn Eşref, Süleyman ibn Hasan, Hüseyin ibn Hasan.

137 - 1683 (1094) **Galata 130: 7b/2** Dava / *Adjudication*

Galata'daki kalpakçı esnafından bir grup Hıristiyan, Ellezbar ve Hristo adlı kalpakçılar karşısında mahkemeye çıkar. Kalpakçı esnafı, adı geçen iki kişinin kendi loncalarına bağlı olduklarını, geleneksel olarak (kadîmü'l-ezmândan berü) vergilerini (tekalif) kendilerine ödediklerini, ancak bu sene kendilerine ödemeleri gereken vergiyi ödemediklerini ileri sürerler. Görüşleri sorulduğunda davalı Ellezbar ve Hristo, kendilerinin kalpakları kürkle kapladıklarını, zamanla kürkçülük alanında da ustalaştıklarını ve artık dükkânlarında kürkçülük de yaptıklarını, bu yüzden de bu sene vergilerini kürkçü esnafına verdiklerini söylerler. Mahkeme, kürkçülere verdikleri verginin dükkânlarında kürkçülük yapmalarından kaynaklandığını, asıl mesleklerinin kalpakçılık olmasından dolayı kalpakçı esnafına da istedikleri vergiyi ödemeleri konusunda davalı Ellezbar ve Hristo'yu uyarır.

A group of Christian fur cap (kalpak) tradesmen in Galata sues two fur cap makers, Ellezbar and Hristo. The fur cap tradesmen claim that the two fur cap makers are attached to their guild and that customarily (kadîmü'l-ezmândan berü) they pay their taxes (tekalif) to them. However, this year no taxes were paid. Questio-

ned by the court, the defendants Ellezbar and Hristo state that in covering caps with fur they have gained expertise in the fur business. In the process they have started to sell furs in their stores. For this reason, this year they have paid their taxes to the fur tradesmen. Observing that the tax paid to the fur tradesmen covers their fur business alone, the court decides that since their primary business is fur cap making, Ellezbar and Hristo must also pay taxes to fur cap tradesmen.

Mahrûsa-i Galata'da kalpakçı tâifesinden işbu râfi'u'l-vesîka Yorgi veled-i Kiryazi ve Dimo veled-i Yorgi ve İstemat veled-i Todori ve Rali veled-i Penapot nâm zimmîler ve sâyirleri meclis-i şer'-i şerîfde yine tâife-i mezbûreden Ellezbar veled-i Homak ve Hristo veled-i Kiryazi nâm zimmîler muvâcehelerinde her biri da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp mezbûrlar hirfetimiz ahâlîsinden olup ve san'atımızı ilâ hâze'l-ân her biri işleyüp ve kadîmü'l-ezmândan berü üzerimize nâzile olan tekâlîfde sâlyânelerin bize viregelmişler iken hâlen bu sene-i mübârekede üzerimize taraf-ı sultândan tarh olunan bedel-i lağm mâlından ma'lûmu'l-mikdâr sâlyânelerin taleb eylediğimizde teslîmden imtinâ' ider suâl olunup kadîmden olıgeldüği üzre tekâlîfde sâlyânelerin bize edâ itmek üzre mezbûrlara tenbîh olunmak matlûbumuzdur didiklerinde gıbbe's-suâl mezbûrân Ellezbar ve Hristo cevâblarında fi'l-vâki' mezbûrların san'atları olan kalpakı diküp ve kürkde kaplayup ve mahrûsa-i mezbûrede dükkânlarında bey' idüp ve kadîmü'l-ezmândan bu âna gelince tekâlîfde sâlyânelerin müdde'iyyûn-ı mezbûrûn ile edâ idegeldiklerin ikrâr idüp ve lâkin biz kürkçilik san'atında dahi üstâda hıdmet idüp başka çıkup üstâd oldığımızdan gayrı hâlen kürkçi dükkânında oturup kürkçilik dahi itdiğimize binâen zikr olunan tekâlîfden sâlyânemizi kürkçilere teslîm eyledik deyücek kürkçi tâyifesine virdikleri sâlyâne kürkçilik san'atını işledikleri içün olmağla mezbûrûna kalpakçı oldukları içün kadîmü'l-eyyâmdan berü viregeldikleri sâlyâneye mâni' olmamağın alâ-mûcebi i'tirâfihimâ sâlyâneleri olan ma'lûmu'l-mikdâr meblağı zikr olunan mâl-i mîrî içün kalpakçı tâyifesi olan müdde'iyyûn-ı mezbûrûna def' ve teslîme mez-

bûrân Ellezbar ve Hristo'ya tenbîh olunup mâ-vaka'a fî 20 mine'l-Muharremi'l-harâm li-sene 1094

Şühûdü'l-hâl

Mustafa Çelebi ibn Receb, Hacı Mehmed ibn Abdullah, Mustafa Efendi ibn Abdülkerim, Abdülbaki Ağa Ser-muhzırân, İsa Beşe ibn Yusuf.

138 - 1683 (1094) **Galata 130: 11b/2** Tescil işlemi / *Registration*

Nalçacı Pir Mehmet Çelebi, nalçacıların kethüdası Mehmet Çelebi ile birlikte mahkemeye gelir. Pir Mehmet, Karaköy'deki dükkânında bulunan nalçacılık araç gereçlerini 30 esedi kuruşa Mehmet Çelebi'ye sattığını söyler. Daha sonra Mehmet Çelebi, aynı araç gereçleri mahkemede bulunan Ramazan Çelebi'ye bir yıllığına 1200 akçeye kiraladığını belirtir. Ramazan Çelebi de bu ifadeyi doğrular. Mehmet Çelebi, Galata'da bulunan bir nalçacı dükkânındaki iki hissesini Ramazan Çelebi'ye devrettiğini (tefviz) sözlerine ekler. Mahkeme bu işlemleri onaylar.

Nalça (piece of metal placed under the sole of a shoe) maker Pir Mehmet Çelebi is in court with Mehmet Çelebi, steward (kethüda) of the nalça makers. The former states that he has sold to Mehmet Çelebi the equipment in his store in Karaköy for 30 esedi kuruş. Mehmet Çelebi has rented the same equipment to Ramazan Çelebi, also present in court, for 1200 akçe for one year. Ramazan Çelebi corroborates Mehmet Çelebi's account. Mehmet Çelebi adds that he has also transferred (tefviz) to Ramazan Çelebi two shares of another nalça store in Galata. The court registers these transactions.

Na'lçacı tâifesinden Pir Mehmed Çelebi ibn Ali nâm kimesne meclis-i şer'-i hatîrde yine tâife-i mezbûreden kethüdâ Mehmed Çelebi ibn Ahmed nâm kimesne mahzarında bi-tav'ihî ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp târîh-i kitâba gelince ücret-i ma'lûme ile taht-ı

yedimde olup mahrûsa-i Galata esvâkından Karaköy Sûku'nda vâki' beynimizde ma'lûmu'l-hudûd olan dükkânda mevcûd ve her biri yedimde mülküm olan dört aded örs ve otuz aded çekiç ve sâyir âlât-ı ma'lûmemi bi-safkatin vâhidetin mezbûr Mehmed Çelebi'ye tarafeynden îcâb ve kabûli hâvî bey'-i kat'î ile otuz kıt'a esedî guruşa bey' ve teslîm ve temlîk idüp ol dahi ber-vech-i muharrer iştirâ ve tesellüm ve temellük eylediğinden sonra semen-i merkûm otuz esedî guruşı yedinden tamâmen alup kabz eyledüm ba'de'l-yevm zikri mürûr iden dört aded örs ve otuz aded çekiç ve âlât-ı mezkûrenin cümlesi müşterî-i mezbûr kethüdâ Mehmed Çelebi'nin mülk-i müşterâsı olmuşdur keyfe-mâ yeşâ ve yahtâr mutasarrıf olsun didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î müşterî-i mezbûr Mehmed Çelebi dahi meclis-i mezkûrda yine tâyife-i mezbûreden Ramazan Çelebi ibn Abdullah mahzarında bi-tav'ihî ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp zikr olunan dört aded örs ve otuz aded çekiç ve âlât-ı mezkûreyi bi-safkatin vâhidetin mezbûr Ramazan Çelebi'ye târîh-i kitâbdan üç yüz altmış gün tamâmına değin bin iki yüz akçe ücret ile îcâr ve teslîm idüp ol dahi ber-vech-i muharrer istîcâr ve kabûl eyledi min ba'd âlât-ı mezkûrenin cümlesi müddet-i mezkûre tamâmına değin ücret-i mezkûre ile mezbûr Ramazan Çelebi'nin yedinde ve tasarrufundadır didükde mukırr-ı mezbûr kethüdâ Mehmed Çelebi'yi cemî'-i kelimât-ı meşrûhasında mukarrun-leh mezbûr Ramazan Çelebi vicâhen tasdîk ve şifâhen tahkîk itdiğinden sonra mukırr-ı mezbûr Mehmed Çelebi i'âde-i kelâm idüp mahrûsa-i mezbûre dâhilinde haffâflar sûkunda vâki' iki kepenk na'lçacı dükkânlarını mezbûr Mehmed Çelebi'den tefevvüz itmekle hirfetimiz ahâlîsi beynlerinde ma'rûf kânûn üzre taht-ı tasarrufumda olan iki nevbet hissemi ben dahi mezbûr Ramazan Çelebi'ye tefvîz eyledim didikde mâ-vaka'a fî 25 Saferi'l-hayr sene 1094

Şühûdü'l-hâl

Es-Seyyid Mustafa Çelebi bin es-Seyyid Ali Çelebi, Yiğitbaşıları Ahmed ibn Hüseyin, Mehmed bin Abdullah, Mehmed bin Osman, Hasan Çelebi bin Ramazan, Abdullah Çelebi bin Ömer, Çalık Hasan bin Yusuf, Hüseyin bin Resul.

139 - 1683 (1094) **Galata 130: 15a/2** Dava / *Adjudication*

Galata'daki varilci esnafından bir grup Hıristiyan, Galata'daki lağım vergisini toplamakla görevli Seyyit Ali'nin vekili Seyyit Mustafa karşısında mahkemeye çıkarlar. Varilciler, geleneksel olarak (kadîmü'l-eyyâmdan berü) her yıl tersaneye ve donanma gemilerine gerektiği kadar varil üretip verdiklerini, karşılığında da lağım vergisinden muaf tutulduklarını söylerler. Üstelik bu konuda ellerinde bir emr-i şerif bulunmaktadır. Varilci esnafı, vekil Seyyit Mustafa'nın geleneklere aykırı olarak kendilerinden lağım vergisi istediğini ileri sürerler. Görüşü sorulduğunda vekil Seyyit Mustafa, elinde bulunan İstanbul reayası defterine göre fıçıcıların söz konusu vergiyi ödemeleri gerektiğini, varilcilerin de fıçıcılara bağlı olduğunu, bu yüzden kendilerinden vergi istediğini söyler. Sonuçta mahkeme, varilcilerin sunduğu emr-i şerif belgesine dayanarak söz konusu verginin varilcilerden istenilemeyeceğine karar verir.

A group of Christian barrel makers from Galata sue Seyyit Mustafa, legal agent of Seyyit Ali, collector of the sewage tax in Galata. The barrel makers state that customarily (kadîmü'l-eyyâmdan berü) each year they provide the dockyard and the navy with the required number of barrels. In exchange, they say, they are held exempt from the sewage tax. They have a Sultanic order (emr-i şerif) documenting their exemption. They claim that, in violation of the custom, legal agent Seyyit Ali wants them to pay the sewage tax. Questioned by the court, legal agent Seyyit Ali states that, according to the register of Istanbul subjects, cask makers are required to pay the sewage tax. Since the barrel makers are tied to the cask makers, he has asked them to pay the tax. In conclusion, on the basis of the Sultanic order, the court decides that the barrel makers need not pay the tax.

Varulcı tâyifesinden işbu râfi'ü'l-kitâb Ketmo veled-i Yani ve Yakomi veled-i Yani ve Yanaki veled-i Nikolaki ve Yorgi veled-i Hristofoli ve İspandoni veled-i Yorgi nâm zimmîler ve sâyirleri bâcem'ihim meclis-i şer'-i şerîfde işbu târîh-i kitâb senesi mahrûsa-i

Galata'da bedel-i lağm mâlını tahsîle me'mûr olan es-Seyyid Ali tarafından husûs-ı âtîye vekîl olan es-Seyyid Mustafa mahzarında her biri üzerlerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp biz mahrûsa-i mezbûrede varulcı oldığımız içün her sene tersâne-i âmire ve donanma-yı hümâyûn sefînelerine kifâyet eylediği denlü bi-lâ ücret varul işleyüp mukâbelesinde bu âna değin tekâlîfi ile rencîde ve mutâlebe olunmayup hattâ mâl-ı mezkûrı vire gelen esnâf defterinde dahi mukayyed ve mestûr olmadığımızdan gayrı bedel-i lağım teklîfinden mu'âf ve müsellem olmak üzre kadîmü'l-eyyâmdan berü yedimizde emr-i sultânî ihsân olunmuşidi hâlen vekîl-i mezbûr es-Seyyid Mustafa mâl-i merkûm içün bizden hilâf-ı âdet ve mugâyir-i emr-i hümâyûn akçe taleb idüp bize mu'ârazadan hâlî değildir suâl olunup men' ve def' olunmak matlûbumuzdur deyü mazmûn-ı münîfi takrîrlerini nâtık emr-i şerîf-i âlî-şân ibrâz itdüklerinde vekîl-i mezbûr es-Seyyid Mustafa mahzarında feth ve kırâet ve istintâk olundukda cevâbında yedimde olan İstanbul re'âyâsı defterinde tâyife-i fuçıcıyân mestûr olup ve mezbûrlar tâyife-i mezbûreden olmalarıyla mâl-i merkûm içün akçe taleb itmişidim deyü mu'âraza eylediğini ikrâr ve i'tirâf idüp fi'l-hakîka mâl-i mezbûr mahrûsa-i mezbûrede olan esnâf-ı ma'lûmeye kadîmden tevzî' ve tahmîl olunup bu âna gelince düstûrü'l-amel ve sicill-i mahfûza mukayyed ve mestûr olan defterde varulcı tâyifesi dâhil olmadığından mâ'adâ mezbûrlar bermûceb-i emr-i hümâyûn mâl-i mezbûrdan mu'âf ve müsellem olmalarıyla vekîl-i mezbûr kadîmden olıgelmişe muhâlif akçe talebiyle mu'ârazadan men' olunup mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-'işrîn min Saferi'l-hayr li-sene erba'a ve tis'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

İsa Beşe ibn Yusuf, İbrahim Beşe ibn Yahya, Mustafa Efendi ibn Abdülkerim, Hacı Mehmed bin Abdullah, Abdullah Halife ibn Hüseyin, ve gayruhum mine'l-huzzâr.

140 - 1683 (1094) **Galata 130: 16b/3** Tescil işlemi / *Registration*

Galata'daki demirci esnafının kethüdası Yanaki, yine demirci esnafından Ermeni Manon ile birlikte mahkemeye gelir. Yanaki,

geleneksel olarak (mu'tâd-ı kadîm olmağın) ordu sefere çıktığında, top arabalarının onarımı için cebeli askerleriyle beraber demirci esnafından da bir kişinin götürüldüğünü söyler. Kethüda Yanaki, bu yıl düzenlenecek sefer için 11.000 akçe karşılığında Manon'u kiraladığını ve parasını da peşin olarak ödediğini belirtir. Yanaki, durumun Manon'a sorulmasını ve ifadesinin sicile kaydedilmesini istemektedir. Görüşü sorulduğunda Manon, kethüda Yanaki'nin ifadesini doğrular. Mahkeme de bu işlemi sicile kaydeder.

Yanaki, steward (kethüda) of the iron tradesmen in Galata, goes to court with Manon, an Armenian iron tradesman. Yanaki states that, customarily (mu'tâd-ı kadîm olmağın), when the military goes on an expedition an iron tradesman is taken along with cebeli soldiers for the artillery repairs. Steward Yanaki states that for this year's expedition he has rented Manon, paying him 11,000 akçe in advance. He wants Manon questioned and his testimony registered. Questioned by the court, Manon corroborates steward Yanaki's account. The court registers the transaction.

Mahrûsa-i Galata'da demirci tâifesinin kethüdâları olan bâ'is-i hâza's-sifr Yanaki veled-i Niḳola nâm zimmi meclis-i şer'-i hâtir-i lâzimü't-tevkîrde mahrûsa-i mezbûre hâricinde Hasan Ağa Mahallesi'nde sâkin Manon veled-i Makroç nâm Ermeni muvâcehesinde takrîr-i kelâm idüp sefer-i hümâyûn vâki' oldukça hirfetimiz ahâlisinden bir nefer kimesne dergâh-ı 'âlî cebelîsi ile ma'an gidüp tarîk-i seferde top arabalarından ta'mîri lâzim gelenlerini ta'mîr ve termîm itmek mu'tâd-ı kadîm olmağın işbu sene-i mübârekede sefer-i zafer-rehber bile gidüb gelince hasbe'l-'âde müddet-i ma'lûme hizmet itmek üzre mezbûr Manon'u on bir bin akçe ücret ile isti'câr idüb ol dahi ber-vech-i muharrer nefsini îcâr eylediğinden sonra meblağ-ı mezbûrı temâmen ber-vech-i peşîn kendüye def' u teslîm idüp ol dahi yedimden alup kabz eyledi su'âl olunup takrîri tahrîr olunmak murâdımdır didikde gıbbe's-su'âl merkûm Manon cevâbında fi'l-vâki' hâl minvâl-i muharrer üzre olup hâlâ 'azîmet olunan sefer-i nusret-rehbere varup gelince hasbe'l-'âde müd-

det-i ma'lûme hizmet itmek üzre nefsini mezbûr Yanaki'ye on bir bin akçe ücret ile îcâr ve meblağ-ı mezbûrı ber-vech-i peşîn yedinden temâmen alup kabz eyledim didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâhüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâdî 'aşer min şehri Rebî'ilevvel li-sene erba'a ve tis'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Ömer Beşe bin Yusuf, el-Hâc Mehmed bin Abdullah, Mustafa Bey bin İbrahim, Süleyman bin Hasan, Mustafa Efendi bin Ali, Hasan bin Ali ve gayruhum.

141 - 1683 (1094) **Galata 130: 20a/2** Tescil işlemi / *Registration*

Karaköy Kapısı İskelesi ve ona bağlı iskelelerde kayıkçılık yapan esnaftan bir grup, Ali ile birlikte mahkemeye gelirler. Kayıkçılar, ödemeleri gereken vergileri kendilerinden toplaması ve vergi tahsildarlarına ulaştırması için Ali'yi seçtiklerini söylerler. Kayıkçı esnafı, aralarında yaptıkları hesaba göre Ali'den 20 kuruş alacakları olduğunu saptadıklarını ve bu parayı Ali'den aldıklarını belirtirler. Kayıkçılar, Ali'den başka alacakları kalmadığını sözlerine eklerler. Mahkeme bu işlemi sicile kaydeder.

A group of boatmen (kayıkçı) working at the Karaköy Gate Port and some other associated ports goes to court with Ali. The boatmen state that they had appointed Ali to collect their taxes and hand them over to the tax collector. The boatmen note that, according to their calculations, Ali owed them 20 kuruş and that they have now collected the money from him. They add that Ali no longer owes them money. The court registers their testimonies.

Mahrûsa-i Galata hısnı ebvâbından Karaköy kapusı iskelesi ve tevâbi'i iskelelerin kayıkçıları ihtiyârlarından İbrahim bin Osman ve Mustafa bin Şaban ve Halil bin İbrahim ve Ali bin Ramazan ve Siyavuş bin Abdullah ve sâyirleri bâ-cem'ihim meclis-i şer'-i hatîr-i lâzimü't-tevkîrde sâhib-i hâze'l-kitâb Ali bin Osman nâm kimes-

ne mahzarında her biri takrîr-i kelâm idüp mezbûr Ali târîh-i kitâba gelince üzerimize taraf-ı saltanat-ı aliyyeden nâzile olan tekâlîfi bizden cem' ve tahsîl ve kabzına me'mûr olanlara teslîme cümlemizin ittifâkıyla emînimiz olup târîh-i kitâb güni bizden makbûzı masârif-i ma'lûmeye masrûfunı hesâb eylediğimizde yedinde ba'de külli hesâb mâlımızdan yirmi guruş zuhûr itmeğin meblağ-ı mezbûrı bize def' ve teslîm idüp yedinden tamâmen alup kabz eyledik ba'de'l-yevm husûs-ı mezbûra müte'allika mezbûr Ali ile da'vâ ve nizâ'ımız kalmadı didiklerinde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâhüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fî 13 min Safer sene 1094

Şühûdü'l-hâl

Hasan Efendi ibn Abdullah, İsa Beşe bin Yusuf, Mustafa bin Eşref, Hamza Beşe bin Abdullah, Cafer bin Hasan, Abdülbaki Ağa ibn Hasan ve gayruhum mine'l-huzzâr.

142 - 1683 (1094) Galata **130: 20b/1** Tescil işlemi / *Registration*

Galata'daki kazancı esnafının yiğitbaşıları, Galata'daki kalaycı esnafının yiğitbaşıları ile birlikte mahkemeye gelirler. Kazancılar, kendilerinin kalaycı esnafına yamak olduklarını, bu yüzden de sürsat ve benzeri vergileri kalaycılar aracılığıyla ödediklerini, yine kalaycıların ödemesi gereken altı baş koyun vergisinin (ganem harcı) 2/5'ini de kendilerinin ödediklerini söylerler. Kazancılar, bu yıl işlerinin iyi gitmediğini, zor durumda olduklarını, bu yüzden de geçmişte 2/5 oranında ödedikleri koyun vergisinin düşürülmesi için daha önce mahkemeye başvurduklarını belirtirler. Kazancı esnafı mahkemenin, sürsat vergisinin toplanıldığı yıllarda kalaycıların bakırcı esnafından aldıkları 100 parayı (semen) kendilerinin toplamalarına, bu parayla söz konusu koyun vergisini ödemelerine karar verdiğini ve kendilerine bunları kanıtlayan bir hüccet verdiğini bildirirler. Kazancılar, kalaycıların bu kararlara uyacaklarına söz verdiklerini, konunun kalaycılara da sorulmasını ve görüşlerinin sicile kaydedilmesini isterler. Görüşleri sorulduğunda kalaycılar, kazancıların ifadesini doğrularlar. Mahkeme de bu işlemi sicile kaydeder.

The guild regulators (yiğitbaşı) of Galata's cauldron makers go to court with the guild regulators of the tinsmiths. The cauldron makers state that they are stooges (yamak) to the tinsmiths, and, hence, that they pay their military (sürsat) and other taxes through the tinsmiths. They also pay 2/5 of a tax paid in terms of sheep (ganem harcı), which is due of the tinsmiths. The cauldron makers state that this year they experienced some financial hardship. Accordingly, they have requested from the court a reduction in their share of the sheep tax. The court decided that in years when the military (sürsat) tax is collected, the cauldron makers are to collect the 100 para (semen) the tinsmiths used to collect from the coppersmiths, and then use the sum to pay the sheep tax. The court issued a hujjet documenting its decision. The tinsmiths promised, say the cauldron makers, to abide by this agreement. Now they want them questioned and their testimonies registered. Questioned by the court, the tinsmiths corroborate the account of the cauldron makers. The court registers the testimonies of both parties.

Mahrûsa-i Galata'da kazgâncı tâyifesinin yiğitbaşıları Fazlullah Beşe ibn Turhan ve ihtiyârlarından İbrahim Beşe ibn Turhan ve Mehmed Beşe ibn Ramazan ve Ahmed Beşe ibn Ramazan ve Mustafa Beşe ibn Mehmed ve Ali Beşe ibn Abdullah ve Mahmud Beşe ibn İbrahim nâm kimesneler ile Arslan veled-i Yanaki ve Todoş veled-i Kostantin nâm zimmîler ve ve sâyirleri bi-esrihim meclis-i şer'-i hatîrde mahrûsa-i mezbûrede kalaycı tâyifesinin yiğitbaşıları râfi'u hâze'l-kitâb Mehmed Beşe ibn Ali ve Ebubekir Çelebi ve Usta Şaban bin Ömer ve Mehmed bin Mustafa ve Usta Halil bin Ali ve Hacı Mehmed bin Ali ve Üstad Şükrullah bin Halil ve Şaban bin Osman ve Usta Mehmed bin Musa nâm kimesneler ve sâyirleri muvâcehelerinde her biri ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp biz mahrûsa-i mezbûrede bu âna dek kazgâncılık eylediğimiz içün sürsat ve sâyir tekâlîf-i sultâniyye vâkı'a oldukda mezbûrlara tâbi' ve yamak oldığımız tekâlîfden üzerimize tarh olunan sâlyânemizi mezbûrlar yediyle edâ idüp ve ale'l-husûs sürsat teklîfinde mezbûrun üzerlerine tahmîl olunan altı re's ganem harcının beş hissede iki hissesini biz hirfetimiz ahâlîsi beynimizde cem' ve mezbûrlara teslîm ve edâ ide-

gelmişidik ve lâkin işbu sene-i mübârekede hirfetimiz ahâlîsi perîşân olmalarıyla bize za'f târî olmağın kadîmden bu âna değin vâki' olan sürsat teklîfinde viregeldiğimiz iki hisse harcı edâya iktidârımız yokdur deyü mezbûrlardan harc-ı mezkûrumuzı tenzîl taleb itmişidik el-hâletü hâzihî mahrûsa-i mezbûre ve a'mâlinde vâki' olan bâzârlarda âhar yerlerden gelüp yaymacılık iden bakırcılardan mezbûrânın yedlerinde bin seksen üç senesi Zilka'deti'ş-Şerîfesi ile muverraha mahrûsa-i mezbûrede târîh-i merkûmda [nâibü]'ş-şer'i'ş-şerîf olan mukayyed Mustafa Efendi'nin imzâ ve hatemini müştemile hüccet-i şer'iyye mûcebince be-her sene sürsat teklîfinde ber-vech-i imdâd alıgeldükleri be-her nefer başına birer semen bizim bâlâda zikr olunan humusân-ı harc-ı sâlyânemize imdâd olmak üzre bize tefvîz etmeleriyle biz dahi tefevvüz ve zikr olunan yaymacılardan bu seneye değin alıgeldikleri yüz semen-i sâlyânemizi imdâd olmak üzre tarafımızdan cem' ve tahsîl itdirdüp ve min ba'd zikri mürûr iden altı koyun harcının iki humsunı ke'l-evvel mezbûrûna edâ ve teslîm itmek üzre müte'ahhid olup mezbûrûn dahi yaymacı tâyifesinden bize havâle ve tevîz itdikleri birer semeni kendi sâlyânemize imdâd olmak cem' ve tahsîl itdiğimizde min ba'd müdâhale itmemek üzre müte'ahhid oldılar suâl olunup takrîri tahrîr ve hüccet olunmak murâdımızdır didiklerinde gıbbe's-suâl mezbûrûn dahi fi'l-vâki' hâl bast olunan minvâl oldığını her biri mukırr ve mu'terif olmağın mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-âşir min şehri Rebî'ilevvel li-sene erba'a ve tis'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Abdülkerim Efendi bin Ahmed, Abdülbaki Efendi bin Yusuf, Mustafa Efendi bin Abdülkerim, İsa Beşe bin Yusuf, Abdülbaki Çelebi bin Hüseyin, İbrahim Çelebi bin Mehmed, el-Hâc Mehmed, Davud bin Devlethan, Ali bin Devlethan, Mustafa bin Eşref, Süleyman bin Hasan.

143 - 1683 (1094) **Galata 130: 22b/2** Tescil işlemi / *Registration*

Bakkal esnafının ileri gelenlerinden bir grup, ağdacı esnafının kethüdaları ile birlikte mahkemeye gelirler. Bakkallar, İstanbul'da-

ki sirkeci esnafının ordu için toplanan vergilerini geleneksel olarak (kadîmden bu âna) bağlı oldukları ağdacı esnafının kethüdasına ödediklerini, sürsat vergilerini ise kendilerine ödediklerini söylerler. Bakkallar, mahkeme tarihinden 25 gün önce, sirkecilerin sürsat vergilerini kendilerine ödediklerini, dolayısıyla ordu için toplanan diğer vergileri de kendilerine ödemeleri gerektiği gerekçesiyle ağdacılardan davacı olduklarını belirtirler. Ancak şimdi, bu davadan vazgeçtiklerini belirterek sirkecilerin ellerindeki hüccet ve emr-i şerif uyarınca ağdacılara bağlı olduklarını, bu yüzden de ordu vergilerini eskiden olduğu gibi ağdacıların kethüdalarına ödemeleri gerektiğini söylerler. Mahkeme, bakkalların ifadelerini sicile kaydeder.

The notables of the grocers (bakkal) are in court with the stewards (kethüda) of the wax makers (ağdacı). The grocers state that customarily (kadîmden bu âna) İstanbul's vinegar tradesmen (sirkeci) pay their military taxes to the steward of the wax makers and their sürsat tax to them. 25 days before the court date they had sued the wax makers on the ground that because the vinegar tradesmen paid their sürsat tax to them, the same should go for their military taxes. Now they are dropping the case. The grocers agree that, in accordance with a hujjet and a Sultanic order (emr-i şerif) that the vinegar tradesmen hold, they are tied to the wax makers and should continue paying their military tax to their steward. The court registers the testimony of the grocers.

Mahrûsa-i Galata'da Bakkâl tâyifesinin pazarbaşıları Ahmed Çelebi bin Süleyman ve yiğitbaşıları el-Hâc Mustafa ibn Süleyman ve ihtiyârlarından Kadri Beşe ibn Şaban ve Ebubekir Beşe ibn Mustafa nâm kimesneler ve sâyirleri meclis-i şer'de mahmiyye-i İstanbul'da ağdacı tâyifesinin kethüdaları Ahmed Beşe ibn Yakub ve el-Hâc Mustafa ibn Osman ve el-Hâc Mehmed bin Muharrem nâm kimesneler ve sâyirleri mahzarlarında her biri ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp mahrûsa-i mezbûre ve tevâbi'inde olan sirkeci tâyifesi ordı ve sâyir tekâlifde hirfetleri ahâlisinden olmağla mahmiyye-

i mezbûrede olan ağdacı tâyifesine tâbi' olup kadîmden bu âna gelince vâki' olan ordı teklîfi içün cem' eyledikleri meblağı be-her sene mahmiyye-i mezbûrenin ağdacıları kethüdası olan kimesneye vire gelmişler iken mahrûsa-i mezbûreye sürsat teklîfi nâzile oldukda tâyife-i mezbûre sâlyânelerin bize virmeleriyle ordı teklîfinde dahi bize tâbi'dir sâlyânelerin bize virsünler deyü târîh-i kitâbdan yirmi beş gün mukaddem huzûr-ı hâkim-i mevkî'-i sadr-ı kitâbda da'vâ itmişidik el-hâletü hâzihî da'vâ-yı mezkûrem[iz]den fârig olduk ba'de'l-yevm mahrûsa-i mezbûre sirkecileri hirfetleri ahâlîsinden oldığına binâ'en yedlerinde olan hüccet ve emr-i şerîf mûcebince mahmiyye-i mezbûre ağdacılarına tâbi' olup ordı teklîfinde sâlyânelerin ke'l-evvel İstanbul ağdacıları kethüdâsına edâ ve teslîm ideler mezbûrlardan bi-vechin mine'l-vücûh alâkam[ız] kalmayup husûs-ı mezbûra müte'allik da'vâ ve nizâ'ımız dahi yokdur didiklerinde gıbbe't-tasdîki'l-mu'teber mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'r-râbi' min şehri Rebî'ilevvel li-sene erba'a ve tis'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Receb Bölükbaşı bin Ahmed, Ali Beşe ibn Mustafa el-mübâşir, Mehmed Beşe ibn Himmet, Ebubekir Beşe bin Hüseyin, Mehmed Beşe bin Mustafa, Kadri Bölükbaşı ibn Ebubekir, İsa Beşe ibn Yusuf, Hacı Mehmed bin Abdu'llah, İbrahim Beşe ibn Mehmed, Mustafa bin Eşref, Davud bin Devlethan, Osman bin Devlethan, Ali bin Devlethan ve gayruhum mine'l-huzzâr.

144 - 1683 (1094) **Galata 130: 26b/2** Tescil işlemi / *Registration*

Arap Çarşısı'nda ekmekçi olan Mardiros adındaki Ermeni, manav Mahmut Beşe ile birlikte mahkemeye gelir. Mardiros, Mahmut Beşe'nin dükkânının köşesinde bulunan bir iskemlenin aslında Tophane'deki Sandıkbaşı Fırını'na ait olduğunu söyler. Mardiros, Sandıkbaşı Fırını artık işlemez durumda olduğundan söz konusu iskemleyi ekmekçiler kethüdası Ahmet Ağa'nın ve mahkemenin de izniyle Mahmut Beşe'den kiraladığını ve üzerine ekmek ko-

yup satmakta olduğunu belirtir. Mardiros, Mahmut Beşe'ye bu konudaki görüşünün sorulmasını ve ifadesinin sicile kaydedilmesini istemektedir. Mahmut Beşe, Mardiros'un ifadesini doğrular. Mahkemede bulunan ekmekçi esnafının ileri gelenleri de Mardiros'u doğrularlar. Mahkeme bu işlemi onaylar.

Mardiros, an Armenian bread maker (ekmekçi) working in the Arab Market (Arap Çarşısı), goes to court with green grocer (manav) Mahmut Beşe. Mardiros states that a chair standing in the corner of Mahmut Beşe's store belongs to the Sandıkbaşı Bakery in Tophane. The Sandıkbaşı Bakery has ceased to operate, so he has rented the chair from Mahmut Beşe for use in selling bread, with the permission of the steward (kethüda) of bread makers, Ahmet Ağa. Mardiros wants Mahmut Beşe questioned regarding this transaction and his testimony registered. Questioned by the court, Mahmut Beşe corroborates Mardiros' account. The notables of the bread makers present in court also corroborate Mardiros' account. The court registers the testimonies.

Mahrûsa-i Galata dâhilinde Arap Çarşusı dimekle ma'rûf sûkda vâki' fırında etmekçi olan râfi'us-sifr Mardiros veled-i Kirkor nâm Ermeni meclis-i şer'de mahrûsa-i mezbûrede Karaköy kapûsı hâricinde atîk yağ kabbânı kurbünde vâki' inde'l-ahâlî ve'l-cîrân ma'lûmu'l-hudûd olan manav dükkânına mutasarrıf olan Mahmud Beşe ibn Mehmed nâm kimesne mahzarında takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i ani'l-merâm idüp zikr olunan yağ kabbânı sûkunda vâki' mezbûr Mahmud Beşe'nin tasarrufunda olan manav dükkânının köşesinde ekmek iskemlesi olup ve zikr olunan iskemle yine mahrûsa-i mezbûreye tâbi' Kasaba-i Tophane'de Sandıkbaşı Fırını'na mahsûs ve mu'ayyen olup ve lâkin zikri mürûr iden Sandıkbaşı Fırını hâlen mu'attal olmağla mâru'z-zikr iskemleyi ru'ûs-ı hümâyûn ile mahmiyye-i İstanbul ve tevâbi'inde bi'l-fi'l habbâzlar kethüdâsı olan Ahmed Ağa ibn Abdullah ve sâyir habbâzlar ma'rifetiyle ve izn-i şer'-i şerîf ile zikri mürûr iden Arab Çarşusı fırınında tabh eylediğim etmekden etmek koyup bey' itmek üzre mezbûr Mahmud

Beşe'den külli şehr ücret-i mu'ayyene-i ma'lûme ile istîcâr idüp ol dahi îcâr eylemişdir hâlen suâl olunup mezbûr Mahmud Beşe'nin takrîri tahrîr olunmak matlûbumdur didükde mezbûr Mahmud Beşe'den suâl olundukda cevâbında fi'l-vâki' hâl sebt olunan minvâl üzre olup zikr olunan iskemleyi ber-vech-i muharrer merkûm Mardiros'a îcâr ve teslîm eylediğini mukır ve mu'terif oldukdan sonra mezbûr Ahmed Ağa ve mahrûsa-i mezbûrede olan habbâz tâyifesinin ihtiyâr ve ustaları meclis-i şer'a hâzırûn olup fi'l-vâki' zikr olunan iskemle sandıkbaşı fırınının mu'ayyen ve mahsûs iskemlesi olup ve lâkin mu'attal olmağla cümlemizin ma'rifetiyle ve izn-i şer'le mâru'z-zikr Arap Çarşusı fırınında tabh eylediği etmeği koyup bey' itmek üzre mezbûr virüp ta'yîn olunmuşdur didiklerinde mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-'işrîn min şehri Rebî'ilevvel li-sene erba'a ve tis'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Hüseyin Beşe bin Hasan, Mustafa Çelebi bin Receb, Hacı Mehmed bin Abdullah, İsa Beşe bin Ali, İsa Beşe bin Yusuf, Hacı Siyavuş bin Abdullah ve gayruhum.

145 - 1683 (1094) **Galata 130: 27b/2** Tescil işlemi / *Registration*

Galata'da kiralamış olduğu fırında ekmek üreten Dimitraki mahkemeye gelir. Dimitraki, narhla belirlenen özelliklere uygun olarak ekmek ürettiğini ve padişah fermanıyla belirlenmiş olan Galata dışındaki dokuz iskelede bu ekmekleri sattığını söyler. Belirlenen iskelelerde ekmek satışı yapma izninin elindeki bir fermanla belgelendiğini kaydeden Dimitraki, elindeki fermanın incelenmesini ve kendisinin satış yapmasına Ermenilerin ve diğer ekmekçilerin engel olmamasını emreden bir hüccet yazılmasını mahkemeden istemektedir. Mahkeme fermanı inceleyerek istediği hükceti Dimitraki'ye verir.

Dimitraki, who has been producing bread in a rented bakery in Galata, is in court. He states that he has been producing bread

in accordance with the price regulations (narh) and selling them at nine quays outside Galata, as determined by an imperial order (ferman). He notes that he holds an imperial order allowing him to sell bread at these quays. Dimitraki wants the court to examine the imperial order and issue him a hujjet forbidding Armenians and other bread makers from intervening with his business. Examining the document, the court gives Dimitraki the requested hujjet.

Mahrûsa-i Galata hâricinde kurşunlu mahzene muttasıl müceddeden binâ olunan fırının müste'ciri olan râfi'u hâze'l-kitâb Mısırlı Dimitraki nâm zimmî meclis-i şer'de takrîr-i kelâm ve ta'bîri ani'l-merâm idüp hâlen ücret-i mu'ayyene-i ma'lûme ile taht-ı icâremde olan mâru'z-zikr fırında sülüs ve sülüsân üzre ikişerlik ve dörderlik hâs ve hâssu'l-hâs etmek tabh idüp nefs-i fırında ve fermân-ı âlî ile mahrûsa-i mezbûrenin hâricinde ta'yîn olunan dokuz aded iskelelerde bey' itmek üzre ve mahrûsa-i mezbûrede habbâz olan Ermeni tâyifesinden ve gayrından bir ferd bana bi-gayr-ı vech mu'âraza ve müdâhale itmemek üzre taraf-ı şehriyârîden yedime emr-i âlî virilmekle nazar olunup mûcebince kıbel-i şer'den dahi yedime hüccet virilmek matlûbumdur deyü mazmûn-ı münîfi fi'l-vâki' mezbûr Dimitraki san'atında üstâd ve kâmil ve zikr olunan fırının mahalli iskele olmağla sefâyin ve müsâfirîne dörderlik hâs ve hâssu'l-hâs etmek lâzım ve nâfi' olmağla ba'de'l-yevm zikr olunan fırında narh-ı devrî üzre ikişerlik ve dörderlik hâs ve hâssu'l-hâs etmek tabh idüp nefs-i fırında ve mahrûsa-i mezbûrenin hâricinde ve dâhilinde fermân-ı âlî ile ta'yîn olunan dokuz aded iskelelerde bey' idüp habbâz tâyifesinden ve sâyirden bir ferdi mezbûr Dimitraki'ye hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i emr-i münîf dahl ve ta'arruz itdirmiye deyü târîh-i kitâb senesi şehr-i Rebî'ülevvel'inin evâsıtıyla muverrah emr-i şerîf ibrâz itmeğin mûcebince mâru'z-zikr fırında narh üzre ikişerlik ve dörderlik hâs ve francala narhına hâssu'l-hâs etmek işleyüp nefs-i fırında ve fermân-ı âlî ile ta'yîn olunan dokuz aded iskelelerde bey' itdüğine habbâz tâyifesinden ve gayrıdan bir ferdin hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i emr-i münîf

dahl ve ta'arruz itmemek içün işbu vesîka ketb olunup mezbûr Dimitraki yedine i'tâ olundı fi'l-yevmi's-sânî min şehri Rebî'ilâhir lisene erba'a ve tis'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mustafa Efendi bin Abdülkerim, Abdülbaki Efendi bin Yusuf, Mustafa Efendi bin Şaban, Abdülbaki Ağa bin Hüseyin, Baba Hamza bin Abdülgani ve gayruhum mine'l-huzzâr.

146 - 1683 (1094) **Galata 130: 29a/3** Dava / *Adjudication*

Kasımpaşa'daki derici esnafının kethüda ve yiğitbaşılarından oluşan bir grup, Mehmet Çavuş karşısında mahkemeye çıkar. Dericiler, geleneksel olarak (kadîmü'l-eyyâmdan bu âna değin) İstanbul'a gelen hayvan derilerini kendilerinin satın aldığını, lonca dışından bu derileri kimsenin satın almaması gerektiğini söyler. Dericiler, daha önce bu kurala uymayan bir grup tüccar karşısında mahkemeye çıktıklarını, konuya ilişkin fermanı mahkemeye sunarak davayı kazandıklarını ve mahkemenin kendilerine bu konuda bir de hüccet verdiğini belirtirler. Derici esnafı, şimdi Mehmet Çavuş'un da bu kurala uymadığını ileri sürerek elinde bulunan derileri kendilerine satmasını isterler. Mahkeme, söz konusu ferman ve hücceti inceledikten sonra, Mehmet Çavuş'a görüşünü sorar. Mehmet Çavuş, dericilerin savını doğrular. Sonuçta mahkeme, davalı Mehmet Çavuş'u ferman ve hüccetle belirtilen kurala uyması konusunda uyarır.

The stewards (kethüda) and guild regulators (yiğitbaşı) of the leather tradesmen in Kasımpaşa sue Mehmet Çavuş. The leather tradesmen state that, customarily (kadîmü'l-eyyâmdan bu âna değin), they buy all the leather brought to İstanbul and that no one outside the guild is allowed to make purchases. Previously, they had sued a group of merchants who violated the custom, winning the case by presenting to court the imperial edict (ferman) documenting the custom. The court had issued a hujjet reporting the re-

sult of the case. Now, the leather tradesmen state, Mehmet Çavuş is violating the custom. They want Mehmet Çavuş to sell them the leather in his possession. Examining the imperial document and the hujjet, the court questions Mehmet Çavuş, who corroborates their account. The court then instructs the defendant Mehmet Çavuş to abide by the dictates of the imperial order and the hujjet.

Mahrûsa-i Galata'ya tâbi' Kasaba-i Kasım Paşa'da vâki' debbâğ tâyifesinin kethüdaları Mustafa bin Hasan ve yiğitbaşıları Mehmed bin Ahmed ve el-Hâc Habib bin Oruc ve el-Hâc Ahmed bin Ali ve Mahmud Çelebi bin Ahmed ve Ali Çelebi bin Murtaza ve el-Hâc Ömer bin Mahmud ve Mehmed Çelebi ibn Mahmud ve Eyyub Bey ibn Mahmud ve Mehmed Çelebi ibn Murtaza ve Osman bin Abdullah ve sâyirleri meclis-i şer'de mahrûsa-i mezbûre dâhilinde sâkin Mehmed Çavuş bin Abdülmennan nâm kimesne mahzarında her biri üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp kadîmü'l-eyyâmdan bu âna değin mahmiyye-i İstanbul ve tevâbi'ine taşradan tâcirlerin getürdükleri hâm su sığırı ve kara sığır ve inek derilerini mahsûs metâ'ımız olmağla semen-i misli ve değer bahâsıyla bizim alugelüp san'atımız ahâlîsinden olmayanlar kat'an alup satmayup bizim mahsûs metâ'ımıza müdâhale ide gelmeyüp hattâ bin yetmiş üç senesi şehr-i Ramazanü'l-mübârekinin dokuzuncı güni mahrûsa-i mezbûrede nâ'ibü'ş-şer'i'ş-şerîf olan Abdullah Efendi huzûrunda tüccâr tâyifesinden dört nefer kimesne ile mürâfa'a oldığımızda târîh-i mezbûrda yedimize virilen fermân-ı âlî mûcebince hâricden gelen hâm su sığırı ve kara sığır ve inek virilüp bi'l-külliye bize bey' olunup semen-i misli ve değer bahâsıyla biz alurken kat'an âhara bey' olunmayup ve san'atımız erbâbından olmayan kimesneler alup satmamak üzre ba'de't-tenbih yedimize hüccet-i şer'iyye dahi virilmişiken hâlen mezbûr Mehmed Çavuş san'atımız erbâbından olmayup mahsûs metâ'ımızdan bir tarîk ile alâkası yoğiken taşradan gelen hâm su sığırı ve kara sığır ve inek derilerini kadîmden olıgelene muhâlif ziyâde bahâ ile alup ve yine ziyâde bahâ ile âhara bey' itmekle bize muzâyaka virüp gadr itmeğin yedimizde olan hüccet-i şer'iyyeye nazaran ve mezbûr Mehmed Ça-

vuş'a suâl olunup hâlen mâlik oldığı derileri değer bahâsıyla bize bey'a ve ecrini almağla bâlâda zikr olundığı üzre mahsûs metâ'ımız olup taşradan gelen hâm su sığırı ve kara sığır inek derilerini min ba'd alup satmayup hüccete ve kadîmden olıgelene muhâlif müdâhale itmemek üzre tenbîh olunmak matlûbumuzdur deyü mûmâ-ileyh Abdullah Efendi'nin imzâ ve hatemini müştemile ve târîh-i merkûm ile muverraha hüccet-i şer'iyye ve husûs-ı mezbûr içün bu fakîre hitâben fermân-ı âlî ibrâz itdiklerinde hüccet-i mezkûreye ba'de'n-nazar mezbûr Mehmed Çavuş'dan suâl olundukda cevâbında kaziyye vech-i mahkî üzre oldığını mukır olmağın mûcebiyle kadîmden olıgelene ve hüccet-i mezkûreye muhâlefetden mezbûr Mehmed Çavuş men' olunup mâ-vaka'a bi't-taleb [ketb] olundı fi'l-yevmi's-sânî min şehri Rebî'ilâhir li-sene erba'a ve tis'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Ali Çavuş bin Receb el-mübâşir, Halil Çelebi bin Mehmed, Abdullah Çelebi bin Hüseyin, Mustafa Çelebi bin Hüseyin, es-Seyyid Süleyman Çelebi bin İbrahim, el-Hâc Ahmed bin Mustafa, el-Hâc Kadri bin Yusuf, el-Hâc Mustafa bin Ahmed, Ebubekir bin Mustafa el-hâffâf, Hüseyin Çelebi bin Hasan, el-Hâc Abdülkadir bin Hüseyin, İbrahim Beşe bin Mehmed.

147 - 1683 (1094) **Galata 130: 31b/2** Tescil işlemi / *Registration*

Karaköy Kapısı İskelesi kayıkçılarından bir grup, yine aynı iskelede kayıkçılık yapan Ali Beşe ile birlikte mahkemeye gelirler. Kayıkçı esnafı, ödemeleri gereken vergiyi kendilerinden toplayıp vergi tahsildarlarına ulaştırmakla yükümlü olan kethüdaları Ali Beşe'nin, topladığı paranın 20 kuruşunu kişisel harcamaları için kullandığını belirlediklerini söylerler. Kayıkçılar, bu parayı geri almak için daha önce Ali Beşe'den davacı olduklarını, Ali Beşe'yi görevden aldıklarını ve yerine yine kayıkçı esnafından olan Mustafa'yı getirip kendisine bu atamayı kanıtlayan bir hüccet verdiklerini belirtirler. Ancak daha sonra Ali Beşe'nin söz konusu 20 kuru-

şu doğru yolda kullandığı ortaya çıkmış, Mustafa Beşe'nin de kethüdalık görevinde yetersiz kaldığı anlaşıldığından Ali Beşe yeniden kethüda seçilmiş, o da bu görevi kabul etmiştir. Mahkeme kayıkçı esnafının ifadelerini sicile kaydeder.

A group of boatmen from the Karaköy Gate Port is in court with Ali Beşe, another boatman from the same port. The boatmen state that Ali Beşe, who is responsible for collecting their taxes and turning them over to the tax collector, used 20 kuruş of the collected taxes for his personal expenses. Earlier they sued Ali Beşe to get back the money, removed him from his post, and appointed another boatman, Mustafa, in his place. The new appointment was documented through a hujjet. Subsequently, they discovered that Ali Beşe had not embezzled the 20 kuruş. Meanwhile, Mustafa turned out to be an incompetent steward (kethüda). The boatmen responded by re-appointing Ali Beşe as their steward. Ali Beşe has accepted the appointment. The court registers the testimonies of the boatmen.

Mahrûsa-i Galata hısnı ebvâbından Karaköy Kapusı İskelesi kayıkçılarından Mustafa bin Ali ve Yusuf bin Abdullah ve Hüseyin Beşe ibn Mustafa ve Halil bin İbrahim ve Hasan bin Abdullah ve İsmail bin Hasan ve Abdullah bin Ramazan ve Ramazan bin Yahya ve Hüseyin bin Yakub ve Mustafa Beşe bin Ali ve Ramazan Beşe bin Murad ve Halil Beşe bin İbrahim ve Mahmud bin Receb ve Mustafa bin Hasan ve Yusuf ibn Abdullah ve Hasan bin Abdullah ve Ebubekir bin Abdullah nâm kimesneler ve sâyirleri bâ-cem'ihim meclis-i şer'-i hatîrde yine tâyife-i mezbûreden işbu râfi'ü'l-kitâb Ali Beşe ibn Osman nâm kimesne mahzarında her biri ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp mezbûr Ali Beşe târîh-i kitâb senesi Saferinin yirmi sekizinci gününe değin zikr olunan iskelede kethüdâmız olmağla vâki' olan tekâlîfde üzerimize tarh olunan sâlyânemizi cem' ve tahsîl ve kabzına me'mûr olanlara teslîm idüp ve lâkin târîh-i mezbûrede kabz ve sarfını beynimizde hesâb eylediğimizde yedimizden sâlyânemiz içün kabz eyledüği mâldan yirmi guruşumuzı kendi

masârifine sarf itmekle zimmetinde hakkımızdır deyü mezbûr Ali Beşe'den taleb ve da'vâ ve azl idüp yine hirfetimizden işbu hâzır bi'l-meclis Mustafa bin Sefer nâm kimesneyi kethüdâ nasb idüp yedine hüccet dahi virilmişidi el-hâletü hâzihî meblağ-ı merkûm dahi mezbûr Ali Beşe'nin yedinde kalmayup emrimiz ile masârif-i ma'lûmeye sarf eyledüği zâhir olmağın meblağ-ı merkûm da'vâsından mezbûr Ali Beşe'nin zimmetini ibrâ ve iskât eylediğimizden mâ'adâ mezbûr Mustafa kethüdâlık uhdesinden gelmeğe kâdir olmayup kasr-ı yed itmeğin sâbıkân kethüdâmız olan mezbûr Ali Beşe'yi yine ke'l-evvel kethüdâ nasb ve ihtiyâr eylediğimizde ol dahi kabûl ve hıdmet-i lâzimesini edâya müte'ahhid ve iltizâm eyledi didiklerinde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâdis min şehri Rebî'ilâhir sene 1094

Şühûdü'l-hâl

Hasan Beşe bin Derviş kethüdâ-yı şahkulı, Yiğitbaşı Mustafa bin Ali, Mustafa bin Hüsrev, Süleyman bin Hasan, el-Hâc Mehmed bin Abdullah ve gayruhum.

148 - 1683 (1094) **Galata 130: 33b/1** Dava / *Adjudication*

Galata'daki Yağkapanı İskelesi kayıkçılarının (maunacılar) kethüdası Hacı Şaban, ileri gelenlerinden Kadri Beşe ve Hacı Mehmet ve yine aynı iskelede kayıkçılık yapan bir grup, çorbacı Mehmet Ağa karşısında mahkemeye çıkarlar. Kayıkçılar, geleneksel olarak (kadîmü'l-eyyâmdan berü) kayıklarını herhangi bir kimsenin mülkiyetinde olmayan iki bölgeye bağladıklarını söylerler. Mehmet Ağa, Yağkapanı İskelesi civarında bulunan kayıklarının bağlarını kanunsuz olarak çözerek kendilerine engel olmaktadır. Kayıkçılar, Mehmet Ağa'nın görüşünün sorulmasını, ifadesinin sicile kaydedilmesini ve kendilerine engel olmaması konusunda uyarılmasını istemektedirler. Görüşü sorulduğunda Mehmet Ağa, kayıkçıların savlarını doğrular. Mahkeme de Mehmet Ağa'yı kayıkçılara engel olmaması konusunda uyarır. Sonuçta davacı kayıkçı esnafı davayı kazanır.

Hacı Şaban, steward (kethüda) of the boatmen (maunacı) working on Galata's Yağkapanı Port, boatmen notables Kadri Beşe and Hacı Mehmet, and a group of boatmen working at the same port sue soup maker (çorbacı) Mehmet Ağa. The boatmen state that, customarily (kadîmü'l-eyyâmdan berü), they tie their boats in two regions that lack owners. They claim that Mehmet Ağa has been untying their boats attached near the Yağkapanı Port, unlawfully. The boatmen want Mehmet Ağa questioned, his testimony registered, and instructed not to to keep obstructing the boatmen. Questioned by the court, Mehmet Ağa corroborates the boatmen's claims. The court then instructs Mehmet Ağa not to obstruct the boatmen. In the end, the plaintiff boatmen win the case.

Mahrûsa-i Galata hâricinde Yağkapanı İskelesi dimekle ma'rûf iskelede ma'unacılar kethüdası işbu râfi'ü'l-kitâb el-Hâc Şaban bin Hacı Ahmed ve ihtiyârlarından Kadri Beşe ibn Hayyim ve el-Hâc Mehmed bin Ömer nâm kimesneler ve sâirleri meclis-i şer'de mahrûsa-i mezbûre çorbacısı olan Mehmed Ağa mahzarında her biri takrîr-i kelâm idüp zikr olunan Yağkapanı İskelesi'nde vâki' beynimizde ma'lûm mahal ve yine mahrûsa-i mezbûre hısnı ebvâbından Azeb Kapusı hâricinde kâyin kezâlik beynimizde ma'lûm mahal kadîmü'l-eyyâmdan berü bizim ma'unalarımızın makarrı olmağla bu âna gelince ma'unalarımız mahalleyn-i mezbûreynde bir kimesnenin mülkinde olmayup ve bir ferde zararı olmamağla bizden şâkî yoğiken hâlen mezbûr Mehmed Ağa zikr olunan Yağkapanı İskelesi kurbünde olan mahall-i mezkûrda merbûta olan ma'unalarımızı bi-gayr-ı vech-i şer'î ıtlâk idüp kadîmden olıgelene muhâlif bizi mâni' itmeğin suâl olunup takrîri tahrîr ve bize bî-vech mu'âraza ve müdâhale itmemek üzre tenbîh olunmak matlûbumuzdur didiklerinde gıbbe's-suâl mezbûr Mehmed Ağa cevâbında fi'l-vâki' hâl-i mezbûre takrîr-i meşrûhları üzre oldığını ikrâr ve i'tirâf itmeğin mûcebiyle mezbûrdan bi-gayr-ı vech-i şer'î mu'âraza ve müdâhale itmemek üzre mezbûr Mehmed Ağa'ya tenbîh olunup mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sânî min şehri Rebî'ilevvel li-sene erba'a ve tis'îne ve elf

Antoine Ignace Melling'in 18. yüzyıl başlarına ait Tophane panoramasından ayrıntı: kayıkçıların kavgası.

Detail from an eighteenth-century Tophane panorama by Antoine Ignace Melling: a fight among boatmen.

Şühûdü'l-hâl

Mustafa Çelebi bin Receb, el-Hâc Mehmed bin Abdullah, İsa Beşe bin Yusuf, İbrahim Beşe bin Mehmed ve gayruhum.

149 - 1683 (1094) Galata 130: 35b/3 Dava / *Adjudication*

Galata'daki kürkçü esnafından Hıristiyan bir grup, yine Galata'da kalpakçılık yapan Yorgi ve Dimo karşısında mahkemeye çıkar. Kürkçüler, Yorgi ve Dimo'nun dükkânlarında ürettikleri kalpakların üzerlerini kendi iş alanlarına girerek kürkle kapladıklarını söylerler. Kürkçüler, vergi ödemeleri gereken dönemlerde, ürettikleri kalpakları kürkle kaplayıp sattıkları için Yorgi ve Dimo'dan

vergilerini (salyane) kendileriyle birlikte ödemelerini istediklerini, ancak iki kalpakçının kendilerine karşı geldiklerini ileri sürerler. Görüşleri sorulduğunda Yorgi ve Dimo, kalpakçıların eskiden beri (kadîmden bu âna) ürettikleri kalpakları kürkle kaplayıp sattıklarını, ayrıca kendilerinin terzi esnafına yamak olduklarını, dolayısıyla vergilerini terziler aracılığıyla ödediklerini ileri sürerler. Davacı kürkçü esnafına yeniden görüşleri sorulduğunda, bu kez iki kalpakçının ifadelerini doğrularlar. Mahkeme, kürkçü esnafını geleneklere aykırı (kadîmden olıgelene muhâlif) davranmamaları konusunda uyarır. Sonuçta davalı Yorgi ve Dimo davayı kazanan taraf olurlar.

A group of Christian fur makers (kürkçü) in Galata sue Yorgi and Dimo, fur cap makers (kalpakçı) in Galata. The fur makers state that the two cap makers cover their caps with fur, thus transgressing on their business. Because Yorgi and Dimo deal in fur, they say, the two cap makers should pay their taxes (salyane) with them. Yet, the cap makers have declined to do so. Questioned by the court, Yorgi and Dimo state that all fur cap makers cover the caps with fur. Besides, they claim, customarily (kadîmden bu âna) they have been the stooges of the tailors and paid their taxes through them. Questioned again by the court, the fur makers corroborate the two cap makers' account. The court instructs the fur makers not to violate the custom (kadîmden olıgelene muhâlif). In the end, the defendants Yorgi and Dimo win the case.

Mahrûsa-i Galata'da Kürkçi tâyifesinden Yanaki veled-i Kokna ve Dimitri veled-i Yani ve Apostol veled-i Katola ve Arhondi veled-i [boş] ve Şol veled-i Şol ve Kostantin veled-i Lefter ve Simo veled-i Yovan nâm zimmîler ve sâyirleri mahfil-i kazâda yine mahrûsa-i mezbûrede kalpakçı tâyifesinden işbu râfi'u's-sifr Yorgi veled-i İstemat ve Dimo veled-i Yorgi nâm zimmîler muvâcehelerinde her biri üzerlerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp mezbûrlar mahrûsa-i mezbûrede vâki' dükkânlarında işledikleri kalpağın çukasını dik-

diklerinden mâ'adâ bizim san'atımız olan kürkçilik envâ'ını dikdikleri çukaya kaplayup san'atımız işlemeleriyle üzerimize tekâlîf-i sultâniye nâzile oldukça mezbûrlardan dikdikleri kalpağa kürk kaplayup satdıkları içün sâlyâne taleb eylediğimizde virmeyüp ta'allül iderler suâl olunsun didiklerinde gıbbe's-suâl mezbûrân Yorgi ve Dimo cevâblarında fi'l-vâki' kadîmden bu âna değin kalpakçı tâyifesi dikdikleri kalpağın kürkini dahi kapladıkdan sonra bey' idüp ve kalpağın kürküne şile çukasının san'atı işimiz olmağla hayyât tâyifesine yamak olup cemî'-i tekâlîfden sâlyânelerin derziler yediyle edâ itmeleriyle biz dahi kadîmden olıgeldiği üzre hayyât tâyifesine yamak olup salyânemizi dahi ânlar yedleriyle biz edâ ideriz didiklerinde müdde'iyyûn-ı mezbûrûn dahi fi'l-hakîka hâl mezbûrların takrîrleri üzre oldığını mukır olmalar[ıyla] alâ-mûceb-i i'tirâfihim kadîmden olıgelene muhâlif ta'arruz itmemek üzre müdde'iyyûn-ı mezbûrûna tenbih olunup mâ-hüve'l-vâki' bi'l-ibtigâ' ketb-i sebt olundı fi'l-yevmi'l-'işrîn min şehri Rebî'ilevvel sene 1094

Şühûdü'l-hâl

İsmail Çelebi bin Mehmed, Mustafa bin Abdülkadir, Ahmed bin Abdi, Ahmed Efendi bin Mustafa, es-Seyyid Ahmed bin Mustafa, es-Seyyid Ahmed bin Mustafa bâzârcı, Süleyman bin Hasan bâzârcı, Ali Beşe bin Receb, Mustafa Beşe bin Abdünnebi, Ahmed Çelebi bin Mustafa, Hızır Beşe bin Mustafa, Abdi Çelebi bin İbrahim, Mehmed Efendi ibn Abdülkadir el-imâm ve gayruhum mine'l-huzzâr.

150 - 1683 (1094) Galata 130: 36a/4 Dava / *Adjudication*

Galata'daki bakkal esnafının ileri gelenlerinden bir grup, yine Galata'da terzilik yapan Mehmet karşısında mahkemeye çıkarlar. Bakkallar, eskiden beri sade yağının kendi dükkânlarında satıldığını, bir başka esnaf grubundan kimsenin dükkânında sade yağ satamadığını söylerler. Buna karşın, terzi Mehmet geleneklere aykırı olarak (kadîmden olıgelene muhalif) dükkânında sade yağ

bulundurup satmakta olup bu durum bakkallara zarar vermektedir. Görüşü sorulduğunda terzi Mehmet, bakkalların savını doğrular. Sonuçta mahkeme davalı olan terzi Mehmet'i, dükkânında sade yağ bulundurmaması ve sade yağ satmaması konusunda uyarır.

A group of notables of grocers (bakkal) in Galata sues Mehmet, a tailor in Galata. The grocers state that customarily only they have had permission to sell butter in their stores. Nevertheless, Mehmet has been selling butter in his store in violation of the custom (kadîmden olıgelene muhalif). This has been harming the grocers' business. Questioned by the court, Mehmet corroborates the grocers' account. The court then instructs Mehmet to refrain from selling butter in his store.

Mahrûsa-i Galata'da bakkâl tâyifesinin ihtiyârlarından ashâb-ı hâze'l-kitâb Ali Beşe bin İsa ve el-Hâc Abdülkerim bin Abdullah ve el-Hâc Abdi bin Abdullah ve el-Hâc Mehmed bin Abdullah nâm kimesneler ve sâyirleri meclis-i şer'-i hatîr-i lâzimü't-tevkîrde mahrûsa-i mezbûrede derzi tâyifesinden Mehmed bin Abdülkadir nâm kimesne mahzarında her biri üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp biz mahrûsa-i mezbûrede kadîmden bakkâl olup sâde yağ ve sâyir emti'a-i mahsûsamızın bey' ü şirâsı kadîmden bu âna gelince vaktiyle dükkânlarımızda tedârik ve san'atımız içün cemî'-i tekâlîfde sâlyâne virmekle emti'a-i mahsûsamızı san'atımız erbâbından olmayan kimesneler dükkânına koyup bey' ide gelmiş değil iken mezbûr Mehmed hayyât tâyifesinden olup san'atımızda bir vechile alâkası olmayup ecnebî oldığı hâlde ücret ile sâkin oldığı derzi dükkânı yüzine karşı ile sâde yağ koyup nâsa bey' ve bize kesâd ve ihtilâl virmeğin su'âl olunup kadîmden olıgelene muhâlif vaz'dan men' olunmak murâdımızdır didiklerinde gıbbe's-su'âl mezbûr Mehmed cevâbında fi'l-vâki' mahrûsa-i mezbûrede el-ân derzî olup bakkâlıkda alâkası yoğiken dükkânı yüzine mezbûrların mahsûs metâ'ları olan revgan-ı sâdeyi koyup narh-ı rûzî noksâna nâsa bey' eyledüğini mu-

kırr olmağla mûcebiyle mezbûr Mehmed'e men' ve tenbih olunur mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fî 7 min şehri Rebî'ilâhir sene [10]94

Şühûdü'l-hâl

İsa bin Yusuf, Hamza Beşe bin Abdullah, Mustafa bin Eşref, Murad bin Devlethan, Ali bin Devlethan, Hüseyin bin Mahmud, Süleyman Beşe bin Hasan, el-Hâc Mehmed bin Abdullah ve gayruhum mine'l-huzzâr.

151 - 1683 (1094) **Galata 130: 40a/2** Dava / *Adjudication*

Galata kürek yapıcı taifesinin kethüdaları Ali, yiğitbaşıları Mustafa Çelebi ve önde gelenleri toplanarak, yine kürek yapıcı taifesinden olan Durmuş Beşe ve İsmail karşısında mahkemeye gelirler. Davacı kürek yapıcılar, Tophane'deki Cami-i Kebir civarında bulunan dükkânlarının sayılı olduğunu ve geleneğe göre (kadîmü'l-eyyâmdan) yeni dükkân açılamayacağını belirterek, geleneğe rağmen Durmuş Beşe ile İsmail'in yeni dükkân açtıklarını söylerler. Kürek yapıcılar, ellerinde haklarını belgeleyen bir ferman olduğunu belirterek bu belgeyi mahkemeye sunarlar. Fermanı inceleyen mahkeme, Durmuş Beşe ile İsmail'e görüşlerini sorar. Davalılar yeni dükkân açtıklarını kabul ederler. Sonuç olarak mahkeme Durmuş Beşe ile İsmail'in geleneklere aykırı (kadîmden olıgelene muhâlif) hareket etmelerini yasaklar.

Ali, steward (kethüda) of Galata's oar makers, their guild regulator (yiğiğtbaşı) Mustafa Çelebi, and guild notables sue two other oar makers, Durmuş Beşe and İsmail. The plaintiffs state that according to custom (kadîmü'l-eyyâmdan) there exists a fixed number of stores near Cami-i Kebir in Tophane and opening new stores is forbidden. Yet, in violation of this custom, Durmuş Beşe and İsmail opened a new store. The oar makers present to court an imperial order (ferman) documenting the custom. Examining the imperial order, the court questions Durmuş Beşe and İsmail, who ad-

mit opening a new store. In conclusion, the court forbids Durmuş Beşe and İsmail from violating customs (kadîmden olıgelene muhâlif) .

Mahrûsa-i Galata'da kürek yapıcı tâ'ifesinden Ali kethüdâ ibn Ahmed ve yiğitbaşıları Mustafa Çelebi bin Ahmed ve ihtiyârlarından Ahmed Çelebi bin el-Hâc Sinan ve Mehmed Beşe ibn Halil ve Mehmed Beşe ibn Ahmed ve Bayram Beşe ibn Ahmed ve Bayram Halife bin Yakub ve Sinan bin Aydın ve İsmail Beşe bin Halil ve Salih Çelebi bin Mustafa ve İbrahim Çelebi bin Hasan ve Mustafa Beşe ve Usta Mehmed bin Mustafa ve Hasan Çelebi bin Zülfikar ve Hüseyin Beşe bin Mehmed ve Ahmed Beşe ibn Resül ve Hüseyin Beşe bin Mehmed ve Hüseyin bin Ahmed ve Hasan bin Osman ve Mustafa bin Receb ve Usta Hasan bin Abdullah ve Veli Çelebi ibn Ahmed ve İbrahim bin Halil ve Hüseyin bin [boş] ve Osman bin Mustafa ve Yusuf bin Abdullah ve Eyüb bin Enbiya ve Hasan Beşe ibn Mehmed ve Selim Beşe ibn Ahmed ve Mehmed bin Abdullah ve el-Hâc Hasan bin Ali ve Ramazan Halife bin Hüseyin ve Hüseyin ve Hasan bin Mustafa ve Nasuh Beşe bin Ahmed ve ustalar bâ-cem'ihim meclis-i şer'de yine tâ'ife -i mezbûreden Durmuş Beşe ibn Ali ve İsmail ibn Receb muvâcehesinde her biri da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp kadîmü'l-eyyâmdan bu âna gelince mahrûsa-i mezbûre hısnı ebvâbından Balıkpazarı kapusı dâhilinde mahrûsa-i mezbûreye tâbi' kasaba-i Tophane'de Câmi'-i Kebîr kurbünde dükkanlarımız ma'lûmü'l-mikdâr ve mu'ayyen ve mahsûs olup ve bu âna gelince sûkımızda ve âhar yerde hirfetimiz ahâlisinden yeni dükkân ihdâs itmek beynimizde memnu' iken hâlen mezbûrân zikr olunan Balıkpazarı kapusı dâhilinde bize husûs olan sûkda dükkanlarına kanâ'at itmeyüp kapu hâricinde dahi kânun-ı kadîme muhâlif dükkan ihdâs idüp san'atımızı işlemek murâd itmeleriyle beynimizde şekâvete ve ihtilâle bâdî olmağın der-i adle arzıhâl eylediğimizde dükkan ihdâs itmekden men' olunmaları içün yedimize fermân-ı âlî ihsân olunmuşdur nazar olunup mûcebiyle mezbûrâna tenbîh olunmak murâdımızdır deyü mazmûnı takrîrlerine mutâbık ve

bu fakîre hitâben buyuruldı-yı şerîf ibrâz itdiklerinde mezbûrândan su'âl olundıkda her biri cevâblarında fi'l-vâki' hâl mezbûrûnun takrîrleri üzre olup ve zikr olunan kapu hâricinde kadîmden bu âna gelince kürek yapıcı dükkânı olmayup ihdâ[s] itdiklerini mukırr olmağın ber mûceb-i fermân-ı âlî mezbûrân kadîmden olıgelene muhâlif vaziyetden men' olunup mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâdî ve'l-'işrîn min şehri Rebî'ilâhir sene 1094

Şühûdü'l-hâl

El-Hâc Hasan bin Resül, Usta Mehmed bin Abdullah, Hasan Beşe bin Ömer, Ali bin Murâd, Osman Çelebi bin Halil, İsa Beşe bin Yusuf, Mustafa Çelebi bin Receb, Hacı Siyavuş bin Abdullah, Hacı Şaban bin Ahmed ve gayruhum mine'l-huzzâr.

152 - 1683 (1094) **Galata 130: 45b/4** Dava / *Adjudication*

Galata yöresinde Kalafatyeri çarşısında yağlıboyacılık yapan Mustafa Çelebi, Mehmet Beşe ve birinci Ali adlı kişiler nakkaş taifesinden ikinci Ali karşısında mahkemeye çıkarlar. Boyacılar, geleneğe göre (kadîmü'l-eyyâmdan beri) söz konusu çarşıda gemiler için yağlıboya üretip satma işinin kendilerine ayrılmış olmasına karşın nakkaş ikinci Ali'nin çarşılarında dükkân açarak yağlıboya üretmeye ve satmaya başladığını söylerler. Boyacılar, kendilerinden başka bir meslek grubunun bu çarşıda boyacılık işi yapamayacağını belgeleyen hüccet, ferman ve buyuruldularını da mahkemeye sunarlar. Mahkeme ikinci Ali'ye görüşünü sorar. İkinci Ali belgelerde yazılanların doğru olduğunu belirterek, Kalafatyeri çarşısında yalnızca boyacıların boya üretip satabileceklerini kabul eder. Sonuç olarak mahkeme, hüccet ve fermana göre ikinci Ali'yi açtığı dükkândan çıkararak kendisini boyacıların işine bir daha karışmaması konusunda uyarır.

Mustafa Çelebi, a painter working near Galata's Kalafatyeri Market, Mehmet Beşe, and Ali I sue Ali II, an engraver (nakkaş).

The painters state that although it is customary (kadîmü'l-eyyâmdan beri) for them to produce and sell paint for the ships in the market, the engraver Ali II opened a store in the market to produce and sell paint. The painters present to court a hujjet, an imperial order (ferman), and a Sultanic order (emr-i şerif) documenting that no other tradesmen group is allowed to paint in this market. Questioned by the court, Ali II accepts that only painters are allowed to produce and sell paint in the market. As a result, on the basis of the hujjet and the imperial order, the court expels Ali II from his store. It also prohibits him from meddling in the painters' business.

Mahrûsa-i Galata hâricinde Kalafatyeri sûkında yağlı boyacı olan ashâbdan Mustafa Çelebi bin Hasan ve Mehmed Beşe bin Mustafa ve Ali bin Musa nam kimesneler meclis-i şer'-i kavîm-i vâcibü't-tevkîrde nakkâş tâ'ifesinden Ali bin Ömer nam kimesne mahzarında her biri üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp bizim kadîmü'l-eyyâmdan beri sûk-ı mezbûrda sefîneler içün yağlı boya işleyüp bey' itmek bize mahsûs olup tâyifesinden ve gayrıdan bizim iznimizsiz sûk-ı mezbûrede dükkan ihdâs idüp san'atımıza bir ferd müdâhale idegelmiş değil iken mezbûr Ali san'atımız erbâbından olmayup ancak nakkâş tâ'ifesinden olmağla kadîmden olıgelene muhâlif sûk-ı mezbûrda dükkan ihdâs idüp bize mahsûs olan yağlı boyayı işleyüp bey' itmekle nizâmımıza halel virmekde taraf-ı şer'den men' olunup yedimize hüccet-i şer'iyye virildiğinden mâ'adâ hüccet-i şer'iyye mûcebince ve kadîmden olıgeldüği üzre amel olunmak bâbında yedimize emr-i âlî ve taraf-ı şer'den bir def'a tenbîh olunup mütenebbih olmaduğına binâ'en sûk-ı mezbûrda ihdâs itdiği dükkândan ihrâc olunmak bâbında buyuruldı-yı şerîf virilmişiken mezbûr Ali hâlen memnû' ve mütenebbih olmayup sûk-ı mezbûrda ihdâs itdiği dükkânda oturup yağlı boya işleyüp bey' itmeğin su'âl olunup ber mûceb-i emr-i münîf ve fermân-ı şerîfe amel olunmak matlûbumuzdur deyü mazmûn-ı münîfi takrîrlerine mutâbık emr-i âlî ve buyuruldı-yı şerîf ibrâz itdiklerinde gıbbe's-su'âl mezbûr Ali cevâbında fi'l-hakîka mezbûrûnun san'atlarında üstâda

hıdmet itmekle san'atlarında alâkası olmayup ve dükkânı kadîmden olıgelene muhâlif ihdâs itdiğini ve mazmûn-ı hüccet-i mezbûreyi mukırr olmağın ber mûceb-i hüccet-i şer'iyye ve emr-i hümâyûn min ba'd mezbûrların san'atlarına müdâhale itmemek üzre ba'de't-tenbîh ve ber mûceb-i fermân-ı âlî ihdâs eylediği dükkandan dahi ihrâc olunup mâ-hüve'l-vâki' bi'l-ibtigâ ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâmis min Cumâdelûlâ li-sene erba'a ve tis'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Hasan bin Mahmud, Mehmed Efendi bin Abdullah, el-Hâc Said bin Mehmed, Ahmed Çelebi bin Mustafa, Mehmed bin Hasan, Mehmed bin Ahmed, el-Hâc Hamza bin Musa, İsa Beşe bin Yusuf, el-Hâc Mehmed bin Abdullah, Hacı Siyavuş bin Abdullah, Süleyman bin Hasan, Abdülbaki Ağa bin Hüseyin ser-muhzırân ve gayruhum mine'l-huzzâr.

153 - 1683 (1094) Galata 130: 46b/1 Dava / *Adjudication*

Sultan Ahmet Han Camisi ve imareti vakfının Galata'daki ihtisap mukataası emini Ali Çelebi, gemici taifesinden Mehmet Yazıcı ile Ahmet Çelebi karşısında mahkemeye çıkar. Geleneğe göre (kadîmden olıgeldiğinden beri) Galata ve civarındaki gemiciler, getirdikleri kuru ve yaş meyve, bostan, odun, sade yağ, zeytinyağı, havyar, susam, mısır, arpa, üzüm vb ürünlerin vergisini söz konusu vakfın Galata mukataası eminine ödemekle yükümlüdürler. Ali Çelebi'ye göre, sözü edilen gemiciler taşradan getirdikleri ürünlerin bir kısmını Galata'da satmış ve kalan ürünleri satmak için de gemileriyle İstanbul'a geçmişlerdir. Ali Çelebi satılan ürünlerin vergisini istediğinde ise, gemiciler ödemeye yanaşmamışlardır. Bunun üzerine Ali Çelebi bir dilekçe yazarak gemicileri saraya şikâyet etmiştir. Saraydan Ali Çelebi'ye, geleneğe göre hareket edilmesi konusunda bir buyuruldu belgesi gönderilmiştir. Ali Çelebi bu belgeyi mahkemeye sunar. Mahkeme belgeyi inceledikten sonra davalı gemicilere görüşlerini sorar. Gemiciler Ali Çelebi'nin söylediklerini kabul etmekle birlikte gemileriyle İstanbul'a geçtikten

sonra ürünlerin vergilerini İstanbul muhtesibine ödediklerini söylerler. Bunun üzerine mahkeme Galata bölgesinden güvenilir kişilerin görüşüne başvurur. Onlar da Galata'ya gelen gemicilerin geleneğe göre (kadîmü'l-eyyâmdan berü) yüklerinin bir kısmını İstanbul'da satsalar bile vergisini Galata muhtesibine ödediklerini söylerler. Sonuç olarak sunulan buyurulduyu da değerlendiren mahkeme söz konusu ürünlerin vergisini Ali Çelebi'ye ödemesi konusunda Mehmet Yazıcı ile Ahmet Çelebi'yi uyarır.

Ali Çelebi, tax farming (mukataa) officer of the Sultan Ahmet Han mosque and soup-kitchen waqf and superintendent of guilds and markets (ihtisab) in Galata, sues sailors Mehmet Yazıcı and Ahmet Çelebi. Customarily (kadîmden olıgeldiğinden beri), sailors in Galata have been required to pay the taxes of the products they bring on their ship to the tax farming officer of the waqf in Galata. According to Ali Çelebi, the sailors in question have sold some of the products they brought from the provinces in Galata, but then went on to İstanbul to sell the remainder. When Ali Çelebi asked for the tax of the sold products, they refused to pay the tax. Subsequently, Ali Çelebi petitioned the Palace with a complaint, to which the Palace responded by a buyuruldu document ordering sailors to obey the custom. Ali Çelebi presents to court the buyuruldu document. Examining the document, the court questions the sailors, who accept Ali Çelebi's claims. Yet, they add that on goods sold in İstanbul they paid their taxes to the superintendent examining measures (muhtesib) of İstanbul. The court then consults some trustworthy individuals from Galata. They state that customarily (kadîmü'l-eyyâmdan berü) even if they sell some of their products in İstanbul, sailors are required to pay their taxes to the muhtesib of Galata. Relying partly on the buyuruldu document, the court instructs Mehmet Yazıcı and Ahmet Çelebi to pay the taxes on the products to Ali Çelebi.

Merhûm ve mağfûrün-leh Sultan Ahmed Han hazretlerinin İstanbul'da binâ buyurdukları câmi'-i şerîf ve imâret-i âmireleri ev-

kâfından olan mahrûsa-i Galata voyvodaları mukâta'âtından ihtisâb mukâta'ası emîni olan işbu râfi'ü'l-kitâb fahrü'l-akrân Ali Çelebi ibn Mustafa mahfil-i şer'de sefîne re'islerinden olup mahrûsa-i mezbûrede Selîme Hatun Mahallesi'nde sâkin Hacı Mehmed Yazıcı bin İbrahim ve Süheyl Bey Mahallesi'nde sâkin Ahmed Çelebi ibn Mehmed nam kimesneler mahzarlarında üzerlerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp mahrûsa-i mezbûre ve tevâbi'inde olan rü'esâ tâ'ifesi sefîne ile âhar diyardan getürdükleri kuru ve yaş meyve ve sebze [?] ve odun ve revgan-ı sâde ve revgan-ı zeyt ve havyar ve [...] ve sisam ve daru ve arpa ve üzüm ve sâ'ir emti'anın rüsûm-ı âliyesi vakf-ı mezbûra âit ve mukâta'a-i mezbûr mahsûlünden olmağla bu âna değin zikr olunan emti'a yüki ile gelüp mahrûsa-i mezbûre ve tevâbi'i iskelelerine yanaşup palamar bağlayup metâ'ının bir mikdârını çıkardıkdan sonra mâ'adâsını satmak mümkün olmamağla bey' içün İstanbul'a geçüp bakıyye-i metâ'ını İstanbul'a bey' iden sefînelerin rüsûm-ı emti'asını bi'l-külliye vakf-ı mezbûr içün Galata muhtesibi olanlar alıgelüp ve bu vech üzre taraf-ı şehr-i yârîden emr-i âlî dahi sâdır olmuşiken mezbûrândan her biri zikr olunan metâ'lar ile taşradan gelen sefînelerini Galata'ya yanaşdırup palamar bağlayup ve metâ'larının birer mikdârını çıkarup Galata'da bey' itdiklerinden sonra bakıyyesini bey' içün sefînelerini İstanbul'a geçürüp boşaltmalarıyla vakf-ı mezbûra ait olan rüsûm-ı mu'tâdeyi taleb eylediğimde teslîmden imtinâ' iderler hatta der-i adle arzıhâl eylediğimde mukaddemden bu âna gelince ne vech üzre olıgelmiş ise ol vech üzre amel olunup min ba'd olıgelmişe muğâyir bir ferde iş itdirilmeye deyü yedime buyuruldı-i şerîf dahi virilmişdir nazar [olunup] ve rüesâ tâ'ifesinden olup hâzırûn-ı bi'l-meclis olan bî-garaz müslimînden istihbâr ve mezbûrâna su'âl olunup husûs-ı mezbûrdan zimmetlerine lâzım gelen rüsûm-ı mu'tâdeyi vakf-ı mezbûr içün bana teslîme tenbîh olunmak matlûbumdur deyü mazmûnları takrîrlerine mutâbık ve bin seksen dört senesi Rebî'ülevvelinin evâsıtı ile müverrah emr-i münîf ve târih-i kitâb güni ile müverrah buyuruldı-yı şerîf ibrâz itmeğin ba'de'n-nazar ve'l-kırâ'et ve gıbbe's-su'âl mezbûrân Hacı Mehmed Yazıcı ve Ahmed Çelebi cevâblarında fi'l-vâki' sefîneleriyle taşradan

metâ' getürüp Galata iskelelerine yanaşup palamar bağlayup ve metâ'larının birer mikdârını çıkardıklarını ve zikr olunan emti'a ile Galata ve tevâbi'inde yanaşan sefîneler metâ'larının rüsûmını kadîmden olıgeldiğinden berü vakf-ı mezbûr içün Galata muhtesibi olanlara viregeldüklerini ikrâr ve lâkin bakıyye-i metâ'larımız bey' içün sefîneleri İstanbul'a geçürüp boşaltdığımıza binâ'en resm-i mezkûrı bi'l-külliye İstanbul muhtesibine edâ eyledik deyü ta'allül itdiklerinde husûs-ı mezbûr mahrûsa-i mezbûre ahâlisinden olup zeyl-i kitâbda muharrerü'l-esâmî olan müslimîn-i mezkûrîne istihbâr olundıkda fi'l-hakîka hâl emîn-i mezkûrın takrîr eylediği minvâl üzre olup emti'a-i mezbûre ile taşradan yükli gelüp Galata ve tevâbi'inde yanaşup palamar bağlayup sefînelerden metâ'larının ba'zını İstanbul iskelelerine çıkarırlarsa dahi rüsûmını kadîmü'l-eyyâmdan berü bi'l-külliye vakf-ı mezbûr içün Galata muhtesibleri alıgelmişlerdir deyü alâ tarîki'ş-şehâde haber virdiklerinde ber mûceb-i fermân-ı cihân-mutâ' resm-i mezkûrı emîn-i vakf-ı mezbûr içün emîn-i mezbûra teslîme mezbûrân el-Hâc Mehmed ve Ahmed Çelebi'ye ba'de't-tenbîh mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâbi' ve'l-'işrîne min şehri Rebî'ilâhir li-sene erba'a ve tis'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Es-Seyyid Mustafa Çelebi bin es-Seyyid Ahmed, Hasan Beşe bin Mustafa, Hasan Yazıcı bin Mehmed, Mehmed Çelebi bin Ali, Mustafa Çelebi bin Rece, Hasan Beşe bin Veli, Hacı Mehmed bin Abdullah, Hacı Mustafa bin Süleyman, İsa Beşe bin Yusuf, Yahya Beşe bin Ömer, Abdülbaki Ağa bin Hüseyin, Abdullah Çelebi bin Ali, Mustafa bin Eşref, Mustafa Çelebi bin Ali, Yusuf Beşe bin Abdullah ve gayruhum.

154 - 1683 (1094) Galata 130: 51a/4 Dava / *Adjudication*

İstanbul ve civarındaki yağcıların kethüdaları İbrahim Bey ile önde gelenlerinden bazı Müslüman ve Hıristiyan kişiler, Galata ihtisab mukataası görevlisi (emini) olan Ali Çelebi karşısında mah-

kemeye çıkarlar. Yağcılar geleneğe göre (kadîmü'l-eyyâmdan bu âna gelince) ürettikleri yağı bakkalların sattığı fiyat üzerinden (narh) satmaktadırlar. Ancak bakkallar şehir dışından gelen bazı yağcılardan da yağ almaya ve aldıkları bu yağı vakıyye başına 2 akçe fazlaya satmaya başlamışlardır. Dolayısıyla iki farklı yağ fiyatı ortaya çıkmıştır. Yağcılar, ürettikleri yağı bakkalların sattığı fiyattan satmaları konusunda daha önce mahkemeden bir hüccet almış olup yağ fiyatı konusunu Ali Çelebi'ye bildirmişlerdir. Ali Çelebi söz konusu hüccete karşın yağcılara, ürettikleri yağı dışarıdan gelen yağın fiyatına satmalarını söylemiştir. Bunun üzerine yağcılar devlete bir dilekçe yazarak durumu anlatmışlardır. Yazılan dilekçeye cevaben gelen ferman, yağın fiyatının söz konusu hüccetteki gibi belirlenmesini öngörmektedir. Şimdi yağcılar ellerindeki hüccet ile fermanı mahkemeye sunarak iki farklı yağ fiyatı konusunda Ali Çelebi'den şikâyetçi olurlar. Mahkeme belgeleri inceleyerek Ali Çelebi'ye görüşünü sorar. O da söylenilenleri aynen kabul eder. Sonuç olarak mahkeme, İstanbul yağcılarının bakkallara satış fiyatını yağın piyasa fiyatı olarak belirler ve Ali Çelebi'yi bu konuda yağcılara müdahale etmemesi için uyarır.

İbrahim Bey, the steward (kethüda) of oil producers in İstanbul, and their Muslim and Christian notables sue Ali Çelebi, tax farming officer of guilds and markets (ihtisab mukataası emini) in Galata. Customarily (kadîmü'l-eyyâmdan bu âna gelince), oil producers have sold oil at the price (narh) set by the grocers. However, the grocers have started to buy oil from out of town and sell each vakiyye of oil for 2 akçe more. Accordingly, oil is now sold at two different prices. The oil producers hold a hujjet specifying that they should sell oil at the price of the grocers. They have informed Ali Çelebi to that effect. In spite of the hujjet, Ali Çelebi has told them to sell the oil at the out-of-town price. The oil producers then sent a petition to the state. An imperial order (ferman) sent in response to this petition ordered the price to be determined as stated in the hujjet. Presenting the hujjet and the imperial order to the court, the oil producers complain that Ali Çelebi is breaking

the price rule. Examining the documents, the court questions Ali Çelebi, who corroborates the account of the oil producers. In the end, the court sets the market price of oil as the price the oil producers charge to the grocers. It also instructs Ali Çelebi not to interfere with the oil producers.

Mahmiyye-i İstanbul ve tevâbi'inde olan şîrugancı tâifesinin hâlen kethüdâları İbrahim Bey ibni Şaban ve ihtiyârlarından Bektaş Beşe bin Yusuf ve Mehmed Yazıcı ibni Mustafa ve Musalli Beşe ibn Hüdâvirdi ve Mehmed Bey ibn Mahmud ve Ahmed Bey ibn Sefer nam kimesneler ile Nikola veled-i Koki ve Romanos veled-i Fitin ve Korbe veled-i Yevan ve Vasil veled-i Hüdavirdi nam zimmîler ve sâ'irleri bâ-cem'ihim meclis-i şer'-i hatîrde mahrûsa-i Galata'da hâlen ihtisâb mukâta'ası [emîni] olan Ali Çelebi nam kimesne mahzarında üzerine her biri da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp kadîmü'l-eyyâmdan bu âna gelince mahmiyye-i mezbûre ve mahrûsa-i merkûme ve bunların tevâbi'inde olan şîrugancı kârhanelerinde işlenen yağ bakkallar narhı üzre bey' olunup ancak hâricden gelen şîruganı bakkal tâifesi iştirâ idüp bey' eyledikde vakıyyede iki akçe ziyâde ile bey' iderler hatta bin [?] târihine gelince mahmiyye-i mezbûre ve mahrûsa-i merkûmede iki türlü narh cârî olmağla bâ'is-i ihtilâl olmağın bakkallar izn-i hâkim ile her narh akçeye bey' iderlerse zikr olunan kârhaneler ashâbı dahi cemî'-i zamanda yağları bulunmak şartıyla ol mikdâr akçeye bey' itmek üzre tarafı şer'den hüccet virilüp bu âna değin mûcebince amel oluna gelmişiken emîn-i mezbûr siz dahi kârhanelerinizde işlediğiniz yağı hâricden yağ getürenlerin narhı üzre bey' idin deyü bî-vech ta'arruz itmeğin ahvâlimiz der-i adle arz eylediğimizde el-hâlatu hâzihî ne vech üzre furuht olunursa si'r-i müslimîn üzre bey' itdirilüp hilâf-ı şer'-i şerîf bî-vech ta'arruz itdirilmeye deyü yedimize fermân-ı âlî dahi virilmişdir nazar ve mezbûr Ali Çelebi'ye suâl olunup mûcebince bî-vech ta'arruzdan men' olunmak matlûbumuzdur deyü mazmûnları takrîrlerine mutâbık buyuruldı-yı şerîf ve hüccet ibrâz itdiklerinde ba'de'l-feth ve'l-kırâ'et ve gıbbe's-suâl mezbûr Ali Çelebi kadîmü'l-eyyâmdan bu âna gelince olıgeldüğine ve hüccet-i

mezkûreye muhâlif mezbûrlara bi-gayr-ı vech-i şer'î ta'arruz eylediğini mukırr ve mu'terif olmağın ber mûceb-i hüccet-i şer'iyye ve fermân-ı cihân-mutâ' mezbûrlara kârhânelerinde işledikleri şîrûganı izn-i hâkimü'ş-şer'i'ş-şerîf ile bakkallara vakıyyesini kaç akçeye bey' iderler ise ol mikdârdan ziyâdeye bey' itmezler iken bîvech dahl ve ta'arruz itmemek üzre emîn-i mezbûra tenbîh olunup mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâdî 'aşer min Cumâdelûlâ li-sene erba'a ve tis'îne ve elf

Şühûd

Mustafa Efendi bin Abdülkerim, Abdülbaki Efendi ibn Yusuf, İbrahim Efendi ibn Musalli, İbrahim Beşe bin Mehmed, Abdülbaki Çelebi bin Hüseyin, el-Hâc Mehmed bin Abdullah ve gayruhum.

155 - 1683 (1094) **Galata 130: 75b/1** Dava / *Adjudication*

Balık Emini Mahmut Ağa, Galata balıkçı taifesinin önde gelenlerinden Gök İstavriz, Kiryako, İstavrino, Breşkova, Biryano, Todori ve Marko adlı Hıristiyanlar karşısında mahkemededir. Mahmut Ağa'ya göre, gelenek uyarınca (kadîmü'l-eyyâmdan berü) avlanan kılıçbalığı balıkhaneye; kalkan ve diğer balıklar da Balıkpazarı İskelesi'nde İstanbul balıkçı ve küfeci esnafına satılmaktadır. Ancak davalı balıkçılar avladıkları balıkları doğrudan balıkhaneye sattıkları gibi, Balıkpazarı İskelesi'nde müzayedeye çıkarılan balıkları da "burası bizim dükkânlarımızın önüdür" gerekçesiyle diğer balıkçı ve taşıyıcıların (küfeci) satın almalarına engel olmaktadırlar. Mahmut Ağa Balıkpazarı İskelesi'ndeki balık satışının geleneğe göre yapılmasını emreden bir de ferman sunar. Mahkeme davalı balıkçılara görüşlerini sorar. Onlar da Mahmut Ağa'nın sözlerini doğrularlar. Sonuç olarak mahkeme davalı balıkçıları geleneğe aykırı (kadîmden olıgelene muhâlif) iş yapmamaları konusunda uyarır.

The collector of fish (balık emini) Mahmut Ağa sues Gök İstavriz, Kiryako, İstavrino, Breşkova, Biryano, Todori and Mar-

ko, notables of Christian fishermen. Mahmut Ağa states that, customarily (kadîmü'l-eyyâmdan berü), swordfish is sent to the central fish market (balıkhane) and turbot and other fish to the İstanbul fishermen and porters (küfeci) at the Balıkpazarı Port. Yet the defendants have been selling the fish they catch directly to the fish market, preventing other fishermen and porters from buying fish through auction at the Balıkpazarı Port. They have been claiming that the auction area is right in front of their stores. Mahmut Ağa presents to court an imperial decree (ferman) ordering fish to be sold at the Balıkpazarı Port according to the custom. Questioned by the court, the defendants corroborate Mahmut Ağa's account. The court then instructs the defendants to refrain from doing business in violation of the tradition (kadîmden olıgelene muhâlif).

Husûs-ı âti'l-beyân hakkında bu fakîre hitâben fermân-ı 'âlî sâdır olmağın imtisâlen-leh savb-ı şer'den mevlânâ Ahmed Efendi bin Ali me'zûnen irsâl olunup ol dahi Hâsbağçe dimekle ma'rûf hadîka-i sultâniyye hâricinde vâki' Sinan Paşa Köşki dimekle ma'rûf kasr-ı 'âlîye varup bi'l-fi'l bostancıbaşı olan 'umdet-i ashâbi'l-'izzi ve'l-ikbâl kıdvet-i erbâbi'l-câh ve'l-celâl zü'r-rif'ati't-tâhire ve'l-'izzeti'l-bâhire Ahmed Ağa hazretleri ve zeyl-i vesîkada muharrerü'l-esâmî müslimîn huzurlarında 'akd-i meclis-i şer'-i hatîr eyledikde bi'l-fi'l balık emîni olan 'umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim hâvi'l-mehâmid ve'l-mekârim râfi'-i hâze'l-vesîka Mahmud Ağa meclis-i mezbûrda mahrûsa-i Galata'da balıkçı tâifesinin ihtiyarlarından Gök İstavriz veled-i Toma ve Kiryako veled-i Foti ve İstavrino veled-i Vasil ve Breşkova veled-i Yorgi ve Biryano veled-i Breşkova ve Todori veled-i Gaytân ve Marko veled-i Mihal nâm zimmîler ve sâyirleri muvâcehelerinde üzerlerine bi'l-emâne da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp kadîmü'l-eyyâmdan berü deryâda maktû'lı dalyanlardan gayrı dalyanlarda ve saydgâhlarda sayd olunan kılıc balığı balıkhâneye ve kalkan ve sâir balıklar bi'l-külliyye mahrûsa-i mezbûre hâricinde vâki' Balıkpazarı İskelesi'ne gelüp beyne't-tâlibîn nidâ ve müzâyede olunup mahrûsa-i mezbûrede ve İstanbul

hısnı ebvâbından Samatya ve Yenikapu ve Kumkapu Balıkpazarı Kapusı ve Fener ve Balat kapularında ve sâyir yerlerde olan balıkçı ve küfeci tâifesinden ve sâirden [...] ziyâde ile tâlib olanlar alıgelmekle balık kıymet-i misli ile bey' olunurken işbu mezbûrûn zimmîler kayıkları ile dalyanlarında leyl ü nehâr bekleyüp sayd olunan balığı mahallinden balıkhâneye ve Balıkpazarı İskelesi'ne gelen balığı dahi bi'l-fi'l bey' ve iştirâ ve dükkanlarımız önünde olan Balıkpazarı bize mahsûsdur çarşımız ahâlîsinden gayra balık virilmez memnû'dur deyü hîn-i müzâyededе İstanbul etrâfında olan balıkçı tâifesi ve küfeci tâifesinden tâlib olanları men' ve tahkîk ve hilâf-ı şer'-i şerîf ahz ü habs ve tecrîm itmeleriyle mâl-ı mîrîye özr ve bana zarar olmağın suâl olunup takrîrleri tahrîr ve işbu yedimde olan fermân-ı 'âlî mûcebince kadîmden olıgelene muhâlif bir ferde dahl ve ta'arruzdan men' olunmaları murâdımdır deyü mazmûnı takrîrine mutâbık ve târih-i kitâb ile müverrah buyuruldı-yı şerîf ibrâz itdikde gıbbe's-suâl mezbûrûndan her biri cevâbında fi'l-vâki' kadîmü'l-eyyâmdan berü maktû'lı dalyanlarında ve saydgâhlarında sayd ü şikâr olunan kılıc balığı balıkhâneye ve kalkan ve sâir balık bi'l-külliyye zikr olunan Balıkpazarı İskelesi'ne gelüp beyne't-tâlibîn müzâyede olundukda Galata ve İstanbul balıkçıları ve küfeci ve sâirden [...] ziyâde ile tâlib olanlar alıgelmiş iken kadîmden olıgelene muhâlif ve mugâyir deryâda kayıkları ile gezüp balığı şikâr olundığı mahalde iştirâ ve dükkanlarına getürüp beynlerinde tevcîh idüp ve san'atımız içün teklîf viririz deyü hîn mezâdda kendülerden gayra balık virmeyüp ziyâde tâlib ve müşterî olanlara hilâf-ı şer'-i şerîf ve muğâyir fermân-ı münif mu'âraza ve müdâhale itmemek üzre mezbûrûna ba'de't-tenbîh vâki' hâli mevlânâ-yı mezbûr mahallinde tahrîr ba'dehû irsâl olunan Çukadar İbrahim Beşe bin Mehmed ile mahfel-i kazâya gelüp 'alâ vukû'ihî inhâ ve takrîr itmeğin mâ-vaka'a bi't-taleb [ketb olundı] fi'l-yevmi's-sânî 'aşer min Cumâdelâhire li-sene erba'a ve tis'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Fahrü'l-ümerâ Mustafa Ağa bin Abdullah ser-balıkcıyân, Mehmed Bey bin el-bostânî, Halil Bey bin el-bostânî, Mustafa Bey bin el-bostânî, Hacı Siyavuş bin Abdullah.

156 - 1683 (1094) **Galata 130:** 78b/**1** Tescil işlemi / *Registration*

Galata'da bulunan Kürkçü Kapısı İskelesi'ndeki hamallardan bir grup, Ahmet Bey ve Arakil adındaki ekmekçiler ile birlikte mahkemeye gelirler. Hamallar, daha önce adı geçen iskeleden Ahmet ve Arakil'in fırınlarının bitişiğindeki değirmene taşıdıkları buğdayın her 875 gramı (1 müdd = 875 gram) için 10 akçe almışlardır. Ancak, Ahmet ve Arakil 10 akçeyi fazla bulup ödemedikleri için hamallarla aralarında anlaşmazlık çıkmıştır. Hamallar, şimdi Ahmet ve Arakil ile taşıdıkları buğdayın her 875 gramı için 9,5 akçe almak üzere anlaşma sağladıklarını söylerler. Görüşleri sorulduğunda Ahmet ve Arakil, hamalların ifadelerini doğrularlar. Mahkeme de tarafların ifadelerini sicile kaydeder.

A group of porters working at Galata's Kürkçü Gate Port goes to court with bread makers Ahmet Bey and Arakil. The porters used to get 10 akçe for each müdd (1 müdd = 875 grams) of flour they carried from Ahmet and Arakil's bakery at the port in question to the adjacent mill. Yet, Ahmet and Arakil found the charge too high and refused to pay, thus igniting a dispute. Now, say the porters, the two sides agree that each müdd will be carried for 9.5 akçe. Questioned by the court, Ahmet and Arakil corroborate the porters' account. The court registers the testimonies of the two sides.

Mahrûsa-i Galata hısnı ebvâbından Kürkçi Kapusı İskelesi'nde hammâl tâyifesinden kethüdâları Mahmud bin Ahmed ve ihtiyârlarından Ahmed bin Abdullah ve Mehmed bin Himmet ile Panbuk veled-i Tomas ve Parnak veled-i Avanos nâm zimmîler ve sâyirleri meclis-i şer'-i hatîr-i lâzimü't-tevkîrde mahrûsa-i mezbûrede Voyvoda Kapusı ta'bîr olunur mahalde vâki' hâs etmek fırınında etmekci olan Ahmed Bey bin Abdullah ile Habık Arakil veled-i Palo nâm Ermeni muvâcehesinde her biri takrîr-i kelâm ve bast-ı merâm idüp mezbûrânın tasarruflarında olan mâru'z-zikr fırına muttasıl ma'lûmu'l-hudûd olan değirmenlere iskele-i merkûmeden bu

âna gelince nakl eylediğimiz buğdayın her müddüni onar akçe ücret ile tahammül ve nakl idegelüp ve lâkin mezbûrân ücret-i mezbûreyi istiksâr ve virmede ta'allül itmeleri ile beynimizde nizâ' vâki' olmuşidi el-hâletü hâzihî min ba'd iskele-i mezbûreden zikr olunan değirmenlere her müd buğdayı dokuzar buçuk akçe ücret ile tahammül ve nakl itmek üzerine cümlemiz râzı olup ve bu vech üzre beynimizde kavl ve ittifâk eylediğim[iz]de mezbûrân Ahmed Bey ve Arakil dahi iskeleden bize nakl itdirdikleri buğdayın her müddüne bize dokuzar buçuk akçe ücret virmek üzre müte'ahhid olmuşlardır su'âl olunup takrîrleri tahrîr olunmak matlûbumuzdur didiklerinde mezbûrân Ahmed Bey ve Arakil'den su'âl olundukda her biri cevâbında fi'l-vâki' ber-vech-i muharrer müte'ahhid oldukların mukır olduklarında hıfzen li'l-makâl bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-'işrîn min Cumâdelâhire li-sene erba'a ve tis'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

İsa Beşe ibn Yusuf, el-Hâc Mehmed bin Abdullah, Hamza Beşe ibn Abdülgani, Derviş [bin] Devlethan, Mustafa bin Eşref, Ali bin Devlethan, Süleyman [bin] Hasan.

157 - 1683 (1094) **Galata 130: 79a/2** Dava / *Adjudication*

Galata'da balıkçılık yapan Toma, balıkçı esnafının ileri gelenlerinden Fozi ve Korine karşısında mahkemeye çıkar. Toma, Fozi ve Korine balıkçılık yapmak üzere bir ortaklık kurmuş, daha sonra bu ortaklığı feshetmişlerdir. Toma, daha sonra bir başka kişiyle, bir başka çarşıda ortaklık kurmuştur. Toma, Fozi ve Korine ile gördüğü hesap sonucunda, birbirlerinden alacakları kalmadığını saptamalarına karşın, eski ortaklarının kendisinden alacak talebinde bulunduklarını ileri sürer. Görüşleri sorulduğunda Fozi ve Korine, Toma'dan alacakları olmadığını doğrulamakla birlikte Toma'nın mesleklerinin geleneklerine aykırı olarak (hirfetimiz ahâlisi beyninde cârî olan ittifâk ve kânûna muhâlif) ortak kullandıkları dükkândaki eşyaları başka bir dükkâna taşıdığını söylerler. So-

nuçta mahkeme davalı Fozi ve Korine'yi, davacı Toma'dan istekte bulunmamaları konusunda uyarır.

Toma, a fisherman in Galata, sues Fozi and Korine, fishermen notables. Toma, Fozi and Korine had formed a fishing partnership, which they then terminated. Toma went on to form another partnership with some other person in another market. Toma claims that, even though he and his two former partners agreed that no payments were due between them, Fozi and Korine asked for money from him. Questioned by the court, the former partners admit that no payments are due, adding that, contrary to the customs of their profession (hirfetimiz ahâlisi beyninde cârî olan ittifâk ve kânûna muhâlif), Toma moved the equipment in the store they have jointly used to another store. In the end, the court instructs the defendants Fozi and Korine to refrain from demanding things from the plaintiff Toma.

Mahrûsa-i Galata'da balıkcı tâifesinden bâ'is-i hâze's-sifr Toma veled-i Kozma nâm zimmî meclis-i şer'-i hatîr-i lâzimü't-tevkîrde tâife-i mezbûre ihtiyârlarından Fozi veled-i Cencek ve Korine veled-i Dimo nâm zimmîler muvâcehelerinde üzerilerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp ben mezbûrlar ile mukaddemâ balıkcılık san'atında şerîk olup şirket üzre dükkânlarında bir müddet işlediğimden sonra fesh-i şirket ile beynimizde cereyân iden mu'âmelâtı hesâb idüp şirket-i mezbûreden ve gayrıdan yedimde ve zimmetimde bir akçe ve bir habbe hakları bâkî kalmamağın hâlâ san'at-ı mezkûrede âhar ile şirket olup sûk-ı mezbûrede âhar dükkana geçdiğim ecilden mezbûrân bana bî-vech mu'ârazadan hâlî değildir suâl olunup takrîrleri tahrîr ve bî-vech mu'ârazadan men' olunmaları matlûbumdur didikde gıbbe's-suâl mezbûrân Fozi ve Korine cevâblarında fi'l-vâki' müdde'î-i mezbûr ile mukaddemâ ber-vech-i muharrer şerîk olup ve fesh-i 'akd-i şirket idüp beynimizde cereyân iden mu'âmelâtı hesâb eylediğimizde şirket-i mezbûreden ve gayrıdan müdde'î-i mezbûrın yedinde ve zimmetinde bir akçe ve bir habbe hakkımız bâkî kalmamışdır velâkin mezbûr Toma hirfetimiz ahâli-

si beyninde cârî olan ittifâk ve kânûna muhâlif bizim ile ma'an sâkin olduğı dükkânın âhar dükkâna nakl itmişdir deyü müdde'î-i mezbûrın yedinde ve zimmetinde bi-vechin mine'l-vücûh bir akçe hakları olmayup bî-vech mu'âraza eylediklerini her biri ikrâr itmeleriyle mu'ârazadan men' olundı fî 23 Cumâdelâhire sene 94

Şühûdü'l-hâl

Abdülbaki Ağa bin Hasan, Ali Beşe bin Davud, Hamza Beşe bin Abdullah, Süleyman bin Hasan, el-Hâc Mehmed bin Abdullah, el-Hâc Cafer bin Latif, Mustafa bin Eşref

158 - 1683 (1094) **Galata 130: 85b/1** Tescil işlemi / *Registration*

Galata'daki nalçacı (ayakkabı altına çakılan demir) esnafının ileri gelenlerinden bir grup, yine nalçacıların ileri gelenlerinden Ahmet ile birlikte mahkemeye gelirler. Nalçacı esnafının Galata'daki Büyük Arasta'da loncalarına ait olan bir dükkânları (gedik) vardır. Bu dükkânın hisselerinin bir bölümünün kullanım haklarını elinde bulunduran kişi ölmüştür. Nalçacı esnafı, kalan hisselerin kullanımı için en uygun kişi olarak aralarından Ahmet'i seçtiklerini mahkemeye bildirirler. Nalçacılar, mahkemeden hisselerin Ahmet'e devredildiğini belgeleyen bir hüccet yazılarak Ahmet'e verilmesini isterler. Mahkeme de esnafın istediği hücceti hazırlayıp Ahmet'e verir.

The notables of the nalça (metal piece placed to the sole of a shoe) makers in Galata are in court with Ahmet, a notable of the nalça makers. The nalça makers have a store (gedik) belonging to their guild in Galata's Büyük Arasta. The person who holds the usufruct rights of a portion of the store's shares has died. The nalça makers state that they have chosen Ahmet as the most appropriate person to take over the usufruct rights of the remaining shares. They ask the court to give Ahmet a hujjet documenting the transfer of the shares to him. Issuing the requested hujjet, the court hands it to Ahmet.

Mahrûsa-i Galata ve tevâbi'inde olan na'lçacı tâ'ifesinin kethüdâları Ramazan Çelebi bin Abdullah ve ihtiyârlarından Hüseyin Beşe ibn Yusuf ve İbrahim Çelebi bin Ramazan ve İbrahim Beşe bin Abdullah ve Mehmed Beşe ibn İbrahim nâm kimesneler ve sâirleri bi-esrihim meclis-i şer'-i hatîr-i lâzimü't-tevkîrde yine tâ'ife -i mezbûrenin ihtiyârlarından râfi'u hâzihi'l-vesîka Ahmed bin Şaban nâm kimesne mahzarında her biri ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp hirfetimiz ahâlîsi ihtiyârlarından olmağla mahrûsa-i mezbûre dâhilinde vâki' Büyük Arasta'da olan gedikli dükkânımızda hisse-i ma'lûmeye mutasarrıf olan Usta Ahmed nâm kimesne bi-irâdeti'l-lâhi te'âlâ fevt olmağla zikr olunan gedikden hisse-i ma'lûmeyi hasbe'l-'âde mahlûle ve işbu mezbûr Ahmed bin Şaban beynimizde pîr ve ihtiyâr san'atımızda mahâret ve istikâmeti ma'rûf min külli'l-vücûh elyak ve müstahikk olmağın müteveffâ-yı mezbûrun ilâ vefâtihî mutasarrıf oldığı gediği cümlemizin ittifâkıyla mezbûr Ahmed bin Şaban'a ta'yîn eyledik el-hâletü hâzihî takrîrimiz tahrîr ve tasarrufiyçün kıbel-i şer'den yedine hüccet virilmek murâdımızdır didiklerinde zikr olunan hisseye mu'tâd-ı kadîm üzre mutasarrıf olup âhardan ta'arruz olunmamak içün bu hurûf ketb olundı mezbûr Ahmed bin Şaban yedine i'tâ olundı fi'l-yevmi's-sânî 'aşer min Recebi'l-müreccb li-sene erba'a ve tis'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mustafa Efendi bin eş-Şeyh Ali, Mustafa Efendi bin Şaban, Abdülbaki Efendi bin Yusuf, Hacı Siyavuş bin Abdullah.

159 - 1683 (1094) **Galata 130: 95a/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Yağlıboya esnafından Mustafa, birinci Ali ve Mehmet, padişaha bir dilekçe yazarak nakkaş esnafından olan ikinci Ali'nin geleneklere aykırı olarak (kadîmden olıgelene muhalif) çarşı içinde yağlıboya dükkânı açmak istediğini bildirmişlerdir. Şikâyetçi taraf, daha önce ikinci Ali karşısında mahkemeye çıktıklarını, şahitlerin

yardımıyla davayı kazandıklarını, mahkemeden bu konuda bir de hüccet aldıklarını, ancak ikinci Ali'nin hâlâ dükkân açmaktan vazgeçmediğini ileri sürerek padişahtan bu konuda bir emr-i şerif isterler. Padişah, Galata Kadısı'na gönderdiği emr-i şerif ile ikinci Ali'nin söz konusu hüccete aykırı davranmasının engellenmesini istemektedir.

Paint tradesmen Mustafa, Ali I and Mehmet send a petition to the Sultan to report that engraver (nakkaş) Ali II is trying to open a paint store in the marketin violation of the custom (kadîmden olıgelene muhalif). The complainants had earlier sued Ali II, won their case through witness accounts, and received a hujjet documenting the result of the case. However, Ali II insisted on opening a store, so they asked the Sultan to issue a Sultanic order (emr-i şerif) in their defense. The Sultan hereby sends a Sultanic order to the Judge of Galata asking Ali II be prevented from violating the hujjet in question.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn ve hüccetü'l-hakk ale'l-halk ecma'în vâris-i ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn ve'l-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ Galata kâdısı zîde fezâilehû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki mahrûsa-i mezbûre hâricinde kalafât yerinde yağlı boyacı tâyifesinden dârende-gân-ı fermân-ı hümâyûn Mustafa ve Ali ve Mehmed nâm kimesneler ordu-yı hümâyûnuma arzıhâl idüp bunlar üstâda hıdmet idüp hâm ve usta olmayup başka çıkup bunların san'atlarını hâricden kimesne karışmayup bir vecihle dahl olunmak îcâb itmez iken nakkâş tâyifesinden Ali nâm kimesne kadîmden olıgelene muhâlif dükkân ihdâs itmek murâd itmekle mürâfa'a-i şer'-i şerîf olunup bî-garaz kimesnelerden su'âl olunup görüldükde mezbûr Ali ol vechile müdâhaleden men' olunup cânib-i şer'den ellerine hüccet-i şer'iyye virilmişiken kanâ'at itmeyüp girü ol hüccet-i şer'iyyeye muhâlif nizâ'dan hâlî olmaduğın bildirüp hüccet-i şer'iyyeleri mûcebince amel olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikle-

ri ecilden buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardıklarında husûs-ı mezbûra tamâmen mukayyed ve bu bâbda olan hüccet-i şer'iyyeye nazar idüp göresin i'lâm olunduğı üzre ve ol hüccetin mazmûnı muvâfık-ı şer' olup alâ vechi'l-hasm sâbit ve zâhir olursa ol bâbda muktezâ-yı şer'-i kadîm ve hüccetleri mûcebince amel idüp ve min ba'd şer'-i şerîfe ve hüccet-i şer'iyyeye ve kânûn-ı kadîmden olıgelene ve emr-i hümâyûnuma muhâlif mezbûr Ali'yi müdâhale ve mu'âraza itdirmiyesin kaziyyede medhali olmayanları dahl itdirmeyüp işlemeyenleri vukû'ı üzre yazup bildirüp husûs-ı mezbûr içün tekrâr emr-i şerîfim varmalu eylemiyesin şöyle bilesin alâmet-i şerîfime i'timâd kılasın tahrîren fî evâhiri şehri Rebî'ilevvel sene erba'a ve tis'îne ve elf

Buyuruldı

Sahrâ-yı Edirne

160 - 1683 (1094) Galata 130: 95a/2 Resmi yazışma / *Official correspondence*

Galata'daki fırınında ekmek üretip, elinde bulunan hüccet ve emr-i şerife uygun olarak üretimini Galata'nın çeşitli bölgelerinde satmakta olan bir fırıncı, padişaha bir dilekçe yazmıştır. Bu dilekçeyle, ellerinde hüccet ve emr-i şerif olmadan, üstelik eksik tartıyla ekmek üretip satan kimi fırıncı esnafının kendisine zarar verdiklerini ileri sürmektedir. Dilekçe sahibi, padişahtan ellerinde hüccet ve emr-i şerif olmadan ekmek üretip satanları denetlemesi ve engellemesi için Galata Kadısı'na ferman yazmasını istemiştir. Padişah, bu istek doğrultusunda bir ferman yazıp Galata Kadısı'na göndermiştir.

A baker in Galata, who makes and sells bread in various parts of Galata in accordance with a hujjet and Sultanic order (emr-i şerif) he holds, sends a petition to the Sultan. He claims that some bakers who lack a hujjet or Sultanic order have been making and selling lighter breads, hurting his business. The petitioner thus asks

the Sultan to send an imperial decree (ferman) to the Judge of Galata ordering that those who produce and sell bread without proper documents be investigated and brought in line. The Sultan issues an imperial order in accordance with the petition and sends it to the Judge of Galata.

Sa'âdetlü ve merhametlü sultânım hazretleri sağ olsun

Bu kulları Galata'da Kurşunlı Mahzen kurbünde müceddeden binâ olunan furunda ikişerlik dörderlik hâs etmek ve hâssu'l-hâs francala somun işleyüp kimesneye zararım yoğiken lâkin furun-ı mezkûr iskelebaşında olmağla işlediğim hâssu'l-hâs francala somunı sürülmediği ecilden ve ümmet-i Muhammed'e enfa' olmağla elimizde olan emr-i şerîf ve hüccet-i şer'iyye mûcebince iskelelerimizde ve Galata'da ve Kasım Paşa ve tersâne zindânı ve Hasköy'de ve Beşiktaş'da satup kimesne mâni' olmaya ve ba'zı kimesne koltuk furunlarda bilâ emr-i şerîf ve hilâf-ı şer' narhdan noksân francala somunı işleyüp bu kulunuza bu husûsda her tarafdan kesâd ve gadr vâki' olduğı ecilden merâhim-i aliyyeden ricâ olunup hâlen Galata'da fazîletlü efendiye hitâben bu kulları zikr olunan yerlerde etmek satup ve bilâ fermân ve hüccet işleyenleri teftîş-i tefahhus idüp sa'âdetlü sultânım zararımız def'iyçün arz eyleye deyü fermân-ı şerîf sadaka ve ihsân buyurıla bâkî fermân sa'âdetlü sultânımındır

Galata nâ'ibi efendi furun-ı mezkûrun Galata'da ve Beşiktaş'da ve Kasımpaşa'da ve tersâne zindânı kurbünde ve Hasköy'de olan iskemlelerinde furuht itdirilüp âhardan bir ferd dahil ve mâni' olmayalar

Fî 6 Cumâdelûlâ sene [10]94

161 - 1689 (1100) **Galata 145: 8a/4** Dava / *Adjudication*

Hacı Ahmet beratla hamalların kethüdalığına tayin olunmuştur. Bir adaşı da daha önce hamal kethüdası olup hâlâ aynı işi yü-

rütmektedir. Hacı Ahmet, elindeki beratı mahkemeye sunarak kendisine hüccet verilmesini ve ikinci Ahmet'in bu işten alıkonmasını ister. Sunulan berat, mahkemece kabul edildikten sonra ikinci Ahmet'e bu görevi bırakması söylenir. Son olarak da Hacı Ahmet'in görevi yapması için bu hüccet düzenlenir.

Hacı Ahmet is appointed as the steward (kethüda) of the porters with an imperial appointment (berat). Another Ahmet, who used to be the steward of the porters, continues to act as the steward. Hacı Ahmet, presenting to the court his imperial appointment, asks for a hujjet and demands that the second Ahmet be prevented from working as the steward. Accepting the imperial appointment, the court forbids the second Ahmet to do this job. Finally, it prepares this hujjet to enable Hacı Ahmet to perform his job.

Mahrûsa-i Galata'da sâkin işbu sâhibü'l-kitâb el-Hâc Ahmed bin Hasan nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîfde mukaddemâ mahrûsa-i mezbûrede hammâl tâ'ifesinin kethüdâları olan diğer el-Hâc Ahmed bin Abdullah nâm kimesne mahzarında ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp merkûm diğer Ahmed zikr olunan hammâl kethüdâlığından azl olunup ve ben işbu yedimde olan berât-ı şerîf-i âlî-şân ve hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûn nâtık oldığı üzre yine tâ'ife -i mezbûre üzerlerine hammâl kethüdâsı nasb ve ta'yîn olundığım cihetle hâlâ mezbûr diğer el-Hâc Ahmed'den su'âl olunup zikr olunan kethüdâlıkdan kasr-ı yedine tenbîh ve sâlifü'z-zikr kethüdâlığı ber-mûceb-i berât-ı şerîf-i meserret-karîn ve hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûn [silik] mazmûn-ı şerîfleri üzre zabtım içün kıbel-i [şer'-i] şerîf-i enverden hüccet-i şer'iyye virilmek matlûbumdur deyü mazmûnları min külli'l-vücûh takrîr-i meşrûhunı nâtık ve hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûn ile müzeyyen bir kıt'a berât-ı şerîf-i âlî-şân ısdâr ve ibrâz eyledikde ba'de'n-nazar ve'l-kırâ'et ve'l-istintâk ve akîbü'l-ikrâr ber-mûceb-i hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûn ve berât-ı şerîf-i meserret-nümûn zikr olunan kethüdâlıkdan kasr-ı yedine mezbûr diğer el-Hâc Ahmed'e tenbîh olunup eslâfı tasarruf idegeldüği vech üzre zabt ve tasarrufiyçün işbu vesîka-i enîka

li-ecli't-tevsîk bâ't-taleb [ketb] olundı fi'l-yevmi's-sâlis 'aşer min Recebi'l-ferd sene 1100

Şühûdü'l-hâl

[silik] Mustafa Ağa, Durmuş Ağa bin Şahbaz, Yûsuf Çavuş el-mübâşir, Mehmed Çelebi bin Ali.

162 - 1689 (1100) **Galata 145: 14b/3** Tescil işlemi / *Registration*

Ahmet isimli kişi elinde bulunan berat ve hüccete dayalı olarak hamalbaşılık görevini yürütmesine karşın hamallık sanatından anlamamaktadır (sanat-ı hammaliyeye gayr-ı ârif). Bu nedenle yine Ahmet isimli diğer bir hamal, hamalbaşı Ahmet'in haline üzülerek kendisine 500 kuruş hibe eder. Birinci Ahmet bu hibeye karşılık, yaptığı hamalbaşılık görevinden ayrılır. İkinci Ahmet de verdiği 500 kuruşu hibe ettiğini ve bu paraya ilişkin bir davası olmadığını belirterek sicile kaydettirir.

Ahmet I acts as the steward of porters on account of a hujjet and imperial appointment (berat), yet, he is not an expert in the art of portering (sanat-ı hammaliyeye gayr-ı ârif). Taking pity on him, Ahmet II, another porter, gives him 500 kuruş. As a result of this donation, Ahmet I forsakes the steward position. The court registers that the 500 kuruş is a donation and that Ahmet II has no issues regarding the sum.

Mahrûse-i Galata'da berât-ı sultânî ile hammâlbaşı olan el-Hâc Ahmed bin Hasan nâm kimesne meclis-i şer'de bundan akdem işbu yine mahrûse-i mezbûrede hammâl olan sâhib-i hâze'l-kitâb diğer el-Hâc Ahmed bin Abdullah nâm kimesne mahzarında bitav'ihi ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp ben yedimde olan berât-ı şerîf ve hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûn ve hüccet-i şer'iyye mûcebince mahrûsa-i mezbûre ve tevâbi'inde vâki' hammâl tâ'ifesi üzerlerine hammâlbaşı nasb ve ta'yîn olunmuşidim lâkin tâ'ife -i mezbûrenin umûrlarına gayr-ı vâkıf ve san'at-ı hammâliyeye

gayr-ı ârif olup ve mezbûr diğer el-Hâc Ahmed hâlime merhameten bana beş yüz guruş hibe ve temlîk ve teslîm idüp ben dahi meclis-i hibede ittihâb ve temellük ve tesellüm ve kabûl ve kazb idüp mesârifime sarfla ba'de'l-istihlâk zikr olunan hammâlbaşılığı hüsn-i ihtiyârım ile mezbûr diğer el-Hâc Ahmed'e ferâgat ve ba'de'l-yevm hammâl-başılıkdan kasr-ı yed eyledim didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mezbûr diğer el-Hâc Ahmed dahi meclis-i mezbûrda mezbûr el-Hâc Ahmed mahzarında takrîr-i kelâm ve bast-ı merâm idüp ben dahi mezbûr el-Hâc Ahmed'e hibe ve temlîk ve teslîm eylediğim meblâğ-ı mezbûr beş yüz guruşa müte'allika âmme-i da'vâdan mezbûr el-Hâc Ahmed'in zimmetini ibrâ-i âmm kâtı'u'n-nizâ'la ibrâ ve iskât eyledim didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâlis ve'l-'işrîn min Recebi'l-ferd sene 1100

Şühûdü'l-hâl

El-Hâc Ahmed bin Musâ, Hasan Çelebi bin Mustafa, el-Hâc Ahmed bin el-Hâc [silik], Mehmed Çelebi bin Derviş, es-Seyyid el-Hâc Mehmed bin Mehmed.

163 - 1689 (1100) **Galata 145: 15b/3** Tescil işlemi / *Registration*

Galata balıkçı kethüdaları, balık avlama yerlerinden balık alınması konusunda daha önce aralarında anlaştıklarını, fakat kimi kişilerin bu anlaşmaya aykırı olarak fazla miktarda balık aldıklarını söylerler. Kethüdalar şimdi bu sözleşmelerini yenileyerek, dükkân başına dört kayık ile gelinerek balık alınmasını ve tekalif vergilerini herkesin aldığı balık miktarına göre ödemesini karara bağlarlar. Sonuç olarak bu sözleşmeler sicile kaydedilir.

The stewards of fishermen in Galata state that the fishermen have reached an agreement regarding fishing amounts in designated fishing areas. Yet, contrary to the agreement, some fishermen have been exceeding the limit. Now, the stewards want to

renew the agreement so that each store will send 4 boats to sea and pay taxes according to their catch. The court registers the new agreement.

Mahrûse-i Galata'da balıkçı tâ'ifesinden işbu ashâbü's-sifr kethüdâları olan Vasil veled-i Çabova nâm zimmî ile Morkol veled-i Mayer ve Tanaş veled-i Yakı ve Sava veled-i Braşlova ve Anton veled-i İnla ve Sava veled-i Kurt ve Lefter veled-i Anaştaş ve Kurt veled-i Yili ve Simon veled-i Hırşova nâm zimmîler meclis-i şer'de her biri takrîr-i kelâm ve bast-ı merâm idüp biz cümlemiz bu âna değin Karadeniz boğazından berü Rumili ve Anadolu câniblerinde vâki' olan dalyanlar ve sayd-gâhlarda Üsküdar Tuzla ve [...] Adalar ve sâ'ir sayd ü şikâr olunan balıklar üzerinde sûkumuz ahâlisi ile kayıklarımız ile kaç nefer kimesne bulunursa bir dükkân mutasarrıf olan bir hisse iki dükkân mutasarrıf olan iki hisse alup vâki' tekâlifi dahi bu minvâl üzre edâ idüp beynimizde müsâvât üzre intikâl ve [...] ider idik bir müddetden berü de'b-i kadîm ve âdet-i müstemirremize muhâlif bazılarımız kayıklarımıza ziyâde itmekle vech-i mahkî üzre nizâm-ı intizâmımıza halel ve kesbimize kesâd târî olmağla ba'de'l-yevm her birimiz bir dükkân içün ancak dört kayık isti'mâl idüp ve zikr olunan sayd-gâh ve dalyanların cem'ine balık sayd olundukda üzerine her birimiz dükkân başına dörder kayık ile hâzır olup min-ba'd ziyâde kayık ile hâzır olmayup vâki' tekâlifi dahi dükkân başına tevzî' idüp her birimiz âhara min-ba'd zulm ve ta'addî itmemek üzre kavl ve ittifâk eyledik min-ba'd içimizden birimiz ittifâkımıza muhâlefet idüp ve dükkânında dört kayıkdan ziyâde isti'mâl iderse şer'le hakkından geline didiklerinde mâ-hüve'l-vâki' li-ecli't-tevsîk bi'l-ibtigâ ketb ü terkîm olundı fi'l-yevmi's-sâlis ve'l-ışrîn min-şehr-i Recebi'l-ferd li-sene mi'e ve elf

Şühûdü'l-hâl

Ahmed Beşe ibn Mehmed, Ahmed bin Kâsım, Cafer bin Hasan, Resul Efendi ibn Musalli, Hamza Beşe ibn Abdülgani, Ahmed Beşe ibn Mustafa, es-Seyyid Ali bin İbrâhim.

164 - 1689 (1100) **Galata 145: 35a/2** Tescil işlemi / *Registration*

Galata'dan bir grup fırıncı, Kasımpaşa'dan bir grup fırıncı ile birlikte mahkemeye gelir. Galatalı fırıncılar, kendi fırınlarında Kasımpaşa'daki fırıncıların ürettikleri ekmekle aynı ayarda ekmek üretildiğini söylerler. Ancak Galatalı fırıncılar, kendi fırınlarında üretilen ekmeğin kendilerine bağlı bazı satıcılar tarafından Kasımpaşa'daki çarşılarda satıldığını kabul ettiklerini sözlerine eklerler. Galatalı fırıncılar, söz konusu satıcıları bu bölgede satış yapmamaları konusunda uyardıklarını da belirtirler. Bu uyarılarının dikkate alınmaması durumunda, Galatalı fırıncılar söz konusu satıcılara mahkemece verilecek cezayı kabul edeceklerdir. Tarafların onayıyla hüküm sicile kaydedilir.

Some bakers in Galata go to court with the bakers in Kasımpaşa. The bakers of Galata state that they produce bread of equal quality to that produced in Kasımpaşa's bakeries. Admitting that some of their sellers have been selling their bread in Kasımpaşa markets, the Galata bakers state that they warned the bread sellers not to sell bread in Kasımpaşa. The Galata bakers aggree to have the sellers penalized by the court if they ignore the warning. With the approval of the two sides, the court registers the agreement.

Mahmiyye-i Galata'da Hasan Ağa fırınının ustası olan el-Hâc Mehmed bin el-Hâc İbrahim ve Azapkapusı fırınının ustası Aslan veled-i Evanos ve Semercioğlu fırınının ustası olan Nakos veled-i Agop ve Karaköy fırınının ustası olan Markar veled-i Simak ve Arap Çarşusı fırınının ustası olan Arakil veled-i Merak nâm Ermeniler meclis-i şer'de mahmiyye-i mezbûre hâricinde ve kasaba-i Kasımpaşa'da ve Yağhâne fırını ustası olan Evanos veled-i Aslan ve Kulaksız fırınının ustası olan Darak veled-i Erzican ve Başhâne fırınının ustası olan Kasbar veled-i Hamon ve Dedeler fırını ustası olan Eronin veled-i Erihan nâm Ermeniler muvâcehelerinde

her biri ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp bundan akdem bizim fırınlarımızın etmek beyyâ'ları kasaba-i mezbûre esvâkında ve merkûmun fırınları kıvâmına tekne ile etmek getürüp dördi bir paraya etmek füruht iderler idi el-hâletü hâzihi biz beyyâ'larımızı cümlemiz ber-vech-i muharrer kasaba-i mezbûre esvâkında ve merkûmun fırınları kıvâmında dördi bir paraya etmek bey' itmemek üzre tenbîh ve ber-vech-i muharrer ittifâk ve ittihâd eyledik eğer ba'de'l-yevm bizim fırınlarınızın etmek beyyâ'ları kasaba-i mezbûre esvâkında dördi bir paraya etmek bey' iderse ta'zîre mustahakk olsunlar deyü ta'ahhüd ve ittifâk eylediklerinde mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sânî min Şa'bâni'l-mu'azzam sene 1100

Şühûdü'l-hâl

Ahmed Beşe ibn Hasan, Hamza Beşe ibn Abdülganî, Mustafa Beşe Eşref, Cafer bin Hasan, İsmail Çelebi ibn Abdullah.

165 - 1689 (1100) **Galata 145: 38b/1** Dava / *Adjudication*

Tarçın, mahleb gibi baharatların satın alınması, çıkarılmış olan fermana göre, yalnızca Ramazan'ın kethüda olduğu Yeni Çarşı tarafından yapılmaktadır. Ramazan, elinde 11 kantar mahleb bulunduğu gerekçesiyle Mehmet'i bu fermana dayanarak dava eder. Mehmet, elinde söylendiği kadar mahleb bulunduğunu kabul eder. Mahkeme de Mehmet'in elindeki mahlebi kethüda Ramazan'a teslim etmesine karar verir.

By an imperial order, the sale of spices such as cinnamon and mahaleb has been limited to Yeni Çarşı, whose steward is Ramazan. Based on this imperial order, Ramazan sues Mehmet, on the ground that he has in his possession 11 kantar (1 kantar= 56.452 kg) of mahaleb. Mehmet admits that he has that much mahaleb. The court tells Mehmet to hand the mahaleb over to steward Ramazan.

Mahmiyye-i İstanbul'da Yeni Çarşı'nın kethüdâsı olan işbu râfi'ü'r-rakîm el-Hâc Ramazân bin Hasan nâm kimesne meclis-i şer'-i hatîr-i lâzimü't-tevkîrde Mehmed bin Abdülaziz nâm kimesne mahzarında üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp mezbûr Mehmed bize mahsûs olan metâ'dan mahleb ta'bîr olunur bahâr dahi on bir kantar bahâr iştirâ idüp ve ber-vech-i muharrer mahleb ve ceviz ve tarçın ve sâ'ir bahârlar bize mahsûs olup biz iştirâ ide-gelüp eğer âhar iştirâ idüp yedinde bulduğumuza yedinden ahz etmek içün yedimizde fermân-ı şerîf-i âlî-şân dahi olmağla hâlâ mezbûrun iştirâ eylediği on bir kantar mahlebi bâ-emr-i fermân-i şerîf ısdâr ve mezbûr muvâcehesinde feth ve kırâ'et ve isrü'l-istintâk mezbûr Mehmed cevâbında fi'l-hakîka ber-vech-i muharrer on bir kantar mahleb iştirâ idüp ve hâlâ yedinde oldığını mukırr ve mu'terif olmağın mûcebiyle sâlifü'z-zikr mahlebi bâ-fermân-ı âlî kethüdâ-i mezbûra teslîme merkûm Mehmed'e tenbîh birle mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sânî min şehri Ramazâni'l-mübârek sene 1100

Şühûdü'l-hâl

Ahmed Beşe ibn Mustafa, Hamza Beşe ibn Abdülganî, Cafer bin Hasan, İsmail bin Abdullah.

166 - 1689 (1100) **Galata 145: 65a/2** Tescil işlemi / *Registration*

Defterdar Fırını'nda tezgâhtar olan Aleksan'ın vekili ve kardeşi olan Garez, navlcı (gemiyle yük taşıyan) taifesinin vekili olan Hasan ile mahkemeye gelir. Daha önce Aleksan, navlcı taifesinin vekili Hasan'dan bir miktar buğday, odun, sekiz adet at ve kimi ekmekçi aletlerini 80.000 akçeye satın almıştır. Ancak ödeme hâlâ yapılmamıştır. İki vekil Garez ile Hasan bu satışı karşılıklı olarak feshederler.

Garez, the legal agent and brother of Aleksan, a salesman in the Defterdar Bakery, go to court with the legal agent of the navlcı (shipping) guild, Hasan. Aleksan had bought some wheat, wood,

8 horses and some bakery gear from Hasan for 80,000 akçe. However, he never paid for these items. The two legal agents agree to annul the sale.

Mahrûsa-i Galata dâhilinde Sultan Bayezid Mahallesi'nde vâki Defterdâr Fırını dimekle ma'rûf fırının destgâhdârı olan Aleksan veled-i Kirkor nam Ermeni tarafından husûs-ı câi'z-zikri ikrâra vekîl olup Hasan bin Hüseyin ve Abdünnebi bin Mehmed nam kimesneler şehâdetleriyle mahzar-ı hasm-ı münekker-i şer'îde vekâleti sâbite olan li-ebeveyn karındaşı Garez nam Ermeni mahfel-i şer'de navlcı tâifesinden olup kendi tarafından asîl ve sâir mahsûrü'l-esâmî navlcı tâifelerinden husûs-ı âti'l-beyânı tasdîke sâbitü'l-vekâle vekîlleri olan işbu sâhibü'l-kitâb Hasan Beşe ibn Mevlüd nam kimesne mahzarında bi'l-vekâle ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp karındaşım müvekkil-i merkûmun zikri mürûr iden Defterdâr Fırını içinde mevcûd bin iki yüz keyl buğdayı sekizer re's değirmen bârgiri ve yüz elli çeki odun ve sâir fırun-ı mezkûrda etmekçi tâifesine mahsûs olan âlât-ı lâzımeyi safka-i vâhide ile vekîl-i merkûm Hasan Beşe ile müvekillûn-ı mezbûrûn yedlerinden seksen bin akçeye iştirâ ve tesellüm ve semen-i mezkûr dahi zimmetinde bâkî kalmışidi el-hâletü hâzihî beynlerinde cârî olan akd-i mezkûrı bi't-terâzî fesh ve ikâle itmekle zikrleri mürûr iden buğday ve bârgir ve odun ve sâir âlât-ı lâzime vekîl-i merkûm Hasan Beşe ile müvekkilûn-ı mezbûrûnundur min ba'd alâka ve medhalim yokdur didikte gıbbe't-tasdîkü'l-mu'teber mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sânî min Zilka'deti'ş-şerîfe sene 1100

Şühûd

İmamzâde Mustafa, Ahmed Efendi ibn Mehmed, Abdünnebi Çelebi bin Şaban, Ahmed Beşe bin Mustafa.

167 - 1689 (1100) **Galata 145: 75a/1** Dava / *Adjudication*

Tophane ve Kasımpaşa'daki kimi baharatçılar (attarlar) mahkemeye gelirler. Lonca üyeleri, her yıl ödemek zorunda oldukları

tekalif-i sultaniye vergisini, kethüdaları olan Mehmet'in normalden fazla topladığı gerekçesiyle onu kethüdalık görevinden uzaklaştırmak isterler. Mahkeme, yaptığı keşif sonucunda ve davalı Mehmet'in itirafını da göz önünde bulundurarak, Mehmet'i görevinden uzaklaştırır.

A group of spice traders (attar) in Tophane and Kasımpaşa go to court. Guild members accuse their steward (kethüda) Mehmet of overcollecting the imperial tax (tekalif-i sultaniye) that they are obliged to pay annually. They want Mehmet to be recalled. Following an investigation and considering Mehmet's confession, the court fires Mehmet from his job.

Mahrûsa-i Galata ve tevâbi'i olan kasaba-i Tophâne'de ve kasaba-i Kasımpaşa'da sâkin olan attâr tâifesinden işbu ashâbü'l-kitâb İsmail Çelebi ibn Hasan ve el-Hâc İbrahim bin el-Hâc Hüseyin ve İbrahim Beşe ibn İbrahim ve el-Hâc Mustafa ibn Abdullah ve Ivaz Beşe ibn Abdullah ve Mahmud Beşe ibn Mehmed ve Hüseyin ibn Hasan ve Mustafa bin Hüseyin ve Mustafa bin Mehmed ve Ahmed Çelebi ibn Şaban ve Ahmed Çelebi ibn Halil ve Ali Bey ibn Derviş ve Nasuh Beşe ibn Abdullah ve el-Hâc Hüseyin bin Abdi nam kimesneler ve sâirleri mahfil-i şer'de kethüdâları olan Mehmed Çelebi ibn el-Hâc Mehmed nam kimesne mahzarında her biri üzerine takrîr-i davâ idüp mezbûr Mehmed Çelebi mukaddemâ cümlemizin ihtiyârları ve ma'rifet-i şer'le tâife-i mezbûre üzerlerine kethüdâ nasb ve tayîn olunmuşidi lâkin mezbûr Mehmed Çelebi beher sene vârid olan tekâlif-i sultâniyeyi cem' eyledikde tâife-i mezbûreden taraf-ı mîrîden matlûb olan malından ziyâde akçe cem' itmekle tâife-i mezbûreye zulm ve cevr üzre oldığı zâhir ve muhakkak ve mukarrer olmağın el-ân yine cümlemizin re'yleri ve talebleri ve ma'rifet-i şer'-i şerîf ile mezbûr Mehmed kethüdâlıkdan ihrâc olunup ba'de'l-yevm tâife-i mezbûrenin umûr ve masâlihine müdâhale itmemek üzre taraf-ı şer'den mezbûra tenbîh olunmak matlûbumuzdur didiklerinde gıbbe'l-istikşâf ve akîbü'l-ikrâr mûcebiyle hâkim-i mevkî'-i e'ale'l-kitâb dahi mezbûr Meh-

med Çelebi'yi tâife-i mezbûre talebleriyle kethüdâlıktan ba'de'l-ihrâc min ba'd tâife-i mezbûrenin umûr ve mesâlihine müdâhale itmemek üzre mezkûr Mehmed Çelebi'ye tenbîh olunup mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi't-tâsi 'aşer min Zilka'deti'şşerîfe sene 1100

Şühûd

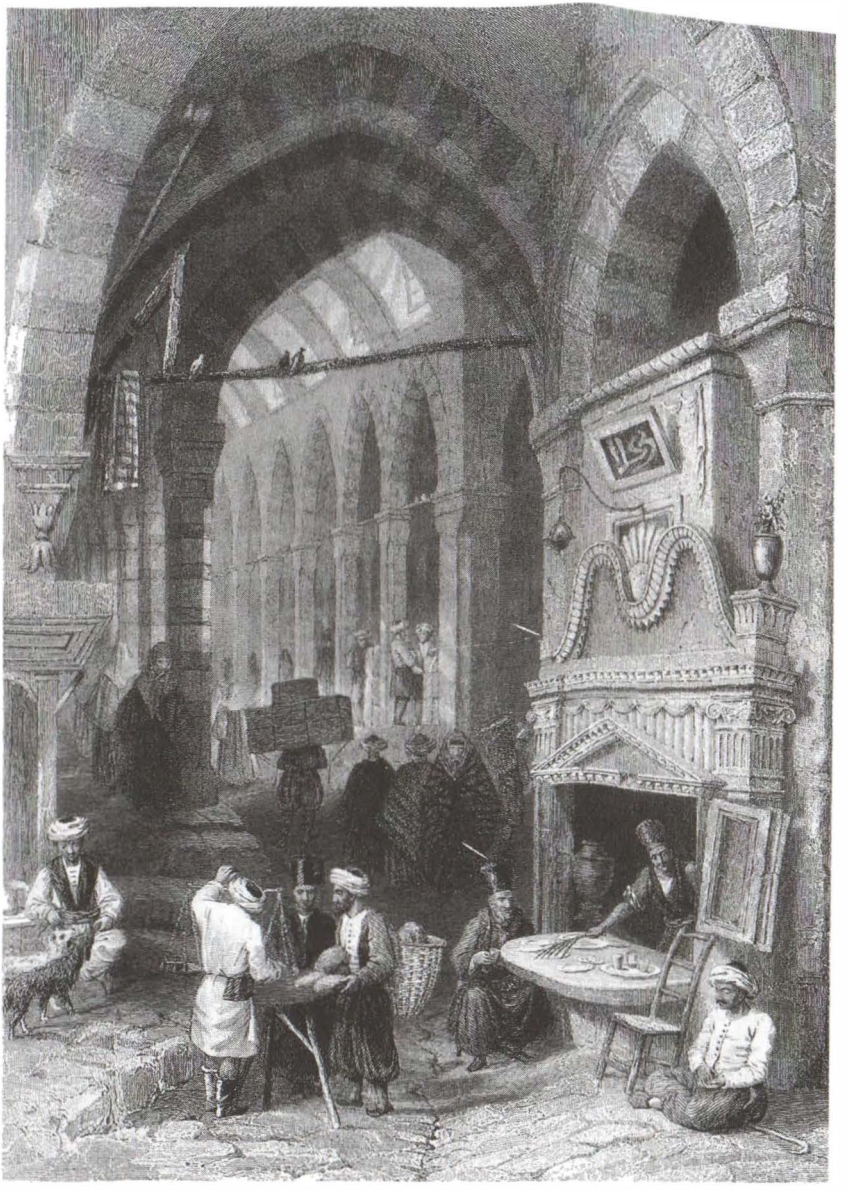
Ahmed Beşe ibn ser-bölük, Hamza Beşe ibn Abdülgani, İsmail Çelebi ibn muhzır, Mustafa Çelebi ibn şeyh.

168 - 1689 (1100) Galata **145: 77b/2** Tescil işlemi / *Registration*

Baharatçı (attar) esnafı, kendilerinden tekalif-i sultaniye vergisini gereğinden fazla miktarda alan Mehmet'i kethüdalıktan çıkardıklarını söylerler. Söz konusu esnaf, Mehmet'in yerine Osman'ı yeni kethüda olarak tayin ettiklerini mahkemeye onaylatırlar.

The spice traders recall their steward (kethüda) Mehmet, who has been overcollecting the imperial tax (tekalif-i sultaniye). They then have the court register that they are appointing Osman as their new steward.

Nefs-i mahrûsa-i Galata ve tevâbi'i olan Kasaba-i Tophâne ve Kasaba-i Kasımpaşa'da sâkinîn olan attâr tâifesinden el-Hâc İbrahim bin Abdullah Ağa ve Hüseyin bin İbrahim ve el-Hâc Mustafa bin Abdullah ve Ivaz Beşe ibn Abdullah ve Mehmed Beşe ibn Mehmed ve Hüseyin bin Hasan ve Mustafa bin Mehmed ve Ahmed Çelebi ibn Şaban ve sâirleri mahfil-i şer'-i enverde işbu râfi'ü'l-kitâb İsmail Beşe bin Hasan nam kimesne mahzarında her biri takrîr-i kelâm idüp mukaddemâ cümlemizin ihtiyârları ve ma'rifet-i şer'le işbu hâzır bi'l-meclis Mehmed Çelebi ibn el-Hâc Mehmed nam kimesne tâife-i mezbûre üzerlerine kethüdâ nasb ve tayin olunmuşidi lâkin mezbûr Mehmed be-her sene vârid olan tekâlif-i sultâniyeyi cem' ve tahsîl eyledikde tâife-i mezbûreden taraf-ı mîrîden matlûb olan mâldan ziyâde akçeyi almağın tâife-i

W. H. Bartlett'in kaleminden 19. yüzyıl başlarında Kapalıçarşı.

Engraving of Istanbul's Grand Bazaar in the early nineteenth century, by W. H. Bartlett.

mezbûreye zulm ve cevr üzre oldığı zâhir ve mukarrer olmağın el-ân yine cümlemizin re'yleriyle ve talebleriyle ve marifet-i şer'le mezbûr Mehmed Çelebi kethüdâlıktan ihrâc olunup ve yerine her vechile müstakîm ve dindâr ve cümlemizin muhtârı olan mezkûr İsmail tâife-i mezbûre üzerlerine kethüdâ nasb ve ihtiyâr olunup kezâlik muhtârlarımız işbu hâzır bi'l-meclis Osman ibn Abdülehad nam kimesne dahi yine tâife-i mezbûre üzerlerine yiğitbaşı nasb olundı didikde yiğitbaşılığı kabûl ve hidemât-ı lâzımesini kemâ yenbağî ikâmete müte'ahhid olmağın mâ-hüve'l-vâki bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâmin 'aşer min Zilkadeti'ş-şerîfe sene 1100

Şühûd

Ahmed Beşe [bin] Mustafa, Hamza bin Abdullah, İsmali ibn Abdi, Cafer bin [boş].

169 - 1689 (1100) Galata **145: 82a/1** Tescil işlemi / *Registration*

Beşiktaş'taki kadifeciler esnafından bazı kişiler Mehmet ile birlikte mahkemeye gelirler. Mehmet 4 yıldır esnafın sürsat vergisini toplamaya görevlidir. Mehmet, bu süre içerisinde kendi cebinden 76 kuruş ödediğini belirterek esnafın bu masrafını karşılamasını ister. Esnaf ise, bu parayı ödemeyi reddeder. Aracıların yardımıyla taraflar 30 kuruşta anlaşarak sulh yaparlar. Şimdi taraflar mahkemede bu sulhu tescil ettirirler.

A group of velvet tradesmen from Beşiktaş go to court with Mehmet. For the last four years, Mehmet has been assigned to collect the sürsat tax (compulsory deduction) from the tradesmen. Mehmet claims that within this period he paid 76 kuruş out of his pocket on behalf of these tradesmen. Now he wants the velvet tradesmen to reimburse him. However, the tradesmen refuse to pay the sum. Upon mediation, the parties agree on a reimbursement of 30 kuruş. The court registers this amicable settlement.

Mahmiyye-i Galata muzâfâtından Kasaba-i Beşiktaş'da kadifeciler hirfeti ahâlisinden el-Hâc Mehmed bin Yusuf nam ve el-Hâc Hüseyin bin Mustafa ve el-Hâc Mehmed bin İbrahim ve Abdullah Çelebi ibn Yusuf ve Mustafa bin Abdullah ve İbrahim Çelebi bin el-Hâc Mustafa ve Ali bin Ali ve sâirleri bâ-cem'ihim meclis-i şer'-i hatîr-i lâzıme yine tâife-i mezbûreden işbu râfi'ü'l-vesîka Mehmed bin Ali nam kimesne mahzarında her biri ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp mezbûr Mehmed bundan akdem ben sizin emriniz ile üzerinize edâsı lâzım gelen ordu ve sûrsâtınız mukâbelesinde bin doksan altı senesinden târih-i kitâba gelince cem'a memûr olan malımdan bi'd-defe'ât yetmiş altı guruş ve üç rubu' guruş edâ ve teslîm eyledim deyü meblağ-ı mezbûrı bizden taleb ve davâ eylediğinde biz dahi ba'de'l-inkâr beynimizde münâza'ât-ı kesîre ve muhâsamât-ı şedîde vâki' olmuşidi el-hâletü hâzihî beynimize muslihûn tavassut idüp meblağ-ı mezbûrdan bizi merkûm Mehmed Çelebi ile otuz kıt'a esedî guruş üzerine sulh eylediklerinde biz dahi sulh-i mezbûrı ber-vech-i muharrer kabûl ve bedel-i sulh-i mezbûr otuz guruş mezbûr Mehmed zimmetimizde lâzimü'l-edâ deynimizdir didiklerinde gıbbe't-tasdîkü'ş-şer'î mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi't-tâsi ve'l-'işrîn min şehri Zilka'deti'ş-şerîfe li-sene mi'e ve elf

Şühûd

Fahrü'l-emâcid Mehmed Ağa kethüdâ-yı efendi, İbrahim Efendi ibn nâyib, Hüseyin Beşe çukadâr, İbrahim Beşe ibn Hasan.

170 - 1689 (1101) Galata 145: 96a/1 Dava / *Adjudication*

Galata'da Kürkçü Kapısı civarındaki abacı taifesinden bir grup gayrimüslim, kebeci taifesinden olan bir grup gayrimüslim ile mahkemeye gelirler. Davacı taraf olan abacı grubu, kebecilerin kendilerine bağlı olduklarını ve dolayısıyla her yıl ödemekle yükümlü oldukları sürsat ve diğer vergileri kendilerine ödediklerini belirtirler. Ancak kebeciler, abacı grubuna bu seneki sürsat vergisi-

ni vermemişlerdir. Mahkeme kebecilere görüşlerini sorar. Kebeciler, vergi konusunda abacılara bağlı olduklarını kabul etmekle birlikte bu sene henüz dükkânlarını açıp satışa başlamadıklarını söylerler. Bunun üzerine mahkeme, bir görevliyi kebecilerin dükkânlarını incelemekle görevlendirir. Görevli, kebecilerin dükkânlarının açık olduğunu ve alışveriş yaptıklarını mahkemeye bildirir. Ardından mahkeme kebecilere, ödemekle yükümlü oldukları sürsat ve diğer vergileri abacı taifesine vermelerini söyler. Sonuç olarak davacı abacılar mahkemeyi kazanırlar.

A group of non-Muslim aba (coarse woolen cloth) makers from the Kürkçü Kapısı district of Galata go to court against a group of non-Muslim kebe (short felt jacket) makers. The plaintiffs, aba makers, state that they have been in charge of collecting the extraordinary (avarız) taxes and other taxes of the kebe makers. However, this year the kebe makers have failed to pay their annual compulsory deduction (sürsat). The court asks the kebe makers for their opinion. The kebe makers accept that they are liable to pay their taxes to the aba makers. They add, however, that they have not yet opened their stores and resumed their sales. Upon this statement, the court assigns an officer to examine the stores of the kebe makers. The officer reports that the stores of the kebe makers are already in business. Upon this report, the court orders the kebe makers to pay their extraordinary taxes and other taxes to the aba makers.

Mahrûsa-i Galata hısnı ebvâbından Kürkci Kapusı hâricinde kâin sûkda abacı tâifesinden işbu ashâbü'r-rakîm tâife-i mezbûre yiğitbaşısı Preşkova veled-i Kostantin ile ihtiyârlarından Lazari veled-i Aleksi ve Nikola veled-i Todori ve Anastaş veled-i Kostantin ve Dordoy veled-i Yani ve Penapot veled-i Yandali ve Loiz veled-i Dimitri ve Basya veled-i Katar ve sâirleri mahfil-i şer'de yine mahmiyye-i mezbûrede Balıkpazarı kapusı hâricinde kebeciler tâifesinden Penapot veled-i Yorgi ve Hristo veled-i Yani ve Yafi veled-i Dimo ve Vasil veled-i Dimitri ve İsteryo veled-i Yorgi ve Ri-

zo veled-i Kosta ve Aleksi veled-i Andole ve Duka veled-i Yorgi ve Andriye veled-i Penapot ve Aci Zahri ve Zağrali Dimo ve Yorgi veled-i Duka nam zimmîler muvâcehelerenide her biri üzerlerine davâ ve takrîr-i kelâm idüp mahrûsa-i mezbûrede kâr u kesb üzre olan kebeci tâifesi abacıyan tâifesine yamak olmağla her sene mahrûsa-i mezbûrede vâki olan sürsât ve sâir tekâlîfi tahammüllerine göre bize imdâd ide gelmişler iken bu sene vâki' olan sürsât teklifi ile tâlib oldığımızda mezbûrûn tâife-i mezbûreden dahi mu'tâdı kadîm üzre tahammüllerine göre imdâd taleb eylediğimizde imtinâ' iderler suâl olunup mu'tâdı kadîm üzre sürsât akçesine imdâd itmelerine tenbîh olunmak matlûbumuzdur didiklerinde gıbbe's-suâl tâife-i mezbûr cevâblarında fi'l-vâki' biz tâife-i mezbûreye yamak olmağla bu âna gelince vâki' olan sürsât ve sâir tekâlifi mezbûrlar ile tahammülümüze göre vire gelmişidik ve lâkin bu sene sürsât teklîf zuhûrundan sonra gelüp el-ân dahi dükkanlarımıza oturup bey' ü şirâya mübâşeret eylemedik didiklerinde hakîkat-i hâl mütebeyyin olmağiçün savb-ı şer'den mevlânâ Mustafa Efendi bin Mehmed irsâl olunup ol dahi tâife-i mezbûrenin dükkanlarına varup tefahhus eyledikde fi'l-hakîka zimmîyûn kebeci tâifesinin dükkanları ve içlerinde kebe bey' idüp kâr ü kesb üzre oldıklarını mu'âyene ve müşâhede eyledikde vâki'ü'l-hâli mevlânâ-yı mezbûr mahallinde tahrîr ve ba'dehû ma'an irsâl olunan Muhzır Süleyman ibn Abdullah ile meclis-i şer'a gelüp alâ vukû'ihî inhâ ve i'lâm itmeğin vâki' olan sürsât ve sâir tekâlîf-i sultânîde yamakları oldukları abacı tâifesine tahammüllerine göre imdâd itmek üzre mezbûrûn kebeci tâifesine tenbîh olunup mâhüve'l-vâki bi't-taleb ketb olundı tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi' min Muharremi'l-haram li-sene ihdâ mi'e ve elf

Şühûd

Abdülbaki Efendi ibn Yusuf, Mustafa Efendi ibn Şeyh Ali, Mehmed Çelebi ibn Ahmed, Mustafa Çelebi ibn Mehmed.

171 - 1689 (1101) **Galata 145: 99a/3** Tescil işlemi / *Registration*

Galata çevresindeki ekmekçi (habbaz) taifesinden bazı kişiler, uncu taifesinden bir grupla birlikte mahkemeye gelirler. Ekmekçi taifesi, uncu taifesinin kendilerine bağlı olduklarını ileri sürerek, geçen senenin sürsat ve imdadiye vergilerini uncu taifesinden istemişlerdir. Ancak uncu taifesi bu vergileri vermemiştir. Şimdi iki lonca aralarında anlaşmış olup uncu taifesinin vergi için 70 kuruş para vereceğini belirtmesi üzerine, ekmekçi taifesi önceki davalarından vazgeçerek sulh yapmışlardır.

The bakers of Galata go to court with the flour merchants. The bakers claim that the flour merchants are tied to them. On that basis, they want the flour merchants to pay them the previous year's compulsory deduction tax (sürsat) and special emergency tax (imdadiye). However, the flour merchants refuse to pay them these taxes. Now, the two guilds reach an amicable settlement. Specifically, the flour merchants agree to pay 70 kuruş as their back taxes, and the bakers drop their case.

Mahmiyye-i Galata tevâbi'inde habbâz tâifesinden Nureddin bin Ramazan nam kimesne ile Arakil veled-i Marat ve Aslan veled-i Avanis ve Kasbar veled-i Timur ve Bağdas veled-i Haçok ve sâirleri bi-esrihim meclis-i şer'-i hatîr-i lâzimü't-tevkîrde yine mahmiyye-i mezbûre ve tevâbi'inde has uncıları olan işbu ashâbü'r-rakîm el-Hâc Mehmed bin el-Hâc İbrahim ve Mehmed Ağa ibn Ali ve el-Hâc Mustafa bin İbrahim ve Salih Beşe bin Kasım ve el-Hâc Derviş ve sâirleri muvâcehelerinde her biri ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp tâife-i mezbûre bu âna değin bize yamak olup vâki' olan tekâlîf-i pâdişâhîyi bize edâ iderler iken işbu sene-i mübârekede vâki olan sürsât ve imdâdiye ve sâir husûs içün dahi tâife-i mezbûreden yüz guruş taleb eylediğimizde münâza'ât-ı kesîre ve muhâsamât-ı şedîde vâki' olmuşidi el-hâletü hâzihî fırıncılar ve yel değirmencileri ve halkacılar ve sâir tabh eyledikleri tekâlifini bize virüp ve vakıyye ile un bey' idenler tekâlifini mezbûrûna vir-

mek üzre mezbûrûn ile her biri yetmiş guruş sulh eylediklerinde biz dahi sulh-i mezbûrı kabûl idüp ve meblağ-ı mezbûr yetmiş guruşı merkûmûn yedlerinden bi't-tamâm ahz ü kabz eyledik ba'de'l-yevm dahi vâki' olan tekâlîfi bâlâda zikr olunduğı üzre olmasını beynimizde ittifâk ve ahd-i mîsâk eyledik didiklerinde mâhüve'l-vâki' li-ecli's-senedi's-sedîd bi'l-ibtigâ ketb ve tahrîr olundı fi'l-yevmi's-sâbi' 'aşer mine'l-Muharremi'l-haram li-sene ihdâ ve mi'e ve elf

Şühûd

Ahmed Çelebi ibn Mehmed, el-Hâc Mehmed ibn Osman, Hüseyin bin Mehmed, el-Hâc Mustafa bin Mehmed, Hakkı Reis ibn Abdi, İbrahim ibn Hasan, Ahmed Beşe ibn Mustafa, İsmail ibn Abdullah, Cafer ibn Hasan, Hüseyin Beşe ibn Mehmed çukadar.

172 - 1689 (1101) Galata 145: 103b/3 Dava / *Adjudication*

Pazarcı esnafı, bakkal esnafından olup aynı zamanda bakkal esnafının vekili olan Mihal'den davacı olur. Pazarcı esnafı, bazı vergilerin toplanmasında adı geçen her iki esnaf grubunun yetkili olduğunu belirterek bu iki esnaf grubunun geçmişte toplanan vergiyi aralarında bölüştüklerini ve bu konuda ellerinde hüccet bulunduğunu iddia ederler. Şimdi pazarcı esnafı, bakkal esnafı vergiyi tek başlarına topladığı için şikâyetçidir. Bakkal esnafı, bu iddiaları reddeder. Ancak sonuçta mahkeme bakkal esnafının uyarılmasına karar verir.

The bazaar salesmen sue grocer Mihal, who is also the legal agent of the grocers. The bazaar salesmen argue that the two groups of tradesmen are jointly responsible for the collection of certain taxes. They claim that both groups have shared the collected tax and that they have a hujjet to prove this. The bazaar salesmen complain that the grocers have taken to collecting the taxes on their own. The grocers deny that they have excluded the bazaar salesmen. Nevertheless, the court decides to warn the grocers.

Mahrûsa-i Galata muzâfâtından Kasaba-i Tophâne ve tevâbi'inde sâkin olan bâzârcı tâifesi ihtiyârlarından işbu ashâbü'l-kitâb Mahmud Beşe ibn Mustafa ve Musalli Beşe ibn Hüseyin ve İbrahim bin Musa ve Hasan Çelebi ibn Hüseyin ve el-Hâc Ali ibn Mehmed ve Süleyman ibn İbrahim ve İbrahim bin Mustafa ve Musa bin Receb nâm kimesne ve sâirleri mahfil-i şer'de kasaba-i mezbûrede vâki' bakkâl tâifesinden olup kendi kıbelinden asıl ve tâife-i mezbûrenin sâir ma'lûmu'l-esâmî ve mahsûru'l-eşhâs kimesneleri taraflarından sâbitü'l-vekâle vekîl olan Mihal veled-i Yorgi nâm zimmî muvâcehesinde her biri takrîr-i müdde'â idüp yedimizde olup bin altmış senesi târihiyle müverrah olan hüccet-i mu'teberemiz nâtıka olduğı üzre kadîmü'l-eyyâmdan bu âna gelince mahrûsa-i mezbûre hısnı ebvâbından Tophane Kapusı'nda İstinye Nâhiyesi'nde vâki' Tarabya Karyesi'ne varınca mâbeyninde kâin olup hisseye dâhil olmayan perâkende bazarcı ve bakkâl ve sâir erbâb-ı hirefimiz tarafına müte'allik zehâyiri bey' ü şirâ eylediklerine binâen tâife-i mezbûreden be-her teklîf-i pâdişâhî vârid oldukda tahammüllerine göre üzerlerine tarh olunan teklîf-i pâdişâhî ile turuk-ı mu'ayyene ile cem' ve tahsîl olunup zümreteyn-i mezbûreteyni beynlerinde ale's-seviyye inkısâm oluna gelmişiken hâlâ bakkâl tâifesi işbu sene-i mübârekede vârid olan sürsat teklîfini ol makûlelerden kendileri müstakillen cem' ve tahsîl itmeleriyle el-ân merkûm Mihal'den suâl üslûb-ı sâbık üzre be-her teklîf-i pâdişâhî vârid oldukda bâlâda zikri sebk iden perâkende bâzârcı ve bakkâl tâifelerinden mâl-ı pâdişâhî tarafeyn ma'rifetiyle tahsîl olunup ve hirfeteyn-i mezbûreteyni beynlerinde ale's-seviyye inkısâm olunmak üzre tenbîh olunmak matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl ve 'akîbü'l-inkâr ve isrü'l-istihlâf vâki'u'l-hâl bâzârcı tâifesi takrîr eyledikleri minvâl üzre ol dahi lede'ş-şer' zâhir ve âşikâr olmağın mûcebiyle ba'de'l-yevm üslûb-ı kadîm üzre ol emr-i şerîf ile vârid olan tekâlîf-i pâdişâhîden perâkende bâzârcı ve bakkâl tâifesi üzerlerine tarh olunan mâl-i pâdişâhîyi tarafeyn ma'rifetiyle cem' ve tahsîl ve hirfeteyn-i mezbûreteyni beynlerinde ale's-seviyye inkısâma bakkâl tâifesine

ba'de't-tenbîhi'l-ekîd mâ-hüve'l-vâki' li-ecli's-senedi's-sedîd bi'l-ibtigâ ketb ve tesvîd olundı fi'l-yevmi's-sâmin min Saferi'l-hayr li-sene ihdâ ve mie ve elf

Şühûdü'l-hâl

Abdülbaki Efendi ibn Yusuf, Mustafa Çelebi ibn Şeyh Ali, Abdülbaki Çelebi ibn Şaban, Ahmed Çelebi ibn Mehmed, Mustafa Çelebi ibn Mehmed, Hamza Beşe ibn Abdülgani.

173 - 1689 (1101) **Galata 145: 104b/4** Dava / *Adjudication*

Galata'daki pamukçu esnafından bir grup, İstanbul'dan Hasan adında bir kişi karşısında mahkemeye çıkarlar. Galata'daki pamukçu esnafı, ellerinde lonca kethüdasının, yiğitbaşısının ve ihtiyarlarının onayı olmadan başka bir kazadan bir esnafın kendi kazalarında gedik konumunda dükkân açamayacağını belgeleyen temessükler olduğunu söylerler. Bu temessüklere dayanarak, esnaf Galata'da gedik konumunda pamukçu dükkânı açmak isteyen Hasan'dan davacı olurlar. Mahkeme, sunulan temessükleri göz önünde bulundurarak davacılar lehinde karar verir.

A group of cotton tradesmen in Galata go to court against Hasan from İstanbul. The cotton tradesmen declare that they hold a promissory note (temessük) stating that without the permission of the guild steward, the guild regulator (yiğitbaşı) and the elderly, a tradesman from another region cannot open a store with trading privileges (gedik) in their region. Based on the promissory note, they sue Hasan who wants to open a store with trading privileges. The court decides on behalf of the plaintiffs.

Mahrûsa-i Galata'da sâkin olan hallâc tâifesinden işbu ashâbü'l-kitâb Hüseyin ibn Abdülkerim ve Mustafa ibn Ramazan ve İbrahim ibn Süleyman ve Receb Çelebi ibn Ali ve Yusuf ibn Abdullah nâm kimesne mahfil-i kazâda mahmiyye-i İstanbul'da sâkin

olan tâife-i mezbûreden Hasan ibn İsmail nâm kimesne mahzarında her biri takrîr-i müdde'â idüp mahrûsa-i Galata hallâcları tâife-i mahsûsa ve mahmiyye-i İstanbul hallâcları dahi kezâlik tâife-i mahsûsa olup birbirine karışmayup ve âhar kazâdan bir hallâc mahrûsa-i mezbûrede hirfetimiz kethüdâsı ve yiğitbaşı ve ihtiyârları ma'rifetiyle gediklik vechi üzre hallâc dükkânı açmakdan men' olundığımız[ı] nâtıka yedimizde temessükât-ı 'atîka-i mu'teberemiz var iken hâlâ mezbûr Hasan hirfetimiz kethüdâsının ve yiğitbaşının ve ihtiyârlarının rızâları yoğiken mahrûsa-i mezbûrede gediklik vechi üzre hallâc dükkânı açmak murâd itmeğin el-ân su'âl olunup ber-mûceb-i temessükât-ı kadîme-i mu'tebere men' ve def' olunmak matlûbumdur deyü mazmûnları takrîr-i meşrûhlarını nâtıka temessükât-ı 'atîka-i mu'tebere ısdâr ve ibrâz eylediklerinde ba'de'n-nazar ve'l-kırâet ve'l-istintâk ve 'akîbü'l-ikrâr mûcebiyle ba'de'l-men'i'ş-şedîd mâ-hüve'l-vâki' li-ecli's-senedi's-sedîd bi'l-ibtigâ ketb olundı fi'l-yevmi's-sâmin min Saferi'l-hayr li-sene ihdâ ve mie ve elf

Şühûdü'l-hâl

Ahmed Çelebi ibn Abdullah, Mustafa Efendi ibn Şeyh Ali, Ahmed Efendi ibn Mehmed, Mustafa Çelebi ibn Mehmed, Abdülbaki Çelebi ibn Şaban, Hamza Beşe ibn Abdülgani, Ahmed Beşe ibn Mustafa.

174 - 1689 (1100) Galata **145: 119a/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Galata'da; 160 dirhem ekmeğin 1 akçeye satılması, 150 dirhem saf ekmeğin 1 akçeye satılması, kasapların kestikleri Karaman koyunlarının kuyruklarını bakkallara ayrıca 18 akçeye sattıklarının öğrenilmesi nedeniyle koyunların dükkânlara kuyruklarıyla birlikte satılması ve dükkânlarda her kuyruğun 14'er akçeden fazlaya satılmaması konusunda sadrazamdan Galata Kadısı'na yazılmış buyuruldu.

This is a buyuruldu document sent by the grand vizier to the Judge of Galata. It decrees that in Galata a 160 dirhem loaf of bread is to be sold for 1 akçe and a 150 dirhem loaf of pure bread also for 1 akçe. It appears that butchers have been selling to grocers the tails of slaughtered Karaman sheep for 18 akçe each. The sheep are to be sold with their tails uncut, and each tail is to be sold for no more than 14 akçe in the stores.

Fazîletlü Galata Efendisi

Galata ve tevâbi'inde vâki' etmekcileri getürdüp yüz altmış dirhem etmek bir akçeye ve yüz elli dirhem hâs etmek dahi bir akçeye olmak üzre muhkem tenbîh-i ekîd eyleyesiz ve kassâblar zebh eyledikleri Karaman koyunlarının kuyrukların kendiler kat' idüp bakkâllara on sekizer akçeye furuht anlar dahi revgan-ı sâdeye idhâl eyledikleri i'lâm olunup min ba'd zebh olunan Karaman koyunlarının kuyrukların kat' eylemeyüp dükkanlara kuyruklarıyla ma'an irsâl ve dükkanlarda dahi kuyruk on dörder akçeden ziyâdeye vakıyyesi furuht olunmayup ve revgan-ı sâdeye idhâl olunmak üzre cümlesine muhkem tenbîh-i ekîd eyleyesiz deyü

15 Zilka'de sene 1100

175 - 1689 (1101) **Galata 145: 119a/3** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Ordunun 1689 (H. 1100) senesindeki seferi için Galata'dan dört fırının ücreti olan 4000 kuruş toplanması gerekmektedir. Peksimetçi esnafı, bu sene ödemesi gereken 1000 kuruşu, ellerindeki emr-i şerife dayanarak, ödememektedir. Ancak, 1000 kuruşun peksimetçilerden alınması konusunda ordudan daha sonra gönderilmiş bir emr-i şerif daha vardır. Buna göre, 1000 kuruşun alınması ve söz konusu vergiyi ödememekte direnenlerin hapsettirilmesi konusunda Galata Voyvodası'na yazılan ferman.

4000 kuruş need to be collected from four bakeries in Galata, for the year 1689 (A.H.1100) expedition of the military. The biscuit makers have failed to pay this year's obligation of 1000 kuruş, on the basis of a Sultanic order (emr-i şerif). However, the military has issued a second Sultanic order requiring the biscuit makers to pay the 1000 kuruş. This is an imperial decree sent to the Vaivode of Galata ordering the collection of the 1000 kuruş and imprisonment of those who refuse to pay the tax.

Fazîletli Galata Efendisi Voyvoda Mustafa Ağa bin yüz senesinde vâki' sefer-i hümâyûn mühimmâtiyçün mahrûsa-i Galata'dan ihrâcı fermân olunan dört furunun bedeli olan dört bin guruşun ancak bu sene bin guruşı peksimetci tâyifesinden tahsîl olunmak üzre bundan akdem izn-i şer'le tevzî' olunmuş iken teklîf-i mezbûra dâhil değiliz deyü peksimetci tâyifesi hilâf-ı inhâ bir tarîk ile yedlerinde emr-i şerîf olup ta'tîline bâ'is oldukları ecilden zikr olunan bin guruş mezbûrlardan tamâmen tahsîl olunmak bâbında ordû-yı hümâyûndan müceddeden emr-i şerîf-i âlî-şân sâdır olmağla imdi mü'eccelen bin guruş ber-mûceb-i emr-i 'âlî mezbûrlardan tahsîl ve kabzına me'mûr olana teslîm itdiresiz ta'allül idenleri zâbitleri ma'rifetleriyle habs ve bi-eyyi vechin kâne tahsîl eylemekde ziyâde ihtimâm eyliyesiz deyü buyuruldı

Sene 1100

176 - 1689 (1101) **Galata 145: 121b/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

İstanbul ve diğer bölgelerdeki lokmacı esnafının ödeyeceği verginin tahsili için Seyyit Ahmet Ağa görevlendirilmiştir. Lokmacı esnafı vergisinin İstanbul'da olduğu gibi Galata'da da 110 akçe olarak alınmasını emreden buyuruldu.

Seyyit Ahmet Ağa has been appointed to collect the taxes from the sweet pastry maker (lokmacı) tradesmen in İstanbul and its

vicinity. Through this buyuruldu, it is hereby ordered that the tax on Galata's sweet pastry makers should be set at 110 akçe, as in İstanbul.

Fazîletli Galata Kadısı Efendi

Taraf-ı saltanat-ı aliyyeden ta'yîn buyurılan havâssımızdan bedel-i lokmacıyân-ı İstanbul ve sâyiri bin yüz senesine mahsûb olmak üzre hukûk ve rüsûmâtı tahsîl içün tarafımızdan ağalarımızdan Seyyid Ahmed Ağa mübâşir ta'yîn olunmakla sene-i sâbıkda ve kadîmden ola geldüği minvâl üzre mukâta'a-i mezbûrenin hukûk ve rüsûmâtını bi-hasebi'ş-şer' ve kânûn cem' ve tahsîl itdirüp hâss-ı mezbûr kadîmden min külli'l-vücûh mefrûzu'l-kalem ve maktû'u'l-kadem serbest olduğına binâen rüsûm serbestine âhardan bir ferdi müdâhale itdirmeyüp Galata lokmacıyânı mâlını dahi nefs-i İstanbul'da tahsîl olunduğı üzre esedî guruş yüz onar akçe hesâbınca aldırup ziyâde ve noksan aslâ rızâ ve ruhsat virilmiye deyü buyurdum

Gurre-i Muharrem sene 1101

177 - 1689 (1100) **Galata 145: 126a/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Beşiktaş'ta bir ekmek fırını olan müderris Süleyman, orduya arzuhal yazar. Süleyman, daha önce yazılan bir emr-i şerife uygun olarak, başkaları gibi kendisinin de fırınında has ekmek ürettiğini, ancak şimdi bazı kişilerin kendisine engel olduğunu bildirmiştir. Bunun üzerine, Galata ve İstanbul kadıları ile sadrazam vekiline, sorunun giderilmesi için emr-i şerif gönderilir.

Teacher (müderris) Süleyman, who has a bakery in Beşiktaş, writes a petition to the military. Süleyman states that, in accordance with the regulations introduced by a previous Sultanic order (emr-i şerif), his bakery has been producing pure bread. Alas, so-

me people are now preventing him from making bread. Upon this petition, a Sultanic order (emr-i şerif) is issued to the judges of Galata and İstanbul as well as to the assistant of the grand vizier to solve the problem.

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâyib müşeyyid-i bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûfun bi-sunûfi'l-avâtifi melik'l-a'lâ Âsitâne-i sa'âdetimde sadr-ı a'zam vekâlet-i kübrâ kâyım-makâmı olan vezîrim Ömer Paşa edâma'l-lâhu te'âlâ iclâluhû ve akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'deni'l-fazl ve'l-yakîn huccetü'l-hakk ale'l-halk ecma'în vâris-i ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în İstanbul ve Galata Kadıları zîdet fezâilehümâ tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki müderrisînden kıdvetü'l-ulemâi'l-muhakkıkîn mevlânâ Süleyman zîde fazluhû ordû-yı hümâyunuma arzıhâl idüp Galata muzâfâtından Beşiktaş'da vâki' bunun mutasarrıf olduğı saf etmek furunına kimesne mâni' olmamak üzre mukaddemâ hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûn ile mu'anven emr-i şerîf virilüp-ba'zı kimesneler ta'addî eylediklerin bildirüp men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin mûmâ-ileyhin furûnunda sâire virildüği ruhsat üzre hâs etmek tabh olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel idüp dahi vech-i meşrûh üzre sâire virildiği ruhsat üzre mûmâ-ileyhin mutasarrıf olduğı mezkûr furununda hâs etmek tabh itdirdüp min ba'd şer'-i şerîfe ve mukaddemâ ve hâlen sâdır olan emr-i şerîfime muhâlif mezbûrları dahl ve ta'arruz itdirmiyesin şöyle bilesin alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın

Tahrîren fî evâyili şehr-i Zilhicceti'ş-şerîfe li-sene mie ve elf

Be-makâm-ı sahrâ-yı Sofya

178 - 1689 (1100) **Galata 145: 134b/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Galata bölgesindeki hamalların kethüdalığına tayin olunan Ahmet tarafından yazılan dilekçede saraydan tayin beratı rica edilmektedir. Saraydan, Galata yöresindeki hamal esnafına Ahmet'in kethüda tayin edildiğini belgeleyen ve Galata Kadılığı'na yazılmış tayin beratı.

Ahmet, the newly appointed steward (kethüda) of the porters in Galata, petitions the palace, demanding an imperial appointment (berat). This is the imperial appointment sent by the palace to the Judge of Galata, documenting Ahmet's appointment as the steward of the porters in Galata.

Hatt-ı şerîf sûretidir mûcebince amel oluna

Nişân-ı şerîf-i âlişân-ı sâmî-mekân-ı sultânî tuğrâ-yı garrâ-ı cihan-sitân-ı hâkânî hükmi oldur ki

Çûn 'avâtıf-ı vâfire-i şâhânem ve 'avârif-i mütekâsire-i pâdişâhânem ve sadâkat ve istikâmet ile hıdmet idenler hakkında mebzûl ve bî-dirîğdir binâ'en 'alâ zâlik tevkî'-i refîü'ş-şân-ı hâkânî kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân el-Hâc Ahmed zîde kadruhû dergâh-ı mu'allâma gelüp Galata'da vâki' hammâlların kethüdâlığı sene mi'e ve elf Rebî'ülâhiresinin gurresinden kendüye tevcîh olup sûret-i ru'ûs virilmekle mûcebince berât-ı şerîfim virilmek bâbında inâyet ricâ itmeğin mûcebince tevcîh idüp bu berât-ı hümâyûn-ı izzet-makrûnı virdüm buyurdum ki ba'de'l-yevm mezbûr varup zikr olunan hammâlların kethüdâsı olup şöyle vezâyif-i hıdemât-ı kethüdâlıkda kemâ yenbağî bî-kusûr mesâ'î kılındıkdan sonra bundan mukaddem kethüdâ olanlar bir vechile mutasarrıf ola gelmişler ise mezbûr dahi ol vechile mutasarrıf ola ol bâbda âferîdeden hiç ehad kâ'inen men kâne ve keyfe mâ-kâne ve sebebin mine'l-esbâb ve nev'in mine'l-envâ' vechin mine'l-vücûh mâni' ve dâfi' ve râfi' ve müzâhim ve münâzi' olmayup dahl ve ta'arruz kılmaya

şöyle bileler alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar tahrîren fî evâyili şehri Cumâdelûlâ li-sene mi'e ve elf

Be-makâm-ı Edirne el-mahrûsa

Hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûn ve yedinde olan berât-ı âlişân mûcebince zabt itdirilmek babında

Devletlü sultânım hazretleri sağ olsun arzıhâl-i bendeleri budur ki bu kulları kadîmî emekdâr kullarından olmağla sadâkatim mukâbelesinde Galata hammâllar kethüdâlığı bu kullarına inâyet ve ihsân buyurılup merâhim-i aliyyelerinden mercûdır ki yedimde olan hatt-ı hümâyun-ı sa'âdet-makrûn ile mu'anven berât-ı şerîf-i âlişân mûcebince tasarruf itdirilmesine taraf-ı âhardan müdâhale olunmamak bâbında fermân-ı şerîfleri inâyet ve ihsân buyurılmak bâbında emr ü fermân sultânımındır bende el-Hâc Ahmed

179 - 1689 (1100) **Galata 145: 134b/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Saraydan, Galata yöresindeki hamal esnafına kethüda tayin edilen Ahmet'in görev süresinin uzatıldığını belgeleyen ve Galata Kadılığı'na yazılmış berat.

This is an imperial appointment sent by the palace to the Judge of Galata documenting that Ahmet, the steward (kethüda) of the porters in Galata, has been appointed for another term.

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizamü'l-âlem müdebbir-i umûri'l-cümhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhid-i bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkâni'l-izzeti ve'l-iclâl el-mahfûfun bi-sunûfi avâtıfi'l-meliki'l-a'lâ âsitâne-i sa'âdet-medârımda vezâret-i uzmâ ve vekâlet-i kübrâ kâyim-makâmı olan vezîrim [boş] paşâ edâmallâhu te'âlâ iclâluhû ve akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvah-

hidîn ma'deni'l-fazl ve'l-yakîn hücceti'l-hakk ale'l-halk ecma'în vâris-i ulûmi'l-enbiyâ' ve'l-mürselîn [el-muhtass] bi-mezîd-i inâyeti'l-mülki'l-mu'în mevlânâ Galata kâdısı zîde fezâ'ilehu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki dârende-i fermân-ı hümâyûn Hacı Ahmed dergâh-ı mu'allâma gelüp Galata'nın hammâllar kethüdâlığı kendüye tevcîh virilen sadâret ru'ûsı mûcebince mücededen berât-ı şerîfim virilmekle elinde olan berât mûcebince zabt itdirilmek bâbında inâyet ricâ itmekle elinde olan berât mûcebince zabt itdirilmek emrim olmuşdır buyurdum ki sâdır olan ve elinde olan berât mûcebince zikr olunan kethüdâlığı merkûm Hacı Ahmed'i kemâkân zabt ve tasarruf itdüresiz min ba'd taraf-ı âhardan bir ferdi zabt ve tasarruf itdirmeyesiz ve dahi emrim olunup hıdmeti mukâbelesinde kendüye inâyet olunan [...] dahi olmuş ise ba'de's-sübût hükm idüp bî-kusûr alıviresiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız

Tahrîren fî evâsıtı şehr-i Cumâdelâhire sene mi'e ve elf

Be-makâm-ı Edirne el-mahrûsa.

180 - 1689 (1100) **Galata 145: 135a/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Galata ve buraya bağlı bölgelerin fırınlarında 140 dirhemden satılan ekmeğin saf (has) ekmek fırınlarında 10 dirhem düşük fiyata satılabileceği, bu fiyattan daha aşağısına satılamayacağı konusunda ekmekçiler kethüdalığının bilgilendirilmesi için Galata Kadılığı'na yazılmış buyuruldu belgesi.

This is the buyuruldu document sent to the Judge of Galata to inform the steward (kethüda) of the bread makers that a loaf of bread sold for 140 dirhem in the bakeries of Galata and surrounding regions can be sold for up to 10 dirhem less in pure (has) bread bakeries.

Galata kâdısı fazîletlü efendi Galata şehri ve tevâbi'inin etmekciler kethüdâsını getürdüp hâlen harcî etmeğe yüz kırk dirhem olmak narh virilmekle harcî etmek yüz kırk ve hâs etmek fırınları mu'tâd üzere harcî etmekde on dirhem noksanla emr-i şerîfle me'zûn oldukları üzere yüz otuz dirhem etmek tabh idüp şöyle ki virilen narhda noksan her kangı furunun etmeği bulunur ise tezgâhdarlarının haklarından gelüp furunları önünde celb ve sizin dahi müsâmahanıza haml olunur âna göre her birine tenbîh ve te'kîd idüp tekayyüd ve ihtimâm üzre olasız deyü buyuruldı

14 Şevval sene [1]100

181 - 1689 (1100) **Galata 145: 135a/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Galata'daki ekmek fırınlarının ordu için bir vergi ödemeleri gerekmektedir. Bu konuda daha önce Galata Kadısı'na bir emr-i şerif gönderilmesine karşın, toplanması gereken vergi gecikmiştir. Söz konusu aksaklığın zaman kaybedilmeden giderilmesini emreden ve Vezir Ömer Paşa ile Galata Kadısı'na gönderilen ferman.

The bakeries in Galata are obligated to pay a tax for the military. Despite a previous Sultanic order (emr-i şerif) issued to the judge of Galata ordering the collection of the tax, the task has been delayed. This imperial decree is issued to Vizier Ömer Paşa and the judge of Galata, ordering them to have the tax collected without further delay.

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmu'l-âlem müdebbir-i umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâyib mümehhid-i bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkâni'l-'izzi ve'l-iclâl el-mahfûfun bi-sunûfi'l-avâtifi melik'l-a'lâ Âsitâne-i sa'âdetimde sadâret-i 'uzmâ kapucı olan vezîrim Ömer Paşa edâme'l-lâhu te'âlâ iclâluhû ve akzâ-yı kuzâti'l-

müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn huccetü'l-hakk ale'l-halk ecma'în vâris-i ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ Galata kâdısı zîdet fezâilehû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki hâliyâ sefer-i hümâyûn içün kazâ-i mezbûrede bundan akdem emr-i şerîfimle tahsîl-i fermân olan etmekci furunları bedelleri akçeleri hâliyâ ordû-yı hümâyûnumla etmek tabh idecek furunlariyçün virilmek lâzım gelmekle bu âna değin tahsîl ve teslîm-i hazîne olunmak lâzım iken sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin mukaddemâ irsâl olunan emr-i şerîfim mûcebince henüz tevzî' ve taksîm idüp tahsîl içün defter virmeyüp hıdemât-ı lâzimede ihmâl ve müsâmaha üzre olduğun mesmû'-ı hümâyûnum olmuşdur imdi sefer-i hümâyûnumun ehemm-i lâzimesinden olmağla bir ân ve bir sâ'at te'hîr ve tevakkuf eylemeyüp bu def'a emr-i şerîfim vardığı gibi iktizâ eyledüği vech üzre tevzî' ve bir gün evvel tahsîl ve teslîm-i hazîne itdirmede ziyâde mücidd ve sâ'î oldı avk ve te'hîrden ve ihmâl ve müsâheleden nihâyet ihtirâz eyliyesiz deyü fermânım olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel idüp dahi kat'â te'hîr ve tevakkuf ve bir vechile 'özr ve bahâne eylemeyüp işbu emr-i şerîfim vardığı gibi mukaddemâ irsâl olunan emr-i şerîfim mûcebince iktizâ eyledüği vech üzre tevzî' ve bir gün evvel cem' ve tahsîl ve teslîm-i hazîne itdürmede ziyâde mücidd ve sâ'î olup avk ve te'hîrden ve ihmâl ve müsâheleden bu bâbda ihtirâz eyliyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız

Tahrîren fi'l-yevmi's-sâdis min şehri Recebi'l-müreccb sene 1100

182 - 1695 (1107) İstanbul 22: 22a/2 Dava / *Adjudication*

Çukacı esnafından bir grup Hıristiyan, bozmacılardan bir grup Hıristiyan karşısında mahkemeye çıkar. Çukacılar, her yıl ödenen ordu bedeliyesi vb vergileri bozmacılarla birlikte ödediklerini, ancak bozmacıların bu yıl vergilerini birlikte ödemeye yanaşmadık-

larını ileri sürerler. Görüşleri sorulan bozmacılar, geleneksel olarak (kadîmü'l-eyyâmdan) bu vergileri terzilerle birlikte ödediklerini söylerler. Daha önce Edirne'de, yine bu konuda çukacılarla bozmacılar mahkemelik olmuşlar, bozmacılar bu davayı savlarını belgeleyen emr-i şerife dayanarak kazanmışlar ve dava hüccetinin bir örneğini Edirne kadısından almışlardır. Davalı bozmacılar şimdi bir kez daha söz konusu emr-i şerif ve hücceti mahkemeye sunarak davayı kazanırlar.

A group of Christian broad cloth producers (çukacı) sue a group of Christian bozma tradesmen. The former group claims that although they pay the yearly military tax (ordu bedeliyesi) together with the bozma tradesmen, this year the bozma tradesmen have refused to pay with them. For their part, the bozma tradesmen state that customarily (kadîmü'l-eyyâmdan) they pay their taxes together with the tailors. Previously in Edirne the two groups had a dispute over tax payments, and the matter ended up in court. The bozma tradesmen won the case by proving their claim through a Sultanic order (emri şerif). They also received a hujjet from the judge of Edirne documenting the outcome of the case. The bozma tradesmen win the case again by presenting to court the pertinent Sultanic order and hujjet.

[Orijinal metin iyi durumda olmadığından transkripsiyonu aktarılmamıştır. / *The transliteration of this case is omitted due to the poor condition of the original.*]

183 - 1695 (1107) **İstanbul 22: 22b/1** Dava / *Adjudication*

Paçacıların kethüdası Murat Beşe, yiğitbaşısı Abdülbaki ve esnaftan bir grup, kasaplardan davacı olurlar. Paçacıların ellerindeki hüccete göre, geleneksel olarak (kadîmü'l-eyyâmdan) kasaplar mezbahalarda kestikleri koyun ve keçilerin baş ve ayaklarını yaz kış paçacılara satmak zorundadırlar. Paçacılar da kasaplardan satın aldıkları bu ürünleri Müslüman halka satmaktadır. Paçacılar,

kasapların yaz kış bu ürünleri kendilerine satmak zorunda olduklarını belgeleyen bir emr-i şerifi de mahkemeye sunarak, kasapların bu ürünleri kendilerine satmayıp yüksek fiyatlarla başkalarına sattıklarını ileri sürerler. Mahkeme kasaplara görüşlerini sorar. Onlar da paçacıların tezlerini doğrularlar. Sonuçta, mahkeme geleneklere uygun davranmaları yolunda davalı kasapları uyarır.

The steward (kethüda) Murat Beşe, guild regulator (yiğitbaşı) Abdülbaki and certain tradesmen of the trotter vendors (paçacı) sue the butchers. In accordance with a hujjet in the trotter vendors' possession, the butchers are customarily (kadîmü'l-eyyâmdan) required to sell the heads and feet of the slaughtered sheep and goat to trotter vendors in both summer and winter. The trotter vendors then sell these products to Muslims. Presenting to court a Sultanic order (emr-i şerif) supporting the already provided hujjet, the trotter vendors claim that the butchers are selling the products to others for higher prices. Questioned by the court, the butchers corroborate the trotter vendors' testimony. In conclusion, the court instructs the butchers to act in accordance with the custom.

Mahmiyye-i İstanbul'da Paçacı tâifesinin kethüdâları olan Murad Beşe bin İbrahim ve yiğitbaşıları olan Abdülbaki bin Hasan ve Ömer bin İbrahim ve Mustafa bin Hasan ve Ebubekir bin Murtaza ve Hasan bin Hüseyin, ve Ali bin Hasan, ve Ahmed bin Mustafa ve Ali bin Mehmed ve Salih bin Hüseyin ve Murad bin Mehmed ve Mustafa bin Nasuh nâm kimesneler ile ve Neyo veled-i Kolomarti ve diğer Neyo veled-i Kolo ve Pal veled-i Neyo nam zimmîler ve sâirleri divân-ı hazret-i sadr-ı a'zamîde ma'kûd-ı meclis-i şer'-i şerîf-i âlîde mahmiyye-i mezbûrede kasaplar kethüdâsı olan Mehmed Beşe ibn Mustafa ve ihtiyârlarından Mustafa bin Musalli ve Ivaz bin Derviş ve Ali bin Mehmed ve Osman Beşe bin Abdullah ve el-Hâc Mehmed bin Mustafa ve Şaban bin Mustafa ve İbrahim bin Mehmed ve Mustafa ibn Abdullah ve Ali Beşe bin Yakub ve sâirleri mahzarlarında her biri üzerine davâ ve takrîr-i ke-

lâm idüp zikr olunan kasap tâifesinin salhânelerinde zebh olunan koyun ve keçi başı ve ayakları kadîmü'l-eyyâmdan bizim metâ'ımız olmağla yedimizde olan hücec-i şer'iyye mûcebince kasap tâifesi dâima sayf ü şitâda zebh ittikleri koyun ve keçi başı ve ayakları narh-ı cârî üzre bize bey' biz dahi başhânemizde ba'de't-tabh narh-ı cârî üzre ibâdullâha bey' eyleye gelüp ahvâlimiz bu vech üzre muntazam iken mezbûrûn kasap tâifesi kesâd zamânı olan yaz vaktinde zebh ittikleri koyun ve keçi başı ve ayaklarını metâ'ınızdır deyü bize virüp eyyâm-i şitâda zebh ittikleri koyun ve keçi başı ve ayaklarını bize virmeyüp hafiyyeten ziyâde baha ile âhara virmeleriyle kârhanelerimiz mu'attal ve ahvâlimiz muhtell ve müşevveş olup bize gadr eylediklerini târih-i kitâb senesi Cumâdelûlâsının yirmi sekizinci güni taraf-ı saltanat-ı aliyyeden arzuhâl eylediğimizde kadîmden olıgeldüği vech üzre kasap tâifesi salhânelerinde zebh ittikleri koyun ve keçi başı ve ayaklarını narh-ı cârî üzre paçacı tâifesine virüp kadîmden olıgelene muhâlif iş ittirilmemek bâbında yedimize emr-i şerîf-i âlî-şân dahi ihsân olunmuşdur hâlen suâl olunup kadîmden olıgeldiği vech üzre metâ'ımız olan mârü'z-zikr baş ve ayağı sayf u şitâda narh-ı cârî üzre bize bey'a mezbûrûna tenbîh olunmak matlûbumuzdur deyü târih-i mezbûr ile müverraha ve mazmûn-ı münîfi min külli'l-vücûh takrîr-i meşrûhlarına muvâfık bir kıt'a emr-i şerîf-i cihan-mutâ' ibrâz itmeleriyle gıbbe's-suâl mezbûrûn kassâb tâifesi cevâblarında fil-hakîka kaziyye vech-i muharrer üzre olup zikr olunan koyun ve keçi başı ve ayakları paçacı tâifesinin metâ'ları [olup] kadîmü'l-eyyâmdan ilâ hâze'l-ân sayf u şitâda salhânelerinde zebh olunan koyun ve keçi başı ve ayaklarını narh-ı cârî üzre paçacı tâifesine bey' anlar dahi başhânelerinde tabh ve ibâdullâha bey' ittiklerini her biri ikrâr ve itiraf itmeğin mûcebince zikr olan [silik] paçacı tâifesine narh-ı cârî üzre bey'a mezbûrûna ba'de't-tenbîh mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-'işrîn min Cumâdelâhire li-sene seb'a ve mi'e ve elf

Şühûd

[silik], Umdet-i ashâbi't-tastîr ve'r-rakam Mehmed Efendi, Umdetü'l-eşbâh ve'l-a'yân Hızır Bey ser-çâvuşân, [silik].

184 - 1695 (1107) İstanbul 22: 38a/2 Tescil işlemi / *Registration*

Unkapanı'nda unculuk yapan bir grup gayrimüslim, eski gümrük mukataası emini Ali Ağa ile birlikte mahkemeye gelerek yeniçerilere ve sekbanlara ait devlet fırınında üretilen ekmek için yedi günde bir 330 keyl buğday satın alındığını ve bunun parasının gümrük mukataasından karşılandığını söylerler. Uncular, Ali Ağa'nın gümrük mukataası emini olduğu dönemde un alımı için kendisinden 1.638.000 akçe teslim aldıklarını belirtirler. Mahkeme, uncuların ifadelerini sicile kaydeder.

Some non-Muslim flour producers (uncu) working in Unkapanı (flour scale) appear in court with Ali Ağa, the former customs tax farmer. They state that every seven days 330 keyl of grain is bought for the production of bread by an imperial bakery owned by janissaries and sekban soldiers. The cost of the grain is covered by the customs tax farming revenues. The flour producers state that they have collected 1,683,000 akçe from Ali Ağa in return for the flour bought during his tenure. The court registers the flour producers' testimony.

Husûs-ı âtiz-zikrin mahallinde ketb ü tahrîri içün savb-ı şer'den bi't-taleb irsâl olunan Ebubekir Efendi bin el-Hâc Abdulkerim sâbıkan gümrük emîni olan 'umdetü'l-emâcid ve'l-a'yân Ali Ağa bin Abdurrahman'ın mahmiyye-i İstanbul'da Monla Zeyrek Mahallesi'nde sâkin oldığı mahalle varup zeyl-i kitâbda muharrerü'l-esâmî müslimîn huzûrlarında 'akd-i meclis-i şer'-i şerîf eyledikde mahmiyye-i mezbûrede kabbân-ı dakîk uncılarından Kaya ve Kosta veledey-i Todori ve Yanaki veled-i Penapot ve Yorgaki veled-i Manol nâm zimmîler meclis-i ma'kûd-ı mezbûrda işbu râfi'ü'l-kitâb mûmâ-ileyh Ali Ağa mahzarında ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüp dergâh-ı 'âlî yeniçerileri ve sekbânlarına mahsûs sekbân fırını dimekle ma'rûf mîrî fırında tabh olunan fodula içün her yedi günde iştirâ olunan üç yüz otuz altı keyl dakîkin semenleri kadîmden ocaklıkları olan gümrük-i merkûm mül-

hakâtından dalyân-ı mâhî mukâta'ası malından virile gelmeğin mûmâ-ileyh Ali Ağa mukâta'a-i mezbûre emîni iken bin yüz altı senesi Cumâdelûlası gurresinden işbu bin yüz yedi Şabanü'l-mu'azzamının sekizinci gününe gelince fodula kâtibinin tezkireleri mûcebince altmış beş haftada fırın-ı mezbûrda tabh olunan fodula içün bey' ve teslîm eylediğimiz yirmi bir bin sekiz yüz kırk keyl dakîkin semenleri olan beher keyli yetmiş akçeden min hayri'l-mecmû' on altı yük otuz sekiz bin akçeyi mukâta'a-i mezbûre malından mûmâ-ileyh es-Seyyid Ali Ağa bize def' ve teslîm biz dahi yedinden bi't-tamâm ahz ü kabz ve tesellüm eyledik min ba'd târih-i mezbûra mahsûb olmak üzre mârü'z-zikr dakîk bahâsından mûmâ-ileyh Ali Ağa'da ve taraf-ı mîrîde bir akçe virecek hakkımız bâkî kalmadı didiklerinde gıbbe't-tasdîkü'ş-şer'î vâki' hâli mezbûr Ebubekir Efendi mahallinde ketb ü tahrîr idüp ba'dehû ma'an ba's olunan Ali bin Bali ve Mehmed bin Ahmed ile meclis-i şer'a gelüp 'alâ vuku'ihî inhâ ve takrîr itmeğin mâ-hüve'l-vâki' fi'l-yevmi'l-hâmis 'aşer min Şabâni'l-mu'azzam sene [1]107

Şühûdü'l-hâl

Es-Seyyid Ahmed Çelebi sâkin-i Vâlide Han, Mehmed Efendi kâtib-i gümrük, Mehmed Efendi el-kâtib, es-Seyyid Ali Efendi bin Hüseyin rûznamçe, el-Hâc Ali Ağa bin Mehmed, İbrahim Ağa bin Mehmed, Ali Ağa bin [boş], Hasan Ağa bin Mehmed ve gayruhum.

185 - 1695 (1107) **İstanbul 22: 38b/2** Tescil işlemi / *Registration*

El-Hâc Abdullah Efendi'nin ayakkabıcı dükkânında kiracı olan Mustafa bir yıldır kayıptır. Ayakkabıcı esnafı vasıtasıyla dükkânın içindeki eşyaların saptanıp bir emanetçiye bırakılması ve dükkânın da sahibine verilmesi için ferman gelmiştir. Keşif naibi Abdullah Efendi dükkânı açtırır ve içindeki eşyaları saptayarak ayakkabıcı Mustafa adına emanete bırakır.

Mustafa, the renter of el-Hâc Abdullah Efendi's shoemaker shop has been missing for a year. It has been ordered that his belongings in the shop be registered and given to an entrustee with the help of the shoemaker community. The deputy of factfinding (keşif naibi) Abdullah Efendi has the shop open and register all the belongings inside and leaves them to the shoemaker Mustafa. The court registers the itemized belongings and entrusts them to Mustafa. The transcript contains a list of the belongings.

Mahmiyye-i İstanbul'da Eski Bezzâzistân kurbünde vâki' el-Hâc Abdullah Efendi nâm kimesnenin haffâf dükkanında müste'cir olan Mustafa bin Abdullah nam kimesne dükkân-ı mezbûrı on aydan berü mu'attal bırakup gaybet itmekle dükkân-ı mezbûrı tâife-i mezbûre ma'rifetiyle feth ve içinde mevcûde eşyâsını bir emîn kimesneye emânet vaz' idüp dükkân-ı mezbûrı tahliye ittirile deyü fermân-ı âlî sâdır olmağın imtisâlen-leh savb-ı şer'-i mutahhardan keşif nâibimiz olan fahrü'l-müderrisîni'l-kirâm Abdullah Efendi irsâl olunup ol dahi zikr olunan dükkân üzerine varup zeyl-i vesîkada muharrerü'l-esâmî müslimîn mahzarlarında dükkân-ı mezbûrın [...] feth içinde mevcûde eşyâsını defter ve yine tâife-i mezbûre ma'rifetiyle Haffâf Mustafa Çelebi ibn Mehmed nam kimesneye bi'l-emâne vaz' ve teslîm eyledüği defterdir ki fi'l-yevmi's-sânî ve'l-'işrîn min Recebi'l-ferd sene (1)107

Şühûd

El-Hâc Mehmed bin Hüseyin, Mustafa Çelebi bin İskender, Receb bin Mustafa, Şaban Çelebi bin Nasuh, el-Hâc Hasan bin Abdullah, el-Hâc Halil bin Abdullah ve gayruhum.

Beyât sarı çizme 6 çift - beyât zenne iç [...] 2 çift- beyât sarı mest 1 çift, beyât sağîr mest 9 çift, beyât kütâhiye 20 çift- beyât sarı papuç 2 çift - âsümânî pâpuş 2 çift - sağîr beyât papuç 3 çift - def'a beyât kütâhiye 6 çift - bakraç 1 - köhne peştemal 1 ? akçe tahtası 3 - köhne alaca kilim 1 - kemikli tahta 1 - sade tahta 1 - sepet sandığı 1 - garâr köhne 1 çift - sağîr minder 1 ? yastık1 çift - Mısır [...] 1.

186 - 1695 (1107) İstanbul **22: 62a/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Hüseyin Paşa'nın mirasçılarının tasarrufunda olup saf ekmek pişirilen fırında kiracı olanlar, borçlarından dolayı iki sene önce kaybolmuşlardır. Fırının olduğu bölgedeki diğer fırınlar da yangında yanmıştır. Varisler bu fırında saf ekmek pişirilmesi konusunda verilen izni gösteren emr-i şerif ve hücceti padişaha sunarlar ve fırının yeniden işler hale getirilmesini rica ederler. Padişah diğer fırınların da işlenebildiğini göz önünde bulundurur. Söz konusu fırının faaliyete geçirilmesi ve içinde saf ekmek pişirilmesi konusunda İstanbul Kadısı'na yazdığı emr-i şerif belgesi.

The renters of the bread bakery belonging to the inheritors of Hüseyin Paşa disappeared two years ago to evade their debts. Meanwhile, other bakeries in the vicinity burned down. Hüseyin Paşa's inheritors present the court an imperial order and a hujjet that allows this bakery to operate. They demand that the shop be reopened. The sultan, considering the circumstances, orders the kadi of İstanbul that the bakery be reopened.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn râfi'-i a'lâmi'ş-şerî'ati ve'd-dîn vâris-i ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ İstanbul kâdîsı zîde fezâilehû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak malûm ola ki mahrûsa-i İstanbul'da müteveffâ Gümrükî Hüseyin Paşa veresesi tasarruflarında olup Sultan Bayezid Han Cami'-i şerîfi kurbünde vâki Vezneciler Sûkı'nda olan mu'attal habbâz fırınının keyfiyeti fermân olduğı üzre vukûf-ı tâm olan bî-garaz müslimînden suâl olundıkta fırın-ı mezbûrda mukaddemâ has etmek tabh oluna gelüp iki sene mukaddem müste'cirleri medyûn olmağla gaybet ve firâr idüp fırın-ı mezbûr kapanup ve mu'attal olmuşidi deyü her biri haber virdiklerinden mâ'adâ veres-i mezbûrûn yedlerinde olan hüccet-i şer'iyye ve evâmir-i şerîfe mukaddemâ fırın-ı mezbûrda has etmek tabhına izn vi-

rildiğin nâtık olup ve fırın-ı mezbûrdan mâ'adâ kurbünde vâki' Darbhâne Fırını ve Kemeraltı Fırını [...] ve Şeyh Ebü'l-Vefâ Fırını muhterik olup iskeleleri mu'attal hâlen fırın-ı mezbûr açılup kemâ fi'l-evvel sâir has etmek fırınları tabh olunan vech üzre has etmek tabh olunmak ol havâlide sâkin ibâdullah hakkında her vechile evlâ ve enfa' oldığını i'lâm eylediği ecilden müceddeden nizâm virildiği üzre kerestesi gâyet pâk ve hâlis olmak üzre fırın-ı mezbûrda dahi harcî etmekten on dirhem noksanlı has etmek tabh itdirilmek emrim olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfimle vusûl buldukta bu bâbta sâdır olan emrim üzre amel eyleyüp dahi müceddeden nizâm virildiği üzre kerestesi gâyet pâk ve hâlis olmak üzre fırın-ı mezkûrda dahi harcî etmekten on dirhem noksanlı has etmek tabh itdirüp emr-i şerîfimin mazmûn-ı münîfi ile âmil olasın şöyle bilesin alâmet-i şerîfime i'timad kılasın

Tahrîren fî evâyili Şaban sene seb'a ve mi'e ve elf.

Kostantiniyetü'l-mahmiyye

187 - 1695 (1107) **İstanbul 22: 80a/1** Tescil işlemi / *Registration*

Kemerci loncasının kethüdası İbrahim ve loncanın önde gelenlerinden 12 Müslüman ile 19 Hıristiyan, yine lonca üyesi olan Seyyit Mustafa ile birlikte mahkemeye gelirler. Birinci tarafa göre Seyyit Mustafa, bundan önce kethüda seçildiğini ileri sürerek esnafın ödemekte olduğu kemer vergisini (kemer akçesi) toplayarak kişisel harcamaları için kullanmış, ayrıca lonca üyelerini dövme ve sövme gibi kötü davranışlarla huzursuz etmiştir. Lonca üyeleri, Seyyit Mustafa'nın bir daha bu tür davranışlarda bulunmayacağına dair kendilerine söz verdiğini belirterek durumun Seyyit Mustafa'ya sorulmasını ve ifadesinin sicile kaydedilmesini isterler. Mahkeme, Seyyit Mustafa'ya görüşünü sorar. O da anlatılanları doğrular. Mahkeme, Seyyit Mustafa'nın ifadesini sicile kaydeder.

İbrahim, steward (kethüda) of the belt-makers (kemerci), and 12 Muslim and 19 Christian notables of the guild appear in court

with Seyyit Mustafa Çelebi, another member of the same guild. Claiming that he was the former steward, the former groups state, Seyyit Mustafa collected the belt tax (kemer akçesi) from guild members and then used the revenue on himself. He also caused unrest by hitting and swearing at guild members. Noting that he had promised to refrain from such behaviors, the guild members want Seyyit Mustafa questioned and his testimony registered. Questioned by the court, Seyyit Mustafa corroborates the guild members' testimony. The court then registers his testimony.

Mahmiyye-i İstanbul'da vâki' kemerci tâifesinin kethüdâları olan İbrahim bin Ahmed ve ihtiyârlarından Mehmed Beşe bin İsmail ve Salih Beşe ibn Ramazan ve Mehmed Çelebi ibn Hüseyin ve Mustafa bin Mansur ve Ömer Beşe bin Mehmed ve Mustafa bin Seyyid ve Ömer bin Mehmed ve İbrahim bin Mehmed ve İsmail bin Ahmed ve Mehmed bin Hüseyin ve Ahmed bin Abdullah ve Osman bin Hasan nâm kimesneler ile yine tâife-i mezbûreden Hedros veled-i Merat ve Misayil veled-i Vasil ve Norsiz veled-i Kiragos ve Sokaz veled-i Ohan ve Petro veled-i Vartan ve Norhat veled-i Ferhat ve Şirin veled-i Ferhat ve Astor veled-i Hedros ve Mikayil veled-i Tamor ve Hristo veled-i Merat ve Kilyar veled-i Bekos ve Avanos veled-i Kiragos ve Hortos veled-i Şirvan ve Aslan veled-i Hristo ve Kosta veled-i Kiragos ve Agob veled-i Yosib ve Nikola veled-i Meşih ve Şirvan veled-i Kurt ve Begos veled-i Manol ve sâyirleri divân-ı kâyim-mekâm-ı hazret-i sadr-ı a'zamîde ma'kûd meclis-i şer'-i şerîf-i enverde tâife-i mezbûrdan es-Seyyid Mustafa bin Ali mahzarında her biri takrîr-i kelâm ve bast-ı merâm idüp mezbûr es-Seyyid Mustafa bundan akdem ben üzerine kethüdâ oldum deyü cânib-i mîrîye virilen kemerimizin akçesini ba'de'l-kabz ashâbına tevzî' ve edâ itmeyüp kendi masârifine sarfla istihlâk eylediğinden mâ'adâ her birimizi birer tarîk ile hilâf-ı inhâ tefrîm [?] ve tahrîm ve durûb ve şütûm idüp mezbûrın ef'âl ve akvâlinden cümlemiz müte'ezzî ve mutazarrır olmağla beynimizde ihtilâle bâdî olmağla ba'de'l-yevm mezbûr es-Seyyid Mustafa bâ'is-i ihtilâl olmamak içün aslen umûrımıza karışmamağa râzı ve

müte'ahhid olmuşdır hâlen suâl olunup takrîri tahrîr olunmak matlûbumuzdur didiklerinde gıbbe's-suâl mezbûr es-Seyyid Mustafa Çelebi cevâbında fi'l-hakîka kaziyye vech-i muharrer üzre olup ba'de'l-yevm tâife-i mezbûrenin aslen umûrlarına karışmamağa râzî ve müte'ahhid oldum didikde mâ-hüve'l-vâki' hıfzan li'l-makâl bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi't-tâsi' min Şevvali'l-mükerrem sene 1107

Şühûdü'l-hâl

'umdetü erbâbi't-tahrîr ve'l-kalem Yusuf Efendi tezkire-i evvel, zübdetü ashâbi't-tastîr ve'l-kalem tezkire-i sânî Hafız Efendi, fahrü'l-emâcid ve'l-a'yân Mehmed Ağa ser-çâvuşân, fahrü'l-kuzât Mustafa Efendi, Halil Efendi ibn Mehmed, Ali Beşe çukadar, el-Hâc Mehmed Efendi ibn Hüseyin, Receb Beşe ibn Süleyman.

188 - 1695 (1107) **İstanbul 22: 84a/1** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'un kasap esnafının Müslüman ve Hıristiyan üyelerinden oluşan bir grup ve et tüccarlarından (celebkeşan) üç kişi, kasapların kethüdası Hüseyin Çelebi ile birlikte mahkemeye gelirler. Birinci taraf, daha önce kethüdaları olan Kasımpaşalı Mehmet'in Anadolu ve Rumeli'den İstanbul'a gelen koyunları kasaplara ve kesim yerlerine dağıtması gerekirken, İstanbul'da koyun eti bolluğu olduğu gerekçesiyle bu koyunları geri çevirdiğini, bu yoldan İstanbul'da et kıtlığına neden olarak esnafı da zor duruma soktuğunu söylerler. Esnaf, kendilerinin Mehmet'in yerine kethüdalık görevini yürütmesi için Hüseyin Çelebi'yi uygun bulduklarını mahkemeye bildirir. Mahkeme de esnafın ifadesini sicile kaydeder.

Some Muslim and Christian butchers of İstanbul and three meat merchants (celebkeşan) are in court with Hüseyin Çelebi, steward (kethüda) of the butchers. The former group states that, while he was supposed to distribute the sheep brought to İstanbul from Rumeli and Anatolia to the butchers and slaughterhouses,

the former steward Mehmet, a resident of Kasımpaşa, rejected the animals on the ground that in İstanbul sheep meat is abundant. His behavior caused meat to become scarce and harmed the butchers, they add. The tradesmen note that they want Hüseyin Çelebi to serve as steward instead of Mehmet. The court registers the tradesmen's testimony.

Mahmiyye-i İstanbul'da bi'l-fi'l hâssa kassâbbaşı olan Süleyman Ağa ibn Mustafa ve kassâb tâifesinin ihtiyârlarından Mustafa Beşe ibn Mustafa ve Ivaz Beşe ibn Durmuş ve Osman Beşe ibn Abdullah ve Mustafa Beşe ibn Mehmed ve Süleyman Bey ibn Ali ve Mustafa Beşe ibn Abdurrahman ve Şaban Beşe ibn Mustafa ve Osman Beşe ibn Mehmed ve İbrahim Ağa ibn Mehmed ve diğer İbrahim Beşe ibn Mehmed ve Halil bin Bektaş ve İskender Beşe ibn Mustafa ve el-Hâc Hasan bin Mustafa ve Limoncı oğlı Ahmed Beşe ibn Mustafa ve Galata Kazâsı'nda olan kassâb tâifesinden Mehmed Beşe ibn Abdullah ve diğer Mehmed Beşe ibn Mehmed ve Kasım Beşe ibn Ömer Beşe ibn Mustafa ve Ahmed Çelebi Mustafa ve Mustafa Beşe ibn Ahmed ve İsmail Beşe ibn Hasan ve Süleyman Beşe ibn İbrahim ve Tophaneli Hüseyin Beşe ibn Abdullah ve Ali Beşe ibn Mehmed ve Mustafa Beşe ibn Ahmed ve es-Seyyid Mehmed Çelebi ibn Veli ve el-Hâc Mustafa bin Abdullah nâm kimesneler ile yine tâife-i mezbûreden Todori veled-i Nikola ve Penapot veled-i Apostol ve Hırsani veled-i Yorgo ve Nişo veled-i Todori ve Haşod veled-i Yani ve Nikola veled-i Niko ve diğer Nikola veled-i Dimo ve Foti veled-i Yani ve sâ'irleri celeb-keşân tâifesinden Mehmed Beşe ibn Abdullah ve diğer Mehmed Beşe ibn Ali ve Todori veled-i Nikola ve sâirleri meclis-i şer'-i şerîf-i enverde tâife-i mezbûrenin berât-ı pâdişâhî ile kethüdâları olan işbu sâhibü'l-kitâb Hüseyin Çelebi ibn Abdullah nâm kimesne mahzarında her biri takrîr-i kelâm ve ta'bîri ani'l-merâm idüp mukaddemâ kethüdâmız olan Kasımpaşa'lı Mehmed bin Mustafa celeb-keşân tâifesinin Anadolı ve Rumili'nden mahmiyye-i mezbûreye getürdikleri ağnâmı taksîm ve selhânelere tevzî' itmeyüp İstanbul'da lahm-ı ağnâm vefret üzredir lahmın

kesâdı vardır deyü tama' hâmından nâşî koyun getüren celeb-keşân tâ'ifesini tahvîf ve ızrâr getürdikleri ağnâmı girü red idüp bâ'is-i kıllet ve celb-i mâl âdet-i müstemirresi olup hattâ bir kaç def'a Vilâyet-i Anadolı'dan gelen ağnâmı taksîm ve tevzî' itmeyüp girü red götüren celebleri ber-vech-i muharrer tahvîf ve ızrâr itmekle ânlar dahi zikr olunan ağnâmı girü çeküp diyâr-ı âhara götürmeleriyle İstanbul'da ve etrâfında lahm-ı ganemin kılletine bâdî ve ibâdullahı tazyîk ve ızrâr itmekle azl ve yerine işbu mezbûr Hüseyin Çelebi kethüdâ nasb ve ta'yîn olunup mezbûr Mehmed'in ızrâr ve ta'addîsi ibâdullah üzerinden men' ve def' olunmuşiken tekrâr üzerinize kethüdâ olurım deyü celb-i mâl ve ibâdullahı ke'l-evvel tazyîk ve ızrâr ider deyü mezbûr Mehmed'in sû'-i hâlini işbu mezbûr Hüseyin Çelebi husûs-ı mezbûrdan emîn olup her bâr kethüdâ oldukda Anadolı ve Rumili'nden gelen ağnâmı taksîm ve selhânelere tevzî' idüp İstanbul'da ve etrâfında lahm-ı ganemin tevfîrine bâ'is ve hıdmet-i ibâdullahda mücidd ve sâ'î olmağın mezbûr Hüseyin Çelebi kethüdâ olmak ibâdullah haklarında her vechile evlâ ve enfa'dır deyü mezkûr Hüseyin Çelebi'nin hüsn-i hâlini haber virmeğin mâ-vaka'a hıfzen bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sânî 'aşer min Şevvali'l-mükerrem li-sene seb'a ve mi'e ve elf

Şühûdü'l-hâl

El-Hâc Mehmed bin İbrahim, el-Hâc Halil Efendi ibn Mehmed, el-Hâc Mustafa Efendi ibn Eyyub, İbrahim Çelebi ibn Ahmed, Ali Çelebi ibn Şaban, Diğer İbrahim Çelebi, ve gayruhum mine'l-huzzâr.

189 - 1695 (1107) İstanbul **22:** 88b/**2** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'un uncu esnafından bir grup Müslüman ve Hıristiyan, Mustafa Çelebi ile birlikte mahkemeye gelir. Uncular, eski kethüdaları İsmail'in ölümü üzerine yerine Mustafa Çelebi'nin tayin edilmesini istediklerini mahkemeye bildirirler. Mahkeme, durumu güvenilir kişilere sorduktan sonra, bu tayin işlemini onaylar.

Some Muslim and Christian flour producers (uncu) in İstanbul appear in court with Mustafa Çelebi. The flour producers state that their former steward (kethüda) İsmail has died, and that they want Mustafa Çelebi to be appointed as their new steward. After seeking the opinion of trustworthy persons, the court registers the appointment.

Mahmiyye-i İstanbul'da kapân-ı dakîk uncılarından el-Hâc Mehmed bin İbrahim ve el-Hâc Mustafa bin Kahraman ve el-Hâc Süleyman bin Ali ve Mehmed Çelebi ibn Mustafa ve Ali Beşe ibn Ramazan ve el-Hâc Ahmed bin Hasan ve Mehmed bin Davud ve el-Hâc Hasan bin Davud ve Yusuf Beşe ibn Mahmud ve İbrahim bin Mustafa ve el-Hâc Mehmed bin Resul ve Mustafa bin Abdullah ve Abdurrahman bin Mustafa ve Ahmed bin Abdullah ve İbrahim bin Abdullah ve el-Hâc İbrahim bin Receb ve Osman bin Mehmed ve Ahmed bin Mustafa ve el-Hâc Ali bin Mustafa ve Yorgaki veled-i Penapot ve Dimitri veled-i Anastaş ve Yanaki veled-i Penapot ve Yorgi veled-i Kosta ve Nikola veled-i Todori ve Yorgaki veled-i Yani ve istemad veled-i Mihal ve Kosta veled-i Todori ve Yorgi veled-i Yani ve Dimitri veled-i İlya ve Yani veled-i Dimitri ve sâirleri meclis-i şer'-i şerîf-i enverde işbu râfi'ü'l-kitâb Mustafa Çelebi ibn Mehmed nâm kimesne mahzarında her biri takrîr-i kelâm ve ta'bîri ani'l-merâm idüp mukaddemâ kethüdâmız olan İsmail fevt olmağla yerine kıbel-i şer'den bir kethüdâ nasb ve ta'yîn olunmak lâzım ve mühim ve işbu merkûm Mustafa Çelebi umûr-ı kethüdâlığı görmeğe her vechile kâdir olmağla mezbûrı üzerimize kethüdâ ihtiyâr eyledik hâlen kıbel-i şer'den dahi mezbûr Mustafa Çelebi üzerimize kethüdâ nasb ve ta'yîn olunmak matlûbumuzdur didiklerinde kaziyye vech-i muharrer üzre oldığına sikât-ı makbûletü'l-kelimât ihbâr dahi itmeleriyle mezbûr Mustafa Çelebi merkûmûnun üzerlerine kıbel-i şer'den kethüdâ nasb ve ta'yîn olundukda ol dahi kabûl ve merâsimini edâya ta'ahhüd itmeğin mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-'işrîn min Şevvâli'l-mükerrem li-sene seb'a ve mi'e ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mustafa Çelebi yiğitbaşı, el-Hâc Mehmed Çelebi ibn İbrahim, el-Hâc Süleyman bin [boş], İbrahim Çelebi bin Ahmed, Ali bin Bali, el-Hâc Süleyman Ağa, Hüseyin bin Mehmed.

190 - 1695 (1107) **İstanbul 22: 102a/1** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'un karcıbaşısı olan Süleyman Ağa, şerbetçi esnafından bir grup ile birlikte mahkemeye gelir. Süleyman Ağa, geleneksel olarak (kadîmü'l-eyyâmdan) Yalova'dan İstanbul'a aşırı sıcak günlerde getirilen karın, şerbetçi esnafına yükü 46'şar paraya satıldığını belirterek bu yıl gelen karı da bütünüyle şerbetçilere satmak üzere şerbetçilerle sözleştiğini söyler. Şerbetçiler, Süleyman Ağa'nın ifadesini doğrular. Mahkeme de tarafların ifadelerini sicile kaydeder.

Süleyman Ağa, the head snow-seller (karcıbaşı) of İstanbul, is in court with a group of sorbet sellers (şerbetci). Süleyman Ağa states that customarily (kadîmü'l-eyyâmdan) snow brought from Yalova to İstanbul on extremely hot days is sold to the sorbet sellers at 46 para per load. This year, too, he says, he promised to sell all his snow to the sorbet sellers. The sorbet sellers corroborate his testimony. The court registers the testimonies of the two sides.

Mahmiyye-i İstanbul'da hâlâ karcıbaşı olan Süleyman Ağa ibn Mehmed meclis-i şer'-i şerîf-i enverde ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde mahmiyye-i mezbûrede şerbetciler kethüdâsı olan Ali Beşe ibn Mustafa ve yiğitbaşıları Hüseyin Çelebi ibn Ebubekir ve ihtiyârlarından el-Hâc Mustafa ibn Halil ve Abdülkerim Çelebi ibn Ebubekir ve Şaban Beşe ibn Halil ve Receb Çelebi ibn Hasan ve Abdullah Beşe ibn Hasan ve Himmet Beşe ibn Osman ve es-Seyyid el-Hâc İsmail Çelebi ibn es-Seyyid Receb ve Ahmed Çelebi ibn Halil ve Mustafa bin Hamza ve Mehmed bin İbrahim ve Ahmed Ağa ibn Mahmud ve Hasan Çelebi ibn Receb nâm kimesneler mahzarlarında takrîr-i kelâm ve ta'bîri ani'l-merâm idüp kadîmü'l-eyyâm-

dan şiddet-i harâret günlerinde Yalakabad Kazâsı'na tâbi' Karaca Tepesi nâm mevzi'den mahmiyye-i mezbûreye gelen kar şerbetci tâ'ifesinin dükkânlarına tevzî' oluna gelmeğin işbu sene-i mübârekede ben mahall-i mezbûrede cemî'-i kazancı kendi üzerime olmak üzre her yüki kırk altışar pareye olmak üzre mezbûrûnun dükkânlarına mu'tâd üzre kar îsâl ve teslîm idüp koltukcı tâifesine kar virmemek üzre mezbûrûn ile ahd ü mîsâk ve kavl ü ittifâk eylediğimizde mezbûrûn minvâl-i muharrer üzre kendülere teslîm ve bey' olunan karın ber-vech-i muharrer her yüki içün bana kırk altışar pare virmek üzre ta'ahhüd eylediler didikde gıbbe't-tesâduki'l-vicâhî mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâdis 'aşer min Zilka'deti'ş-şerîfe li-sene seb'a ve mie ve elf

Şühûdü'l-hâl

El-Hâc Mustafa Çelebi kethüdâ-yı muhzırân, İbrahim Çelebi bin el-Hâc Ahmed, Mustafa Çelebi ibn Şaban, Ahmed bin Receb, Receb bin Süleyman.

191 - 1695 (1107) **İstanbul 22: 104b/1** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'un kemerci esnafından Müslüman ve Hıristiyanlardan oluşan bir grup, İbrahim ve Hıristiyan Bagos ile birlikte mahkemeye gelir. Kemerciler, kethüdaları olan Küçük Mehmet'in ölümü üzerine, aralarında İbrahim'i kethüdalığa ve Bagos'u da yiğitbaşılığa uygun gördüklerini belirterek bu tayin işlemlerinin mahkemece onaylanmasını isterler. İbrahim ve Bagos, söz konusu görevleri üstlendiklerini bildirirler. Mahkeme de bu tayin işlemlerini onaylar.

A number of Muslim and Christian belt makers (kemerci) of İstanbul are in court with İbrahim and Bagos, a Christian. The belt makers state that, upon the death of their steward (kethüda) Küçük Ömer, they agreed to appoint İbrahim as the new steward and Bagos as the new guild regulator (yiğitbaşı). They want to court to approve the appointments. İbrahim and Bagos state that they accept the posts. The court registers the appointments.

Mahmiyye-i İstanbul'da kemerci tâ'ifesinden es-Seyyid Mustafa Çelebi ibn Ali ve es-Seyyid İbrahim Çelebi ibn Ali ve Ali Beşe ibn İsmail ve Salih Beşe ibn Ramazan ve Mehmed Çelebi ibn Hüseyin ve Mustafa bin Mansur ve Ömer Beşe ibn Mehmed ve Mustafa bin Seydi ve Ömer bin Mehmed ve İbrahim bin Mehmed ve İsmail ve Ahmed bin Hüseyin ve Ahmed bin Abdullah nâm kimesneler ile Hadros veled-i Marat ve Misayil veled-i Vasil ve Nevros veled-i Keragos ve Hokaz veled-i Ohan ve Petro veled-i Vartan ve Norhat veled-i Farhat ve Şirin veled-i Hafat ve Ostor veled-i Hadros ve Mikail veled-i Tamor ve Hristo veled-i Marat ve Kilyar veled-i Bagos ve Ovans veled-i Kiragos ve Hornuş veled-i Şarman ve Aslan veled-i Hristo ve Kosta veled-i Kiragos ve Agop veled-i Yoseb ve Nikola veled-i Şihin ve Şirvan veled-i Kurt nâm zimmîler ve sâ'irleri meclis-i şer'-i şerîf-i enverde yine tâife-i mezbûreden İbrahim bin Ahmed ve Bagos veled-i Manol muvâcehelerinde her biri takrîr-i kelâm ve bast-ı merâm idüp mukaddemâ üzerimize kıbel-i şer'den kethüdâ nasb ve ta'yîn olunun Küçük Mehmed bin Pervane fevt olmağla san'atımıza vukûf-ı tâmmı olup umûr-ı kethüdâlığa ehil ve kendüne her vechile rızâ ve şükrân üzre oldığımız merkûm İbrahim üzerimize kethüdâ ve merkûm Bagos yiğitbaşı ihtiyâr eyledik hâlen kıbel-i şer'den dahi mezbûr İbrahim kethüdâ ve mezkûr Bagos yiğitbaşı nasb ve ta'yîn ve vesîka tahrîr olunmak matlûbumuzdur didiklerinde kaziyye vech-i muharrer üzre oldığını sikât-ı makbûletü'l-kelimât dahi ihbâr itmeleriyle mezbûr İbrahim müteveffâ-yı mezbûrun yerine tâife-i mezbûrenin üzerlerine kethüdâ ve merkûm Bagos yiğitbaşı nasb ve ta'yîn olundukda ânlar dahi kabûl ve her biri hizmet-i lâzimesin edâya ta'ahhüd ve iltizâm itmeğin mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb ve tahrîr olundı fi'l-yevmi's-sâdis ve'l-'işrîn min şehri Ramazani'l-mübârek li-sene seb'a ve mi'e ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mehmed Çelebi ibn İbrahim, Hasan Çelebi ibn Mehmed, İbrahim Çelebi ibn Ahmed, Mustafa Çelebi yiğitbaşı, el-Hâc Süleyman yiğitbaşı, İbrahim Çelebi terazübaşı, Mezarcızade Ali Çelebi, Ramazan Çelebi ibn [boş].

192 - 1695 (1107) **İstanbul 22: 105a/2** Dava / *Adjudication*

Muratpaşa fırınının işletmecisi Maksor, Vezneciler fırını işletmecisi Kirkor karşısında mahkemeye çıkar. Davacı Maksor, Muratpaşa Türbesi'nin önünde bulunan Kemeraltı adındaki fırının kapanması üzerine bu bölgede kendisinin ekmek satışı yaptığını, ancak Vezneciler fırınının işletmecisi Kirkor'un kendisine engel olduğunu ileri sürer. Maksor, konunun güvenilir Müslüman kişilere sorulmasını ve Kirkor'un bu konuda uyarılmasını ister. Mahkeme, Muratpaşa Türbesi yakınlarında oturan bir grup Müslümana görüşlerini sorar. Onlar da Maksor'un ifadesi doğrultusunda görüş bildirirler. Sonuçta, mahkeme davalı Kirkor'u Maksor'a engel olmaması yönünde uyarır.

Maksor, operator of the Muratpaşa bakery, sues Kirkor, operator of the Vezneciler bakery. The plaintiff Maksor states that, upon the closure of the Kemeraltı bakery in front of the Tomb of Muratpaşa, he started selling bread in the region. However, he claims, Kirkor is preventing him from doing so. He wants trustworthy Muslims questioned about the issue and Kirkor instructed to watch his behavior. The court questions a group of Muslims who reside near the Tomb of Muratpaşa. They corroborate Maksor's testimony. The court then instructs Kirkor to stop preventing Maksor's business.

Mahmiyye-i İstanbul'da Murad Paşa fırınında habbâz olan işbu râfi'u'l-vesîka Maksor veled-i Marat nâm zimmî meclis-i şer'-i şerîf-i enverde mahmiyye-i mezbûrede Vezneciler fırınında habbâz olan Kirkor veled-i Aslan nâm zimmî muvâcehesinde takrîr-i kelâm ve ta'bîri ani'l-merâm idüp mahmiyye-i mezbûrede Murad Paşa Türbesi önünde vâki' habbâz iskelesi kadîmü'l-eyyâmdan Kemeraltı fırını kapanup mu'attal oldukda benim tasarrufumda olan sâlifü'z-zikr Murad Paşa fırınının etmeği bey' oluna gelüp zikr olunun iskelede Vezneciler fırınının bir vechile alâkası yoğiken senin etmeğin bey' olunmağla bana [boş] virir deyü mâru'z-

zikr Vezneciler fırını ustası olan mezkûr Kirkor bî-vech dahl rencîde husûs-ı mezbûra vukûf-ı tâmmı olup ol havâlîde sâkin bî-garaz müslimînden su'âl olunup haberleri tahrîr olunmak matlûbumdur didikde hakîkat-i hâl vukûf-ı tâmmı olup zikr olunun Murad Paşa türbesi kurbünde sâkin bî-garaz müslimînden Okçı Mehmed Çelebi ibn Abdullah ve Kılıççı Yusuf Çelebi ibn Abdullah ve Hasan Çelebi ibn Mehmed ve Halil Çelebi ibn Mehmed ve Mustafa Çelebi ibn Resul ve Halil Çelebi ibn Ferhad ve el-Hâc Mehmed Çelebi ibn el-Hâc Ruşen ve Halil ibn Mustafa ve Mustafa Çelebi ibn Süleyman ve Ferhad Beşe ibn Abdullah ve Mehmed Çelebi ibn Şahin ve sâirlerinden istifsâr olundukda fi'l-hakîka zikr olunan iskele kadîmü'l-eyyâmdan Kemeraltı fırının iskelelerinden olmağla mâru'z-zikr iskelede Kemeraltı fırının etmeği bey' olunurken fırın-ı merkûm kapanup mu'attal oldukda sâlifü'z-zikr Murad Paşa fırınının etmeği bey' oluna gelmişdir Vezneciler fırınının kat'an alâkası yokdur deyü her biri mezkûr Kirkor muvâcehesinde haber virmeğin mûcebiyle kadîmden olıgeldiği vech üzre Kemeraltı fırını açılınca zikr olunan iskelede Murad Paşa fırınının etmeği bey' Vezneciler fırını içün mezbûr Kirkor bî-vech müdâhale itmemek üzre ba'de't-tenbîh mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâmis 'aşer min Zilka'deti'ş-şerîfe li-sene seb'a ve mi'e ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mustafa Çelebi Yiğitbaşı, el-Hâc Süleyman bin Mehmed, İbrahim Çelebi bin Mehmed, el-Hâc Halil Efendi ibn Mehmed, Mustafa Efendi nâib-i recül, Receb Efendi nâib-i kapan, Ali Beşe çukadâr, el-Hâc Ebubekir ibn Sinan.

193 - 1695 (1107) **İstanbul 22: 120a/1** Dava / *Adjudication*

İhtisab Ağası Mustafa, baharatçılar (attarlar) ve ketenciler esnafının kethüdaları, yiğitbaşıları ve ileri gelenleri karşısında mahkemeye çıkarak adı geçen esnaf grubunun diğer esnaf grupları gibi vergi vermeleri gerektiği halde buna uymadıklarını ileri sürer.

Söz konusu esnaf grupları, ellerinde geleneksel olarak (kadîmü'l-eyyâmdan bu âna) kendilerine hiçbir biçimde muhtesiblerin karışamayacağını bildiren çok sayıda emr-i şerif bulunduğunu belirterek bunlardan birini mahkemede okurlar. Görüşü sorulan ihtisab ağası Mustafa Ağa da bu durumu kabul eder. Sonuçta, davalı esnaf grupları davayı kazanırlar.

The market supervisor (ihtisab ağası) Mustafa sues the stewards (kethüda), guild regulators (yiğitbaşı) and notables of the herbalists (attar) and linen weavers, on the ground that these tradesmen have not been paying their taxes as required, like other tradesmen groups. The tradesmen groups in question state that they have several Sultanic orders (emr-i şerif) noting that customarily (kadîmü'l-eyyâmdan bu âna) market supervisors (muhtesib) should not interfere in their affairs. They read one of these Sultanic orders in court. Questioned by the court, the market supervisor Mustafa Ağa accepts the order. In conclusion, the defendant tradesmen win the case.

Mahmiyye-i İstanbul'da bi'l-fi'l ihtisâb ağası olan fahru'l-akrân Toygun Mustafa Ağa ibn Abdurrahman meclis-i şer'-i şerîf-i enverde cennet-mekân firdevs-âşiyân merhûm ve mağfûrün-lehâ Vâlide Sultan dâmet 'ismetuhâ hazretlerinin mahmiyye-i mezbûrede Bağçe Kapusı dâhilinde müceddeden binâ buyurdukları câmi'-i şerîf ve ma'bed-i latîfleri kurbünde vâki' sûk-ı cedîdde sâkin attârlar kethüdâsı olan el-Hâc Süleyman bin el-Hâc Hüseyin ve yiğitbaşıları el-Hâc Mehmed bin Mustafa ve ihtiyârlarından el-Hâc Ali bin Hüseyin ve el-Hâc Mehmed bin Ali ve Mehmed Çelebi ibn Ahmed ve ketancı tâifesinin kethüdâları olan İsmail Çelebi ibn Rıdvan ve Mehmed Bölükbaşı ibn Süleyman ve ibrahim Bölükbaşı ibn Ebibekir ve el-Hâc Hüseyin Bölükbaşı ibn Abdullah ve ihtiyârlarından el-Hâc Hasan bin Abdullah ve el-Hâc Cafer bin Murad ve diğer el-Hâc Hasan bin Osman ve el-Hâc Abdullah bin Ali ve el-Hâc Mahmud bin Abdullah ve el-Hâc Ali bin Abdullah ve Hüseyin Beşe ibn Abdülkerim ve el-Hâc Ebubekir bin Ali ve el-Hâc Hüseyin bin Ab-

dülmennân ve Yusuf Beşe ibn Piri ve sâirleri mahzarlarında takrîr-i da'vâ ve tasvîr-i müdde'â idüp tâifeteyn-i mezbûreteyn sûk-ı mezkûrde attâr ve ketancı olup kâr kesb itmeleriyle sâir erbâb-ı hiref gibi rüsûm-ı mu'tâdeleri ihtisâb mukâta'asiyçün taleb eylediğimde teslîmden imtinâ' iderler su'âl olunsun didükde gıbbe's-su'âl mezbûrûn cevâblarında kadîmü'l-eyyâmdan mahmiyye-i mezbûrede muhtesib olanlar bizim umûrımıza karışı gelmeyüp vâki' olan husûslarımız ma'rifet-i şer'le bölükbaşılarımız ve kethüdâlarımız ma'rifetiyle İstanbul kâdîları huzûrlarında görilüp min ba'd muhtesib olanlar bize karışmayup dahl eylememek içün selâtîn-i mâzîden ellerimizde müte'addid emr-i şerîfemiz oldığından mâ'adâ merhûme müşârün-ileyhâ hazretleri câmi'-i şerîf ve ma'bed-i latîfi ve sûk-ı mezkûrı binâ ve ihyâ buyurduklarında bizler sûk-ı mezkûrda sâkin olmamız ile bundan böyle sûk-ı cedîdde sâkin olan 'attârlara ve ketâncılara ve müceddeden ta'mîr ve ihyâ olunan tahmislere muhtesib olanlar min ba'd dahl ve ta'arruz itmeyüp ve bir tarîk ile karışmayup aralarında şer'an ve kânunen vâki' olan husûsların bölükbaşıları ve kethüdâları ma'rifetleriyle İstanbul Kadısı huzûrunda ma'rifet-i şer'le görilüp muhtesib olanları ve tarafından kabûl olanları müdâhale ve mu'âraza itdirilmemek bâbında bin yetmiş yedi senesi Saferü'l-hayrı evâyilinde merhûm ve mağfiret-nişân cennet-mekân firdevs-âşiyân Sultan Mehmed Han 'aleyhi'r-rahmeti ve'r-rıdvân sa'âdetlerinde dahi emr-i şerîf-i cihânmutâ' ahz olunup ve bâlâsında mûcebince 'amel oluna deyü hattı hümâyûn-ı şevket-makrûnı erzân kılınup kat'â beynimizde muhtesib ve kol oğlanları karışmamak üzre men'-i sultan ile memnû'dur deyü hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûn ile mahallî bir kıt'a emr-i şerîfe-i cihân-mutâ' ibrâz eyleyüp muhtesib-i mezbûr Mustafa Ağa muvâcehesinde feth ve kırâ'et olundukda mazmûnı münîfi min külli'l-vücûh mezbûrûn takrîr-i meşrûhlarına muvâfık bulunup ve mezbûr Mustafa Ağa dahi ber-vech-i muharrer kadîmü'l-eyyâmdan bu âna gelince tâifeteyn-i mezbûreteynin beynlerine muhtesib ve kol oğlanları karışa gelmediğine ikrâr ve i'tirâf idüp ve ber-vech-i muharrer rüsûm-ı mu'tâdeyi sâir esnâf gibi mezbûrûndan ahza yedinde mu'ahhar fermân-ı 'âlî dahi olmamağın

mûcebiyle fermân-ı hümâyûn kadîmden olıgeldiği vech üzre mezbûrûnun beynlerine karışmayup rüsûm talebiyle bî-vech mu'âraza-dan men' olunup mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâmin min Zilhicceti'ş-şerîfe li-sene seb'a ve mie ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mustafa Efendi nâib-i recül, Receb Efendi nâb-i kapân, el-Hâc Mehmed Çelebi ibn İbrahim, Mustafa Çelebi ibn el-Hâc Ahmed, Mustafa Çelebi Yiğitbaşı, el-Hâc Süleyman bin Mehmed Yiğitbaşı, el-Hâc Halil Efendi ibn Mehmed, Mehmed Efendi ibn Hüseyin, Ali Beşe ibn Mehmed, Receb Çelebi ibn Osman.

194 - 1695 (1107) **İstanbul 22: 124a/2** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul kalaycılarının yiğitbaşıları ve ileri gelenlerinden bir grup, önceki kethüdaları Mehmet Beşe ile birlikte mahkemeye gelir. Kalaycılar, loncalarının üyesi olan Seyyit Ahmet adlı kişinin Mehmet Beşe'yi görevinden alıp yerine kethüda olduğunu ve kendilerine kötü davrandığını ileri sürerler. Kalaycılar, Ahmet'in kethüdalık görevinden alınmasını, yerine yeniden Mehmet Beşe'nin tayin edilmesini ve mahkemeden kendilerine bu tayini belgeleyen bir hüccet verilmesini isterler. Mahkeme, durumu güvenilir kişilere sorduktan sonra bu tayini onaylayarak lonca üyelerine işlemi belgeleyen hüccetin bir örneğini verir.

The guild regulators (yiğitbaşı) and elders of İstanbul's tinners (kalaycı) appear in court with their former steward (kethüda) Mehmet Beşe. The tinners claim that Seyyit Ahmet, a guild member, discharged Mehmet Beşe and appointed himself as the steward in his place. Further, they add, Seyyit Ahmet has been treating them badly. The tinners want Seyyit Ahmet discharged and Mehmet Beşe appointed in his place. They also request a hujjet documenting the reappointment. After obtaining the endorsement of reliable persons, the court registers the reappointment and gives the tinners a copy of the pertinent hujjet.

Mahmiyye-i İstanbul'da kalaycı tâifesinin yiğitbaşıları olan Usta Ali bin Mustafa ve hâssa kalaycıbaşı olan Hüseyin Çelebi ibn Osman ve ihtiyârlarından el-Hâc İbrahim bin Şaban ve Usta Ramazan bin Ebibekir ve Ali Çelebi ibn Mustafa ve Usta Salih bin Cafer ve el-Hâc Hüseyin bin İbrahim ve İsa bin Mehmed ve Mehmed bin Mustafa ve Mahmud bin Mustafa ve İsmail bin Veli ve Ali bin İbrahim ve Şaban bin Mahmud ve Ahmed bin Osman ve Bayram bin Mahmud ve Halil bin Fazlullah ve Usta Musalli bin Receb ve Abdüsselam bin Fazlı ve Mustafa bin Ramazan ve Usta Himmet bin Şaban ve sâyirleri meclis-i [şer'-] şerîf-i enverde yine tâife-i mezbûreden işbu râfi'ü'l-kitâb Mehmed Beşe bin Mustafa mahzarında her biri ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp mezbûr Mehmed Beşe mukaddemâ kethüdâmız olmağla yine tâife-i mezbûreden es-Seyyid Ahmed nâm kimesne mezbûr Mehmed Beşe'yi bir tarîkle 'azl ve yerine kendüyi kethüdâ nasb itdirüp lâkin her birimize şütûm-ı galîza ile şetm eylediğinden mâ'adâ celb-i mâl ile ta'ciz ve zulm ve ta'addî itmekle beynimizde ihtilâle bâ'is ve bâdî olmağın mezbûr es-Seyyid Ahmed kethüdâlıkdan ref' ve yerine her hâlinden râzı ve şâkir oldığımız mezbûr Mehmed Beşe'yi ke'l-evvel üzerimize kethüdâ ihtiyâr eyledik hâlâ kıbel-i şer'den dahi merkûm Mehmed Beşe üzerimize kethüdâ nasb ve ta'yîn olunup zabt içün vesîka tahrîr olunmak matlûbumuzdur didiklerinde kaziyye vech-i muharrer üzre oldığını vukûfı olan sikât-ı makbûletü'l-kelimât ihbâr dahi itmeleriyle mezbûr es-Seyyid Ahmed ref' ve tâife-i mezbûrenin üzerlerine muhtârları olan mezbûr Mehmed Beşe kıbel-i şer'den ke'l-evvel nasb ve ta'yîn olundukda ol dahi merâsimini edâya ta'ahhüd ve iltizâm itmeğin mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fî 22 Zilhicce sene [1]107

Şühûdü'l-hâl

Mehmed Çelebi ibn İbrahim, Halil Efendi ibn Mehmed, Mehmed Efendi ibn Hüseyin, Ali Beşe ibn Osman, İbrahim Çelebi ibn Ahmed, Receb Çelebi ibn Süleyman, Mahmud Çelebi ibn Mehmed.

195 - 1695 (1107) **İstanbul 22: 134b/1** Dava / *Adjudication*

İstanbul çörekçilerinin kethüdası ve ileri gelenlerinden bir grup, İstanbul uncularının kethüdası ve ileri gelenlerinden oluşan ikinci bir grup karşısında mahkemeye çıkar. Çörekçiler, geleneksel olarak (kadîmü'l-eyyâmdan) devlete peksimet pişirmeleri gerektiğinde, uncuların devletten aldıkları buğdayın her keylinden kendilerine 20 vakıyye un verdiklerini belirterek son zamanlarda uncuların geleneklere aykırı olarak (hilâf-ı mu'tâd) buğdayın her keylinden kendilerine yalnızca 19 vakıyye un verdikleri gerekçesiyle onlardan davacı olurlar. Görüşleri sorulan uncular, çörekçilerin söylediklerini olduğu gibi doğrularlar. Sonuçta, mahkeme davalı uncu esnafını, devletten aldıkları her bir keyl buğdaydan çörekçi esnafına 20 vakıyye un vermeleri yolunda uyarır.

The steward (kethüda) and notables of İstanbul's scone makers (çörekçi) sue the steward and notables of İstanbul's flour makers (uncu). The scone makers state that customarily (kadîmü'l-eyyâmdan) when the state requires them to make biscuits for its need, the flour makers give them 20 vakıyye of flour for each keyl of wheat supplied by the state. Lately and in violation of the custom (hilâf-ı mu'tâd), they claim, the flour tradesmen have been giving them only 19 vakıyye of flour for each keyl of wheat. Questioned by the court, the flour tradesmen fully corroborate the scone makers' testimony. In conclusion, the court instructs the defendant flour tradesmen to give the scone makers 20 vakıyye of flour for each keyl of wheat they receive from the state.

Mahmiyye-i İstanbul'da Çörekciler kethüdası olan Ahmed bin Cafer ve ihtiyârlarından el-Hâc Fazlı ve Mehmed ve el-Hâc Ömer bin Ahmed ve Ahmed bin Mehmed ve Mahmud bin Ahmed ve diğer Mahmud bin Hasan ve el-Hâc Abdülkadir bin Abdullah ve Usta Halil bin Hasan ve el-Hâc Hüseyin bin Mehmed ve Mustafa bin Şaban ve Selim bin Mehmed ve sâirleri meclis-i şer'-i şerîf-i enverde mahmiyye-i mezbûrede simid uncıları kethüdâsı olan Mehmed Ça-

vuş ibn Mehmed ve yiğitbaşıları olan İstatil veled-i Dimo ve ihtiyârlarından Ahmed Çelebi ibn el-Hâc Hicazi ve el-Hâc Mehmed bin Osman ve Abdullah Beşe ibn Bedreddin ve Ahmed bin el-Hâc Ömer ve Hasan Beşe ibn Mustafa ve Hicazi bin Halil ve sâirleri muvâcehelerinde her biri üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp kadîmü'l-eyyâmdan mîrîye peksimed tabhı lâzım geldikde taraf-ı mîrîden uncı tâ'ifesine virilen ma'lûmu'l-mikdâr buğday tâ'ife -i mezbûreye kendi değirmenlerinde dakîk eylediklerinden sonra herbir keyl buğdaydan yirmi vakıyye dakîk hâsıl olmağla bize def' ve teslîm biz dahi ba'de'l-kabz her elli vakıyye dakîkden bir kantar peksimed tabh ve kabzına me'mûr olanlara def' ve teslîm idegelüp cânîb-i mîrîden bu vech üzre dahi îrâd ve masraf kayd olunmuşiken zikr olunan uncı tâ'ifesi makbûzları olan buğdayı değirmenlerinde dakîk itdiklerinden sonra her keyli içün hilâf-ı mu'tâd bize on dokuz vakıyye dakîk virüp bâkî birer vakıyye dakîk kendi masâriflerine sarfla istihlâk murâd iderler hâlen su'âl olunup takrîrleri tahrîr ve bâkî birer vakıyye dakîki dahi peksimed tabhı içün bize teslîme mezbûrûna tenbîh olunmak matlûbumuzdur didiklerinde gıbbe's-su'âl mezbûrûn uncı tâ'ifesi cevâblarında fi'l-hakîka kaziyye bâlâda tafsîl ve beyân ve şerh ve ayân olunan vech üzre olup kadîmü'l-eyyâmdan mîrî peksimed tabhı lâzım geldikde taraf-ı mîrîden kendilerine verilen ma'lûmu'l-mikdâr buğday değirmenlerinde dakîk itdiklerinde her bir keyl buğdaydan yirmi vakıyye dakîk hâsıl olup çörekci tâ'ifesine def' ve teslîm idüp ba'de'l-kabz her elli vakıyye dakîkden bir kantâr peksimed tabh ve kabzına me'mûr olanlara def' ve teslîm idegelüp ve cânib-i mîrîden dahi bu vech üzre îrâd ve masraf kayd olunup hâlen her keyl buğdaydan birer vakıyye dakîkin zikr olunan çörekci tâifesine teslîmi üzerlerine lâzım idüğini her biri tav'an ikrâr ve i'tirâf itmeğin alâ mûceb-i i'tirâfihim zikr olunan her bir keyl buğdaydan birer vakıyye dakîk dahi mîrî peksimed tabhı içün müdde'ûn-ı mezbûrûna teslîme mezbûrûn uncı tâ'ifesine tenbîh olunup mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fî 23 min Zilhicce sene sene [1]107

Şühûdü'l-hâl

Mustafa Çelebi yiğitbaşı, el-Hâc Süleyman yiğitbaşı, İbrahim Çelebi bin Ahmed, el-Hâc Mehmed bin İbrahim, Ali Beşe çukadâr.

196 - 1695 (1107) **İstanbul 22: 135b/2** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'un paçacı esnafının kethüdaları, yiğitbaşıları ve ileri gelenlerinden oluşan bir grup, Edirnekapı ve Karagümrük yakınlarında çörekçilik yapan bir grup karşısında mahkemeye çıkarlar. Paçacılar, geleneksel olarak (kadîmü'l-eyyâmdan) İstanbul'a gelen koyun ve kuzu kellelerini kasaplardan kendilerinin aldıklarını, pişirdikten sonra halka sattıklarını ve diğer esnaf gruplarının kendileri için İstanbul'a getirilen kelleleri satın almadıklarını belirterek çörekçilerin geleneğe aykırı olarak kendileri için getirilen kelleleri satın aldıklarını söylerler. Taraflar daha önce bu konuda mahkemelik olmuş olup paçacıların ellerinde haklı olduklarını belgeleyen bir hüccet bulunmasına karşın çörekçiler geleneği çiğnemeyi sürdürmektedirler. Paçacılar, çörekçilerin nihayet geleneğe uyacakları yönünde kendilerine söz verdiklerini belirterek, mahkemeden çörekçilere yeniden görüşlerinin sorulmasını ve ifadelerinin sicile kaydedilmesini istemektedir. Görüşü sorulan çörekçiler, paçacıların ifadesini doğrular. Mahkeme de çörekçilerin ifadelerini sicile kaydeder.

The stewards (kethüda), guild regulators (yiğitbaşı) and notables of İstanbul's trotter vendors (paçacı) sue a group of scone makers (çörekçi) working near Edirnekapı and Karagümrük. The trotter vendors state that customarily (kadîmü'l-eyyâmdan) the butchers sell them the heads of the lamb and sheep that arrive in İstanbul. They then cook the heads and sell them to the public. Other tradesmen are not entitled to buy heads brought to İstanbul exclusively for them. Nevertheless, the scone makers are buying heads in violation of the custom. Although the two tradesmen groups have previously faced off in court on the issue, and the trotter vendors have received a hujjet documenting their rights, the scone makers have continued to violate the custom. The trotter vendors state that the scone makers have finally promised to abide by the custom. They want the scone makers questioned and their testi-

mony registered. Questioned by the court, the scone makers corroborate the trotter vendors' testimony. The court registers the scone makers' testimony.

Mahmiyye-i İstanbul'da vâki' paçacı tâ'ifesinin kethüdâları olan Murad Beşe bin Sefer ve yiğitbaşıları Mustafa bin Ömer ve ihtiyârlarından Ali Beşe bin Mehmed ve Hasan Beşe bin Hüseyin ve Bektaş bin Ali ve Ahmed bin Arslan ve Şahin bin Kasım nâm kimesneler ile Tanaş veled-i Aser ve Petso veled-i Tilo ve Koka veled-i Laze nâm zimmîler ve sâ'irleri meclis-i şer'-i şerîf-i enverde mahmiyye-i mezbûrede Edirnekapusı kurbünde çörekçi olan Mehmed bin Sefer ve Karagümrük kurbünde çörekçi olan Sefer bin Süleyman ve sâ'irleri muvâcehelerinde her biri takrîr-i kelâm ve bast-ı merâm idüp kadîmü'l-eyyâmdan ilâ-hâze'l-ân koyun ve kuzubaşını biz kassâb tâ'ifesinden iştirâ ve ba'de't-tabh ibâdullâha bey' idegelüp çörekçi ve çevren tâ'ife leri pişirim tâ'bîr olunur ancak tabh içün [...] getürdikleri başı tabh idüp bize mahsûs olan vech üzre iştirâ ve bey'den kat'â alâkaları olmamağla bu mukâbelede beher sene ihrâcı fermân olunan ordu-yı hümâyûn bedelini ve sâ['ir] tekâlifi tamâmen edâ idegelüp hattâ çörekçi ve çevren tâ'ife leri bin yüz dört senesi Muharremü'l-harâmında bize mahsûs olan koyun ve kuzı başlarını iştirâ ve bey' itmemek üzre râzı ve müte'ahhidler olup husûs-ı mezbûrı nâtık yedimizde işbu hüccet-i şer'iyye dahi virilmişiken hâlâ kendülere mahsûs olan tabhiyelerine kanâ'at itmiyüp bize mahsûs olan koyun başını kassâbdan iştirâ ve tabh ve bey' itmeleriyle beynimizde ihtilâle bâdîler olmalarıyla hâlâ kadîmden olıgeldiği vech üzre tâ'ife -i mezbûre pişirim ta'bîr olunan ancak [...] tabh içün getürdükleri başı tabh idüp bize mahsûs olan vech üzre iştirâ ve bey' itmeyüp bâ'is-i ihtilâl olmamak üzre râzı ve müte'ahhidler olup husûs-ı mezbûrı kabûl ve ittifâk ve ahd ü mîsâk eyledik su'âl olunup takrîrleri tahrîr olunmak matlûbumuzdur didiklerinde gıbbe's-su'âl mezbûrûn cevâblarında fi'l-hakîka kaziyye bâlâda tafsîl ve beyân ve şerh ve ayân olunan vech üzre olup her birimiz âharın san'atına karışmamak üzre kavl ü ittifâk ve ahd ü mîsâk eyledik deyü zikr olunan

paçacı tâ'ifesini vicâhen ve şifâhen tahkîk ve tasdîk itmeğin mâvaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâdis ve'l-'ışrîn min Zilhicce sene [1]107

Şühûdü'l-hal

El-Hâc Mehmed bin İbrahim, Mustafa Çelebi bin Mehmed, İbrahim Çelebi bin Ahmed, el-Hâc Süleyman bin Mehmed, Mustafa bin Şaban.

197 - 1696 (1108) **İstanbul 22: 136a/1** Dava / *Adjudication*

İstanbul'daki sığır kasaplarının kethüdası el-Hâc Süleyman, usulsüz olarak sığır satın aldıkları gerekçesiyle üç Yahudi kasaptan davacı olur. El-Hâc Süleyman, Anadolu ve Rumeli'den İstanbul'a getirilen sığırların kethüda tarafından dağıtılması gerekirken Yahudi kasapların kethüdadan önce devreye girerek yüksek fiyatlarla sığırları satın aldıklarını belirterek söz konusu Yahudi kasaplardan daha önce de davacı olduğunu ve elinde bu davayı kazandığını belgeyen bir hüccet ve yine savını destekleyen bir emr-i şerif bulunduğunu ileri sürer. Görüşü sorulan üç Yahudi kasap, kethüdanın savını doğrulamakla birlikte, sığır gelmeyen dönemlerde Yahudi kasapların etraftan bulacakları beşer altışar sığırı satın almalarının geleneklere uygun (kadîmden olıgelen) olduğunu belirten bir fermanı mahkemeye sunarak kendilerinin geleneklere aykırı (kânûn-ı kadîme muhâlif) davranmadıklarını söylerler. Mahkeme tarafların sunduğu belgeleri inceledikten sonra, her iki tarafı gelenekleri çiğnememeleri yolunda uyarır.

El-Hâc Süleyman, steward (kethüda) of the cattle butchers in İstanbul, sues three Jewish butchers, on the ground that they have bought cattle illegally. The plaintiff states that whereas the cattle brought to İstanbul from Rumelia and Anatolia should be distributed by the steward, the Jewish butchers have been evading this requirement by buying cattle before herds reach the steward, at higher prices. He sued the Jewish butchers for that transgression,

he claims, and won the case, as documented by a hujjet and a Sultanic order (emr-i şerif). Questioned by the court, the three Jewish butchers corroborate the steward's testimony. Presenting to court an imperial order (ferman) showing that it is customary (kadîmden olıgelen) for the Jewish butchers to buy stray cattle wherever available in times of scarcity, they add that they have not violated traditions (kânûn-ı kadîme muhâlif). Examining the documents presented by the two sides, the court instructs both sides to act in accordance with traditions.

Mahmiyye-i İstanbul'da sığır kassâbları kethüdâsı olan el-Hâc Süleyman bin Ahmed nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîfde mahmiyye-i mezbûrede Balat kapusı hâricinde tâ'ife -i yehûdun sığır kassâbları olan Mosi veled-i Yako ve Peşvada veled-i Bolimerni ve Havâss-ı Aliyye kazâsı müzâfâtından kasaba-i Hâsköy'de sığır kassâbı olan Avraham veled-i İsa nâm yahûdîler muvâcehelerinde takrîr-i da'vâ ve tasdîr-i müdde'â idüp Anadolı ve Rumili'nde süriciler ile mahmiyye-i mezbûreye gelen sığır Yedikule hâricinde vâki' tokata dâhil oldukda tokat kethüdâsı ma'rifetiyle tevzi' olunup her yüz sığırda on beşer sığır yahûd kassâblarına tevzî' olunurken mezbûrûn yahûd kassâbları Anadolı ve Rumili'nde süriciler ile gelen sığırı karşulıyup tokata dâhil olmadın ziyâde bahâ ile iştirâ ve kendi beynlerinde bey' itmeleriyle zahîreyi izâ'at eylediklerı ecilden ba'de'l-yevm ber-vech-i muharrer Anatolı ve Rumili'nde süriciler ile gelen sığırları tokata dâhil olmadın yollarda karşılıyup iştirâ ve zebh itmemek üzre bin yüz dört senesi Şevvâli'l-mükerreminde her biri kavl ve ittifâk idüp bu vech üzre taraf-ı şer'den yedimizde hüccet-i şer'îyye virilüp ve hüccet-i mezbûre mûcebince Anadolı ve Rumili'nde süriciler ile gelen yollarda karşulıyup tokata dâhil olmadın ziyâde bahâ ile celeb-keşân tâ'ifesinden hafiyyeten sığır iştirâ itdirilmeyüp ve idenlere ta'zîr ve tecrîm itdirilmek bâbında bin yüz yedi senesi şehr-i Rebîülevveli'nin yirmi üçüncü güni yedime emr-i şerîf-i âlîşân dahi ihsân olunmuşiken ber-vech-i meşrûh Anadolı ve Rumili'nde süriciler ile tokata sığır gelmediği eyyâmda tâ'ife -i mezbûre kassâbları etrâfda olan kurâ ve

kasabâta çıkup bulmadıkları mahalde akçeleriyle beşer ve altışar sığır iştirâ ve yedimizde fermân-ı şerîfimiz vardır deyü zebh ve bey' iderler hâlâ su'âl olunup ber-vech-i muharrer kurâ ve kasabâtdan beşer ve altışar sığır iştirâsından dahi men' olunmak matlûbumuzdur deyü her biri zikr olunan târihler ile müverraha bir kıt'a hüccet ve bir kıt'a emr-i şerîf-i âlîşân ibrâz idüp feth ve kırâ'et olundukda mazmûn-ı münîfleri müdde'î-i mezbûrun takrîr-i meşrûhı üzre ancak Anadolı ve Rumili'nde süriciler ile gelen sığırları yollarda karşılayup tokata dâhil olmadın iştirâdan men' olunduklarını nâtık bulunmağın gıbbe's-su'âl mezbûrûn Mosi ve Peşvada ve Avraham cevâblarında fi'l-hakîka kaziyye vech-i muharrer üzre olup taşrada süriciler ile gelen sığırlar tokata dâhil olmadıkça yollarda karşılıyup celeb-keşândan iştirâ memnû' olup lâkin tokata sığır gelmediği eyyâmda kifâf-ı nefsimüz içün etrâfda olan kurâ ve kasabâtdan buldığımız yerlerden akçemiz ile beşer ve altışar sığır iştirâ itmek kânûn-ı kadîm olup hattâ mukaddemâ tokat kethüdâsı husûs-ı mezbûra bî-vech dahl eylediğin rikâb-ı hümâyûna arzuhâl eylediğimizde Anadolı kâdıaskeri olup ve vedâ'-ı âlem-i fânî iden merkûm İbrâhim Efendi'ye havâle olundukda Yedikule hâricinde vâki' tokata gelüp İstanbul ve Galata ve Üsküdar ve Eyyûb kassâblarına tevzî' olunan sığırların on beş sığır yahûdî kassâblarına virilmek defter-i cedîdde mukayyeddir su'âl eyledikde fi'l-vâki' yehûd kassâbları etrâfa çıkup buldukları yerden beş altışar sığır alup tâ'ife lerine bey' idegelmişlerdir deyü sığır kassâbları kethüdâsının sığır virdiğine müşârün-ileyh İbrâhim Efendi arz itmeğin arz olundığı üzre tâ'ife -i yehûd buldukları yerden akçeleriyle beşer ve altışar sığır iştirâ eyledikleri husûsda müşârün-ileyhin arzı mûcebince amel olunup min-ba'd kadîmden olıgelene muhâlif nizâ' itdirilmemek bâbında bin doksan sekiz senesi Şevvâlü'l-mükerreminde yedimize işbu emr-i şerîf-i cihân-mutâ' ihsân olunmuşdur deyü mazmûnı min-külli'l-vücûh takrîr-i meşrûhlarına muvâfık bir kıt'a fermân-ı âlî ibrâz itmeleriyle müdde'î-i mezbûr muvâcehesinde feth ve kırâ'et ve istintâk olundukda kethüdâ-i mezbûr dahi fi'l-vâki' tokata sığır gelmediği eyyâmda tâ'ife -i yahûd kassâbları etrâfa çıkup buldukları yerlerden beşer ve altışar sığır alup

tâ'ife lerine bey' idegeldiklerini tâyi'an ikrâr ve i'tirâf itmeğin mûcebince taşradan süriciler ile celeb-keşân tâ'ifesinin getürdükleri sığırları tokata dâhil olmadın yollarda karşulayup ziyâde bahâ ile iştirâ itmemek üzre mezbûrûn yahûd kassâblarına tenbîh ve kadîmden olıgeldiği vech üzre kifâf-ı nefsleriçün etrâfdan beşer ve altışar sığır iştirâlarına bî-vech müdâhaleden kethüdâ-i mezbûr men' birle mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi gurrei Muharrem sene 108

Şühûdü'l-hâl

Mustafa Çelebi bin el-Hâc Ahmed, İbrâhim Çelebi bin Ahmed, Mustafa Çelebi bin Mehmed Yiğitbaşı, Mustafa Çelebi bin Şaban, Ali Çelebi bin Bali, Receb Çelebi bin Osman.

198 - 1695 (1107) **İstanbul 22: 136b/1** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'un yemişçileri, ekmekçileri, bakkalları, kasapları, helvacıları, ayakkabıcıları, şerbetçileri, çörekçileri, baharatçıları, çömlekçileri, kumaşçıları, terzileri, leblebicileri ve pamukçularından oluşan bir grup Hıristiyan ve Müslüman, bakkal esnafının pazarbaşısı el-Hâc Osman ile birlikte mahkemeye gelirler. İstanbul esnafı, her yıl sefere çıkacak ordu için fermanla vergi istenildiğinde Galata esnafından kendilerine 144.000 akçe katkı sağlandığını ve bu paranın İstanbul ihtisabı mukataasından karşılandığını söylerler. İstanbul esnafı, bu yıla ait 144.000 akçeyi bakkal esnafının pazarbaşısı el-Hâc Osman'ın teslim alarak loncalarının ileri gelenleri aracılığıyla kendilerine dağıttığını belirterek, kendisinden alacakları kalmadığını mahkemeye bildirirler. El-Hâc Osman, esnafın ifadesini doğrular. Mahkeme de esnafın ifadesini sicile kaydeder.

A group of Christian and Muslim fruit sellers, bread makers, grocers, butchers, helva makers, shoe makers, sorbet sellers, bun makers, herbalists, potters, fabric sellers, tailors, roasted chickpea sellers, and cotton traders of İstanbul appear in court with el-Hâc Osman, warden of the market (pazarbaşı). The trades-

men of İstanbul state that every year when an imperial order (ferman) is issued to collect taxes for a military expedition, the Galata tradesmen contribute 144,000 akçe belonging to the farm for market supervision (ihtisap mukataası) of İstanbul. The tradesmen of İstanbul state that the warden of the grocers el-Hâc Osman has received this year's 144,000 akçe and distributed it among the tradesmen via the notables of the guild. They add that they have no remaining issues with el-Hâc Osman. El-Hâc Osman corroborates their testimony. The court registers the tradesmen's testimony.

Husûs-ı âtî'l-beyânın mahallinde ketb ve tahrîri iltimâs olundukda savb-ı şer'den bi't-taleb mevlânâ el-Hâc Mehmed Efendi bin Hüseyin irsâl olunup ol dahi mahmiyye-i İstanbul'da Balkapanı kurbünde pazarbaşılara mahsûs odaya varup zeyl-i kitâbda muharrerü'l-esâmî müslimîn huzûrlarında akd-i meclis-i şer'-i kavîm eyledikde mahmiyye-i mezbûrede habbâzân tâ'ifesi kethüdâsı Süleyman Ağa bin İbrahim ve tâ'ife -i mezbûreden Zeyrek fırını ustası Maksad veled-i Abram ve Mercân fırını ustası Kabril veled-i Markiz ve Hâce Paşa fırını ustası Ferhad veled-i Murat ve Çavuşbaşı fırını ustası Andreas veled-i Bogaz ve Yeni Câmi' fırını ustası Hogar veled-i Sercan ve sâ'irleri ve bakkâlân tâ'ifesinden Kara Hüseyin Bölükbaşı bin Turmuş ve Mehmed Bölükbaşı bin Dâvud ve İsmail Bölükbaşı bin Abdullah ve Kara Mehmed Bölükbaşı Mustafa ve sâ'irleri yemiş pazarbaşısı es-Seyyid İsmail Çelebi bin es-Seyyid Ali ve es-Seyyid Hasan Paşa ibn es-Seyyid Mehmed ve Murad Bölükbaşı bin Receb ve Mehmed Bölükbaşı bin Ahmed ve sâ'irleri ve kassâb tâ'ifesinin kethüdâları Serdengeçdi Mehmed Ağa ibn Mustafa ve helvaciyân tâ'ifesinin kethüdâları Mehmed Beşe ibn Hüseyin ve Tahtelkala'da haffâf tâ'ifesinin kethüdâları Ahmed Ağa bin Mehmed ve yiğitbaşıları İbrahim Ağa ibn el-Hâc Ahmed ve şerbetci tâ'ifesinin kethüdâları Ali bin Mustafa ve Hasan Beşe bin Receb ve çörekci tâ'ifesinin kethüdâları el-Hâc Ahmed bin Abdullah ve attâr tâ'ifesinin kethüdâları el-Hâc Süleyman Ağa bin el-Hâc Hüseyin ve çömlekçiler tâ'ifesinin kethüdâları el-

Hâc Ahmed bin Muharrem ve mûytâblar tâ'ifesinin kethüdâları el-Hâc Ahmed bin Mehmed ve bezzâzlar tâ'ifesinin kethüdâları el-Hâc Mustafa bin Mahmud ve çukacıyân tâ'ifesinin kethüdâları Hayder veled-i Kamal nâm yahûdî ve hayyâtân tâ'ifesinin derzi başısı Mehmed Çelebi bin İbrâhim ve leblebiciler tâ'ifesinin kethüdâları es-Seyyid Hasan Çelebi ibn es-Seyyid Hamza ve berberler tâ'ifesinin kethüdâları Receb Çelebi bin Abdullah ve hallâclar tâ'ifesinin kethüdâları Ömer Çelebi bin Mahmud ve kassâbân-ı bakar tâ'ifesinin kethüdâları el-Hâc Süleyman nâm kimesneler kendi taraflarından asâleten ve tavâ'if-i mezbûrûn sâ'ir ma'lûmetü'l-esâmî ve mahsûretü'l-eşhâs kimesneler taraflarından her biri sâbitü'l-vekâle vekîl olmalarıyla vekâleten meclis-i ma'kûd-ı mezbûrda bakkâl tâ'ifesinin hâlâ pazarbaşıları olan işbu râfi'ü'l-kitâb el-Hâc Osmân bin Mehmed nâm kimesne mahzarında ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüp mahmiyye-i mezbûre esnâfından beher sene sefer-i hümâyûn içün mükemmel ordu fermânı ihrâc olundukda kadîmden yamağımız olan mahrûsa-i Galata esnâfının bize imdâd idegeldikleri yüz kırk dört bin akçe bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevketmakrûn mezbûrûndan taleb olunmayup mahmiyye-i İstanbul'da ihtisâbı mukâta'ası malından virilmek üzre fermân-ı âlî sâdır olmağla işbu sene-i mübârekede mahsûb olmak üzre meblâğ-ı mezbûr yüz kırk dört bin akçeyi mezbûr pazar başı el-Hâc Osman bizim emrimiz ile hâlen mukâta'a-i mezbûre emîni olan Koygun Mustafa[ʻdan] ahz ü kabz eyledikden sonra meblâğ-ı mezbûr yüz kırk dört bin akçeden kendi ihtiyârlarımız ma'rifetleriyle tahrîr olunan defter mûcebince her birimizin hissesini bize def' ve teslîm biz dahi yedinde bi't-tamâm ve'l-kemâl ahz ü kabz ve beynimizde ma'lûm masârif-i mühimmemize harc ve sarf eyledik min-ba'd meblâğ-ı mezbûr yüz kırk dört bin akçeden mezbûr el-Hâc Osman yedinde ve zimmetinde bir akçe ve [bir] habbe bâkî kalmamışdır didiklerinde gıbbe't-tasdîkü'ş-şer'î vâki' hâli mevlânâ-yı mezbûr mahallinde ketb ve terkîm idüp ma'an ba's olunan Süleyman Çelebi bin Hamza ile meclis-i şer'a gelüp alâ-vukû'ihi inhâ ve takrîr itmeğin mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sânî min şehri Ramazâni'l-mübârek li-sene seb'a ve mi'e ve elf

Şühûdü'l-hâl
Ağdacı el-Hâc Mehmed, Uzun Mustafa bin Mehmed, Kara Mustafa ibn İbrahim, el-Hâc Hasan bin [silik], el-Hâc Mustafa bin Receb, el-Hâc Mustafa Şerbetci, Dede el-Hâc Hüseyin bin Nasûh, Paşa bin Mehmed el-bakkâl.

199 - 1696 (1108) **İstanbul 22: 143b/1** Tescil işlemi / *Registration*

Müslüman ve Hıristiyanlardan oluşan bir grup uncu, yine Müslüman ve Hıristiyan ekmekçi esnafı karşısında mahkemeye çıkar. Uncular, geleneksel olarak (kadîmü'l-eyyâmdan) orduya vermekle yükümlü oldukları buğday ve diğer vergileri ekmekçilere vermekte, ekmekçiler de bu vergileri vergi toplayıcılarına iletmektedirler. Uncular, gemilerle un kapanına gelen buğdayın paylaşımı konusunda ekmekçilerin geleneklere aykırı davranarak kendilerine haksızlık yaptıklarını, ancak daha sonra bu konuda geleneklere uyacaklarına söz verdiklerini bildirerek ekmekçilerin görüşlerinin sorulmasını ve ifadelerinin sicile kaydedilmesini isterler. Görüşleri sorulan ekmekçiler, un kapanına gelen buğdayın paylaşımı konusunda geleneklere uyacaklarına unculara söz verdiklerini mahkemeye bildirirler. Sonuçta, mahkeme ekmekçilerin ifadelerini sicile kaydeder.

Some Muslim and Christian flour producers sue some Muslim and Christian bread makers. The flour producers customarily (kadîmü'l-eyyâmdan) give the grain and other taxes that they are required to pay to the army through the bread makers. They state that the bread makers have unjustly violated established custom during the distribution of the flour brought to the flour scale (unkapanı) by boats. The flour producers subsequently promised to abide by the tradition. Now the plaintiffs want the bread makers questioned and their testimony registered. Questioned by the court, the bread makers state that they promised to the flour

producers to obey the tradition regarding the distribution of the flour brought to the scale. The court registers the bread makers' testimony.

Mahmiyye-i İstanbul'da uncılar kethüdâsı olan Mehmed Ağa ibn Mehmed ve Mehmed Çelebi bin Hüseyin ve Mehmed bin Ebî-bekir ve sâbıkâ kethüdâ olan el-Hâc Mehmed bin Ahmed ve el-Hâc Osmân bin Mehmed ve es-Seyyid Burhâneddin Çelebi bin Ahmed ve es-Seyyid Kâsım Çelebi ibn Mehmed ve Ahmed bin el-Hâc Ömer ve el-Hâc Sâlih bin Mehmed ve Hüseyin bin Sâlih ve Mustafa bin Ahmed ve Fazlı bin Mustafa ve Ahmed bin Yûsuf ve Mustafa bin Hüseyin ve Ali bin Hüseyin ve Yûsuf bin Ahmed ve Ali bin [silik] ve Hasan bin Abdullah ve İbrâhim bin Yahyâ ve Zekeriyya bin Mehmed ve Ahmed bin Mustafa ve diğer Zekeriyya ibn Mustafa ve el-Hâc İbrâhim bin Zeynelâbidin ve Ahmed bin Mehmed nâm kimesneler ile yine tâ'ife -i mezbûreden İstati veled-i Dimo ve Penapot veled-i Dimo ve Petro veled-i Andriye ve Kanalo veled-i İstati ve Yani veled-i Kiryazi ve Yani veled-i Kosta ve Yorgo veled-i Kiryazi ve Penapot veled-i Kanalo ve Kiryazi veled-i Yorgo ve Kanolo veled-i Kesbayi nâm zimmîler ve sâ'irleri meclis-i şer'-i şerîfde mahmiyye-i mezbûrede habbâz tâ'ifesinin kethüdâları olan Süleymân Ağa ibn Mehmed ve yiğitbaşıları olan Ali bin Mehmed [silik] ve Salcı Mustafa ibn Eyyub ve tâ'ifesinden Natar veled-i Karman ve Nikeforos veled-i Makos ve Kiragos veled-i Haçok ve Kifo veled-i Kiro ve Andriyas veled-i Hokat ve Ariton veled-i Filibos ve Elpek veled-i Batom ve Sehrab veled-i Mardoros ve Kalos veled-i Kalok ve Ferhad veled-i Marat ve Astor veled-i Zarak ve Moses veled-i Agob ve Maksor veled-i Agob ve Serbet veled-i Bedros ve Haçok veled-i Çoban ve Arakil veled-i Evanos ve Evanos veled-i Kiragos ve sâ'irleri muvâcehelerinde her biri takrîr-i kelâm idüp biz kadîmü'l-eyyâmdan ilâ-hâze'l-ân etmekçi tâ'ifesinin yamağı olup be-her sene ifrâzı fermân olunan ordu-yı hümâyûn bedelini ve sâ'ir tekâlîfi mezbûrlara virüp anlar dahi kabza me'mûr olanlara edâ idüp bu mukâbelede kapân-ı dakîkden buğday sefîneleri geldikde her on sefînede bir sefîne buğday ve

sâ'ir sefâ'inin başı ve kıç altlarında olan buğdayı bizim hirefimiz olan semt uncıları iştirâ ve kendi beynimizde iktisâm ve değirmenimizde dakîk idüp dükkânlarımızda ve bazârlarımızda ağniyâ ve fukarâ ve zu'afâ ve âmme-i ibâdullaha bey' ide-gelüp ve mâ'dâ dokuz sefîne buğdayı ve orta anbarlarının buğdaylarını habbâz tâ'ifesi iştirâ idegelmişiken tâ'ife -i mezbûre size mahsûs ve mu'ayyen sefîne virüp ibâdullahın zahîresi olan dakîkin kılletine bâ'is ve beynimizde ihtilâle bâdî olmuşidi hâlen kadîmden olageldiği vech üzre kapân-ı mezbûra gelen buğday sefînelerinin her on sefînede bir sefîne buğdayı ve sâ'ir sefâ'inin baş ve kıç altlarında olan buğdayı ibâdullaha [silik] dakîk itmek içün ve mâ'dâ dokuz sefîne ve orta anbarlarının buğdayını habbâz tâ'ifesi iştirâ idüp ba'de'l-yevm her birimiz âhara mu'ayyen ve mahsûs olan buğdaya dahl ve ta'arruz itmemek üzre kavl ü ittifâk ve ahd ü mîsâk eyledik su'âl olunup takrîrleri tahrîr olunmak matlûbumuzdur didiklerinde gıbbe's-su'âl mezbûrûn habbâz tâ'ifesi cevâblarında fi'l-hakîka kaziyye bâlâda mufassal olduğı vech üzre olup her birimiz âhara mu'ayyen ve mahsûs olan buğdaya dahl ve ta'arruz itmemek üzre beynimizde kavl ü ittifâk ve ahd ü mîsâk eyledik deyü mezkûr uncı tâ'ifesi cemî'-i kelimât-ı meşrûhalarında vicâhen ve şifâhen tasdîk ve't-tahkîk itmeğin mâ-vaka'a hıfzan li'l-makâl bi't-taleb ketb olundı fî gurrei Zilhicceti'ş-şerîfe sene [1]108

Şühûdü'l-hâl

Mustafa Çelebi ibn Mehmed yiğitbaşı, el-Hâc Osmân bin Mehmed bâzârbaşı, el-Hâc Süleymân bin Mehmed yiğitbaşı, Receb Efendi nâ'ib-i kapân, Mustafa Efendi nâ'ib-i recül, Hüseyin Çelebi bin terâzübaşı, Ramazân Çelebi terâzübaşı, el-Hâc Ali çukadâr.

200 - 1696 (1108) **İstanbul 22: 145b/2** Dava / *Adjudication*

Gemiciler, İstanbul'a gemi ile getirilen keresteleri iskele meydanında satmak istediklerinde buna hamalların karşı çıktığı gerekçesiyle hamallardan davacı olurlar. Görüşü sorulan hamallar, iskele meydanına kereste indirip satmanın geleneğe aykırı olduğunu (ka-

dîmden olıgelene muhâlif) belirterek, geleneksel olarak (kadîmü'l-eyyâmdan) kerestenin gemilerde satıldığını ve daha önce yine aynı konuda gemicilerle mahkemelik olduklarında, iskele meydanının mahkemece zahire satışı için tahsis edildiğini sözlerine eklerler. Hamallar, reisleri geleneği bozmamaları konusunda uyaran hüccet ve emr-i şerifi de mahkemeye sunarlar. Mahkeme, belgeleri inceledikten sonra gemicileri geleneğe uygun davranmaları yolunda uyarır. Sonuçta, davalı hamallar davayı kazanırlar.

The sailors sue the porters, on the ground that they prevented them from selling timber brought to İstanbul on boats by the quay. Questioned by the court, the porters state that it is contrary to tradition (kadîmden olıgelene muhâlif) to unload and sell timber by the quay. The porters add that customarily (kadîmü'l-eyyâmdan) timber is sold on the boats. Earlier they have been to court with the sailors regarding the same issue, they say; the court ruled that only grain may be sold by the quay. The porters present to court a hujjet and a Sultanic order (emr-i şerif) instructing ship captains to abide by the tradition. Examining the documents, the court instructs the sailors to abide by the tradition. In conclusion, the defendants win the case.

Sefîne re'islerinden olup mahmiyye-i İstanbul'da odun kapusı iskelesine sefîne ile keraste getüren Ahmed Re'is ibn Mehmed ve Mehmed Re'is ibn Ahmed ve Şabân Re'is ibn Mehmed ve Mustafa Re'is ibn Ali ve keraste tüccârından Ali bin İsmâil ve sâ'irleri dîvân-ı kâ'im-makâm-ı hazret-i sadr-ı a'zamîde ma'kûd meclis-i şer'-i şerîf-i enverde iskele-i merkûmede at hammâlları kethüdâsı olan İbrâhim bin Ahmed ve ihtiyârlarından Yûsuf bin Mustafa ve Mehmed bin Ali bin Veli ve Mehmed bin Mustafa ve Zülfikâr bin İsâ ve sâ'irleri mahzarlarında takrîr-i kelâm tasdîr-i da'vâ ve takrîr-i müdde'â idüp bir sefîne ile taşradan getürdiğimiz kerasteyi âhara bey' içün sefîneden ihrâc ve iskele-i mezbûre meydânına vaz' murâd eylediğimizde mezbûrûn hammâl tâ'ifesi mâni' olurlar su'âl olunup ber-vech-i muharrer mâni' olmamak üzre tenbîh olunmak

matlûbumuzdur didiklerinde gıbbe's-su'âl mezbûrûn hammâl tâ'ifesi cevâben kadîmü'l-eyyâmdan ilâ hâze'l-ân zikr olunan iskeleye sefîne re'isleri getürdikleri kerasteleri taşra çıkarmıyup sefîneleri içinde bey' idüp ve iskele-i mezbûre meydânına izn-i sultânî ile zahîre içün gelen odun vaz' olunup bizim bârgirlerimiz îkâf oluna gelüp hattâ bin yüz senesi Şevvâlü'l-mükerreminin on beşinci güni sefîne re'isleri getürdükleri kerasteyi kadîmden olıgelene muhâlif sefînelerden ihrâc ve meydân-ı merkûma vaz' idüp îkâf-ı bârgirlere mâni' olmalarıyla yedimizde olan sicill-i mahfûzdan mahrec işbu sûret-i hüccet-i şer'iyye nâtıka oldığı üzre Ahî Çelebi Mahkemesinde huzûr-ı hâkimü'ş-şer'de mürâfa'a-i şer' oldığımızda hakîkat-i hâl ol havâlîde sâkin vukûf-ı tâmmı olan bî-garaz müslimînden istihbâr ve istintâk olundukda kaziyye vech-i meşrûh üzre oldığı lede'ş-şer'i'l-enver sâbit ve mukarrer olup sefîne re'isleri getürdükleri kerasteyi sefîneleri içinde bey' idüp kadîmden taşra çıkarup meydân-ı mezbûra vaz' ile îkâf-ı bârgirlere mâni' olmamak üzre rü'esâ-i mezbûrûna tenbîh ve yedimize hüccet-i şer'iyye virildiğinden sonra bin yüz bir senesi şehr-i Recebü'l-ferdi evâyilinde rü'esâ-i mezbûrûn meydân-ı mezkûrâ tekrâr dahl itmeleriyle rikâb-ı hümâyûn-ı şevket-makrûna arzuhâl eylediğimizde hüccet-i mezbûre mûcebince amel olunup rü'esâ-i mezbûrûn men' ve def' olunmak bâbında yedimize emr-i şerîf-i cihân-mutâ' ihsân olunup ve bin yüz altı senesi Zilkadesinin on yedinci güni mahkeme-i mezbûrede nâ'ibü'ş-şer'i'ş-şerîf olan Mehmed Efendi dahi rü'esâ-i mezbûrûnı meydân-ı mezkûra keraste vaz'ından men' ve işbu hüccet-i şerîfeyi virüp ve bin yüz yedi senesi Muharremü'l-harâmının on sekezinci güni İstanbul kâdısı olan a'lemü'l-ulemâ'i'l-izâm Atâullah Mehmed Efendi huzûrunda dahi mürâfa'a-i şer' oldığımızda kaziyye vech-i meşrûh üzre oldığı zâhir ve müte'ayyin olmağla mûmâ-ileyh Atâullah Mehmed Efendi dahi kezâlik rü'esâ-i mezbûrûnı meydân-ı merkûma keraste vaz'ından men' idüp işbu hüccet-i şer'iyyeyi virimişidi deyü zikr olunan sicill-i mahfûzdan mahrec sûret-i hüccet-i şer'iyye ve tuğrâ-yı garrâ-yı Sultânî ile mücellâ emr-i şerîf-i cihân-mutâ' ibrâz itmeleriyle feth ve kırâ'et olundukda her birinin mazmûn-ı münîfi min külli'l-vücûh takrîr-i meşrûhlarına

muvâfık bulunmağın gıbbe'l-istintâk fi'l-hakîka iskele-i mezbûreye gelen kerasteyi kadîmü'l-eyyâmdan ilâ hâze'l-ân taşra çıkarmıyup ve meydân-ı mezbûre vaz' olunmayup ancak sefîneleri içinde bey' olunu-gelüp meydân-ı mezkûr zahîre içün gelen odun ve îkâf-ı bârgirlere mu'ayyen ve mahsûsdur deyü zikr olunan hücec-i şer'iyyeler ile emr-i şerîf-i âlî-şânın mazmûnlarını rü'esâ-i mezbûrûn bi't-tav'i's-sâf ikrâr ve i'tirâf itmeğin mûcebiyle kadîmden olı-geldiği vech üzre sefîneleri ile getürdükleri kerasteyi sefîneleri içinde bey' idüp ve taşra ihrâc ve meydân-ı mezbûra vaz' ile îkâf-ı bârgirlere mâni' olmamak üzre rü'esâ-i mezbûrûna ba'de't-tenbîh mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâdî 'aşer min Muharrremi'l-harâm li-sene semân ve mi'e ve elf

Şühûdü'l-hâl

Umdetü'l-erbâbi't-tahrîr ve'l-kalem Yûsuf Efendi tezkire-i evvel, zübde-i asâhâbüi't-tastîr ve'r-rakam Hâfız Efendi tezkire-i sânî, umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim Mehmed Ağa ser-çâvuşân, fahrü'l-eşbâh ve'l-a'yân Mehmed Ağa ağa-yı muhzır, fahrü'l-akrân ve'l-ekfâ odabaşı Mustafa Ağa, Mustafa Efendi nâ'ib-i recül, Receb Efendi nâ'ib-i kapân, el-Hâc Halil Efendi tâbi'-i Hazret Efendi, el-Hâc Ali Beşe çukadâr, el-Hâc Ebûbekir Hâce, Mehmed Ağa ser-muhzırân.

201 - 1696 (1108) İstanbul 22: 148a/1 Dava / *Adjudication*

İstanbul'un ipek bükücü esnafından olan Yahudiler, birkaç Hıristiyan meslektaşları karşısında mahkemeye çıkarlar. Yahudi ipek bükücülere göre, geleneksel olarak (kadîmü'l-eyyâmdan) boyalı ipeği bükme işini yalnızca Yahudiler, ham ipeği bükme işini ise Müslüman, Ermeni ve Rumlar yapmaktadırlar. Yahudi ipek bükücüleri, Hıristiyan ipek bükücülerini bu geleneği bozmakla suçlarlar. Mahkeme, durumu söz konusu esnaf grubunun ileri gelenlerinden olan Müslümanlara sorar. Onlar da davacı Yahudilerin görüşleri doğrultusunda görüş bildirirler. Bunun üzerine davalı Hıristiyanlar da davacıların görüşlerini kabul ederler. Sonuçta, mahkeme davalı Hıristiyanları geleneği çiğnememeleri yolunda uyarır.

Several Jewish silk winders (ipek bükücü) of İstanbul sue a few Christians of the same profession. According to the Jews, customarily (kadîmü'l-eyyâmdan) only Jews are entitled to wind dyed silk. Muslims, Armenians and Greeks, they claim, are entitled to wind crude silk. The Jewish silk winders complain that Christian silk winders are violating the tradition. The court consults the Muslims, who are the notables of the producers in question. The Muslim notables corroborate the Jews' account. The court then questions the Christian silk winders. In conclusion, the court instructs the Christian silk winders to abide by the tradition.

Mahmiyye-i İstanbul'da hâm ipek büküci tâifesinden yamak olan boyalı düğmelik ipek büküci tâifesinden Yehuda veled-i Musa ve David veled-i Yako ve Yosib veled-i David ve Salamon veled-i İsak ve Şebtay veled-i Yako ve Yano veled-i Simon nâm Yahudiler meclis-i şer'-i şerîf-i enverde zikr olunan hâm ipek büküci tâifesinden Tomas veled-i Kiragos ve Drako veled-i Yanaki ve Karabet veled-i Lorsiz ve Anton veled-i Kiragos ve sâirleri muvâcehelerinde takrîr-i da'vâ ve tasvîr-i müdde'â idüp kadîmü'l-eyyâmdan ilâ hâze'l-ân bizim san'atımız olan düğmelik boyalı ipek büküci ancak sekiz destgâh olmağla erbâbı yehûd tâifesinden olup düğmelik boyalı ipek bükmek ancak bize mahsûs ve müte'ayyin olup ve ham ipek ta'bîr olunan frengî ibrişim ve sâde ibrişim ve kenar ipeği ve bürüncük bükmek Müslim ve Ermeni ve Rum tâifelerine mu'ayyen ve mahsûs olup her birimiz âharın san'atına kat'â karışa gelmeyüp ittifâk ve ittihâd ve 'ahd ve mîsâkımız bunun üzerine olmağla nizâm-ı hâlimiz bu vech üzre muntazam iken mezbûrûn zimmîler kendülere mahsûs olan san'atlarına kanâ'at itmeyüp bize mahsûs olan düğmelik boyalı ipek bükmemize dahl ve bizi men' murâd itmeleriyle beynimizde ihtilâle bâdîler olmağın hâlen hakîkat-i hâli kethüdâ ve musinn ve ihtârımızdan suâl olunup haberleri tahrîr ve kadîmden olıgeldiği vech üzre nizâm-ı hâlimiz içün her birimiz âharın san'atına dahl ve ta'arruz itmemek üzre tenbîh olunmak matlûbumuzdur didiklerinde husûs-ı merkûm vukûf-ı

tâmmı olan bî-garaz müslimînden olup meclis-i şer'a hâzirûn olan kethüdâ İsmail Çelebi ibn İbrahim ve ihtiyârlarından Ali Çelebi bin Hüseyin ve Mehmed Çelebi bin Bayram ve Usta Mahmud bin Mustafa ve yiğit başı Mustafa bin Bayram ve sâirlerinden suâl olundıkda fi'l-hakîka kadîmü'l-eyyâmdan ilâ hâze'l-ân düğmelik boyalı ipek büküci sekiz destgâh ve erbâbı Yehûd [silik] olup düğmelik ipek bükmek müdde'ûn-ı mezbûrûn Yahudilere mu'ayyen ve mahsûs olup ve ham ipek ta'bîr olunan frengî ibrişim ve sâde ibrişim ve kenar ipeği ve birincik bükmek Müslim ve Ermeni ve Rum tâifelerine mu'ayyen ve mahsûs olup her biri âharın san'atına kat'â karışa gelmeyüp ittifâk ve ittihâd ve 'ahd ü mîsâkları onun üzerine olmağla nizâm-ı hâlleri bu vech üzre olı-gelmişdir deyü her biri muvâcehelerinde haber virdiklerinden sonra kaziyye bâlâda tafsîl ve beyân ve şerh ve 'ayân olunan vech üzre oldığını mezbûrûn zimmîler dahi ikrâr ve i'tirâf itmeğin mûcebiyle kadîmden olı-geldiği vech üzre her biri âharın san'atına dahl itmeyüp bâ'is-i ihtilâl olmamak üzre mezbûrûn zimmîlere ba'de't-tenbîh mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-'işrîn mine'l-Muharremi'l-haram sene [1]108

Şühûdü'l-hâl

El-Hâc Mehmed bin İbrahim, Ali Beşe bin Mehmed, Ebubekir Beşe bin Sinan, Mustafa Çelebi bin Mehmed, Mustafa Çelebi bin Şaban.

202 - 1696 (1108) **İstanbul 22: 149a/3** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'un mumcu esnafının ileri gelenlerinden oluşan bir grup Müslüman ve Hıristiyan, Müslüman koyun kasaplarının ileri gelenleri ile birlikte mahkemeye gelirler. Mumcular, geleneksel olarak (kadîmü'l-eyyâmdan) koyun içyağının sığır içyağının yarı fiyatına satıldığını, ancak koyun kasaplarının geleneğe aykırı olarak koyun içyağını yüksek fiyata satarak karışıklığa neden olduklarını belirtirler. Mumcular, koyun kasaplarının geleneğe uymaya söz verdiklerini ekleyerek mahkemeden koyun kasapla-

rına görüşlerinin sorulmasını ve ifadelerinin sicile kaydedilmesini isterler. Görüşleri sorulan koyun kasapları, mumcuların ifadelerini doğrularlar. Mahkeme de koyun kasaplarının ifadelerini sicile kaydeder.

Some Muslim and Christian notables of İstanbul's candle makers appear in court with the notables of Muslim sheep butchers. The candle makers state that customarily (kadîmü'l-eyyâmdan) sheep fat (içyağı) is sold for half the price of cattle fat (içyağı). They add that, contrary to custom, the sheep butchers are causing confusion by charging a higher price for sheep fat. Stating that the sheep butchers have promised to obey the custom, the candle makers want them questioned and their testimony registered. Questioned by the court, the sheep butchers corroborate the candle makers' testimony. The court registers the butchers' testimony.

Mahmiyye-i İstanbul'da mumcı tâ'ifesinin kethüdâları olan Yusuf Çelebi ibn Mustafa ve yiğitbaşıları olan Polizo veled-i Kostantin ve Kosta veled-i Yorgi ve İstaryo veled-i Yani ve Paroş veled-i Diyako ve Abako veled-i Nikola ve Kostantin veled-i Penapot ve Yani veled-i Kosta ve sâ'irleri meclis-i şer'-i şerîf-i enverde mahmiyye-i mezbûrede koyun kassâblarının kethüdâları olan Hüseyin Çelebi bin Abdullah ve ihtiyârlarından Mustafa Çelebi ibn Musalli ve Osman Çelebi ibn Abdullah ve sâ'irleri mahzarında her biri takrîr-i kelâm ve ta'bîri ani'l-merâm idüp kadîmü'l-eyyâmdan ilâ hâze'l-ân koyun iç yağının bahâsı yağ mumunun bahâsının nısfı olup yağ mumunun vakıyyesi narh-ı cârîye yirmi sekizer akçeye oldukda biz koyun iç yağının be-her vakıyyesini kassâb tâ'ifesinden on dörder akçeye ve sığır iç yağının her vakıyyesini on ikişer akçeye iştirâ idegelüp el-ân dahi yağ mumunun narh-ı cârîsi be-her vakıyyesi yirmi sekizer akçeye ve koyun iç yağının narh-ı cârîsi be-her vakıyyesi on dörder akçeye ve sığır iç yağının narh-ı cârîsi be-her vakıyyesi on ikişer akçeye olmağla kadîmden olıgeldiği vech üzere koyun iç yağının be-her vakıyyesi

narh-ı cârî üzre on dörder akçeye kassâb tâ'ifesinden taleb eylediğimizde ziyâdeye teklîf ile beynimizde ihtilâle bâdî olmuşlar idi hâlen ke'l-evvel narh-ı cârî üzre koyun iç yağının be-her vakıyyesi on dörder bey' idüp ziyâdeye teklîf ile bâ'is-i ihtilâl olmamak üzre zikr olunan kassâb tâ'ifesi râzî ve müte'ahhidler olup bu vech üzre beynimizde kavl ü ittifâk ve ahd ü mîsâk eyledik su'âl [olunup] takrîrleri tahrîr olunmak matlûbumuzdur didiklerinde gıbbe's-su'âl mezbûrûn kassâb tâ'ifesi cevâblarında fi'l-hakîka bâlâda tafsîl olunan vech üzre olup koyun iç yağının be-her vakıyyesini kadîmden olıgeldiği vech üzre narh-ı cârîsi üzre on dörder akçeye mûmcı tâ'ifesine bey' idüp ziyâdeye teklîf ile bâ'is-i ihtilâl olmamak içün râzî ve müte'ahhidler olup bu vech üzre beynimizde kavl ü ittifâk ve ahd ü mîsâk eyledik deyü mumcı tâifesini kelimât-ı meşrûhalarında vicâhen ve şifâhen tasdîk ve tahkîk eyledik mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fî 10 mine'l-Muharremi'l-harâm sene [1]108

Şühûdü'l-hâl

Mustafa Çelebi bin Mehmed yiğitbaşı, el-Hâc Süleyman bin Mehmed yiğitbaşı, Hüseyin Çelebi bin Mehmed, Ramazan bin Mehmed, Mehmed Çelebi bin İbrahim, Mustafa bin Şaban, İbrahim Çelebi bin Ahmed, Receb bin Mehmed, Ali bin Bali.

203 - 1696 (1108) İstanbul 22: 157b/2 Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'un susam yağı (şırlağan) esnafının kethüdaları, yiğitbaşıları ve Müslüman ve Hıristiyanlar ihtiyarlarından oluşan bir grup, Kadı Çeşme yakınlarında yağcılık yapan Hıristiyan Nikefor ile birlikte mahkemeye gelirler. Susam yağı esnafı, İstanbul'a gelen susam ve benzeri ürünlerin loncanın ileri gelenleri tarafından imalathanelere dağıtıldığını, ancak Nikefor'un geleneklere aykırı olarak (kadîmden olıgelene muhâlif) söz konusu dağıtıma engel olduğunu, ayrıca zor kullanarak satın aldığı susamın parasını da tüccarlara ödemediğini söylerler. Lonca üyeleri, Nikefor'dan davacı olmayı düşündüklerini, ancak Nikefor'un kendilerine bu tutumun-

dan vazgeçeceğini bildirdiğini belirterek görüşünün sorulmasını ve ifadesinin sicile kaydedilmesini isterler. Görüşü sorulan Nikefor, bundan sonra geleneğe uyacağını bildirir. Mahkeme de Nikefor'un ifadesini sicile kaydeder.

The steward (kethüda), guild regulator (yiğitbaşı) and Muslim and Christian elderly of İstanbul's sesame oil (şırlağan) tradesmen appear in court with Nikefor, a Christian who trades oil near Kadı Çeşme. The sesame oil tradesmen state that the guild notables distribute among the production facilities the sesame and similar products brought to İstanbul. However, they add, in violation of the custom (kadîmden olıgelene muhâlif) Nikefor has been blocking the distribution and refusing to pay for sesame obtained from the merchants through force. The guild members state that they thought of suing Nikefor but decided to refrain from doing so when he promised to mend his behavior. They now want Nikefor questioned and his testimony registered. Questioned by the court, Nikefor says that henceforth he will abide by the custom. The court registers his testimony.

Mahmiyye-i İstanbul'da şîrugancı tâifesinin kethüdâları olan Receb bin Abdullah ve yiğitbaşıları olan Mehmed bin Yusuf ve ihtiyârlarından Hüseyin bin Mehmed ve Mehmed Yazıcı ibn Mustafa ve İskender ibn Murad ve İbrahim bin el-Hâc Mustafa ve Lefter veled-i Yovan ve Anton veled-i Preşkova ve İstati veled-i Anaştaş ve Preşkova veled-i Kayan ve Dimitri veled-i Turak ve Yovan veled-i Marat ve Arşon veled-i Dimitri ve Koka veled-i Kozma ve Yani veled-i Kosta ve Todori veled-i Yovan ve Petro veled-i Angeli ve Avraham veled-i Dimitri ve Anaştaş veled-i Kika ve İstavranos veled-i Petro ve sâirleri meclis-i şer'-i şerîf-i enverde mahmiyye-i mezbûrede Kâdı Çeşmesi kurbünde yağcı olan Nikefor veled-i Kostantin nâm zimmî muvâcehesinde her biri takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i 'ani'l-merâm idüp taşradan mahmiyye-i mezbûreye sisam ve sâir metâ'ımız geldikde kethüdâ ve yiğitbaşı ve ihtiyârlarımız ma'rifetleriyle iştirâ ve kâr-hânelerinde 'ale's-seviyye tevzî' ve tak-

sîm olunup nizâm-ı hâlimiz bu vech üzre muntazam iken mezbûr Nikefor kadîmden olıgelene muhâlif tevzî' ve taksîme mâni' oldığından mâ'dâ şer ve telbîs olup iştirâ eylediği sisamın semenini tüccâr tâifesine edâ itmeyüp ve cümlemize şütûm-ı galîza ile şetm ve iftirâ idüp beynimizde bâ'is-i ihtilâl olmuşidi deyü da'vâya mutasaddî olmuşidik hâlen mezbûr Nikefor ba'de'l-yevm san'at-ı mezbûra karışmayup beynimizde ihtilâle bâdî olmamağa râzî ve müte'ahhid olmuşdur hâlen suâl olunup takrîri muharrer olunmak matlûbumuzdur didiklerinde gıbbe's-suâl merkûm Nikefor cevâbında fi'l-hakîka kaziyye bâlâda tafsîl olunan vech üzre [silik] ba'de'l-yevm san'at-ı mezbûreye karışmayup bâ'is-i ihtilâl olmamak üzre râzî ve müte'ahhid oldum deyü mezkûrûnı tasdîk ve tahkîk itmeğin mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi's-sânî 'aşer mine'l-Muharremi'l-harâm sene [1]108

Şühûdü'l-hâl

Mustafa Çelebi bin Mehmed, el-Hâc Süleyman bin Mehmed, Receb bin Osman, el-Hâc Mehmed bin İbrahim, İbrahim Çelebi bin Ahmed.

204 - 1695 (1107) **İstanbul 22: A6a/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Bahçekapı'da bulunan ve Valide Sultan Vakfı'na ait olan Balıkpazarı'nın içinde, darüssaade ağası Ali Ağa'nın denetiminde işleyen bir ekmek fırını vardır. Ali Ağa, saraya gönderdiği bir mektupla, kendi denetimindeki bu fırının karşısına geleneğe aykırı olarak (kadîme muhâlif) başka fırınların tezgâh kurup ekmek sattıklarını bildirerek bu tezgâhların kapatılması için emr-i şerif ister. Gerekli araştırma yapılarak söz konusu tezgâhların oradan kaldırılması ve geleneğe aykırı davranılmasının engellenmesi konusunda İstanbul Kadısı'na yazılmış emr-i şerif.

Ali Ağa, the chief eunuch (darüssade ağası), petitions the court regarding a bakery under his control in the Fish Market (Balıkpa-

zarı) in Bahçekapı. The bakery belongs to the Valide Sultan Waqf. Ali Ağa states that in violation of the tradition (kadîme muhâlif) other bakeries have been selling bread from booths set up in the square across from the bakery. He demands a Sultanic order (emr-i şerif) commanding the removal of those booths. This is the Sultanic order sent to the judge of İstanbul demanding an investigation, the removal of the sales booths, and enforcement of the tradition.

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhid-i bünyâdi'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûfi'l-'avâtıfi'l-meliki'l-a'lâ âsitâne-i sa'âdetimde sadâret-i uzmâ ve vekâlet-i kübrâ kâyim-makâmı olan vezîrim [boş] paşa edâma'l-lâhu te'âlâ iclâluhû ve akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'deni'l-fazl ve'l-yakîn râfi'-i a'lâmi'ş-şerî'ati ve'd-dîn vâris-i ulûmi'l-enbiyâ' ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ İstanbul kâdısı zîdet fezâilehû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak malûm ola ki bi'l-fi'l dârü's-sa'âdetim ağası olan iftihârü'l-havâs ve'l-mukarrebîn mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtîn el-Hâc Ali Ağa dâme uluvvuhû südde-i sa'âdetime mektub gönderüp taht-ı nezâretinde olup mahrûsa-i İstanbul'da Bağçekapu kurbünde vâki merhûme ve mağfûrün-lehâ Vâlide Sultân tâbe serâhânın câmi'-i şerîfi evkâfından Balıkpazarı Kapusı dâhilinde olan etmekçi furununun karşusunda yine câmi'-i merkûm kurbünde olan meydân [...] nâs ve zihâm-ı kesîr olup usret çekdiklerinden mâ'dâ mahall-i mezbûre ve sâir furunların tezgâh yeri olmayup tekneleri konıla gelmiş değil iken hâliyâ sâir furunların müste'cirleri tekneler ile etmek getürüp zikr olunan meydanda bey' iderüz deyü nizâ' itmeleriyle kesrine bâ'is olmalarıyla zikr olunan mahalde sâir furunların tekne ile etmekleri gelmeyüp vakf-ı merkûm furunnın kesrine ve mürûr ve ubûr idenlerin müzâhamesine bâ'is olmayup men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim virilmeğin ricâsına arz itmeğin vehc-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuşdur buyur-

dum ki hükm-i şerîfim vusûl buldukta bu bâbda sâdır olan emrim [üzre] amel dahi husûs-ı mezbûra tamâm mukayyed olup göresin nizâ' olunan mahalde kadîmü'l-eyyâmdan berü sâir furunların tekneleriyle etmekleri bey' oluna gelmiş değil iken mezbûrlar fuzûlî tekneler ile etmek getürüp bey' itmeleriyle kadîme muhâlif zikr olunan furunların kesrine ve nâsın müzâhamesine bâ'is olup ta'addî oldığı vâki' ise men' ve def' idüp min ba'd şer'-i şerîfe ve kadîme ve emr-i hümâyûnuma muhâlif kimesneye iş itdirmeyesin şöyle [bilesin] alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın tahrîren evâsıtı Şaban li-sene seb'a ve mi'e ve elf

be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahmiyye

205 - 1695 (1107) **İstanbul 22: A17b/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Çektiri gemilerinin leventleri ve esirleri için çok acil olarak peksimet yapılması zorunlu olduğundan uncu ve çörekçi kethüdaları tarafından gerekli peksimetin sağlanması için İstanbul kadısına yazılan buyruldu.

An imperial order (buyuruldu) to the kadi of Istanbul that urgently needed hard biscuits (peksimets) for the sailors (levents) and captives of the galleys (çektiri) be prepared by the stewards of the flour and biscuit guilds.

İstanbul kâdısı fazîletlü ve izzetlü efendi hazretleri serî'an ve âcilen ez-ân cânibine fermân buyurılan üç kıt'a çekdirmeler levendân ve üserâsı içün ziyâde peksimet lâzım olup lâkin mevcûd peksimet olmıyup ve bulunmamağla uncılar ve çörekçiler kethüdâları ma'rifetleriyle bin kantâr peksimet acâletü'l-vakt tabh olunmak mühimm ve muktezî olmağla imdi mezkûr kethüdâlara acâleten bin kantâr peksimet içün dakîk eylemek üzre iki bin beş yüz kile hınta virdirüp ve eğer mevcûd dakîk var ise dakîk virdirüp ve mezbûrlara ma'rifetleriyle esnâflarına tevzî' ve ol mikdâr peksimetleri

bir ân ve bir sâ'at evvel irişdirüp virmeleri bâbında ekîden şedîden tenbîh eyleyesin deyü buyuruldı
9 Zilkade sene 107.

206 - 1695 (1107) **İstanbul 22: A18a/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Fransız tüccar Armaz'ın, Yalıkös isimli Yahudide alacağı kaldığından Fransa elçisi Deşatonef, sadaretten Yalıkös'e ait olan dükkânın mühürlenmesini ister. Dükkânın mühürlenmesini emreden buyuruldu.

It is hereby decreed that the shop of the Jewish shopkeeper Yalıkös be sealed off upon the demand of the French ambassador Deşatonef due to Yalıkös's unpaid debt to the French merchant Armaz.

İstanbul kâdısı izzetlü ve fazîletlü efendi hazretleri firâr iden mezbûrun dükkânın ma'rifet-i şer'le açdurup içinde olan eşyâları tahrîr olundukdan sonra mühürlendikde sâhibi zuhâra gelince mühri def' olunmamak üzre buyuruldı.

207 - 1695 (1107) **İstanbul 22: A22a/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Ebubekir, padişaha bir dilekçe sunarak İstanbul'daki saiy (taşıyıcı, postacı, ulak) esnafının ileri gelenleri tarafından vekil olarak atandığını ve elinde bunu belgeleyen bir hüccet ve tahtırevancı başından almış olduğu bir temessük bulunduğunu belirtmiştir. Ebubekir, görevini yerine getirmesine kimilerinin engel olduğunu belirterek işlerine başkalarının karışmasının engellenmesini ister. Padişah, vezir Osman Paşa ve İstanbul kadısına gönderdiği fermanla, Ebubekir'in elindeki belgelere dayanarak bütün işleri yerine getirebileceğini bildirerek kendisine engel olanların önüne geçilmesini emrediyor.

Ebubekir petitions the Sultan, stating that he has been appointed as legal agent of the notables of İstanbul's mail carriers (saiy), as documented by a hujjet and a promissory note (temessük) issued by the chief sedan-bearer (tahtırevancıbaşı). Noting that some persons have been interfering with his business, he wants them to be controlled. The Sultan hereby sends an imperial order (ferman) to Vizier Osman Paşa and the judge of İstanbul, stating that the documents in Ebubekir's possession authorize him to perform all of his duties and that people should be prevented from getting in his way.

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâib mümehhid-i bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûf-i 'avâtifi'l-meliki'l-a'lâ âsitâne-i sa'âdet'imde sadâret-i 'uzmâ ve vekâlet-i kübrâ kâyım-makâmı olan vezîrim Osman Paşa edâma'l-lâhu te'âlâ iclâluhû ve a'lemü'l-'ulemâi'l-mütebahhirîn efdalü'l-fudalâi'l-müteverri'în yenbûi'l-fazli ve'l-yakîn keşşâfü'l-müşkilâti'd-dîniyye hallâlü'l-mufassalâti'l-yakîniyye miftâh-ı künûzi'l-hakâyık misbâh-ı rumûzi'd-dekâyık el-mahfûf bi-sunûfi'l-avâtifi'l-meliki'l-a'lâ Anadolı Kadıaskerliği pâyesiyle İstanbul kâdısı olan mevlana Abdullah edâma'l-lâhu te'âlâ fezâiluhû tevkî'-i refî'-i hümâyun vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Ebubekir nâm kimesne ordû-yı hümâyunuma arzıhâl idüp mahmiyye-i İstanbul'da vâki' sâ'îlerin üzerine tâife-i mezbûrenin ihtiyârları ma'rifetiyle vekîl nasb olunup yedine cânib-i şer'den hüccet-i şer'iyye ve hâssa tahtırevâncı başı kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hacı Mehmed zîde kadruhû tarafından dahi âhardan dahl olunmaya deyü memhûr temessük virilmek mûcebince 'amel olunup âhardan müdâhale olunmamak bâbında hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin memhûr temessük mûcebince 'amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel ve hüccet-i şer'iyye ve memhûr temessüke nazar idüp göresin 'arz olundığı üzre mahmiyye-i mezbûre sâ'îlerin üzerlerine tâife-i mezbûrenin ihti-

yârları ma'rifetiyle bunı vekîl nasb idüp yedine cânib-i şer'den hüccet-i şer'iyye ve hâssa tahtırevâncı başı mezbûr tarafından memhûr temessük virilmiş ise temessüki mûcebince amel olunup âhardan bir ferdi bunun vekâleti umûrına dahl ve ta'arruz itdirmiyesin min ba'd şer'-i şerîf ve hüccet-i şer'iyye ve memhûr temessükine ve emr-i hümâyûnuma muhâlif kimesneye iş itdirmiyesin şöyle bilesin 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın tahrîren fî evâhiri Şevvali'l-mükerrem li-sene seb'a ve mie ve elf

be-makâm-ı sahrâ-yı Edirne

208 - 1695 (1107) **İstanbul 22: A23b/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Hassa tuğcubaşı Murtaza yazdığı dilekçe ile, devlet için tuğ yapan çarşı esnafının kötü malzeme kullandığını ve bu tuğları istedikleri fiyata sattıklarını belirtmiştir. Esnafın daha önce bu konuda yazılan fermana uygun bir şekilde davranmasını emreden ve İstanbul kadısına gönderilen ferman.

The head aigrette maker (tuğcubaşı) Murtaza of the imperial army complains in his petition that the aigrette producers are using low quality materials and selling their products at prices they want. The kadi of Istanbul is ordered to take the necessary measures to enforce the rules laid out in a previous imperial decree.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn râfi'-i a'lâmi'ş-şerîfe ve'd-dîn vâris-i ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ İstanbul kâdısı zîdet fezâilehû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki hâssa tuğcılarım başı olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Murtaza zîde mecduhû dergâh-ı mu'allâma 'arzıhâl idüp ehl-i sûk işleyüp mîrîye virdikleri tûğları kalb işlemeleriyle zamân-ı kalîlde fenâ bulup ve sırıkların tomrukdan yapma-

yup oklava dalından yapmalarıyla eğilüp ve tuğların mu'tâddan noksan yapup ve istedikleri bahâya furuht eyleyüp ve tuğlar alınup virildikde tuğcıbaşıya mürâca'at itmeyüp ta'addî ve tecâvüz üzre olmalarıyla mezbûrlar umûrlarında tuğcı başıya mürâca'at idüp ol vechile ta'addî ve tecâvüz ve ihtilâlden ihtirâz olunup mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince 'amel oluna deyü merkûm ve mağfûrün-leh amm-i cennet-mekânım Sultan Ahmed Han tâbe serâhû zemânında emr-i şerîf virmekle müceddeden hükm-i hümâyûnum ricâ eylemeğin vech-i meşrûh üzre 'amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda câri olan emrim üzre 'amel idüp dahi mezbûrlara muhkem tenbîh ve te'kîd eyliyesin ki kalb tûğ işlemeyüp ve sırıkların hâlis ve kurı tomrukdan yapup ve tuğlar alınup virildikde tuğcıbaşı ma'rifetiyle virilüp ve hâm-dest olanlar san'atlarına karışmayup ihtilâle bâ'is olunmayup bu bâbda sâdır olan emr-i şerîfimin mazmûn-ı münîfi ile 'âmil olasın şöyle bilesin ve ba'de'n-nazar bu hükm-i hümâyûnımı yedinde ibkâ idüp alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın tahrîren fî evâhiri şehr-i Receb sene sitte ve mie ve elf

be-makâm-ı Edirne el-mahrûsa

209 - 1696 (1108) **İstanbul 22:** A26a/2 Resmi yazışma / *Official correspondence*

İstanbul'da emr-i şerif ile özel ekmek çıkaran dört fırından birinin bulunduğu yörenin sakinleri, bu fırının özel ekmek çıkarmasına engel olunduğu gerekçesi ile mahkemeye başvurur. Bu fırın için yeniden emr-i şerif verilmesi için durum sadrazam tarafından padişaha iletilir. Bunun üzerine, fırının eskiden olduğu gibi ekmek çıkarması için ferman düzenlenir.

The inhabitants of a neighborhood petition the palace that one of the four bakeries authorized to bake special bread is being prevented from doing so. The Grand Vizier presents the case to the Sultan for re-issuance of the pertinent Sultanic order (emr-i şerif).

An imperial order (ferman) is then issued for the bakery to resume baking the special bread.

Düstûr-ı mükerrem, müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhid-i bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûf-i avâtıfi'l-meliki'l-a'lâ Âsitâne-i sa'âdetimde bi'l-fi'l sadâret-i uzmâ ve vekâlet-i kübrâ kâ'im-makâmı olan vezîrim Osman Paşa edâmallahu te'âlâ iclâluhu ve a'lemü'l-ulemâ'i'l-mütebahhirîn efdalü'l-fudalâ'i'l-müteverri'în yenbû'ü'l-fazl ve'l-yakîn keşşâfü'l-müşkilâti'd-dînîyye hallâlü'l-müfassalâti'l-yakînîyye miftâh-i künûzi'l-hakâyık misbâh-ı rümûzi'd-dekâyık el-mahfûf bi-sunûf-i avâtıfi'l-meliki'l-a'lâ Anadolı kazaskerliği pâyesiyle İstanbul kâdısı olan mevlânâ Abdullah edâmallahu te'âlâ fezâ'ilehû tevkî'-i refî-i hümâyun vâsıl olıcak ma'lûm ola ki sen ki vezîr-i mûmâ-ileyhsin ordû-yı hümâyûnuma mektûb gönderüp a'lemü'l-ulemâ'i'l-mütebahhirîn efdalü'l-fudalâ'i'l-müteverri'în bi'l-fi'l şeyhülislâm ve mu'îni'l-enâm ve hâce-i fazl-ittisâmım olan mevlânâ es-Seyyid Feyzullah Efendi edâmallâhü te'âlâ fezâ'ilehûnun mahmiyye-i İstanbul'da mülkiyet üzre mutasarrıf oldığı Şâhhûbân Bağçesi dimekle ma'rûf bağçeye muttasıl olan habbâz fırını kurbünde kaliçeciler köşki civârında vâki' Defterdâr Ahmed Çelebi ve Monla Şeref ve Seydi Bey ve Monla Fenârî mahalleleri ahâlîsi meclis-i şer'-i şerîfe varup fırın-ı merkûm mahmiyye-i merkûmede kadîmden hâss etmek tabh olunagelen dört fırının biri olup hâdis olmamağla kadîmden emr-i şerîf ile sülüs-i sülüsân hesâbı üzre gâyet hâssü'l-hâss etmek tabh olunur iken bir tarîkle men' ve def' hesâbı üzre tabh olunmağla gâyet hâssü'l-hâss işlenmeyüp harcî etmeğe karîb olmağın kemâ-fi'l-evvel sülüs-i sülüsân hesâbı üzre hâss etmek tabh olunmak ol havâlîde sâkin olan ibâdullaha evlâ ve enfa' olmağın fırın-ı merkûmede kadîmden tabh olundığı vech üzre sülüs-i sülüsân hesâbı üzre gâyet hâssü'l-hâss etmek tabhına izn-i hümâyûnumı müş'ir emr-i şerîfim virilmek ricâsına ilhâhlarıyle arz eyledüğin ecilden vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur bu-

yurdum ki vusul buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîli'l-kadrim mûcebince amel idüp dahi sen ki vezîr-i müşârün-ileyh ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin fırın-ı merkûmda kadîmden tabh olundığı vech üzre sülüs-i sülüsân hesâbı üzre gâyet hâssü'l-hâss etmek tabhına mümâna'at olunmayup emr-i şerîfimin mazmûn-ı münîfi ile âmil olasın şöyle bilesin alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın tahrîren fî evâsıtı Muharremi'l-harâm li-sene semân ve mi'e ve elf

Sahrâ-i Pançova

210 - 1696 (1108) **İstanbul 22: A26b/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Hüseyin Paşa'nın varislerinin işlettiği fırın önceleri özel ekmek çıkarmakta iken kiracıları borçlarından dolayı dükkânı terk ederler ve fırın işlemez durumda kalır. Görüşleri alınan bilirkişiler, fırının açılmasının yararlı olacağını bildirirler. Fırın sahiplerinin elinde özel ekmek çıkarma iznini içeren hüccet ve emr-i şerif vardır. İstanbul kadısı bu durumu padişaha bildirerek fırının açılması için yeniden ferman düzenlenmesini ister. Bunun üzerine özel ekmek pişirme iznini içeren ferman çıkarılır.

A bakery operated by Hüseyin Paşa's inheritors used to bake special bread. However, the tenants of the bakery have abandoned the shop because of their debts. Consequently, the bakery has ceased operation. Experts consulted regarding the matter state that the reopening of the bakery will be beneficial. The bakery owners have a hujjet and a Sultanic order (emr-i şerif) authorizing them to bake special bread. The kadi of Istanbul reports the case to the Sultan and requests that a new order (ferman) be issued to reopen the bakery. In response, an imperial order (ferman) is issued authorizing the bakery to bake special bread.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn râfi'-i a'lâmü'ş-şerî'ati ve'd-dîn vâris-i

ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ İstanbul kâdısı zîde fazluhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki mahrûsa-i İstanbul'da müteveffâ Gümrükî Hüseyin Paşa veresesi tasarruflarında olup Sultân Bayezid Hân Câmi'-i şerîfi kurbünde vâki' Vezneciler sûkunda olan mu'attal habbâz fırınının keyfiyeti fermânım oldığı üzre vukûf-ı tânımı olan bî-garaz müslimînden su'âl olundukda fırın-ı mezbûrda mukaddemâ hâss etmek tabh olunagelüp iki sene mukaddem müste'cirleri medyûn olmağla gaybet ve firâr idüp fırın-ı mezbûr kapanık ve mu'attal kalmışidi deyü her biri haber virdiklerinden mâ'dâ verese-i mezbûrûn yedlerinde olan hüccet-i şer'îyye ve emr-i şerîfe mukaddemâ fırın-ı mezbûrda hâss etmek tabhına izn virildiğin nâtık olup ve fırın-ı mezbûrdan mâ'adâ kurbünde vâki' Darbhâne fırını ve Kemer Altı fırını dahi kapanık ve Şeyh Ebülvefâ fırını muhterik olup iskemleleri mu'attal olmağın hâlen fırın-ı mezbûr açılup kemâ fi'l-evvel sâ'ir hâss etmek fırınlarında tabh olunan vech üzre hâss etmek tabh olunmak ol havâlîde sâkin ibâdullah hakkında her vechile evlâ ve enfa' oldığını i'lâm eyledüğin ecilden müceddeden nizâm virildiği üzre kerestesi gâyet pâk ve hâlis olmak üzre fırın-ı mezbûrda dahi harcî etmekden on dirhem noksânıyla hâss etmek tabh itdirilmek emrim olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel eyleyüp dahi müceddeden nizâm virildiği üzre kerestesi gâyet pâk ve hâlis olmak üzre fırın-ı mezkûrda her harcî etmekden on dirhem noksânıyla hâss etmek tabh itdirüp emr-i şerîfimin mazmûn-ı münîfi ile âmil olasın şöyle bilesin alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın tahrîren fî evâ'il-i Şabân sene [1]107

Kostantiniyye el-mahmiye

211 - 1696 (1108) **İstanbul 23: 7a/1** Tescil işlemi / *Registration*

Devletin İstanbul'daki baruthanesinde barutçubaşı olan Halil Ağa, baruthane nazırı Ali Efendi, baruthanenin üç bölükbaşısı ve

mektupçusu, cebecibaşı Mustafa Ağa ile birlikte mahkemeye gelirler. Baruthane yetkilileri, ürettikleri siyah barutun yakın zamana kadar tam ayarında olduğunu belirtirler. Barut yapımında kullandıkları güherçile ocaklardan gelmekte, baruthane nazırları tarafından satın alınmakta ve ardından baruthanede yeniden işlenerek inceltilmektedir (rafine edilmektedir). Bu işlemden sonra üretilen barut yüksek kaliteli olmaktaydı. Ancak, son dönemde güherçile alımına birtakım güçlü kişiler karışmış olup bunların yüzünden üretilen barutun kalitesi düşmüştür. Yetkililer, artık baruthanede üretilen barutun İngiliz barutundan daha kaliteli olmasını emreden padişah fermanına uygun olarak üretim yapmak üzere aralarında sözleştiklerini mahkemeye bildirirler. Mahkeme de baruthane sorumlularının bu ifadelerini sicile kaydeder.

Halil Ağa, director of the government powder mill (barutçubaşı) in İstanbul, Ali Efendi, minister (nazır) of the powder mill (baruthane), three janissary captains (bölükbaşı) and the chief secretary (mektupçu) of the powder mill appear in court with Mustafa Ağa, the chief armorer (cebecibaşı). The powder mill officials state that until recently the black gunpowder that they produced was always of the expected quality. The saltpeter used in production came from the mines; it was bought by the ministers; and it was then refined in the powder mill to yield high-quality gunpowder. Noting that some powerful persons have taken to intervening in saltpeter purchase, the officials complain that this has lowered the quality of the produced gunpowder. They add that they have agreed to abide by the Sultan's imperial order (ferman) instructing production of gunpowder that is higher in quality than English gunpowder. The court registers the testimony of the powder mill officials.

Husûs-ı âti'l-beyânın mahallinde ketb ve tahrîri iltimâs olup savb-ı şer'den irsâl olunan fahru'l-müderrisîn Mehmed Efendi bin el-merhûm Eyüp Efendi hâlen sadâret-i uzmâ ve vekâlet-i kübrâ kâ'im-makâmı olan düstûr-ı ekrem zî-şân müşîr-i mufah-

ham âsaf-nişân devletlû sa'âdetlü İbrahim Paşa yesserahu'l-lâhu te'âlâ mâ-yurîd ve mâ-yeşâ hazretlerinin huzûrlarında akd-i meclis-i şer'-i âlî eyledikde mahmiyye-i İstanbul dâhilinde vâki' mîrî barut-hâne-i âmirede hâlen barutcıbaşı olan Halil Ağa bin Yusuf ve barut-hâne nâzırı fahru'l-eşbâh Ali Efendi ve bölükbaşılarından Halil bin Mehmed ve Hüseyin bin Hasan ve Mustafa bin Hasan ve ruznâmeci Mehmed Efendi bin Ali nâm kimesneler meclis-i ma'kûd-ı mezbûrda hâlen dergâh-ı âlî cebecibaşısı olan umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim Mustafa Ağa ibn Veliyüddin mahzarında her biri şöyle takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i merâm idüp kâr-hâne-i mezkûrda bu âna değin tabh olunan barut-ı siyâh kâmilü'l-'ayâr olup lâkin dahî güzîde olmak lâzım ve mühim olmağla mukaddemâ ocaklık tarafından ve gerek nâzırı efendilerin mübâya'a eylediği güherçilenin kâr-hâne-i mezbûrede bizim ma'rifetimiz ile kâl olunup teslîm iderler idi hâlen güherçile mübâya'asına zî-kudret kimesneler karışup kâr-hâneye teslîm olunmamakla tekrâr kâl-i kâr-hâne itdirmekden imtinâ' idüp tabh olunan barut bundan ziyâde olmaz ba'de'l-yevm işlenen barut İngiliz barutundan ahlas ve a'lâ işlenmek üzre rikâb-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tarafından husûs-ı mezkûr içün sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadr mûcebince fî-mâ ba'd eğer nâzır efendiden eğer ocaklık tarafından gelen taşra kâli güherçileler baruthâne-i âmirede vâki' kâl-hânede tekrâr kâl olup ahlas ve a'lâ işlenmek üzre her birimiz kavl ü ittifâk ve ahd ü mîsâk eyledik didiklerinde gıbbe't-tasdîki'l-mer'î vâki' hâli mevlânâ-yı mezbûr mahallinde ketb ve tahrîr ba'dehû ma'an irsâl olunan Mehmed bin Mahmud ve Ali bin Bali ile meclis-i şer'a gelüp alâ vukû'ihî inhâ ve takrîr itmekle mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi 4 Cumâdelâhire sene 1108

Şühûdü'l-hâl

Fahru'l-eşbâh Mehmed Ağa bin Ali, Zahru'l-eşbâh Hasan Ağa bin Hüseyin Kethüda, Fahru'l-a'yân Veliyüddin Ağa el-muhzır, Fahru'l-eşbâh Mustafa Ağa ases-i çâvûşân, Mustafa Çavuş bin Abdullah, tezkire-i ûlâ Abdullah Efendi, tezkire-i sânî Hafız Efendi.

212 - 1696 (1108) **İstanbul 23: 18a/1** Tescil işlemi / *Registration*

Unkapanı esnafının ileri gelenlerinden bir grup Müslüman ve Hıristiyan, uncu Hüseyin Beşe ile birlikte mahkemeye gelirler. Uncular, loncalarının kethüdası olan Mustafa'nın tembellik nedeniyle görevini ihmal ettiğini, üstelik bu görevi yürütecek yeterlilikte olmadığını belirterek görevden alınmasını ve yerine Hüseyin Beşe'nin tayin edilmesini isterler. Mahkeme, Mustafa'nın görevine son vererek yerine Hüseyin Beşe'yi uncular kethüdası tayin eder. Hüseyin Beşe, bu görevi kabul ettiğini ve gereklerini yerine getireceğine söz verdiğini belirtir. Mahkeme de bu işlemleri sicile kaydeder.

Some Muslim and Christian notables of the flour scale (unkapanı) tradesmen appear in court with Hüseyin Beşe, a flour producer. The flour tradesmen state that Mustafa, steward (kethüda) of their guild is lazy, has been shirking his duties, and is unqualified for the job. They thus want him to be fired and Hüseyin Beşe appointed in his place. The court dismisses Mustafa and appoints Hüseyin Beşe as the steward of the flour producers. Hüseyin Beşe accepts the appointment and promises to fulfill the requirements of the post. The court registers the appointment.

Mahmiyye-i İstanbul'da kabbân uncılarının müsinn ve ihtiyârlarından el-Hâc Mehmed bin İbrahim ve el-Hâc Ali bin Mustafa ve el-Hâc Ahmed bin Ali ve el-Hâc Mustafa bin Kahraman ve el-Hâc Ahmed bin Hasan ve el-Hâc Süleyman bin Ali ve el-Hâc Hasan bin Davud ve Osman Beşe ibn Mehmed ve Ali bin Ramazan ve Süleyman Beşe ibn Rüstem ve Mehmed Çelebi ibn Mustafa ve Baba Yusuf ibn Mahmud ve Ahmed Beşe ibn Davud ve Süleyman bin Kahraman ve Yusuf Beşe ibn Sinan ve zimmî tâyifesinden Yanaki veled-i Benayor ve Kaya veled-i Yani ve Borak veled-i Yani ve Nikola veled-i Yani ve Dimitri veled-i Niko ve Dimitri veled-i Yayan ve Kostantin veled-i İskoli ve Manol veled-i Yorgi ve İstemat veled-i Yani meclis-i şer'-i şerîf-i enverde yine tâ'ife -i mezbûreden

Hüseyin Beşe ibn Ali muvâcehesinde her biri takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i ani'l-merâm idüp bundan akdem kethüdâmız olan gâ'ib-i ani'l-meclis Mustafa nâm kimesne umûrımızda tekâsüli oldığından mâ'adâ hıdmet-i mezbûre uhdesinden gelmeğe kâdir olmamağla kethüdâlıkdan azl olunup ve yerine kethüdâlık hıdmetine kâdir ve her vechile ibâdullaha enfa' ve cümlemizin muhtârı olan mezbûr Hüseyin Beşe'yi beynimizde kethüdâ ihtiyâr eyledik hâlen mezbûr Hüseyin Beşe kıbel-i şer'den kethüdâ nasb ve husûs-ı mezbûrı nâtık vesîka ketb ü tahrîr olunmak matlûmuzdur didiklerinde hâkim-i mevkî'-i sadr-ı kitâb tûbâ-lehû ve hüsne me'âb hazretleri dahi mezbûr Mustafa'yı azl ve yerine mezbûr Hüseyin Beşe'yi kethüdâ nasb ve ta'yîn eyledikde ol dahi ber-vech-i muharrer kabûl ve merâsimini edâya ta'ahhüd ve iltizâm itmeğin bi't-taleb ketb olundı fî 5 min Recebi'l-ferd sene 1108

Şühûdü'l-hâl

Mehmed Çelebi bin Abdullah, İbrahim Çelebi bin Ahmed, Receb bin Süleyman, İbrahim Çelebi bin Mehmed, Ali bin Bali, Ahmed bin İbrahim, Yiğitbaşı Mustafa Çelebi.

213 - 1696 (1108) **İstanbul 23: 29b/1** Dava / *Adjudication*

İstanbul'daki şerbetçi esnafının kethüdası, yiğitbaşıları ve ileri gelenlerinden bir grup, Küçükkaraman Çarşısı'nda bulunan bir dükkânda şerbetçi ustası olan İsmail karşısında mahkemeye çıkar. Davacı esnaf, işletmekte olduğu şerbetçi dükkânının İsmail'e kendileri tarafından verilmiş olmasına karşın, İsmail'in bu dükkânla yetinmeyerek adı geçen çarşıda bulunan şerbetçi el-Hâc Mustafa'nın dükkânının karşısındaki pazarcı dükkânını yıkarak yerine şerbetçi dükkânı açtığını ve böylece el-Hâc Süleyman'ın satışlarını düşürdüğünü söylerler. Şerbetçi esnafı, İsmail'in bu davranışıyla aralarında karmaşa çıkardığı gerekçesiyle mahkemenin kendisini engellemesini ister. Görüşü sorulan davalı İsmail, davacıların ifadelerini doğrular. Sonuçta mahkeme, davalı İsmail'i çarşı içinde yeni şerbetçi dükkânı açmaması yolunda uyarır.

The steward (kethüda), guild regulators (yiğitbaşı) and notables of İstanbul's sorbet sellers (şerbetçi) sue İsmail, another sorbet seller, who operates a store in the Küçükkaraman Market. The plaintiffs state that, although they gave İsmail the sorbet store he is currently operating, he was not satisfied with a single store and went on to demolish a bazaar store (pazarcı dükkanı) across from el-Hâc Mustafa's sorbet store and established another sorbet store. The rresult was a decrease in el-Hâc Süleyman's sales. Claiming that he has caused chaos in the profession, the sorbet sellers want İsmail be prevented from operating a second store. Questioned by the court, the defendant İsmail corroborates the plaintiffs' testimony. In conclusion, the court instructs the defendant to refrain from opening another sorbet store in the market.

Mahmiyye-i İstanbul'da şerbetçi tâ'ifesinin kethüdâsı Ali Çelebi ibn Mustafa ve yiğitbaşıları Hasan Çelebi ibn Ebubekir ve ihtiyârlarından Ahmed Ağa ibn Mahmud ve Receb Beşe bin Hasan ve Abdülkerim Çelebi ibn Ebibekir ve Rıdvan bin Mehmed ve Receb Çelebi ibn Ömer ve el-Hâc Mehmed Çelebi ibn Himmet ve Himmet bin Osman ve Şaban Çelebi bin [silik] nâm kimesneler meclis-i şer'-i şerîf-i enverde yine tâ'ife -i mezbûreden Küçük Karaman Sûku'nda vâki' [silik] kurbünde bir bâb şerbetci dükkânında usta olan İsmail bin Abdullah mahzarında her biri üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp mezbûr İsmail'e bundan akdem cümlemiz ittifâkile zikr olunan bir bâb şerbetci dükkânını virüp dükkân-ı mezbûrda hâlen san'at-i mezbûreyi işler iken kanâ'at itmeyüp cümlemizin ihtiyârı olan işbu hâzır bi'l-meclis el-Hâc Mustafa bin Halil'in dükkânı karşusunda kadîmü'l-eyyâmdan Helvâcıoğlı el-Hâc Süleyman nâm kimesnenin mülk bâzârcı dükkânını mezbûr İsmail hedm idüp müceddeden şerbetci dükkânı ihdâs itmek murâd idüp mezbûrun kâr ü kesbine mâni' oldığından mâ'adâ beynimizde ihtilâle bâ'is olmağla su'âl olunup men' ve def' olunmak matlûbumuzdur didiklerinde gıbbe's-su'âl mezbûr İsmail cevâbında kaziyye bâlâda tafsîl ve beyân olunan vech üzre kadîmden kendinin şerbetci dükkânı var iken zikr olunan bâzârcı dükkânını müceddeden

Melchior Lorichs'in 16. yüzyılda yaptığı bir şerbetçi çiziminin 19. yüzyıl başlarında yapılmış bir kopyası.

A sorbet peddler: nineteenth century reproduction of a sixteenth-century drawing by Melchior Lorichs.

şerbetci dükkânı ihdâs itmek murâd itdiğini ikrâr ve i'tirâf itmeğin mezbûr İsmail atîk dükkânında şerbetci olup zikr olunan bâzârcı dükkânını müceddeden şerbetci dükkânı ihdâs itmemek üzre tenbîh olunmağın mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fî 25 Recebi'l-ferd sene 1108

Şühûdü'l-hâl

İbrahim Çelebi bin Ahmed, Ahmed bin İbrahim, Mehmed Çelebi bin Ahmed, Mehmed Çelebi bin Abdi, Mustafa bin Şaban.

214 - 1696 (1108) **İstanbul 23: 35a/1** Tescil işlemi / *Registration*

Tophane İskelesi'ne bağlı Fransız gemisinin kaptanı olan Cerad adlı yabancı (müstemen) ve tercümanı Kasalin, cebeciler kethüdası Hasan Ağa ile beraber mahkemeye gelirler. Cerad, sefere çıkacak ordu için padişah fermanıyla satın alınması emredilen mühimmatın Hasan Ağa tarafından satın alındığını belirterek bu mühimmatı Eğriboz, Narda, İskenderiye ve Bar kalelerine ulaştırmak için Hasan Ağa'dan teslim alarak gemisine yüklediğini ve Hasan Ağa'ya teslimatı belgeleyen imzalı ve mühürlü bir defter verdiğini söyler. Hasan Ağa, Cerad'ın ifadesini doğrular. Mahkeme de bu işlemi sicile kaydeder.

Cerad, a protected foreigner (müstemen) and captain of a French ship anchored at the Tophane Quay, and his translator Kasalin appear in court with Hasan Ağa, steward (kethüda) of the armorers (cebeci). In accordance with an imperial order (ferman), Hasan Ağa purchased the ammunition required for the upcoming military expedition. Cerad states that he took over the ammunition from Hasan Ağa and loaded it on his ship to be delivered to the Eğriboz (Euboea), Narda, Alexandria and Bar fortresses. He gave Hasan Ağa a signed and sealed book (defter) documenting the delivery. Hasan Ağa corroborates Cerad's testimony. The court registers the transaction.

Husûs-ı âti'z-zikrin mahallinde ketb ve tahrîri içün sâdır olan fermân-ı şerîfe imtisâlen savb-ı şer'den irsâl olunan fahru'l-müderrisîn İbrahim Efendi ibn Mehmed el-Humeydi mahrûsa-i Galata muzâfâtından Kasaba-i Tophane iskelesi'nde merbûta Franca sefînesine varup zeyl-i kitâbda muharreru'l-esâmî müslimîn huzûrlarında akd-i meclis-i şer'-i nebevî eyledikde sefîne-i mezbûrenin hâlen kapûdânı Cerad veled-i Cerad nâm müste'men tercümânı Kasalin veled-i Kasalin hâzır oldığı hâlde meclis-i ma'kûd-ı mezbûrda hâlen dergâh-ı âlî cebecileri kethüdâsı olan umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim Hasan Ağa bin Hüseyin mahzarında ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüp işbu sene-i mübârekede sefer-i hümâyûn-ı nusret-makrûn içün taraf-ı saltanat-ı aliyyeden ağa-yı müşârün-ileyh yediyle iştirâsı fermân buyurılan cebe-hâne mühimmâtından Ağriboz Kal'ası lâzimesiyçün beş çift müşk ve beş aded örti ve beş koğa ve on dokuz çubuk olmak üzre on kantar âhen-i hâm ve otuz vakıyye çelik ve yüz aded beyâz kiçe ve on beş aded arka kırbası ve seksen çift garar ve on beş kantar mismâr-ı mütenevvi'a ma'a kûfe ve yüz kantar kurşun yüz sekiz külçe olmak üzre ve yine Narda Kal'ası içün bin aded şişe el humbarası ve bin aded hançere-i taba ve yine İskenderiye Kal'asiyçün iki bin aded şişe hunbara dest ma'a yirmi sepet ve iki bin taba ve yine Bar Kal'ası lâzimesiyçün üç bin aded ma'den el hunbarası ma'a otuz sepet ve üç bin aded tabayı yedine virdiğim mümzâ ve mahtûm defter mûcebince zikr olunan kal'alarda kabzına me'mûr olanlara îsâl ve teslîm itmek üzre ağa-yı müşârün-ileyh yedinden bi't-tamâm ahz ü kabz ve [silik] sefîneme tahmîl idüp mahallerine sâlimen götürüp bi't-tamâm teslîm itmeğe müte'ahhid ve iltizâm eyledim didikde gıbbe't-tasdîki'l-vicâhî vâki' hâli mevlânâ-yı mezbûr mahallinde ketb ve tahrîr ba'dehû ma'an irsâl olunan Ömer bin İbrahim ve Ahmed bin Ahmed ile meclis-i şer'a gelüp alâ vukû'ihî inhâ ve takrîr itmeğin mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâdis ve'l-'işrîn min şehri Recebi'l-ferd sene 1108

Şühûdü'l-hâl

Ali Efendi halîfe-i cebeciyân, Mustafa Efendi halîfe-i cebeciyân, Çorbacı Ali Ağa bin Mustafa, Bektaş Efendi bin Mehmed Efendi,

Mehmed Ağa kethüdâ-i sâlis-i cebeciyân, Çorbacı Mehmed Ağa, Gedik Mehmed Ağa, İbrahim Çelebi bin Ahmed.

215 - 1696 (1108) **İstanbul 23: 35a/2** Dava / *Adjudication*

Büyük Ayasofya Vakfı'nın mülkleri olup Yedikule'de bulunan dükkânlarda dericilik yapan esnafın ileri gelenleri, Arnavutoğlu İsmail karşısında mahkemeye çıkarlar. Dericilere göre, İstanbul'un fethinden beri kesimhanelerde kesilen hayvanların derileri söz konusu vakıf dükkânlarının kiracıları arasında bölüştürülmekte ve dışarıdan kimseye verilmemektedir. Dericiler, bu konuda geçmiş padişahlara ait çok sayıda ferman bulunmasına karşın, İsmail'in kendi payına düşen 1 hisseyle yetinmeyerek paylaşımın dükkânlarda çalışan usta sayısına göre yapılması için geleneklere aykırı olarak (kadîme muhâlif) kendilerine sürekli baskı yaptığını ileri sürerler. Derici esnafına göre, daha önce İsmail'den davacı olduklarında mahkeme İsmail'in loncadan çıkarılması yönünde karar vermiş, bu mahkemeden aldıkları hüccete dayanarak padişahtan da konuya ilişkin bir ferman almışlar, ancak İsmail yine de uslanmamıştır. Bunun üzerine ikinci kez davacı olmuşlar ve yine davayı kazanarak mahkemeden savlarını destekleyen ikinci bir hüccet almışlar, buna karşın İsmail kasaplardan gizlice deri alarak kendi evinde işlemeyi sürdürmüştür. Dericiler savlarını destekleyen bir emr-i şerifi de mahkemeye sunarlar. Görüşü sorulan davalı İsmail, davacıların suçlamalarını bütünüyle kabul eder. Sonuçta mahkeme, davalı İsmail'i geleneklere aykırı (kadîme muhâlif) davranmaması yolunda uyardıktan sonra, İsmail'in loncadan çıkarılmasına karar verir.

The notables of the leather tradesmen working in Yedikule stores belonging to the Büyük Ayasofya Waqf sue Arnavutoğlu İsmail. The plaintiffs state that, since the conquest of İstanbul, the hides of animals brought from the slaughterhouse have customarily been distributed among the tenants of waqf stores and withheld from outsiders. Although several imperial orders (ferman) have

been issued to that effect, the leather tradesmen state, İsmail is not satisfied with his one share. He has been pressuring the notables for the hides to be distributed in proportion to the number of masters working in each store, which is in violation of the tradition (kadîme muhâlif). Earlier they sued İsmail and the court decided that he should be expelled from the guild. Based on the hujjet they received from the court, the leather tradesmen also had an imperial order (ferman) issued to the same effect. Nevertheless, İsmail continued to misbehave, and they sued him again. The second case, too, resulted in favor of the plaintiffs. Presenting to court a second hujjet and a Sultanic order (emr-i şerif) supporting their claim, the leather tradesmen state that İsmail kept purchasing hides from butchers secretly and processing them in his house. Questioned by the court, İsmail pleads guilty. In conclusion, the court instructs the defendant İsmail to abide by the tradition. It also expels him from the guild.

Mahmiyye-i İstanbul hısnı ebvâbından Yedikule kapûsı hâricinde vâki' Ayasofya-i Kebîr Evkâfı musakkafâtından olan debbâğ dükkânlarının müste'cirleri ve debbâğ tâ'ifesinin ahî babaları el-Hâc Mehmed Ağa ibn el-Hâc Bayram ve kethüdâları Hasan Çelebi ibn Ahmed ve yiğitbaşıları İsmail Çelebi ibn Yusuf ve ihtiyârlarından es-Seyyid el-Hâc Mehmed bin Receb ve el-Hâc Mehmed Efendi bin el-Hâc Musa ve Mustafa Ağa ibn el-Hâc Mehmed ve Hüseyin Ağa ibn Mehmed ve Ali Çelebi ibn Mehmed ve sâ'irleri meclis-i şer'-i şerîf-i enverde mukaddemâ tâ'ife -i mezbûreden Arnavudoğlı dimekle şehîr İsmail ibn Ahmed mahzarında her biri takrîr-i da'vâ idüp feth-i hâkânîden ilâ hâze'l-ân selhhânelerde zebh olunan sığır ve keçi ve koyun derileri dekâkîn-i mezbûre hissesi olmayan debbâğlara virilmiyüp vakf-ı mezbûrdan icâre-i mu'accele ve mü'eccele-i ma'lûme ile tasarruflarında olan dükkâna göre ya'nî bir dükkânı olana bir hisse ve iki dükkânı olana iki hisse ve ziyâde dükkânı olana her bir dükkân başına bir hisse virile gelüp ve zikr olunan selhhânelerde zebh olunan hayvânât derilerini cem' ve mahall-i mezbûrda lonca ta'bîr olunur mevzi'de

aded-i dekâkîn üzre tevzî' ve taksîm ve her biri hissesini kabz ve dükkânında dibâgat idüp tathîrden sonra ulûfesi mîrîye müte'allik mühimmât-ı şa'riyeyi edâ' ve sâ'ir ibâdullaha furuht idüp min ba'd hârice bir kıt'a deri virilmemek üzre selâtîn-i mâziyyeden hatt-ı hümâyûn ile mu'anven evâmir-i aliyye ile memnû' iken mezbûr İsmail mukaddemâ vakf-ı mezbûrdan bir dükkânı olmağla hissesine düşen bir hissesini kabz iderken kanâ'at itmeyüp debbâğ ustaları kaç nefer ise nefer başına tevzî' olunsun deyü kadîme muhâlif ziyâde hisse da'vâsı ile dâ'imâ bizi ta'cîz ve eziyet ve bi'ddefe'ât ba'zı eşhâsı tahrîk ve ihtilâl ve nizâm hâlinde küllî ihtilâl virmekle bin seksen dört senesinde İstanbul kâdîsı olan merhûm Burusevî Mustafa Efendi huzûrunda merkûm İsmail ile mürâfa'a oldığımızda mezbûrun fesâd ve şakâveti sâbit ve zâhir olup beynimizden hurûcuna tenbîh ve yedimize hüccet-i şer'iyye ve mûcebince fermân-ı âlî virildikden sonra mütenebbih olmayup tekrâr bizi ta'cîz ve nizâm-ı hâlimize ihtilâl virmekle bin doksan dört senesinde İstanbul kâdîsı olan merhûm Şabanzâde Mehmed Efendi huzûrunda mürâfa'a oldığımızda yine mezbûrun fesâd ve şakâveti zâhir olmağla min ba'd beynimizden ihrâc olunmak üzre tenbîh ve işbu hüccet-i şer'iyye virilmişiken hâlen hilâf-ı evâmir-i aliyye-i hâkânî kassâb tâ'ifesinin zebh itdikleri hayvânât derilerini hafiyyeten alup ve kendi menzilinde dibâgat itmekle evkâf-ı mezbûre icârâtına noksân terettüb ve beynimizde ihtilâl-i azîme bâ'is ve bâdî olmağın hattâ bin yüz yedi senesi Şa'banü'l-mu'azzamı evâyilinde rikâb-ı hümâyûna arzıhâl eylediğimizde debbâğlık işlemek isteyenler Yedikule hâricinde vakf-ı mezbûr akârâtından işleyüp âhar yerlerde işleyenler men' olunmak bâbında emr-i şerîf-i cihânmutâ' ihsân olunup bâlâsında emr-i âlî-şânım mûcebince amel olunup hilâfından hazer deyü hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn ihsân olunmağın hâlen su'âl olunup bâ'is-i ihtilâl olmamak içün bermûceb-i hatt-ı hümâyûn kendi menzilinde debbâğlık işlemekden men' ve hücec-i şer'iyye ve fermân-ı âlî mûceblerince beynimizden ihrâc olunmak üzre mezbûr İsmail'e tenbîh olunmak matlûbumuzdur deyü her biri tevârîh-i mezbûre ile muverrah ve mazmûnları min külli'l-vücûh takrîr-i meşrûhlarına mutâbık fermân-ı âlî

ve hücec-i şer'iyye ve hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn ile muhallâ emr-i şerîf-i cihân-mutâ' ibrâz itmeğin gıbbe's-su'âl mezbûr İsmail cevâbında fi'l-hakîka kaziyye bâlâda tafsîl ve beyân ve şerh ve ayân olunan vech üzre oldığını bi't-tav'i's-sâf ikrâr ve i'tirâf itmeğin mûcebince kadîme muhâlif kendi menzilinde dibâgatdan men' ve bâ'is-i ihtilâl olmamak içün tâ'ife -i mezbûrenin beynlerinden mezbûr İsmail'in hurûcına ba'de't-tenbîh mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-'işrîn min Cumâdelâhire sene semân ve mi'e ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mehmed Çelebi kethüdâ-i muhzırân, el-Hâc Mehmed Efendi bin İbrahim, Mehmed Çelebi bin Ahmed, el-Hâc Ebubekir bin Sinan, el-Hâc Ali Beşe bin [boş], İbrahim Çelebi bin Ahmed.

216 - 1696 (1108) **İstanbul 23: 35b/1** Tescil işlemi / *Registration*

Büyük Ayasofya Vakfı'na ait olup Yedikule'de bulunan dükkânlarda dericilik yapan esnafın ileri gelenleri, Mustafa ve Mehmet Çelebi ile birlikte mahkemeye gelirler. Dericilere göre, İstanbul'un fethinden beri kesimhanelerde kesilen hayvanların derileri söz konusu vakıf dükkânlarının kiracıları arasında bölüştürülmekte ve dışardan kimseye verilmemektedir. Dericiler, daha önce bu geleneğe uymayan Mustafa ve Mehmet Çavuş adlı kişileri ayrı ayrı dava etmişler, her iki davayı kazanarak mahkemeden savlarını kanıtlayan iki hüccet almışlar ve sonra da bu hüccetlere dayanarak padişahtan emr-i şerifler almışlardır. Derici esnafı, Mustafa ve Mehmet Çelebi'nin geleneklere aykırı olarak (kadîmden olıgelene muhâlif) kasaplardan gizlice deri aldıklarını ve bunları evlerinde işleyerek aralarında karmaşa çıkmasına neden olduklarını belirtirler. Ancak gelenekleri çiğneyen bu iki kişi daha sonra söz konusu vakıf dükkânlarından kiralayarak aralarına katılacaklarına ve dükkân dışında deri işlemeyeceklerine söz vermişlerdir. Derici esnafı, bu iki kişinin ifadelerinin alınmasını ve bunların sicile kaydedilmesini isterler. Görüşleri sorulan Mustafa ve Mehmet Çelebi,

derici esnafının ifadelerini bütünüyle doğrularlar. Mahkeme de tarafların ifadelerini sicile kaydeder.

The notables of the leather tradesmen who work in Yedikule stores belonging to the Büyük Ayasofya Waqf appear in court with Mustafa and Mehmet Çelebi. The plaintiffs state that, ever since the conquest of İstanbul, the hides of animals brought from the slaughterhouse have been distributed among the tenants of waqf stores and never given to outsiders. Earlier the tradesmen separately sued Mustafa and Mehmet Çavuş, who violated this tradition. Winning both cases, they received two hujjets proving their claims. Based on the hujjets, they also had a Sultanic order (emr-i şerif) issued to the same effect. The leather tradesmen state that Mustafa and Mehmet Çelebi have caused chaos by secretly purchasing hides from butchers and processing them at their homes; this is in violation of the tradition (kadîmden olıgelene muhâlif). However, later they promised to rent waqf-owned stores, join the leather tradesmen's guild and refrain from processing leather outside of the store. The tradesmen now want the two tradition-breakers questioned and their testimonies registered. Questioned by the court, Mustafa and Mehmet Çelebi corroborate the leather tradesmen's testimony. The court registers the testimonies of all the parties.

Mahmiyye-i İstanbul hısnı ebvâbından Yedikule kapûsı hâricinde vâki' Ayasofya-i kebîr evkâfı musakkafâtından olan debbâğ dükkânlarının müste'cirleri ve debbâğ tâ'ifesinin ahî babaları el-Hâc Mehmed Ağa bin el-Hâc Bayram ve kethüdâları Hasan Çelebi bin Ahmed ve yiğitbaşıları İsmail Çelebi ibn Yusuf ve ihtiyârlarından es-Seyyid el-Hâc Mehmed bin Receb ve el-Hâc Mehmed Efendi Efendi bin el-Hâc Musa ve Mustafa Ağa bin el-Hâc Mehmed ve el-Hâc Hüseyin bin Mehmed ve Mehmed Çelebi bin Mehmed ve Ali Çelebi bin Mehmed ve sâ'irleri meclis-i şer'-i şerîf-i enverde mahmiyye-i mezbûrede Cebe Ali kapûsı kurbünde sâkin Mustafa bin Ramazan ve Yeni Bâğçe kurbünde sâkin Mehmed Çelebi bin Mustafa nâm kimesneler mahzarlarında her biri üzerleri-

ne takrîr-i kelâm idüp feth-i hâkânîden ilâ hâze'l-ân mahmiyye-i mezbûrede vâki' selhhânelerde zebh olunan sığır ve koyun ve kuzı derilerini cem' ve zikr olunan debbâğhânelerde vâki' lonca ta'bîr olunur mevzi'e götürüp aded-i dekâkîn üzre tevzî' ve taksîm ve her birimiz hissesin kabz ve vakf-ı mezbûrdan icâreteyn-i ma'lûmeteyn ile tasarrufunda olan dükkânında dibâgat ve tathîrden sonra ulûfesini mîrîye müte'allik mühimmât-ı seferiyyeyi edâ' mâ'adâyı sâ'ir ibâdullaha furuht idüp ve turşeci ve güderici tâ'ife leri dahi kezâlik hissesine düşen derileri zikr olunan Yedikule hâricinde vakf-ı mezbûr dekâkîninde dibâgat ide gelüp mahall-i mezbûrdan gayrı mahallerde debbâğlık san'atı işlenmek men'-i sultânî ile memnû' olup hattâ bin yetmiş iki senesinde zikr olunan Yeni Bâğçe kurbünde sâkin berber Mehmed bin Yusuf bize mahsûs olan yünli ve kanlı derileri alup kendi menzilinde dibâgat ve turşe idüp beynimizde ihtilâle bâ'is olmağla târîh-i mezbûrda İstanbul kâdîsı olan merhûm Damad Abdurrahman Efendi mezbûr berber Mehmed'i husûs-ı mezbûrdan men' idüp işbu hüccet-i şer'iyyeyi tahrîr itmişidi ve bin yetmiş dört senesi güderici tâ'ifesinden Mehmed Çavuş bin Abdullah güderiliğe sâlih tavla ta'bîr olunup tüyi yolunmuş koyun derilerini kendi menzilinde dibâgat ve güderi itmekle târîh-i mezbûrda İstanbul kâdîsı olan merhûm Bosnevî İsa Efendi merkûmı dahi men' idüp işbu hüccet-i şer'iyye tahrîr ve mûceblerince müte'addid evâmir-i aliyye virilüp nizâm-ı hâlimiz bu vech üzre muntazam iken mezbûrân Mustafa ve Mehmed Çelebi kadîmden olıgelene muhâlif kassâb tâ'ifesinin zebh itdikleri derileri alup kendi menzillerinde dibâgat ve turşe ve güderi işlemeleriyle beynimizde ihtilâle bâdîler olmuşlar idi hâlen mezbûrân Mustafa ve Mehmed Çelebi bâ'is-i ihtilâl olmamak içün kadîmden olıgeldiği vech üzre ba'de'l-yevm zikr olunan Yedikule'de vakf-ı mezbûr musakkafâtından olan debbâğhânelere çıkup san'atları olan turşe ve güdericiliği ânda bizimle ma'an işleyüp hafiyyeten kendi menzillerinde dibâgat itmemeğe her biri râzî ve müte'ahhid olmuşlardır hâlen su'âl olunup takrîrleri tahrîr olunmak matlûbumuzdur didiklerinde gıbbe's-su'âl mezbûrân Mustafa ve Mehmed Çelebi cevâblarında fi'l-hakîka kaziyye bâlâda tafsîl ve beyân ve şerh ve 'ayân olu-

nan vech üzre olup ba'de'l-yevm biz Yedikule'de vakf-ı mezbûr musakkafâtından olan debbâğhânelerden çıkup san'atlarımızı mezbûrûn ile ma'an işleyüp bâ'is-i ihtilâl olmamak içün kendi menzillerimizde dibâgat itmemeğe râzî ve müte'ahhid olduk didiklerinde mâ-vaka'a hıfzan li'l-makâl bi't-taleb ketb olundı fi't-târîhi'l-mezbûr

Şühûd

Eş-şâhidûn es-sâbikûn

217 - 1696 (1108) **İstanbul 23: 42a/1** Dava / *Adjudication*

"Sandal" denilen kumaşın İstanbul'da bulunan üreticilerinden bir grup Müslüman ve Hıristiyan, Bezzazistan-ı Cedid adlı çarşının kethüdası Mehmet Ağa karşısında mahkemeye çıkar. Sandalcılar, ellerindeki hüccetleri mahkemeye sunarak, geleneksel olarak (kadîmden işlene geldiği vech üzre) sandal kumaşının sandalcı esnafının kethüdaları ve ileri gelenlerinin denetiminde üretildiğini, belirlenen özelliklerin dışında üretim yapanların söz konusu görevliler tarafından cezalandırıldığını ve adı geçen çarşının kethüdalarının esnafa karışmadığını söylerler. Sandalcılar, kethüda Mehmet Ağa'nın sanatlarından anlamamasına karşın, geleneklere aykırı olarak işlerine karıştığını ve esnaf arasında karışıklığa neden olduğu gerekçesiyle uyarılmasını isterler. Görüşü sorulan Mehmet Ağa, davacıların ifadelerini doğrular. Mahkeme de davalı kethüda Mehmet Ağa'yı geleneklere uyması (kadîmden olugeldiği vech üzre amel olunup) yolunda uyarır.

Some Muslim and Christian producers of sandal (brocade) cloth in İstanbul sue Mehmet Ağa, steward (kethüda) of the Bezzazistan-ı Cedid market. Presenting to court a set of hujjets, the sandal tradesmen (sandalcı) state that customarily (kadîmden işlene geldiği vech üzre) the steward and notables of the sandal tradesmen supervise the production of sandal cloth according to preset standards; they also penalize those who violate these standards.

The steward of the above-stated market is not entitled to interfere with the sandal producers' business, they add. Although he knows nothing about their craft, say the producers, steward Mehmet Ağa has been violating the custom and intervening in their business, thus causing chaos among the producers. The plaintiffs want him instructed to refrain from interference. Questioned by the court, the defendant Mehmet Ağa corroborates the plaintiffs' testimony. The court then instructs the defendant to abide by the custom (kadîmden olugeldiği vech üzre amel olunup).

Mahmiyye-i İstanbul'da sandalcı tâifesinin kethüdâları es-Seyyid Mustafa Çelebi bin Receb ve Tamgacı Mustafa Çelebi bin Ali ve ihtiyârlarından es-Seyyid Ebubekir Çelebi bin es-Seyyid Bedreddin ve el-Hâc Hamza Çelebi bin Mehmed ve es-Seyyid Emrullah Çelebi bin Hüseyin ve es-Seyyid Abdüsselam bin Hüseyin ve el-Hâc Rükneddin bin el-Hâc Murad ve Usta Ali b Hasan ve Seyyid Muharrem b Salahaddin ve el-Hâc Ömer bin Süleyman ve el-Hâc Mansur bin Ali ve Mehmed Efendi bin Hüseyin ve el-Hâc Mustafa bin Ali ve sâirleri ve tâife-i mezbûre zimmîlerinden Petros veled-i Celeb ve Tu'ma veled-i Fercih ve Hebe veld-i Yekib ve Tagos veled-i Serkiz ve Markar veled-i Hoşacan ve Yosib veled-i Musa ve Kozma veled-i Abtan ve sâirleri divân-ı kâim-makâm-ı hazret-i sadr-ı a'zamîde takrîr ve meclis-i şer'-i hatîr-i enverde mahmiyye-i mezbûrda vaki' Bezzâzistân-ı Cedîd kethüdâsı Mehmed Ağa ibn İbrahim mahzarında her biri da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp yedimizde olan hücec-i şer'iyye nâtıka oldığı üzre mahmiyye-i mezbûre ve tevâbi'inde işlenen sandal ta'bîr olunur kumaş ibtidâ zuhûrundan beri sandalcılar kethüdası ve ihtiyârları ma'rifetleriyle işlenüp sâde sandal üç bin tel ve alaca sandal üç bin iki yüz tel ve sandal-ı atlas dört bin beş yüz tel ve âhar atlas ta'bîr olunan sandal yedi bin iki yüz tel ve enli sandalın arzı bir zirâ' ve iki rub' ve ensiz sandalın arzı kâmil bir zirâ' işlenüp bundan noksan işlenen kalb olmağla memnû' olup zikr olunan sandalları zikri mürûr iden telden noksan ve kalb işlendikde sandalcılar kethüdâsı ve ihtiyârları ma'rifetleriyle kalb işleyenler te'dîb olunugelüp bazâristân-ı mezkûr ket-

hüdâları sandalcılar tâifesine ve sandalcılar dellâllarına karışa gelmiş değil iken ve hâlen zikr olunan sandallar kadîmden işlene geldiği vech üzre işlenüp kat'â kimesnenin kusûrı yoğiken bazâristânı mezkûr kethüdâsı mezkûr Mehmed Ağa san'atımızdan kat'an haberi olmayup mücerred tama'-ı hâmından nâşi mâru'z-zikr sandallar benim ma'rifetimle işlenüp bey' olunsun deyü bize dahl ve dellâllarımızı ta'cîz itmekle beynimizde küllî ihtilâle bâ'is ve bâdî olmağın hâlâ suâl olunup bâ'is-i ihtilâl olmamak içün kadîmden olugeldiği vech üzre müdâhale itmemeğe mezbûr Mehmed Ağa'ya tenbîh olunmak matlûbumuzdur didiklerinde gıbbe's-suâl mezbûr Mehmed Ağa cevâbında fi'l-hakîka kaziyye bâlâda tafsîl ve beyân olunan vech üzre olup zikr olunan sandallar sandalcılar kethüdâsı ve ihtiyârları ma'rifetiyle kadîmden olugeldiği vech üzre işlenüp bezzâzistân kethüdâları tâife-i mezbûreye ve dellâllarına karışa gelmeyüp nizâm-ı hâlleri vech-i meşrûh üzre oldığını tav'an ikrâr ve i'tirâf itmeğin mûcebince kadîmden olugeldiği vech üzre amel olunup tâife-i mezbûreye ve dellâllarına bî-vech dahl etmemek üzre mezbûr Mehmed Ağa'ya tenbîh birle mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâmis min Şa'bâni'l-mu'azzam sene 1108

Şühûdü'l-hâl

Fahru'l-eşbâh Mehmed Ağa ser-çavuşân, 'umdet-i erbâbi't-tahrîr ve'l-kalem Abdullah Efendi tezkire-i evvel, zübde-i ashâbi't-tastîr ve'r-rakam Hafız Efendi tezkire-i sânî, 'umdetü erbâbi't-tahrîr Mustafa Efendi halife-i mehâkim.

218 - 1696 (1108) İstanbul 23: 43a/2 Dava / *Adjudication*

Mumcu taifesinin yiğitbaşısı Poynero ile önde gelenlerinden İsteryo, Laşo, Dimo ve Paros, davacı oldukları Mehmet, Hüseyin ve Mustafa karşısında mahkemeye çıkarlar. İstanbul'un fethinden bu yana İstanbul'da mum üretip satma ayrıcalığını elinde bulundurduklarını belirten Hıristiyan mumcular, son zamanlarda Mehmet, Hüseyin ve Mustafa'nın geleneğe aykırı olarak (olıgelmişe muhalif) evlerinde ve dükkânlarında gizlice mum üretip sattıklarını söy-

lerler. Mumculara göre, bu Müslüman kişiler Beyazıt Camii yöresindeki terk edilmiş bir sarayda gizlice mum üretmekte ve ürettikleri mumları yüksek fiyattan piyasaya sürmektedirler. Mumcular, aynı işi daha önce de yapan bu kişiler ile 1689 (H. 1100) yılında yine mahkemelik olmuşlar ve dava sonucunda bu kişilerin mum üretimi yapması yasaklanmıştır. Söz konusu davaya ilişkin bir emr-i şerif ile hüccet mahkemeye sunulur. Ne var ki söz konusu kişiler yasağa uymayarak mum üretmeye devam etmişlerdir. Bu nedenle mumcular, durumu 1696 (H. 1107) yılında tekrar saraya bildirmişler, Hıristiyan mumcular lehine bir emr-i şerif daha gelmiştir. Bu belgeyi de mahkemeye sunan mumcular, söz konusu kişilerin mum üretimi ve satımından yasaklanmasını isterler. Mahkeme davalı Müslümanlara görüşlerini sorar. Onlar da gerek söylenilenlerin doğruluğunu gerekse belgelerin gerçekliğini kabul ederler. Sonuç olarak mahkeme, Müslüman davalıların mum üretimi ve satışı yapmalarını yasaklar.

Poynero, guild regulator (yiğitbaşı) of candle makers (mumcu), and İsteryo, Laşo, Dimo and Paros, notables of the same tradesmen, sue Mehmet, Hüseyin and Mustafa. Stating that they have the candle making and selling privilege since the conquest of İstanbul, the Christian candle makers claim that Mehmet, Hüseyin and Mustafa, all Muslim, have been violating the custom (olıgelmişe muhalif) by selling candles made secretly in their homes and stores. According to the plaintiffs, the defendants have been producing candles secretly in an abandoned palace near the Beyazit Mosque and selling the products for higher prices. The candle makers have faced off the defendants in court in 1689 (AH 1100). The case resulted in the plaintiffs' favor. Accordingly, Mehmet, Hüseyin and Mustafa were banned from candle production. The plaintiffs present to court a Sultanic order (emr-i şerif) and a hujjet documenting the outcome of the former case. They add that in spite of the court order, the defendants continued to produce candles. In 1696 (AH 1107) the candle makers carried the matter to the palace for a second time. In response, the palace issued another

Sultanic order in favor of the candle makers. Presenting to court the second Sultanic order, the Christian candle makers ask the court to ban the defendants from making and selling candles. Questioned by the court, the defendants Mehmet, Hüseyin and Mustafa corroborate the candle makers' testimony and the authenticity of the documents. In conclusion, the court bans the Muslim defendants from making and selling candles.

Mahmiyye-i İstanbul'da mumcı tâ'ifesinin yiğitbaşıları olan Poynero veled-i Kostantin ve ihtiyârlarından İsteryo veled-i Yani ve Laşo veled-i Yani ve Dimo veled-i İstati ve Paros veled-i Yako ve sâirleri meclis-i şer'-i şerîf-i enverde Mehmed bin Hüseyin ve Hüseyin bin Receb ve Mustafa bin Mehmed mahzarlarında üzerlerine her biri takrîr-i da'vâ idüp İstanbul ve etrafında olan mumcı tâifesi feth-i hâkânîden beri subh ü mesâ ve sayf ü şitâda ve mahall-i zarûret ve usretde narh-ı cârî üzre âmme-i ibâdullâha mum yetişdirmek içün kârhâne ve destgâhlar olup ve mum döküp bey' idenler erbâb-ı kârhâne ve destgâhdan olıgelüp nizâm-ı hâlimiz bu vech üzre muntazam iken evâyilde ba'zı kimesneler menâzil ve dekâkînde mum döküp hafiyyeten bey' itmekle mumcı tâifesinin nizâmlarına ihtilâlden nâşî ahvâlleri der-i devlet-medâra inhâ olundukda İstanbul'da yazulı mumcı tâifesi sayf u şitâda sarây-ı âmirelere ve vüzerâ-yı izâm saraylarına ve Yeniçeri Meydanı'na ve sâir şehr halkına narh-ı rûzî üzre mum yetişdirüp müstevfâ bulunur iken olıgelmişe muhâlif ba'zı kimesneler mu'ayyen mumcı değiller iken taşradan gelen ve İstanbul ve etrâfında hâsıl olan mum yağın alup evlerinde ve dükkânlarında hilâf-ı kânûn murâdları üzre mum döküp bey' itmeleriyle mumcı tâifesine gadr itmeleriyle hâricden kimesne mum yağı almayup ve mum işlemeyüp ve ellerinde bulunan yağları mîrî içün girift olunup men' olunmaları bâbında bin yirmi yedi târihiyle bir kıt'a ve bin yetmiş iki târihiyle iki kıt'a evâmir-i şerîf-i âlî-şân ve mûceblerince müte'addid hücec-i şer'iyye virilüp men'-i şehriyârî ve fermân-ı tâcidârî ile husûs-ı mezbûr memnû' iken mezbûrân Hüseyin ve Mustafa mahmiyye-i mezbûrede merhûm ve mağfûrün-leh Sultan Bayezid câmi'-i şerîfi kur-

bünde Zerdeci [?] Mustafa Ağa Sarayı dimekle ma'rûf harâbe saray dâhilinde bundan akdem hilâf-ı emr-i şerîf mum döküp murâdları üzre narh-ı cârîden ziyâdeye bey' idüp beynimizde ihtilâle bâdî olmalarıyla bin yüz senesinde mezbûrân Hüseyin ve Mustafa husûs-ı mezbûrdan men' olunmaları bâbında yedimize bir kıt'a emr-i şerîf-i âlişân ihsân olunup mûcebince cânib-i şer'den hüccet-i şer'iyye dahi tahrîr olunup men' olunmışlar idi hâlen mezbûrân Hüseyin ve Mustafa kel-evvel zikr olunan harâbe saray dâhilinde kalb mum döküp ve narh-ı cârîden ziyâdeye bey' idüp beynimizde bâ'is-i ihtilâl olmalarıyla ahvâlimiz rikâb-ı hümâyûna arz u i'lâm olundukda mezbûrûn Hüseyin ve Mustafa husûs-ı mezbûrdan men' olunmak içün bin yüz yedi senesi şehr-i Ramazâni'l-mübârekinin on dördünci güni târihiyle müverrah işbu emr-i şerîf-i cihân-mutâ' ihsân olunmuş iken yine memnû'lar olmayup sarây-ı mezbûr dâhilinde kalb mum döküp ve narh-ı cârîden ziyâdeye bey' idüp ibâdullâha mutazarrır ve beynimizde bâ'is-i ihtilâl olurlar su'âl olunup takrîrleri tahrîr ve ber mûceb-i fermân-ı hümâyûn men' olunmaları matlûbumuzdur deyü her birinin mazmûnı min külli'l-vücûh takrîr-i meşrûhlarına muvâfık müte'addid evâmir-i şerîfe-i cihan-mutâ' ve hücec-i şer'iyye ibrâz itmeleriyle gıbbe's-su'âl mezbûrûn Hüseyin ve Mustafa ve Mehmed cevâblarında fi'l-hakîka kaziyye beyân ve şerh ve ayân olunan vech üzre olmuşidi deyü bi't-tav'i's-sâf ikrâr ve i'tirâf itmeğin mûcebince mezbûr Hüseyin ve Mustafa ve Mehmed husûs-ı mezbûrdan men' olunup mâvaka'a bi't-taleb ketb olundı fî 15 Rebî'ilâhir sene 1108

Şühûd

Mustafa Çelebi yiğitbaşı, İbrahim Beşe el-mübâşir, Hüseyin Çelebi bin Mehmed, el-Hâc Süleyman bin Mehmed, Receb bin Süleyman.

219 - 1696 (1108) **İstanbul 23: 59a/1** Dava / *Adjudication*

Galata'da ihtisab mukataası emini olan Mehmet Ağa, gemiciler kethüdası el-Hâc Mahmut, çavuşlarından el-Hâc Ahmet ve gemi-

ci taifesinden kimisi Müslüman, kimisi de gayrimüslim otuzdan fazla kişi karşısında mahkemeye çıkar. Geleneğe göre (kadîmden bu âna değin) Galata ve Hasköy'deki iskelelere yanaşan büyük gemilerden 150, orta boylu gemilerden 100 ve küçük gemilerden 75 akçe kışlak vergisi ile 60 akçe dümen vergisi alındığını belirten Mehmet Ağa, mahkemede bulunan gemicilerin bu vergiyi ödemeyi reddetmelerinden şikâyetçi olur. Mahkeme gemicilere görüşlerini sorar. Kendilerinin zahireci (tahıl toplayıcısı) olduğunu belirten gemiciler, zahirecilik yapan gemicilerin geçmişte söz konusu vergileri ödemediklerini (bu âna gelince alınu gelmeyüp) söylerler. Nitekim 1677 (H. 1088) yılında mukataa emini olan Mehmet Ağa, zahirecilik yapan gemicilerden kışlak ve dümen vergisi alınması için saraya bir dilekçe yazmış, ancak olumsuz cevap almıştır. Gemiciler, o tarihte konuyla ilgili saraydan gelen bir emr-i şerif belgesini mahkemeye sunarlar. Sunulan emr-i şerifi inceleyen mahkeme, gemicilerden söz konusu vergilerin alınamayacağına karar vererek bu konuda tekrar dava açmaması için Mehmet Ağa'yı uyarır.

Mehmet Ağa, tax farmer of the Galata markets (istisab mukataası emini), sues el-Hâc Mahmut, steward (kethüda) of the sailors, el-Hâc Ahmet, a bailiff (çavuş), and more than thirty sailors, some Muslim and others non-Muslim. The plaintiff Mehmet Ağa states that customarily (kadîmden bu âna değin) ships that dock at the Galata and Hasköy quays pay a 60 akçe rudder tax (dümen vergisi) and a winter quarter (kışlak) tax according to their size (150 akçe for large ships, 100 akçe for medium-sized ships and 75 akçe for small ships). He complains that the defendants have been refusing to pay the taxes. Questioned by the court, the sailors state that they transport grain (zahireci. They add that in the past grain transporters have been exempt (bu âna gelince alınu gelmeyüp) from the taxes in question. Indeed, when in 1677 (AH 1088) tax farmer Mehmet Ağa petitioned the Sultan for authorization to collect winter quarter and rudder taxes from grain transporters, the answer was negative. The sailors present to court a Sultanic order (emr-i şerif) that substantiates their claim. Examining the

document, the court rules that the ships in question are exempt from the taxes. It also instructs Mehmet Ağa to refrain from filing another case about the same issue.

Mahrûsa-i Galata'da ihtisâb mukâta'ası emini olan Mehmed Ağa ibn Ahmed dîvân-ı kâim-makâm-ı hazret-i sadr-ı a'zamîde ma'kûd meclis-i şer'-i şerîf-i enverde gemiciler kethüdâsı el-Hâc Mahmud bin el-Hâc Ramazan ve çavuşları el-Hâc Ahmed Ali ve rüesâ tâifesinden Mehmed Reis bin Halil ve Abd Reis bin el-Hâc Mehmed ve el-Hâc Hasan bin Ahmed ve el-Hâc Mustafa bin el-Hâc Ali ve el-Hâc Ahmed bin İbrahim ve el-Hâc Mahmud bin el-Hâc İbrahim ve el-Hâc Musa bin el-Hâc Mehmed ve el-Hâc Ömer bin Abdülkerim ve el-Hâc Mehmed bin Ramazan ve el-Hâc Mehmed bin Veli ve Arpacı el-Hâc Mustafa bin Mahmud ve el-Hâc Fazlı bin el-Hâc Ahmed ve el-Hâc Ali bin Abdullah ve el-Hâc Ömer bin Piri ve el-Hâc Hasan bin Ahmed ve Mehmed Reis bin Hüseyin ve Hasan bin Mehmed ve el-Hâc İsmail bin Ali ve el-Hâc Osman bin Abdullah ve el-Hâc Mehmed bin el-Hâc Fethullah ve el-Hâc Mehmed bin İbrahim ve Halil bin Mehmed ve el-Hâc Mehmed bin el-Hâc Mustafa ve Ebubekir Reis bin Abdullah ve Abdi bin Şaban ve el-Hâc İsa bin Hüseyin ve Süleyman bin İsmail ve Mehmed Reis bin Ahmed vé el-Hâc Mehmed bin el-Hâc Osman ve Mehmed Reis bin Süleyman nâm kimesneler ile tâife-i mezbûre zimmîlerinden Ayvaz oğlı Yanaki Reis ve Sefer Reis veled-i Ferhad ve Uskoli Reis veled-i Yanaki ve Dimitraki veled-i Yorgi ve sâyirleri mahzarlarında üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp mukâta'a-i mezbûreye tâbi' Hasköy ve Galata ve tevâbi'i iskelelerinde kışlaka rabt olunan kebîr sefîneden yüz elli akçe ve evsat sefîneden yüz akçe ve sağîr sefîneden yetmiş akçe resm-i kışlak ve altmış akçe resm-i dümenleri kadîmden bu âna değin mukâta'a-i mezbûre emînleri tarafından alınu gelmişiken hâlâ rüesâ-i mezbûrûn zikr olunan iskelelere rabt itdikleri sefînelerinin yedimde olan defter mûcebince resm-i kışlak ve resm-i dümenlerini edâdan imtinâ' iderler suâl olunup teslîme tenbîh olunmak matlûbumdur didikde gıbbe's-suâl rüesâ-i mezbûrûn cevâblarına biz zahîreci olup taşra-

dan mahmiyye-i İstanbul'a zahîre getürmekle zahîrecilerden bu âna gelince kat'â resm-i kışlak ve resm-i dümen nâmıyla bir akçe ve bir habbe alınu gelmeyüp hattâ bin seksen sekiz senesinde mukâta'a-i mezbûr emîni olan Mehmed Ağa zahîrecilerden rüsûmı mezbûreyi ahz içün der-i devlet-medâra arzıhâl eyledikde rüsûmı mezbûre zahîrecilerden alınmayup mâ'adâdan yedimde olan defter mûcebince alınup zahîrecilere kat'â müdâhil olunmamak bâbında emr-i şerîf-i cihân-mutâ' dahi ihsân olunmuşdur deyü târîhi mezbûr ile müverrah mahrûsa-i Galata Mahkemesi'nde sicill-i mahfûzdan muhrec bir kıt'a sûret-i emr-i şerîf-i cihân-mutâ' ibrâz itmeleriyle müdde'î-i mezbûr Mehmed Ağa muvâcehesinde feth ve kırâat olundukda mazmûnı min külli'l-vücûh takrîr-i meşrûhlarına muvâfık bulunmağın gıbbe'l-istintâk emîn-i mezbûr Mehmed Ağa cevâbında fi'l-hakîka kaziyye rüesâ-i mezbûrûnun takrîr-i meşrûhları üzre olup rüesâ-i mezbûrûn zahîrecilerden olup ve zahîrecilerden bu âna gelince resm-i kışlak ve resm-i dümen nâmiyle bir habbe alınu gelmeyüp memnû'-ı sultânî ile memnû' idügini ikrâr ve i'tirâf dahi itmeğin mûcebiyle müdde'î-i mezbûr Mehmed Ağa bî-vech mu'ârazadan men' birle mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fî 5 min Şa'bân sene 1108

Şühûdü'l-hâl

Fahru'l-eşrâf ve'l-a'yân Mehmed Ağa Ser-çâvuşân, 'umdet-i erbâbi't-tahrîr ve'l-kalem tezkire-i evvel Abdullah Efendi, zübde-i ashâbi't-tastîr ve'r-rakam tezkire-i sânî Hafız Efendi, fahru'l-akrân el-Hâc Veli Ağa muhzır, fahru'l-eşbâh Odabaşı İbrahim Ağa, Mustafa Efendi nâib-i recül, el-Hâc Mehmed Efendi nâib-i kapan, el-Hâc Halil Efendi bin Mehmed, el-Hâc Mehmed Çelebi bin İbrahim, el-Hâc Ali Beşe bin Mehmed.

220 - 1696 (1108) **İstanbul 23: EK-11a/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

İstanbul'daki düğmeciler ve iplikçiler saraya yazdıkları dilekçede, kethüda seçiminde geleneğe göre (kadîmden) kendi araların-

dan birilerini seçtiklerini belirterek şimdi mahkemenin geleneğe aykırı olarak (kadîme muğâyir) kolancı esnafından birini kethüda olarak atamasından şikâyetçi olurlar. Saraydan İstanbul Kadılığı'na yazılan bu fermanda, söz konusu düğmeci ve iplikçilere kethüda seçilirken içlerinden birinin seçilmesi emrediliyor.

Button (düğmeci) and thread sellers (iplikçi) of İstanbul petition the palace, stating that customarily (kadîmden) they choose their steward (kethüda) from their own ranks. Yet, in violation of tradition (kadîme muğâyir) the court has appointed a belt-maker (kolancı) as their steward. This is an imperial order (ferman) sent to the judge of İstanbul, instructing that the stewards of button and thread sellers be selected from among their own members.

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhid-i bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûf-ı avâtıfi'l-meliki'l-a'lâ âsitâne-i sa'âdetimde sadâret-i uzmâ ve vekâlet-i kübrâ kâimmakamı olan vezîrim İbrahim Paşa edâmallâhu te'âlâ iclâlühû ve a'lemü'l-ulemâ'i'l-mütebahhirîn efdalü'l-fuzalâ'i'l-müteverri'în yenbû'ü'l-fezâ'il ve'l-yakîn keşşâfü'l-müşkilâti'd-dîniyye hallâlü'l-mufassalâti'l-yakîniyye miftâh-ı künûzi'l-hakâyık misbâh-ı rümûzi'd-dekâyik el-mahfûf bi-sunûf-ı avâtıfi'l-meliki'l-a'lâ Anodolı kâdıaskerliği pâyesiyle İstanbul kâdısı olan mevlânâ Abdullah edâmallâhu te'âlâ fezâ'ilehû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki mahrûsa-i mezbûrede vâki' düğmeci ve kaytancı ve ibrişimci hirfeti ahâlisi dergâh-ı mu'allâma arzıhâl idüp bunlar kethüdâların kadîmden hüccet-i şer'iyye ve ma'rifet-i şer'le beynlerinde ihtiyâr eyledikleri kimesneleri ile gelüp sâyir esnâfdan kadîme muğâyir bunlara kethüdâ olagelmiş değil iken sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin kethüdân [boş] kolancılar esnâfından olup bunların san'atında vukûfı olmayan kimesneye kethüdâlık ru'usın virdüğinden sonra bunların yedlerinde olan hüccet ve berâtların dahi fuzûlî ellerinden alup kadîme muğâyir ta'addî olun-

duğın bildirüp ol bâbda hükm-i hümâyûnım ricâ eyledikleri ecilden her esnâf kendü beynlerinde ihtiyâr eyledikleri kimesneyi ma'rifet-i şer'le kethüdâ eyleyüp âsitânede ru'us dahi virilür ise amel olunmayup rencîde olunmamak emrim olmuşdır buyurdum ki vusûl buldıkda bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel idüp dahi esnâf kendü beynlerinde ihtiyâr eyledikleri kimesneyi ma'rifet-i şer'le kethüdâ eylesün âsitânede ru'us dahi virilür ise amel olunmayup rencîde ve ta'addî olunmaya şöyle bilesin alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın tahrîren fî evâyili şehr-i Recebi'l-ferd sene semân ve mi'e ve elf

Be-makâm-ı Edirne el-mahrûsa

HIRİSTİYAN VE YAHUDİ CEMAAT İŞLERİ

COMMUNAL AFFAIRS OF CHRISTIANS AND JEWS

İstatistikler

On beş defterimizdeki 10.080 hükmün 179'u Osmanlı tabiyetindeki Hıristiyan ve Yahudilerin cemaat işleri ile ilgilidir (Tablo 1.21). Bu rakam tüm kayıtların %1,8'ini oluşturuyor. Bu 179 hükmün dörtte birinden fazlası resmi yazışmadır. Tüm hükümler arasında resmi yazışmaların oranının %2,9'dan ibaret olduğu düşünüldüğünde bu oran dikkat çekicidir. Aynı ölçüde çarpıcı diğer bir durum ise, defterlerdeki resmi yazışmaların %17,3'ünün (289'da 50) azınlıkların cemaat işleri ile ilgili olmasıdır.

Tablo 1.21 Cemaat işleri kayıtlarının işlem türüne göre dağılımı

Tür	Sayı	%
Tescil işlemi	87	*48.6*
Dava	42	*23.5*
Resmi yazışma	50	*27.9*
Toplam	179	*100.0*

Azınlıkların cemaat işleri ile ilgili dava ve tescil işlemlerinin hepsinde en azından bir Hıristiyan ya da Yahudinin taraf olması

Tablo 1.22 Cemaat işlerine ilişkin kayıtlarda tarafların dine göre dağılımı

Taraflar	Tescil işlemi	Dava	Toplam	
			sayı	%
Hepsi Hıristiyan	16	13	29	*22.5*
Hepsi Yahudi	3	1	4	*3.1*
Hıristiyan ve Yahudi	4	3	7	*5.4*
Müslüman ve Hıristiyan	18	14	32	*24.8*
Müslüman ve Yahudi	4	4	8	*6.2*
Hepsi Müslüman	21	5	26	*20.2*
Diğer*	21	2	23	*17.8*
Tümü	87	42	129	*100*

* *Çingeneler, yabancılar, yeni Müslümanlar (mühtedi) ya da üç din grubu birden*

beklenir. Ne var ki, bu işlemlerin beşte birinde tarafların hepsi Müslümandır (Tablo 1.22). Resmi yazışmalar arasında cemaat işleri hükümlerinin ağırlığı gibi bu durum da Müslümanların azınlık cemaat işleriyle neden bu denli ilgilendiği sorusunu gündeme getirmektedir.

Bu hükümlerin içeriğini incelediğimizde aydınlatıcı ipuçlarına ulaşırız. Tablo 1.23'ün gösterdiği gibi yaklaşık üçte biri vergi meseleleri, özellikle de gayrimüslim cemaatlerin vergilendirilmesine ilişkin anlaşma ya da anlaşmazlıklarla ilgilidir. Vergiler Müslüman yönetimindeki bir devlet adına toplandığından Müslümanlar da bu davalarda taraf oluyorlardı. Hükümlerin bir diğer dörtte birlik bölümü ise arsa satış ya da devir işlemlerinden oluşuyordu. Bunların çoğu yangın sonucu tahrip olmuş mahallelerdeki Hıristiyan veya Yahudilere ait, çoğunlukla da Eminönü'nde bulunan arazilerle ilgiliydi. Devlet, harap olmuş kimi mahalleleri kendi projeleri için uygun alanlar olarak belirlemişti. Fermanlar aracılığıyla bu mülklerin Müslüman olan devlet görevlilerine satılması ya da devredilmesi zorunlu kılınmıştı.

Elimizdeki kayıtlar, bugün Yeni Cami'nin bulunduğu alan üzerindeki Yahudilere ait arazilerin zorla devlet görevlilerine satışını belgeleyen pek çok hüküm içeriyor. Bu caminin yapımına 1597 yılında Sultan III. Murat'ın (1574-95) annesi Safiye Sultan'ın emri ile başlanmıştı. Cami yapımı Eminönü'nde yaşayan varlıklı ve ço-

Tablo 1.23 Cemaat işleri hükümlerinin konulara göre dağılımı

Konu	Sayı	%
Devlet tarafından doğrudan vergilendirilme	61	*34.0*
Arsa devir ya da satışı	29	*22.5*
Vakfa ödenen vergiler	19	*10.6*
Borç	10	*5.6*
Rekabetin kısıtlanması	7	*3.9*
Patriklik yönetimi	7	*3.9*
Kira	7	*3.9*
Kilise ya da sinagog onarımı	7	*3.9*
Din görevlisi atanması	5	*2.8*
Miras	5	*2.8*
Dini ayrımcılık	4	*2.2*
Meyhane yeri	3	*1.7*
Mülkiyet	3	*1.7*
Satış	3	*1.7*
Diğer	9	*5.0*
Tümü	179	*100.0*

ğunlukla Yahudi tüccarlardan arsa satın alınmasını gerektiriyordu. Hızla yükselen masraflar projenin askıya alınmasına neden oldu. Kısmen inşa edilmiş olan cami binası da 1660 yılındaki büyük yangında tahrip oldu. Yangın sonrasında Sultan IV. Mehmet'in (1648-87) annesi olan Valide Turhan Hatice projeyi bitirme işini üstlendi ve Yeni Cami 1663 yılında tamamlandı (Faroqhi, 2000, s. 137). 1661-62 dönemini kapsayan İstanbul 9 numaralı defterdeki birçok hüküm bu tarihçeye ışık tutuyor. Bir dizi yüksek devlet görevlisinin, Eminönü'lü Yahudileri mülklerini devlet görevlilerine satma ya da devretmeye zorlama kampanyasında yer aldığını görüyoruz. Bu görevlilerin Valide Sultan'ın güvendiği kişilerden oluştuğu akla yatkındır.

On yedinci yüzyıl İstanbul'undaki Rumlar, Ermeniler, Yahudiler ve diğer dini azınlıklar üzerine çok sayıda yayın bulunmaktadır. Burada sunduğumuz hükümlerin tarihsel arkaplanı ile ilgilenen okurlar, Levy (1994, s. 13-123, 275-286), Lewis (1987, 2-3 böl.), İnalcık (1972) ve Mantran'ın (1982) yapıtlarına başvurabi-

lirler. Osmanlı Devleti'nde azınlıkların yönetimi ve cemaat örgütlenişine ilişkin genel bilgi ise, Ercan (2001) ve Goffman'dan (1994) sağlanabilir.

KAYNAKÇA

Ercan, Yavuz. *Osmanlı Yönetiminde Gayrimüslimler: Kuruluştan Tanzimat'a Kadar Sosyal, Ekonomik ve Hukuki Durumları*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2001.

Faroqhi, Suraiya. *Subjects of the Sultan: Culture and Daily Life in the Ottoman Empire*. Londra: I.B. Tauris, 2000.

Goffman, Daniel. "Ottoman *Millets* in the Early Seventeenth Century." *New Perspectives on Turkey*, 11 (1994): 133-58.

İnalcık, Halil. "The Ottoman Decline and Its Effects Upon the *Reaya*." *Aspects of the Balkans: Continuity and Change* içinde, yayına haz. Henrik Birnbaum ve Speros Vryonis, Jr., s. 338-354. Lahey: Mouton, 1972.

Levy, Avigdor. *The Jews of the Ottoman Empire*. Princeton: Darwin Press, 1994.

Lewis, Bernard. *The Jews of Islam*. Princeton: Princeton University Press, 1984.

Mantran, Robert. "Foreign Merchants and Minorities in Istanbul during the Sixteenth and Seventeenth Centuries." *Christians and Jews in the Ottoman Empire*, c. 1 içinde, yayına haz. Benjamin Braude and Bernard Lewis, s. 127-37. New York: Holmes and Meier, 1982.

Pamukciyan, Kevork. *İstanbul Yazıları*, c. 1. Istanbul: Aras, 2002.

Statistics

The 10,080 cases in our 15 registers include 179 that address the communal affairs of Christian and Jewish subjects of the Ottoman sultan (Table 1.21). That corresponds to 1.8% of the total. Very strikingly, more than a quarter of these 179 cases involve official correspondence, as against just 2.9 percent of all cases. Equally striking is that 17.3% of all official correspondence recorded in these registers (50 out of 289) deal with the communal affairs of religious minorities.

One might have expected all the registrations and adjudications dealing with the communal affairs of a minority to have involved at least one Christian or Jew. In fact, a fifth of them involved only Muslims (Table 1.22). Like the commonness of official correspon-

Table 1.21 Distribution of communal affairs cases by type

Type	Number	%
Registration	87	*48.6*
Adjudication	42	*23.5*
Official correspondence	50	*27.9*
All	179	*100.0*

Table 1.22 Parties to communal affairs cases by religion

Parties	Registration	Adjudication	Total	
			no.	%
Only Christian	16	13	29	*22.5*
Only Jewish	3	1	4	*3.1*
Christian and Jewish	4	3	7	*5.4*
Muslim and Christian	18	14	32	*24.8*
Muslim and Jewish	4	4	8	*6.2*
Only Muslim	21	5	26	*20.2*
Others*	21	2	23	*17.8*
All	87	42	129	*100*

* *Gypsies, foreigners, new converts (mühtedi), or all three faiths.*

dence on communal affairs, this pattern raises the question of why Muslims took such interest in the communal affairs of minorities.

An examination of the content of these cases provides the necessary clues. As table 1.23 shows, about a third of them concerned taxation. In particular, they involved agreements or disputes over the taxation of a non-Muslim community. Ordinarily, Muslims got involved in these cases because the taxes were collected on behalf of a Muslim-governed state. Another quarter of the cases dealt with the sale or transfer of a plot of land. Many of these involved Christian- or Jewish-owned land in a neighborhood ravaged by fire, most commonly Eminönü. The state saw certain destroyed neighborhoods as appropriate sites for its own projects. Through imperial decrees, it forced the sale or transfer of properties in these neighborhoods to state officials, many of whom were Muslim.

The following records contain several that involve the forced sale to a state official of Jewish-owned land located in the area now occupied by the New Mosque (Yeni Cami). The construction of this mosque began in 1597, having been ordered by Safiye Sultan, the mother of Sultan Murat III (reigned 1574-95). The project required the purchase of land from the wealthy, and predominantly Jewish, merchants settled in Eminönü. Due to skyrocketing costs, the project was abandoned, and the partially cons-

Table 1.23 Distribution of communal affairs cases by topic

Topic	Number	%
Direct taxation by state	61	*34.0*
Sale or transfer of land	29	*22.5*
Taxes paid to a waqf	19	*10.6*
Debt	10	*5.6*
Imperfect competition	7	*3.9*
Governance of a patriarchate	7	*3.9*
Rent	7	*3.9*
Restoration of a church or synagogue	7	*3.9*
Appointment of a religious official	5	*2.8*
Inheritance	5	*2.8*
Religious segregation	4	*2.2*
Location of a tavern	3	*1.7*
Property	3	*1.7*
Sale	3	*1.7*
Other	9	*5.0*
All	179	*100.0*

tructed structure was destroyed by a huge fire in the 1660s. After the fire, Valide Turhan Hatice, mother of Sultan Mehmet IV (reigned 1648-87), took the lead in finishing the project, and the New Mosque was completed in 1663 (Faroqhi, 2000, p. 137). Many cases in the register Istanbul 9 (1661-62) shed light on this history. They show that a string of high officials, presumably all close to the Queen Mother, took part in the campaign to make Eminönü Jews sell or transfer residential or commercial property to officials.

Numerous publications deal with Greeks, Armenians, Jews, and other religious minorities of seventeenth-century Istanbul. Readers interested in the historical background to the cases recorded here may consult Levy (1994, pp. 13-123, 275-286), Lewis (1987, chaps. 2-3), İnalcık (1972), and Mantran (1982). General information on the governance of Ottoman minorities and on their communal organizations is provided by Ercan (2001) and Goffman (1994).

REFERENCES

Ercan, Yavuz. *Osmanlı Yönetiminde Gayrimüslimler: Kuruluştan Tanzimat'a Kadar Sosyal, Ekonomik ve Hukuki Durumları.* Ankara: Turhan Kitabevi, 2001.

Faroqhi, Suraiya. *Subjects of the Sultan: Culture and Daily Life in the Ottoman Empire.* London: I.B. Tauris, 2000.

Goffman, Daniel. "Ottoman *Millets* in the Early Seventeenth Century." *New Perspectives on Turkey*, 11 (1994): 133-58.

İnalcık, Halil. "The Ottoman Decline and Its Effects Upon the *Reaya*." In *Aspects of the Balkans: Continuity and Change*, ed. Henrik Birnbaum and Speros Vryonis, Jr., pp. 338-354. The Hague: Mouton, 1972.

Levy, Avigdor. *The Jews of the Ottoman Empire.* Princeton: Darwin Press, 1994.

Lewis, Bernard. *The Jews of Islam.* Princeton: Princeton University Press, 1984.

Mantran, Robert. "Foreign Merchants and Minorities in Istanbul during the Sixteenth and Seventeenth Centuries." In *Christians and Jews in the Ottoman Empire*, vol. 1, ed. Benjamin Braude and Bernard Lewis, pp. 127-37. New York: Holmes and Meier, 1982.

Pamukciyan, Kevork. *İstanbul Yazıları*, vol. 1. Istanbul: Aras, 2002.

Özetler ve Metinler
Summaries and Texts

221 - 1604 (1013) **Galata 25: 3b/4** Tescil işlemi / *Registration*

Galata sakinlerinden bir grup Müslüman mahkemeye gelerek, geleneksel olarak (kadîmü'l-eyyâmdan) Galata'da ölen Hıristiyanların Frenk Kilisesi denilen bölgeye gömüldüklerini söylerler. Mahkeme, Müslüman cemaatinin ifadesini sicile kaydeder.

A group of Muslim residents of Galata appears in court to state that customarily (kadîmü'l-eyyâmdan) Christians who die in Galata are buried in the Frenk Kilisesi (French Church) region. The court registers the testimony of the Muslim residents.

Nefs-i Galata sâkinlerinden Ali bin Abdullah er-râcil ve Abdülkadir Halife ibn Hacib ve Muarrif Mehmed Çelebi bin el-Hâc Yusuf ve el-Hâc Mustafa bin Ali ve Hüseyin Re'is ibn Abdullah ve Mahmud Çelebi ibn Abidin ve Mehmed Bey ibn Mustafa ve Üstad Yusuf bin Abdullah ve Hüseyin Subaşı ibn Abdullah ve Hasan Çavuş el-mübâşir ve Yusuf bin Murad ve Ali bin Abdullah ve gayrı cemm-i gafîr haber virdiler ki merkûm mürdün hâric ve dâhilde mürde olan kefereyi dâhil-i Galata'da Frenk Kilisesi dimekle ma'rûf mevzi'de defn idegelmişlerdir kadîmü'l-eyyâmdan didiler fi't-târihi's-sâbık

Şühûdü'l-hâl
Mehmed Çelebi bin Monla Ali, Nâmıkuhû el-fakîr Arifî, Musa Efendi el-kâdı, Yusuf bin Murad, Piri bin Abdünnebi ve gayruhum.

222 - 1604 (1013) **Galata 25: 23b/1** Dava / *Adjudication*

Atik Sultan Mehmet Han Vakfı'na bağlı olup Galata'da yaşayan gayrimüslimlerden cizye vergisi toplamakla yükümlü olan İbrahim Bey, Galata sakinlerinden Kostantin karşısında mahkemeye çıkarak onun bu yılın cizyesini ödemediğini ileri sürer. Görüşü sorulan Kostantin, kendisinin adı geçen vakfa bağlı olmadığını belirterek Üsküdar'da camisi olan Valide Sultan'ın vakfına bağlı olduğunu ileri sürer. Kostantin, savını kanıtlamak amacıyla, Valide Sultan Vakfı'na geçen yıllarda ödemiş olduğu cizyeleri belgeleyen tezkireleri mahkemeye sunar. Mahkeme tezkireleri inceleyerek Kostantin'in Sultan Mehmet Han Vakfı'na bağlı olmadığını saptar. Sonuçta, davalı Kostantin davayı kazanır.

İbrahim Bey, collector of the capitation (cizye) tax from the non-Muslim Galata residents tied to the Atik Sultan Mehmet Han Waqf, sues Kostantin, a resident of Galata. Kostantin has not paid his capitation tax of the current year, complains İbrahim Bey. Questioned by the court, Kostantin claims that he is tied not to the above-stated waqf but, rather, to the Valide Sultan Waqf in Üsküdar. In order to prove his claim, he presents to court several certificates (tezkire) documenting that in previous years he paid his tax to the Valide Sultan Waqf. Examining the certificates, the court decides that Kostantin is not tied to the Sultan Mehmet Han Waqf. In conclusion, the defendant Kostantin wins the case.

Merhûm [silik] dâric-i medâric rahimehû rabb-i gafûr Sultan Mehmed Hân-ı 'atîk evkâfı re'âyâsından olup mahmiyye-i Galata'da sâkin olan zimmîlerin târîh-i kitâb senesinde üzerlerine lâzım

gelen cizyelerinin tahsîl ve cem'ine me'mûr olan İbrahim Bey bin Mehmed meclis-i şer'a mahmiyye-i Galata'da sâkin olan Kostantin veled-i Dimitri nâm zimmîyi ihzâr ve mahzarında takrîr-i da'vâ idüp mezbûr zimmî evkâf-ı mezbûre re'âyâsından olmağla işbu senede üzerine lâzım olan cizyesini mezbûrdan taleb itdiğimde bana teslîm itmekde ta'allül ve 'inâd ider vâki' hâl mezbûr zimmîden su'âl olunması matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl mezbûr zimmî cevâbında evkâf-ı mezbûre re'âyâsından idüğini münkir olup Üsküdar'da câmi'-i şerîfi olan merhûme Vâlide Sultan Evkâfı re'âyâsındanım deyüp sâbıkan mürûr iden senelerde üzerine lâzım olan cizyesini mûmâ-ileyhâ evkâfı zâbitine teslîm itdüğüne yedinde mümezzât ve mahtûme tezkireleri olmağın zimmî-i mezbûr müşârünileyhâ Sultan Mehmed Evkâfı re'âyâsından [silik] idüği müte'ayyin oldukda mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı tahrîren fi'l-yevmi'l-'âşir min Cumâdelûlâ li-sene selâse 'aşere ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mehmed bin Abdullah, Hasan bin Ali, İbrahim bin Süleyman, el-Hâc Memi, Mehmed bin Abdullah, Yusuf bin Murad, Abdullah bin Yusuf ve gayruhum.

223 - 1604 (1013) Galata 25: 28b/2 Tescil işlemi / *Registration*

İçki vergisini toplama yetkisini iltizam yoluyla ellerinde bulunduran (hamr emini) Mosi ve ortağı Franko adlı Yahudiler, üç Hıristiyan ile birlikte mahkemeye gelirler. Ortaklar, içki vergisini toplama yetkisini ellerinde bulundurdukları bölgelerden İmralı (Mîr Ali) nahiyesinin vergisini toplamaya adı geçen üç Hıristiyanı vekil tayin ettiklerini söylerler. Üç Hıristiyan, bu vekâleti kabul ettiklerini belirtir. Mahkeme, bu işlemi onaylar.

Mosi and Franko, two Jewish partners who hold the right to farming the spirits tax (hamr emini), are in court with three Christians. The partners state that they have appointed the three Christians as their legal agents to collect the spirits tax of the İmralı

(Mîr Ali) region. The three Christians accept the agency. The court registers the transaction.

Bi'l-fi'l ber-vech-i iltizâm hamr emîni olan Mosi veled-i Simon ve şerîki olan Franko veled-i İsak nâm Yahudiler meclis-i şer'-i şerîf-i lâzımü't-tevkîrde Kel Reis veled-i Ezgori ve diğer Kel Reis veled-i Yorgi ve Kostantin veled-i Yani nâm zimmîler muvâcehesinde takrîr-i merâm idüp taht-ı iltizâmımızda olan Mîr Ali Nahiyesi keferelerinin kendi bâğlarından itdikleri hamr ve 'arakın esmân resmini cem' ve tahsîle mezbûrûn zimmîleri vekîl ve kendi [silik] makâmına ikâmet eyledik didiklerinde merkûm Kel Reis ve diğer Kel Reis ve Kostantin vekâlet-i [mezbûreyi] kabûl ve hıdmet-i lâzımesini kemâ-yenbağî edâya ta'ahhüd itdiklerinden sonra mâ-hüve'l-vâki' ketb olundı tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi' min Cumâdelûlâ sene selâse 'aşrete ve elf

Şühûdü'l-hâl

Fahrü'l-cüyûş Kabil Çavuş bin Abdullah, Ali Beşe ibn Abdullah er-râcil, Ömer Ağa bin Abdullah el-bevvâb, Yusuf bin Murad ve gayruhum.

224 - 1604 (1013) **Galata 25: 34b/2** Dava / *Adjudication*

Valide Sultan Vakfı mütevellisinin vekili Mehmet Subaşı, vakfa bağlı bölgelerin halkından (reaya) olan Nikola karşısında mahkemeye çıkar. Ferman gereğince, adı geçen vakfa bağlı bölgelerin halklarından ölenlerin mirasları, eğer varisleri yoksa doğrudan vakfa kalacaktır. Davacı Mehmet Subaşı, Nikola'nın evinde ölen Loye'nin varisi olmadığını, ferman gereğince mirasının vakfa kalması gerektiğini, buna karşın Nikola'nın miras kalan 18.000 akçeye ve elbiselere el koyduğunu ileri sürer. Görüşü sorulan davalı Nikola, Mehmet Subaşı'nın ifadesini reddederek söz konusu para ile elbiselerin kendisine ait olduğunu belirtir. Savını kanıtlaması istenildiğinde Mehmet Subaşı, mahkemeye kanıt sunamaz. Nikola'dan söz konusu para ile elbiselerin Loye'ye ait olmadığına yemin etmesi istenir. O da yemin ederek davayı kazanır.

Mehmet Subaşı, legal agent of the mutawalli of the Valide Sultan Waqf, sues Nikola, a subject (reaya) of the waqf-owned lands. According to an imperial decree (ferman), the estate of a subject of the waqf-owned lands falls directly to the waqf, if the decedent has no legal heirs. The plaintiff Mehmet Subaşı claims that the estate of Loye, who died in Nikola's house and had no legal heirs, should have fallen to the waqf, in accordance with the imperial decree. Yet, he goes on, Nikola laid claim to 18,000 akçe and clothes, thus going against the imperial order. Questioned by the court, Nikola rejects Mehmet Subaşı's testimony, claiming that the money and clothes in question belong to himself. Asked to prove his claim, Mehmet Subaşı fails to bring evidence. The court then asks Nikola to state under oath that the money and clothes did not belong to Loye. The defendant Nikola takes the oath and wins the case.

Merhûme ve mağfûrun-lehâ Valide Sultan Evkâfı mütevellîsinin husûs-ı âti'z-zikre vekîl ve nâ'ib-i menâbı olan fahrü'l-a'yân Mehmed Subaşı bin Abdülmennan mahfil-i kazâya evkâf-ı mezbûre re'âyâsından Nikola veled-i Kosta nâm zimmîyi ihzâr ve mahzarında takrîr-i merâm idüp vakf-ı mezbûr re'âyâsından mürd olup vâris-i ma'rûfı olmayanların muhallefâtı vakf içün kabz olunmağa fermân olmağın bundan akdem mezbûr Nikola'nın evinde mürd olan Loye veled-i Fotaki nâm zimmînin vâris-i ma'rûfı olmayup metrûkâtı hasbe'l-emri'l-'âlî evkâf-ı mezbûreye 'âyid olmuş iken mürd-i merkûmun merkûm Nikola yedinde on sekiz bin akçesi ve bir mâ'î kemhâ kaftânı ve on zirâ' mâ'î kemhâsı ve bir semmur kürki vardır hâlen mezbûr Nikola'dan vakf içün bi'l-vekâle taleb iderim didikde gıbbe's-su'âl mezbûr Nikola [inkâr] ile cevâb viricek mezbûr Mehmed Subaşı'dan takrîrine muvâfık beyyine taleb olundukda ityân-ı beyyineden 'âciz olup istihlâf itmeğin mürd-i mezbûrun metrûkâtından merkûm Nikola'nın meblağ-ı merkûm on sekiz bin akçe ve zikr olunan esbâb olmaduğuna merkûm Nikola hulfi bi'l-lâhi'l-lezî enzele'l-İncîl 'alâ İsa 'aleyhi's-selâm itmeğin mâ-hüve'l-vâki' ketb ve tahrîr olundı tahrîren fi's-sâdis ve'l-'işrîne min şühûr sene selâse 'aşrete ve elf

Şühûdü'l-hâl
Mehmed bin Hüseyin, Ebüssaade bin Ali, Yusuf bin Murad, Ahmed bin Abdullah ve gayruhum.

225 - 1604 (1013) **Galata 25: 35a/4** Dava / *Adjudication*

Galata'nın Hıristiyan meyhaneci esnafından bir grup, Galata Surları'nın Balıkpazarı ve Karaköy kapılarında kapıcı olan Piri ve Ali karşısında mahkemeye çıkar. Meyhaneciler, geleneksel olarak (kadîmü'l-eyyâmdan) bu iki kapının sabah namazı vaktinde açıldığını, ancak Piri ve Ali'nin kapıları sabah namazından önce açarak kimi meyhanecileri içeri soktuklarını ileri sürerler. İçeri giren meyhaneciler, Galata'ya dışardan gemi ile gelen içkiyi gizlice satın alıp suriçindeki meyhanelerine götürmekte, hisselerine düşen orandan fazlasını satın almakta ve fiyat dengesini bozarak diğer meyhaneci esnafına zarar vermektedirler. Davacı meyhaneciler, mahkemeden Piri ve Ali'nin zamanından önce kimseye kapıları açmamaları yönünde uyarılmalarını isterler. Mahkeme, Piri ve Ali'ye zamanından önce kapıları açarlarsa ceza alacaklarını bildirir. Piri ve Ali de bundan böyle kurala uyacaklarına söz verirler. Sonuçta mahkeme, tarafların ifadelerini sicile kaydeder.

A group of Christian tavern owners (meyhaneci) in Galata sues Piri and Ali, two gate keepers (kapıcı) working at the Fish Market (Balıkpazarı) and Karaköy gates of the Galata walls. The tavern owners state that customarily (kadîmü'l-eyyâmdan) the two gates are opened at the time of the morning prayer. Yet, Piri and Ali have been opening the doors earlier to allow some tavern owners to slip in. Once inside, these early entrants secretly purchase spirits from ships and take them to their taverns. Consequently, they sell in their taverns within the city walls (suriçi) more spirits than their allotted shares. Undermining the established equilibrium, they harm the business of other tavern owners. The plaintiffs want Piri and Ali instructed to refrain from opening the gates be-

fore the designated time. The court tells Ali and Piri that they will be penalized if they open the gates earlier. Piri and Ali promise to obey the rule from now on. In conclusion, the court registers the testimonies of the two sides.

Budur ki mahmiyye-i Galata meyhânecilerinden Yani veled-i Yorgi ve Petro veled-i Nikola ve Yani veled-i Andriye ve Soteryano veled-i Pandali ve Lazari veled-i Dimitri ve Todori veled-i Nikola ve Nikola veled-i Manol ve İstirati veled-i Yani ve Nikola veled-i Yani ve Pavlo veled-i Yorgi nâm zimmîler ve cemm-i gafîr meyhâneci zimmîler meclis-i şer'a gelüp mahmiyye-i mezbûre hısnı ebvâbından Balıkpazarı kapucısı Piri bin Süfyan ve bâb-ı Karaköy kapucısı Ali bin Ahmed mahzarlarında takrîr-i kelâm idüp kadîmü'l-eyyâmdan zikr olunan hisâr kapuları sabâh namâzı vaktinde açılagelmiş iken mezbûrân kapucılar zikr olunan kapuları [sabâh] namâzından mukaddem nice zamân [...] dahi mukaddem ahâlî-i hirfetimizden nice kimesneler feth idivirüp ânlar dahi hâricden gemiler ile gelen hamrı bî-vakt hafiyyeten sâhiblerinden iştirâ' idüp dâhil-i hısında meyhâneleri olan dükkânlarına getürüp bu sebeb ile hisselerinden ziyâde hamr alurlar bu üslûb üzre hamr kaçururlar mezbûrlar bu üslûb üzre istedikleri hamrı ziyâde akçe ile almağla ve fiyatı ile isteyen meyhânecilere ziyâde 'özr ve hayf olur hâlen şöyle ittifâk eyledik ki mezbûrân kapucılar ehl-i hirfetimizden kimesneye bî-vakt kapu açıvirmemek içün mezbûrâna kıbel-i şer'den tenbîh olunmasın taleb ideriz didiklerinde mezbûrân kapucılar sabâh namâzından mukaddem kapularını açmamak içün tenbîh olundı şöyle ki ba'de'l-yevm bî-vakt kimesneye kapu açıvirenler muhkem te'dîb olunup haklarından geline mezbûrân dahi bî-vakt kapularını kimesneye açıvirmemeğe müte'ahhid olduklarında mâ-vaka'a bi't-taleb kayd olundı fi'l-yevmi's-sâmin min Cumâdelûlâ li-sene selâse 'aşrete ve elf

Şühûdü'l-hâl

Hasan bin Hüseyin, Yusuf bin Murad, İbrahim bin Süleyman, Ahmed bin Abdullah, Süleyman bin Hüseyin, Mehmed bin Ali, Hasan bin Ali ve gayruhum.

226 - 1604 (1013) Galata 25: 35a/5 Tescil işlemi / *Registration*

Galata'nın Hıristiyan meyhanecilerinden bir grup, mahkemeye gelerek loncalarının kethüdasız kaldığını ve bu durumun vergi toplanırken karışıklıklara ve haksızlıklara neden olduğunu söylerler. Meyhaneciler, dükkânlarını küçük, orta ve büyük olarak sınıflandırdıklarını, küçük ölçekli dükkânların 30 akçe, orta ölçekli dükkânların 50 akçe ve büyük ölçekli dükkânların 80 akçe yıllık vergi ödeyeceğini söylerler. Meyhaneci esnafı, beraberlerinde olan Kostantin'in ve mahkemede bulunmayan birinci ve ikinci Yorgi'nin kethüda tayin edilmesini isterler. Kostantin, kethüdalık görevini üstlendiğini belirtir. Mahkeme de bu tayin işlemini onaylar.

A group of Christian tavern owners (meyhaneci) in Galata appears in court. The tavern owners state that their guild lacks a steward (kethüda). This situation is causing chaos and inequalities in regard to tax collection, they add. The tavern owners state that they have classified their stores as small, medium, and large according to size. Each type of store will pay a yearly tax of 30, 50 and 80 akçe, respectively. They want Kostantin, present in court, and Yorgi I and Yorgi II, not present, appointed as their stewards. Kostantin accepts the apointment. The court registers it.

Mahmiyye-i Galata meyhânecilerinden Karakaş Mihal veled-i Yorgi ve Petro veled-i Nikola ve Yorgi veled-i Manol ve Aleksi veled-i Kozma ve Yani veled-i Marko ve Manol veled-i Yorgi ve Petro veled-i İstemad ve Manol veled-i Dimitri ve Yorgi veled-i Pandali ve Kosta veled-i İstemad ve Yani veled-i Yorgi ve Petro veled-i Nikola nâm zimmîler ve sâyir meyhâneciler 'umûmen meclis-i şer'a gelüp bizim müstakil kethüdâlarımız ve müte'ayyin muhassıllarımız olmayup tekâlif-i 'örfiyye vâki' oldukda cem' ü tahsîle eyâdî-i kesîre tedâhül itmekle fukarâ' ve zu'afâya küllî gadr ve hayf olduğundan mâ'adâ envâ'-ı zahmet ve meşakkat ve hıdemât-ı mezîd edâsından hayli 'usret gelmeğin cümlemizin ittifâkıyla her sene her bir dükkândan ednâ ve evsat ve a'lâ i'tibâriyle ta'yîn olu-

nup edânîsi otuzar ve evâsıtı ellişer ve e'âlîsi seksener akçe cem' idüp hıdmetleri mukâbelesinde virilmek üzre işbu hâzır bi'l-meclis olan Kostantin veled-i Aleksi nâm zimmî ile ve gâyibi 'ani'l-meclis olan Yorgi veled-i Angeli ve diğer Yorgi veled-i Todori nâm zimmîler cümlemize kethüdâlar ta'yîn ve nasb olunmak taleb ideriz didiklerinde mezbûr Kostantin zikr olunan kethüdâlık hıdmetini bi'l-mukâbele kabûl idüp [ber]-vech-i meşrûh her bir dükkândan ta'yîn olunan meblağdan her senede habbesine düşen meblağı almak mûmâ-ileyh tekâlif-i 'örfiyye vâki' oldukça ber-vech-i te'âdül hıdmet ve cem' ve tahsîl bâbında dahl eylemeğe müte'ahhid olmağın mâ-vaka'a bi't-taleb kayd olundı tahrîren fi'l-yevmi's-sâmin 'aşere min Cumâdelûlâ sene selâse 'aşrete ve elf

Şühûdü'l-hâl

Es-sâbıkûn

227 - 1604 (1013) **Galata 25: 40b/4** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'da patrik olan Rafail'in vekili Vasil, Hıristiyan Sefinoz ve kız kardeşi Nisarine ile birlikte mahkemeye gelir. Patrik Rafail'in elinde, ölen keşişlerden varisleri olmayanların miraslarının kendisine kalacağını bildiren bir berat bulunmaktadır. Patrik Rafail, bu berata uygun olarak Galata'nın Bereketzade Mahallesi'nde ölen bir rahibenin miras olarak bıraktığı eve el koymuştur. Vekil Vasil, evin yarı hissesini 6000 akçeye Sefinoz'a ve diğer yarı hissesini de kız kardeşi Nisarine'ye sattığını ve 12.000 akçeyi eksik olarak kendilerinden aldığını söyler. Sefinoz ve Nisarine, vekil Vasil'in ifadesini doğrularlar. Mahkeme, bu satış işlemini sicile kaydeder.

Vasil, legal agent of Rafail, a patriarch in İstanbul, is in court with Sefinoz and his sister Nisarine, two Christians. Patriarch Rafail holds an imperial title (berat) stating that the estates of monks who die without issue will fall to him. In accordance with the title, Patriarch Rafail took over the house of a late nun, who died in the Bereketzade neighborhood in Galata. The legal agent Vasil sta-

tes that he sold a half share of the house to Sefinoz for 6,000 akçe, the other half to his sister Nisarine for the same amount, and collected the 12,000 akçe sale price in full. Sefinoz and Nisarine corroborate Vasil's testimony. The court registers the sale.

Mahmiyye-i Kostantiniyye'de berât-ı pâdişâhî ile patrik olan Rafail veled-i Todori tarafından menzil-i âti'z-zikri bey'a ve semenini kabza vekîl olup hasm-ı şer'î-i câhid mahzarında Biladiyo veled-i Pandeziyo ve Yanaki veled-i İsle nâm zimmîler şehâdetleriyle vekâleti sâbite olan Vasil veled-i Todori nâm zimmî meclis-i şer'-i şerîfde Sefinoz ve kız karındaşı Nisarine veledey-i Mihal nâm zimmîler mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î idüp keşiş tâ'ifesinden hâlik olup vârisi olmayanların muhallefâtını patrik-i mûmâ-ileyh zabt eyleyüp âhardan dahl olunmaya deyü yedinde olan berât-ı hümâyûnda mestûr olmağın hâlen mahmiyye-i Galata mahallâtından Bereketzâde Mahallesi'nde hâlike olup vâris-i ma'rûfı olmayan [silik] bint-i Yani nâm râhibenin muhallefâtı bermûceb-i berât-ı şerîfe müvekkilim patrik-i mûmâ-ileyhe 'âyid ve râci' olmağın vaz-ı yed idüp hâlike-i mezbûrenin cümle muhallefâtından mahalle-i merkûmede vâki' bir taraf-ı Cafer Bey bin Abdullah mülki ile ve bir tarafı Hamid Efendi Vakfı ile ve iki tarafı tarîk-i 'âmm ile mahdûd ve mümtâz olup altı bâb fevkânî evlerinin ve bir tahta-pûşın nısf-ı şâyi'ini altı bin bu kadar râyic fi'l-vakt fıddî akçeye mezbûre Sefinoz'a ve nısf-ı şâyi'-i âharını yine altı bin [akçeye] mezbûre kız karındaşı Nisarine'ye bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile bey' idüp ânlar dahi iştirâ itdikden sonra menzil-i merkûmun cem'an on iki bin akçe semenini mezbûrân yedlerinden bi't-tamâm ve'l-kemâl alup kabz eyledüm ba'de'l-yevm mülk-i müşterâsıdır keyfe yeşâ' ve yahtâr mutasarrıf olsunlar didikde mukırr-ı mezbûrun vech-i meşrûh üzre cârî olan ikrârını mukarrânü'l-mezbûrân Sefinoz ve Nisarine vicâhen ve şifâhen tasdîk itdikde mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı tahrîren fi'l-yevmi'l-'âşir sene selâse 'aşrete ve elf

Şühûdü'l-hâl

Cafer Bey bin Abdullah, Mehmed Bey bin Abdullah, Ferhad bin Abdullah er-râcil, Ömer bin Abdullah, Ali bin Hamza el-bev-

vâbü's-sultânî, Nedret bin Abdullah, Maryori veled-i Dimitri, Hariyo veled-i Pavlo, Saronoz veled-i Levangiz [?] ve gayruhum.

228 - 1604 (1013) **Galata 25: 41a/5** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'da patrik olan Rafail'in vekili Vasil, Hıristiyan Sefinoz ve kız kardeşi Nisarine ile birlikte mahkemeye gelir. Patrik Rafail'in elinde, ölen keşişlerden varisleri olmayanların miraslarının kendisine kalacağını bildiren bir berat bulunmaktadır. Patrik Rafail, bu berata uygun olarak Galata'nın Bereketzade Mahallesi'nde ölen bir rahibenin miras olarak bıraktığı eve el koymuş, ardından bu evi 12.000 akçeye Sefinoz ve kız kardeşi Nisarine'ye satmıştır. Vekil Vasil, patrik Rafail'in evin içinde bulunan araç gereç nedeniyle Sefinoz ve Nisarine'den davacı olmadığını ve olmayacağını söyler. Mahkeme, Sefinoz ve Nisarine'nin isteği üzerine vekil Vasil'in ifadesini sicile kaydeder.

Vasil, legal agent of Rafail, a patriarch in İstanbul, is in court with Sefinoz and his sister Nisarine, two Christians. Patriarch Rafail holds an imperial title (berat) stating that the estates of priests without heirs will fall to him. In accordance with the title, Patriarch Rafail took over the house of a late nun, who died in the Bereketzade neighborhood in Galata, then sold it Sefinoz and his sister Nisarine for 12,000 akçe. The legal agent Vasil states that Patriarch Rafail did not, and will not, sue Sefinoz and Nisarine about the equipment in the house. Upon Sefinoz and Nisarine's request, the court registers Vasil's testimony.

Mahmiyye-i Kostantiniyye'de berât-ı pâdişâhî ile patrik olan Rafail veled-i Todori tarafından menzil-i âti'z-zikri ikrâra vekîl idüği bi-mâ hüve nehci's-sübût şer'an sâbit olan Vasil veled-i Todori nâm zimmî meclis-i şer'-i şerîfde işbu bâ'isü'l-kitâb Sefinoz ve Nisarine veledey-i Mihal nâm zimmîler mahzarlarında takrîr-i kelâm idüp kasîs tâ'ifesinden hâlik oldukda vâris-i ma'rûfı ol-

mayanların muhallefâtını müvekkilim patrik-i mûmâ-ileyh yediyle zabt oluna deyü yedinde olan berât-ı hümâyûnda mukayyed ve mestûr olmağın hâlen mahmiyye-i Galata mahallâtından Bereketzâde Mahallesi'nde hâlik olup vâris-i ma'rûfı olmayan Magdalin bint-i Yani nâm râhibenin cümle muhallefâtından mahalle-i merkûmede vâki' ma'lûmü'l-hudûd olup mezbûrlara on iki bin akçeye bey' idüp menzilin içinde mevcûd olan âlâta müte'allik da'vâdan müvekkilim patrik-i mezbûr bi'l-vekâle [fâriğ] olup zimmetlerini da'vâ-yı merkûmeden ibrâ ve iskât eyledüm ba'de'l-yevm müvekkilim merkûm husûs-ı mezbûra müte'allik mezbûrlar ile da'vâsı ve talebi yokdur eğer târîh-i kitâbdan sonra merkûmeden ve talebi sudûr iderse lede'l-hükkâmi'l-kirâm istimâ' [olunmaya] didikde vekîl-i mezbûrun minvâli meşrûh üzre [sâdır] olan ikrârı mezbûrlar Sefinoz ve Nisarine talebleriyle kayd ve ketb olundı

Şühûdü'l-hâl

[boş]

229 - 1604 (1013) **Galata 25: 42a/2** Dava / *Adjudication*

Galata'nın gümrük emini olan Yahudi Musa, Kefe'de yaşamakta olan Hıristiyan Seferi karşısında mahkemeye çıkar. Musa, Seferi'nin Kefe'den 11 fıçı morina balığı getirdiğini, ancak yasal olarak (kânun üzre) fıçı başına ödemesi gereken 70 akçe vergiyi (masdariye) ödemediğini ileri sürer. Görüşü sorulan Seferi, toplam 770 akçelik borcu reddeder. Musa'dan savını kanıtlaması istenir, ancak Musa mahkemeye kanıt sunamaz. Seferi'den Kefe'den Galata'ya 11 fıçı morina balığı getirmediğine yemin etmesi istenir, o da yemin edemez. Mahkeme durumu sicile kaydeder.

Musa, a Jew who serves as a customs officer in Galata, sues Seferi, a Christian resident of Kefe. The former claims that Seferi brought from Kefe 11 barrels of codfish, but did not pay the 70 akçe per barrel tax (masdariye) that was due by sultanic law (kâ-

nun üzre). Questioned by the court, Seferi denies the 770 akçe tax debt. The court then asks Musa to prove his claim. He fails to present evidence. The court proceeds to ask Seferi to state under oath that he did not bring to Galata 11 barrels of codfish. Seferi refuses to take an oath. The court registers the state of affairs.

Budur ki mahrûsa-i Galata'da masdariyye emîni olan işbu bâ'isü'l-kitâb Musa veled-i İsrayil nâm Yahudi meclis-i şer'-i mutahharda medîne-i Kefe sâkinlerinden Seferi veled-i Mihal nâm zimmîyi ihzâr ve mahzarında takrîr-i kelâm idüp zimmî-i mezbûr Seferi'yi Kefe yakasından on bir fuçı moruna balığı getürüp her fuçı başına kânûn üzre mîrîye 'âyid olan yetmiş akçe masdariyesi cem'an yedi yüz yetmiş akçe ider virmekde ta'allül ider su'âl olunup [...] taleb iderim didikde gıbbe's-su'âl zimmî-i mezbûr inkâr ile cevâb viricek Yahudi-i mezbûrdan takrîrine mutâbık beyyine taleb olundukda ikâmet-i beyyineden 'âciz olup zimmî-i mezbûrdan vech-i meşrûh üzre on bir fuçı moruna bâlığı getürmedüğine yemîn teklîf eyledikde yemînden nükûl itmeğin vâki' hâl bi't-taleb kayd olundı

Şühûdü'l-hâl

Fahrü'l-müderrisîn Abdurrahman Efendi, Hüseyin bin Abdullah, Osman bin Receb, [silik].

230 - 1604 (1013) **Galata 25: 50a/2** Tescil işlemi / *Registration*

Galata'ya bağlı Süruri Efendi Mahallesi'nin önde gelenleri mahkemeye gelirler. Mahalle sakinleri, günde 4 akçe karşılığında mahallenin imamlık görevini yürüten Ahmet'in altı aydır kayıp olması nedeniyle yerine Mehmet Efendi'nin tayin edilmesini isterler. Mahkeme de Mehmet Efendi'yi Süruri Efendi Mahallesi'ne imam olarak tayin eder.

The notables of the Süruri neighborhood in Galata appear in court. They state that Ahmet, who has been serving as the neigh-

borhood's prayer leader (imam) for 4 akçe per day, has been missing for six months. They want Mehmet Efendi appointed in his place. The court appoints Mehmet Efendi as the new prayer leader of the Süruri neighborhood.

Mahmiyye-i Galata'da vâki' merhûm Sürûri Efendi Mahallesi sâkinlerinden Bâki Reis ibn Hasan ve el-Hac Veli bin Bayram ve Mustafa bin Mehmed ve Mustafa bin Yusuf ve Mehmed bin Abdullah ve Ali bin Mustafa el-cündî ve Ahmed Reis bin Mustafa ve Mahmud bin Ahmed ve el-Hac Sinan bin Abdullah ve Mehmed Reis bin Süleyman nam kimesneler ve sâ'ir mahalle-i merkûme ahâlisi bi-isrühum meclis-i şer'-i mutahhara hâzırûn olup takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i ani'l-merâm idüp mahalle-i mezbûrede yevmî dört akçe vazîfe ile imâm olan Ahmed bin Ali târih-i kitâbdan altı ay mukaddem âhar diyâra gidüp ile'l-ân gelmemek ile emânet-i mezbûre altı aydan berü mahlûledir deyü ihbâr idüp ve işbu hâmilü'l-kitâb Mehmed Efendi bin Keyvan nam kimesneye emânet-i merkûme tevcîh olunup der-i devlete arz olunmasın istid'â ideriz didiklerinde emânet-i merkûme vazîfe-i mersûme ile mezbûr Mehmed Efendi'ye tevcîh olunup südde-i seniyye tevvâbına arz olundıkdan sonra ahâli-i mahallenin vech-i meşrûh üzre ihbârları mesfûr Mehmed Efendi talebi ile ketb ü tahrîr olunup yedine [def'] olundı tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-'işrîne min Cumâdelâhire sene 1013

Şühûdü'l-hâl

Mehmed bin Ali, Ali bin Yusuf, Hüseyin bin Ali, Abdülkâdir bin Ali ve gayruhum.

231 - 1604 (1013) **Galata 25: 50b/3** Tescil işlemi / *Registration*

Galata'ya bağlı Süruri Efendi Mahallesi'nin önde gelenleri mahkemeye gelirler. Mahalle sakinleri, günde 4 akçekarşılığında mahallenin imamlık görevini yürüten Ahmet'in altı aydır kayıp olması nedeniyle yerine Mehmet Efendi'nin tayin edilmesini isterler.

Mahkeme de Mehmet Efendi'yi Süruri Efendi Mahallesi'ne imam olarak tayin eder.

The notables of the Süruri neighborhood in Galata appear in court. They state that Ahmet, who has been serving as the neighborhood's prayer leader (imam) at 4 akçe per day, has been missing for six months. They want Mehmet Efendi appointed in his place. The court appoints Mehmet Efendi as the new prayer leader of the Süruri neighborhood.

Mahmiyye-i Galata'da vâki' Sürûri Mahallesi ahâlisinden Hacı Veli bin İbrahim ve Mustafa bin Mehmed ve Mustafa bin Yusuf ve Mehmed bin Abdullah ve Ali bin Mustafa el-cündî ve Ahmed bin Mustafa er-Re'is ve Mahmud bin Ahmed ve Hacı Sinan bin Abdullah ve Mehmed Reis bin Süleyman nam kimesneler meclis-i şer'-i şerîf ve mahfil-i dîn-i münîfe hâzırûn olup takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i ani'l-merâm idüp bundan akdem mahalle-i mezbûrede yevmî dört akçe vazîfe ile imâm olan Ahmed bin Ali âhar diyâra gidüp altı aydan mütecâviz emânet-i merkûme mahlûle olduğı ihbâr idüp ve işbu bâ'isü'l-kitâb Mehmed Efendi bin Keyvan nam kimesneye emânet-i merkûme tevcîh olunması içün berât-ı şerîf ricâsına der-i devlete arz olunmak taleb ideriz didikleri ecilden emânet-i merkûma yine yevmî dört akçe ile merkûm Mehmed Efendi'ye tevcîh olunup südde-i seniyye tevvâbına arz olundıkdan sonra ahâli-i mahallenin vech-i meşrûh üzre ihbârları mesfûr Mehmed Efendi talebiyle ketb olundı hurrire fî 25 min Cumâdelâhire li-sene 1013

Şühûd

Mehmed bin Ali, Ali bin Yusuf, Hüseyin bin Ali, Abdülkadir bin Ali ve gayruhum.

232 - 1604 (1013) **Galata 25:** 58b/**4** Tescil işlemi / *Registration*

Galata'nın Cami Kebir Mahallesi sakinlerinden Mustafa Çelebi, Derviş, Mehmet, Abdülkadir ve II. Mehmet adlı kişiler, Ahmet

ile birlikte mahkemeye gelirler. Ahmet'in mahallede geceleri ateş yakarak işlettiği bir yağ dükkânı vardır. Mahalle sakinleri, daha önce tehlikeli olduğu gerekçesiyle bu dükkânı kapattırmışlardır. Şimdi ise, yağ gereksinimleri olduğunu belirten mahalleliler, bu dükkânın en azından gündüzleri işletilmesi için Ahmet'e izin verilmesini rica ederler. Mahkeme, söz konusu dükkânın sadece gündüz işletilmesi koşuluyla açılmasına izin verir.

Mustafa Çelebi, Derviş, Mehmet I, Abdülkadir and Mehmet II, residents of the Cami Kebir neighborhood in Galata, are in court with Ahmet. Ahmet runs an oil store in the neighborhood, and he lights fires at night. Earlier neighborhood residents had the store closed down on the ground that it placed the neighborhood in danger. Now, stating that they need oil, they want Ahmet to operate his store during the day. The court allows the store to be reopened, provided it is open only during day time.

Mahmiyye-i Galata sâkinlerinden Câmi'-i Kebîr Mahallesi ahâlisinden Mustafa Çelebi bin İbrahim ve Derviş bin Abdi el-mü'ezzin ve Mehmed bin Yusuf ve Abdülkâdir bin Hacı ve Mehmed bin Ali nam kimesneler meclis-i şer'-i şerîfde hâzırûn olup işbu hâfızü'l-kitâb Ahmed bin Abdullah mahzarında takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i ani'l-merâm idüp mahalle-i mezbûrede merkûm Ahmed'in bir bâb revgan-ı [...] dükkânında gice ile ateş yakmakla mahalleye zarar isâbeti ihtimâli ile dükkân-ı merkûmda revgan-ı [...] işlenmeyüp kapanmağa bundan akdem kıbel-i şer'den tenbîh olunmuşidi lâkin hâlen dükkan-ı mezbûr açılup yine revgan-ı [...] işlenmeğe ihtiyâcımız olmağın gice ile ateş yakmayup ancak gündüz işlemek üzre kıbel-i şer'den açılmasına izin taleb ideriz didikleri ecilden dükkan-ı merkûm açılup nehâren revgan-ı [...] işlenmeğe kıbel-i şer'den izin virildüği kayd olundı hurrire fî 4 min şehri Recebi'l-mürecceb sene-i mezbûre

Şühûd

Hasan bin Hüseyin, Yusuf bin Abdullah, Yusuf bin Abdullah, Süleyman bin Abdullah ve gayruhum.

233 - 1604 (1013) **Galata 25: 69b/4** Dava / *Adjudication*

İstanbul içki emini Yahudi Franko mahkemeye gelir. Franko, İstanbul, Galata ve İstanbul'a bağlı diğer yerlerdeki meyhanelerde izinsiz içki satılmaması, satanların da dükkânlarının kapatılmasını belgeleyen ve elinde bulunan bir emr-i şerif belgesinin kutsal Şaban ayında içki satışını yasaklamış olduğunu da kaydeder. Franko'ya göre, söz konusu yasağa karşın Yorgi, Petro, Kostasnan, Karakaş, Yani ve Manol isimli meyhaneciler, meyhane işleterek içki satmaktadırlar. Franko'nun bu sözleri üzerine mahkeme, bir görevli ile güvenilir bazı kişileri inceleme yapmak için bölgeye gönderir. Yapılan inceleme sonucunda, söz konusu kişilerin meyhanelerinde müzik eşliğinde içki içilip âlem yapıldığı (ber-alây fıska oturup meclis kurup sâz ü söz ile fısk itdiklerin) anlaşılır. Sonuç olarak mahkeme, içki yasağına ilişkin daha önceki hüccet ve Franko'nun elindeki emr-i şerif gereğince karar verileceğini hükmün kenarına not düşer.

Franko, the Jewish spirits officer (hamr emini) of İstanbul is in court. He points to a Sultanic order (emr-i şerif) that he holds; it forbids unauthorized sales of spirits in taverns (meyhane) and orders the closing down of the law-breaking taverns. He also refers to a court order banning the sale of spirits in this holy month of Şaban. Franko claims that, in spite of the ban, Yorgi, Petro, Kostasnan, Karakaş, Yani and Manol have been serving spirits in their taverns. Hearing Franko's statement, the court sends an officer and trustworthy individuals to the region for an investigation. The investigation reveals that people are drinking, listening to music, and having fun in these taverns (ber-alây fıska oturup meclis kurup sâz ü söz ile fısk itdiklerin). In conclusion, the court notes next to the verdict that a decision will be made in accordance with the earlier hujjet regarding the spirit ban and the Sultanic order in Franko's possession.

Mahmiyye-i İstanbul'da bi'l-fi'l hamr emîni olan işbu bâ'isü'l-kitâb Franko veled-i İsrail nam Yahudi meclis-i şer'a gelüp takrîr-i

kelâm idüp şart-ı iltizâmımızda İstanbul'da ve Galata'da ve sâyir yerlerde olan meyhânelerde bizim ma'rifetimiz yoğiken hamr ve arak satılmaya ve ma'rifetimiz yoğiken hamr ve arak satanların hamr ve arakları ve dükkanları girift oluna deyü yedime hükm-i şerîf virildüğinden mâ'adâ işbu mâh-ı mübârekde hamr ve arak satılmaya deyü kıbel-i şer'den dahi tenbîh olunup meyhâneler mühürlenmiş iken Yorgi Borucı ve Petro Şişeci [?] ve Kostasnan ve Karakaş ve Yani ve Manol nam meyhâneciler bizim ma'rifetimiz olmadığından gayrı kıbel-i şer'den sudûr iden tenbîh ile mütenebbih olmayup meyhânelerin işledüp hamr ve arak satmakdan hâlî değillerdir kıbel-i şer'den ayak nâ'ibi fahrü'l-müderrisîn mevlânâ Mehmed Efendi irsâl olunup zeyl-i kitâbda isimleri mestûr müslimîn ile üzerine varup keşf itdiklerinde fi'l-hakîka vech-i meşrûh üzre mezbûrûn zimmîlerin meyhânelerinin her birisinde ber-alây fıska oturup meclis kurup sâz ü söz ile fısk itdiklerin müşâhede idüp ba'dehû gelüp haber virmeğin vâki' hâl emîn-i mezbûr talebiyle ketb olundı hurrire fî gurrei Şaban li-sene selâse 'aşere elf

Şühûd

Yusuf bin Murad, Pîrî bin Nebi, Abdullah bin Mehmed, Süleyman bin Nebi ve gayruhum.

234 - 1604 (1012) **Galata 25: 82b/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Saray'dan Galata Kadılığı'na yazılan bu berata göre, bir Müslüman olan sipahi Yusuf, İstanbul'daki Akkirmanlılar ile Ermenilerin cizye vergisini toplama işinde kâtip tayin edilmiştir. Cizye vergilerinin güncelleştirilme (nev-yafte) yılının bu yıl olduğu belirtilerek, bu doğrultuda ölen kişilerin Yusuf'taki tuğralı defterden isimlerinin silinmesi ve cizyeye dahil olan yeni kişilerle birlikte kişi başına düşen 200'er akçenin devlet adına toplanması emredilmektedir. Yusuf üç ay içerisinde cizyeleri toplayıp hazineye teslim edecektir. Bu süreçte halktan eksik ve fazla vergi alınmadan işlem titizlikle yürütülecektir.

This is an imperial appointment (berat) sent to the Judge of Galata stating that Yusuf, a Muslim timariot, has been appointed as the secretary (kâtip) in collection of capitation (cizye) tax from the Armenian and Akkirman communities of İstanbul. Noting that the current year is the year to update (nev-yafte) the capitation tax books, it orders the deletion of the names of the deceased from the imperial book (tuğralı defter) in Yusuf's possession. It also orders the collection on behalf of the state of the 200 akçe capitation tax per person from the newly added people. Yusuf will collect the tax and hand the revenue over to the treasury within three months. The palace orders the taxes to be collected meticulously, avoiding both overtaxation and undertaxation.

Mahmiyye-i İstanbul'da vâki' yave-i Akkermâniyân ve Ermeniyân keferesinin bin on iki Ramazan gurresinden bin on üç Şa'banı gâyetine gelince vâcib olan cizyeleri cem' olunmak lâzım ve mühim olmağın ebnâ-i sipâhiyândan yüz doksan üçüncü bölükde yevmî yirmi sikke akçe ulûfeye mutasarrıf olan Yusuf Brusa nam kulım emîn ve kâtib ta'yîn olunup bu berât-ı hümâyûnı virdüm ve buyurdum ki vardıkda zikr olunan keferenin cizyelerin ber-vech-i maktû' her neferden ikişer yüz akçe hesâbı üzre kulumun eline virilen tuğrâlu ve nişanlu defter mûcebince bi't-tamâm cem' ü tahsîl ve dâhil-i hazîne eyleyüp ziyâde bir akçelerin almayup zimmetlerinde bir habbe bâkî kodurmayup ve bu sene nev-yafte senesi olmağla zikr olunan keferenin ve mürdelerin defter ve ihtimâm ile yerlüyerinden azimle teftîş ve tefahhus eyleyüp mürdelikleri şer'le sâbit va zâhir olanların isimlerin defterden ihrâc eyleyüp ve mu'âdili nev-yaftelerin alup sebt-i defter eyleyüp kezâlik maktû'u üzre ikişer yüz akçeye haracların alup mîrî içün zabt eyleye ve içlerinden ne mikdâr hâric ez-defter cismâniyye ve hâric ez-defter bilünürse sebt-i defter idülüp anların dahi haracların vech-i meşrûh üzre alup defterin noksân getürmekden hazer eyleye ve cizyeleri içün alınan altunı yüz on sekize ve kâmil guruş yetmiş [sekize] ve nâkıs guruş altmış sekize alup ziyâde ve noksân almaya ve zarûrî akçe almak lâzım gelürsa dokuz buçuğı bir dirhem gelür sahîhü'l-

ayâr kâmil akçe alup kemm ayâr ve züyûf akçe almaya ve mezbûr kuluma bin on iki Zilhiccesinin dokuzuncı gününden üç ay va'de virilmişdir hâsıl olan akçeyi va'desinden getürüp dâhil-i hazîne eyleyüp bir gün te'hîr ve te'cîl eylemeye ve mezkûr kuluma bin on iki Zilhiccesinin on sekizinci güni hazîne-i âmireye ber-vech-i peşîn yirmi dört bin akçe teslîm eylemişdir meblağ-ı merkûmın te'kîdü'l-asl nısf on iki bin akçe ider şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fi'l-yevmi's-sâlis ve'l-'işrîne min şehri Zilhicce sene isnâ 'aşere ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahmiyye

235 - 1604 (1012) Galata 25: 84b/1 Resmi yazışma / *Official correspondence*

1603 (Hicri 1011) yılına ait olup kişi başına düşen 200'er akçe haraç ve cizye vergisini toplamak için saray tarafından sipahi Mehmet görevlendirilmiştir. Saraydan Galata Kadılığı'na yazılan bu fermanda Mehmet'in, elindeki defterde isimleri yazılı olan gayrimüslim halktan, haraç ve cizye vergilerini toplamasına yardım edilmesi emredilmektedir. Bu fermana göre, Mehmet'teki defterde isimleri kayıtlı olup ölmüş olanlar listeden çıkartılarak bu vergiden muaf tutulacaktır. Vergilerini kimi vakıflara ödemekle yükümlü olduğunu öne sürenler belirlenecek ve kayıt altına alınacaktır. Yeni vergi yükümlüleri varsa, bu kişiler de vergi listesine kaydedilecektir. Mehmet üç ay içinde vergi toplamayı bitirmiş olacaktır. Bu süreçte toplanacak gelir, zamanında ve eksiksiz olarak hazineye devredilecektir.

The palace appoints Mehmet to collect the 200 akçe per capita land (haraç) and capitation (cizye) tax for the year 1603 (A.H.1011). This imperial decree (ferman) sent to the Judge of Galata orders the extension of help to Mehmet with the collection of the taxes from the non-Muslim subjects whose names are recorded in the book in his possession. The decree states that the names

of the dead will be deleted from the book, exempting them from the tax. Those who are tied and pay their taxes to a waqf will be identified and registered. Those who have become liable to pay taxes recently will also be registered. Mehmet has three months to collect the taxes and turn the revenue over to the treasury in full.

Mahmiyye-i İstanbul'da vâki' yave-i Akkirmaniyân keferesinin bin on bir târihinde vâki' mâh-ı Ramazânın gurresinden bin on iki târihinde vâki' mâh-ı Şa'bânın âhirine değin vâcib olan harâcları ber-vech-i maktû' her yaveden ikişer yüz akçe hesâbı üzre cem' ü tahsîl olunmak lâzım ve mühimm olmağın ebnâ-i sipâhiyândan on beşinci bölükde yevmî otuz akçeye mutasarrıf Mehmed bin Mustafa nam kulım emîn ve kâtib ta'yîn olunup irsâl olundı buyurdum ki mezbûr kulum vardukda bu bâbda eline virilen nişanlu ve tuğralu defterde isimleri mestûr ve mukayyed olan yave keferesinin her birinden hesâb-ı mezbûr üzre cizyelerin ber-vech-i te'cîl cem' ü tahsîl ve mezkûr kuluma mîrî içün zabt ve kabz ve defter itdirüp hilâf-ı emr [silik] bir akçe ve bir habbelerin aldırmayasız ve içlerinde vâki' olan mürdelere dikkat ve ihtimâm üzre teftîş ve tefahhuz itdirmeyüp mürdelikleri harâccı muvâcehesinde şer'le sâbit ve zâhir olanların mu'âdili nev-yâftelere alup isimleri ile sebt-i defter itdürüp ba'dehû üzerlerine vech-i merkûm üzre ikişer yüz akçe harâc vaz' eyleyüp ba'dehû bî-kusûr cizyelerin tahsîs ve kabz itdiresiz ve ba'zı kefere bunlar ile bile sâkin ve mütevattın iken ba'zı evkâf ve emlâka yazılmışız deyü cizyelerin virmekde inâd ve muhâlefet iderlermiş ânın gibilerin harâcların vech-i meşrûh üzre aldırup cebren ta'allül ve inâd itdirmeyesiz ve ne kadar nev-yâfteleri bulunur ise sebt-i defter eyleyüp kezâlik cizyelerin aldırasız ve alınan altını yüz on sekize ve kâmil guruşı yetmiş sekize ve nâkıs guruşı altmış sekizer akçeye aldurup ziyâde ve noksân üzerine aldurmayasız ve bi'z-zarûre akçe alınmak lâzım gelürse dokuz buçuğı bir dirhem gelür hâlis akçe aldurup zinhâr hurde ve kem-ayar akçe aldırmayasız ve mezbûr kulıma bin on iki Zilka'desinin yirminci gününden üç ay va'de virilmişdir hâsıl olan akçeyi va'delerinde getürüp dâhil-i hazîne eyleyüp bir gün tecâvüz itdirmeyesiz ve

mezkûr kulım bin on iki Şevvalinin yedinci güninden beş yüz guruş ki otuz dokuz bin akçe idüp ve sene-i mezbûre Zilka'desinin yirmi beşinci güninden dahi elli bir bin altı yüz yetmiş beş akçe ki cem'an doksan bin altı yüz yetmiş beş akçe olur ber-vech-i peşîn hazîne-i âmireye teslîm eylemişdir bilmiş olasız ve bi'l-cümle bu husûsı mu'accelen itmâma erişdirüp itmâm-ı hıdmet eylemekde ikdâr-ı tâm ve ihtimâm-ı bi'l-kelâm eyleyesiz ve keslhânede dahi ihtirâz eyleyüp tekmîlhânede bezl-i makdûr ve sa'y-i bâ-mahsûr eyleyesiz ve cem' olunan emvâlin adedin ve ecnâsın yazup arz eyleyesiz şöyle bileler alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi' şehri Zilhicce sene isnâ 'aşere ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûsa

236 - 1604 (1013) **Galata 25: 86b/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Sultan Bayezid Han Vakfı mütevellisi Ramazan saraya gönderdiği dilekçede, vakıf defterinde isimleri kayıtlı olup Galata ve Eyüp'ün kimi bölgelerinde oturan 3000 kadar gayrimüslimin ispençe vergilerini vakfa ödemekle yükümlü olduklarını bildirmiştir. Ramazan'a göre bu kişilerden 700 kadarı, ellerindeki emr-i şerif belgesi uyarınca vergilerini devlete ödedikleri gerekçesiyle vakfa vergi ödemeye yanaşmamaktadırlar. Bu durumun vakfı zora soktuğunu belirten mütevelli Ramazan, vergilerini vakfa ödeyen eski mükelleflerin tekrardan sayılması ve bunların ispençe vergilerinin vakıf adına toplanabilmesi için saraydan emr-i şerif belgesi rica etmektedir. Saraydan Galata ve Eyüp (Haslar) kadılıklarına yazılan bu emr-i şerif belgesi, önceden vakfa kayıtlı olanların araştırılmasını ve bu kişilerin vergilerini yalnızca vakfa ödemekle yükümlü sayılmasını emrediyor.

Ramazan, mutawalli of the Sultan Bayezid Han, has petitioned the palace stating that around 3,000 non-Muslim residents of Galata and Eyüp, all registered in the waqf book, are obliged to pay

their ispençe tax to the waqf. 700 of these residents, he states, have refused to pay the tax to the waqf on the ground that they have a Sultanic order (emr-i şerif) requiring them to pay it directly to the state. Noting that the situation harms the waqf, mutawalli Ramazan requests a Sultanic order instructing a re-count of the waqf's tax payers and collection of their taxes by the waqf. This Sultanic order sent to the Judges of Galata and Eyüp (Haslar) stipulates that people previously registered in the waqf books are to be identified and made liable only to the waqf.

Akzâ-yı kuzâtü'l-müslimîn evlâ-yı vülâtü'l-muvahhadîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn vâris-i ulûmü'l-enbiyâ ve'l-mürselîn hüccetü'l-hakk ale'l-halk ecma'în el-muhtas bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în el-hâkemeyni'l-[silik] be-kazâ-i Galata ve Haslar kâdıları zîdet fezâ'ilehümâ tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki hâliyâ mahmiyye-i İstanbul'da vâki' merhûm ve mağfûrünleh Sultan Bayezid Hân tâbe serâhu evkâfı mütevellîsi Ramazan zîdet mecduhû Dersa'âdet'ime arz gönderüp evkâf-ı mezbûreden zikr olunan kazâlarda sâkin keferenin ispençeleri kadîmden üç bin neferden ziyâde ispençe iken kırk elli yıldan berü tahrîr olunmamağla vakfın ma'mûlün-bih defterinde isimleri mestûr olan re'âyânın ba'zıları ra'iyyet iken berî tarîkiyle Tufancı ve Gedereci [?] ve Suyolcı olup evkâf-ı sultâniye re'âyâ olmağıyla ellerinde emr-i şerîf olup biz ehl-i berâtdan oldık deyü vakfın ispencesin virmekde inâd ve muhâlefet itmekle yediyüz nefer mikdârı ispence noksân üzre virilüp vakfa küllî gadr ve zarar müterettib olmuşdır hâlen kurrâ-i mezbûre ahâlisinin ispenceleri tahrîr olunup kadîmî vakıf defterinde isimleri mestûr ve mukayyedler olup ra'iyyet olmağla ra'iyyet iken sonradan Suyolcı ve Gedereci ve Tufancı ve ba'zı evkâfa re'âyâ olanların berîlerine amel olunmayup defter mûcebince ispenceleri alunup min külli'l-vücûh defterde mukayyed re'âyânın ispenceleri vakf içün alunup ve kânun üzre nev-yâftesin yazup ve mürdelerin defterden ihrâc idüp minvâl-ı mezbûr üzre tahrîr olunur ise cânib-i vakfa nef' olması mukarrerdir deyü emr-i şerîf ricâsına i'lâm itmeğin buyurdum ki hükm-i şerîfim vardukda mukad-

demâ tahrîren emr-i şerîf virilmiş ise zikr olunan re'âyâ defter-i anîka ve cedîdede ibâ an-cidd mukayyed vakfın re'âyâsı olup şimdiye değin hukûk ve rüsûm ve bâd-ı hevâları vakf içün zabt olunur iken vech-i meşrûh üzre Tufancı ve Suyolcı ve Gedereci oldı deyü inâd eyledikleri vâki' ise mukaddemâ virilen tahrîr hükmi mûcebince amel eyleyüp defter ve kânun üzre ispencelerin [silik] hukûk ve rüsûm ve bâd-ı hevâları vakf içün aldırup emr-i şerîfe muhâlif kimesneye inâd ve muhâlefet itdirmeyesiz ve mürdelerin dikkat ve ihtimâm üzre görüp mürdelikleri şer'le sâbit ve zâhir olanların mu'âdili nev-yâftelerin alup sebt-i defter eyleyüp ve üzerlerine harac-ı şer'î vaz' idüp bî-kusûr harâcların aldırup ba'dehû mürdeleri isimlerin defterden ihrâc itdiresin ammâ bu bahâne ile vakf re'âyâsında deftere noksân gelmekden ve bu bahâne ile re'âyâ ve berâyâdan celb ve ahz sebebiyle zulm ve ta'addî olunmakdan ziyâde hazer eyleyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fi'l-yevmi's-sânî 'aşere şehri Muharremi'l-harâm sene selâse 'aşere ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahmiyye

237 - 1604 (1012) Galata 25: 87b/1 Resmi yazışma / *Official correspondence*

Divanı Hümayun'a gelen İmralı (Mir Ali) Adası'nın gayrimüslim halkı, İstanbul'un kadılıklarına bağlı içki mukataası mültezimlerinin kendilerinden de vergi topladıklarını ve bunu bir yıl boyunca hazineye teslim etmediklerini söylerler. Bu durumdan dolayı hem kendilerinin hem de hazinenin zarara uğradığını belirten ada halkı, içki vergisinden muaf tutulmayı ve bunun yerine cizye vergilerine 15'er akçe zam yapılmasını rica ederler. Saraydan İmralı Kadılığı'na yazılan bu emr-i şerif belgesi, adadaki gayrimüslimlerden içki vergisinin kaldırılarak, devlete ve vakıflara ödenen cizye vergisine 15'er akçe zam yapılmasını emrediyor.

The non-Muslim residents of the İmralı (Mir Ali) Island appear in the Imperial Chancery (Divanı Hümayun) stating that the

spirits tax farmers attached to the courts of İstanbul have collected from them the spirits tax without turning the money over to the treasury for a year. Noting that the situation has harmed both the island residents and the treasury, they request to be exempt from the spirits tax; in return, they will accept an increase in their capitation (cizye) tax by 15 akçe. This Sultanic order (emr-i şerif) sent to the Judge of İmralı decrees that the island's non-Muslim residents are exempt from the spirits tax and also that the capitation tax they pay to the state and waqfs will be raised by 15 akçe.

Kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazl ve'l-allâm mevlânâ cezîre-i Mîr Ali kâdısı zîdet fezâ'ilehu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki kazâ-i mezbûrede olan kefere tâ'ifesi cem'-i ğafîr divân-ı hümâyûna gelüp arz-ı hâl sunup mahmiyye-i İstanbul'da ve Haslar ve Üsküdar kadılıklarında kadîmden berü hamr mukâta'asından gayrı taşra yerde sonradan hâdis olan hamr mukâta'ası içün mültezimler re'âyâya ziyâde ta'addî ve tecâvüz eylediklerinden mâ'adâ mâl kabz idüp hazîne-i âmireye bir sene teslîm eylemeyüp mâl-ı mîrîye gadr ve bu re'âyâyı hadd-ı zulm ve hayf iderler şöyle ki hamr-ı hâdis üzerimizden ref' olunmak fermân olunursa asıl cizyelerimize ve evkâf cizyelerine on beşer akçe zamm olunduğına râzılarız didikde isnâ 'aşere ve elf Zilka'desinin gurresinden arz olundıkda taşra yerde hâdis olan rüsûm-ı hamr mukâta'ası ref' olunup keferenin cizyelerine on beşer akçe zamm olunmak fermân-ı şerîfim olmağın zamm olunup hamr-ı hâdis ref' olunmuşdır buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda taht-ı kazânızda vâki' olan kefere tâ'ifesi hâlen ref' olunan hamr-ı hâdis içün min ba'd ümnâ ve ummâle rencîde ve remîde itdirmeyesiz ve bu mukâbelede keferenin cizyelerine vech-i meşrûh on beşer akçe zamm olunmuşdır şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fi'l-yevmi's-sâdis şehr-i Zilka'de sene isnâ 'aşere ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahmiyye

238 - 1604 (1013) **Galata 25: 88a/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

İstanbul gümrük gelirlerini toplamakla görevli mültezimler, saraya yazdıkları bir dilekçede kimi bölgelerdeki gayrimüslim halktan, dellaliye ve esir satışı vergilerinin toplanma yetkisini devletten iltizamla aldıklarını bildirmişlerdir. Buna karşın kimi gayrimüslimler, ellerinde bulunan muafiyet belgelerine dayanarak bu vergileri sultanların kurduğu kimi vakıflara ya da başka yerlere ödemekle yükümlü olduklarını öne sürmektedirler. Bu nedenle hem hazinenin hem de iltizamlarının zarara uğradığını belirten mültezimler, saraydan konuyla ilgili bir emr-i şerif belgesi düzenlenmesini rica ederler. Saraydan İstanbul, Galata, Eyüp, Gelibolu, Rodoscuk ve İnoz kadılıklarına yazılan bu emr-i şerif belgesi, söz konusu mültezimlere bağlı bölgelerde, dellaliye ve esir satışı vergisinin hazine adına toplanması için mültezimlere yardım edilmesini emrediyor. Gayrimüslim halk tarafından herhangi bir emr-i şerif belgesi gösterilirse o belge hükümsüz sayılarak dikkate alınmayacaktır.

The farmers of the customs tax in İstanbul petition the palace stating that they have bought from the state the rights to farm the broker fee (dellaliye) and prisoner sale tax from non-Muslim subjects. Still, they say, certain non-Muslims, on the basis of exemption (muafiyet) documents in their possession, are claiming that they are required to pay taxes to certain waqfs founded by sultans or to other places. Noting that this situation harms both tax farmers and the treasury, they request a Sultanic order (emr-i şerif) regarding the matter. This Sultanic order sent by the palace to the judges of Galata, Eyüp, Gelibolu, Rodoscuk and İnoz instructs them to help the tax farmers in collecting on behalf of the state the broker's fee and prisoner sale tax from non-Muslims residing in regions tied to the tax farmers. Any other Sultanic order presented by non-Muslim subjects is to be disregarded.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhadîn yenbû'ü'l-fazl ve'l-yakîn hüccetü'l-hakk ale'l-halk ecma'în vâris-i ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtas bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în İstanbul ve Galata ve Haslar ve Gelibolı kâdıları zîdet fezâ'ilehüm ve kıdveti'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'deni'l-fazl ve'l-kelâm Rodoscuk ve İnoz kâdıları zîdet fazluhümâ tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki hâliyâ gümrük emînleri Dersa'âdet'ime arz-ı hâl gönderüp şart-ı iltizâmımızda olan yerlerde sâkin zimmî tâ'ifesini mîrîye râci' dellâliye ve kesm-i usâreyi kadîmden şimdiye değin viregeldikleri üzre mîrî içün virüp edâ eylemek şart-ı iltizâmımızda dâhil iken ve şimdiye değin vire gelmişler iken ba'zı re'âyâ biz tûfancı ve çakırcı ve şahinci ve su yolcı veya evkâf-ı selâtîn re'âyâsıyız deyü bir tarîkle ellerine mu'âfiyet emirlerin almağla dellâliye ile kesm-i usâreyi virmeyüp mîrîye zarar ve iltizâmımıza kesr lâzım gelür bu makûlelere inâd itdirmeyüp kadîmden sâyir zimmîler viregeldikleri üzre dellâliyeleriyle kesimleri alınmak bâbında emr-i şerîf ricâsına i'lâm eylemeğin hazîne-i âmirede mahfûz olan defterlere nazar olundıkda dellâliye ile kesm-i usârlardan kimesne mu'âf olmaz eğer tufancı ve çakırcı ve eğer sâyir evkâf re'âyâsıdır cümlesinden alına deyü şartnâmelerinde mestûr ve mukayyed bulunmağın buyurdum ki hükm-i şerîfim vardukda mültezimler zikr olunan re'âyânın dellâliye ile kesm-i esîrlerin taleb eyledikde vech-i meşrûh üzre tufancı ve çakırcı ve su yolcı veya evkâf-ı selâtîn re'âyâsı ve mu'âfız deyü virmeyüp inâd eyledikleri vâki' ise amel itmeyüp hıdmet mukâbelesinde mu'âf olanlar ancak avârız-ı dîvâniye ve sâyir tekâlif-i örfiyyeden mu'âf olurlar bu makûle mîrîye râci' ve iltizâma dâhil dellâliye ile kesm-i esîrlerin [silik] mu'âf olmaz kadîmden olıgeldüği üzre ve mültezimlerin şart-ı iltizâmları mûcebince mîrî içün aldırup kimesneye inâd ve ta'allül itdirmeyesiz ve eğer bir tarîkle [mukaddem] ve mu'ahhar târihli emr-i şerîf ibrâz iderler ise te'hîre koyup işbu hükm-i hümâyûnım mûcebince amel idüp mîrîye âit ve râci' olan mahsûli güzeştesiyle müteveccih olanlardan tahsîl ve mîrî içün zabt u kabz itdürüp emr-i âhar irsâline muhtâc eylemeyüp emr-i şerîfe muhâlif kimesneye inâd ve muhâlefet itdirmeyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd

kılasız tahrîren fi'l-yevmi's-sâdis ve'l-'işrîne Rebî'ilâhir sene selâse 'aşere ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahmiyye

239 - 1604 (1013) **Galata 25: 91a/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Divanı Hümayun'a gelen Tatar, göçebe olan bir grup çingene taifesinin subaşısı olduğunu belirtir. Tatar'a göre kimi bölgelerdeki sancakbeyi, subaşı, sipahi vb görevliler, söz konusu çingenelerden "toprağımıza geldiniz" diyerek vergi istemektedirler. Ayrıca bu görevliler, Tatar'ın yetkilerini de kabul etmemektedirler. Saraydan Kapıdağı, Aydıncık ve Gönen kadılıklarına yazılan bu emr-i şerif belgesinde, söz konusu göçebe çingenelerin subaşısının Tatar olduğu bildirilerek, başka görevlilerin bu çingenelerden vergi almaya çalışmalarının engellenmesi emrediliyor.

Tatar appears in the Imperial Chancery (Divan-ı Hümayun) stating that he is the superintendent (subaşı) of a group of nomadic gypsies. He states that certain governors (sancakbeyi), superintendents, timariots etc. have tried to tax the gypsies for trespassing. These officers are also refusing to recognize Tatar's post. This Sultanic order (emr-i şerif) sent to the judges of Kapıdağı, Aydıncık and Gönen, decrees that Tatar is superintendent of these nomadic gypsies. It also instructs that unauthorized officers are to be blocked from taxing the gypsies.

Mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm me'âdinü'l-fezâyil ve'l-kelâm Kapudağı ve Aydıncık ve Gönen kâdıları zîdet fezâ'ilehüm tevki'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki dârende-i fermân-ı hümâyûn kıbtiyân tâ'ifesinden Tatar nam kimesne dergâh-ı mu'allâma gelüp taht-ı kazânuzdan konar göçer kıbtiyân tâ'ifesinden havâs-ı hümâyûn ra'iyyetlerinden olan Manol ve Ramazan ve Yevan ve Belmolihçe nam kimesnelerin bu subaşıları olup konup göçdük-

leri yerlerde mîrîlü âdemleri ve sancakbeği subaşıları ve ummâl ve ümenâ ve ba'zı sipâhiler celb ve ahz içün toprağımıza geldiniz deyü bunlardan akçe taleb idüp ve sen mezkûrların subaşısı değilsin deyü hilâf-ı şer'-i şerîf rencîde itdiklerin bildirmeğin buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda hak üzre göresiz arz itdüği gibi olup mezkûrlar havâs-ı hümâyûn ra'iyyetlerinden olup ve bu mezkûrların subaşıları ise taht-ı kazânuzda konup göçdükleri yerlerde ol vechile bunları hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye rencîde itdirmeyesiz ve şimdiye değin [silik] şer'-i şerîf ol vechile nesnelerin almışlar ise ba'de's-sübût hükm idüp girü bî-kusûr alıviresiz hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye iş itdirmeyesiz ve islemyânı yazup bildiresiz tekrâr şikâyet olunmalu eylemeyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fî evâhiri şehri Rebî'ilevvel sene selâse 'aşere ve elf

Bey-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûsa

240 - 1604 (1013) **Galata 25: 92a/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Harac vergisini Sultan Mehmet Han Vakfı'na ödemekle yükümlü olan Marmara kazasına bağlı Made (?) Köyü'nün Hıristiyan halkı, kimi vergi memurlarının kendilerinden tekrar vergi almaya çalıştıklarını saraya bildirmişlerdir. Saraydan Galata Kadılığı'na yazılan bu emr-i şerif belgesinde, köy halkının vergilerini Sultan Mehmet Han Vakfı'na ödedikleri belirtilerek, köy halkından vergi almaya çalışan diğer görevlilerin engellenmesi emrediliyor.

The non-Muslim residents of the Made (?) village in the Marmara district have informed the palace that although they are required to pay their land tax (haraç) to the Sultan Mehmet Han Waqf, certain tax officers are trying to collect additional taxes from them. This Sultanic order (emr-i şerif) sent to the Judge of Galata states that the villagers are to pay their taxes only to the above-mentioned waqf. Tax collectors must be prevented from imposing additional burdens, it says.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhadîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn hüccetü'l-hakk ale'l-halk ecma'în vâris-i ulûmi'l-enbiyâh el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ Galata kâdısı zîdet fezâ'ilehû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Marmara Kazâsı'na tâbi' dârendegân-ı fermân-ı hümâyûn Made [?] nam karye zimmîleri südde-i sa'âdetime gelüp Şehzâde Sultan Mehmed Han nam vakfın re'âyâsı olup vâki' olan harâcları ve sâyir rüsûmâtları mütevellîlerine bî-kusûr edâ idüp ve hâlen merhûm ve mağfûrün-leh babam Hüdâvendigâr tâbe serâhunun binâ olunan türbe-i şerîflerine taş getürüp küllî hıdmet iderler iken hamr emînleri hilâf-ı kânûn tekrar resm taleb eyledikleri bildirdikleri ecilden buyurdum ki zikr olunan zimmîler vâki' olan harâcları ve sâyir rüsûmları vakf-ı [Sultan Mehmed] Han'a edâ eyleyüp ve türbe-i şerîfe taş getürmekde hıdetde bulunup hamr emînleri hilâf-ı kânûn tekrar resm taleb iderlerse men' ve def' eyleyesin şöyle bilesin alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın tahrîren fî evâhiri şehri [Rebi'il]âhir sene selâse 'aşere ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûsa

241 - 1604 (1013) **Galata 25: 93a/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Eyüp (Haslar) bölgesindeki gayrimüslim köylüler cizye, ispençe, kayıp mal, miras, avarız vb vergilerini vezir Mehmet Paşa'ya ödemekle yükümlü iken, kimi mültezim, subaşı vb görevliler köylülerden ikinci kez vergi almaya çalışmışlardır. Durumu saraya bildiren Mehmet Paşa, köylülerin ellerinde vergilerini ödediklerini kanıtlayan mühürlü tezkireleri olduğunu da belirtmiştir. Saraydan Galata Kadılığı'na yazılan bu emr-i şerif, Eyüp bölgesinde olup Mehmet Paşa'nın hasına kayıtlı köylülerden vergi almaya çalışan görevlilerin engellenmesini emrediyor.

The non-Muslim residents of Eyüp (Haslar) are required to pay their capitation (cizye), poll (ispençe), lost item, inheritance, extra-

ordinary (avarız) etc. taxes to vizier Mehmet Paşa. Certain tax collectors and superintendents (subaşı) have tried to tax them again. Reporting the situation to the palace, Mehmet Paşa notes that the villagers have a sealed certificate (tezkire) documenting that they have paid their taxes. This Sultanic order (emr-i şerif) sent to the Judge of Galata instructs the prevention of the officers who try tax the villagers registered to the royal domains of Mehmet Paşa in Eyüp.

E'âzım-ı vilâti'l-müslimîn efâhım-ı kuzâti'l-muvahhadîn me'âdinü'l-fazl ve'l-yakîn vâris-i ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn hüccetü'l-hakk ale'l-halk ecma'în el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în İstanbul ve Galata ve Üsküdar ve Haslar kâdıları zîdet fezâ'ilehum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki düstûr-ı ekrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem nâzımu menâzımü'l-ümem müşeyyidü erkânü'd-devle ve'l-ikbâl mümehhidü bünyânü's-sa'âde ve'l-iclâl el-mahfûfün be-sunûf-ı letâyifü avâtıfü'l-meliki'l-a'lâ vezîr-i a'zam Mehmed Paşa idâmellâhu te'âlâ ashâbı tarafından şöyle arz olundu ki taht-ı kazâ-i adâlet-şi'ârınızda vâki' hâsları re'âyâsının cizye ve ispenceleri ve yave ve kaçgun ve resmi [...] ve mâl-ı gâ'ib ve mâl-ı mefkûd ve beytü'l-mâl-ı âmme ve sâyir hukûk ve rüsûm ve bâd-i hevâları müşârün-ileyh cânibinden zabt olunup ümenâ ve ummâlden ve gayriden kimesne dahl idegelmemişler iken hâlen olıgelmişe muhâlif ba'zı ümenâ ve mültezimler ve subaşılar dahl idüp tekrâr hukûk ve rüsûm ve bâd-ı hevâ taleb idüp ve ekserî ticâret içün âhar diyardan gelmekle avârızların ve sâyir tekâlif-i örfiyyelerin sâkin oldıkları karyelerde [?] virüp edâ idüp taht-ı kazânızda avârız îcâb ider evler ve yerler tasarruf eylemez iken avârız ve nüzul ve arpa ve saman ve unluk ve saman ve kazma ve kürek ve kantar ve hisâr hıdmeti teklîf olunup masdariye ve resm-i dellâliye taleb olunup ve yanlarında olan hıdmetkârlarına ve şâkird ve kullarına dahl idüp ve ordı ve astâr ve kirbâs teklîf idüp ve hamr ve balık eminleri ve yasakcılar hızır ilyas akçesi taleb idüp ve mahkûm bırakup bî-vech ve bilâ sebeb akçelerin alup envâ' ta'addî iderlerimiş kadîmden şimdiye dek havâs-ı

mezbûre re'âyâsı ne vechile zabt oluna gelmiş ise girü ol vechile zabt olunup ve bir def'a müşârün-ileyh cânibinden alınan cizye ve ispençe sâyir küllî ve cüz'î mahsûl içün ellerinde mühürlü temessükleri olan re'âyâsından tekrâr cizye ve ispençe ve bâd-ı hevâ ve hukûk ve rüsûm taleb olunmayup ve avârız îcâb ider ev ve yerler tasarruf eylemeyüp kâr u kesb içün gelüp ticâret eyleyen re'âyâsından [eksik] ve gayrı tekâlif-i örfiyye ve nüzul ve ev ve ordu ve bez ve astar ve sâyir nesneler teklîf olunmamak bâbında emr-i şerîf ricâsına i'lâm eylemeğin buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda göresiz havâs-ı mezbûre re'âyâsın [eksik] içün gelüp müstakil avârızhânelerin ve yerlerin tasarruf içün ve cizye ve ispençeleri ve yave ve kaçgun ve sâyir küllî ve cüz'î hukûk ve rüsûm ve bâd-ı hevâların müşârün-ileyh hâs kayd olunmış ise ve mühürlü tezkireleriyle varup zâbitlerine virüp edâ idüp ellerine mühürlü temessük aldıkdan sonra tekrâr cizye ve ispençe taleb olunup ve ümenâ ve ummâl ve subaşılar ve yasakçılar dahl idüp ve avârız ve gayrı tekâlif-i örfiyye ile rencîde eyledikleri vâki' ise men' ü def' idüp bir def'a müşârün-ileyh cânibine virdikleri hukûk ve rüsûm ve cizye ve ispençeyi tekrâr taleb itdirmeyüp müstakil avârız îcâb ider [eksik] ve yerler tasarruf itmeyüp kâr u kesb ve ticâret eyleyen re'âyâsından avârızdan gayrı tekâlif-i örfiyye taleb itdir[eksik] bî-vech ve bilâ sebeb bir akçe ve bir habbelerin aldırmayup tekrâr bu husûs içün emr-i şerîfim irsâl olunmaklu eylemeyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fi'l-yevmi't-tâsi' ve'l-'işrîne şehri Rebî'ilevvel sene selâse 'aşere ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye

242 - 1604 (1012) **Galata 25: 93b/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

İstanbul'daki gayrimüslimlerin 1602 (H. 1011) ortalarından 1603 (H. 1012) ortalarına kadar bir yıllık süreçte kişi başı 200 akçe haraç ödemeleri gerekmektedir. Bu haracı toplamak üzere, günlük geliri 30 akçe olan Mehmet adlı sipahi görevlendirilmiştir. Pa-

dişah, İstanbul kadısına gönderdiği fermanla, sipahi Mehmet'e yardımcı olunmasını, halktan fazla ya da eksik haraç alınmamasını, ölenlerin kayıtlarının düzeltilmesini, vergi vermekle yükümlü konuma gelenlerin defterlere kaydedilmesini, ödemelerin düşük ayarlı (hurda ve kem-ayâr) akçe ile yapılmamasını ve haraç toplama işleminin üç ayda tamamlanmasını emrediyor, ayrıca toplanacak haracın toplam 90.675 akçe olduğunu belirtiyor.

The non-Muslim of İstanbul are required to pay a 200 akçe per capita land tax (haraç) for the year between mid-1602 and mid-1603 (AH 1011-12). Mehmet, a timariot, is appointed as the collector of the tax at 30 akçe per day. This imperial decree (ferman) sent to the judge of İstanbul instructs him to help Mehmet with the tax collection, prevent over and under taxing, update the records of the deceased and new tax payers, prevent payments through low grade (hurda ve kem-ayâr) akçe, and complete the tax collection within three months. It also specifies that the land tax due is 90,675 akçe.

Mahmiyye-i İstanbul'da vâki' yave-i Akkirmâniyân keferesinin bin on bir târihinde vâki' mâh-ı Ramazanın gurresinden bin on iki târihinde vâki' mâh-ı Şabanın âhirine değin vâcib olan harâcları ber-vech-i maktû' her neferden ikişer yüz akçe hesâbı üzre cem' ve tahsîl olunmak lâzım ve mühim olmağın ebnâ-i sipâhîyândan on beşinci bölükde yevmî otuz akçeye mutasarrıf Mehmed [bin] Mustafa nâm kulum emîn ve kâtib ta'yîn olunup irsâl olundı buyurdum ki mezbûr kulum vardıkda [silik] ide eline virilen nişânlu ve tuğralu defterde isimleri mestûr ve mukayyed olan yave keferenin her birinden hesâb-ı mezbûr üzre cizyelerin ber-vech-i ta'cîl cem' ve tahsîl ve mezkûr kuluma mîrî içün zabt ve kabz ve defter itdürüp hilâf-ı emr ve defter ziyâde bir akçe ve bir habbelerin aldırmıyasız ve içlerinde vâki' olan mürdelerin vakt ve ihtimâm üzre teftîş ve tefahhus itdürüp mürdelikleri harâççı muvâcehesinde şer'le sâbit ve zâhir olanların mu'âdili nev-yâfte alup isimleri ile sebt-i defter itdürüp ba'dehû üzerlerine vech-i merkûm üzre ikişer yüz

akçe harâc vaz' eyleyüp ba'dehû [silik] cizyelerini tahsîl ve kabz itdiresiz ve ba'zı kefere bunlar ile bile sâkin ve mutavattınlar iken ba'zı evkâf ve emlâke yazılmışdır deyü cizyelerini virmekde 'inâd ve ta'allül iderler imiş ânın gibilerin harâclarını vech-i meşrûh üzre aldurup cidden ta'allül ve 'inâd itdirmiyesin ve ne mikdâr nevyâfteleri bulunursa sebt-i defter eyleyüp kezâlik cizyelerini aldırasız ve alınan altını yüz on sekizere ve kâmil guruşı yetmiş sekizere ve nâkıs guruşı altmış sekizer akçeye aldırup ziyâde ve noksân üzre aldırmıyasız ve bi'z-zarûre akçe alınmak lâzım gelürse dokuz buçuğı bir dirhem gelür hâlis akçe aldırasız zinhâr hurde ve kem-'ayâr akçe aldırmıyasız [silik] kuluma bin on iki Zilka'desinin yirminci gününden üç ay va'de virilmişdir hâsıl olan akçeyi va'delerinde getürüp dâhil-i hazîne eyleyüp [silik] tecâvüz itdirmiyesiz ve mezkûr kulum bin on iki Şevvalinin yedinci gününde beş yüz guruş ki otuz dokuz bin akçe ider ve sene-i mezbûre Zilkadesinin yirmi beşinci gününde dahi elli bir bin altı yüz yetmiş beş akçe ki cem'an doksan bin altı yüz yetmiş beş akçe olur ber-vech-i peşîn hazîne-i 'âmire [silik] eylemişdir bilmiş olasın ve bi'l-cümle bu husûsı mu'accelen itmâma irişdirüp itmâm-ı hıdmet eylemekde ikdâm-ı tâm ve ihtimâm-ı bi'l-kemâl idesin ve kesr-i [silik] dahi ihtirâz eyleyüp tekmîl-i hânede bezl-i makdûr ve sa'y-i nâ-mahsûr eyliyesin ve cem' olunan emvâlin 'adedin ve ecnâsın yazup 'arz eyliyesin şöyle bilesin 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi' şehri Zilhicce sene isnâ 'aşere ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûsa

243 - 1604 (1013) **Galata 25: 93b/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

İstanbul'daki Hace Hatun Medresesi'nin eski öğretmenlerinden (müderris) İsami, padişaha gönderdiği dilekçe ile İstanbul, Galata, Üsküdar ve Eyüp'te yaşayan ve "Kendigelen" adıyla bilinen gayrimüslim cemaatinden her yıl 2900 hanenin cizye vergisi ödediğini, ancak son yıllarda hane sayısının 400'e kadar düştüğünü bildir-

miştir. Padişah İstanbul, Galata, Üsküdar ve Eyüp kadılarına yazdığı fermanla, son yıllarda kaybolmuş olan 2500 haneyi bulup yeniden cizye defterlere kaydetmesi için Mustafa'yı (başmevkufatçı) görevlendirdiğini belirterek bu konuda Mustafa'ya yardımcı olunmasını, hane başına 185'er akçe toplanmasını, toplanan akçenin düşük ayar (kem'ayâr ve nâkıs) olmamasına özen gösterilmesini ve halktan eksik ya da fazla vergi alınmamasını emrediyor.

İsami, a former teacher (müderris) of the Hace Hatun Medrese (school), petitions the palace, stating that every year 2900 households from the 'Kendigelen' non-Muslim community residing in İstanbul, Galata, Üsküdar and Eyüp pay the capitation (cizye) tax. However, in the last couple of years only 400 households have paid their taxes. The Sultan hereby sends an imperial decree to the judges of İstanbul, Galata, Üsküdar and Eyüp stating that Mustafa has been appointed as the officer (başmevkufatçı) to find the lost 2500 households and re-register them in the tax books. It also orders that Mustafa is to be helped with the tax collection, that 185 akçe is to be collected per household, that collectors should not accept payments with low grade (kem'ayâr ve nâkıs) akçe, and that the people shall be neither overtaxed nor undertaxed.

Kıdvetü'l-'ulemâi'l-muhakkıkîn 'umdetü'l-fuzalâi'l-müdakkikîn el-muhtass bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-mu'în mahrûsa-i İstanbul'da Hace Hâtun Medresesi'nde sâbıkan müderris olan mevlânâ İsami zîde fazluhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki hâlen Dersa'âdetime 'arz gönderüp mahrûsa-i İstanbul ve Galata ve Üsküdar ve Haslar kazâlarında olan Kendi Gelen dimekle ma'rûf kefere tâyifesinin her sene cizyeleri iki bin dokuz yüz hâne [silik] cem' olunurken bir kaç seneden berü dört yüz hâneye inüp iki bin beş yüz harâc-güzâr kefere bi-lâ emr kimi sultânîde ve kimisi ba'zı evkâfa [silik] olunmağla cânib-i mîrîye ziyâde 'özr ve zarar müterettib olmuşdur şöyle ki bi'l-fi'l başmevkûfâtcı Mustafa zîde kadruhû mübâşeretiyle tahrîr olunmak fermân olunur ise girü tekmîl olunmak mukarrerdir deyü bundan akdem i'lâm olun-

dukda mufassal ve meşrûh emr-i şerîf virilüp lâkin [silik] Mustafa sâhib-i firâş olduğundan mâ'adâ cülûs-ı hümâyûn dahi vâki' olmağla te'cîl olmağın girü üslûb-ı sâbık üzre mevkûfâtcı Mustafa mübâşeretiyle tahrîr olunmak fermân olunur ise minvâl-i merkûm üzre iki bin beş yüz hâne'i bulup zuhûr itdirmek [silik] ve her sene mîrîye beş yük akçe sa'yimiz olur lâkin Kendi Gelen tâyifesi defter olunmak lâzım gelicek her biri bir tarafa [silik] 'âzim olmazlar mâdâm ki ibâ 'an-cidd kimesneye defter-i hâkânî ta'yîn olunmuş olmaya kemâkân defter olunub ve hâne bağlanmak üzre [silik] ve zikr olunan kazâlarda vâki' ba'zı bâğçelerde sâkin olan kefere ve ba'zı sefîne re'islerinin mu'takı olana kefere dahi [silik] defteri olmak bâbında emr-i şerîf ricâsına i'lâm eylemeğin emr-i sâbık mûcebince tahrîr ve defter olunup ziyâde zuhûr iden zimmînin [silik] alınup deftere kayd olunmak emr idüp buyurdum ki hükm-i şerîfim ile kıdvetü erbâbü't-tahrîr ve'l-beyân 'umdetü ashâbi't-takrîr [silik] mûmâ-ileyh Mustafa zîde kadruhû vardukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcebince 'amel idüp dahi minvâl-i merkûm üzre Âsitâne ve Galata ve Üsküdar ve Haslar kâdılıklarında vâki' bâğçe [silik] sâkin Kendi Gelen dimekle ma'rûf kefere tâifesi ve bundan mâ'adâ ba'zı sefîne re'islerinin mu'takı olan kefere'i dahi 'ale'l-esâmî emr-i sâbık mûcebince müceddeden cizye defterlerine esâmî-i ma'lûme ile kayd itdirüp ba'zı cizyelerin cem' ve tahsîl itdürüp kefere-i mezbûreden hâric ez-defter bir zimmî kodurmiyasın ve bi'l-cümle bu makûlelerin cizyeleriyçün tahrîr olanların her birinden bin on bir târîhine mahsûb olmak üzre yüz seksen beşer akçe cem' idüp noksân onda cem' ve kabz eylemiyesiz cem'de altûnı yüz on sekizer akçeye ve kâmil guruşı yetmiş sekizer akçeye ve arslanlu guruşı altmış sekizer akçeye aldırup ziyâde ve noksâna aldırmıyasız ve bi'z-zarûrî akçe alınmak lâzım gelür ise dokuz buçuğı bir dirhem gelür hâlis akçe aldırasız zinhâr kem'ayâr ve nâkıs akçe aldırmıyasız ve hıdmet tamâm oldukda yazılan defteri imzâlayup ve mühürleyüp hâsıl olan cizyeleriyle müşârün-ileyhâya teslîm eyliyesiz ki götürdüp hazîne-i 'âmireye teslîm eyliyeler ammâ bu bâbda tamâm ihtimâm eyleyüp kadîmî hâneye kesr ve naks terettüb olmakdan nihâyet [silik] eyliyesiz ve bi'l-cümle mu-

harrer-i müşârün-ileyhde bu husûsı bir aya değin itmâma irişdirüp defter ve mâlımı dâhil-i hazîne eyliyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fi'l-yevmi's-sâlis şehri Muharremi'l-harâm sene selâse 'aşrete ve elf

Be-yurd-i Davudpaşa

244 - 1604 (1012) **Galata 25: 95b/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Gümrük mukataasını ellerinde bulunduran Yako ve Mosi adlı Yahudiler, padişaha bir dilekçe sunarak daha önce gümrük mukataasına eklenen dellaliye adlı gümrük vergisini kimi Hıristiyanların, kendilerinin farklı statüde olduklarını ileri sürerek bu vergiyi ödemeye yanaşmadıklarını bildirmişlerdir. Padişah İstanbul, Galata ve Eyüp kadılarına gönderdiği fermanla bu durumu araştırmalarını, dellaliye vergisinin bütün Hıristiyan halktan alınmasını ve kanıt olarak sunacakları fermanların dikkate alınmamasını emrediyor.

Yako and Mosi, two Jewish farmers of customs duties, petition the Sultan, stating that when they have tried to collect from certain Christians the broker tax (dellaliye) just added to the customs revenues, they refused to pay on the ground that they have a special status. The Sultan sends this imperial decree (ferman) to the judges of İstanbul, Galata and Eyüp, ordering an inquiry into the situation. It states that the broker tax is to be collected from all Christian subjects. Documents that they present as evidence of exemption are to be disregarded, it adds.

E'âzım-ı kuzâti'l-müslimîn e'âdil-i vülâti'l-muvahhidîn me'âdinü'l-fezâyili ve'l-yakîn vâris-i 'ulûmi'l-enbiyâ' ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'în İstanbul ve Galata ve Haslar kâdıları zîdet fezâ'iluhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki mukaddemâ gümrük mukâta'ası mültezimle-

ri olan Yako ve Mosi nâm Yahûdiler dersa'âdetime 'arz-ı hâl sunup gümrük mukâta'asına ilhâk olunan dellâliye mukâta'asına müte'allik ba'zı zimmîlerin getürdükleri emti'a ve gayrı esbâblarından dellâliye resimleri taleb olundukda biz doğancı ve kassâb ve celeb ve sâyir sultân re'âsıyuz tekâlîf-i 'örfiyyeden mu'âflarız deyü rüsûm-ı dellâliyede ta'allül ve bahâne iderler bu makûlelerin rüsûm-ı dellâliyeleri almak bâbında emr-i şerîf ricâ ideriz deyü bildirdiler imdi buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda [...] berâber idüp dahi husûs-ı mezbûrı hak ve 'adl üzre teftîş ve tefahhus eyleyüp göresiz fi'l-vâki' kasd ve i'lâm olunduğı gibi olup bunlar şartı iltizâmları mûcebince rüsûm-ı dellâliyeleri taleb eyledüklerinde vech-i meşrûh üzre mu'âflar deyü virmekde ta'allül ve bahâne eyledükleri vâki' ise men' ve def' idüp bunların şart-ı iltizâmları mûcebince müteveccih olan rüsûm-ı dellâliyeyi tevcîh eyleyenlerden bî-kusûr alıvirüp iltizâmlarına muhâlif bir ferde 'inâd ve muhâlefet itdirmiyesiz husûs-ı mezbûra [müte'allik] bir tarîkle emr dahi ibrâz iderler ise ol makûle emri te'hîr koyup işbu emr-i şerîfim mûcebince rüsûm-ı dellâliyelerin hilâf-ı şer' bir ferde ta'allül ve nizâ' itdirmiyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fi'l-yevmi'l-'işrîn şehri Zilka'de sene [silik]

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûsa

245 - 1605 (1013) Galata 27: 11a/2 Dava / *Adjudication*

Galata'nın cizye vergisini toplamakla görevli Mehmet Bey, Balıkciyan ve Karafoça cemaatlerinin kethüdası Yani karşısında mahkemededir. Mehmet Bey, elindeki tuğralı deftere göre Balıkciyan Cemaati'nden 20 ve Karafoça Cemaati'nden sekiz kişinin cizye vergisi ödemekle yükümlü olduğunu belirterek Yani'nin bunlardan dokuzunun vergisini ödemediğini söyler. Mahkeme Yani'ye görüşünü sorar. Yani, söz konusu cemaat üyelerinin Galata sakinleri olmadığını, başka yerlerden buraya geldiklerini, şimdi de bu kişilerden yedisinin memleketlerine gittiğini, ikisinin de öldüğünü söyler. Yani, kanıt olarak bilirkişilere danışılmasını önerir. Bunun

üzerine mahkeme konuyla ilgili bilgisi olan üç Müslümana görüşlerini sorar. Bu kişiler de Yani'nin sözleri doğrultusunda şahitlik ederler. Sonuç olarak davalı Yani davayı kazanır.

Mehmet Bey, collector of Galata's capitation tax (cizye), sues Yani, steward (kethüda) of the Balıkciyan and Karafoça communities. The plaintiff claims that, whereas 20 members of the Balıkciyan and 8 members of the Karafoça communities are obliged to pay the capitation tax according to the rules specified in the imperial (tuğralı) book. Yani has failed to pay taxes for nine of the members. Questioned by the court, Yani counters that none of the nine persons lives in Galata. Seven of them migrated to their home provinces and the remaining two have passed away. Yani suggests that experts be consulted. The court then seeks advice from three knowledgeable Muslims. They corroborate Yani's testimony. In conclusion, the defendant Yani wins the case.

Târih-i kitâb senesinde mahmiyye-i Galata keferesinin ziyâdei cizyesini cem'a me'mûr olan Mehmed Bey ibn Abdullah meclis-i şer'-i şerîf ve mahfil-i dîn-i [münîfde] Yani veled-i Papa Yorgi nam zimmîyi ihzâr ve mahzarında takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i merâm idüp yedimde olan tuğralu defterde mahmiyye-i mezbûre sâkinlerinden cemâ'at-i Balıkciyân yirmi nefer ve Karafoça cemâ'ati sekiz nefer zimmî olup mezbûr Yani kethüdâları olmağın mezbûrların ziyâde cizyelerin merkûmdan taleb itdiğimde cemâ'at-i Karafoça'dan beş neferin ve cemâ'at-i Balıkciyân'dan dört neferin ziyâde cizyelerin edâda ta'allül ider su'âl olunsun didikde gıbbe's-su'âl merkûm dahi cevâbında Karafoça ve cemâ'at-i Balıkciyân kadîmî Galata sükkânından olmayup her biri bir diyârdan gelmek ile Karafoça cemâ'atinden Andriye ve Dimandi ve Nikola ve Dimitri ve Todori nam beş nefer ve Balıkciyân cemâ'atinden Dimitri ve Manol ve Paros veled-i Mihal ve Yorgila veled-i Yani nam dört zimmîlerin iki neferi mürd olup ve yedi neferi dağılup diyârlarına gitmişlerdir vâki' hâl ehl-i vukûfdan istihbâr olunsun didikde Mehmed bin Bahşi ve Mustafa bin Abdullah ve İbrahim bin

Abdullah nam kimesneler meclis-i şer'a hâzırûn olup gıbbe'l-istihbâr fi'l-hakîka Karafoça cemâ'atinden Andriye veled-i İstefan ve Dimandi veled-i Andriye ve Nikola veled-i Yani ve Dimitri veled-i Nikola ve Todori veled-i Nikola ve Balıkciyân cemâ'atinden Dimitri veled-i Yorgi ve Manol veled-i Dimitri nam zimmîlerin her biri diyârdan olmağın bu cânibden bi'l-külliye kat'-ı alâka eyleyüp her biri dağılup gidüp bu cânibden gaybet-i münkatı'a ile gâyıb olmuşlardır ve yine Balıkciyân cemâ'atinden Yorgili veled-i Yani ve Paros veled-i Mihal nam zimmîler mürd olmuşlardır deyü ihbâr eylediklerinde vâki' hâl gıbbe't-taleb ketb olunup yedd-i tâlibe def' olundı tahrîren fî evâhiri Zilka'de li-sene selâse 'aşere ve elf

Şühûdü'l-hâl

Yusuf bin Murad, Hasan bin Hüseyin, Ahmed bin Abdullah, Mehmed bin Abdullah, Mehmed bin Kurd, Süleyman bin İbrahim ve gayruhum.

246 - 1605 (1014) **Galata 27: 48b/3** Tescil işlemi / *Registration*

İçki emini Şaban isimli Yahudinin oğlu ve vekili olan Avraham mahkemeye gelerek müvekkili Şaban'ın elindeki bir emr-i şerife göre, Şaban'ın iltizamına bağlı gayrimüslimlere izinsiz meyhane açmanın ve siyah üzümden içki üretmenin yasak olduğunu söyler. Avraham, bu yasağa karşın Galata'nın Bereketoğlu Mahallesi sakinlerinden Kostantin isimli Hıristiyanın izinsiz olarak siyah üzümden içki ürettiğini haber aldığını belirterek mahkemeden Kostantin'in mahzeninde keşif yapmasını ister. Mahkeme, keşif için bir kâtip ile kimi güvenilir Müslümanları bölgeye gönderir. Söz konusu mahzende yapılan keşif sonucunda bir miktar siyah üzüm, kimi aletler ve bir fıçı içki bulunur. Bu durum Kostantin'e sorulur. Kostantin, mahzeninde bulunan içkiyi eski içki emini olan Franko isimli Yahudiden aldığı izinle ürettiğini belirtir. Sonuç olarak mahkeme, yapılan keşifi ve Kostantin'in bu sözlerini sicile kaydeder.

Avraham, son and legal agent of Şaban, a Jewish spirits officer (içki emini), is in court. He states that, based on a Sultanic order (emr-i şerif) in his client Şaban's possession, non-Muslims in Şaban's tax farm are not allowed to open taverns (meyhane) without Şaban's approval. Nor are they allowed to produce spirits from dark grapes. In spite of the ban, Avraham says, he was informed that Kostantin, a Christian resident of Galata's Bereketoğlu neighborhood, is producing spirits from dark grapes without permission. He wants the court to investigate Kostantin's cellar. The court sends a secretary (kâtip) and trustworthy Muslims to the cellar for an investigation. In the cellar, they find some dark grapes, equipment used in liquor production, and a barrel of liquor. Questioned by the court, Kostantin states that he has received permission from the former spirits officer Franko, a Jew, to produce spirits in his cellar. The court registers the investigation and Kostantin's testimony.

Bi'l-fi'l hamr emîni olan Şaban veled-i Girson nam Yahudinin oğlı ve husûs-ı âti'l-beyâna vekîl-i şer'îsi olup vekâleti nehc-i şer'î üzre sâbite olan Avraham nam Yahudi meclis-i şer'-i şerîf ve mahfil-i dîn-i münîfe hâzır olup takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i merâm idüp müvekkilim mezbûr Şaban'ın taht-ı iltizâmında olan kefere mültezim-i merkûmın icâzeti yoğiken meyhâne vaz' itmeğe ve arak çıkarmak ve mutlaka siyah üzümden hamr ve arak itmeğe emr-i şerîf ile memnû' iken hâlen mahmiyye-i [mezbûre] mahallâtından Bereketoğlı Mahallesi'nde sâkin Kostantin veled-i Kiryako nam zimmî mültezim-i mezbûrın mağrifeti yoğiken siyah üzümden bir mikdâr arak çıkarduğı mesmû'ım olmağın kıbel-i şer'den mahal-i mezbûra varılup husûs-ı merkûm keşf olunup vukû'ı üzre tahrîr olunmasın taleb iderin didikde mahkeme-i şerîfe kâtiblerinden mevlânâ İbrahim Efendi ibn Süleyman irsâl olunup ol dahi zeyl-i kitâbda mestûrü'l-esâmî olan Müslümanlar ile mahal-i merkûma varup keşf eyledikde fi'l-vâki' mezbûr Kostantin'in mahzeninde bir mikdâr siyah üzüm ve bir mikdâr incir ve bir fuçı arak ve arak çıkarcak ba'zı âlât bulunup vâki' hâli mezbûr Kostantin'den

[su'âl] eyledikde cevâbında fi'l-vâki' işbu fuçı içinde olan arakı ben çıkardım lâkin sâbıkan hamr emîni olan Franko nam Yahudiden icâzet almış idim didikde vâki' hâli mevlânâ-yı mezbûr mahallinde alâ vukû'ihî tahrîr idüp ba'dehû meclis-i şer'a gelüp haber virdükde mâ-vaka'a ketb olundı

Şühûd

Ferhad [bin] Abdullah, Muharrem [bin] Abdullah, Mustafa [bin] Abdullah, Şaban [bin] Abdullah, Hüseyin [bin] Abdullah, Mehmed [bin] Abdullah.

247 - 1605 (1014) Galata 27: 58a/2 Tescil işlemi / *Registration*

Venedik elçisinin (balyos) vekili Hamantomazi, mahkemeye gelerek Girit'li Yakomi adlı yabancıyı (harbî müste'men) eski Kıbrıs beylerbeyi Cafer Paşa'nın elinde esir olarak bulduklarını söyler. Hamantomazi, Venedik'e bağlı yerlerde yaşayan yabancılar için düzenlenmiş bir ahitnameye (kapitülasyon) göre, bu kişilerin esir tutulamayacağını ve bunlara yabancı (harbî) denilemeyeceğini belirterek Yakomi'nin salıverilmesini sağlayacak bir hüccetin kendisine verilmesini ister. Mahkeme, hüccetin bir örneğini vekil Hamantomazi'ye verir.

Hamantomazi, legal agent of the Venetian consulate (balyos), appears in court to complain that Yakomi, a foreigner (harbî müste'men) from Crete (Girit), has been enslaved by Cafer Paşa, former governor-general (beylerbeyi) of Cyprus. Citing a capitulary treaty (ahitname) regarding foreigners residing in Venetian-controlled regions, which states that these persons should not be enslaved or called foreigners (harbî), he wants a hujjet authorizing Yakomi's emancipation. The court issues Hamantomazi a copy of the pertinent hujjet.

Bi'l-fi'l Venedik balyosu olan Onadyanbol tarafından husûs-ı âti'l-beyâna vekîl-i şer'î olan Hamantomazi veled-i Paska nâm zim-

mî meclis-i şer'-i şerîfe hâzır olup takrîr-i kelâm ve ta'bîri 'ani'l-merâm idüp cezîre-i Girid'den işbu hâzır bi'l-ıneclis olan açuk kaşlu elâ gözlü orta boylu sağ yanağı mecrûh Yakomi veled-i Matyon nâm harbî müste'men bir tarîkile sâbıkan Kıbrıs beylerbeyisi olan emîrü'l-ümerâi'l-kirâm Cafer Paşa yedinde esîr bulunup lâkin Venedik'e tâbi' olan yerlerde sâkin olan harbîler bir tarîkile ahz olunup her kimin yedinde esîr bulunur ise ıtlâk oluna ve memâlik-i Osmaniye'de mezbûrları harbîlerdir deyü rencîde ve remîde itmeye deyü 'ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed olmağın bermûceb-i 'ahidnâme-i hümâyûn mezbûr Yakomi müşârün-ileyh paşa yedinden ıtlâk olunup min ba'd kimesne harbîdir deyü rencîde itmemek içün kıbel-i şer'den mezbûrun yedine temessük virilmesin taleb iderin didikde bu hurûf ketb olunup yedine def' olundı

Şühûdü'l-hâl

Yusuf bin Murad, Ahmed bin Hüseyin, Hasan bin Hüseyin, Piri bin Nebi.

248 - 1605 (1014) Galata 27: 58b/1 Tescil işlemi / *Registration*

Nakşa Adası ile buraya bağlı beş adada oturanlardan bir grup Hıristiyan, tersane ağası Perviz Ağa'nın vekili Şaban Çavuş ile birlikte mahkemeye gelir. Altı adanın sakinleri, daha önce 1603 ile 1604 (Hicri 1012-1013) yıllarının vergileri olan toplam 1.600.000 akçeyi ödemeyi reddetmişlerdir. Mahkemeye gelen kişiler, bu borçtan kendi paylarına düşeni aralarında toplayıp Perviz Ağa'ya teslim ettiklerini söylerler. Vekil Şaban Çavuş, adalıların ifadelerini doğrular. Mahkeme de tarafların ifadelerini sicile kaydeder.

Some Christian residents of the Nakşa Island and five other islands that are tied to it administratively are in court with Şaban Çavuş, legal agent of Perviz Ağa, supervisor of the dockyard (tersane ağası). Earlier, the residents of the six islands refused to pay their 1,600,000 akçe taxes for the years 1603-1604 (AH 1012-13). The group that has shown up in court states that they have collec-

ted their share of this tax among them, and turned it over to Perviz Ağa. The legal agent Şaban Çavuş corroborates the islanders' testimony. The court registers the testimonies of the two parties.

Cezîre-i Nakşa ve âna tâbi' cezâyir-i Bare ve Değirmenlik ve Sirte ve Andıra ve Santıra sâkinlerinden Agusto veled-i Francesko ve Yorgi veled-i Pavlo ve Yani veled-i İstavrino ve Yorgi veled-i Yani ve Agusti veled-i Yorgi ve Vasil veled-i Yani ve Marko veled-i [silik] ve Yorgi veled-i Alberto ve Marko veled-i Anton ve Andre veled-i [silik] ve Yani veled-i Marko ve Anton veled-i Yani ve Manos veled-i Yani, ve Nikola veled-i Yani ve İstemad veled-i Yorgi ve Yakomi veled-i Marko ve Todori veled-i Yorgi ve Andon veled-i Nikola ve Yorgi veled-i Nikola ve Yani veled-i Kostantin ve Yani veled-i [...] ve Petro veled-i İstoli ve Yorgi veled-i Dakol ve Yakomi veled-i Pelona ve [silik] veled-i Kostantin ve Nikola veled-i Cani ve Nikola veled-i Mihal ve Arkiri veled-i Yani ve Yani veled-i Yakomi ve Yakomi veled-i Radomi ve Kosta veled-i Todori ve Yakomi veled-i Atasi ve Yorgi veled-i Demaki ve Yorgi veled-i Mala ve Linared veled-i Kabsino ve Mihal veled-i [silik] ve Mihal veled-i İstemad ve Françesko veled-i Arad ve Nikola veled-i Onto ve Kostantin veled-i Dolo nâm zimmîler meclis-i şer'-i şerîfde bi'l-fi'l tersâne-i 'âmire ağası olan Perviz Ağa tarafından takrîr-i âti'l-beyânı tasdîka vekîl olup vekâleti [sâbit] olan Şaban Çavuş ibn Mustafa mahzarında takrîr-i kelâm idüp zikr olunan altı pâre cezîre ahâlîsinin bin on iki ve bin on üç senelerinde üzerlerine tekâlîf-i şer'iyye ve 'örfiyyeden on altı yük akçe lâzım gelüp edâdan 'inâd ve ta'allül itmekle zimmetlerinde bâkî kalmışidi hâlen biz cezâyir-i merkûmeden olduğumuz cihetden meblağ-ı mezbûr on altı yük akçeden bizim zimmetlerimizde olan payı cem' idüp tahsîle mübâşir olan mûmâ-ileyh Perviz Ağa'ya teslîm itmekle [silik] eyledik meblağ-ı mezbûrdan kendü zimmetlerimize lâzım geleni edâda cidden 'inâd ve muhâlefetimiz yokdur didiklerinde takrîr-i meşrûhların mesfûr Şaban Çavuş dahi tasdîk itdikde mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fî evâyili Safer sene [1014]

Şühûdü'l-hâl

Mehmed Çavuş bin Ramazan, Ebubekir bin el-Hâc Ahmed, Mehmed Reis bin Abdi, Süleyman bin İbrahim ve gayruhum.

249 - 1605 (1014) **Galata 27: 61b/1** Dava / *Adjudication*

Galata'da yaşayan bir grup Hıristiyan, Kasımpaşa'dan Petro adlı Hıristiyan karşısında mahkemeye çıkar. Davacılar, Kasımpaşa'da bostancılık yapan Petro'nun, yedi haneden (avarızhane) avarız vergisini toplayarak gelirini vergi memuruna (avarız naibi) teslim etmekle yükümlü olduğunu, ancak artık bu görevini yerine getirmediğini ileri sürerler. Görüşü sorulan Petro, bu sorumluluğu reddeder. Davacılardan savlarını kanıtlamaları istenir; onlar da iki Hıristiyan'ı mahkemeye şahit olarak çağırırlar. Şahitler, Petro'nun bu görevi yıllardır yürüttüğünü söylerler. Sonuçta, davacı Hıristiyan cemaati davayı kazanır.

A group of Christian residents of Galata sues Petro, a Christian resident of Kasımpaşa. According to the plaintiffs, Petro, who makes a living through vegetable gardening (bostancı) in Kasımpaşa, is responsible for collecting avarız taxes from seven households (avarızhane) and turning the revenue over to the tax officer (avarız naibi). However, they claim, he is no longer performing his duty. Questioned by the court, Petro rejects the claim that this is his responsibility. The court asks the plaintiffs to prove their claim. They call to court two Christian witnesses. These witnesses testify that Petro has been performing the duty for many years. In conclusion, the Christian community wins the case.

Mahmiyye-i Galata zimmîlerinden Papa Yorgi veled-i Minati ve Papa Aleksi veled-i Mihal ve Siryani veled-i Dimitri ve Yakomi veled-i Komniyos ve Manol veled-i Mihal ve Todori veled-i Yorgi ve Dimitri veled-i Duma nâm zimmîler meclis-i şer'-i şerîf-i lâzımi't-teşrîfde Kasaba-i Kasımpaşa sâkinlerinden Petro veled-i Yani

nâm zimmîyi ihzâr ve mahzarında takrîr-i kelâm idüp kasaba-i mezbûre bostancılarının üzerinde olan yedi hâne 'avârızın akçesini her sene zimmî-yi mezbûr Petro cem' ve tahsîl idüp ânın yedinden 'avârız nâ'ibine teslîm olunu gelmişdir su'âl olunup takrîri tahrîr olunmasın taleb ideriz didiklerinde gıbbe's-su'âl ve 'akîbü'l-inkâr zimmiyyûn-ı mezbûrûnun takrîr-i meşrûhlarına muvâfık beyyine taleb olundukda Yani veled-i Yorgi ve Yani veled-i Marko nâm zimmîler li-ecli'ş-şehâde meclis-i şer'a hâzırân olup gıbbe'l-istişhâdi'ş-şer'î fi'l-vâki' zimmî-yi mesfûr Petro ve kasaba-i sâlifü'z-zikr bostancıları üzerlerinde olan yedi hânenin akçesini her sene cem' ve tahsîl idüp 'avârız nâ'ibine teslîm idegelmişdir bu husûsa şâhidleriz şehâdet dahi ideriz deyü edâ-i şehâdet-i şer'iyye eylediklerinde ba'de ri'âyet şerâyitü'l-kabûl makbûle olmağın hîn-i kabûlde vâki' olup mâ-hüve'l-vâki' gıbbe't-taleb ketb olundı tahrîren fî 17 min Saferi'l-hayr sene 1014

Şühûdü'l-hâl

Piri bin Nebi, Mehmed bin Abdullah, Hasan bin Hüseyin, İbrahim bin Süleyman, Ödeki [veled-i] Yani, Yanaki [veled-i] Pavlo, Dimitri [veled-i] Hristodolo, Yani veled-i Yorgi ve gayruhum.

250 - 1605 (1014) **Galata 27: 68a/3** Tescil işlemi / *Registration*

Galata'ya bağlı Marmara, Tavşan, Ateş [?] ve Ekinlik adalarında yaşayan bir grup Hıristiyan gemi kaptanı mahkemeye gelir. Daha önce adı geçen adalarda yaşayanların ödemekte oldukları vergi yetersiz bulunarak, padişah fermanıyla buralarda yaşayanlardan sahip oldukları bağların dönümü başına 1'er akçe ek vergi istenmiş, ancak halkın bu vergiyi ödeyemeyeceği anlaşılınca yine padişah fermanıyla bu ek vergi kaldırılmıştır. Kaldırılan verginin yerine de bu adalarda yaşayanların saray mutfağına 23.000 çeki odun göndermeleri emredilmiştir. Mahkemeye gelen kaptanlar, bu odunları gemileriyle çekisi 15 akçe karşılığında saray mutfağına taşıdıklarını söylerler. Mahkeme, kaptanların ifadelerini sicile kaydeder.

Some Christian captains who reside in the Marmara, Tavşan, Ateş [?] and Ekinlik islands tied to Galata appear in court. Earlier, finding the current taxes insufficient, the palace added a tax of 1 akçe per acre of vineyard on the residents of the islands through an imperial decree (ferman). When it turned out that the island residents could not pay the extra tax, the palace rescinded it. Instead of the additional tax, the island residents were ordered to send 23,000 çeki of wood for the palace kitchen. The captains in court state that they have delivered the wood to the palace kitchen, in return for 15 akçe per çeki. The court registers the captains' testimony.

Mahmiyye-i Galata tevâbi'inden Cezîre-i Marmara'dan Todori Reis veled-i Yani ve Penapod Reis veled-i Kosta ve Telasinozi veled-i Makri ve Nikola Reis veled-i Maklakari ve Presto Reis veled-i Yorgi ve Manol Reis veled-i Andon ve Zagor Reis veled-i Yani ve yine mahmiyye-i mezbûreye tâbi' Cezîre-i Tavşan'dan Pandazi veled-i Aleksi ve Cezire-i Ateş'den [?] Malakis Reis veled-i Pator Manol ve Cezîre-i Kotali'den Dimitri Reis veled-i İstemani nâm zimmîler meclis-i şerîfe hâzırân olup bast-ı kelâm idüp bundan akdem cezâyir-i mezbûre ahâlîsinden fermân olunan mîrî evdevne akçe kifâyet itmemekle ahâlî-i mezbûrenin tasarruflarında olan bâğlardan her dönüm başına birer mikdâr akçe tahmîl olunup teklîf-i mezbûre dahi ahâlî-i merkûmenin iktidârları olmamağın teklîf-i mezbûr ahâlî-i merkûmeden ref' olunmak şartı ile ahâlî-i mezbûreye fermân olunan yirmi üç bin çeki odunı alup sefînemiz ile İstanbul'a getürüp her çekisi on beşer akçeye olmak üzre matbah-ı 'âmireye teslîm itmekle cümlemiz ittifâk eylediğimiz tahrîr olunsun didiklerinde vâki' hâl tahrîr olunup hıfzan li'l-makâl ketb olundı tahrîren fi'l-yevmi's-sânî ve'l-'işrîn min Saferi'l-muzaffer li-sene erba'a 'aşrete ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mehmed bin Ali, Abdi bin Ali, Hasan bin hüseyin, Ali bin Hasan ve gayruhum mine'l-huzzâr.

251 - 1605 (1014) **Galata 27: 76a/2** Tescil işlemi / *Registration*

Kasımpaşa'ya bağlı Kurtuluş'un (Tatavla Karyesi) papazı olan Papa Velisari, Kurtuluş'un kethüdası Nikola ile birlikte mahkemeye gelir. Papa Velisari, Kurtuluş'un yedi haneden oluşan bir köy olduğunu, Nikola'nın da buna uygun olarak yedi haneden 1604 (Hicri 1013) yılının avarız vergisini eksiksiz toplayarak kendisine teslim ettiğini ve kendisinin de bu paraları devlete vereceğini söyler. Nikola da Kurtuluş'un yedi haneden oluştuğunu doğrulayarak ileride avarız vergisini toplama işini yine kendisinin üstlendiğini belirtir. Mahkeme de tarafların ifadelerini sicile kaydeder.

Papa Velisari, priest of Kurtuluş (Tatavla Karyesi) in Kasımpaşa, is in court with Nikola, steward (kethüda) of Kurtuluş. The former states that Kurtuluş is a village comprising seven households and that Nikola collected the extraordinary tax (avarız) of the seven households for 1604 (AH 1013) in full and turned it over to him. He himself will now hand the proceeds to the state. Nikola corroborates that Kurtuluş comprises seven households and that he will collect the extraordinary tax in the future as well. The court registers the testimonies of the two parties.

Mahmiyye-i Galata hâricinde Kasaba-i Kasımpaşa'ya tâbi' Tatavla Karyesi'nin papası olan Papa Velisari veled-i Maraf [?] nâm zimmî meclis-i şer'de karye-i mezbûre ahâlîsinin kethüdâları Nikola veled-i Yorgi nâm zimmî mahzarında ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp karye-i mezbûre yedi hâne olmağile merkûm Nikola yedi hâne olmak üzre karye-i mezbûre ahâlîsinden 'avârız akçesin cem' itdikden sonra bana teslîm idüp ben dahi mîrîye teslîm içün kabz ve tesellüm itdüm el-hâlatü hâzihî selâse 'aşrete ve elf senesinde cem'i fermân olunan 'avârız akçesinden ahâlî-i mezbûre 'uhdelerinde bir akçe ve bir habbe bâkî kalmadı didikde merkûm Nikola mezkûr Papa Velisari'nin vech-i meşrûh üzre sudûr iden kelâmın vicâhen tasdîk itdikden sonra fi'l-hakîka karyemiz yedi hâne olup ba'de'l-yevm 'avârız akçesinin cem'i lâzım oldukda yedi hâne olmak üzre

cem' idüp mîrîye teslîm itmeğe ben müte'ahhid oldum diyücek vâki' hâl zabten li'l-makâl ketb olunup tahrîren fî evâyili Rebî'ilevvel li-sene erba'a 'aşrete ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mehmed bin Ali, Ali bin Abdullah, Piri bin Nebi, Çâker bin Abdullah.

252 - 1605 (1014) **Galata 27: 81b/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Midilli'de yaşayan gayrimüslim halk, padişaha dilekçe sunarak gelenek ve yasalara uygun olarak (olıgelen âdet ve kânûn üzre) her yıl cizye vergisi ödediklerini ve vergi toplayıcılarının kendilerine ödedikleri cizyeyi belgeleyen birer temessük verdiklerini belirtmişlerdir. Söz konusu dilekçeciler, daha sonra İstanbul, Galata ve Üsküdar'a geldiklerinde kimi vergi toplayıcılarının ellerinde temessük bulunmasına karşın kendilerinden ikinci kez cizye istediklerini ileri sürerek bu durumun engellenmesini isterler. Padişah İstanbul, Galata ve Üsküdar kadılarına yazdığı fermanla, Midilli'de yaşayan gayrimüslimlerden ikinci kez cizye istenilmesinin önüne geçmelerini ve cizye ödeme tarihinin üzerinden altı ay geçenlerden yasalara uygun olarak (kânûn-ı kadîm üzre) haraç alınmasını emrediyor.

Non-Muslim residents of Midilli (Mytilini) petition the palace stating that customarily and as required by law (olıgelen âdet ve kânûn üzre) they have been paying a capitation (cizye) tax every year. Every year, they say, the tax collectors provide a promissory note (temessük) documenting their payment. Later, when the petitioners went to İstanbul, Galata and Üsküdar certain tax collectors tried to tax them again even though they held the promissory note documenting their payment. Accordingly, the residents have asked that collectors be prevented from subjecting them to double taxation. The Sultan hereby sends an imperial decree (ferman) to the judges of İstanbul, Galata and Üsküdar, ordering the pre-

vention of double taxing of Midilli residents and the collection of a capitation tax as required by the law (kânûn-ı kadîm üzre), from those who payed their cizye tax six months earlier.

E'âdilü'l-kuzâti'l-müslimîn efâzılü'l-vülâti'l-muvahhidîn me'âdinü'l-fazli ve'l-yakîn hücecü'l-hakk ale'l-halki ecma'în veresetü'l-'ulûmi'l-enbiyâ' ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ İstanbul ve Galata ve Haslar ve Üsküdar kâdıları zîdet fezâ'iluhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Cezîre-i Midillü'de sâkin zimmî re'âyâ tâ'ifesinden ba'zıları südde-i sa'âdetime gelüp 'arz-ı hâl idüp biz her sene olıgelen 'âdet ve kânûn üzre cizyelerimiz cem'ine me'mûr olanlardan Cezîre-i Midillü'de bi't-tamâm edâ idüp yedimize mühürlü temessük virilüp ba'dehû her birimize rençberlik içün İstanbul ve Galata ve Üsküdar kazâlarına geldüğimizde yave emîni olan mühürlü temessüklerimize muhâlif tekrâr bizden harâc taleb idüp rencîde itmekden hâlî değillerdir hayfdır deyü men'i bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledikleri ecilden 'âdet ve kânûna muhâlif rencîde itdiril[me]mek emrim olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda göresiz fi'l-vâki' zikr olunan kefere cizyelerin sâkin oldukları cezîre-i mezbûre re'âyâsıyla ma'an cizye cem'ine me'mûr olan bi't-tamâm edâ itdiklerine ellerinde ma'mûlun-bih temessükleri var iken tekrâr cizye taleb eyledikleri vâki' ise men' ve def' idüp ve bir def'a cizyelerin edâ idenlerden tekrâr taleb itdirmiyesin ammâ altı ay mürûr eyledikden sonra kânûn-ı kadîm üzre harâcların aldurup emr-i şerîfe muhâlif kimesneye 'inâd ve muhâlefet itdirmiyesiz şöyle bilesiz ve ba'de'n-nazar bu hükm-i şerîfi ellerinde ibkâ' idüp 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi' 'aşere şehri Rebî'ilevvel sene erba'a 'aşrete ve elf

Kostantiniyye el-mahmiyye

253 - 1605 (1014) Galata 27: 83a/1 Dava / *Adjudication*

Venedik elçisinin tercümanı Marko ile Atina'dan Nikola, Memi Reis karşısında mahkemeye çıkarlar. Venedikli Ayobandid ile

Nikola, yarı yarıya ortak olarak bir gemi satın almışlardır. Ortaklar, ticaret amacıyla İzmir İskelesi'nden gemilerine mal yüklemişler, ancak yolda gemiyi korsanlar basmış ve içinde bulunan araç gereçlerle birlikte gemiye el koymuşlardır. Yağmalanan araç gereçler, geminin şimdiki sahibi Memi Reis'te bulunmuştur. Tercüman Marko, Venediklilerin bu tür davalarında elçinin vekil olduğunu ve onun da bu dava için kendisini vekil tayin ettiğini belirterek Memi Reis'te bulunan araç gereçlerden Venedikli Ayobandid'e ait olan yarı hisseyi istediğini söyler. Elçinin Ayobandid'e ve tercüman Marko'nun da elçiye vekil oluşu şahitlerle kanıtlanamadığından, Marko mahkemece davadan düşürülür. Daha sonra söz alan diğer davacı Nikola, Memi Reis'te bulunan gemi araç gereçlerinden kendisine ait olan yarı hisseyi istediğini söyler. Görüşü sorulan Memi Reis, geminin yağmalandıktan sonra Cezayir'de gazi olan Müslümanlar tarafından satın alındığını, ardından satın alma yoluyla birkaç kez el değiştirdiğini, son olarak daha sonra Kahire'de öldürülmüş olan Hüsrevzade Mehmet Bey tarafından satın alındığını, kendisinin de gemiyi Hüsrevzade Mehmet Bey'in varislerinden 2400 filoriye satın aldığını belirterek Nikola'yı tanımadığını sözlerine ekler. Mahkeme Nikola'dan savını kanıtlamasını ister. O da mahkemeye şahitlerini çağırır. Atina'dan Kadı Mehmet Efendi, Ali Çavuş ve Mehmet Paşa, Nikola'nın şahitleri olarak Atina'da bulundukları dönemde Nikola'nın Venedikli Ayobandid ile ortaklaşa bir gemi satın aldığını duyduklarını, gemiye gittiklerinde Nikola'yı içinde bulduklarını, Nikola'nın kendilerine gemiyi Ayobandid ile ortaklaşa satın aldığını söylediğini ve geminin sahibiymiş gibi davrandığını belirtirler. Mahkeme, İslam hukukunda (fıkıh) şahitlerin "gözümüzle gördük, kendi malıymış gibi kullanıyordu" demelerinin geçerli olmadığına, dolayısıyla Nikola'nın başka şahitler getirmesi gerektiğine karar verir. Tekrar söz alan Nikola, başka şahit getiremeyeceğini belirtir. Sonuçta, davalı Memi Reis davayı kazanır.

Marko, dragoman of the Venetian Balio (ambassador), and Nikola, a resident of Athens, sue Memi Reis. Venetian Ayobandid

and Nikola bought a ship with equal shares. They loaded it in İzmir to trade, yet on the high seas pirates attacked the ship, confiscating it, along with its equipment. The ship's looted equipment was later found in Memi Reis' possession, the current owner of the ship. The translator Marko claims that the ambassador generally acts as the legal agent in such cases involving Venetians and that in this particular case he appointed him as his own legal agent. Now Marko wants Memi Reis to return to Ayobandid his half share of the ship's equipment. However, when no witnesses testify that the ambassador is Ayobandid's legal agent or that the dragoman Marko is the ambassador's legal agent, the court dismisses Marko from the case. Then Nikola, the other plaintiff, asks Memi Reis to return his own half share of the ship's equipment. Questioned by the court, Memi Reis states that after the ship was looted, it was bought by Muslim veterans in Algeria. Afterwards, he says, it changed hands several times through consecutive sales. Finally, Hüsrevzade Mehmet Bey, who was later killed in Cairo, bought it, and he himself bought it from the decedent's heirs for 2400 florins. He adds that he does not know Nikola. Asked to prove his claim, Nikola calls witnesses to court. Judge Mehmet Efendi, Ali Çavuş and Mehmet Paşa,three Athens residents, state that in Athens they heard that Nikola and Venetian Ayobandid jointly bought a ship. Moreover, when they visited the ship, they saw Nikola in it; telling them that he and Ayobandid are co-owners with equal shares he acted as if he was the ship's owner. Noting that Islamic law (fıkıh) considers invalid witness testimonies such as "we saw him using it as if his own property," the court asks Nikola to call other witnesses. Nikola says that he cannot do so. In conclusion, the defendant Memi Reis wins the case.

Âti'l-beyân olan sefîne meclis-i şer'-i hatîr-i vâcibü't-tevkîre ihzârı mümkin olmayan menkûl kabîlinden olmak ile bi'l-fi'l Rumeli kâdı'askeri olan a'lemü'l-'ulemâi'l-mütebahhirîn yenbû'ü'l-fazl ve'l-yakîn mu'înü'l-fukarâ' ve'l-mesâkîn Yahya Efendi ibnü'l-mevlâ'l-mezbûr tûru'l-ma'ârif bahru'l-'ulûm Zekeriya Efendi hazretle-

ri cânib-i şerîflerinden hilâfeten mezbûr sefînenin mahmiyye-i Galata'da Kürkci Kapusı nâm İskele'de merbût olduğı mahalle varılup 'akd-i meclis olundukda mahmiyye-i mezbûrede sâkin olan ve Venedik balyozı nâm kâfirin tercümânı olan Marko nâm zimmî ve Vilâyet-i Rumili'nde vâki' Atina nâm kasaba sâkinlerinden Nikola veled-i Fotayi nâm zimmî-yi âhar meclis-i şer'-i şerîfe hâzırân olduklarında mezbûr tercümân Marko bi'l-fi'l sefîne-i merkûmenin mâliki olup mülkiyet üzre tasarruf iden topcı Memi Reis nâm kimesne mahzarında takrîr-i da'vâ idüp bu sefîne içinde olan âlât-ı hadîdiyye ve reseniyyesinden dört Kamana urganı ve dört demür lengeri ve bir mayisdra yelkeni ile Venedik'den Ayobandid nâm kâfir ile merkûm Nikola'nın 'alâ tarîki'l-munâsafa şirket mülki ile ımüşâ' ve müşterek mülki olup İzmir İskelesi'nden metâ' tahmîl idüp ticârete giderler iken harbî korsanları mezbûr sefîneyi cemî'-i âlâtı ile gâret idüp dârü'l-İslâmda müterеddidler iken guzât-ı müslimîn tahlîs itmişler hâlen mezbûr sefîne içinde olan âlâtdan dört 'aded mâru'z-zikr urgan ve dört lenger ve bir yelkeni ile mezbûr Memi Reis'in yedinde bulundı mezbûr balyos vilâyet-i mezkûre keferesinin bu makûle da'vâlarına vekîlleri nâmına olup mezbûr balyoz dahi bu da'vâya kendü tarafından beni tevkîl itmeğin nısf-ı şâyi'in mesfûr Ayobandid içün taleb iderin mâdâm ki mezbûr balyozun sâlifü'z-zikr Ayobandid tarafından bu da'vâya vekâleti ve âharı tevkîle izni ve mezbûr balyoz merkûm tercümânı mertebe-i sâbıkanın sübûtundan sonra tevkîli şühûd-ı 'udûl ile sâbit olmadıkça da'vâya istihkâkı olmayup bu mertebeleri isbâtdan izhâr-ı 'acz itmekle hasm-ı şer'î olmamağın da'vâ-yı mezkûreden men' olunup mestûr Nikola dahi istintâk olundukda mezbûr Memi Reis mahzarında takrîr-i da'vâ idüp tafsîl-i sâbık üzre mezbûre mâru'z-zikr Ayobandid ile 'alâ tarîki'l-munâsafa şirket-i mülk tarîkıyla müşâ' ve müşterek mülkümüz olup ber-vech-i sâbık tahmîl olunan metâ' ile ticârete giderken harbî korsanlar içinde olan cemî'-i âlâtıyla gâret itdiler hâlen sefîneyi dört 'aded mâru'z-zikr Kumana urganı ve dört lenger ve bir mayisdra yelkeni ile mezbûr Memi Reis'in yedinde buldum su'âl olunup bi-gayr-ı ahk tasarruf itdüği nısıf hisse-i şâyi'amdan kasr-ı yed itmesi matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl

merkûm Memi Reis bi'l-muvâcehe cevâb virüp bu sefîneyi Cezâyir gâzîleri dârü'l-harbdan çıkarup birinci def'a elden ele bey' olunup bi'l-âhare Mısr-ı Kahire'de maktûl olan Hüsrevzade Mehmed Bey iştirâ' idüp ve muhallefâtından bey' olundukda iki bin dört yüz sikke filoriye iştirâ' ve kabz itdüm mezbûr Nikola'nın da'vâ itdüği nısf-ı mezbûr mülki olduğı ma'lûmum değildir deyü inkâr idüp mezbûr Nikola'dan da'vâsına muvâfık beyyine taleb olundukda 'udûl-i müslimînden Atina sâkinlerinden fahrü'l-kuzât Mehmed Efendi ibn Resul ve Ali Çavuş ibn Yavaşca Çavuş ve Mehmed Paşa ibn Abdullah nâm râcil li-ecli'ş-şehâde meclis-i şer'a hâzırûn olup edâ'-i şehâdet idüp biz Atina'da iken mezbûr Nikola Venediklü ile 'ale'l-iştirâk sefîne iştirâ' itmiş didiler bize varup mezbûr Nikola'yı içinde bulduğumuzda bu sefînenin nısfın ben ve nısf-ı âharın Venediklü kâfir 'alâ tarîki'l-munâsafa iştirâ itdük didi yedinde olup mâlikleri gibi tasarruf iderdi deyü şehâdet itdiklerinde kütübi fıkhiyyede lev kâle'ş-şühûd şehidnâ bi'l-[...]'ayn fî yedihî yetesarrafu bi-sarfi'l-mâlik lâ-tukbel deyü buyurılup mezbûrların şehâdetleri bu mes'eleye râci'a olmak ile makbûle olmayup redd olundukda mezbûr Nikola def'aten şâhid-i âhar ihzârından izhâr-ı 'acz idüp mezbûrlar temessük tahlîfine dahi tâlib olmağın merkûm re'isn yedinde terk olunup bu hurûf ber-sebîl-i temessük ketb olundı cerâ zâlik ve hurrire fî evâhiri Saferi'l-hayr li-sene erba'a 'aşrete ve elf

Şühûdü'l-hâl

Fahrü'l-müderrisîni'l-kirâm Mahmud Efendi el-müderris, Mustafa Çavuş el-mübâşir, Mustafa Beşe ibn Abdullah er-râcil, Mustafa bin Abdurrahman er-râcil, el-Hâc Ahmed bin Abdullah, Behram bin Abdullah, Yusuf Beşe bin Çukadâr, Hasan Reis bin Osman, Ahmed Reis bin Yakub, Receb Reis bin Karabıyık.

254 - 1605 (1013) **Galata 27: 85b/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

İstanbul'da Sultan Mehmet Han Vakfı'na bağlı bölgelerde yaşayan Ermeni, Rum, yabancı (müstemen) ve Akkirmanlılardan

1605 (Hicri 1014) yılında alınacak çeşitli vergilerden kişi başına düşen tutar 80'er akçedir. Bu vergilerin toplanması için Süleyman adlı sipahi emin, Ali adlı sipahi de kâtip tayin edilmiştir. Padişah, İstanbul kadısına gönderdiği fermanla, bu halklardan devlet adına toplanacak 80'er akçelik vergiyle birlikte adı geçen vakıf için de cizye toplanması, bu işlemlerin defterlere kaydettirilmesi, düşük ayarlı akçe alınmaması ve toplanan gelirin hazineye aktarılması gibi görevlerin aksatılmadan yerine getirilmesini emrediyor.

The amount of tax to be collected for 1605 (AH 1014) from the Armenians, Greeks, protected foreigners (müstemen), and Akkirman tied to İstanbul's Sultan Mehmet Han Waqf is 80 akçe per person. For the collection of taxes, Süleyman, a timariot, is appointed as officer (emin) and Ali, another timariot, is appointed as clerk. The Sultan sends this imperial decree (ferman) to the judge of İstanbul, instructing that in addition to the 80 akçe per capita tax paid to the state, the subjects will also pay a capitation (cizye) tax to the above-stated waqf. It also orders that these transactions will be registered in the books, low-grade akçe will not be accepted and tax revenue will be transferred to the treasury.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn vâris-i 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn hüccetü'l-hak ale'l-halk ecma'în el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ İstanbul kâdısı zîdet fezâyiluhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki merhûm ve mağfûrun-leh Sultan Mehmed Hân-ı Atîk tâbe serâhû evkâfının İstanbul'da vâki' Ermeniyân ve Rûmiyân ve Efrenciyân ve Akkirmâniyân tâyifesinin bin on dört vâcibinden cem'i lâzım olan ziyâde-i cizyeleri ve bedel-i hamrları ve gulâmiyeleri içün her bir neferden mîrî içün seksen beşer akçe hesâbı üzre cem' ve tahsîl ve dâhil-i hazîne olmak lâzım ve mühim olmağın ebnâ-i sipâhiyândan yüz yedinci bölükde yevmî otuz beş akçe ulûfeye mutasarrıf olan Süleyman Çerkes emîn ve silâhdârlar zümresinde yirmi sekizinci bölükde yevmî yirmi beş akçe ulûfeye mutasarrıf olan Ali [...] kâtib ta'yîn olunmuşdur buyur-

dum ki hükm-i şerîfimle mezbûrân kullarım vardıklarında tâyife-i mezbûrenin asıl cizyeleri vakf içün alındıkdan sonra târîh-i mezbûr içün her bir neferden cem'i fermânım olan seksen beşer akçe ziyâde'i cizyelerin mezbûrân kullarıma cem' ve tahsîl ve kabz ve defter itdürüp itmâm-ı hıdmet itdirmekde ikdâm ve ihtimâm eyliyesiz ve tâyife-i mezbûreden hâric-ez-defter bulunan keferenin dahi hesâb-ı mezbûr üzre ziyâde-i cizyelerin alup kabz itdürüp defter-i cedîde kayd itdüresiz ve hîn-i cem'de altını yüz on sekizere ve kâmil guruş yetmiş sekizere ve arslânî guruş altmış sekizer akçeye aldırup ziyâde ve noksân aldırmıyasız ve zarûrî akçe alınmak lâzım gelürse dokuz buçuğı bir dirhem gelür hâlis akçe aldırup zinhâr kem-'ayâr ve nâkısu'l-vezn akçe aldırmıyasız ve yazılan defteri imzâlayup ve mühürleyüp ve hesâb-ı merkûm üzre hâsıl olan mâlî defter ile kîselenüp ve mühürleyüp mezkûrân kullarım ile hazîne-i 'âmireme irsâl ve îsâl itdüresiz ve bin on iki senesinde vâki' olan cülûs-ı hümâyûnum ziyâdeleri dahi cem' olunmayup kalmağın ânı dahi mezbûrlara cem' ve tahsîl itdüresiz ve ziyâde-i mezbûre içün mezkûrlar bin on Şevvâlinin yirmi üçünci gününde hazîne-i âmireme ber-vech-i peşîn kırk bir bin sekiz yüz elli sekiz akçe ki te'kîden li'l-asl nısfı yirmi bir bin dokuz yüz yirmi dokuz akçe ider teslîm eylemişlerdir şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fi'l-yevmi't-tâsi' ve'l-'işrîn şehri Şevvâli'l-mükerrem sene selâse 'aşrete ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye

255 - 1605 (1013) **Galata 27: 85b/2** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'daki Sultan Mehmet Han Vakfı'na bağlı bölgelerde yaşayan gayrimüslimlerden 1605 (Hicri 1014) yılında vakıf için alınacak cizyeyi toplamakla Ali Bey ve Süleyman Bey görevlendirilmiştir. Vakıf mütevellisi İsa, Ali Bey ve Süleyman'dan 1605 yılının cizyesine karşılık olarak 20.000 akçeyi peşin aldığını belirtir. Mahkeme tarafların ifadelerini sicile kaydettikten sonra, hüccetin birer örneğini taraflara verir.

Ali Bey and Süleyman Bey are appointed to collect, for 1605 (AH 1014), the capitation (cizye) tax of non-Muslims residing in areas tied to the Sultan Mehmet Han Waqf in İstanbul. İsa, the waqf mutawalli, states that Ali Bey and Süleyman have given him 20,000 akçe in advance for the capitation (cizye) tax of 1605. The court registers the testimonies of the two parties and gives them each the pertinent documentation.

Vech-i tahrîr-i hurûf budur ki mahrûsa-i İstanbul'da merhûm Sultan Mehmed Hân-ı kadîm evkâfının re'âyâlarından İstanbul'da ve Galata'da vâki' olan keferenin bin on dört vâcibinde üzerlerine lâzım olan cizyeleri cem'ine mübâşir olan Ali Bey ve Süleyman yedlerinden ber-vech-i peşîn vakf-ı şerîf içün yirmi bin akçelerinin alup kabz olunup ve kendü cânibimizden cem'i içün vekîl idüp evvelâ geldüği üzre cem' idüp kâtib ve câbî-i vakf cânibinden bir ferd dahl olunmaya deyü bu hurûf tahrîr olunup yedlerine virildiği vakt-i ihtiyâcda ihticâc idine tahrîren fî evâsıtı Zilka'de sene selâse 'aşrete ve elf.

Kostantiniyye

İsa bin Ahmed el-mütevelli

256 - 1605 (1014) **Galata 27: 86b/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

İstanbul'a rençberlik yapmak üzre taşradan gelen gayrimüslimler padişaha bir dilekçe yazarak yaşadıkları yerlerde cizye ödedikleri halde İstanbul'a geldiklerinde cizye toplayıcılarının kendilerinden ikinci kez cizye istediklerini bildirerek bu durumun önüne geçilmesi için emr-i şerif isterler. Padişah, İstanbul kadısına yazdığı emr-i şerif ile yaşadıkları yerlerde cizye ödemiş olduklarını belgeleyen temessükü olanlardan ikinci kez cizye istenilmemesini emrediyor.

Non-Muslims who came to İstanbul to work in the fields petition the Sultan, stating that they have already paid their capitation (cizye) tax where they reside permanently. However, when they came to İstanbul tax collectors tried to tax them for a second time. They want the Sultan to issue a Sultanic order (emr-i şerif) to prevent double taxation. The Sultan sends a Sultanic order to the judge of İstanbul instructing that those holders of a promissory note (temessük) documenting that they have paid their tax in their place of permanent residence should not be re-taxed.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn mevlâ-yı bi'l-hâkimü'l-'adl be-kazâ-i İstanbul zîde fazluhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki hâlen kazâ-i [...] tâbi' Nişe ve tevâbi'i nâm karyelerde sâkin zimmîler Dersa'âdetime arz-ı hâl sunup biz bir def'a vâki' olan cizyemizi vilâyetimizde me'mûr olan tuğrâlu defter ve fermân olunduğı üzre verdiğimizden sonra rencberlik ile mahrûsa-i mezbûreye geldüğimizde tekrâr yaveciler dönüp cizye taleb idüp ta'addî iderler iki def'a cizye taleb olunmamak bâbında emr-i şerîf ricâ ideriz deyü bildirmeğin buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda göresiz fi'l-hakîka karye-i mezbûre zimmîleri vech-i meşrûh üzre bir def'a vâki' olan cizyelerin vilâyetlerinde me'mûr olanlara edâ eyledikden sonra rencberlik içün geldiklerinde tekrâr yave harâççıları bütün cizye taleb idüp ta'addî eyledikleri vâki' ise ve rencberlik eyledikleri vilâyetlerinde vâki' ise men' ve def' idüp bir def'a vilâyetlerinde cizyelerini edâ eyledüklerine me'mûr olanlardan ellerinde mühürlü temessükleri var iken tekrâr yave haracı içün kimesneye rencîde ve remîde itdürmiyesiz ammâ şöyleki altı aydan mütecâviz bir yerde sâkin olan yave harâcına müstahak olurlar ise kânûn-ı kadîm üzre yave harâcını aldırup kimesneye ta'allül ve inâd itdirmiyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fi'l-yevmi's-sâlis min Saferi'l-muzaffer sene 1014

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûsa

257 - 1605 (1014) Galata 27: 88b/1 Resmi yazışma / *Official correspondence*

Şehzade Sultan Mehmet Han Vakfı'na bağlı adalarda yaşayan 5500 gayrimüslim padişaha yazdıkları dilekçede, geleneksel olarak (kadîmden) 70'er akçe cizye ve sürsat vergisi olarak da saray mutfağına 428.805 akçe değerinde 28.187 çeki odun verdiklerini belirtirler. Gayrimüslim halk, Franko adlı Yahudi mültezimin ortaklarıyla birlikte adalarına geldiklerini, cizye vergisini 100'er akçeye, saray mutfağına verilecek odunu da 40.267 çeki oduna yükselterek kendilerine zulmettiklerini, ayrıca istemre adında yeni bir vergi istediklerini de sözlerine ekleyerek bu mültezimlere engel olunmasını istemişlerdir. Padişah, Galata ve Üsküdar kadıları ile birlikte Şehzade Sultan Mehmet Han Vakfı'na bağlı bölgelerin kadılarına bir ferman göndererek mültezim Franko ve ortaklarının daha önce yazılmış olan fermana aykırı olarak halktan vergiler istediklerini, üstelik bunları hazineye teslim etmediklerini bildirerek mültezimlerin topladıkları vergileri hazineye ulaştırmalarını sağlamalarını ve ek vergi isteyerek halka zulmetmelerine engel olmalarını emrediyor.

5500 non-Muslim residents of islands tied to the Şehzade Sultan Mehmet Han Waqf petition the Sultan. They state that customarily (kadîmden) they have been paying a 70 akçe per person cizye (capitation) tax and providing the palace kitchen with 28,187 çeki (approximately 226 kilos) of wood worth 428,805 akçe as their sürsat tax (an in kind military tax). The non-Muslim residents complain that Franko, a Jewish tax farmer, came to the island with his partners and raised the cizye tax to 100 akçe per person and the wood for the palace kitchen to 40,267 çeki. They also introduced a new tax called istemre. The residents want the tax farmers to be prevented from harming them. The Sultan hereby sends an imperial decree (ferman) to the judges of Galata and Üsküdar along with judges of regions tied to the Şehzade Sultan Mehmet Han Waqf, complaining that tax farmer Franko and his

partners are violating former imperial decrees, imposing taxes on the subjects, and not turning the money over to the treasury. The decree orders officials to make sure that the collected taxes are turned over to the treasury and also to prevent tax farmers from harming subjects through new taxes.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn vâris-i ulûmi'l-enbiyâ' ve'l-mürselîn hüccetü'l-hak ale'l-halk ecma'în el-muhtass bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ Galata ve Üsküdar kâdîları zîdet fezâ'iluhumâ ve mefâhiru'l-kuzât ve'l-hükkâm me'âdinü'l-fazl ve'l-kemâl merhûm ve mağfûrun-leh Şehzade Sultan Mehmed Hân tâbe serâhunun evkâfından vâki' olan kâdılar zîde fazluhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki merhûm ve mağfûrun evkâfından cezîrelerde olan beş bin beş yüz nefer kefere südde-i sa'âdetime arz-ı hâl gönderüp kadîmden yetmişer akçe ziyâde-i cizyemiz evkâf mütevellîsi cem' ve tahsîl ve teslîm-i hazîne idüp lâkin sürsat teklîf olunmak şartıyla matbah-ı âmireye on beşer akçe hesâbı üzre yirmi sekiz bin yüz seksen yedi çeki odun virmeğe ta'ahhüd idüp ve bahâsı dört yüz yirmi iki bin sekiz yüz beş akçe olup her sene edâ iderken hamr emîni olan Franko nâm Yahudi ve şerîkleri istimre [?] ihdâs idüp cezîrelerimiz üzerine gelüp zulm ve ta'addî ile cem' idüp zikr olunan teklîfe tahammülümüz olmamağla ref'i mukâbelesinde ziyâde-i cizye ve ziyâde-i sâyire üzerine on beşer akçe dahi zamm olunup cümle yüzer akçe olup ve on beşer akçe hesâbı üzre kırk bin iki yüz altmış yedi çeki oduna bağlayup şimdi hem odun virüp ve hem Yahudiler gelüp iltizâmımıza dâhildür deyü [silik] hükm ile istimre cem' eylemişdir bi'l-külliye istimre üzerimizden ref' olunup ve hamr emîninin iltizâmından ihrâc olunur ise mukâbelesinde matbah-ı âmireye her sene kırk iki bin çeki odun gemilerimizden yirmi beşer akçeye alup mîrîye on üçer akçe hesâbı üzre bahâsı beş yüz doksan [silik] bin akçe olur ve elli bin akçe zevâyid tarîkiyle edâ olunup bu cümle bir senede altı yüz dört bin akçe olur ve vâki' olan on ikişer akçe kesirden beş yüz elli bin akçe'i bâğlarımız mahsûlünden ve hânemize dâhil

sürsât hıdmetin bizimle ma'an viregelüp Emir Sultan Vakfı'ndan Erdek nâm karye bâğlarından cem' idüp istimre ref'i mukâbelesinde kırk altı bin çeki odunı şartımız üzre teslîm eyleyüp üslûb-ı sâbık üzre mütevellîmiz cem' idüp vâki' olan kesri bâğlarımız mahsûlünden cem' idüp edâ' olundukdan sonra min ba'd Yahudilerin istimre ve sâyir teklîflerinden bir teklîf olmayup vech-i meşrûh üzre mu'âf olmak içün bin on dört Muharreminin on yedinci gününde arz olundukda bundan akdem hamr-ı hâdis mukâta'asın Franko şerîkleriyle iltizâm eyledikde re'âyâ musallat olup fermân-ı şerîfe muhâlif küllî akçelerin alup hazîneye bir akçe teslîmleri olmayup küllî gadrleri olduğı ecilden ref' olunup re'âyânın cizyelerine beşer akçe zamm olunmuşidi ba'dehû İstanbul etrâfında olan kasabât ve kurânın tahammülleri vardır deyü tekrâr hamr-ı atîk mukâta'asıyla hamr-ı hâdis mukâta'asının üç tahvîli bin iki yüz yetmiş sekiz yük ve seksen iki bin akçeye iltizâm eyleyüp zikr olunan kasabât ve kurânın ekseri selâtîn ve vüzerâ' evkâfına müte'allik olmağla evkâf-ı mezbûre müfettişleri muhzır gönderüp re'âyânın hamr-ı hâdis zulmünden perâkende ve perîşân olup hamr-ı hâdis ref' olunmaduğı takdîrce mâl-i mîrîye ve evkâfa küllî zarar müterettib olup niçe re'âyâm içün imâretler kapanmak mukarrerdir deyü i'lâm eylediklerini rikâb-ı hümâyûna arz olundukda re'âyâ müşevveş ve ihtilâlden halâs olup eyyâm-ı adâletimde âsûde-hâl olmaları içün hamr-ı hâdis ref' olunup re'âyâya tahammüllerine göre gayrı teklîf olunmak münâsib fehm olunmasıyla Şehzâde Sultan Mehmed Evkâfı re'âyâsıyla kendü rızâlarıyla bundan akdem ziyâde-i cizye ve cülûs-ı hümâyûn ve bedel-i hamr-ı hâdis içün virecekleri yüzer akçe mukâbelesinde ve sâyîr tekâlîf-i müte'ahhide mukâbelesinde kırk bin çeki odun ve hâlen istimre ref' olunmak mukâbelesinde kendü talebleriyle ve rızâ ile elli bin çeki odun ki cümle bir senede kırk altı bin çeki odun virüp bî-kusûr sarây-ı âmireye teslîm itmek üzre dîvân-ı hümâyûnda kâdı'askerlerim huzûrunda sicil olunup ve sûreti hazînede hıfz olundukdan sonra min ba'd istimre teklîf olunmamak fermânım olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda şart-ı mesfûr üzre her sâl bunları kırk altı bin çeki odunı anbâr-ı hâssaya teslîm itdürüp mâdâm ki ihmâl ve

müsâhele eylemiyeler istemre nâmına bunlardan bir akçe ve bir habbe aldırmıyasın ve mukaddemâ virdikleri kırk bin çeki odun mukâbelesinde dahi ziyâde-i cizye ve cülûs-ı hümâyûn terakkîsi ve bedel-i hamr-ı hâdis içün virecekleri yüzer akçe alınmayup teklîfât-ı mezbûre ile re'âyâ-yı yerinizde rencîde ve remîde itdirmiyesin şöyle bilesiz ve ba'de'n-nazar bu hükm-i hümâyûnumı ellerinde ibkâ eyleyüp alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fi'l-yevmi'l-'işrîn şehri Muharrem sene erba'a aşrete ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûsa

258 - 1605 (1013) **Galata 27: 90a/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

İstanbul Patriki Rafayil, padişaha mektup göndererek elinde olan beratta ölen keşişlerin mirasına keşiş adına patrikler tarafından el konulması emredilmesine karşın ölen Kologrid adlı keşişin mirasına geleneklere aykırı olarak (olıgelmişe muhâlefet) başka kişilerin el koymak istediklerini belirterek bu duruma engel olunması için kendisine emr-i şerif verilmesini istemiştir. Padişah, Galata kadısına gönderdiği emr-i şerif ile, bu konuda patrik Rafayil'in elinde bulunan berata göre davranılmasını ve geleneklere aykırı (hilâf-ı mu'tâd) davrananlara engel olunmasını emrediyor.

Rafayil, the patriarch of İstanbul, petitions the Sultan. He holds an imperial appointment (berat) authorizing him to take over the inheritance of deceased monks. Nevertheless, he says, others have tried to confiscate the inheritance of a late monk named Kologrid, in violation of established customs (olıgelmişe muhâlefet). He wants the Sultan to issue a Sultanic order (emr-i şerif) to prevent such confiscations. The Sultan hereby sends a Sultanic order to the judge of Galata, instructing compliance with the imperial appointment in Patriarch Rafayil's possession and enforcement of the custom (hilâf-ı mu'tâd).

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn vâris-i ulûmi'l-enbiyâ' ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ Galata kâdîsı zîdet fezâ'ilehû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki hâlen İstanbul keferesi batrîk olan Rafayil nâm râhib Dersa'âdetime mektûb gönderüp batrîkliğine müte'allik kazâ-i mezbûrda ve tevâbi'inden bir keşiş Kologrid mürd oldukda vâki' olan metrûkâtı batrîk içün zabt ola deyü elimde olan berât-ı hümâyûnda mestûr ve mukayyed iken ba'zı kimesneler mücerred celb-i mâl içün olıgelmişe muhâlefet ve yedimde olan berât-ı hümâyûna mugâyir rencîde iderler hakk-ı kadîmden olıgelen üzre amel olunup hilâf-ı mu'tâd dahl olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâsına i'lâm eylemeğin mürd olan sahîh keşîş ise metrûkâtı elinde olan berâtı mûcebince zabt itdirilüp âhardan kimesneye dahl itdirilmeye deyü emr idüp buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda mezkûra didüği kimesneler ile berâber ve beyninde olan berât-ı hümâyûna nazar ve husûs-ı mezbûrı yerlü yerinde tefahhus idüp göre fi'l-vâki' mürd olan keşîş Kologrid'in vâki' olan metrûkâtı batrîk içün zabt ola deyü yedinde olan berât-ı hümâyûnda mestûr ve mukayyed ise ve âhardan kimesnenin medhali yoğise yedinde olan berât-ı hümâyûnum mûcebiyle amel idüp zikr olunan metrûkâtı kadîmden olıgeldüği üzre kabz idüp hilâf-ı mü'tâd âhar kimesneyi bî-vech ve bi-lâ sebeb dahl ve ta'arruz itdirmiyesin ve bu husûs içün tekrâr kapûya şikâyete gelmelü eylemiyesin tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi' şehri Zilka'de sene selâse aşrete ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye

259 - 1605 (1013) **Galata 27: 93b/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

İstanbul'da patrik olan Rafayil adlı rahip, padişaha bir dilekçe sunarak daha önce yazılmış olan bir emr-i şerife göre, patriklikle ilgili davalara bostancıbaşı Derviş'in baktığını, ancak son dönemde kimi yeniçerilerin söz konusu emr-i şerife aykırı olarak bu da-

valara bakmaya çalıştıklarını bildirerek bu durumun önüne geçilmesini istemiştir. Padişah, İstanbul kadısına gönderdiği emr-i şerif ile bu konuda daha önce yazılmış olan emr-i şerife uyulmasını emrediyor.

Rafayil, the patriarch of İstanbul, petitions the Sultan. In compliance with an earlier Sultanic order (emr-i şerif), he says, cases regarding the patriarchate are heard by Derviş, head of palace bodyguards (bostancıbaşı). However, lately, certain janissaries have been acting against the Sultanic order by trying to hear such cases. He wants these violations to cease. The Sultan sends a Sultanic order to the judge of Galata instructing compliance with the earlier Sultanic order.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn vâris-i ulûmi'l-enbiyâ' ve'l-mürselîn hüccetü'l-hak ale'l-halk ecma'în el-muhtass bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-mu'în İstanbul kâdısı mevlânâ Mustafa zîdet fezâ'ilehû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki hâlen mahrûsa-i mezbûrede patrik olan dârende-i fermân-ı hümâyûn Rafayil nâm râhib dergâh-ı mu'allâma arz-ı hâl idüp patrikliğe müte'allik olan husûslara hâlen südde-i sa'âdetimde hâssa bostâncılarım başı Derviş dâme mecduhû nâzır olup da'vâları görülmek lâzım geldikde müşârün-ileyh ma'rifeti ile istimâ' olunmak içün hükm-i hümâyûnum virilmeğin emr-i hümâyûnuma muhâlif dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinden ve gayrıdan ba'zı kimesneler rencîde itdüklerin bildirüp da'vâları görülmeğin lâzım geldikde mukaddemâ virilen hükm-i şerîf mûcebince müşârün-ileyh mübâşereti ile görülmek içün emr-i hümâyûnum virilmek ricâ itmeğin buyurdum ki vech-i meşrûh üzre hükm-i şerîfim virilmiş ise ol hükm-i şerîf mûcebince şer'le da'vâları görülmek lâzım geldikde müşârün-ileyh mübâşereti ile görilüp min ba'd şer'-i şerîfe ve emr-i hümâyûnuma muhâlif kimesneye iş itidmiyesin şöyle bilesin alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın tahrîren fî evâyili şehri Şevvâli'l-mükerrem sene selâse 'aşrete ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye

260 - 1613 (1022) **İstanbul 1: 1b/3** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Yava cizyesi toplayıcıları, 1614 (Hicri 1023) yılının yava cizyesinin toplanması konusunda ferman yazıldığı gerekçesiyle gayrimüslim halktan zorla vergi istemişlerdir. Bunun üzerine kadıya gönderilen fermanla, 1614 (Hicri 1023) yılı için henüz ferman yazılmadığı vurgulanmakta ve vergi toplayıcılarına engel olunması istenmektedir.

The collectors of the foreigner capitation tax (yava cizyesi) have forced non-Muslims to pay the foreigner capitation tax of the year 1614 (AH 1023), claiming that an imperial decree ordered its collection. This imperial order is sent to the judge to indicate that no decree was issued for the year in question and that the court should prevent the collectors from abusing their powers.

Nüvvâb-ı mehâkim-i mahmiyye-i İstanbul el-mekrûn
Ba'de'l-yevm hülâsa'i budur ki yaveciler bin yirmi üç senesi içün yave cizyesi fermân olunmuşdur deyü kefere fukarâyı rencîde idüp ba'zının akçelerin alup zulm ve ta'addî iderler imiş imdi bin yirmi üç senesi içün emr-i şerîf vârid olmamışdır yavacıları men' ve def' ve muhkem te'kîd ve tenbîh idesiz ki fukarâyı rencîde eylemiyeler ta'allül ve muhâlefet iderlerse bu tarafa havâle idesiz husûs-ı mezbûra tamâm mukayyed olup intibâh ve nusret [?] üzre olasız ve's-selâm
kayd şüd fî 10 Safer 1022

261 - 1612 (1021) **İstanbul 1: 18a/1** Dava / *Adjudication*

Yahudi Ohri Cemaati'nin başı olan Salti, Yehuda adlı Yahudi karşısında mahkemeye çıkar. Salti, Yehuda'nın kardeşi Kalik'in ölümünden sonra, yerine Yehuda'nın cizye defterine kaydedildiğini belirterek Yehuda'nın iki yıllık, toplam 800 akçe cizye borcu ol-

duğunu ileri sürer ve savını destekleyen iki defter örneğini mahkemeye sunar. Yehuda'ya görüşü sorulduğunda, kendisinin kardeşinin yerine cizye defterine kaydedildiğini kabul etmekle birlikte kendisinin Portegal Cemaati'nden olduğunu, Ohri Cemaati'nden olmadığını söyler. Salti'nin mahkemeye çağırdığı şahitler, Yehuda'nın babası ve ölen kardeşinin sürgün grubundan olup, cizyelerini Ohri Cemaati'ne ödediklerini belirtirler. Sonuç olarak, Ohri Cemaati'nin başı olan Salti mahkemeyi kazanır.

Salti, the leader of the Jewish Ohri Community, sues a Jew named Yehuda. Salti states that upon the death of Yehuda's brother Kalik, Yehuda was recorded in the cizye book. He adds that Yehuda's total debt arising from the unpaid cizye tax for two years is 800 akçe. Asked to give his own account, Yehuda acknowledges that he was recorded in the cizye book as a replacement for his deceased brother. But, he says, he belongs to the Portegal Community rather than the Ohri community. Salti calls witnesses who state that Yehuda's father and his deceased brother belonged to a community of exiles who paid their taxes to the Ohri Community. Salti, the leader of Ohri Community, wins the case.

Mahmiyye-i Kostantiniyye'de el-Hac İsa Mahallesinde sâkin yehûd tâifesinden Ohri cemâ'atine cemâ'atbaşı olan Salti veled-i Papula meclis-i şer'-i şerîfde yehûd tâifesinden Yehuda veled-i Yasef mahzarında takrîr-i kelâm idüb cemâ'at-i mezbûreden mezkûr Yehuda'nın karındaşı Kalik veled-i Yasef mukaddemâ mürd olub yerine cizye defterinde mezbûr Yehuda nev-yâfte kayd olunmuşidi zimmetinde dörder yüz akçeden iki senede sekiz yüz akçe bâkî kalmışdır hâlen taleb iderim diyüb tak[rî]rine muvâfık iki sûret defter ibrâz itmeğin vâki' hâl merkûm Yehuda'dan su'âl olundukda cevâbında fi'l-hakîka ben karındaşım yerine defter-i hâkânîye nev-yâfte kayd olundum lâkin Portegal cemâ'atindenim deyüp Ohri cemâ'atinden olduğunu inkâr idicek mezbûr Salti'den da'vâsına mutâbık beyyine taleb olundukda yine yehûd tâifesinden Papula veled-i Musa ve David veled-i Yeşova ve Salbi veled-i Yasef nâm

Yahudiler li-ecli'ş-şehâde meclis-i şer'a hâzırûn olub fi'l-hakîka mezkûr yehuda sürgün tâifesinden olmağın karındaşı mürd-i merkûm Kalik ve babaları Yasef cizyelerin Ohri cemâ'atine edâ eyledikleri ve Ohri cemâ'at başısı ile geldük ma'lûmumuz bu husûsa şâhidleriz şehâdet dahi ideriz deyü edâ-i şehâdet-i şer'iyye eyledikleri gıbbe't-tasdîk ve't-tezkiyye şehâdetleri hayyiz-i kabûlde vâki' olıcak mûcebiyle hükm birle mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi' ve'l-'işrîn mine't-târihi'l-mezbûr

Şühûdü'l-hâl

İbrahim Çelebi bin Şaban, Veli bin Bayezid, Mehmed bin Mustafa, Bahşî bin Şehriyâr, Keyvan bin A., Ebubekir Beşe bin Abdullah er-râcil, ve gayruhum.

262 - 1612 (1021) **İstanbul 1: 18b/3** Dava / *Adjudication*

Hamr Emini (içki vergisi toplayıcısı) Murat'ın vekili, Aslan adlı Yahudi, Yani adlı Rum karşısında mahkemeye çıkar. Aslan, elinde İstanbul'a giren içkinin midresinden (sıvı ölçü birimi) 2 akçe vergi (kapu resmi) alınmasını emreden bir emr-i şerif olduğunu söyler. Aslan, Yani'nin Balat Kapısı'ndan İstanbul'a iki fıçı içki geçirdiğini, ancak vergisini verмediğini ileri sürerek iki emr-i şerif örneğini de mahkemeye sunar. Yani'ye görüşü sorulduğunda, fıçılardan birini içeriye soktuğunu, diğerinin dışarıda olduğunu, üstelik kendisinin Valide Sultan Vakfı'nın reayasından olduğunu, bu yüzden de vergiden muaf olduğunu ileri sürer. Yani savını desteklemek için elindeki muafnâme belgesini de mahkemeye sunar. Belgeyi inceleyen mahkeme, Yani'nin savı doğrultusunda bir bilgi içermediğini saptar. Sonuçta Yani'nin vergi yükümlülüğü mahkemece onaylanır. Böylece davacı Aslan, mahkemeyi kazanmış olur.

A Jew named Aslan, the legal agent of the spirits tax collector (Hamr Emini) Murat, sues Yani, a Greek. Aslan states that he has a Sultanic order (emr-i şerif) ordering the taxation of all spirits entering İstanbul at 2 akçe per midre (kapu resmi). Aslan claims

that Yani brought two barrels of spirits into İstanbul from the Balat Gate without paying its tax. He proceeds to present two copies of the Sultanic order (emr-i şerif) to the court. Questioned by the court, Yani states that he brought only one barrel into the city, leaving the other outside the city walls. He adds that as a subject of the Valide Sultan waqf, he is exempt from the tax. To bolster his case, Yani presents to the court a document stating his exemption (muafname). Examining the document, the court rules that it does not confirm his exemption. The court finally decides that the defendant Yani must pay the spirits tax. In conclusion, plaintiff Aslan, the legal agent of the tax collector, wins the case.

Mahmiyye-i Kostantiniyye'de bi'l-fi'l hamr emîni olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Murad Çavuş tarafından husûs-ı âti'z-zikre vekîl olup vekâleti nehc-i şer'î üzre sâbite olan Aslan veled-i Rafail nâm Yahudi meclis-i şer'-i şerîfde Yani veled-i Filo nâm zimmî mahzarında takrîr-i kelâm idüp mahmiyye-i mezbûre kapusından içerü idhâl olunan hamrın müdresinden ikişer akçe kapu resmi alına deyü elimize müceddeden emr-i şerîf virilüp hâlen mezbûr Yani dahi araba ile Balat Kapusı'ndan iki fuçı hamr içerüye geçürmeğin kânûn üzre ikişer akçe kapu resmini mîrî içün taleb iderüm deyüp takrîrine mutâbık iki kıt'a emr-i şerîf-i vâcibü'l-ittibâ' ibrâz itmeğin vâki' hâl mezkûr Yani'den su'âl olundukda fi'l-vâki' bir fuçı hamr Balat Kapusı'ndan içerüye geçürdüm ve bir fuçı dahi dışradadır lâkin ben Valide Sultan tâbe serâhâ vakfı re'âyâsından olup mu'âf ve müsellem olmağla kapu resmi viregelmedüm deyü mu'âfnâme ibrâz eyleyüp nazar olundıkda minvâl-i muharrer üzre idhâl itdüği hamrın mu'âf olduğı mukayyed olmamağın vâki' hâl bi't-taleb ketb olundı tahrîren fi'l-yevmi's-sâdis ve'l-'işrîn min Cumâdelâhire li-sene ihdâ ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Ali bin Yusuf, Eyne bin Rüstem, Veli bin Mahmud, Veli bin Bayezid, Ebubekir Beşe er-râcil, İbrahim bin Şaban, Bahşi bin Şehriyar, Abdi bin Şaban, Osman bin Ali ve gayruhum.

263 - 1612 (1021) **İstanbul 1: 21a/1** Tescil işlemi / *Registration*

Andriye, Salti adındaki köyün halkı tarafından vekil tayin edilen Kethüda Yorgi ile birlikte mahkemeye gelir. Andriye, Yorgi'nin kendisinden dokuz yıl boyunca örfi vergilerden ve cizye vergisinden birikmiş borcu olan toplam 3000 akçeyi istediğini söyler. Andriye, aracıların devreye girmesiyle, Yorgi ile 2000 akçe üzerinde sulh yaptıklarını sözlerine ekler. Andriye'nin borcunun 2000 akçe olduğu mahkeme tarafından sicile kaydedilir.

Andriye goes to court with steward (Kethüda) Yorgi, who has been appointed as the legal agent by the residents of the Salti village. Andriye states that Yorgi asked him for 3000 akçe as his accumulated tax debt arising from his unpaid cizye and örfi taxes for nine years. Upon mediation the two sidesi reach an amicable settlement for 2000 akçe. The court registers that Andriye owes 2000 akçe in back taxes.

Kerpeniş Kazâsı'na tâbi' Salti nâm karyeden Andriye veled-i Mihal nâm zimmî meclis-i şer'-i şerîfde karye-i merkûme ahâlîsi tarafından husûs-ı âti'z-zikre nehc-i şer'î üzre vekîl olup karye-i merkûme kethüdâsı olan Yorgi veled-i Yani nâm zimmî mahzarında ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp mezbûr Yorgi dokuz yıllık cizyem ve tekâlîf-i örfiyyem içün benden ba'de külli hesâb üç bin akçe da'vâ idüp beynimize muslihûn tavassut idüp iki bin akçe ile sulh eylediklerinde ben dahi sulh-i mezbûrı kabûl idüp bedel-i sulh meblağ-ı merkûm zimmetimde mezkûr Yorgi'ye minvâl-i muharrer üzre lâzımü'l-edâ deynimdür didikde gıbbe't-tasdîk kayd olundı tahrîren fî selhi Cumâdelâhire sene 1021

Şühûdü'l-hâl

Ali bin Yusuf, Mehmed bin Mustafa, Mustafa bin Ömer, Ebubekir bin Abdullah, İbrahim bin Şaban, Abdi bin Şaban, Yani [veled-i] Andriye, Niko [veled-] Pranko, Yorgi [veled-i] Andriye ve gayruhum.

264 - 1612 (1021) **İstanbul 1: 33b/4** Tescil işlemi / *Registration*

El-Hac Muhyiddin Mahallesi'nde dükkânları olan bir grup Hıristiyan esnaf mahkemeye gelir. Esnaf sözcüleri, geleneklerine göre Pazar günleri dükkân açmadıkları halde kimi kişilerin yiğitbaşı ve diğer esnaf önderlerinden izin almadan dükkân açtıklarını söylerler. Esnaf, Pazar günlerinde dükkân açıp alışveriş yapanların hâkim ve subaşı tarafından cezalandırılmasını, ayrıca, bu konuda her birine birer hüccet verilmesini mahkemeden isterler. Mahkeme bu istekleri kabul eder.

A group of Christian shop owners from the el-Hac Muhyiddin neighborhood go to court. The spokesman of the tradesmen state that they keep their stores closed on Sundays in accordance with tradition. They add that some tradesmen have been opening their stores without the permission of the guild regulator (yiğitbaşı) and tradesmen leaders. The tradesmen want the judge and the police superintendent (subaşı) to punish those who open their stores and do business on Sundays. They also ask the court to give each of the tradesmen present a hujjet documenting its decision. The court accepts their requests.

Budur ki merhûm Ahmed Paşa Câmi' kurbünde el-Hac Muhyiddin Mahallesi'nde vâki' olan dekâkîn ashâblarından Yani veled-i Nikola ve Mirodi veled-i Todori ve Yorgi veled-i Nikola ve Rado veled-i Novalko ve Hıristodoli veled-i Mihal nâm zimmîlerden ve sâyirleri meclis-i şerîfe hâzırûn olup takrîr-i kelâm ve bastı merâm idüp âdet-i kadîmemiz Bâzâr güni Yevmü'l-Ahad'dür dükkân açup bey' ü şirâ olunmamak üzre iken içimizden ba'zı üstâdlarımız yiğitbaşımızın ve sâyir üstâdlarımızın rızâları yok iken Bâzâr güni dükkân açup bey' ü şirâ eylemek ile mâ-beynimizde münâza'ât-ı kesîre vâki' olmağın min-ba'd Bâzâr güni dükkân açup bey' ü şirâ idenlerimizin hâkim hakkından geldiğinden sonra subaşı dahi cezâsın alsun deyü ittifâk ve müte'ahhid eyledük minvâl-i meşrûh üzre olan ta'ahhüdlerimiz tahrîr olunup sûreti yedi-

mize virilmek taleb iderüz didüklerinde vech-i muharrer üzre olan ittifâk ve ta'ahhüdleri talebleriyle ketb olundı tahrîren fi't-târîhi'l-mezbûr

Şühûdü'l-hâl

Es-sâbıkûn

265 - 1612 (1021) **İstanbul 1: 50a/1** Tescil işlemi / *Registration*

Kırşehir'de Hacıbektaş kazasına bağlı Mahori adlı köyün papazı Papa Anton ve köyün kethüdaları Sanak ile Yani, Papa Dameskeno'yla birlikte mahkemeye çıkarlar. Papa Anton, Sanak ve Yani, Dameskeno'nun kardeşi İbrahim'in Kırşehir livasının beyi olduktan sonra kendi köylerinden fazla cizye aldığı için aralarında anlaşmazlık çıktığını ve mahkemeye başvurduklarını söylerler. Şimdi ise, aracıların devreye girmesiyle Papa Dameskeno'dan 800 akçe alarak sulh yaptıklarını ve kendisinden alacakları kalmadığını sözlerine eklerler. Söylenenleri Papa Dameskeno da onaylar. Mahkeme bu işlemi sicile kaydeder.

Papa Anton, the priest of the Mahori village in the Hacıbektaş district of Kırşehir, and village stewards (kethüda) Sanak and Yani go to court with Papa Damaskeno. Papa Anton, Sanak and Yani state that, after Damaskeno's brother İbrahim became the chief (bey) of the Kırşehir subdivision (liva), a dispute arose when he demanded more cizye from their village. They sued İbrahim in court. Papa Anton, Sanak and Yani add that, after mediation, they reached an amicable settlement with Papa Damaskeno for 800 akçe. No further payment is due, they say. Papa Damaskeno confirms their statement. The court registers the transaction.

Vilâyet-i Anadolu'da Kırşehri Sancağı'nda Hacı Bektaş Kazası'na tâbi' Mahori nâm karye papası olan Papa Anton veled-i Yani ve kethüdâsı Sanak veled-i Mayis ve Yani veled-i Derzi nâm zimmîler meclis-i şer'-i şerîfde sâhib-i hâze'l-kitâb Papa Dameske-

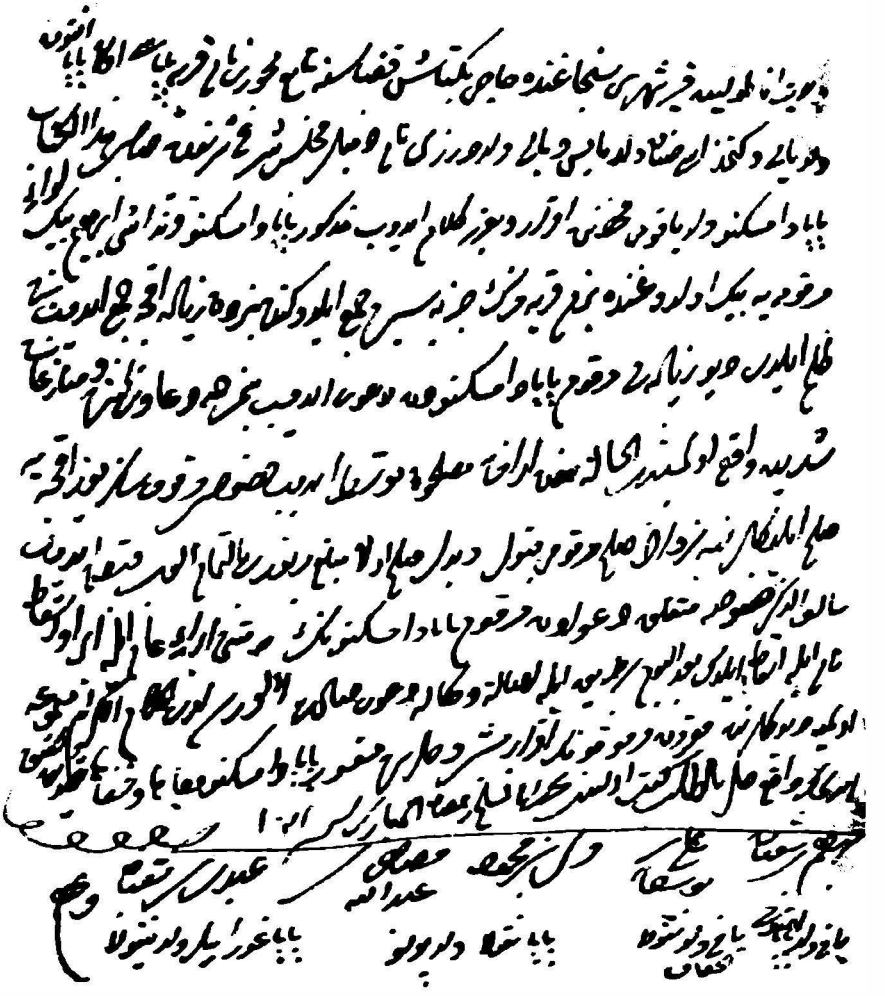
no [?] veled-i Yakomi mahzarında ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp mezkûr Papa Dameskeno karındaşı İbrahim Bey livâ-i merkûmeye bey olduğında bizim karyemizin cizyesin cem' eyledüğinde bizden ziyâde akçe cem' idüp bize zulm eyledi deyü ziyâdeyi merkûm Papa Dameskeno'dan da'vâ idüp beynimizde de'âvî-i kesîre ve münâza'ât-ı şedîde vâki' olmuşidi el-hâletü hâzihî aramıza muslihûn tavassut idüp husûs-ı merkûmda sekiz yüz akçeye sulh eylediklerine biz dahi sulh-i merkûmı kabul ve bedel-i sulh olan meblağ-ı mezbûrı bi't-tamâm alup kabz idüp sâlifü'z-zikr husûsa müte'allik da'vâdan merkûm Papa Dameskeno'nun zimmetini ibrâ-i ânım ile ibrâ ve iskât-ı tâm ile iskât eyledük ba'de'l-yevm bir tarîk ile asâleten ve vekâleten da'vâ sâdıra olursa lede'l-hükkâmi'l-kirâm mesmû'a olmaya didiklerinde mukırrûn-ı merkûmûnun ikrâr-ı meşrûhlarını mesfûr Papa Dameskeno vicâhen ve şifâhen tasdîk ve tahkîk idicek vâki' hâl bi't-taleb ketb olundı tahrîren fî selhi Ramazani'l-mübârek li-sene 1021

Şühûdü'l-hâl

İbrahim bin Şaban, Ali bin Yusuf, Veli bin Mahmud, Mustafa bin Abdullah, Abdi bin Şaban, Yani veled-i Altimon, Yani veled-i Nikola el-hakkâk, Papa Nikola veled-i Pavlo, Papa Gorayil veledi Nikola ve gayruhum.

266 - 1611 (1020) **İstanbul 1: 98a/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

İstanbul'da padişah tarafından yapımı emredilen bir caminin vakfının reayasından olup İstanbul, Galata, Haslar ve Üsküdar'da yaşayan kimi Hıristiyanlar vardır. Daha önce İstanbul kadılıklarına gönderilen bir fermanla, bu vakıf reayasının cizye, ispençe vesaire yükümlü oldukları bütün vergileri söz konusu cami vakfına ödenecektir. Söz konusu Hıristiyan halka bu kararı içeren muafname belgesi verilmiştir. Yine bu fermanla, diğer vergi tahsildarları olan eminler, subaşılar, hamr (içki) eminleri, beytülmalcılar vesairenin bu Hıristiyan halktan vergi toplaması yasaklanmıştır. Buna

İstanbul 1 numaralı sicil defterinde 50a/1 kodlu hüküm.
Facsimile of case 50a/1 in the Istanbul court register 1.

karşın bazı vergi toplayıcıları söz konusu Hıristiyan halktan avarız, cariye akçesi, dellaliye, ibrişim akçesi vesaire adı altında vergi toplamaya çalışmaktadır. Saray'a gönderilen dilekçeyi değerlendiren padişah, bu fermanla söz konusu Hıristiyan halktan ancak cami vakfı voyvodalarının vergi toplayabileceğini belirterek daha önce göndermiş olduğu emr-i şerife göre uygulama yapılmasını ve bu uygulamanın dışına çıkanların da isimlerinin yazılarak kendisine gönderilmesini emreder.

Some Christian subjects of a waqf endowed for the construction of a mosque ordered by the Sultan, have been residing in İstanbul, Galata, Haslar, and Üsküdar. A previous imperial order sent to the judges of İstanbul ordered these subjects to pay their cizye, ispençe and other taxes to the waqf of the mosque. The Christians were also given an exemption document (muafname) confirming this decision. The same imperial order forbad other tax collectors such as officers (emin), police superintendents (subaşı), spirits officers (hamr emini), and treasury officers (beytülmal emini) from taxing these Christian subjects. However, despite the imperial order, some tax collectors have tried to collect various taxes [extraordinary tax (avarız), concubine akçe, broker fee (dellaliye), silk thread (ibrişim) akçe] from these Christian subjects. This is a Sultanic order (ferman), responding to a petition sent to the palace, stating that only the vaivodes of the mosque waqf should collect taxes from these Christian subjects, as ordered in the previous Sultanic order (emr-i şerif). The order also stipulates that those who disobey this order are to be reported to the Sultan.

Efâzıl-ı kuzâti'l-müslimîn e'âdil-i vülâti'l-muvahhadîn me'âdînü'l-fezâ'ili'l-yakîn vârisûn-ı ulûmi'l-enbiyâ' ve'l-mürselîn hüccetü'l-hakk ale'l-halk ecma'în el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în el-hâkimûn el-âdilûn bi-kazâ-i İstanbul ve Galata ve Haslar ve Üsküdar zîdet fezâ'iluhum tevkî'-i refî-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki hâlen cenâb-ı celâlet-câ'im tarafından mah-

miyye-i İstanbul'da binâsı fermânım olan câmi'-i şerîfin evkâfı re'âyâsından zikr olunan kadılıklarda sâkin nefs-i [...] keferesinin cizye ve ispençeleri ve defteri cedîd-i hâkânîde vakfa hâsıl kayd olunup eyle olsa rençberlik içün zikr olunan kadılıklara geldiklerinde kayden kimesne dahl ve ta'arruz eylemeye deyü mukaddemâ hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnım sâdır olmuş iken ümenâ ve ummâl ve muhtesib ve subaşılar ve yaveciler ve hamr emînleri ve beytü'l-mâlcılar ve gayrılar bî-vech ve's-sebeb hilâf-ı defter-i vilâyet dahl ve ta'arruz eyleyüp ve bu makûle re'âyâ meyhâneci değil iken hızır ilyas akçesi deyü şimdiye değin rencîde olmamağın tekâlif-i örfiyyenin küllîsinden mu'âf ve müsellem iken ve ellerinde müte'addid mu'âfnâmeleri var iken ve vâki olan hukûk-ı rüsûmların evkâf-ı mezbûra voyvodalarına edâ idüp ellerine ma'mûlün-bih temessük alup kusûrları yoğiken hâlen olıgelmişe muhâlif kasâb ve ibrişim akçesi ve kazma ve kürek ve masdariye ve ordu-yı hümâyûn ve dellâliye ve arpa ve saman ve otluk ve hisâr hizmeti ve fuçı ve câriye akçesi teklîf idüp ve bütün emînleri bî-vech ve bilâ-sebeb rencîde idüp ve avârız-ı divâniyye taleb idüp ve hamr ve balık emînleri olıgelene muhâlif istimâre ve sâir bunun emsâli tekâlif-i örfiyyeden bazı nesne tekâlîf idüp rencîde ve remîde eyledikleri ecilden men' ve def' olınmak bâbında iftihârü'l-havâs ve'l-mukarrabîn muhtârü'l-'izz ve't-temkîn dârü's-sa'âde ağâsı dâme uluvvühû cânibinden mukaddemâ i'lâm olundıkda hilâf-ı şer' ve kanûn ve muğâyir defter-i vilâyet ve emr-i hümâyûn rencîde olunmayalar deyü emr-i şerîf virilmişiken rencîde iderler imiş imdi hilâf-ı şer' ve kânûn ve muğâyir defter-i emr-i hümâyûn rencîde itdirilmemek emr idüp buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresin hâlen bu minvâl üzre ise ve bu makûleler defter-i hâkânîde mukayyed cizye ve ispençelerini ve sâir hukûk-ı rüsûmların ve evkâf-ı mezbûre voyvodalarına virüp kusûrları yoğise ol takdîrce bunlar mukaddemâ ellerine virilen emr-i şerîfim mûcebince amel eyleyüp hilâf-ı emr-i şerîf ve hilâf-ı defter-i vilâyet re'âyâ-yı evkâfı rencîde ve remîde itdirmeyesiz ve kendü bağlarından nefsleriçün mikdârı kifâye hukûkları hamrdan resm-i hamr taleb itdirmeyesiz ve bu bâbda mukaddemâ virilen hatt-ı hümâyûn-

ı sa'âdet-makrûnıma muhâlif bunları bâlâda zikr olunan tekâlif-i müte'addide ile ta'cîz ve tazyîk itdirmeyesiz ve hamr emînleri ve subaşılar ve sâir ehl-i örf tâifesi hilâf-ı vâki inhâları ile emr-i şerîf ibrâz idüp isimleri defter-i hâkânîde mukayyed olan re'âyâ-yı evkâf rencîde ve remîde eylemek isterler ise ol makûle şer' ve kânuna muhâlif evâmiri te'hîre koyup işbu hükm-i hümâyûnım mûcebince amel eyleyesiz anları hilâf-ı şer'-i mutahhar ve muğâyir ve kânûn ve emr-i defter ol vechile [...] rencîde ve remîde itdirmeyesiz ve şimdiye değin dahl idüp hilâf ü şer' ve kanûn ve muğâyir defter-i vilâyet emr-i hümâyûn akçelerin almışlar ise ba'de'l-isbât şer'le müteveccih olanlardan hükm idüp bî-kusûr alıviresiz husûsı mezbûr içün tekrâr şikâyet olunmalu eylemeyesiz ve şer'-i şerîfe muhâlif vaz' idenleri ale'l-esâmî yazup atabe-i ulyâma arz eyleyesin ki sonra haklarında fermân-ı şerîfim bu vechile sâdır olursa mûcebiyle amel oluna şöyle bilesiz ve ba'de'n-nazar bu hükm-i hümâyûnımı ellerinde ibkâ idüp alâmet-i şerîfime i'timâd kılasız tahrîren fi'l-yevmi's-sâlis 'aşere min şehri Muharremi'l-haram min şühûr sene 'işrîne ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûsa

267 - 1612 (1021) **İstanbul 1: 99b/2** Tescil işlemi / *Registration*

Ohri Cemaati'nin başkanı, kendi cemaatine kaydolmak isteyen Yasef isimli Yahudinin Portakal Cemaati'nde zaten kayıtlı olduğunu mahkemeye bildirir. Bunun üzerine Portakal Cemaati'nin vergi kayıtlarının olduğu Sultan Mehmet Han Vakfı'nın defterleri incelenir ve Yasef'in bu defterde kayıtlı olduğu anlaşılır.

The head of Ohri community reports to court that a Jew named Yasef who wants to register as a member of his community is already registered to the Portakal community. The books of the Sultan Mehmet Han Waqf, which holds the tax records of the Portakal community, are investigated. It becomes clear that Yasef is registered in these books.

An cemâ'at-i Ohri, yehûda Yasef.

Bundan akdem vech-i meşrûh üzre mezkûr nev-yâfte kayd olunup lâkin Portegal cemâ'atinde dahi mestûrdır deyü cemâ'atbaşısı nizâ' itmeğin vakf-ı mezbûr defterlerine nazar olundıkda Portegal cemâ'atinde ol vechile isim bulunmamağın işbu mahalle şer olundı tahrîren 27 sene 1021

Mühür be-nâm-ı Yusuf el-mütevellî alâ vakf-i Sultan Mehmed Han aleyhir-rahme ver-rızvân.

268 - 1612 (1021) **İstanbul 1: 99b/3** Tescil işlemi / *Registration*

Ohri Cemaati'nin başkanı, kendi cemaatine kaydolmak isteyen Yasef isimli Yahudinin Portakal Cemaati'nde zaten kayıtlı olduğunu mahkemeye bildirir. Bunun üzerine Portakal Cemaati'nin vergi kayıtlarının olduğu Hazine-i Amire (Hazine, Maliye) defterleri incelenir ve Yasef'in bu defterde kayıtlı olduğu anlaşılır.

The head of Ohri community reports to court that a Jew named Yasef who wants to register as a member of his community is already registered to the Portakal community. The books of the central treasury (Hazine-i Amire), which holds the tax records of the Portakal community, is investigated. It becomes clear that Yasef is registered in these books.

An cemâ'at-i Ohri, yehûda Yasef

Bundan akdem vech-i meşrûh üzre mezkûr nev-yâfte kayd olunup lâkin Portegal cemâ'atine dahi mestûrdır deyü cemâ'atbaşısı nizâ' itmeğin hazîne-i âmirece mahfûz olan deftere nazar olundıkda Portegal cemâ'atinde ol vechile isim bulunmamağın işbu mahalle kayd yedine virildi tahrîren fî 27 M. sene 1021

Mühür be-nâm-ı Mehmed bin Ahmed muhâsebeci.

269 - 1612 (1021) **İstanbul 1: 99b/4** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Dağınık durumdaki Rum, Ermeni, Trabzon [Rumu] ve diğer gayrimüslimlerin 1613 (H. 1022) yılı için 174'er akçe cizye ödemeleri gerektiği belirlenmiştir. Bu verginin toplanması için Hacı Mustafa ile Rıdvan'ın görevlendirildiği, saraydan gönderilen bir belgeyle ilgili kadılıklara bildirilmiştir. Dolayısıyla Hacı Mustafa ile Rıdvan, vergi tahsili konusunda söz konusu gayrimüslimlerle mahkemeye düşerlerse, öncelikle bu gayrimüslimlerin ellerinde cizye vergilerini başka bir yere ödediklerini kanıtlayan mühürlü temessük belgesinin olup olmadığına bakılması, belgesi olmayanlardan cizye vergisinin Hacı Mustafa ve Rıdvan'a tahsil ettirilmesi emredilir. İstanbul Kadılığı'ndan gönderilen bu belge sicile kaydedilir.

The scattered Greek, Armenian, Trabzon [Greeks] and other non-Muslims are supposed to pay 174 akçe each as their cizye tax for 1613 (AH 1022). The relevant judges are informed by the palace that Hacı Mustafa and Rıdvan are appointed to collect the tax. It is ordered that if Hacı Mustafa and Rıdvan have a disagreement with the mentioned non-Muslim communities regarding tax collection, it should first be checked whether there is a stamped promissory note (temessük) documenting that they are paying their taxes somewhere else. If no such document exists, then Hacı Mustafa and Rıdvan should collect the cizye tax. The court registers this document sent to the Judge of İstanbul.

Ba'de's-selâm hülâsa-i kelâm budur ki perâkende Rum ve Ermeni ve Trabzon ve gayrı kefere-i müteferrika bin yirmi iki senesinde vâki olan cizyeleri yüz yetmiş dörder akçe hesâbı üzre cem' ve tahsîl ve dâhil-i hazîne olmak bâbında hâmil-i mürâsil el-Hac Mustafa nam cündî ve Rıdvân ibn Abdullah nam silâhî yediyle emr-i celîlü'l-kadr vârid olmuştur imdi her kanginizin mahkemesine tâife-i merkûmeden cizye talebi ile iledürlerse ellerinde bağlu re'âyâ olduğına mühürlü temessükleri olmayandan hesâb-ı merkûm üzre aldurasuz inâd ve muhâlefet itdirmeyesiz ve's-selâm.

Mevzi'-i hâtim be-nâm-ı Derviş Mehmed
Vasale fî 19 Ramazan sene 1021

270 - 1616 (1025) **İstanbul 2:** 37b/2 Tescil işlemi / *Registration*

Anadolu Vilayeti'ne dağılmış olan çingenelerden cizye vergisini toplamakla yükümlü olan İsmail Bey, Yunus ve Şamil adlı çingeneler ile birlikte mahkemeye gelir. İsmail Bey, İstanbul ve Üsküdar'daki çingenelerin cizye vergilerini toplama görevine Yunus ve Şamil'i vekil olarak atadığını söyler. Yunus ve Şamil'in söz konusu görevi üstlendiklerini belirtmeleri üzerine mahkeme bu işlemi onaylar.

İsmail Bey, who is responsible for collecting the cizye tax from the gypsies scattered around the Anadolu province, appears in court with two gypsies, Yunus and Şamil. İsmail Bey states that he appoints Yunus and Şamil as his legal agents to collect the cizye tax from the gypsies in İstanbul and Üsküdar. Yunus and Şamil accept the appointment. The court registers the transaction.

Vilâyet-i Anadolı'da perâkende olan kıbtî tâifesinin emr-i pâdişâhî cizyesini işbu senede cem'a me'mûr olan fahrü'l-akrân İsmail Bey ibn Abdullah el-cündî meclis-i şer'-i şerîf-i lâzımü't-teşrîfde hâmilü hâza'l-kitâb Yunus bin Mustafa ve Şamil bin İlyas nâm kıbtîler mahzarlarında takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i ani'l-merâm idüp mezbûrân Yunus ve Şamil'i vilâyet-i merkûmeden perâkende olup mahrûsa-i İstanbul'da ve Üsküdar'da mütemekkin olup cizyesinin cem'ine me'mûr olduğum kıbtîlerin cizyesinin cem'ine mezbûrânı vekîl ve nâyib-i menâb nasb itdim diyüp mezbûrân Yunus ve Şamil dahi merkûm İsmail Bey'in takrîri üzre vekâlet-i merkûmeyi kabûl ve hıdmet-i lâzımesini müte'ahhid ve müstelzim olduklarından sonra mâ-hüve'l-vâki' alâ vukû'ihî bi't-taleb ketb olundı tahrîren fî gurrei Saferi'l-muzaffer li-sene hamse ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mehmed Bey ibn Hamza, Ali Bey ibn Abdullah el-cündî, İskender bin Mustafa, İbrahim Çelebi bin Şaban, Keyvan bin Abdullah, Zülfikar bin Bünyad.

271 - 1616 (1025) İstanbul 2: 49a/4 Tescil işlemi / *Registration*

Yasef, Ahmet ve Arslan adlı iki şahitle mahkemeye gelir. Yasef, Kudüs Patriki rahip Sofani'nin kendisini bütün işlerine vekil tayin ettiğini söyler. Rahip Sofani özellikle İstanbul'da, Tahta Minare Mahallesi'ndeki vakıf evinin işleri için kendisini vekil tayin etmektedir. Mahkeme, Yasef'in vekâletini onaylar.

Yasef goes to court with two witnesses, Ahmet and Arslan. Yasef states that Priest Sofani, the current patriarch of Jerusalem, has appointed him as his legal agent. In particular, Priest Sofani has appointed him as his attorney for managing the waqf house in İstanbul's Tahta Minare (Wooden Minaret) neighborhood. The court registers Yasef's legal agency.

[Orijinal metin Arapçadır. *Original text is in Arabic.*]

272 - 1615 (1024) İstanbul 2: 50a/3 Resmi yazışma / *Official correspondence*

Rumeli Vilayeti'ndeki çingenelerin nazırı olan Mustafa, saraya bir arzuhal göndererek çingenelerin ödeyeceği örfi vergileri toplama yetkisini 16.000.000 akçeye iltizam yoluyla satın aldığını söyler. Mustafa, çingenelerden avarız, nüzul ve sürsat gibi vergilerin bir başkası tarafından istenilmemesi gerektiğini ve elinde bunu kanıtlayan bir berat bulunduğunu belirtir. Ona göre, başkalarının söz konusu halktan vergi istemesi yüzünden, insanlar incinmekte ve yerlerini terk etmektedirler. Bu durum devlete zarar vermektedir. Mustafa, bunun önüne geçilmesi için kendisine yeni bir emr-i şerif verilmesi gerektiğini belirtir. Mustafa'ya verilen emr-i şerifle, İstanbul kadısından söz konusu sorunu çözmesi istenerek verginin bir kişi (nazır veya vekil) tarafından toplanması gerektiği bildirilir.

Mustafa, the superintendent of the gypsies in the Rumeli Province, sends a petition to the Palace stating that he has farmed out the right to collect the customary (örfi) taxes of the gypsies for 16,000,000 akçe. Mustafa adds that he holds an imperial appointment (berat) documenting that no one else is entitled to collect the extraordinary (avarız), war (nüzul) and compulsory (sürsat) taxes of the gypsies. Due to tax demands of others, he claims, the people of the region have been hurt and they have left their hometowns; the state has suffered as a result. In order to prevent further harm, Mustafa wants to be provided with a Sultanic order (emr-i şerif). The resulting Sultanic order states that the judge of İstanbul should solve this problem and that the taxes should be collected by a single individual (a superintendent (nazır) or legal agent).

Akza-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn vâris-i ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn hüccetü'l-hakk ale'l-halki ecma'în el-muhtass bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ el-hâkimü'l-adl bi-kazâ-i İstanbul zîde fezâ'ilehû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki bi'l-fi'l kıbtiyân nâzırı olan Mustafa dâme mecduhû arz gönderüp Vilâyet-i Rumili'nde kıbtiyân mukâta'asının ber-tahvîl ber-vech-i maktû' yüz altmış yük akçeye iltizâmımda olup bu mukâbelede tâife-i mezbûre avârız ve bedel-i nüzul ve sürsat ve sâir tekâlif-i örfiyyeden mu'âf ve müsellem ve min külli'l-vücûh serbest olup ve tâife-i mezbûre yed-i vâhidden zabt olunup min ba'd âhardan bir ferd hilâf-ı şer' ve kânûn dahl ve ta'arruz eylememeleri şart ve iltizâmımda dâhil olduğı ve ile virilen berât-ı şerîfde mestûr ve mukayyed olduğından gayrı tâife-i mezbûre bu âna değin avârızından ve sâir tekâlif-i örfiyyeden bir nesne viregelmiş değiller iken hâlen şarta muhâlif ve berât-ı şerîfe mugâyir nefs-i İstanbul kıbtîlerine avârız teklîf olunmağla tâife-i merkûmenin mâbeyninde ihtilâl vâki' olup perâkende ve perîşan olmağla mâl-i mîrîye küllî zarar ve noksan müterettib olur vech-i meşrûh üzre tâife-i mezbûreye avârız ve sâir tekâlif-i örfiyyeden bir nesne teklîf olunmamak bâbında emr-i şerîf ricâsına i'lâm eylemeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak emr idüp

buyurdum ki hükm-i şerîfim vardukda husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresin tâife-i mezbûre kadîmü'l-eyyâmdan avârız-ı dîvâniyyeden ve tekâlif-i örfiyyeden hiçbir nesne vire gelmiş değil iken hâlen tekâlîfât-ı merkûm ile rencîde ve remîde eylemek isterler ise ve bunların bazıları mahallâtında yerleşüp avârız hânesi isterler imiş diğerler [?] min ba'd tâife-i mezbûreyi teklîfât-ı mezbûre ile bir ferdi rencîde ve remîde itdürmiyesiz ve vâki' olan cizye ve ispençelerden ve cürm ü cinâyet ve bâd-i hevâların ve rüsûm-ı sâyirelerin nâzırlarına veya vekillerine yed-i vâhidden ahz u zabt itdirüp şart ve iltizâmına muhâlif âhardan bir ferdi dahl ve ta'arruz itdirmiyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fi'l-yevmi's-sânî ve'l-'işrîn min Zilka'de sene erba'a ve işrûn ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye

Kad vasale ileynâ fi'l-yevmi'l-hamse aşar min Muharremi'l-harâm li-sene hamse ve 'işrîn ve elf

273 - 1615 (1024) **İstanbul 2: 50b/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Eski Anadolu kazaskeri olup Galata kazasını arpalık olarak elinde bulunduran Seyyit Hüseyin ile İstanbul ve Haslar'ın kadılarına bir emr-i şerif gönderilir. Bu emr-i şerife göre söz konusu kadılıklarda yava (cizye türü), ispençe ve çiftbozan vergilerini toplama yetkisini iltizam yoluyla ortaklaşa alıp ellerinde bulunduran Seyyit Hüseyin, Nasuh, Bayezit Beşe ve Hasan, saraya bir dilekçe yazmışlardır. Adı geçen mültezimler, bu dilekçeyle söz konusu bölgelerde yaşayıp cizye ödemekle yükümlü gayrimüslim halktan (yava kefere) ve Ermenilerden ispençe ve çiftbozan vergilerini istediklerinde, kendilerinin padişah vakıfları ve arpalıklarına (paşmaklık) bağlı bölgelere kayıtlı olduklarını gerekçe göstererek vergi ödemediklerini bildirirler. Yine aynı dilekçeyle, söz konusu halkın gerçekte öyle olmadığı halde, kayıtlı bulunduklarını söyledikleri çeşitli kentlerde cizye vergisini ödediklerini ve voyvodalarından aldıkları tezkireleri göstererek de bunu kanıtlamaya çalıştıklarını saraya

bildirirler. Mültezimler, bu durumun önüne geçebilmek için saraydan yeni bir emr-i şerif isterler. Gönderilen emr-i şerifle, vakıf görevlilerinin ellerinde bulunan defter-i hakanide (taşınmaz defteri) isimleri kayıtlı olanların dışında söz konusu halkın tamamından cizye, ispençe ve çiftbozan vergilerinin adı geçen mültezimler tarafından toplatılması emredilir.

Seyyit Hüseyin, the former chief military judge (kazasker) of Anadolu using the Galata province as source of income (arpalık), and the judges of İstanbul and Haslar are sent a Sultanic order (emr-i şerif). According to this Sultanic order, Seyyit Hüseyin, Nasuh, Bayezit Beşe and Hasan, who have jointly farmed out the right to collect yava (a kind of capitation (cizye) tax), ispençe and çiftbozan taxes in the mentioned judicial districts, have sent a petition to the palace. In the petition, the tax farmers (mültezim)in question state that when they try to collect the capitation tax from non-Muslims and the ispençe and çiftbozan taxes from the Armenians, they meet with resistance. Specifically, the individuals refuse to pay their taxes, claiming to be registered in the regions connected to Sultanic waqfs and the palace women's fief. The tax farmers inform the palace that the subjects claim, incorrectly, to be registered elsewhere and also yo have paid the capitation tax where they are registered. In fact, say the tax farmers, these individuals are not registered anywhere else. The subjects also try to prove their claim through certificates (tezkire) obtained from the vaivodes of those other cities. The tax farmers request a Sultanic order to overcome this problem. A Sultanic order sent in response instructs the tax farmers to collect the capitation (cizye), ispençe and çiftbozan taxes of all subjects, except those registered in the real estate register (defter-i hakani) held by the officers of the Sultan's waqfs.

A'lemü'l-ulemâi'l-mütebahhirîn sâbıkan Anadolı Kadıaskeri olup bi'l-fi'l ber-vech-i arpalık Galata Kazâsına mutasarrıf olan mevlânâ Hüseyin edâma'l-lâhu te'âlâ fezâiluhû ve akzâ-yı kuzâti'l-

müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn mevlânâ İstanbul ve Haslar kadıları zîdet fezâiluhumâ tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki zikr olunan kadılıklarda yave ispençe ve [...] cem'ine me'mûr olan Seyyid Hüseyin ve Nasuh Mehmed ve Bayezid Beşe ve Küçük Hasan nâm kimesneler Dersa'âdetime gelüp zikr olunan kadılıklarda vâki' ispençe ve çiftbozan resimlerine bervech-i iştirâk ve iltizâm emînler olup şart-ı iltizâmım mûcebince yave kefere ve Ermeni tâifelerinin üzerlerine lâzım gelen ispençe ve çiftbozan resimlerin taleb eylediklerinde mücerred virmemek içün evkâf-ı selâtîn ve sultanlar paşmaklıkları re'âyâsıyuz deyü defter-i cedîd-i hâkânîde isimleri mestûr ve mukayyed değil iken bir tarik ile ellerine voyvodalarından tezkireler alup ve niçeleri dahi biz vilâyetimiz olan Medîne-i Münevvere ve Burusa ve Gemlik ve Üsküdar ve Trabzon ve Karaman ve Yeni[...]'da edâ eyledük deyü yave cizyelerin ve ispençelerin edâ eylemekde ta'allül ve bahâne itmeleri ile mâl-i mîrîye gadr ve iltizâmımıza küllî kesr ve zarar müteretttib olup şart-ı iltizâmımız mûcebince bi't-tamâm alıvirilmek bâbında emr-i şerîf taleb iderim deyü bildirmeğin şart-ı iltizâmları mûcebince cem' ve tahsîl itdirilmek emr idüp buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda husûs-ı mezbûra gereği gibi mukayyed olup göresiz zikr olunan Ermeni kefere tâyifesi üzerlerine edâsı lâzım gelen yave ispençe ve çiftbozan resimleri virmemek içün ol vechile bahâne eylemek isterlerse kat'an sözlerin [?] ihfâ eylemeyüp evkâf zâbitlerinin ellerinde olan mühürlü ve nişânlı sahîh ve cedîd sûret-i defter-i hâkânîde isimleri mestûr ve mukayyed olan re'âyâya dahl ve ta'arruz itdirmeyüp mâ'adâsının mezbûrân mültezimlerin ellerine virilen emr-i şerîf ve şart-ı iltizâmları üzre yave ve ispençe ve çiftbozanların mîrî içün taleb ve tahsîl ve defter itdirüp hâsıl olan akçeyi dâhil-i hazîne itdiresiz ve bi'l-cümle ol makûle isimleri zikr olunan sûret-i defterden âhara ra'iyyet kayd olunmayup haymâneden [?] tahsîli lâzım gelen yave ispençeleri ve çiftbozan resimlerin mîrî içün iltizâmları mûcebince bi't-tamâm alıvirilüp emr-i şerîfe muhâlif kimesneye ta'allül ve nizâ' itdirmeyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fi'l-yevmi's-sânî min Cumâdelûlâ li-sene erba'a ve 'işrîne ve elf

Be-makâm-ı Üsküdar
Vasale ileynâ fî 13 Receb sene 1024

274 - 1616 (1025) **Galata 41: 5b/3** Tescil işlemi / *Registration*

Bayezid Ağa, Yeni Cami Vakfı reayasının voyvodası olup söz konusu reayadan ölüp de varisi olmayanların mirasını alıp vakıf adına satmakla yükümlüdür. Bayezid Ağa, Zafire adındaki Hıristiyan kadınla birlikte mahkemeye gelerek ölen Yorgi'nin varisi olmadığı için miras kalan evine el koyduğunu, evi açık artırma yoluyla müzayedeye çıkardığında en yüksek fiyatı evin bitişiğinde oturan Zafire'nin verdiğini söyler. Bayezid Ağa evi 10.000 akçeye Zafire'ye satmış olup parasını almıştır. Mahkeme bu işlemi onaylar.

Bayezid Ağa, the vaivode of subjects of the Yeni Cami Waqf, is responsible for taking over and selling the estates of subjects who die without legal heirs. Bayezid Ağa goes to court with Zafire, a Christian woman. He states that he took over the house of the late Yorgi, who had no heirs, and sold it through auction to Zafire, who lives next door to the mentioned house, for 10,000 akçe. Bayezid Ağa adds that he has collected the price in full. The court registers the transaction.

Mahrûsa-i İstanbul'da Câmi'-i Cedîd-i Sultânî evkâfı re'âyâsından Kazâ-i Galata'da sâkin olan re'âyânın voyvodası ve re'âyâ-yı mezbûreden olup hâlik oldukda vâris-i ma'rûfı olmayanların muhallefâtını vakf içün kabz ve furuhta me'mûr olmağla bundan akdem mahrûsa-i Galata hâricinde Beyoğlı Sarayı Mahallesi'nde hâlik olan Yorgi veled-i [boş] nâm zimmînin vâris-i ma'rûfı olmamağla muhallefâtını vakf içün kabz iden fahrü'l-akrân Bayezid Ağa ibn Hasan meclis-i şer'de işbu râfi'atü'l-kitâb Zafire bint-i Mihal nâm zimmiye mahzarında ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp hâlik-i mezbûrun muhallefâtından mahalle-i mezbûrede vâki' bir tarafı Nikola veled-i Anastaş mülki ve bir tarafı Dimitri veled-i Maverdi

mülki ve bir tarafı tarîk-i âmm ve bir tarafı mezbûr Zafire mülki ile mahdûd olup iki bâb tahtânî odaları ve hadîkayı müştemil menzil cânib-i vakıfdan bey' olunmak içün sûk-ı sultânîde müzâyede olundukda ba'de inkıtâ'i'r-ragebât mezbûre Zafire'nin üzerinde on bin fıddî râyic fi'l-vakt akçede karâr idüp ziyâde ile tâlib olmamağın menzil-i mezbûrı mezbûr Zafire'ye bi-cümleti't-tevâbi' ve'l-levâhık bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile bey' idüp kabz-ı semen-i mezbûr ve teslîm-i mebî'-i merkûm eyledüm ba'de'l-yevm menzil-i merkûm mezbûrenin mülk-i müşterâsıdır didikde mukırr-ı mezbûr Bayezid Ağa'nın vech-i muharrer üzre cârî olan ikrârını el-mukarrün-lehe'l-mezbûre bi'l-muvâcehe tasdîk itdükde mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı tahrîren fî evâsıtı Zilka'deti'ş-şerîfe li-sene hamse ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Hüdaverdi kâtib-i evkâfü'l-mezbûr, Ali bin Abdullah, Hüseyin bin Hasan, Hasan Dellâl, Ali bin Ahmed.

275 - 1617 (1026) Galata 41: 21b/3 Tescil işlemi / *Registration*

Mihal, Tavşan Adası'ndaki Ayandriye Kilisesi Vakfı'nın mütevellisi Yanaki ile birlikte mahkemeye gelir. Mihal, adı geçen vakıftan kiralamış olduğu, Sultan Bayezid Mahallesi'ndeki evi, daha önce mütevellinin de iznini alarak onardığını söyler. Mihal, mahkemenin görevlendirdiği bilirkişilerin yaptığı keşif sonucunda, onarım giderinin 6400 akçe olduğuna karar verildiğini sözlerine ekler. Mihal, bu parayı mütevelli Yanaki'den aldığını ve evi Yanaki'ye geri verdiğini belirtir. Mütevelli Yanaki de Mihal'i doğrular. Mahkeme bu işlemi onaylar.

Mihal goes to court with Yanaki, mutawalli of the Ayandriye Church Waqf on Tavşan Island. Mihal states that, previously he repaired a house in the Sultan Bayezid neighborhood that he had rented from the waqf, with the permission of the mutawalli. The court experts who conducted an investigation determined that the

repairs cost 6400 akçe. Mihal has collected the money from the mutawalli Yanaki and returned the house to him. Mutawalli Yanaki corroborates Mihal's acount. The court registers the transaction.

Mihal veled-i Andriye nâm zimmî meclis-i şer'-i şerîfde mahrûsa-i Galata muzâfâtından Tavşan Adası'nda vâki' Ayandriye Kilisesi Vakfı'nın mütevellîsi olan işbu râfi'ü'l-kitâb Yanaki veled-i Pavlo nâm zimmî mahzarında bi't-tav'i's-sâf ikrâr ve i'tirâf idüp vakf-ı mezbûrdan olup bundan akdem icâre-i mü'eccele ile müste'ciri olduğum mahrûsa-i mezbûre dâhilinde Sultan Bayezid Mahallesi'nde vâki' bir tarafdan Yani Vakfı ve bir tarafdan Kızıl Kilisesi ve bir tarafdan Kostantin veled-i Manol mülki ve bir tarafdan tarîk-i âmm ile mahdûd olan menzili mütevellî-i vakf-ı mezbûr ma'rifeti ile bundan akdem kendü mâlım ile ta'mîr ve termîm idüp üzerine sâbit ve mi'mâr varup harc ve sarfımın tahammüli görilüp ehl-i vukûf ile altı bin dört yüz akçe tahmîn eylemişler idi el-hâlatu hâzihî meblağ-ı mezbûr altı bin dört yüz akçeyi mütevellî-i mezbûr Yanaki yedinden bi't-tamâm alup kabz eyledüm min ba'd menzil-i sâlifü'z-zikre harc eyledüğim meblağdan bir akçem bâkî kalmayup bi-vechin mine'l-vücûh menzil-i mezbûra alâka ve medhalim kalmadı cânib-i vakf-ı mezbûr içün mütevellî-i mezbûr Yanaki zabt ve kabz eylesün didikde mukırr-ı mezbûr Mihal'in vech-i muharrer üzre cârî olan ikrârını mütevellî-i mezbûr Yanaki bi'l-muvâcehe tasdîk idicek mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı hurrire fi'l-yevmi'l-âşir mine'l-Muharremi'l-harâm li-sene 1026

Şühûdü'l-hâl

[silik], Cafer Bey ibn Abdullah, Aydın Beşe ibn Abdullah, Hasan Beşe ibn Abdullah, Receb bin Aydın, [silik] veled-i [silik], Dimitri veled-i Hristo, Papas veled-i [...], İstemad veled-i Saraf.

276 - 1617 (1026) **Galata 41: 25a/1** Tescil işlemi / *Registration*

Mezistre kazasına bağlı Seyhova Köyü'nde yaşayan 15 kişilik Hıristiyan bir grup, Ali Ağa Vakfı'nın mütevellisi Mustafa Ağa ile

birlikte mahkemeye gelirler. Köylüler, adı geçen vakıftan, 10.200 dirhemi çuka bezi bedelinden (faiz) olmak üzere toplam 78.200 dirhem borç aldıklarını söylerler. Köylüler, bu borcu dokuz ay içinde ödeyeceklerini ve borcun ödenmesi konusunda birbirlerine kefil olduklarını sözlerine eklerler. Mahkeme bu işlemi sicile kaydeder.

15 Christians residing in Seyhova village of Mezistre district go to court with Mustafa Ağa, mutawalli of the Ali Ağa Waqf. The villagers state that they have borrowed a total of 78,200 dirhem from the waqf, 10,200 dirhem of which is for interest (mentioned as the price of broad cloth). They add that they will pay back the debt in nine months. The villagers serve as each other's surety in case the debt is not paid. The court registers the transaction.

[Orijinal metin Arapçadır. *Original text is in Arabic.*]

277 - 1618 (1027) **İstanbul 3: 5b/7** Dava / *Adjudication*

İstanbul'daki Hacce Hatun, Karahasan ve Defterdar Abdi Çelebi mahallelerinde oturan bir grup Müslüman, mahkemeye gelerek bu mahallelerin Müslüman mahalleleri olduğunu ve buralarda eskiden meyhane bulunmadığını söylerler. Ne var ki, bir grup Hıristiyan Abdi Çelebi Mescidi yakınındaki evlerini meyhaneye çevirmişlerdir. Müslüman mahalleli, bu meyhanelerde gece gündüz içki içildiğini, uygunsuz davranışlarda bulunulduğunu, yollardan fıçıyla içki taşınırken etrafa kötü kokular yayıldığını ve bu durumun kendilerini rahatsız ettiğini söylerler. Daha önce uygunsuzlukların engellenmesi için bir emr-i şerif yazılmışsa da durum değişmemiştir. Kadı, yanına aldığı bir grup Müslüman şahitle olay yerine gidip inceleme yaparak şikâyetçilerin doğru söylediğini saptamıştır. Sonuçta kadı, meyhanelerin kapatılması ve sokaklardan içki fıçılarının geçirilmemesi konularında mahallenin Hıristiyan sakinlerini uyarır.

A group of Muslim residents of İstanbul's Hacce Hatun, Karahasan and Defterdar Abdi Çelebi neighborhoods go to court. They state that their neighborhoods are Muslim neighborhoods with no taverns (meyhane). Yet, they claim, a group of Christians have turned a house near the Abdi Çelebi Mosque into a tavern. The Muslims complain that people drink in the tavern day and night, and they engage in illicit behaviors. Moreover, they carry stinking barrels of liquor through the street, disturbing the neighborhood's Muslims. Earlier, a Sultanic order (emr-i şerif) was issued to prevent the tavern's operation, but the problem has continued. Investigating the neighborhood with a group of Muslim witnesses, the judge agrees that the condition matches the reports of the plaintiffs. In the end, the judge instructs the Christian residents to close down their taverns and to refrain from carrying liquor barrels through the streets.

Mahmiyye-i İstanbul'da Hâcce Hâtun Mahallesi sâkinelerinden Ahmed Efendi el-imâm ve İbrahim bin Nasuh el-müezzin ve el-Hâc Mehmed bin Ahmed ve el-Hâc Mehmed bin Mustafa ve el-Hâc Hızır bin Ali ve Kara Hasan Mahallesi sâkinlerinden Süleyman Halife ibn Yusuf el-imâm ve el-Hâc Osman el-mütevellî ve Ahmed Beşe ve Mehmed bin Abdullah ve Hamza Beşe ve Defterdâr Abdi Çelebi Mahallesi'nden Yusuf Efendi el-imâm ve Derviş kethüda ve Hasan Çelebi ve Küçük Hasan nâm kimesne ve sâ'ir cemm-i gafîr meclis-i şer'-i münîre hâzırûn olup bast-ı kelâm idüp mahallât-ı mezbûre kadîmden müslimîn mahalleleri olup etrafında meyhâne olıgelmemiş iken hâlen nasrânîlerden Kalfa ve Kömürci ve Yayla nâm zimmîler mezbûr Abdi Çelebi Mescidi kurbünde sâkin oldukları evlerini meyhâne idüp içinde erbâb-ı şerr-şûr şeb-i rûz cem'iyle fısk ü fücûr ve şürb-i hamr idüp hayhuylarından mescid-i mezbûrdan kemâ yenbağî edâ-i salâta imkân olmayup nice fesâda mü'eddî olduğundan mâ'adâ tarîk-i âmmdan fuçı ile hamr geçürmekleri ile râyiha-i kabîhasindan müslimîn müte'ezzî olmağın bundan akdem men' ve def' olunmak içün emr-i şerîf vârid olmuşiken yine memnû' olmayup fesâddan hâlî değillerdir deyü ha-

ber virdiklerinde hâkim-i mevkî'ü'l-kitâb tûbâ lehû ve hüsne me'âb hazretleri bi'z-zât zeyl-i kitâbda esâmîsi mestûr olan bî-garaz müslimîn ile mahall-i mezbûra varup müşâhede buyurduklarında cemâ'at-i müslimînin vech-i meşrûh üzre câri olan ihbârları cümleten vâkı'aten mutâbık bulunmağın merkûmûn zimmîlerin meyhâneleri ref' olunup ve zikr olunan tarîk-i âmdan fuçı ile geçürmemeleri içün kıbel-i şer'den tenbîh olunup mâ-vaka'a ketb olundı fî evâsıtı Saferi'l-hayr li-sene seb'a ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Fahrü'l-eşbâh Mehmed Ağa reisü'l-muhzır, Hasan Bey ibn Abdullah el-cündî, Hasan Çelebi el-müezzin, Kalaycı Üstad Hasan, el-Hâc Ali el-mismârî, Kemal Efendi el-imâm, Mahmud Beşe er-râcil.

278 - 1618 (1027) **İstanbul 3: 28b/1** Tescil işlemi / *Registration*

Gelibolu kazasına bağlı iki köyden bir grup Hıristiyan, kendi adlarına ve yaşadıkları köy halklarının vekili olarak Mahmut Çavuş ile birlikte mahkemeye gelirler. Bu iki köy, deniz komutanlarının (kapudan paşa) hasları olup, bir emr-i şerif gereğince 1618 (Hicri 1027) yılında deniz komutanı olan Davut Paşa için iki köyden toplam 46.200 akçe toplanmıştır. Ancak, aynı yıl içinde deniz komutanlığı görevine Halil Paşa getirilmiş, bunun üzerine köylüler toplamış oldukları 46.200 akçeyi Mahmut Çavuş'tan geri istemişlerdir. Köylüler, Mahmut Çavuş'un 46.200 akçeyi bütünüyle kendilerine geri verdiğini söylerler. Mahmut Çavuş, köylülerin ifadelerini doğrular. Mahkeme de bu işlemi sicile kaydeder.

A group of Christians from two villages in the Gelibolu District appears in court with Mahmut Çavuş representing themselves and the residents of their villages. The two villages are the royal domains (has) of navy commanders (kapudan paşa). In 1618 (AH 1027), in accordance with a Sultanic order (emr-i şerif), 46,200 akçe were collected from the villages for the benefit of navy commander Davut Paşa. In the same year, Halil Paşa became the navy

commander, and the villagers asked Mahmut Çavuş to return the collected money. Mahmut Çavuş then returned the 46,200 akçe to the villagers in full. Mahmut Çavuş corroborates the villagers' account. The court registers the transaction.

Gelibolı Kazâsı'na tâbi' Hora ve Kanor nâm karye ahâlîsinden Falo İstefanoş veled-i Temyano ve Papa Marko ve İstati şişeci ve Simo veled-i Malta ve Karmete veled-i Papas ve Duka etmekci nâm zimmîler meclis-i şer'-i şerîfde fahrü'l-cüyûş Mahmud Çavuş ibn Hüseyin mahzarında kendüleri asâleten ve karyeteyn-i merkûmeteyn sükkânından olup ma'lûmetü'l-esâmî olan kefere taraflarından her biri vekîl olup bi-mâ hüve nehci's-sübût şer'an vekâletleri sâbite oldukdan sonra vekâleten ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüp zikr olunan karyeler kapudân paşa hâslarından olmağla işbu târîh-i kitâb senesinde vezîr-i mükerrem müşîr-i mufahham sâhibü'l-'izz ve'l-ikbâl sâhib-i ezyâli'l-mecd ve'l-iclâl Davud Paşa Hazretleri kapudân oldı deyü zikr-i sâbık karyelerin ispence ve sâyir rüsûm-ı 'örfiyyelerin kadîmden zabt olınıgeldüği üzre müşîr-i müşârün-ileyh tarafından emr-i şerîfle gelüp bizden ve müvekkillerimizden cem'an kırk altı bin iki yüz akçemiz kabz idüp ba'dehû kapudânlık düstûr-ı mu'azzam ve mükerrem vezîr-i mübeccel câmi'-i mehâsin [...] ma'denü'l-lutf ve'l-kerem Hazret-i Halil Paşa yesserallâhu mâ-yürîd ve yeşâ'ya mukarrer olmağla biz gelüp mezbûr Mahmud Çavuş'dan meblağ-ı merkûmı taleb eylediğimizde meblağ-ı merkûm kırk altı bin iki yüz akçeyi bize bi't-tamâm edâ ve teslîm idüp biz dahi bi-tamâmihî kabz idüp husûs-ı mezbûra müte'allik de'âvâdan asâlet ve vekâletimiz hasebiyle zimmetin ibrâ'-i ânım ile ibrâ ve iskât-ı tâm ile iskât itdik didiklerinde mezbûrların asâlet ve vekâletleri hasebiyle sudûr ve zuhûr iden ikrârların mûmâ-ileyh Mahmud Çavuş dahi vicâhen ve şifâhen tasdîk ve tahkîk itmeğin mâ-vaka'a ketb olundı tahrîren fi'l-yevmi't-tâsi' ve'l-'işrîn min şehri Rebî'ilâhir min şuhûr li-sene seb'a ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

el-Hâc Mehmed bin İsmail, Süleyman Beşe er-râcil, Osman bin Yusuf, Kara Mehmed bin Mustafa, el-Hâc Ali bin Abdullah.

279 - 1618 (1027) **İstanbul 3: 88b/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Arapgir ve Eğin'den gelen kimi Hıristiyanlar, İstanbul, Galata, Eyüp (Haslar), Üsküdar, İznikmit, Yoroz ve Aydıncık'a yerleşmişlerdir. Seyyit Sadi, bu Hıristiyanların 1619 (Hicri 1028) yılında ödemeleri gereken cizye vergisini toplamaya padişah tarafından görevlendirilmiş olup kendisine bunu belgeleyen bir berat verilmiştir. Padişah, adı geçen bölgelerin kadılarına gönderdiği fermanla, Seyyit Sadi'nin 1619 (Hicri 1028) yılına ait cizyeyi toplamasına yardım etmelerini emrediyor.

Some Christians indigeneous to Arapgir and Eğin have settled in İstanbul, Galata, Eyüp (Haslar), Üsküdar, İznikmit, Yoroz and Aydıncık. The Sultan has appointed Seyyit Sadi to collect the poll tax (cizye) of these Christians for the year 1619 (AH 1028). Seyyit Sadi holds an imperial appointment (berat) documenting his post. This is an imperial order (ferman) that the Sultan has sent to the judges of the above-stated regions, instructing them to help Seyyit Sadi with collecting the capitation tax of 1619 (AH 1028).

Efâzıl-ı kuzâti'l-müslimîn efâhim-i vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn vârisü 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn hüccetü'l-hakk 'ale'l-halk ecma'în el-muhtass bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-mu'în İstanbul ve Galata ve Haslar ve Üsküdar kâdıları dâmet fezâyiluhum ve mefâhiru'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazl ve'l-kelâm İznikmid ve Yoroz ve Aydıncık kâdıları zîde fazluhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki taht-ı kazânuzda Vilâyet-i Anadolı'dan ve Arapgir ve Eğin ve gayrıdan gelüp tavattun iden perâkende Ermeni ve Rumiyân ve Trabzon keferesinin bin yirmi sekiz târihinde üzerlerine edâsı lâzım gelen cizyelerinin cem'ine me'mûr olan Seyyid Sa'di elinde olan berâtı mûcebince tahsîl eylemek bâbında emr-i şerîfim ricâ eylemeğin zamânı hulûl eyledikde vech-i meşrûh üzre cem' ve tahsîl itdirmeyi emr idüp bu-

yurdum ki hükm-i şerîfim ile mezbûr vardıkda bu bâbda sâdır olan fermân-ı sa'âdetim üzre amel idüp dahi zikr olunan vilâyât-dan perâkende olup taht-ı kazânuzda tavattun iden Ermeni ve Rumiyân ve Trabzon keferesinin târîh-i mezkûra mahsûb olmak üzre üzerlerine vâcib olan perâkende cizyelerin zamânı hulûl eyledikde mûmâ-ileyh Seyyid Sa'di'nin eline virilen berât-ı cedîd ve işbu emr-i şerîfim mûcebince olıgeldüği üzre cem' ve tahsîl itdirüp mâlımın cem' ve tahsîlinde gereği gibi mukayyed olup bu bâbda bir ferde inâd ve muhâlefet itdirmiyesiz el-hâsıl tâyife-i mezbûrenin zimmet-lerini târîh-i merkûmun cizye mâlından bir akçe ve bir habbe bâkî kordurmıyasız husûs-ı mezbûrda ziyâde dikkat ve ihtimâm eyle-yüp hilâf-ı emr-i şerîf re'âyâya ta'addî ve tecâvüz itdirmeyüp ber-vech-i sadâkat ve istikâmet edâ-yı hıdmet itdiresiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis şehri Ra-mazan sene seb'a ve 'işrîne ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûsa

280 - 1618 (1027) **İstanbul 3: 90a/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Rumeli ve Anadolu Ermenileri Patriği olan rahip Avanos, bu görevi ilk üstlendiğinde hazineye 100.000 akçe (peşkeş) ödemiş ve padişahtan görevini belgeleyen bir berat almıştır. Rahip Ava-nos, Sultan Mustafa'nın padişahlığı döneminde elindeki beratı yenilememiş, daha sonra yenilemek istediğinde ise padişah ken-disinden 250.000 akçe istemiştir. Avanos da hazineye toplam 250.300 akçe (peşkeş) ödeyerek yeniden berat almaya hak ka-zanmıştır. Padişah yenilediği beratla, Anadolu ve Rumeli'de Ermeni cemaatinin yoğun olarak yaşadığı illeri belirtmiş ve bu il-lerde yaşayan halkın ve cemaat önderleri olan piskopos, keşiş ve papazların patrik Avanos'a karşı sorumlu oldukları bütün konuları sıralamıştır. Sonuçta, rahip Avanos'un daha önce sahip olduğu berat, bu dönemin padişahı (Osman II) tarafından yeni-leniyor.

Priest Avanos, patriarch of Rumelian and Anatolian Armenians, had paid the treasury 100,000 akçe (peşkeş) when he became the patriarch and received an imperial title (berat) documenting his appointment. Priest Avanos failed to renew his title during Sultan Mustafa's reign. Later, when he applied for a renewal, the new Sultan asked him to pay 250,000 akçe. Avanos paid the requested sum in installments, paying a total of 250,300 akçe (peşkeş). The title lists the Anatolian and Rumelian cities with large Armenians populations and states the responsibilities of the Armenian community and community leaders (bishops, monks ands priests) towards the patriarch Avanos. In conclusion, the Sultan of the period (Osman II) renews Avanos' title as the Armenian patriarch.

Hâliyâ serîr-i saltanat-ı cenâb-ı hilâfet-me'âbıma müyesser oldukda 'umûmen tecdîd-i berevât fermânım olmağın mahmiyye-i İstanbul'da vâki' ve Rumeli ve Anadolı Ermenileri keferesine yüz bin akçe pîşkeş ile patrîk olan Avanos râhib [...] Sultan Mustafa Hân tâbe bekâhu zamânında gelüp tecdîd-i berât itmemekle ellerinde olan berâtları mûcebince pîşkeşden iki yüz bin akçe lâzım gelmeğin lâkin elli bin akçe ziyâde ile fermânım olmağın cem'an iki yüz elli bin akçenin seksen yedi bin akçesi bin yirmi yedi Rebî'ülevvelinin yirminci gününde ve on bin akçe mâh-ı mezbûrun yirmi altıncı gününde ve mâh-ı Rebî'ülâhirinin yirmi beşinci gününde dört bin üç yüz yedi akçe ve mâh-ı Cumâdelâhirinin on ikinci gününde doksan bin akçe ve mâh-ı Cumâdelâhiri'nin on birinci gününde elli üç bin akçe ki cem'an iki yüz elli bin ve üç yüz yedi akçe olur bi't-tamâm teslîm-i hazîne eylemeğin mezbûr Avanos'a bu berât-ı sa'âdet-âyâtı virdüm ve buyurdum ki varup nefs-i İstanbul'a ve Galata ve Rumeli ve Üsküdar ve Burusa ve Kütahya ve Sivas ve Tokad ve Kayseriyye ve Trabzon ve Ankara ve Kefe murahhasına müte'allik umûrı âyîn-i bâtıla ve 'âdet-i 'âtılaları üzre patrîk olup kimesne mâni' ve dâfi' olmayup bâlâda mestûr olan Ermeni murahhasası ve papasları ve keşîşleri ve sâ'ir Ermeni tâ'ifesinin ahâlîsi ve [...] mezbûrı kendülerine patrîk bilüp ve mürâca'at idüp muhâlefetden ihtirâz ideler ve cümle tebdîl ve tağyîrleri râhib-i

mezbûrun elinde olan ve murahhas ve papas ve keşîşlerden biri mürd oldukda metrûkâtının beş binden ziyâdesi mîrî içün tahsîline me'mûr olmağla kabz eyleyüp eğer beş binden ekal olursa olıgelen 'âdetden nefer [?] üzre ve âyinleri mûcebince râhib-i mezbûr zabt eyliye ve mürd olanların giydükleri kara kaftan ve 'arsası ve gümüş kadeh ve at ve katırı kenîselerine müte'allik olup patrîk-i mezbûr zabt eyliye ve Ermeni tâyifesinin arasında nikâh itdirmeyince 'avret dutanı veya bî-vech boşayanı ve iki 'avret alanı âyinleri mûcebince görüp ve lâzım geleni icrâ ideler ve Ermenilerin âyinleri üzre birbirinin mâ-beynlerinde olan husûsuna dahi patrîkden gayrı kimesne karışmaya ammâ şer'î da'vâları oldukda vilâyet kâdılarına mürâca'at ideler ve mürd olan ruhbânlar patrîk-i mezbûreye ve kilise fukarâsına âyinleri mûcebince her ne vasiyet iderlerse makbûl olup olıgelmişe muhâlif fasl ve ahz-i mâl içün nesne îcâb itmedin kâdı ve kassâm âdemleri karışmıya ve patrîke müte'allik murahhasa rüsûmundan her kangı vilâyetde ne mikdâr nesne karâr ise tahsîline izhâr-ı 'acz eyleye sâbit ve zâhir oldukda hâkimü'l-vakt olanlar şer'le hükm idüp alıvireler ve murahhasa ve papaz ve keşîşlerin nasbı ve ref'i patrîk-i mezbûrun ma'rifeti ile ola ve mezbûrlardan birinin 'âdet-i 'âtılaları üzre günâhları sâdır olup ihrâcları lâzım gelse kadîmden olıgeldüği üzre murahhasalıkdan ref' idüp yerine patrîk-i mezbûr müstahak olanı ta'yîn idüp ve 'âdeten lâzım gelen pîşkeşi alınup vâsıl-ı hazîne eyledikden sonra tasarrufı içün berât-ı hümâyûn virile kimesne mâni' olmaya ve patrîk-i mezbûr veya vekîli ve murahhasa olanlar mîrî rüsûm cem'ine çıkdıkda muhâtara olan yerlerden âsân vechile geçürdüp bindikleri atlarına ve yat ve yarâklarına kimesne mâni' olmaya ve mîrî rüsûm tahsil itdüğin kendüden ve âdemlerinden hilâf-ı mu'tâd perâkende harâc taleb olunmaya ve murahhasa-i sâbık zamânında olan borç hâlen olan murahhasadan taleb olunmaya mezkûrun patrîkliğine müte'allik olan manastırlara ve bâğ ve bâğçelere ve çiftliklere ve çayırlara ve tarlalara ve panayırlara ve ayazmalara ve değirmenlere ve bi'lcümle kiliseye vakf olanlara âhardan dahl olunmağın bundan evvel ve bunun emsâli Ermeni patrîki olanlar ne vechile zabt ve tasarruf ide gelmişler ise râhib-i mezbûr dahi ol minvâl üzre zapt ve ta-

sarruf eyliye bu bâbda mezkûra bir ferd mâni' olmaya şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi' şehri Cumâdelâhire li-sene seb'a ve 'işrîne ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye

281 - 1618 (1027) **İstanbul 3: 91a/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Galata'da, Yeni Cami Vakfı'na ait bölgenin halkları (reaya) olan Hıristiyanlar, İstanbul'a geçtiklerinde vergi toplayıcıları tarafından rahatsız edilmektedirler. Padişah bu durumun önüne geçilmesi için İstanbul kadısına bir buyuruldu gönderiyor.

The Christian subjects of the Yeni Cami Waqf in Galata are being harrassed by tax collectors when they travel through İstanbul. The Sultan sends this buyuruldu to the judge of İstanbul to request the protection of these subjects..

İstanbul efendisi hazretleri Câmi'-i Cedîd Evkâfı'ndan olup Galata'da sâkin olan zimmîler İstanbul tarafına geldikce yaveciler dahl ve ta'arruz iderlermiş mukayyed olup ol makûleleri men' ve def' idesin deyü buyuruldu

282 - 1618 (1027) **İstanbul 3: 93b/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Şehzade Sultan Mehmet Han vakıflarına ait olan ve Galata'ya bağlı Vadire-i Zeyrek adındaki köyün sakinlerinden kimisi İstanbul'a yerleşmişlerdir. Bu kişiler, diğer vakıf halkları gibi, vergi ödemek yerine saray mutfağına yıllık 42.000 çeki odun vermekle yükümlüdürler. Saray görevlilerinden Mustafa Ağa, bu kişilerin yükümlülüklerini aksatmadan yerine getirmelerine karşın, kimi devlet görevlilerinin geleneklere aykırı olarak (olıgelmişe muhalif)

bunlara farklı görevler yüklediklerini ve bu durumun önüne geçilmesi gerektiğini bildiren bir dilekçe göndermiştir. Padişah, İstanbul kadısına gönderdiği emr-i şerif ile geleneklere uymayanlara engel olunmasını emrediyor.

Some of the residents of Vadire-i Zeyrek village, which belongs to the Şehzade Sultan Mehmet Han Waqf in Galata, have moved to İstanbul. Like other waqf subjects, in lieu of taxes, they have been providing the palace kitchen with 42,000 çeki wood. Mustafa Ağa, a palace officer, sends a petition to the Sultan reporting that even though these people have been fulfilling their obligations, some state officers have been assigning new duties to them, in violation of tradition (olıgelmişe muhalif). He wants the prevention of these irregularities. The Sultan sends a Sultanic order (emr-i şerif) to the judge of İstanbul, instructing him to enforce traditions.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn vâris-i 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn hüccetü'l-hak ale'l-halk ecma'în el-muhtass bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ el-hâkimü'l-'adl bi-kazâ-i İstanbul zîdet fezâyiluhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn yâsıl olıcak ma'lûm ola ki iftihâru'l-havâs ve'l-mukarrebîn mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtîn dârü's-sa'âdetim ağası Mustafa Ağa dâme 'uluvvuhû hâlen Dersa'âdetime 'arz gönderüp mahrûsa-i İstanbul'da vâki' merhûm ve mağfûrun-leh Şehzâde Sultan Mehmed Hân tâbe serâhû evkâfından Galata Kazâsı'na tâbi' Vâdire-i Zeyrek nâm karye re'âyâsından ba'zıları İstanbul'da sâkin olup sâyir evkâf re'âyâsı mu'âfiyetleri mukâbelesinde her sâl matbah-ı 'âmireye viregeldükleri kırk iki bin çeki odunı bunlar dahi ma'an edâ idüp hıdmetlerinde kusûrları yoğiken hâlen bu makûle evkâf re'âyâsına olıgelmişe muhâlif anbara otluk hıdmeti teklîf olunup rencîde ve remîde olunmakdan hâlî değillerdir min ba'd otluk hıdmeti ve tekâlîf-i sâyir teklîf olmayup üslûb-ı sâbık üzre mu'âf ve müsellem olmaları bâbında emr-i şerîfim ricâsına i'lâm eylemeğin vech-i meşrûh üzre 'amel olmak emr idüp dahi husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresin ol makûleleri evkâf-

ı mezbûre re'âyâsından olup İstanbul'da sâkin olanlar kadîmü'l-eyyâmdan hıdmet-i mezbûre mukâbelesinde cümle tekâlîfden mu'âflar iken hâlen anbara otluk hıdmeti ve sâ'ir tekâlîf-i 'örfiyye ve şâkka taleb ve teklîf idüp rencîde ve remîde idenler vâki' ise men' ve def' idüp min ba'd evkâf-ı mezbûre re'âyâsı otluk hıdmeti ve tekâlîf ile kimesneye rencîde ve remîde itdirmeyüp husûs-ı mezbûr içün tekrâr emr-i şerîfim taleb olunmalu eylemiyesin şöyle bilesin 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın tahrîren fi'l-yevmi's-sâlis ve'l-'işrîn min Cumâdelâhire li-sene seb'a ve 'işrîne ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûsa

283 - 1618 (1027) **İstanbul 3: 94a/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

İstanbul'da yaşamakta olan bir grup papaz, padişaha dilekçe sunarak patrikleri olan kişinin ve kimi devlet görevlilerinin çeşitli gerekçelerle kendilerinden haksız olarak fazladan vergi aldıklarını bildirmişler ve bunun önüne geçilmesini istemişlerdir. Padişah İstanbul kadısına gönderdiği emr-i şerif ile, adı geçen papazların ferman ve kanunlarla belirlenmiş oranlarda vergi ödemeyi kabul ettiklerini belirterek devlet görevlilerinin fazladan vergi almalarını engellemesini emrediyor.

A group of priests residing in İstanbul petition the Sultan to complain that their patriarch and some state officers are overtaxing them on various grounds. They want these irregularities prevented. The Sultan sends a Sultanic order (emr-i şerif) to the judge of İstanbul, stating that the priests in question have agreed to pay those taxes set by an imperial order (ferman) and rules. State officers must be prevented from overtaxing these priests.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn hüccetü'l-hak ale'l-halk ecma'în vâris-i 'ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-

mu'în mevlânâ İstanbul kâdısı dâmet fezâ'ilehû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Abrahim [?] ve Hacador ve Somar ve Pedroy ve Araz ve Andriya ve diğer Hacador nâm papaslar Dersa'âdetime 'arz-ı hâl sunup [...] keşîşlerinden olup kâr ü kesbde olmayup fukarâdan olup hâlen patrikimiz olan ve sâ'ir ehl-i 'örf tâ'ifesi hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i berât-ı hümâyûn hamursuz nâmına ve çarhı nice [...] peydâ idüp küllî akçemiz alup zulm ve ta'addîden hâlî değildir hafydır men' olunup hilâf-ı kânûn ziyâde bir akçe alınmamak bâbında emr-i şerîf ricâ iderüz deyü bildirmeğin kânûn üzre ve olıgelenden ziyâde alınmaya deyü emr idüp buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda husûs-ı mezbûra mukayyed olup göresin fi'l-vâki' mezbûrûn papaslar lâzım gelen rüsûmların kânûn üzre ve fermân-ı âlîşânım muktezâsınca edâ eylemeğe râzılar iken me'mûr olanlar kanâ'at eylemeyüp hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i berât-ı hümâyûn ziyâde akçelerin alup zulm ve ta'addî eyledikleri vâki' ise men' ve def' idüp mezbûrları hilâf-ı kânûn ve olıgelmişe mugâyir kimesne fukarâyı rencîde ve remîde itdirmiyesin husûs-ı mezbûr içün tekrâr şikâyete gelmelü eylemiyesin şöyle bilesin 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın tahrîren fi'l-yevmi's-sâdis 'aşar min şehri Rebî'ilâhir sene seb'a ve 'işrîn ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûsa

284 - 1617 (1026) **Galata 42: 2b/3** Dava / *Adjudication*

Galata'daki Sultan Mehmet Han Vakfı'na bağlı Hıristiyanların cizye vergilerini toplamakla görevli olan Mustafa Bey, bu Hıristiyanların kethüdaları ve vekilleri olan Pero karşısında mahkemeye çıkar. Mustafa Bey, ölmüş olan bazı Hıristiyanların 1616 (H. 1025) yılı cizye vergisinden vakfa 120'şer akçe borcu kaldığını belirterek bu parayı, vakfa vergi ödemekle yükümlü diğer Hıristiyanlardan almak ister. Pero, ölmüş olanların vergi borçlarının yaşayan diğer vergi yükümlülerinden alınmasına karşı çıkar. Buna ek olarak Pero, vakfın eski mütevellisi Ali Bey'in 1615 (H. 1024) yılın-

da Galata Kadısı olan Seyfullah Efendi huzurunda yine aynı konuda dava açtığını belirtir. O, bu davada Ali Bey'in savına karşı, ölmüş olanların vergisinin yaşayanlardan alınamayacağı yolunda mahkemeye bir fetva sunarak davayı kazandığını ve kendisine bunu kanıtlayan dört adet hüccet verildiğini söyler. Mahkeme Pero'nun sunduğu fetva ile dört hüccet belgesini inceler ve tekrar Mustafa Bey'e döner. Mustafa Bey belgelerin geçersiz olduğunu ileri sürer. Bunun üzerine Pero, getirdiği şahitler desteğiyle belgelerin doğruluğunu kanıtlar. Sonuç olarak mahkeme Mustafa Bey'in aynı konuda tekrar dava açmasını yasaklar.

Mustafa Bey, the collector of cizye tax from Christians connected to the Sultan Mehmet Han Waqf in Galata, sues Pero, steward and legal agent of these Christians. Some of the deceased Christians had owed the waqf 120 akçe each as cizye tax of 1616 (AH 1025). Mustafa Bey wants to collect their unpaid taxes from other Christians. Pero argues that the living cannot be held responsible for the tax obligations of the dead. He adds that the former mutawalli Ali Bey had petitioned the judge of Galata, Seyfullah Efendi, in 1615 (AH 1024) with the same request. Claiming that he won that case, he presents to court a fatwa declaring that the tax debt of the deceased cannot be collected from living tax payers. The court gave him four hujjets documenting the outcome of that case. The court examines the fatwa and four hujjets in question. It then interrogates Mustafa Bey, who rejects the validity of the documents. Pero proves the validity of the documents through witness accounts. In conclusion, the court forbids Mustafa Bey from filing another case on this mattter.

Mahrûsa-i Galata ve tevâbi'inde sâkin olup ebü'l-feth merhûm ve mağfûrün-leh Sultan Mehmed Hân-ı Gâzî Evkâfı re'âyâsından olan ma'dûd zeyn [...] mu'ayyen zimmîlerin bin yirmi beş senesinde üzerlerine lâzım gelen ziyâde cizyelerini emr-i şerîf ile cem'a me'mûr olan Mustafa Bey ibn Mehmed meclis-i şer'-i şerîfde re'âyâ-yı mezbûrûnun kethüdâları ve bundan akdem cem'

me'mûrlarına sâbitü'l-vekâle vekîl-i şer'îleri olan Pero veled-i Civan nam zimmî mahzarında takrîr-i kelâm idüp evkâf-ı mezbûr defterinde mestûr olan re'âyâ-yı mezbûrdan mahrûsa-i mezbûreye tâbi' efrenciyân Aleksandire ve Marce [?] cemâ'atinden Yani veled-i İstefan [ve] İstonci ve Varma ve Aledandriye Zerker ve Todori veled-i Nikola Zerker ve Yakomi veled-i Domanik [?] ve efrenciyân Samarka cemâ'atinden Aleksandre veled-i Mihal Papaz hidemâ'-i Galata tâbi'-i efrencî cemâ'atinden [silik] veled-i Portoma Zerker ve oğlı Andriye ve Toma Nikola veled-i Nikola veled-i Nikola ve [...] Nikola [silik] ve efrenciyân Kefeliyân cemâ'atinden Domanoz Zerker ve Yakomi veled-i Duka Niko Zerker ve [silik] ve İmroz veled-i Pero hakkâk ve Yani ve Corco veled-i Andriye Zerker ve Kiryazi veled-i Eflahin [silik] Zerker ve Nirozzor veled-i Yorgi Zerker ve Aleksandre ve Berdo veled-i Papa Duşe [silik] zimmîlerin bin yirmi beş senesinde üzerlerine edâsı lâzım olan yüz yirmişer akçe ziyâde-i cizyeleri cânib-i vakfa edâ olunmamağın mezbûr[ûn]dan taleb iderim didikde gıbbe's-su'âl Pero cevâbında hâlen isimleri mestûr olan zimmîlerin cümlesi bin yirmi dört senesinden mukaddem [silik] olmağla ben vekâletden sübût [helâk] olanların cizyesi hayy olandan taleb olunmak meşrû' olmamağın edâsından imtinâ' iderim [silik] akdem re'âyâ-yı mezbûrenin bin yirmi dört senesi harâcların emr-i şerîfle cem'a me'mûr olan Ali Bey [silik] zimmiyûn-ı mezbûrûnın harâcların benden da'vâ idüp mezbûr ile bundan [akdem] Galata Mahkemesi'nde nâ'ibü'ş-şer' olan mevlânâ Seyfullah Efendi ibn Mehmed huzûrunda ikimiz mürâfa'a olduğımızda zimmiyûn-ı mezbûrûnın vech-i muharrer üzre [silik] oldukların udûl-i müslimînden Hasan bin Hüseyin ve Mustafa bin Abdullah ve Yusuf bin Murad şehâdetleriyle mezbûr Ali Bey muvâcehesinde isbât eyleyüp helâk olanların cizyeleri hayy olandan taleb câ'iz olmaduğına yedimde fetvâ-yı şerîfe olmağın mûcebince mezbûr Ali Bey da'vâdan men' olunup yedime dört kıt'a hüccet-i şer'iyye virilmişdir [silik] nazar olunup mûceblerince mezbûr Mustafa Bey dahi da'vâdan men' olunsun deyüp kelâmına muvâfık fetvâ-yı şerîfe ve mûmâ-ileyh Seyfullah Efendi hatt ve hatmini müştemile ve sene hamse ve 'işrîn ve elf Rebî'ülevveli ve

âhiri ile müverraha mazmûnları mezbûr Pero'nın takrîr-i meşrûhına mutâbık dört kıt'a hüccet ibrâz idüp her birine nazar olunup mezbûr Mustafa Bey muvâcehesinde kırâ'et olundıkda mezbûr Mustafa Bey zikr olunan hüccetler mezbûr Ali muvâcehesinde olduğın inkâr idicek mezbûr Pero'dan zikr olunan hücetlerin mazmûnlarına muvâfık beyyine taleb olundıkda udûl-i müslimînden Pîrî bin Abdünnebi ve Receb [bin] Aydın ve Mehmed bin Abdi nam kimesneler li-ecli'ş-şehâde meclis-i şer'-i şerîfe hâzırûn olup gıbbe'l-istişhâd fi'l-vâki' mezbûr Ali Bey zimmiyûn-ı mezbûrûnın harâclarında mezbûr Pero kethüdâdan vech-i muharrer üzre taleb idüp mahkeme-i mezbûrede nâ'ibü'ş-şer' mûmâ-ileyh Seyfullah Efendi huzûrunda ikisi târih-i mezbûrda mürâfa'a olduklarında mezbûr Pero kethüdâ zimmiyûn-ı mezbûrûnın vech-i muharrer üzre helâk olduklarını mezbûr Ali Bey muvâcehesinde şühûd-ı mezbûre şehâdetleriyle isbât eyleyüp fetvâ-yı şerîfe mûcebince mezbûr Ali Bey da'vâdan men' olundı biz hâzırlar idik zikr olunan dört kıt'a hüccetler mezbûr Ali Bey'in muvâcehesinde olmuşdır mazmûnlarına biz şâhidleriz şehâdet dahi ideriz deyü zikr olunan hüccetlerin mazmûnlarına muvâfık edâ-i şehâdet-i şer'iyye itdiklerinde gıbbe't-ta'dîl ve't-tezkiyye şehâdetleri hayyiz-i kabûlde vâkı'a oldukda mûcebiyle mezbûr Mustafa Bey dahi fetvâ-yı şerîfe mûcebince da'vâdan men' olundı hurrire fî evâsıtı şehri Rebî'ilevvel lisene sitte ve 'işrîne ve elf

Şühûd

Şaban bin Hamza, Mehmed bin Abdullah, Ali bin Ahmed, Halil bin Ferhad, Yusuf bin Murad, Ramazan bin Zekeriyâ.

285 - 1617 (1026) **Galata 42: 38b/5** Dava / *Adjudication*

Galata sakinlerinden İbrahim Beşe, Nikola adlı Hıristiyan karşısında mahkemeye çıkar. İbrahim Beşe ile komşu olan Nikola'nın, mülkiyeti İbrahimpaşa Vakfı'na ait olup Yağkapanı Çarşısı'ndaki İbrahim Paşa Camii'nin yanında bulunan bir havyar dükkânı vardır. Nikola'nın dükkânın üstünü bozarak meyhaneye çevirme ni-

yetinde olduğunu belirten İbrahim Paşa, bu değişikliğin kendi dükkânına zarar vereceğini belirterek, bölgenin cami sokağı olması dolayısıyla da değişikliğin uygun olmayacağını sözlerine ekler. İbrahim Beşe, Nikola'nın meyhane açma girişiminin engellenmesini istemektedir. Mahkeme Nikola'ya görüşünü sorar. Nikola dükkânını meyhaneye çevirmeye niyeti olduğunu doğrular. Bunun üzerine mahkeme, cami civarındaki Müslüman halktan olup mahkemede hazır bulunan kişilere görüşünü sorar. Bu kişiler de Nikola'nın dükkânının camiye yakın olduğunu ve bu nedenle meyhaneye çevrilmesinin uygun olmayacağını söylerler. Sonuç olarak mahkeme Nikola'nın söz konusu dükkânı meyhaneye çevirmesini yasaklar.

İbrahim Beşe, a resident of Galata, sues Nikola, a Christian, who is his neighbor. Nikola has a caviar store rented from the İbrahim Paşa Waqf and in Yağkapanı Market next to the İbrahim Paşa Mosque. Nikola is planning to build a tavern (meyhane), says İbrahim Beşe, on the top floor of the store. He wants the court to prevent Nikola from making this change, both because it will damage his business and because it is inappropriate to locate a tavern near a mosque. Questioned by the court, Nikola admits that he intends to build a tavern. The court then asks Muslim residents of the community in attendance at the court to state their opinion. On the ground that the store sits close to the mosque, the residents contend that a tavern would be inappropriate. In conclusion, the court forbids Nikola from turning his store into a tavern.

Galata sâkinlerinden İbrahim Beşe ibn Abdullah meclis-i şer'-i şerîfde Nikola veled-i Kosta nam zimmîyi ihzâr ve mahzarında takrîr-i kelâm idüp mahmiyye-i mezbûrede Yağkapanı sûkında İbrahim Paşa Câmi'i kurbünde vâki' İbrahim Paşa Vakfı'ndan mezbûr Nikola'nın tasarrufında olup dükkânıma muttasıl olan bir bâb dükkân kadîmden bu âna gelince havyarcı dükkânı iken hâlen mezbûr Nikola dükkân-ı mezbûrın üstüni bozup meyhâne binâ eylemek murâd ider dükkana havâle olduğundan mâ'adâ câmi'-i mezbûr sûkından olmağın mezbûr [Nikola'dan] su'âl olunup ve

hâzırûn bi'l-meclis olan kimesnelerden dahi istihbâr olunup men' ve def' olunmasın taleb iderim didikde gıbbe's-su'âl mezbûr Nikola cevâbında fi'l-vâki' câmi'-i mezbûr sûkında vâki' vakf-ı mezbûrdan olup mezbûr İbrahim'in dükkânına muttasıl tasarrufımda olan bir bâb dükkân kadîmden havyarcı dükkânı idi lâkin hâlen dükkân-ı mezbûrın üstüni bozup meyhâne binâ eylemek murâd eyledim diyücek ahâlî-i sûk-ı mezbûrdan olup hâzırûn bi'l-meclis olan müslümanlardan dahi istihbâr olundıkda cevâblarında zimmî-i mezbûrın dükkânı câmi'-i mezbûr sûkın dadır meyhâne binâ olunmak münâsib değildir men' olunmak lâzımdır deyü ihbâr itdiklerinde fi'l-hakîka câmi'-i mezbûr sûkında müslümanlar dükkânları kurbünde bu makûl nesne olmak memnû' olmağın men' ve def' olunup mezbûr zimmîye tenbîh olunup mâ-vaka'a kayd olundı tahrîren fi'l-yevmi'l-'işrîn min Cumâdelûlâ li-sene sitte ve 'işrîne ve elf

Şühûd

Mehmed Bey bin A. [Abdullah], Ali bin Mehmed, Cafer bin A [Abdullah], Receb bin Aydın, Mehmed bin İsa, Sinan Bey bin Yusuf ve gayruhum.

286 - 1617 (1026) **Galata 42: 41b/3** Tescil işlemi / *Registration*

Mehmet Han Vakfı'nın Galata'daki reayasının ölenlerinden varisi olmayanların mirasları vakfa kalmaktadır. Adı geçen vakfın görevlileri Muharrem Çavuş ve Ramazan Çavuş, Maryora ile birlikte mahkemeye gelirler. Görevliler, Maryora'nın ölen kocasının tek varisi olduğunu, kocasından bir ev kaldığını, kalan evin ?'üne vakıf adına el koyduklarını ve ?'lük hissenin de Maryora'ya kaldığını belirtirler. Muharrem Çavuş ve Ramazan Çavuş, söz konusu evi açık artırma yoluyla satışa çıkardıklarını ve Maryora'nın evi 12.000 akçeye satın aldığını söylerler. İki görevli, Maryora'dan 9000 akçe alarak evi kendisine verdiklerini sözlerine eklerler. Maryora da vakıf görevlilerini doğrular. Mahkeme bu işlemleri sicile kaydeder.

Nicolas de Nicolay'ın 1567 tarihli *Discours et histoire veritable des navigations, peregrinations et voyages, faicts en la Turqvie* başlıklı seyahatnamesinden Rum tüccar çizimi.

Illustration of a Greek merchant from Nicolas de Nicolay's Discours et histoire veritable des navigations, peregrinations et voyages, faicts en la Turqvie *(1567).*

When subjects of the Mehmet Han Waqf in Galata die, if they have no legal heirs their inheritances fall to the waqf. Waqf officers Muharrem Çavuş and Ramazan Çavuş are in court with Maryora. The officers state that Maryora is the only heir of her deceased husband and that she has inherited a house from her husband. Allowing her to keep a quarter-share of the house, they have confiscated three-quarters of it in the name of the waqf. Muharrem Çavuş and Ramazan Çavuş auction off the house. Maryora buys it for 12,000 akçe. The waqf officers add that they have received 9000 akçe from Maryora and given her the house. Maryora corroborates their account. The court registers these transactions.

Ebü'l-feth merhûm ve mağfûrun-leh Mehmed Hân evkâfından mahrûsa-i Galata'da vâki' re'âyâdan mürd oldukda vâris-i ma'rûfı olma[yanların] metrûkâtını cânib-i vakf-ı mezbûr içün kabza ve füruhta me'mûr olmağla vakf-ı mezbûr re'âyâsından olup mahrûsa-i mezbûrede bundan akdem hâlik olan Maroka veled-i Terosa nâm zimmînin zevcesinden gayrı vâris-i ma'rûfı olmamağla sülüs-i erbâ'ına vâzı'u'l-yed olan Muharrem Çavuş bin Abdullah ve Ramazan Çavuş bin Abdullah meclis-i şer'-i şerîfde hâlik-i mezbûrun zevce-i metrûkesi işbu râfi'atü'l-kitâb Maryora bint-i Pertoka nâm zimmiye mahzarında ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp zimmî-i mezbûrun metrûkâtından olup mahrûsa-i mezbûrede Câmi'-i Kebir Mahallesi'nde vâki' bir tarafdan câmi'-i mezbûr vakfı ve bir tarafdan Bereketzâde Vakfı ve bir tarafdan tarîk-i âmm ile ve bir tarafdan tarîk-i hâs ile mahdûd olup bir bâb fevkânî odayı ve bir çardakı ve iki bâb tahtânî odayı ve havlıyı müştemil olan menzil dört sehmi olmak üzre üç sehmi cânib-i vakf-ı mezbûra ve bir sehmi mezbûre Maryora'ya intikâl itmekle menzil-i mezbûrı bey' içün sûk-ı sultânîde kirâren ve mirâren müzâyede olunup tâlibîne arz olundukda ba'de inkıtâ'i'r-ragabât menzil-i mezbûr mezbûre Maryora üzerinde on iki bin akçede karâr idüp ziyâde ile âhar tâlibi olmayup ve meblağ-ı mezbûr menzil-i merkûmun semen-i misli olmağın menzil-i mezbûrdan cânib-i vakfa intikâl iden üç sehim hisseyi vech-i muharrer üzre mezbûre Mar-

yora'ya dokuz bin fıddî râyic fi'l-vakt akçeye me'mûr oldığım cihetden bey'-i bât-ı sahîh ile bey' idüp kabz-ı semen-i mezbûr ve teslîm-i mebî'-i mezkûr eyledük ba'de'l-yevm menzil-i mezbûrun cümlesi mezbûre Maryora mülkidir mutasarrıf olsun didüklerinde mukırrân-ı mezbûrânın ikrâr-ı meşrûhunı el-mukırrun-lehü'l-mezbûre bi'l-muvâcehe tasdîk itdükde mâ-vaka'a ketb olundı hurrire fî evâyili Cumâdelûlâ li-sene 1026

Şühûdü'l-hâl

Mustafa Çelebi el-imâm, Mahmud Çelebi pazarbaşı, Mehmed Çavuş bin Abdullah, Şaban bin Muharrem, Mehmed bin Abdullah, Mehmed bin Süleyman.

287 - 1617 (1026) **Galata 42:** 75b/5 Dava / *Adjudication*

Papa Yoros, Selanik'te bulunan bir manastırın rahiplerinden olan Sisori karşısında mahkemeye çıkarak söz konusu manastırda yaşayan yedi rahibe 30.000 akçe borç verdiğini ve bu rahiplerin birbirlerine kefil olduklarını söyler. Papa Yoros, şimdi söz konusu 30.000 akçeye kefil olan Sisori'den borcun ödenmesini istemektedir. Görüşü sorulduğunda Sisori, borçluları mahkemeye getirmek için mahkemeden 70 günlük ek süre ister. Mahkeme, Sisori'ye istediği süreyi verir. Yine aynı manastırdan olup mahkemede bulunan dört rahip Sisori'ye kefil olurlar. Mahkeme de bu işlemleri sicile kaydeder.

Papa Yoros sues Sisori, a priest in a monastery in Selanik (Salonika). He states that seven priests of the monastery borrowed 30,000 akçe from the waqf, serving as sureties for one another. Now Papa Yoros asks Sisori, who served as surety for the money, to repay the 30,000 akçe. Questioned by the court, Sisori requests a 70-day extension to bring the debtors to court. The court grants Sisori the extension. Four other priests from the same monastery serve as Sisori's sureties. The court registers these transactions.

Livâ-i Mora'ya tâbi' Kasaba-i Trapoliçe sâkinlerinden Papa Yoros veled-i Liba meclis-i şer'-i şerîfde Livâ-i Selanik'de Ayo Varilora [?] nâm manastır râhiblerinden Papa Sisori muvâcehesinde takrîr-i da'vâ idüp bundan esbak sâlifü'z-zikr manastır keşişlerinden Papa Gavril ve Papa Vasil ve Koça Alinko ve Koça Alinkol ve Koça Yavakiz ve Koça İsak ve Koça Diyoneş nâm râhiblere otuz bin akçe idâne idüp ânlar dahi istidâne ve kabz itdükden sonra her biri âharın zimmetine lâzım gelen meblağa emr ve kabûli hâviye kefâletle kefîl olmağla zikr olunan manastır râhiblerinden |...| üç yüz nefer râhib mezbûrûn râhiblerin nefislerine ve gaybet iderlerse her biri sâlifü'z-zikr otuz bin akçeye emr ve kabûli hâviye kefâlet ile kefîl olmuşlaridi hâlen zikr olunan yedi nefer râhibleri |...| kefâleti hasebiyle zimmetine lâzım gelen otuz bin akçeyi merkûm Sisori yedinden taleb eylerüm suâl olunsun didikde gıbbe's-suâl merkûm Sisori cevâbında fi'l-vâki' sâlifü'z-zikr yedi nefer râhibin nefislerine kefâleti mukır ve mu'terif olmağın mezbûrları ihzâr içün istimhâl idüp târîh-i kitâbdan yetmiş gün tamâmına imhâl olmağla merkûm Sisori'nin nefislerine ve ba'de mürûri'l-müdde zikr olunan yedi nefer âdemi ihzâr itmeye meblağ-ı mezbûra mâru'z-zikr manastır râhiblerinden işbu hâzırûn bi'l-meclis olan Flator veled-i Köse ve Papa Yakomi veled-i Manol ve Yovakim veled-i İsbako ve Likayoz veled-i Eyvan nâm râhibler emr ve kabûli hâviye kefâlet ile kefîl olduklarında vâki' hâl gıbbe't-taleb ketb olundı fî 16 Recebi'l-ferd li-sene 1026

Şühûdü'l-hâl

Receb bin Aydın, Ramazan bin Zekeriya, Ali bin Mehmed, Piri bin Abdünnebi, fahrü'l-akrân Mustafa Ağa, Rıdvan bin Hamza, Kara Mehmed bin Abdi.

288 - 1619 (1028) **İstanbul 4: 8b/1** Dava / *Adjudication*

İstanbul'un Küçükpazar yöresindeki Cafer Bey Mescidi'nin yakınında oturan Müslüman cemaat, mahallelerindeki bir havra (sinagog) için sadrazam Mehmet Paşa'ya dilekçe yazmışlardır. Bu di-

lekçede, söz konusu havranın eskiden kalma bir ibadet yeri olmadığı, İstanbul'un fethinden sonra yaptırıldığı belirtilmiştir. Mehmet Paşa da konuyla ilgili davanın görülmesi için mahkemeye buyuruldu göndermiştir. Şimdi mahalle halkından bir grup Müslüman, yine aynı mahalleden bir grup Yahudi karşısında mahkemededir. Müslüman cemaat, havranın daha önce bir Yahudi evi olduğunu ve burada Yahudi çocuklarının eğitim gördüğünü, evin sahibinin ölümünden sonraysa havraya çevrildiğini söylerler. İslam'a göre gayrımüslimlerin Müslüman topraklarında fetih öncesinden kalan kilise ve havra dışında, ibadet yeri kurmasının yasak olduğunu belirten Müslüman cemaat, havranın kapatılmasını ister. Bunun üzerine mahkeme Yahudi cemaate görüşünü sorar. Söz alan Menahim, havranın kendi atalarının mülkü olduğunu belirterek İstanbul'un fethi öncesinden bu yana buranın havra olduğunu öne sürer. Mahkeme her iki taraftan da kanıt ister. Yahudi cemaat herhangi bir kanıt sunamaz. Müslüman cemaat ise, yakınlardan 14 Müslümanı şahit olarak mahkemeye getirir. Bu kişiler Müslüman cemaatin tezi doğrultusunda görüş bildirir. Mahkeme konuyla ilgili fetva kitaplarına da başvurur. Müslümanlar tarafından fethedilen topraklarda gayrımüslimlerin fetihten sonra ibadet yeri açmalarının yasak olduğu, incelenen fetvalardan anlaşılır. Sonuç olarak mahkeme söz konusu hávranın kapatılarak kapısının mühürlenmesine karar verir.

A group of Muslims residing near the Cafer Bey Mosque in İstanbul's Küçükpazar has petitioned Grand Vizier Mehmet Paşa regarding a synagogue in their neighborhood. The petition notes that the synagogue is not an old temple; on the contrary, it was built after the conquest of İstanbul. Mehmet Paşa sends to court a buyuruldu document asking for this case to be heard. Now a group of Muslims sues a group of Jews from the same neighborhood. The Muslims state that the synagogue used to be a Jew's residence and that it served also as a school for Jewish children. After the death of the owner, the house was converted into a synagogue. On the ground that Islam forbids non-Muslim temples other than the

churches and synagogues erected before the conquest, they want the synagogue closed. Questioned by the court, Menahim, one of the Jews, states that the synagogue in question belongs to his ancestors and that it has been a synagogue since before the conquest of İstanbul. The court asks both sides to bring evidence. The Jewish community fails to prove its claim. For their part, the Muslims bring 14 Muslim witnesses from around the region; all corroborate their account. Consulting fatwa books, the court finds that it is indeed forbidden for non-Muslims to open new temples in regions conquered by Muslims. In conclusion, the court decides that the synagogue shall be closed and sealed.

Dârü's-saltanati's-seniyye-i Kostantiniyyeti'l-mahmiyyede Küçük Bazâr kurbünde merhûm Cafer Bey Mescid-i Şerîfi'nin cemâ'ati olan sulehâ-i müslimîn divân-ı âlîye varup civârlarında olan yehûd kenîsesinin feth-i hâkânîde ibkâ olunan kenâyis-i kadîmeden olmayup yakın zamanda hâdis olmuşdur deyü sadr-ı a'zam vezîr-i mükerrem emînü'd-devleti'l-kâhire ve yemînü's-saltanati'z-zâhire sâhib-i sa'âdet Mehmed Paşa yessarallâhu lehu mâ-yedûm ve mâ-yeşâ hazretlerine ref'içün arz-ı hâl sundıklarında husûs-ı kazıyye teftîş ve tefahhus olunup da'vâları ber mûcebi şer'-i şerîf istimâ' olunup fasl-ı husûmet olunmak bu dâ'îlerine fermân olmağın akd-i meclis-i şer'-i mazhar kılındıkda mahalle-i mezbûre ahâlisinden fahrü's-sulehâ' cemâ'atden fahrü'l-cüyûş Mehmed Çavuş bin Mehmed ve Mahmud Bey bin Hamza ve fahrü'l-akrân Cafer Subaşı bin Abdullah ve İbrahim Halife bin Mehmed el-kayyim ve fahrü'l-emâsil ve'l-akrân Ahmed bin Mustafa el-kâtib ve Mehmed Bey bin Abdullah cemmü gafîr ve cemî'ün kesîr ile meclis-i şer'-i münîrde tâ'ife -i yehûddan Menahim veled-i Nayko ve İlya veled-i Şamol ve Yasef veled-i Semri ve İlya veled-i Tavil ve İsak veled-i Yasef nam sükkân-ı mahalle ve sâ'ir ehl-i kenîse olan Yahudiler mahzarlarında her biri takrîr-i kelâm ve bast-ı merâm idüp mescid-i şerîf civârında vâki' bir tarafdan Mehmed Paşa er-râcil mülkine ve bir tarafdan Mehmed Çavuş mülkine ve bir tarafdan dahi Çırakcı Vakfı'na ve taraf-ı âhardan

Ahmed Çelebi mülkine müntehiyyü'l-hudûd olan kenîse kenîse-i muhdesedir sâbıkâ bir acûz Yahudinin menzili olup etfâl-ı yehûd ta'allüm-i tevriyet iderler idi ba'dehû acûz-ı mezbûre vefâtından sonra menzil-i mezbûrı kenîse itdiler emsâr-ı müslimîn kenîse ihdâsına şer'an cevâz ve ruhsat itmeyüp sulehâ-i müslimîn ve cemâ'at-ı muvahhadîne ihmâl ve sükût muktezâ-yı diyânet olmamağın birkaç kere ref'ine tasaddî olundıkda işrâr-ı yehûd bir tâ'ife -i muhîl ve anîd ve [...] şerîr-şedîd olmağla [...] ba'dehû derke da'vâmız fasl bulmayup husûs-ı mezbûr müşevveş ve muhtal kalmışidi bu esnâlarda tâ'ife -i mezkûreden mahdûd Yahudi kenîse ittihâz iden yehûd-i kenûd iş'âr-i şe'âyir-i küfr da'vâsında zafere hareket ve izhâr-ı âyin-i bâtıllarında küllî cem'iyyet itmeğe başlamışlardır kenîse-i muhdesenin ref' ve def' olunmasıyla icrâyı hükm-i şer'-i şerîf olunmak murâımızdır deyü tasvîr-i da'vâ ve tebyîn-i müdde'â itdiklerinde bi'l-muvâcehe mezkûrûn Yahudilerden su'âl olundıkda her biri kadem da'vâsın idüp takrîr-i kelâm iderken Menahim nam Yahudi mahdûd ma'hûd benim ebâ'id-i cedd mülkimdir didikden sonra feth-i hâkânîden beri âbâdî-i ehl-i zimmetde ibkâ olunan kenâyis-i kadîmedendir deyü da'vâ idüp kenîse kadîme olmasın iddi'â itdiklerinden mezbûrûn Yahudilerden beyyine-i âdile taleb olunup ityân-ı beyyine-i kademden âciz olduklarından sonra da'vâ-yı hudûs iden sulehâ-yı muvahhadînden beyyine-i âdile taleb olundıkda mahalle-i mezbûre etrâfında olan mahallât ahâlisinden yetmiş seksen yaşında musinn ve ihtiyâr pîrlerden Sefer Bey Mahallesi sâkinlerinden Mehmed bin Siyâvuş nam pîr-i sâlih ve Hüseyin bin Mustafa ve Murad bin Safer ve Süleyman bin Mehmed ve Murad bin Ali ve Halil bin Abdi ve Abdurrahman bin İsmail ve Güreşciler Tekyesi kurbünde sâkin Ebûbekr bin Ahmed ve Hasan bin Abdullah ve Receb bin Hüseyin ve Zülfikar bin Ahmed ve Zeyrek Mahallesi sâkinlerinden Mahmud bin Mehmed ve Ali bin Mustafa nam kimesneler meclis-i şer'a hâzırûn olup mahalle-i mezbûrede vâki' kenîse-i mezkûretü'l-hudûd kenîse-i muhdesedir sâbıkan bir acûz Yahudinin mülki olup içinde etfâl-ı yehûd ta'allüm olunur idüğini bilüriz sonradan kenîse ittihâz itmişlerdir kenîse-i mezbûrenin

hudûsına şâhidleriz şehâdet dahi ideriz deyü şehâdet-i şer'iyye eyleyüp her biri salâhla ma'rûf ve diyânet ve emânetle mevsûf zâhirü'l-adâle kimesneler olduklarından mâ'adâ sirran ve alenen tezkiyye ve ta'dîl olundıklarından sonra şehâdetleri hayyiz-i kabûlde vâki' olıcak kütüb-i fetâvâdan kadîhanda ve in erâdehu ehl-i zimme ihdâsü'l-bey' ve'l-kenâyis evi'l-mecûs ihdâsü beyti'n-nâr in erâdü zâlik fî emsâri'l-müslimîn ve fîmâ kâne min fenâ'i'l-mısr [silik] inde'l-küll ve an rağmihî radiyallâhu anhü iz kâle emna'a ehl'z-zimmeti an ihdâs-i şey'in mine'l-kenânîz fi'l-bilâdi'l-meftûh min Horâsân ve gayruhâ velâ üheddimu şey'en ve [...] kadîmen fî eydîhim mâlem a'lemu innehüm uhaddisü zâlik ba'demâ sâre zâlik [silik] min emsâri'l-müslimîn deyü mezkûr ve Bedâyi'ü'z-Zâyi'de ve emma'l-kenâyis ve'l-bey'ü'l-kadîme felâ yete'arrazu ahâlî [silik] şey'in minhümâ ve immâ ihdâsü kenîseten uhrâ feyemne'ûne minhü fîmâ sâre mısran mine'l-ensâri'l-müslimîn bikavlihî sallallâhu [silik] lâ kenîse fi'l-İslâm ey fî dâri'l-İslâm ve Gâyetü'l-Beyân'da ve innemâ lem yecüz ihdâsü'l-kenîse bi-kavlihî aleyhi's-selâm lâ kenîse fî dâri'l-İslâm ve'l-murâd minhü ihdâsühâ bi'l-icmâ' li-enne'l-kadîme tütrakü alâ hâlihâ ve'l-murâd bi'l-kadîme mâ kânet kable [silik] deyü mestûr olmağın şühûd-i udûlün şehâdet-i muhkiyyeleri ile mahdûd-ı ma'hûdın mahmiyye-i mezbûre [silik] müslimîn ve dâr-ı muvahhadîn oldukdan sonra ihdâs olunduğı sâbit ve zâhir olıcak mûcebiyle hükm olunup mahdûd-ı ma'hûdın kenîse olmasından men' olundıkdan sonra sedden li-bâbi'l-fesâd kıbel-i şer'den kapusı takfîl ve hatm olunup bu vesîka-i şâriha li-ecli't-temessük ketb olunup mahalle-i mezbûre ahâlisi olan sulehâ-i muvahhadîne def' olundı tahrîren fî gurrei Rebî'ilevvel li-sene semâne ve 'işrîne ve elf

Şühûd

Fahrü'l-kuzât Ali Efendi bin Mustafa,, Mustafa Ağa bin Cafer, Hasan bin Abdullah, Ali Efendi, Mehmed Çavuş bin Mustafa, Enbiya bin Yusuf, fahrü'l-kuzât Abdi Efendi bin Veli, Asaf Bey bin Abdullah, Ahmed Beşe bin Abdullah er-râcil, fahrü'l-akrân Mehmed Bey bin Hüseyin, Çukadar bin Hüseyin er-râcil, Ahmed bin Memişah, Mustafa Ağa bin Abdullah ve gayruhum.

289 - 1619 (1028) **İstanbul 4: 23b/3** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'da Küçükpazar yöresindeki Cafer Bey Mescidi yakınında oturan Müslüman cemaatin kimi üyeleri mahkemeye gelirler. Müslüman cemaat, daha önce mahallelerindeki bir havranın (sinagog) fetihten sonra yapıldığını, açtıkları davayla (bkz. İstanbul 4, 8b/1) kanıtlamışlar ve dava hüccetini sadrazam Mehmet Paşa'ya göndermişlerdir. Mehmet Paşa da bu havranın yıkılmasını emretmiştir. Müslüman cemaat, paşanın emri gereği havranın yıkılmasını istemektedir. Bir fetva kitabında, sonradan yapılan kilise ve havraların yıkılması gerektiğine değinen mahkeme, havrayı yıkma kararı alır. Yıkım işleminden sonra tekrar mahkemeye gelen Müslüman cemaat, yıkılan havranın arsasını, Müslüman halkın evleri arasında kaldığı için satın almak ister. Sadrazam Mehmet Paşa da bu yönde görüş beyan etmiştir. Önceki davada, davalı Yahudilerin havranın fetihten önce yapıldığı yönünde görüş belirtmelerine ve sonuçta mülkiyetinin kendilerine ait olduğunu kanıtlayamadıklarına değinen mahkeme, havranın, sahibi ve varisi olmaması dolayısıyla devlete kaldığını belirtir. Sonuç olarak mahkeme, bu havranın arsası ve üzerindeki enkazın Müslüman halka satılmasına izin verir.

A group of Muslims residing near the Cafer Bey Mosque in İstanbul's Küçükpazar region appear in court. Earlier, the Muslims proved that a synagogue in their neighborhood was built after the conquest, had it closed, and sent the hujjet to the grand vizier Mehmet Paşa (see İstanbul 4, 8b/1). Mehmet Paşa then ordered the demolition of the synagogue. Now, invoking Mehmet Paşa's order, the Muslims want the synagogue torn down. Referring to a fatwa book that calls for the demolition of churches and synagogues built after the conquest, the court decides that the building be torn down. After it is demolished, the Muslims reappear in court to request permission to buy the land of the synagogue, since it lies between their houses. Grand Vizier Mehmet Paşa agrees with the request. In the earlier case, the Jews failed to prove their ow-

nership of the synagogue, which they claimed was built before the conquest of İstanbul. The property thus falls to the state, since there are no legal owners or heirs. In conclusion, the court allows Muslims to buy the plot, and the ruins on it.

Dârü's-saltanati's-seniyye-i Kostantiniyyeti'l-mahmiyyede Küçük Bazâr kurbünde merhûm Cafer Bey Mescid-i Şerîfi cemâ'atından olan sulehâ-yı müslimînden fahrü'l-e'imme Ali Halife bin Süleyman el-imâm ve Mustafa Halife bin Şükrullah el-mü'ezzin ve Cafer Subaşı bin Abdullah ve İbrahim Halife bin Mehmed el-kayyim ve mefharü'l-akrân Ahmed Çelebi bin Mustafa el-kâtib ve Mehmed Bey bin Abdullah nam a'yân meclis-i şer'-i şâmihü'l-erkânda hâzırûn olup bundan akdem mahalle-i mezbûrede mescid-i şerîfi civârında tâ'ife -i yehûd mahallesinde hudûd-ı erba'ası Mehmed Beşe er-râcil mülkine ve Tarakcı Vakfı'na ve Ahmed Çelebi mülkine ve Mehmed Çavuş mülkine müntehiyyü'l-hudûd olan kenîsenin kenîse-i muhdese olduğı sâbit olup tâ'ife -i yehûd hîn-i fetihde izn-i imâm ile ibkâ olunan kenâyis-i kadîmeden olmasın da'vâ idüp isbâta kâdir olmadıkları cihetden beyyine-i hudûs istimâ' olunup şühûd-ı udûlle isbât oldukdan sonra men' ve takfîl olunup hüccet-i şer'iyye virilmişidi hüccet-i mezbûreyi divân-ı âlîye ref' itdüğimizde müşrîr-i ekrem ve sadr-ı mükerrem emînü'd-devleti'z-zâhire yemînü's-saltanati'l-kâhire vezîr-i a'zam Mehmed Paşa yessarallâhu lehu mâ-yerûm ve mâ-yeşâ hazretleri hedm olmasın emr itmeğin ihkâk-ı hakk ve a'lâ-yı dîn ve icrâ-yı ahkâmi'ş-şer'-i mübîn olunmasın taleb ideriz didiklerinde kütüb-i fetâvâda husûsen Fetâvâ-yı Tatarhâniye'de el-kenâyisü'l-kadîme lâ tühdem ve'l-hadîseti hakâ an ebi'l-Hasan innehû kâle tehdemü velâ tütrak ve fi'l-muhît mervî an Ebû Yusuf [...] inne'l-bey' ve'l-kenâyis elletî bi'l-emsâr [...] ve'ş-Şâm kâle-mâ ehâde ilmî innehû muhdese hedmetehu ve mâlem a'lem terketehû hatta tekûm beynetehu innehû muhdese deyü mukarrer ve mestûr olmağın irtiyâden li'l-cevâb [?] üzerine varılup hedm olundıkdan sonra zikr olunan cemâ'at-ı müslimîn sâniyen meclis-i şer'a hâzırûn olup hedm olunan kenîse-i mezbûre büyût-ı müslimîn arasında vâki' olmağla arsasında müs-

lümanlar süknâya râğıb olup ve müşârün-ileyh müşîr-i mükerrem tarafından dahi bu bâbda hükm-i şer'den su'âl buyuruldıkda sâbıkan alâ tarîki'l-hasbe da'vâ iden müslimîn ile cemâ'at-i kenîse olan yehûddan Menahim veled-i Nayko ve İlya veled-i Şamol ve Yasef veled-i Semeri nam Yahudiler ve sâ'irleri husûmet idüp Yahudiler kadem da'vâsın idüp isbâta kâdir olmaduklarında esnâ-yı da'vâda mezbûr Menahim mülkimdir deyü iddi'â itdikde mukaddemâ kenîse-i kadîmedir deyü itdüği iddi'âya da'vâ mülk-i münâkız olmağla da'vâsı mesmû' olmayup ve hîn-i feth-i hâkânîde mahmiyye-i mezbûre arâzisi temlîk olunan hıtat-ı kadîme ashâbından alâ tarîki't-tevârüs ve't-tedâvül hıtta-i mezbûreye mâlik kimesne olmadığı muhakkak olmağla sâhibesi ve nukzı beyt-i mâl-i müslimîne râci' olduğı ecilden cânib-i mîrîden kenîse-i ma'hûdenin arsa ve nukzının bey'i meşrû' olmağın tâlib olan müslümanlara kıymet-i misli ile bey'a izn virilüp bu vesîka-i enîka li-ecli't-temessük ketb ü terkîm olunup yed-i tâlibe vaz' ve teslîm olundı tahrîren fî evâyili şehri âhirü'r-Rebî'ayn min şühûr li-sene semâne ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Fahrü'l-kuzât Mustafa Efendi bin İsmail, zahrü'l-vülât Ali Efendi bin Mustafa, mefharü'l-kuzât Abdi Efendi bin Veli, Mehmed bin Abdullah, Mustafa bin Nasuh el-müderris, Mehmed Çavuş bin Mustafa, Yusuf Çavuş bin Bahşi, Asaf Bey bin Abdullah el-bevvâbü's-sultânî, Muzaffer Ağa bin Abdullah el-Brusevî, Hüseyin Beşe bin Abdullah Çukadar, Ali Beşe bin Abdullah es-serrâc, Halil Çelebi bin Mehmed, Cafer Çelebi bin Mustafa, Rıdvan Bey bin Abdullah, Receb Efendi bin Muharrem el-müste'id, Cafer Çelebi bin Abdullah, Osman Çelebi el-müste'id, Ahmed bin Mehmed ve gayruhum mine'l-hâzirîn.

290 - 1619 (1028) İstanbul **4: 49a/5** Tescil işlemi / *Registration*

Rumeli vilayetindeki Aydonat kazasına bağlı bir Hıristiyan köyünden Yani ve Todori, kendi adlarına ve köy halkının vekili olarak Mehmet Çavuş adındaki voyvoda ile birlikte mahkemeye

gelirler. Köy halkı daha önce kendilerinden fazladan 4000 akçe vergi aldığı gerekçesiyle voyvoda Mehmet Çavuş'tan davacı olmuş, Mehmet Çavuş köylünün savını reddetmiş ve dava sonuçsuz kalmıştır. Yani ve Todori, şimdi aracıların yardımıyla Mehmet Çavuş ile 1000 akçe üzerine sulh yaptıklarını söylerler. Mehmet Çavuş kendilerini doğrular. Mahkeme de bu sulh işlemini sicile kaydeder.

Yani and Todori, residents of a Christian village in the Aydonat District of the Rumelia Province, are in court with vaivode Mehmet Çavuş on behalf of themselves and the villagers. Earlier the villagers sued vaivode Mehmet Çavuş on the ground that he overtaxed them by 4000 akçe. Mehmet Çavuş rejected their claim and the case was unresolved. Now Yani and Todori state that, upon mediation, they and Mehmet Çavuş have reached an amicable settlement for 1000 akçe. Mehmet Çavuş corroborates their testimony. The court registers the settlement.

Vilâyet-i Rumili'nde Aydonat Kazâsı muzâfâtından Uzuniye nâm karye sâkinlerinden Yani veled-i Nikola ve Todori veled-i Yani nâm zimmîler kendiler tarafından asâleten ve karye-i mezbûrenin sâyir ahâlîsi olup kavm-i mahzı olan zimmîler tarafından vekîl olup nehc-i şer'î üzre vekâleti sâbite oldukdan sonra vekâleten meclis-i şer'de hâmilü'l-kitâb Mehmed Çavuş bin Ali mahzarında ikrâr idüp mezbûr Mehmed Çavuş vilâyetimizde voyvoda olup bizden dört bin akçe ziyâde almağla küllen vesâyeten ve vekâleten taleb eyledüğimizde inkâr idüp münâza'a üzre iken muslihûn tavassut idüp bin akçeye sulh eylediklerinde biz dahi kabûl idüp meblağ-ı mezbûr bin akçeyi yedinden alup kabz idüp da'vâdan ibrâ eyledik ba'de'l-yevm zuhûr iderse makbûl olmasun didikde gıbbe't-tasdîk kayd olundı fî evâyili Cumâdelâhire sene 1028

Şühûdü'l-hâl

Fahrü'l-ümerâ'i'l-kirâm Hüseyin Bey, Hasan bin Bektaş er-râcil, Musalli bin Hızır, Ali Çavuş bin Hüseyin, Ömer Çelebi bin Halil ve gayruhum.

291 - 1619 (1028) **İstanbul 4: 50b/1** Dava / *Adjudication*

Rumeli'de Premedi kazasına bağlı bir köyün sakinlerinden olan Kika'nın ölümünden sonra mühtedi olan büyük oğlu Hasan Beşe, Kika'nın yeğeni Yakiye karşısında mahkemeye çıkar. Hasan Beşe, babasının ölümü sırasında kendisinin köyde bulunmadığını ve yokluğunu fırsat bilerek miras kalan bağa kuzeni Yakiye'nin haksız olarak el koyduğunu ileri sürer. Görüşü sorulduğunda davalı Yakiye, Kika'nın ölümünde tek oğlu olan davacı Hasan Beşe'nin mühtedi olduğu için mirastan pay alamadığını ve şeri kurallara göre mirasın kendisine kaldığını söyler. Davacı Hasan Beşe'ye görüşü sorulduğunda, babasının ölümünde mühtedi olduğunu doğrular. Sonuçta mahkeme bağın, davalı Yakiye'nin elinde kalması gerektiğine karar verir.

After the death of Kika, a resident of a village in Rumelia's Premedi District, his convert (mühtedi) son Hasan Beşe sues the decedent's nephew Yakiye. Hasan Beşe states that he was not there when his father died. Taking advantage of his absence, Hasan Beşe adds, his cousin Yakiye unlawfully confiscated the vineyard. Questioned by the court, the defendant Yakiye states that Kika's only son, the plaintiff Hasan Beşe, was already a convert when his father died. In accordance with Islamic law, he adds, Hasan Beşe forfeited his inheritance rights, and Yakiye inherited the whole estate. Questioned by the court, the plaintiff Hasan Beşe admits that when his father died he was already a convert to Islam. In conclusion, the court decides that the defendant Yakiye should keep the vineyard.

Rumili'nde vâki' Premedi Kazâsına tâbi' Şorile nâm karye sâkinlerinden olup bundan akdem hâlik olan Kika veled-i Lika nâm zimmînin sulbî kebîr oğlı Hasan Beşe ibn Abdullah nâm kimesne meclis-i şer'-i kadîm-i lâzımü't-tekrîmde bâğ-ı âti'z-zikr yedinde idüği şer'an ma'lûm olup hâlik-i merkûmun li-ebb ve ümm karındaşı oğlı olan sâhibü'l-kitâb Yakiye veled-i Kili [?] nâm zimmî

mahzarında takrîr-i da'vâ idüp mezbûr Kika'nın ben sulbî oğlı olup helâkinde terekesi bana 'âyid iken babam hâlik oldukda ben hâzır olmamağla karye-i mezbûrede vâki' 'inde'l-ahâlî ve'l-cîrân ma'lûmu'l-hudûd bir kıt'a bâğına mezbûr Yakiye 'ammim oğlı olmağla vaz'-ı yed idüp mutasarrıfdır yedi kasr ve izâle olunup bana teslîm olunmasın taleb iderim didikde gıbbe's-su'âl mezbûr Yakiye cevâbında fi'l-vâki' bâğ-ı mezkûr hâlik-i merkûm Kika'nın mülki olup hâlik oldukda oğlı mezbûr Hasan Beşe mühtedî ve şeref-i İslam ile müşerref olmuşidi hîn-i helâkinde benden gayrı vârisi olmamağla mezkûr bâğ bi-hasebi'ş-şer' bana intikâl idüp mülk-i mevrûsum olmağın binâ'en 'alâ zâlik vaz'-ı yed idüp mutasarrıfım diyicek mezbûr Hasan Beşe istintâk olundukda mezkûr dahi babası helâkinde kendü mühtedî idüğine mu'terif olmağın ber-muktezâ-yı şer'-i şerîf bâğ-ı mezkûr mezbûr Yakiye yedinde ibkâ olunup ve mezbûr Hasan beşe vâris olmamağla mu'ârazadan men' olunup mâ-vaka'a gıbbe't-taleb ketb olundı tahrîren fi'l-yevmi's-sânî 'aşere min Cumâdelâhire li-sene semân ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mustafa bin Hamza, Abdünnebi bin Abdullah, Ebubekir bin Abdullah ve gayruhum mine'l-hâzırîn.

292 - 1661 (1071) **İstanbul 9: 52b/2** Tescil işlemi / *Registration*

Devlet görevlisi Defterdar Hüseyin Paşa'nın vekili Mustafa Çavuş, el-Hac Mehmet ile birlikte mahkemededir. Mustafa Çavuş, 1661 (H. 1070) tarihindeki yangında yanan Yahudi mülklerinin Müslümanlara satılması ve vakıf mülklerinin de Müslümanlara devredilmesini (tefviz) emreden fermana ve yine Yahudilerin yanmış sinagog (kenise = knesset olarak ifade ediliyor) arsalarının devlete ait olduğunu bildiren ve Hüseyin Paşa'nın elinde bulunan fetvaya dayanarak, Rüstempaşa Camii yanındaki Zeytun Yahudi Cemaati'ne ait havra arsasını, yapılan müzayedede en yüksek teklifi veren el-Hac Mehmet'e 46.000 akçeye satar. Mahkeme yapılan işlemi tescil eder.

Mustafa Çavuş, legal agent of Hüseyin Paşa, the Minister of Finance (defterdar), is in court with el-Hac Mehmet. An imperial decree (ferman) had ordered Jewish properties destroyed in the 1661 (AH 1070) fire to be sold to Muslims if personally owned and transferred (tefviz) to Muslims if waqf-owned. Hüseyin Paşa holds a fatwa declaring that the ownership of synagogues (expressed as knesset = kenise) destroyed in the fire has passed to the state. In accordance with the imperial decree and fatwa in question, Mustafa Çavuş sold the plot of the synagogue near the Rüstempaşa Mosque and belonging to the Zeytun Jewish Community to el-Hac Mehmet, who submitted the highest offer of 46,000 akçe. The court registers the sale.

Dârü'l-hilâfetü'l-aliyye-i Kostantiniyyeti'l-mahmiyyede bi'l-fi'l şıkk-ı evvel defterdârı olan umdet-i ashâbü'ş-şerefi'ş-şâmih kıdvet-i erbâbü'l-izzi'l-[...] sâhibü's-sa'âdet ve'l-iclâl sâhib-i ezyâll'l-mecd ve'l-ikbâl zülkadrü'r-refî' ve'l-câhü'l-menî' Hüseyin Paşa taraf-ı bâhirü'ş-şereflerinden husûs-ı âti'z-zikri ikrâra vekîl olup nehc-i şer'î ve vech-i mer'î üzre vekâleti sâbite olan fahrü'l-emâcid ve'l-akrân Mustafa Çavuş bin Receb meclis-i şer'-i hatîrde işbu râfi'ü'l-kitâb el-Hac Mehmet bin el-Hac Himmet mahzarında bi'l-vekâle ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp mahmiyye-i mezbûrede Hâcepaşa etrafında vaki' mahallâtında mütemekkin olan Yahudi taifesinin bin yetmiş Zilka'desinin on altıncı gününde vaki' olan harîk-i kebîrde muhterik olan hanelerinden mülk olan müslimîne bey' ve vakf olan kezalik müslimîne tefvîz itmeleri bâbında fermân-ı âlî sâdır olmağla tâ'ife -i mezbûrenin muhterik olan kenîse-i kadîmelerinin arsasının mâliki olmamağla cânib-i mîrîye ait olduğuna müvekkil-i müşârünileyhin yedinde fetvâ-yı şerîfe olmağın mahmiyye-i mezbûrede Rüstempaşa Cami'-i şerîfi yanında Papasoğlı Hanı kurbünde vâki' taife-i mezbûreden Zeytun Cemâ'ati'ne mahsûsa olup bir taraftan Polohron ve Haron [?] nam Yahudiler dükkanlarına ve bir taraftan Haydar ve Benyani nam Yahudiler mahzenlerine ve bir taraftan Nikola ve Yani nam zimmiler değirmenleri ve ba'zan Ahmed Ağa nam kimesne mülkine ve bir taraftan tarîk-i âmma müntehî üç su kuyu-

sı ve bir ayazmayı müştemil tûlen ve arzen bi-hesâb-ı şatrancî bin yetmiş yedi buçuk zirâ' kenîse arsası dahi fetvâ-yı şerîfe mûcebince cânib-i mîrîye ayid olmağın bundan akdem arsa-i mezkûre ba'de'l-müzâyedeti'l-mu'tâd semen-i misli olan meblağ-ı câ'i'z-zikrde mezbûr el-Hac Mehmed üzerinde karar idüp ziyâde bir akçe ile âhar tâlib zuhûr itmemeğin arsa-i mezkûreyi müvekkil-i müşârün-ileyh merkûm el-Hac Mehmed'e râyic fi'l-vakt kırk altı bin akçeye bâtan bey' ve teslîm ol dahi minvâl-i muharrer üzre iştirâ ve tesellüm eyledikten sonra semeni olan meblağ-ı mezbûr kırk altı bin akçeyi tamamen cânib-i mîrî için müvekkil-i müşârün-ileyh mezbûr el-Hac Mehmed yedinden alup kabz eyledi didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâdî 'aşere min Zilka'deti'ş-şerîfe li-sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûd

El-Hac Ahmed bin Mehmet, el-Hac Mustafa bin el-Hac Hızır, el-Hac Ahmet bin Mustafa, Mehmet Çelebi bin Yusuf, Mustafa Çelebi bin Sefer, Süleyman Beşe bin Yusuf.

293 - 1661 (1071) **İstanbul 9: 58b/2** Tescil işlemi / *Registration*

Bahçekapı'daki Sarıbaş Mahallesi'nde İstrakline adlı Yahudi kadının oğlu ve onun kurduğu vakfın mütevellisi olan Mosi, Abdülaziz Efendi'nin vekili Mustafa Efendi ile birlikte mahkemeye gelir. İstrakline'nin, gelirini yoksullara dağıtılması koşuluyla vakfettiği Sarıbaş Mahallesi'ndeki ev, bir yıl önce çıkan büyük yangında yanmıştır. Bu yangından sonra çıkan bir ferman gereğince, Yahudilere ait gayrimenkullerin bulunduğu bölgede Müslüman evleri ve cami inşaatı varsa, bu gayrimenkulleri Yahudiler kullanamayacaklardır. Bu ferman uyarınca mütevelli Mosi, söz konusu evin arsasını Abdülaziz Efendi'ye yıllık 360 akçeden kiraya verir. Buna ek olarak Mosi, evden geriye kalan enkazı da 2000 akçeye yine Abdülaziz Efendi'ye satar. Kira koşullarına göre Abdülaziz isterse bu arsanın üzerine mülk yaptırabilecektir. Mustafa Efendi söylenilenleri doğrular. Mahkeme de yapılan işlemleri tescil eder.

Mosi is the son of İstrakline, a Jewish woman residing in Bahçekapı's Sarıbaş neighborhood, and the mutawalli of his mother's waqf. He appears in court with Mustafa Efendi, legal agent of Abdülaziz Efendi. One year earlier, a house that İstrakline endowed with the stipulation that its revenue be used for the poor was destroyed in the big fire. An imperial decree (ferman) issued after the fire orders that Jews may not use their properties located near Muslim residences and mosque constructions. Dın accordance with the imperial decree, Mosi rents the plot of the house to Abdülaziz Efendi for 360 akçe per annum. In addition, he sells to him the ruins of the house for 2000 akçe. The rent contract authorizes Abdülaziz Efendi to erect structures on the plot if he wills. Mustafa Efendi corroborates Mosi's testimony. The court registers the transactions.

Mahmiyye-i İstanbul'da Bağçe Kapusı dâhilinde Sarıbaş Mahallesi'nde vaki İstrakline bint-i İlya nam Yahudiyenin evladından olup zikri âtî vakfa meşrûtiyyet üzre iddi'â-i tevliyet iden Mosi veled-i Yehuda nam Yahudi vakf-ı mezbûra kıbel-i şer'den mütevellî nasb olunup ol dahi kabûl eyledikten sonra meclis-i şer'-i hatîr-i lâzımü't-tevkîrde bi't-tevliye takrîr-i kelâm ve tasvîr-i ani'l-merâm idüp vâkıf-ı mezbûrenin vakf idüp süknâsını Yahudi kurrâları fukarasına şart eylediği mahalle-i mezbûrede vaki' bir taraftan kable'l-harîk câmi'-i mezbûrenin kenîsesi olup halen Anadolı efendisi olan a'lemü'l-'ulemâ'i'l-mütebahhirîn efdalü'l-fuzalâi'l-müteveri'în yenbû'ü'l-fezâyil ve'l-meâlî menbû'ü'l-efâzıl ve'l-e'âlî vâkıf-ı esrâri'l-hakâyık kâşif-i estâri'l-dekâyık Abdülkadir Efendi bin elmevlâ el-merhûm el-mebrûr el-dâric ilâ medâric rahimehû rabbihü'l-gafûr Yusuf Efendi hazretleri binâya şurû' eyledikleri câmi'-i şerîf ve ba'zan Ethem Beşe tasarrufında olan arsa yer ve bir taraftan Mosi nâm Yahudi vakfından yine mûmâ-ileyh hazretleri tasarrufında olan arsaya ve bir taraftan Hanoka nam Yahudiye mülkine ve bir taraftan tarîk-i [âmma] müntehî tûlen ve 'arzan bi-hesâbı terbî'i [boş] zirâ' arsa üzre mebnâ olan dört bâb hücrede ber-mûceb-i şart-ı vâkıfe Karali [?] fukarâsı sâkinlerinden iken bin yetmiş

senesinde vâki' harîk-i kebîrde muhterik olup taraf-ı vakıfdan binâya müsâ'ade olmadığından mâ'adâ ba'de'l-harîk Hâcepaşa ve Bağçe Kapusı kurbünde Yahudi tâifesi tasarruflarında olan emlâk ve evkâf-ı müslimîne bey' ve icâr itdirilmek bâbında fermân-ı âlişân sâdır olmağla mûcebiyle amel-i birle hâlen arsa-i mezbûrenin etrâfında menâzil-i müslimîn ve cevâmi' ve binâlarına şurû' olunup ba'de'l-yevm müslimîn mahalleleri olmak mukarrer ve mütehakkık olup müslimîn arasında Yahudi sakin olmak şer'an dahi memnû' olmağın fîmâ-ba'd arsa-i mezbûrede binâ ve Karali fukarâsı iskânı ile şart-ı vâkıfeye ri'âyet müte'azzir olmağla nukzı semen-i misli ile bey' ve arsa-i mezbûre ecr-i misli ile âhara îcâr olunup Karali fukarâsına sarfa izin taleb iderim diyüp fi'l-hakîka kazıyye bâlâda tafsîli mürûr itdüği üzre oldığı lede'ş-şer'i'l-mutahhar zâhir ve mütehakkık olmağın minvâl-i meşrûh üzre izn-i şer'î virildikden sonra mütevellî-i mezbûra meclis-i mezkûrda işbu kitâb-ı sıhhat-nisâb yedd-i kerîmelerine vusûl ile şeref-yâb olan mûmâileyh Abdülaziz Efendi hazretleri tarafından ikrâr-ı âti'z-zikri tasdîke vekîl olup zahrü'l-müderrisîn Mehmet Efendi bin Mustafa ve zahrü'l-kuzât Derviş Mehmet Efendi bin Mustafa şehâdetleri ile şer'an vekâleti sâbite olan umdetü'l-müderrisîni'l-kirâm Mustafa Efendi [bin] Nurullah mahzarında bi't-tevliyye ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüp tevliyetim hasebiyle nukz-ı mezbûrı semen-i misli olan iki bin akçeye müvekkil-i mûmâ-ileyhe ba'de'l-izni'ş-şer'î bey' ve arsa-i merkûmeyi dahi senede ecr-i misli olan üçyüz altmış akçe mukâta'a ile yine mûmâ-ileyhe îcâr ve teslîm idüp anlar dahi minvâl-i muharrer üzre iştirâ ve tesellüm ve istîcâr ve kabûl eylediklerinden sonra semen-i nukz olan meblağ-ı mezbûr iki bin akçeyi yedlerinden bi't-tamâm vakf içün alup kabz idüp arsa-i merkûme üzerinde malıyla mülki olmak üzre binâya mûmâ-ileyhe izin virdüm didikde gıbbe't-tasdîki'l-mu'teber mukâta'a-i mezbûre arsa-i mezkûrenin mukâta'a-i misli olup meblağ-ı merkûm dahi nukz-ı mersûmın semen-i misli olduğını zeyl-i rakîmde muharrerü'l-esâmî bî-garaz müslimîn ve sikâtdan cemm-i gafîr ve cem'-i kesîr dahi haber virmeğin mütevellî-i mezbûrın minvâl-i muharrer üzre vâki olan bey' ve îcârı tecvîz ve tenfîz olunup sıhhatine

ba'de'l-hükm mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sânî 'aşere min Zilka'deti'ş-şerîfe li-sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûd

Emcedü'l-müderrisîni'l-kirâm Mehmet Efendi, efdalü'l-müdakkikîni'l-fihâm Ali Çelebizade, efdalü'l-müderrisîni'l-'izâm Feyzullah Efendi eş-şehr-i Numanzâde, umdetü'l-müderrisîni'l-kirâm Seydizade, zübdetü'l-müdakkikîni'l-fihâm Mustafa Efendi, zahrü'l-kuzât Mehmet Efendi bin Mustafa, zahrü'l-müderrisînü'l-kirâm [...] Abdullah Efendi, Mehmet Sait Çelebi bin Mahmut el-Brusevî, zahrü'l-müderrisîn Mustafa Efendi, Mehmet Efendi bin Abdülkadir, Keşfi bin Muharrem, Mehmet Bey bin Abdullah.

294 - 1661 (1071) **İstanbul 9: 63a/2** Dava / *Adjudication*

Tamazra Köyü'nün Hıristiyan halkı tarafından vekil olarak atanan Barik isimli Ermeni, İstefan isimli Ermeni karşısında mahkemeye çıkar. Barik, İstefan'ın kendi köylerinin cizye defterine kayıtlı olduğunu, ancak son iki yıl için ödemesi gereken 6,5 kuruşu ödemediğini öne sürer. İstefan söylenilenleri kabul eder. Mahkeme, borcunu ödemesi konusunda İstefan'ı uyarır.

Barik, an Armenian who is appointed as the legal agent of the Christian residents of the Tamazra village, sues İstefan, another Armenian. The plaintiff Barik claims that, although İstefan is registered in their village's capitation tax (cizye) book, he has neglected to pay his 6.5 kuruş tax for the last two years. Questioned by the court, İstefan admits the charge. The court then instructs the defendant İstefan to pay his tax obligations.

Vilâyet-i Anadolı'da Karahisar-ı Şarkî Kazâsı'na tâbi' Güzid nâhiyesinde Tamazra [?] karye zimmîleri tarafından husûs-ı âti'l-beyâna vekîl olup nâhiye-i mezbûreye tâbi' Teberi nâm karyeden Komak veled-i Alton ve Azer veled-i Babok nâm Ermeniler şehâdetleri ile şer'an vekâleti sâbite olan Barik veled-i Hacris nâm Er-

meni meclis-i şer'-i hatîrde İstefan veled-i Yekler nâm Ermeni muvâcehesinde üzerine bi'l-vekâle da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp mezbûr İstefan karye-i mezbûre re'âyâsından olup bizim ile cizye defterinde mukayyed olmağla iki senede zimmetinde altı buçuk sene guruş müctemi' olmuşdur benim vekâletim hasebiyle taleb iderim su'âl olunsun didikde gıbbe's-su'âl mezbûr İstefan iki senede zimmetinde altı buçuk guruş cizye müctemi' oldığını ikrâr itmeğin ikrârı mûcebince meblağ-ı mezbûr altı buçuk guruşı vekîl-i mezbûra edâ ve teslîme mezbûr İstefan'a tenbîh birle mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâbi' ve'l-'işrîn min Zilka'deti'ş-şerîfe li-sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mehmed Efendi ibn el-kâdı, Keşfi Mustafa Efendi ibn Muharrem, Hüseyin ibn Süleyman, Veli ibn Süleyman, Veli ibn Rıdvan.

295 - 1661 (1071) İstanbul 9: 67a/2 Dava / *Adjudication*

Kabasakal Sinan Ağa Vakfı'nın mütevellisi Mehmet Efendi, defterdar Hüseyin Paşa'nın vekili Mustafa Ağa karşısında mahkemeye çıkar. Avraham ve Yakub adlı Yahudilerin ortaklaşa kiraladıkları vakıf evi yangında harap olmuş ve arsası boş kalmıştır. Bunun üzerine Hüseyin Paşa'nın vekili Mustafa Ağa, söz konusu arsaya, yanmış Yahudi sinagoglarının (kenise = knesset olarak ifade ediliyor) arsalarının devlete ait olduğunu bildiren fermana dayanarak el koymuş ve bu arsayı satmak istemiştir. Mehmet Efendi buranın vakıf arsası olduğunu belirterek arsayı geri almak istediğini söyler. Mahkeme Mustafa Ağa'ya görüşünü sorar. Mustafa Ağa söylenilenleri reddeder. Mehmet Efendi de mahkemeye getirdiği şahitler desteğiyle tezini kanıtlayarak davayı kazanır.

Mehmet Efendi, mutawalli of the Kabasakal Sinan Ağa Waqf, sues Mustafa Ağa, legal agent of Hüseyin Paşa, the Minister of Finance (defterdar). A waqf-owned house that Avraham and Yakub, two Jews, had jointly rented was destroyed in a fire, leaving its

plot vacant. In accordance with an imperial decree (ferman) declaring that the ownership of synagogue (expressed as knesset=kenise) plots destroyed in the fire has passed to the state, Mustafa Ağa confiscated and then tried to sell the plot. Stating that the plot is waqf-owned, Mehmet Efendi requests the return of the plot. Questioned by the court, Mustafa Ağa rejects Mehmet Efendi's testimony. The plaintiff Mehmet Efendi then proves his claim through witness testimonies and wins the case.

Mahmiyye-i İstanbul'da Kabasakal Sinan Ağa Vakfı'na bi'l-fi'l mütevelli olan işbu bâisü'l-kitâb Mehmet Efendi bin Ahmet el-imâm meclis-i şer'-i hatîrde hâlen şıkk-ı evvel defterdârı olan umdet-i ashâbi'ş-şerefi'ş-şâmih kıdvet-i erbâbü'l-izzi'l-bârih Hüseyin Paşa hazretleri taraf-ı bâhirü'ş-şereflerinden husûs-ı âti'l-beyâna sâbitü'l-vekâle vekîli olan fahrü'l-a'yân Mustafa Ağa bin Mahmud mahzarında üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp mütevellîsi olduğım evkâf-ı mezbûre musakkafâtından olup mahmiyye-i merkûmede Hâce Halil Mahallesi'nde Arabacılar kârhanesi karşusında vaki' bir tarafı Hâce Teberrük Vakfı ve bir tarafı Ayasofya Vakfı ve bir tarafı Keyvan Ağa Vakfı ve bir tarafı ba'zan Yeluneciler Kenîsesi civarı ve ba'zan tarîk-i âmm ile mahdûd icâre-i mu'accele ve yevmî iki akçe ücret-i mü'eccele ile tûlen on altı zirâ' ve arzan on zirâ' bi-hesâb-ı şartancî yüz altmış zirâ' arsa ile meşgul fevkânî ve tahtânî büyût-ı müte'addideyi müştemil menzil gâyibân-ı ani'l-meclis Avraham veled-i İlya ve Yakob veled-i Baroh nam Yahudilerin iştirâken taht-ı tasarruflarında iken bin yetmiş Zilka'desinin on altıncı gününde vaki' olan harîk-i kebîrde bi'l-külliye muhterik olup arsa hâliyye kaldıkdan sonra taraf-ı seniyye-i aliyyeden yehûd ta'ifesi binâdan memnû' olmağla bu âna dek arsa hâliyye kalmışidi halen yehûd ta'ifesinin kenîselerini âhara bey' olunmak içün taraf-ı saltanat-ı aliyyeden fermân-ı âlişân sâdır olmağla müvekkil-i müşârün-ileyhe zikr olunan kenîsenin [...] olmak zağmıyla vakf-ı mezbûr arsasını dahi âhara bey' murâd ider halen vekîl-i mezbûrdan su'âl olunup müvekkil-i müşârün-ileyhin arsa-i mezbûredeki kasr-ı yedine vekîl-i mezbûra tenbîh olunmak matlûbumdır didik-

de gıbbe's-suâl vekîl-i mezbûr cevâbında kazıyye minvâl-i muharrer üzre olduğını ikrâr lakin zikr olunan arsa vakf-ı mezbûr arsasından oldığı müvekkil-i müşârün-ileyhin malûmı değlidir deyü inkâr idicek müvekkil-i merkûm Mehmet Efendi'den müdde'âsını mübeyyine beyyine taleb olundıkta udûl-i müslimînden olup zikr olunan Kabasakal Sinan Ağa Mahallesi'nde Recep Halife bin İbrahim ve Mustafa Halife bin Abdullah ve İskender bin Abdullah nam kimesneler li-ecli'ş-şehâde meclis-i şer'a hâzırûn olup istişhâd olundıklarında fi'l-hakîka zikri mürûr iden Hâce Halil Mahallesi'nde Arabacılar karhânesi karşusında vaki hudûd-ı mezkûr ile mahdûd tûlen ve arzen bi-hesâb-ı terbî'i yüz altmış zirâ' muhterik menzil arsası merhûm-ı mezbûr Kabasakal Sinan Ağa vakfıdır biz bu husûsa bu vech üzre şâhidleriz şehâdet dahi ideriz deyü her biri edâ-i şehâdet-i şer'iyye eylediklerinde gıbbe ri'âyet şerâ'itü'l-kabûl şehâdetleri makbûle olmağın mûcebince zikri mürûr iden muhterik menzil arsasından müvekkil-i müşârün-ileyhin kasr-ı yedine vekîl-i mezbûr Mustafa Ağa'ya tenbîh birle mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi't-tâsi' ve'l-'işrîn min Zilka'deti'ş-şerîfe lisene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûd

Abdullah Efendi bin Halil el-imâm, Şaban Çelebi bin İbrahim, Recep Fakih bin Mustafa, fahrü'l-erbâb ve'l-kalem Mehmet Efendi, Abdullah Halife bin Hasan el-müezzin, Ramazan Bey bin Hasan el-Yesârî.

296 - 1661 (1071) İstanbul 9: 71b/1 Tescil işlemi / *Registration*

Defterdar Hüseyin Paşa'nın vekili Mustafa Çavuş, şeyhülislam Mehmet Efendi'nin vekili Sefer Ağa ile birlikte mahkemededir. Bir yıl önceki büyük yangından dolayı Hacepaşa ve Bahçekapısı semtlerindeki Yahudilerin yanmış mülk ve vakıf arazilerinin Müslümanlara satılması ya da kiralanmasını emreden bir ferman çıkmıştır. Mustafa Çavuş bu ferman gereğince, Çelebioğlu Mahallesi'nde bulunup Yandan Hanan Cemaati'ne ait sinagogun (kenise =

knnesset olarak ifade ediliyor) arsasını, müzayededе en yüksek teklifi veren şeyhülislam Mehmet Efendi'ye 10.000 akçeye sattığını söyler. Sefer Ağa söylenilenleri doğrular. Mahkeme de yapılan işlemi tescil eder.

Mustafa Çavuş, legal agent of Hüseyin Paşa, the Minister of Finance (defterdar), is in court with Sefer Ağa, legal agent of sheikhulislam Mehmet Efendi. An imperial decree (ferman) ordered the sale or rental to Muslims of the Jewish-owned properties and waqf lands in Hacepaşa and Bahçekapısı destroyed in the fire one year earlier. Accordingly, for 10,000 akçe, Mustafa Çavuş sold the plot of a sinagogue (expressed as kenise = knesset) of the Yandan Hanan Jewish Congregation in the Çelebioğlu neighborhood to sheikhulislam Mehmet Efendi, who submitted the highest offer of 10,000 akçe. Sefer Ağa corroborates the transaction. The court registers the sale.

Hâlen atabe-i aliyyede şıkk-ı evvel defterdârı olan sâhibü's-sa'âdet ve'l-iclâl sâhib-i ezyâli'l-mecd ve'l-ikbâl el-mahfûf bi-sunûf-ı avâtıfi'l-meliki'l-a'lâ el-Hac Hüseyin Paşa yesserallâhu mâ-yezîd ve mâ-yeşâ hazretleri taraf-ı bâhirü'ş-şereflerinden ikrâr-ı âti'z-zikre vekîl olup Ali Çelebi bin Mehmed ve Mehmed Beşe bin Ahmed şehâdetleri ile hasm-ı câhid muvâcehesinde şer'an vekâleti sâbite olan fahrü'l-akrân Mustafa Çavuş bin Mahmud meclis-i şer'-i şerîf-i lâzımü't-teşrîfte işbu kitâb-ı sedâd-intisâb yedd-i kerîmelerine vusûl ile şeref-yâb olan şeyh-i meşâyihi'l-İslâm müftî-yi kâffeti'l-enâm hazret-i Mehmed Efendi eslemehü's-selâm hazretleri kıbel-i şerîflerinden ikrâr-ı câ'i'l-beyânı tasdîke vekîl-i sâbiti'l-vekâlesi olan fahrü'l-a'yân Sefer Ağa bin [boş] mahzarında bi'l-vekâle ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp bin yetmiş senesinde vâki' harîk-i kebîrden sonra Hâcepaşa ve Bağçe Kapusı semtlerinde Yahudi tâ'ifesi yedlerinde ve tasarruflarında olan emlâk ve evkâf müslimîne bey' ve îcâr itdürülmek bâbında fermân-ı şerîf sâdır olup ve mahmiyye-i merkûmede Bağçe Kapusı dahilinde Çelebioğlı Mahallesi'nde vâki' Yahudiyândan Hanan Cemâ'ati'nin kenîseleri ve

kadîme olup bânîsi malûm olmamağla bi-hasbi'ş-şer' taraf-ı mîrîye ayid olan malûmü'l-hudûd bi-hesâb-ı terbî'i bin iki yüz altmış üç zirâ' kenîse arsasını ba'de'l-müzâyede ve inkıtâ'ü'r-rağbe vekîl-i mûmâ-ileyh defterdâr paşa hazretleri şeyhü'l-İslâm müşârün-ileyh hazretlerine semeni misli olan on bin fıddî nakd râyic fi'l-vakt akçeye bey' ve teslîm idüp anlar dahi minvâl-i meşrûh üzre iştirâ ve tesellüm ve kabûl eylediklerinden sonra semeni olan meblağ-ı mezkûrı mîrî içün yedlerinden bi't-tamâm alup kabz eyledi min ba'd arsa-i merkûme müşârün-ileyh hazretlerinin mülk-i müşterâları olmuşdır keyfe mâ-yeşâ ve yahtâr mutasarrıf olsunlar didiklerinde gıbbe't-tasdîk mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sânî min Zilhicceti'ş-şerîfe li-sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûd

Ahmed Efendi bin Mehmed, Musalli Efendi bin Musa, İbrahim Efendi el-kâdı, Ahmed Efendi bin Şeyh el-kâdı, Mustafa Efendi el-müderris.

297 - 1661 (1071) İstanbul **9: 75b/4** Dava / *Adjudication*

Kemah kazası Ermenilerinin vekil atadığı Nectiyar, İstanbul'un çeşitli semtlerinde yaşayan Vartok, Serkiz, Yagop ve Papas adlı Ermeniler karşısında mahkemeye çıkar. Nectiyar, bu Ermenilerin aslında Kemah'ın köylerinden olduklarını ve ödemeleri gereken cizye vergisini ödemediklerini söyler. Mahkeme davalılara görüşlerini sorar. Davalı Ermeniler, dedelerinin yıllar önce memleketlerinden ayrıldığını belirterek kendilerinin İstanbul'da doğduklarını ve buradaki cizye defterlerine kayıtlı olduklarını öne sürerler. Mahkeme tekrar Nectiyar'a görüşünü sorar. Nectiyar, söz konusu Ermenilerin memleketlerindeki cizye defterlerinde kayıtlı olmadıklarını doğrular. Sonuç olarak mahkeme, davalı Ermenilere müdahale etmemesi konusunda Nectiyar'ı uyarır.

Nectiyar, the legal agent appointed by a group of Armenians from the Kemah district (kaza), sues Vartok, Serkiz, Yagop and

Papas, Armenians residing in İstanbul. Nectiyar claims that the defendants are from the villages in Kemah and have failed to pay their capitation (cizye) tax. Questioned by the court, the defendants state that their grandfathers left their villages years ago. They add that they themselves were born in İstanbul, where they are registered taxpayers. Questioned again by the court, Nectiyar admits that the defendants are not registered in the Kemah capitation tax books. In conclusion, the court instructs Nectiyar to refrain from bothering the Armenian defendants.

Vilâyet-i Anadolı'da Arz-ı Rum Sancağı'nda Kemah Kazâsı'nda vâki' ma'lûmü'l-esâmî ve'l-eşhâs Ermeni re'âyâları taraflarından husûs-ı âti'z-zikre vekîl olup Kerkeres veled-i Kozma ve Serhoş veled-i David ve Ecnehyan veled-i Zadok [?] nâm Ermeniler şehâdetleri ile şer'an vekâleti sâbite olan Nectiyar veled-i Merat nâm Ermeni meclis-i şer'-i hatîrde mahmiyye-i İstanbul'da Ohri Mahallesi'nde mütemekkin Vartok veled-i Bekler ve Ahurkapu dâhilinde mütemekkin Serkiz veled-i Parsak ve Topkapusı dâhilinde mütemekkin Yagop veled-i Merat ve Kızıl Papas veled-i Kumrı nâm Ermeniler muvâcehelerinde üzerlerine takrîr-i kelâm idüp mezbûr Vartok kazâ-i mezbûra tâbi' Sili nâm karye ve mezbûr Serkiz Narcı nâm karye ve mezbûr Yagob Herzek nâm karye ve mezbûr Kızıl Papas Ermek nâm karye re'âyâsından olup işbu senede üzerlerine edâsı lâzım gelen cizyelerini yedime edâya ta'allül ve 'inâd iderler su'âl olunsun didikde gıbbe's-su'âl mezbûrdan Vartok ve Serkiz ve Yagob ve Kızıl cevâblarında ceddlerimiz kurâ-yı mezbûreden kat' vü 'alâka idüp babalarımız ve biz mahmiyye-i İstanbul'da tevellüd ve hîn-i tahrîrde İstanbul'da cizye defterine kayd olunup her birimiz kırkar ve ellişer senedir ki harâc ve sâyir tekâlîfi mahmiyye-i mezbûrede edâ idüp babamızın ve bizim kazâ-i mezbûrun cizye defterinde esâmîmiz mukayyed ve mevcûd değildir deyü kazâ'i tahrîr iden muharrir-i cedîd Cafer Efendi defterinde mukayyed cizye re'âyâsından olduklarını inkâr eylediklerinde vekîl-i mezbûr Nectiyar istintâk olundukda zimmiyyûn-ı mezbûrunun isimleri kurâ-yı mezbûreyi tahrîr iden muharrir-i cedîd mez-

bûr Cafer Efendi defterinde mukayyed olmaduğını bi-tav'ihî ikrâr itmeğin 'alâ mûceb-i ikrârihî mezbûrlara taarruzdan men' birle işbu hurûf bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâdis min Zilhicceti'şşerîfe li-sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mehmed Çavuş bin Mustafa gulâm-ı [...], fahrü'l-akrân Ahmed Ağa, el-Hac Süleyman ibn Abdullah Şirdar, Hoca Mehmed Beşe ibn Ahmed, Abdi ibn Hüseyin, Veli ibn Mahmud.

298 - 1661 (1071) **İstanbul 9: 84a/3** Tescil işlemi / *Registration*

1634 (H. 1043) yılında Fener ve Balat kapılarında çıkan yangında yanan Rum kiliselerinin satılması için çıkan ferman gereği, Karabaş Mahallesi'ndeki Aya Yani Kilisesi devlete devrolunmuştur. Devlet görevlisi Mustafa Çavuş, bu kilisenin arazisini 10.000 akçeye satın alarak parasını hazineye teslim etmiş ve hazineden bunu belgeleyen bir ruznamçe almıştır. Söz konusu ruznamçeyi mahkemeye sunan Mustafa Çavuş, satış işlemini kanıtlayan bir hüccet düzenlenmesini ister. Mahkeme de istenilen hücceti düzenleyerek kendisine verir.

In accordance with an imperial decree (ferman) ordering the sale of Greek churches in the Fener and Balat gates that were destroyed in the 1634 (AH 1043) fire, the Aya Yani Church in the Karabaş neighborhood has been confiscated by the state. Mustafa Çavuş, a state official, bought the plot of the church from the state. Having made payment to the treasury, he has received a daybook (ruznamçe) documenting the sale. Presenting to court the daybook, Mustafa Çavuş now requests a hujjet of the sale. The court issues the requested hujjet and gives it to Mustafa Çavuş.

Fahrü'l-a'yân Mustafa Çavuş bin Mahmud meclis-i şer'-i şerîf-i lâzımü't-tevkîrde takrîr-i kelâm idüp bin kırk üç senesinde Fener ve Balat Kapuları kurbünde vâki' harîkde muhterik olan

Rum kenîseleri bey' olunmak bâbında fermân-ı âlî sâdır olup ve mahmiyye-i İstanbul'da Balat kurbünde Karabaş Mahallesi'nde vaki' bir tarafı tarîk-i âmma ve bir tarafı Kürekçi Apostol menziline ve bir tarafı sâhil-i bahre müntehî tûlen binâ ve zirâ'ıyla yetmiş bir zirâ' ve arzen bir başı on dokuz ve bir başı on zirâ' Aya Yani Kenîsesi dimekle marûf kenîse kadîme olup bâkîsi ma'lûmum olmamağla şer'an mîrîye ait olmağla kenîse-i merkûm tevâbi'i ile taraf-ı mîrîden on bin akçeye bana bey' olunup ben dahi iştirâ ve kabz ve tesellüm idüp semeni olan meblağ-ı mezbûrı bi't-tamâm teslîm-i hazîne-i âmire eylediğimi müş'ir yedime nişanlu ve mühürlü ma'mûlün-bihâ sûret-i rûznâme-i humâyûn virmişdir nazar olunup mûcebince li-ecli'l-istihkâm hüccet virilmesi murâdımdır deyü mazmûnı takrîr-i meşrûhına muvâfık ve târih-i kitâp şehrinin üçünci güni târihi ile müverraha ma'mûlün-bihâ sûret-i rûznâme-i hümâyûn ibrâz itmeğin bu vesîka ketb ve yeddi tâlibe def' olundı fi'l-hâmis 'aşere min Zilhicceti'ş-şerîfe li-sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûd

Zübdetü'l-müderrisîni'l-kirâm Brusevî Ahmet Efendi, fahrü'l-kuzât Mustafa Efendi bin el-Hac Hüseyin, eş-şeyh Mustafa Efendi bin Muharrem, muharrirü'l-hurûf Mehmed.

299 - 1661 (1071) **İstanbul 9: 85b/4** Tescil işlemi / *Registration*

Defterdar Hüseyin Paşa'nın vekili Mustafa Çavuş, Ahmet Efendi ile birlikte mahkemededir. Mustafa Çavuş, büyük yangından sonra yanmış kilise arsalarının mülkiyetinin devlete geçtiğini bildiren fermana dayanarak, Hobyar Mahallesi'nde bulunan ve sahibi belirsiz bir arsayı müzayede yoluyla satışa çıkardığını belirtir. Düzenlenen müzayedede söz konusu arsa için 15.000 akçelik en yüksek teklifi Ahmet Efendi verir. Mustafa Çavuş, Ahmet Efendi'deki bir ruznamçe gereği söz konusu arsayı Ahmet Efendi'ye sattığını söyler. Ahmet Efendi söylenilenleri doğrular. Mahkeme de yapılan işlemi sicile kaydeder.

Mustafa Çavuş, legal agent of Hüseyin Paşa, the Minister of Finance (defterdar), is in court with Ahmet Efendi. An imperial decree (ferman) has ordered the transfer to the state of the plots of non-Muslim worship places destroyed in the big fire. Based on the imperial decree, Mustafa Çavuş auctioned off a plot in the Hobyar neighborhood, whose owner is unknown. Ahmet Efendi submits the highest offer of 15,000 akçe. Mustafa Çavuş states that, in accordance with a daybook (ruznamçe) in Ahmet Efendi's possession, he has sold him the plot. Ahmet Efendi corroborates his testimony. The court registers the sale.

Bi'l-fi'l şıkk-ı evvel defterdârı olan sâhibü's-sa'âdet ve'l-iclâl sâhib-i ezyâli'l-mecd ve'l-ikbâl Hüseyin Paşa taraf-ı bâhirü'ş-şerefleri̇nden husûs-ı âti'z-zikri ikrâra vekîl olup nehc-i şer'î ve vech-i mer'î üzre vekâleti sâbite olan Mustafa Çavuş bin [boş] meclis-i şer'de işbu râfi'ü'l-kitâb Ahmed Efendi bin el-Hac Hasan mahzarında bi'l-vekâle ikrâr ve takrîr-i kelâm [idüp] mahmiyye-i İstanbul'da Hâcepaşa'dan Zeyrek altına gelince ba'de'l-harîk Yahudi taifesinin sakin olmak üzre fermân-ı âlî sâdır olmağın mahmiyye-i mezbûrede Hobyar Mahallesi'nde vaki' Alaman Cemâ'ati'ne mahsus olan kenîse kurbünde olup iki tarafdan Monla Gevrânî Vakfı'na ve iki tarafdan tarîk-i âmm ile mahdûd bi-hesâb-ı terbî'i dört yüz kırk [silik] muhterik [...]-hâne arsasının bânîsi malûm olmamağla arsa-i mezkûre şer'an cânib-i mîrîye ait olmağın bundan akdem arsa-i mezkûre beyne't-tâlibîn ve'r-râgıbîn müzâyede olunup semeni misli olan meblağ-ı câi'z-zikirde mezbûr Ahmed Efendi üzerinde karâr idüp [silik] ziyâde ile tâlib-i âhar zuhûr itmemeğin arsa-i mezkûreyi müvekkil-i müşârün-ileyhe cânib-i mîrîden on beş bin akçeye mezbûr Ahmed [Efendi'ye] işbu yedinde olan ruznâmçe-i hümâyûn sûreti mûcebince bâtan bey' ve teslîm ol dahi minvâl-i muharrer üzre iştirâ ve tesellüm ve kabûl eyledikden sonra semeni olan meblağ-ı mezbûr on beş bin akçeyi müvekkil-i müşârün-ileyh mîrî içün mezbûr Ahmed Efendi yedinden alup kabz eyledi min-ba'd arsa-i mezkûre mezbûr Ahmed Efendi'nin mülk-i müşterâsıdır keyfe mâ-yeşâ ve yahtâr mutasarrıf olsun didikde gıb-

be't-tasdîki'ş-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-Zilhicceti'ş-şerîfe li-sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûd

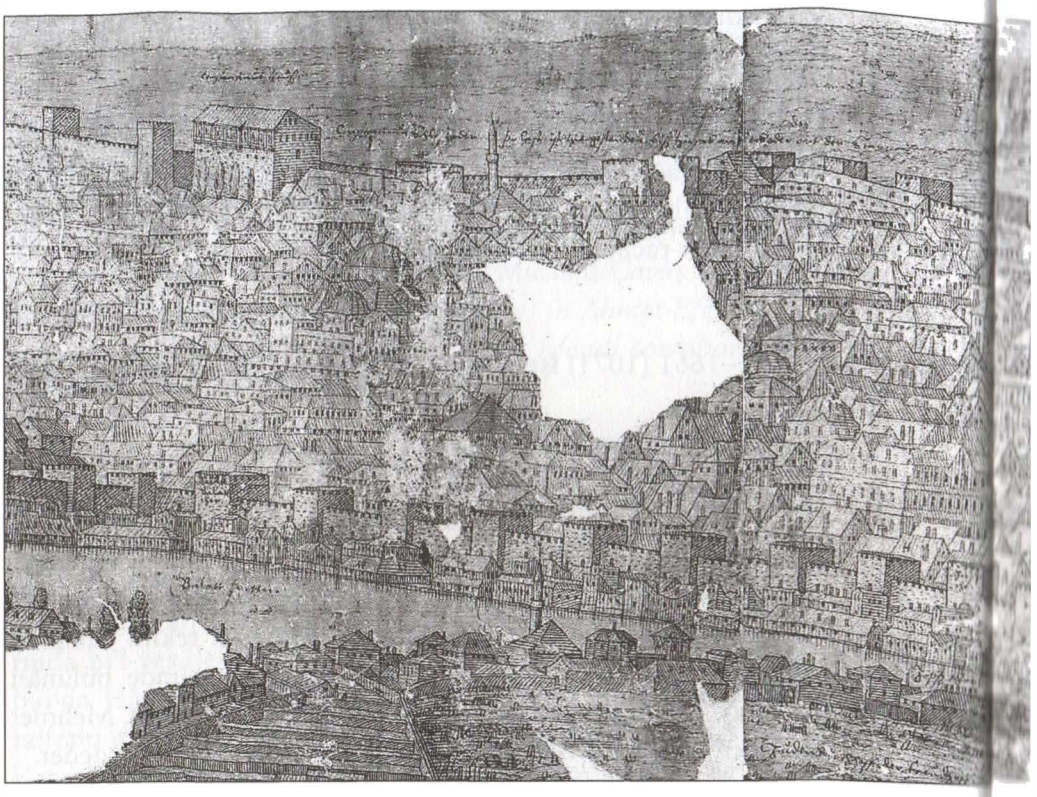
İsmail Çelebi bin Ali, Çorbacı Mehmet Ağa, Haffâf Mehmet Çelebi, el-Hac Piyale bin Abdullah, Mehmed Beşe er-racil, Şahin bin Abdullah, Hüseyin Çelebi bin [boş], Yusuf bin er-racil, Bekir Yusuf bin er-racil, es-Seyyit Mustafa bin [boş].

300 - 1661 (1071) **İstanbul 9: 86b/1** Tescil işlemi / *Registration*

Defterdar Hüseyin Paşa'nın vekili Mustafa Çavuş, el-Hac Mehmet Ağa ile birlikte mahkemededir. Mustafa Çavuş, Hobyar Mahallesi'ndeki Yahudilerin Küçük İstanbul Cemaati'ne ait sinagog (kenîse-i kadîme olarak ifade ediliyor) arsasını, büyük yangın sonrasında çıkarılan bir fermana dayanarak müzayedede satışa çıkarır. Yapılan müzayedede 5000 akçelik en yüksek teklifi Mehmet Ağa verir. Mustafa Çavuş da, Mehmet Ağa'nın elinde bulunan ruznamçe gereği söz konusu arsayı Mehmet Ağa'ya satar. Mehmet Ağa ödemeyi yapar. Mahkeme de yapılan işlemi sicile kaydeder.

Mustafa Çavuş, legal agent of Hüseyin Paşa, the Minister of Finance (defterdar), is in court with el-Hac Mehmet Ağa. An imperial decree (ferman) has ordered the transfer to the state of the plots of non-Muslim worship places destroyed in the big fire. Based on the imperial decree, Mustafa Çavuş auctions off the plot of a synagogue (mentioned as an ancient knesset = kenîse-i kadîme) belonging to the Jewish Küçük İstanbul (Little İstanbul) Congregation in the Hobyar neighborhood. El-Hac Mehmet Ağa makes the highest offer of 15,000 akçe. In accordance with a daybook (ruznamçe) in el-Hac Mehmet Ağa's possession, Mustafa Çavuş sells him the plot. El-Hac Mehmet Ağa makes payment. The court registers the sale.

Bi'l-fi'l şıkk-ı evvel defterdârı olan sâhibü's-saâdet ve'l-iclâl sâhib-i ezyâli'l-mecd ve'l-ikbâl zü'l-kadrü'r-refî' ve'l-câhü'l-menî' el-

Melchior Lorichs'in 16. yüzyıla ait İstanbul panoramasından ayrıntı: çok katlı yahudihaneleriyle dikkat çeken Balat.

mahfûfün bi-sunûf-ı avâtıfi'l-meliki'l-mu'în Hüseyin Paşa taraf-ı bâhirü'ş-şereflerinden husûs-ı câ'i'z-zikri ikrâra vekîl olup nehc-i şer'î ve vech-i mer'î üzre vekâleti sâbite olan Mustafa Çavuş bin Mahmud meclis-i şer'-i hatîrde işbu kitâbın sâhibi fahrü'l-emâcid ve'l-akrân Haseki el-Hac Mehmed Ağa bin Durmuş mahzarında bi'l-vekâle ikrâr ve tarîr-i kelâm idüp bin yetmiş Zilka'desinde vaki olan harîkden sonra Hacepaşa'dan Zeyrek altına gelince yehûd taifesinin tasarruflarında olan emlâk ve evkâfı müslimîne bey' ve îcâr eylemeleri bâbında fermân-ı âlî sâdır olmağın mahmiyye-i mezbûrede Hobyar Mahallesi'nde vaki' Küçük İstanbul cemâ'atine mahsus olup bir tarafdan Mahmud Efendi Vakfı'na ve bir tarafdan Menteşoğlı Vakfı'na ve bir tarafdan Haham Hamon mülkine ve bir

Segment from Melchior Lorichs's sixteenth-century panorama of Istanbul: Balat neighborhood, with its multi-storey yahudihanes (Jewish quarters).

tarafdan tarîk-i âmma müntehî bi-zirâ'i'l-binâ tûlen ve arzen bi-hesâb-ı terbî'i iki yüz zirâ' kenîse-i kadîme arsasının bânîsi malûm olmamağla cânib-i mîrîye ait olmağın bundan akdem arsa-i mezkûre beyne't-tâlibîn müzâyede olundukda semen-i misli olan meblağ-ı câ'i'z-zikre mûmâ-ileyh el-Hac Mehmed Ağa üzerinde karâr idüp bir akçe ziyâde ile âhar tâlib zâhir olmamağın arsa-i mahdûda-i mezkûreyi müvekkil-i müşârün-ileyhe beş bin akçeye mûmâ-ileyh el-Hac Mehmed Ağa yedinde olan ruznâmçe-i hümâyûn sûreti mûcebince bâtan bey' ve teslîm ol dahi minvâl-i muharrer üzre nefsiçün malıyla iştirâ ve tesellüm eyledikden sonra semeni olan meblağ-ı mezbûr beş bin akçeyi müvekkil-i müşârün-ileyhe mîrî içün mûmâ-ileyh el-Hac Mehmed Ağa yedinden tamâmen alup kabz eyle-

dim min ba'd arsa-i mezkûre mûmâ-ileyh el-Hac Mehmed Ağa'nın mülk-i müşterâsıdır keyfe mâ-yeşâ ve yahtâr mutasarrıf olsun didikde vekîl-i mezbûr[ı] kelimât-ı muharreresinde mûmâ-ileyh el-Hac Mehmed Ağa bi'l-muvâcehe tasdîk ve bi'l-müşâhede tahkîk itmeğin mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâbi' 'aşere min Zilhicceti'ş-şerîfe li-sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûd

Su nâzırı Mustafa Ağa, bostancılar odabaşısı İsmail Ağa, Haseki Hace bin Ali Efendi, Mumcı Murad Efendi, Kayıkkapu'da Mustafa Ağa, Balat'ta Mustafa Çavuş, Dellal Ahmed Çelebi

301 - 1661 (1071) **İstanbul 9: 86b/2** Tescil işlemi / *Registration*

Defterdar Hüseyin Paşa'nın vekili Mustafa Çavuş, Hasan Ağa ile birlikte mahkemeye gelir. Mustafa Çavuş, büyük yangında yanan Sultan Bayezit Mahallesi'ndeki Hızır İlyas Kilisesi'nin arsasını, yanmış kilise arsalarına ilişkin bir fetvaya dayanarak müzayedede satışa çıkarır. Yapılan müzayedede 30.000 akçelik en yüksek teklifi Hasan Ağa verir. Mustafa Çavuş da, Hasan Ağa'nın elinde bulunan ruznamçe gereği söz konusu arsayı Hasan Ağa'ya satar. Hasan Ağa ödemeyi yapar. Mahkeme yapılan işlemi sicile kaydeder.

Mustafa Çavuş, legal agent of Hüseyin Paşa, the Minister of Finance (defterdar), is in court with Hasan Ağa. An imperial decree (ferman) has ordered the transfer to the state of the plots of non-Muslim worship places destroyed in the big fire. Based on the imperial decree, Mustafa Çavuş auctions off the plot of the Hızır İlyas Church in the Sultan Bayezit neighborhood. Hasan Ağa makes the highest offer of 30,000 akçe. In accordance with a daybook (ruznamçe) in Hasan Ağa's possession, Mustafa Çavuş sells him the plot. Hasan Ağa makes payment. The court registers the sale.

Bi'l-fi'l şıkk-ı evvel defterdârı olan Hüseyin Paşa taraf-ı bâhirü'ş-şereflerinden husûs-ı âti'z-zikri ikrâra vekîl olup nehc-i şer'î ve

vech-i mer'î üzre vekâleti sâbite olan Mustafa Çavuş bin Mahmud meclis-i şer'-i hatîrde işbu râfi'ü'l-kitâb Hasan Ağa bin Ahmed mahzarında bi'l-vekâle ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp bin yetmiş senesinde mahrûsa-i Galata'da vaki' olan harîkde muhterik olan kenâ'is-i kadîmenin bânîsi malûm olmamağla ber mûceb-i fetvâ-yı şerîfe cânib-i mîrîye ait olup ve mahrûsa-i mezbûrede Sultan Bayezid Mahallesi'nde vaki' bir tarafdan Papa Kiryakoz nam zimmi mülkine ve bir tarafdan Yanaki nam zimmi arsasına ve iki tarafdan tarîk-i âmma müntehî bir su kuyusını hâvî tûlen ve 'arzan bihesâb-ı terbî'i dokuz yüz altmış dokuz zirâ' Hızır İlyas Kenîsesi dimekle ma'rûf kenîse-i kadîme arsası bundan akdem beyne't-tâlibîn ve'r-râgıbîn nidâ ve müzâyede olundukda semen-i misli olan meblağ-ı câi'z-zikrde mezbûr Hasan Ağa üzerinde karar idüp ziyâde ile âhar tâlibi zuhûr itmemeğin arsa-i mahdûda-i mezkûreyi müvekkil-i müşârün-ileyh otuz bin akçeye merkûm Hasan Ağa'ya yedinde olan ruznâmçe-i hümayûn sûreti mûcebince bâtan bey' ve teslîm ol dahi minvâl-i muharrer üzre nefsiçün malıyla iştirâ ve teselüm eyledikden sonra semeni olan otuz bin akçeyi müvekkil-i müşârün-ileyh mîrî içün merkûm Hasan Ağa yedinden tamâmen alup kabz eyledi min ba'd arsa-i mezkûre merkûm Hasan Ağa'nın mülk-i müşterâsıdır mutasarrıf olsun [didikde] gıbbe't-tasdîki'şşer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâmin 'aşere min Zilhicceti'ş-şerîfe li-sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûd

Hüseyin Ağa el-cündi, Mehmed Bey bin Hüseyin, Hüseyin Beşe, Süleyman bin Hüseyin, Mehmed bin Hüseyin, Rıdvan bin Abdullah.

302 - 1661 (1071) **İstanbul 9: 96b/3** Tescil işlemi / *Registration*

Defterdar Hüseyin Paşa'nın vekili Mustafa Çavuş, tercüman Corcu ile birlikte mahkemeye gelir. Büyük yangında yanan Bereketzade Mahallesi'ndeki Aya Petro Kilisesi'nin arsası, sahibi olmadığı için kanun gereği devlete kalmıştır. Mustafa Çavuş, bu arsayı

müzayededede 60.000 akçelik en yüksek teklifi veren Corcu'ya üzerine kilise dikmemesi koşuluyla sattığını söyler. Corcu söylenilenleri doğrular. Mustafa Çavuş, Corcu'ya arsanın mülkiyetiyle ilgili bir ruznamçe verir. Mahkeme de yapılan işlemi tescil eder.

Mustafa Çavuş, legal agent of Hüseyin Paşa, the Minister of Finance (defterdar), is in court with dragoman Corcu. In accordance with an imperial decree (ferman), the plot of the Aya Petro Church in the Bereketzade neighborhood that was destroyed in the big fire fell to the state, as it lacked a registered owner. Mustafa Çavuş states that, for 60,000 akçe, he sold the plot to Corcu, who made the highest offer, on condition that he would refrain from building a church on it. Corcu corroborates his testimony. Mustafa Çavuş issues Corcu a daybook (ruznamçe) documenting his ownership of the plot. The court registers the sale.

Atabe-i 'aliyye-i sultâniyye lâ-zâlet meşhûnetehû bi'l-'inâyâti'r-rabbâniyyede hâlen şıkk-ı evvel defterdârı olan sâhibü's-sa'âdet ve'l-iclâl sâhib-i ezyâli'l-mecd ve'l-ikbâl el-mahfûfün bi-sunûf-ı avâtıfi'l-meliki'l-a'lâ Hüseyin Paşa yesserallâhu mâ-yezîd ve mâ-yeşâ' hazretleri taraf-ı âlîlerinden ikrâr-ı âti'z-zikre vekîl olup bi-mâ-hüve nehci's-sübût şer'an vekâleti sâbite olan fahrü'l-akrân Mustafa Çavuş bin Mahmud meclis-i şer'-i kadîm-i lâzımü't-ta'zîmde işbu hâmilü's-sifr Tercüman Corcu veled-i Lazari nam zimmî muvâcehesinde bi'l-vekâle ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp Efrenç kenîselerinden Aya Petro Kenîsesi dimekle ma'rûf olup medîne-i Galata'da Bereketzâde Mahallesi'nde vâki' bir tarafdan Rafon Alafrenci ve bir tarafdan Tormaz veled-i Loni nam zimmîler arsalarına ve bir tarafdan ba'zan kenîse-i gayri muhterika ve ba'zan merkûm Corcu bağçesine ve bir tarafdan tarîk-i âmma müntehî mikdâr arsa-i hâliyyeyi müştemil kenîse bundan akdem harîkde bi'l-külliye muhterika olup kadîme olmağla sâhibi olmayup şer'an taraf-ı mîrîye âyide olmağın arsa-i merkûme sûk-i sultânîde beyne't-tâlibîn müzâyede olundukda mezbûr Corcu sâkin olmak içün üzerinde menzil binâ idüp bir tarîk ile kenîse [binâ] idersem ye-

dimden nez' olunup yine cânib-i mîrîden zabt olunsun deyü tâlib ve râgıb oldukda arsa-i merkûme altmış bin fıddî râyic fi'l-vakt akçede zimmî-i mezkûrın üzerinde karâr idüp ziyâde tâlib-i âhar zuhûr itmemeğin müvekkil-i mûmâ-ileyh arsa-i mahdûda-i mezkûreyi bi-cümleti't-tevâbi' ve'l-menâfi' semen-i misli olan meblağ-ı mezkûr altmış bin akçeye mezbûr Corcu'ya bey'-i sahîh ile bey' ve teslîm ol dahi minvâl-i meşrûh üzre iştirâ ve tesellüm ve kabûl eyledikden sonra semeni olan meblağ-ı mezkûrı yedinden mîrî içün tamâmen alup kabz idüp li-ecli't-temessük yedine mühürlü ve nişanlu ma'mûlün-bih sûret-i rûznamçe-i hümâyûn virilmeğin minba'd arsa-i mahdûda-i mezkûre mezbûr Corcu'nun mülk-i müşterâsı olmuşdır keyfe mâ-yeşâ ve yahtâr mutasarrıf olsun didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâdî ve'l-'işrîne min Zilhicceti'ş-şerîfe li-sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûd

Mehmed Ağa bin Oruç Ali Ağa bin Sıyami, Mehmed Bey bin Ali el-cündî, Mustafa Efendi bin el-Hac Hüseyin el-kâdı, Hasan Çelebi bin [...], Hüseyin Efendi bin el-kâdı, Mehmed bin Abdullah, Hasan Çelebi bin Mir, Baba Resül bin Rıdvan.

303 - 1661 (1071) İstanbul 9: 96b/4 Tescil işlemi / *Registration*

Defterdar Hüseyin Paşa'nın vekili Mustafa Çavuş, Kostantin ile birlikte mahkemeye gelir. Bereketzade Mahallesi'nde bulunup büyük yangında yanan Taşbozoyanlı ve Aya Hristoti kiliselerinin arsası, sahibi olmadığı için kanun gereği devlete kalmıştır. Mustafa Çavuş, bu arsayı müzayedede 42.000 akçelik en yüksek teklifi veren Kostantin'e, üzerine kilise dikmemesi ve yalnızca ev yapması koşuluyla sattığını söyler. Kostantin söylenilenleri doğrular. Mustafa Çavuş, Kostantin'e arsanın mülkiyetiyle ilgili bir ruznamçe verir. Mahkeme de yapılan işlemi tescil eder.

Mustafa Çavuş, legal agent of Hüseyin Paşa, the Minister of Finance (defterdar), is in court with Kostantin. In accordance with

an imperial decree (ferman), the plot of the Taşbozayanlı and Aya Hristoti churches, which were located in the Bereketzade neighborhood and were destroyed in the big fire, fell to the state, as it lacked a registered owner. Mustafa Çavuş states that, for 42,000 akçe, he sold the plot to Kostantin, who submitted the highest offer, on condition that he will build a house and not a church. Kostantin corroborates his testimony. Mustafa Çavuş issues Kostantin a daybook (ruznamçe) documenting his ownership of the plot. The court registers the sale.

Atabe-i 'aliyye-i sultâniyye lâ-zâlet-meşhûnetehû bi'l-inâyâti's-sübhâniyyede halen şıkk-ı evvel defterdârı olan sâhibü's-sa'âdet ve'l-iclâl sâhib-i ezyâli'l-mecd ve'l-ikbâl el-mahfûfun bi-sunûf-ı avâtıfi'l-meliki'l-a'lâ Hüseyin Paşa yesserallâhu mâ-yeşâ ve mâ-yezîd hazretleri taraf-ı âlîlerinden ikrâr-ı âti'z-zikirde vekîl olup bi-mâ-hüve nehci's-sübût şer'an vekâleti sâbite olan fahrü'l-akrân Mustafa Çavuş bin Mahmud meclis-i şer'-i şerîf-i vâcibü't-teşrîfte işbu hâmilü's-sifr Kostantin veled-i Andriye muvâcehesinde bi'l-vekâle ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp Rum kenîselerinden Taşbozoyanlı ve Aya Hristoti Kenîsesi dimekle ma'rûf olup medîne-i Galata'da Bereketzâde Mahallesi'nde vâki' bir tarafı kal'a dıvarı ve bir tarafı Andriye veled-i Françesko veresesi mülkleri ve iki tarafı tarîk-i âmm ile mahdûd bir su kuyusunı ve kenîfi müştemil kenîse bundan akdem harîkde bi'l-külliyye muhterika ve kadîme olup sâhibi olmamağla bi-hasbi'ş-şer' taraf-ı mîrîye âyide olmağın arsa-i mahdûda-i mezkûre sûk-i sultânîde beyne't-tâlibîn müzâyede olundukda zimmî-i mezbûr Kostantin sâkin olmak içün arsa-i mezbûrede menzil binâ idüp bir tarîk ile kenîse idersem yedimden nez' olunup yine cânib-i mîrîden zabt olunsun deyü tâlib ve râgıb oldukda arsa-i merkûme kırk iki bin fıddî râyic fi'l-vakt akçede zimmî-i mezbûrın üzerinde karâr idüp ziyâde ile tâlib-i âhar zuhûr itmemeğin müvekkil-i mûmâ-ileyh arsa-i mahdûda-i mezkûreyi bi-cümleti't-tevâbi' ve'l-menâfi' semen-i misli olan meblağ-ı mezkûr kırk iki bin akçeye Kostantin'e bey' ve teslîm ol dahi minvâl-i muharrer üzre iştirâ ve tesellüm ve kabûl eyledik-

den sonra semeni olan meblağ-ı mezkûrı yedinden mîrî içün bi't-tamâm alup kabz idüp li-ecli't-temessük yedine mühürlü ve nişanlu ma'mûlün-bih sûret-i rûznamçe-i hümâyûn virilmeğin min ba'd arsa-i mahdûda-i mezkûre mezbûr Kostantin'in mülk-i müşterâsı olmuştır keyfe mâ-yeşâ ve yahtâr mutasarrıf olsun didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâdî ve'l-'işrîne min Zilhicceti'ş-şerîfe li-sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûd

Es-sâbıkûn.

304 - 1661 (1071) **İstanbul 9: 97a/1** Tescil işlemi / *Registration*

Defterdar Hüseyin Paşa'nın vekili Mustafa Çavuş, bir yabancı (müstemen) olan Riboli ile birlikte mahkemeye gelir. Bereketzade Mahallesi'nde bulunan Fransa Cemaati'ne ait Aya Yorgi Kilisesi, büyük yangında yandığı için kanun gereği bu kilisenin arsası devlete kalmıştır. Mustafa Çavuş, bu arsayı müzayededе 31.000 akçelik en yüksek teklifi veren Riboli'ye üzerine ev yapması koşuluyla sattığını söyler. Riboli söylenilenleri doğrular. Mustafa Çavuş, Riboli'ye arsanın mülkiyetiyle ilgili bir ruznamçe verir. Mahkeme de yapılan işlemi tescil eder.

Mustafa Çavuş, legal agent of Hüseyin Paşa, the Minister of Finance (defterdar), is in court with Riboli, a protected foreigner (müstemen). In accordance with an imperial decree (ferman), the plot of the Aya Yorgi Church of the French Community (Fransa Cemaati), which is located in the Bereketzade neighborhood, fell to the state when it was destroyed in the big fire. Mustafa Çavuş states that, for 31,000 akçe, he sold the plot to Riboli, who made the highest offer, on condition that he would erect a house on it. Riboli corroborates his testimony. Mustafa Çavuş issues Riboli a daybook (ruznamçe) documenting his ownership of the plot. The court registers the sale.

Atabe-i aliyye-i sultâniyye lâ-zâlet-meşhûnetehu bi'l-inâyâti's-subhâniyyede şıkk-ı evvel defterdârı olan sâhibü's-sa'âdet ve'l-iclâl sâhib-i ezyâli'l-mecd ve'l-ikbâl el-mahfûfun bi-sunûf-ı avâtıfi'l-meliki'l-a'lâ el-Hac Hüseyin Paşa yesserallâhu mâ-yezîd ve mâ-yeşâ hazretleri taraf-ı bâhirü'ş-şereflerinden ikrâr-ı âti'z-zikre vekîl olup bi-mâ-hüve nehci's-sübût şer'ân vekâleti sâbite olan fahrü'l-akrân Mustafa Çavuş bin Mahmud meclis-i şer'-i hatîr-i lâzımü't-tevkîrde işbu hâmilü's-sifr Riboli veled-i Martin nam nasrânî müstemen muvâcehesinde bi'l-vekâle ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp Efrenc kenîselerinden Fransa Cemâ'ati'ne mahsûs Aya Yorgi Kenîsesi dimekle marûf olup medîne-i Galata'da Bereketzâde Mahallesi'nde vâki' bir tarafdan Ali Efendi bağçesine ve bir tarafdan ba'zan yine Ali Efendi mülkine ve ba'zan tarîk-i hâssa ve bir tarafdan Etete nam nasrâniye mülkine ve bir tarafdan tarîk-i âmma müntehî bir su kuyusını müştemil kenîse bundan akdem harîkde bi'l-külliye muhterika ve kadîme olup sahibi olmamağla şer'an taraf-ı mîrîye ayide olmağın arsa-i kenîse-i merkûme sûk-ı sultânîde beyne't-tâlibîn müzâyede olundukda nasrânî-i mezbûr Riboli arsa-i mezbûre üzerinde sâkin olmak içün menzil binâ idüp bir tarîk ile kenîse iderse yedinden nez' olunup yine cânib-i mîrîden zabt olunmak üzre tâlib ve râgıb oldukda arsa-i merkûme otuz bir bin fıddî râyic fi'l-vakt akçede mezbûr Riboli üzerinde karâr idüp ziyâde ile âhar tâlib zuhûr itmemeğin müvekkil-i müşârün-ileyh hazretleri arsa-i mahdûda-i mezkûreyi bi-cümleti't-tevâbi' ve'l-levâhık semen-i misli olan meblağ-ı mezbûr otuz bir bin akçeye nasrânî-i mezbûra bey' ve teslîm ol dahi minvâl-i meşrûh üzre iştirâ ve tesellüm ve kabûl eyledikden sonra semeni olan meblağ-ı mezkûr otuz bir bin akçeyi mîrî içün yedinden tamamen alup kabz idüp li-ecli't-temessük yedine mühürlü ve nişanlu ma'mûlün-bih sûret-i rûznâmçe-i hümayûn virilmeğin min ba'd arsa-i mahdûda-i mezkûre mezbûr Riboli'nin mülk-i müşterâsı olmuşdur keyfe mâ-yeşâ ve yahtâr mutasarrıf olsun didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâdî ve'l-'işrîne min Zilhicceti'ş-şerîfe li-sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Es-sâbıkûn

305 - 1661 (1071) **İstanbul 9: 97a/2** Tescil işlemi / *Registration*

Defterdar Hüseyin Paşa'nın vekili Mustafa Çavuş, Yani ile birlikte mahkemeye gelir. Galata'nın Meydancık Mahallesi'ndeki San Basfiyan Kilisesi, büyük yangında yandığı için kanun gereği bu kilisenin arsası devlete kalmıştır. Mustafa Çavuş, bu arsayı müzayedede 20.500 akçelik en yüksek teklifi veren Yani'ye üzerine yalnızca ev yapması koşuluyla sattığını söyler. Yani söylenilenleri doğrular. Mustafa Çavuş, Yani'ye arsanın mülkiyetiyle ilgili bir ruznamçe verir. Mahkeme de yapılan işlemi tescil eder.

Mustafa Çavuş, legal agent of Hüseyin Paşa, the Minister of Finance (defterdar), is in court with Yani. In accordance with an imperial decree (ferman), the plot of the San Basfiyan Church, which is located in Galata's Meydancık neighborhood and was destroyed in the big fire, fell to the state. Mustafa Çavuş states that, for 20,500 akçe, he sold the plot to Yani, who made the highest offer, on condition that he would build a house on it. Yani corroborates his testimony. Mustafa Çavuş issues Yani a daybook (ruznamçe) documenting his ownership of the plot. The court registers the sale.

Atabe-i aliyye-i sultâniyye lâ-zâlet-meşhûnetehû bi'l-'inâyâti's-subhâniyyede halen şıkk-ı evvel defterdârı olan sâhibü's-sa'âdet ve'l-ikbâl sâhib-i ezyâli'l-mecd ve'l-ikbâl el-mahfûfun bi-sunûf-ı avâtıfi'l-meliki'l-a'lâ Hüseyin Paşa yessarallâhu mâ-yeşâ ve mâ-yezîd hazretleri kıbel-i âlîlerinden ikrâr-ı âti'z-zikre vekîl olup bimâhüve nehci's-sübût şer'an vekâleti sâbite olan fahrü'l-akrân Mustafa Çavuş bin Mahmud meclis-i şer'de işbu hâmilü's-sifr Yani veled-i Nikola nâm zimmî muvâcehesinde bi'l-vekâle ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp San Basfiyan Kenîsesi dimekle ma'rûf olup medîne-i Galata'da Meydancık Mahallesi'nde vâki' etrâf-ı erba'ası tarîk-i âmm ile mahdûd olup cânib-i garbında iki kapu ve taraf-ı kıblesinde bir kapuyı müştemil kenîse bundan akdem harîkde bi'l-külliye muhterika ve kadîme olmağla sâhibi olmayup şer'an taraf-ı mîrîye âyide olmağın sûk-ı sultânîde beyne't-tâlibîn müzâyede

olundukda mezbûr Yani sâkin olmak içün üzerine menzil binâ idüp bir tarîk ile kenîse idersem elimden nez' olunup yine cânib-i mîrîden zabt olunsun deyü tâlib ve râgıb oldukda arsa-i merkûme yirmi bin beş yüz akçede zimmî-i mezbûrın üzerinde karâr idüp ziyâde ile tâlib-i âhar zuhûr itmemeğin müvekkil-i müşârün-ileyh arsa-i mahdûda-i mezkûreyi bi-cümleti't-tevâbi' ve'l-menâfi' semeni misli olan meblağ-ı mezkûr yirmi bin beş yüz akçeye mezbûr Yani'ye bey' ve teslîm idüp ol dahi minvâl-i muharrer üzre iştirâ ve tesellüm eyledikden sonra semeni olan meblağ-ı mezkûrı yedinden mîrî içün tamâmen alup kabz idüp li-ecli't-temessük yedine mühürlü ve nişanlu ma'mûlün-bih sûret-i rûznamçe-i hümâyûn virmeğin min ba'd arsa-i mahdûda-i mezkûre mezbûr Yani'nin mülk-i müşterâsıdır keyfe mâ-yeşâ ve yahtâr mutasarrıf olsun didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâdî ve'l-'işrîne min Zilhicceti'ş-şerîfe li-sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûd

Es-sâbıkûn.

306 - 1661 (1072) **İstanbul 9: 110b/3** Tescil işlemi / *Registration*

Senyora Cemaati Yahudilerinden Kedalye, Mosi ve Menahim, Hace Hayreddin Vakfı mütevellisi Abdülbaki Bey'in vekili Mehmet Çelebi ile birlikte mahkemeye gelirler. Yahudiler, Hace Hayreddin Vakfı'ndan kiralamış oldukları odaların İstanbul'da iki yıl önce çıkan büyük yangında yandığını belirtirler. Yangın sonrasında Yahudilerin kullanımında olan ve zarar gören mülklerin Müslümanlara devredilmesini emreden ferman gereği, üç Yahudi söz konusu odaları Mehmet Çelebi'ye devrettiklerini söylerler. Mahkeme de onların bu sözlerini sicile kaydeder.

Kedalye, Mosi and Menahim, members of the Jewish Senyora Community, appear in court with Mehmet Çelebi, legal agent of Abdülbaki Bey, mutawalli of the Hace Hayreddin Waqf. The Jews state that the rooms they had rented from the Hace Hayreddin

Waqf were destroyed two years ago in the big İstanbul fire. In accordance with an imperial decree (ferman) ordering the transfer of Jewish-owned property destroyed in the fire to Muslims, they state, they have transferred the rooms to Mehmet Çelebi. The court registers the testimony of the three Jews.

Mahmiyye-i İstanbul'da vâki' Senyora cemâ'atinden olup Balkapanı kurbünde merhûm Hâce Hayreddin Vakfı'ndan icâreteyni ma'lûmeteyn ile birer bâb muhterik oda yerine matasarrıfân olan Kedalye veled-i Menahim ve Mosi veled-i Avraham ve tahtânî ve fevkânî iki bâb odaya mutasarrıf olan Menahim veled-i Avraham nâm yahûdiler meclis-i şer'de vakf- ı mezbûra bi'l-fi'l mütevellî olan Abdülbâkî Bey ibn Hüseyin tarafından ikrâr-ı âti'z-zikri tasdîka vekîl-i sâbitü'l-vekâle olan Mehmed Çelebi bin Mehmed mahzarında ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp bin yetmiş senesi Zilka'desinin on altıncı güni vâki' harîkden sonra Yahudi tâ'ifesi tasarruflarında olan evkâf müslimîne îcâr olunmak fermân olunup lâkin zikr olunan odalarımızı bizden tefevvüz idüp tâlib zuhûr itmemeğin zikr olunan odalarımızı mütevellî-i mezbûr müslimînden dilediği kimesnelere îcâr eylesün didiklerinde gıbbe't-tasdîki't-taleb mâ-hüve'l-vâki' ketb ve tenmîk olundı fi'l-yevmi'l-hâmis mine'l-Muharremi'l-harâm li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Ahmed Çelebi ibn Yahyâ, Osman Çelebi bin Mehmed, Mustafa Efendi bin Mehmed, eş-şeyh Ivaz Efendi, Mustafa bin Mehmed.

307 - 1661 (1072) **İstanbul 9: 136b/1** Tescil işlemi / *Registration*

Mahkemeye gelen Anaştaş, 1633 (H. 1043) tarihinde İstanbul'da çıkan yangında yanan Kasım Kilisesi'nin arsasını, devlet tarafından düzenlenen müzayedede 14.000 akçeye üzerine ev yaptırmak koşuluyla satın aldığını söyler. Anaştaş, Defterdar Mehmet Efendi'den aldığı ve bu işlemi belgeleyen ruznamçeyi mahkemeye sunarak kendisine bir hüccet belgesi düzenlenmesini ister. Mahkeme de yapılan işlemi tescil ederek hüccetini Anaştaş'a verir.

Anaştaş appears in court stating that, for 14,000 akçe, he bought from the state through an auction the plot of the Kasım Church, which was destroyed in the 1633 (AH 1043) İstanbul fire, on condition that he would build a house on it. Presenting to court a daybook (ruznamçe) issued by Mehmet Efendi, the Minister of Finance (defterdar), and documenting the sale, he requests a hujjet to the same effect. The court registers the transaction and gives Anaştaş the pertinent hujjet.

İşbu bâ'isü's-sifr Anaştaş veled-i Adam meclis-i şer'de takrîr-i kelâm idüp mahmiyye-i İstanbul'da Tahta Minâre Mahallesi'nde vâki' bir tarafı Balcıoğlı Andon veled-i Ruzmari nâm zimmî menziline ve üç tarafı tarîk-i 'âmma müntehî Kâsım Kenisesi dimekle ma'rûf kenise bin kırk üç senesinde vâki' harîkde muhterika ve kadîme olup sâhibi olmamağla şer'an taraf-ı mîrîye âyid olan 'arsa-i mahdûde-i mezbûre üzerinde kenîse itmeyüp sâkin olmak içün menzil binâ itmek üzre tâlib oldığımda 'arsa-i mezbûre taraf-ı mîrîden sûk-ı sultânîde beyne't-tâlibîn müzâyede olunup ragebât-ı nâs bi'l-külliye münkatı'a oldukdan sonra on dört bin fıddî râyic fi'l-vakt akçede üzerimde karâr idüp ziyâde ile tâlib-i âhar zuhûr itmemeğin 'atebe-i 'aliyye-i sultâniyye lâ-zâlet-makrûnetehû bi'l-'inâyâti'r-Rabbâniyede şıkk-ı evvel defterdârı kâyım-makâmı olan 'umdetü'l-e'âzım ve'l-e'âlî câmi'ü'l-mehâmid ve'l-me'âlî Mehmed Efendi Hazretleri 'arsa-i mezbûreyi vech-i muharrer üzre semeni misli olan meblağ-ı mezbûr on dört bin akçeye bana bey' ve teslîm ol dahi vech-i meşrûh üzre iştirâ ve teslîm ve kabul eylediğimden sonra semeni olan meblağ-ı mezbûrı yedinden mîrî içün bi't-tamâm ahz u kabz idüp temessük olmağiçün yedime mezbûr nişânlu sûret-i rûznâmçe-i hümâyûn virmeğin nazar olunup mûcebince li-ecli'l-istihkâm hüccet tahrîr olunmak murâdımdır deyü mazmûnı takrîr-i meşrûhına muvâfık ve hakîkat-i hâli nâtık ve târih-i kitâb şehrinin on üçünci güni ile müverraha sûret-i rûznâmçe-i hümâyun ibrâz eyledikde mûcebince bu vesîka-i anîka 'alâ mâ-hüve'l-hakîka ketb olundı mine'l-yevmi'r-râbi' ve'l-'işrîn mine'l-Muharremi'l-harâm li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl
Mehmed Çelebi bin Mehmed, Hasan Çelebi bin [boş], Resul bin Rıdvan, Abdi bin Hasan, Mehmed Efendi bin Ahmed, Ahmed Ağa bin İbrahim ve gayruhum.

308 - 1661 (1072) **İstanbul 9: 136b/2** Tescil işlemi / *Registration*

Mahkemeye gelen Anaştaş, 1633 (H. 1043) tarihinde İstanbul'da çıkan yangında yanan Hızır İlyas Kilisesi'nin arsasını, devlet tarafından düzenlenen müzayededе 10.000 akçeye üzerine ev yaptırmak koşuluyla satın aldığını söyler. Anaştaş, Defterdar Mehmet Efendi'den aldığı ve bu işlemi belgeleyen ruznamçeyi mahkemeye sunarak kendisine bir hüccet belgesi düzenlenmesini ister. Mahkeme de yapılan işlemi tescil ederek hüccetini Anaştaş'a verir.

Anaştaş appears in court stating that, for 10,000 akçe, he bought from the state through an auction the plot of the Hızır İlyas Church, which was destroyed in the 1633 (AH 1043) İstanbul fire, on condition that he would erect a house on it. Presenting to court a daybook (ruznamçe) issued by Mehmet Efendi, the Minister of Finance (defterdar), to document the sale, he requests a hujjet to the same effect. The court registers the transaction and gives Anaştaş the pertinent hujjet.

İşbu bâ'isü's-sifr Anaştaş veled-i Adam meclis-i şer'de takrîr-i kelâm idüp mahmiyye-i İstanbul'da Tahta Minâre kurbünde vâki' bir tarafı Bostancı veresesi mülklerine ve bir tarfı Hristodoli menziline ve bir tarafı Baliloga menziline ve bir tarafı tarîk-ı 'âmma müntehî Hızır İlyas Kenîsesi dimekle ma'rûf kenîse bin kırk üç senesinde vâki' harîkde muhterika ve kadîme olup sâhibi olmamakla şer'an taraf-ı mîrîye 'âyid olmağın 'arsa-i mahdûde-i mezbûre üzerinde kenîse itmeyüp sâkin olmak içün menzil binâ itmek üzre tâlib oldığımda 'arsa-i mesfûre taraf-ı mîrîden sûk-ı sultânîde beyne't-tâlibîn müzâyede olunup ragebât-ı nâs bi'l-külliye münkatı'a

oldukdan sonra on bin fıddî râyic fi'l-vakt akçede üzerimde karâr idüp ziyâde ile tâlib-i âhar zuhûr itmemeğin 'atebe-i 'aliyye-i sultânîde lâ-zâlet-makrûnetehû bi'l-inâyâti'r-Rabbâniyyede şıkk-ı evvel defterdârı kâyım-makâmı olan 'umdetü'l-e'âzım ve'l-e'âlî câmi'u'l-mehâmid ve'l-me'âlî Mehmed Efendi 'arsa-i mezbûreyi vech-i muharrer üzre semen-i misli olan ve meblağ-ı mezbûr on bin akçeye bana bey' ve teslîm ben dahi vech-i meşrûh üzre iştirâ ve tesellüm ve kabûl eyledikden sonra semeni olan meblağ-ı mezbûrı yedinden mîrî içün bi't-tamâm ahz u kabz idüp temessük olmağiçün yedime mühürlü ve nişânlu sûret-i rûznâmçe-i hümâyûn virmeğin nazar olunup mûcebince li-ecli'l-istihkâm hüccet tahrîr olunmak murâdımdır deyü mazmûnı takrîr-ı meşrûhuna muvâfık ve hakîkat-i hâlî nâtık ve târih-i kitâb şehrinin on üçünci güni ile müverraha sûret-i rûznâmçe-i hümâyûn ibrâz eyledikde mûcebince bu vesîka-i anîka 'alâ mâ-hüve'l-hakîka ketb olundı fi'l-yevmi'r-râbi' ve'l-'işrîn mine'l-Muharremi'l-harâm li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl
Es-sâbıkûn

309 - 1661 (1072) **İstanbul 9: 140b/1** Tescil işlemi / *Registration*

Yeniköy serdarı el-Hac Mustafa Beşe ile Yani birlikte mahkemeye gelirler. Galata'da çıkan bir yangında yanarak yok olan Kenise-i Kebire Vakfı'na ait bir fırının arsası devlete devrolmuştur. Defterdar vekili Mehmet Efendi de söz konusu arsayı düzenlenen bir açık artırmada 25.000 akçelik en yüksek teklifi veren Mustafa Beşe ile Yani ikilisine satar. Bu işlemle ilgili temessükü mahkemeye sunan iki ortak, mahkemeden bir hüccet düzenlenmesini ister. Mahkeme de istenilen hücceti düzenleyerek ortaklara verir.

El-Hac Mustafa Beşe, military chief (serdar) of Yeniköy, is in court with Yani. The plot of a bakery belonging to the Kenise-i Kebire Waqf fell to the state when the bakery was destroyed in a Galata fire. For 25,000 akçe, Mehmet Efendi, legal agent of the Minister of Finance (defterdar), has sold the plot to Mustafa Be-

şe and Yani, the highest bidders. Presenting to court a promissory note (temessük) documenting the sale, the two partners request a hujjet to the same effect. The court issues the partners the requested hujjet.

İşbu sâhibü'l-vesîka Yeniköy serdârı el-Hac Mustafa Beşe ibn Murad nâm recül ile Yani veled-i İsteman nâm zimmî meclis-i şer'i hatîrde her biri takrîr-i kelâm ve zabt-ı merâm idüp medîne-i Galata'da Meydancık Mahallesi'nde vâki olup ba'de'l-harîk taraf-ı mîrîye 'âyide olan Kenîse-i Kebîre Vakfı'ndan mahalle-i mezbûrede vâki' bir tarafından kenîse-i mezbûre dıvarına ve bir tarafından Hâk [?] Kulesi'ne ve bir tarafdan yine kenîse-i mezbûre vakfından hamr mahzeni 'arsasına ve bir tarafdan tarîk-i 'âmma müntehî fırancala fırını [bundan] akdem harîkda bi'l-külliye muhterika ve kadîme olup sâhibi olmamağla 'arsası şer'an taraf-ı mîrîye 'âyid olmağın 'arsa-i mezbûreyi bi-cümleti't-tevâbi' ve'l-levâhık 'atebe-i 'aliyye-i sultâniyye lâzâlet-makrûnetehû bi'l-'inâyâti'r-rabbâniyyede şıkk-ı evvel defterdâr kâyım-makâmı 'umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim Mehmed Efendi ba'de'l-müzâyede ve inkıtâ'u'l-mer'iyye semen-i misli olan yirmi beş bin fıddî râyic fi'l-vakt akçeye bize ber-vech-i işitrâk bey' ve teslîm ve biz dahi vech-i meşrûh üzre iştirâ ve tesellüm eylediğimizden sonra semeni olan meblağ-ı mezkûr yirmi beş bin akçeyi mîrî içün tamâmen alup kabz idüp temessük olmağiçün yedimize mühürlü ve nişânlû sûret-i rûznâmçe-i hümâyûn virmeğe nazar olunup mûcebince li-ecli'l-istihkâm hüccet olunması matlûbumuzdur deyü mazmûnı takrîr-i meşrûhlarına muvâfık ve hakîkat-i hâli nâtık ve bin yetmiş iki senesi Muharremü'l-harâm gurresiyle müverrah sûret-i rûznâmçe-i hümâyûn ibrâz eylediklerinde mûcebince bu huruf bi't-taleb ketb ve terkîm ve yedlerine def' ve teslîm olundı fi'l-yemi'l-hâmis ve'l-'işrîne mine'l-Muharremi'l-harâm li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Ahizâde Ahmed Efendi bin Mehmed, Keşfî Mustafa Efendi bin Muharrem, Hüseyin Efendi bin el-Hac İsa, Mehmed Ağa bin Oruc ser-muhzırân

310 - 1661 (1072) İstanbul 9: 140b/2 Tescil işlemi / *Registration*

Mehmet Efendi'nin vekili Mustafa Çavuş mahkemeye gelir. İstanbul'da çıkan bir yangında Sarı Timurcu Mahallesi'ndeki bir kilise yanarak yok olmuş ve bu nedenle arsası devlete devrolmuştur. Defterdar Hüseyin Paşa, söz konusu arsayı düzenlenen bir açık artırmada 20.000 akçelik en yüksek teklifi veren Mehmet Efendi'ye satar. Mustafa Çavuş bu işlemle ilgili temessükü mahkemeye sunarak konuyla ilgili bir hüccet düzenlenmesini ister. Mahkeme de istenilen hücceti düzenleyerek Mustafa Çavuş'a verir.

Mustafa Çavuş, legal agent of Mehmet Efendi, is in court. A church in the Sarı Timurcu neighborhood was destroyed in an İstanbul fire, and its plot fell to the state. For 20,000 akçe, Hüseyin Paşa, the Minister of Finance (defterdar), sold the plot to Mehmet Efendi, the highest bidder. Presenting to court a promissory note (temessük) documenting the sale, Mustafa Çavuş requests a hujjet. The court hands to Mustafa Çavuş the requested hujjet.

İşbu kitâb-ı sıhhat-nisâbın sâhibi umdetü'l-emâcid ve'l-a'yân Sabri Mehmed Efendi bin [boş] tarafından husûs-ı âti'z-zikre vekîl-i sâbitü'l-vekâle olan Mustafa Çavuş bin Mahmud meclis-i şer'-i hatîr-i lâzımü't-tevkîrde takrîr-i kelâm idüp mahmiyye-i İstanbul'da Sarı Timurcı Mahallesi'nde [boş] müntehî Atâliyye ve Borlı cemâ'atlarına mahsûs kenîse bundan akdem harîkde bi'l-külliyye muhterika ve kadîme olup sâhibi olmamağla şer'an cânib-i mîrîye âyide olmağın arsa-i kenîse-i mahdûde-i mezkûre sûk-i sultânîde beyne't-tâlibîn müzâyede olunup rağbât-ı nâs bi'l-külliyye münkatı'a oldukdan sonra yirmi bin fıddî râyic fi'l-vakt akçede müvekkil-i mezbûr Mehmed Efendi üzerinde karâr idüp ziyâde ile tâlib-i âhar zuhûr itmemeğin atabe-i aliyye-i sultâniyye lâzâlet-makrûnetehû bi'l-inâyâti's-subhâniyyede şıkk-ı evvel defterdârı olan sâhibü's-sa'âde ve'l-ikbâl el-Hac Hüseyin Paşa hazretleri arsa-i mahdûde-i mezkûreyi bi-cümleti't-tevâbi' ve'l-levâhık semen-i misli olan meblağ-ı mezkûr yirmi bin akçeye mûmâ-ileyh Mehmed

Efendi'ye bey' ve teslîm ol dahi minvâl-i meşrûh üzre iştirâ ve tesellüm eyledikden sonra semeni olan meblağ-ı mezkûrı mîrî içün ahz u kabz idüp temessük olmağiçün müvekkilim mezbûrın yedine mühürlü nişanlu ma'mûlün-bih temessük virmeğin nazar olunup mûcebince li-ecli'l-istihkâm hüccet olunması matlûbımdır deyü mazmûnı takrîr-i meşrûhına muvâfık ve hakîkat-i hâli nâtık ve bin yetmiş senesi Zilhiccesi'nin on yedinci güni ile müverrah ma'mûlün-bih temessük ibrâz itmeğin mûcebince bu hurûf bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâdî ve'l-'işrîne mine'l-Muharremi'l-haram li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûd

Lütfizâde Ahmed Efendi bin Mehmed, Abdülkâdir Efendi bin Mehmed, Mustafa Efendi bin el-Hac Hüseyin, Mehmed Ağa bin Oruc ser-muhzırân, Ali Çelebi bin Siyami.

311 - 1661 (1072) **İstanbul 9: 140b/3** Tescil işlemi / *Registration*

Mehmet Efendi'nin vekili Mustafa Çavuş mahkemeye gelir. Galata'da çıkan bir yangında Balıkpazarı yanındaki Büyük Kilise yanarak yok olmuş ve bu nedenle arsası devlete devrolmuştur. Defterdar Hüseyin Paşa da söz konusu arsayı düzenlenen bir açık artırmada 25.000 akçelik en yüksek teklifi veren Mehmet Efendi'ye satar. Mustafa Çavuş bu işlemle ilgili temessükü mahkemeye sunarak konuyla ilgili bir hüccet düzenlenmesini ister. Mahkeme de istenilen hücceti düzenleyerek Mustafa Çavuş'a verir.

Mustafa Çavuş, legal agent of Mehmet Efendi, is in court. When the Great Church (Büyük Kilise) near the Fish Market (Balıkpazarı) was destroyed in a Galata fire, its plot fell to the state. For 25,000 akçe, Hüseyin Paşa, the Minister of Finance (defterdar), sold the plot to Mehmet Efendi, the highest bidder. Presenting to court a promissory note (temessük) documenting the sale, Mustafa Çavuş requests a hujjet. The court issues Mustafa Çavuş the requested hujjet.

İşbu kitâb-ı sıhhat-nisâbın sâhibi umdetü'l-emâcid ve'l-a'yân Sabri Mehmed Efendi tarafından husûs-ı âti'z-zikre vekîl-i sâbitü'l-vekâle olan Mustafa Çavuş bin Mahmud meclis-i şer'-i şerîf-i lâzımü't-teşrîfde bi'l-vekâle takrîr-i kelâm idüp medîne-i Galata'da Balık Bâzârı kurbünde vâki' bir tarafdan kenîse-i âti'l-beyândan mukarrere arsaya ve üç tarafdan tarîk-i âmma müntehî Efrenc kenîselerinden Büyük Kenîse dimekle ma'rûf kenîse bundan akdem harîkde bi'l-külliyye muhterika ve kadîme olup sâhibi olmamağla şer'an cânib-i mîrîye âyide olmağın arsa-i kenîse-i mahdûde-i mezkûre sûk-i sultânîde beyne't-tâlibîn müzâyede olunup rağbât-ı nâs bi'l-külliyye münkatı'a oldukdan sonra yirmi beş bin fıddî râyic fi'l-vakt akçede müvekkil-i mûmâ-ileyh Mehmed Efendi üzerinde karâr idüp ziyâde ile tâlib-i âhar zuhûr itmemeğin atabe-i aliyye-i sultâniyede şıkk-ı evvel defterdârı olan sâhibü's-sa'âde ve'l-ikbâl el-Hac Hüseyin Paşa hazretleri arsa-i mahdûde-i mezkûreyi bi-cümleti't-tevâbi' ve'l-levâhık semen-i misli olan meblağ-ı mezkûr yirmi beş bin akçeye müvekkil-i mûmâ-ileyhe bey' ve teslîm ol dahi minvâl-i meşrûh üzre iştirâ ve tesellüm ve kabûl eyledikden sonra semeni olan meblağ-ı mezkûrı mîrî içün bi't-tamâm alup kabz idüp temessük olmağiçün yedine mühürlü nişanlu ma'mûlün-bih temessük virmeğin nazar olunup mûcebince li-ecli'l-istihkâm hüccet olunması matlûbımdır deyü mazmûnı takrîr-i meşrûhına muvâfık ve hakîkat-i hâli nâtık ve bin yetmiş bir senesi Zilhiccesinin on birinci güniyle müverrah ma'mûlün-bih temessük ibrâz itmeğin mûcebince bu hurûf bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâdî ve'l-'işrîne mine'l-Muharremi'l-haram li-seneti'l-merkûme

Şühûd
Es-sâbıkûn

312 - 1661 (1072) **İstanbul 9: 140b/4** Tescil işlemi / *Registration*

Ümmühanu Hatun'un vekili Mustafa Çavuş mahkemeye gelir. İstanbul'da çıkan bir yangında Küçük İstanbul Cemaati'ne ait özel bir Yahudi tapınağı (kenise = knesset olarak ifade ediliyor) yana-

rak yok olmuş ve bu nedenle arsası devlete devrolmuştur. Defterdar Hüseyin Paşa da söz konusu arsayı düzenlenen bir açık artırmada 9000 akçelik en yüksek teklifi veren Ümmühanu'ya satar. Mustafa Çavuş, Hüseyin Paşa'dan aldığı temessükü mahkemeye sunarak satışı belgeleyen bir hüccet düzenlenmesini ister. Mahkeme de istenilen hücceti düzenleyerek Mustafa Çavuş'a verir.

Mustafa Çavuş, legal agent of Ümmühanu Hatun, is in court. A Jewish temple (described as a knesset = kenise) belonging to the Little İstanbul Congregation (Küçük İstanbul Cemaati) was destroyed in an İstanbul fire, and its plot fell to the state. For 9000 akçe, Hüseyin Paşa, the Minister of Finance (defterdar), sold the plot to Ümmühanu, the highest bidder. Presenting to court a promissory note (temessük) documenting the sale, Mustafa Çavuş requests a hujjet. The court issues Mustafa Çavuş the requested hujjet.

İşbu sâhibetü'l-vesîka Ümmühanu Hatun ibnet-i [boş] tarafından husûs-ı âti'z-zikre vekîl-i sâbitü'l-vekâle olan fahrü'l-akrân Mustafa Çavuş bin Mahmud meclis-i şer'de bi'l-vekâle ikrâr idüp Küçük İstanbul Cemâ'ati'ne mahsûs olup mahmiyye-i İstanbul'da Hobyâr Mahallesi'nde vâki' bir tarafı Kavanoz Mustafa Ağa mülki ve bir tarafdan ba'zan Eski Saray kurbünde vâki' mescid-i şerîf vakfı ve ba'zan Ali Paşa Vakfı ve bir tarafı [...] Yahudi mülki ile tarîk-i hâss ve bir tarafı [boş] hatun mülki ile mahdûd yehûd kenîsesi bin yetmiş senesinde vâki' harîkde bi'l-külliyye muhterika ve kadîme olup sâhibi olmamağla şer'an taraf-ı mîrîye âyide olmağın atabe-i aliyye-i sultâniyye lâzâlet-makrûne bi'l-inâyeti'r-Rabbâniyyede şıkk-ı evvel defterdârı olan sâhibü's-sa'âdet ve'l-ikbâl el-Hac Hüseyin Paşa hazretleri arsa-i kenîse-i mezkûreyi cemî' tevâbi'i ile ba'de'l-müzâyede ve inkıtâ'ü'r-rağbe semen-i misli olan dokuz bin fıddî râyic fi'l-vakt akçeye müvekkilem mezbûreye bey' ve teslîm ol dahi iştirâ ve tesellüm ve kabûl eyledikden sonra semeni olan meblağ-ı mezkûrı mîrî için yedinden tamâmen alup kabz idüp temessük olmağiçün yedine mühürlü nişanlu sûret-i rûznamçe-i hümâyûn virmeğin nazar olunup mûcebince li-

ecli'l-istihkâm hüccet olunması matlûbımdır deyü mazmûnı takrîr-i meşrûhına muvâfık ve hakîkat-i hâli nâtık ve bin yetmiş bir senesi Zilhiccesinin on birinci güniyle müverrah sûret-i rûznamçe-i hümâyûn ibrâz itmeğin mûcebince bu hurûf bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâdî ve'l-'işrîne mine'l-Muharremi'l-harâm li-seneti'l-merkûme

Şühûd

Mehmed Ağa bin Oruc ser-muhzırân, Ali Ağa bin Siyami Kethüdâ, Mehmed Beşe bin Ahmed er-râcil, Lağmizâde Ahmed Efendi bin Mehmed Efendi, Keşfî Mehmed ve gayruhum.

313 - 1661 (1072) **İstanbul 9: 142b/3** Tescil işlemi / *Registration*

Karabaş Mahallesi'nden Hüseyin Ağa, Yorgi ile birlikte mahkemeye gelir. Daha önce çıkan bir yangında yanan Fener'deki Hızır İlyas Kilisesi'nin arsasını devletten satın aldığını belirten Hüseyin Ağa, bu arsayı ev yapması koşuluyla 20.000 akçeye Yorgi'ye sattığını söyler. Yorgi ödemeyi yapar. Mahkeme de yapılan işlemi sicile kaydeder.

Hüseyin Ağa, a resident of the Karabaş neighborhood, is in court with Yorgi. Hüseyin Ağa states that earlier he bought from the state the plot of the Hızır İlyas Church, which is located in Fener and was destroyed in a fire. Now, for 20,000 akçe, he sells the plot to Yorgi, on condition that he will build a house on it. Yorgi makes payment. The court registers the sale.

Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye-i Kostantiniyye'l-mahmiyyede Karabaş Mahallesi'nden Hüseyin Ağa bin Abdürrauf meclis-i şer'-i hatîrde işbu bâ'isü's-sifr Yorgi veled-i Hristodoli nam zimmî muvâcehesinde ikrâr ve i'tirâf idüp mahmiyye-i mezbûrede Fener Kapusı dâhilinde vâki' bir tarafdan kal'a dıvarı ve bir tarafdan Dimitri menzili [boş] ve bir tarafdan tarîk-i ânım ile mahdûd olup Hızır İlyas Kenîsesi dimekle ma'rûf kenîse bundan akdem harîkde bi'l-külliyye

muhterik olup kadîme olmağla sâhibi ma'lûm olmayup şer'an mîrîye âyid olmağın arsa-i kenîse-i merkûmeyi taraf-ı mîrîden ben semen-i ma'lûm-ı medfû'a iştirâ ve kabz itmişidim el-hâlatu hâzihî arsa-i kenîse-i merkûmeyi mezkûr Yorgi'ye bâten yirmi bin akçeye bey' ve teslîm ol dahi menzil binâ itmek içün iştirâ ve kabûl ve tesellüm eyledikden sonra semeni olan meblağ-ı mezbûrı bi't-tamâm merkûm Yorgi yedinden ahz u kabz idüp arsa-i kenîse-i merkûme mezkûr Yorgi'nin mülk-i müşterâsı olmuşdır didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sânî min Saferi'l-hayr li-sene isneyn ve seb'îne ve elf

Şühûd

Mustafa Çavuş bin [boş], Abdi bin Hüseyin, el-Hac Ahmed bin Mahmud, Resül bin Rıdvan, Mehmed bin Ramazan.

314 - 1661 (1072) **İstanbul 9: 144a/2** Tescil işlemi / *Registration*

Defterdar Mehmet Efendi'nin vekili, Mehmet Çelebi ile birlikte mahkemeye gelir. İstanbul'da çıkan büyük yangın sonrasında yayınlanan bir ferman gereği, Yahudilerin yerleşiminin yasaklandığı bölgelerden olan Elvanoğlu Mahallesi'ndeki bir yanmış tapınak (kenîse olarak ifade ediliyor) arsasının satılmasına karar verilmiştir. Mehmet Efendi, bu arsayı yapılan müzayede sonucunda 8000 akçelik en yüksek teklifi veren Mehmet Çelebi'ye satar ve kendisine bu işlemi belgeleyen bir temessük belgesi verir. Mahkeme de yapılan işlemi tescil eder.

The legal agent of Mehmet Efendi, the Minister of Finance (defterdar), is in court with Mehmet Çelebi. In accordance with an imperial decree (ferman) issued after the great İstanbul fire, a temple (called a knesset = kenise) in the Elvanoğlu neighborhood, where Jews were prohibited from settling, is auctioned off. For 8,000 akçe, Mehmet Efendi sells the plot to Mehmet Çelebi, the highest bidder. He also provides a promissory note (temessük) documenting the sale. The court registers the sale.

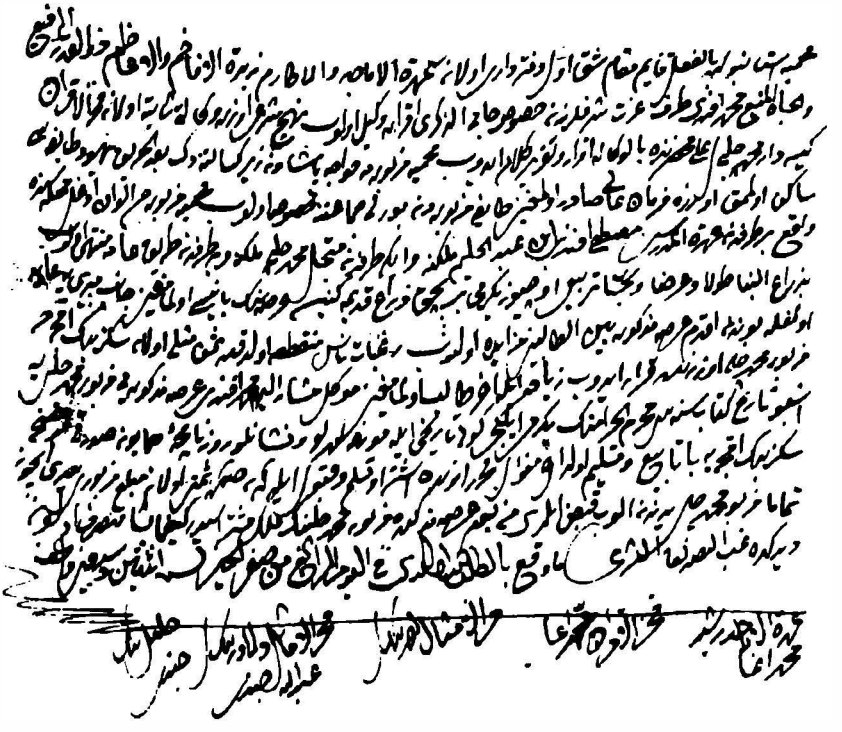
Mahmiyye-i İstanbul'da bi'l-fi'l kâyim-makâm-ı şıkk-ı evvel defterdârı olan 'umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim zübdetü'l-efâhim ve'l-e'âzım zü'l-kadri'r-refi' ve'l-câhü'l-menî' Mehmed Efendi taraf-ı 'izzet-şereflerinden husûs-ı câi'z-zikri ikrâra vekîl olup nehc-i şer'î üzre vekâleti sâbite olan fahrü'l-akrân Kîsedâr Mehmed Çelebi bin Ali mahzarında bi'l-vekâle ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp mahmiyye-i mezbûrede Hâcepaşa'dan Zeyrek altına dek ba'de'l-harîk yehûd tâyifesi sâkin olmamak üzre fermân-ı 'âlî sâdır olmağın tâyife-i mezbûreden Borlı cemâ'atine mahsûs olup mahmiyye-i mezbûrede Elvanoğlı Mahallesi'nde vâki' bir tarafdan 'umdetü'l-müderrisîn Mustafa Efendi ibn Abdülhalim mülküne ve iki tarafdan mütecellî Mehmed Çelebi mülküne ve bir tarafdan tarîk-i ammâ müntehî olup bi-zirâ'il-binâ tûlen ve 'arzan ve bi-hesâb-ı terbî'i üç yüz yirmi bir buçuk zirâ' kadîme kenîse 'arsasının bânîsi olmamağın cânib-i mîrîye âyid olmağla bundan akdem 'arsa-i mezkûre beyne't-tâlibîn müzâyede olunup ragebât-ı nâs münkatı'a oldukda semen-i misli olan sekiz bin akçede mezbûr Mehmed Çelebi üzerinde karâr idüp ziyâde ile âhar tâlib olmamağın müvekkil-i müşârün-ileyh Mehmed Efendi 'arsa-i mezkûreyi mezbûr Mehmed Çelebi'ye işbu târîh-i kitâb senesi Muharremü'l-harâmının yirmi ikinci güni târîhi ile müverraha mühürlü ve nişânlu rûznâmçe-i hümâyûn sûreti mûcebince sekiz bin akçeye bâten bey' ve teslîm ol dahi minvâl-i muharrer üzre iştirâ ve tesellüm ve kabûl eyledükden sonra semeni olan meblağ-ı mezbûrı mîrî içün tamâmen mezbûr Mehmed Çelebi yedinden alup kabz eyledi mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'r-râbi' min Saferi'l-hayr li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Umdetü'l-emâcid Reşid Mehmed Ağa, fahru'l-akrân Mehemmed Ağa, fahru'l-emâsil Ahmed Bey, fahru'l-emâsil Dilâver Bey bin Abdullah cündî, Halil Bey cündi.

315 - 1661 (1072) **İstanbul 9: 150b/1** Dava / *Adjudication*

İstanbul'un Hamamcı Muhittin Mahallesi sakinlerinden Hıristiyan Zefir, Balat'ta bulunan Ohri Kilisesi Vakfı'nın mütevellileri

İstanbul 9 numaralı sicil defterinde 144a/2 kodlu hüküm.

Facsimile of case 144a/2 in the Istanbul court register 9.

karşısında mahkemeye çıkar. Zefir, mütevellilerin vakfa ait olup adı geçen mahallede bulunan bir evi kendisine kiraladıklarını, evin onarım gereksinimi olduğu gerekçesiyle onarım ücreti olarak kendisinden peşin 2000 akçe aldıklarını, ancak şimdi kendisini evden çıkarmak istediklerini ileri sürerek 2000 akçenin geri verilmesi durumunda evi boşaltacağını söyler. Görüşleri sorulan davalı mütevelliler, evi Zefir'e kiraladıklarını doğrulamakla birlikte, 2000 akçe onarım parası almış olduklarını reddederler. Mahkeme, davacı Zefir'den savını kanıtlamasını ister. Zefir mahkemeye kanıt sunamaz. Bunun üzerine mahkeme, davalı mütevellilerden yemin etmelerini ister. Onlar da yemin ederek davayı kazanırlar. Sonuçta mah-

keme, davacı Zefir'i kira süresi dolduğu gerekçesiyle evi boşaltması yolunda uyarır.

Zefir, a Christian resident of İstanbul's Hamamcı Muhittin neighborhood, sues mutawallis of the Ohri Church Waqf in Balat. Zefir states that he rented a waqf-owned house in the above-stated neighborhood. Later, he claims, the mutawallis charged him 2000 akçe on the ground that the house was dilapidated and needed repairs. Noting that the mutawallis are trying to evacuate him, he states that he will vacate the house only if the 2000 akçe is returned. Questioned by the court, the defending mutawallis admit to renting the house to Zefir. By the same token, they deny that they took from him 2000 akçe for repairs. The court asks the plaintiff Zefir to prove his claim. He fails to do so. The court then asks the defendants to swear that they did not take money from Zefir. The defendants do so and win the case. In conclusion, on the ground that the rent period is over, the court instructs the plaintiff Zefir to vacate the house.

Mahmiyye-i İstanbul'da Hammâmcı Muhyiddîn Mahallesi'nde sâkin Zefir veled-i Angeli meclis-i şer'de mahmiyye-i mezbûrede Balat kurbünde Ohri Kenîsesi'nin mütevellîleri olan Yorgi veled-i Dimitri ve Penapot veled-i İstefano ve Mihail veled-i Yani ve Yorgi veled-i Penapot nâm zimmîler muvâcehelerinde üzerlerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp mezbûrûn zimmîler kenise-i merkûme vakfından olup mahalle-i mezbûrede vâki' ma'lûmü'l-hudûd menzili icâre-i ma'lûme ile bana îcâr ve menzil-i merkûmun meremmeti içün yedimden ber-vech-i peşîn iki bin akçemi alup kabz itmişler iken hâlen menzil-i mezkûrdan beni ihrâc murâd iderler ber-vech-i peşîn aldıkları meblâğ-ı mezbûrı bana teslîm eylesünler ba'dehu ben dahi menzil-i mezkûrı anlara teslîm ideyim su'âl olunsun didikde gıbbe's-su'âl mezbûrûn cevâblarında vech-i muharrer üzre menzil-i mezkûrı îcârlarını ikrâr lâkin ber-vech-i peşîn iki bin akçeyi kabzlarını inkâr eylediklerinde müdde'î-i mezbûrdan müdde'âsını mübeyyine beyyine taleb olundukda it-

yân-ı beyyineden izhâr-ı acz ve istihlâf itmeğin zimmîyûn-ı mezbûrûna vech-i muharrer üzre ber-vech-i peşîn iki bin akçesini ahz itmediklerine yemîn teklîf olundukda anlar dahi her biri hasbe'l-mes'ûl yemîn billâhillezî enzele'l-İncîl alâ İsâ aleyhi's-selâm itmeğin müdde'î-i mezbûr bilâ-beyyine meblâğ-ı mezkûr da'vâsından men' olunup ba'de tamâmi'l-icâre menzil-i mezkûrdan fesh-i akd ile hurûcına tenbîh birle mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fî 29 Saferi'l-hayr sene 72

Şühûdü'l-hâl

Şükr[ullah] bin Mustafa, Mehmed bin Ramazân, Abdi bin Hüseyin, Veli bin Süleymân.

316 - 1661 (1072) **İstanbul 9: 150b/3** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'un Tahta Minare Mahallesi sakinlerinden Anaştaş, Balcıoğlu diye tanınan Hıristiyan Andron ile birlikte mahkemeye gelir. Adı geçen mahallede bulunup 1633 (Hicri 1043) yılında çıkan yangında bütünüyle yanan Kasım Kilisesi'nin arsasına devlet el koymuş, ardından Anaştaş üzerine ev yapmak üzere arsayı devletten satın almıştır. Anaştaş, şimdi bu arsayı 16.000 akçeye Andron'a satarak parasını bütünüyle aldığını belirtir. Andron, Anaştaş'ın ifadesini doğrular. Mahkeme de bu satış işlemini sicile kaydeder.

Anaştaş, a resident of İstanbul's Tahta Minare neighborhood, appears in court with Andron, a Christian also known as Balcıoğlu. The state has confiscated the plot of the Kasım Church, which was destroyed in the 1633 (AH 1043) fire. Later Anaştaş bought the plot from the state to erect a house on it. Now Anaştaş states that he sold the plot to Andron for 16,000 akçe and received payment in full. Andron corroborates his testimony. The court registers the sale.

Dârü'l-hilâfeti'l-'aliyye-i Kostantiniyyeti'l-mahmiyyede Tahta Minâre Mahallesi'nde sâkin Anaştaş veled-i Adam meclis-i şer'-i

şerîfde Balcıoğlı dimekle ma'rûf Andron veled-i Ruzmari nâm zimmî muvâcehesinde ikrâr idüp mahalle-i mezbûrede vâki bir tarafı mezbûr Andron menziline her üç tarafı tarîk-i 'âmma müntehî Kasım Kenîsesi dimekle ma'rûf kadîme kenîse bin kırk üç senesinde vâki' harîkde muhterika olup sâhibi olmamağla şer'an taraf-ı mîrîye 'âyid olmağın 'arsa-i mahdûde-i mezkûre üzerinde kenîse olmayup sâkin olmak içün menzil binâ itmek üzre tâlib olduğumda 'arsa-i mezbûreyi taraf-ı mîrîden semen-i ma'lûma iştirâ ve kabz itmişidim hâlen mezbûr Andron'a 'arsa-i mesfûreyi on altı bin fıddî râyic fi'l-vakt akçeye bâten bey' ve teslîm ol dahi menzil binâ itmek içün iştirâ ve kabûl ve kabz ve tesellüm eyledükden sonra semeni olan meblağ-ı mezbûrı yedinden ahz u kabz eyledüm ba'de'l-yevm 'arsa-i mezbûre merkûm Andron'un mülk-i müşterâsı olmuşdur didikde gıbbe't-tasdîk mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâmin ve'l-'işrîn min Muharremi'l-harâm li-sene 72

Şühûdü'l-hâl

Mehmed Efendi Ahmed, Ahmed Ağa bin [boş], İbrahim bin [boş], Mustafa bin Mehmed, İbrahim Bey bin Ahmed.

317 - 1661 (1072) **İstanbul 9: 156b/6** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'un Hıristiyan terzilerinden Kalyani ve Argiri, Yahudi Ohri Cemaati'nden Yako ile birlikte mahkemeye gelirler. Kalyani ve Argiri'nin İbrahim Ağa'dan alacakları olan 60.000 akçenin yarısına Yako, diğer yarısına da Yahudi Misne Cemaati'nden İsak kefil olmuştur. Daha sonra İbrahim Ağa kaybolmuş, Yako kefil olduğu 30.000 akçenin 10.000 akçesini alacaklılara ödemiş, geri kalan 20.000 akçe de 75 gün sonunda ödenmesi koşuluyla ertelenmiştir. Yako'nun borcuna eşi Sepora, Sepora'ya da Yahudi Kordova Cemaati'nden Paruna kefil olur. Mahkeme de bu işlemleri sicile kaydeder.

Kalyani and Argiri, two Christian tailors of İstanbul, appear in court with Yako, a member of the Jewish Ohri community. Yako

served as surety for half of İbrahim Ağa's 60,000 akçe debt to Kalyani and Argiri. İsak, a member of the Jewish Misne community, served as surety for the other half. Later İbrahim Ağa disappeared. Yako settled 10,000 akçe of the 30,000 akçe debt, postponing by 75 days payment of the remaining 20,000 akçe. His wife Sepora served as Yako's surety and Paruna, a member of the Jewish Kordova community, served as Sepora's surety. The court registers the transactions.

Mahmiyye-i İstanbul'da hayyât tâ'ifesinden Kalyani veled-i Kosta ve Argiri veled-i Kostantin nâm zimmîler meclis-i şer'de Ohri cemâ'atinden Yako veled-i Musa muvâcehesinde her biri ikrâr idüp gâ'ib ani'l-meclis İbrahim Ağa nâm kimesne zimmetinde cihet-i deyn-i şer'îden altmış bin akçe hakkımız olup mezbûrun nefsine gaybet iderse meblâğ-ı mezkûrun nısfına mezbûr Yako ve nısf-ı âharına Misne cemâ'atinden gâ'ib ani'l-meclis İsak veled-i Yehuda emr ü kabûli [hâvî] kefâlet ile kefîl olduklarından sonra mezbûr İbrahim Ağa gaybet itmekle meblâğ-ı mezkûrı Yahudiyân-ı mezbûrândan kefâletlerine binâ'en da'vâ eylediklerinde ânlar dahi vech-i meşrûh üzre kefâletlerini ve mezbûrun gaybetini ikrâr itmeğin meblâğ-ı mezkûr Yahudiyân-ı mezbûrândan hükm olunmuşidi el-hâlatu hâzihi meblâğ-ı mezkûr bi-hükmi'l-kefâle mezbûr Yako'nun zimmetine lâzım gelen otuz bin akçenin on bin akçesini yedinden alup bâkî yirmi bin akçesini târih-i kitâbdan yetmiş beş gün tamâmına te'cîl eyledik didiklerinde gıbbe't-tasdîk meblâğ-ı mü'eccel-i mezkûr yirmi bin akçeye mezbûr Yako'nun zevcesi hâzire bi'l-meclis Sepora bint- Paruna emr ü kabûli hâviye kefâletle kefîl olup ve mezbûrenin nefsine ve firâr iderse zimmetine lâzım gelen meblâğa Kordova cemâ'atinden Paruna veled-i Baraka kezâlik kefîl olmağın mâ vaka'a bi't-taleb ketb olundı fî 18 Saferi'l-hayr sene 1072

Şühûdü'l-hâl

Yûsuf Çavuş bin A[bdullah], Ali Efendi tâbi'-i mezbûr, Süleyman Efendi el-müderris, Hasan Efendi er-Rûmî, Ahmed Efendizâde

318 - 1661 (1072) **İstanbul 9: 159a/1** Dava / *Adjudication*

Sivas'a bağlı nahiyelerde yaşayıp cizyeleri İstanbul'daki Dörtkilise defterlerine kayıtlı olan Ermenilerin vekili Ohannes, İstanbul'un pabuççu esnafından Kirkor, Bogos ve Hacador adlı Ermeniler karşısında mahkemeye çıkar. Ohannes, adı geçen Ermenilerin Dörtkilise defterlerine kayıtlı olmalarına ve geleneksel olarak cizyelerini de kendileriyle birlikte vermelerine (viregelmişler) karşın 1661 (Hicri 1071) yılının cizyesini kendileriyle birlikte vermediklerini ileri sürer. Görüşleri sorulan Ermeni pabuççular, geleneksel olarak ellerindeki defter-i hakani ve emr-i şerif uyarınca cizyelerini Sultan Mehmet Han Vakfı'nın mütevellisine verdiklerini (edâ ve teslîm idegelmişizdir) ve Dörtkilise defterlerine kayıtlı olmadıklarını söylerler. Davalıların sunmuş olduğu belgeler mahkemede Ohannes'in huzurunda okunduğunda, onların savına uygun olduğu saptanır. Bunun üzerine mahkeme, davacı vekili Ohannes'ten kendi savını destekleyen belge ister. Ohannes, mahkemeye herhangi bir belge sunamaz. Sonuçta, davalı Ermeni pabuççular mahkemeyi kazanırlar.

Ohannes is the legal agent of the Armenians who live in districts of Sivas and are capitation (cizye) taxpayers registered in the Dörtkilise (four churches) registry in İstanbul. He sues Kirkor, Bogos and Hacador, three Armenian shoemakers (pabuççu) of İstanbul, claiming that although these three Armenians are registered in the Dörtkilise registry and have customarily paid their taxes with them (viregelmişler), in 1661 (AH 1071) they did not pay their taxes through the community. Questioned by the court, the Armenian shoemakers state that customarily and in accordance with the revenue register (defteri hakani) and a Sultanic order (emr-i şerif) in their possession, they have been paying their capitation tax to the mutawalli of the Sultan Mehmet Han Waqf (edâ ve teslîm idegelmişizdir). "We are not registered in the Dörtkilise registry," the defendants claim. When the documents of the defendants are read aloud before Ohannes, the court finds that they substantiate the

defendants' claim. The court then asks Ohannes, the legal agent of the plaintiffs, to provide evidence in support of his claim. He fails to do so. In conclusion, the Armenian shoemakers, the defendants, win the case.

Fi'l-asl vilâyet-i Anadolı'da nefs-i medîne-i Sivas'da ve kazâ-i mezbûreye tâbi' nevâhîde sâkin Ermeni tâ'ifesinden olup cizyeleri mahmiyye-i İstanbul'da Dörtkilise defterine kayd olunan kefere taraflarından husûs-ı âtîye nehc-i şer'î mukayyed üzre sâbitü'l-vekâle vekîl olan Ohannes veled-i Çafer nâm Ermeni mahfil-i kazâda mahmiyye-i mezbûrede pâbucc tâ'ifesinden işbu bâ'isü'l-kitâb Kirkor ve Bogos veledey-i Asvador ve Hacador veled-i Asvador nâm Ermeniler muvâcehelerinde bi'l-vekâle üzerlerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp mezbûrûnun cizyeleri zikr olunan Dörtkilise defterine tâbi' ve kadîmden lâzım gelen cizyelerin bizim ma'an edâya me'mûr olanlara viregelmişler iken hâlen yetmiş bir senesinde üzerlerine edâsı lâzım olan cizyelerin bizim ma'an edâda ta'allül iderler su'âl olunup vekâletim hasebiyle alıvirilmek matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl mezbûrûn cevâblarında biz yave Akkirmaniyân defterine tâbi' kendü gelen Ermeni re'âyâsından olup her sene üzerimize edâsı lâzım cizyelerimizi elimizde olan sûret-i defter-i hâkânî ve emr-i şerîf-i âlîşân mûcebince mahmiyye-i mezbûrede merhûm mağfiret-nişân ebu'l-feth Sultân Mehmed Hân evkâfına mütevellî olan işbu hâzır bi'l-meclis mefharü'l-akrân Hasan Ağa bin Abdülmennân'a edâ ve teslîm idegelmişizdir deyü cizyeleri zikri sâbık Dörtkilise defterine dâhil olmıyup ve tâ'ife -i mezbûrede olduklarını inkâr ile mukâbele ve yedlerinde olan sûret-i defter-i hâkânî ve emr-i şerîf-i âlîşânı ibrâz eylediklerinde alâ vechihim feth ve kırâ'et olunup mazmûnı mantûklarına muvâfık olup ve vekîl-i mezbûr Ohannes'den mezbûrûn Kirkor ve Bogos ve Hacador kendü defterlerine tâbi' olduklarını mübeyyin sûret-i defter-i hâkânî taleb olundukda vech-i meşrûh üzre tedvîre [?] mezbûrûnun kendülere tâbi' re'âyâdan olduklarını nâtık sûret-i defter-i hâkânî olmıyup müdde'âsı vech-i mübeyyen üzre beyâna kâdir olmamağın bî-vech mu'ârazadan men' olunup mâ-

vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'r-râbi' 'aşere min Saferi'l-hayr li-sene isnâ ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Abdurrahman Çelebi bin el-Hac Mehmed, Mehmed Çelebi bin Ömer, Yusuf Çelebi bin el-kayyim, Mehmed Bey ser-muhzırân, Mehmed bin Çukadâr, el-Hac Ahmed bin Mahmud Bey, Abdullah bin Mustafa.

319 - 1661 (1072) **İstanbul 9: 174b/4** Tescil işlemi / *Registration*

Ortaköy sakinlerinden olup İstanbul'un Yahudi Portegal (Portekiz) Cemaati'ne bağlı Yasef'in vekili Baramı, Sadi Efendi Vakfı'nın mütevellisi Ali Ağa ile birlikte mahkemeye gelir. Yasef, adı geçen vakıftan Çelebi Oğlu Mahallesi'nde bulunan bir Yahudihaneyi günlük 6 akçeye kiralamış, ancak bu ev 1660 (Hicri 1070) yılında çıkan yangında kül olmuştur. Vekil Baramı, Yasef'in evi yeniden yaptıracak gücü olmadığını ve arsayı devredebileceği kimse bulamadığını belirterek, sonunda arsadan el çektiğini söyler. Mahkeme de vekilin ifadesini sicile kaydeder.

Baram, legal agent of Yasef, a Jewish resident of Ortaköy and member of the Portegal (Portugal) Community, is in court with Ali Ağa, mutawalli of the Sadi Efendi Waqf. Yasef rented from the waqf a Jewish quarter (Yahudihane) in the Çelebi Oğlu neighborhood for 6 akçe per day. Alas, the house was destroyed in the fire of 1660 (AH 1070). The legal agent Baram states that Yasef cannot afford to have the house repaired. Unable to find someone to transfer the plot, he adds, Yasef has returned it to the waqf. The court registers the legal agent's testimony.

Mahmiyye-i İstanbul'da Portekal cemâ'atinden olup mahrûsa-i Galata'ya tâbi' Ortaköy nâm karyede sâkin Yasef veled-i Yako nâm Yahudi tarafından husûs-ı âtîye vekîl olup Monla İbrahim bin Yusuf ve Mustafa bin [boş] şehâdetleri ile şer'an vekâleti sâbite

olan Baram veled-i Harun nâm [silik] meclis-i şer'a merhûm Sadi Efendi Vakfı'na bi'l-fi'l mütevellî olan Ali Ağa bin Mehmed mahzarında bi'l-vekâle ikrâr ve i'tirâf idüp vakf-ı mezbûrdan olup mahmiyye-i mezbûrede Çelebioğlı Mahallesi'nde vâki' bir tarafı hâlen mahmiyye-i mezbûrede hâkim-i şerî'at-i garrâ olan 'umdetü'l-'ulemâi'l-'izâm Abdurrahman Efendi Hazretleri ve bir tarafı kenîseye ve iki tarafı vakf-ı mezbûra müntehî yahûdihâne icâre-i mu'accele-i ma'lûme ve yevmî altı akçe ücret-i mü'eccele ile mezbûrun tasarrufunda iken zikr olunan yahûdihâne bin yetmiş senesi Zilka'desinin on altıncı gününde vâki' harîkda bi'l-külliye muhterik olup 'arsa sarfa kalmağla müvekkilim mezbûrun binâya kudreti olmayup ve ferâgat idecek kimesne dahi bulmamağla zikr olunan 'arsadan kasr-ı yed eyledi didikde gıbbe't-tasdîk mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi's-sâdis min Rebi'ilâhir li-sene isneteyn ve seb'îne ve [elf]

Şühûdü'l-hâl

Ahmed Çelebi bin Yusuf, Ahmed bin Mahmud, Mustafa bin [boş], Abdülkadir Efendi Katib, Abdi Çelebi bin Hüseyin.

320 - 1661 (1072) **İstanbul 9: 178a/3** Tescil işlemi / *Registration*

Defterdar Hüseyin Paşa'nın vekili Mustafa Çavuş, yeniçeri odabaşısı Mahmut Odabaşı ile birlikte mahkemeye gelir. Padişah IV. Mehmet'in bir fermanı, İstanbul'un Hace Paşa Mahallesi ve yakınında bulunan mahallelerde oturan Yahudilerin, 1660 (Hicri 1070) yılında çıkan yangından zarar gören evlerini kendi mülkleri ise Müslümanlara satmalarını, vakıf mülkü ise yine Müslümanlara devretmelerini emretmiştir. Hüseyin Paşa'nın elinde, bu yangından zarar görmüş olan kilise ve ibadet yerlerinin devletin mülkiyetine geçtiğini bildiren bir fetva örneği bulunmaktadır. Vekil Mustafa Çavuş, Balkapanı yakınlarında bulunup Yahudi Dimetoka Cemaati'ne ait olan bir ibadet yeri arsasının söz konusu fetvaya uygun olarak devletin mülkiyetine geçtiğini, daha sonra defterdar Hüseyin Paşa'nın bu arsayı açık artırma yoluyla satışa çıkar-

dığını ve 22.000 akçelik en yüksek peyi veren Mahmut Odabaşı'nın arsayı satın aldığını söyler. Mustafa Çavuş, bu parayı devlet adına Mahmut Odabaşı'dan bütünüyle teslim aldığını ve Mahmut Odabaşı'ya mülkiyetini belgeleyen bir ruznamçe-i hümayun örneği verdiğini sözlerine ekler. Mahkeme de bu satış işlemini sicile kaydeder.

Mustafa Çavuş, legal agent of Hüseyin Paşa, Minister of Finance (defterdar), is in court with Mahmut Odabaşı, a janissary janitor (odabaşı). An imperial decree (ferman) of Sultan Mehmet IV had ordered the properties of Jews residing in and near the Hace Paşa neighborhood that were destroyed in the 1660 (AH 1070) fire to be sold to Muslims if personally owned and transferred to Muslims if waqf-owned. Hüseyin Paşa holds a fatwa declaring that the ownership of churches and places of worship destroyed in the fire has passed to the state. In accordance with the fatwa in question, the legal agent Mustafa Çavuş declares that the plot of a temple near Balkapanı belonging to the Jewish Dimetoka Community was confiscated by the state. Later the Minister of Finance Hüseyin Paşa auctioned off the plot, which fell to Mahmut Odabaşı, who made the highest offer of 22,000 akçe. Mustafa Çavuş declares that, on behalf of the state, he has received payment from Mahmut Odabaşı and given him a copy of the daybook (ruznamçe-i hümayun) documenting ownership. The court registers the sale.

Dârü'l-hilâfeti'l-'aliyyede bi'l-fi'l şıkk-ı evvel defterdârı olan 'umdet-i ashâbi'ş-şeref Hüseyin Paşa yesserallâhu mâ-yeşâ tarafından husûs-ı âti'z-zikri ikrâra vekîl olup nehc-i şer'î-yi mu'teber üzre vekâleti sâbite olan fahrü'l-emâsil ve'l-akrân Mustafa Çavuş ibn Mahmud meclis-i şer'de dergâh-ı 'âlî yeniçerilerinin otuz yedinci cemâ'atine mahsûs olan odada hâlen odabaşı olan bâ'isü'l-vesîka Mahmud Odabaşı bin Haydar nâm kimesne mahzarında bi'l-vekâle ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp mahmiyye-i mezbûrede Hâcepaşa etrâfında vâki' mahallâtda mütemekkin yahûdi tâ'ifesi

bin yetmiş Zilka'desinin on altıncı gününde vâki' olan harîk-ı kebîrde muhterik olan hânelerini mülk olanını müslimîne bey' ve vakf olanı kezâlik müslimîne tefvîz itmeleri bâbında fermân-ı 'âlî sâdır olmağın tâ'ife -i mezbûrenin muhterik olan kenîse ve bî'a-i kadîmelerinin 'arsasının mâliki olmamağla cânib-i mîrîye 'âyid olduğına müvekkil-i müşârün-ileyhin yedinde fetvâ-yı şerîfe olmağın mahmiyye-i mezbûrede Balkapanı kurbünde vâki' bir tarafdan merhûm Ebü's-Su'ûd Vakfı ve bir tarafdan ba'zan Abdi Ağa mülki ve ba'zan tarîk-ı 'âmm ve bir tarafdan Heyder nâm yahûdî mülki ve bir tarafdan ba'zan Yakim veled-i İlya nâm yahûdi ve ba'zan tarîk-ı 'âmm mülki ile mahdûd tûlen ve 'arzan bihesâb-ı terbî'î üç yüz yirmi beş zirâ' 'arsa mukaddemâ tâ'ife -i mezbûreden Dimetoka cemâ'atine mahsûs olup bi'l-külliye muhterik ve arsası sarfa kalmağla fetvâ-yı şerîfe mûcebince cânib-i mîrîye 'âyid olmağın bundan akdem beyne't-tâlibîn müzâyede olunup semen-i misli olan meblağı câ'i'z-zikirde mezbûr Mahmud Odabaşı üzerinde karâr idüp ziyâde ile âhar tâlib zuhûr itmemeğin 'arsa-i mezkûreyi müvekkil-i mûmâ-ileyh merkûm odabaşıya râyic fi'l-vakt yirmi iki bin akçeye bâten bey' ve teslîm ol dahi vech-i muharrer üzre iştirâ ve tesellüm eyledikden sonra meblağ-ı mezbûr yirmi iki bin akçemi mîrî içün mezbûr odabaşının yedinden tamâmen ahz u kabz idüp li-ecli't-temessük yedine mühürlü ve nişânlu ma'mûlün-bih sûret-i rûznâmçe-i hümâyûn virilmeğin min ba'd 'arsa-i mahdûde-i mezkûre mezbûr Mahmud Odabaşı'nın mülk-i müşterâsı olmuşdur keyfe mâ-yeşâ ve yahtâr mutasarrıf olsun didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâlis fî Rebî'ilevvel li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Es-seyyid Mustafa Çelebi Odabaşı cemâ'at-i 29, Mustafa Çelebi Odabaşı cemâ'at-i 29, Berber Ahmed Çelebi ibn Abdullah, Ali Bey ibn Mehmed, Ahmed ibn Hüseyin, Mustafa ibn Mehmed keresteci, Ali ibn Haydar el-miftâhî, Abdülkerim ibn Mustafa, Mehmed ibn Mustafa.

321 - 1661 (1072) İstanbul 9: 195a/1 escil işlemi / *Registration*

Yahudi İsak, İstanbul'daki Muhsin Efendi Vakfı'nın mütevellisi ile birlikte mahkemeye gelerek, vakıftan kiralamış olduğu bir yahudihane odasının çıkan yangında kül olduğunu, odayı yeniden yaptıracak parasal gücü olmadığını, dolayısıyla odayı yeniden vakfa bıraktığını söyler. Mahkeme de bu işlemi sicile kaydeder.

İsak, a Jew, is in court with the mutawalli of the Muhsin Efendi Waqf in İstanbul. He states that a Jewish quarter (yahudihane) that he had rented from the waqf was destroyed in a fire. Because he lacks the funds to rebuild the room, he is returning it to the waqf. The court registers the transaction.

[silik] Cemâ'ati'nden İsak veled-i Avraham nam Yahudi mahmiyye-i İstanbul'da merhum Muhsin Efendi Vakfı'na bi'l-fi'l mütevelli olan râfi'ü'l-kitâb [silik] bin Ahmed mahzarında ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp vakf-ı merhûm-ı müşârün-ileyh musakkafâtından olup mahmiyye-i mezbûrede Çelebioğlı [Mahallesi'nde] vâki' bir tarafı Papasoğlı Vakfı ve bir tarafı hâlen hâkimü'ş-şer' olan fazîletli Abdurrahman Efendi mülkine ve bir tarafı tarîk-i âmm ve ba'zan Çelebioğlı Vakfı ile mahdûd altı bâb yahudihânenin bir bâb odası icâreteyn-i ma'lûmeteyn ile [silik] tasarrufımda olup bin yetmiş senesi Zilka'desinin on altıncı güni vâki' olan harîk-i gâlîde zikr olunan odalar [silik] muhterik olup mezkûrı müceddeden binâ ve icâresini edâya iktidârım olmamağla zikr olunan odadan kasr-ı yedd eyledim min ba'd zikr olunan odada alâka ve medhalim kalmadı didikde gıbbe't-tasdîkü'ş-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fî 28 Rebi'il-evvel sene 1072

Şühûd

[silik] bin Mustafa, Osman ser-bölük, Resül bin Rıdvan, İbrahim bin Yusuf, Mustafa el-kâtib, Mustafa el-câbî, Mehmed Çelebi bin Hüseyin.

322 - 1661 (1072) İstanbul 9: 204a/1 Dava / *Adjudication*

Kayseri kazasına bağlı köylerin timarını elinde bulunduran Halil Bey'in kardeşi ve vekili İbrahim Bey, Ermeni Hacador karşısında mahkemeye çıkar. Vekil İbrahim Bey, Hacador'un ölen babası Pedros'un Halil Bey'in timarını elinde bulundurduğu bir köyde yaşadığını ve Halil Bey'e ödemesi gereken raiyet ve çiftbozan vergilerini ödemediğini ileri sürerek bu vergileri varisi olarak oğlu Hacador'un ödemesi gerektiği gerekçesiyle Hacador'u dava eder. Görüşü sorulan davalı Hacador, babasının altmış yıl önce söz konusu köyden ayrılarak başka bir yere yerleştiğini ve kendisinin de doğumundan beri bu vergileri eksiksiz ödediğini belirterek Şeyhülislam Bahayi Efendi'den almış olduğu ve sipahinin kendisinden babasına ait vergileri isteyemeyeceğini belgeleyen bir fetvayı mahkemeye sunar. Mahkeme, bir Hıristiyan'ın köyünden ayrılıp bir başka yere yerleşmesi, orada otuz kırk yıl yaşaması ve çocuklarının olması durumunda, sipahinin çocuklarından eski yerleşim yerine ilişkin vergi talebinde bulunamayacağını bildiren fetvayı davacıya okur. Yeniden görüşü sorulan davacı vekili İbrahim Bey, ölen Pedros'un söz konusu köyden 50 yıl önce ayrılmış olduğunu doğrular. Sonuçta, davalı Hacador davayı kazanır.

İbrahim Bey, brother and legal agent of Halil Bey, who holds the fief of the villages in the Kayseri district, sues Hacador, an Armenian. Hacador's late father Pedros used to reside in one of Halil Bey's villages; he failed to pay raiyet and çiftbozan taxes, the legal agent İbrahim Bey claims. Accordingly, İbrahim Bey demands payment from the late Pedros' son and heir Hacador. Questioned by the court, Hacador states that his father left the village sixty years ago to reside somewhere else and that he himself has been paying his taxes regularly since his birth. He also presents to court a fatwa issued by sheikhulislam Bahayi Efendi, declaring that a timariot cannot demand payment from him for someone else's tax debt. The court reads aloud the fatwa noting that if a Christian relocates, resides there for more than thirty years and has children,

the timariot cannot demand payment from his children regarding the tax on his former residence. Questioned again, the legal agent of the plaintiff İbrahim Bey corroborates that the late Pedros left the village fifty years ago. In conclusion, the defendant Hacador wins the case.

Vilâyet-i Anadolı'da Kayseriyye kazâsına tâbi' Aside nâm karye timarına mutasarrıf olan Halil Bey bin Mustafa tarafından husûs-ı âtîye vekîl olup nehc-i şer'î üzre vekâleti sâbite olan li-ebeveyn karındaşı İbrahim Bey nâm kimesne meclis-i şer'de hâfızü'l-kitâb Hacador veled-i Pedros nâm Ermeni muvâcehesinde bi'l-vekâle üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp merkûm Hacador Ermeninin babası hâlik-i merkûm Pedros müvekkilim merkûmun berât ile mutasarrıf oldığı timâr-ı merkûm re'âyâsından olmağla merkûm Hacador'dan resm-i ra'iyyet ve çiftbozan akçesi taleb iderim su'âl olunsun didikde gıbbe's-su'âl merkûm Hacador cevâbında fi'l-vâki' kazıyye minvâl-i muharrer üzredir lâkin babam hâlik-i merkûm Pedros târih-i kitâbdan altmış sene mukaddem karye-i merkûmeden kat'-ı alâka ve mahmiyye-i merkûmede tavattun eyledikden sonra ben tevellüd idüp târih-i kitâb senesine gelince üzerime edâsı lâzım gelen rüsûmı cem'a me'mûr olanlara edâ itmekle müvekkil-i merkûm sipâhînin benden resm-i ra'iyyet ve çiftbozan akçesi talebine kâdir olmamasıçün yedimde merhûm ve mağfûrunleh Bahayî Efendi'nin fetvâ-yı şerîfesi vekîl-i merkûm muvâcehesinde kırâ'et olundukda zeyd zimmî karyesinden kat'-ı alâka idüp otuz kırk seneden mütecâviz zamân âhar diyârda tavattun ve anda evlâdları hâsıl olsa hâlen timâr-ı merkûm sipâhîsi ol diyârda hâsıl olan evlâddan ra'iyyeti oğlısın diyüp resm-i ra'iyyet talebine kâdir olur mı deyü su'âl olundukda cevâbında olmaz buyurulmağın gıbbe'l-istintâk vekîl-i merkûm İbrâhim Bey merkûm Pedros'un elli sene mukaddem karyesinden kat'-ı alâka ve gelüp mahmiyye-i merkûmede tavattun ve oğlı merkûm Hacador tevellüd eylediğini ikrâr idicek fetvâ-yı şerîfe mûcebince vekîl-i merkûm mu'ârazadan men'-i birle mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'r-râbi' 'aşere fî Rebi'ilâhir li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl
Fahrü'l-kuzât Hüseyin Efendi, el-Hâc Ahmed bin Mahmud, Resül bin Rıdvân, Şükrullah bin Mustafa, Abdi bin Hüseyin.

323 - 1661 (1072) **İstanbul 9: 216b/1** Tescil işlemi / *Registration*

Defterdar Hüseyin Paşa'nın vekili Mustafa Çavuş, Mahmut Ağa'nın vekili Mustafa Efendi ile birlikte mahkemeye gelir. İstanbul'da, Hocapaşa'dan Zeyrek'in altına kadar olan bölgede Yahudilerin yerleşmesi bir fermanla yasaklanmıştır. Vekil Mustafa Çavuş, Hobyar Mahallesi'nde bulunup Yahudi Alaman Cemaati'ne ait sinagog (kenîse = knesset olarak ifade ediliyor) arsasının, bu fermana göre devlete kaldığını belirtir. Mustafa Çavuş, defterdar Hüseyin Paşa'nın 1661 (H. 1071) yılında arsayı açık artırma yoluyla satışa çıkardığını belirterek, arsanın en yüksek peyi veren Mahmut Ağa'ya piyasa değeri (semen-i misli) olan 86.000 akçeye satıldığını ve bu paranın bütünüyle teslim alındığını söyler. Mahkeme de bu satış işlemini sicile kaydeder.

Mustafa Çavuş, legal agent of Hüseyin Paşa, the Minister of Finance (defterdar), is in court with Mustafa Efendi, the legal agent Mahmut Ağa. An imperial decree (ferman) forbids Jews from residing in the area between Hocapaşa and Zeyrek in İstanbul. In accordance with the imperial decree, the legal agent Mustafa Çavuş states, the plot of a synagogue (expressed as kenîse = knesset*) in the Hobyar neighborhood belonging to the Jewish Alaman (German) Community fell to the state. In 1661 (AH 1071), the Minister of Finance Hüseyin Paşa auctioned off the plot. The highest bid, which came from Mahmut Ağa, was 86,000 akçe, which was the market price (semen-i misli). Mahmut Ağa made payment for the plot, he adds. The court registers the sale.*

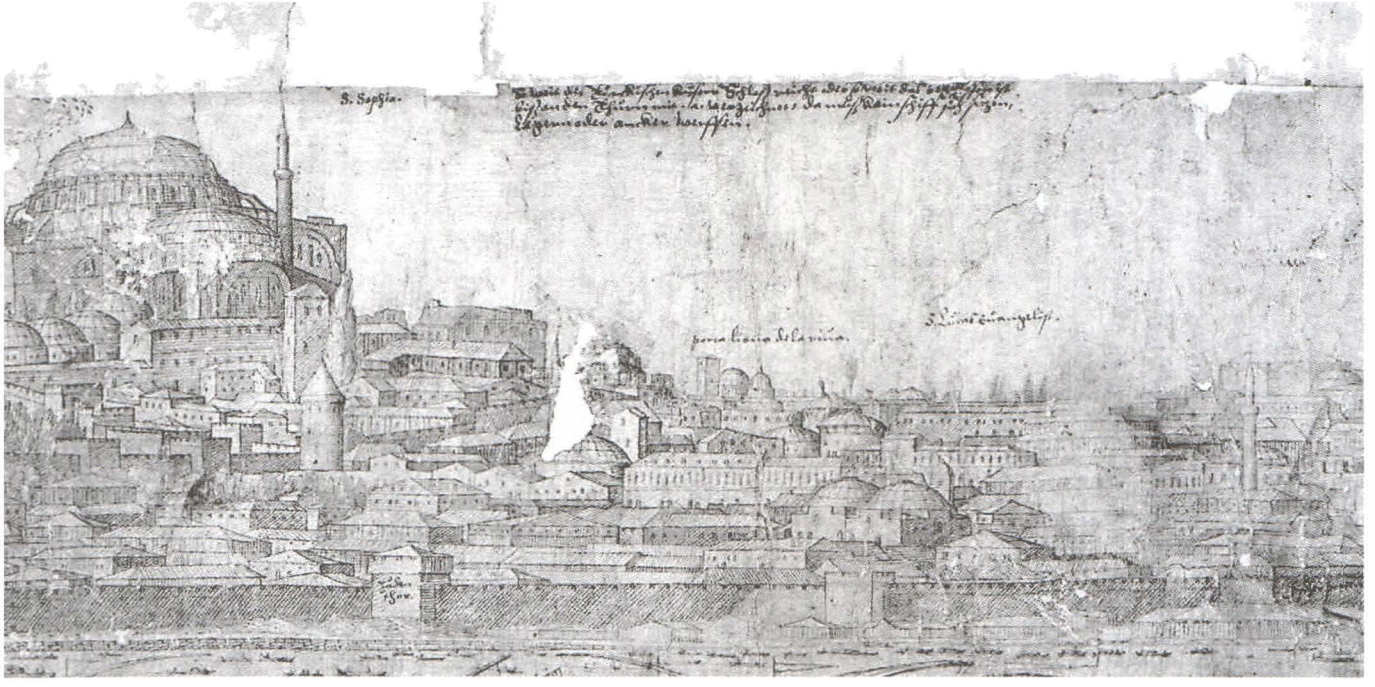
Bi'l-fi'l şıkk-ı evvel defterdârı olan sâhibü's-sa'âdet ve'l-iclâl sâhib-i ezyâli'l-mecd ve'l-ikbâl zü'l-kadri'r-refî' ve'l-câhü'l-menî' el-

mahfûf bi-sunûf-i avâtıfi'l-meliki'l-mu'în hazret-i Hüseyin Paşa taraf-ı bâhirü'ş-şereflerinden husûs-ı câi'z-zikre vekîl olup nehc-i şer'î ve vech-i mer'î üzre vekâleti sâbite olan fahrü'l-akrân Mustafa Çavuş bin Mahmud meclis-i şer'de işbu râfi'ü'l-kitâb fahrü'l-emâsil ve'l-akrân Mahmud Ağa tarafından ikrâr-ı âti'z-zikri tasdîka vekîl-i şer'î [Mustafa] Efendi bin Mahmud mahzarında bi'l-vekâle ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp mahmiyye-i İstanbul'da Hâcepaşa'dan Zeyrek altında dek Yahudi [silik] sâkin olmamak üzre fermân-ı âlî sâdır olmağın mahmiyye-i mezbûre Hobyâr Mahallesi'nde vâki' bir tarafdan mezbûr Mehmed [silik] Keyvan Ali Paşa Vakfı'na ve iki tarafdan tarîk-i âmma müntehî ve mahdûd üç mahzeni hâvî Alaman cemâ'atine [mahsûs] kenîse arsasının bânîsi ma'lûm olmamağın cânib-i mîrîye âyid olmağla bundan akdem arsa-i mezkûre beyne'[t-tâlibîn] nidâ ve müzâyede olundukda semen-i misli olan seksen altı bin akçede mezbûr Mahmud Ağa üzerinde karâr idüp ziyâde [ile tâlib-i] âhar zuhûr itmemeğin arsa-i mahdûde-i mezkûreyi müvekkilim paşâ-yı müşârün-ileyh bin yetmiş bir Zilhiccesinin sekizinci [silik] Mahmud Ağa'ya seksen altı bin akçeye bâten bey' ve teslîm ol dahi minvâl-i muharrer üzre iştirâ ve tesellüm ve kabûl eyledikden sonra meblağ-ı mezbûrı müvekkilim paşâ-yı mûmâ-ileyh mîrî içün mezbûr Mahmud Ağa yedinden tamâmen alup kabz eylediğini [silik] ile muverrah rûznâmçe-i hümâyûn sûreti dahi virmişdir min ba'd arsa-i mezkûre mezbûr Mahmud Ağa'nın mülk-i [müşterâsıdır] mutasarrıf olsun didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-'işrîn min [silik] li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf Şühûdü'l-hâl

Kapucızâde Ahmed Çelebi, el-Hâc Receb el-vezzân, Hacı Yusuf bin Hüseyin, Ali bin Musa.

324 - 1661 (1072) **İstanbul 9: 216b/2** Tescil işlemi / *Registration*

Defterdar Hüseyin Paşa'nın vekili Mustafa Çavuş, Yusuf Ağa'nın vekili Mustafa Efendi ile birlikte mahkemeye gelir. İstan-

Melchior Lorichs'in 16. yüzyıla ait İstanbul panoramasından ayrıntı: 17. yüzyıl sonlarına dek ağırlıklı olarak Yahudilerin oturduğu (günümüzdeki Sirkeci-Eminönü civarında bulunan) Hobyar mahallesi.

Segment from Melchior Lorichs' sixteenth-century panorama of Istanbul: Hobyar neighborhood, located near today's Sirkeci and Eminönü districts, and heavily Jewish until the late seventeenth century.

bul'da, Hocapaşa'dan Zeyrek'in altına kadar olan bölgede yangından sonra Yahudilerin yerleşmesi bir fermanla yasaklanmıştır. Vekil Mustafa Çavuş, Hobyar Mahallesi'nde bulunup Yahudi Aragon Cemaati'ne ait sinagog (kenise = knesset olarak ifade ediliyor) arsasının, bu fermana göre devlete kaldığını belirtir. Mustafa Çavuş, defterdar Hüseyin Paşa'nın 1661 (Hicri 1071) yılında arsayı açık artırma yoluyla satışa çıkardığını belirterek, arsanın en yüksek peyi veren Yusuf Ağa'ya piyasa değeri (semen-i misli) olan 15.000 akçeye satıldığını ve bu paranın bütünüyle teslim alındığını söyler. Mahkeme de bu satış işlemini sicile kaydeder.

Mustafa Çavuş, legal agent of Hüseyin Paşa, the Minister of Finance (defterdar), is in court with Mustafa Efendi, the legal agent Yusuf Ağa. After the big fire, an imperial order (ferman) prohibited Jews from residing in the area between Hocapaşa and Zeyrek in İstanbul. In accordance with this imperial decree, the legal agent Mustafa Çavuş states, the plot of a synagogue (expressed as kenîse = knesset) in the Hobyar neighborhood belonging to the Jewish Aragon Community fell to the state. In 1661 (AH 1071), the Minister of Finance Hüseyin Paşa auctioned off the plot and sold it to the highest bidder Yusuf Ağa for 15,000 akçe, which was its market price (semen-i misli). Yusuf Ağa has paid for the plot, he adds. The court registers the sale.

Bi'l-fi'l şıkk-ı evvel defterdârı olan sâhibü's-sa'âdet ve'l-iclâl sâhib-i ezyâli'l-mecd ve'l-ikbâl zü'l-kadri'r-refî' ve'l-câhü'l-menî' el-mahfûf bi-sunûf-i avâtıfi'l-meliki'l-mu'în Hüseyin Paşa hazretleri taraf-ı bâhirü'ş-şereflerinden husûs-ı câi'z-zikre vekîl olup nehc-i şer'î ve vech-i mer'î üzre vekâleti sâbite olan Mustafa Çavuş bin Mahmud meclis-i şer'-i hatîrde işbu râfi'ü'l-kitâb [Yusuf] Ağa bin Hüseyin tarafından ikrâr-ı âti'z-zikri tasdîka vekîl-i şer'îsi olan Mustafa Efendi bin Mahmud mahzarında bi'l-vekâle ikrâr ve [takrîr-i kelâm] idüp mahmiyye-i İstanbul'da Hâce Paşa'dan Zeyrek altına gelince ba'de'l-harîk Yehûd tâyifesi sâkin olmamak üzre fermân olmağın Hâce Paşa kurbünde Hobyar Mahallesi'nde vâki' bir

tarafdan Mehmed Paşa Vakfı'na ve bir tarafdan Keyvan Ali Paşa Vakfı'na mukâta'alı menzil arsasına ve bir tarafdan eş-Şeyh Mehmed Efendi Vakfı'na ve bir tarafdan tarîk-i âmma müntehî ve mahdûd iki [silik] müştemil Aragon cemâ'atine mahsûs kenîse-i kadîme arsasının bânîsi ma'lûm olmamağın cânib-i mîrîye â'id olmağla bundan akdem arsa-i mezkûre sûk-ı sultânîde beyne't-tâlibîn müzâyede olundukda semen-i misli olan on beş [bin akçeye] mezbûr Yusuf Ağa üzerinde karâr idüp ziyâde bir akçe ile âhar tâlib zuhûr itmemeğin arsa-i mahdûde-i mezkûreyi müvekkilim paşa-yı mûmâ-ileyh bin yetmiş bir Zilhiccesi'nin beşinci güni mezbûr Yusuf Ağa'ya işbu yedine virilen mühürlü ve nişanlu rûznâmçe sûreti mûcebince on beş bin akçeye bâten bey' ve teslîm ol dahi minvâl-i muharrer üzre iştirâ ve tesellüm ve kabûl eylemeğin semeni olan meblağ-ı mezbûru mîrî içün müvekkilim paşa-yı müşârünileyh merkûm Yusuf Ağa yedinden tamâmen alup kabz eyledüm min ba'd arsa-i mezkûr merkûm Yusuf Ağa'nın mülk-i müşterâsıdır didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-hâmis ve'l-'işrîn min şehri Rebî'ilâhir li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl
Es-sâbıkûn

325 - 1661 (1072) **İstanbul 9: 218b/1** Tescil işlemi / *Registration*

Fransız elçisi Hıristiyan Rosil'in vekili Hıristiyan Tomaro, mahkemeye gelerek Fransız vatandaşı olup Malta'da esir bulunan Müslümanları kurtarmak için ticaret yoluyla İstanbul'dan Malta'ya giden Paron Cozeb'in dört ay önce Malta'dan dönüp Galata'ya geldiğinde öldüğünü belirtir. Vekil Tomaro, Paron Cozeb'in Fransa doğumlu olmasına karşın, Fransız olmadığı gerekçesiyle mirasına el konulduğunu ileri sürerek mahkemeye şahit olarak çağırdığı bir grup Müslümanın konuya ilişkin bilgilerinin alınmasını ve kendisine durumu belgeleyen bir temessük verilmesini ister. Görüşleri sorulan Müslüman şahitler, Paron Cozeb'in Fransız olduğu-

nu ve İstanbul ile Malta arasında ticaret yaptığını söylerler. Mahkeme de şahitlerin ifadelerini sicile kaydederek elçi vekili Tomaro'ya durumu belgeleyen bir temessük verir.

Tomaro, a Christian and legal agent of Rosil, another Christian and French ambassador, is in court. He states that Paron Cozeb, who traveled from İstanbul to Malta to rescue Muslims enslaved in Malta, returned to Galata four months earlier and died subsequently. The legal agent Tomaro claims that although Paron Cozeb was born in France, his estate was confiscated on the ground that he was not a French citizen. Now he wants some Muslim witnesses he called to court to be questioned about the issue and demands a promissory note (temessük) documenting their testimony. Questioned by the court, the Muslim witnesses corroborate that Paron Cozeb was a French citizen doing trade between Malta and İstanbul. The court registers the witnesses' testimony and gives Tomaro the requested promissory note.

Hâlen Fransa dimekle ma'rûf vilâyetde Fransız elçisi olan Rosil nâm zimmî tarafından husûs-ı âti'l-beyâna ve sâ'ir ümûrına bi-mâhüve nehci's-sübût şer'an vekâleti sâbit olan işbu bâ'isü'l-kitâb Tomaro veled-i Paste nâm zimmî meclis-i şer'de takrîr-i kelâm idüp vilâyet-i mezkûre Fransa sükkânından olup mahmiyye-i Kostantiniyye'den cezîre-i Malta'da esîr olan müslümânları tahlîs içün [ticâret] ile cezîre-i merkûmeye varup andan mahmiyye-i mezbûreye gelüp bu vech üzre Fransa tüccârından iken hâlen yine cezîre-i mezbûreden gelüp [mahmiyye-i] Galata'ya nüzûl eyledikde târih-i kitâbdan dört ay mukaddem mürd olan Paron Cozeb nâm [zimmî] vilâyet-i mezbûre tüccârından olup [maskat-ı] re'si dahi Fransa iken hâlen mahmiyye-i Galata'da vilâyet-i mezkûrede Fransız keferesinden değildir deyü metrûkâtına vâz' itmek [silik] hâlen cezîre-i Malta'dan tahlîs eylediği müslümanlardan Hasan Beşe bin Hamza ve Ahmed bin Şaban nam kimesneler ile mahmiyye-i Galata'dan el-Hâc Mahmûd bin el-Hâc İbrâhim ve Mehmed bin Ali nam kimesnelerden istihbâr olunup haberleri tahrîr olundukdan

sonra [kıbel-i] şer'den temessük taleb iderim didikde mezbûrûn Hasan Beşe ve Ahmed ve el-Hâc Mehmed ve diğer Mehmed nâm kimesneler meclis-i şer'a hâzır olup isrü'l-istihbâr fi'l-vâki' hâlik-i mezbûr Paron Cozep nâm zimmî vilâyet-i mezkûre Fransa'dan olup cezîre-i Malta'dan mahmiyye-i İstanbul'a ve mahmiyye-i mezbûreden cezîre-i merkûmeye ticâret ider tüccâr tâ'ifesinden ve Fransa sükkânındandır deyü her biri mezbûrun Fransız olduğını haber virdiklerinde mûcebince vâki'ü'l-hâl vekîl-i mezbûr Tomaro talebiyle ketb olunup [işbu temessük] yedine def' olundı fi'l-yevmi's-sânî ve'l-'işrîn fî Rebi'ilâhir li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Musallî Efendi el-kâdı, Mustafa Çelebi el-habbâz, Ahmed Çelebi kethüdâ-yı muhzırân, Abdi Beşe bin Hüseyin, Mûsâ Çavuş el-mübâşir, diğer Musa Çavuş bin Abdullah.

326 - 1661 (1072) **İstanbul 9: 226b/1** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'da Kumkapı yakınlarında bulunan Haraççıbaşı İshak Bey Mahallesi sakinlerinden bir grup Müslüman mahkemeye gelerek, geleneksel olarak (kadîmü'l-eyyâmdan) mahallelerinde gayrimüslim yerleşimi olmamasına karşın, 1660 (Hicri 1070) yılındaki yangından sonra kimi Müslümanların adı geçen mahallenin mescidi yakınlarında bulunan arsalarını ve yangından sonra yeniden yaptırdıkları evlerini fahiş fiyatlarla (ziyâde bahâ ile) gayrimüslimlere sattıklarını söylerler. Mahallenin mahkemede bulunan Müslüman sakinlerine göre, gayrimüslimlerin mahalleye yerleşmesiyle mescit cemaati azalmış ve geceleri içki içen gayrimüslimlerin bağırışları mescitte Kuran okunmasına ve namaz kılınmasına engel olmaya başlamıştır. Şikâyetçiler sorunlarını daha önce bir arzuhalle sadrazam vekili İbrahim Paşa'ya ilettiklerini ve kendisinden bu davanın İstanbul kadısı tarafından görülmesini emreden bir buyuruldu aldıklarını, ayrıca ellerinde gayrimüslimlerin mahalleye yerleşmemesi gerektiğini belgeleyen bir hüccet ve bir emr-i şerif de bulunduğunu bildirirler. Mahalle sakinleri, sundukları belgelerin in-

celenmesini ve keşif yapılarak gayrimüslimlerin mahalleden çıkarılmasını isterler. Bilirkişiler, mahallede inceleme yaparak gerçekten de mahallenin kimi Müslüman sakinlerinin mülk evlerini gayrimüslimlere sattıklarını, kimisinin de kullanım haklarını ellerinde bulundurdukları vakıf mülklerini mütevellileri izniyle gayrimüslimlere devrettiklerini saptarlar. Bilirkişiler, ayrıca güvenilir Müslümanların görüşlerine başvurarak, geleneksel olarak (kadîmü'l-eyyâmdan) söz konusu yangına kadar mahallede yalnızca Müslümanların yaşadığını da belirlerler. Sonuçta mahkeme, bilirkişilerin raporlarını sicile kaydeder.

Some Muslim residents of İstanbul's Haraççıbaşı İshak Bey neighborhood, which is situated near Kumkapı, appear in court, stating that customarily (kadîmü'l-eyyâmdan) non-Muslims have not resided in their neighborhood. However, they add, following the 1660 (AH 1070) fire, certain Muslims sold their plots and reconstructed houses near the neighborhood mosque to non-Muslims at excessive prices (ziyâde bahâ ile). The neighborhood's Muslim residents in court complain that since the arrival of non-Muslims, participation in mosque services has fallen and screaming in the streets by drunk non-Muslims has prevented Quran reading and praying in the mosque. Earlier they petitioned İbrahim Paşa, legal agent of the grand vizier, about their concerns. They received from him a buyuruldu document ordering a hearing of the case by the judge of İstanbul. The residents add that they hold a hujjet and a Sultanic order (emr-i şerif) prohibiting non-Muslims from living in their neighborhood. The residents in court now request an examination of the documents and an investigation in their neighborhood. They also demand the evacuation of non-Muslims from the neighborhood. Experts report to the court that certain Muslim residents did indeed sell their property to non-Muslims and that other Muslim residents transferred waqf-owned properties with the permission of mutawallis. Consulting some trustworthy Muslims, they also report that before the fire the neighborhood was customarily (kadîmü'l-eyyâmdan) a Muslims-only neighborhood. The court registers the experts' report.

Husûs-ı âti'l-beyânın mahallinde keşf ve tahrîri iltimâs olunmağın savb-ı şer'-i mutahhardan mevlânâ Mustafa Efendi bin Ahmed irsâl olunup ol dahi mahmiyye-i İstanbul'da Kumkapu dâhilinde Harâççıbaşı İshak Bey mahallesinde vâki' mescid-i şerîfin önüne varup zeyl-i rakîmde mestûrü'l-esâmî müslimîn huzûrunda akd-i meclis-i şer'-ı kadîm eyledikde mahalle-i mezbûre ahâlisinden esseyyid Ali Efendi bin es-seyyid Mehmed el-imâm ve Abdurrahman bin Mehmed el-mü'ezzin ve Osman Çelebi bin Abdurrahman elbevvâbü's-sultânî ve Süleyman Bey bin Yûsuf ve Mehmed Çavuş bin Musallî ve Mustafa Bey bin Süleyman ve Hüseyin Çelebi bin Abdullah ve Mehmed Çelebi bin Hasan ve el-Hâc Ali bin Mustafa ve İbrâhim Bey bin Mehmed ve Kurd Çelebi bin Mustafa ve Mehmed Ağa bin Ahmed el-müteferrika ve el-Hâc İbrâhim bin İsmâil ve el-Hâc Mehmed bin Ali ve Ali Beşe bin Ömer ve sâ'irleri meclis-i ma'kûd-ı mezbûrda takrîr-i kelâm ve bast-ı mukaddemât-ı merâm idüp kadîmü'l-eyyâmdan kefere tâ'ifesinin başka mahalleleri olup bizim mahallemizde kefere sâkin olmuş değil iken bin yetmiş Zilka'desinin on altıncı gününde vâki' olan harîkden sonra mahalle-i mezbûre ahâlîsinden ba'zı müslimîn tama'-ı hâme düşürüp mescid-i mezbûre karîb ve etrâfında vâki' olan menzil arsasını ziyâde bahâ ile kefereye bey'-i kat'î ile bey' ve ba'zıları dahi müceddeden binâ eyledikden sonra ziyâde ücret ile kefere tâ'ifesine îcâr ve teslîm itmeleri ile taklîl-i cemâ'ate bâ'is ve bâdî olduklarından mâ'adâ kefere-i mezbûre her gice alenen fısk idüp hâl-i sekrlerinde sâdıra olan akvâl-i fazîha ve ef'âl-i şenî'alarından her birimizi mütezarrır ve müte'ezzî ve sayt ü sadâları mescid-i şerîfde kırâ'et-i Kur'ân'a ve edâ-i salât-ı mefrûzeye mâni' olmağla ahvalimizi kâ'im-makâm-ı sadâret-uzmâ ve nâ'ib-i menâb-i vekâlet-kübrâ mümehhidü bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidü erkâni's-saltanati ve'l-iclâl vezîr-i rûşen-zamîr müşterî-tedbîr İbrâhim Paşa Hazretlerine arz eylediğimizde şer'ile fazîletlü İstanbul Efendisi hazretleri ihkâk-ı hakk eyleyeler deyü yedimize buyuruldı-i şerîfe virildikden mâ'adâ kefere tâ'ifesi mahalle-i mezbûrede sâkin olma[ma]k üzre mukaddemâ yedimizde hüccet-i şer'iyye ve emr-i cihân-mutâ' dahi vardır ba'de'n-nazar mahallinde keşf olundukdan

sonra kefere-i mezbûre mahallemizden ihrâc olunmak matlûbumuzdur deyüp mazmûnı min külli'l-vücûh takrîrlerine muvâfık buyuruldı-i şerîfe ve hüccet-i şer'iyye ve emr-i âlî ibrâz eylediklerinde imtisalen-leh mahalle-i mezbûreye karîb mahallât ahâlisinden olup husûs-ı mezbûra vukûf-ı tâmmı olan bî-garaz müslimîn ve sıkât-ı muvahhidîn ile kefere tâ'ifesine bey' ve îcâr olunan menâzil üzerine varup keşf ve mu'âyene itdikde fî'l-vâki' mahalle-i mezbûre sükkânından Resûl Efendi mülk menzilini işbu hâzır bi'l-meclis papas Ohan veled-i Kirkor nâm zimmîye ve sarıkçı Süleyman Ağa'nın zevcesi İsmihân Hâtun dahi mülki olup bir cânibi mescid-i mezbûrun mihrâbına karîb olan menzili arsasını hâlen hamamcı Makar nâm zimmîye bey' ve Süleymâniye mütevellîsi Manâoğlı'nın hâtunı dahi mülk menzil arsasını Yagob ve Kedek ve Merad nâm üç zimmîye bey' ve teslîm ve dahi Nûrullah Efendi nâm vâ'izin mülki olup hâss odabaşı Hasan Ağa nâm sâhibü'l-hayr iştirâ ve vakf eylediği menzil arsasını mütevellîsi ali Ağa kefere tâ'ifesine ve Mısırlı nâm hâtun sâhibetü'l-hayrın süknâsını mu'tekâlarına vakf ve şart eylediği odaları mu'tekâları tâ'ife -i kefereye ve dahi mescid-i mezbûrede hatm-i şerîf tilâveti içün meşrût olan menzili mütevellîsi zimmî tâ'ifesine ve mescid-i mezbûr kurbünde Baba Mustafa nâm kimesne menzilini kefere tâ'ifesine ve Mehmed Ağa nâm kimesne dahi odalarını îcâr itmiyüp mezbûrûnun cümlesi kefere tâ'ifesine bey' ve îcâr eyledikleri müte'ayyin oldukdan sonra zikri sebk iden menâzilde kadîmü'l-eyyâmdan harîka değin müslim sâkin ola gelmişdir deyü âhar mahallât âhâlisinden sıkât-ı sahîhü'l-kelimât ihbâr eylediklerinde vâki' hâli mevlânâ-yı mezbûr mahallinde tahrîr ba'dehu ma'an irsâl olunan Hasan bin Mustafa ile meclis-i şer'a gelüp alâ vukû'ihi inhâ ve takrîr itmeğin mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâbî' fî Cumâdelûlâ li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

El-Hâc Ahmed Çavuş bin Oruc el-mübâşir, Balıkçızâde Ahmed Efendi bin Mustafa an mahalle-i [...], Yûsuf Hâce bin Abdullah an mahalle-i Muhsine Hâtun, es-Seyyid Mustafa el-cündî ani'l-mahalletü'l-mezbûre, es-Seyyid Hasan Çelebi el-mahalletü'l-mezbûre,

es-Seyyid Ahmed Çelebi el-mahalletü'l-mezbûre, es-Seyyid Mehmed Çelebi bin es-Seyyid Hasan an mahalle-i Muhsine Hâtun, Mehmed Çelebi Sefer İshak, es-Seyyid Mehmed bin el-Hâc el-kayyim, Mehmed Çelebi el-attâr, Şerbetçi Mahmûd.

327 - 1662 (1072) **İstanbul 9: 244b/2** Dava / *Adjudication*

İstanbul'un Hamamcı Muhyiddin Mahallesi sakinlerinden bir grup Müslüman, mahallelerinde bulunan ve Hamalzade Sarayı olarak bilinen odaların odabaşısı Yahudi Avraham karşısında mahkemeye çıkar. Müslüman mahalle sakinleri, mahallelerinin geleneksel olarak (kadîmden bu âna gelince) Müslüman mahallesi olduğunu ve şimdiye kadar Yahudilerin mahalleye yerleşmemiş olmalarına karşın, Yahudilerin adı geçen odaları kiralayarak mahalleye yerleştiklerini ileri sürerler. Mahalle sakinleri, Yahudilerin mahallelerine yerleşmemeleri gerektiğini belgeleyen bir buyurulduyu da mahkemeye sunarlar. Mahkeme, buyurulduyu okuduktan sonra davalı Avraham'a görüşünü sorar. O da mahalle sakinlerinin ifadelerini doğrular. Sonuçta mahkeme, davalı Avraham'ı Yahudi yerleşimcileri mahalleden çıkarması yolunda uyarır.

Some Muslim residents of İstanbul's Hamamcı Muhyiddin neighborhood sue Avraham, the Jewish janitor (odabaşı) of rooms in their neighborhood known as Hamalzade Sarayı. The Muslim residents claim that their neighborhood has customarily (kadîmden bu âna gelince) been a Muslim neighborhood without Jewish residents. However, they state, Jews have started to reside in their neighborhood by renting the above-stated rooms. They present to court a buyuruldu document noting that Jewish residence in the neighborhood is forbidden. Reading the buyuruldu document, the court questions Avraham. He corroborates the residents' testimony. In conclusion, the court instructs the defendant Avraham to expel the Jewish settlers from the neighborhood.

Mahmiyye-i İstanbul'da Hamâmcı Muhyiddin mahallesi ahâlisinden Mehmed Efendi bin Yûsuf el-imâm ve Mustafa Efendi bin Resül ve Mehmed Halîfe el-mü'ezzin ve İbrâhim Halîfe el-mü'ezzin ve Mahmud Beşe bin Receb İbrâhim Çelebi el-bevvâb ve Hüseyin Çelebi ve Mehmed Çelebi ve Velî Mehmed ve Mehmed bin Mahmûd ve Ömer el-bostânî nâm kimesneler mahfil-i kazâda mahalle-i mezbûrede hammâlzâde sarayı dimekle ma'rûf odaları odabaşısı Avraham veled-i İsak nâm yahûdîyi ihzâr ve mahzarında her biri üzerine takrîr da'vâ idüp kadîmden bu âna gelince mahallemiz ehl-i İslâm mahallesi olup yahûdî tâ'ifesi olagelmiş değil iken hâlen zikr olunan odaları yahûdî tâ'ifesi istîcâr idüp sâkin oldukları-nı arz-ı hâl ile sa'âdetli kâ'im-makâm-ı sadr-ı a'zam hazretlerine i'lâm eylediğimizde fi'l-vâki' kadîmden ehl-i İslâm sâkin olageldiği yerlerden yahûdî kodukları vâki' ise cümlesi ma'rifet-i şer'le ihrâc oluna deyü yedimize buyuruldı-i şerîf ihsân olunmuşdur ba'de's-su'âl ihrâc olunmak matlûbumuzdur deyü buyuruldı-i şerîf ibrâz idüp yahûdî-i mezkûr muvâcehesinde kırâ'et ve istintâk olundukda kaziyye vech-i muharrer üzre idiğini mu'terif olmağın buyuruldı-i şerîf mûcebince zikr olunan odalardan yahûdî tâ'ifesini ihrâc itmekiçün mezbûr Avraham'a kıbel-i şer'den tenbîh birle mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi's-sânî ve'l-'işrîn fî Cumâdelûlâ li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Es-sâbıkûn

328 - 1662 (1072) **İstanbul 9: 247b/1** Tescil işlemi / *Registration*

Defterdar Süleyman Efendi'nin vekili Mehmet Ağa, yedi Hıristiyanla birlikte mahkemeye gelir. Galata'daki Balıkpazarı yakınlarında bulunup 1660 (Hicri 1070) yılında çıkan yangında yanan ve Avrupalılara (Efrenc) ait iki kilisenin arsaları devlete kalmıştır. Bu iki kilise arsası açık artırma yoluyla satışa çıkarıldığında en yüksek peyi adları geçen yedi Hıristiyan vermiş olup bu kişiler, arsaların üzerine ev yaptıracaklarını belirterek kilise inşa etmeleri duru-

munda arsaların ellerinden alınarak yeniden devletin mülkiyetine geçirilmesine razı olduklarını bildirmişlerdir. Bunun üzerine Süleyman Efendi, arsaları 380.000 akçeye yedi Hıristiyana satmıştır. Vekil Mehmet Ağa, bu paranın Süleyman Efendi tarafından bütünüyle tahsil edildiğini belirtir. Mahkeme de bu satış işlemini sicile kaydeder.

Mehmet Ağa, legal agent of Süleyman Efendi, the Minister of Finance (defterdar), appears in court with seven Christians. The plots of two European-owned (Efrenc) churches located near Galata's Fish Market (Balıkpazarı), fell to the state when they were destroyed in the 1660 (AH 1070) fire. The plots were auctioned off. The seven Christians in question made the highest offer and agreed to buy the plots with the stipulation that they would use it only to build houses and that if they built a church, the plot would revert to the state. Süleyman Efendi then sold the plot to the seven Christians for 380,000 akçe. The legal agent Mehmet Ağa states that Süleyman Efendi has received payment in full. The court registers the sale.

Atabe-i aliyye-i sultâniyye lâ-zâlet makrûnetehû bi'l-'inâyâti's-sübhâniyyede bi'l-fi'l şıkk-ı evvel defterdârı kâyim-makâmı olan umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim zübdetü'l-efâhim ve'l-e'âzım zü'l-kadri'r-refî' ve'l-câhü'l-menî' Süleyman Efendi tarafından husûsı âti'z-zikri ikrâra vekîl olup nehc-i şer'î ve vech-i mer'î üzre [vekâleti] sâbite olan kethüdâsı fahrü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed Ağa meclis-i şer'-i hatîrde işbu hâmilü's-sifr Asir veled-i Anton ve Covan veled-i Karlo ve Nikola veled-i Franko ve Françeşko veled-i Covan ve Tomar veled-i Bataşna ve Alton veled-i İstefan ve Tominiko veled-i Covan nâm zimmîler mahzarında bi'l-vekâle ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp mahmiyye-i Galata dâhilinde Balıkpazarı kurbünde vâki' Efrenc kenîselerinden büyük kenîse arsasından mefrûze olup bir tarafdan Sabri Mehmed Efendi mülkünden olan müşterek dıvara ve bir tarafdan ba'zan tarîk-i âmm ve ba'zan Ebu Said Efendi Vakfı'ndan ve bir tarafdan ba'zan uncı

Yani ve ba'zan Hacı Mustafa ve ba'zan mezbûr Sabri Mehmed Efendi'nin mahzen arsası ve ba'zan tarîk-i âmma ve bir tarafdan ba'zan Hasan Ağa bâğçesi ve ba'zan Andon veled-i Yorgi mülküne müntehî ve mahdûd bir sarnıc ve iki bi'r-i mâ'i hâviye çan kulesinin arsası ile birbirine muttasıl olup bin yetmiş senesinde vâki' olan harîkde muhterik Sakira Franceşko ve Sante Ana dimekle ma'rûfe iki Efrenc kenîsesinin arsaları bânîsi ma'lûm olmamağla şer'an taraf-ı mîrîye âyid olmağın bundan akdem arsateyn-i merkûmeteyni taraf-ı mîrîden bey' olunmak lâzım gelmeğin sûk-ı sultânîde beyne't-tâlibîn ve'r-râgıbîn müzâyede olundukda zimmîyûn-ı mezbûrûn sâkin olmak içün üzerine menzil binâ idüp [silik] kenîse idersek yedimizden nez' olunup yine cânib-i mîrîden zabt olunsun ve yed-i tâlib ve râğıb olduklarında arsateyn-i mezbûreteyn semen-i misilleri olan üç yük seksen bin akçede zimmîyûn-ı mezbûrûn üzerlerinde karâr idüp ziyâde ile âhar tâlib zuhûr itmemeğin müvekkil-i mûmâ-ileyh Süleyman Efendi zikr olunan iki kenîse arsaları ile çan kulesi arsası kâffe-i menâfi' ve murâfıkı ve âmme-i hukûk ve tarâyıkı ile zimmîyûn-ı mezbûrûna üç yük seksen bin akçeye bâten bey' ve teslîm ânlar dahi arsateyn-i mezbûreteyn üzerine menzil binâ itmek içün iştirâk-i sevî vechi üzre iştirâ ve tesellüm ve kabûl eylediklerinden sonra semeni olan üç yük seksen bin akçeyi bi't-tamâm müvekkil-i müşârün-ileyh Süleyman Efendi mîrî içün işbu yedlerine virilen rûznâmçe-i hümâyûn sûreti mûcebince alup kabz eyledi ba'de'l-yevm zikr olunan iki kenîse arsaları ve çan kulesi arsası zimmîyûn-ı mezbûrunun mülk-i müşterâlarıdır mutasarrıf olsunlar didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâmin ve'l-'âşir min Cumâdelûlâ li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mustafa Çelebi bin Seyyid, Berber Kapucı Hacı Mustafa, Ali Beş bin Ali, Berber Mehmed bin Ebubekir, Berber Mehmed bin Nuh, Osman bin Muharrem bin Abdullah, Hasan bin Hüseyin, Mustafa Çavuş bin Mahmud.

329 - 1662 (1072) **İstanbul 9: 248b/2** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'un Molla Gürani Mahallesi'nin eski sakinlerinden merhum Mustafa Ağa'nın hazinedarı olan merhum Ahmet Ağa'nın halası Raziye'nin iki kızı Hayrünnisa ve Fatma, Ali Efendi ile birlikte mahkemeye gelirler. Ahmet Ağa, ölümünden önce çingene beyi olan Siyavuş Ağa'dan bir bölgenin bir yıllık mukataasını 225.000 akçeye üstlenmiş (iltizâm), daha sonra aynı mukataayı yine 225.000 akçeye Ali Efendi'ye devretmiş ve Ali Efendi'den 85.000 akçe aldıktan sonra vefat etmiştir. Hayrünnisa ve Fatma adlı varisler, şimdi geri kalan 140.000 akçeyi bütünüyle Ali Efendi'den aldıklarını belirtirler. Mahkeme de bu işlemi sicile kaydeder.

Hayrünnisa and Fatma are the daughters of Raziye, paternal aunt of the late Ahmet Ağa, treasurer of the late Mustafa Ağa, who lived in İstanbul's Molla Gürani neighborhood. Hayrünnisa and Fatma are in court with Ali Efendi. Before his death, Ahmet Ağa bought from Siyavuş Ağa, chief of the gypsies (çingene beyi), the tax farming rights (iltizâm) of a region for one year for 225,000 akçe. He then transferred it to Ali Efendi for 225,000 akçe. Having received 85,000 akçe from Ali Efendi, he then passed away. Hayrünnisa and Fatma, Ahmet Ağa's heirs, now state that they have received from Ali Efendi the remaining 140,000 akçe. The court registers the transaction.

Mahmiyye-i İstanbul'da Monla Gürani Mahallesi'nde sâkin iken bundan akdem fevt olan Kara Hasan Ağa Zâde Mustafa Ağa'nın hazînedârı Ahmed Ağa bin Hasan'ın babasının kız karındaşı Raziye'nin sadriye kebîre kızları ve zî-rahm cihetinden hasran vâriseleri Hayrünnisa ve Fatıma bintey-i Mehmed meclis-i şer'-i hatîrde işbu bâ'isü'r-rakîm umdetü erbâbi't-tahrîr ve'l-kalem Ali Efendi bin Hüseyin mahzarında her biri ikrâr ve i'tirâf idüp mûrisimiz müteveffâ-yı mezbûr Ahmed Ağa huyûtunda kıbtiyân beyi olan Siyavuş Ağa'dan dalyan [...] ve tevâbi'i mukâta'asını bin yet-

miş iki senesine mahsûb olmak üzre iki yük yirmi beş bin akçeye iltizâm ve kabûl itdikden sonra mezbûr Ahmed Ağa dahi zikr olunan mukâta'âyı yetmiş iki senesine mahsûb olmak üzre iki yük yirmi beş bin akçeye mûmâ-ileyh Ali Efendi'ye der-'uhde idüp ol dahi iltizâm ve kabûl eyledikden sonra meblağ-ı mezbûrun seksen beş bin akçesini huyûtunda mûmâ-ileyh Ali Efendi yedinden ahz ü kabz idüp bâkî yüz kırk bin akçeyi kable'l-ahz fevt olmağla hâlen meblağ-ı mezbûr yüz kırk bin akçeyi mûmâ-ileyh Ali Efendi yedinden bi't-tamâm ve'l-kemâl ahz ü kabz eyledik didiklerinde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-hâmis min Cumâdelâhire li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Umdetü'l-e'âzım ve'l-ekârim Abdülbaki Efendi, Seyyid Abdurrahman Çelebi bin Seyyid Fazlullah, Ali Beşe bin Mehmed ser-oda, Abdurrahman Çeleb bin Mehmed, el-Hâc Ahmed bin Hızır, Mehmed Ağa bin Murad, Hacı Ahmed bin Mehmed.

330 - 1661 (1072) **İstanbul 9: 248b/3** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'da Fener sınırları içindeki Abdi Subaşı Mahallesi'nde görülen mahkemede patrik Bartinos, el-Hac Mehmet Efendi ile birliktedir. Patrik Bartinos, el-Hac Mehmet Efendi'den 1605 kuruş borç aldığını ve kendisine 400 kuruş da faiz (samur kürkü bedeli olarak ifade ediliyor) borcu olduğunu söyler. Mahkemede bulunan bir grup patrik, Bartinos'un toplam 2005 kuruşluk borcuna kefil olduklarını belirtirler. Mahkeme de bu işlemi sicile kaydeder.

Patriarch Bartinos is in court with el-Hac Mehmet Efendi in a case heard in the Abdi Subaşı neighborhood in İstanbul's Fener district. Patriarch Bartinos states that he took out a 1605 kuruş loan from el-Hac Mehmet Efendi and that he owes him another 400 kuruş as interest (expressed as the price of fur). Some patriarchs in attendance agree to serve as sureties for Bartinos' 2005 kuruş debt. The court registers the transaction.

Husûs-ı âti'z-zikrin mahallinde tahrîri iltimâs olunmağın savb-ı şer'den mevlânâ Hasan Efendi bin Mehmed irsâl olunup ol dahi zeyl-i kitâbda mestûrü'l-esâmî müslimîn ile varup mahmiyye-i İstanbul'da Fener kapusı dâhilinde Abdi Subaşı mahallesinde akd olunan meclis-i şer'de mahmiyye-i merkûmede hâlen patrik olan Bartinos veled-i Dimitri meclis-i mezbûrde bâ'isü'l-kitâb fahrü erbâbü't-tahrîr ve'l-kalem el-Hâc Mehmed Efendi bin Ali mahzarında ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp mezbûr Mehmed Efendi'den bi'l-iktirâz ve tesellüm eylediğim bin altı yüz beş kıt'a riyâlî guruşı cihet-i karz-ı şer'îden ve târih-i kitâbdan üç yüz altmış gün tamâmına değin mü'eccel olmak üzre bilâ-şarti'l-karz iştirâ ve tesellüm eylediğim beynimizde ilm-i şer'î ile ma'lûm semmur kürk bahâsından dört yüz riyâlî guruş ki cem'an iki bin beş yüz kıt'a riyâlî guruş müşârün-ileyh Mehmed Efendi'ye zimmetimde lâzımü'l-edâ ve vâcibü'l-kazâ deynim vardır didikde gıbbe't-tasdîk meblâğ-ı mezbûr iki bin beş kıt'a guruşun cemî'ine işbu hâzırûn bi'l-meclis Ereğli metrepolidi Metovidis veled-i Yorgi ve Kadıköy metrepolidi Goril veled-i Yorgi ve İznikmîd metrepolidi Kirivides veled-i Manol ve Tepedağ metrepolidi Petroyan veled-i Kosta ve Bursa metrepolidi Partinos veled-i Simo ve Yenişehir metrepolidi Yuneşid veled-i Yani ve Selânik metrepolidi Yakim veled-i Yorgi ve Edirne metrepolidi Penofto veled-i Kostantin ve Filibe metrepolidi Goril veled-i İstefan ve Marmara metrepolidi Yerme veled-i İstefan ve Dimetoka metrepolidi Yakobo veled-i Yani nâm râhiblerinden her birisi emr ve kabûli hâviye kefâlet-i sahîha-i şer'iyye ile kefîl olduklarından sonra vâki' hâli mevlânâ-yı mezbûr mahallinde tahrîr ba'dehu cânib-i şer'den ma'an irsâl olunan Resül bin Rıdvân ve İbrahim bin Ömer nâm kimesneler ile meclis-i şer'a gelüp vukû'ı üzre inhâ ve takrîr itmeğin mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâmin ve'l-'işrîn fî Rebî'ilâhir li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Ali Çelebi bin Mustafa, Mustafa Çelebi bin Hüseyin, el-Hâc Ömer bin Ali, Mustafa Çelebi bin Ömer, Mustafa Ağa bin Mahmûd Ağa, İbrâhim Ağa bin Mahmûd Ağa, Ahmed Çelebi bin Hüseyin.

331 - 1662 (1072) İstanbul 9: 253b/2 Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'un Atik Ali Paşa Mahallesi sakinlerinden Abdurrahman Bey, Anaştaş ile birlikte mahkemeye gelerek Galata'daki Karaköy Hamamı yakınlarında bulunup 1660 (Hicri 1070) yılında çıkan yangında kül olan kilisenin devlete kaldığını, kendisinin de bu kilisenin arsasını bir devlet görevlisinden satın aldığını belirtir. Abdurrahman Bey, Anaştaş'ın bu arsaya talip olarak üzerine ev yaptıracağını ve kilise yaptırması durumunda arsanın elinden alınarak devlet mülkiyetine geçmesine razı olduğunu söyler. Bunun üzerine Abdurrahman Bey, arsayı 60.000 akçeye Anaştaş'a satar ve parasını bütünüyle alır. Mahkeme de bu satış işlemini sicile kaydeder.

Abdurrahman Bey, a resident of İstanbul's Atik Ali Paşa neighborhood, is in court with Anaştaş. Abdurrahman Bey states that he bought from a state officer the plot of a church located near the Karaköy bathhouse in Galata; the church fell to the state when it was destroyed in the 1660 (AH 1070) fire. He adds that Anaştaş wants to buy the plot to erect a house on it and that he has agreed to let the state to confiscate the plot if he builds a church on it. For 60,000 akçe, Abdurrahman Bey sells the plot to Anaştaş and receives payment. The court registers the sale.

Mahmiyye-i İstanbul'da Ali Paşa-yı Atîk Mahallesi'nde fahrü'l-akrân Abdurrahman Bey bin Mustafa meclis-i şer'de Anaştaş veled-i Garam muvâcehesinde [ikrâr] ve i'tirâf idüp mahrûsa-i Galata'da Karaköy Hammâmı kurbünde vâki' bir tarafı ba'zan Penapot ve ba'zan diğer Penapot mülklerine ve bir tarafı ba'zan Dimitri ve ba'zan Serando menzillerine ve iki tarafı tarîk-i âmma müntehî Aya Yani Kenîsesi dimekle ma'rûf kenîse bin yetmiş senesinde vâki' harîkde muhterik olup bânîsi ma'lûm olmamağla şer'an taraf-ı mîrîye âyid olmağın zikr olunan kenîse arsasını taraf-ı mîrîden semen-i ma'lûma iştirâ ve def'-i semen idüp mülk-i müşterâm olmuşidi el-hâlatu hâzihî arsa-i mersûme üzerine menzil binâ idüp

bir tarîk ile kenîse idersem yedimden nez' olunup cânib-i mîrîden zabt olunsun deyü mezbûr Anaştaş tâlib olmağla arsa-i mezbûreyi mezbûr Anaştaş'a altmış bin akçeye bâten bey' ve teslîm ol dahi menzil binâ itmek içün iştirâ ve kabz ve tesellüm eyledikden sonra semeni olan meblağ-ı mezbûr altmış bin akçeyi mezbûr Anaştaş yedinden bi't-tamâm ve'l-kemâl ahz ü kabz eyledim ba'de'l-yevm arsa-i mezbûre mezbûr Anaştaş'ın mülk-i müşterâsı olmuşdur didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-âşir min Cumâdelâhire sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mustafa Çavuş, el-Hâc Mehmed Efendi, İbrahim Efendi, Hüseyin Yazıcı, Şükrullah bin Mustafa, Abdi Çelebi bin Hüseyin.

332 - 1662 (1072) İstanbul 9: 258b/2 Dava / *Adjudication*

Üsküdar'daki Mustafa Ağa Vakfı'nın mütevellisi Feridun Çavuş, vakfın Balat yakınlarındaki Karabaş Mahallesi'nde bulunan bir yahudihanesinde kiracı olan Hanula adlı Yahudi kadının kardeşi ve vekili Mosi karşısında mahkemeye çıkar. Söz konusu yahudihaneyi, Hanula'nın ölen babası Matoz vakıftan peşin kira ve günlük 17 akçeye kiralamış, ölümünden sonra yahudihanenin kullanım hakları Matoz'un beş oğlu ve bir kızına miras kalmış, daha sonra erkek çocuklar hisselerini Hanula'ya devretmişlerdir. Davacı mütevelli Feridun Çavuş, evin günlük kira bedelinin 17 akçe olmasına karşın, Hanula'nın 7 akçe ödediğini ileri sürerek Hanula'nın günlük 17 akçe ödemesini ister. Görüşü sorulan davalı vekili Mosi, ölen babalarının evi günlük 17 akçeye kiralamış olduğunu doğrulamakla birlikte, babalarının ölümünden sonra evin yıkılmaya yüz tuttuğunu ve kullanılamaz hale geldiğini, kendilerinin ya günlük kira bedelinin düşürülmesini ya da kira bedelinden düşürülmesi koşuluyla evi kendi paralarıyla onarmayı vakfa önerdiklerini, ancak vakfın bu öneriyi kabul etmediğini ve kendilerinin de evden el çektiklerini söyler. Mosi, daha sonra mütevelli karşısında mahkemeye çıkarak evde keşif yapılmasını, evin genel durumunun

ve günlük kira değerinin belirlenmesini istediklerini, bilirkişilerin yaptıkları inceleme sonucunda ev yıkılmaya yüz tuttuğundan günlük kira değerinin en fazla 6 akçe olacağını saptadıklarını, bunun üzerine dönemin mütevellisinin evi yine de bir başkasına daha yüksek bir fiyata kiraya verebileceği gerekçesiyle bir süre beklettiğini, ancak kiracı çıkmayınca evi 5000 akçe peşin kira ve 1 akçe de artırarak günlük 7 akçeye kardeşi Hanula'ya kiraladığını sözlerine ekler. Davalı vekili Mosi, şu dört belgeyi mahkemeye sunar: (1) Hanula'nın ev üzerine yaptıracağı her mülkün kendisine ait olacağını belgeleyen izin temessükü, (2) söz konusu keşif hücceti, (3) günlük kira değerinin 6 akçe olduğunu belgeleyen bir hüccet ve (4) mütevellinin evi Hanula'ya 5000 akçe peşin kira ve günlük 7 akçeye kiralamış olduğunu belgeleyen bir tezkire. Yeniden görüşü sorulan davacı mütevelli Feridun Çavuş, evde sonradan bir keşif daha yapıldığını ve sonuç olarak günlük kira değerinin 14 akçe olarak saptandığını ileri sürerek savını belgeleyen keşif hüccetini mahkemeye sunar. Davalı vekili Mosi ise, ikinci keşifi reddeder. İkinci keşfi kanıtlayamayan mütevelli Feridun Çavuş, Yahudilerin çoğunlukla Balat'ta oturdukları ve eve daha yüksek fiyatla talipli çıkabileceği gerekçeleriyle bir keşif daha yaptırılmasını ister. Mahkeme bu isteği uygun bularak bilirkişileri görevlendirir. Bu keşif işlemi sonucunda, evin günlük kira değeri 9 akçe olarak saptanır. Davalı vekili Mosi, bu ücreti kabul eder. Sonuçta, davalı Hanula'nın günlük 9 akçe kira ödeyerek söz konusu yahudihaneyi kullanmayı sürdürmesine karar verilir.

Feridun Çavuş, mutawalli of the Mustafa Ağa Waqf in Üsküdar, sues Mosi, brother and legal agent of Hanula, a Jewish tenant of the waqf's Jewish quarter in the Karabaş neighborhood near Balat. Hanula's late father Matoz had rented the Jewish quarter in question from the waqf for an advance payment and 17 akçe per month. After his death, the usufruct rights of the quarter fell to Matoz's five sons and only daughter. Later her brothers transferred their shares to Hanula. Mutawalli Feridun Çavuş, the plaintiff, claims that, although the rent is 17 akçe per day, Hanu-

la has been paying only 7 akçe per day. He wants her to pay the full rent. Questioned by the court, the legal agent of the defendant Mosi confirms that their late father had rented the quarter at 17 akçe per day. However, he adds, after the death of their father the house became dilapidated and inhabitable. They proceeded to give the waqf a choice: either the daily rent would be reduced or they themselves would have the house repaired, with the expenses to be deducted from the rent. The waqf declined the offer and they released the house, Mosi says. He then sued the mutawalli, requesting an inquiry to determine the general condition of the house and the appropriate daily rent. Experts stated that the house was in poor condition and that the rent should not exceed 6 akçe per day. The mutawalli of the period held on to the house for a while in the expectation of a higher offer. Failing to find another interested tenant, the mutawalli rented the house to Hanula for a 5000 akçe advance payment and 7 akçe per day. Mosi presents to court four documents: (1) the promissory note (temessük) of the mutawalli, which states that Hanula would own any property erected on the house, (2) the hujjet of the above-mentioned inquiry, (3) another hujjet setting the rent as 6 akçe per day, and (4) a certificate (tezkire) documenting the rent contract for 5000 akçe advance payment and 7 akçe per day. Questioned again by the court, the mutawalli Feridun Çavuş, the plaintiff, claims that a second investigation set the appropriate daily rent as 14 akçe. He presents to court a hujjet documenting the second hujjet. For his part, the legal agent of the defendant Mosi rejects the second investigation. Failing to prove the second investigation, mutawalli Feridun Çavuş demands another investigation on the ground that since Balat is replete with Jews, in all likelihood another party will be willing to pay a higher rent. Approving the request, the court orders another investigation. Experts set the proper rent at 9 akçe per day. The legal agent Mosi accepts the new rent. In conclusion, the court decides that the defendant Hanula should continue to reside in the Jewish quarter at 9 akçe per day.

Muhâsebeci Efendi imzâsıyladır hüccet-i keşf

Medîne-i Üsküdar kazâsına tâbi' Ebru Deresi dimekle ma'rûf karyede vâki' merhûm Mustafa Ağa binâ eylediği câmi'-i şerîf ve [...] evkâfına bi'l-fi'l berât-ı âlişân ile mütevellî olan Feridun Çavuş bin Abdullah meclis-i şer'de evkâf-ı mezbûreden mahmiyye-i İstanbul'da Balat kapusı hâricinde Karabaş mahallesinde vâki' bir tarafı merhûm mi'mâr Kemâl vakfı olup İsak veled-i İlya nâm yahûdî tasarrufunda olan vakf yahûdîhâneye ve bir tarafı Haçikli oğlı Yasef nâm tabîb yahûdî mülküne ve bir tarafı sâhil-i bahre ve bir tarafı tarîk-i âmma müntehî olan vakf menzilin müste'ciresi Hanula bint-i Matoz nâm yahûdiye tarafından husûs-ı âti'l-beyâna vekîl olup vekâleti sâbite olan li-ebeveyn karındaşı Mosi mahzarında takrîr-i kelâm idüp hudûd-ı mezkûre ile mahdûd olan menzil-i mezkûr mütevellîsi olduğum merhûm-ı mezkûr Mustafa Ağa'nın minvâl-i meşrûh üzre vakfı olup müvekkile-i mezbûrenin babası olup bundan akdem hâlik olan Matoz nâm yahûdînin icâre-i mu'accele ve yevmî on yedi akçe mü'eccele ile tasarrufunda olup ba'de helâkihî bi-hasbi'l-kânûn zikr olunan menzil hâlik-i mezbûrun sulbî oğulları Harun ve Mosi ve Manuel ve Tuva ve Süleyman'a ve mezkûr Hanula'ya intikâl eyleyüp tasarruflarına dâhil oldukdan sonra mezkûrûn Harun ve Mosi ve Manuel ve Tuva ve Süleyman hisselerini müvekkile-i mezkûre Hanula'ya fâriğler olup mezkûre Hanula cemî'-i menzili ferâğ ve intikâl cihetinden tasarruf idüp taraf-ı vakf içün yevmî yedi akçe mü'eccele virir minvâl-i meşrûh üzre on yedi akçenin on akçesini virmede imtinâ' ider su'âl olunup alıvirilmesini taleb iderim didikde gıbbe's-su'âl vekîl-i mezbûr Mosi cevâbında fi'l-hakîka babam hâlik-i mezbûr tasarrufunda oldığı hâlde menzil-i mezkûr ma'mûr olmağla kâbil-i süknâ olup ecr-i misli on yedişer mü'ecceleye tahammüli olmağla yevmî on yedi akçe taraf-ı vakfa edâ olunur idi babam helâkinden sonra menzil-i mezkûrı taraf-ı vakfdan ta'mîr ve meremmet itmiyüp ve mu'accelesine mahsûb olmak üzre mütevellîsi cümlemize izn virmemekle menzil-i mezkûr adem-i meremmet ile günden güne harâbe-müşrif olup kâbil-i sükna olmaduğuna [...] karındaşlarum ve kız karındaşlarum mezkûrûn bin altmış altı târihiyle vakf-ı mezbû-

ra berât-ı âlişân ile mütevellî olan Dilâver Bey bin Abdullah taht-ı icâremizde olan menzil harâb oldı kâbil-i süknâ değildir yevmî on beşer akçe icâre-i mü'eccele ecr-i mislinden ezyed ve evferdir ecr-i misli ile îcâr iderse bir dahi ecr-i misli ile kabûl idüp arsası üzerine binâ idemem ve harâb olan odalarını ve sâ'ir mevâzi'i bi'l-müzâyede meremmet ideriz bu minvâl üzre râzı olmaz ise âhara îcâr eylesün didiğimizde ol dahi harâb ve kâbil-i süknâ olmaduğuna mukırr olup ecr-i misli ile bize îcârdan imtinâ' idicek biz dahi kasr-ı yed idüp târih-i mezbûr Saferü'l-hayrın yirmi sekizinci güni Rumili Kâdıaskeri olan merhûm ve mağfûrun-leh Kemâl Efendizâde İbrâhim Efendi kıbelinden şer'iyyâtcı hâlen İstanbul kuzâtından ma'zûl umdetü'l-ulemâi'l-kirâm Zamkî [?] Mustafa Efendi bin elmerhûm el-mağfûrun-leh Mirza huzûrunda mütevellî-i mezkûr Dilâver Bey ile karındaşım mezkûr Harun asâleten ve beni asâleten dahi karındaşım Manuel ile kız karındaşlarım mezkûrât taraflarından vekâleten mürâfa'a oldığımızda mütevellî-i mezkûr minvâl-i meşrûh ile îcârdan imtinâ' idüp ve bizim dahi ziyâde ile adem-i kavlimizde mûmâ-ileyh şer'iyyâtcı Zamkî Mustafa Efendi akd-i îcâr-ı menzil-i mezkûrı [silik] idüp menzil-i mezkûrı âhara îcâra mütevellî-i mezbûra emr itdikden sonra mütevellî-i mezkûr dahi âhara îcâra müddet arz idüp minvâl-i meşrûh üzre kâbil-i süknâ olmıyup ecr-i misli ancak yevmî beş altı akçe olup ziyâde olmamağla bir ferd istîcâra râgıb olmıyup bi'l-âhire âhara îcâr içün ecr-i mislinin vukû'ı lâzım gelmeğin mevlânâ-yı [müşârün]-ileyh kendi tarafından Mehmed Efendi bin Veli Efendi ile hâssa mi'mârlarından üstâd [silik] Hasan Halîfe bin Ömer ve Üstâd Mehmed Halîfe ve üstâd Ali Halîfe ibn Abdullah nâm mi'mârlar bi'l-iltimâs menzil-i mezkûrun üzerine gönderüp anlar dahi mezkûr üzerine vardıklarında sâ'ir ehl-i vukûf müslimîn ile nazar ve müşâhede eylediklerinde menzil-i mezkûr takrîr eylediğim üzre harâb ve kâbil-i süknâ olmadığını müşâhede olunup âhara îcâr içün işbu menzilin bu hâli üzre ecr-i misli ancak yevmî altı akçedir deyü bi'l-icmâ' ecr-i mislin takvîm eylediklerinde irsâl olunan mevlânâ-yı mûmâileyh Mehmed Efendi ve ma'an irsâl olunan Ahmed bin Abdullah ve Mustafa bin Himmet gelüp şer'iyyâtcı-yı mûmâ-ileyh Zamkî

Mustafa Efendi'ye mütevellî-i mezkûr Dilâver Bey mahzarında alâ vukû'ihî ihbâr idicek ol dahi takvîm-i mezkûr üzre [...] menzil-i mezkûrı âhara îcâra mütevellî-i mezkûra emr eyledikden sonra mütevellî-i mezkûr Dilâver Bey dahi yine müddet-i [...] menzil-i mezkûrı âhara îcâr içün arz idüp âhar râgıb zuhûr itmiyüp mütevellî-i mezkûr ma'zûl olup yerine Osmân Çelebi bin Mustafa mütevellî oldukda ol dahi arz eyleyüp andan dahi [âhar] râgıb zuhûr itmiyüp kız karındaşım mezkûre Hanula takvîm olunan yevmî altı akçe ecr-i mislin üzerine yevmî bir akçe dahi ziyâde idüp yedi akçe mü'eccele ile ve beş bin akçe dahi mu'accele virüp kendi malıyla menzil-i mezkûrda her ne binâ ider ise mülki olmak üzre râgıb olunmak mütevellî-i sânî olan mezkûr Osmân Çelebi îcâr-ı mezkûr vakfa hayırlı olmak ile menzil-i mezkûrı mevekkilem mezbûr Hanula'ya yevmî yedi akçe ile icâre-i mü'eccele [ve beş] bin akçe mu'accele ile îcâr idüp mu'accel olunan beş bin akçeyi taraf-ı vakf içün kabz eyledikden sonra menzil-i mezkûrda her ne binâ ider ise [mülki] olmak üzre müvekkilem mezbûre Hanula'ya izn ve yedine temessük vermişdir ve ber minvâl-i meşrûh üzre şer'iyyâtcı olan mûmâ-ileyh Zamkî Mustafa Efendi'nin imzâ ve hatemi ve târih-i mezkûre ile müverrah hüccet-i keşf ve takvîm-i ecr-i misl hücceti ve bin altmış dokuz Ramazânü'l-mübâreki gurresiyle müverrah mütevellî-i sânî olan mezkûr Osmân Çelebi'nin yevmî yedi akçe icâre-i mü'eccele ve beş bin mu'accele ile şart-ı mezkûr üzre Hanula'ya îcâr eylediğinin tezkiresini ibrâz idüp mütevellî-i mezbûr Feridun Çavuş muvâcehesinde kırâ'et olundukda mezkûr Feridun cevâbında fi'l-hakîka târih-i mezkûrda mevlânâ-yı mûmâ-ileyh tarafından menzil-i mezbûr keşf olundukda yevmî altı akçe ecr-i misli olmak üzre keşf ve takvîm olunmuşdur lâkin mezbûr Dilâver Bey'den sonra mütevellî olan mezbûr Osmân Çelebi ol keşf ve takvîmde [...] idüp bin altmış dokuz Şabanü'l-mu'azzamının onuncı güni kıbel-i şer'den keşf nâ'ibi olan mevlânâ Hasan Efendi bin Ali ile hâssa mi'mârlardan yine mezkûr üstâd Mehmed Halîfe bin Abdullah ve üstâd Ali Halîfe bin Abdullah menzil-i mezkûr üzerine getürüp tekrâr keşf ve takvîm-i ecr-i misl itdükde mi'mârân-ı mezkûrân menzil-i mezbûrun yevmî on dörder akçe ecr-i misli oldığı

takvîm eylemişlerdir deyü nâ'ib-i keşf olan mûmâ-ileyh Hasan Efendi imzâ ve hatemi ile mümezzât ve mahtûm hüccet-i keşf ibrâz idicek ba'de'l-kırâ'et vekîl-i mezkûr Mosi keşf-i sânî ve takvîm-i sânîyi inkâr idüp ecr-i misl-i menzil-i mezkûr ba'dehâ takvîm olunan yevmî altı akçedir deyü mütevellî-i mezkûr Feridun Çavuş keşf-i sânîyi isbât eylemiyüp hâlen tâ'ife -i yahûd Bağçekapusunda muhterik olan menâzili binâdan men' olunup ekser yahûdî Balat semtinde sâkin olmak ihtiyâr itmekle hâlen olan ragebât-ı nâss üzre menzil-i mezkûrun ecr-i misli takvîm olunsun didikde mütevellî-i mezkûrun iltimâs-ı meşrûhı meşrû' olmağın kıbel-i şer'den mevlânâ [...] Mustafa Efendi ile hâssa mi'mârlardan el-Hâc Hasan Halife ve üstâd Ali Halîfe irsâl olunup anlar dahi ebniye ve sukûfa ıttılâ'ı olan müslimîn ile menzil-i mezkûr üzerine varup nazar ve müşâhede ve takvîm eylediklerinde mi'mârân-ı mezkûrân ve sâ'ir ehl-i vukûf müslimîn mevlânâ-yı mûmâ-ileyh huzûrunda işbu vekîl-i mezbûr Mosi mahzarında el-hâlatu hâzihi menzil-i mezkûr yevmî dokuz akçe ücrete tahammüli vardır deyü takvîm eylediklerini mevlânâ-yı mezbûr mahallinde tahrîr ba'dehu ma'an irsâl olunan Hasan bin Ali ve Şaban bin Abdullah nâm kimesneler ile meclis-i şer'a gelüp alâ vukû'ihi inhâ ve takrîr itmeğin takvîm-i meşrûhı vekîl-i mezbûr Mosi tasdîk idicek vech-i meşrûh üzre yevmî dokuz akçe ecr-i misl-i menzil-i mezkûr ta'yîn olunup müvekkile-i mezbûre üzerine edâya hükm olunup mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sânî 'aşere fî Cumâdelûlâ li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

İbrâhim bin Abdullah, el-Hâc Ali ekserci, Süleyman Ağa, Receb Çelebi bin Nasûh, el-Hâc Ali bin Abdurrahman

333 - 1662 (1072) **İstanbul 9: 273a/1** Tescil işlemi / *Registration*

Defterdar Hüseyin Paşa'nın vekili Mustafa Çavuş, Mustafa Ağa ile birlikte mahkemededir. Hacepaşa'daki Büyük Siyesliye (?) Cemaati'ne ait yanmış kilise arsasının mülkiyeti devlete geçtiğin-

den, devlet adına bir müzayede düzenlenerek söz konusu arsa satışa çıkarılmıştır. Hüseyin Paşa, bu arsayı 18.000 akçelik teklifiyle müzayedeyi kazanan Mustafa Ağa'ya satar. Ödemenin yapılmasından sonra Hüseyin Paşa'nın Mustafa Ağa'ya işlemle ilgili bir ruznamçe verdiğini belirten Mustafa Çavuş, bu ruznamçeye göre işlemin bir de mahkemede tescil edilmesini ve belgesinin Mustafa Ağa'ya verilmesini ister. Mustafa Ağa'nın elindeki ruznamçeyi inceleyen mahkeme, yapılan işlemi tescil ederek belgesini taraflara verir.

Mustafa Çavuş, legal agent of Hüseyin Paşa, the Minister of Finance (defterdar), is in court with Mustafa Ağa. A church in Hacepaşa belonging to the Büyük Siyesliye (?) Congregation was destroyed in a fire. Its plot, which fell to the state, was auctioned off. For 18,000 akçe, Hüseyin Paşa sold the plot to Mustafa Ağa, the highest bidder. Following the payment, Hüseyin Paşa gave Mustafa Ağa a daybook (ruznamçe) documenting the transaction. Now, based on the daybook, Mustafa Çavuş wants the court to register the transaction and to give the pertinent documentation to Mustafa Ağa. Examining the daybook in Mustafa Ağa's possession, the court registers the transaction and gives the two sides the requested documentation.

Bi'l-fi'l şıkk-ı evvel defterdârı sâhibü's-sa'âdet ve'l-iclâl sâhib-i ezyâli'l-mecd ve'l-ikbâl zü'l-kadrü'r-refî' ve'l-câhü'l-menî' hazret-i el-Hac Hüseyin Paşa hazretleri taraflarından husûs-ı câ'i'z-zikri ikrâra vekîl olup nehc-i şer'î ve vech-i mer'î üzre vekâleti sâbite olan fahrü'l-akrân Mustafa Çavuş bin Mahmud meclis-i şer'de işbu kitâbın sâhibi Mustafa Ağa bin Murad mahzarında bi'l-vekâle ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp mahmiyye-i İstanbul'da Hâcepaşa'da Meydancık kurbünde Hobyâr Mahallesi'nde vâki' bir tarafdan Ferhâd Paşa Vakfı'na ve bir tarafdan ba'zan Kalone [?] Kenîsesi ve ba'zan Mesih Paşa Vakfı'na ve bir tarafdan ba'zan Hayreddin Paşa Vakfı'na ve ba'zan Selime Hatun mülkine ve bir tarafdan tarîk-i âmma müntehî mahzen ve bir su kuyusını müştemil Büyük Siyesliye

[?] cemâ'atine mahsûs bi-zirâ'i'l-binâ dört yüz kırk zirâ' muhterik kenîse-i kadîme arsasının bânîsi ma'lûm olmamağın cânib-i mîrî-ye âyid olmağla bundan akdem arsa-i mezkûre beyne't-tâlibîn ve'r-râgıbîn nidâ ve müzâyede olundıkda semen-i misli olan on sekiz bin akçede mezbûr Mustafa Ağa üzerinde karâr idüp ziyâde bir akçe ile tâlib-i âhar zuhûr itmemeğin arsa-i mahdûde-i mezkûreyi müvekkilim paşâ-yı mûmâ-ileyh bin yetmiş bir Zilka'desinin yirmi altıncı güninde mezbûr Mustafa Ağa'ya on sekiz bin akçeye bâten bey' ve teslîm ol dahi minvâl-i muharrer üzre iştirâ ve tesellüm ve kabûl eyledikden sonra semeni olan meblağ-ı mezbûr on sekiz bin akçeyi müvekkilim paşâ-yı mûmâ-ileyhe mîrî içün mezbûr Mustafa Ağa'nın yedinden tamâmen alup kabz eylediğini mukırr-ı mezbûr Mustafa Ağa'nın yedine mühürlü ve nişanlu bir ruznâmçe-i hümâyûn-ı sadrî virmişdir nazar olunup mûcebince istihkâken hüccet tahrîr olunmak mezbûr Mustafa Ağa'nın murâdıdır deyü takrîr-i meşrûhına mutâbıka ruznâmçe-i hümâyûn sûreti ibrâz itmeğin cânib-i şer'den mûcebince işbu hurûf bi't-taleb ketb olundı fî gurrei Recebi'l-ferd li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûd

Fahrü'l-a'yân Ali Ağa bin Abdülmennan, fahrü'l-a'yân Boşnak Hüseyin Ağa, Helvacıbaşızâde Mehmed Ağa, fahrü'l-kitâb Hüseyin Çelebi, Mustafa Ağa bin Abdullah, Yusuf Bey bin Abdullah el-cündî.

334 - 1662 (1072) **İstanbul 9: 273b/3** Tescil işlemi / *Registration*

Rumeli'nin Mezistre kazasından bir grup Hıristiyan'ın Hıristiyan vekilleri, Mezistre'nin haraç vergisini toplamakla görevli Hasan Bey'in vekili Mehmet Efendi ile birlikte mahkemeye gelirler. Hıristiyanlar daha önce Hasan Bey'e karşı açtıkları bir davada, vergilerini düzenli olarak devlete ödemelerine karşın Hasan Bey'in kendilerinden fazladan 2100 kuruş aldığını öne sürmüşlerdir. Şimdi kimi aracılar yardımıyla Hasan Bey'le sulh yapma yoluna gittiklerini belirten Hıristiyan vekilleri, sulh için önerilen 500 kuruşu

Hasan Bey'den aldıklarını ve onunla olan davalarından vazgeçtiklerini söylerler. Vekillerin bu sözlerini Mehmet Efendi de doğrular. Mahkeme yapılan işlemi sicile kaydeder.

The Christian legal agents of some Christian residents of Rumelia's Mezistre district appear in court with Mehmet Efendi, legal agent of Hasan Bey, collector of Mezistre's land tax for non-Muslims (haraç). In an earlier case filed against Hasan Bey, the Christians claimed to have been paying their taxes to the state regularly. Nevertheless, they said, Hasan Bey collected from them an extra 2100 kuruş. The agents now state that, upon arbitration, the Christians have settled amicably with Hasan Bey at 500 kuruş, received payment, and dropped their case. Mehmet Efendi corroborates their testimony. The court registers the transaction.

Vilâyet-i Rumilin'de Mezistre Kazâsı'na tâbi' Secave [?] nâm karyeden olup kendü taraflarından asîl ve sâyir ma'lûmü'ş-şahs ve'l-esâmî zımmîler taraflarından husûs-ı âti'z-zikre sâbitü'l-vekâle vekîlleri olan Nikola veled-i Nahte ve Kanilo veled-i Yorgi ve Yani veled-i Yorgi Zerence nâm karyeden olup kendü taraflarından asîl ve sâyir ma'lûmü'ş-şahs ve'l-esâmî zımmîler taraflarından kezâlik husûs-ı âti'z-zikre sâbitü'l-vekâle vekîlleri olan Penapot veled-i Dimitri ve Anastaş veled-i Kefilo ve Nekite veled-i Mavrevi ve sağîr Anastaş nâm karyeden olup kendü taraflarından asıl ve sâyir ma'lûmü'ş-şahs ve'l-esâmî zımmîler taraflarından kezâlik husûs-ı âti'z-zikre sâbitü'l-vekâle vekîlleri olan Kanilo veled-i Aleksandre ve Anastaş veled-i Dimitri ve Dimitri veled-i Duka nâm zımmîler meclis-i şer'da sâbıkan kasaba-i mezbûre harâccısı olan işbû kitâb-ı sıhhat-nisâbın sâhibi 'umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim Hasan Bey bin Ahmed merhûm Abdi Paşa tarafından husûs-ı âti'z-zikri tasdîke vekîl olup Mehmed Kethüdâ bin Mustafa ve el-Hac Mustafa bin el-Hac Mahmud şehâdetleri ile şer'an vekâleti sâbit olan mefharu'l-kuzzât Mehmed Efendi bin el-Hac İbrahim mahzarında her biri asâleten ve vekâleten ikrâr ve i'tirâf idüp işbû târîh-i kitâb senesinde üzerimize lâzım gelen harâ-

cımızı biz asâleten ve vekâleten taraf-ı mîriye edâ etmişiken mezbûr Hasan Bey bizden ve müvekkillerimizden tekrâr zulmen iki bin yüz kıt'â riyâl gurûşımızı ahz u kabz itmekle biz dahî asâleten ve vekâleten meblağ-ı mezbûrı merkûm Hasan Bey'den da'vâ ve taleb eylediğimizde beynzimizde münâza'ât-ı kesîre cereyân etmişdir el-hâlatu hâzihî da'vâ-yı mezbureden merkûm Hasan Bey tavassut-ı muslihîn ile bizimle beş yüz kıt'a riyâl gurûş üzerine inşâ'-i 'akd-ı sulh eyledikde biz dahî asâleten ve vekâleten sulh-ı mezbûrı kabûl ve bedel-i sulh olan meblağ-ı mezburı meclis-i şer'da bi't-tamâm ahz u kabz eyledik ve mâ'adâ da'vâsından merkûm Hasan Bey asâleten ve vekâleten zimmetini ibrâ-i 'âmm-ı kâtı'u'n-nizâ'la ibrâ ve iskât eyledik didiklerinde gıbbe't-tasdîki'ş-şer' mezbûrdan Nikola ve Yani ve Penapot ve Anastaş ve Nekite ve Kanilo ve Anastaş ve Dimitri meclis-i mezbûrda her biri takrir-i kelâm idüp eğer müvekkillerimiz gelüp vekâletlerimiz inkâr idüb mezbûr Hasan Bey'den meblağ-ı mezbûrdan hisselerini taleb ve ahz iderlerse biz zâmin olduk didüklerinde mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi's-sânî min Recebi'l-ferd li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûd

Oruç Çavuş bin Mustafa, İbrahim Beşe bin Ali, Hüseyin Efendi bin el-Brusevî, Abdülkadir Efendi bin el-Brusevî, Keşfî Mustafa Efendi, Abdi bin Hüseyin, Hasan bin Bayram, Mehmed bin Ramazan, Şükrullah bin Mustafa, Kara Ali Ağa bin [boş], Halil Bey bin Ali, Hasan bin Abdullah, el-Hac Mustafa bin el-Hac Mahmud.

335 - 1665 (1076) **İstanbul 16: 49b/3** Tescil işlemi / *Registration*

Yanaki, Galata'ya bağlı bir köyde oturan bir grup Hıristiyan'ın vekili olarak Nikola karşısında mahkemeye çıkarak söz konusu köylülerin 1663 (Hicri 1074) yılına ait haraçları olan 347 kuruşun toplanması ve haraççılara verilmesi için Nikola'yı vekil tayin ettiklerini söyler. Nikola, kişi başına 8 kuruş, 1 semen ve 3 akçe toplamış, daha sonra köylüler görevine son vermişlerdir. Yanaki, kendisine Nikola'nın topladığı paraları belgeleyen bir hüccet verilmesi-

ni mahkemeden ister. Nikola'ya görüşü sorulduğunda, toplam 2700 semen, 3 kuruş ve 1041 akçe topladığını ve bu paraları haraççılara verdiğini söyler. Mahkeme tarafların sözlerini sicile kaydeder.

Yanaki sues Nikola as the legal agent of a group of Christians from a village in Galata. He states that the villagers had appointed Nikola to collect their 347 kuruş haraç (land tax paid by non-Muslims) for the year 1663 (AH 1074) and hand over the sum to the tax collectors. According to Yanaki, Nikola collected 8 kuruş, 1 semen and 3 akçe per person, at which point the villagers relieved him of his duties. Requesting that Nikola return the money he has collected, Yanaki asks the court to issue a hujjet documenting the money transfer. Questioned by the court, Nikola states that he has collected a total of 2700 semen, 3 kuruş, and 1041 akçe and given it to the collectors. The court registers the testimonies of the two sides.

Mahmiyye-i Galata muzâfâtından Marmara Nahiyesi'ne tâbi' Bergos nâm karye ahâlîsinden Yorgaki veled-i Todori ve Vlace [...] ve Todori veled-i Vlace ve Dimitraki veled-i Vlace ve Penapot veled-i Papa Safir ve Sinadyo Horali ve Kiryako veled-i Makrameci ve Filaki veled-i Todori ve Yorgaki veled-i Todori ve Sori Kara Nikola ve Yorgaki veled-i Nikola ve Maderdi veled-i Vaton ve Yorgaki veled-i Nikola ve Todori veled-i Rayi ve Lefter veled-i Bandar ve Sersot veled-i Debni [?] ve Korokno veled-i Penapot ve Yanaki Dülger ve Sitor Dülger ve Nikolaki veled-i Efcan ve Dülger Franki ve sâyir ma'lûmu'l-eşhâs ve'l-esâmî zimmîler taraflarından husûs-ı âti'l-beyâna vekîl olduğı yedinde olan hüccet zımnında sâbit olan Yanaki veled-i Todoraki nâm zimmî meclis-i şer'de Nikola veled-i Manol muvâcehesinde takrîr-i kelâm idüp müvekkillerimiz mezbûrûn bin yetmiş dört senesinde üzerlerine lâzım gelen üç yüz kırk yedi haraclarını cem' ve tahsîle ve ba'de't-tahsîl haraccılarına teslîme mezbûr Nikola'yı taraflarından vekîl ol dahi ba'de kabûli'l-vekâle be-her harâc başına sekizer esedî guruş ve bir semen ve

üçer akçe cem' ve tahsîl idüp hâlen müvekkillerim mezbûrdan merkûm Nikola'yı vekâlet-i mezbûrdan azl idüp hâlen mezbûr Nikola'dan tahsîl eylediği meblağ su'âl olunup takrîri tahrîr ve sûreti yedime virilmek murâdımdır didikde gıbbe's-su'âl mezbûr Nikola cevâbında be-her harâc başına sekizer esedî guruş ve bir semen ve üç akçe olmak üzre üç yüz kırk yedi esedi harâc içün cem'an iki bin yedi yüz semen üç esedî guruş ile üç yüz kırk yedi semen ve bin kırk bir akçeyi cem' ve tahsîl ve emirleri üzre üç esedî guruşdan mâ'adâsını harâccılarına teslîm eyledüm deyücek vâki' hâl bi't-taleb ketb olundı fi's-sâbi' 'aşere mine'l-Muharremi'l-harâm li-sene sitte ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mehmed Çelebi kethüdâ-yı muhzırân, Abdi bin Ahmed, Mehmed bin Ramazan, Zülfikar bin Hasan.

336 - 1665 (1076) **İstanbul 16: 81a/3** Tescil işlemi / *Registration*

Yeniçeriler kirbası (bez, kumaş) için ocaklık olarak belirlenmiş olup Yenişehir'in Fener nahiyesindeki 36 Hıristiyan köyünden 22 kişi mahkemeye gelirler. Köylüler, 1665 yılı için ödemeleri gereken 42.201 kirbas ile kirbas başına düşen beşer akçeyi toplayıp İstanbul'daki anbarcıbaşına teslim etmesi için Hristo'yu vekil tayin ettiklerini söylerler. Hristo da bu vekâleti kabul eder. Sonuç olarak yapılan işlem tescil olunur.

22 individuals from the 36 Christian villages of the Fener district (nahiye) in Yenişehir, arrive in court. Yenişehir has been designated as a family estate (ocaklık) to provide linen cloth (kirbas) for the janissaries. The villagers state that they have appointed Hristo as their legal agent to collect 42,201 pieces of cloth (kirbas) and 5 akçe per cloth for the year 1665. He is to deliver it to chief storekeeper (anbarcıbaşı) in İstanbul. Hristo accepts the legal agency. The court registers the appointment and acceptance.

Dergâh-ı âlî dâme merci'an bi'l-e'âlî yeniçerileri kirbâs içün ocaklık ta'yîn olunan medîne-i Yenişehir muzâfâtından Fener Nâhiyesi'nde ağrefe defterinde olan otuz sekiz pâre karyelerden Sehur nam karyeden Yani veled-i Armakan ve Kayrice nam karyeden Hristodoli veled-i Mantov ve Lezdon [?] nam karyeden Tobos veled-i Anton ve Kirasu nam karyeden Dimitri ve Forne nam karyeden Demla veled-i Totoş ve Kublaşi nam karyeden Dimo veled-i Yani ve Kadmar Yani nam karyeden Dimo veled-i İskarlet ve Melane nam karyeden Aleksandıra veled-i Andon ve [silik] nam karyeden Apostol veled-i Oran ve Dösnite nam karyeden Kirecci veled-i Yani ve Yorni nam karyeden Apostol veled-i Yani ve Draca nam karyeden Dimo veled-i Yani ve Kalco nam karyeden Dimo veled-i Bolincironi ve Mestikola nam karyeden Yako veled-i Yani ve İstanko nam karyeden Apostol veled-i Kirecci ve Yezle nam karyeden Tanaş veled-i Dimo ve Kirase nam karyeden Todori veled-i Yako ve Miba [?] nam karyeden Moti veled-i Mork ve Kasdino nam karyeden Yako veled-i Banila ve Dermirat nam karyeden Yani veled-i Dimo ve Merş nam karyeden Nikola veled-i [boş] ve Grayşine nam karyeden Aleksi nam zimmîler kendi taraflarından asâleten ve zikr olunan kurrâ ile bâkî on altı pâre karye ahâlisinden olup ma'lûmü'l-esâmî zimmîler taraflarından husûs-ı âti'l-beyâna sâbitü'l-vekâle vekîl olmağla vekâleten meclis-i şer'de Rone nam karye sükkânından işbu bâ'isü's-sifr Hristo veled-i Mano nam zimmî muvâcehesinde her biri ikrâr ve i'tirâf idüp işbu senei mübârekede üzerimize lâzım gelen kırk iki bin iki yüz bir kirbâs ile her kirbâs başına beynimizde ma'lûm harc içün beşer akçeyi zikr olunan kurrâ ahâlisinden cem' ü tahsîl ve mahmiyye-i İstanbul'da anbar çorbacısı olana zikr olunan kirbâsları teslîm ve harc içün makbûzı olan meblağı mu'tâd-ı kadîm üzre harc [silik] tarafımızdan vekîl ve nâib-i menâb nasb ve ta'yîn eyledik didikde ol dahi kabûl ve hıdmet-i lâzımesin edâya ta'ahhüd itmeğin mâvaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâmin 'aşere min Saferi'l-hayr li-sene sitte ve seb'îne ve elf

Şühûd

Mehmed Çelebi ibn Abdullah, Abdi Çelebi ibn Mustafa, Şükrullah, Resül bin Rıdvan.

337 - 1665 (1076) **İstanbul 16: 84a/2** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul tüccarlarından Manol ve Oseb, Mardiros ile birlikte mahkemeye gelirler. Manol ve Oseb, bazı kişilere 15.000 kuruş vererek Kudüs Ermeni Patrikliğini eskiden Kudüs Patriki olup şimdi de Kudüs'te yaşayan Karez'e almışlar ve temessükünü de kendisine göndermişlerdir. Karez bu paranın 1500 kuruşunu ödemiştir. Manol ile Oseb geriye kalan 13.500 kuruş alacaklarını tahsil etmesi için Mardiros'u vekil tayin ederler.

Manol and Oseb, two İstanbul merchants, go to court with Mardiros. Manol and Oseb have bought the Jerusalem Armenian Patriarchy for 15,000 kuruş on behalf of Karez, who is the former Armenian patriarch of Jerusalem and is currently a Jerusalem resident. They have also sent Karez the promissory note (temessük) of this sale. Karez has paid 1500 kuruş of the sum. Manol and Oseb appoint Mardiros as their legal agent to collect the remaining 13,500 kuruş.

Mahmiyye-i İstanbul'da Vâlide Hanı'nda sâkin bâzirgân tâifesinden Manol veled-i Malkon ve Oseb veled-i Haçik nam zimmîler meclis-i şer'-i şerîfde Mardiros veled-i Kirkor nam râhib mahzarında her biri ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp aslından mahmiyye-i mezbûrede Nişancıpaşa Mahallesi ahâlisinden olup sâbıkan Kudsi Şerîf patriki hâlen Kuds-i Şerîf'de sâkin olan Karez veled-i Haçik emri ile malımızdan bi-şarti'r-rücû' ba'zı kimesnelere her kîsesi beş yüz guruş olmak üzre otuz kîse on beş bin guruş virüp Kuds-i Şerîf patrikliğini mezbûr Karez'e alıvirüp temessük gönderdiğimizden sonra mezbûr Karez üç kîse bin beş yüz guruşını bize irsâl ve edâ idüp bâkî on üç bin beş yüz guruşı zimmetinde kalmağla meblağ-ı bâkî-i mezbûrân on üç bin beş yüz guruşı mezbûr Karez'den taleb ve ahz ve kabza ve bize îsâle ve kabz ü îsâl mütevakkıf olduğı ümûrın küllîsine tarafımızdan merkûm Mardiros'ı vekîl ve menâbımıza nâib nasb ve ta'yîn idüp ol dahi vekâlet-i mezbûreyi kabûl ve merâsimini edâya ta'ahhüd eyledi didiklerinde gıbbe't-tas-

dîki'ş-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâdî ve'l-'işrîne min Saferi'l-hayr li-sene sitte ve seb'îne ve elf

Halil Çavuş ibn Osman, Mehmed bin Hüseyin, Ahmed bin Mustafa, Karabet veled-i Toros

338 - 1665 (1076) **İstanbul 16: 86b/1** Tescil işlemi / *Registration*

Abdi Subaşı Mahallesi sakini olup Rum taifesinden olan Papa Yakomi ve diğerleri, mahallenin kapısı dışında oturan Yahudi taifesinin Kervin [?] Cemaati'nden Haham Şeve ve Ağriboz Cemaati'nden Yevan ve diğerleri ile birlikte mahkemeye gelirler. Rum taifesi, daha önce mahallelerinde bekçilik yapması için bekçi kiraladıklarını ancak Yahudi taifesinin gerek bu bekçiye gerekse mahalleden dışarı çıkan Rumlara kötü muamele ettiklerini belirtirler. Hatta Yahudiler, evlerindeki ocaklarda yaktıkları ateşler ile Rumlarda yangın korkusuna neden olmuşlardır. Bunun üzerine Rumlar, Yahudileri mahallelerinden çıkarmak için kadıya giderler. Kadı, Rumlara mahallelerinden Yahudilerin çıkarılması yolunda hüccet verir. Bunun üzerine Yahudiler ocaklarını düzgün yakacaklarını ve dışarı çıkan Rumları dövmeyeceklerini belirtirler. Rumlar da Yahudilerin bu sözleri üzerine onlarla anlaşırlar. Ancak Rumlar bu anlaşmanın bozulması durumunda gereğinin uygulanması için mahkemeden kendilerine bir ikinci hüccet verilmesini de isterler. Mahkeme de Rumlarla Yahudilerin anlaşmasına ilişkin hücceti taraflara verir.

Papa Yakomi and other Greek residents of the Abdi Subaşı neighborhood go to court with some Jews residing outside neighborhood gates, including Haham Şeve of the Kervin Community and Yevan of the Ağriboz Community. The Greeks state that they have hired a guard to protect their neighborhood. Alas, the Jews maltreated both the guard and Greeks leaving the neighborhood. The Jews also sowed fear of fire among Greeks through fires they lit in their fireplaces. Now the Greeks want the judge to bar the Jews

from their neighborhood. The judge gives them a hujjet to displace the Jews. In response, the Jews promise to light the fires properly and not to beat the Greeks. These promises lead the Greeks and the Jews to reach an agreement. The Greeks, however, request a second hujjet from the court to protect their legal rights in case the Jews break the agreement. The court prepares a hujjet documenting the intercommunal settlement. Each side is given a copy.

Mahmiyye-i İstanbul'da hısnı ebvâbından Fener Kapusı hâricinde Abdi Subaşı Mahallesi sükânından olup Rum tâifesinden olan Papa Yakomi [veled] Tozako ve Belas veled-i [boş] ve Dimitri veled-i Belas ve Manol veled-i Yorgi ve Yorgi veled-i Kared nam zimmîler divân-ı kâyim-makâm-ı sadr-ı a'zamîde akd olunan meclis-i şer'-i âlîde bâb-ı mezbûr hâricinde sâkin yehûd tâifesinin Kervin [?] cemâ'atinden Haham Şeve veled-i Mosi ve Ağriboz cemâ'atinden Yevan veled-i Koler [?] ve Semal veled-i Mosi ve Salhon veled-i Mosi ve Yako veled-i Minas muvâcehelerinde her biri ikrâr ve takrîr-ikelâm idüp bundan akdem bâ-fermân-ı âlî mahallemizi beklet-mek içün bekci istîcâr idüp bekledir iken mezbûrlar bekcilerimizi ve kable'l-'işâ mesâlihimiz içün dışra çıkanlarımızı darb ve itâle-i lisân ile eziyet idüp müslimînden istîcâr idüp sâkin oldukları menzillerinde kendilere mahsûs tobrakdan âriyeti ocaklar peydâ itmeleri ile harîk havfı gâlib olmağın mezbûrlar mahallemizden ihrâc olunmak üzre mukaddemâ hâkime i'lâm idüp yedimize hüccet dahi aldığımızdan sonra mezbûr Yahudiler ba'de'l-yevm sâkin oldukları menzillerinde kendilere mahsûs vech-i muharrer üzre tobrakdan peydâ itdikleri ocaklarını ref' ve menzillerinde müslimîn menâzilinde olan ocaklar gibi ocaklar binâ ve bekcilerimizi ve kable'l-işâ mesâlihimiz içün dışra çıkanlarımızı darb ve itâle-i lisân ile anlar bizi biz dahi anları eziyet itmeyüp birbirimiz ile hüsn-i zindegâne itmek üzre mezbûrûn Yahudiler ile kavl ü ittifâk ve ahd-i vifâk itmişizdir vech-i meşrûh üzre olan ittifâkımız bozılmayup vech-i muharrer üzre olan ittifâkımızın tarafeynden her kim hilâfını ider ise hakkından gelinmek üzre taraf-ı şer'den yedimize hüccet virilmek murâdımızdır didiklerinde tarafeynden mezbûrların vech-i muharrer üzre olan ittifâklarının hilâfına bir kimesne itmemek üz-

re bu vesîka ketb olunup yedlerine def' olundı fi'l-yevmi's-sânî ve'l-'işrîne min Saferi'l-hayr li-sene sitte ve seb'îne ve elf

Şühûd

Fahrü'l-akrân Mustafa Ağa ser-muhzırân, Eyüb Ağa kethüdâ-yı Pîr Hazret Efendi, Abdurrahman Çelebi bin [boş], Mehmed Çelebi bin Abdullah kethüdâ-yı muhzırân.

339 - 1665 (1076) **İstanbul 16: 124a/1** Tescil işlemi / *Registration*

Baba Ali Ağa, otuz odalı ve dört dükkânı olan yahudihanesini Kuşadalı Hacı Mehmet'e 1750 esedi kuruşa satar. Ali Ağa, satış bedelinin 600 kuruşunu nakit olarak tahsil eder. Ali Ağa'nın Hacı Mehmet'e 1150 esedi kuruşluk faiz borcu (çuha bedeli olarak ifade ediliyor) vardır. Taraflar aralarında anlaşarak bu borçla yahudihane satışından geriye kalan borcu karşılıklı takas ederler. Mahkeme de yapılan işlemleri tescil eder.

Baba Ali Ağa sells a Jewish quarter (yahudihane) with thirty rooms and four stores to Hacı Mehmet of Kuşadası for 1750 esedi kuruş. Ali Ağa collects 600 kuruş of the sale price in cash. Ali Ağa happens to owe Hacı Mehmet 1150 esedi kuruş as interest on a previous loan (mentioned as the price of broad cloth). The two sides exchange the interest debt for the unpaid balance of the Jewish quarter. The court registers these transactions.

Husûs-ı âti'l-beyânın mahallinde tahrîri iltimâs olunmağla savb-ı şer'den irsâl olunan mevlânâ İbrahim Efendi ibn eş-Şeyh Hızır mahmiyye-i İstanbul'da Kürekcibaşı Mahallesi kurbünde Manastır Mahallesi'nde vâki' Hüseyin Çelebi bin Mustafa'nın sâkin olduğı menzile varup zeyl-i rakîmde muharrerü'l-esâmî olan müslimîn huzûrunda akd-i meclis-i şer' itdikde işâret-i ma'hûdesi nutk makâmına kâ'im olan iftihârü'l-havâs ve'l-mukarrabîn mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtîn bî-zebân Baba Ali Ağa ibn Abdülmuîn meclis-i ma'kûd-ı mezbûrda Kuşadalu dimekle şehîr bâ'isü'l-kitâb el-

Hac Mehmed bin Hüseyin nam kimesne mahzarında işâret-i ma'hûdesi üzre ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp akd-i âtînin sudûrına değin yedimde mülkim ve hakkım olup mahmiyye-i mezbûrede hısnı ebvâbından Balat Kapusı hâricinde vâki Karabaş Mahallesi'nde bir tarafdan sâbıkan Eflak Beği olan Kika [?] mülki ve bir tarafdan Mehmed Efendi mülki ve bir tarafdan tarîk-i âmm ve bir tarafdan benim âhar mülkim ile mahdûd fevkânî ve tahtânî otuz bâb oda ve üç bâb mahzen ve bir su kuyusı ve dört bâb dükkan ve kenîfi müştemil yahudihâne mu'teber olunur menzilimi bi-cümleti't-tevâbi' ve'l-levâhık ve kâffetü'l-hukûk ve'l-mürâfık mezbûr Hacı Mehmed'e tarafeynden îcâb ve kabûli hâvî şürût-ı mefsededen ârî bey'-i bât-ı kat'î ile bin yedi yüz elli esedî guruşa bey' ve teslîm ol dahi iştirâ ve tesellüm itdikden sonra semeni olan meblağ-ı mezbûrın altı yüz guruşını yedinden nakd alup kabz idüp bâkî bin yüz elli esedî guruş mezbûr el-Hac Mehmed'e yedinden müşterâ ve makbûz levni beynimizde ma'lûm iki yüz seksen yedi arşun londerine çuka bahâsından zimmetimde deynim olan bin yüz elli esedî guruşa takâs idüp ol dahi mukâsa itmekle semen-i mezbûrı tamâmen istîfâ itmişdir min ba'd menzil-i mahdûd-ı mezbûr merkûm Hacı Mehmed'in mülk-i müşterâsıdır keyfe-mâ yeşâ ve yahtâr mutasarrıf olsun didikde gıbbe't-tasdîk mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi's-sâmin 'aşere min Rebî'ilevvel li-sene sitte ve seb'îne ve elf

Şühûd

Umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim Mustafa Ağa, Mehmed Efendi bin Cüce Derviş, Ömer Efendi bin Piyâle, Veli imam bin Cafer, Ramazan Efendi bin Ali, Mustafa Çelebi bin Hacı Edhem, Derviş Çelebi bin Yahya.

340 - 1665 (1076) **İstanbul 16: 136b/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Kudüs'teki Ermeni taifesinden orduya yazılan dilekçeye göre, İran tarafındaki Revan'da Üc Menarin (?) Manastırı'nın baş metropolidi olan Agop, her yıl Kudüs ve civarına belgeli rahipler gön-

dererek buradaki Ermenilerden âyin için kullanılan vaftiz yağı parası (bir çeşit vergi olabilir) bahanesiyle beş-altı bin kuruş para toplatmakta ve bu paraları İran tarafına getirtmektedir. Bu nedenle Kudüs'teki manastır ve kilise vakıfları zarar görmektedir. Ermeni taifesi, bölgelerindeki manastır ve kilise vakıflarına nazır olan Ağyazar Gınadifos adlı rahibin vaftiz yağı parası olarak hazineye yıllık 15.000 akçe ödemeye her yönden uygun olduğunu belirterek Ağyazar'a berat verilmesini rica ederler. Yazılan bu dilekçeden dolayı, Kudüs'teki vaftiz yağı parasını sadece Ağyazar'ın toplayabileceğini ve başka yerlerden gelen rahiplerin de engellenmesi gerektiğini bildiren berat.

According to a petition sent to the military by the Armenian community in Jerusalem, Agop, the chief bishop (metropolit) of Üc Menarin Monastery in Revan near Iran, has been sending certified priests to the Jerusalem region and collecting 5000-6000 kuruş from the Armenians as "baptism oil money" (probably a type of tax), and bringing the money to the Iran region. The monasteries and church waqfs in Jerusalem are adversely affected. The Armenian community states that Ağyazar Gınafidos, a priest acting as the minister (nazır) of the region's monastery and church waqfs, is capable of, and suitable for paying 15,000 akçe per annum to the treasury as baptism oil money. The Armenians demand that an imperial appointment (berat) be issued for Ağyazar. This is the imperial appointment in response to the above-mentioned petition stating that only Ağyazar is entitled to collect baptism oil money in Jerusalem and that priests from other regions should be prevented from collecting money.

Ermeniyân tâifesinden hâlen ordu-yı hümâyûnıma arz-ı hâl idüp Acem diyârında Revan kurbünde olan Üc Menarin [?] nâm manastırın baş metrepolidi olan Agob nam [...] her sene mektûbla Kudüs-i Şerîf ve sâ'ir etrâflara karabaşlar gönderüp âyin-i âtılamız üzre vaftis yağın üleşdirmek bahânesiyle Ermeni tâifesinden beş altı bin guruş cerr idüp Acem diyârına götürdiklerinden gayrı ma-

nastırlarımızın ve kiliselerimizin vakıfların telef ve dâ'imâ rencîdeden hâlî olmamaları ile küllî gadrleri olmağın ol makûle râhib-i mezbûr tarafından mektûbla gelen karabaşlar men' olunup hâlen Kudüs-i Şerîf'de olan manastırlarımızın evkâfına ve evânlarına ma'rifet-i şer'le nâzır olan Ağyazar Gınadifos [?] nam râhib her vechile ma'kûl ve müstehak olmağla her sene cânib-i mîrîye on beş bin akçe teslîm-i hazîne eylemek şartıyla zikr olunan vaftis yağın mezbûr Ağyazar Gnadifos yedinden re'âyâya akçesiz olıgeldüği üzre tevzî' olunmak bâbında berât-ı âlişân virilmek ricâ eyledikleri ecilden bin yetmiş altı Saferinin onuncı güninden Kabro nam zimmî yedinden ber-vech-i nakd on beş bin akçe teslîm-i hazîne eylemeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak üzre bu berât-ı hümâyûnı virdüm ve buyurdum ki mezbûr Ağyazar nam râhib varup her sene ta'ahhüdi üzre on beş bin akçe maktû'ın mîrîye edâ itmek şartla âyin-i âtılaları üzre Ermeni tâ'ifesine tevzî' olunugelen vaftis yağın olıgeldüği üzre tevzî' idüp mâdâm ki her sene mal-ı maktû'ın cânib-i mîrîye edâ idüp kusûrı olmadıkça zikr olunan vaftis yağ tevzî'ine Üç [silik] râhib tarafından gelen karabaşlar ve âhardan kimesneye dahl ve ta'arruz itdirilmeye şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız fi'l-yevmi's-sâmin ve'l-'işrîne min şehri Saferi'l-hayr li-sene sitte ve seb'îne ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahmiyye

341 - 1665 (1076) **İstanbul 16: 137b/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Kudüs'teki Ermeni taifesinden yazılan dilekçeye göre, Kudüs'teki Ermenilerin âyinleri dolayısıyla vakfettikleri para ve eşyalarına Ağyazar isimli rahip nazır seçilmiştir. Bu konuda daha önce gönderilen ferman ve Kudüs Kadısı'nın sicil defterine yaptığı kayıta da değinilir. Kudüs Ermenileri, vakfettikleri para ve eşyalarına Ağyazar dışında, başka yerden gelmiş patrik ya da belgeli din adamlarının müdahale etmemesini rica ederler. Padişah tarafından konuya ilişkin olarak Şam Kadısı'na yazılmış ferman.

According to a petition sent by Jerusalem's Armenian community, Ağyazar, a priest, has been appointed as the minister (nazır) of the funds and goods endowed for the religious ceremonies of local Armenians. This document makes reference to a former imperial order (ferman) and court registry of the judge of Jerusalem regarding this issue. The Armenian community requests that only Ağyazar have authority over the endowed money and goods; it wants to exclude patriarchs and certified religious clerks from other regions. This is the imperial order sent by the Sultan to the judge of Damascus regarding Armenian community's petition.

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i müfahham nazzâmü'l-âlem müdebbir-i ümûri'l-cümhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mü'essis-i bünyâni'd-devle ve'l-ikbâl müseddid-i erkâni's-sa'âde ve'l-iclâl el-mahfûfün bi-sünûf-i avâtıfi'l-meliki'l-a'lâ Şâm iline mutasarrıf olan vezîrim [boş] Paşâ edâmallâhu te'âlâ iclâlühû ve akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn hüccetü'l-hakk ale'l-halk ecma'în vâris-ı ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ Şâm-ı Şerîf kâdısı zîdet fezâ'ilühû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Ermeni tâ'ifesi ordu-yı hümâyunıma arz-ı hâl idüp hâlen Kuds-i Şerîf'de berât-ı âlişân ile cümle Ermeni fukarâsına âyinimiz üzre vaftis yağı tevzî'ine me'mûr olan Ağyazar nam râhib Kuds-i Şerîf'de olan manastırlarımıza âyin-i âtılamız üzre vakf eyledüğimiz nükûd ve sâ'ir eşyâlarımıza patrik olanlara ve tevâbi'lerine ve taşradan gelen Ermeni keşîşlerinden kimesneye fuzûlî dahl ve ta'arruz itdirilmeyüp ve bir nesne zâyi' ve telef olmamak üzre cümlemizin rızâsıyla nâzır olup mukaddemâ divân-ı hümâyûn tarafından emr-i şerîf virildüği Kuds-i Şerîf Mahkemesi'nde sicillât defteri mestûr olmağın mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince mezbûr Ağyazar[a] vech-i meşrûh üzre kemâkân nâzır olmak üzre mâliye tarafından dahi emr-i şerîfim virilmek ricâ eyledikleri ecilden imdi âyinleri üzre Kudüs-i Şerîf'de olan vakıflarına patrik olanlar mektûbıyla vakf şeylerinden şey taleb iderler ise bir kimesneye ta'arruz itdirilmeye deyü fermânım olmuşdır bu-

yurdum ki hükm-i şerîfimde mezbûr Ağyazar nam râhib vardıkda [silik] sâdır olan emrim üzre amel idüp dahi Ermeni tâ'ifesinin Kudüs-i Şerîf'de olan manastırlarında âyin-i âtılaları üzre vakf eyledikleri nükûd ve sâ'ir eşyâlarına cümle Ermeni tâ'ifesinin rızâları ile mesfûr Ağyazar nam râhib nâzır olup patrik olanlara ve tevâbi'lerine ve taşradan gelen keşiş tâ'ifesine [silik] dahl ve ta'arruz itdirmeyüp âyinleri üzre vakf eyledikleri eşyâların kimesneye [silik] zâyi' ve telef itdirmeyesiz şöyle bilesiz def'atü'n-nazar bu hükm-i hümâyûn [silik] alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız fi'l-hâmis ve'l-'işrîne min şehri Saferi'l-hayr li-sene sitte ve seb'îne ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahmiyye

342 - 1683 (1094) **Galata 130: 7b/1** Tescil işlemi / *Registration*

Galata'dan bir grup Müslüman balıkçı, Galata'daki Balıkpazarı'ndan balıkçılar kethüdası Preşkova ve beraberindeki bir grup Hıristiyan balıkçı ile birlikte mahkemeye gelirler. Müslüman balıkçılar, geleneksel olarak (kadîmü'l-eyyâmdan berü) Galata'daki tersane önlerinde avlanan balığı 14 hisseye ayırarak Galata ve İstanbul'un çeşitli bölgelerindeki balıkçılara dağıttıklarını söylerler. Tersane önünden Fenerbahçe önlerine kadar olan bölgede avlanan balıklar bu bölgede kayıkla avlanmakta olan balıkçılara bölüştürülmekte, Fenerbahçe önlerinin daha ötesinde avlanan balık ise tamamen Galata'daki Balıkpazarı esnafına verilmektedir. Müslüman balıkçılar, ayrıca Galata'daki Balıkpazarı İskelesi'nin de Balıkpazarı esnafına ait olduğunu, vergilerini (tekalif) kendileriyle beraber ödemeyen hiçbir balıkçının bu iskelede alım satım yapamayacağını ve bu yasağın padişah fermanıyla kesinleşmiş olduğunu söylerler. Müslüman balıkçılar, Balıkpazarı İskelesi'nde balık satmak amacıyla kendilerinin her yıl başında Balıkpazarı esnafının vergisine katkı olarak kethüdalarına 960 akçe ödemek ve bunun karşılığında adı geçen iskelede dört kayık işletmek üzere anlaştıklarını belirtirler. Müslüman balıkçılar, bu anlaşmaya uyulması ve işletmekte oldukları dört kayığın engellenmemesi gerektiğini de sözle-

rine eklerler. Müslüman balıkçılar, bu durumun adı geçen Hıristiyan balıkçılara sorulmasını ve ifadelerinin sicile kaydedilmesini istemektedirler. Görüşü sorulan Hıristiyan balıkçılar, adı geçen Müslüman balıkçıların ifadelerini doğrularlar. Mahkeme de tarafların ifadelerini sicile kaydeder.

A group of Muslim fishermen from Galata is in court with a group of Christian fishermen and Preşkova, steward (kethüda) of the fishermen in Galata's Fish Market. The Muslim fisherman state that customarily (kadîmü'l-eyyâmdan berü) the fish caught in front of the Galata dockyard is divided into 14 shares and distributed among the fishermen in Galata and İstanbul. In particular, the fish caught in the area between Galata dockyard and Fenerbahçe is distributed among the fishermen who fish on boats, and that caught beyond Fenerbahçe is given to the tradesmen in the Galata Fish Market. The Muslim fishermen state that according to an imperial decree (ferman), the Fish Market port in Galata, too, belongs to the fish market tradesmen, and only fishermen who pay their taxes (tekalif) with them are allowed to do business in the port. At the beginning of each year, they say, they pay the steward 960 akçe to do business in the port and operate four row boats. They add that they have reached an agreement on these points and believe that their four boats should not be interfered with. The Muslim fishermen want the Christian fishermen questioned about their agreement and have their testimonies registered. Questioned by the court, the Christian fishermen corroborate the Muslim fishermen's accounts. The court registers the testimonies of both parties.

Mahrûsa-i Galata'ya tâbi' Kasaba-i Kasım Paşa'da balıkçı tâifesinden Ali Beşe ibn Mehmed ve İsmail Beşe ibn Ali ve Dedeoğlı Mustafa Çelebi ve Mehmed Beşe ibn Abdullah ve Mehmed ibn Himmet ve Ahmed bin Murad Çavuş ve Halil bin Musa ve Mehmed bin İbrahim ve Esir İbrahim Sedefçioğlı İbrahim ve Topal Veli Reis nâm kimesneler mahfil-i kazâda mahrûsa-i mezbûrede Ba-

lıkpazarı sûkında balıkçılar kethüdası Preşkova veled-i Yorgi ve Kiryako veled-i Preşkova ve Safodoş veled-i Vasil ve İstorinoz veled-i Vasil ve Kozma veled-i Danyel nâm zimmîler muvâcehelerinde her biri ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp kadîmü'l-eyyâmdan berü kasaba-i mezbûre kurbünde tersâne-i âmire önünde sayd olunan balığı beynimizde on dört hisse idüp dördi kasaba-i mezbûre balıkçılarına ve dördi sûk-ı mezbûre balıkçılarına ve biri İstanbul hısnı ebvâbından taşra kapular ta'bîr olunan ma'lûme balıkçılarına ve biri dahi Balat ve Fenar ve Yeni Kapu balıkçılarına ve iki Un Kapanı balıkçılarına ve ikisi yine mahrûsa-i mezbûre hâricinde Meyyit İskelesi balıkçılarına virilüp ve Fener Bağçesi önüne değin içerüde çıkan balığı dahi sayd olundığı mahalde mevcûd olan balıkçı kayıklarının adedi üzerine ale's-seviyye taksîm olunup ve Fener Bağçesi önünden taşrada sayd olunan balık ve balık emîni huzûrunda müzâyede olunan balık bi'l-külliye sûk-ı mezbûr balıkçılarına mahsûs olup kasaba-i mezbûrede ve sâ'ir mahallerde olan balıkçı tâifesi müdâhale itmemek kadîmü'l-ezmândan bu âna gelince kâ'ide olup ve lâkin sûk-ı mezbûr kurbünde vâki' Balıkpazarı İskelesi dimekle ma'rûf iskele sûk-ı mezbûr balıkçılarına mahsûs olmağla âhardan mezbûrûn ile ma'an tekâlîf virmeyen balıkçı ve sâyir matrabaz tâifesi zikr olunan iskelede bey' ü şirâ idenler emr-i sultânî ile memnû' olmağın biz dahi mecmû'umuz tarafından ancak dört pâre kayık ile zikr olunan Balıkpazarı İskelesi'nde balık bey' itmek içün beher re's-i senede mezbûrûnun tekâlifine dokuz yüz altmış akçe murâd ve kethüdâları olan kimesne yedine teslîm itmek üzre ta'ahhüd idüp mezbûrûn dahi ziyâde akçe taleb itmeyüp ve meblağ-ı merkûm makbûzları oldukdan sonra zikr olunan dört pâre kayıkı sûk-ı mezbûr iskelesinde bey' ü şirâdan men' itmemek üzre müte'ahhid olup bu vech üzre beynimizde kavl ve ittifâk eyledik husûs mezbûrûndan dahi su'âl olunup takrîrleri tahrîr olunmak matlûbumuzdur didüklerinde gıbbe's-su'âl sûk-ı mezbûr ahâlîsi olan mezbûrûn dahi cevâblarında fi'l-vâki' bâlâda tafsîl ü beyân ve şerh ü ayân olundığı üzre makrûn-ı mezbûr ve [...] ile ahd ü mîsâk eylediklerini her biri tasdîk ve tahkîk itmeğin mâvaka'a fî 8 Saferi'l-hayr sene 1094

Şühûdü'l-hâl
Ali Çavuş ibn Mehmed el-nübâşir, Ali Beşe ibn Yusuf, Hacı Mehmed ibn Abdullah, Mustafa ibn Eşref, Süleyman ibn Hasan, Hüseyin ibn Hasan.

343 - 1683 (1094) **Galata 130: 10b/1** Tescil işlemi / *Registration*

Divriği kazasına bağlı Kurtal Köyü'nden Dador, Ariton ve Gazal adındaki üç Ermeni, cizye defterine bekâr olarak kaydedilmişlerdir. Adı geçen Ermeniler kendi adlarına ve yine aynı köyden olup cizye defterine evli olarak kayıtlı olan altı Ermeninin vekilleri olarak, Asvador ve Toros adlı diğer iki Ermeniyle mahkemeye gelirler. Bekâr Ermeniler mahkemede bulunmayan altı kişiyle birlikte 1680 (H. 1091) yılı cizyesi için topladıkları 170 esedi kuruşu Asvador ve Toros'a borç verdiklerini ve onların bu para için birbirlerine kefil olduklarını söylerler. Alacaklılar, daha önce 170 esedi kuruş olan alacakları için Asvador ve Toros karşısında mahkemeye çıkmışlar ve davayı kazanmışlardır. Ancak, daha sonra aracıların devreye girmesiyle üç bekâr Ermeni Asvador ve Toros ile 110 kuruş üzerine sulh yapmışlar ve bu parayı almışlardır. Mahkeme bu işlemi sicile kaydeder.

Dador, Ariton and Gazal, three Armenians from the Kurtal village in Divriği, are registered as single in the cizye book. They appear in court representing themselves and six other Armenians registered as married in the cizye book. Two other Armenians, Asvador and Toros, are in court, too. The three single Armenians along with the six other Armenians not present in court, have lent to Asvador and Toros the 170 esedi kuruş they collected for the payment of cizye tax for 1680 (AH 1091). Asvador and Toros agreed to serve as each other's surety for this debt. Earlier, the three single Armenians sued Asvador and Toros for repayment of the debt. Later, upon mediation, they reached an amicable settlement with Asvador and Toros for 110 kuruş and collected the sum. The court registers the transaction.

Vilâyet-i Anadolı'da Divriği Kazâsı'na tâbi' Kurtal nâm karye ahâlîsinden olup kendi taraflarından asîl ve karye-i mezbûre Ermenileri'nin maktû' ziyâde cizyeleri defterinde bîkar kaydı ile mukayyed olmakla mahsûru'l-esâmî ve ma'lûmu'l-eşhâs olan Ermeniler taraflarından husûs-ı âti'l-beyâna vekîl oldukları yine kazâ-i mezbûra tâbi' Kesime [?] nâm karye ahâlîsinden Yefram veled-i Hayim ve Zedre nâm karye ahâlîsinden Ağya veled-i Deylek nâm Ermeniler şehâdetleri ile hasm-ı şer'îde şer'an sâbit olan Dador veled-i Bata ve Ariton veled-i Melkon ve Gazal veled-i Bartak nâm Ermeniler meclis-i şer'de yine karye-i mezbûre ahâlîsinden olup İstanbul ve etrâfından sâkinler olmağla defter-i mezkûrda evli kaydı ile mukayyed olan Ermenilerden olup hâlen Galata'da sâkin Asvador veled-i Karabet ve Toros veled-i Hanas nâm Ermeniler muvâcehelerinde her biri bi'l-asâle ve bi'l-vekâle ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp mezbûrân Asvador ve Toros yine zikr olunan evli Ermeniler gâ'ibûn ani'l-meclis Şamih ve Bedros ve Karabet ve Serkiz ve Yazıcı Serkiz ve Meykel nâm altı nefer Ermeniler ile bizim müvekkillerimizin bin doksan bir senesi cizyesi içün beynimizde cem' eylediğimiz mâldan bizim yedimizden bin doksan senesinde yüz yetmiş kıt'a esedî guruş iktirâz ve kabz ve meblağ-ı mezbûr yüz yetmiş guruşdan her biri âharın zimmetine lâzım gelen meblağa tarafeynden emr ve kabûli hâviye kefâlet ile kefîl olup ve meblağ-ı merkûmı kendilerin ve mâru'z-zikr evli Ermenilerden sâ'irlerin cizyeleri içün kabzına me'mûr olanlara virüp istihlâk itmeleriyle meblağ-ı merkûmı mezbûrândan asâlet ve kefâletlerine binâ'en huzûr-ı hâkim-i mevkî'-i sadr-ı kitâbda taleb ve da'vâ ve isbât idüp hükm-i şer'î lâhık olmuşidi el-hâlatu hâzihî meblağ-ı merkûm da'vâsından mezbûrân Asvador ve Toros beynimizde nizâ'-ı küllî vukû'undan sonra tavassut-ı muslihîn ile bizi yüz on guruş üzerine sulh eylediklerinde biz dahi sulh-ı merkûmı bi'l-asâle ve bi'l-vekâle kabûl ve bedel-i merkûm yüz on guruşı yedlerinden tamâmen alup kabz ve meblağ-ı bâkî altmış guruş da'vâsından mezbûrân Asvador ve Toros ve gâ'ibûn-ı mezkûrûnun zimmetlerini ibrâ-i âmm-ı kâtı'i'l-hisâm ile ibrâ ve iskât eyledik didüklerinde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâvaka'a fî 20 Saferi'l-hayr sene 1094

Şühûdü'l-hâl
İsa Beşe ibn Musa, Hacı Mehmed ibn Abdullah, Abdülbaki Ağa ser-muhzırân, Mustafa ibn Receb, Mustafa ibn Eşref.

344 - 1683 (1094) **Galata 130: 54b/2** Tescil işlemi / *Registration*

Ortaköy Yahudilerinin cemaatbaşısı Avraham ile bir grup Yahudi birlikte mahkemeye gelirler. Bu kişilerin sözlerine göre, kimi yabancı Yahudiler köylerine gelip kiracı olarak yerleşmeye başlamışlardır. Bu yabancı Yahudilerin fesat çıkarıp kaçma olasılığında kendilerinin de sorumlu olacağını belirten köy halkı, bundan sonra köylerine yerleşecek olanların ancak kefil gösterdikten sonra köyde oturabilecekleri ve şimdi köylerinde oturan yabancı Yahudilerin de aynı şekilde kefil göstermesi gerektiği konusunda anlaştıklarını söylerler. Ortaköy Yahudilerinin bu isteğini köyün huzuru için uygun gören mahkeme onların bu anlaşmalarını tescil eder.

Avraham, communal leader of Ortaköy's Jews, goes to court with a group of Jews. They state that some foreign Jews have established residence in their village. The villagers are worried that these foreign Jews might cause some trouble and then leave, in which case the local villagers will be held responsible. They have thus decided jointly that both new comers and currently settled foreigners should provide sureties as a condition for residing in their village. Finding the request of Ortaköy Jews necessary for the peace of the village, the court registers the agreement.

Mahrûsa-i Galata'ya tâbi' Ortaköy ahâlisinden cemâ'atbaşı Avraham veled-i Doyen ve Yasef ve İsak ve Komel veledey-i Morine ve Yasef veled-i Yako ve Azvayil ve Hayim ve Tatya ve Hayim ve Baroh veledey-i Yehuda ve Avraham veled-i Aşvan ve İsak veled-i Doyen ve İsrayil veled-i Yakob ve Yako veled-i Salamon ve Yako veled-i Aslan ve Avraham veled-i Kavason ve David ve-

led-i İsak ve Avraham veled-i Yehuda nam Yahudiler ve sâ'irleri meclis-i şer'de her biri takrîr-i kelâm idüp karyemizde ecânibden ba'zı yehûd tâ'ifesi etrâfdan gelüp keyfiyet-i hâlleri nâ-ma'lûm oldığı halde menzillerimizde ücret ile sâkin olmağla ne'ûzü billâhi meliki'l-kahhâr fesâd idüp firâr iderlerse biz ve sâ'ir ahâlî-i karye mes'ûl ve ma'ânet oldığı ecilen ba'de'l-yevm karye-i mezbûreye hâricden gelüp müste'cir olanların cemâ'atbaşıları ve kethüdâ ma'rifetleriyle nefislerine kefîlleri alına ve hâlen müste'cir olan yehûd tâ'ifesini beynimizde tefahhus idüp kefîl olmayanları karyemizde iskân itmemek üzre kavl ü ittifâk ve ahd-i meşâk eyledik ba'de'l-yevm bu vech üzre olan takrîrimizi tahrîr olunmak matlûbımızdır didiklerinde fi'l-hakîka mezbûrûnın vech-i meşrûh üzre olan ittifâkları ahâlî-i karyeye min külli'l-vücûh enfa' ve evlâ olmağın vâki' hâl hıfzen li'l-makâl bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-'işrîne min Cumâdelûlâ li-sene erba'a ve tis'îne ve elf

Şühûd

Mustafa Efendi bin Şeyh Ali, İsa Beşe bin Yusuf, el-Hac Mehmed bin Abdullah, el-Hac Siyavuş bin Abdullah.

345 - 1683 (1094) **Galatá 130: 81b/3** Dava / *Adjudication*

Kapıdağı nahiyesine bağlı Erdek Köyü'nden bir grup Hıristiyan, Papa Yanakoz karşısında mahkemeye çıkar. Köylüler, ödemekle yükümlü oldukları bütün vergilerin toplanması ve toplanan vergilerin vergi tahsildarlarına ulaştırılması görevini Papa Yanakoz'a vermişlerdir. Papa Yanakoz, bu görevi beş yıl yerine getirdikten sonra, köylülerce görevden alınmıştır. Köylüler, görevinden alındıktan sonra Kapıdağı nahiyesinde bulunan devlet görevlilerinin ve nahiyenin ileri gelenlerinin evlerine giderek köy halkı aleyhinde asılsız suçlamalarda bulunduğu gerekçesiyle Papa Yanakoz'dan şikâyetçi olurlar. Sonuçta mahkeme davalı Papa Yanakoz'u köy halkına karşı bu gibi olumsuz girişimlerde bulunmaması konusunda uyarır.

Some Christians from the Erdek village in the Kapıdağı district sue Papa Yanakoz. The villagers had appointed Papa Yanakoz to collect all their taxes and bring them to the state's tax collectors. After serving for five years, the villagers terminated Papa Yanakoz's appointment. The villagers complain that after his termination, Papa Yanakoz went to the houses of state officers and notables of the Kapıdağı district and made unfounded accusations against the villagers. The court instructs Papa Yanakoz to refrain from acts harmful to the villagers.

Mahrûsa-i Galata tevâbi'inden Kapudağı Nahiyesi'ne tâbi' Erdek nâm karye ahâlîsinden olup kendiler asîl ve karye-i mezbûrenin sâ'ir mahsûru'l-esâmî ve ma'lûmu'l-eşhâs ahâlîsi tarafından husûs-ı âti'l-beyâna vekîl oldukları mahzar-ı hasm-ı şer'î-i câhidde şer'an sâbit olan Papa İslöki veled-i İstati ve Papa İstaratyo veled-i Sofya ve Yanaki veled-i Atnaş ve Dimitri veled-i Yandali ve Todoraki veled-i Yanaki ve Zafiri veled-i Lanco ve Papa Kostantin veled-i Yandazi ve Papa Yani veled-i Papa Serafilo ve Papa Serafilo veled-i Yamandi ve Papa Kostantin veled-i Yorgaki ve Todoraki veled-i Kostantin ve Kostantin veled-i Policon ve Papa Yanakoz veled-i Polihron ve Aleksi veled-i Kostantin ve Yorgaki veled-i Nikola ve Papa Todoraki veled-i Papa Yamandi ve Papa Anton veled-i Yanaki ve Yanakoz veled-i Kostantin nâm nasrânîler meclis-i şer'-i hatîr-i lâzımü't-tevkîrde yine karye-i mezbûre ahâlîsinden diğer Yanakoz veled-i Manol muvâcehesinde her biri takrîr-i kelâm idüp mezbûr ve diğer Papa Yanakoz [...] beş seneden beri karye-i mezbûrede taraf-ı saltanatdan üzerimize nâzile olan tekâlîf-i örfiye ve tekâlîf-i şer'iyye ve cizye ve cemî'an edâsına me'mûr oldığımız emvâlı [?] beynimizde sâlyâne ve tahmîl ve cem' ve tahsîl ve kabzına me'mûr olanlara edâ ve teslîm itmek içün tarafımızdan vekîl ve kâbız-ı mâl nasb idüp ol dahi kabûl ve târîh-i kitâba gelince hıdemât-ı lâzımesini edâ itimişidi el-hâlatu hâzihî mezbûrı vekâleten mezbûrı bi'l-asâle ve bi'l-vekâle azl itdiğimizden sonra mezbûr [...] vekâletde nâhiye-i mezbûrede hâlî ve zâbıt olanlar ile ve sâ'ir ehl-i hiref ve muhassıl-ı emvâl ve cizyedâr ve [...]dan olan

kimesneler ile ülfet ve ihtilât idüp gamz ve iftirâya mu'tâd olmağla mezbûrun bu makûle fi'l ve kavlinden müte'ezzî ve mutasarrıf oldığımız ecilden min ba'd karyemiz ahâlîsinden bir ferdi maslahaten müdâhale itdirmeyüp ve bi-gayr-ı özr hâkim ve zâbit ve cizyedâr ve muhassıl-ı emvâl ve a'yândan olup mütegallibeden olan kimesnelerin konakların varup ihtilât ve gamz ve iftirâ itmemek üzre mezbûr diğer Yanakoz'a taraf-ı şer'den [tenbih] olunmak matlûbumuzdur didiklerinde mûcebiyle mezbûr diğer Papa Yanakoz'a tenbih olunup mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'r-râbi' min Recebi'l-ferd li-sene erba'a ve tis'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mustafa Efendi bin Ali, İsa Beşe bin Yusuf, Abdülbaki Efendi bin Yusuf, Hamza Beşe bin Abdülgani, Hacı Mehmed ibn Abdullah.

346 - 1689 (1100) **Galata 145: 3b/2** Tescil işlemi / *Registration*

Kasımpaşa'da Sahhaf Muhyiddin Mahallesi'nde bulunan odaların gelirleri, bu mahalledeki mescidin tamirine vakfedilmiştir. Mahalle sakinleri mütevelli karşısında bu mescidin şu anda tamiri gerekmediğini ve tamir için mütevellide 300 kuruş olduğunu söylerler. Ferman ile mahalle halkından devlete para ödemeleri istenir. Mahalle halkının bu parayı ödeyecek gücü olmadığından, mütevellide olan parayı alıp devlete teslim etmeleri yine ferman ile emrolunur. Bunun üzerine mahalle halkı mütevelliden 300 kuruş alıp devlete teslim eder ve ayrıca tamire gereksinim duyulduğunda masrafları karşılamayı mütevelliye taahhüt eder.

The revenues of the rooms in Kasımpaşa's Sahhaf Muhyiddin neighborhood have been endowed to pay for the restoration of the neighborhood mosque. In the presence of the mutawalli, residents of the neighborhood state that the mosque does not need restoration at the moment, and that, in any case, the mutawalli has 300 kuruş saved for a restoration. An imperial decree orders the neighborhood to pay some money to the state. Since the residents are

not capable of paying the amount, another decree orders them to retrieve the restoration money from the mutawalli and use it to pay the state. The neighborhood residents receive the 300 kuruş and transfer it to the state. They also promise to give this amount to the mutawalli whenever a need arises for the restoration of the mosque.

Mahmiyye-i Galata hâricinde kasaba-i Kâsımpaşa'da Sahhâf Muhyiddin mahallesinden Halil Beşe ibn İbrâhim ve Ali Çelebi ibn Mustafa ve Yakub bin Dâvud ve Mustafa bin Ali ve Hasan bin Mustafa ve Hüseyin Beşe ibn Ramazân ve Mustafa Çavuş ibn Mustafa ve İbrâhim Ağa ibn Mehmed ve Mehmed bin Mustafa nâm kimesneler kendi taraflarından vekâleten mahfil-i şer'de mahalle-i mezbûre mescid-i şerîfinin ta'mîr ve meremmeti mevkûfe olup mahalle-i mezbûrede vâki' odaların mütevellîsi olan işbu râfi'ü'l-vesîka Ivaz Efendi ibn Halil nâm kimesne muvâcehe[sinde] her biri ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp zikr olunan odaların mahallemizin hânesinde dâhil ve ücret-i hâsılasından yed-i mütevellîde üç yüz guruş mevcûd olup ve hâlen mescid-i şerîfin ta'mîr ve meremmete aslâ ihtiyâcı olmıyup ve hânemiz kesîr ve ahâlîsi kalîl ve fakîr olmağla işbu sene-i mübârekede tahsîli fermân olunan nefîr-i âmm bedeliyesi mâlının cem'inde kemâl-i mertebe su'ûbet olmağla mescid-i mezbûr her ne zamân ta'mîr ve meremmete muhtâc olursa malımızdan bi-tarîki'z-zamân ta'mîr ve meremmet itmek üzre meblâğ-ı mezbûr üç yüz guruş mütevellîden ahz olunup cânib-i mîrîye teslîm olunmak bâbında yedimize fermân-ı âlî i'tâ buyurulmağın ber-mûceb-i fermân-ı âlî zikr olunan üç yüz guruş mütevellî-i mezbûrdan ahz ve kabz idüp ve cânib-i mîrîye husûs-ı mezbûr içün def' ve teslîm eyledik didiklerinde gıbbe't-tasdîki'şşer'î mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sânî ve'l-'işrîn min Cumâdelâhire sene 1100

Şühûdü'l-hâl

İsmâil Efendi ibn Mehmed imâm-ı Sakabaşı, İbrâhim Efendi ibn Mehmed mü'ezzin, Ahmed Beşe ibn Mustafa, Mustafa Çelebi imamzâde, Cafer ibn Hasan.

347 - 1689 (1100) **Galata 145: 12a/3** Dava / *Adjudication*

Kirkor'un babası Toros, Eğin kazası sakinlerinden olmasına karşın kırk-elli yıl boyunca memleketine uğramaz. Cizye toplayıcısının vekili olan Norsis, Toros'un ödemesi gereken cizyeyi Kirkor'dan almak ister. Mahkeme de Kirkor'un Eğin kazasına bağlı reayadan olmaması dolayısıyla kendisine Eğin'e ait cizye ile ilgili bir sorunun dahi sorulamayacağını Norsis'e ihtar eder. Böylece Norsis davasını kaybeder.

Kirkor's father Toros has not returned to his home town of Eğin in more than forty years. Norsis, the legal agent of cizye collector, wants to collect Toros's cizye from Kirkor. The court warns Norsis that Kirkor should not even be investigated regarding Eğin's cizye, since he is not an Eğin resident. Thus, Norsis loses the case.

Vilâyet-i Anadolı'da Eğin Kazâsı'na tâbi' Mozzik nâm karye kefere re'âyâsı tarafından vekîl olan Norsis veled-i Arican nâm Ermeni meclis-i şer'de işbu râfi'ü'r-rakîm Kirkor veled-i Toros nâm Ermeni muvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp mezbûr Kirkor'un babası mezbûr Toros 'an-asl karye-i mezbûre re'âyâlarından olup velâkin kırk elli seneden berü karye-i mezbûreden kat'-ı 'alâka ve mahmiyye-i Galata'da mutavattın ve mahrûsa-i mezbûre re'âyâlarından olmuşidi velâkin mezbûr Kirkor 'an-asl karye-i mezbûre re'âyâsı oğlı oldığı cihetle bizim üzerinde lâzım gelen cizyeye imdâd ve i'ânet murâd iderim su'âl olunup alıvirilmesi matlûbımdır didikde mezbûr Kirkor karye-i mezbûrelerin defterli re'âyâsından olduğını [?] mezbûr Norsis mukırr ve mu'terif oldığı cihetle mezbûr Kirkor'a su'âl dahi tevcîh itmemeğe mezbûr Norsis mu'ârazadan men'-i bir olunup mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâlis min Recebi'l-ferd sene 1100

Şühûdü'l-hâl

Ahmed bin Mustafa, [silik] [silik] bin Hüseyin, es-Seyyid Ebubekir [silik].

348 - 1689 (1100) **Galata 145: 37a/2** Tescil işlemi / *Registration*

Kara Mustafa Paşa Mahallesi'nde çiftçilerden geleneğe aykırı olarak fazla para alınması mahallede tarıma zarar vermiştir. Bundan dolayı mahallenin ileri gelenleri, eski usule göre para alınmasının karara bağlanması ve bunun için bir hüccet düzenlenmesi konusunda mahkemeye başvururlar. Başvuru ifadeleri sicile kaydolunur.

In the Kara Mustafa Paşa neighborhood, farmers are being asked to pay more money contrary to tradition. This overtaxing has hindered agricultural activities in the neighborhood. The dignitaries of the neighborhood go to court to have the court instruct that payments be made in the old way and to have the decision documented through a hujjet. The court registers their statements.

Mahrûse-i Galata'da Kara Mustafa Paşa Mahallesi ahâlisinden işbu ashâbü'l-kitâb imâm Mehmed Efendi ibn Abdülkâdir ve mü'ezzin Ömer Efendi ibn Hamza ve Murtazâ bin Mustafa ve Piri Çelebi bin Osman ve Hasan bin Ali ve İdris bin Abdullah ve Mehmed Çelebi ibn Ömer ve Mustafa bin Mehmed nâm kimesneler ve sâ'irleri mahfel-i şer'de takrîr-i kelâm ve ta'bîr ani'l-merâm idüp kadîmü'l-eyyâmdan bu âna gelince mahalle-i mezbûrede emlâk ashâbı olan kimesneler mahalle-i mezbûre hârislerine [?] beher şehr ikişer pâre ve [...] olanlara birer pâre viregelmiş iken hâlen mezbûrûndan ba'zı kimesneler vaz-ı kadîmi tahrîr ile hâris olanlara beşini kalîl teklîf itmeleriyle hârisler hırâsetden hâlî ve mahalle-i mezbûr hârislerden müntehî kalmağın ba'de'l-yevm üslûb-ı kadîme-i ri'âyet-i meşrûha muhâlefet olunmak bâbında takrîrimiz tahrîr ve vech-i mufassal üzre hüccet-i şer'iyye tahrîr olunmak matlûbumuzdur deyü inhâ-i takrîr itmeleriyle mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâlis min şehri Ramazâni'l-mübârek sene 1100

Şühûdü'l-hâl

Ahmed Çelebi ibn Mustafa, Hamza Beşe [...], el-Hâc Mehmed bin Abdullah, Süleymân bin Hasan, Hüseyin bin [boş]

349 - 1689 (1100) **Galata 145: 65a/1** Tescil işlemi / *Registration*

Kasımpaşa'nın Sante Marka Köyü'nden bir grup Hıristiyan, köy halkı adına vekil olarak mahkemeye gelirler. 1689 (Hicri 1100) senesinin imdâd-ı seferiye vergisi (bir çeşit ordu vergisi) için köy halkının vermek zorunda olduğu para, köyün ileri gelenleri tarafından saptanarak defteri tahsil için Manol'a verilmiştir. Vekiller, Manol ile bu konuda herhangi bir davalarının olmadığını mahkemeye söylerler. Mahkeme bu işlemi tescil eder.

Some Christians from the Sante Marka village of Kasımpaşa appear in court representing the villagers. The military expedition tax (imdâd-ı seferiye) for the year 1689 (AH 1100) has been calculated by the dignitaries of the village and handed over to Manol for collection. Manol and the village's representatives state that they have no issues regarding this transaction. The court registers their statements.

Mahrûsa-i Galata muzâfâtından kasaba-i Kasımpaşa'da Sante Marka karyesi ahâlisinden Dimitri veled-i Yorgi ve Penapot veled-i Kostantin ve Ayorye veled-i Andriya ve Mosko veled-i Mihal ve Andon veled-i Petro ve Preşkove veled-i Yamandi ve Kiryako veled-i Yani ve Dimitri veled-i Laskari ve Yorgi veled-i Anaştaş ve Dimitri veled-i Yani nam zimmîler kendiler asîl ve mahsûrü'l-esâmî ve ma'lûmü'l-eşhâs sâir ahâli-i karye-i mezbûre taraflarından husûs-ı âti'l-beyâna ber-nehci'l-mu'teber mahzar-ı hasm-ı câhid-i şer'de sâbitü'l-vekâle vekîl olmalarıyla vekâleten meclis-i şer'de yine karye-i mezbûre ahâlisinden sâhib-i hâza's-sifr Manol veled-i Yani nam zimmî muvâcehesinde her biri asâleten ve vekâleten ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp bu sene-i mübârekede vâki imdâd-ı seferiye akçesinden emr-i sultânî ile karye-i [mezbûre] ahâlisinden lazım gelen ma'lûmü'l-miktar akçeyi beynimizde cümle ihtiyarlar ma'rifetiyle tahvîlimize göre defter ve tevzî' idüp defterini tahsîl içün mezbûr Manol'a virmişidik el-hâlatu hâzihî mezbûr Manol'un yedine virilen defter-i merkûm mûcebince makbûz ve mas-

rûfımızı huzûr-ı müslimîn hesâb ve kitâb idüp meblağ-ı mezbûrdan merkûm Manol zimmetinde bir akçe ve bir habbe zuhûr itmemekle husûs-ı mezbûra müte'allika âmme-i de'âvâdan mezbûr Manol'un zimmetini ibrâ ve iskât eyledim didiklerinde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fî gurrei Zilka'deti'ş-şerîfe sene 1100

Şühûd

Mustafa Çelebi ibn Ali, Ahmed Beşe ibn Mustafa, İsmail Beşe ibn Abdullah, Cafer Beşe ibn Hasan.

350 - 1688 (1100) **Galata 145: 73b/1** Dava / *Adjudication*

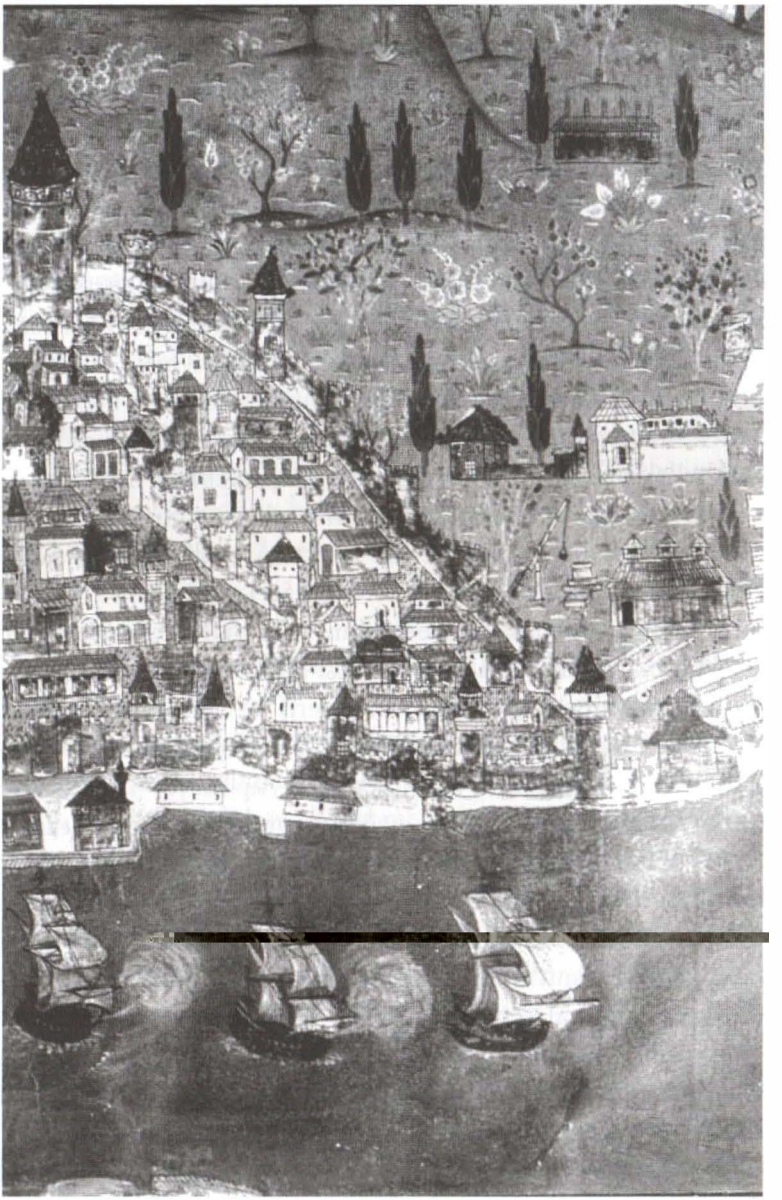
Tophane'deki Şahkulu Mahallesi halkından bir grup, Müeyyedzade Mahallesi halkından, iki mahalle arasındaki bir bölge nedeniyle davacı olurlar. Şahkulu Mahallesi halkı, Sultan Bayezid Han Vakfı defterinde bu yerin kendi mahallelerinin içinde gözüktüğü savıyla bu defteri mahkemeye sunarlar. Söz konusu bölgenin halkı, defin işlemlerinde de eskiden beri Şahkulu Mahallesi imamına gelmektedirler. Davacılar mahkemeye bu konuda Galata Kadısı'ndan almış oldukları hücceti sunarlar. Son olarak davacılar, mahkemeye bir de ferman sunarak bu bölgedeki evlerde yaşayan halkın vergilerini kendileriyle birlikte ödediklerini söylerler. Mahkeme, bu belgeleri davalı Müeyyedzade Mahallesi halkı karşısında okuyarak onlara görüşünü sorar. Davalılar belgeleri ve davacıların savlarını doğrularlar. Sonuç olarak mahkeme anlaşmazlık konusu olan bu bölgeyi Şahkulu Mahallesi'ne katar.

A group of residents from Şahkulu neighborhood in Tophane sues the residents of Müeyyedzade neighborhood regarding the area between the two neighborhoods. Şahkulu neighborhood residents state that, according to the Sultan Bayezidhan waqf book, the area lis within their neighborhood. They present a waqf book to the court. In addition, they say, the residents of the mentioned area go to Şahkulu prayer leader (imam) for funerals. The plain-

tiffs present the court with a relevant hujjet prepared by the Galata judge (kadı). Finally, the plaintiffs present an imperial decree documenting that the residents of the disputed area pay their taxes with the Şahkulu. Reading these documents in the presence of Müeyyedzade neighborhood residents, the court asks for their opinion. The defendants verify the documents and the claims of the plaintiffs. In conclusion, the court declares the disputed area as part of Şahkulu neighborhood.

Mahmiyye-i Galata muzâfâtından kasaba-i Tophâne'de Şahkulı Mahallesi ahâlisinden işbu ashâbü'l-kitâb İmam Mehmed Efendi ibn Mustafa ve Müezzin Lütfullah Çelebi ibn Receb ve Kâtib Abdullah Çelebi ibn Şaban ve es-Seyyid el-Hac Mehmed ibn es-Seyyid Mahmud ve el-Hac Mehmed bin es-Seyyid el-Hac Mehmed ve Ahmed Bölük ibn İbrahim ve sâirleri meclis-i şer'-i şerîf-i münevver ve mahfil-i dîn-i münîf-i mutahharda kasaba-i mezbûrede Mü'eyyedzâde Mahallesi ahâlisinden imam Mustafa Efendi ibn İbrahim ve müezzin el-Hac Osman Halife ibn Mehmed ve kayyim Ali Halife ibn Mehmed ve es-Seyyid el-Hac Mustafa ibn es-Seyyid Ahmed ve dekîk el-Hac Mehmed ibn el-Hac İbrahim ve Karamürselî Hüseyin Beşe ibn Abdurrahîm ve [...] Musalli Odabaşı ibn Abdülkerim, ve haffâf İsmail Çelebi ibn Mehmed ve sâir mahzarlarında her biri şol vech üzre da'vâ ve şol minvâl üzre takrîr-i müdde'â eyledikde ahâlîsi olduğımız mârü'z-zikr Şahkulı Mahallesi'nde vâki' etrâf-ı erba'ası mahrûsa-i mezbûre kal'ası hendeği kenarında vâki tarîk-i âmm ve mahalle-i mezbûremize mensûb olan muğâyir-i müslimîn ve Dörtyol Ağzı dimekle ma'rûf olup aşağı cânibi Mü'eyyedzâde Mahallesi'nde vâki' Hamamcızâde İsmail Çelebi mülkine mülâkî ve yukaru tarafı Hacı Memi Mahallesi'nde vâki' cevâhirci zimmî menziline müntehî olan tarîk-i âmm ve yine Mü'eyyedzâde Mahallesi'nde vâki' Hacı Salih Ağa menzili ve Hacı Musalli menzili ve yine mezbûr Hamamcı İsmail Çelebi'nin âhar menzili ve Dekîk el-Hac Mehmed menzili ve Hamamcızâde Abdi Çelebi menzili ve mevlevîhâneye mürûr idüp Hasan Ağa Çeşmesi suyının terâzüsine müntehî tarîk-i âmm ile mahdûd olan mevzi'

yedimizde olup bin otuz târihiyle müverrah cennet-mekân-ı firdevs-âşiyân merhûm Sultân Bayezidhan aleyhi'r-rahmete ve'l-gufrân hazretleri evkâf defterinde menkûl-ı ma'mûlün-bih mümezzâ ve mahtûm sûret-i defterimiz nâtık oldığı üzre mahallemizden olup ve târih-i mezbûrede mevzi'-i mezkûrda Aişe Hatun ve Mâhî Hatun ve Mustafa bin Mehmed ve Fahrî Hatun ve Rahime Hatun ve İskender bin Abdi ve Cafer Reis ve Beylikci Ömer ve Raziye Hatun ma'a Sâkine Hatun ve Veli Reis ve Fatıma bint-i Bali ve diğer Sâkine Hatun ve diğer Aişe Hatun ve Sarı Mustafa ve Hasan Reis ve Abdi bin Hüseyin ve Fatıma bint-i Yakub ve Ali Reis ve Kalfa bin [...] menzilleri ve Cafer nam kimesne vakfı olan menzili ve Temennâ bint-i Hüseyin nam hatun menzili ve Süleyman nam kimesne vakfı olan menzil ve Havva Hatun ve Sarı Lütfi ve Salih bin Mahmud ve Fâtıma bint-i Hüsam ve Cafer ve Rıdvan ve Mehmed bin Hüseyin ve Ali bin Hamza ve Bali bin Hüseyin menzilleri ve Mustafa nam kimesne vakfı olan menzil ve Hurşid nam hatun vakfı olan menzil ve Hüseyin bin Aydın ve Mısırî Hüseyin hemşehrîsi nam hatun ve Amine bint-i Arslan ve Hacı Hasan ve diğer Amine bint-i Bali ve Mâhızaman Hatun ve Fahrî Hatun ve Dilâver Hatun ve Şahhûban Hatun ve diğer Hacı Hasan ve Göredeli Mehmed ve Aişe bint-i Ramazan ve Meryem Hatun menzilleri ve Makbule Hatun vakfı olan menzil ve Meryem bint-i Şucâ ve Siyah Meryem ve Hacı Ramazan bin Hasan ve Cebeci Mehmed ve Kerime bint-i Hasan ve Hümeyrâ Hatun bint-i İbrahim Bey Reis ve Müslime Hatun ve Bevvab Osman menzilleri ve Havva Hatun vakfı olan menzil ve Şekîb Ağa nam kimesne vakfı olan menzil ve Mehmed bin Hüseyin nam kimesnenin vakfı olan odalar ve hamam ile arasına ve mahal-i mezkûr zikr olunan menâzil ve evkâf ve akârât ve emlâk-ı sâire-i birle arasına olup ve hudûd-ı mezbûre dâhilinde bâlâda zikr olunan müştemilâttan mâ'adâ bir mevlevihâne ve bir etmekci fırını ve bir yağhâne dahi kâ'in olup ve zikr olunan defter mûcebince bin kırk dört senesi târihiyle müverrah ve bundan akdem Galata kâdısı olan Zeynelabidin Efendi ve Galata nâ'ibi olan merhûm Ömer bin Sadi Efendi imzâlarıyla mümezzâ ve mahtûm hüccet-i şer'iyyemiz nâtıka oldığı üzre mevzi'-i mezkûrda vâki'

Matrakçı Nasuh'un 16. yüzyıla ait *Beyan-ı Sefer-i Menzil-i Irakeyn* kitabında bulunan Galata panoramasından ayrıntı: Tophane.

Detail from a sixteenth-century Galata panorama in Beyan-ı Sefer-i Menzil-i Irakeyn, *by Matrakçı Nasuh: Tophane.*

olan menâzile ve evkâf ve akârât ve emlâk-ı sâ'ire mahallemizden olduğına hükm-i mer'î lâhık ve zikirleri sebk iden menâzil ve evkâf ve akârât ve emlâk [...] cemî' husûslarından [silik] şer'î mülâhık olmağla kadîmü'l-eyyâmdan [silik] sâirleri bizim ile ma'an edâ ittüklerinde ve techîz ve tekfînlerinden ve sâ'ir husûslarından mahallemiz imamına mürâca'at idegeldikleri zâhir [ve] hüveydâ ve mahalle-i âhardan aslâ dahl ve ta'arruz oluna gelmiş değil idüği sebeb-i iştibah ve [...] iken işbu sene-i mübârekede mahrûsa-i mezbûre ve tevâbi'i mahallâtından her bir hâne başına tahsîli fermân olunan üçer yüz guruş nefîr-ı âmm bedeliyyesi mâlı husûsundan mârü'z-zikr Mü'eyyedzâde Mahallesi ahâlisi mevzi'-i mezkûr ahâlisinden mücerred mahalleleriyle hem-civâr olduğına binâ'en kendi mahallelerinden olmak zağmıyla hisse talebiyle mu'âraza üzre olmalarıyla yedimizde olan defter-i mu'teber ve hüccet-i mer'iyye-i sıhhat-isr mazmûnları üzre bir muktezâ-yı dâ'î-kadîm hâkim-i mevkî'-i e'ala'l-kitâb ref'-i kudret-mevlâü'l-vehhâb [...] hazretleri taraf-ı bâhir-i şerîflerinden mevzi'-i mezkûr mahallemizden olduğını müceyyez Mü'eyyedzâde Mahallesi ahâlisi kat'an müdâhale eylememelerini müş'ir yedimize arz-ı şerîf ve mûcebince kat'î fermân-ı münîf dahi i'tâ olunmuş iken hâlen yine mârü'z-zikr Mü'eyyedzâde Mahallesi ahâlisi tenbîhler olmayup mevzi'-i mezkûr ahâlilerine mahallelerinden olmak zağmıyla müdâhale üzre olmalarıyla el-ân mezkûrûndan su'âl olunup men' ve def' olunmaları matlûbımızdır deyü makâle ve mazmûnları min külli'l-vücûh takrîr-i meşrûhlarını nâtık ve tafsîl-i mezkûrlarını musaddık ve muhakkık bir kıt'a defter-i mu'teber ve bir kıt'a hüccet-i mer'iye-i sıhhat-isr ve bir kıt'a arz-ı hâl kenarında kâ'in i'lâm-ı mufassal ve mantûkınca fermân-ı müseccel îrâ'e ve itâle eylediklerinde ba'de'n-nazar ve'l-kırâ'et ve'l-istintâk zikr olunan Mü'eyyedzâde Mahallesi ahâlisinden her biri cevâblarında fi'l-vâki' hâl bi'l-cümle sâbıkü'z-zikr Şahkulı Mahallesi ahâlisi takrîr ve tafsîl eyledikleri minvâl üzre olduğını bi't-tav' ve'l-ihtiyâr i'tirâf ve ikrâr itmeğin ber-muktezâ-yı [...] mu'tebere-i mer'iyye-i mezkûre hudûd-ı mezbûr ile mahdûd olan mevzi'-i mezkûrda vâki' menâzil ve dekâkîn ve evkâf ve akârât ve emlâk-ı sâ'ire ber-müntehâ mârü'z-zikr Şahkulı Mahalle-

si'nden olmak üzre hükm idüp idüp ve sâbıkü'z-zikr Mü'eyyedzâde Mahallesi ahâlisi mevzi'-i mezkûr ahâlisine min ba'd müdâhale itmemek üzre ba'de't-tenbîh el-mütenebbih mâ-hüve'l-vâki' li-ecli't-tescîl bi'l-ibtigâ ketb ü tastîr olundı fî selhi şehri Rebî'ilevvel sene 1100

Şühûd

Umdetü's-sâdâti'l-kirâm es-Seyyid Mehmed Efendi ibn el-merhûm Mehmed Efendi, İbrahim Efendi ibn Receb, Mehmed Ağa kethüdâ-yı hazret efendi, İbrahim Efendi, Mehmed Efendi ibn Ali el-müezzin, Abdülbâki Efendi ibn Yusuf, fahrü'l-kuzâti'l-İslâm Mustafa Efendi, es-Seyyid Ali Halife ibn İbrahim el-müezzin, Hasan Çavuş ibn Abdülbâki el-mübâşir, Ali Beşe ibn el-mübâşir, Çukadar Hüseyin, Mustafa Beşe es-Serrâc, Mustafa Çelebi imamzâde, Abdülbâki Çelebi ibn Şaban, es-Seyyid Ali el-[...], Almed Çelebi bin Mehmed, Ahmed Beşe [bin] Hamza.

351 - 1689 (1100) **Galata 145: 76a/1** Tescil işlemi / *Registration*

Merhum Kâtip Mustafa Çelebi'nin vakfettiği bir cami vardır. Bu caminin mahallesinde oturan bir grup, cami vakfının mütevellisi olup şimdi hasta olan 1. Mehmet'in vekili 2. Mehmet ile mahkemeye gelirler. Mahalle halkı, ellerinde mütevelli 1. Mehmet'in hastalığı nedeniyle vakıftan alacaklarını teslim alabileceklerini belgeleyen ferman olduğunu söylerler. 610 kuruşluk rehinleri vekil 2. Mehmet kendilerine teslim eder. Geriye 114 kuruş kaldığını iki taraf da onaylar ve bu işlem tescil olunur.

The deceased Katip Mustafa Çelebi had endowed a mosque. Now, a group of residents from the mosque's neighborhood go to court with Mehmet II, the legal agent of the mosque mutawalli Mehmet I, who is sick. The neighborhood residents present the court with an imperial decree stating that, due to the mutawalli's sickness, they are entitled to collect what the waqf owes them. The legal agent Mehmet II returns 610 kuruş. The parties appro-

ve that there is a remainder of 114 kuruş and the court registers the transaction.

Husûs-ı âti'l-beyânın mahallinde tahrîri iltimâs olunmağın savb-ı şer'-i enverden mevlânâ Mustafa Efendi ibn eş-Şeyh Ali irsâl olunup ol dahi mahmiyye-i Galata hâricinde merhûm Katib Mustafa Çelebi binâ eylediği câmi'-i şerîfe varup zeyl-i vesîkada muharrerü'l-esâmî müslimîn huzûrlarında akd-i meclis-i hatîr eyledikde câmi'-i mezbûr mahallesi ahâlisinden imam Mahmud Efendi ibn Mehmed ve müezzin Abdülbâki Efendi ibn Yusuf ve Arabzâde Mehmed Çelebi ibn Ali ve Ömer Çelebi ibn Abdülmümin ve Süleyman Beşe ibn Mehmed ve Abdülkadir Çelebi ibn Hüseyin ve el-Hac Mehmed bin Mustafa ve Halil Yazıcı ibn Mehmed ve kayyim Mehmed bin Ahmed ve sâirleri bâ-cem'ihim meclis-i ma'kûd-ı mezbûrda câmi'-i mezbûr vakfının bi'l-fi'l mütevellîsi olup hâlen hasta ve sâhib-i firâş olan Mehmed Ağa ibn Abdurrahman nam kimesne tarafından husûs-ı âti'l-beyânı tasdîke vekîl-i sâbiti'l-vekâlesi olan işbu râfi'ü'l-vesîka Mehmed Bey ibn Süleyman nam kimesne mahzarında her biri ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp müvekkil-i mezbûr Bânî Mehmed Ağa hâlen hasta ve sâhib-i firâş olduğı cihetle yedinde olan mâl-ı vakf-ı mezbûr mahallesi ahâlisine ma'rifet-i şer'le teslîm oluna deyü bundan akdem yedimize fermân-ı âlişân i'tâ olunmuşidi binâ'en alâ zâlik mezbûr Bânî Mehmed mâl-ı mezbûrdan mütevellîsi olduğı cihetle cem'an altı yüz on guruşluk rihân bize bi't-temâm teslîm biz dahi bâ-cem'ihim yedinden ahz u kabz idüp mâl-ı vakf-ı mezbûr-ı bâkî müvekkil-i merkûm Bâni Mehmed Ağa yedinden ancak yüz on dört guruş kalmışdır didiklerinde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î vâki'ü'l-hâli mevlânâ-yı mezbûr mahallinde tahrîr ba'dehû ma'an ba's olunan Ali Beşe ibn Abdurrahman ve İsmail bin Abdullah ile meclis-i şer'a alâ vukû'ihî inhâ ve i'lâm itmeğin mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâmis 'aşere min Zilka'deti'ş-şerîfe sene 1100

Şühûd

Veli Beşe ibn Mehmed, Hacı Mustafa bin Çalabvirdi, İbrahim Ağa ibn Osman, Süleyman bin Mehmed, İsmail bin Abdullah.

352 - 1689 (1100) **Galata 145: 79b/1** Tescil işlemi / *Registration*

Galata ve civarındaki Ermeni cemaatlerinden bir grup mahkemeye gelerek, sürsat vergisini toplaması için Kirkor'u cemaat başına getirdiklerini belirtirler. Kirkor, sürsat vergisini eline verilen deftere göre cemaatten toplayacaktır.

Some men from Galata's Armenian community and its vicinity go the court to inform that they have appointed Kirkor as the head of their community to collect the extraordinary (sürsat) tax. Kirkor will collect the tax from the community according to the book given to him.

Mahrûsa-i Galata ve tevâbi'inde sâkinîn olan Ermeni tâifesinden işbu ashâbü'r-rakîm nefs-i Galata'da Bereketzâde Mahallesi cemâ'atından Papa Ariton veled-i Hacak ve Kirkor veled-i Serkiz ve Kalos veled-i Karabed Usta Simadik ve Kirkor veled-i Taroş ve diğer Kirkor veled-i Takodir ve Aşcı Filbos ve Sultan Bayezid Mahallesi cemâ'atından Papa Makroviç veled-i Azavo ve Camcı Filbos veled-i Karabed ve Agob ve Simadin veled-i Haçok ve Alemye veled-i Ohan ve Arkil veled-i Nizadir ve Amolnos veled-i Avasib ve Abraham veled-i Hakis ve Mardiros veled-i Behat ve Aleksan veled-i Nizadir ve mahrûsa-i mezbûre hâricinde Beyoğlı nâm mevzi' cemâ'atinden Papaz Karya veled-i Filbos ve Osfan veled-i Filbos ve İstandirir [?] veled-i Kadez ve Şahin veled-i Avanos ve Avanos veled-i Hümez ve Lilye veled-i Avanos ve Santemarka nâm mevzi' cemâ'atından Papa Andon veled-i Dorbos ve Sa'atçi Diyozik veled-i Nahtek ve [...] veled-i Dilencan ve Şahin veled-i Vartan ve Nados veled-i Virerhalan ve Haçok veled-i Yarom ve Vartiyon veled-i Kirkor ve Serkiz veled-i Tatoz ve Kirkor veled-i Azmandin ve Yoros veled-i Yağdas ve Kasbar veled-i Serkiz ve kasaba-i Kasımpaşa'da mütemekkîn olan cemâ'atden Papa Avanos veled-i Tanoz ve Karagöz veled-i Merat ve Abrik veled-i Norsiz ve Mosis veled-i Sahan ve Bedros veled-i Kiragos ve Haçak veled-i Kadez ve Arakil veled-i Simagon nâm Ermeniler mahfil-i

şer'de her biri takrîr-i kelâm idüp işbu bin yüz senesinde vârid olan nefîr-i 'âmm bedeliyyesi mâlı cemâ'at-i mezkûre erbâbı beynlerinde yüz guruşluk malı olan her bir Ermeni olan Ermeniyân altışar guruş tahsîl olunmak üzre tevzî' ve taksîm olunmak ile hâlen bin yüz bir senesine mahsûb olmak üzre matlûb olan bedel-i sürsât malı ve ba'de'l-yevm vârid ve nâzil olacak avârız ve [...] kürek ve kürekci bedelleri mâlı dahi nefîr-i 'âmm bedeliyyesi mâlı defteri mûcebince tevzî' ve taksîm olunup ve tekâlif-i mezbûre kadîmü'l-eyyâmdan bu âna gelince cemâ'atbaşı olan Ermeni yediyle cem' ve tahsîl oluna gelmişiken ba'de'l-yevm dahi yine cemâ'atbaşı olan Ermeni yediyle ile cem' ve tahsîl olunmak üzre cümlemiz kavl ve vifâk ve 'ahde müte'allik ictimâ' ve ittihâd ve ittifâk eylediğimizden sonra zikr olunan sürsât malını hissesi yüz guruş başına iken guruş alınmak üzre beynimizde tevzî' ve defter eyleyüp ve defterini hâlen cemâ'at başımız olan Kirkor veled-i Asvador yedine def'aten şürûh eyledik kavl vechi üzre ki eğer merkûm Kirkor cümlemizin muhtârı olup yedine def' eylediğimiz defter mûcebince bedel-i sürsât malını hâcet-i mezkûre erbâbından cem' ve tahsîl iderse fîhâ-[...] mezkûr Kirkor cemâ'atbaşılıkdan ihrâc olunup yerine üslûb-ı mezkûr üzre cem' ve tahsîle kâdir bir kimesne cemâ'atbaşı ta'yîn oluna didiklerinde gıbbe't-tasdîk mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'r-râbi' ve'l-'işrîne min Zilka'deti'ş-şerîfe sene 1100

Şühûdü'l-hâl

Fahrü'l-emâcid Mehmed Ağa kethüdâ hazret, Abdülbaki Efendi bin Yusuf, Mustafa Çelebi ibn Ali ve Abdülbaki Çelebi, Ahmed Çelebi bin [silik], Mehmed Efendi bin Ahmed, es-Seyyid Ali Çelebi bin [...] ve gayruhum.

353 - 1689 (1100) **Galata 145: 82a/3** Dava / *Adjudication*

Galata'da Sultan Bayezit Mahallesi sakinlerinden olan kimi Müslümanlar, Nikola karşısında mahkemeye çıkarlar. Mahalle sakinleri, Nikola'nın ev yaptırırken yola ait olan bir bölümü de evi-

ne kattığı gerekçesiyle Nikola'dan şikâyetçi olurlar. Mahkeme, bir görevli ile bir mimarı inceleme yapması için bölgeye gönderir. Mahallenin önde gelenlerinin huzurunda yapılan inceleme sonucu, Nikola'nın yolun bir bölümünü evine kattığı anlaşılır. Sonuç olarak mahkeme, evin yola ait bölümünü yıkması konusunda Nikola'yı uyarır.

A group of Muslim residents of Galata's Sultan Bayezit neighborhood sues Nikola. The residents complain that Nikola encroached on the neighborhood's road in building his house. The court sends an officer and an architect to the region for an investigation. An investigation conducted in the presence of neighborhood residents reveals that Nikola has indeed built his house partly on the road. In conclusion, the court instructs Nikola to demolish that portion of the house that belongs to the road.

Mahmiyye-i Galata dâhilinde Sultan Bayezid Mahallesi ahâlisinden ashâb-ı hâza'l-kitâb el-Hac Mehmed bin Mustafa ve Mustafa Bey ibn Ali ve Yusuf Beşe ibn Abdullah ve Cündi Çelebi ibn el-Hac Yusuf ve İsmail ibn Mehmed ve Mustafa Çelebi ibn Mehmed ve Ahmed Çelebi ibn Mehmed ve Cafer Beşe ibn Receb ve el-Hac Mehmed Ağa bin Ahmed Ağa ve Mustafa bin Halil ve Halil Efendi ibn Kamer ve sâ'irleri bâ-cem'ihim mahfil-i şer'de mahalle-i mezbûre sükkânından Nikola veled-i Kostantin nam zimmî muvâcehesinde her biri üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp mezbûr Nikola'nın mahalle-i mezbûrede tarîk-i âmm üzerine kâ'in menzili olan ve menzil-i mezkûrının fevkânî odasının tarîk-i âmm üzerine atâle olunmış dört aded direkler üzerine şehneşîn olmağla hâlen merkûm tarîk-i âmmın zikr olunan şehneşîn tahtında vâki' olan mahallini tarîk-i âmmdan ifrâz ve menziline idhâl ve zikr olunan şehneşînin tahtında vâki' mârü'z-zikr direkler mâbeynlerinden dıvar binâsına mecmû'la tarîk [...] olmasına bâ'is ve bâdî olmağın el-ân cânib-i şer'den mahall-i mezkûr üzerine varılup vâki'ü'l-hâli müşâhede olundıkdan sonra merkûm Nikola mahall-i mezkûrı menzil-i mezbûresine idhâlden men' olunmak matlûbımızdır di-

diklerinde kitâb mahalle-i [silik] mevlânâ Abdülbâki Efendi ibn Yusuf irsâl olunup ol dahi hâssa mi'mârlardan üstâd Mehmed Halife ibn Abdülvehhâb ile mahalle-i mezbûrede mevzi'-i mezkûriyeye varup zikr olunan şehneşîne direklerine ve tahtında kâ'in mahalle nazar eyledikde fi'l-vâki' sâbıkü'z-zikr şehneşîn tahtında kâ'in olan mahall tarîk-i âmmdan oldığı müşâhede eyleyüp ve hâl vech-i muharrer üzre oldığı zeyl-i rakîmden isimleri mürtekîm olunan müslimînden olup mahalle-i mezbûre dâhilinden Ebûbekirzâde mahalle[si] ahâlisinden Ebûbekir Çelebi ibn Mustafa ve Mehmed Çelebi ibn Yusuf ve Mustafa Beşe ibn Ahmed ve yine mahrûsa-i mezbûre hâricinden el-Hac Memi Mahalle ve Sefer Kethüdâ mahalleleri ahâlisinden Mehmed Çelebi bin Ahmed ve el-Hac İsmail bin el-Hac Memi ve mü'ezzin Mehmed Çelebi bin Davud ve [...] ibn Himmet nam kimesne i'lâm ve ihbâr ve inhâ ve takrîr itmeğin merkûm Nikola mahalle-i merkûmı menzil-i mezbûresine olanlara ve mahall-i mezbûrı menzil-i mezkûresine idhâli içün vaz' eylediği sakkları ve binâsına sedd eyledüği dıvarı hedm ve tefrîka tenbîh birle mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sânî min Zilhicceti'ş-şerîfe sene 1100

Şühûd

Mustafa Efendi ibn Şaban, Abdülbâki Efendi ibn Şaban, Hamamzâde Mustafa Çelebi ibn Ali, Ahmed Beşe ibn Mustafa, Ahmed Efendi ibn Mehmed.

354 - 1689 (1100) Galata 145: 92a/2 Dava / *Adjudication*

Beşiktaş, Kasımpaşa, Tophane ve Galata'dan bazı Hıristiyanlar mahkemeye gelerek Beşiktaş'taki bağlarının bekçisi olan Ali'den şikâyetçi olurlar. Davacıların savına göre Ali, başkalarının koyun, sığır vs hayvanlarını bu bağlara getirip otlatmalarına izin vermiştir. Davacılar, ellerinde olan ve bağlarında hayvan otlatılmasının yasak olduğunu kanıtlayan emr-i şerif, ferman ve hüccetleri mahkemeye sunarlar. Mahkeme belgeleri inceler ve ardından Ali'yi bağa hayvan sokmaması konusunda uyarır.

Some Christians from Beşiktaş, Kasımpaşa, Tophane and Galata go to court against Ali, the keeper of their vineyard in Beşiktaş. According to the plaintiffs, the defendant allowed others to graze their sheep and cattle in the vineyard. The plaintiffs present to the court a Sultanic order, an imperial decree, and a hujjet, all of which forbid the grazing of animals in the vineyard. The court examines the documents and then instructs Ali not to let animals into the vineyard.

Mahrûsa-i Galata muzâfâtından Kasaba-i Beşiktaş sükkânından işbu ashâbü'r-rakîm Devako veled-i Yanaki ve Yanaki veled-i Dimitri ve Andriye veled-i Yorgi ve kasaba-i Kasımpaşa'da Tatavla nam karyeden Yani veled-i Kostantin ve Dimo veled-i Tato ve Yorgi veled-i [boş] ve kasaba-i Tophâne'den Beyoğlu nam mahalle sükkânından Dimitraşko veled-i Anaştaş ve Hürmüz veled-i Palo ve Tanaş veled-i Kosta ve nefs-i Galata sükkânından Nikola veled-i Kiryazi ve Penapot veled-i Kosta ve Preşkove veled-i İstemad nam zimmîler ve sâyirleri mahfil-i şer'de kasaba-i Beşiktaş hudûdı dâhilinde bağları olup ve mezbûr Ali sâbıkü'z-zikr korunın korucısı olup ve kadîmden bu güne gelince [...] kâ'inen min kâne bağlarımızda koyunlarını ve sığırlarını ve sâir davarını ra'y ittirmeyüp men' ve def' olmaları bâbında yedimizde müte'addid evâmir-i şerîfe ve fermân-ı münîfler ve hüccet-i şer'iyyeler var iken ba'zı kimesneler memnû' olmayup bağlarımız dâhilinde koyunlarını ve sığırlarını ve davarını ra'y ittirmeyüp men' ve ref' eyleyüp memnû' olmayanları ihbâr-ı şer'-i şerîf eylemek bâbında mezbûr Ali Beşe'ye kıbel-i şer'den tenbîh olunmak matlûbımdır deyü mezâmîni min külli'l-vücûh takrîr-i meşrûhlarını nâtıka temessükât-ı mu'tebere ısdâr ve ibrâz itmeleriyle ber muktezâ-yı şer'-i şerîf ve ber-muktezâ-yı temessükât-ı mu'tebere ba'de'l-yevm tâife-i mezbûrenin bağlarında bir kemesneye koyunlarını ve sığırlarını ve sâir davarını ra'y ittirmeyüp men' ve def' eyleyüp memnû' olmayanları ihzâr-ı şer'-i şerîf eylemek üzre mezbûr Ali Beşe'ye ba'de't-tenbîh mâvaka'a bi't-taleb ketb olundı fî selh-i Zilhicce sene 1100

Şühûd

Abdülbaki Efendi [bin] Mustafa, Hamza Beşe [bin] Abdülgani, Mustafa Efendi ibn Şeyh, Mehmed Efendi ibn Ahmed.

355 - 1689 (1101) **Galata 145: 94b/3** Dava / *Adjudication*

Üsküdar'ın Bergos Köyü halkının cizye vergilerini toplamakla yükümlü olan Petro, Yanaki'den davacı olur. Petro, Yanaki'nin köylerinden olduğunu ve bu yıl ödemekle yükümlü olduğu 2,5 kuruş cizye vergisini ödemediğini söyler. Mahkeme, Yanaki'ye görüşünü sorar. Yanaki, eskiden Bergos Köyü'nden olduğunu fakat üç yıldır köyle ilişkisini kesmiş olduğunu ve artık Galata'da yaşadığını söyler. Bu nedenle Yanaki, cizye ve ispençe vergisini Sultan Ahmed Han Vakfı camisi için Galata Voyvodası'na ödemekle yükümlüdür. Yanaki, savunmasını destekleyen hattı hümayun ve emr-i şerif belgelerini de mahkemeye sunar. Mahkeme, belgeleri inceler ve ardından Petro'ya davasından vazgeçmesini söyler.

Petro, the legal agent of the residents of Bergos village of Üsküdar, who is in charge of collecting their capitation tax (cizye), goes to court against Yanaki. Petro states that Yanaki is a resident of the village and failed to pay his 2.5 kuruş capitation tax. The court asks Yanaki for his opinion. Yanaki states that until 3 years ago he was a resident of the Bergos village. Since then, he adds, he has been residing in Galata. Hence, Yanaki is liable to pay his capitation and ispençe taxes to the Galata vaivode for the mosque of Sultan Ahmed Han Waqf. Yanaki supports his defense by presenting to the court a Sultanic order and imperial decree (hatt-ı hümayun). Examining the documents, the court orders Petro to drop the case.

Medîne-i Üsküdar Kazâsı'na tâbi' Bergos nam karye ahâlisi taraflarından perâkende cizyelerin cem' ve tahsîle vekîl olan Petro veled-i Devec nam zimmî meclis-i şer'-i hatîr-i lâzımü't-tevkîrde mahrûsa-i Galata'da Sultan Bayezid Mahallesi'nde sâkin işbu

râfi'ü's-sifr Yanaki veled-i Hürmüz nam zimmi muvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp mezbûr Yanaki karye-i mezbûre re'âyâsından olup hâlen bin yüz senesine mahsûb olmak üzre üzerinde edâsı lâzım gelen iki buçuk esedî guruş cizyesin bi'l-vekâle taleb eylediğimde edâdan imtinâ' ider suâl olunup alıvirilmesi matlûbımdır didikde gıbbe's-suâl mezbûr Yanaki cevâbında fi'l-vâki' ben kadîmî karye-i mezbûre re'âyâsından olup lâkin târih-i kitâbdan üç senede mütecâviz karye-i mezbûreden bi'l-külliye kat'-ı alâka ve mahrûsa-i mezbûre Galata'da sâkin ve tenâyet olduğım hasebiyle üzerime edâsı lâzım gelen cizye ve ispençe ve sâir rüsûm-ı rağbetin cümlesine mahmiyye-i İstanbul'da vâki' merhûm ve mağfûrün-leh Sultân Ahmed Han tâbe serâhu hazretlerinin binâ eyledüği câmi'-i şerîf ve imâret-i âmireleri vakfı içün mahrûsa-i Galata voyvodası yediyle olan hatt-ı hümâyûn ve emr-i şerîf mûcebince imdü edâ iderin didikde vakf-ı [silik] mezbûr hakkında hatt-ı şerîf-i sa'âdet-[...] ve tevkî-i refî'-i şehriyârî ile mümlâ ve tevki'-i emr-i şerîf-i celîlü'l-kadre nazar olunup vekîl-i mezbûr muvâcehesinde feth ve kırâ'et olundıkda mazmûn-ı münîfde etrâfü'n-nâsdan gelüp Galata'da sâkin ve bir sene kâr ü kesb iden re'âyâ her kimin aynı olursa olsun cizye ve ispençe ve sâir rüsûm-ı rağbetlerin vakf-ı şerîf-i mezbûr içün Galata voyvodalarına edâ idüp min ba'd karye-i evlâ tarafından [silik] müdâhale olunmaya deyü mestûr ve mukayyed bulunmağın mezbûr Yanaki mahrûsa-i mezbûrede üç seneden mütecâviz sâkin olduğını [silik] mezbûr bî-vech mu'ârazadan men' birle mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâbi' min Muharremi'l-haram li-sene ihdâ ve mi'e ve elf

Şühûd

Mustafa Çelebi ibn eş-Şeyh Ali, Abdulbaki Efendi bin Şaban, Ahmed Beşe bin Mustafa, [silik] Cafer bin Hüseyin.

356 - 1689 (1101) **Galata 145: 110a/3** Dava / *Adjudication*

Galata'da Sultan Bayezid Mahallesi sakinlerinden bir grup Müslüman, Kaban adında bir Hıristiyan karşısında mahkemeye

çıkarlar. Mahalle sakinleri, aynı mahalleden Fatma adında bir kadının, sahip olduğu evi bir gayrimüslim olan Kaban'a kiraladığını söyler. Mahalle sakinleri, ellerinde ev sahibi Müslümanların evlerini gayrimüslimlere kiraya veremeyecekleri konusunda hüccet ve emr-i şerifler olduğunu da kaydederek söz konusu hüccet ve emr-i şeriflerin gereği olarak Kaban'ın Fatma'nın evinden çıkarılmasını isterler. Mahkeme de Kaban'ın evden çıkıp başka bir yere taşınması gerektiği yönünde karar verir.

A group of Muslim residents of the Sultan Bayezid neighborhood in Galata goes to court against a Christian named Kaban. The residents state that one of the residents of the same neighborhood, Fatma, rented her house to Kaban, a non-Muslim. They add that they hold a hujjet and some Sultanic orders (emr-i şerif), which prohibit Muslim homeowners from renting their houses to non-Muslims. Based on the hujjet and Sultanic orders, the residents want Kaban to be evicted. The court decides that Kaban should vacate the house and move elsewhere.

Mahrûsa-i Galata dâhilinde Sultan Bayezid Mahallesi ahâlîsinden ashâb-ı hâza'l-vesîka İmam Mehmed Efendi ibn Hüseyin ve Halil Efendi ibn İbrahim ve el-Hac Mehmed bin Mustafa ve Cafer ibn Receb ve el-Hac İbrahim ibn Osman ve İbrahim Beşe ibn Hasan ve Mahmud Çelebi ibn Mustafa ve İbrahim Beşe ibn Ahmed ve sâireleri bâ-cem'ihim meclis-i şer'-i kadîm-i vâcibü't-teşrîfde mahalle-i mezbûrede sâkine Fatıma bint-i Mehmed nâm hâtunun ücret-i ma'lûme ile menzilinde müste'cir olan Kassâb Kaban veledi Anton nâm zimmî muvâcehesinde her biri üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp mahalle-i mezbûrede mütemekkinîn olan müslimînden menâzil tasarruf idenlerden biri menzilinde kirâ ile zimmî tâifesi iskân itmeyüp itmelü olduklarında müslim ve mütedeyyin olan kimesneleri iskân eyleyüp eğer mütenebbihe olmayup zimmî tâifesini iskân iderler ise ber-minvâl-i muharrer men' olunup bihasbi'ş-şer'i'l-kadîm haklarından gelinmek üzre işbu yedimizde hüccet-i şer'iyye-i sıhhat-makrûn ve evâmir-i münîf-i şevket-mak-

rûn var iken mezbûre Fatıma Hâtun husûs-ı mezbûra râzı olmayup mugâyir-i hüccet ve muhâlif-i emr-i şerîf-i cihân-mutâ' hâlen menzilinde kirâ ile zimmî-i merkûm Kassâb Kaban'ı iskân itmişdir ba'de'n-nazar zimmî-i merkûm menzil-i mezbûrdan ihrâc olması matlûbumuzdur didiklerinde ahâlî-i mahalle-i mezbûrenin yedlerinde olan hüccet-i şerîfe ve evâmir-i münîfe nazar olundukda fi'l-vâki' mahalle-i mezbûrede mütemekkinîn olan müslimînden menâzil tasarruf idenlerden biri menzilinde kirâ ile zimmî tâ'ifesini iskân itmeyüp itmelü oldukda müslim ve mütedeyyin olan kimesne iskân eyleyüp eğer mütenebbih olmayup iderler ise hükkâm ol makûleleri men' ideler deyü buyurulmağın mûcebince zimmî-i merkûm menzil-i mezkûrdan ihrâca ve âhar mahalle nakle ba'de't-tenbîh mâ-hüve'l-vâki' bi'l-ibtigâ ketb ve imlâ olundı fi'l-yevmi't-tâsi' min şehri Rebî'ilevvel li-sene ihdâ ve mi'e ve elf

Şühûdü'l-hâl

Molla Mustafa Efendi ibn Mehmed, Mustafa Efendi ibn Şaban, Ahmed Beşe ibn Mustafa Ser-bölük, Hamza Beşe ibn Abdülgani, İsmail Çelebi ibn Abdullah.

357 - 1689 (1100) **Galata 145: 118a/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Mahpeyker Valide Sultan Vakfı, darüssaade ağasının gözetimindeki vakıflardan biridir. Söz konusu vakfa ait olan Ağriboz sancağındaki bazı köylerin reayalarından bir kısmı İstanbul, Üsküdar, Galata ve Haslar'da yaşamaktadırlar. Darüssaade ağası söz konusu kişilerin isimlerinin defterlere yazılmadığı ve kayıtlarının güncellenmediği gereçesiyle padişaha bir dilekçe (arzuhal) verir. Bu arzuhale karşılık olarak yazılan ferman ve emr-i şerif gereğince kayıtların isimlere göre tahrir defterlerine yazıldığı bildiriliyor.

The Mahpeyker Valide Sultan Waqf is one of the waqfs under the watch of the chief eunuch of the palace (darüssaade ağası). The subjects of some of the villages in Ağriboz Sancak, which belong to

the waqf, live in İstanbul, Üsküdar, Galata, and Haslar. The chief eunuch of the palace sends a petition to the palace stating that the names of these people are not being entered in the books and the records are not up to date. Notice that the records have been entered in the survey of the province (tahrir defteri) according to names, as ordered by the imperial decree and Sultanic order (emr-i şerif) written in response to the above-mentioned petition.

Hatt-ı şerif

Defter mûcebince düstûru'l-'amel olup hilâfına kat'â cevâz gösterilmeye

Dâru's-sa'âdeti's-seniyye ağası hazretlerinin sâye-i nezâretlerinde olan evkâfdan cennet-mekân ve firdevs-âşiyân merhûm ve mağfûrun-lehâ Mahpeyker Valide Sultan tâbet serâhâ hazretlerinin Üsküdar'da vâki' câmi'-i şerîf ve mahmiyye-i İstanbul'da vâki' imâret-i âmirelerine vakf eylediği Ağriboz Sancağı'nda Livadiyye ve tevâbi'i karyeleri re'âyâlarından mahmiyye-i İstanbul'da ve Üsküdar'da ve Galata'da ve Haslar'da sâkin olan perâkende re'âyâlar mürûr-ı eyyâm ile tahrîr olunmadığından defteri muhtel ve müşevveş ve ba'zısı dahi mürd olup evlâdlarının isimleri defterde kayd olunmayup nâzır-ı müşârün-ileyh hazretlerinin arzları mûcebince sâdır olan emr-i 'âlîye ve fermân-ı cihân-mutâ'a imtisâlen vakf-ı mezbûrun re'âyâlarıyla ve evlâdlarının ale'l-esâmî tahrîr defteridir ki vech-i âtî üzre tahrîr olundı

Hurrire fi'l-yevmi'l-'işrîn min Recebi'l-ferd li-sene mie ve elf

358 - 1689 (1100) **Galata 145: 118a/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Mahpeyker Valide Sultan Vakfı'na ait olan Ağriboz sancağındaki bazı köylerin reayalarının bir bölümü İstanbul, Üsküdar, Galata ve Haslar'da yaşamaktadırlar. Bu reayalardan toplanan çeşitli vergiler söz konusu vakfa aktarılmaktadır. Bu yüzden diğer vergi toplayıcılarının reayadan vergi istememeleri gerektiği fermanla

bildirilmiştir. Yine fermana göre, Vakıf Müfettişi Ali Efendi'nin isteği üzerine reayanın ve çocuklarının isimlerinin yeniden defterlere kaydedilmesi gerekmektedir. İsimler deftere yeniden kaydedilerek kaydın bir örneği vakıf mütevellisine verilir.

Certain subjects of the villages in Ağriboz Sancak that belong to the Mahpeyker Valide Sultan Waqf live in İstanbul, Üsküdar, Galata, and Haslar. Various taxes collected from these people are regularly transferred to the waqf. In view of this pattern, an imperial decree has ordered other tax collectors to refrain from re-taxing these subjects. Based on the waqf inspector Ali Efendi's request, the imperial decree has also ordered that the names of the subjects and their children be entered in the books. This entry records that the names are now registered and that a copy of the document is being presented to the waqf mutawalli.

Cennet-mekân ve firdevs-âşiyân merhûme ve mağfûrun-lehâ Mahpeyker Valide Sultan tâbet serâhâ hazretlerinin mahrûsa-i Üsküdar'da vâki' câmi'-i şerîf ve mahmiyye-i İstanbul'da vâki' imâret-i âmirelerine vakf eylediği Ağriboz Sancağı'nda vâki' Livadiye ve karyeleri re'âyâlarından mahmiyye-i İstanbul ve Galata ve Haslar ve Üsküdar kazâlarında sâkin olan perâkende re'âyâların cizye ve ispençe ve masdariyye ve resm-i hamr ve bitürme ve beytü'l-mâl-i 'âmme ve hâssa ve resm-i cizye-i civârî ve sâir cüz'î ve küllî resm-i hukûk merhûme müşârün-ileyhâ hazretlerinin vakfına 'âid olup min külli'l-vücûh tekâlîf-i 'örfiyyeden mu'âf ve müsellem olup subaşı ve asesbaşılar ve beytü'l-mâl-i 'âmme ve hâssa emînleri ve balık emînleri ve câmi'-i cizye olanlar ve bu ihrâccıları re'âyâyı mezkûrûnı ve evlâdlarına cizye talebiyle ve hamr emînleri geçid akçesi talebiyle müdâhale itmemek üzre ve evkâf mütevellîleri ve havâss-ı sâire voyvodaları ve kereste ve kazma ve kürek ve kürekci ve otluk ve çayır emînleri ve nüzül ve sürsât ve avârız emînleri ve sâyir tekâlîf-i 'örfiyye ve şâkka [?] havâleleri ve mübâşirleri eğer aylık ve eğer haftalık nâmıyla vechen mine'l-vücûh dahl ve ta'arruz eylemiyeler deyü tahrîren fermân olunmağın ber-mûceb-i

fermân-ı âlî re'âyâ-yı mezbûrûn re'âyâlarıyla ve evlâdlarının ale'l-esâmî tahrîr olunup müfettiş-i evkâf olan fazîletlü mevlânâ Ali Efendi Hazretlerinin tarafından düstûru'l-'âmel olmak üzre müceddeden defter olunup arz olundukda mahalline kayd olunup sûret virile deyü fermân-ı şerîf sâdır olmağın işbu sûret-i defterdir ki ale'l-esâmî tahrîr ve mütevellî-i vakfın yedine nakl olundı

Tahrîren fî gurrei Şabani'l-mu'azzam li-sene mie ve elf

359 - 1667 (1077) **Galata 145: 118b/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Galata kazasına bağlı olup Şehzade Mehmet Vakfı'na ait Mir Ali (İmralı) nahiyesinin halkı padişaha bir arzuhal göndermiştir. Buna göre, Marmara, Kapıdağı ve Mir Ali nahiyeleri eşit miktarda vergi ödemektedir. Ancak bu kez Mir Ali nahiyesi halkından diğerlerine oranla daha fazla vergi alınmıştır. Şimdi, Mir Ali halkı bu dağılımın eşit bir şekilde yapılmasını istemektedir. Fermanla, cizye defterlerine bakıldığı ve daha önce söz konusu nahiyelerin vergilerine karşılık, her birinden eşit miktarda, saray mutfağında kullanılmak üzere odun alındığının cizye defterlerinden belirlendiği bildirilmektedir. Sonuç olarak Mir Ali nahiyesinden diğerleriyle eşit miktarda odun alınması emrediliyor.

The people of the Mir Ali (İmralı) district of Galata, which belongs to the Şehzade Mehmet Waqf, send a petition to the Sultan. The petiton states that Marmara, Kapıdağı, and Mir Ali districts are supposed pay equal taxes. However, this time the Mir Ali district subjects have paid more than the others. The people of Mir Ali ask for an egalitarian tax distribution. An imperial decree states that, through examination of the capitation tax (cizye) books, it has become clear that each district paid has paid its tax equally in terms of wood, to be used in the palace kitchen. The decree orders that Mir Ali should provide the same amount of wood as the other districts.

Mefâhiru'n-nüvvâb ve'l-müteşerri'în cezîre-i Marmara ve Mîr Ali ve Kapudağı nâhiyeleri kadıları zîde ilmuhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki İstanbul'da vâki' merhûm ve mağfûrun-leh Şehzade Sultan Mehmed Han tâbe serâhu evkâfından Galata ve kazâsına tâbi' cezîre-i Mir Ali re'âyâsı Dersaadet'e arz-ı hâl gönderüp Kapudağı ve Marmara ve Mir Ali cezîreleri bervakıf ve ber-defter olup vâki' olan görenceleri [?] ale's-seviy herkesin amellerine göre tevzî' ve tahmîl olunmak kânûn-ı kadîm iken Mir Ali Cezîresi'ne tâbi' alınmış ziyâde cizye-i hânesi ve on iki avârız hânesi olan Arnavud Karyesi re'âyâsı bi'l-cümle perâkende ve perîşân olmalarıyla görencesin zikr olunan Marmara ve Kapudağı Kasabaları çekilmeyüp yalnız Mir Ali re'âyâsına tahmîl olunmak küllî gadr ve ta'addî olmuşdur ale's-seviy herkesin amellerine göre tevzî' ve tahmîl itdirilüp hilâf-ı şer' ve kânûn ta'allül itmemek bâbında emr-i şerîf virilmek ricâ iderüz deyü bildirdikleri ecilden hazîne-i âmiremde mahfûz olan ziyâde-i cizye defterlerine nazar olundukda vech-i meşrûh üzre Galata Kazâsına tâbi' Marmara ve Kapudağı ve Mir Ali Nâhiyeleri re'âyâsı merkûm Şehzâde Sultan Mehmed Han Evkâfı'ndan bir vakıf olup Mir Ali Nahiyesi'ne tâbi Arnavud nâm karyenin alınmış ziyâde-i cizye-i hâneleri olup her sene matbah-ı âmireye ber-vech-i ocaklık dört yüz çeki odunları ziyâde-i cizye ve avârız ve [...] mukâbelesinde İstanbul ağalarına teslîm eylemek üzre ta'yîn olunduğı mestûr ve mukayyed bulunmağın imdi şer'iyye ve kânûn üzre 'amel olunmak fermânım olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel idüp dahi göresiz fi'l-hakîka karye-i mezbûre re'âyâsı bi'l-külliye perâkende ve perîşân olup hayf-ı görence olmuşdur ise ol takdîrce vâki' olan görencelerin ma'rifet-i şer'le hesâb ve ber-defter olan ve Marmara ve Kapudağı ve Mir Ali Nâhiyeleri re'âyâsına ale's-seviy herkesin amellerine göre tevzî' ve tahmîl itdirilüp hilâf-ı şer' ve kânûn kimesneye ta'allül ve muhâlefet ve ber-defterde özr itdirmiyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fi'l-yevmi's-sânî ve'l-'işrîn şehri Ramazani'l-mübârek sene seb'a ve seb'îne ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye

360 - 1689 (1100) **Galata 145: 120a/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Galata Kadısı'na gönderilen fermanla, padişah vakıflarının nazırı tarafından orduya bir arzuhal gönderildiği belirtilmektedir. Buna göre, Şehzade Mehmet Vakfı'na ait olan Kapıdağı nahiyesi halkı, vergi yükümlülüklerine karşılık olarak her yıl saray mutfağına odun göndermektedir. Ancak halkın bir bölümünün çeşitli yerlere dağılmış olması, geride kalanların söz konusu miktarı ödemelerini güçleştirmiştir. Zor durumda olan halk elindeki odunların bir bölümünü başka yerlere götürüp satmak istemektedir. Bu satışlara da devlet görevlilerinin karışmaması istenmektedir. Sonuç olarak, halkın devlete vermesi gereken odunu verdikten ve vakfa ödemesi gereken vergisini ödedikten sonra başka bölgelerde yapacağı satışlara devlet görevlilerinin karışmaması emrediliyor.

An imperial decree issued to the Galata Judge states that the minister of the Sultan's waqfs has sent a petition to the military. According to this petition, each year the subjects of Kapıdağı district, which belong to the Şehzade Mehmet Waqf, pay their taxes in terms of wood to be used in the palace kitchen. However, some of the subjects have moved out, making it harder for the rest to pay the determined amount. Financially strained, the remaining subjects want to take their wood to other markets and sell it there. They also want state officials to refrain from blocking their sales. The Sultan hereby decrees that, provided the subjects give wood to the state and pay their taxes to the waqf, state officials should not interfere with their wood sales in other regions.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn vâris-i ulûmi'l-enbiyâ' ve'l-mürselîn hüccetü'l-hakk ale'l-halk ecma'în el-muhtass bi-mezîdi'l-'inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ Galata Kadısı zîde fazluhû ve kıdvetü'l-kazâ ve'l-hükkâm ma'denü'l-fezâili ve'l-kelâm mevlânâ [boş] kâdısı zîde fazluhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki if-

tihâru'l-havâss ve'l-mukarrebîn ma'denü'l-mülûk ve's-selâtîn [silik]-sa'âdetim ağası olup Evkâf-ı Selâtîn nâzırı olan el-Hac Mustafa Ağa dâme uluvvuhû ordu-yı hümâyunuma arz idüp İstanbul'da vâki' merhûm ve mağfûrun-leh Şehzade Sultan Mehmed Han tâbe serâhu evkâfından Kapudağı Nahiyesi re'âyâsı üzerlerine edâsı lâzım gelen ziyâde cizyeleri ve istimâreleri yeri mukâbelesinde her bir çekisi on dörder akçe ve üç pula olmak üzre her nefer başına on iki çeki odundan matbah-ı âmireye her sene otuz sekiz bin çeki odun virmek üzre üç nahiye ocaklık olup avârız ve bedel-i nüzulleri ve iktizâ itdiği sürsât ve iştirâları dahi evlâ gelüp lâkin bu âna dek olanları hesâb olunup mâla bağlanmayup nefere taksîm olunduğı ecilden zikr olunan nâhiyelere za'f târî olup ahâlîsi perâkende ve perişan olmağla perâkende olanların odunları ve istimâreleri tamâmen edâya iktidârları olmadığını i'lâm ve izhâr-ı tazallum etmeleriyle hazîne-i âmire defterleri mûcebince Kapudağı Nahiyesi keferesinin avârız ve bedel-i nüzül ve ziyâde cizyeleri malı tedârikleriyle ma'an altı yük on dokuz bin yedi yüz doksan sekiz akçe ve Mir Ali Adası keferesinin dahi avârız ve nüzul ve ziyâdeleri yüz yirmi dokuz bin altı yüz yirmi altı akçe ki bu cümle mezbûrların avârız ve nüzül ve ziyâde cizyeleri malı on iki yük altmış dört bin dokuz yüz altmış akçe olup ve yanlarında olan istimâreleri bedeli akçeleri dahi yetmiş altı bin sekiz yüz beş akçe ki cem'an on üç yük kırk bir bin sekiz yüz akçe olup lâkin zikr olunan nâhiyeler ahâlîsi perâkende ve perîşân olduklarında hâllerine merhameten mu'ayyen olan otuz sekiz bin çeki odunlarının her çekisi otuzar akçeye olmak üzre hesâb olundukda on bir yük kırk bin akçe olup mâl-i mîrîlerinden aşağı oldukdan sonra avârız ve bedel-i nüzul ve ziyâde cizyeleri mâlından teslîm-i cizye itdikleriyçün iki yük bin sekiz yüz otuz sekiz akçe olup ve bin doksan dokuz senesi Muharrem'inin ikinci gününda vâki' yalnız on beş bin dokuz yüz elli beş cülûs-ı hümâyûnları akçeleri ki cem'an iki yük on yedi bin yedi yüz doksan iki akçe olup meblağ-ı mezbûrı her sene mütevellîleri vakıf [?] tarafından cânib-i mîrîye edâ ve teslîm idüp avârız ve bedel-i nüzul ve ziyâde cizyelerinin vech-i ma'âşları dahi navl-ı sefînelerine bedel ta'yîn olunup ve her sene odunları istimâre bedeli

ağalarına teslîm eylediklerinde mu'tâd üzre kirâsı ve resminde vezn-i tâm ile kendüler getürüp teslîm eylediklerinden sonra min ba'd hilâf-ı kânûn ve defter İstanbul ağaları tarafından muharrer celb-i mâl için rûz-ı Kâsımda bî-vakit âdem ta'yîn olundı kantar-ı kebîr rencîde olunmamak üzre mahalline kayd olunup fî-mâ ba'd birbirlerine muhâlefet ve bir tarîkle nizâ' ve ta'allül olunmamak üzre üç nâhiye ve Erdek Karyesi keferesi hüccet-i şer'iyye mûcebince ta'ahhüd itdikleri kırk iki bin çeki odunları tamâmen her sene vakt ve zamânıyla teslîm eylediklerinden sonra zikr olunan nâhiyelerin birinin odunı noksan oldukda sâyir nâhiyelerimiz maktû'ımız başkadır deyü iddi'â itmeyüp kendüleri ale's-seviyy edâ itmek şartıyla mahalline kayd ve vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında yedlerinde emr-i âlî-şânları olup ve her biri virdikleri istimârelerinden gayrı resm-i hamr ve 'arak ve dönüm bağları kadîmden vakıf tarafından alınup ber-vech-i dahl-i [...] îcâb itmiş iken hâlen [silik] rencîdeden hâlî olmayup re'âyâ perâkende ve perîşân ve vakf-ı şerîfe gadr olmağla furuht içün âhar kazâya ve âhar iskeleye götürdüğince yerlerinde istimâre talebiyle rencîde itdirmeyüp vech-i meşrûh üzre odunları teslîm ve teslîmine temessük olup ve irsâl olan cülûs-ı hümâyûn akçesi iki yük on yedi bin yedi yüz doksan üç akçe cânib-i vakıfdan mütevellîleri yediyle mîrîye teslîm eylediklerinden sonra min ba'd odun götüren re'âyâsı sebt olmağla hamr emînlerine istimâre talebiyle ve istimâre bedeli ağası tarafından ve anbârcı ve meydâncı ve çavuş ve yeniçeri çorbacıları ve okçı ve kapucıları kethüdası sefînelerine bir akçe ve bir odunların aldırmamak bâbında arz ve i'lâm itmeğin imdi mûcebince minvâl-i meşrûh üzre amel olunmak fermânım olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-ahdim üzre amel idüp dahi vech-i meşrûh üzre furuht içün âhar kazâ ve âhar iskelelere götürdiğince sebt olup odun götüren re'âyâ-yı mezkûrûndan hamr [silik] celîle rencîde itdirmeyüp ta'yîn olunan odunları bu hüccet-i şer'iyye mûcebince İstanbul Ağalarına vezn-i tâm ile ve irsâliye akçeleri cülûs-ı hümâyûn akçesiyle ma'an mütevellîleri yediyle cânib-i vakfa edâya eylediklerinden sonra hilâf-ı kânûn ve defter İstanbul Ağası tarafından ve an-

bârcı ve meydancı ve çavuş ve yeniçeri şer' ve kânûn ve deftere mugâyir bir akçelerin ve bir odunların aldırmayasın şöyle bilesin ve ba'de'n-nazar bu hükm-i hümâyûnumı nevâhiye-i mezkûr ve karye-i merkûm re'âyâsı yedlerinde ibkâ idesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fi'l-yevmi's-sâlis min Şevvali'l-mükerrem sene 1100

Be-Sahrâ-yı Sofya

361 - 1689 (1100) **Galata 145: 120b/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Galata kazasına bağlı, Marmara, Kapıdağı ve Mir Ali (İmralı) nahiyelerinin toplam hane sayısı, 1075,5'ten 772,5'e düşmüştür. Bu üç nahiyeden 1689 (Hicri 1100) yılındaki sefer için toplanması gereken verginin üçte biri toplanmış, geriye 154.500 kuruş kalmıştır. Söz konusu nahiyelerden vergilerine karşılık olarak saraya odun alınmaktadır. Bu nahiyelerin vergi mükellefleri, sefer uzadığı için zor durumda olduklarını bildiren bir arzuhalle padişaha baş vururlar. Bunun üzerine, padişah vergilerini azaltmaya karar verir. 26.000 kuruş tahsil edildikten sonra bu üç nahiyenin kalan vergi borçlarının silineceği padişah fermanıyla bildiriliyor.

The total number of houses in three sub-districts of Galata (Marmara, Kapıdağı and Mir Ali (İmralı)) have fallen from 1,075.5 to 772.5. The tax collected from these sub-districts for the military expedition in the year 1689 (AH 1100) was only one-third of the total tax requirement; 154,500 kuruş remained unpaid. These three subdistricts pay their taxes in the form wood to accommodate the needs of the palace. Since the expedition has lasted longer than expected, the residents of these sub-districts have difficulty paying their taxes. So they have petitioned the Sultan, stating their difficulties. In response, the Sultan decides to reduce their tax obligations. He issues an imperial decree stating that after the three subdistricts pay the remaining 26,000 kuruş, the rest of their debt will be forgiven.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn vâris-i ulûmi'l-enbiyâ' ve'l-mürselîn hüccetü'l-hakk ale'l-halk ecma'în el-muhtass bi-mezîdi'l-'inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ Galata Kadısı zîdet fezâiluhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki nefs-i Galata Kazâsı'nın ve kazâ-i mezbûra tâbi' Marmara ve Kapudağı ve Mir Ali Nâhiyeleri'nin bin yetmiş beş buçuk hânesi olup ve nefs-i Galata'nın üç yüz hânesi aşağı varılup nâhiye-i mezbûrelerin bâkî yedi yüz yetmiş iki buçuk hânesi olup işbu bin yüz senesinde vâki' sefer-i hümâyûn için İstanbul ve Galata ve Eyüb Kazâları'nın her bir hânelerinden fermân olunan ikişer nefer [...] ve her bir neferinden yüz ellişer guruş bedel-i [...] hesâbı üzre nâhiye-i mezbûrelerin dahi yedi yüz altmış iki buçuk hânesinden sülüsânı tahsîl olduğı hâlde yüz elli dört bin beş yüz guruş bedel-i [...] tahsîl olunmak iktizâ idüp lâkin nâhiye-i mezbûrelere matbah-ı âmire ve sarây-ı ma'mûrenin be-her sene odunlarını virmek üzre ocaklık ta'yîn olunduğından mâ'adâ be-her sene iki yük akçeden mütecâviz ve maktû'ları olup ve seferlerin imtidâdı sebebiyle tekâlîf-i kesîreden re'âyâsı dahi za'f üzre olup hâllerine merhamet olmak bâbında ve 'arz-ı hâl eyledikleri ecilden ber-vech-i mezbûr mahall-i merhamet olup fermân olunan bedel-i [...] mukâbelesinde ber-vech-i maktû' yirmi altı bin guruş virüp mâ'adâsı 'afv ve in'âm olunmak telhîs olundukda mûcebince amel olunmak fermânım olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel idüp dahi kazâ-i mezbûr ve nevâhî-i mezkûr re'âyâsı za'f üzre olmağla fermân olunan bedel-i [...] mukâbelesinde ber-vech-i maktû' yirmi altı bin guruş edâ eylediklerinden sonra mâ'adâsı 'afv ve in'âm olunmuşdur ziyâde talebiyle rencîde ve dahl itdirmiyesiz şöyle bilesiz ve ba'de'n-nazar ve hükm-i hümâyûnımı yedlerinde ibkâ idüp 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi' min Şevvali'l-mükerrem sene 1100

362 - 1689 (1100) **Galata 145: 123a/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

İstanbul'a başka bölgelerden gelip, kalacak yerleri olmadığından ekmek fırınlarında kalan Hıristiyanlar, orduya bir arzuhal gönderirler. Bu arzuhalde, yıllık İmdadiye akçelerini verdiklerini, buna rağmen yerli Ermenilerin kendilerinden ek olarak 100 kuruş istediklerini ve kendilerinin bunu ödemeye güçlerinin olmadığını ileri sürerler. İstanbul Kadısı'na gönderilen fermanla, söz konusu kişilerin yaşadıkları fırınların vergisini ve avarızını cemaatleri ile birlikte ödedikten sonra tekrardan rahatsız edilmemeleri emrediliyor.

Certain Christians, having come to İstanbul from other districts, are living in bakeries for lack residence of their own. They send a petition to the army. In this petition, they claim that even though they have already paid their annual special emergency (imdadiye) tax, local Armenians have been pressuring them to pay an extra 100 kuruş, which they cannot afford. An imperial decree to the judge of İstanbul orders these people to be left alone after they, as a community, have paid the taxes of the bakeries in which they are living and their extraordinary taxes (avarız).

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn vâris-i ulûmi'l-enbiyâ' ve'l-mürselîn hüccetü'l-hakk ale'l-halk ecma'în el-muhtass bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ İstanbul Kadısı zîde fezâ'ilehû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki İstanbul'da etmekci furunlarında âhar diyârdan gelüp mülki ve emlâki olmayup furunlarda yatup sâkin olan zimmîler ordû-yı hümâyûnuma arz-ı hâl idüp işbu sene-i mübârekede imdâdiye akçeleri virdiğimizden mâ'adâ yerlü Ermeni keferesi bizim hânemize dahi imdâd eyledük deyü rencîde ve yüz guruş taleb iderler iktidârımız yokdur deyü merhamet ricâ itmekle furunları tekâlifine düşen tekâlif ve avârız virdiklerinden sonra evleri ve avârız icâb ider emlâkleri olmayup sâyir

diyârdan gelüp bîkâr olup furunlarda yatup sâkin olanlardan tekrâr mahalle-i [?] avârız deyü rencîde eylemiyeler deyü fermânım olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel idüp dahi işbu sene-i mübârekede vâki' olan teklife mu'âf ve gayr-ı mu'âf ale's-seviyye dâhil olmağla mesfûrlar dahi furunları teklîfine düşen tekliflerin ve avârızları ve cemâ'atleri ile ma'an tekâlifleri hisselerin edâ eyledikden sonra rencîde olmayalar şöyle bilesin alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın tahrîren fi'l-yevmi's-sâmin 'aşere şehri Şabani'l-mu'azzam sene 1100 [...]

363 - 1689 (1100) **Galata 145: 131a/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

İçki vergisini toplayan kişilerin yanlarında bir de yasakçının görevlendirilmesi gerekmektedir. Yeniçeri Ahmet'in kethüdasından almış olduğu mektupla yasakçı olarak atandığı ve dolayısıyla bu işe başkasının karışmaması gerektiğini bildiren ferman.

A guard (yasakçı) must accompany the collector of the spirits tax. This is an imperial decree documenting that janissary Ahmet is appointed as guard with a letter from his steward (kethüda). No one else should be involved in the collection of this tax.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn hüccetü'l-hakk ale'l-halk ecma'în vâris-i ulûmi'l-enbiyâ' ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîdi'l-'inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ Galata Kadısı zîde fezâ'ilehû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki hamr emîni olanların yanına yasakcı nasb ve ta'yîn olunmak [...] kadîm olmağla dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinden beşinci bölükden Ahmed nâm yeniçeri emîn olanlara yasakcı olmak üzre nasb ve ta'yîn olunup yasakcılık hıdmetinde mezbûr istihdâm olunup âharı dahl ve ta'arruz itdirmiyesin deyü bi'l-fi'l dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinin kul kethüdâsı olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Receb dâme mecduhu tarafından mü-

hürlü mektûb virilmekle mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim ve mûmâ-ileyh tarafından virilen mektûb mûcebince amel idüp hilâfına rızâ ve cevâz göstermiyesin şöyle bilesin alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın tahrîren fî evâsıtı şehri Cumâdelâhire li-sene mie ve elf

Edirnetü'l-mahrûsa

364 - 1689 (1100) **Galata 145: 131b/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Galata Kadısı'nın orduya gönderdiği bir mektup, Kapıdağı, Mir Ali (İmralı) ve Marmara nahiyelerinin halklarından imdadiye-i seferiye (avarız) vergisi istendiğini belirtir. Ancak söz konusu halklar, vergi yerine saray mutfağına odun verdiklerini ileri sürerek, vergi ödemediklerini padişaha bildirirler. Bunun üzerine padişah, sadrazam vekili, Galata Kadısı ve söz konusu vergiyi toplamakla yükümlü görevliye hitaben bir ferman yazdırır. Fermanla, hazinede tutulan mevkufat defterlerine bakıldığı ve söz konusu odunların cizye ve nüzul vergilerine karşılık alındığının saptandığı belirtilir. Sonuç olarak, söz konusu halkların avarız vergilerini, daha önceki emr-i şerifte de belirtildiği gibi, hane başı iki kişi ve kişi başı da 150'şer kuruş olarak ödemeleri gerektiği belirtilir.

The judge of Galata sent a letter to the military, indicating that the state has asked for a military expedition (imdadiye-i seferiye) tax from the people of the Kapıdağı, Mir Ali (İmralı), and Marmara districts. However, the people of these districts wrote a petition to the Sultan rejecting the payment of this tax on the grounds that they have already paid their taxes through the delivery of wood for the palace kitchen. The Sultan then issued an imperial decree to the assistant of the grand vizier, the judge of Galata, and the officer in charge of tax collection. This decree points out that the wood was collected in lieu of the capitation (cizye) and war (nüzul) taxes. Consequently, the people of these districts are indeed

obliged to pay an avarız tax for two persons per house and 150 kuruş per person, as previously stated through a Sultanic order.

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nazzâmu'l-âlem müdebbiru umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimu mehâmi'l-enâm bi'r-re'yi'ş-sâyib müşeyyidü bünyâni'd-devlet ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkâni's-sa'âdet ve'l-iclâl el-mahfûfun bi-sunûfi'l-avâtif-i melik'l-mu'în Âsitâne-i sa'âdetimde sadr-ı a'zam kâim-makâmı olan vezîrim [boş] Paşa edâmallâhu te'âlâ iclâlehû ve akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn hüccetü'l-hakk ale'l-halk ecma'în vâris-i ulûmi'l-enbiyâ' ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ Galata kâdısı zîde fezâiluhû ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân bin yüz senesine mahsûb olmak üzre kazâ-i mezbûreden imdâd-ı seferiyye tahsîline me'mûr olan [boş] zîde kadruhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Galata kâdısı mevlana Halil Edirne Sahrası'na ordû-yı hümâyunuma mektûb gönderüp kazâ-i mezbûra tâbi' Kapudağı ve Mir Ali ve Marmara Nâhiyeleri re'âyâsından imdâdiye-i seferiye taleb olundukda biz matbah-ı âmireye odun viririz imdâdiye-i seferiye virmeğe iktidârımız yokdur deyü üzerlerine edâsı lâzım gelen imdâdiye-i seferiye'i virmediklerin i'lâm itmekle hazîne-i âmiremde mahfûz olan mevkûfât defterlerine nazar olundukda zikr olunan nâhiyelerden matbah-ı âmire içün virile gelen odun ziyâde-i cizye ve bedel-i nüzulleri mukâbelesinde olup avârızları mukâbelesinde olmayup ve avârız hânelerinin her bir hânesinde ikişer nefer ve her bir neferinde yüz ellişer guruş tahsîl olunmak üzre bundan akdem emr-i şerîf virdügi der-kenâr olundukda imdi nâhiye-i mezbûrlardan tahsîl olunan odun ziyâde-i cizye ve bedel-i nüzulleri mukâbelesinde olmağla yine avârızları mukâbelesinde imdâd-ı seferiyeleri tahsîli içün emrim olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda sâdır olan emr üzre amel idüp dahi zikr olunan nâhiyelerden tahsîl olunan ziyâde-i cizye ve bedel-i nüzulleri mukâbelesinde avârızları mukâbelesinde imdâd-ı seferiyeleri tahsîl olunmak fermânım olmağla avârızları mukâbelesinde imdâd-ı seferiyeleri mukaddemâ virilen emr-i şerî-

fim mûcebince tahsîl idüp biz matbah-ı âmireye odun virürüz deyü ve gayrı bahâne ile kat'â ta'allül itdirmiyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fi'l-yevmi't-tâsi' min şehri Receb-i şerîf sene 1100

365 - 1689 (1100) **Galata 145: 135b/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Galata'ya bağlı Müslümanların ve gayrimüslimlerin yaşadığı bölgelerde, içki alım satımı yasaktır. İçki taşıyan bütün gemiler, Kızıl Ada ve Yassı Ada'ya yanaşmakta ve içki alım satımı bu iki adada yapılmaktadır. Bu alım satımlardan kesilecek öşür vergisinin tahsili, bir fermanla, üç yıllığına Ahmet adlı kişiye verilmiştir. Başkasının bu işe müdahalesi de aynı fermanla yasaklanmıştır. Ayrıca gayrimüslimlerin içki üretmeleri için de içki emininden izin belgesi almaları gerektiği, Galata Kadısı'na gönderilen söz konusu fermanla bildirilmiştir.

In districts of Galata, the sale of spirits is forbidden for non-Muslims as well as for Muslims. Hence all ships carrying spirits dock at either Kızıl Ada or Yassı Ada, where sales are made. Through an imperial decree, Ahmet is appointed for three years as the collector of tithe (öşür) imposed on the sale of these spirits. The decree sent to the judge of Galata forbids all other individuals from getting involved in the tax collection process. It also states that to produce alcoholic beverages non-Muslims must get written permission from the spirits officer (içki emini).

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn vâris-i ulûmi'l-enbiyâ' ve'l-mürselîn hüccetü'l-hakk ale'l-halk ecma'în el-muhtass bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ Galata Kadısı zîde fezâiluhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki kazâ-i mezbûr ve tevâbi'i nâhiyelerine kefere mesken olduğı kurâdan mâ'adâ bilâd-ı İslâ-

miyyede mezbûr hamr ve arak bey' ü şirâ olmamak şartıyla hâlen beytü'l-mâlde vezâyifesi olup ve hamrın cizye-güzâr kefere beyninde te'âtîsi olmağla ta'şîr ve öşrin mîrîye alınmak üzre Kızıl ve Yassı Ada ta'bîr olunan cezîre tahsîldârlara dükkân-ı mahsûs olup gayrı dükkân ve iskelelere hamr sefîneleri varmayup ve sefînede hamrların ihrâc itmek üzre sâdır olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn vârid olan fermân-ı âlîşân mûcebince bin yüz senesi Recebi gurresinde zabt eylemek üzre üç sene bir tahvîl ile sâbıkan yave cizyedârı kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Ahmed zîde mecduhûya der-'uhde olunmağla bâlâda tertîb olunduğı üzre mûcebince mahalline kayd ve esâmî virilmek üzre fermân-ı âlî-şânı izzet-sâdır olmağla sâdır olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn mûcebince evkâf-ı selâtînin zâbitleri ve vüzerâ-yı izâm voyvodaları zü'amâ ve erbâb-ı timâr ve su yolcı ve şâyikacı ve çakırcı ve topcı ve maturacı ve menzilci boş ise bizim defterlü re'âyâlarımızındır defterde ve berâtlarımızda bize hâslar kayd olunmuşdur deyü mukaddemâ hakkı içün sâdır olan hatt-ı hümâyûna binâen vechen mine'l-vücûh dahl ve ta'arruz eylemeyüp iddi'â ider olursa da'vâları bir vechile istimâ' olunmayup bi'l-cümle zabt ve rabtı hamr emîni yedinde olup şöyle ki kefere tâifesi hamr kurduklarında hamr emîninden tezkiresi olmadıkça kurmayalar ve ehl-i İslam ismiyle bir ferdin yedinde emîn tezkiresi bulunursa istimâ'an zimmînin hakkından gelmek şartıyla şart-ı defter emîni mûcebince amel olunmak fermânım olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel idüp dahi vech-i meşrûh üzre emîn-i mezbûrun şart-ı iltizâmı mûcebince kefere tâyifesi hamr kurduklarında hamr emîninin ellerinde tezkireleri olmadıkca hamr kurmayalar ve ehl-i İslam ismiyle bir ferdin yedinde emîn tezkiresi bulunur ise şer'an emînin hakkından gelünür bilmiş olasın el-hâsıl emîn-i mezbûrun şartü'l-[...] ve elinde olan berât-ı âlîşânımda tasrîh olunduğı üzre min ba'd evkâf-ı selâtîn zâbıtları ve vüzerâ-yı izâm ve voyvodaları ve zü'amâ ve erbâb-ı timâr ve su yolcı ve şâyikacı ve çakırcı ve topcı ve mandacı ve menzilci boş ise bizim defterlü zü'amâlarımızındır deyü ve sâ'ir bahâne ile kat'an âharı dahl ve ta'arruz itdirmiyesin şöyle bilesin alâ-

met-i şerîfe i'timâd kılasın tahrîren fî'l-yevmi's-sâlis ve'l-'işrîn min şehri Cumâdelâhire sene 1100

Be-makâm-ı Mahrûsa-i Edirne

366 - 1696 (1107) **İstanbul 22: 5a/1** Tescil işlemi / *Registration*

Hasan Ağa vakfının mütevellisi el-Hac Süleyman Çelebi mahkemeye gelerek vakfa ait olup Balat'ın Karabaş Mahallesi'nde bulunan bir yahudihanenin onarımı için izin ister. Bilirkişiler, keşif yaparak onarımın gerekli olduğunu belirlerler. Bunun üzerine mahkeme, mütevelliye onarım izni verir.

El-Hac Süleyman Çelebi, mutawalli of the Hasan Ağa Waqf, appears in court to ask for permission to restore the waqf's Jewish quarters in Balat's Karabaş neighborhood. Conducting an investigation, experts determine that a restoration is indeed necessary. The court then authorizes the mutawalli to carry out the restoration.

Husûs-ı âti'z-zikrin mahallinde ketb ve tahrîri bâbında buyurıldı-ı şerîf vârid olmağın imtisâlen-leh savb-ı şer'-i mutahhardan keşf nâ'ibimiz olan fahrü'l-müderrisîni'l-kirâm Abdullah Efendi ibn Ali irsâl olunub ol dahi hâssa mi'mârlardan Dede Mehmed Halife ibn İsmail ve Ahmed Halife ibn Mustafa ile mahmiyye-i İstanbul'da vâki' merhûm Bîzebân Hasan Ağa vakfı müstakillâtından olup mahmiyye-i mezbûre hısnı ebvâbından Balat kapusı hâricinde Karabâş Mahallesi'nde vâki' lede'l-ahâlî ma'lûme'l-hudûd yahudihâne ta'bîr olunur menzile varup zeyl-i vesîkada muharrerü'l-esâmî ve ebniye ve sukûf ahvâline ıttılâ'-ı tâmmı olan bî-garaz müslimîn mahzarlarında akd-i meclis-i şer'-i şerîf eylediğinde vakf-ı mezbûrın bi'l-fi'l mütevellî kâim-makâmı olan işbu râfi'ü'l-kitâb el-Hâc Süleyman Çelebi bin Hasan meclis-i ma'kûd-ı mezbûrda takrîr-i kelâm ve bast-ı merâm idüp vakf-ı mezbûr musakkafâtından olup büyût-ı adîdeyi müştemil işbu yahudihâne mürûr-ı ey-

yâm ile harâbe-müşrif olup deryâ tarafında vâki' odaları bir vechile kâbil-i süknâ olmayup eşedd-i ihtiyâc ile ta'mîre muhtâc olmağın hâlen keşf ve nazar olunub mâl-ı vakf-ı mezbûr ile ta'mîre kıbel-i şer'den bana izin virilmek matlûbımdır didikde mi'mârân-ı mezbûrân ma'a'l-müslimînü'l-mezbûr zikri sebk iden yahudihâneyi nazar ve keşf eylediklerinde sakfı ve dıvarları ve döşemeleri ve direkleri ve sâ'ir nice mevâzi'i müşrif-i harâb olduğından mâ'adâ deryâ tarafında tûlen on dokuz zirâ' mahalli sol tarafına bir zirâ' mâ'il olup bir vechile kâbil-i süknâ olmayup eşedd-i ihtiyâc ile ta'mîr ve termîme muhtâc olduğı lede'ş-şer' zahîr ve nümâyân olup bir müddet dahi ta'mîr olunmaz ise bi'l-külliye münhedim olması emr ve mukarrer ve vakf-ı mezbûra küllî zarar lâzım gelür deyü her biri icmâ' ve ittifâk ve ihbâr eylediklerinde vâki' hâli mevlânâ-yı mezbûr mahallinde tahrîr ve ma'an ba's olunan Ali Çelebi ibn Mustafa ve Mehmed Çelebi bin İbrahim ile meclis-i şer'a gelüp alâ' vukû'ihi inhâ ve takrîr itmeğin mârü'z-zikr yahudihânenin mevâzı'-ı mezkûresini ve sâ'ir cüz'î ve küllî lâzım gelen imâret ve meremmetini mâl-ı vakf-ı mezbûr ile görmeğe ve lede'l-iktizâ istidâneye ve inde'z-zafer vakfa rücû'a kâim-makâm mezbûr el-Hâc Süleyman Çelebi'ye kıbel-i şer'den izin virilmeğin mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sânî 'aşere fî Cumâdelâhir li-sene seb'a ve mi'e ve elf

Şühûd

Abdülkadir Efendi el-imâm, Ahmed Efendi bin Musli, el-Hâc Ahmed bin Ali, el-Hâc Ali Efendi bin Mustafa, Hasan Çelebi mahbûb.

367 - 1696 (1107) **İstanbul 22: 21a/1** Tescil işlemi / *Registration*

Haseki Çarşısı'ndaki dükkânlarda kiracı olan gayrimüslim bakkalların çıkarılıp yerlerinin Müslüman bakkallara kiraya verilmesi konusunda saraydan bir ferman gelmiştir. Mahkeme görevlisi bölgeye giderek Tanaş adlı kişiyi dükkânından çıkarır. Tanaş bu işlemin ardından dükkânın içinde olan bütün eşyaları aynı esnaf grubundan olan Mustafa Çelebi'ye satar. Ancak bu eşyaların pa-

rasını Mustafa hemen ödeyemeyeceğini belirtir. Bu nedenle taraflar 22.967 akçe tutarındaki bu borcun ödemesini 90 güne yayarak birkaç takside bölerler. Mahkeme de bu işlemi tescil eder.

The palace issues a decree ordering the replacement of the non-Muslim shopkeepers who are renters of the shops in Haseki Bazaar, by Muslim shopkeepers. The court official goes to the neighborhood and evacuates a person named Tanaş. After this process, Tanaş sells all the items in the shop to Mustafa Çelebi, a shopkeeper. However, Mustafa states that he cannot cover the cost of the items, a total of 22.967 akçe. Hence, the parties arrange the payment in installments within a 90-day time frame. The court registers the transaction.

Mahmiyye-i İstanbul'da Haseki Çarşusı'nda [silik] zikr olunan dükkanlarda bakkâl keferesi ihrâc olup [silik] bakkâllara îcâr [silik] sâdır olmağın imtisâlen-leh savb-ı şer'-i mutahhardan keşif nâ'ibimiz olan Abdullah Efendi ibn Ali irsâl olunup ol dahi zikr olunan dükkanlardan [silik] mezbûrda Hobyar Mahallesi'nde vâki' bakkâl dükkânına varup zeyl-i vesîkada muharreru'l-esâmî müslimîn mahzarlarında akd-i meclis-i şer'-i şerîf eyleyüp dükkân [silik] olan Tanaş veled-i İlyá nâm zımmîye ber-mûceb-i fermân-ı âlî dükkân-ı mezbûrdan çıkmak üzre tenbîh eylediğinden sonra mezbûr Tanaş meclis-i ma'kûd-ı mezbûrda yine tâ'ife -i mezbûrdan Mustafa Çelebi ibn Receb nâm kimesne mahzarında ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp işbu dükkân-ı mezbûr içinde mevcûd erzâkı ve envâ'ı beynimizde ma'lûm bakkâl metâ'ı olan Edremid siyâhî ve İzmir siyâhî üzüm ve Beğlerce üzümü ve incir ve pekmez ve tulum peyniri ve kuşkoval peyniri ve İzmir sabunı ve revgan-ı sâde ve asel ve yağ mumı ve nâr ve [...] ve sirke ve [...] ve nahûd ve aklak tuzı ve soğan ve böğrilce ve fındık ve zeytûn ve sâ'ir beynimizde ma'lûm bakkâl âlâtı ve dükkân levâzımını mezbûr Mustafa Çelebi'ye bi-safaka-i vâhide yirmi iki bin dokuz yüz altmış yedi sağ akçeye bey' ve teslîm ve temlîk ol dahi iştirâ ve temellük ve kabz ve tesellüm ve kabûl eyleyüp semeni olan meblağ-ı mezbûr yirmi iki

bin dokuz yüz altmış yedi akçeyi mezbûr Mustafa Çelebi vâkı'an edâya iktidârı olmayup te'cîl ve taksîte tâlib olmağın ben dahi her sekiz gün tamâmında ikişer bin akçe virüp târîh-i kitâbdan doksan gün tamâmına değin edâ ve teslîm itmek üzre meblağ-ı mezbûrı te'cîl ve taksît eylediğimden mezbûr Mustafa Çelebi dahi kabûl ve meblağ-ı mezbûrı ber-vech-i muharrer bana edâya ta'ahhüd eyledi didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î vâki' hâli mevlânâ-yı mezbûr mahallinde tahrîr ve ma'an ba's olunan Ömer bin Ahmed ve Mehmed Çelebi bin İbrahim ile meclis-i şer'a gelüp alâ vukû'ihi inhâ ve takrîr itmeğin mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fî gurrei Recebi'l-ferd li-sene seb'a ve mi'e ve elf.

Şühûd

Sanullah Efendi ibn Mehmed el-imâm, Mehmed Efendi el-imâm, Hamza Halife bin Mehmed el-mü'ezzin, Mustafa Çelebi bin, Hüseyin Bey Solak, Bazarbân el-Hâc Osman

368 - 1696 (1107) **İstanbul 22: 39a/1** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul Haseki Çarşısı'nda üç dükkânda kiracı olan Yorgi, Ceckeli ve Sacli hakkında içki satarak etraflarındaki Müslümanlara zarar verdikleri yönünde mahalle halkı Divan-ı Hümayun'a şikâyette bulunur. Bunun üzerine, bu dükkânların Müslüman bakkallara kiraya verilmesi için ferman gelir. Keşif naibi Abdullah Efendi bölgeye giderek adı geçen gayrimüslimleri dükkânlardan çıkarır ve dükkân sahibine söz konusu dükkânları Müslüman kişilere kiraya vermesini söyler.

The inhabitants of a neighborhood complain to the Imperial Divan about Yorgi, Ceckeli and Sacli, who are renters in three shops in the Haseki bazaar. The plaintiffs claim that the three have been disturbing Muslims by selling alcohol. An imperial order urges the sale of these shops to Muslim shopkeepers. The deputy of factfinding (keşif naibi) Abdullah Efendi is sent to the neighborhood. He orders the shop owner to rent the shops only to Muslims.

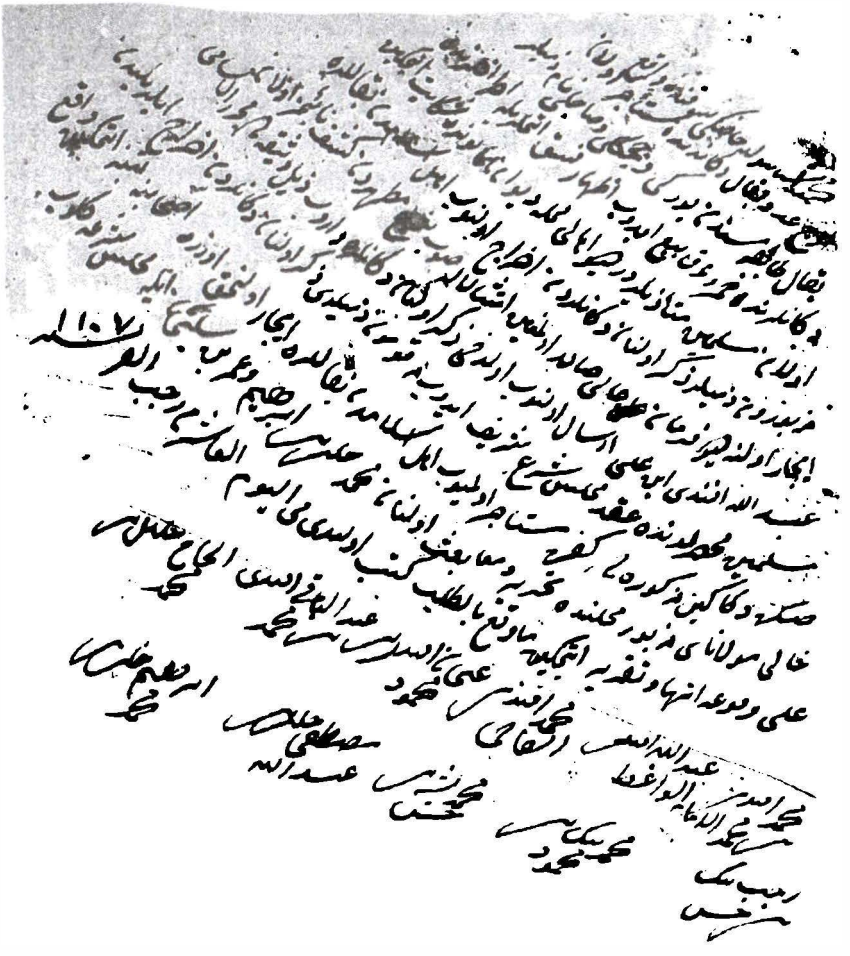
Mahmiyye-i İstanbul'da Haseki Sûkı'nda vâki üç adet bakkal dükkanında müstecir olan bakkal tâifesinden Yorgi ve Ceckeli [?] ve Sacli nam zimmîler dükkanlarında hamr ve arak bey' idüp izhâr-ı fısk itmeleriyle etrâflarında olan müslimîn mütedeyyinlerdir deyü ahâlî-i mahalle divân-ı hümâyûnda şikâyet itmeğin mezbûrûn zimmîlerin zikr olunan dükkanlardan ihrâc olunup ehl-i İslâm'dan bakkallara îcâr oluna deyü fermân-ı âlî sâdır olmağın imtisâlen-leh savb-ı mazhardan keşf nâ'ibimiz olan Abdullah Efendi ibn Ali irsâl olunup ol dahi zikr olunan dükkânlara varup zeyl-i vesîkada muharrerü'l-esâmî müslimîn mahzarlarında akd-i meclis-i şer'-i şerîf idüp merkûmûn zimmîleri zikr olunan dükkanlardan ihrâc eylediğinden sonra dekâkîn-i mezkûrede kefere müste'cir olmayup ehl-i İslâm'dan bakkâllara îcâr olunmak üzre ashâbına tenbîh itmeğin vâki hâli mevlânâ-yı mezbûr mahallinde tahrîr ve ma'an ba's olunan Mehmed Çelebi bin İbrahim ve Ömer bin Süleyman ile meclis-i şer'a gelüp alâ vuku'ihî inhâ ve takrîr itmeğin mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-âşir min Recebi'l-ferd sene 1107

Şühûd

Mehmed Efendi bin Mehmed el-imâm, Abdullah Efendi el-vâiz, Mehmed Efendi el-kâdı, Osman Efendi bin Mahmud, Abdülbâki Efendi bin Mehmed, el-Hac Halil bin Mehmed, Receb Bey bin Hasan, Mehmed Bey bin Mahmud, Mehmed Beşe bin Hasan, Mustafa Çelebi bin Abdullah, İbrahim Çelebi bin Mehmed.

369 - 1695 (1107) **İstanbul 22: 45b/1** Dava / *Adjudication*

Rumeli vilayetine bağlı Yenişehir nahiyesinin Kirasu Köyü'nden 1. Trandafilo, 1. Yani, 2. Yani, Nikola, 3. Yani, 2. Trandafilo, Penapot, Dimitri ve Panot adlı kişiler, İstanbul Kasımpaşa'da oturan Yorgaki'nin köken olarak Kirasu Köyü'nden olmasına karşın bu köyün 1677 (Hicri 1088) yılına ait 5000 kuruş tutarındaki vergisinden kendi payına düşen 350 kuruşu ödemediği gerekçesiyle Yorgaki'den davacı olurlar. Görüşü sorulan Yorgaki, 40

İstanbul 22 numaralı sicil defterinde 39a/1 kodlu hüküm.

Facsimile of case 39a/1 in the Istanbul court register 22.

yıl önce söz konusu köyden göç edip Galata'ya yerleştiğini ve buradaki Sultan Ahmet Han Vakfı'na bağlı olduğu için vergilerini düzenli olarak bu vakfa ödediğini, adı geçen köyde emlak veya arazisi kalmadığını, üstelik 19 yıldır kimsenin konuya ilişkin olarak kendisinden davacı olmadığını ileri sürerek vergi borcunu reddeder. Yorgaki söylediklerini desteklemek için Sultan Ahmet Han Vakfı defterindeki bir derkenarı mahkemeye sunar. Yeniden görü-

şü sorulan davacılar, Yorgaki'yi doğrularlar. Bunun üzerine mahkeme, davayı reddeder. Sonuçta, davalı Yorgaki davayı kazanır.

Trandafilo I, Yani I, Yani II, Nikola, Yani III, Trandafilo II, Penapot, Dimitri and Panot sue Yorgaki from the Kasımpaşa district. They state that the inhabitants of the district owe 5000 kuruş in taxes. Since Yorgaki is originally from the district, they demand 350 kuruş from Yorgaki as his contribution to the tax. Yorgaki responds that he has been paying his tax to the Sultan Ahmet Han waqf. The inhabitants of his original district have not complained about this for 19 years. He presents a document (derkenâr) to support his claims. The plaintiffs admit that the defendant has been registered to the waqf. They also admit that he has been paying his taxes to the waqf, that the defendant owns nothing in his original neighborhood, and that they have not been demanding any payment for 19 years. The court instructs the plaintiffs to drop their charges. In conclusion, the defendant Yorgaki wins the case.

Vilâyet-i Rumili'nde medîne-i Yenişehir nevâhiyesinden Kühistan [?] Nâhiyesi'ne tâbi' Kirasu nâm karye ehâlisinden Trandafilo veled-i Yorgi ve Yani veled-i Yorgi ve Yani veled-i Todori ve Nikola veled-i Laberno ve Yani véled-i İskoli ve diğer Trandafilo veled-i Todori ve Penapot veled-i Şilo ve Dimitri veled-i İspano ve Panot veled-i Yani nâm zimmîler divân-ı hazret-i sadr-ı a'zamîde ma'kûd-ı meclis-i şer'-i 'âliyede mahrûsa-i Galata kazâsına tâbi' kasaba-i Kâsımpaşa'da Tahta Kadı Mahallesi sükkânından işbu râfi'ü'l-vesîka Yorgaki veled-i Yani nâm zimmî muvâcehesinde her biri üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp bin seksen sekiz senesinde karye-i mezbûre ehâlisinin tekâliflerinden beş bin guruş deynleri olup merkûm Yorgaki fi'l-asl [silik] ehâlisinden olmağla meblağ-ı mezbûrdan merkûm Yorgaki'nin hissesine üç yüz elli guruş isâbet itmekle [silik] merkûm Yorgaki'den taleb ideriz suâl olunsun didikde gıbbe's-suâl mezbûr Yorgaki cevâbında ben kırk [silik] karye-i mezbûreden kalkup yedimde olan işbu derkenâr mûcebince Galata Kazâsı'nda olan cennet-mekân-ı firdevs [silik] merhûm ve mağ-

fûrün-leh Sultan Ahmed Han-ı Evvel tâbe serâhu hazretlerine ra'iyyet kayd olunmağla târih-i mezbûrdan beri beher sene üzerime [silik] vakf-ı mezbûr re'âyâsıyla ma'an edâ idüp karye-i mezbûrede emlâk ve arâziden kat'an bir [silik] karye-i mezbûre ehâlisi her senede mahmiyye-i İstanbul'a gelüp benimle her bâr mülâkî oluriken bin [silik] senesinden beri meblağ-ı mezbûra müte'allik benden bir nesne da'vâ itmeyüp on dokuz senede bilâ 'özr-i şer'î sükût itmişlerdir deyü mazmûnı min külli'l-vücûh takrîr-i meşrûhına muvâfık defter-i evkâfdan mahrec sâlifü'z-zikr derkenârı ibrâz itmekle gıbbe'l-istintâk müdde'ûn-ı mezbûrûn çevâblarında fi'l-hakîka mezbûr Yorgaki kırk sene mukaddem karye-i mezbûreden kalkup merhûm-ı müşârün-ileyhin vakfına ra'iyyet kayd olunup her bir sene üzerine edâsı lâzım gelen tekâlifi vakf-ı mezbûr re'âyâsıyla ma'an edâ idüp karye-i mezbûrede emlâk ve arâziden kat'an bir nesnesi olmayup ve kendiler beher senede mahmiyye-i İstanbul'a gelüp mezbûr Yorgaki ile her bâr mülâkî olurlar iken bin seksen sekiz senesinden beri meblağ-ı mezbûra müte'allika bir nesne da'vâ itmeyüp on dokuz seneden beri bilâ-'özr-i şer'î sükût itmişlerdir deyü kaziyye vech-i mübeyyen üzre oldığı her biri tâyi'an ikrâr ve i'tirâf itmeğin mûcebince müdde'ûn-ı mezbûrûn bî-vech mu'ârazıdan men' olunup hâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâlis ve'l-'işrîne min Şabani'l-mu'azzam li-sene seb'a ve mi'e ve elf

Şühûdü'l-hâl

Umdetu erbâbü't-tahrîr ve'l-kalem Mustafa Efendi tezkire-i evvel, zübde-i ashâbü't-tastîr ve'l-kalem Mehmed Efendi tezkire-i sânî, fahrü'l-eşbâh ve'l-a'yân Muhzır Mehmed Ağa, fahrü'l-akrân Yusuf Bey bin Çâvuşân, 'umdetü'l-a'yân Odabaşı Mustafa Ağa, el-Hac Mehmed Çavuş, İbrahim Çavuş, Mehmed Ağa ibn Ali, el-Hac Ali bin Sinan.

370 - 1696 (1107) **İstanbul 22: 49a/1** Tescil işlemi / *Registration*

1695 (Hicri 1106) senesinde toplanan kıbtiyan cizyesi (çingenelerin cizye vergisi) ve maden mukataası evraklarının saptanıp işle-

min hüccet ettirilmesi ve sonra Hazine-i Amire'ye teslimi için mahkemeye ferman gelir. Mahkeme, naib İbrahim Efendi'yi maden mukataacısı olan Mustafa Efendi'nin evine gönderir. Naib İbrahim buradaki Müslümanlar huzurunda evrakları saydırır. 33.272 kıbtiyan ve 5552 Müslüman evrakı, yani toplam 38.824 adet evrak olduğu saptanır. Ardından bu evraklar bir sandık içerisine konulur ve sandık mühürlendikten sonra hazineye teslim edilir.

The court receives an imperial decree ordering that the collected (kıbtiyan cizye) gypsy taxes and mining taxes for 1694 (1106 AH) be registered on a hujjet and then deposited in the treasury. The court sends the deputy İbrahim Efendi to Mustafa Efendi's house, who is responsible for the collection of the mining taxes. İbrahim lets the documents be counted in the presence of the Muslims present. 33.272 gypsy and 5552 Muslim documents are counted for a total of 38.824 documents. The documents are put in a chest, sealed, and sent to the treasury.

Bin yüz altı senesine mahsûb olmak üzre tevzî'i fermân buyurulan kıbtiyân cizyesi evrâkından [silik] maden mukâta'ası kaleminde mevcut olan kıbtiyân evrâkı marifet-i şer'le maden-i mezbûr mukâta'acısı marifetiyle hazîne-i âmireye mahsûben vaz' olunmak lâzım gelmekle husûs-ı mezbûr içün taraf-ı şer'den bir nâ'ib tayîn ve ale'l-[...] adet ve hesâb-ı maden kaleminde hıfz olunmak üzre hüccet-i şer'iyye ittükden sonra nâ'ib ve maden mukâta'acısı ve kalfası mühürleriyle memhûr hazîne-i âmireye teslim ittiresüz deyü sâdır olan fermân-ı şerîfe imtisâlen savb-ı şer'den irsâl olunan İbrahim Efendi bin Mehmed el-hamîdî mahmiyye-i İstanbul'da [silik] Mahallesi'nde sakin halen maden mukâta'acısı olan umdetü'l-erbâbü't-tahrîr ve'l-kalem [silik] Mustafa Efendi'nin menziline varup zeyl-i kitâbta muharrerü'l-esâmî müslimîn huzûrlarında mukâta'a-i mezbûra baş halîfe olan fahrü'l-eşbâh el-Hac Hasan Efendi bin Veliyüddin ve [silik] el-Hac Hasan Efendi ve kîsedârı Osman Efendi [silik] mârü'z-zikr evrâklar cümle muvâcehelerinde adet ve hesâb olundukda otuz üç bin iki yüz yetmiş iki [silik] kıb-

tiyân ve beş bin beş yüz elli iki müslim evrâkı ki cem'an otuz sekiz bin sekiz yüz yirmi dört adet evrâk mevcut bulunup zikr olunan evrâkı bir ayaklı sanduk içine vaz' ve vech-i meşrûh üzre mühürlenüp bâb-ı hümâyûn hazînesine teslîm olundığını nâ'ib-i mezbûr mahallinde ketb ve tahrîr ve ba'dehû ma'an irsâl olunan Ahmed bin Ahmed ile meclis-i şer'a gelüp alâ vuku'ihî inhâ ve takrîr itmeğin mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'r-râbi' min şehri Ramazâni'l-mübârek li-sene seb'a ve mi'e ve elf

Şühûd

Fahrü'l-eşbâh Ahmed Efendi kâtib-i gümrük, el-Hac Mehmed Efendi kâtib-i gümrük, el-Hac Mehmed Efendi bin Abdullah, İbrahim Çelebi bin Ahmed, Mehmed Çelebi bin Mehmed, Ahmed bin Ahmed, Mehmed bin Üveys, Ali bin Bali ve gayruhum.

371 - 1696 (1107) **İstanbul 22: 52a/2** Tescil işlemi / *Registration*

Kumkapı'daki Rum cemaati her yıl sahip oldukları taşınmazların büyüklüğü oranında devlete kürekçi ve lağım bedeli adı altında emlak vergisi ödemektedirler. Rum cemaati bu verginin, emlaklarının genişliğine göre orantılı olarak toplanmadığını bir dilekçe ile saraya şikâyet etmişlerdir. Saraydan söz konusu cemaatin durumlarının incelenmesi ve verginin adil olarak bölüştürülmesini emreden bir ferman İstanbul kadısına gönderilir. Söz konusu Rum cemaati mahkemeye gelerek üzerlerine düşen vergiyi taşınmazlarının büyüklüğüne göre aralarında bölüştürür ve sicile kaydettirir.

The Greeks of Kumkapı pay their annual real estate taxes in the form of shovel and sewage payments, in proportion to the size of their immovables. The community petitions the palace, claiming that the taxes have been collected disproportionately among its members. The palace issues an imperial order (ferman) to the kadi of İstanbul commanding that the plight of the community members be investigated and any inequities be addressed. The members of the community are brought to court. They divide the

taxes among the community's members in proportion to their private property. The court registers the transaction.

Mahmiyye-i İstanbul'da Kumkapu kurbünde vâki [...] Bali Paşa ahâlisi zikirleri âtî Rum tâ'ifesinin beher sene üzerlerine edâsı lazım gelen iki adet kürekçi bedeli ile bedel-i lağımı kadîmden beynlerinde emlâk ve vüs'atlerine mukâyese ile tahmîn ve cem' ve kabza memûr olanlara edâ idegelüp hâlen emlâk-ı kesîre sâhibi olup malı olan zimmî noksan üzre virüp emlâk-ı kalîle sahibi olup fakîr ve fakîre olana beynlerinde ziyâde tahmîl itmeleriyle birbirlerine gadr eylediklerini taraf-ı saltanat-ı aliyyeye arz-ı hâl eylediklerinde mezbûrûnun ahvalleri görilüp birbirlerine gadr olunmamak bâbında bu fakîre hitâben fermân-ı âlî sâdır olmağla imtisâlen-leh tâife-i mezbûre bâ-cem'ihim meclis-i şer'a ihzâr ve emlâk ve vüs'atleri ba'de'l-istifsâr zikr olunan iki adet kürekçi bedeli olan yüz yirmi guruş ve bedel-i lağım olan yirmi üç guruş ki cem'an yüz kırk üç guruşı her biri emlâk ve vüs'atlerine mukâyese ile kendi rızâlarıyla tahmîn ve beynlerinde cem' ve kabza memûr olanlara teslîme ta'ahhüd ve iltizâm ittiklerini vech-i âtî üzre zikr olunur.

Hurrire fî gurrei Şabani'l-muazzam li-sene seb'a ve mi'e ve elf

Bakkal Yorgi veled-i Penapot guruş = 6.5, Standefilo [?] veledi Yani guruş = 3.5, Ezmerağda bint-i Loyzo guruş = 3.5, Sarı Ceban karısı Ezmerağda guruş = 1.5, Simitçi Yorgi guruş = 6.5, Papuççı Penapot veled-i Kosta guruş = 2.5, Kürekçi Kiryako veled-i Preşkova guruş = 2.5, Takyeci Apostol veled-i Yorgi guruş = 3, Kürekçi Dimitri veled-i Nikola guruş = 2.5, [...] Liğor veled-i Emandak guruş = 1.5, Bozacı Dimitri veled-i Yani guruş = 3.5, Kürekçi Yani guruş = 6.5, Kürekçi Koci zevcesi Beraba [?] bint-i Yani guruş= [silik], Kuyumcı Kiryazi [silik] guruş= 3.5, Aci Erkiri veled-i Apostol guruş 10.5, Attar Nikola veled-i Sitavler guruş = 6, kürekçi Yorgi veled-i Yani guruş = 2.5, Celeb Leflete veled-i Yorgi guruş = 7, [silik] veled-i Tanaş guruş= 2.5, Kuyumcı Sava veled-i Kaloyormi guruş= 3.5, Takyeci Anaştaş veled-i Nikola guruş= 1.5, Kürekçi Todori veled-i Dimitri guruş= 6, Taşçıoğlı Anaştaş guruş= 3.5, Balıkçı Hürmüz veled-i Mami guruş= 5, Çizmeci Mihal veled-i

tiyân ve beş bin beş yüz elli iki müslim evrâkı ki cem'an otuz sekiz bin sekiz yüz yirmi dört adet evrâk mevcut bulunup zikr olunan evrâkı bir ayaklı sanduk içine vaz' ve vech-i meşrûh üzre mühürlenüp bâb-ı hümâyûn hazînesine teslîm olundığını nâ'ib-i mezbûr mahallinde ketb ve tahrîr ve ba'dehû ma'an irsâl olunan Ahmed bin Ahmed ile meclis-i şer'a gelüp alâ vuku'ihî inhâ ve takrîr itmeğin mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'r-râbi' min şehri Ramazâni'l-mübârek li-sene seb'a ve mi'e ve elf

Şühûd

Fahrü'l-eşbâh Ahmed Efendi kâtib-i gümrük, el-Hac Mehmed Efendi kâtib-i gümrük, el-Hac Mehmed Efendi bin Abdullah, İbrahim Çelebi bin Ahmed, Mehmed Çelebi bin Mehmed, Ahmed bin Ahmed, Mehmed bin Üveys, Ali bin Bali ve gayruhum.

371 - 1696 (1107) **İstanbul 22: 52a/2** Tescil işlemi / *Registration*

Kumkapı'daki Rum cemaati her yıl sahip oldukları taşınmazların büyüklüğü oranında devlete kürekçi ve lağım bedeli adı altında emlak vergisi ödemektedirler. Rum cemaati bu verginin, emlaklarının genişliğine göre orantılı olarak toplanmadığını bir dilekçe ile saraya şikâyet etmişlerdir. Saraydan söz konusu cemaatin durumlarının incelenmesi ve verginin adil olarak bölüştürülmesini emreden bir ferman İstanbul kadısına gönderilir. Söz konusu Rum cemaati mahkemeye gelerek üzerlerine düşen vergiyi taşınmazlarının büyüklüğüne göre aralarında bölüştürür ve sicile kaydettirir.

The Greeks of Kumkapı pay their annual real estate taxes in the form of shovel and sewage payments, in proportion to the size of their immovables. The community petitions the palace, claiming that the taxes have been collected disproportionately among its members. The palace issues an imperial order (ferman) to the kadi of İstanbul commanding that the plight of the community members be investigated and any inequities be addressed. The members of the community are brought to court. They divide the

taxes among the community's members in proportion to their private property. The court registers the transaction.

Mahmiyye-i İstanbul'da Kumkapu kurbünde vâki [...] Bali Paşa ahâlisi zikirleri âtî Rum tâ'ifesinin beher sene üzerlerine edâsı lazım gelen iki adet kürekçi bedeli ile bedel-i lağımı kadîmden beynlerinde emlâk ve vüs'atlerine mukâyese ile tahmîn ve cem' ve kabza memûr olanlara edâ idegelüp hâlen emlâk-ı kesîre sâhibi olup malı olan zimmî noksan üzre virüp emlâk-ı kalîle sahibi olup fakîr ve fakîre olana beynlerinde ziyâde tahmîl itmeleriyle birbirlerine gadr eylediklerini taraf-ı saltanat-ı aliyyeye arz-ı hâl eylediklerinde mezbûrûnun ahvalleri görilüp birbirlerine gadr olunmamak bâbında bu fakîre hitâben fermân-ı âlî sâdır olmağla imtisâlen-leh tâife-i mezbûre bâ-cem'ihim meclis-i şer'a ihzâr ve emlâk ve vüs'atleri ba'de'l-istifsâr zikr olunan iki adet kürekçi bedeli olan yüz yirmi guruş ve bedel-i lağım olan yirmi üç guruş ki cem'an yüz kırk üç guruşı her biri emlâk ve vüs'atlerine mukâyese ile kendi rızâlarıyla tahmîn ve beynlerinde cem' ve kabza memûr olanlara teslîme ta'ahhüd ve iltizâm ittiklerini vech-i âtî üzre zikr olunur.

Hurrire fî gurrei Şabani'l-muazzam li-sene seb'a ve mi'e ve elf

Bakkal Yorgi veled-i Penapot guruş = 6.5, Standefilo [?] veledi Yani guruş = 3.5, Ezmerağda bint-i Loyzo guruş = 3.5, Sarı Ceban karısı Ezmerağda guruş = 1.5, Simitçi Yorgi guruş = 6.5, Papuççı Penapot veled-i Kosta guruş = 2.5, Kürekçi Kiryako veled-i Preşkova guruş = 2.5, Takyeci Apostol veled-i Yorgi guruş = 3, Kürekçi Dimitri veled-i Nikola guruş = 2.5, [...] Liğor veled-i Emandak guruş = 1.5, Bozacı Dimitri veled-i Yani guruş = 3.5, Kürekçi Yani guruş = 6.5, Kürekçi Koci zevcesi Beraba [?] bint-i Yani guruş= [silik], Kuyumcı Kiryazi [silik] guruş= 3.5, Aci Erkiri veled-i Apostol guruş 10.5, Attar Nikola veled-i Sitavler guruş = 6, kürekçi Yorgi veled-i Yani guruş = 2.5, Celeb Leflete veled-i Yorgi guruş = 7, [silik] veled-i Tanaş guruş= 2.5, Kuyumcı Sava veled-i Kaloyormi guruş= 3.5, Takyeci Anaştaş veled-i Nikola guruş= 1.5, Kürekçi Todori veled-i Dimitri guruş= 6, Taşçıoğlı Anaştaş guruş= 3.5, Balıkçı Hürmüz veled-i Mami guruş= 5, Çizmeci Mihal veled-i

Mariya guruş= 4, Sarıbaş İstaki guruş= 5, Mariyora Nasraniye guruş= 3.25, Yani veled-i Rizo oğlı guruş= 3.25, Abacı Kiryazi menzili guruş= 4.5, Alani Rose Nasraniye (guruş)= 5.25, Çizmeci Bover Tato guruş= 1.25, İslako veled-i Ostoyko guruş= 2.25, Papa Yani menzilinde Rus karısı guruş= 2.5, Bakkal İstati veled-i Nikola guruş= 10, Simitçi Yorgi menzili guruş= 1, Bakkal Sarık Yanaki guruş= 3.5, Kutucı [?] Yanaki guruş= 3, Acı Dimitri veled-i Todori guruş= 7,5.

Şühûd

Abdurrahman Çelebi bin Fazlullah, İbrahim Çelebi ibn Abdullah, Berber Hasan Çelebi bin Abdullah, Attar Abdullah Çelebi bin Abdullah, Mustafa Çelebi bin Abdülgaffar, Mustafa Ağa el-mübaşir, Siyavuş Bey berber, el-Hac Ebubekir Çukadar, Abdurrahman Çelebi el-muhzır ve gayruhum.

372 - 1696 (1107) **İstanbul 22: 61b/2** Dava / *Adjudication*

Urfa sakinlerinden Veli, Urfa mutasarrıflığını yürütürken vefat etmiş olan İsmail Paşa'nın varislerinden davacı olur. Veli 1687 (H. 1098) yılında Diyarbakır'da Kürtlerin Berazemi (?) Aşireti'nin reisi olduğunu İsmail Paşa'ya beratını da göstererek söylemiştir. İsmail Paşa bu aşireti ancak kendisinin yöneteceğini söyleyerek Veli'nin reisliğini kabul etmemiş, hatta Veli'nin atını ve üzerindeki 2000 kuruşunu zorla almıştır. Bunun üzerine Veli, İstanbul'da Rumeli Kazaskeri Mehmet Efendi huzurunda, İsmail'in eski vekili olan Mehmet karşısında davacı olmuş ve İsmail'de olan parası ve gasp ettiği atın bedelini İsmail'den almaya, mahkemeye getirdiği şahitlerin desteğiyle hak kazanmış ve bu konuda Mehmet Efendi'den hüccet almıştır. Ardından İsmail'in vefat etmesi üzerine Veli elindeki hücceti mahkemeye sunarak bu alacağını İsmail'in mirasçılarından ister. Mirasçıların vekili olan Vakkas, Veli'nin elindeki hüccetin içeriğini ispatlamasını ister. Veli'nin mahkemeye getirdiği şahitler, İsmail'de alacağı olduğuna ve bunu daha önce Mehmet Efendi huzurunda ispatlayıp almaya hak kazandığına ve hüc-

cetin doğruluğuna şahitlik ederler. Mahkeme ayrıca Veli'den, daha önce İsmail'le olan davasından vazgeçmediğine yemin etmesini ister. O da yemin eder. Sonuç olarak, mahkeme davacı Veli lehine karar verir.

Veli from Roha in Anatolia sues the inheritors of the deceased İsmail Paşa, the governor of Roha. In 1687 (H. 1098) Veli told İsmail Paşa that he is the chieftain of the Kurdish Berazemi (?) tribe in Diyarbakır and presented him a pertinent imperial authorization (berat). However, İsmail Paşa rejected Veli as the chieftain and stated that he himself will rule over the tribe. He also seized Veli's horse and 2000 kuruş. Thereupon, Veli sued İsmail's former legal agent Mehmet in front of the Kazasker of Rumeli Mehmet Efendi. He won the case and acquired the right to get back his horse and money. The Kazasker gave him a hujjet to that effect, after which İsmail died. Now Veli presents the hujjet to the court and demands his belongings from the inheritors of İsmail. Vakkas, the legal agent of the inheritors urges Veli to substantiate the hujjet. Veli calls witnesses who confirm his account. The court also asks Veli to take an oath that he did not drop his charges previously. Veli takes an oath and wins the case.

Vilâyet-i Anadolı'da nefs-i Ruha ahâlisinden işbu râfi'ü'l-kitâb Veli Bey ibn Ali nam kimesne meclis-i şer'-i şerîf-i enverde sâbıkan Ruha Sancağı'nda mutasarrıf olup nefs-i marazdan fevt olan İsmail Paşa ibn Ali ibn Abdullah'ın verâseti zevce-i metrûkesi Saliha Hatun ibnet-i el-Hac Hasan ile sulbî sağîr oğlı Abdullah Beye ve sulbiye kebîre kızı Ayşe Hanım'a ve sağîre kızı Raziye'ye münhasıra oldığı şer'an zâhir ve müte'ayyin olduktan sonra sağîrân-ı mezbûrânın vâlideleri ve tesviye-i ümûrlarına vasi-i şer'îleri olmağla tereke-i müteveffâ-i mezbûra vâzi'atü'l-yed olan mezbûre Saliha Hatun ile merkûme Ayşe Hanım taraflarından husûs-ı âti'z-zikre vekîli oldığı zât-ı mezbûretânı ma'rifet-i şer'iyye ile ârifân Süleyman Çelebi ibn Cafer ve Yusuf Bey ibn İsmail şehâdetleriyle şer'an sâbit olan Vakkas Bey ibn Osman mahzarında üzerine da'vâ ve

takrîr-i kelâm idüp bin doksan sekiz senesi şehr-i Recebü'l-ferdi evâsıtında müteveffâ-yı merkûm İsmail Paşa Ruha vâlisi iken ben Diyarbakır'da Ekrâd tâ'ifesinin Berâzemi [?] Aşireti'nin berât-ı âlişân ile mîr-i aşîreti olmağla mezbûr İsmail Paşa'ya berât-ı âlî-kadrî ibrâz eylediğimde aşîret-i mezbûreyi ben zabt iderim deyü beni ahz ve bi-gayr-ı hak cebren nakd iki bin guruşım ile iki yüz elli guruşı kıymetli bir re's kır atımı ahz u kabz idüp hatta bundan akdem şeyhü'l-İslâm olan a'lemü'l-ulemâ'i'l-müslimîn efdalü'l-fuzelâ'i'l-müteverri'în imâm-ı sultânî sa'âdetlü Mehmed Efendi hazretlerinin bin doksan dokuz senesi Cumâdelâhiresinin dokuzuncu güni Rumili kadı'askeri oldukları halde mahmiyye-i İstanbul'da huzûrlarında meclis-i şer'-i hatîrde müteveffâ-yı mezbûrın huyûtında tarafından husûmet ve red ü cevâba vekîl oldığı Ali Ağa ibn Abdi ve Hasan Bey ibn Abdullah şehâdetleriyle şer'an sâbit olan Mehmed Efendi ibn İdris muvâcehesinde meblağ-ı mezbûr iki bin guruşa ve zikr olunan atın aynı ol tarihte paşa-yı mezbûrın yedinde kâ'im olmağla aynını bi't-taleb da'vâ eylediğimde vekîl-i merkûm Mehmed Efendi inkâr itmekle ben dahi müdde'âmı udûl-i müslimînde ve zikr olunan Ruha sükkânından olup mahmiyye-i mezbûrede Mahmud Paşa kurbünde Tahta Hanı'nda müsâfiren sâkin Acemzâde el-Hac Mehmed Ağa ibn el-Hac Ali ve Abbas bin Hasan şehâdetleriyle vekîl-i mezbûr muvâcehesinde şer'an isbât idüp müşârün-ileyh Mehmed Efendi hazretleriyle dahi zikr olunan iki bin guruşa ve atın aynını paşa-yı mûmâ-ileyh bana red ü teslîm itmek üzre şer'an hükm ve vekîl-i mezbûra tenbîh ve işbu hüccet-i şer'iyyeyi bana vir didikden sonra mûmâ-ileyh İsmail Paşa kable'r-red yedinde ve zimmetinde iken fevt olup terekesine müvekkiletânı mezbûretân vâzi'atü'l-yed olmasın hâlen su'âl olunup tereke-i müteveffâ-yı mezbûrdan meblağ-ı mezbûr iki bin guruş ve zikr olunan at hâlen aynını mevcûd iken aynını müstehlik ise ba'de's-sübût kıymet-i şer'iyyesini müvekkiletân-ı mezbûretân bana teslîme vekîl-i mezbûra tenbîh olunmak matlûbımdır deyü müşârün-ileyh Mehmed Efendi hazretlerinin imzâsıyla mümezzâ ve hatmi ile mahtûme ve târih-i mezkûr ile müverraha bir kıt'a hüccet-i şer'iyye ibrâz idüp vekîl-i mezbûr muvâcehesinde feth ve kırâ'et

olundıkta mazmûn-ı münîf min külli'l-vücûh takrîr-i meşrûhına muvâfık bulunmağın gıbbe's-suâl vekîl-i mezbûr Vakkas Bey cevâbında fi'l-hakîka müvekkileleri mezbûretân tereke-i müteveffâyı mezbûre vâzi'atü'l-yed oldıklarını ikrâr mazmûn-ı hüccet-i mezkûreyi inkâr idicek müdde'î-i mezbûra müdde'âsını mübeyyene beyyine taleb olundukda udûl-i ahrâr-ı ricâl-i müslimînden olup ve medîne-i Üsküdar'da At Pazarı kurbünde sâkin es-Seyyid Ali Ağa ibn Ali ve mahmiyye-i mezbûrede [silik] Mahallesi'nde sâkin Sunullah Efendi ibn Ali nam kimesneler li-ecli'ş-şehâde meclis-i şer'a hâzırân olup isrü'l-istişhâd fi'l-vâki müdde'î-i mezbûr Veli Bey bundan akdem şeyhü'l-İslam [silik] sultânî müşârünileyh Mehmed Efendi hazretleri bin doksan dokuz senesi Cumâdelâhiresinin dokuzuncı güni Rumeli kâdı-askeri oldukları halde mahmiyye-i mezbûrede [silik] meclis-i şer'-i hatîrde müteveffâ-yı mezbûrın hayâtında tarafından husûmet ve red ü cevâba vekîli olduğı mezbûrât Ali Ağa bin Abdi ve Hasan Bey bin Abdullah şehâdetleriyle şer'an sâbit olan mezbûr Mehmed Efendi ibn İdris muvâcehesinde mezbûr İsmail Paşa ibn Ali ibn Abdullah bin doksan sekiz senesi şehr-i Recebü'l-ferdi evâsıtında Ruha valisi iken ben Diyarbakır'da Ekrâd tâifesinin ve Berâzemi [?] Aşîreti'nin berât-ı âlişân ile mîrî aşeri [?] olmağla mezbûr İsmail Paşa'ya berât-ı âlî-kadr ibrâz eylediğimde aşîret-i mezbûreyi ben zabt iderüm deyü beni ahz ve bi-gayr-ı hak cebren nakd iki bin guruş ile ol târihte merkûm İsmail Paşa yedinde aynı kâim olup iki yüz elli guruşa kıymet-i şer'iyyesi olan sâlifü'z-zikr kır atı ahz u kabz eyledi deyü mûmâ-ileyh İsmail Paşa tarafında husûmet ve red ü cevâba vekîli oldığı mezbûrân Ali Ağa ibn Abdi ve Hasan Bey ibn Abdullah şehâdetleriyle sâbit olan merkûm Mehmed Efendi ibn İdris muvâcehesinde taleb ve da'vâ eylediğimde ol dahi inkâr itmekle müdde'î-i mezbûr Veli Bey müdde'âsını udûl-i müslimînden ve mârü'z-zikr Ruha sükkânından olup mahmiyye-i mezbûrede Mahmud Paşa kurbünde Tahta Hanı'nda müsâfiren sâkinler olan Acemzâde el-Hac Mehmed Ağa ibn el-Hac Ali ve Abbas bin Hasan şehâdetleriyle vekîl-i mezbûr muvâcehesinde şer'an isbât idüp ve müşârün-ileyh Mehmed Efendi hazretleri dahi zikr olunan iki

bin guruşa ve atın aynı müşârün-ileyh İsmail Paşa müdde'î-i mezbûr Veli Bey'e red ü teslîm itmek üzre bizim huzûrımızda hükm ve vekîl-i mezbûra tenbîh idüp işbu hücceti virmişidi biz mazmûnı hüccet-i mezkûreye bu vech üzre şâhidleriz şehâdet dahi ideriz deyü her biri edâ-i şehâdet-i şer'iyye eylediklerinde ba'de't-ta'dîl ve't-tezkiye şehâdetleri makbûl olundıktan sonra meblağ-ı mezkûr iki bin guruşa ve zikr olunan atın aynını veyahut kıymet-i şer'iyyesini küllen veya bazen ahz u kabza veya hîbe veya âhara havâle itmeyüp ve'l-hâsıl taraf-ı şer'iyyede bir tarîk ile paşa-yı mûmâ-ileyhin zimmetini ibrâ ve iskât eylemediğine müdde'î-i mezbûr Veli Beye yemîn teklîf olundıkta ol dahi hasbe'l-mesûl yemîn-i billâhi te'âlâ itmeğin mûcebiyle ba'de'l-hükm meblağ-ı mezbûr iki bin guruş ile atın aynı mevcûde ise aynını müstehlike ise kıymet-i şer'iyyesini tereke-i müteveffâ-yı mezbûrdan müvekkiletân-ı mezbûretân edâ itmek üzre vekîl-i mezbûra ba'de't-tenbîh ketb olundı fi'l-yevmi's-sâbi' ve'l-'işrîne min şehri Ramazâni'l-mübârek li-sene seb'a ve mi'e ve elf

Şühûd

A'lemü'l-ulemâ'i'l-izâm Hasan Mansurlızâde Ahmed Efendi emîn-i fetevâ, fahrü'l-akrân Ali Ağa ibn İslam hazret-i kâyim-makâm-ı pâşa, umdetü'l-ulemâ Hasan Efendi el-muğnî Ruha'da, es-Seyyid Ali ibn Halil, Mehmed Bey ibn Süleyman, Receb Efendi nâib-i Kapân, Sahhâf Veli Efendi.

373 - 1696 (1107) **İstanbul 22: 86a/2** Dava / *Adjudication*

Hemşin kazasına bağlı çeşitli köylerde yaşayan bir grup gayrimüslimin vekili olduğunu elindeki hüccetle iddia eden Agop Keşiş, Hemşin kazası mukataa emini Mahmut Ağa'nın tahsildarı Musalli'nin adı geçen gayrimüslimlerden haksız olarak 500 kuruş aldığını ve bunu geri vermesi gerektiğini iddia eder. Musalli, parayı aldığını kabul etmekle birlikte Agop'un vekâletini reddeder. Agop, mahkemeye çağırdığı şahitlerle vekil olduğunu ispatlar. Mahkeme, adı geçen gayrimüslimler lehine karar verir.

Agop, a monk, approaches the court with a hujjet documenting that he is the legal agent for a group of non-Muslims of various villages in Hemşin. Arguing that Musalli, the collector of the tax officer (mukataa emini) Mahmut Ağa illegally expropriated 500 kuruş from the said non-Muslim, Agop demands the money back. Musalli admits that he collected the money, but challenges Agop's legal agency. Agop calls witnesses who confirm that he is, indeed, the legal agent. The court decides in favor of the non-Muslim plaintiffs.

Vilâyet-i Anadolı'da Trabzon Sancağı'nda Hemşin Kazası tevâbi'inden Çat nâm karye ahâlîsinden mülk ta'bîr olunur karye-i mezbûrenin kethüdâları olmağla cedd isminden müstağnî olan mülk Ordik veled-i Manok ve Balos nâm karye ahâlisinden Savar veled-i Avanos ve Bestan veled-i Yani ve Himon [?] nâm zimmi karyede sâkin Varton veled-i Mardiros ve Lalahan Arakli ve Şive nâm karyeden Kuyumcı veled-i Kahna ve Şişonlı veled-i Kişi ve Magranis nâm karyeden Karid veled-i Somas ve Andriyos veled-i Kolay ve Dertan veled-i Yani ve [...] nâm karyeden Markar veled-i İlya ve Serkiz veled-i Kirakoz ve Mellah nâm karyeden Ariton veled-i Karabet ve Kirkor veled-i Milan ve Mahmud bin Abdullah Zümreye nâm karyeden Varton veled-i Sagar ve Demürci veled-i Tavaş ve Agob veled-i Hobyar ve Eksandara nâm karye sükkânından Demürci veled-i Ariton ve Ödik veled-i Ovans ve Vartok veled-i Oseb ve Mardiros veled-i Fasos ve Sahak veled-i Reyhan ve Piragol veled-i Yani ve Agol nâm karyeden Agob veled-i Sakoz ve Saval veled-i Bicaker ve Markar veled-i Reyhan ve Yekan veled-i Keşter ve Kirakoz veled-i [...] ve Makraz ve Ohan veled-i Mardiros ve Serhan veled-i Arakil ve Bagdesar veled-i Oseb ve Rabil veled-i Ovak nâm zimmîler taraflarından ber-vech-i âtî vekâlet iddi'â iden Agob Keşiş veled-i Hiristo nâm zimmî meclis-i şer'-i şerîf-i enverden bin yüz yirmi senesinde kazâ-i mezbûrede Hemşin mukâta'ası emini Mahmud Ağa'nın etbâ'ından mukâta'a-i mezbûre tahsîldârı olan el-Hac Musalli bin Abdullah mahzarında bi'l-vekâle üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp müvekkillerim mezbûrûn

kadîmü'l-eyyâmdan be-her sene cizyeleri olmak üzre üç bin vukıyye balmumı matbah-ı 'âmireye ve bin beş yüz guruş Künye Kal'ası mevâcibi içün vire gelmişler iken sene-i mezbûrede üzerlerinden bâ-fermân-ı 'âlî ref' olunup hâlen harâc virirler iken mezbûr el-Hac Musalli kazâ-i mezbûrede mukâta'a-i mezbûre emvâlini ol vakitde tahsîl iderken ben zikr olunan üç bin vukıyye bal mumı ile beş yüz guruş yine cizye bedeli olmak üzre tahsîl iderin deyü bi-gayr-ı hak müvekkillerim mezbûrûnı ahz ve beş yüz guruşların yedlerinden ahz ve gasb ve istihlâk itmekle meblağ-ı mezbûrı mezbûr el-Hac Musalli'den taleb ve da'vâ ve ahz u kabza ve kabz-ı îsâle mütevakkıf oldığı umûrun küllisine işbû yedimde olan hüccet mûcebince beni taraflarından vekîl ve nâ'ib-i menâb nasb ve ta'yîn ben dahi ber-vech-i muharrer vekâlet-i mezbûremi kabûl itmekle bi'l-vekâle meblağ-ı mezbûr beş yüz guruşı taleb iderim su'âl olunup bi'l-vekâle teslîme tenbîh olunmak matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl mezbûr el-Hac Musalli cevâbında bâlâda zikri mürûr itdiği vech üzre mezbûrûnun yedlerinde bi-gayr-ı hak beş yüz guruşlarını ahz ve gasb ve istihlâk itdiğine ikrâr lâkin mezbûrun vech-i muharrer üzre vekîl oldığına bi'l-külliye inkâr idicek vekîl-i mezbûrun ber-vech-i muharrer müdde'âsını mübeyyene beyyine taleb olundukda 'udûl-i müslimînden olup vilâyet-i mezbûreden [...] Kazâsı ahâlîsinden Abdurrahman bin İbrahim ve Abdülbâkî Çelebi ibn Mehmed nâm kimsenler li-ecli'ş-şehâde meclis-i şer'a hâzırân olup istişhâd olundukda fi'l-hakîka ber-vech-i muharrer mülk ta'bîr olur karyelerin kethüdâları olan mezbûrûn ve Ördik veled-i Manok ve Sadar veled-i Ovans ve Bestan veled-i Yani ve Derton veled-i Mardiros ve Lalahan veled-i Arakil ve Kuyumcı veled-i Kahna ve Şişonlı veled-i Keşiş ve Karabet veled-i Mezkaş ve Andriyos veled-i Külab ve Vatan veled-i Yani ve Markaro veled-i İlya ve Serkiz veled-i Kirakoz ve Ariton veled-i Karabet ve Kirkor veled-i Milan ve Mehmed bin Abdullah ve Varton veled-i Sagar ve Demürci veled-i Tavaş ve Agob veled-i Hobya ve Demürci veled-i Ariton ve Ödik veled-i Ovanos ve Varton veled-i Oseb ve Mardiros veled-i Kalyos ve Sahak veled-i Reyhan ve Reyhan veled-i Köste ve Kirakos veled-i Makras ve Ohan veled-i Mardiros ve Seferhan ve-

led-i Arakil ve Bagdesar veled-i Oseb ve Aknos veled-i Mardiros ve Aknos veled-i Bagdesar ve Ohan veled-i Oseb ve Vabil veled-i Adak nâm zimmîler meblağ-ı mezbûr beş yüz guruşı vech-i muharrer üzre mezbûr el-Hac Musalli'den taleb ve da'vâ ve ahz u kabza îsâle mütevakkıf oldığı umûrın küllîsine bizim huzûrımızda mezbûr Agob Keşiş veled-i Hiristolar taraflarında vekîl ve nâ'ib-i menâb nasb ve ta'yîn itdiklerinde ol dahi vekâlet-i mezbûreyi kabûl itmişidi biz bu husûsa bu vech üzre şâhidlerüz şehâdet dahi iderüz deyü her biri edâ-i şehâdet-i şer'iyyye itdiklerinde ba'de't-ta'dîl ve't-tezkiye şehâdetleri makbûle olmağını mûcebiyle vekâletine ba'de'l-hükm meblağ-ı mezbûr beş yüz guruş mezbûr Agob Keşîş'e red ve teslîm[e] mezbûr el-Hac Musalli'ye tenbîh birle mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb ve tahrîr olundı fi'l-yevmi's-sâmin min Şevvali'l-mükerrem li-sene seb'a ve mi'e ve elf

Şühûdü'l-hâl

Abdurrahman Efendi ibn Mehmed Efendi, Koca Mustafa Paşa ibn Mustafa Efendi, İbrahim Çavuş ibn Sefer, İbrahim Çelebi ibn Ahmed.

374 - 1696 (1107) **İstanbul 22: 88a/1** Dava / *Adjudication*

Dırako, Selanik Metropoliti İgnadyos karşısında mahkemeye çıkarak İgnadyos'tan ve ondan önceki metropolit Matatyos'tan 240'ar kuruş alacağı olduğunu ileri sürer. Mahkeme, önce borçlu metropolitler arasında vekâlet ya da kefalet ilişkisi olmadığı gerekçesiyle Dırako'nun eski metropolit Matatyos'tan alacağına ilişkin davasını reddeder. Mahkeme, sonra da davalı İgnadyos'a görüşünü sorar. İgnadyos'a göre, Dırako'nun Matatyos'tan 600 kuruş alacağı olup elinde bu alacağı belgeleyen bir de temessük vardır. Matatyos, Dırako'ya borcunun 120 kuruşunu ödemiş, geri kalan 480 kuruşu ödemeden İgnadyos metropolit olmuştur. Dırako ile yirmi dokuz adamı, İgnadyos'u bir kayığa bindirerek kaçırmış ve kendisini hapisle tehdit ederek 240 kuruş borcu olduğunu söyletmişlerdir. İgnadyos, tehdit altında yalandan Dırako'ya 240 kuruş

borcu olduğunu söyleyerek temessük verdiğini belirtir. Mahkeme, Dırako'dan savının gerçek olduğuna yemin etmesini ister. Dırako, yemin edemez. Sonuçta, mahkeme davacı Dırako'nun açtığı davanın bütünüyle geçersiz olduğuna karar verir.

Dırako sues İgnadyos, the archbishop of Salonika, claiming that he and Matatyos, the former archbishop, each owed him 240 kuruş. The court refuses to grant standing to Dırako's case against Matatyos on the ground that on matters of debt archbishops do not serve as legal agents or sureties of each other. Questioned by the court, İgnadyos claims that Matatyos owed Dırako 600 kuruş, as documented by a promissory note (temessük) in Dırako's possession. Matatyos paid back 120 kuruş of the debt. Before settling the remaining 480 kuruş, İgnadyos became the archbishop. Dırako and his twenty-nine men, İgnadyos claims, kidnapped him and, by threatening him with imprisonment, made him agree to 240 kuruş of the debt. Under threat, İgnadyos says, he gave Dırako a false promissory note documenting the 240 kuruş debt. The court asks Dırako to take an oath that his account is true. He refuses to do so. In conclusion, the court rejects Dırako's entire case.

Mahrûsa-i Galata'ya tâbi' Kös nâm karye sükkânından olup Karayos kapudânının [...] oğlı Dırako veled-i Kostantin nâm zimmî meclis-i şer'-i şerîf-i enverde hâlen Selanik metrapolidi olan işbu râfi'u'l-vesîka Papa İgnadyos veled-i Manol nâm zimmî nâm râhib mahzarında üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp mezbûr İgnadyos zimmetinde cihet-i karz-ı şer'îden iki yüz kırk guruş hakkım olup hattâ mezbûr İgnadyos zimmetinde cihet-i mezbûreden zimmetinde iki yüz kırk guruş bana deyni olduğunı 'alâ ru'ûsi'l-işhâd ikrâr ve i'tirâf itmekle meblağ-ı mezkûrı ve sâbıkan Selanik metrapolidi olan gâ'ib ani'l-meclis Matatyos nâm râhib zimmetinde dahi iki yüz kırk guruş hakkım olup mezbûr Matatyos zikr olunan metrapolidlikden 'azl ve yerine merkûm İgnadyos metrapolid olmağla gâib-i mezkûrun deyni olan iki yüz kırk guruş mezkûr İgnadyos'dan taleb iderim su'âl olunsun didikde müdde'î-i mezbû-

run takrîr-i meşrûhı üzre gâib-i mezbûr zimmetinde olan iki yüz kırk guruş içün vekâlet veya kefâleti mutazammın nesne da'vâ itmeyüp mutlak gâ'ib-i mezbûrun yerine metrapolid olmağla deyni şer'an edâ lâzım gelmekle gâ'ib-i mezbûr zimmetinde olup mezbûr İgnadyos'dan taleb eylediği iki yüz kırk guruş içün müdde'î-i mezbûr Dırako bî-vech mu'ârazadan ba'de'l-men' kendi zimmetinde cihet-i karz-ı şer'îden olmak üzre iddi'â eylediği iki yüz kırk guruş içün istintâk olundukda merkûm İgnadyos cevâbında müdde'î-i mezbûrun gâib-i merkûm Matatyos zimmetinde kendi temessüki mûcebince altı yüz guruş hakkı olup meblağ-ı mezkûrun yüz yirmi guruşını ahz u kabz idüp dört yüz seksen guruşı bâkî kalup mezbûr Matatyos'un yerine ben metrapolid oldığımda müdde'î-i mezbûr Dırako yirmi otuz nefer zimmîler ile beni kayığa koyup seni Karayos kapudânına götürüp habs itdirüp gâib-i mezbûrun deyni olan dört yüz seksen guruşı tamâmen aluruz yahud cihet-i karzdan almak üzre iki yüz kırk guruş deyn ikrâr eyle deyü beni cebr ve tahvîf itmeleriyle ben dahi cihet-i karzdan iki yüz kırk guruş deynim vardır deyü kâziben ikrâr idüp işbu temessüki virmişidim vech-i muharrer üzre ikrârımda kâzibim deyücek mezkûr İgnadyos ikrâr-ı mezkûrunda kâzib ve kendi da'vâ-yı meşrûhasında mubattal olmadığına müdde'î-i mezbûr Dırako'ya bi't-taleb yemîn teklîf olundukda yemînden nükûl itmeğin mûcebiyle mezkûr Dırako meblağ-ı bâkî-i mezbûr iki yüz kırk guruş dahi mutâlebesiyçün bî-vech mu'ârazadan men' birle mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-'işrîn min Şevvâli'l-mükerrem li-sene seb'a ve mi'e ve elf

Şühûdü'l-hâl

El-Hac Mehmed bin İbrahim, Hammâmîzâde Mehmed Efendi, Abdurrahman Efendi, İbrahim Efendi, İbrahim Çelebi ibn Ahmed.

375 - 1696 (1107) **İstanbul 22: 100a/2** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul'un Zeyrek Mahallesi'nden 1. Ali Ağa, eşi Emine Hanım'ın vekili 2. Ali Ağa ile birlikte mahkemeye gelir. 1. Ali Ağa, eşi

Emine Hanım'a İzmir'in çeşitli bölgelerinde bulunup mülkü olan yahudihane, dükkân ve zeytin ağaçlarını 10.000 kuruşa satmış; yine İzmir'de bulunup Kaptan Mustafa Paşa Vakfı'ndan kiralamış olduğu 20 mahzeni arsalarıyla birlikte, mütevelli izniyle 2500 kuruşa ona devretmiştir. 1. Ali Ağa, eşi Emine Hanım'dan bu alım satım ve devir işlemlerine ilişkin herhangi bir alacağı bulunmadığını söyler. 2. Ali Ağa, bu ifadeleri doğrular. Mahkeme de bu işlemleri sicile kaydeder.

Ali Ağa I, a resident of İstanbul's Zeyrek neighborhood, is in court with Ali Ağa II, legal agent of his wife Emine Hanım. The former sold to his wife Emine Hatun a building complex for Jews (yahudihane), several stores and olive trees in various parts of İzmir for 1000 kuruş. For 2500 kuruş and with the permission of the mutawalli, he also transferred to her 20 cellars rented from the Kaptan Mustafa Paşa Waqf, along with their plots. Ali Ağa I states that he has no further issues with Emine Hanım regarding the sale and transfer of the properties. Ali Ağa II corroborates his testimony. The court registers the transactions.

Husûs-ı âti'z-zikrin mahallinde ketb ve tahrîri iltimâs olunmağın savb-ı şer'den irsâl olunan fahrü'l-müderrisîn İbrahim Efendi ibn Mehmed el-Hamidî irsâl olunup mahmiyye-i İstanbul'da Zeyrek Mahallesi'nde vâki' 'umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim Haleb muhassılı olan Ali Ağa ibn Abdurrahman'ın menziline varup zeyl-i kitâbda muharrerü'l-esâmî müslimîn huzûrlarında 'akd-i meclis-i şer'-i nebevî eyledükde mûmâileyh Ali Ağa meclis-i ma'kûd-ı mezbûrda zevce-i menkûhası fahrü'l-muhaddarât Âmine Hânım ibnet-i el-merhûm Mehmed Paşa tarafından husûs-ı âti'l-beyâna vekîl-i şer'îsi olan sâbıkan İzmir Gümrükcisi olan Ali Ağa ibn Ahmed mahzarında ikrâr-ı tâmm ve takrîr-i kelâm idüp 'akd-i âtî sudûruna değin silk-i mülkümde münselik olup medîne-i İzmir'de Câmi'-i Atîk Mahallesi'nde vâki' iki tarafdan tarîk-ı 'ânım ve bir tarafdan Yenişehirli Yusuf Bey mülki ve bir tarafdan mekâbir-i müslimîn ile mahdûd büyût-ı

'adîdeyi müştemil menzili ve yine yedimde mülk ve hakkım olup zikr olunan Câmi'-i 'Atîk Mahallesi'nde vâki' lede'l-ahâlî ve'l-cîrân ma'lûmu'l-hudûd ve yahûdihâne ve on bâb kantârcı ve şerbetci ve fesci dükkânlarımı ve yine medîne-i mezbûre muzâfâtından Balçık ve Kızılca ve Kirizman ve Ayasefid nâm karyelerden ve Handek ta'bîr olunur mevzi'de lede'l-ahâli ve'l-cîrân ma'lûmu'l-hudûd ve'l-kıta' taht-ı tasarrufumda olan tarlalarda vâki' cem'an iki bin altı yüz elli iki dip zeytun eşcârlarımı ve yine Karye-i Kızılca'da vâki' lede'l-ahâlî ve'l-cîrân ma'lûmu'l-hadûd bir buçuk mülk göz zeyt yağı değirmenimi ve yine Varoş nâm mevzi'de vâki' bir bâb mülk zeyt yağı değirmenimi cemî'-i tevâbi' ve levâhıklarıyla tarafeynden îcâb ve kabûlî hâvî bey'-i kat'î ile safakaten vâhideten on bin guruşa zevcim mezbûre Âmine Hânım'a bey' ve temlîk ve yine medîne-i mezbûrede zikr olunan Câmi'-i Atîk Mahallesi'nde vâki' merhûm Kaplân Kapudân Mustafa Paşa Evkâfı'ndan icâre-i mu'accele ve her biri yevmî ikişer akçe mü'eccele ile taht-ı tasarrufumda olan lede'l-ahâlî ve'l-cîrân ma'lûmu'l-hudûd yirmi bâb yemiş mahzenlerimi ve zikr olunan arâzîyi dahi bâizn-i mütevellî ve sâhib-i arâzî iki bin beş yüz guruş bedel mukâbelesinde mezbûr Âmine Hânım'a ferâğ ve tefvîz ol dahi vech-i meşrûh üzre iştirâ ve temellük ve tefevvüz ve kabûl ve her birlerini mahallelerinde kabza taslît itdiğimden sonra semenleri olan meblağ-ı mezbûr on bin guruş ile bedel-i ferâğ olan iki bin beş yüz guruş ki cem'an on iki bin beş yüz guruş mutâlebesinden zevcem mezbûre Âmine Hânım'ın zimmetini ibrâ'-i 'âmm-ı kâtı'u'nnizâ'la ibrâ ve iskât eyledüm ba'de'l-yevm eşyâ-i muharrere-i mezkûrede kat'an 'alâkam kalmayup zevcem mezbûre Âmine Hânım'ın mülk-i müşterâsı ve hakk-ı müfevvezi olmuşdur keyfe mâyeşâ ve yahtâr mutasarrıfa olsun didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î vâki' hâli mevlânâ-yı mezbûr mahallinde ketb ve tahrîr ma'an irsâl olunan Mehmed bin Mehmed ve Mustafa bin Şaban ile meclis-i şer'a gelüp 'alâ vukû'ihî inhâ ve takrîr itmeğin mâ-vaka'a bi't-taleb sebt olundı fi'l-yevmi'l-'işrîn min Zilka'deti'ş-şerîfe lisene seb'a ve mie ve elf

Şühûdü'l-hâl

'Umdetü'l-eşbâh ve'l-ekfâ İbrahim Ağa ibn Mahmud, Küçük Emir dimekle şehîr es-Seyyid Ahmed Çelebi, fahrü'l-eşbâh es-Seyyid Ali Efendi ibn Mustafa, Diğer İbrahim Ağa ibn Musalli, fahrü'l-eşbâh Hazînedâr Ali Ağa, Ömer Çelebi ibn Ali tâbi'-i mûmâ ileyh, Hüseyin Beşe ibn Mehmed tâbi'-i mûmâ-ileyh, Mehmed Ağa ibn Ali.

376 - 1696 (1107) **İstanbul 22: 109a/2** Dava / *Adjudication*

Çoban Çavuş Vakfı'na ait olan Ermeni odalarında oturan Sara adlı kadın, yine Ermeni odalarında oturan ve komşusu olan Ovanos'tan mütevelli Mehmet Çelebi'nin yanında şikâyetçi olur. Sara, komşusu Ovanos'un mütevellinin izni olmadan bir kömürlük inşa ettirdiğini, bundan kendisinin zarar gördüğünü ve dolayısıyla kaldırılmasını istediğini söyler. Ovanos'a sorulduğunda o da iddiaları kabul eder. Bilirkişilerin ve şahitlerin görüşleri de aynı doğrultuda olunca Ovanos, kömürlüğü kaldırması konusunda uyarılır.

Sara, who lives in the Armenian quarters of the Çoban Çavuş waqf sues another inhabitant of the quarters, her neighbor Ovanos, in the presence of Mehmet Çelebi, the waqf mutawalli. Sara states that her neighbor Ovanos built a coal storage unit without the mutawalli's permission, causing damage to her. She demands the removal of the storage. Following an investigation, Ovanos accepts the account. The experts and witnesses also confirm the plaintiff's account. The court instructs Ovanos to tear down the storage unit.

Husûs-ı âti'z-zikrin mahallinde istimâ ve fasl ve [...] bâbında fermân-ı âlî vârid olmağın imtisâlen-lehû savb-ı şer'-i mutahhardan keşif nâibimiz olan Abdullah Efendi ibn Ali irsâl olunup ol dahi hâssa mimârlardan Ali Halife ibn Abdullah ve Mustafa Halife ibn Abdülmennân ile mahmiyye-i İstanbul'da Samatya Kapusı dâhilinde el-Hac Hüseyin Mahallesi'nde vâki' merhûm Çoban Çavuş

Evkâfı'ndan olup lede'l-ahâlî ve'l-cîrân ma'lûmu'l-hudûd Ermeni odalarına varup zeyl-i vesîkada muharrerü'l-esâmî ve ebniye ve sukûf ahvâline ıttılâ'-ı tâmmı olan bî-garaz kimesneler mahzarlarında 'akd-i meclis-i şer'-i şerîf eylediğinde zikr olunan odalarda sâkine işbu bâ'isetü's-sifr Sara bint-i Agop nâm Nasrâniyye meclis-i ma'kûd-ı mezbûrda vakf-ı mezbûrun evlâdiyet ve meşrûtiyet üzre bi'l-fi'l mütevellîsi olan Mehmed Çelebi ibn Osman hâzır oldığı hâlde câr-ı mülâhıkı Ovanos veled-i Bikler nâm zimmî muvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp mezbûr Ovanos işbu odalar kapusı arasında tarîk-ı hâssın sol cânibinde mi'mârân-ı mezbûrân mesâhaları üzre tûlen dört ve 'arzan iki bi-hesâb-ı terbî'î sekizer zirâ' kömürlük ihdâs itmekle nazar olunup zikr olunan kömürlüğün zarar-bîni olmağla kal' ve ref' itdirilmek matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl mezbûr Ovanos cevâbında zikr olunan kömürlük kadîme muhâlif sonradan ihdâs eyleyüp ve izn-i mütevellî dahi olmayup fuzûlen binâ eylediğini ikrâr ve i'tirâf itmeğin mi'mârân-ı mezbûrân ve müslimûn-ı mezbûrûn zikr olunan kömürlüğe ba'de'n-nazar zarar-bîni olup ve kal'inde dahi cânib-i vakfa kat'an zararı yokdur deyü her biri icmâ' ve ittifâk ve 'alâ tarîki'ş-şehâde haber virmeleriyle zikr olunan kömürlük kal' ve ref' itmek üzre mezbûr Ovanos'ı tenbîh eyledüğini mevlânâ-yı mezbûr mahallinde tahrîr ve ma'an îrsâl olunan Ali Çelebi ibn Mustafa ve Hasan bin Abdullah ile meclis-i şer'a gelüp 'alâ vukû'ihî inhâ ve takrîr itmeğin mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sânî min Şabani'l-mu'azzam li-sene seb'a ve mie ve elf

Şühûdü'l-hâl

Süleyman Çelebi ibn Abdullah, Abdullah Çelebi ibn Ahmed, Musa Efendi ibn Hasan, Ahmed Efendi el-imâm, Mustafa Çelebi ibn İbrahim, Mehmed Halife ibn İbrahim.

377 - 1696 (1108) **İstanbul 22: 136a/1** Dava / *Adjudication*

İstanbul'daki sığır kasaplarının kethüdası el-Hac Süleyman, usulsüz olarak sığır satın aldıkları gerekçesiyle üç Yahudi kasaptan

davacı olur. El-Hac Süleyman, Anadolu ve Rumeli'den İstanbul'a getirilen sığırların kethüda tarafından dağıtılması gerekirken Yahudi kasapların kethüdadan önce devreye girerek yüksek fiyatlarla sığırları satın aldıklarını belirterek söz konusu Yahudi kasaplardan daha önce de davacı olduğunu ve elinde bu davayı kazandığını belgeyen bir hüccet ve yine savını destekleyen bir emr-i şerif bulunduğunu ileri sürer. Görüşü sorulan üç Yahudi kasap, kethüdanın savını doğrulamakla birlikte, sığır gelmeyen dönemlerde Yahudi kasapların etraftan bulacakları beşer altışar sığırı satın almalarının geleneklere uygun (kadîmden olıgelen) olduğunu belirten bir fermanı mahkemeye sunarak kendilerinin geleneklere aykırı (kânûn-ı kadîme muhâlif) davranmadıklarını söylerler. Mahkeme tarafların sunduğu belgeleri inceledikten sonra, her iki tarafı gelenekleri çiğnememeleri yolunda uyarır.

El-Hac Süleyman, steward (kethüda) of the cattle butchers in İstanbul, sues three Jewish butchers, on the ground that they have bought cattle illegally. The plaintiff states that whereas the cattle brought to İstanbul from Rumelia and Anatolia should be distributed by the steward, the Jewish butchers have been evading this requirement by buying cattle before herds reach the steward, at much higher prices. He sued the Jewish butchers for that transgression, he claims, and won the case, as documented by a hujjet and a Sultanic order (emr-i şerif). Questioned by the court, the three Jewish butchers corroborate the steward's testimony. Presenting to court an imperial order (ferman) showing that it is customary (kadîmden olıgelen) for the Jewish butchers to buy stray cattle wherever available in times of scarcity, they add that they have not violated traditions (kânûn-ı kadîme muhâlif). Examining the documents presented by the two sides, the court instructs both sides to act in accordance with traditions.

Mahmiyye-i İstanbul'da sığır kassâbları kethüdâsı olan el-Hâc Süleyman bin Ahmed nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîfde mahmiyye-i mezbûrede Balat kapusı hâricinde tâ'ife -i yehûdun sığır kas-

sâbları olan Mosi veled-i Yako ve Peşvada veled-i Bolimerni ve Havâss-ı Aliyye kazâsı müzâfâtından kasaba-i Hâsköy'de sığır kassâbı olan Avraham veled-i İsa nâm yahûdiler muvâcehelerinde takrîr-i da'vâ ve tasdîr-i müdde'î idüp Anadolı ve Rumili'nde süriciler ile mahmiyye-i mezbûreye gelen sığır Yedikule hâricinde vâki' tokata dâhil oldukda tokat kethüdâsı ma'rifetiyle tevzi' olunup her yüz sığırda on beşer sığır yahûd kassâblarına tevzî' olunurken mezbûrûn yahûd kassâbları Anadolı ve Rumili'nde süriciler ile gelen sığırı karşılıyup tokata dâhil olmadın ziyâde bahâ ile iştirâ ve kendi beynlerinde bey' itmeleriyle zahîreyi izâ'at eylediklerı ecilden ba'de'l-yevm ber-vech-i muharrer Anadolı ve Rumili'nde süriciler ile gelen sığırları tokata dâhil olmadın yollarda karşılıyup iştirâ ve zebh itmemek üzre bin yüz dört senesi Şevvâli'l-mükerreminde her biri kavl ve ittifâk idüp bu vech üzre tarafı şer'îden yedimizde hüccet-i şer'iyye virilüp ve hüccet-i mezbûre mûcebince Anadolı ve Rumili'nde süriciler ile gelen yollarda karşulıyup tokata dâhil olmadın ziyâde bahâ ile celeb-keşân tâ'ifesinden hafiyyeten sığır iştirâ itdirilmeyüp ve idenlere ta'zîr ve tecrîm itdirilmek bâbında bin yüz yedi senesi şehr-i Rebî'ülevveli'nin yirmi üçüncı güni yedime emr-i şerîf-i âlîşân dahi ihsân olunmuşiken ber-vech-i meşrûh Anadolı ve Rumili'nde süriciler ile tokata sığır gelmediği eyyâmda tâ'ife -i mezbûre kassâbları etrâfda olan kurâ ve kasabâta çıkup bulmadıkları mahalde akçeleriyle beşer ve altışar sığır iştirâ ve yedimizde fermân-ı şerîfimiz vardır deyü zebh ve bey' iderler hâlen su'âl olunup ber-vech-i muharrer kurâ ve kasabâtdan beşer ve altışar sığır iştirâsından dahi men' olunmak matlûbumuzdur deyü her biri zikr olunan târihler ile müverraha bir kıt'a hüccet ve bir kıt'a emr-i şerîf-i âlîşân ibrâz idüp feth ve kırâ'et olundukda mazmûn-ı münîfleri müdde'î-i mezbûrun takrîr-i meşrûhı üzre ancak Anadolı ve Rumili'nde süriciler ile gelen sığırları yollarda karşılıyup tokata dâhil olmadın iştirâdan men' olunduklarını nâtık bulunmağın gıbbe's-su'âl mezbûrûn Mosi ve Peşvada ve Avraham cevâblarında fi'l-hakîka kaziyye vech-i muharrer üzre olup taşrada süriciler ile gelen sığırlar tokata dâhil olmadıkça yollarda karşılıyup celeb-keşândan iştirâ memnû' olup lâ-

kin tokata sığır gelmediği eyyâmda kifâf-ı nefsimüz içün etrâfda olan kurâ ve kasabâtdan buldığımız yerlerden akçemiz ile beşer ve altışar sığır iştirâ itmek kânûn-ı kadîm olup hattâ mukaddemâ tokat kethüdâsı husûs-ı mezbûra bî-vech dahl eylediğin rikâb-ı hümâyûna arz-ı hâl eylediğimizde Anadolı kâdı'askeri olup ve dâ'im-i âlem-i fenâ iden merkûm İbrâhim Efendi'ye havâle olundukda Yedikule hâricinde vâki' tokata gelüp İstanbul ve Galata ve Üsküdar ve Eyyûb kassâblarına tevzî' olunan sığırların on beş sığır yahûdi kassâblarına virilmek defter-i cedîdde mukayyeddir ve iddi'â-i su'âl eyledikde fi'l-vâki' yehûd kassabları etrâfa çıkup buldukları yerden beş altışar sığır alup tâ'ife lerine bey' idegelmişlerdir deyü sığır kassâbları kethüdâsının sığır virdiğine müşârünileyh İbrâhim Efendi arz itdiğin arz olundığı üzre tâ'ife -i yehûd buldukları yerden akçeleriyle beşer ve altışar sığır iştirâ eyledikleri husûsda müşârün-ileyhin arzı mûcebince amel olunup min-ba'd kadîmden olıgelene muhâlif nizâ' itdirilmemek bâbında bin doksan sekiz senesi Şevvâlü'l-mükerreminde yedimize işbu emr-i şerîf-i cihân-mutâ' ihsân olunmuşdur deyü mazmûnı min-külli'l-vücûh takrîr-i meşrûhlarına muvâfık bir kıt'a fermân-ı âlî ibrâz itmeleriyle müdde'î-i mezbûr muvâcehesinde feth ve kırâ'et ve istintâk olundukda kethüdâ-i mezbûr dahi fi'l-vâki' tokata sığır gelmediği eyyâmda tâ'ife -i yehûd kassâbları etrâfa çıkup buldukları yerlerden beşer ve altışar sığır alup tâ'ife lerine bey' idegeldiklerini tâyi'an ikrâr ve i'tirâf itmeğin mûcebince taşradan süriciler ile celeb-keşân tâ'ifesinin getürdükleri sığırları tokata dâhil olmadın yollarda karşulıyup ziyâde bahâ ile iştirâ itmemek üzre mezbûrûn yehûd kassâblarına tenbîh ve kadîmden olıgeldiği vech üzre kifâf-ı nefsleriçün etrâfdan beşer ve altışar sığır iştirâlarına bî-vech müdâhaleden kethüdâ-i mezbûr men'-i birle mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fî gurrei Muharrem sene 108

Şühûdü'l-hâl

Mustafa Çelebi bin el-Hâc Ahmed, İbrâhim Çelebi bin Ahmed, Mustafa Çelebi bin Mehmed Yiğitbaşı, Mustafa Çelebi bin Şaban, Ali Çelebi bin Bali, Receb Çelebi bin Osman.

378 - 1696 (1108) İstanbul 22: 148a/1 Dava / *Adjudication*

İstanbul'un ipek bükücü esnafından olan Yahudiler, birkaç Hıristiyan meslektaşları karşısında mahkemeye çıkarlar. Yahudi ipek bükücülere göre, geleneksel olarak (kadîmü'l-eyyâmdan) boyalı ipeği bükme işini yalnızca Yahudiler, ham ipeği bükme işini ise Müslüman, Ermeni ve Rumlar yapmaktadırlar. Yahudi ipek bükücüleri, Hıristiyan ipek bükücülerini bu geleneği bozmakla suçlarlar. Mahkeme, durumu söz konusu esnaf grubunun ileri gelenlerinden olan Müslümanlara sorar. Onlar da davacı Yahudilerin görüşleri doğrultusunda görüş bildirirler. Bunun üzerine davalı Hıristiyanlar da davacıların görüşünü kabul ederler. Sonuçta, mahkeme davalı Hıristiyanları geleneğe aykırı davranmamaları yolunda uyarır.

Several Jewish silk winders (ipek bükücü) of İstanbul sue a few Christians of the same profession. According to the Jews, customarily (kadîmü'l-eyyâmdan) only Jews are entitled to wind dyed silk. Muslims, Armenians and Greeks, they claim, are entitled to wind crude silk. The Jewish silk winders complain that Christian silk winders are violating the tradition. The court consults the Muslims, who are the notables of the producers in question. The Muslim notables corroborate the Jews' account. The court then questions the Christian silk winders. In conclusion, the court instructs the Christian silk winders to abide by the tradition.

Mahmiyye-i İstanbul'da hâm ipek büküci tâifesinden yamak olan boyalı dökmelik [?] ipek büküci tâ'ifesinden Yehuda veled-i Musa ve David veled-i Yako ve Yosib veled-i David ve Salamon veled-i İsak ve Şabetay veled-i Yako ve Yano veled-i Simon nâm Yahudiler meclis-i şer'-i şerîf-i enverde zikr olunan hâm ipek büküci tâifesinden Tomas veled-i Kiragos ve Drako veled-i Yanaki ve Karabet veled-i Lorsiz ve Anton veled-i Kiragos ve sâ'irleri muvâcehelerinde takrîr-i da'vâ ve tasvîr-i müdde'â idüp kadîmü'l-eyyâmdan ilâ hâza'l-ân bizim san'atımız olan dökmelik boyalı ipek büküci ancak sekiz destgâh olmağla erbâbı yehûd tâifesinden olup

dökmelik boyalı ipek bükmek ancak bize mahsûs ve müte'ayyin olup ve ham ipek ta'bîr olunan frengî ibrişim ve sâde ibrişim ve kenar ipeği ve [...] bükmek müslim ve Ermeni ve Rum tâ'ife lerine mu'ayyen ve mahsûs olup her birinin âharın san'atına kat'an karışa gelmeyüp ittifâk ü ittihâd ve 'ahd ü mîsâkımız bunun üzerine olmağla nizâm-ı hâlimiz bu vech üzre muntazam iken mezbûrûn zimmîler kendülere mahsûs olan san'atlarına kanâ'at itmeyüp bize mahsûs olan dökmelik boyalı ipek bükmemize dahl ve bizi men' murâd itmeleriyle beynimizde ihtilâle bâdîler olmağın hâlen hakîkat-i hâli kethüdâ ve musinn ve ihtârımızdan su'âl olunup haberleri tahrîr ve kadîmden olıgeldiği vech üzre nizâm-ı hâlimiz içün her birimiz âharın san'atına dahl ve ta'arruz itmemek üzre tenbîh olunmak matlûbımızdır didiklerinde husûs-ı merkûm vukûf-ı tâmmı olan bî-garaz müslimînden olup meclis-i şer'a hâzirûn olan kethüdâ İsmail Çelebi ibn İbrahim ve ihtiyârlarından Ali Çelebi bin Hüseyin ve Mehmed Çelebi bin Bayram ve Usta Mahmud bin Mustafa ve yiğitbaşı Mustafa bin Bayram ve sâ'irlerinden su'âl olundukda fi'l-hakîka kadîmü'l-eyyâmdan ilâ hâza'l-ân dökmelik boyalı ipek büküci sekiz destgâh ve erbâbı yehûd [silik] olup dökmelik ipek bükmek müdde'ûn-ı mezbûrûn Yahudilere mu'ayyen ve mahsûs olap ve ham ipek ta'bîr olunan frengî ibrişim ve sâde ibrişim ve kenar ipeği ve birincik bükmek müslim ve Ermeni ve Rum tâifelerine mu'ayyen ve mahsûs olup her biri âharın san'atına kat'â karışa gelmeyüp ittifâk ü ittihâd ve 'ahd ü mîsâkları onun üzerine olmağla nizâm-ı hâlleri bu vech üzre olı-gelmişdir deyü her biri muvâcehelerinde haber virdiklerinden sonra kazıyye bâlâda tafsîl ü beyân ve şerh ü 'ayân olunan vech üzre oldığını mezbûrûn zimmîler dahi ikrâr ve i'tirâf itmeğin mûcebiyle kadîmden olıgeldiği vech üzre her biri âharın san'atına dahl itmeyüp bâ'is-i ihtilâl olmamak üzre mezbûrûn zimmîlere ba'de't-tenbîh mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-'işrîne mine'l-Muharremi'l-haram sene [1]108

Şühûdü'l-hâl

El-Hac Mehmed bin İbrahim, Ali Beşe bin Mehmed, Ebubekir Beşe bin Sinan, Mustafa Çelebi bin Mehmed, Mustafa Çelebi bin Şaban.

379 - 1696 (1107) **İstanbul 22: A2a/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Hıristiyan çingenelerin (kıbtiyan) cizyelerini toplamakla görevli olan Karakulak Ahmet saraya bir dilekçe yazmıştır. Ahmet'e göre, çingenelerden kimisi "biz cephane, tersane ve saray bahçesine hizmet ediyoruz" diyerek vergiden muaf olduklarını öne sürmüşler ve cizye vergisini vermek istememişlerdir. Ahmet bu vergiyi toplayabilmek için saraydan emr-i şerif belgesi ister. Hazinedeki mukataa defterlerine bakılır ve Ahmet'e, İstanbul'daki Müslüman adı taşıyan çingeneler için 660'ar akçe kesinti ve Hıristiyan adı taşıyan çingenelerden 730'ar akçe cizye tahsil etme hakkının tanındığı görülür. Sonuç olarak, Ahmet'e söz konusu cizye ve maktû'ları bu emr-i şerife uygun olarak tahsil etmesi emredilir.

Karakulak Ahmet, who is in charge of collecting the taxes of the gypsy (kıbtiyan) community, petitions the court. He states that some gypsies claimed to be exempt from the jizya tax, on the ground that they serve in the gardens of the arsenal, the docks and the palace. Ahmet demands a Sultanic order (emr-i şerif) from the palace to collect the taxes. The tax records (mukataa defterleri) are checked. It turns out that 660 akçe is to be collected from Muslim gypsies and 730 akçe from non-Muslim gypsies. Therefore Ahmet is authorized to collect the tax accordingly.

Akzâ kuzâti'l-müslimîn evlâ vülâti'l-muvahhadîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn râfi'-i a'lâmi'ş-şerîfe ve'd-dîn vâris-i ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ İstanbul Kadısı zîdet fezâ'ilehu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak malûm ola ki bin yüz altı senesine mahsûb olmak üzre İstanbul kıbtiyân cizyesi cibâyeti ve müslümânın maktû'ları tahsîline memur olan Ahmed zîde mecduhû divân-ı hümâyûnuma arz-ı hâl sunup eline virilen berât-ı şerîfim mûcebince kıbtiyân tâifesinin evrak ile cizyesi ve maktû'ları tahsîline mübâşeret eyledüğine kıbtiyân tâifesinin bazıları mücerred cizyelerini ve maktû'larını virme-

mek içün biz cebhâne ve tersahâneye ve hâssa bağçeye hizmet iderüz cizyeden mu'âfız deyü virmekte ta'allül idüp mîrîye gadr eylediklerin bildirüp ol makûlelerin zâbitleri marifetiyle cizye ve maktû'ları tahsîl olunup ta'allül ve nizâ' ittirülmemek bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden hazîne-i âmiremde mahfûz olan ma'den mukâta'ası defterlerine nazar olundıkta bin yüz altı senesine mahsûb olmak üzre İstanbul kalemi kıbtiyân cizyesi cibâyetini ve müslüman namında olanların maktû'ları mîrî evrak ile cem' ve tahsîl olunmak üzre İstanbul cizyedârı Karakulak Ahmed zîde mecduhûnın uhdesinde olup tâife-i mezbûrenin müslümân nâmına olanlarında altışar yüz altmış akçe maktû'ları ve keferesinin yedişer yüz otuz akçe cizyeleri serbest üzre cem' ve tahsîl olunmak üzre defterde mestûr olup derûn-ı arz-ı hâlde olan ol makûle hizmetleri mukâbelesinde cizye ve maktû'larından mu'âf olan kıbtiyânların lüzûmı oldığı tekrâr arz ve i'lâm olunup müceddeden fermân olunmadıkça kadîmde olan mu'âfiyetlerine amel olunmak üzre fermân vârid olduğı mestûr ve mukayyed bulunmağın imdi der-kenârı mûcebince amel olunmak fermânım olmuştur buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel idüp dahi tâ'ife -i mezbûrenin mu'âfiyet iddi'â idenlerinin yedlerinde cedîd fermânları olmayanların üzerlerine edâsı lazım gelen cizye ve maktû'ları cizyedârın yedinde olan berât-ı âlişân mûcebince evrâk ile tahsîl ittirdüp hilâf-ı kânûn ve defter kimesneye ta'allül ve nizâ' ittirmeyesin şöyle bilesin alâmet-i şerîfime i'timâd kılasın tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi' ve'l-'işrîne min Cumâdelâhire li-sene seb'a ve mi'e ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûsa.

380 - 1696 (1107) İstanbul **22: A8a/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Daha önce bir ferman ile çingenelere (kıptilere) dağıtılmış olan cizye belgelerinin kadı ve maden mukataacısının mühürleri ile mühürlenerek Hazine-i Amire'ye konulmasını, buna ilişkin bir hüccet

düzenletilmesini ve bu iş için bir naib tayin olunduğunu bildiren ferman.

An imperial edict (ferman) specifying that the cizye documents previously given to gypsy (kıpti) cizye payers are to be sealed by the kadi and the mining tax farming (mukataa) officer, and be placed in the imperial treasury. An appropriate hujjet is to be prepared, and a deputy is to be appointed to carry out the procedure.

Fazîletlü semâhatlü İstanbul kâdısı Efendi hazretleri bin yüz altı senesine mahsûb olmak üzre tevzî'i fermân buyurılan kıbtiyân cizyesi evrâkından mâ'adâ ma'den mukâta'ası kaleminde mevcûd olan kıbtiyân evrâkı ma'rifet-i şer'le ve ma'den mukâta'acısı ve hulefâsı ma'rifetleriyle hazîne-i âmireme memhûren vaz' olunmak lâzım gelmekle husûs-ı mezbûr içün taraf-ı şer'den bir nâ'ib ta'yîn ve ale'l-infirâz add ü hisâb ve ma'den kaleminde hıfz olunmak üzre hüccet-i şer'iyye itdirdikden sonra nâ'ib efendi ve ma'den mukâta'acısı ve hulefâsı mührleriyle memhûren hazîne-i âmireme teslîm idesin

Sene 1107.

381 - 1696 (1107) **İstanbul 22: A8a/3** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Dağıtılması ferman ile emredilen çingenelere (kıptilere) ait cizye belgelerinin nâib ve maden mukataacısının mühürleri ile mühürlenerek Hazine-i Amire'ye konulması ve bunun için hüccet düzenlenerek mukataa kaleminde tutulmasını bildiren ferman.

An imperial edict (ferman) ordering that documents previously ordered to be given to gypsy cizye payers, are to be sealed by the mining tax farming (mukataa) officer and the deputy and placed in the imperial treasury.

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân ma'den mukâta'acısı efendi zîde mecduhu tezkire-i dîvân vusûlünde bin yüz altı senesine mahsûb olmak üzre ber-mûceb-i fermân-ı âlî tevzî' olunan kıbtiyân evrâkından mâ'adâ hâlen kaleminizde mevcûd olan evrâkı taraf-ı şer'den ta'yîn olunan nâ'ib efendi ma'rifetiyle add ve kaleminizde hıfz olunmak üzre hüccet-i şer'îyye itdirdikden sonra nâ'ib efendi ve kendünüz ve hulefâ ve cizye bâkî kulı mühürleri ile memhûr etdürüp hazîne-i âmireye vaz' eyliyesin

Fî 3 sene 1107.

382 - 1696 (1107) **İstanbul 22: A20a/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

İstanbul, Üsküdar, Kocaeli, Haslar ve Galata bölgelerinde yaşayıp cizye vermekle yükümlü olan kişilerin araştırılması, bulunanlara devlet tarafından yükümlülükleriyle ilgili birer kâğıt verilmesi ve cizyelerinin alınması konusunda, aynı zamanda Anadolu Kazaskeri olan İstanbul Kadısı'na gönderilen ferman.

An imperial decree ordering the kadi of Istanbul, who serves also as the Kazasker (military judge) of Anatolia, to produce a census of the cizye payers in İstanbul, Üsküdar, Kocaeli, Haslar and Galata, and also to issue proper documents to the payers, along with instructions concerning their tax obligations.

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûri'l-cümhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhid-i bünyâni'd-devlet ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkâni's-sa'âdet ve'l-iclâl el-mahfûfun bi-sunûf-i 'avâtifi'l-meliki'l-a'lâ asitâne-i sa'âdetimde sadâret-'uzmâ ve vekâlet-kübrâ kâyim-makâmı olan vezîrim paşa edâmallâhu iclâlehû ve a'lemü'l-'ulemâi'l-mütebahhirîn efdalü'l-fudalâi'l-müteverri'în yenbû'ü'l-fazl ve'l-yakîn keşşâfü'l-müşkilâti'd-dîniyye hallâlü'l-mufassalâti'l-yakîniyye el-muhtass bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-a'lâ Anadolı Ka-

dıaskerliği pâyesiyle bi'l-fi'l İstanbul kâdısı olan mevlânâ edâma'llâhu te'âlâ fezâ'ilehû ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân bin yüz sekiz senesine mahsûb olmak üzre İstanbul keferesinin cizyeleri cibâyetine me'mûr olan zîde mecduhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki bin yüz yedi senesine mahsûb olmak üzre İstanbul ve Üsküdar ve Kocaili ve Haslar ve Galata kazâlarında sâkin ve mütemekkin mürûr ve 'ubûr iden ehl-i zimmî kefere ve Yahudi ve Acem tâ'ifesinin niçesi bu âna değin cizyelerini virmeyüp ve mîrî kâğıdları olmayup ihtifâ ve gaybet idüp taraf-ı mîrîye gadr ve zarar ve hazînenin muzâyakasına bâ'is ve sene-i sâbıka mukâyesesine küllî noksan terettüb eylediği mesmû'-ı hümâyûnum olmağın imdi bu asılları muhkem mahallât ve kurâ ve kasabalarda ve ba'zı ihtifâ eylemiş mahallerde tefahhus olunup bulup ve buldurması lâzım gelenlere buldurup bi-eyyi vech [...] kâğıdsız bulunanlara berât-ı 'âlî-şânda ta'yîn ve tasrîh olundığı üzre kâğıd virdirüp cizyeleri de mîrî içün taleb ve tahsîl itdirmede her biriniz dikkat ve ihtimâm eyliyesiz şöyle ki sene-i mezbûre cizyesin virmeyüp ve yedinde mîrî mühürlü ismi ve eşkâli mutâbık olmayup hak olunmuş ola ve yahud âharın mürde kâğıdı olmuş ola ve yahud kâğıd aldım evimde ve rehinde ve emânetdür didirmeyüp yedinde kâğıdı bulunmayanların yüz sekiz seneşi kâğıdı ve cizyesiyle ma'an tahsîl itdirdüp ve kâğıdların virdürüp kat'an bir ferde himâye itdirilmemek bâbında 'arz ve telhîs olundukda imdi mûcebince 'amel olunmak fermânım olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüp dahi vech-i meşrûh üzre bu makûle muhkem mahallât ve kurâ ve kasabalarda ve ba'zı ihtifâ eylemiş mahallelerde tefahhus olunup bulup ve buldurması lâzım gelenlere buldurup bi-eyyi vech [...] kâğıdsız bulunanlara berât-ı 'âlî-şânımda ta'yîn ve tasrîh olundığı üzre kâğıd virdirüp cizyelerin mîrî içün taleb ve tahsîl itdirmede her biriniz dikkat ve ihtimâm eyliyesiz şöyle ki sene-i mezbûre cizyesin virmeyüp ve yedinde mîrî mühürlü ismi ve eşkâlî mutâbık olmayup hak olunmuş ola ve yahud âharın mürde kâğıdı olmuş ola ve yahud kâğıdı aldım evimde ve rehinde ve emânetdir didirmeyüp yedinde kağıdı bulunmayanların yüz sekiz senesi cezâ ve cizyesiyle ma'an tahsîl it-

dirüp ve kâğıdların virdürüp kat'an bir ferde himâye ve bir şahsa sıyânet itdirmiyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi' 'aşar min Şevvali'l-mükerrem li-sene seb'a ve mie ve elf

383 - 1696 (1107) **İstanbul 22: A24a/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Denize çıkarılacak donanmanın kürekçileri için her yıl toplanan cizyenin 1696 (H. 1108) yılı için Rum, Ermeni ve Yahudi cemaatlerinden olan hamallardan, elindeki mevkufat defterine dayanarak tersane emini tarafından toplanmasını emreden ve aynı zamanda Anadolu Kazaskeri sıfatını taşıyan İstanbul Kadısı'na gönderilen ferman.

An imperial order sent to the kadi of Istanbul, holding also the title of the Kazasker of Anatolia, regarding the collection of cizye taxes by the superintendent of the docks (tersane emini) from the porters of the Greek, Armenian and Jewish communities to pay for the rowers of newly launched galleys in the year 1696 (AH 1108).

A'lemü'l-'ulemâi'l-mütebahhirîn efdalü'l-fudalâi'l-müteverri'în yenbû'ü'l-fazl ve'l-yakîn keşşâfü'l-müşkilâti'd-dîniyye hallâlü'l-mufassalâti'l-yakîniyye el-muhtass bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'în bi'l-fi'l Anadolı kâdı'askerliği pâyesiyle bi'l-fi'l İstanbul kâdısı olan mevlânâ edâma'l-lâhu te'âlâ fezâiluhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki inşâallâhu te'âlâ deryâ yüzine çıkacak donanmâ-yı hümâyûnum kadırgalarıyçün her sene 'aynı kürekçi ihrâcı mu'tâd-ı kadîm olup mahmiyye-i İstanbul'a hammâlâtım tâifesinden kırk nefer ve Yahudiyân tâifesinden yüz elli nefer ve Rumiyân-ı İstanbul'dan elli nefer ve Galata ve tevâbi'i Rumiyân'ından kırk üç nefer ki Rumiyân tâifesinden doksan üç nefer ve Ermeniyân tâifesinden yüz nefer 'aynı kürekcilerinin işbu bin yüz

sekiz senesine mahsûs olmak üzre bedelleri tahsîl olunmak lâzım olmağla hammâlât-ı merkûm tâifesinden kırk nefer kürekcinin her bir neferinden ellişer guruş esedî ve Yahudiyân ve Rumiyân ve Ermeniyân tâifelerinin dahi üç yüz kırk üç nefer kürekcinin her neferinden ellişer guruş esedî kâmil guruş-ı tâm bedelleri tahsîl olunu gelmişiken sâdır olan fermân-ı hümâyûnum mûcebince sa'y cizyesiyle her bir neferinden dörder buçuk guruş esedî bedelleri donanmâ-yı hümâyûnum kadırgalarının iktizâ iden kürekci bedeliyyesiyçün tersâne-i 'âmirem emîni zîde mecduhû tarafına teslîm olunmak lâzım gelmeğin imdi mübâşirin yedine virilen mühürlü ve nişânlu merkûmât defteri sûret-i mûcebince tahsîl ve tersâne-i 'âmirem emîni zîde mecduhûya teslîm itdirilmek fermânım olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda sâdır olan 'amel idüp dahi vech-i meşrûh üzre ihrâc olunu gelen aynı kürekcilerinin târîh-i mezbûrda tahsîli lâzım gelen bedeliyyeleriyçün ol mikdâr hammâlât neferâtının her bir neferinden ellişer guruş ve Yahudiyân ve Rum ve Ermeni tâifelerinin üç yüz kırk üç neferinin her bir neferinden elli dörder buçuk esedî guruş ile elli beş akçe bedelleri tahsîldâr-ı mûmâ-ileyhin yedine virilen mühürlü ve nişânlu mevkûfât defteri sûret-i mûcebince vakt-i zamânıyla tahsîl ve tersâne-i 'âmirem emîni zîde mecduhû teslîm itdirdüp hilâf-ı emr ve defter ve kimesneye ta'allül ve nizâ' itdirmiyesiz ki defterden ve nakz-ı mâl-i mîrîden ve hilâf-ı emr ve defter ta'addîden ihtirâz eyliyesin şöyle bilesin 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın tahrîren fî gurrei Zilkadeti'ş-şerîfe sene seb'a ve mi'e elf

384 - 1696 (1107) **İstanbul 22: A24b/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Hıristiyanlardan toplanan cizyelerin evrak ile toplanmasına ilişkin fermana karşın çingenelerin cizyeleri bu biçimde toplanamaz ve hazine bu gelirden açık verir. Çingenelerden cizye ödeyenlere kâğıt verilmesi konusunda yeniden bir ferman çıkarılması istenir. Mukataa defterlerine bakılır ve ferman çıkartılır. Fermandan

sonra, İstanbul ve Edirne civarındaki çingene cizyelerini toplama izni olarak berat istenir. Bunun üzerine kimden ne kadar cizye alınacağını belirten bir berat yazılır.

Despite orders that the collection of cizye taxes from Christians be documented, the taxes of Gypsies are collected improperly, resulting in a loss for the treasury. Another order is requested, commanding that gypsy cizye payers be given a document. The mukataa records are inspected, and an order is issued. Following the order, an authorization is requested to tax the Gypsies near Istanbul and Edirne. An authorization is then issued, specifying who is going to pay how much.

Bundan akdem ehl-i zimmînin ru'usu üzerine mevzû' olan cizyeleri vech-i şer'î üzre evrâk ile cibâyet olunmak üzre bundan akdem hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûn sâdır olup hâlen bi'l-cümle ehl-i zimmetden cizyeleri kâğıd ile cem' olunmak üzre olup lâkin Kıbtiyân tâ'ifesinin cizyeleri tahsîlinde vech-i şer'î mürâ'ât olunmamakda cizyeleri malı gereği gibi mazbût ve mahfûz olduğundan mâl-i mîrîye gadr ve noksân terettüb nümâyân olup bunların dahi cizyeleri kâğıd ile cibâyet olunmak fermân olunur ise mîrîye nef'-i küllî olduğı zâhir olmağla hâliyâ hazîne-i âmiremde mahfûz olan ma'den mukâta'ası defterlerinde yoklandukda Rumili tevâbi'i Kıbtiyân tâ'ifesinin müslümân nâmında olanlarından maktû' nâmıyla altışar yüz altmış akçe bedel-i maktû'ları ve keferesinden yedişer yüz otuzar akçe cizyeleri mîr-i Kıbtiyân olanlar tarafından cem' ve tahsîl olunugeldüği mukayyed bulunup zikr olunan Kıbtiyân tâ'ifesinin müslümân nâmına olanlarından yine vech-i meşrûh üzre olmikdâr akçe bedel-i maktû'ları ve keferesinin dahi üzerlerine edâsı lâzım gelen cizyeleri malları kâğıd ile cibâyet olunmak münâsib olduğı ve bin yüz yedi senesi târihinde zabt ve cibâyet olunmak üzre tâ'ife -i mezbûra elvân kâğıd ile tevzî' olunmak içün mahalline kayd ve fîmâ-ba'd vech-i meşrûh üzre cem' olunmak içün tâlibine berât ve evrâkı virilmek bâbında sâbıkan hazîne-i âmiremin baş defterdârı olan Ahmed dâme ulüvvühû arz ve telhîs itme-

ğin mûcebince mahalline kayd olunup şurûtıyla evrâkı virilmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmağın merhûm Musâ Efendi etbâ'ından işbu râfi'-i tevkî'-i refî'i'ş-şân şehriyârî kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mustafa zîde kadruhû mübâşeretiyle Edirne ve İstanbul ve tevâbi'i aklâmı Kıbtiyân cizye ve maktû'ı ve kadîmden Rumili kıbtiyânından perâkende olup geçüp Anadolı'da vâki' Kocaili ve Hüdâvendigâr ve Biga ve Karesi sancaklarında sâkin olan Rumili kıptiyânı tâ'ifesinin cizye ve maktû'ları bin yüz yedi senesine mahsûb olmak üzre evrâk ile tahsîl olunmak içün berât-ı âlî-şânım virilmek bâbında inâyet ricâ itmeğin hakkında mezîd-i inâyet-i pâdişâhânem zuhûra getürüp mûmâ-ileyhe der-'uhde idüp zabt ve tahsîl içün bu berât-ı hümâyûn-ı izzet-makrûnı virdim ve buyurdum ki zikr olunan Edirne ve İstanbul ve tevâbi'i aklâmı kıbtiyânı cizye ve maktû'ı ve kadîmden Rumili kıbtiyânından alup geçüp Anadolı'da vâki' Kocaili ve Hüdâvendigâr ve Biga ve Karesi sancaklarında sâkin olan Rumili kıbtiyânı tâ'ifesinin sâkin ve mütemekkin ve gezende kıbtiyân tâ'ifesi kadîmü'l-eyyâmdan mefrûzü'l-kalem ve maktû'ü'l-kadem mine'l-külli'l-vücûh serbest olup ve serbestiyet üzre yed-i vâhidden zabt ve tasarruf olunugelmeğin yine vech-i meşrûh üzre bin yüz yedi Zilhiccesinin yirminci gününde zabt olunmak üzre telhîs ve sâdır olan fermân-ı âlişân mûcebince her bir elviye ve kazâlarda olan kıbtiyân tâ'ifesinin oldukları mahall mu'ayyen olmayup gezende ve hoş-âyende tâ'ife den olmağla cizyeleri cibâyetine me'mûr olanlar her biri ele getürünce ziyâde âdem ile elviye ve kazâları dolaşmağa muhtâc olup ol cihet ile mesârifi ziyâde olduğundan beher hâl câmi' olanlara cihet-i ma'îşet ta'yîn olunmak iktizâ itmekle bundan akdem ehl-i zimmet kefereden evrâk ile cibâyet olunan cizyelerinden câbîlerine her bir varakda dokuzar para ve muhâsebeci ve kâtibine birer para ki cem'an onar para olup taraf-ı mîrîden cizyedârların deynine mahsûb olmak şartıyla ta'yîn olunmağla zikr olunan kıbtiyân cizyesiçün dahi her bir evrâkdan dokuzar para vech-i ma'âş ve birer para mukâta'acı ve hulefâsına ve kâtibine emîn-i cizyeleri malından taraf-ı mîrîden mahsûb olmak üzre ta'yîn olunmak iktizâ idüp ve bundan mâ'adâ zikr olunan kıbtiyân tâ'ifesi cizyedârları olan ki-

mesneler bir seneye dek tahsîlinde meks üzre olmaları muktezî olduğundan min ba'd hâricde vüzerâ ve ümerâ ve mîr-i mîrân voyvodaları ve subaşıları ve evkâf-ı selâtîn mütevellîleri ve emlâk zâbitleri ve askerî ve sâ'ir ehl-i örf tâ'ifesi min-ba'd çingâne umûrına karışmamak üzre mîr-i kıbtiyân olanlar kadîmden serbestiyet üzre zabt olunu gelmeğin yine şurût-ı kadîme mürâ'ât olunup taraf-ı âhardan bir ferd müdâhale eylememek üzre ve tâ'ife -i mezbûrun cürm-i galîzi sâdır oldukda ba'de's-sübût şer'le iktizâ iden cizyedârı mezbûr tarafından kadîmden icrâ olunugeldüği üzre icrâ itdirilüp dahi kadîmden olageldüği üzre çeribaşıları berbirlerine kefîl kayd olunup hîn-i tahsîlde firâr iden çingânelerin cizyeleri çeribaşılarından ve akrabâsından su'âl ve taleb oluna ve gezende olan çingâne tâ'ifesi hîn-i tahsîlde kadîmî sâkin oldukları yerlerinden kalkup mücerred cizyelerin virmemek içün âhar kasabât ve kurâlara firâr idüp ba'dehu ele girdiklerinde ellerinde kâğıdları olmıyanlardan cizyeleri alındakdan sonra kadîmî üzre zecren ele üçer yüz akçe cerîmeleri alına ve tâ'ife -i mezbûrelerden ba'zıları mücerred cizye ve maktû'ları virmemek içün hîn-i tahsîlde ba'zı zu'amâ ve erbâb-ı timâr ve çâvuş ve müteferrika ve sipâh ve yeniçeri ve cebeci ve topcı ve sâ'ir askerî ve ehl-i örf tâ'ifesinin evlerine ve ahurlarına ve çiftliklerine girüp tahsîn ve ihtifâ idüp mâl-i mîrîye gadr eylemek murâd iderler ise men' ve def' olunup bir vechile müdâhale ve mu'âraza itdirilmiye ve bi'l-cümle evkâf kurâsında sâkin olan kıbtiyân tâ'ifesinin havâss-ı selâtîn ve vüzerâ-i izâm ve mîrlivâ ve sâ'ir re'âyâsıyuz deyü cizyeleri virmekde imtinâ' itdirilmiyüp bu makûlelerin cizyeleri dahi vech-i sâbık üzre cizyedâr-ı mezbûr tahsîl idüp ba'dehu her vakfın defterde kaç re's cizye tahrîr olunmuş ise ol mikdâr ru'us cizyesie vakfa alup geldüği vakt cizyesi hesâbı üzre evkâf mütevellîlerine taraf-ı mîrîden teslîm olunup ve ba'zı cizyeleri gayr-ı mahsûr olan evkâfın dahi sinîn-i sâbıkada vakfa ne mikdâr mahsûl mahsûb olunu gelmiş ise seneleri ihtilâfına göre hâle-i vustâsı i'tibâr olunup ol vech üzre taraf-ı vakfa â'id olacak cizyeleri dahi mîrîden mütevllîlerine teslîm olunmak üzre dahi tâ'ife -i mezbûrun vâki' olan âmme ve hâssa beytü'l-mâlleri ve yave kaçkun ve cürm-i cinâyet ve mâl-i gâ'ib ve mâl-i nükûd ve rüsûm-ı arû-

sâne ve ber-hevâları ve bi'l-cümle mîrîye â'id hukûk ve rüsûmları cüz'î ve küllî her ne ise kadîmden mîr-i kıbtiyân olanlar tarafından zabt ve rabt ve cem' ve tahsîl olunageldüği minvâl üzre zabt u rabta ve cem' ü tahsîl olunup kadîme mugâyir ve hâliyâ sâdır olan fermân-ı âlîşânım ve cizyedâr-ı mezbûrun sâ'irine virilen işbu berât-ı âlîşânımın şurût ve kuyûdını icrâ itdirüp kat'an hilâfına rızâ ve cevâz göstermiyesin şöyle bilesin alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın.

385 - 1696 (1107) **İstanbul 22: A25a/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Geçmişte çingenelerden cizyelerini ödeyenlere evrak verilmesine ilişkin bir ferman gönderilmiştir. Eski evrakların gerçekliğinden şüpheye düşülmemesi için kadılara bu evrakların kurallara göre mühürletilmesi, cizye toplayan kişilerin görevli oldukları yerlere gönderecekleri yardımcıları için bu evrakları kendilerinin mühürlemeleri ve daha sonra maden kalemine kaydettirmelerini emreden ferman.

Previously an imperial order (ferman) was issued to provide documents to those who paid their cizye tax. In order to forestall doubts about the authenticity of the documents, kadis are ordered to seal those documents properly. The collectors are also going to seal the documents that they give to the deputies who are being sent to location. Finally, they are to register the documents in the minerals department [maden kalemi] records.

A'lemü'l-ulemâ'i'l-mütebahhirîn efdalü'l-fuzelâ'i'l-müteverri'în yenbû'ü'l-fazl ve'l-yakîn keşşâfü'l-müşkilâti'd-dînîyye hallâlü'l-müfaddalâti'l-yakînîyye miftâh-ı künûzi'l-hakâyık misbâh-ı rümûzi'd-dakâyık el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-a'lâ Anadolı kazaskerliği pâyesiyle hâlen İstanbul kâdısı olan mevlânâ Abdullah edâmallahü te'âlâ fezâ'ilehu ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm me'âdinü'l-fezâ'il ve'l-kelâm İstanbul kalemine tâbi' Kıbtiyân sâ-

kin olan yerlerin kadıları zîde fazluhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki bin yüz yedi senesi evrâkı tevzî'i bin yüz yedi Zilhiccesinin yirminci gününde fermânım olup kıbtiyân aklâmının ba'zıları karîb ve ba'zıları dahi mesâfe-i ba'îdede olmağla cümlesinin evrâkı târih-i mezkûrdan virilmek lâzım gelür ise karîb olan yerlere mukaddem varılup kâğıd tevzî'ine mübâşeret ve ba'îd olan yerlere sonra varmak iktizâ eylemekle ol sebeb ile mukaddem varılan kazâ ve elviyeye kıbtiyân cizyedârları ziyâde kâğıd tevzî' idüp mukâyese üzre hesâb virmeğe tâlib olup ve sonra varılır mukâyesesinden noksân kâğıd tevzî' eylemekle ekseri hîn-i hesâbda [silik] ihtilâl ve ihtilâfı def' içün inşâallahü te'âlâ kurb ve bu'duna göre evrâk-ı cizye add olunup teslîm olundukdan sonra kendüler dahi ne tarîk ile mahalline götürmek murâd iderler ise evrâkı vaz' idecek sanduk ve müşemma'la heybe ve sâ'ir götürecekleri şeye vaz' olunup hâlen sene-i mezbûrenin evrâkı mühürlenen mîrî mühr ve târih-i mühri ve ma'den mukâta'acısının mühri ile bu tarafda mühürlenüp me'mûr oldığı târih-i mezkûrda hâkimü'l-vakt huzûrunda ahâlî-i vilâyet iş erleri ma'rifetleriyle mühürliyüp kat' ve evrâkda olan mühürleri ile tatbîk olundukdan sonra bir kiseye vaz' ve kâdısı mühürliyüp ve arz ve mahzar olunup Dersâ'âdet'ime irsâl olunmak fermânım olmağla cümle kıbtiyân sâbık mukâyeselerine cevâb virmeleri âsân olur ve bundan mâ'adâ kıbtiyân cizyedârları me'mûr oldukları kazâ ve elviyeden kurâ ve nevâhîye gönderecekleri kolcılarına kâğıd tevzî' eylediklerinden kâğıd alup ma'den kaleminde mahfûz temessükleri mühri ile kendülere binefsihi kâğıd mühürliyüp kolcılarına tevzî' eyliyeler ki bir kâğıd ele girdikde ma'den kaleminde mahfûz olan temessükleri mühri ile tatbîk ve def'-i şübhe olunmak içün min-ba'd kolcılar mühürlemeyüp asl-ı kıbtiyân cizyedârlarının mühürleri ile mühürlenmek üzre ma'den kalemine kayd olunup def'-i şübhe ve kâğıd tevzî'ine nizâm virilmek üzre arz ve telhîs olunmağın mûcebince mahalline kayd olunmak bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardukda sâdır olan fermân-ı celîli'l-kadrim mûcebince amel idüp ve hilâf-ı emr-i hümâyûn vaz'-ı hareketden ihtirâz üzere olasız şöyle bilesiz alâmet-i şerîfime i'timâd kıla-

sız tahrîren fî'l-yevmi'l-'aşer min şehri Şevvâli'l-mükerrem li-sene seb'a ve mi'e ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahmiye

386 - 1696 (1108) **İstanbul 23: 3b/2** Tescil işlemi / *Registration*

İstanbul Ermenilerinin patrik vekili Toros ile Ermeni papazlarından ve cemaatinden oluşan bir grup mahkemeye gelerek, Cerrahpaşa Mahallesi'ndeki Meryem Ana Kilisesi Cemaati'nin cemaatbaşısı olan Sahak'tan memnun olmalarına karşın, Şeyh Ferhat Mahallesi sakinlerinden Avanos'un cemaatbaşı olduğu iddiasıyla kendilerini rahatsız ettiğini ileri sürerler. Mahkeme, söz konusu Ermeni cemaatinin Avanos'un cemaatbaşılığını tanımadıkları ve kendisinden şikâyetçi oldukları yolundaki ifadelerini sicile kaydeder.

Toros, legal agent of the patriarch of İstanbul's Armenians, appears in court with certain Armenian priests and community members. They state that, although they are content with the performance of Sahak, the community leader (cemaatbaşı) of the Meryem Ana (Mother Mary) Church Community in the Cerrahpaşa neighborhood, Avanos, a resident of the Şeyh Ferhat neighborhood, is disturbing them, claiming to be the community leader. The court registers the Armenian community's refusal to recognize Avanos as its leader as well as its complaint against him.

Mahmiyye-i İstanbul'da Ermeni tâ'ifesinin patrik vekili olan Toros veled-i Marki ve tâife-i mezbûre cemâ'atleri papaslarından Mardoros veled-i Melket ve Mıgırdic veled-i Kirkor ve Vartan veled-i Manaki ve Serkiz veled-i Oseb ve Avanos veled-i Asvador ve Eremya veled-i Meced ve İsali veled-i İsali ve Serkiz veled-i Serkiz ve Karabid veled-i Serkiz ve İmna veled-i Ornos ve Mardoros veled-i Serkiz ve Asvador veled-i Hamador ve Karabed veled-i İsali ve Arakil veled-i Abraham ve Toros veled-i Serkiz ve Serkiz veled-

i Abraham ve Sacak veled-i Sagar ve Mardoros veled-i Ovanos ve Mardoros veled-i Matavya ve Kirkor veled-i Falok ve Bedros veled-i Sima ve Agob veled-i Kazar ve Kostantin veled-i Kirakos ve Avanos veled-i Kazer ve Ariton veled-i Simadon ve Serkiz veled-i Avanos ve Asvador veled-i Vartan nâm zimmîler ve cemâ'atlerinden Avanos veled-i Asvador ve Ketostor veled-i Eremya ve Bedros veled-i Markar ve Agob veled-i Köcek ve Artin veled-i Bogos ve Kirkor veled-i Roşer ve Arakil veled-i Şehmir ve Artin veled-i Bali ve Avanos veled-i Hacesar ve Avanos veled-i Nikfos ve Haçador veled-i [...] ve Nikfos veled-i Haçador ve Agob veled-i Marat ve Asvador veled-i Marat ve Agob veled-i Haçador ve Abraham veled-i Panas ve Ağya veled-i Sahak ve Serkiz veled-i Karabed ve Dönik veled-i Haçador ve Ovanos veled-i Ovanos ve Asvador veled-i Ovanos ve Ağya veled-i Ovanos ve Mardaros veled-i Arakil ve [...] veled-i Asvador ve Asvador veled-i Mıgırdic ve Marat veled-i İskender nâm zimmîler ve sâ'irleri cemm-i gafîr ve cem'-i kesîr meclis-i şer'-i hatîr-i lâzımü't-tevkîrde takrîr-i kelâm ve bast-ı merâm idüp mahmiyye-i mezbûrede Şeyh Ferhad Mahallesi sâkinlerinden olup yine tâ'ife -i mezbûreden gâ'ib ani'l-meclis Avanos veled-i Bali nâm zimmînin şirret ve fesâdı mu'tâd-ı kadîm olup mahmiyye-i mezbûrede Cerrahpaşa Mahallesi'nde vâki' Meryem Ana Kilisesi cemâ'ati dimekle ma'rûfe cemâ'ate hâlen cemâ'atbaşı olan Sahak veled-i Tavukçu nâm zimmîden her hâlde bizler hoşnud ve râzı iken merkûm Avanos cemâ'at-i mezbûreye ben cemâ'atbaşı olurum deyü umûrımıza fuzûlî müdâhale ve her birimizi ızrâr idüp nızâm-ı ahvâlimize küllî ihtilâl virmekle merkûm Avanos cemâ'at-i mezbûreye ben cemâ'atbaşı olurum deyü umûrımıza fuzûlî müdâhale ve her birimizi ber-vech-i muharrer ızrâr eylediğine kat'an râzılar değilleriz deyü her biri tekellüm eylemeğin vâki' hâl hıfzen li'l-makâl bi't-taleb ketb olundı fî 27 Cumâdelûlâ sene 1108

Şühûdü'l-hâl

Halil Efendi bin Mehmed, Mehmed Beşe bin Şaban, Ahmed Çelebi bin Mehmed el-muhzır, Mehmed Çelebi kethüdâ-yı muhzırân, Ali Efendi el-kâtib, Mehmed Çelebi bin İbrahim, Ahmed Çelebi bin Süleyman, Ali bin Bali.

387 - 1697 (1108) **İstanbul 23: 16a/1** Dava / *Adjudication*

Arec Ayşe Hatun Vakfı'nın eski mütevellisi Mustafa Ağa, Rum cemaatinin patriki Kalinikos karşısında mahkemeye çıkar. Mustafa Ağa, vakfın mütevellisi olduğu dönemde vakfın giderlerini karşılamak amacıyla kendi cebinden 33.000 akçe ödediğini, ancak parasını geri alamadan görevden alındığını ve yerine Kaşıkçızade Mehmet Çelebi'nin mütevelli tayin edildiğini söyler. Mustafa Ağa, Mehmet Çelebi'nin vakfın 33.000 akçelik borcunu, vakfa borçlu olan dönemin Rum patriki Diyonyos'a havale ettiğini, kendisinin de bu havaleyi kabul ettiğini sözlerine ekler. Mustafa Ağa, parasını alamadan Diyonyos da görevden alınmış olup yerine Kalinikos patrikliğe getirilmiştir. Davacı Mustafa Ağa, şimdi parasını Diyonyos'un yerine patrik olan Kalinikos'tan ister. Mahkeme, Kalinikos'un kendisinden önceki patrik Diyonyos'un borcunu ödemek zorunda olmadığını bildirerek, Kalinikos'un görüşünü almadan yasal dayanağı olmadığı gerekçesiyle davayı reddeder. Sonuçta, davalı patrik Kalinikos davayı kazanan taraf olur.

Mustafa Ağa, former mutawalli of the Arec Ayşe Hatun Waqf, sues Kalinikos, patriarch of the Greek community. The plaintiff states that while in office, he financed the waqf's 33,000 akçe worth of expenses through his own resources. Before being reimbursed, he was recalled and replaced as mutawalli by Kaşıkçızade Mehmet Çelebi. Mehmet Çelebi transferred the 33,000 akçe debt to Diyonyos, the Greek patriarch of the period, who was indebted to the waqf. Diyonyos accepted the transfer, claims Mustafa Ağa. Alas, Diyonyos' tenure ended and Kalinikos took his place before payment was made. Now Mustafa Ağa wants Kalinikos to settle the debt. Stating that Kalinikos is not obliged to pay his predecessor's debt, the court throws out the case without even questioning Kalinikos. In conclusion, the defendant Kalinikos wins the case.

Mahmiyye-i İstanbul'da vâki' merhûme A'rec Ayişe Hâtun Vakfı'na sâbıkan mütevellî olan Mustafa Ağa bin Yusuf ve dîvân-ı kâ-

yim-makâm-ı hazret-i sadr-ı a'zamîde ma'kûd meclis-i şer'-i şerîf-i enverde hâlen Rum patriki olan işbu râfi'u'l-vesîka Kalinikos veled-i Rafail nâm râhib muvâcehesinde takrîr-i da'vâ idüp bundan akdem ben vakf-ı mezbûra mütevellî oldığım eyyâmda vakf-ı mezbûra bi-şarti'r-rücû' ben kendi mâlımdan mürtezika-i vakfın vazîfelerine otuz üç bin akçe def' ve teslîm eylediğimden sonra kable'listîfâ tevliyet-i mezbûreden azl ve yerime Kaşıkcızade Mehmed Çelebi nâm kimesne mütevellî olmağla mezbûr Mehmed Çelebi meblağ-ı mezbûr otuz üç bin akçe ile vakf-ı mezbûrun medyûnı olup ol târihde Rum patriki olan Diyonyos nâm râhib üzerine havâle idüp her birimiz ba'de'l-kabûl meblağ-ı mezbûrı bana kable'l-edâ mezbûr Diyonyos'dan azl ve yerine işbu merkûm Kalinikos patrik olmağla meblağ-ı mezbûr otuz üç bin akçeyi taleb eylediğimde bana edâdan imtinâ' ider su'âl olunup meblağ-ı merkûm otuz üç bin akçeyi patrik oldığı hasebiyle bana edâya mezbûr Kalinikos'a tenbîh olunmak matlûbumdur didikde müdde'î-i mezbûr Mustafa Ağa'nın takrîr-i meşrûhı üzre patrik-i sâbık-ı mezbûrdan işbu merkûm Kalinikos üzerine ben dahi havâleye [silik] iddi'â itmeyüp mutlak patrik olmağla âharın deynini edâ lâzım gelmemekle müdde'î-i mezbûrun da'vâsı meşrû' olmayup [...] olmağla mezbûr Kalanikos'a su'âl tevcîh itmeyüp mezbûr Mustafa Ağa bî-vech mu'ârazadan men' olunup mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb fî 10 Cumâdelâhire sene 1108

Şühûdü'l-hâl

Umdetü'l-eşbâh Mehmed Ağa ser-çâvuşân, umdetü erbâbi't-tahrîr Abdullah Efendi tezkire, el-Hâc Mehmed Çavuş ibn Abdullah, Mustafa Efendi nâ'ib-i Sefer, Monla Halil bin Mehmed, el-Hâc Ali Beşe çukadâr, el-Hâc Ebubekir Beşe bin Şaban, Hasköylü Mehmed ibn Şirmerd.

388 - 1697 (1108) **İstanbul 23: 27b/1** Tescil işlemi / *Registration*

Galata'da bulunan Cizvit ve Kapucin Kiliseleri 1695 (Hicri 1107) yılında çıkan yangında büyük zarar görmüşlerdir. Padişahın

vezir İbrahim Paşa ile İstanbul ve Galata kadılarına gönderdiği bir emr-i şerif üzerine adı geçen kiliselerin bulunduğu bölgede mahkeme kurulur. Fransa kralının elçisi Şamaron de Şatanof'un vekilleri Hayan ve Dominiko, mimarbaşı Seyyit Mehmet Efendi ve bir grup mimar ile birlikte mahkemeye gelirler. Hayan ve Dominiko, Fransız ruhbanlarının ellerinde bulunan bir ahidnameye uygun olarak İstanbul'un fethinden bu yana bu kiliselerin kullanım haklarını ellerinde bulundurduklarını söylerler. Vekillere göre, Fransız elçisi padişaha bir dilekçe yazarak söz konusu ahidnameye (kapitülasyon) uygun olarak kiliselerin yangından önceki hallerine döndürülmesini istemiştir. Padişah da adı geçen devlet görevlilerine gönderdiği bir emr-i şerif ile kiliselerde keşif yapılmasını ve durumlarının sicile kaydedilmesini emretmiştir. Mahkeme keşif için bilirkişileri görevlendirir. Bilirkişiler, her iki kilisede inceleme yaparak durumlarını mahkemeye bildirirler. Sonuçta mahkeme, bilirkişilerin ifadelerini sicile kaydeder.

The Jesuit and Capucin churches in Galata were destroyed in the 1695 (AH 1107) fire. In accordance with a Sultanic order (emr-i şerif) sent by the Sultan to vizier İbrahim Paşa and the judges of Galata and İstanbul, a case is heard in the vicinity of the churches. Hayan and Dominiko, legal agents of the French ambassador Şamaron de Şatanof, appear in court, along with head architect (mimarbaşı) Seyyit Mehmet Efendi and a group of other architects. Based on a treaty (ahidname, capitulation) in the possession of the French clergy, Hayan and Dominiko state that they have been holding the usufruct rights of the churches since the conquest of İstanbul. The French ambassador has petitioned the Sultan, they add, requesting the restoration of the churches to their pre-fire condition, in accordance with the treaty in question. In response, they say, the Sultan sent a Sultanic order to the above-mentioned state officers, commanding an investigation of the churches and registration of the findings. The court appoints experts to conduct an investigation at the churches. Experts report to the court the outcome of the investigation, and the court registers it.

Zikri âtî kiliselerin üzerlerine varılup ber-vech-i âtî münhedim ve muhterik olan mahalleri keşf ve tahrîr ve resm olunup der-i devlet-medâra arz ve i'lâm olunması bâbında rikâb-ı hümâyûn-ı şevket-makrûndan işbu bin yüz sekiz Cumâdelâhiresinin evâyili târihiyle muverrah hâlen Âsitâne-i sa'âdetimde sadâret-i uzmâ ve vekâlet-i kübrâ kâyim-makâmı olan düstûr-ı zî-şân vezîr-i âsaf-nişân râkib-i huyûli'l-'izz ve'l-ikbâl sâhib-i züyûli'l-mecd ve'l-iclâl sa'âdetlü İbrahim Paşa hazretleri ile bu fakîre ve hâlen Galata kâdîsı olan a'lemü'l-'ulemâi'l-'izâm ebu'l-mekârim es-Seyyid Mehmed Efendi'ye hitâben bâ-tuğrâ-yı garrâ-yı sultânî ile mücellâ emr-i şerîf-i cihân-mutâ' sâdır olmakla imtisâlen li'l-emri'l-'âlî bi'z-zât vezîr-i müşârün-ileyh ve bu fakîr ve mûmâ-ileyh es-Seyyid Mehmed Efendi ve hâlen ser-mi'mârân-ı hâssa umdetü'l-emâcid ve'l-a'yân Mehmed Efendi bin Halil ve mi'mâr halîfelerinden Mehmed Halife bin Abdullah ve Hasan Halife bin Mahmud ve es-Seyyid Mustafa Halife bin Eyyub ve Mustafa Halife bin Abdullah ve sâyir zeyl-i kitâbda muharreru'l-esâmî olan sikât-ı makbûletü'l-kelimât ile mahrûsa-i Galata'da vâki' Yezvit ve Kapocin Kiliseleri dimekle ma'rûf iki aded kiliselerin üzerlerine varup vezîr-i müşârün-ileyh ve müslimîn-i mezkûrîn huzûrlarında akd-i meclis-i şer'-i âlî olundukda hâlen Asitâne-i sa'âdetimde mukîm Franca pâdişâhının ilçisi olan Şamaron de Şatanof tarafından husûs-ı âti'z-zikre vekîl oldukları baştercümân Corci veled-i Kontana ve ikinci tercüman Domaniko veled-i Koronta şehâdetleriyle şer'an sâbit olan Hayan veled-i Boran ve Dominiko veled-i Kontana meclis-i ma'kûd-ı mezbûrda her biri bi'l-vekâle takrîr-i kelâm ve ta'bîri ani'l-merâm idüp zikr olunan iki aded kiliseler Yezvit ve Kapocin nâm Franca ruhbânlarının ahidnâme-i hümâyûnda mestûr oldığı üzre feth-i hâkânîden yedlerinde zabt ve tasarruflarında iken bin yüz yedi senesinde vâki' harîkde zikr olunan Yezvit Kilisesi'nin küçük bâğçeleri tarafında sundurma sakfı ve bir dıvarı münhedim ve kapusı ve pencereleri ve manastırları muhterik olup ve mâru'l-beyân Kapucık Kilisesi'nin bir mikdâr kiremidleri kırılup ve manastırları muhterik olmağla müvekkilerimiz ilçi-i mezbûr zikr olunan kiliselerin ber-vech-i mübeyyen münhedim ve muhterik olan mahalleri vaz'-ı

kadîmi üzre ta'mîr olunmak içün rikâb-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnuma arz eyledikde vech-i meşrûh üzre ahidnâme-i hümâyûnda mestûr Yezvit ve Kapocin nâm Franca râhibleri yedlerinde olan iki kiliselerin üzerlerine varılup hâssa mi'mârbaşı ve ma'rifet-i şer'le keşf olunup muhterik ve münhedim olan mahalleri nedir ve ne mikdârdır tamâm ma'lûm idindikden sonra mesâğ-ı şer'î oldığı üzre kemâl-i taharrî ile vaz'-ı kadîmini tecâvüz itmemek üzre sicil ve hüccet ve sıhhati üzre resm itdirüp der-i devlet-medâra arz ve i'lâm idüp bu husûsa ziyâde ihtimâm olunmak bâbında işbu emr-i şerîf-i cihân-mutâ' ihsân olunmuşdur hâlen ber-mûceb-i emr-i âlî zikr olunan kiliselerin münhedim ve muhterik olan mahalleri keşf ve müşâhede ve vaz'-ı kadîmi vukûfı olan bî-garaz müslimînden istihbâr olunup hakîkat-i hâl sicil ve hüccet ve sıhhati üzre resm ve der-i devlet-medâra arz ve i'lâm olunmak matlûbumuzdur didiklerinde evvelâ zikr olunan Yezvit Kilisesi vezîr-i müşârün-ileyh mi'mârûn-ı mezbûrûn ve müslimîn-i mezkûrîn muvâcehelerinde keşf ve müşâhede olundukda küçük bâğçe tarafında sundurma sakfı ve bâğçe-i mezbûre ile tarîk-i âmm tarafında vâki' tûlen altmış yedi zirâ' olan tîn ile mebnî taş dıvârın iki mahalli münhedim olup ve kapusı ve dâhilde sağîr kubbede beş aded pencere ve orta kubbede dört aded kebîr pencere ve mermer raf meremmeti ve ruhbânlar sâkin olacak manastır odaları bi'l-külliye muhterik olmağla zikr olunan manastır odalarının matbah ocağı ve ba'zı dıvâr ve sıva alâmeti olan mevcûd oldığı mu'âyene oldukdan sonra zikr olunan Yezvit Kilisesi'nin muhterik olan mahallerinin vaz'-ı kadîmi udûl-i müslimîn ve sikât-ı muvahhidînden olup mahrûsa-i mezbûrede Câmi'-i Kebir Mahallesi imâmı olan Mustafa Efendi bin Mehmed ve Mehmed Efendi bin Ali el-imâm ve Osman Efend bin Mehmed el-imâm ve kuzâtdan Veli Efendi bin Ramazan ve Esad Çelebi bin Abdülhalim ve Benlizade Mehmed Efendi bin Mehmed ve Abdülaziz Efendi bin Mehmed ve Kayyım Mustafa Halife bin İbrahim ve İbrahim Beşe bin Mehmed ve Ramazan Beşe bin İbrahim ve el-Hâc Süleyman ve Ali Çelebi bin Mustafa ve Mehmed Bey bin Bayram ve Mustafa Çelebi bin Abdullah ve Ali Beşe bin Ivaz ve İbrahim Beşe bin Hasan ve Hasan Çelebi bin [...]

ve Monla Mehmed bin Yusuf ve İbrahim Çelebi bin Hasan ve Hasan Beşe bin Abdullah ve Ebubekir Beşe bin Maksud ve sâyir cem'-i gafîr ve cemm-i kesîrden su'âl olundukda işbu Yezvit Kilisesinin vaz'-ı kadîminde işbu sundurma ve dıvârın kiremid örtüli ikişer kat dıvâr camı ve orta kubbede dört aded kebîr penceresinde [...] çârçûbeli kanadlı camı olup ve ruhbânlarının sâkin olacak sed üzerinde her biri birer kapulı ve çıkrıkcı altı ikişer ağaç percereli ve çam tahtasından sâde tavanlı ve sakfı kiremid örtüli ikisi ocaklı altı ocaksız sekiz aded manastır odaları ve şark tarafında yine sed üzerinde bir matbahı olup zikr olunan odalara ve matbaha tarîk içün bostân tarafından matbaha varınca kiremid sakıflı arzan üç zirâ' sarkıtma dehlîz oldığını her biri haber virdiklerinden sonra mi'mârûn-ı mezbûrûn cümle muvâcehesinde mesâha itdiklerinde zikr olunan sundurma sakfı tûlen on sekiz zirâ' ve arzan yedi zirâ' bi-hesâb-ı terbî'î yüz yirmi altı zirâ' ve dîvâr-ı mezbûrun münhedim olan bir mahallinde tûlen dört zirâ' ve kadden dört buçuk zirâ' bi-hesâb-ı mezbûr on sekiz zirâ' ve bir mahallinde tûlen on sekiz zirâ' ve kadden bir buçuk zirâ' bi-hesâb-ı merkûm yirmi yedi buçuk zirâ' ve dîvâr-ı mezbûr üzerine tûlen altmış yedi zirâ' ve arzan iki zirâ' kiremid örtüli sakfı ve mâru'z-zikr kapu kadden üç zirâ' ve altı barmak ve arzan iki zirâ' ve sağîr kubbede olan beş aded pencerenin her biri kadden birer zirâ' ve altışar parmak ve arzan birer zirâ' ve orta kubbede olan dört aded kebîr pencerenin her biri tûlen dört buçuk zirâ' ve arzan ikişer buçuk zirâ' ve mermer raf meremmeti altı zirâ' ve kubbe ve dîvârlarda sıva meremmeti bi-hesâb-ı terbî'î dört yüz yetmiş zirâ' ve mâru'z-zikr sekiz aded manastır odaları tûlen kırk sekiz buçuk zirâ' ve arzan yedi buçuk zirâ' bi-hesâb-ı terbî'î üç yüz altmış üç zirâ' olup her biri tûlen altı ve arzan beş buçuk ve kadden dört zirâ' ve matbah-ı mezbûr tûlen on yedi buçuk zirâ' ve arzan yedi zirâ' bi-hesâb-ı merkûm yüz yirmi iki buçuk zirâ' ve zikr olunan sarkıtma dehlîz tûlen seksen dokuz buçuk zirâ' ve arzan üç zirâ' ve sedd-i mezbûr ke'l-evvel tîn ile lâzım gelen mahalli ta'mîr ve meremmete muhtâc oldığı zâhir ve müte'ayyin oldukdan sonra sâniyen zikr olunan Kapucık Kilisesi vezîr-i müşârün-ileyh ve mi'mârûn-ı mezbûrûn ve müslimîn-i mezkû-

rîn muvâcehelerinde keşf ve müşâhede olundukda kiremidleri kırılup tarîk-i âmm tarafında ruhbânlar sâkin olacak birbiri üzerinde manastır odaları ve vustâda matbah ve kilise-i mezbûre zahrında tahtânî iki oda bi'l-külliye muhterik olup etrâf-ı erba'asında dîvârları mevcûd ve dîvârlarda yirmi bir aded pencere yerleri ve matbah ocağı oldığı ve dîvârların bir mikdâr mahalli münhedim ve zokâk kapusı muhterik oldığı mu'âyene olundukdan sonra mâru'z-zikr Kapucık Kilisesi'nin muhterik olan mahallâtının vaz'-ı kadîmi mahrûsa-i mezbûre ahâlîsinden olup bâlâda isimleri mestûr olan udûl-i müslimîn ve sikât-ı muvahhidînden su'âl olundukda işbu manastır odalarının vaz'-ı kadîmi tahtında mahzen ve vustâda dört bâb oda ve ulyâda dört bâb oda ve vustâda bir matbah ve üzeri kiremid örtüli sakf ve zahrında olan iki bâb odanın kiremid örtüli sakfı ve kara ağacdan bir zokâk kapûsı ve zikr olunan odaların cümlesi çam tahtasından sâde tavanı oldığını her biri haber virdiklerinden sonra mi'mârûn-ı mezbûrûn kezâlik cümle muvâcehesinde misâha itdiklerinde zikr olunan birbiri üzerinde sekiz bâb oda ve bir matbah arsası tûlen yirmi altı buçuk zirâ' ve arzan yirmi iki zirâ' ve kadden on altı zirâ' olup tahtında olan mahzenleri kaddi altı zirâ' ve vustâda olan dört odanın kaddi altı zirâ' ve ulyâda olan odaların kaddi dört zirâ' ve münhedim olan divârları tûlen ve arzan bi-hesâb-ı terbî'î iki yüz zirâ' ve zahrında olan iki aded tahtânî odanın arsası tûlen on sekiz buçuk zirâ' ve arzan beş zirâ' ve kadden beş zirâ' ve zokak kapûsı kadden üç zirâ' ve arzan iki zirâ' oldığı bâhir ve [...] mütebeyyin olmağın mâ-hüve'l-vâki' hıfzan li'l-makâl bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâmin aşar min şehri Recebi'l-ferd li-sene semân ve mi'e ve elf min Hicre men lehü'l-'izzi ve'ş-şeref

Şühûdü'l-hâl

Umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim Mehmed Ağa ser-sekbânân hâlen, umdetü'l-eşbâh ve'l-a'yân Mustafa Ağa kethüdâ-i [...], umdetü'l-emâcid ve'l-a'yân Yusuf Efendi emîn-i tersâne-i âmire, umdetü'l-müderrisîni'l-kirâm Mustafa Efendi bin Mehmed, fahrü'l-eşbâh Mehmed Ağa ser-çâvûşân, umdetü erbâbi't-tahrîr ve'l-kalem tezkire-i evvel Abdullah Efendi, zübdetü ashâbi't-tastîr ve'r-rakam tez-

kire-i sânî Hafız Efendi, Fahrü'l-akrân muhzır el-Hâc Veli Ağa, fahrü'l-a'yân odabaşı İbrahim Ağa, kapucılar kethüdâsı Abdullah Ağa, Selam Ağa bin Mehmed Ağa, fahrü'l-akrân Ömer Ağa bin Mehmed Şatırbaşı İbrahim Ağa bin Mehmed, Tüfenkcibaşı Hasan Ağa, Matharacıbaşı Mehmed Ağa, Çukadâr Ali Bey bin Mehmed, Mehmed Çavuş bin Abdullah, Ali Bey bin Mehmed, Ali Bey bin Mehmed el-Bostânî, mü'ezzin Mehmed Çelebi bin Receb, el-Hâc Hasan Efendi bin Mehmed, Hasan Çavuş bin Abdullah, Ivaz Beşe bin Abdullah ve gayruhum mine'l-huzzâr.

389 - 1697 (1108) **İstanbul 23: 30b/2** Tescil işlemi / *Registration*

El-Hac Hüseyin Paşa'nın vekili el-Hac Yusuf Efendi, valide sultanın vekili el-Hac Mehmet Efendi'nin vekili Mustafa Ağa ile birlikte mahkemeye gelir. Sakız Adası sakini olup gayrimüslim topraklarına (dâru'l-harb) kaçanların taşınmazları devlet tarafından yine ada sakinlerine satılmıştır. El-Hac Hüseyin Paşa, Sakız Adası'na bağlı Livadya'da bulunup ev, bağ, bahçe ve tarladan oluşan taşınmazları 2500 kuruşa adanın Hıristiyan sakinlerinden satın almış olup vekili el-Hac Yusuf'un elinde bu satışı belgeleyen bir hüccet vardır. El-Hac Hüseyin Paşa, daha sonra bu taşınmazları valide sultanın vekili Mustafa Ağa'ya yine 2500 kuruşa satmıştır. El-Hac Hüseyin Paşa'nın vekili el-Hac Yusuf Efendi, vekil Mustafa Ağa'dan parayı bütünüyle tahsil ettiğini söyler. Mustafa Ağa, el-Hac Yusuf Efendi'nin ifadesini doğrular. Mahkeme de bu satış işlemini sicile kaydeder.

El-Hac Yusuf Efendi, legal agent of el-Hac Hüseyin Paşa, appears in court with Mustafa Efendi, legal agent of el-Hac Mehmet Efendi, who is the legal agent of the Sultan's mother (valide sultan). The state has sold the properties of former Sakız (Chios) Island residents who fled to non-Muslim lands (dâru'l-harb) to the island's current residents. El-Hac Hüseyin Paşa bought from the Christian residents of the island a complex comprising a house, a

vineyard, a garden and a field in Livadya, Sakız for 2500 kuruş. His legal agent el-Hac Yusuf holds a hujjet documenting the sale. Later el-Hac Hüseyin Paşa sold the same propertyfor 2500 kuruş to Mustafa Ağa, legal agent of the Sultan's mother. The legal agent el-Hac Yusuf Efendi states that Mustafa Ağa has paid for the property in full. Mustafa Ağa corroborates his testimony. The court registers the sale.

Sultânü'l-muhaddarât burhânü'l-muvakkarât tâcü'l-mestûrât iklîletü'l-muhassanât safiyyetü's-sıfât aliyyetü'z-zât dürre-i sadefü'l-'ismeti'l-cemîle izzet-i burc-i iffeti'l-celîle sâhibetü'd-devleti'l-gâlib sâniyetü Rabiatü'l-'adeviyye el-mahfûfun bi-sunûfi avâtifi'l-meliki'l-müte'âl hazret-i Valide Sultân edâmallâhu te'âlâ [...] devletuhâ ve ebbede meclisu ismetuhânın kethüdâlıkları hizmetleriyle şeref-yâb olmağla taraf-ı karînü'ş-şereflerinden vekîl ve icrâ-yı tevkîle me'zûn olan umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid zü'l-kadri'r-râsih ve'ş-şerefi'ş-şâmih izzetlü el-Hâc Mehmed Efendi ibn Veli tarafından husûs-ı âti'z-zikre vekîl-i müseccelleri olan umdetü'l-emâcid ve'l-a'yân Mustafa Ağa ibn Mehmed ile vezîr-i rûşen-i mümeyyiz [silik] müşterî-tedbîr râkib-i huyûli'l-'izz ve'l-ikbâl sâhibu zuyûli'l-mecd ve'l-iclâl sa'âdetlü [silik] el-Hâc Hüseyin Paşa hazretleri tarafından husûs-ı âti'z-zikri ikrâr vekîl oldığı etbâ'dan [silik] Ağa bin İbrahim ve Osman Ağa ibn Mehmed şehâdetleriyle hasm-ı şer'î-yi câhid mahzarında şer'an sâbit ve sübût-ı vekâletine hükm-i şer'î lâhik olan hâlen tersâne-i âmire emîni mefharu'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-Hâc Yusuf Efendi ibn Mustafa meclis-i şer'-i Ahmedî ve mahfil-i dîn-i münîf-i Muhammedî'ye gelüp vekîl-i mezbûr el-Hâc Yusuf Efendi mûmâ-ileyh Mustafa Ağa mahzarında bi't-tav'i's-sâf ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î kılup bundan akdem Cezîre-i Sakız sâkinlerinden olup dârü'l-harbe firâr iden kefere emlâkinden olmağla taraf-ı saltanat-ı aliyyeden cezîre-i mezbûre zimmîlerine yine bey' ânlar dahi müvekkil-i mûmâ-ileyh el-Hâc Hüseyin Paşa işbu hüccet-i şer'iyye nâtıka olduğı üzre iki bin beş yüz guruş semen-i medfu'a iştirâ ve temellük ve tesellüm itmekle akd-i âti'z-zikrin

sudûruna değin silk-i mülk-i sahîhinde münselik olup medîne-i mezbûre havâlîsinden Livadiye nâm mevzi'de vâki' bir tarafı Frankoli nâm zimmî mülki ve bir tarafı cebel ve bir tarafı çay ve bir tarafı ba'zan cebel ve ba'zan tarîk-i âmm ile mahdûd ulyâda bir bâb oda ve meydân ve vustâda bir bâb oda ve meydân ve nerdübân başında bir çardak ve tahtında beş bâb mahzeni hâvî mülk kule ve yine [silik] fevkânî bir bâb oda ve bir matbah ve fırın ve şıra-hâneyi hâvî mülk kule ve dolâb kapûsını müştemil mülk bâğçe ve bâğ ve mülk tarlayı bi-safakatin vâhidetin müvekkil-i mûmâ-ileyh el-Hâc Hüseyin Paşa bi-cümleti't-tevâbi' ve'l-levâhık ve kâffetü'l-hukûk ve'l-murâfık tarafeynden îcâb ve kabûli hâvî bey'-i bât-ı sahîhi şer'î ile mûmâ-ileyh Mustafa Ağa'ya semen-i kadîmi olan yine iki bin beş yüz guruşa bey'-i ve temlîk ve mahallinde kabza taslît idüp ol dahi sultân-ı müşârün-ileyhâ hazretleri içün bi'l-vekâle iştirâ ve kabûl ve temellük eyledikden sonra semen-i mezbûr iki bin beş yüz guruşı müvekkilim mûmâ-ileyh el-Hâc Hüseyin Paşa Sultân-ı müşârün-ileyhâ hazretlerinin zimmetlerini ibrâ-i 'âmm-ı kâtı'u'n-nizâ'la ibrâ ve iskât eyledi fî-mâ ba'd emlâk-i mezkûre Sultân-ı müşârün-ileyhâ hazretlerinin mülk-i müşterâları ve hakk-ı sarfları olmuşdur murâdları üzerine tasarruf buyursunlar didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâdis ve'l-'işrîn min şehri Recebi'l-ferd sene semân ve mi'e ve elf

Şühûdü'l-hâl

Umdetü'l-müderrisîni'l-kirâm Şaban Efendi [silik] merhûm Sultân Süleyman Hân, mümehhidu'l-eşbâh ve'l-a'yân Hüseyin Ağa emîn-i tahmîs hâlen, fahrü'l-akrân Arnavud Ali Ağa, umdetü'l-a'yâni'l-kibâr Üsküdârî Receb Ağa, umdetü'l-meşâyih Mehmed Efendi vâ'iz-i sarây-ı sultânî, umdetü'l-ümerâ es-Seyyid Mustafa Bey ibnü'l-merhûm vezîr İsmail Paşa, [...] Mehmed Efendi bin Ahmed.

390 - 1697 (1108) **İstanbul 23: 31a/1** Tescil işlemi / *Registration*

El-Hac Hüseyin Paşa'nın vekili el-Hac Yusuf Efendi, valide sultanın vekili el-Hac Mehmet Efendi'nin vekili Mustafa Ağa ile bir-

likte mahkemeye gelir. Sakız Adası sakini olup gayrimüslim topraklarına (dâru'l-harb) kaçanların taşınmazları devlet tarafından yine ada sakinlerine satılmıştır. El-Hac Hüseyin Paşa, Sakız Adası'na bağlı Livadya'da bulunup ev, bağ, bahçe ve tarladan oluşan taşınmazları 2000 kuruşa adanın Hıristiyan sakinlerinden satın almış olup vekili el-Hac Yusuf'un elinde bu satışı belgeleyen bir hüccet vardır. El-Hac Hüseyin Paşa, daha sonra bu taşınmazları valide sultanın vekili Mustafa Ağa'ya yine 2000 kuruşa satmıştır. El-Hac Hüseyin Paşa'nın vekili el-Hac Yusuf Efendi, vekil Mustafa Ağa'dan parayı bütünüyle tahsil ettiğini söyler. Mustafa Ağa, el-Hac Yusuf Efendi'nin ifadesini doğrular. Mahkeme de bu satış işlemini sicile kaydeder.

El-Hac Yusuf Efendi, legal agent of el-Hac Hüseyin Paşa, appears in court with Mustafa Efendi, legal agent of el-Hac Mehmet Efendi, who is the legal agent of the Sultan's mother (valide sultan). The state has sold the properties of former Sakız (Chios) Island residents who fled to non-Muslim lands (dâru'l-harb) to the island's current residents. El-Hac Hüseyin Paşa bought from the island's Christian residents a complex comprising a house, a vineyard, a garden and a field in Livadya, Sakız for 2000 kuruş. His legal agent el-Hac Yusuf holds a hujjet documenting the sale. Later el-Hac Hüseyin Paşa sold the same property to Mustafa Ağa, legal agent of the Sultan's mother for 2000 kuruş. The legal agent el-Hac Yusuf Efendi states that Mustafa Ağa paid for the property in full. Mustafa Ağa corroborates his testimony. The court registers the sale.

Sultânü'l-muhaddarât burhânü'l-muvakkarât tâcü'l-mestûrât iklîletü'l-muhassanât safiyyetü's-sıfât aliyyetü'z-zât dürre-i sadefü'l-'ismeti'l-cemîle izzet-i burc-i iffeti'l-celîle sâhibetü'd-devleti'l-'aliyye sâniyetü Rabiatü'l-'adeviyye el-mahfûfun bi-sunûfi avâtifi'l-meliki'l-müte'âl hazret-i Valide Sultân edâma'l-lâhu [silik] devletuhâ ve ebbede meclisu ismetuhânın kethüdâlıkları hizmetleriyle şeref-yâb olmağla taraf-ı karînü'ş-şereflerinden vekîl ve icrâ-yı tev-

kîle me'zûn olan umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid zü'l-kadri'r-râsih ve'ş-şerefi'ş-şâmih izzetlü el-Hâc Mehmed Efendi ibn Veli tarafından husûs-ı âti'z-zikre vekîl-i müseccelleri olan umdetü'l-emâcid ve'l-a'yân Mustafa Ağa ibn Mehmed ile vezîr-i rûşen-zamîr-i müşîr-i müşterî-tedbîr râkib-i huyûli'l-'izz ve'l-ikbâl sâhibu zuyûli'l-mecd ve'l-iclâl sa'âdetlü kapudân el-Hâc Hüseyin Paşa hazretleri tarafından husûs-ı âti'z-zikri ikrâra vekîl oldığı etbâ'ından İbrahim Ağa ibn İbrahim ve Osman Ağa ibn Mehmed şehâdetleriyle hasm-ı şer'î-i câhid mahzarında şer'an sâbit ve sübût-ı vekâletine hükm-i şer'î lâhik olan hâlen tersâne-i âmire emîni mefharu'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-Hâc Yusuf Efendi ibn Mustafa meclis-i şer'-i Ahmedî ve mahfil-i dîn-i münîf-i Muhammedî'ye gelüp vekîl-i mezbûr el-Hâc Yusuf Efendi mûmâ-ileyh Mustafa Ağa mahzarında bi't-tav'i's-sâf ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î kılup bundan akdem Cezîre-i Sakız sâkinlerinden olup dârü'l-harbe firâr iden kefere emlâkinden olmağla taraf-ı saltanat-ı aliyyeden cezîre-i mezbûre zimmîlerine yine bey' ânlar dahi müvekkil-i mûmâ-ileyh el-Hâc Hüseyin Paşa işbu hüccet-i şer'iyye nâtıka olduğı üzre iki bin beş yüz guruş semen-i medfu'a iştirâ ve temellük ve tesellüm itmekle akd-i âti'z-zikrin sudûruna değin silk-i mülk-i sahîhinde münselik olup cezîre-i mezbûre havâlîsinden [Livadiye] nâm mevzi'de vâki' bir tarafı Miri Çelebi Varton zimmî mülkleri ve bir tarafı ba'zan Enger ve ba'zan [silik] nâm Nasrâniyyeler mülkleri ve bir tarafı ba'zan Mihali ve ba'zan Kosta mülkleri ve bir tarafı çay ile [silik] ulyâda bir bâb oda ve vustâda bir meydân ve bir oda ve bir matbah ve nerdübân başında bir çardak ve tahtında iki mahzen ve şıra-hâneyi hâvî mülk kule ve yine bir âhar mülk kule ve zeyt değirmeni diğer dolâb kuyusı ve iki havzı müştemil mülk bâğçe ve mülk bâğ ve mülk tarlayı müvekkilim mûmâ-ileyh el-Hâc Hüseyin Paşa bi-cümleti't-tevâbi' ve'l-levâhık ve kâffetü'l-hukûk ve'l-murâfık tarafeynden îcâb ve kabûli hâvî bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile mûmâ-ileyh Mustafa Ağa'ya semen-i kadîmi olan iki bin guruşa bi-safakatin vâhidetin bey' ve temlîk ve mahallinde kabza taslît idüp ol dahi sultân-ı müşârün-ileyhâ hazretleri içün vekâleten iştirâ ve kabûl ve

temellük eylediğinden sonra semeni olan meblağ-ı mezbûr iki bin guruş mutâlebesinden müvekkilim mûmâ-ileyh el-Hâc Hüseyin Paşa sultân-ı müşârün-ileyhâ hazretlerinin zimmetlerini ibrâ-i 'âmm-ı kâtı'u'n-nizâ'la ibrâ ve iskât eyledi fî-mâ ba'd emlâk-i mezkûre Sultân-ı müşârün-ileyhâ hazretlerinin mülk-i müşterâları ve hakk-ı sarfları olmuşdur murâdları üzre tasarruf buyursunlar didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi't-târîhi'l-mezbûr

Şühûdü'l-hâl

Eş-sâhidûn es-sâbıkûn

391 - 1697 (1108) **İstanbul 23: 49a/1** Dava / *Adjudication*

Yalova'nın Lalederesi Köyü'nden Ohan, Kirkor, Baron, I. Haçok, II. Haçok ve Kesper isimli Ermeniler, eski ismi Agop olup sonradan Müslüman olan Mehmet karşısında mahkemeye çıkarlar. 1694 (H. 1107) yılına kadar Mehmet'i cizye vb işlerini takip etmesi için vekil seçtiklerini belirten köy halkı, bir yıl önce Mehmet ile hesap çıkardıklarını söylerler. Bu hesaba göre, Mehmet köy halkına 217 kuruş borçlu çıkmıştır. Mehmet bunun 96 kuruşunu ödemiş olup geriye 121 kuruş borcu kalmıştır. Şimdi Mehmet'ten 121 kuruşu isteyen köy halkı, bu konuyla ilgili daha önce Davutpaşa Mahkemesi'nde görülen dava hüccetini de mahkemeye sunarlar. Mahkeme Mehmet'e görüşünü sorar. Mehmet söylenilenleri doğrular. Sonuç olarak mahkeme kalan borcunu da ödemesi konusunda Mehmet'i uyarır.

Ohan, Kirkor, Baron, Haçok I, Haçok II and Kesper, Armenian residents of the Lalederesi village in Yalova, sue Mehmet, a convert who was formerly known as Agop. The villagers state that until 1694 (AH 1107), Mehmet was their legal agent handling their capitation tax (cizye) issues. One year ago, they reviewed their accounts with Mehmet, and it turned out that he owed 217 kuruş to the villagers. He settled 96 kuruş of the debt, leaving 121 kuruş

unpaid. Presenting to court a hujjet issued by the Davutpaşa court that documents the outcome of a previous hearing, the villagers request the 121 kuruş. Questioned by the court, Mehmet corroborates the villagers' testimony. In conclusion, the court instructs Mehmet to pay his remaining debt.

Vilâyet-i Anadolu'da Yalakabâd Kazâsı'na tâbi' Lale Deresi dimekle ma'rûf karye ahâlisinden Ohan veled-i Vartan ve Kirkor veled-i Toma ve Baron veled-i Makroviç ve Haçok veled-i Kesper ve diğer Haçok veled-i Bağram ve Kesper veled-i Bades nam Ermeniler divân-ı kâim-makâm-ı hazret-i sadr-ı a'zamîde ma'kûd-ı meclis-i şer'-i şerîf-i enverde karye-i mezbûre sükkânından olup mukaddemâ Agop veled-i Zarik ismi ile müsemmâ olup hâlen şeref-i İslâm ile müşerref olan Mehmed nam mühtedî mahzarında her biri üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp mezbûr Mehmed bin yüz yedi senesi Şa'banü'l-mu'azzamına gelince karye-i mezbûrede cizye ve sâir ümûrımızı görmeğe tarafımızdan vekîlimiz olmağla mezbûr Mehmed ile târih-i mezbûrda beynimizde hesâb gördüğimizde bizden ahz u kabz ve kendi masârifine sarfla istihlâk itmekle zimmetinde iki yüz on yedi guruş hakkımız zuhûr idüp meblağ-ı mezbûrın doksan altı guruşını bize edâ ve teslîm biz dahi ahz u kabz idüp yüz yirmi bir guruş hakkımız bâkî kalmağın hatta mezbûr Mehmed târih-i mezbûrda mahmiyye-i mezbûrede Mahmud Paşa Mahkemesi'nde nâ'ibü'ş-şer'i'ş-şerîf olan [silik]-müderrisîni'l-kirâm Mehmed Efendi huzûrunda ber-vech-i muharrer bizden ahz u kabz ve kendi masârifine sarfla istihlâk eylediği ikiyüz on yedi guruşdan bize edâ eylediği doksan altı guruşdan mâ'adâ yüz yirmi bir guruş zimmetinde edâsı lâzım deyni oldığını ikrâr ve i'tirâf itmekle işbu hüccet-i şer'iyye dahi tahrîr olunmuşidi hâlen taleb eylediğimizde bize edâdan imtinâ' ider su'âl olunup alıvirilmesin matlûbımızdır deyü mazmûnı min külli'l-vücûh takrîr-i meşrûhlarına muvâfık mûmâ-ileyh Mehmed Efendi'nin imzâ ve hatmini hâvî bir kıt'a hüccet-i şer'iyye ibrâz itmeleriyle gıbbe's-su'âl mezbûr Mehmed cevâbında fi'l-hakîka kazıyye bâlâda tafsîl ve beyân olunan vech üzre olup müdde'ûn-ı mezbûrûndan ahz u kabz ve ken-

di masârifime sarfla istihlâk eylediğim iki yüz on yedi guruşın doksan altı guruşını müdde'ûn-ı mezbûrûna edâ idüp mâ'adâsı olan yüz yirmi bir guruş el-ân zimmetimde lâzımü'l-edâ deynimdir deyü tav'an ikrâr ve i'tirâf itmeğin mûcebiyle meblağ-ı mezbûr yirmi bir guruşı müdde'ûn-ı mezbûrûna edâya mezbûr Mehmed'e tenbîh birle mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fî 15 min Şa'bani'l-mu'azzam sene 1108

Şühûd

Fahrü'l-eşbâh Mehmed Ağa ser-çâvuşân, umdetü'l-erbâbü't-tahrîr ve'l-kalem tezkire-i evvel Abdullah Efendi, zübdetu ashâbü't-tastîr ve'r-rakam tezkire-i sânî Hafız Efendi, fahrü'l-eşbâh [silik]

392 - 1697 (1108) **İstanbul 23: 60a/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

1695 (Hicri 1107) yılında Galata'da çıkan bir yangında Fransız rahiplerinin kullanımında olan iki kilise zarar görmüş olup Fransız elçisi söz konusu kiliselerin onarımı için saraydan izin istemiştir. Bunun üzerine bu kiliselerin yangın öncesi durumlarının belirlenmesi için hem bilirkişiler tarafından inceleme yapılmış hem de bölgedeki Müslüman halktan bilgi alınmıştır. Saraydan Galata Kadısı'na ve vezir İbrahim Paşa'ya gönderilmiş olan bu fermanda, söz konusu kiliselerin nerelerinin onarılacağı detaylı bir şekilde belirtilmiş olup yapılacak onarıma engel olunmaması emrediliyor. Onarım yapılırken kiliseler eski planlarına göre yapılacaktır.

Two churches in Galata, which have been used by French priests, were destroyed in the 1695 (AH 1107) fire. The French ambassador has sought the Porte's permission to repair the churches. Experts conducted an investigation and questioned local Muslims to determine the original condition of the churches. This is an imperial order (ferman) sent to the judge of Galata and vizier İbrahim Paşa specifying which parts of the churches are to be renova-

ted and prohibiting interference with the restoration. It stipulates that the restoration should be based on the original plans of the churches.

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i ümûrü'l-cümhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmü'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhid-i bünyâni'd-devlet ve'l-ikbâl müşîr-i erkâni's-sa'âdet ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûf-ı avâtıfi'l-meliki'l-a'lâ asitâne-i sa'âdetimde bi'l-fi'l sadâret-i uzmâ ve vekâlet-i kübrâ kâim-makâmı olan vezîrim İbrahim Paşa idâmellâhu te'âlâ iclâluhû ve akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhadîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn râfi'-i a'lâmi'ş-şerîf ve'd-dîn vâris-i ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în İstanbul ve Galata kâdıları zîdet fezâ'ilehümâ tevfîk-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki ahidnâme-i hümâyûn mûcebince bilâd-ı müslimînden belde-i Galata'da tavattun ihtiyâr iden Françe ruhbânlarından Yezvide ve Kapocin râhiblerinin kadîmden tasarruflarında olan iki kilisenin yüz yedi senesinde Galata'da vâki' olan harîkde ba'zı mahalleri ve tetimmâtı muhterik oldukda kadîm üzre ta'mîr ve termîmi içün âsitâne-i sa'âdetimde mukîm Françe pâdişâhının ilçisi olan kıdvetü ümerâ'i'l-milleti'l-mesîhiyye Maron ve Şatonk hatemet avâkibuhû bi'l-hayr iltimâsıyla sâdır olan fermân-ı hümâyunım mûcebince sen ki vezîrim müşârünileyh ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhümâsın ma'rifet-i şer'iyye ve mi'mâr başı ma'rifeti ile mahalline varılup keşf olundıkda zikr olunan Yezvide Kilisesi'nin sene-i merkûmda vâki' harîkde küçük bağçe tarafında sundırma sakfı ve bağçe-i mezbûre ile tarîk-i âmm tarafında vâki' tûlen altmış yedi zirâ' olan [...] taş dıvarın iki mahalli münhedim olup kapusı dâhilinde sağîr kubbede beş aded pencere ve orta kapuda dört aded kebîr pencere ve mermer raf meremmeti ve kubbe ve dıvarlarda sıva meremmeti ve râhibler sâkin olacak manastır odaları bi'l-külliyye muhterik olmağla zikr olunan manastır odalarının matbah ve ocağı ve ba'zı dıvar ve sıva alâmeti olan mevcûd olduğı mu'âyene oldukdan sonra zikr olunan ve Yezvide Kilisesi'nin muhterik olan mahallinin vaz'-ı kadîmi udûl-i

müslimînden ve sikât-ı muvahhadînden su'âl olundukda kilise-i merkûmun vaz'-ı kadîminde sundırma ve dıvarının kiremid örtülü sakfı olup ve bir kanadlı ıhlamur [...] kapusı dâhilinde sağîr kubbede olan beş aded penceresinin astarlı ikişer kat dıvar camı ve orta kubbede olan dört aded kebîr penceresinin gürgen çârçebeli kanadlı camı olup ve ruhbânlarının sâkin olacak sedd üzerinde her biri birer kapuyı ve çıkrıkca işi ikişer ağaç pencereli ve cam tahtasında sâde tavanlı ve sakfı kiremid örtüli iki ocaklı ve altı ocaksız sekiz aded manasdır odaları ve şark tarafında yine sedd üzerinde bir matbah olup zikr olunan odalara ve matbaha tarîk içün bostan tarafından matbaha varınca kiremid sakıflı arzen üç zirâ' sarkıtma dehlizi olduğını her biri haber virdiklerinden sonra cümle muvâcehesinde mesâha oldukda zikr olunan sundırma sakfı tûlen on sekiz zirâ' ve arzen yedi zirâ' bi-hesâb-ı terbî' yüz yirmi altı zirâ' dıvar mezbûrın hedm olunan bir mahallinde tûlen dört zirâ' ve kadden dört buçuk zirâ' bi-hesâb-ı mezbûr on sekiz zirâ' zikr ve bir mahallinde tûlen on sekiz zirâ' ve kadden bir buçuk bi-hesâb-ı merkûm yirmi yedi zirâ' ve dıvarı mezbûr üzerinde tûlen altmış yedi zirâ' ve arzen iki zirâ' kiremid örtüli sakfı ve mârü'z-zikr kapu kadden üç zirâ' ve altı parmak ve arzen iki zirâ' ve sağîr kubbede olan beş aded pencerenin her biri kadden birer zirâ' ve altışar parmak ve arzen birer zirâ' ve orta kubbede olan dört aded kebîr pencerenin her biri tûlen dörder buçuk zirâ' ve arzen ikişer buçuk zirâ' ve mermer raf meremmeti altı zirâ' ve kubbe ve dıvarlarda sıva meremmeti bi-hesâb-ı terbî' dört yüz yetmiş zirâ' ve zikr olunan sekiz aded [silik] odaları tûlen kırk sekiz buçuk zirâ' ve arzen yedi buçuk zirâ' bi-hesâb-ı terbî' üç yüz altmış üç zirâ' olup her biri tûlen altı ve arzen beş buçuk ve kadden dört zirâ' ve matbah-ı mezbûr tûlen on yedi buçuk zirâ' ve arzen yedi zirâ' bi-hesâb-ı merkûm yüz yirmi iki buçuk zirâ' ve zikr olunan sarkıtma dehliz tûlen seksen dokuz buçuk zirâ' ve arzen üç zirâ' ve sedd-i mezbûr ke'l-evvel tîn ile lâzım gelen mahalli ta'mîre muhtâc olup ve zikr olunan kapucı kilisesinin dahi kiremidleri kırılup tarîk-i âmm tarafında ruhbânlar sâkin olacak birbiri üzerinde manasdır odaları ve vustâda matbahı ve kiliseyi mezbûr zah-

rında tahtânî iki oda bi'l-külliyye muhterik olup etrâfı erba'asında dıvarları mevcûd ve dıvarlarda yirmi bir aded pencere yerleri ve matbah ocağı olduğı ve dıvarların bir mikdâr mahalli münhedim ve zukak kapusı muhterik olduğı mu'âyene oldukdan sonra zikr olunan kapucı kilisesinin muhterik olan mahallerinin vaz'-ı kadîmî tahtında mahzen ve vustâda dört bâb oda ve ulyâda dört bâb oda ve vustâyı bir matbah üzerinde kiremid örtülü sakf ve zahrında olan iki bâb odanın kiremid örtüli sakfı ve kara ağaçdan bir zukak kapusı ve zikr olunan odaların cümlesi cam tahtasından sâde tavanlı olup huzûr-ı müslimînde mesâha olundıkda zikr olunan birbiri üzerinde sekiz bâb oda ve bir matbah arsası tûlen yirmi altı buçuk zirâ' ve arzen yirmi iki zirâ' ve kadden on altı zirâ' olup tahtında olan mahzenlerin kaddi altı zirâ' ve vustâda olan dört odanın kaddi altı zirâ' ve ulyâda olan odaların kaddi dört zirâ' ve münhedim olan dıvarları tûlen ve arzen bi-hesâb-ı terbî'i iki yüz zirâ' ve zahrında olan iki aded tahtânî arsası on sekiz buçuk zirâ' ve arzen biş zirâ' ve kadden beş zirâ' ve zukak kapusı kadden üç zirâ' ve arzen iki zirâ' olduğı sâbit ve zâhir ve mütebeyyin oldığı hüccet olunmağla emr-i şerîfim vusûlünde derûn-ı hüccetde ta'mîr ve binâsı tasrîh ve ta'yîn olunan mevâzi'in evzâ' ve hey'etinde küllen ve ba'zan rüsûm-ı kadîmesine kat'an muğâyiri olmayup ve ba'de't-ta'mîrine cümle ittifâk ile yoklanup tekrâr keşf olunmak şartıyla vaz'-ı kadîme üzre binâ ve ta'mîrine mümâna'at olmamak emrim olmuşdır buyurdum ki

Vusûl buldıkda bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel idüp dahi husûs-ı mezbûra tamâm-ı hakk ve adl üzre mukayyed olup göresin arz olunduğı üzerede ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-i kavîm olup dahi vech-i meşrûh üzre ta'mîr ve binâsı tasrîh ve ta'yîn olunan mevâzi'in evzâ' ve hey'etinde küllen ve ba'zan rüsûm-ı kadîmesini kat'an muğâyiri olmayup ve ba'de't-ta'mîrine cümle ittifâkla yoklanup tekrâr keşf olunmak şartıyla vaz'-ı kadîm üzre mesâğ-ı şer' olduğı mertebe-i binâ ve ta'mîrine kimesneyi mu'âvenet itdirmeyesiz emmâ mukayyed olasız ki rüsûm-ı kadîmesini kat'an muğâyiri olmak ihtimâli olmaya min ba'd şer-i şerîfe ve emr-i hümâyunıma muhâlif kimesne iş itdirmeyesin şöyle bilesin alâmet-i

şerîfe i'timâd kılasın tahrîren fî evâhiri Şa'bân sene semâne ve mi'e ve elf

Be-makâm-ı mahrûsa-i Edirne

393 - 1697 (1108) **İstanbul 23: 60b/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Saraydan gelen bir fermana göre, 1695 (Hicri 1107) yılında Galata'da çıkan yangından zarar gören Yezvit ve Kapocin isimli kiliselerin onarımı için gereken incelemenin yapıldığı belirtilmektedir. Kime yazıldığı anlaşılmayan bu yazışmada, söz konusu kiliselerin tekrar bir keşif yapılarak incelenmesi emredilerek Fransızlar tarafından yapılacak olan onarımın engellenmemesi gerektiği vurgulanıyor.

An imperial order (ferman) states that an investigation was conducted in regard to the restoration of the Yezvit and Kapocin churches, which were destroyed in the 1695 (AH 1107) Galata fire. This correspondence, whose addressee is unspecified, orders that the churches be investigated again. It also specifies that no one should interfere with the restoration conducted by the French.

İzzetlü ve sa'âdetlü karındaşım paşâ-yı celîlü'l-kadr hazretlerinin huzûr-ı izzet-mağfûrlarına mezîd-i i'zâz ve ikrâm ile dürer-i da'vât-ı sâfiyât-ı muhabbet-füzûn ve gurer-teslîmât ve âfiyât-ı meveddet-nümûn ithâfından sonra zamîr-münîr-i hurşîd-tenvîrlerine inhâ-i muhlisâne budur ki France ruhbânlarının Galata'da vâki' olup geçen sene muhterik olan Yezvit ve Kapocin nam iki kilisenin mukaddem bâ-fermân-ı âlişân ta'mîri içün keşf ve hüccet olunmağla derûn-ı hüccette ta'mîri ve binâsını tasrîh ve ta'yîn olunan mevâzi'in evzâ' ve hey'etinde küllen ve ba'zan rüsûm-ı kadîmesini kat'an mugâyir olmayup ve ba'de't-ta'mîrine cümle ittifâkla yoklanup tekrâr keşf olunmak şartıyla vaz'-ı kadîmi üzre binâ ve ta'mîrine mümâna'at olmamak bâbında hâlen şeref-yâfte-i sudûr

olan emr-i celîlü'l-kadrı mûcebince mektûb-ı muhabbet tahrîr olundı nüzûl-i vusûl-ı mazmûn-ı emr-i âlî üzre ameldir ki ve hilâfına cevâzdan tavakkî buyurasız bâkî hemîşe eyyâm ömr ü sa'âdet ve kâmrây-ı devlet-yâb

El-muhibbü'l-muhlis Mehmed.

394 - 1697 (1108) **İstanbul 23: EK-10b/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Fransa elçisi Baron De Şatonk saraya gönderdiği dilekçede, Galata'da çıkan bir yangında Yezvit ve Kapocin rahiplerine ait iki kilisenin zarar gördüğünü belirterek bu kiliselerin onarımı için izin istemektedir. Saraydan İstanbul ve Galata kadılıklarına gönderilen bu fermanda, mimar bilirkişilerle birlikte iki kilisenin zarar gören bölümlerinin keşfedilerek onarım için izin verilmesi emrediliyor.

Baron De Şatonk, the ambassador of France, petitions the palace, stating that two churches belonging to the Jesuit and Capucin priests were destroyed in the Galata fire. He requests permission for the restoration of the churches. This is an imperial edict (ferman) sent to the judges of İstanbul and Galata, ordering the determination of the destroyed parts by expert architects and the issuing of an authorization for the restoration of the two churches.

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbiri ümûrü'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmü'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhid-i bünyâni'd-devlet ve'l-ikbâl müşeyyidi erkâni's-sa'âdet ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûf-ı avâtıfi'l-meliki'l-a'lâ âsitâne-i sa'âdetimde sadâret-i uzmâ ve vekâlet-i kübrâ kaymakamı olan vezîrim İbrahim Paşa idâmallâhu te'âlâ iclâlühû ve a'lemü'l-ulemâ'i'l-mütebahhirîn efdalü'l-fuzalâ'i'l-müteverri'în yenbû'ü'l-fezâ'il ve'l-yakîn keşşâfü'l-müşkilâti'd-dîniyye hallâfü'l-mufassalâti'l-yakîniyye miftâhu künûzü'l-hakâyık misbâhu rümûzü'd-dekâyiki'l-mahfûf bi-sunûf-ı avâtıfi'l-meliki'l-a'lâ Anadolı

kâdıaskerlik pâyesiyle İstanbul kâdısı olan mevlânâ Abdullah idâmallâhu te'âlâ fezâ'ilehû ve akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhadîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn râfi'-i a'lâmü'ş-şerîfe ve'd-dîn vâris-i ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ Galata kâdısı zîdet fezâ'ilehu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki kıdvet-i ümeâ'i'l-milleti'l-Mesîhiyye âsitâne-i sa'âdetimde mukîm Françe pâdişâhının ilçisi olan Baron De Şatonk hutimet avâkibuhû bi'l-hayr dergâh-ı mu'allâma arz-ı hâl gönderüp ahidnâme-i hümâyûnda mestûr olup hâlen Galata'da vâki' Yezvit ve Kapocin nam Françe ruhbân tâ'ife leri yedlerinde olan iki kiliselerinin bundan akdem harîkde Yezvit râhiblerinin küçük bağçeleri tarafında olan sakfı ve bir dıvarı münhedim ve kapusı ve pencereleri ve manastırları muhterik olup ve Kapocin râhiblerinin tasarruflarında olan kilisenin bir mikdâr kiremidleri kırılup ve manastırları muhterik olduğın bildirüp mesâ'-ı şer'î olduğı mertebe vaz'-ı kadîmî üzre ta'mîre muhtâc olan mahallerinin ta'mîr içün hükm-i hümâyûnım ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna mürâca'at olundıkda hâlen Galata'da olan Yezvit ve Kapocin nam [...] Françe ruhbân tâ'ife leri kadîmden ellerinde olan iki kiliseleri yine ellerinde ve zabt u tasarruflarında olup ol kiliselerin biri ihrâk olunmağla izn-i şer'le ta'mîr olunup yine kel-evvel Kapocin ellerinde olup rencîde olunmayalar deyü mestûr ve mukayyed bulunmağın sen ki vezîr-i müşârünileyh ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhümâsız vech-i meşrûh üzre ahidnâme-i hümâyûnda mestûr Yezvit ve Kapocin nam Françe râhibleri yedinde olan iki kiliselerin üzerlerine varılup hâssa mi'mârbaşısı ve ma'rifet-i şer'le keşf olunup muhterik ve münhedim olan mahalleri nedir ve ne mikdârdır tamâm ma'lûm idindikden sonra mesâğ-ı şer'î oldığı üzre kemâlen tahrîr ile vaz'-ı kadîmin tecâvüz itmemek üzre sicil ve hüccet ve sıhhati üzre resm itdürüp der-i devlet-medârıma arz ve i'lâm idüp bu husûsa ziyâdesiyle tekayyüd ve ihtimâm eylemeniz bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdır buyurdum ki vusûl buldıkda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcebince amel idüp dahi sen ki vezîr-i müşârün-ileyh ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsiz vech-i meşrûh üzre ahidnâme-i hümâyûnda mestûr

Yezvit ve Kapocin nam Françe râhibleri yedinde olan iki kiliselerinin üzerlerine varılup hâssa mi'mârbaşı ve ma'rifet-i şer'le keşf olunup muhterik ve münhedim olan mahalleri nedir ve ne mikdârdır tamâm ma'lûm idindikden sonra mesâğ-ı şer'î olduğı üzre kemâlen tahrîr vaz'-ı kadîmden tecâvüz itmemek üzre sicil ve hüccet ve sıhhati üzre resm itdirüp der-i devlet-medârıma arz ve i'lâm idüp bu husûsa ziyâdesiyle tekayyüd ve ihtimâm eyleyüp emr-i şerîfimin mazmûnı münîfi ile âmil olasız şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fî evâyili Cumâdelâhire sene semâne ve mi'e ve elf

Be-makâm-ı Edirneti'l-mahrûsa

395 - 1697 (1108) **İstanbul 23: EK-10b/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

İran Ermenileri saraya yazdıkları bir dilekçede, Yenikapı bölgesinde bulunan ve ibadet ettikleri tek yer olan Hızır İlyas Kilisesi'nin çıkan bir yangında zarar görmesinden dolayı ibadet edemediklerini bildirmişlerdir. İran Ermenileri daha önce şeyhülislamdan söz konusu kilisede ibadet edeceklerini belgeleyen bir fetva da almışlardır. Saraydan İstanbul Kadılığı'na yazılan bu fermanda, İstanbul'un fethinden beri İran Ermenilerinin tek ibadet yeri olan (kadîm olup ve feth-i hâkânîden berü) bu kilisede mimar bilirkişilerle birlikte bir keşif yapılması, kilisenin eski biçimine uygun olarak onarımına izin verilmesi ve bunun saraya bildirilmesi emrediliyor.

Iranian Armenians petition the palace, stating that the Hızır İlyas Church in Yenikapı, their only place of worship, was destroyed in a fire. Under the circumstances, they have no place to worship. Iranian Armenians earlier received a fatwa from the sheikhulislam identifying that particular church as their place of worship form as far back as Istanbul's conquest (kadîm olup ve feth-i hâkânîden berü). This is an imperial order (ferman) sent to the judge of İstanbul, commanding an investigation at the church by ex-

pert architects, an authorization to restore the church to its original condition, and the provision of information to the palace about the matter.

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i ümûrü'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmü'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhid-i bünyânü'd-devlet ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkânü's-sa'âdet ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûf-ı avâtıfi'l-meliki'l-a'lâ âsitâne-i sa'âdetimde sadâret-i uzmâ ve vekâlet-i kübrâ kâim-makamı olan vezîrim İbrahim Paşa idâmallâhu te'âlâ iclâluhû ve a'lemü'l-ulemâ'i'l-mütebahhirîn efdalü'l-fuzalâ'i'l-müteverri'în yenbû'ü'l-fezâ'il ve'l-yakîn keşşâfü'l-müşkilâti'd-dîniyye hallâfü'l-mufassalâti'l-yakîniyye miftâh-ı künûzi'l-hakâyık misbâh-ı rümûzi'd-dekâyiki'l-mahfûf bi-sunûf-ı avâtıfi'l-meliki'l-a'lâ Anodolı kâdıaskerliği pâyesiyle İstanbul kâdısı olan mevlânâ Abdullah idâmallâhu te'âlâ fezâ'ilehû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm olaki Erâmine-i Acem tâ'ifesi dergâh-ı mu'allâma arz-ı hâl idüp mahrûsa-i İstanbul'da Yenikapu kurbünde vâki' Hızır İlyas Kilisesi dimekle ma'rûf kilise feth-i hâkânîden berü âyinlerin icrâ eyledikleri kadîmî kiliseleri olup ihrâk-ı kebîrde muhterik olmağla vâlidim ceddim merhûm ve mağfûrün-leh Sultan Mehmed Hân tâbe serâhunun zamân-ı sa'âdet-iktidâmlarından termîmi içün virilen emr-i şerîf mûcebince vaz'-ı kadîmi üzre ta'mîr ve termîm olunup ve mesfûrların kilise-i merkûmdan gayrı ma'bedleri yoğiken ashâb-ı ağrâzdan ba'zı kimesneler mücerred cebr mâl içün hilâf-ı inhâ ile kilise-i merkûmın sakfın hedm itdirüp ancak dört dıvarı kalup anlar dahi gûnâ-gûn harâbe-müşrif olup termîme muhtâc olduğın ve bu bâbda şeyhülislâmdan yedlerine fetevâyı şerîfe virildüğin bildirüp mûcebince mesâğ-ı şer'î olduğı mertebe vaz'-ı kadîmi üzre ta'mîre muhtâc olan mahalleri termîm olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledikleri ecilden sen ki vezîr-i müşârün-ileyh ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin mi'mârbaşı ve ma'rifet-i şer'le keşf ve bî-garaz ve ehl-i vukûf kimesnelerden kemâ-yenbağî tefahhus ve istifsâr olunup zikr olunan kilise muhdes olmayup kadîm olup ve feth-i hâkânîden berü Erâmine-i Acem

tâ'ifesinin zabt ve tasarruflarında kayd ve mukaddemâ muhterik olup zarar-ı şer'îsi yoğise sicil ve hüccet ve hücceti üzre resm itdirüp der-i devlet-medârıma arz ve i'lâm eylemeniz bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdır buyurdum ki vusûl buldıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlin mazmûn-ı itâ'at-makrûnıyla âmil olup hilâfından bi-gâyet tevfîr eyleyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fî evâyili şehr-i Receb sene semâne ve mi'e ve elf

Bi-makâm-ı Edirneti'l-mahrûsa

396 - 1697 (1108) **İstanbul 23: EK-13b/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Saraydan gelen bir ferman dolayısıyla mahkeme, Yenikapı bölgesinde oturan İran Ermenilerine ait olan Hızır İlyas Kilisesi'nin onarımı için bölgede bilirkişilerle bir keşif yapmıştır. Yapılan bu keşfe göre kilise, İstanbul'da 1660'ta (H. 1070) çıkan büyük yangında oldukça zarar görmüştür. Ayrıca İstanbul'un fethinden sonra Hıristiyanlar tarafından onarılmasına izin verilmeyen kiliselerden olduğu anlaşılan bu kilise ile Aya Nikola Kilisesi'nin arsaları Fatih Sultan Mehmet tarafından Valide Sultan'a hibe edilmiştir. Valide Sultan da o zamanlar bu kiliselerin arsalarını Koca Mustafa Paşa Vakfı'na ait birkaç dükkân ve oda ile takas etmiştir. Şimdi Hızır İlyas Kilisesi'nin arsasının Koca Mustafa Paşa Vakfı tarafından başkalarına kiralandığına ilişkin hüccet ve temessük olduğunu belirten İstanbul Kadılığı, bu nedenle onarımın mümkün olmadığını bildiriyor. Saraya yazılan bu dilekçe, söz konusu durumdan dolayı nasıl hareket edilmesi gerektiğine ilişkin saraydan yanıt beklenildiğini belirtiyor.

In accordance with an imperial order (ferman), the court conducted an investigation with experts concerning the restoration of the Hızır İlyas Church in Yenikapı, which belongs to Iranian Ar-

menians. The investigation revealed that the church was damaged severely in the 1660 (AH 1070) great fire of İstanbul. In addition, it was identified as one of the churches that Christians were banned from restoring after the conquest of İstanbul. The plot of this particular church and that of the Aya Nikola Church were donated to Valide Sultan (mother of the Sultan) by Mehmet II (the Conqueror). Valide Sultan exchanged these plots with several rooms and stores belonging to the Koca Mustafa Paşa Waqf. Invoking a hujjet and a promissory note (temessük) proving that the waqf rented out the plot of the Hızır İlyas Church, the court notes that it cannot be restored. This is a petition sent to the palace, requesting guidance on how to proceed, in light of the current situation.

İzzetlü sa'âdetlü karındaşım paşâ-yı celîlü'l-kadr hazretlerinin huzûr-ı izzetlü fevrleri savbına i'zâz ve ikrâm ile dürer-i da'vât-sâfiyât-ı muhabbet-nemâ ve arez-teslimât ve âfiyât-ı meveddet-intimâ iltihâkıyla zamîr-i münîr-i mühr-i tenvîrlerine inhâ-i muhlisâne budur ki şâh-ı ve'l-câh tarafından te'kîd-i mebânî-i sulh içün risâlet ile der-i devlete gelen ebu'l-Ma'sûm Han'ın Erâmine-i Acem içün ta'mîrini iltimâs itdiği kenîse husûsı içün bundan akdem keyfiyet-i ahvâli sıhhati üzre yoklanup ta'mîrine müşâhede-i şer'iyye varmıdır vukû'ı üzre i'lâm olunа deyü fermân gönderilmişidi cenâb-ı şerîfin ve İstanbul kâdısı efendi ve sekbanbaşı ağa ve mi'mârbaşı ve mi'mâr halîfeleri ve sâir ol havâlide vâki' cemâ'at-i müslimînin müsinn ve ihtiyârlarından ve Erâmine tâ'ifesinden cemm-i gafîr ile Yenikapu kurbünde Hızır İlyas Kenîsesi dimekle ma'rûf kenîsenin üzerine varılup ve arâzisi mesâha ve hâlen mevcûd olan binâsı keşf olundukda kenîse âsârından bir eser mevcûd olmadığından gayrı bin yetmiş târihinde vâki' harîk-i kebîrden mukaddem kenîse-i merkûme muhterik oldukdan sonra binâ olunmayup ancak bir kaç sene keçe ve aba tutılup harîk-i kebîrde ol dahi muhterik oldukda kenîse-i merkûme ile Aya Nikola Kenîsesi hîn-i fetihde nasarâ yedinde ibkâ olunan kenâyisden olmayup erâmine tâ'ifesi mezbûr kenîseyi fuzûlî tasarruf itdikleri sâbit olmağla arsaları merhûme Vâlide Sultan tâbe serâhâya cennet-mekân merhûm

Sultan Mehmed Hân'ın hatt-ı hümâyûnlarıyla hîbe ve temlîk olunup sultân-ı müşârün-ileyhâ dahi bağçe ve kapusı kurbünde olan câmi'-i şerîfi ihyâ buyurdıkları vakitde civârında vâki' Koca Mustafa Paşa Evkâfı'ndan Balıkpazarı kapusı dâhilinde vâki' dekâkîn ve odalar arsaları ile zikr olunan iki kenîse arsaları istibdâl ve ba'dehû Koca Mustafa Paşa Vakfı tarafından âhara mu'accele ve mü'eccele ile îcâr olunduğunun hücec ve temessükât sûretleri ile vâki' hâli kâdı-i müşârün-ileyh arz ve bir tarîkle kenîse olmak üzre ta'mîrine müsâ'ade-i şer' olmadığı i'lâm eylemeleriyle elçi-i mûmâ-ileyh ebul-Ma'sûm Han iltimâsları üzre kenîse binâsına bir vechile mesâğ-ı şer'î olmadığın ifâde ve bu husûs içün tekrâr iltimâs ile sûret-i âhar tevki'inde olmayup tevakkuf eylemeleri bâbında kat'î cevâb viresiz

Fî 7 Şaban sene 1108

YABANCILAR

FOREIGNERS

İstatistikler

On yedinci yüzyılda Doğu Akdeniz'de kazanç peşinde koşan Batı Avrupalı tüccarların büyük bir bölümü, bölgenin ana ticari merkezi ve aynı zamanda en güçlü hükümdarının başkenti olan İstanbul'da bulunuyordu (Dursteler, 2006; Goffman, 1998; Mason, 1896). Ancak daha sonraki yüzyılların ölçülerine göre İstanbul'da çalışan yabancıların sayısı çok azdı. Bu durumun bir yansıması olarak, defterlerimizdeki pek az hükümde yabancılar taraf olarak beliriyor. Hükümlerimizin yüzde birinden azında bir ya da daha fazla yabancı karşımıza çıkıyor (Tablo 1.24).

Kayıtlarımızda bulunan yabancıların hepsi Avrupalı olup çoğu İngiltere, Fransa ya da Venedik tebaasıdır. Hepsi de gayrimüslimdi, çünkü Osmanlı mahkemeleri başka bir devletin Müslüman tebaasını yabancı saymıyordu. Örneğin İran merkezli Safevi Devleti'nin Müslüman tebaası, politik konumlarına bakılmaksızın yalnızca Müslüman olarak kayıtlara geçiyordu.

Tablo 1.24 Yabancılarla ilgili hükümlerin türlerine göre dağılımı

Tür	1602-19	1661-97	Toplam	
			Sayı	%
Tescil	30	19	49	*59,0*
Dava	4	19	23	*27,7*
Resmi yazışma	5	6	11	*13,3*
Toplam	39	44	83	*100,0*

Tablo 1.25 Yabancılarla ilgili hükümlerin konularına göre dağılımı

Dava		Konu	Tescil	
Yabancı mevcut (%)	Toplam sayı		Toplam sayı	Yabancı mevcut (%)
1,5	614	Satış	2296	0,9
1,8	168	Ortaklık	240	5,0
1,3	455	Mülkiyet	756	0,4
1,1	1298	Borç	2211	0,9
0,0	71	Lonca	109	0,9
2,4	42	Cemaat işleri	87	3,4
0,0	111	Vergi	269	1,1
0,3	355	Vakıf	1115	0,6
0,4	685	Miras	1171	0,3
1,0	2291	Tümü	6494	0,8

İstanbul'da bulunan Avrupalılar ticaretle ilgileniyorlardı. Yabancıların orantısız olarak ortaklık davalarında görülmeleri bunun işareti. Cemaat işlerini ilgilendiren hükümlerde de yabancılar orantısız olarak yer alıyor. Bunun bir nedeni, İstanbul'a yerleşen kimi yabancıların yerel Hıristiyanlarla evlenmesi, bir diğeriyse oturdukları mahallelerdeki kiliselerin sorunlarıyla ilgilenmeleri ve kendi kiliselerini kurmalarıdır (Tablo 1.25).

Tüm endüstri öncesi toplumlarda mahkemeler açıkça ve belirgin ölçüde yabancılara karşı taraflıydı. Bu gözlem Avrupa hukuk sistemleri için de geçerlidir (Greif, 2004, ss. 118-19). Dolayısıyla yabancıların sürekli olarak Osmanlı kadılarının taraflılığından yakınmış olması şaşırtıcı değildir (Porter, 1771, ss. 139-43; Masters, 1988, ss. 65-68). Kapitülasyonlar (Kütükoğlu, 1999) olarak bilinen ticaret anlaşmalarının yabancılara kendilerini adli yolsuzluklara karşı koruyan çeşitli ayrıcalıklar tanımış olmasına da şaşırmamak gerekir. Bu ayrıcalıklara örnek olarak herhangi bir yabancıyı ilgilendiren bir davada tercüman (*dragoman*) bulunması, kendilerine karşı belgeyle desteklenmeyen dava açılamaması ve 4000 akçeyi aşan davaların istedikleri takdirde sarayda kurulacak özel bir mahkemede görülmesi sayılabilir (Kurdakul, 1981, s. 42; Hurewitz, 1975, özellikle dok. 1).

Tablo 1.26 Yabancıların taraf olduğu ticari davaların sonuçları

Davacı	Davalı	Hüküm yok	Karara bağlanmış	Kazanan taraf yabancı	
				sayı	%
Osmanlı	Yabancı	2	12	10	*83,3*
Yabancı	Osmanlı	0	8	8	*100*
Yabancı + Osmanlı	Osmanlı	0	1	0	*0*
Toplam		2	21	18	*85,7*

Defterlerimizde bulunup bir ya da birden fazla yabancıyı ilgilendiren az sayıdaki dava, bu ayrıcalıkların oldukça etkili olduğunu gösteriyor. Osmanlı tebaasını yabancılarla karşı karşıya getiren davaların büyük çoğunluğunu yabancılar kazanmıştır (Tablo 1.26). Bu durum, kadıların tarafsız olduğu anlamına gelmiyor. Yabancı tüccarların büyük davaları saraya havale etme seçeneği olduğuna göre Galata ya da İstanbul kadısına getirilen davalar, kazanacaklarından oldukça emin oldukları davalardı.

KAYNAKÇA

Dursteler, Eric R. *Venetians in Constantinople: Nation, Identity, and Coexistence in the Early Modern Mediterranean*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2006.

Goffman, Daniel. *Britons in the Ottoman Empire, 1642-1660*. Seattle: University of Washington Press, 1998.

Greif, Avner. "Impersonal Exchange without Impartial Law: The Community Responsibility System." *Chicago Journal of International Law*, 5 (2004): 109-38.

Hurewitz, Jacob C. *The Middle East and North Africa in World Politics: A Documentary Record*, 2. basım, c. 1. New Haven: Yale University Press, 1975.

Kurdakul, Necdet. *Osmanlı Devleti'nde Ticaret Antlaşmaları ve Kapitülasyonlar*. İstanbul: Döler Neşriyat, 1981.

Kütükoğlu, Mübahat S.*Osmanlı-İngiliz İktisâdî Münasebetleri, 1 (1580-1838)*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, 1974.

Kütükoğlu, Mübahat S. "Ahidnâmeler ve Ticaret Muâhedeleri." *Osmanlı*, c. 3 içinde, ed. Güler Eren, s. 329-50. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 1999.

Masson, Paul. *Histoire du Commerce Français dans le Levant au XVIIe Siècle*. Paris: Hachette, 1896.

Masters, Bruce. *The Origins of Western Economic Dominance in the Middle East: Mercantilism and the Islamic Economy in Aleppo, 1600-1750*. New York: New York University Press, 1988.

Porter, James. *Observations on the Religion, Law, Government, and Manners of the Turks*, 2. baskı. Londra: J. Nourse, 1771.

Statistics

In the seventeenth century, Istanbul attracted a substantial share of the foreigners who sought their fortune in the Eastern Mediterranean (Dursteler 2006; Goffman 1998; Masson 1896). It was, after all, the main commercial center of the region, and also the seat of its most powerful monarch. But the numbers of foreigners who worked in Istanbul was tiny by the standards of later centuries. This is reflected in the paucity of the cases in which they appear. One or more foreigners is present in less than one percent of our 10,080 cases (Table 1.24).

All the foreigners who appear in our records are European, and most are from England, France, or Venice. They had to be non-Muslim, for Ottoman courts did not treat a Muslim subject of another state as a foreigner (*müstemen*). As a case in point, Muslim subjects of Safavid Iran were treated simply as Muslim, without any reference to their political status.

Tablo 1.24 Distribution of cases involving foreigners by type

Tablo 1.25 Distribution of cases involving foreigners according to topic

Adjudication		Topic	Registration	
Involves foreigner (%)	Total number		Total number	Involves foreigner (%)
1.5	614	Sale	2296	0.9
1.8	168	Partnership	240	5.0
1.3	455	Property	756	0.4
1.1	1298	Debt	2211	0.9
0.0	71	Guild	109	0.9
2.4	42	Communal affairs	87	3.4
0.0	111	Tax	269	1.1
0.3	355	Waqf	1115	0.6
0.4	685	Inheritance	1171	0.3
1.0	2291	All	6494	0.8

The Europeans who visited Istanbul were interested in trade. This is reflected in the fact that they appear disproportionately in partnership cases. They appear disproportionately also in communal affairs cases, partly because some of them married a local Christian and partly because they built their own churches and got involved in local ecclesiastical mattters (Table 1.25).

In all pre-industrial societies, courts were openly and substantially biased against foreigners. This is a prominent theme in studies of the legal systems of pre-industrial Europe (Greif, 2004, pp. 118-19). It is not surprising, then, that foreigners complained bitterly about the biases of Ottoman kadis (Porter 1771, pp. 139-43; Masters 1988, pp. 65-68). Nor is it surprising that the trade treaties known as the capitulations (Kütükoğlu 1999) gave foreigners various privileges aimed at protecting them from judicial abuse. These included the right to have a dragoman (translator) present at any trial, the requirement that lawsuits against them be based on documentation, and the right to have any case presenting stakes above 4000 aspers tried in a special tribunal at the Palace (Kurdakul 1981, p. 42; Hurewitz 1975, especially doc. 1).

Tablo 1.26 Outcomes of commercial trials involving foreigners

Plaintiff	Defendant	No decision	Resolved	Won by foreigner	
				number	%
Ottoman	Foreign	2	12	10	*83.3*
Foreign	Ottoman	0	8	8	*100*
Foreign + Ottoman	Ottoman	0	1	0	*0*
Total		2	21	18	*85.7*

The few trials in our registers that involve one or more foreigners suggest that these protections were quite effective. Foreigners won an overwhelming majority of the cases in which they faced one or more Ottoman subjects in a trial before a kadi (Table 1.26). This does not point, of course, to the absence of judicial bias. Since foreign merchants had the option of transferring any major case to a special tribunal, the cases that came before a kadi in Galata or Istanbul may have been those that they were especially confident of winning.

REFERENCES

Dursteler, Eric R. *Venetians in Constantinople: Nation, Identity, and Coexistence in the Early Modern Mediterranean.* Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2006.

Goffman, Daniel. *Britons in the Ottoman Empire, 1642-1660.* Seattle: University of Washington Press, 1998.

Greif, Avner. "Impersonal Exchange without Impartial Law: The Community Responsibility System." *Chicago Journal of International Law*, 5 (2004): 109-38.

Hurewitz, Jacob C. *The Middle East and North Africa in World Politics: A Documentary Record*, 2nd ed., vol. 1. New Haven: Yale University Press, 1975.

Kurdakul, Necdet. *Osmanlı Devleti'nde Ticaret Antlaşmaları ve Kapitülasyonlar.* Istanbul: Döler Neşriyat, 1981.

Kütükoğlu, Mübahat S.*Osmanlı-İngiliz İktisâdî Münasebetleri, 1 (1580-1838).* Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, 1974.

Kütükoğlu, Mübahat S. "Ahidnâmeler ve Ticaret Muâhedeleri." In *Osmanlı*, vol. 3, ed. Güler Eren, pp. 329-50. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 1999.

Masson, Paul. *Histoire du Commerce Français dans le Levant au XVIIe Siècle.* Paris: Hachette, 1896.

Masters, Bruce. *The Origins of Western Economic Dominance in the Middle East: Mercantilism and the Islamic Economy in Aleppo, 1600-1750.* New York: New York University Press, 1988.

Porter, James. *Observations on the Religion, Law, Government, and Manners of the Turks*, 2nd edition. London: J. Nourse, 1771.

Özetler ve Metinler
Summaries and Texts

397 - 1604 (1013) **Galata 25: 10a/3** Tescil işlemi / *Registration*

Artor adlı yabancı (müstemen), Deremi ile birlikte mahkemeye çıkar. Artor, Deremi'ye 53 sikke borç verdiğini söyleyerek Deremi'nin görüşünün alınmasını ve sicile kaydedilmesini ister. Görüşü sorulan Deremi, Artor'un ifadesini yineler. Mahkeme de tarafların ifadelerini sicile kaydeder.

Artor, a protected foreigner, appears in court with Deremi. Stating that he loaned to Deremi 53 golden coins, he wants Deremi questioned about this and his testimony registered. Questioned by the court, Deremi corroborates Artor's testimony. The court registers the testimonies.

Artor veled-i Jovan nâm müste'men meclis-i şer'de Deremi veled-i Aleksandre mahzarında takrîr-i merâm idüp bundan akdem karz-ı şer'î tarîki ile merkûm Deremi'ye elli üç sikke tâmmü'l-vezn filori virüp ol dahi alup kabz eylemişidi su'âl olunup cevâbı tahrîr olunsun deyücek gıbbe's-su'âl merkûm Deremi fi'l-vâki' ben vech-i meşrûh üzre mezbûr Artor'dan elli üç sikke filori alup hâlen zimmetimde lâzımü'l-edâ deynimdir deyü ikrârıyla cevâb virdikde mâ-

vaka'a bi't-taleb kayd olundı fî selhi şehri Rebî'ilevvel min şühûr sene selâse 'aşrete ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mehmed bin Abdullah, Ali bin Yusuf, Nâmıkuhû el-fakîr Arifî, Ahmed bin Abdullah, Piri bin Abdünnebi, Zecarye Nikola ve gayruhum.

398 - 1604 (1013) **Galata 25: 11a/2** Tescil işlemi / *Registration*

İngiliz tüccar Artor, Dede Reis ile birlikte mahkemeye gelerek Dede Reis'in gemisine Selanik'e götürülmek üzere 20 fıçı havyar yüklediğini söyler. Taşıma ücreti olan 4000 akçeyi Selanik'te bulunan iki İngiliz ortağı ödeyecektir. Dede Reis, 20 fıçı havyarın gemisine yüklendiğini belirterek, parasını Selanik'te bulunan ortaklardan almayı kabullendiğini söyler. Mahkeme, tarafların ifadelerini sicile kaydeder.

Artor, an English merchant, is in court with Dede Reis. The former states that he loaded on Dede Reis' ship 20 barrels of caviar and that the 4000 akçe delivery payment will be made by his two English partners in Salonika. Dede Reis corroborates Artor's testimony. The court registers the testimonies of the two sides.

İngiliz tüccârından Artor veled-i [silik] nâm zimmî meclis-i şer'-i şerîfde Dede bin Bayram nâm re'is mahzarında takrîr-i kelâm idüp hâlen re'is-i mezbûrun sefîne [silik] mahrûsa-i Selanik İskelesi'ne dört bin akçe navlile yirmi fuçı havyar tahmîl eyleyüp lâkin navlını bunda teslîm eylemedin mahrûsa-i mezbûreye varulup İngiliz tüccârından Meyamin veled-i Loka ve Kezerin veled-i Gararı nâm şerîklerimiz edâ eylemek üzre kavl eyledik didikde zikr olunan yirmi havyar fuçısını sefînesine tahmîl idüp ve navl-ı mezkûrı mahrûsa-i mezbûrede zikr olunan şerîklerinden almağa râzı olduğuna re'is-i mezbûr dahi mukırr ve mu'terif olmağın mâ-vaka'a ta-

lebiyle kayd olundı tahrîren fî evâ'ili şehr-i Rebî'ilâhir li-sene selâse 'aşrete ve elf

Şühûdü'l-hâl

Hasan bin Hüseyin, Sadi bin Nasrullah, el-Hâc Himmet bin Mustafa, Osman bin Ramazan ve gayruhum.

399 - 1604 (1013) **Galata 25: 26b/2** Tescil işlemi / *Registration*

Defterdar Mahmut Paşa'nın emrinde olup Sultan Selim Mahallesi'nde oturan ve günlük 28 akçe geliri (ulufe) olan Mehmet Bey adlı devlet görevlisi mahkemededir. Galata zindanında tutuklu bulunan Kostantin'in devlete 300.000 akçe borcu vardır. Kostantin'in tutuklanma nedeni üç yabancıya (müstemene) olan borçlarıdır. Söz konusu üç yabancıyla birlikte mahkemeye gelen Mehmet Bey, Mahmut Paşa'dan almış olduğu buyuruldu belgesini mahkemeye sunarak devletin alacağı olan 300.000 akçenin tahsil edilmesi için Kostantin'in bir süreliğine salıverilmesini istemektedir. Mehmet Bey, devletin alacağını tahsil ettikten sonra Kostantin'i yeniden alacaklı yabancılara teslim edecektir. Görüşleri sorulan yabancılar, bir kişinin kefil olması koşuluyla Kostantin'in salıverilmesini kabul edeceklerini söylerler. Mehmet Bey, Kostantin'e kefil olduğunu ve devletin alacağını tahsil ettikten sonra Kostantin'i adları geçen yabancılara teslim edeceğini belirtir. Alacaklı yabancıların kabul etmesiyle, mahkeme salıverme işlemini onaylar.

Mehmet Bey, a state officer who works for Mahmut Paşa, minister of finance (defterdar), with 28 akçe daily allowance (ulufe), and a resident of the Sultan Selim neighborhood, is in court. Kostantin, a prisoner in the Galata dungeon, owes 300,000 akçe to the state; yet he was imprisoned for his debt to three protected foreigners (müstemen). Appearing in court with the three protected foreigners, and presenting a buyuruldu document issued by Mahmut Paşa, Mehmet Bey requests Kostantin's release for a short

while to enable him to settle his 300,000 debt to the state. After he settles that debt, Kostantin will be handed over to the three foreign creditors. Questioned by the court, the protected foreigners agree to Kostantin's release on condition that someone will serve as his surety. Agreeing to serve as Kostantin's surety, Mehmet Bey states that he will return him to the creditors after collecting his debt to the state. Upon the protected foreigners' approval, the court registers Kostantin's release.

Bi'l-fi'l şıkk-ı evvel defterdârı olan Mahmud Paşa Hazretleri yanında bâkî kulı olup mahrûsa-i Kostantiniyye'de Sultan Selim Mahallesi'nde sâkin iki yüz altıncı bölükde yevmî yirmi sekiz akçe 'ulûfeye mutasarrıf olan Mehmed bin Mustafa nâm cündî yedi ile mûmâ-ileyh Mahmud Paşa Hazretleri tarafından buyuruldı vârid olup mazmûnunda bi'l-fi'l Galata zindânında ba'zı dâyinler talebiyle mahbûs olan Kostantin veled-i Yorgi nâm medyûnun zimmetinde üç yük akçe mâl-i mîri olmağın medyûn-ı merkûm habsden ıtlâk oluna mâl-i mîrî tahsîl olunca muhassıl ta'yîn olunan mûmâ-ileyh Mehmed Bey'e teslîm oluna mâl-i mîrî tahsîlinden sonra muhassıl-ı merkûm Mehmed yine medyûn-ı merkûmı dâyinlerine teslîm eyliye deyü mukayyed olmağın medyûn-ı merkûm Kostantin dâyinleri olan Karice veled-i Sice ve Nikola veled-i Maroro ve Vadiki veled-i Varal nâm müste'menler ma'rifetiyle zindândan ihrâc olunup nefsine kefîl taleb eylediklerinde muhassıl-ı mûmâ-ileyh Mehmed Bey meclis-i şer'de takrîr-i merâm idüp medyûn-ı merkûm Kostantin'in nefsine kefîl oluruz mâl-i mîrî tahsîl olunca benim habsimde olup mâl-i mîrîyi tahsîl eylediğimden [sonra] merkûm Kostantin yine dâyinleri olan işbu merkûm Karice ve Nikola ve Vadiki'ye teslîm ideyim didiği gıbbe't-taleb ketb olundı tahrîren fi'l-yevmi'l-hâdî 'aşer min Cumâdelûlâ sene selâse 'aşrete ve elf

Şühûdü'l-hâl

Ömer Ağa bin Abdullah serbevvâb, Derviş Efendi bin Ali, Memi Reis bin Hüsam, Ali Reis bin Mehmed er-Reis, Abdullah bin Hasan ve gayruhum.

400 - 1604 (1013) **Galata 25: 33b/3** Tescil işlemi / *Registration*

Dimo, Tomazak adlı yabancı (müstemen) ile birlikte mahkemeye gelerek Sultan Bayezid Han Vakfı'ndan İstanbul'un Belgrad Köyü'nde bulunup aylık 80 akçeye kiralamış olduğu ve iki bölümden oluşan tarlalarını, mütevellinin de izniyle 8000 akçeye Tomazak'a devrettiğini söyler. Dimo, devir bedelini Tomazak'tan bütünüyle aldığını söyler. Tomazak, Dimo'nun ifadesini doğrular. Mahkeme de bu devir işlemini sicile kaydeder.

Dimo is in court with Tomazak, a protected foreigner (müstemen). In return for 8000 akçe, the former transfers to Tomazak a field comprising two parts in İstanbul's Belgrad village, with the permission of the mutawalli. The field has been rented from the Sultan Bayezid Han Waqf for 80 akçe per month. Dimo has collected the transfer price from Tomazak in full. Tomazak corroborates Dimo's testimony. The court registers the transfer.

Dimo veled-i İstani nâm zimmî meclis-i şer'de işbu sâhibü'l-kitâb Tomazak veled-i Paska nâm efrencî mahzarında ikrâr idüp havâss-ı Kostantiniyye tevâbi'inden Belgrad nâm karye kurbünde vâki' Hadim Kapusı nâm mevzi'de merhûm ve mebrûr dâric-i medâric-i rabb-i gafûr Sultan Bayezid Hân Evkâfı'ndan vakf-ı mezbûra be-her şehr seksen akçe mukâta'a ile etrâflarında [silik] ile taht-ı tasarrufumda olup 'inde'l-ahâlî ve'l-cîrân ma'lûmu'l-hudûd olan iki kıt'a tarlalarımın hakk-ı tasarruflarını sâhib-i arz ma'rifetiyle mezbûr Tomazak'a tefvîz itdim ol dahi tefevvüz ve kabûl idüp mukâbele-i tefvîzde yedinden sekiz bin akçe alup kabz itdim didikde mukırr-ı mezbûrun ikrâr-ı meşrûhını sâlifü'z-zikr Tomazak'a vicâhen tasdîk idüp mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı tahrîren fi'l-yevmi's-sânî ve'l-'işrîn min Cumâdelûlâ li-sene selâse 'aşer ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mehmed bin Yusuf el-mü'ezzin, Memi bin Abdullah, Ahmed bin Mustafa, Hasan bin Abdullah, Hasan bin Ali, Piri bin Nebi.

401 - 1604 (1013) Galata 25: 35b/4 Tescil işlemi / *Registration*

Karaköy Mahallesi'nden Yorgi, Lonca Mahallesi'nden Covan adlı yabancı (müstemen) ile birlikte mahkemeye gelir. Yorgi, Covan'a 265 altın borcu olduğunu ve borcunu belgelemek amacıyla kendisine bir tezkire verdiğini söyler. Covan, Yorgi'nin ifadesini doğrular. Mahkeme, Yorgi'nin ifadesini sicile kaydeder.

Yorgi, a resident of the Karaköy neighborhood, is in court with Covan, a protected foreigner (müstemen), resident of the Lonca neighborhood. The former states that he owes Covan 264 golden coins and that he gave him a certificate (tezkire) to document the debt. Covan corroborates Yorgi's statement. The court registers the testimonies of the two parties.

Mahmiyye-i Galata'da Karaköy Mahallesi'nden Yorgi veled-i İstadi nâm zimmî mahfil-i kazâda Lonca Mahallesi'nden Covan veled-i İstefan nâm efrencî muvâcehesinde bi't-tav' ikrâr ve i'tirâf idüp mezbûr Covan'a karz-ı şer'den zimmetimde lâzımü'l-edâ ve vâcibü'l-kazâ iki yüz altmış beş 'aded tâmmü'l-vezn sahîhu'l-'ayâr altun deynim olup ve kendi hat ve hatemimi müştemil yedine tezkire dahi virdim didikde mukırr-ı merkûmun vech-i meşrûh üzre sudûr iden ikrârını mukırrun-lehü'l-merkûm bi'l-muvâcehe tasdîk itdikden sonra Karaköy Mahallesi'nden Franko veled-i Ziro ve Petro veled-i Apostol nâm zimmîler meblağ-ı merkûma mezbûr Yorgi'nin emriyle kefîl olduklarında mâ-hüve'l-vâki' ketb olundı tahrîren fî gurrei Cumâdelâhir li-sene selâse 'aşrete ve elf

Şühûdü'l-hâl

Yusuf bin Murad, Ahmed bin Mehmed, Hasan bin Hüseyin, Mehmed bin Abdullah, Sefer Reis bin Abdullah er-reisü's-sultânî, Pervane bin Abdullah, Kasım bin Abdullah er-râcil, Papa Luka, Yani veled-i Marko, Bosna Covan Franko Balıkçı, Dimo veled-i Loka, Yani veled-i Mihal, Mihal veled-i Karakaş.

402 - 1604 (1013) **Galata 25: 48b/1** Tescil işlemi / *Registration*

Ekmekçibaşı Mehmet Ağa, bir yabancı (müstemen) olan Covan'ın vekili yabancı Benta ile birlikte mahkemeye gelir. Mehmet Ağa, Hızır'dan 110'ar akçeden 373 sığır derisi almış olup, paraları ödendikten sonra derileri emanet olarak Hızır'a bırakmıştır. Mehmet Ağa, Mahmut'tan da 105'er akçeden 663 sığır derisi almış olup, paraları ödedikten sonra Mahmut'a emanet olarak bırakmıştır. Mehmet Ağa, daha sonra toplam 1036 sığır derisini, 110.645 akçeye Covan'a sattığını, Covan'dan da 212.000 akçeye değerli taşlarla süslenmiş bir kılıç satın aldığını ve Covan'dan alacağı olan 110.645 akçeyi borcunun bir bölümüne takas ettiğini söyler. Mehmet Ağa, Hızır ve Mahmut'un da emanet bırakılan derileri, Covan'ın vekili Benta'ya teslim ettiklerini sözlerine ekler. Hızır ve Mahmut, Mehmet Ağa'nın ifadesini doğrularlar. Mahkeme, vekil Benta'nın isteği üzerine tarafların ifadelerini sicile kaydeder.

Head bread maker (Ekmekçibaşı) Mehmet Ağa is in court with Benta, a protected foreigner (müstemen) and legal agent of Covan, another protected foreigner. Mehmet Ağa bought from Hızır 373 cattle hides for 110 akçe each, paid the sale price in full, and entrusted the hides to Hızır. He also bought from Mahmut 663 cattle hides for 105 akçe each, paid for them and entrusted those to Mahmut. Mehmet Ağa then sold these 1036 hides to Covan for a total of 110,645 akçe. Meanwhile, he bought from Covan a stone-studded sword worth 212,000 akçe. He has counted the 110,645 akçe sale price against his debt to Covan. Mehmet Ağa notes that Hızır and Mahmut have turned over the entrusted hides to Benta, Covan's legal agent. Hızır and Mahmut corroborate his testimony. Upon Benta's request, the court registers the testimonies of the parties.

Bi'l-fi'l etmekçibaşı olan fahru'l-akrân Mehmed Ağa ibn İskender meclis-i şer'-i mutahharda sâhib-i hâze'l-kitâb Covan veled-i

Yani nâm efrencî tarafından husûs-ı âti'z-zikre bi-mâ hüve tarîki's-sübût şer'an vekâleti sâbite olan Benta veled-i Boci nâm efrencî mahzarında ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp bundan akdem işbu hâzır fi'l-meclis olan Hızır bin Durmuş nâm kimesneden yüz onar akçeye üç yüz yetmiş üç 'aded cild-i gâv iştirâ idüp 'add idüp kabz ve tesellüm itdüğimden sonra yine mezbûr Hızır yanında îdâ' eylemiş idim ve işbu hâzır fi'l-meclis olan Mahmud bin Ali nâm kimesneden dahi yüz beşer akçeye altı yüz altmış üç 'aded cild-i gâv iştirâ idüp ânı dahi kabz ve tesellüm itdüğinden sonra yine mezbûr Mahmud yedinde îdâ' itmiş idim ba'dehû zikr olunan üç yüz yetmiş üç 'aded cild-i gâvı yüz onar akçeye zikr olunan altı yüz altmış üç 'aded cild-i gâvı yüz beşer akçeye cem'an hesâb-ı merkûm üzre bin otuz altı 'aded cild-i gâvı yüz on bin altı yüz kırk beş akçeye müvekkil-i mezbûr Covan'a bey' idüp ol dahi ibtiyâ' itdikden sonra semenini müvekkil-i mezbûrdan iki yüz on iki bin akçeye iştirâ itdüğim la'l ve pîrûze ve yâkut ile murassa' kılınç semeninin yüz on bin altı yüz kırk beş akçesine takâs itdüğimden sonra mezbûrân Hızır ve Mahmud'un yedlerinde îdâ' olunup zikr olunan mikdârı cild-i gâvı müvekkil-i mezbûra teslîme tevkîl idüp ânlar dahi benim emrim ile vekâleten yedlerinde îdâ' olunan cem'an bin otuz altı 'aded cild-i gâvı müvekkil-i mezbûra teslîm eylediler didikde mezbûrân Hızır ve Mahmud dahi istintâk olunduklarında her biri vech-i meşrûh üzre mesfûr Mehmed Ağa'ya zikr olunan cild-i gâvı bey' ve teslîm idüp yine bi-tarîki'l-vedî'a alup kabz idüp ba'dehû mûmâ-ileyh Mehmed Ağa'nın emri ile müvekkil-i merkûma teslîm itdiklerine mu'terif olup bizim vechen mine'l-vücûh teslîm itdüğimiz cem'an bin otuz altı 'aded cild-i gâvda 'alâkamız yokdur didiklerinde gıbbe't-tasdîk vâki' hâl vekîl-i mezbûr Benta talebi ile ketb ü tahrîr olundı hurrire 23 fî Cumâdelâhire sene 1013

Şühûdü'l-hâl

Hasan bin Ali, Ahmed Halife bin Şaban el-mü'ezzin, Mehmed bin Abdullah, Süleyman bin Hüseyin, Şaban bin İbrahim ve gayruhum.

403 - 1604 (1013) **Galata 25: 49a/4** Tescil işlemi / *Registration*

Yabancı (müstemen) Covan, ekmekçibaşı Mehmet Ağa ile birlikte mahkemeye gelir. Covan, daha önce Mehmet Ağa'ya değerli taşlarla süslü bir kılıcı 212.000 akçeye sattığını, paranın 110.645 akçesini Mehmet Ağa'dan satın almış olduğu 1036 sığır derisinin parası ile takas yaptığını, ardından paranın geri kalanını da Mehmet Ağa'dan aldığını ve başka alacağı kalmadığını belirtir. Mehmet Ağa, Covan'ın ifadesini doğrular. Mahkeme, tarafların ifadelerini sicile kaydeder.

Covan, a protected foreigner (müstemen), is in court with Mehmet Ağa, head bread maker (ekmekçibaşı). The former states that earlier he sold to Mehmet Ağa a stone-studded sword for 212,000 akçe. He counted 110,645 akçe of the sale price against 1036 hides that he had bought from Mehmet Ağa. He adds that he has collected from Mehmet Ağa the remainder of the sale price and that their accounts are now balanced. Mehmet Ağa corroborates Covan's testimony. The court registers the testimony of the two parties.

Covan veled-i Yani nâm ́efrencî meclis-i şer'de etmekçibaşı olan işbu sâhibü'l-kitâb Mehmed Ağa bin İskender mahzarında ikrâr ve i'tirâf idüp bundan akdem mezbûr Mehmed Ağa'ya işbu la'l ve pîrûze ve yakut ile murassa' kılıcı iki yüz on iki bin fıddî akçeye bey' ve teslîm idüp ol dahi ibtiyâ' ve tesellüm itdiğinden sonra semeninden yüz on bin altı yüz kırk beş akçesini mezbûr Mehmed Ağa'dan iştirâ itdüğim bin otuz altı cild-i gâvın semeni olan yüz on bin altı yüz kırk beş akçesini takâs idüp mâ'dâsını dahi mesfûr Mehmed Ağa yedinden bi't-tamâm ve'l-kemâl alup kabz eyledim zimmetinde zikr olunan kılıç bahâsından bir akçe ve bir habbe hakkım bâkî kalmadı didikde mukırr-ı merkûmı ikrâr-ı meşrûhunda bi'l-muvâcehe mûmâ-ileyh Mehmed Ağa tasdîk idicek vâki' hâl bi't-taleb ketb ü tahrîr olundı tahrîren fî evâhiri Cumâdelâhire li-sene selâse 'aşrete ve elf

Şühûdü'l-hâl
Hasan bin Ali, Ahmed Halife bin Şaban el-mü'ezzin, Mehmed bin Abdullah, Süleyman bin Hüseyin, Şaban bin Eyüp ve gayruhum.

404 - 1604 (1013) **Galata 25: 50a/4** Dava / *Adjudication*

Yeniçeri Hızır Beşe, yabancı (müstemen) Manol Reis karşısında mahkemeye çıkar. Hızır Beşe'nin gemisi, Akdeniz'deki Taşoz adasında bir düşman gemisi tarafından basılmış ve gemide bulunan buğday, toplar, aletler ve bir kayık gasbedilmiştir. Şimdi Hızır Reis, gasbedilen toplarından iki tanesini Manol'un gemisinde bulduğunu belirterek Manol'dan davacı olur. Mahkeme Manol'a görüşünü sorar. Manol, söz konusu iki topu Girit'te, buraya Menekşe Adası'ndan gelen ve ismini bilmediği bir yabancıdan satın aldığını, ancak bu topların Hızır Beşe'ye ait olduğunu da bilmediğini söyler. Manol'un bu sözleri sicile kaydedilir.

Janissary Hızır Beşe sues Manol Reis, a protected foreigner (müstemen). An enemy ship attacked Hızır Beşe's ship near the Taşoz Island in the Mediterranean Sea, usurping the wheat, canons, equipment and boats on the ship. Hızır Reis claims that two of the usurped canons are on Manol Reis' ship. Questioned by the court, Manol states that he bought the canons in Crete (Girit) from a foreigner who came from the Menekşe (Benefşe) Island. Manol adds that he did not know that canons belonged to Hızır Beşe. The court registers Manol's testimony.

Budur ki dergâh-ı âlî yeniçerilerinden işbu bâ'isü'l-kitâb Hızır Beşe bin Abdülvehhâb nam yeniçeri meclis-i şer'a Manol Reis veled-i Lika nam efrencî ihzâr ve mahzarında takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i ani'l-merâm idüp bundan esbak Akdeniz'de vâki' Taşoz nam mahalde kale karşusında üzerime kâfir gemisi gelüp içinde olan buğdayı ve cümle âlâtı ve topları ile bir kıt'a karamürsel sefînemi basup almışlar idi hâlen zikr olunan gemi içinde olan toplarımdan

bir kıt'a demir top ve bir kıt'a tunç toplarımı mesfûr Manol Reis'in sefînesinde bulduğum su'âl olunup vâki' hâl tahrîr olunmasın taleb iderim didikde gıbbe's-su'âl mezbûr Manol Reis cevâb virüp ben zikr olunan iki kıt'a topu Venedik'e tâbi' Girit Adası'nda dârı İslâmın cezîre-i Benefşe ahâlisinden ismi ma'lûmum olmayan bir zimmîden iştirâ eyledim zikr olunan toplar benim mülk-i müşterâmdır müdde'î-i merkûmın mülki olup mülkinden zâyi' olduğını bilmezim didikde vâki' hâl zabten li'l-makâl mesfûr Hızır talebi ile ketb olunup yedine vaz' olundı

Şühûd

Ali Kethüdâ ibn Mehmed, Mustafa Bey bin Abdullah, Pîrî bin Nebi, Hasan Beşe bin Ali, Murad bin Abdullah, Mehmed bin Abdullah, Sinan bin Mehmed, Hızır bin Abdullah, Kemal bin Abdullah ve gayruhum.

405 - 1604 (1013) **Galata 25:** 71b/3 Dava / *Adjudication*

Nikola ve Hama adlı yabancılar (müstemen), Semto karşısında mahkemeye çıkarlar. İki yabancı, Semto ile ortağı Kostantin'e 278 altın ve 60 akçelik çuka satmış ancak parasını alamamışlardır. Konuyla ilgili mahkemeye bir de hüccet sunan yabancılar, söz konusu paranın davalılardan alınmasını isterler. Sunulan hücceti inceleyen mahkeme, Semto'ya görüşünü sorar. Semto, hüccetin içeriğini reddeder. Mahkeme davacı taraftan ek kanıt ister, onlar da mahkemeye iki Müslüman şahit getirirler. Şahitler, davacılar lehine ve hüccettin doğruluğuna şahitlik ederler. Sonuç olarak iki yabancı açtıkları davayı kazanırlar.

Nikola and Hama, two protected foreigners (müstemen), sue Semto. The two protected foreigners sold to Semto and his partner 278 golden coins and 60 akçe worth of broad cloth. They have not been paid. Presenting to court a hujjet documenting their claim, the plaintiffs ask for their money. Examining the hujjet, the court questions Semto. He rejects the authenticity of the hujjet.

The court asks the plaintiffs to bring additional proof. They then call to court two Muslim witnesses who testify in support of the plaintiffs, saying that the hujjet is authentic. In conclusion, the foreign plaintiffs Nikola and Hama win the case.

Nikola veled-i Server veled-i [boş] ve Hama Diyer veled-i Paranda nam müste'menler Semto veled-i Mosko nâm zimmîyi meclis-i şer'a ihzâr ve mahzarında takrîr-i da'vâ idüp bundan akdem mezbûr Semto ile şerîki olan Kostantin nâm zimmîye ber-vech-i iştirâk ikiyüz yetmiş sekiz altun ve altmış akçelik çuka bey' idüp meblağ-ı merkûm mezbûrân zimmetlerinde bâkî hakkımızdır deyücek on üç Rebi'ülâhiri gurresi târihiyle müverrah mevlânâ Hüsam Efendi bin Mehmed nam nâ'ib imzâsıyla mümzâ hüccet-i şer'iyye ibrâz idüp nazar olundıkda fi'l-vâki' merkûm Semto ve şerîki mezbûr Kostantin'in çuka bahâsından müdde'iyyân-ı merkûmân Nikola ve Hama [...] ber-vech-i iştirâk ikiyüz yetmiş sekiz altun ve altmış akçe deynleri olduğı mestûr olmağın mezbûr Semto mazmûn-ı hücceti münkir olıcak müdde'iyyân-ı merkûmândan mazmûn-ı hüccete muvâfık beyyine taleb olundıkda Abdülkâdir Hâce bin Hacı ve Pîri bin Nebi nâm kimesneler li-ecli'ş-şehâde meclis-i şer'a hâzırân olup fi'l-vâki' mezbûr Semto ve şerîki mezbûr Kostantin müdde'iyyân-ı merkûmâna çuka bahâsından ikiyüz yetmiş sekiz altun ve altmış akçe deyn ikrâr idüp bu hüccet-i şer'iyye mezbûrân muvâcehesinde bizim huzûrumuzda olmuşdur deyü mazmûn-ı hüccete muvâfık edâi şehâdet-i şer'iyye idüp şehâdetleri gıbbe't-ta'dîl ve't-tezkiyye hayyiz-i kabûlde vâki' olmağın mûcebiyle hükm olundı tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi' 'aşer min Şabani'l-mu'azzam sene 1013

Şühûd

Hasan bin Hüseyin, Mehmed bin Yahya, Abdülkadir bin [boş], Ömer Ağa bin Abdullah.

406 - 1604 (1013) **Galata 25: 71b/4** Dava / *Adjudication*

Berdoyki isimli yabancı (müstemen), Semto karşısında mahkemededir. Berdoyki, daha önce Semto ile ortağı Kostantin'e 707 al-

tınlık çuha bezi satmış ancak parasını alamamıştır. Şimdi bu paranın alınmasını isteyen Berdoyki, mahkemeye söz konusu satışla ilgili bir de hüccet sunar. Mahkeme Semto'ya görüşünü sorar. Semto'nun söylenilenleri reddetmesi üzerine mahkeme Berdoyki'den ek kanıt ister. Berdoyki'nin mahkemeye getirdiği iki Müslüman şahit hüccette yazılanların doğruluğuna şahitlik ederler. Sonuç olarak yabancı davacı Berdoyki açtığı davayı kazanır.

Berdoyki, a protected foreigner (müstemen), sues Semto. The former sold to Semto and his partner 707 golden coins worth of broad cloth but has not been paid. Presenting to court a hujjet documenting the sale, the plaintiff Berdoyki wants his payment. Examining the hujjet, the court questions Semto, who rejects the authenticity of the hujjet. The court then asks Berdoyki to bring additional proof. The plaintiff calls two Muslim witnesses to court, who testify that the hujjet is indeed authentic. In conclusion, the foreign plaintiff Berdoyki wins the case.

Berdoyki veled-i Virani nâm müste'men Semto veled-i Mosko nâm zimmîyi meclis-i şer'a ihzâr ve mahzarında takrîr-i da'vâ idüp bundan akdem mezbûr Semto ile şerîki olan Kostantin nâm zimmîye ber-vech-i iştirâk yedi yüz yedi altunlık çuka bey' idüp meblağ-ı merkûm mezbûrân[da] bâkî kalmışdır deyücek onüç Rebî'ülâhirinin yirmi sekizinci güni târihiyle müverrah mevlânâ Hüsam Efendi bin Mehmed nâm nâ'ib imzâsıyla mümzâ hüccet-i şer'iyye ibrâz idüp nazar olundukda fi'l-vâki' mezbûr Semto ve şerîki mezbûr Kostantin çuka bahâsından müdde'î-i merkûma yedi yüz yedi altun deynleri olduğı mestûr olmağın mezbûr Semto mazmûn-ı hücceti münkir olıcak müdde'î-i merkûmdan da'vâsına mutâbık mazmûn-ı hüccete beyyine taleb olundıkda Abdülkâdir Hâce bin Hacı ve Pîri bin Nebi nâm kimesneler li-ecli'ş-şehâde meclis-i şer'a hâzırân olup fi'l-vâki' mezbûr Semto ve şerîki merkûm Kostantin müdde'î-i merkûma çuka bahâsından yedi yüz yedi altun deyni [olduğını] ikrâr idüp bu hüccet mezbûrlar muvâcehesinde bizim huzûrımızda olmuşdır deyü mazmûn-ı hüccete muvâfık

şehâdet-i şer'iyye itdiklerinde şehâdetleri hayyiz-i kabûlde vâki' olmağın ketb olundı fi't-târihi'l-mezbûr

Şühûd

Es-sâbikûn.

407 - 1604 (1013) **Galata 25: 74b/2** Tescil işlemi / *Registration*

Setvaste, Semto karşısında mahkemeye çıkar. Setvaste daha önce Nikola, Çamarye ve Lodike isimli yabancıların (müstemenlerin) ricalarıyla Semto'yu mahkemeye çıkarmaya kefil olmuştur. Şimdi Semto'yu mahkemeye çıkardığını belirten Setvaste, mahkemeden kefilliğinin düşürülmesini ve kendisine bu durumu belgeleyen bir hüccet verilmesini ister.

Setvaste sues Semto. Earlier, upon the request of Nikola, Çamarye and Lodike, three protected foreigners, Setvaste agreed to serve as surety to bring Semto to court. Stating that he has now brought Semto to court, he wants the court to drop his suretyship and issue him a hujjet documenting the situation.

Setvaste veled-i Salyano Semto veled-i Marko nâm zimmî mahzarında takrîr-i kelâm idüp bundan akdem zimmî-i mezbûr Semto'nun nefsine ve hîn-i mutâlebede meclis-i şer'a ihzârına işbu hâzır bi'l-meclis olan Nikola veled-i Seroro ve Çamarye veled-i Andre ve Lodike veled-i Virayi nam efrencîler talebleriyle kefîl olmuş idim hâlen zimmî-i mezbûrı meclis-i şer'a mezbûrûn talebleriyle ihzâr eyledim kefâletden halâsıma yedime hüccet virilmek taleb iderim didikde fi'l-hakîka zimmî-i mezbûrı meclis-i şer'a ihzâr itmeğe mâ-hüve'l-vâki' ketb olundı hurrire fî 13 Şaban

Şühûd

Hasan bin Hüseyin, Yusuf bin Murad, Hacı bin Ahmed, Ali Kethüdâ bin [boş] ve gayruhum.

408 - 1604 (1013) **Galata 25: 76a/2** Tescil işlemi / *Registration*

Galata sakinlerinden Banderi isimli Hıristiyan mahkemeye gelir. Venedik'ten Françeşko isminde bir yabancının birkaç gündür kendisinde misafir olduğunu ve şimdi hasta olarak evde yattığını belirten Banderi, mahkemeden eve gidilip Françeşko'nun eşyalarının ve parasının kayıt edilmesini ister. Mahkeme, bir kâtip ile bir tercümanı ve isimleri hüccetin sonunda yazılı şahitleri Banderi'nin evine gönderir. Eve varan görevliler, Françeşko'ya ne kadar eşyası ve parası olduğunu sorarlar. Françeşko, İstanbul'a hapiste olan oğlunu görmeye geldiğini, hiç parası olmadığını, birkaç parça eşyası olduğunu söyler. Görevli kişiler Françeşko'nun bu sözlerini mahkemeye bildirirler. Mahkeme de Françeşko'nun sözlerini ve eşyalarının listesini sicile kaydeder.

Banderi, a Christian resident of Galata, is in court. He states that Françeşko, a visitor from Venice, has been staying in his house for the last couple of days and that he is sick. He wants the court to send a team to his house in order to register Françeşko's money and belongings. The court sends to Banderi's house a secretary, a translator and the witnesses mentioned at the end of the hujjet. The officers ask Françeşko to list his monetary and physical belongings. Informing the officer that he is in İstanbul to visit his son in prison, he responds that he is penniless and has just a few belongings. The officers report Françeşko's testimony to court. The court then registers Françeşko's testimony and a list of his belongings.

Budur ki Banderi veled-i Mari nâm zimmî meclis-i şer'a gelüp takrîr-i merâm idüp Venedik'den Françesko veled-i Mavco nam harbî mahmiyye-i Galata'da Lonca Mahallesi'nde sâkin olduğım menzilime gelüp birkaç gün misâfir olmuşidi hâlen evimde hasta yatur kıbel-i şer'den üzerine varılup ne mikdâr akçe ve esbâbı vardır tahrîr olunmasın taleb iderim didikde kıbel-i şer'den mahkeme-i şerîfe kâtiblerinden mevlânâ Mahmud bin Mehmed irsâl olunup

ol dahi zeyl-i kitâbda isimleri mestûr olan Müslümanlar ile ve tercümanları olan Tomadi nâm zimmî ile üzerine varup merkûm Françeşko'ya ne mikdâr akçe ve esbâbın vardır deyü su'âl itdiklerinde bir oğlum mahmiyye-i İstanbul'da esîr olmuş onı görmeğe geldim bir akçe ve bir habbem yokdur ancak bir dülbend ve bir beledî döşek ve bir beyaz çakşır ve dört gömlek ve bir çuka şalvar ve bir [...] vardır gayrı esbâb ve [...] yokdur didüğini mevlânâ-yı mezbûr mahallinde tahrîr idüp ba'dehû meclis-i şer'a gelüp ihbâr itmeğin mâ-hüve'l-vâki bi't-taleb kayd olundı tahrîren fi'l-yevmi's-sâmin 'aşer min şehri Şabani'l-mu'azzam li-sene selâse 'aşere ve elf

Şühûd

Mehmed Reis bin Şüca, Cafer bin Receb el-imam, Pîri bin Nebi, Andon veled-i Vankir.

409 - 1604 (1013) **Galata 25:** 77**a**/3 Tescil işlemi / *Registration*

Yedikule sakinlerinden Osman isimli yeniçeri, Anton isimli yabancı (müstemen) ile birlikte mahkemeye gelir. Daha önce Osman, Anton'da olan 3000 akçe alacağı için davacı olmuştur. Ancak Anton, Osman'ın tezine karşı çıkarak borcunu ödemeye yanaşmamıştır. Şimdi kimi aracılar yardımıyla Anton'la 1500 akçeye anlaşarak sulh yaptığını belirten Osman, sulh miktarı olan 1500 akçeyi Anton'dan aldığını ve artık Anton'la herhangi bir davası kalmadığını söyler. Osman'ın bu sözlerini Anton da doğrular. Mahkeme yapılan sulhu sicile kaydeder.

Osman, a janissary and resident of Yedikule, is in court with Anton, a protected foreigner (müstemen). Earlier Osman sued Anton for his 3000 akçe debt to him. Rejecting the charge, Anton refused to pay the money. Now, upon mediation, Anton and Osman have reached and amicable settlement for 1500 akçe. Stating that he has collected from Anton the 1500 akçe, Osman repeats that no issues remain between him and Anton. Anton corroborates Osman's testimony. The court registers the settlement.

Mahmiyye-i Kostantiniyye'de vâki' Yedikule kurbünde el-Hâc Pîri Mahallesi'nde sâkin Osman bin Mehmed nam yeniçeri işbu sâhibü'l-kitâb Anton veled-i Loyen nam efrencî mahzarında ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î kılup bundan akdem merkûm Anton zimmetinde cihet-i karz-ı şer'îden üç bin akçe hakkım olup meblağ-ı mezbûrı merkûm Anton'dan da'vâ ve taleb eylediğimde inkâr idicek beynimizde münâza'ât-ı kesîre vâki' olmuş idi el-hâletü hâzihî mâbeynimize muslihûn tavassut idüp meblağ-ı mezbûr üç bin akçeden bedel beni bin beş yüz akçeye sulh eylediklerinde ben dahi bedel-i sulh olan bin beş yüz akçeyi merkûm Anton yedinden alup kabz idüp husûs-ı mezbûra müte'allik olan da'vâ ve talebden mezbûr Anton'un zimmetini ibrâ-i âmm-ı kâtı'u'n-nizâ' sudûr iderse lede'l-hükkâmi'l-kirâm mesmû'a ve makbûle olmaya didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb ü tahrîr olunup lede'l-hâce müzekkir-i mâ-cerâ ola tahrîren fi'l-yevmi's-sâmin 'aşer min Şabani'l-mu'azzam li-sene selâse 'aşere ve elf

Şühûd

Yusuf bin Murad, Hasan bin Hüseyin, Mehmed bin Ali, İbrahim bin Süleyman, Ali Kethüda bin Mehmed.

410 - 1604 (1013) **Galata 25: 83b/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Fransa Konsolosu saraya yazdığı dilekçede, konsoloslara ve Fransız tabiiyetindeki yabancılara (müstemen) dokunulmaması yönündeki emr-i şerif belgesine karşın Bandırma'dan içki emini Yahudi Franko'nun kardeşi Manol ile bazı kişilerin kendisine saldırdıklarını ve Bernardo isimli yabancının (müstemen) evini basarak bazı eşyalarıyla iki cariyesini gasp ettiklerini, sonra da kayıplara karıştıklarını bildirmiştir. Bu suçları işleyen kişiler Galata'da yakalanılırlarsa mahkemeye çıkarılıp yargılanmalarını, yargılanmaya karşı çıkmaları durumunda ise İstanbul'a gönderilmelerini emreden ve saraydan Galata kadılığına yazılmış ahidname belgesidir.

The French consulate petitions the palace stating that, in spite of a Sultanic order (emr-i şerif) instructing that consulates and protected foreigners (müstemen) are to be left alone, he was attacked by Manol, the brother of Franko, a Jewish spirits officer in Bandırma, and some others. The assailants also attacked the house of Bernardo, another protected foreigner, usurped his belongings and two concubines, and then disappeared. This is a capitulary (ahidname) document sent to the judge of Galata. It orders the suspects of these crimes to be tried in court if caught in Galata, and to be sent to İstanbul if they resist trial.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn vâris-i ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn hüccetü'l-hakk ale'l-halk ecma'în el-muhtas bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ Galata kâdısı zîde fazluhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki France ilçisi dergâh-ı mu'allâma arzıhâl gönderüp ellerinde ahidnâme-i hümâyunda benderlerde olan konsoloslara ve sâyir Francelülere bir vechile dahl olunmaya deyü mestûr olup mûcebince hükm-i şerîf virilmişiken hâlen hamr emîni olan Franko'nun karındaşı Manol nâm Yahudi şerîkleri ile Bandırma Kazâsı'na varup re'âyâ ile nizâ' üzre olmağla anda olan France konsolosunun medhali yoğiken şetm idüp sakalın yolup ve yüzüne yumruk ile urduğundan mâ'adâ konsolosunun ve Bernardo nam Francelünün evin basup sandıkların kırup esbâbın gâret idüp iki câriyesin alup ta'addî eylediklerin bildirdi imdi ahidnâme-i hümâyunuma muhâlif Francelülere ta'addî olunduğına rızâ-yı şerîfim yokdır buyurdum ki vardıkda bu fesâdı idenler taht-ı hükümetünüzde bulunursa ihzâr idüp ve eğer âhar kâdılıkda ise âdem gönderüp mahall-i hâdiseye getürüp husamâ ve bî-garaz memleket halkı muvâcehesinde hakk üzre teftîş eyleyüp gâret olunan emvâli alıvirdikden sonra vâki' hâli tafsîl üzre yazup arz eyleyesin ki ahd ü emâna mugâyir ta'addî eyledikleri içün emrim ne vechile sâdır olursa âna göre amel eyleyesiz ve eğer muhâlefet iderse kendülerin sûret-i sicilleri mezkûr kulum ile âsitâne-i sa'âdetime irsâl eyleyesin ve min ba'd mütenebbih olup taht-ı hükûmetinde olan konso-

loslara ve sâyir Francelülere ahidnâme-i hümâyunuma muhâlif ve evâmir-i şerîfe mugâyir ümenâ ve ummâl tâ'ifesinden ve gayrılardan kat'an bir ferdi dahl ve ta'arruz itdirmeyesin şöyle bilesin ve ba'de'n-nazar bu hükm-i hümâyûnumı elinde ibkâ idüp alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın tahrîren fî evâhiri şehr-i Cumâdelâhire li-sene selâse 'aşere ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûsa.

411 - 1604 (1013) **Galata 25: 91a/3** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Venedikli yabancı (müstemen) Pablos saraya bir adamını göndererek, yabancıların tüketmek için her sene gemiyle getirdikleri içki için 10.000 müdreye kadar gümrük vergisi vermediklerini belirtmiştir. Elinde bunu kanıtlayan bir emr-i şerif belgesi olduğunu da bildiren Pablos, Bandırma ve diğer iskelelerden İstanbul'a getirdiği içkiden gümrük memurlarının vergi istemesinden şikâyetçi olur. Saraydan İstanbul, Galata ve Eyüp kadılıklarına yazılan bu emr-i şerif belgesinde, konuyla ilgili olarak yabancılara 1597 (H. 1006) tarihinde bir emr-i şerif belgesi verildiği belirtilerek bu kişilerin tüketmek için getirdileri içkiden 10.000 müdreye kadar vergi alınmaması emrediliyor.

Pablos, a protected Venetian (müstemen), sends a messenger to the palace to state that every year protected foreigners bring by sea up to 10,000 müdre of spirits for their own consumption free of customs duty. Adding that he holds a Sultanic order (emr-i şerif) documenting the privilege, Pablos complains that customs officers have tried to tax the spirits he brought to İstanbul from Bandırma and other quays. This is the Sultanic order sent to the judges of İstanbul, Galata and Eyüp instructing that by a Sultanic order dated 1597 (AH 1006) protected foreigners are allowed to bring spirits of up to 10,000 müdre free of duty. Within that limit, it says, the spirits brought by foreigners should not be taxed.

Efâzıl-ı kuzâti'l-müslimîn efâhim-i vülâti'l-muvahhidîn me'âdinü'l-fazl ve'l-yakîn vârisû ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn hücecü'l-hakk ale'l-halk ecma'în el-muhtassûn bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ İstanbul ve Galata ve Haslar kâdıları zîdet fezâ'ilehüm tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki Venedik[li] Pablos südde-i sa'âdetime âdem gönderüp bundan akdem kendü nefsimiz içün her sene getürdüğümiz on bin müdre hamrdan gümrük alunmayup mu'âf ve müsellem iken ve elimizde emr-i şerîf dahi var iken hâliyâ olıgelmişe muhâlif Bandırma İskelesi'nden ve sâyir iskelelerden getürdüğümiz hamrdan gümrük alınmamak bâbında emr-i şerîf ricâ eylemeğin olıgelmişe ve ellerinde olan emr-i şerîfe muhâlif hamr emînleri dahl eylemeyüp dahi zikr olunan ilçiler her [silik] kendü nefisleri içün getürdükleri ol mikdâr hamrdan gümrük taleb itmek isterler ise ve alınmaya deyü mukaddemâ emr-i şerîf virilüp [silik] eyledikleri vâki' ise men' ü def' eyleyüp girü üslûb-ı sâbık üzre ve ahidnâmeleri mûcebince zikr olunan mikdârı hamr [silik] ba'd gümrük alınmayup husûs-ı mezbûr içün bir ferde inâd ve muhâlefet itdirmeyesiz deyü sene sitte ve elf Rebi'ilâhirinin on beşinci güninde merhûm ve mağfûrün-leh babam hüdâvendigâr tâbe serâhu zamânında emr-i şerîf virilüp [silik] hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnım vâki' olmağla tecdîd olmasın ricâ eylemeğin buyurdum ki bu bâbda mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince amel idüp hilâfına rızâ ve cevâz göstermeyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fi'l-yemi'r-râbi' ve'l-'işrîn min şehri Rebi'ilâhir li-sene selâse 'aşere ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûsa

412 - 1604 (1013) Galata 27: 5b/2 Tescil işlemi / *Registration*

İngiliz Ramon, Osman Beşe isimli yeniçeri ile birlikte mahkemededir. Ramon, Osman Beşe'de 65.000 akçe alacağı kaldığını belirterek bunun 17.000 akçesini daha önce tahsil ettiğini, kalan 48.000 akçeyi de şimdi aldığını söyler. Mahkeme de Ramon'un bu sözlerini sicile kaydeder.

Ramon, an Englishman, is in court with Osman Beşe, a janissary. The former states that Osman Beşe owed him 65,000 akçe. He adds that, having collected 17,000 of the debt previously, he has now collected the remaining 48,000 akçe. The court registers Ramon's testimony.

Ramon veled-i Nide nam müste'men-i İngilizî meclis-i şer'-i şerîf-i vâcibü't-teşrîfde hâfızü'l-kitâb Osman Beşe bin Abdullah nam yeniçeri muvâcehesinde takrîr-i kelâm idüp mezbûr Osman Beşe zimmetinde deyn-i şer'îden altmış beş bin akçe hakkım olup bundan akdem meblağ-ı mezbûrun on yedi bin akçesin mezbûr Osman Beşe yedinden alup kabz idüp bâkî kırk sekiz bin akçe hakkım kalmışidi hâlen meblağ-ı mezbûr kırk sekiz bin akçeyi dahi mesfûr Osman Beşe yedinden bi't-tamam ve'l-kemâl alup kabz eyledim min ba'd mezbûrun zimmetinde bir akçe ve bir habbe hakkım kalmadı didikde gıbbe't-tasdîkü'ş-şer'î mâ-hüve'l-vâki' ketb olunup yedine vaz' olundı hurrire fi'l-yevmi'l-'işrîn min Zilka'de li-sene selâse 'aşere ve elf

Şühûd

Hızır Reis bin Abdullah, Mehmed bin Abdullah, Franko veled-i Andriye el-tercüman, Mehmed bin Murad, Abdullah el-vekil, Yusuf bin [silik] ve gayruhum.

413 - 1604 (1013) **Galata 27: 21b/2** Tescil işlemi / *Registration*

Eski Fransız elçisi Françesko isimli yabancı (müstemen), Mustafa'nın vasisi mühtedi İsmihan tarafından vekil tayin edilen Mehmet ile birlikte mahkemeye gelir. Mustafa'ya 100.000 akçe borcu olduğunu belirten Françesko, mülkiyeti Medine-i Münevvere Vakfı'na ait olup Galata'nın Lonca Mahallesi'ndeki bir arsa üzerinde olan evini, 40.000 akçeye İsmihan'a sattığını söyler. Satış bedeliyle borcun 40.000 akçesi takas edilmiştir. Vekil Mehmet, söylenilenleri doğrular. Mahkeme, söz konusu evin değeri 40.000 akçeden fazla olduğundan yapılan alım satımın küçük çocuk Mustafa için faydalı olduğunu belirterek işlemi onaylar.

Françesko, a protected foreigner (müstemen) and former French ambassador, is in court with Mehmet, legal agent of İsmihan, who is Mustafa's guardian and a convert. The former states that he owes Mustafa 100,000 akçe and that for 40,000 akçe he has sold to İsmihan his house in Galata's Lonca neighborhood which sits on a plot owned by the Medine-i Münevvere Waqf. The proceeds are counted toward 40,000 akçe of Françesko's debt. The legal agent Mehmet corroborates his testimony. Noting that the house is worth more than 40,000 akçe, and hence that the sale is beneficial for the the child Mustafa, the court registers the sale.

Sâbıkan France elcisi olup Beyzâde dimekle ma'rûf olan Francesko veled-i Savarin nâm zimmî meclis-i şer'-i şerîfde bâ'isü'l-kitâb Mustafa bin Abdullah nam sağîrin vasî-i şer'îsi olan İsmihan bint-i Abdullah tarafından ikrâr-ı âti'l-beyânı tasdîka vekîl olup hasm-ı şer'î-yi câhid mahzarında Mehmed bin Mehmed el-bevvâbü's-sultânî ve Ahmed Reis bin Süleyman şehâdetleriyle şer'an vekâleti sâbite olan Mehmed bin Mehmed muvâcehesinde bi't-tav'i's-sâf ikrâr ve i'tirâf idüp deyn-i şer'îden sağîr-i merkûma edâsı lâzım ve kazâsı vâcib yüz bin fıddî râyicü'l-vakt akçe deynim olup hâlen dâhil-i Galata mahallâtından Lonca Mahallesi'nde vâki' iki tarafı Ayasofya-i Kebîr Vakfı ile ve iki tarafı tarîk-i âmmla mahdûd olup üç bâb fevkânî ve tahtânî odaları hâvî olup arsası Medîne-i Münevvere Vakfı [silik] benim mülk-i sarîhim olan menzili cemî' tevâbi' ve levâhıkı ve âmme-i menâfi' ve mürâfıkı ile vasî-yi merkûm İsmihan'a kırk bin râyicü'l-vakt [akçeye] bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile bey' idüp ol dahi sağîr-i merkûm içün vesâyeten minvâl-i meşrûh üzre ibtiyâ' ve iştirâ itdikden sonra teslîm-i mebî' idüp semen-i merkûm kırk bin akçeyi sağîr-i merkûma deynim olan yüz bin akçenin kırk bin akçesine takâs [eyledim] ba'de'l-yevm zikr olunan menzilin binâsı sağîr-i merkûmun mülki olup ben dahi meblağ-ı merkûm yüz bin akçenin kırk bin akçesinden zimmetim ibrâ olmuşdur didikde mukırr-ı mezbûrun ikrâr-ı meşrûhunı vekîl-i merkûm dahi vicâhen tasdîk ve şifâhen tahkîk eyle-

yüp fi'l-hakîka menzil-i mezbûrun binâsının kıymeti kırk binden ziyâde olup iştirâsı sağîr-i merkûma her vechile [enfa'] ve evlâ olmağın minvâl-i meşrûh üzre ibtiyâ' ve teslîm eyledi didikde vâki' hâl ketb olundı tahrîren fi'l-yevm 18 Zilhicce sene 1013

Şühûd

Hızır bin Abdülaziz el-imam, es-Seyyid Mahmud bin es-Seyyid Mustafa el-mü'ezzin, Mustafa bin Abdullah el-imam, Ahmed bin Süleyman, Pervâne bin Abdullah, Hüseyin bin Hasan, Ali bin Abdullah, Mustafa bin Abdullah.

414 - 1604 (1013) Galata **27: 21b/3** Tescil işlemi / *Registration*

Eski Fransız elçisi Françesko isimli yabancı (müstemen), Mustafa'nın vasisi mühtedi İsmihan tarafından vekil tayin edilen Mehmet ile birlikte mahkemeye gelir. Mustafa'ya 100.000 akçe borcu olduğunu belirten Françesko, Galata'nın Tomtom Mahallesi'ndeki evini, 60.000 akçeye İsmihan'a sattığını söyler. Satış bedeliyle borcun 60.000 akçesi takas edilmiştir. Vekil Mehmet söylenilenleri doğrular. Mahkeme, söz konusu evin değeri 60.000 akçeden fazla olduğundan yapılan alım satımın küçük çocuk Mustafa için faydalı olduğunu belirterek işlemi onaylar.

Françesko, a protected foreigner (müstemen) and former French ambassador, is in court with Mehmet, legal agent of İsmihan, who is Mustafa's guardian and a convert. The former states that he owes Mustafa 100,000 akçe and that for 60,000 akçe he has sold to İsmihan his house in Galata's Tomtom neighborhood. The proceeds are counted toward 60,000 akçe of Françesko's debt. The legal agent Mehmet corroborates his testimony. Noting that the house is worth more than 60,000 akçe, and hence that the sale is beneficial for the child Mustafa, the court registers the sale.

Sâbıkan France elcisi olup Beyzâde dimekle ma'rûf olan Francesko veled-i Savarin nâm zimmî meclis-i şer'de bâ'isü'l-kitâb

Mustafa bin Abdullah nam sağîrin vasî-yi şer'iyyesi olan İsmihan bint-i Abdullah tarafından ikrâr-ı âti'l-beyânı tasdîke vekîl olup hasm-ı şer'î-yi câhid mahzarında Mehmed bin Mehmed el-bevvâbü's-sultânî ve Ahmed bin Süleyman şehâdetleri ile şer'an vekâleti sâbite olan Mehmed bin Mehmed muvâcehesinde [bi't-]tav'i's-sâf ikrâr ve i'tirâf idüp deyn-i şer'îden sağîr-i merkûma vâcibü'l-edâ yüz bin akçe deynim olup hâlen hâric-i Galata'da Tomtom Mahallesi'nde vâki' bir tarafı Âişe bint-i Abdi ve bir tarafı Ali bin Abdullah ve bir tarafı tarîk-i âmmla ve bir tarafı tarîk-i hâssla mahdûd olup iki beyt-i ulvî ve bir beyt-i süflîyi ve bi'r-i mâ'i ve kenîfi ve fırını ve mahûtayı hâvî olan mülk menzilimi cemî'-i tevâbi' ve levâhıkı ile merkûme İsmihan Hâtun'a altmış bin râyicü'l-vakt akçeye bey'-i bât-ı sahîh ile bey' idüp ol dahi sağîr-i mezbûr içün vesâyeten vech-i meşrûh üzre ibtiyâ' ve tesellüm eyledikden sonra semen-i merkûm altmış bin akçeyi sağîr-i merkûma deynim olan yüz bin akçenin altmış bin akçesine takâs eyledim ba'de'l-yevm menzil-i merkûm sağîr-i merkûmun mülki olup benim dahi meblağ-ı merkûm yüz bin akçenin altmış bin akçesinden zimmetim berî olmuşdır didikde mukırr-ı mezbûrın ikrâr-ı meşrûhını vekîl-i mezbûr dahi vicâhen tasdîk eyledikde fi'l-hakîka menzil-i mezbûrun kıymeti altmış binden ziyâde olup iştirâsı sağîr-i merkûma her vechile enfa' ve evlâ olmağın minvâl-i meşrûh üzre ibtiyâ' ve tesellüm eyledi didikde vâki' hâl gıbbe't-taleb ketb olundı tahrîren fi't-târihi'l-mezbûr

Şühûdü'l-hâl
Es-sâbıkûn.

415 - 1604 (1013) **Galata 27: 22b/2** Tescil işlemi / *Registration*

Mustafa'nın annesi ve vasisi olan İsmihan'ın vekili Mehmet Bey, bir yabancı (müstemen) ve eski Fransız elçisi olan Françesko ile birlikte mahkemededir. Mehmet Bey, Müslüman olan İsmihan'ın İslamiyet'i tercihinden önce kocası Debane'nin öldüğünü, bu sırada Françesko'nun merhumdan kalan mirasa el koyduğunu

Matrakçı Nasuh'un 16. yüzyıla ait *Beyan-ı Sefer-i Menzil-i Irakeyn* kitabından Galata panoraması.

Panorama of Galata in the the sixteenth century from Beyan-ı Sefer-i Menzil-i Irakeyn, *by Matrakçı Nasuh.*

söyler. Françesko daha sonra İsmihan ve Mustafa'ya merhumdan kalan miras ve mehir haklarını ödemiştir. Şimdi Mehmet Bey, iki taraf arasında herhangi bir dava kalmadığını belirtir. Françesko söylenilenleri doğrular. Mahkeme de Mehmet Bey'in bu sözlerini sicile kaydeder.

Mehmet Bey, legal agent of İsmihan, Mustafa's mother and guardian, is in court with Françesko, a foreigner and former French ambassador. The former states that İsmihan's husband Debane died before she converted to Islam. Meanwhile, Françesko confiscated the decedent's estate. Later, Françesko paid to İsmihan and Mustafa their bride's money (mehir) and inheritance. Now Mehmet Bey states that no issues remain between the two sides. Françesko corroborates his testimony. The court registers the testimonies of the two parties.

Mustafa bin Abdullah nam sağîrin vâlidesi ve vasî-yi şer'iyyesi olan İsmihan bint-i Abdullah tarafından husûs-ı âti'l-beyânı ikrâra vekîl-i şer'î olup hasm-ı şer'î-yi câhid mahzarında Mehmed bin Mehmed el-bevvâbü's-sultânî ve Ahmed Reis bin Süleyman şehâdetleriyle şer'an vekâleti sâbite olan Mehmed Bey bin Mehmed nâm kimesne meclis-i şer'de bâ'isü'l-kitâb sâbıkan France elcisi olup Beyzâde dimekle ma'rûf olan Francesko veled-i Savarin nam müste'men muvâcehesinde bi'l-vekâle ikrâr idüp müvekkilem merkûme İsmihan hidâyet-i İslâmiye ile mühtedî olmazdan mukaddem mürd olup muhallefâtına mezbûr Francesko vâzi'u'l-yedd olduğı zevci Debane veled-i Cani nam hâlikden kendüye âyid olan semen hissesini ve mehrini ve oğlı sağîr-i mezbûra âyid olan hisse-i şer'iyyesini merkûm Francesko yedinden bi't-tamâm ve'l-kemâl alup kabz eyleyüp hâlik-i merkûmun muhallefâtına ve mâ-beynlerinde cârî olan sâ'ir mu'âmelâta müte'allik cemî' de'âvî ve mutâlebâtdan merkûm Francesko'nun zimmetini ibrâ-i âmm ile ibrâ ve iskât-ı tâmla iskât eyledi ba'de'l-yevm hâlik-i merkûmun muhallefâtına müte'allik veyâhud sâyir mu'âmelâta müte'allik da'vâ ve nizâ' müvekkilem merkûme İsmihan'dan asâleten ve vekâleten sâdıre olur-

sa lede'l-hükkâm mesmû'a olmaya didikde vekîl-i mezbûrun ikrârı meşrûhun mezbûr Francesko dahi vicâhen tasdîk eyledikde vâki' hâl gıbbe't-taleb ketb olundı tahrîren fi'l-yevmi's-sâmin 'aşere

Şühûd

Mustafa bin Abdullah, es-Seyyid Mahmud bin es-Seyyid Mustafa, Mustafa bin Abdullah, Ahmed bin Abdullah, Pervâne bin Abdullah, Hasan bin Hüseyin, Ali bin Abdullah.

416 - 1604 (1013) **Galata 27: 23b/4** Tescil işlemi / *Registration*

Eski Fransız elçisi Françesko'nun vekili ve tercümanı olan Dominiko, şimdiki Fransız elçisi Covan'ın vekili ve tercümanı olan Ligor ile birlikte mahkemededir. Dominiko, müvekkilinin Tomtom Mahallesi'nde Galata Sarayı'nın bitişiğinde bulunan evini, Covan'a 600.000 akçeye sattığını ve Covan'ın ödemeyi yaptığını söyler. Ligor söylenilenleri doğrular. Mahkeme de yapılan işlemi sicile kaydeder.

Dominiko, legal agent and translator of Françesko, the former French ambassador, is in court with Ligor, legal agent and translator of Covan, the current French ambassador. The former states that his client has sold to Covan his house in the Tomtom neighborhood adjacent to the Galata Palace for 600,000 akçe and collected payment. Ligor corroborates his testimony. The court registers the transaction.

Sâbıkan France elcisi olup Beyzâde dimekle ma'rûf olan Francesko veled-i Savarin nam müste'men tarafından husûs-ı âti'l-beyânı ikrâra vekîl olup hasm-ı şer'î-yi câhid mahzarında Mehmed bin Mahmud ve Yusuf bin Osman nâm kimesneler şehâdetleri ile şer'an vekâleti sâbite olan Dominiko veled-i [silik] nam tercümân meclis-i şer'-i şerîf ve mahfil-i dîn-i münîfde bâ'is-i hâze'l-kitâb bi'l-fi'l France elcisi olan Covan veled-i Baronbar veled-i Salnik tarafından ikrâr-ı âti'l-beyânı tasdîka vekîl-i şer'î olup nehc-i şer'î

üzre merkûmân Mehmed ve Yusuf şehâdetleri ile şer'an vekâleti sâbite olan Ligor veled-i Dominok nam tercümân muvâcehesinde bi'l-vekâle ikrâr ve i'tirâf idüp müvekkilim mezbûr Francesko mahmiyye-i Galata hâricî mahallâtından Tomtom Mahallesi'nde vâki' bir tarafı Abdi Reis ve Kaftancı Sefer ve [silik] veled-i Banceso mülkleri ile ve bir tarafı tarîk-i ânım ile ve Hadîce bint-i Abdullah mülki ile ve bir tarafı es-Seyyid Mahmud ve Hızır Reis mülkleri ile ve Galata Sarayı ile ve bir tarafı Dovrardo veled-i Betno ve Tomazi veled-i Paska ve Anborzi veled-i Pero ve Maryore bint-i Poye mülkleri ile mahdûd olup beş bâb fevkânî ve tahtânî odaları ve kilârı ve matbahı ve bi'r-i mâ'i ve bir kenîfi ve hadîkayı ve mahûtayı hâvî olan mülk menzilini cemî' tevâbi' ve levâhıkı ve âmme-i menâfi' ve murâfıkı ile merkûm Covan'a altı yüz bin akçe'i mezbûr Covan yedinden bi't-tamâm ve'l-kemâl alup kabz eyledi ba'de'l-yevm menzil-i mezbûr mezkûr Covan'ın mülk-i müşterâsıdır keyfe mâ-yeşâ mutasarrıf olsun didikde vekîl-i mezbûrun ikrârı meşrûhunı tasdîka vekîl olan mezbûr Ligor dahi bi'l-vekâle vicâhen tasdîk ve şifâhen tahkîk eyledikde vâki' hâl gıbbe't-taleb ve's-su'âl ketb olundı tahrîren fi'l-yevmi's-sâmin 'aşer min şehri Zilhicce sene selâse 'aşere ve elf

Şühûd

Mustafa bin Abdülaziz el-İmam, es-Seyyid Mahmud bin es-Seyyid Yusuf, Cafer bin Abdullah, Ahmed bin Süleyman er-re'is, Pervâne bin Abdullah, Hasan bin Hüseyin, Ali bin Abdullah.

417 - 1604 (1013) **Galata 27: 28a/3** Tescil işlemi / *Registration*

Galata'da şekercilik yapan yabancı (müstemen) Covani, diğer bir yabancı (müstemen) Ayaloni ile birlikte mahkemeye gelir. Covani, Rüstem Paşa Vakfı'ndan aylık 180 akçeye kiraladığı bir dükkânda şekercilik yaptığını belirterek şimdi bu dükkânı vakıf mütevellisinin izniyle Ayaloni'ye 25.000 akçeye devrettiğini, dükkândaki aletleri de 5000 akçeye sattığını söyler. Ayaloni söylenilenleri doğrular. Mahkeme de yapılan işlemi tescil eder.

Covani, a protected foreigner (müstemen) and candy maker in Galata, is in court with Ayaloni, another protected foreigner. The former states that he has been operating a candy store rented from the Rüstem Paşa Waqf for 180 akçe per month. Now he transfers the store to Ayaloni for 25,000 akçe with the permission of the mutawalli. He also sells to him the equipment in the store for 5000 akçe. Ayaloni corroborates his testimony. The court registers the transactions.

Mahmiyye-i Galata şekercilerinden Covani veled-i Estova nâm zimmî meclis-i şer'-i şerîfde işbu hâfizü'l-kitâb Ayoloni veled-i Feto nâm zimmî muvâcehesinde bi't-tav'i's-sâf ikrâr idüp merhûm Rüstem Paşa Evkâfı'ndan mahmiyye-i mezbûre dâhilinde Lonca Mahallesi çarşısında vâki' olup icâre-i mu'accele ve mü'eccele ve her ayda yüz seksen akçe icâre-i mü'eccele ile ilâ hâze'l-ân taht-ı tasarrufumda olup bir tarafı vakf-ı mezbûr ve bir tarafı Ayasofya-i Kebîr Vakfı ve iki tarafı tarîk-i âmm ile mahdûd olup bir mahzeni müştemil olan iki bâb şekerci dükkânının hakk-ı tasarrufını mütevellî-i vakf ma'rifetiyle mezbûr Ayoloni'ye tefvîz idüp ol dahi minvâl-i meşrûh üzre tefevvüz ve kabûl eyledikden sonra mukâbele-i tefvîzde yedinden yirmi beş bin nakd râyicü'l-vakt akçe alup kabz eyledim ba'de'l-yevm zikr olunan dükkânda medhal ve alâkam kalmadı ve zikr olunan dükkân içinde olup beynimizde ilm-i şer'î ile ma'lûm olan şekerci âlâtı dahi beş bin akçeye bey'-i bât-ı kat'î ile bey' idüp meblağ-ı merkûm beş bin akçeyi dahi mezbûr yedinden bi't-tamâm ve'l-kemâl alup kabz eyledim ba'de'l-yevm dükkân-ı merkûmda olan şekerci âlâtı mezbûrun mülk-i müşterâsıdır keyfe mâ-yeşâ mutasarrıf olsun didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-'işrîn min Zilhicceti'ş-şerîfe sene selâse aşrete ve elf

Şühûd

Bayram bin Abdullah, Ali Reis bin Abdullah, Piyale bin Abdullah, Musalli Reis bin Abdullah, Çenho veled-i Milef, Corci veled-i Yani, Hata veled-i Hayano.

418 - 1604 (1013) **Galata 27: 30a/3** Tescil işlemi / *Registration*

Rüstem Paşa Vakfı mütevellisi Behram Ağa'nın vekili ve vakfın tahsildarı (câbi) olan Rıdvan, yabancı (müstemen) Ayoloni ile birlikte mahkemededir. Ayoloni, vakfın Lonca Mahallesi'ndeki iki adet dükkânında kiracı olup şekercilik yapmaktadır. Ancak bu dükkânlar yıpranmış olup onarılmaları gerekmektedir. Rıdvan, Ayoloni'ye onarım izni verdiğini belirterek onarım masrafı olan 10.000 akçeyi Ayoloni'nin karşılayacağını söyler. Mahkeme de onun bu sözlerini sicile kaydeder.

Rıdvan, collector (câbi) of the Rüstem Paşa Waqf and legal agent of the waqf mutawalli Behram Ağa, is in court with Ayaloni, a protected foreigner (müstemen). Ayaloni is operating two waqf-owned candy stores in the Lonca neighborhood. The stores being dilapidated, they require repairs. Rıdvan states that he gives permission to Ayaloni for the repairs and that Ayaloni will cover the 10,000 akçe repair expenses. The court registers his testimony.

Mahmiyye-i Galata'da vâki' merhûm Rüstem Paşa Evkâfı'na bi'l-fi'l mütevellî olan Behram Ağa bin Abdülmennan nâm kimesnenin kâyim-makâmı ve evkâf-ı mezbûrenin câbîsi olan Rıdvan bin Abdullah meclis-i şer'de işbu hâfizü'l-kitâb Ayoloni veled-i Feto nam efrencî mahzarında takrîr-i kelâm idüp evkâf-ı mezbûreden mahmiyye-i merkûme dâhilinde Lonca Mahallesi'nde vâki' lede'l-ahâlî ve'l-cîrân ma'lûmü'l-hudûd olup icâre-i mü'eccele ve mu'accele ile [silik] taht-ı tasarrufında olan iki bâb şekerci dükkânı harâbe-müşrif olup imâret ve meremmete muhtâc oldukda zimmî-i mezbûr zikr olunan dükkânın muhtâc-ı meremmet olan yerleri kendi malından on bin akçe mikdârı harc u sarf idüp imâret ve meremmet itmesine izn ü icâzet virdim ol dahi kendi malından minvâl-i meşrûh üzre meremmet itmeğe ta'ahhüd eyledi didikde vâki' hâl ketb olundı hurrire fî 26 Zilhicce sene 1013

Şühûd

Behram bin Abdullah, Ali bin Abdullah, Piyale bin Abdullah, İbrahim bin Süleyman, Musalli bin Abdullah, Hasan bin Hüseyin.

419 - 1605 (1014) Galata **27: 58a/2** Tescil işlemi / *Registration*

Venedik Elçisi'nin (balyos) vekili Hamantomazi, mahkemeye gelerek Girit'li Yakomi adlı yabancıyı (harbî müste'men) eski Kıbrıs beylerbeyi Cafer Paşa'nın elinde esir olarak bulduklarını söyler. Hamantomazi, Venedik'e bağlı yerlerde yaşayan yabancılar için düzenlenmiş bir ahitnameye (kapitülasyon) göre, bu kişilerin esir tutulamayacağını ve bunlara yabancı (harbî) denilemeyeceğini belirterek Yakomi'nin salıverilmesini sağlayacak bir hüccetin kendisine verilmesini ister. Mahkeme, hüccetin bir örneğini vekil Hamantomazi'ye verir.

Hamantomazi, legal agent of the Venetian consulate (balyos), appears in court to complain that Yakomi, a foreigner (harbî müste'men) from Crete (Girit), has been enslaved by Cafer Paşa, former governor-general (beylerbeyi) of Cyprus. Citing a capitulary treaty (ahitname) regarding foreigners residing in Venetian-controlled regions, which states that these persons should not be enslaved or called foreigners (harbî), he wants a hujjet authorizing Yakomi's emancipation. The court issues Hamantomazi a copy of the pertinent hujjet.

Bi'l-fi'l Venedik Balyosu olan Onadyanbol tarafından husûs-ı âti'l-beyâna vekîl-i şer'î olan Hamantomazi veled-i Paska nâm zimmî meclis-i şer'-i şerîfe hâzır olup takrîr-i kelâm ve ta'bîri 'ani'l-merâm idüp cezîre-i Girid'den işbu hâzır fi'l-meclis olan açuk kaşlu elâ gözlü orta boylu sağ yanağı mecrûh Yakomi veled-i Matyon nâm harbî müste'men bir tarîkile sâbıkan Kıbrıs beylerbeyisi olan emîru'l-ümerâi'l-kirâm Cafer Paşa yedinde esîr bulunup lâkin Venedik'e tâbi' olan yerlerde sâkin olan harbîler bir tarîkile ahz olunup her kimin yedinde esîr bulunur ise ıtlâk oluna ve memâlik-i Osmaniye'de mezbûrları harbîlerdir deyü rencîde ve remîde itmeye deyü 'ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed olmağın bermûceb-i 'ahidnâme-i hümâyûn mezbûr Yakomi müşârün-ileyh paşa yedinden ıtlâk olunup min ba'd kimesne harbîdir deyü rencîde

itmemek içün kıbel-i şer'den mezbûrun yedine temessük virilmesin taleb iderin didikde bu hurûf ketb olunup yedine def' olundı

Şühûdü'l-hâl

Yusuf bin Murad, Ahmed bin Hüseyin, Hasan bin Hüseyin, Piri bin Nebi.

420 - 1605 (1014) Galata 27: 83a/1 Dava / *Adjudication*

Venedik elçisinin tercümanı Marko ile Atina'dan Nikola, Memi Reis karşısında mahkemeye çıkarlar. Venedikli Ayobandid ile Nikola, yarı yarıya ortak olarak bir gemi satın almışlardır. Ortaklar, ticaret amacıyla İzmir İskelesi'nden gemilerine mal yüklemişler, ancak yolda gemiyi korsanlar basmış ve içinde bulunan araç gereçlerle birlikte gemiye el koymuşlardır. Yağmalanan araç gereçler, geminin şimdiki sahibi Memi Reis'te bulunmuştur. Tercüman Marko, Venediklilerin bu tür davalarında Venedik elçisinin vekil olduğunu ve elçinin de bu dava için kendisini vekil tayin ettiğini belirterek Memi Reis'te bulunan araç gereçlerden Venedikli Ayobandid'e ait olan yarı hisseyi istediğini söyler. Elçinin Ayobandid'e ve tercüman Marko'nun da elçiye vekil oluşu şahitlerle kanıtlanamadığından, Marko mahkemece davadan düşürülür. Daha sonra söz alan diğer davacı Nikola, Memi Reis'te bulunan gemi araç gereçlerinden kendisine ait olan yarı hisseyi istediğini söyler. Görüşü sorulan Memi Reis, geminin yağmalandıktan sonra Cezayir'de gazi olan Müslümanlar tarafından satın alındığını, ardından satın alma yoluyla birkaç kez el değiştirdiğini, son olarak daha sonra Kahire'de öldürülmüş olan Hüsrevzade Mehmet Bey tarafından satın alındığını, kendisinin de gemiyi Hüsrevzade Mehmet Bey'in varislerinden 2400 filoriye satın aldığını belirterek Nikola'yı tanımadığını sözlerine ekler. Mahkeme Nikola'dan savını kanıtlamasını ister. O da mahkemeye şahitlerini çağırır. Atina'dan Kadı Mehmet Efendi, Ali Çavuş ve Mehmet Paşa, Nikola'nın şahitleri olarak Atina'da bulundukları dönemde Nikola'nın Venedikli Ayobandid ile ortaklaşa bir gemi satın aldığını duyduklarını, gemiye gittikle-

rinde Nikola'yı içinde bulduklarını, Nikola'nın kendilerine gemiyi Ayobandid ile ortaklaşa satın aldığını söylediğini ve geminin sahibiymiş gibi davrandığını belirtirler. Mahkeme, İslam hukukunda (fıkıh), şahitlerin "gözümüzle gördük, kendi malıymış gibi kullanıyordu" demelerinin geçerli olmadığını, dolayısıyla Nikola'nın başka şahitler getirmesi gerektiğine karar verir. Tekrar söz alan Nikola, başka şahit getiremeyeceğini belirtir. Sonuçta, davalı Memi Reis davayı kazanır.

Marko, dragoman of the Venetian Balio (ambassador), and Nikola, a resident of Athens, sue Memi Reis. Venetian Ayobandid and Nikola bought a ship with equal shares. They loaded it in İzmir to trade, yet on the high seas pirates attacked the ship, confiscating it, along with its equipment. The ship's looted equipment was later found in Memi Reis' possession, the current owner of the ship. The translator Marko claims that the ambassador generally acts as the legal agent in such cases involving Venetians and that in this particular case he appointed him as his own legal agent. Now Marko wants Memi Reis to return to Ayobandid his half share of the ship's equipment. However, when no witnesses testify that the ambassador is Ayobandid's legal agent or that the dragoman Marko is the ambassador's legal agent, the court dismisses Marko from the case. Then Nikola, the other plaintiff, asks Memi Reis to return his own half share of the ship's equipment. Questioned by the court, Memi Reis states that after the ship was looted, it was bought by Muslim veterans in Algeria. Afterwards, he says, it changed hands several times through consecutive sales. Finally, Hüsrevzade Mehmet Bey, who was later killed in Cairo, bought it, and he himself bought it from the decedent's heirs for 2400 florins. He adds that he does not know Nikola. Asked to prove his claim, Nikola calls witnesses to court. Judge Mehmet Efendi, Ali Çavuş and Mehmet Paşa, three Athens residents, state that in Athens they heard that Nikola and Venetian Ayobandid jointly bought a ship. Moreover, when they visited the ship, they saw Nikola in it; telling them that he and Ayobandid are co-owners with equal shares he

acted as if he was the ship's owner. Noting that Islamic law (fıkıh) considers invalid witness testimonies such as "we saw him using it as if his own property" the court asks Nikola to call other witnesses. Nikola says that he cannot do so. In conclusion, the defendant Memi Reis wins the case.

Âti'l-beyân olan sefîne meclis-i şer'-i hatîr-i vâcibü't-tevkîre ihzârı mümkin olmayan menkûl kabîlinden olmak ile bi'l-fi'l Rumili kâdı'askeri olan a'lemü'l-'ulemâi'l-mütebahhirîn yenbû'ü'l-fazl ve'l-yakîn mu'înü'l-fukarâ' ve'l-mesâkîn Yahya Efendi ibnü'l-mevlâ'l-mezbûr tûru'l-ma'ârif bahru'l-'ulûm Zekeriya Efendi hazretleri cânib-i şerîflerinden hilâfeten mezbûr sefînenin mahmiyye-i Galata'da Kürkci Kapusı nâm İskele'de merbût olduğı mahalle varılup 'akd-i meclis olundukda mahmiyye-i mezbûrede sâkin olan ve Venedik balyozı nâm kâfirin tercümânı olan Marko nâm zimmî ve Vilâyet-i Rumili'nde vâki' Atina nâm kasaba sâkinlerinden Nikola veled-i Fotayi nâm zimmî-yi âhar meclis-i şer'-i şerîfe hâzırân olduklarında mezbûr tercümân Marko bi'l-fi'l sefîne-i merkûmenin mâliki olup mülkiyet üzre tasarruf iden topcı Memi Reis nâm kimesne mahzarında takrîr-i da'vâ idüp bu sefîne içinde olan âlât-ı hadîdiyye ve reseniyyesinden dört Kamana urganı ve dört demür lengeri ve bir mayisdra yelkeni ile Venedik'den Ayobandid nâm kâfir ile merkûm Nikola'nın 'alâ tarîki'l-munâsafa şirket mülki ile müşâ' ve müşterek mülki olup İzmir İskelesi'nden metâ' tahmîl idüp ticârete giderler iken harbî korsanları mezbûr sefîneyi cemî'-i âlâtı ile gâret idüp dârü'l-İslâmda müstereddidler iken guzât-ı müslimîn tahlîs itmişler hâlen mezbûr sefîne içinde olan âlâtdan dört 'aded mâru'z-zikr urgan ve dört lenger ve bir yelkeni ile mezbûr Memi Reis'in yedinde bulundı mezbûr balyos vilâyet-i mezkûre keferesinin bu makûle da'vâlarına vekîlleri nâmına olup mezbûr balyos dahi bu da'vâya kendü tarafından beni tevkîl itmeğin nısfı şâyi'in mesfûr Ayobandid içün taleb iderin mâdâm ki mezbûr balyosun sâlifü'z-zikr Ayobandid tarafından bu da'vâya vekâleti ve âharı tevkîle izni ve mezbûr balyos merkûm tercümânı mertebe-i sâbıkanın sübûtundan sonra tevkîli şühûd-ı 'udûl ile sâbit ol-

madıkça da'vâya istihkâkı olmayup bu mertebeleri isbâtdan izhârı 'acz itmekle hasm-ı şer'î olmamağın da'vâ-yı mezkûreden men' olunup mestûr Nikola dahi istintâk olundukda mezbûr Memi Reis mahzarında takrîr-i da'vâ idüp tafsîl-i sâbık üzre mezbûre mâru'z-zikr Ayobandid ile 'alâ tarîki'l-munâsafa şirket-i mülk tarîkıyla müşâ' ve müşterek mülkümüz olup ber-vech-i sâbık tahmîl olunan metâ' ile ticârete giderken harbî korsanlar içinde olan cemî'-i âlâtıyla gâret itdiler hâlen sefîneyi dört 'aded mâru'z-zikr Kumana urganı ve dört lenger ve bir mayisdra yelkeni ile mezbûr Memi Reis'in yedinde buldum su'âl olunup bi-gayr-ı hakk tasarruf itdüği nısıf hisse-i şâyi'amdan kasr-ı yed itmesi matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl merkûm Memi Reis bi'l-muvâcehe cevâb virüp bu sefîneyi Cezâyir gâzîleri dârü'l-harbdan çıkarup birinci def'a elden ele bey' olunup bi'l-âhare Mısr-ı Kahire'de maktûl olan Hüsrevzade Mehmed Bey iştirâ' idüp ve muhallefâtından bey' olundukda iki bin dört yüz sikke filoriye iştirâ' ve kabz itdüm mezbûr Nikola'nın da'vâ itdüği nısf-ı mezbûr mülki olduğı ma'lûmum değildir deyü inkâr idüp mezbûr Nikola'dan da'vâsına muvâfık beyyine taleb olundukda 'udûl-i müslimînden Atina sâkinlerinden fahru'l-kuzât Mehmed Efendi ibn Resul ve Ali Çavuş ibn Yavaşca Çavuş ve Mehmed Paşa ibn Abdullah nâm râcil li-ecli'ş-şehâde meclis-i şer'a hâzırûn olup edâ'-i şehâdet idüp biz Atina'da iken mezbûr Nikola Venediklü ile 'ale'l-iştirâk sefîne iştirâ' itmiş didiler bize varup mezbûr Nikola'yı içinde bulduğumuzda bu sefînenin nısfın ben ve nısf-ı âharın Venediklü kâfir 'alâ tarîki'l-munâsafa iştirâ itdük didi yedinde olup mâlikleri gibi tasarruf iderdi deyü şehâdet itdiklerinde kütüb-i fıkhiyyede lev kâle'ş-şühûd şehidnâ bi'l-[...]'ayn fî yedihî yetasarrafu bi-sarfi'l-mâlik lâ-tukbel deyü buyurılup mezbûrların şehâdetleri bu mes'eleye râci'a olmak ile makbûle olmayup redd olundukda mezbûr Nikola def'aten şâhid-i âhar ihzârından izhâr-ı 'acz idüp mezbûrlar temessük tahlîfine dahi tâlib olmağın merkûm re'isin yedinde terk olunup bu hurûf ber-sebîl-i temessük ketb olundı cerâ zâlik ve hurrire fî evâhiri Saferi'l-hayr li-sene erba'a 'aşrete ve elf

Şühûdü'l-hâl

Fahru'l-müderrisîni'l-kirâm Mahmud Efendi el-müderris, Mustafa Çavuş el-mübâşir, Mustafa Beşe ibn Abdullah er-râcil, Mustafa bin Abdurrahman er-râcil, el-Hâc Ahmed bin Abdullah, Behram bin Abdullah, Yusuf Beşe bin çukadâr, Hasan Reis bin Osman, Ahmed Reis bin Yakub, Receb Reis bin Karabalık.

421 - 1605 (1014) **Galata 27: 86b/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Fransa elçisi, padişaha bir dilekçe yazarak Galata'da yaşayan Fransız konsolosu Adovardo Niko'nun elinde örfi vergilerden ve haraçtan muaf olduğuna ilişkin bir belge (muâfnâme) olmasına karşın bir vakıf mütevellisinin kendisinden haraç ve avarız istediğini bildirmiştir. Elçi'ye göre Fransa kralına verilen ahidnamede de bu ayrıcalık belirtilmektedir. Padişah, İstanbul kadısına gönderdiği emr-i şerifle, ahidnameye uygun davranılarak Adovardo Niko'nun adının haraç ve avarız defterlerinden çıkarılmasını emrediyor.

The French ambassador petitions the Sultan, stating that even though Adovardo Niko, the French consul who resides in Galata, holds an exemption document (muâfnâme) proving that he is exempt from customary taxes and fees, a waqf officer asked him to pay haraç and avarız (extraordinary) taxes. The ambassador notes that a capitulary agreement (ahidname) made with the king of France guarantees this privilege. The Sultan sends a Sultanic order (emr-i şerif) to the judge of İstanbul instructing the deletion of Adovardo Niko's name from haraç and avarız books, in accordance with capitulations.

Akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhidîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn vâris-i 'ulûmi'l-enbiyâ' ve'l-mürselîn hüccetü'l-hakk ale'l-halk ecma'în el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ el-hâkimü'l-adl bi-kazâ-i İstanbul zîdet fezâyilehû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki hâlen süd-

Levni'nin resimlediği *Surname-i Vehbî*'den 18. yüzyılda bir geçit alayını seyreden Fransız ve Rus elçileri ile arkalarındaki tercümanlar.

French and Russian diplomats with their dragomans, watching a parade in the eighteenth century (illustration by Levni, from Surname-i Vehbî*).*

de-i sa'âdetimde olan Franca ilçisi dergâh-ı mu'allâma arzıhâl gönderüp kendünün konsilosı olan Galata sâkinlerinden Adovardo Niko nâm zimmî içün tekâlîf-i örfiyyeden ve harâcdan mu'âf ve müsellem olmak içün elinde mu'âfnâme-i hümâyûn olduğundan gayrı França pâdişâhına virilen ahidnâme-i hümâyûnda dahi vech-i meşrûh üzre mestûr ve mukayyed olmağla vakıf cânibinden mütevellî harâc ve ziyâde harâc taleb idüp ve avârız teklîf iderler ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunup ismi ihrâc ve avârız def-

terinden ihrâc olunmak ricâsına i'lâm eylemeğin ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunup ismi harâc ve avârız defterinden ihrâc olunmak emr idüp buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda mezkûrun ismin ahidnâme-i hümâyûn mûcebince harâc ve avârız defterinden ihrâc itdirmeyüp emr-i şerîfime muhâlif bir nesne teklîf itdirmiyesiz şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi' 'aşer min Rebî'ilevvel sene selâse aşrete ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûsa

422 - 1605 (1014) **Galata 27: 88a/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Geleneksel olarak (olagelmiş) İngiliz kralının İstanbul'daki elçilerinin tercümanları, haraç ve diğer örfi vergilerden muaf tutulmuşlardır. İngiltere elçisi padişaha bir mektup göndererek ölen tercüman Yakomi'nin yerine getirilen tercümandan haraç ve diğer örfi vergilerin alınmamasını istemiştir. Padişah yazmış olduğu fermanla, geleneklere uygun olarak (kadîmden olıgeldiği üzere) söz konusu tercümanlardan haraç ve diğer örfi vergilerin alınmamasını emrediyor.

Customarily (olagelmiş) translators of the ambassadors of the King of England in İstanbul are exempt from tribute and other customary (örfi) taxes. The English ambassador sends a letter to the Sultan, requesting that the new translator appointed in place of the late Yakomi be exempt from tribute and taxes. The Sultan issues an imperial order (ferman) instructing that as ordained by custom (kadîmden olıgeldiği üzere) the translator in question should be exempt form tribute and taxes.

Nişân-ı şerîf-i âlîşân oldur ki

İngiltere ilçisi dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp İngiltere kralının âsitâne-i sa'âdetimde olan ilçilerinin tercümânlığı hıdmetinde olan harâcdan ve sâyir tekâlîf-i 'örfiyyeden mu'âf ve müsellem olagelmişdir sâbıkan İngilterelü tercümân olup mürd olan Ya-

komi veled-i Anton yerine hâlen tercümânlığı hıdmetinde olan dârende-i fermân-ı hümâyûn [silik] harâcdan ve sâyir tekâlîf-i 'örfiyyeden mu'âf ve müsellem olmak ricâsına 'arz itmeğin mezbûr mürd olan tercümânlarını merkûm yerine kadîmden olıgeldüği üzre harâc ve sâyir tekâlîf-i 'örfiyyeden mu'âf ve müsellem olmasın emr idüp bu nişân-ı hümâyûnı virdüm ve buyurdum ki mezbûr fermân-ı hümâyûnum üzre mürd olan mezkûr tercümânları yerine tercümân olıgeldüği üzre harâc ve sâyîr tekâlîf-i 'örfiyyeden mu'âf ve müsellem ola ol bâbda hiç âhar mâni' ve dâfi' olmaya ve münâzi' ve müzâhim olmaya şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fî evâhiri Şevvâl sene selâse 'aşrete ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûsa

423 - 1605 (1014) Galata 27: 88a/2 Resmi yazışma / *Official correspondence*

Geleneksel olarak (kadîmden olıgeldüği üzere) İngiltere kralının İstanbul'daki elçilerinin tercümanları, haraç ve diğer örfi vergilerden muaf tutulmuşlardır. İngiltere elçisi padişaha yazdığı dilekçe ile, Galatalı Petro adlı tercümanın elinde daha önce yazılmış olan ve İngiliz elçilerinin tercümanlarından haraç ve diğer örfi vergilerin alınmamasını emreden bir ferman olduğunu belirterek bu fermanın yenilenmesini istemiştir. Padişah yeniden yazdığı fermanla, bu konuda daha önce yazılmış olan fermana uyulmasını emrediyor.

Customarily (kadîmden olıgeldüği üzere) dragomans of English ambassadors in İstanbul are exempt from tribute and other customary (örfi) taxes. The English ambassador petitions the Sultan stating that Galatalı Petro, a dragoman, holds an imperial decree (ferman) stipulating that English ambassadors' dragomans are exempt from tribute and taxes. The ambassador thus wants the imperial decree to be renewed. The Sultan re-issues the imperial order, instructing that everyone should act in accordance with his previous imperial order on the matter.

Nişân-ı şerîf-i âlî-şân-ı şâhî oldur ki

Hâlen İngiltere kıralının südde-i sa'âdetimde olan ilçisi dergâh-ı mu'allâma 'arzıhâl gönderüp müşârün-ileyh kıralın âsitâne-i sa'âdetde olan ilçilerinin tercümânlığı hıdmetinde olanlar kadîmden olıgeldüği üzre harâc ve sâyir tekâlîf-i örfiyyeden mu'âf ve müsellem olıgelmişlerdir deyü hâlen tercümânlığı hıdmetinde olan dârende-i fermân-ı hümâyûn Galatalu Petro Kaland harâc ve sâyîr tekâlîf-i örfiyyeden mu'âf ve müsellem olup kimesne mâni' olmaya deyü eline babam hüdâvendigâr tâbe serâhû zamânında nişân-ı hümâyûn virildüğin bildürüp hâlen tecdîd olunmak bâbında 'inâyet ricâ eylemeğin buyurdum ki bu bâbda babam zamanında virilen nişân-ı hümâyûn mûcebince amel eyleyüp min ba'd hilâf-ı cevâz göstermiyeler şöyle bileler 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar tahrîren fî evâhiri şehri Şevvâli'l-mükerrem sene selâse aşrete ve elf

Be-makâm-ı Kostantiniyye el-mahrûsa

424 - 1617 (1026) **Galata 41: 19b/3** Tescil işlemi / *Registration*

Simon adlı Yahudi, Covan adlı bir yabancı ile birlikte mahkemeye gelir. Simon, Covan'a 3100 akçe borcu olduğunu söyler. Simon, bu borca karşılık Covan'a çuka bezi rehin bıraktığını, 30 gün içinde borcunu ödeyemezse Covan'ı bu bezleri satmaya, alacağını parasından almaya ve kalanını kendisine vermeye vekil atadığını sözlerine ekler. Covan, Simon'un sözlerini doğrular. Mahkeme bu işlemleri onaylar.

Simon, a Jew, goes to court with Covan, a protected foreigner. Simon states that he owes Covan 3100 akçe. He adds that he pawned to Covan some broad cloth (çuka bezi) in exchange for his debt. If he fails to pay back the debt in 30 days, Covan will sell the broad cloth, settle the debt, and give the remainder to him. He appoints Covan as his legal agent to perform these transactions. Covan corroborates Simon's testimony. The court registers these transactions.

Simon veled-i Mosi nâm Yahudi meclis-i şer'-i şerîfde râfi'ü'l-kitâb Covan veled-i Galine nâm efrencî mahzarında ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp mezbûr Covan zimmetinde târîh-i kitâbdan otuz gün tamâmına mü'eccel deyn-i şer'îden üç bin yüz fıddî râyic fi'l-vakt deynim olup meblağ-ı mezbûr mukâbelesinde yirmi beş zirâ' mor altmış çile çukam mezbûr Covan'ın yedinde rehn-i makbûzdur meblağ-ı mezbûrı otuz gün tamâmında mezbûra edâ idemez isem zikr olunan çukayı mezbûr Covan değer bahâsıyla bey' idüp semeninden meblağ-ı mezbûr üç bin yüz akçeyi istîfâ ve fazlasını bana îsâle vekîlim olsun didikde mukırr-ı mezbûrun vech-i muharrer üzre cârî olan ikrârını mezbûr Covan bi'l-muvâcehe tasdîk ve kabûl itdükden sonra mâ-hüve'l-vâki' gıbbe't-taleb ketb olundı hurrire fi'l-yevmi'r-râbi' mine'l-Muharremi'l-harâm li-sene sitte ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Piri bin Abdünnebi, Receb bin Aydın, Ali bin Ahmed, Mehmed bin Abdi.

425 - 1617 (1026) **Galata 41: 24a/1** Tescil işlemi / *Registration*

Covan ve Piro adlı Hıristiyan kardeşler ile David adındaki Yahudi yarı yarıya ortak olarak Kâtip Sinan Vakfı'na ait olan bir evi, peşin kira ve günlük 9 akçe karşılığında kiralamışlardır. Covan ve Piro, kendilerine ait hisselerini mütevellinin izniyle, 80.000 akçeye David'e devrettiklerini söylerler. David de Covan ve Piro'yu doğrular. Mahkeme bu işlemi onaylar.

Covan and Piro, Christian brothers, and David, a Jew, have been renting a house belonging to the Katip Sinan Waqf with equal shares, for an advance payment plus a daily rent of 9 akçe. Covan and Piro state that they have transferred their share to David for 80,000 akçe, with the permission of the mutawalli. David corroborates Covan and Piro's account. The court registers the transaction.

Merhûm Kâtib Sinan Vakfı'ndan mahrûsa-i Galata'da Lonca Mahallesi'nde vâki' bir tarafı İstefanki veled-i [boş] nâm zimmî mülki ve bir tarafından francala fırını ve iki tarafından tarîk-i âmm ile mahdûd olup iki bâb fevkânî ve üç bâb tahtânî odaları ve bir mahzeni ve bir dükkânı müştemil olan menzilin icâre-i mu'accele ve yevmî dokuz akçe icâre-i mü'eccele ile nısf-ı şâyi'i Covan ve Piro veledeyn-i Coya nâm zimmîlerin ve nısf-ı şâyi'-i âharı David veled-i Ebudinte nâm Yahudi'nin tasarrufunda olmağın mezbûr Covan ve Piro veled[eyn]-i Coya meclis-i şer'-i şerîfde mezbûr David veled-i Ebudinte mahzarında ikrâr ve i'tirâf idüp hâlen zikr olunan menzilde olan nısıf hisse-i şâyi'amızı mütevelli-i vakf-ı mezbûr olup işbu hâzır bi'l-meclis olan Salih Bey ma'rifetiyle mezbûr David'e tefvîz idüp mukâbele-i tefvîzde mezbûr David'in yedinden seksen bin fıddî râyic fi'l-vakt akçe alup kabz eyledik ba'de'l-yevm zikr olunan menzilin hakk-ı tasarrufı mezbûr David'indir bizim alâka ve medhalimiz yokdur menzil-i sâlifü'z-zikrin cânib-i vakfa ta'yîn olunan icâresini edâ eyliye mutasarrıf ola didiklerinde mukırrân-ı mezbûrânın ikrâr-ı meşrûhunı el-mukarrun-lehü'l-mezbûr bi'l-muvâcehe tasdîk itdikde mâ-vaka'a bi't-taleb ketb ü tahrîr olundı tahrîren fi'l-yevmi'l-'işrîn mine'l-Muharremi'l-harâm li-sene sitte ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mehmed bin Hüseyin el-kâtib, Piri bin Abdullah, Derviş bin Mehmed ve gayruhum.

426 - 1617 (1026) **Galata 41: 24b/1** Tescil işlemi / *Registration*

Venedik tüccarı olup Sakız Adası'nda oturan Pavlo, İstanbul'da oturan Fatma Hatun ile birlikte mahkemeye gelir. Pavlo, Fatma Hatun'un oğlu Mahmut'un savaşta esir düştüğünü, Mahmut'u tutsak olduğu kaleden kurtarmak için 43.200 akçe gerektiğini söyler. Pavlo, Mahmut'u kurtarmak için annesi Fatma Hatun'dan 24.000 akçe aldığını, kalan 19.200 akçeyi kendi cebinden vereceğini ve Mahmut'u kurtardıktan sonra bu parayı Fatma Hatun'dan

alacağını belirtir. Fatma Hatun, Pavlo'yu doğruladıktan sonra, 19.200 akçeyi oğlunu kurtardıktan sonra Pavlo'ya ödeyeceğine de kefil olduğunu söyler. İstanbul'da oturan İskender ile Sakız Adası'nda oturan Françeşko, gerektiğinde Pavlo'yu mahkemeye getirmeye ve Mahmut'u kurtaramazsa 24.000 akçeyi Fatma Hatun'a geri vermeye kefil olduklarını mahkemeye bildirirler. Mahkeme bu işlemleri sicile kaydeder.

Pavlo, a merchant from Venice residing in Chios (Sakız) Island, goes to court with Fatma Hatun, a resident of İstanbul. Pavlo states that Fatma Hatun's son Mahmut was taken captive in war and 43,200 akçe are needed to gain his release from the castle in which he is imprisoned. Pavlo adds that, to rescue Mahmut, his mother Fatma Hatun will pay 24,000 akçe and he will pay the remaining 19,200 akçe. After he saves Mahmut, Fatma Hatun will pay him this 19,200 akçe. Fatma Hatun corroborates Pavlo and she becomes her own surety that she will pay Pavlo the 19,200 akçe once he saves her son. İskender, resident of İstanbul, and Françeska, of Chios, serve as sureties to bring Pavlo to court if necessary and return 24,000 akçe to Fatma Hatun if Pavlo fails to rescue her son. The court registers these transactions.

Cezîre-i Sakız sâkinlerinden olup Venedik tâcirlerinden olan Pavlo veled-i Anton nâm zimmî meclis-i şer'-i şerîfde dârü'l-harb olan Mesne [?] Kal'ası'nda esîr ve mahpûs olan Mahmud bin Mehmed'in vâlidesi olup mahmiyye-i İstanbul'da Horhor Çeşmesi Mahallesi sâkinelerinden Fatıma Hâtun ibnet-i Mehmed mahzarında takrîr-i kelâm idüp mezbûre hâtunun oğlı mezbûr Mahmud el-ân kal'a-i mezbûreden kırk üç bin iki yüz akçe bahâsı gelmeğin mezbûr Mahmud'ı tahlîs içün mezbûre Fatıma Hâtun hâlen bana fıddî râyic fi'l-vakt yirmi dört bin akçe teslîm idüp ben dahi mezbûrenin yedinden alup kabz itdüm bâkîsi olan on dokuz bin iki yüz akçeyi dahi mezbûr Mahmud'ı tahlîs itdüğimden sonra mezbûre hâtundan mürâca'at itmek üzre kendü mâlımdan harc ve sarf itmeğe müte'ahhid oldum didikde mukırr-ı mezbûrun ikrârını

mezbûre hâtun bi'l-muvâcehe tasdîk itdüğinden sonra mezbûre Fatıma Hâtun mezbûr Pavlo mahzarında takrîr-i kelâm idüp fi'l-vâki' meblağ-ı bâkî on dokuz bin iki yüz akçeyi mezbûr Pavlo kendü mâlından harc ve sarf idüp oğlum mezbûr Mahmud'ı tahlîs itdükden sonra meblağ-ı mezbûrı merkûm Pavlo'ya ben edâ ve teslîm itmeğe kefîl oldum harc ve sarf eylesün didikde gıbbe't-tasdîk mahmiyye-i İstanbul'da Koca Mustafa Paşa Mahallesi sâkinlerinden İskender Ağa ibn Bahtiyar ve cezire-i mezbûre sâkinlerinden Françeşko Sokito veled-i Maki nâm zimmî meclis-i şer'a hâzırân olup biz hîn-i mutâlebede mezbûr Pavlo'nun nefsini meclis-i şer'-i şerîfe ihzâra ve ihzârdan âciz olup mezbûr Mahmud'ı tahlîs eylemez ise kabz eyledüği yirmi dört bin akçeyi mezbûre hâtuna edâya kefîller olduk didüklerinde mâ-vaka'a ketb olundı hurrire fî evâhiri'l-Muharremi'l-harâm li-sene sitte ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Bayram bin Sefer, Ali bin Mehmed, Rıdvan bin Ali, Bekir Bey bin Mehmed, Murad bin Bahtiyar, Abdi Beşe bin Cafer.

427 - 1617 (1026) **Galata 41: 44a/1** Tescil işlemi / *Registration*

Fransız tüccar Corco, Karka isimli bir Yahudiye dericilerden yapağı ve deri alması için 260.000 akçe verdiğini, Karka'nın bu paranın bir bölümüyle yapağı alıp Kasımpaşa'da bir mahzene koyduğunu söyler. Ne var ki Karka şu an kayıptır. Dericilerden birkaçını mahkemeye getiren Corco, durumun bu kişilere de sorulmasını ve verecekleri cevabın sicile kaydedilmesini ister. Mahkeme Corco'nun getirdiği kişilere olayın ayrıntısını sorar. Dericiler, Karka'nın kendilerinden deri ve yapağı satın alıp bir mahzene koyduğunu tekrarlayıp bu yapağının kimin parasıyla alındığını bilmediklerini söylerler. Mahkeme de dericilerin bu sözlerini sicile kaydeder.

Corco, a French tradesman, states that he gave Karka, a Jew, 260,000 akçe to buy raw leather and wool. Karka bought wool with a portion of the money and put the material in a cellar in Ka-

sımpaşa. Currently Karka is missing. Corco invites some members of leather tradesmen to court for questioning and requests that their testimonies be recorded. The court asks the witnesses about details of the case. The leather tradesmen state that Karka bought leather and wool and stored these in a cellar. They add that they do not know who paid for the material. The court registers the testimonies of the leather tradesman.

Frenk tâ'ifesinden Corco veled-i [silik] meclis-i şer'-i şerîfde hâzır olup takrîr-i [kelâm idüp] bin yirmi senesinde gâ'ib ani'l-meclis olup Karka dimekle ma'rûf bir Yahudiye benim içün kasaba-i Kasım[paşa]'da vâki' debbâğlar tâ'ifesinden yapağı ve meşîn alıvir deyü iki yüz altmış bin akçe teslîm idüp mezbûr Karka Yahudi dahi vech-i muharrer üzre alup kabz eylemiş idi ba'dehû mezbûr Yahudi meblağ-ı mezbûrın ba'zısı ile tâ'ife -i mezbûreden yapağı alup kasaba-i mezbûrede bir mahzene vaz' eyleyüp kendü gaybet [silik] yapağı hâlen ol mahzendedir vâki' hâl tâ'ife -i mezbûreden olup işbu hâzır bi'l-meclis olan kimesnelerden istihbâ[r] olunup cevâbları tahrîr olunmak matlûbdur didikde mezbûr Hüseyin bin Mehmed ve Hasan bin [boş] ve Mehmed ve Mehmed bin Hüseyin nâm kimesnelerden istihbâr olundıkda fi'l-vâki' mezbûr Karka Yahudi sene-i mezbûrede tâ'ife mizden meşîn ve yapağı alup cem' idüp yapağı kasaba-i mezbûrede bir mahzene vaz' eyleyüp hâlen yapağı ol mahzendedir lâkin zikr olan yapağıyı mezbûr Karka kendü akçesiyle mi aldı veyâhud mezbûr Corco'nın akçesiyle mi aldı ma'lûmumuz değildir deyü ihbâr itdiklerinde vâki' hâl zabten li'l-makâl ketb olundı hurrire fî evâhiri Saferi'l-hayr li-sene sitte ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Receb bin Aydın ve Pîrî bin Abdünnebi, Şaban bin Hamza, Ramazan bin Zekeriyâ ve gayruhum mine'l-hâzirîn.

428 - 1618 (1027) İstanbul 3: 17a/5 Tescil işlemi / *Registration*

Havan adlı İngiliz, kendi adına ve Dovardo adlı Hıristiyanın vekili olarak İstanbul'un Balat Mahallesi'nde yaşayan Avraham ile

oğulları Hayim ve Yasef ile birlikte mahkemeye gelir. Havan ve Dovardo'nun adı geçen Yahudilerden çuka bezi alışverişinden kaynaklanan 123.425 akçe alacağı vardır. Avraham, Hayim ve Yasef, borçlarından düşülmek üzere Havan'a 45.000 akçe değerinde ve içinde elbise ile kumaş olan bir sandık vermişlerdir. Havan borçluların izniyle bu sandığı satacak, 45.000 akçeden yüksek bir fiyata satarsa fazlası borçtan düşülecek, düşük bir fiyata satarsa borçlular eksiği tamamlayacaklardır. Borçlular, geri kalan 78.425 akçeyi ise mahkeme tarihinden 240 gün sonra taksitlere bölerek ödemeye başlayacaklar. Buna göre, haftada 3265'er akçe ödeyerek borcu yaklaşık 180 gün içerisinde eritmiş olacaklardır. Borçlular, Havan'ın ifadelerini doğruladıktan sonra, sandığın satışına izin vermedikleri sürece 45.000 akçenin borçları olarak kalacağını da belirtirler. Mahkemede bulunan iki Yahudi, adı geçen borçlulara ve paraya kefil olduklarını mahkemeye bildirirler. Mahkeme de bu işlemleri onaylar.

Havan, an Englishman, representing himself and another Christian Dovardo, is in court with Avraham, a Jewish resident of İstanbul's Balat neighborhood, and his sons Hayim and Yasef. The Jews in question owe Havan and Dovardo 123,425 akçe for the sale of broad cloth. Avraham, Hayim and Yasef have given Havan a chest full of cloths and fabric worth 45,000 akçe, to be deducted from their debt. Havan is to sell the chest with the permission of the debtors. If it brings more than 45,000 akçe, the total will be deducted from their debt. On the other hand, if the sale price is lower than 45,000 akçe, the debtors will pay the difference. The remaining 78,425 akçe will be paid starting 240 days after the hearing, over 180 days, in monthly installments of 3265 akçe. The debtors corroborate Havan's account and add that in case they do not allow the sale of the chest, 45,000 akçe will remain unsettled. Two Jews in court serve as surety for the debtors and the money owed. The court registers these transactions.

İngiltere tâcirlerinden Havan veled-i İsmit nâm müste'men kendü tarafından asâleten ve Dovardo veled-i Esterse nâm zimmî tarafından husûs-ı âti'z-zikre Avraham veled-i Yasef ve Nesim veled-i Baroh nâm tercümân Yahudiler şehâdetleriyle şer'an vekâleti sâbite oldukdan sonra vekâleten meclis-i şer'de mahmiyye-i İstanbul'da Balat nâm mahallede sâkin Çene Cemâ'atinden Avraham veled-i Mosi ve sulbî oğulları Hayim ve Yasef nâm Yahudiler muvâcehelerinde ikrâr ve ta'bîri ani'l-merâm idüp beynimizde ilm-i şer'î ile ma'lûm çuka bahâsından merkûm Yahudiler zimmetlerinde yüz yirmi üç bin dört yüz yirmi beş akçe hakkım olup meblağ-ı merkûmun kırk beş bin akçesi mukâbelesinde bana bir sanduk ile beynimizde cins ve mikdârı ma'lûm elbise ve mefrûşât virüp ben dahi asâleten ve vekâleten alup kabz eyleyüp yetmiş sekiz bin dört yüz yirmi beş akçesi bâkî kaldıkda târîh-i kitâbdan iki yüz kırk gün mürûrundan sonra meblağ-ı bâkîden her haftada üçer bin ikişer yüz altmış beşer akçe virmek üzre yüz seksen gün tamâmına değin taksît idüp ve zikr olunan bir sanduk esbâbı izinleriyle bey' itdiğimde semeni kırk beş bin akçeden ziyâde olursa deynlerine mahsûb olup noksân lâzım gelürse mezbûrûn Yahudiler tekmîle ta'ahhüd eylediler didikde mukırr-ı merkûmı vech-i meşrûh üzre cârî olan cemî'-i kelimâtını el-mukarrun-lehümü'l-mezkûrûn bi'l-muvâcehe tasdîk itdikden sonra [...] zikr olunan sandûk esbâbını furuhta bizden izin sâdır olmazsa meblağ-ı merkûm kırk beş bin akçe şimdilik zimmetimizde edâsı lâzım deynimizdir didiklerinde zikr olunan Yahudilerin nefislerine ve gaybet iderlerse meblağ-ı merkûmdan şer'an edâsı lâzım gelen akçeye Simon veled-i Mosi ve mezbûr Avraham'ın oğlı David nâm Yahudiler kefâlet-i sahîha ile kefîl olup ve hîn-i mutâlebede meclis-i şer'a ihzârlarını iltizâm itdiklerinde mâ-vaka'a kayd olundı fi'l-hâmis ve'l-'işrîn min şehri Rebî'ilevvel li-sene seb'a ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mehmed Çavuş, Musalli Çavuş, es-Seyyid Mehmed Çelebi, Ahmed bin Abdullah, Musa Bölükbaşı, Murad bin Mehmed, Mehmed bin Ahmed ve gayruhum.

429 - 1617 (1026) **Galata 42: 14b/3** Tescil işlemi / *Registration*

Müstemen Mikola ile Miyorçoka, Ligorde ve Yaneşde adlı müstemenler birlikte mahkemededirler. Mikola, daha önce adı geçen yabancılara mudarebe ortaklığı için 14.000 akçe vermiştir. Ortaklık bitiminde verdiği sermayeyi geri alan Mikola, elde edilen kârdan kendi hissesine 5000 akçe düştüğünü ileri sürerek ortaklarından davacı olmuştur. Ancak davalılar Mikola'nın bu savını reddetmişlerdir. Şimdi Mikola, kendisine düşen hisse konusunda ortaklarıyla 1000 akçe üzerinde anlaştıklarını belirterek eski davasından vazgeçtiğini söyler. Mahkeme de Mikola'nın bu sözlerini sicile kaydeder.

Protected foreigner (müstemen) Mikola is in court with three other protected foreigners, Miyorçoka, Ligorde and Yaneşde. Mikola had given the above-mentioned protected foreigners 14,000 akçe for a capital-labor (mudarebe) partnership. At the termination of the partnership, Mikola received his principal and sued his partners on the ground that he did not receive his 5000 akçe share of the profit. The defendants rejected Mikola's claim. Now, Mikola states that he and his partners have reached an amicable settlement for 1000 akçe. Accordingly, he is dropping his case. The court registers Mikola's testimony.

Frenk tâ'ifesinden Mikola veled-i Simon nam frenk meclis-i şer'-i şerîfde tâ'ife -i mezbûreden işbu râfi'ü'l-kitâb Miyorçoka veled-i Peter ve Ligorde ve Yaneşde veledeyn-i Anton muvâcehelerinde ikrâr ve i'tirâf idüp mezbûrûn Miyorçoka ve Ligorde ve Yaneşde'ye bi-tarîki'l-mudârebe on dört bin akçe virüp ba'de'l-istimhâl meblağ-ı mezbûr on dört bin akçeyi mezbûrûnun yedlerinden alup kabz idüp târih-i kitâba gelince murâbaha-ı meblağ-ı mezbûrdan bana âyid beş bin akçe hâsıl olmuşdur deyü mezbûrûndan da'vâ ve taleb idüp anlar dahi ol mikdâr hâsıl olmamışdır deyü beynimizde münâza'ât-ı kesîre vâki'a olmuş idi el-hâletü hâ-

zihî mezbûrûnın yedlerinden bin fıddî râyic fi'l-vakt akçe alup kabz idüp vech-i muharrer üzre eyledüğim da'vâ-yı merkûmeden mezbûrûnun zimmetlerin ibrâ ve iskât eyledim bi-vechin mine'l-vücûh mezbûrûn ile husûs-ı mezbûra müte'allik da'vâ ve nizâ'ım yokdur idersem dahi lede'l-hükkâm mesmû'a olmaya didikde mukırr-ı mezbûrun vech-i muharrer üzre cârî olan ikrâr-ı meşrûhasın el-mukarrün lehümü'l-mezbûrûn bi'l-muvâcehe tasdîk idicek mâ-vaka'a ketb olundı hurrire fî evâhiri şehr-i Rebi'ilâhir lisene sitte ve 'işrîne ve elf

Şühûd

Süleyman Çavuş el-mübâşir, Yusuf bin Murad, Şaban bin Hamza, Receb bin Aydın.

430 - 1617 (1026) Galata 42: 18b/2 Tescil işlemi / *Registration*

Macar Hıristiyanlarından Denyarde, Yakomi ile birlikte mahkemeye gelir. Denyarde, daha önce Yakomi'ye mudarebe ortaklığı için iki ayrı zamanda 4000 ve 9700 akçe verdiğini söyler. Denyarde toplamda vermiş olduğu 13.700 akçeyi şimdi Yakomi'den geri aldığını belirtir. Yakomi, Denyarde'nin sözlerini onaylar. Mahkeme de yapılan işlemi sicile kaydeder.

Denyarde, a Hungarian Christian, is in court with Yakomi. Denyarde states that he had given Yakomi 4000 akçe and then an additional 9700 akçe for a capital-labor partnership (mudarebe). Now, he testifies, he has collected from Yakomi 13,700 akçe in total. Yakomi corroborates Denyarde's account. The court registers their testimonies.

Zimmî-i Macar'dan Denyarde veled-i Andriye nâm zimmî mahfil-i kazâda işbu hâmilü'l-kitâb Yakomi veled-i Covan nâm zimmî mahzarında takrîr-i kelâm idüp bundan akdem merkûm Yakomi'ye bi-tarîki'l-mudârebe dört bin akçe bir def'a ve dokuz bin yedi yüz akçe bir def'a ki cem'an [on] üç bin yedi yüz râyic fi'l-

vakt akçe teslîm idüp mezbûr Yakomi dahi benim yedimden ahz ü kabz eylemişidi hâlen meblağ-ı mezbûr on üç bin yedi yüz akçeyi merkûm Yakomi yedinden bi't-tamâm ve'l-kemâl ahz ü kabz eyledim merkûmun yedinde zikr olunan meblağdan bir habbe bâkî kalmadı didikde merkûm Denyarde'nin takrîr-i meşrûhını mesfûr Yakomi bi'l-muvâcehe tasdîk itmeğin mâ-vaka'a ketb olundı tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi' min Cumâdelûlâ li-sene sitte ve 'işrîne ve elf

Şühûd

Receb bin Aydın, Pîrî bin Abdünnebi, Kara Mehmed bin Abdi, Hüseyin Ağa bin Hasan ser-muhzırîn.

431 - 1617 (1026) **Galata 42: 53a/3** Tescil işlemi / *Registration*

İkisi de yabancı (müstemen) olan Pavlo ve Yaranimo, birlikte mahkemeye gelirler. Pavlo, Yaranimo ile ortak olarak Bostancı Mehmet Ağa'dan karamürsel türündeki geminin yarı hissesini 90.000 akçeye satın aldıklarını söyler. Bu paranın 26.000 akçesini Pavlo, 64.000 akçesini de Yaranimo ödemiştir. Pavlo, Yaranimo'yu gemideki hissesini istediği gibi kullanmaya, dilediğinde satmaya ve sattığında parasını kendisine ulaştırmaya vekil tayin ettiğini sözlerine ekler. Yaranimo bu vekâleti kabul eder. Mahkeme bu işlemi onaylar.

Pavlo and Yaranimo, protected foreigners, are in court. The former states that he and Yaranimo jointly bought a half share of Bostancı Mehmet Ağa's karamürsel-type ship for 90,000 akçe. Pavlo paid 26,000 akçe of the sale price and Yaranimo the remaining 64,000 akçe. Pavlo appoints Yaranimo as his legal agent to use his share, sell it if he wants and bring him the proceds. Yaranimo accepts the legal agency. The court registers the transaction.

Tâife-i efrencden Pavlo veled-i Anton meclis-i şer'-i şerîfde tâife-i mezbûreden Yaranimo veled-i Harmano ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp el-ân mezbûr Yaranimo'nun yedinde olan sekiz buçuk zirâ'

karamürsel dimekle ma'rûf sefînenin nısf-ı şâyi'i hâssa bostancılardan fahru'l-ümerâ Mehmed Ağa'dan merkûm Yaranimo ile doksan bin akçeye iştirâ idüp semeninin yirmi altı bin akçesini kendü mâlımdan ve altmış dört [bin] akçesini merkûm Yaranimo kendü mâlından virüp vech-i muharrer üzre nısf-ı sefîne-i mezbûreyi ale'l-iştirâk iştirâ ve kabz eylemişidik el-hâletü hâzihî sefîne-i mezbûreden benim hisse-i şâyi'amı mezbûr Yaranimo tasarruf ve isti'mâl eylesün ve dilerse bey' ve semenini kabza bana îsâle merkûm Yaranimo vekîl olsun didikde merkûm Yaranimo dahi vekâlet-i merkûmeyi kabûl ve umûr-ı lâzımesin itmâma kefîl olmağın vâki' hâl kayd olundı fî evâhiri Cumâdelâhire sene 1026

Şühûdü'l-hâl

El-Hâc Mustafa bin Nasuh, el-Hâc Piri bin Abdullah, Musalli Çelebi bin Ali, Ali bin Ömer, Ali bin Mehmed, Lütfullah bin Mustafa, İbrahim bin Halil ve gayruhum.

432 - 1617 (1026) Galata 42: 53a/4 Tescil işlemi / *Registration*

İkisi de yabancı (müstemen) olan Pavlo ve Yaranimo birlikte mahkemeye gelirler. Pavlo, Yaranimo ile ortak olarak Bostancılar Kethüdası Mehmet Ağa'dan karamürsel türündeki geminin yarı hissesini 90.000 akçeye satın aldıklarını söyler. Bu paranın 26.000 akçesini kendisi, 64.000 akçesini de Yaranimo ödemiştir. Yaranimo da geminin yarı hissesini ortak olarak satın aldıklarını doğrular. Mahkeme bu işlemi sicile kaydeder.

Pavlo and Yaranimo, protected foreigners, are in court. The former states that for 90,000 akçe he and Yaranimo jointly bought a half share of a karamürsel-type ship from the steward of the imperial guards (bostancılar kethüdası) Mehmet Ağa. Pavlo paid 26,000 akçe and Yaranimo the remaining 64,000 akçe. Yaranimo corroborates that they bought the half-share together. The court registers the transaction.

Tâife-i efrencden Pavlo veled-i Anton meclis-i şer'-i şerîfde Yaranimo veled-i Harmano mahzarında ikrâr idüp el-ân mezbûr Yaranimo'nun yedinde olan yirmi sekiz buçuk zirâ' karamürsel dimekle ma'rûf bir kıt'a sefînenin nısf-ı şâyi'i hâssa bostancılar kethüdâsı olan Mehmed Ağa'dan merkûm Yaranimo ile doksan bin akçeye iştirâ ve tesellüm ve kabz idüp semeninin yirmi altı bin akçesini ben kendü mâlımdan ve altmış dört bin akçesini merkûm Yaranimo kendü mâlından virüp vech-i muharrer üzre nısf-ı sefîne-i mezbûre mülk-i müşterâsıdır didikden sonra merkûm Yaranimo dahi hâl minvâl-i meşrûh üzre olup nısf-ı sefîne-i merkûmeyi merkûm Pavlo ile ale'l-iştirâk iştirâ itdiklerine mukırr ve mu'terif olmağın vâki' hâl kayd olundı fi't-târîhi'l-mezbûr

Şühûdü'l-hâl

Es-sâbıkûn

433 - 1617 (1026) **Galata 42: 56a/1** Tescil işlemi / *Registration*

Mihal, müstemen Zayosancli ile birlikte mahkemeye gelir. Mihal, şayika türü bir geminin yarı hissesinin kendisinin, diğer yarı hissesinin de Kerase adlı Hıristiyan kadının olduğunu söyler. Mihal, gemide kendisine ait olan yarı hisseyi 12.000 akçeye Zayosancli'ye satmıştır. Söz konusu 12.000 akçe kendisinin Zayosancli'ye olan 21.352 akçelik borcundan düşülecektir. Dolayısıyla Mihal'in, Zayosancli'ye 9352 akçe borcu kalmıştır. Zayosancli Mihal'i doğrular. Mahkeme de bu işlemleri sicile kaydeder.

Mihal is in court with Zayosancli, a protected foreigner (müstemen). Mihal states that he and Kerase, a Christian woman, each own a half share of a şayika-type boat. He sells his half share to Zayosancli for 12,000 akçe. The sale price will be deducted from his 21,352 akçe debt to Zayosancli. Accordingly, his remaining debt to Zayosancli is 9352 akçe. Zayosancli corroborates Mihal's account. The court registers these transactions.

Mihal veled-i Korco nâm zimmî meclis-i şer'-i şerîfde efrencî tâyifesinden işbu râfi'ü'l-kitâb Zayosancli veled-i İstolmi nâm zimmî mahzarında ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp şâyika dimekle ma'rûfe on iki zirâ' olup nısf-ı şâyi'i benim mülküm ve nısf-ı şâyi'-i âharı Kerase nâm zimmîyenin mülki olup el-ân mezbûr Kerase ile tasarrufumda olan sefîneden hâlen ben nısıf hisse-i şâyi'imi mezbûr Zayosancli'ye on iki bin fıddî râyic fi'l-vakt akçeye bey'-i bât-ı sahîh-i şer'iyle bey' idüp mezbûr dahi iştirâ eyledikden sonra semeni olan meblağ-ı mezbûr on iki bin akçeyi mezbûr Zayosancli'nin benim zimmetimde deyn-i şer'den olan yirmi bir bin üç yüz elli iki akçesinin on iki bin akçesiyle mezbûr ile takâs eyledik ba'de'l-yevm zikr olunan sefînenin nısf-ı şâyi'i beynimizde ma'lûm nısf-ı âlât-ı lâzımesiyle mezbûr Zayosancil'nin mülk-i müşterâsıdır mutasarrıf olsun ve meblağ-ı mâru'z-zikr yirmi bir bin üç yüz elli iki akçe deynimden mezbûr Zayo'ya zimmetimde bâkî dokuz bin üç yüz elli iki akçe deynim kaldı didikde mukırr-ı mezbûr Mihal'in vech-i muharrer üzre cârî olan ikrârını el-mukarrun-lehü'l-mezbûr Zayosancli bi'l-muvâcehe tasdîk ve tahkîk itdikde mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb kayd olundı tahrîren fi'l-yevmi't-tâsi' 'aşer min Cumâdelâhire li-sene sitte ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Piri bin Abdünnebi, Sadi bin Nasrullah ve Gazanfer bin Ali, Salamon veled-i İsak ve gayruhum.

434 - 1619 (1028) İstanbul **4: 14a/2** Tescil işlemi / *Registration*

Boğdan voyvodası Gasir'in vekili Mihal, İngiliz elçisi Pavlo'nun vekili Dominiko ile mahkemededir. Gasir, yabancı (müstemen) Pavlo'dan 1000 sikke altına bir kürk ve bir hançer satın almıştır. Mihal, müvekkilinin borcunu 120 gün sonra ödeyeceğini, kendisinin de Gasir'e kefil olduğunu söyler. Mihal'in bu sözlerini Dominiko onaylar. Mahkeme de yapılan işlemi sicile kaydeder.

Mihal, legal agent of Gasir, vaivode of Moldavia (Boğdan), is in court with Dominiko, legal agent of the English (müstemen) ambassador Pavlo. Gasir bought from Pavlo a fur and a stiletto for 1000 golden coins. Mihal states that his client will pay his debt in 120 days and that he himself will serve as surety for the debt. Dominiko corroborates Mihal's testimony. The court registers the transaction.

Bi'l-fi'l Boğdan voyvodası olan kıdvetü'l-ümerâ'i'l-milleti'l-Mesîhiyye Gasir veled-i Garciyan nam nasrânî tarafından husûs-ı âti'z-zikrde ikrâra vekîl olup Bernardo veled-i Lazari ve Matyas veled-i Bedayko nâm zimmîler şehâdetleri ile vekâleti sâbite olup hâlen âsitâne-i sa'âdette olan Nemçe kralının kapu kethüdâsı olan Mihal veled-i İsterce nam müste'men meclis-i şer'-i şerîfde bi'l-fi'l İngiltere ilçisi olup mahmiyye-i Galata hâricinde sâkin olan umdetü'l-umerâ'i't-tâifeti'l-İseviyye Pavlo veled-i Pendar nam müste'men tarafından tafsîl-i câ'i'l-beyânda olan ikrârı tasdîke vekîl olup tercüman Abraham veled-i Yasef nâm Yahudi ve Manol veled-i Mihal nâm zimmî şehâdetleri ile vekâleti sâbite olan Dominiko veled-i Anton nâm zimmî mahzarında bi'l-vekâle ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüp müvekkilim mezbûr voyvoda merkûm ilçi Pavlo'dan semeni târih-i kitâbdan yüz yirmi gün tamâmına mü'eccel olmak üzre iki tahta bir semmûr kürki ve bir murassa' hançeri safka-i vâhide ile bin sikke altuna iştirâ ve kabz itdi meblağ-ı merkûm ecl-i mezkûr hulûlünde zimmetinde lâzımü'l-edâ deynidir didikden sonra ve ben dahi ecl-i mezbûr inkızâsında mutâlebe olunmak üzre meblağ-ı merkûma emr ü kabûli hâviye kefâlet ile kefîl oldum mezbûr Mihal'in tafsîl-i sâbık üzre sudûr iden ikrârın mezbûr Dominiko vekâlet-i mahkiyyesi hasebi ile vicâhen ve şifâhen tasdîk ve müvekkili vech-i mezbûr üzre bey' ve semenini te'cîl eyledüğin tahkîk idicek mâ-vaka'a bi't-taleb ketb ve yed-i tâlibe def' olundı tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi' 'aşer min şehri Rebî'ilevvel min şühûr sene semân ve 'işrîne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mehmed Efendi bin Mehmed el-kâdı bi-İslimye, Mustafa Ağa re'isü'l-muhzırîn, Hasan Beşe bin Abdullah çukadar, Yusuf Çavuş bin

Mehmed, Asaf Bey ibn Abdullah, Mustafa Bey bin Mehmed, Ahmed bin Hüsrev, Hacı Ali bin Muharrem el-kethüdâ, Sinan bin Abdullah, Cafer Bey bin Nurullah, Hasan bin Mustafa ve gayruhum.

435 - 1619 (1028) **İstanbul 4: 14a/4** Tescil işlemi / *Registration*

Boğdan voyvodası Gasir'in vekili Mihal, İngiliz elçisi Pavlo'nun vekili Dominiko ile mahkemededir. Gasir, yabancı (müstemen) Pavlo'dan 6600 sikke altına 20 deste kürk satın almıştır. Mihal, müvekkilinin borcunu 120 gün sonra ödeyeceğini, kendisinin de Gasir'e kefil olduğunu söyler. Mihal'in bu sözlerini Dominiko onaylar. Mahkeme de yapılan işlemi sicile kaydeder.

Mihal, legal agent of Gasir, vaivode of Moldavia (Boğdan), is in court with Dominiko, legal agent of the English ambassador Pavlo. Gasir bought from Pavlo 20 bundles of fur for 6600 golden coins. Mihal states that his client will pay the debt in 120 days and that he himself will serve as surety for his debt. Dominiko corroborates Mihal's testimony. The court registers the transaction.

Bi'l-fi'l Boğdan voyvodası olan kıdvetü'l-ümerâi'l-milleti'l-Mesîhiyye Gasir veled-i Garciyan nam nasrânî tarafından husûs-ı âti'z-zikrde olan ikrâra vekîl olup ve Bernardo veled-i Lazari ve Matyas veled-i Bedayko nâm zimmîler şehâdetleri ile vekâleti sâbite olup hâlen âsitâne-i sa'âdetde Nemse [?] kralının kapu kethüdâsı olan Mihal veled-i İsterce nam müste'men meclis-i şer'-i şerîfde bi'l-fi'l İngiltere ilçisi olup mahmiyye-i Galata hâricinde sâkin olan umdetü'l-ümerâ'i't-tâifeti'l-İseviyye Pavlo veled-i Pendar nam müste'men tarafından tafsîl-i câ'i'l-beyânda olan ikrârı tasdîke vekîl olup tercüman Abraham veled-i Yasef nâm Yahudi ve Manol veled-i Mihal nâm zimmî şehâdetleri ile vekâleti sâbite olan Dominiko veled-i Anton nâm zimmî mahzarında bi'l-vekâle ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüp müvekkilim mezbûr Gasir voyvoda semeni târih-i kitâbdan yüz yirmi gün tamâmına değin mü'eccel olmak

üzre her destesi kırk kıt'a post olup üç yüz sikke altuna olmak üzre yirmi deste semmûr kürki cem'an altı bin altı yüz sikke altuna mezbûr ilçi Pavlo'dan iştirâ ve kabz idüp meblağ-ı merkûm ecl-i mezbûr inkızâsında zimmetinde lâzımü'l-edâ deynidir deyüp ve ben ecl-i mezbûr hulûlünde mutâlebe olunmak üzre emr ü kabûli hâviye kefâletle meblağ-ı merkûm altı bin altı yüz sikke altuna kefîl oldum didikde mezbûr Mihal'in vech-i muharrer üzre sudûr iden ikrârın mezbûr Dominiko vekâlet-i mahkiyesi hasebiyle vicâhen tasdîk ve müvekkili eşyâ-i merkûmeyi vech-i merkûm üzre bey' ve semenini te'cîl eyledüğin tahkîk idicek mâ-vaka'a gıbbe't-taleb ketb ü tahrîr ve yed-i tâlibe def' ve teslîm olundı tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi' işrûn min şehri Rebî'ilevvel min şühûr li-sene semân ve 'işrîne ve elf

Şühûd

Mehmed Efendi bin Mehmed el-Kâdı bi-İslimye, Mustafa Ağa re'isü'l-muhzırîn, Yusuf Çavuş bin Bahşî, Asaf Bey bin Abdullah, Cafer Çelebi bin Nurullah, Mustafa Bey bin Mehmed, Ahmed bin Hüsrev, Ali bin Abdullah, İbrahim bin Ömer, Hüseyin bin Mustafa el-habbâz, Sinan bin Abdullah ve gayruhum mine'l-hâzirîn.

436 - 1661 (1071) **İstanbul 9: 19a/1** Dava / *Adjudication*

Cezayirli Mustafa Bölükbaşı, İngiliz elçisi Vazcelis'in vekili Likaro adlı tercüman karşısında mahkemededir. Mustafa'ya göre Vazcelis, daha önce Cezayir'e uğramış ve Mustafa'ya İstanbul'a gideceğini söyleyerek birlikte gitmelerini önermiş ve bir zararı olursa onu karşılayacağını belirtmiştir. Mustafa ile Vazcelis birlikte gemiye binmişler ve gemi yolda savaş halinde olan Sibye'ye uğramıştır. Sibye'de Mustafa 100'er kuruş değerinde iki kölesini ve bazı eşyalarını kaybetmiş olup bunların karşılığını elçinin kefaleti nedeniyle kendisinden istemiştir. Ne var ki elçi kefaletini inkâr etmiştir. İngilizlere karşı dava açmak isteyenin elinde hüccet belgesi yoksa dava açamayacağı ve getirdiği şahitlerin de delil olarak kabul edilemeyeceği yolunda ahidname (kapitülasyon) ve fetva bulunmak-

tadır. Likaro mahkemeye sözü edilen ahidname ve fetvayı sunarak davacının isteğini reddeder. Sunulan ahidname ve fetvayı inceleyen mahkeme, kanıt olarak herhangi bir belge sunamadığı için Mustafa'yı tekrar dava açmaması konusunda uyarır.

Mustafa Bölükbaşı of Algiers sues Likaro, the dragoman and legal agent of Vazcelis, the English ambassador. The plaintiff states that while in Algiers Vazcelis told him that he was sailing to İstanbul and proposed that they go together, with the stipulation that he would compensate for any losses incurred during the trip. "I accepted the offer and boarded the ship" the plaintiff Mustafa Bölükbaşı goes on, "which stopped in Sibye that was in the midst of war. There I lost two slaves worth 100 kuruş each and some valuables. When I demanded compensation from the ambassador, he denied that he had provided surety." A capitulation (ahidname) provision and a fatwa declare that protected Englishmen (müstemen) cannot be taken to court in the absence of a pertinent hujjet; moreover, witness testimony against Englishmen is not be considered evidence. Presenting to court the capitulation and fatwa in question, Likaro rejects the plaintiff's demand. Examining the documents, the court instructs Mustafa Bölükbaşı, who failed to provide a hujjet, to refrain from filing another lawsuit.

Divân-ı hazret-i sadr-ı a'zamîde akd olunan meclis-i şer'-i hatîrde Cezâyir kullarından Mustafa Bölükbaşı nâm kimesne İngiliz elçisi olup müstemen olan halef-i ümerâi'l-milleti'l-İseviyye Vazcelis tarafından da'vâ-yı âti'z-zikirde husûmet ve da'vâya vekîl-i sâbitü'l-vekâlesi olan Likaro nâm tercüman muvâcehesinde da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp bundan akdem elciyi mezbûr Cezâyir'e uğradıkta ben İstanbul'a giderim gel benim bindiğim gemiye bin ma'an bile gidelim eğer bir nesnen zâyi' olursa ben zâmin benden al dimekle ben dahi mezbûrın bindüği gemiye binüp lâkin mezbûr doğrı İstanbul'a gelmeyüp dârü'l-harb olan Sime'ye [?] uğramakla yüzer kuruş kıymetli efrencîyyü'l-asl iki re's abd-i memlûküm ve on kuruş kıymetli dört Cezâyir ihrâmı ve beşer kuruş kıymetli dört

Cezâyir makramı ve zirâ'ı otuz akçe kıymetli yüz zirâ' keten bezi ve bir kuruş kıymetli yirmi dört nesnem zâyi' olmuşdur eşyâ-i sâlifenin kıymet-i şer'iyyelerini elci-i mezbûrdan kefâletine binâen taleb iderim sual olunsun didikte gıbbe's-sual vekîl-i mezbûr Likaro redd-i cevâbında kefâlet-i merkûmeyi inkâr eyledüğinden mâ'adâ İngiliz müste'menlerinin dârü'l-İslâmda etdikleri muâmelâta müte'allika olan da'vâ ve nizâ'ları içün mürâfa'a-i şer'î olundıklarında müdde'îlerinin yedlerinde hüccet-i şer'iyyeleri yoğise bilâ-hüccet da'vâları istimâ' olunmayup ve üzerlerine şehâdet idenlerin şehâdetleri istimâ' olunmamak bâbında tuğrâ-yı garrâ-yı Sultânî ile mahallî ahidnâmeleri ve şeyhülislâm hazretlerinden fetvâyı şerîfeleri olup ve müdde'î-i mezbûrın husûs-ı mezkûr içün yedinde hüccet-i şer'iyye yoktur işbu yedimde olan ahidnâme ve fetvâyı şerîfeye nazar olunup men' olunmak matlûbumdur deyü mazmûnı takrîr-i meşrûhuna muvâfık ahidnâme ve fetvâ ibrâz idüp müdde'î-i mezbûr muvâcehesinde feth ve kırâ'et ve istintâk olundıkta müdde'î-i mezbûr bu husûs içün yedinde hüccet-i şer'iyye olmadığını ikrâr itmeğin yedlerinde olan ahidnâme ve fetvâ-yı şerîfe mûcebince kefâlet-i mezbûre da'vâsıyla mu'âraza men' olunup mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-'işrîn min Şevvali'l-mükerrem li-sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Fahrü'l-a'yân Çavuş Bali bin İbrahim Ağa, Ahmed Çavuş bin el-hamamî, Ali Çavuş bin el-mübaşir, Mustafa Çavuş bin Ali Paşadan, Mehmed Ağa bin Cafer, Ali Bey bin Oruç, el-Hâc Ahmed bin Mahmud, el-Hâc Mustafa Ağa bin Ahmed, Veli Çavuş bin el-mübaşir ve gayruhum.

437 - 1661 (1071) **İstanbul 9: 97a/1** Tescil işlemi / *Registration*

Defterdar Hüseyin Paşa'nın vekili Mustafa Çavuş, bir yabancı (müstemen) olan Riboli ile birlikte mahkemeye gelir. Bereketzade Mahallesi'nde bulunan Fransa Cemaati'ne ait Aya Yorgi Kilisesi, büyük yangında yandığı için kanun gereği bu kilisenin arsası dev-

İstanbul 9 numaralı sicil defterinde 19a/1 kodlu hüküm.

Facsimile of case 19a/1 in the Istanbul court register 9.

lete kalmıştır. Mustafa Çavuş, bu arsayı müzayededе 31.000 akçelik en yüksek teklifi veren Riboli'ye üzerine ev yapması koşuluyla sattığını söyler. Riboli söylenilenleri doğrular. Mustafa Çavuş, Riboli'ye arsanın mülkiyetiyle ilgili bir ruznamçe verir. Mahkeme de yapılan işlemi tescil eder.

Mustafa Çavuş, legal agent of Hüseyin Paşa, the Minister of Finance (defterdar), is in court with Riboli, a protected foreigner (müstemen). In accordance with an imperial decree (ferman), the plot of the Aya Yorgi Church of the French Community (Fransa Cemaati), which is located in the Bereketzade neighborhood, fell to the state when it was destroyed in the big fire. Mustafa Çavuş states that, for 31,000 akçe, he sold the plot to Riboli, who made the highest offer, on condition that he would erect a house on it. Riboli corroborates his testimony. Mustafa Çavuş issues Riboli a daybook (ruznamçe) documenting his ownership of the plot. The court registers the sale.

Atabe-i aliyye-i sultâniyye lâ-zâlet meşhûnetehu bi'l-inâyâti's-subhâniyede şıkk-ı evvel defterdârı olan sâhibü's-sa'âde ve'l-iclâl sâhib-i ezyâli'l-mecd ve'l-ikbâl el-mahfûf bi-sunûf-i avâtıfi'l-meliki'l-a'lâ el-Hâc Hüseyin Paşa yesserallâhu mâ-yürîd ve mâ-yeşâ hazretleri taraf-ı bâhirü'ş-şereflerinden ikrâr-ı âti'z-zikre vekîl olup bi-mâ hüve nehcü's-sübût şer'ân vekâleti sâbite olan fahrü'l-akrân Mustafa Çavuş bin Mahmud meclis-i şer'-i hatîr-i lâzımü't-tevkîrde işbu hâmilü's-sifr Riboli veled-i Martin nam nasrânî müstemen muvâcehesinde bi'l-vekâle ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp Efrenc kenîselerinden Fransa Cemâ'ati'ne mahsûs Aya Yorgi Kenîsesi dimekle marûf olup medîne-i Galata'da Bereketzâde Mahallesi'nde vâki bir taraftan Ali Efendi bağçesine ve bir taraftan bazen yine Ali Efendi mülkine ve bazen tarîk-i hâssa ve bir taraftan Etete nam nasrâniye mülkine ve bir taraftan tarîk-i âmma müntehî bir su kuyusını müştemil kenîse bundan akdem harîkde bi'l-külliye muhterika ve kadîme olup sahibi olmamağla şer'an taraf-ı mîrîye aide olmağın arsa-i kenîse-i merkûme sûk-ı sultânîde beyne't-tâlibîn müzâyede olun-

dukda nasrânî-i mezbûr Riboli arsa-i mezbûre üzerinde sâkin olmak içün menzil binâ idüp bir tarîk ile kenîse iderse yedinden nez' olunup yine cânib-i mîrîden zabt olunmak üzre tâlib ve râgıb oldukta arsa-i merkûme otuz bir bin fıddî râyic-i fi'l-vakt akçede mezbûr Riboli üzerinde karâr idüp ziyâde ile âhar tâlib zuhûr itmemeğin müvekkil-i müşârün-ileyh hazretleri arsa-i mahdûde-i mezkûreyi bi-cümleti't-tevâbi' ve'l-levâhık semen-i misli olan meblağ-ı mezbûr otuz bir bin akçeye nasrânî-i mezbûra bey' ve teslîm ol dahi minvâl-i meşrûh üzre iştirâ ve tesellüm ve kabûl eyledikten sonra semeni olan meblağ-ı mezkûr otuz bir bin akçeyi mîrî için yedinden tamamen alup kabz idüp li-ecli't-temessük yedine mühürlü ve nişanlu ma'mûlün-bih sûret-i rûznâmçe-i hümayûn virilmeğin min ba'd arsa-i mahdûde-i mezkûre mezbûr Riboli'nin mülk-i müşterâsı olmuşdur keyfe mâ-yeşâ ve yahtâr mutasarrıf olsun didikte gıbbe't-tasdîkü'ş-şer'î bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâdî ve'l-'işrîn min Zilhicceti'ş-şerîfe li-sene ihdâ ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl
Es-sâbıkûn

438 - 1662 (1072) İstanbul 9: 218b/1 Tescil işlemi / *Registration*

Fransız elçisi Hıristiyan Rosil'in vekili Hıristiyan Tomaro, mahkemeye gelerek Fransız vatandaşı olup Malta'da esir bulunan Müslümanları kurtarmak için ticaret yoluyla İstanbul'dan Malta'ya giden Paron Cozeb'in dört ay önce Malta'dan dönüp Galata'ya geldiğinde öldüğünü belirtir. Vekil Tomaro, Paron Cozeb'in Fransa doğumlu olmasına karşın, Fransız olmadığı gerekçesiyle mirasına el koyulduğunu ileri sürerek mahkemeye şahit olarak çağırdığı bir grup Müslümanın konuya ilişkin bilgilerinin alınmasını ve kendisine durumu belgeleyen bir temessük verilmesini ister. Görüşleri sorulan Müslüman şahitler, Paron Cozeb'in Fransız olduğunu ve İstanbul ile Malta arasında ticaret yaptığını söylerler. Mahkeme de şahitlerin ifadelerini sicile kaydederek elçi vekili Tomaro'ya durumu belgeleyen bir temessük verir.

Tomaro, a Christian and legal agent of Rosil, another Christian and French ambassador, is in court. He states that Paron Cozeb, who traveled from İstanbul to Malta to rescue Muslims enslaved in Malta, returned to Galata four months earlier and died subsequently. The legal agent Tomaro claims that although Paron Cozeb was born in France, his estate was confiscated on the ground that he was not a French citizen. Now he wants some Muslim witnesses he called to court to be questioned about the issue and demands a promissory note (temessük) documenting their testimony. Questioned by the court, the Muslim witnesses corroborate that Paron Cozeb was a French citizen doing trade between Malta and İstanbul. The court registers the witnesses' testimony and gives Tomaro the requested promissory note.

Hâlâ Fransa dimekle ma'rûf vilâyetde Fransız ilçisi olan Rosil nâm zimmî tarafından husûs-ı âti'l-beyâna ve sâ'ir ümûrına bimâ hüve nehci's-sübût şer'an vekâleti sâbit olan işbu bâ'isü'l-kitâb Tomaro veled-i Paste nâm zimmî meclis-i şer'de takrîr-i kelâm idüp vilâyet-i mezkûre Fransa sükkânından olup mahmiye-i Kostantiniyye'den cezîre-i Malta'da esîr olan müslümânları tahlîs içün [ticâret] ile cezîre-i merkûmeye varup andan mahmiye-i mezbûreye gelüp bu vech üzere Fransa tüccârından iken hâlâ yine cezîre-i mezbûreden gelüp [mahmiye-i] Galata'ya nüzûl eyledikde târih-i kitâbdan dört ay mukaddem mürd olan Paron Cozeb nâm vilâyet-i mezbûre tüccârından olup [maskat-ı] re'si dahi Fransa iken hâlâ mahmiye-i Galata'da vilâyet-i mezkûrede Fransız keferesinden değildir diyu metrûkâtına vâz' itmek [silik] el-Hâc Mahmûd bin el-Hâc İbrâhim ve Mehmed bin Ali nam kimesnelerden istihbâr olunup haberleri tahrîr olundukdan sonra [kıbel-i] şer'den temessük taleb iderim didikde mezbûrûn Hasan Beşe ve Ahmed ve el-Hâc Mehmed ve diğer Mehmed nâm kimesneler meclis-i şer'a hâzır olup isrü'l-istihbâr fi'l-vâki' hâlik-i mezbûr Paron Cozep nâm zimmî vilâyet-i mezkûre Fransa'dan olup cezîre-i Malta'dan mahmiye-i İstanbul'a ve mahmiye-i mezbûreden cezîre-i merkûmeye ticâret ider tüccâr tâ'ifesinden ve Fransa sükkânındandır diyü her biri

mezbûrun Fransız olduğını haber virdiklerinde mûcebince vâki'ü'l-hâl vekîl-i mezbûr Tomaro talebiyle ketb olunup [metrûkât] yedine def' olundı fi'l-yevmi's-sânî vvel'l-'işrin min Rebî'ilâhir li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şuhûdü'l-hâl

Musallî Efendi el-Kâdı, Mustafa Çelebi el-Habbâz, Ahmed Çelebi kethüdâ-yı muhzırân, Abdi Beşe bin Hüseyin, Mûsâ Çavuş el-mübâşir, diğer Mûsâ Çavuş bin Abdullah.

439 - 1662 (1072) **İstanbul 9: 221a/1** Tescil işlemi / *Registration*

Eski Sayda ve Beyrut zabiti Mehmet Ağa'nın vekili İsmail Bey, elçinin oğlu Vikosohan adlı yabancının (müstemenin) vekili yine yabancı olan İsko ve tercümanı Badisda ile birlikte mahkemeye gelir. Mehmet Ağa'nın Vikosohan'dan 5500 kuruş alacağı vardır. Vekil İsmail Bey, elinde bu alacağı belgeleyen bir hüccet bulunduğunu, ayrıca Vikosohan'ın Mehmet Ağa'ya bu parayı vekili İsko'dan alması için iki poliçe verdiğini belirterek şimdi bu parayı vekil İsko'dan bütünüyle teslim aldığını ve söz konusu iki poliçeyi vekil İsko'ya verdiğini söyler. Mahkeme de bu işlemleri sicile kaydeder.

İsmail Bey, legal agent of Mehmet Ağa, former officer (zabit) of Sayda and Beirut, is in court with İsko, a protected foreigner (müstemen) and legal agent of Vikosohan, another protected foreigner, and Badisda, Vikosohan's dragoman. Vikosohan owes 5,500 kuruş to Mehmet Ağa. The legal agent İsmail Bey states that he holds a hujjet documenting the debt. Vikosohan also gave Mehmet Ağa, İsmail Bey adds, bills of exchange (poliçe) to collect the sum from his legal agent İsko. İsmail Bey now states that he has received the money from Vikosohan's legal agent İsko in full and returned to him the two bills of exchange in question. The court registers these transactions.

Sâbıkâ Sayda ve Beyrut tevâbi'i zâbiti olan Mehmed Ağa bin [boş] tarafından husûs-ı âti'z-zikre vekîl olup Ali Ağa bin Mehmed ve Mehmed Bey bin Üveys şehâdetleri ile şer'an vekâleti sâbite olan İsmâil Bey bin Kasım meclis-i şer'de balyoz oğlı Vikosohan veled-i Viko nâm müste'menin vekîli olan işbu bâ'isü'z-zikr İsko veled-i Cak nâm müste'men mahzarında bi'l-vekâle tercümân Badisda huzûrunda ikrâr ve i'tirâf idüp müvekkilim mezbûrun mezbûr Vikosohan zimmetinde karz-ı şer'îden işbu deyn hücceti nâtıka olduğı üzre beş bin beş yüz kıt'a esedî guruş hakkı olup ve müvekkilim mezbûrun yedine merkûm Vikosohan vekîli mezbûr İsko'dan almak üzre beş bin beş yüz esedî guruş içün iki kıt'a boliseyi teslîm itmişidi el-hâletü hâzihî meblâğ-ı mezbûr beş bin beş yüz kıt'a esedî guruşı vekîl-i merkûm İsko yedinden vekâlet-i mahkiyem hasebiyle bi't-tamâm ahz ü kabz idüp zikr olunan iki kıt'a boliseyi mezbûr yedine teslîm eyledim yedinde bir akçe ve bir habbe bâkî kalmadı didikde gıbbe't-tasdîk bi't-taleb ketb olundı fi's-sânî min Cumâdelûlâ li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mustafa Efendi bin Mehmed, el-Hâc Ahmed bin Mahmûd, Şükrullah bin Mustafa, Abdi bin Hüseyin, Mehmed bin Ramazân, Hasan bin Bayram, Resûl bin Rıdvân, Osmân bin Abdullah.

440 - 1662 (1072) **İstanbul 9: 222b/1** Dava / *Adjudication*

Eğriboz'un Memi Paşa Mahallesi sakinlerinden el-Hâc Mustafa, Eğriboz'da Fransız konsolosu olan Palyehar adlı yabancının (müstemenin) vekili, yine yabancı olan (müstemen) Yiro ve tercüman Badisda karşısında mahkemeye çıkar. El-Hâc Mustafa, Eğriboz'dan İstanbul'a peynir getirmek istediğinde Palyehar, peyniri Aznarov adlı gemi kaptanının şitye türündeki gemisine yüklemesini salık vererek, peynirin zarar görmesi durumunda zararı tazmin etmeye kefil olduğunu bildirmiştir. El-Hâc Mustafa, peyniri gemiye yüklemiş, kaptan Aznarov da peynirlerin üzerine zeytinyağı yüklemiş ve peynire sızan zeytinyağı, peynirin bütünüyle çürüme-

sine neden olmuştur. Davacı el-Hâc Mustafa, Palyehar'ın kefil olduğu üzere 250 kuruş ödeyerek zararını tazmin etmiş olmasına karşın, daha sonra bu parayı kendisinden geri aldığını ileri sürerek tazmin bedeli olan 250 kuruşu yeniden Palyehar'dan ister. Görüşü sorulan davalı vekili Yiro, ellerinde Osmanlı topraklarında yaşayan Fransızlara alım satım, kefalet ve ticaret konularında dava açacakların mahkemeden izin almalarını ve izinlerini belgeleyen hüccetle dava açmalarını emreden bir ahidname (kapitülasyon) bulunduğunu belirterek, savını destekleyen ahidname örneğini mahkemeye sunar. Ahidnameyi inceleyen mahkeme, el-Hâc Mustafa'nın elinde, dava açabileceğini belgeleyen bir izin hücceti olmadığı gerekçesiyle açmış olduğu davayı reddeder. Sonuçta, davalı yabancı Palyehar davayı kazanır.

El-Hâc Mustafa, a resident of the Memi Paşa neighborhood of Eğriboz, sues Yiro, a protected foreigner (müstemen) and legal agent of Palyehar, the French consul in Eğriboz, and Badisda, Palyehar's dragoman. When el-Hâc Mustafa decided to ship cheese from Eğriboz to İstanbul, Palyehar suggested that he use the şitye-type ship of Aznarov. Palyehar also agreed to serve as surety to compensate his losses if the cheese was ruined. El-Hâc Mustafa loaded his cheese on the ship and the captain Aznarov loaded olive oil on top of it. Alas, the olive oil leaked over the cheese, causing it to rot. The plaintiff el-Hâc Mustafa claims that, although Palyehar compensated his 250 kuruş loss, he later took back the sum. Hence, now he demands repayment. Questioned by the court, the legal agent of the defendant Yiro states that he has possession of an agreement (ahidname, capitulation) requiring anyone filing a lawsuit against French residents living in Ottoman realms on matters of sale, suretyship, or trade to obtain authorization from the court. Yiro also presents to court the text of this agreement. Examining the document, the court throws out el-Hâc Mustafa's case on the ground that he lacks a court hujjet authorizing him to file a lawsuit. In conclusion, the defendant Palyehar wins the case.

Medîne-i Ağrıboz'da Memi Paşa mahallesinden el-Hâc Mustafa bin Hüseyin meclis-i şer'de medîne-i mesfûrede Franca tâ'ifesinin konsolosı olan Palyehar veled-i Vales nâm müste'men tarafından husûs-ı âti'z-zikre vekîl olan Yiro veled-i Mandon nâm müste'men mahzarında tercümân Badisda veled-i Tramar muvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp bundan akdem medîne-i mezbûreden İstanbul'a getürmek içün Aznarov veled-i Bremsohni nâm re'isin şitiyye [?] ta'bîr olunur sefînesine kavl ile altı bin iki yüz vakıyye peynirimi tahmîl murâd itdiğimde mezbûr Palyehar merkûm Aznarov'un sefînesine peynir tahmîl eyle eğer helâk olursa ben zâmin ve kefîlim didikde mezbûrun kefâletine binâ'en zikr olunan peyniri tahmîl idüp ba'dehu mezbûr Aznarov hilâf-ı mu'tâd zikr olunan peynir üzerine zeyt yağı vaz' itmekle andan nâşî cümle peynir çürüyüp ta'dîline binâ'en helâk olmağla mezbûr Palyehar'ın kefâleti hasebiyle kıymet-i şer'iyyesi olan iki yüz elli riyâlî guruşı tazmîn ve ahz itmişiken mezbûr Palyehar meblâğ-ı mezbûrı benden tekrâr ahz itmişdir hâlâ meblâğ-ı mezbûrı istirdâd iderim vekîl-i mezbûrdan su'âl olunsun didikde gıbbe's-su'âl vekîl-i mezbûr cevâbında Franca tâ'ifesinin müste'menlerinin memâlik-i Osmâniye'de bey' ü şirâ' ve kefâlet ve ticâret husûsunda ve sâ'ir umûr-ı şer'iyyede tercümânları ile kâdıya varup sicil itdirüp hüccet almadıkça da'vâları istimâ' olunmaya deyü yedimizde taraf-ı saltanat-ı aliyye'den bin beş senesi târihiyle müverrah ahidnâme-i hümâyûn vardır deyü târih-i mezbûr ile müverrah ve tuğrâ-yı garrâ-yı sultânî ile mücellâ ahid-nâme-i hümâyûn ibrâz idüp nazar olundukda mazmûnı min-külli'l-vücûh takrîr-i meşrûhuna muvâfık bulunduğundan gayrı yedlerinde olan ahid-nâme nâtıka olduğı üzre müdde'î-i mezbûrun husûs-ı kaziyyede hüccet-i şer'iyyesi olmamağın mezbûr Hacı Mustafa'nın da'vâsı istimâ'ı memnû' olmağın mûcebince mu'ârazadan men' birle mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi's-sâbî' ve'l-'işrîn min Rebî'ilâhir li-sene isneteyn ve seb'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mustafa Çavuş bin Abdülmennân el-mübâşir, Şükrullah bin Mustafa, Abdi bin Hüseyin, el-Hâc Ahmed bin Mahmûd, Hasan

İstanbul 9 numaralı sicil defterinde 222b/1 kodlu hüküm.

Facsimile of case 222b/1 in the Istanbul court register 9.

bin Bayram, Mustafa bin İsâ, Mehmed bin Ramazân, Osmân bin Abdullah.

441 - 1683 (1094) **Galata 130: 9a/2** Tescil işlemi / *Registration*

Vezir Mustafa Paşa'nın kethüdası olan Kadızade Mehmet Ağa'nın vekili Hüseyin Bey, İngiliz Rabil ile birlikte mahkemeye gelir. Vekil Hüseyin Bey, İzmir'den Hacı Hüseyin adında birinin 2000 esedi kuruşu Mehmet Ağa'ya ulaştırmak için poliçe düzenlediğini ve Rabil aracılığıyla mektupla gönderdiğini söyler. Hüseyin Bey, Rabil'in poliçe belgesi gereğince 2000 esedi kuruşu eksiksiz olarak kendisine verdiğini belirtir. Mahkeme vekil Hüseyin'in ifadesini sicile kaydeder.

Hüseyin Bey, legal agent of Kadızade Mehmet Ağa, who is the steward of Vizier Mustafa Paşa, goes to court with Rabil, a protected Englishman. Legal agent Hüseyin Bey states that Hacı Hüseyin from İzmir had issued a policy to send 2000 esedi kuruş to Mehmet Ağa via Rabil. He adds that, in accordance with the policy, Rabil has given him the 2000 esedi kuruş in full. The court registers legal agent Hüseyin's testimony.

Hâlen musâhib-i şehriyârî olan vezîr-i zî-şân rükn-i âlîşân kıdvetü'l-vüzerâi'l-fihâm sâhibü'l-izzi ve'l-ihtişâm zü'l-kadri'l-âlî ve's-sadri'l-müte'âl Mustafa Paşa Hazretleri'nin hâlen kethüdâsı olan umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim Kâdızâde dimekle şehîr Mehmed Ağa tarafından husûs-ı âti'l-beyâna vekîl oldığı yine ağâ-yı müşârün-ileyhe tâbi' Cafer Bey ibn Receb ve Mehmed Bey ibn Hüseyin nâm kimesneler şehâdetleri ile mahzarında hasm-ı şer'îde şer'an sâbit olan Hüseyin Bey ibn Mehmed nâm kimesne meclis-i şer'de İngiliz tüccârından olup hâlen mahrûsa-i Galata'da müsâfiren sâkin işbu râfi'u's-sifr Rabil veled-i Habat nâm müste'men muvâcehesinde bi'l-vekâle ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp vilâyet-i Anadolı'da Gemlik Kazâsı'na tâbi' Rodol nâm karye ahâlîsinden olup gâyib

ani'l-meclis olan el-Hâc Hüseyin nâm kimesne medîne-i İzmir'den müvekkilim müşârün-ileyh Mehmed Ağa'ya îsâl ve teslîm olunmak üzre mezbûr Rabil yedi ile bi-tarîki'l-havâle iki bin kıt'a esedî guruş poliçe idüp mektûb irsâl itmeğin mezbûr Rabil dahi poliçe temessüki mûcebince meblağ-ı mezbûr iki bin kıt'a tâmmü'l-vezn ve sahîhu'l-ayâr esedî guruşı müvekkilim mezbûr içün bana def' ve teslîm idüp ben dahi vekâlet-i mahkiyem hasebiyle yedinden bi't-tamâm ve'l-kemâl alup kabz eyledüm fî-mâ-ba'd meblağ-ı merkûm iki bin kıt'a esedî guruşdan mezbûr Rabil yedinde bir akçe bâkî kalmadı didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâdî ve'l-'işrîn min Saferi'l-hayr li-sene erba'a ve tis'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Mustafa Çelebi bin Receb, el-Hâc Mehmed bin Abdullah, Mustafa Çelebi bin Receb, Mustafa Efendi ibn Abdülkerim, Abdülbaki Çelebi bin Hüseyin, Abdülbaki Efendi ibn Yusuf, Mustafa ibn Yusuf, el-Hâc Siyavuş bin Abdullah, İsa Beşe bin Yusuf, İbrahim Beşe bin el-Hâc Mehmed, Süleyman bin Hüseyin ve gayruhum.

442 - 1683 (1094) **Galata 130: 17b/1** Dava / *Adjudication*

Mora Sancağı'nda yaşayıp Galata'da misafir olarak bulunan Dimitri, Fransa elçisi Kelaraga'nın vekili olan Kaptan Badiye karşısında mahkemeye çıkar. Dimitri, Kelaraga'nın kendisini yıllık 25 kuruşa kiralayıp dört sene çalıştırdığını ve şimdiye kadar kendisine 50 kuruş ödediğini belirterek Kelaraga'da 50 kuruş alacağı ile birtakım eşyasının kaldığını ileri sürer. Görüşü sorulduğunda vekil Badiye, Kelaraga'nın Dimitri'ye toplam 110 kuruş ödediğini ve daha önce çıktıkları mahkemede Dimitri'nin şahitler huzurunda Kelaraga'dan alacağı kalmadığını belirttiğini söyler. Dimitri ise, vekil Badiye'nin ifadesini reddeder. Vekil Badiye'den savını destekleyen kanıt istenildiğinde, Badiye şahitlerini mahkemeye çağırır. Şahitler, Badiye'nin savı doğrultusunda görüş bildirirler. Sonuçta davalı Kelaraga, davayı kazanır.

Dimitri, a resident of the Mora district and a visitor in Galata, sues Captain Badiye, legal agent of the French ambassador Kelaraga. The plaintiff claims that he has worked for Kelaraga for 4 yeurs at 25 akçe per annum. So far Kelaraga has paid him 50 akçe, which implies that he still owes him another 50 akçe along with some goods. Questioned by the court, the legal agent Badiye claims that Kelaraga paid Dimitri 110 akçe. In an earlier court case, he adds, Dimitri accepted in front of witnesses that Kelaraga did not owe him anything. Dimitri rejects Badiye's account. Asked to prove his claims, Badiye calls witnesses to court, who corroborate his account. In conclusion, the defendant Kelaraga, a foreigner, wins the case.

Vilâyet-i Rum İli'nde Mora Sancağı'nda Kördos Kazâsı'na tâbi' Kayhâle nâm karye ahâlisinden olup hâlâ mahrûsa-i Galata'da müsâfiren sâkin Dimitri veled-i Petro nâm zimmî meclis-i şer'-i şerîfde hâlâ France ilçisi olup mahrûsa-i mezbûre hâricinde sâkin fahr-i a'yâni'l-milleti'l-Mesîhiyye zahr-i erkâni't-tâifeti'l-Îseviyye râfi'-i hâze'l-vesîka Kelaraga nâm müs'temen tarafından husûs-ı âti'l-beyânda husûmet ve redd-i cevâba vekîli oldığı Batista veled-i Tomazova ve Anos veled-i Marat nâm tercümanlar şehâdetleri ile şer'an sâbit olan kapudân Badiye veled-i Bortolmiyo nâm zimmî muvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp müvekkil-i mezbûr Kelaraga beni târih-i kitâbdan dör[t] sene mukaddem senevî yirmi beş guruş ücret ile istîcâr ve târih-i kitâba gelince dört sene istihdâm itmekle zimmetinde müctemi' olan yüz guruş hakkımın elli guruşunı bi'd-defe'ât yedinden alup kabz itmişidim bâkî elli guruşı zimmetinde ve bir mâi çuka dolama ile bir kırmızı bogası çentisan [?] hakkım yedinde kalmağın hâlâ taleb eylediğimde edâ ve teslîmden imtinâ' ider su'âl olunup alıvirilmek murâdımdır didikde gıbbe's-su'âl vekîl-i mezbûr cevâbında fi'l-vâki' müvekkil-i mezbûr müdde'î-i mezbûrı ber-vech-i muharrer istîcâr ve dört sene istihdâm itmişidi deyü ikrâr ve lâkin ücret-i mezbûresi meblağ-ı merkûm yüz guruşın seksen beş guruşunı müddet-i mezbûrede bi'd-defe'ât ahz ü istîfâ itdiğinden sonra meblağ-ı bâkî yirmi beş

guruşunı târih-i kitâbdan sekiz gün mukaddem müvekkilimiz mezbûr yedinden temâmen alup kabz idüp hatta ücret-i mezbûresinden ve gayrıdan müvekkilem mezbûrun yedinde ve zimmetinde bir akçe hakkı bâkî kalmadığını mahzar-ı şühûdda tâyi'an ikrâr ve i'tirâf ve ücretine ve cemî' husûsdan hukûk-ı ma'lûme ve mechûleye müte'allika 'âmme-i da'vâdan müvekkilem mezbûrun zimmetini ibrâ ve iskât idüp işhâd dahi itmişidi deyü def'le mukâbele idicek gıbbe'l-istintâk ve'l-inkâr müdde'î-i mezbûrdan def'-i mezbûrına beyyine taleb olundıkda yine şâhidân-ı mezbûrân Batista ve Avanos ile Ömer Beşe bin Mehmed nâm kimesne li-ecli'ş-şehâde meclis-i şer'a hâzirûn olup isrü'l-istişhâd fi'l-vâki' işbu müdde'î-i mezbûr Dimitri müvekkil-i mezbûr zimmetinde ücreti olan meblağ-ı merkûm yüz guruşı tamâmen alup kabz itdiğini târih-i kitâbdan sekiz gün mukaddem bizim huzûrımızda tav'an ikrâr ve i'tirâf ve ücretine ve cemî'-i husûsdan hukûk-ı ma'lûme ve mechûleye müte'allika 'âmme-i da'vâ ve kâffe-i mutâlebeden müvekkil-i mezbûrun zimmetini ibrâ ve iskât idüp bizi işhâd dahi itmişidi biz bu husûsa bu vech üzre şâhidleriz şehâdet dahi ideriz deyü her biri edâ-i şehâdet-i şer'iyye itdikde ba'de't-ta'dîl ve't-tezkiyye şehâdetleri makbûle olmağın mûcebince müdde'î-i mezbûr bî-vech mu'ârazadan men' olunup mâ vaka'a bi't-talep ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâmis 'aşer min şehri Rebî'ilevvel li-sene erba'a ve tis'îne ve elf

Şühûdü'l-hâl

Ali Çavuş bin Ahmed el-mübâşir, Mustafa Çelebi bin Receb, Ömer Beşe bin Yusuf, Mustafa Efendi bin Abdülkerim, el-Hâc Mehmed bin Abdullah.

443 - 1683 (1094) **Galata 130: 39a/3** Tescil işlemi / *Registration*

Galata'da ölen Hollandalı (Felemenkli) tüccar Fransisko'nun mirası, eşi Loyzo ile oğlu Franceşko'ya ve kızı Kalare'ye kalır. Loyzo'nun vekili Todoraki, İngiliz tüccarlarından Aleksandro isimli yabancı (müstemen) ile birlikte mahkemeye gelir. Merhum Fransisko ile Çapeni Reis'in yarı yarıya ortak bir gemileri vardır. Todoraki,

söz konusu gemiden miras kalan yarı hisseyi varisler adına Aleksandro'ya 400 kuruşa satar. Mahkeme de yapılan işlemi onaylar.

The inheritance of Fransisko, a Dutch merchant who died in Galata, falls to his wife Loyzo, son Franceşko and daughter Kalare. Loyzo's legal agent Todoraki goes to court with Aleksandro, a protected English merchant (müstemen). The late Fransisko and Çapeni Reis had jointly owed a ship. For 400 kuruş Todoraki sells to Aleksandro a half share of the ship that the heirs inherited. The court registers the sale.

Flemenk tüccarından olup mahrûsa-i Galata dâhilinde Câmi'-i Kebîr Mahallesi'nde sâkin iken bundan akdem hâlik olan Fransisko veled-i Debros veled-i Coleni nâm zimmînin verâseti zevce-i metrûkesi Loyzo bint-i Can Petro nâm nasrâniyye ile sulbî sağîr oğlı Franceşko ve sulbîyye sağîre kızı Kalare'ye münhasıra oldığı şer'an zâhir ve mütebeyyin oldukdan sonra mezbûre Loyzo tarafından husûs-ı âti'l-beyâna vekîl oldığı mahrûsa-i mezbûre hâricinde Hüseyin Ağa Mahallesi'nden Ahmed Efendi bin Yakub ve Ali Beşe bin Mehmed nâm kimesneler şehâdetleri ile mahzar-ı hasm-ı şer'î câhid-i câi'z-zikrde şer'an sâbit olup sübût-ı vekâletine hükm-i şer'î lâhık olan Todoraki veled-i Yorgi nâm zimmî meclis-i şer'-i hatîrde İngiltere tüccârından işbu râfi'ü's-sifr Aleksandro veled-i Petro nâm müste'men muvâcehesinde bi'l-vekâle ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp nısf-ı şâyi'i işbu hâzır bi'l-meclis Çapeni Reis veled-i Yani nâm zimmînin mülki ve nıfs-ı şâyi'-i âharı hâlik-i mezbûrun ilâ helâkihî yedinde mülk ve hakkı olmağla müvekkile-i mezbûre ile sağîreyn-i mezbûreynin mülk-i mevrûsları olup hâlâ mahrûsa-i mezbûre Hısnı ebvâbından Kürekçi Kapusı hâricinde merbûta yirmi bir buçuk zirâ' [...] ve iki yelken ve bir yafta ve bir [...] ve bir sandal ve dört [...] ve iki sahan ve bir kazgan ve bir hançer ve sâyir âlât-ı ma'lûmeyi müştemil olan sefînenin nısf-ı şâyi'-i mezkûresinden müvekkile-i mezbûre kendüye mevrûs olan semen hissesini bi'l-vesâye ve sefîne-i mâ-yehâfü bihi'l-helâk kabîlinden olmağla sağîreyn-i mezbûreynin hisselerini semen-i misline bey' olunup semeni hıfz olunması

min-külli'l-vücûh enfa' ve evlâ olmağın bi'l-vesâye ki nıfs-ı şâyi'-i sefîne-i mezkûre fî cemî'-i âlât-ı mezkûresiyle semen-i misli olan dört yüz kıt'a esedî guruşa mezbûr Aleksandro'ya tarafeynden îcâb ve kabûli hâvî bey'-i kat'î ile bey' ve teslîm idüp ol dahi ber-vech-i muharrer iştirâ ve tesellüm ve kabz u kabûl eyledikden sonra semen-i mezbûr dört yüz guruşı bi'l-vesâye yedinden tamâmen alup kabz eyledi ba'de'l-yevm sefîne-i mezbûre ve cemî'-i âlâtın nıfs-ı şâyi'i müşterî-i mezbûr Aleksandro'nun mülk-i müşterâsı olmuşdur didikde gıbbe't-tasdîkü'ş-şer'î mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâdis 'işrîn min şehri Rebi'ilâhir sene 1094

Şühûdü'l-hâl

Mustafa Efendi bin Abdülkerim, İsa Beşe bin Yusuf, Mustafa Çelebi bin Receb, Mustafa Efendi bin Şaban, Abdülbaki Ağa bin Hüseyin, İbrahim Beşe bin Mehmed.

444 - 1683 (1094) **Galata 130: 57a/1** Tescil işlemi / *Registration*

Varna kasabasından olup şimdilik geçici olarak İstanbul'da Unkapanı'nda yaşayan Andon ile Fransız vatandaşı doktor Baro birlikte mahkemededirler. Bir hastalığa yakalandığını belirten Andon, kendisini tedavi etmesi için Baro'yu 60 günlüğüne 40 esedi kuruşa kiralar. Yapılan anlaşmaya göre Andon tedavi sırasında ölürse, varisleri tedaviden dolayı Baro'ya dava açmayacaktır. Mahkeme yapılan bu sözleşmeyi sicile kaydeder.

Andon, originally a resident of Varna town and temporarily living in Istanbul's Unkapanı, is in court with Baro, a French doctor. Andon, who is suffering from a disease, hires Baro to treat him for 40 esedi kuruş for 60 days. According to the agreement, if Andon dies during the treatment, his heirs may not sue Baro. The court registers the agreement.

Rumeli'nde kasaba-i Varna'da Boğdan Çeşmesi kurbünde olup hâlen müsâfiren İstanbul'da Unkapanı Sûkı'nda sâkin Andon ve-

led-i Yani mahfil-i kazâda France keferesinden işbu râfi'ü's-sifr Baro veled-i Edeni nam tabib muvâcehesinde takrîr-i kelâm idüp bi-emrillâhi te'âlâ ben huyûtımda bir maraza mübtelâ oldığım ecilden işbu Baro'nun nefsini maraz-ı mezbûra ilâc ve timâr itmek içün târih-i kitâbdan altmış gün tamâmına değin kırk kıt'a esedî guruş ücretle istîcâr idüp ol dahi vech-i muharrer üzre îcâr ve mu'tâd-ı müte'ârif üzre bana ilâc ve timâr itmek üzre ta'ahhüd eyledi bi-emrillâhi'l-meliki'l-kahhâr merkûmun ilâcı esnâsında müte'essiren helâk olursam dem ü diyetime müte'allika âmme-i de'âvîden merkûm Baro'nın zimmetini ibrâ ve iskât eyledim didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'r-râbi' ve'l-'işrîn min Cumâdelûlâ li-sene erba'a ve tis'îne ve elf

Şühûd

İsa Beşe bin Yusuf, el-Hâc Mehmed bin Abdullah, el-Hâc Siyavuş bin Abdullah, Halil Bey bin Mehmed.

445 - 1683 (1094) Galata 130: 70a/4 Tescil işlemi / *Registration*

Ortaköy sakinlerinden Avraham isimli Yahudi ile İngiliz tüccarlarından birinci Nort isimli yabancının (müstemenin) vekili ve kardeşi olan ikinci Nort, birlikte mahkemeye gelirler. Avraham'ın birinci Nort'a kumaş (çuka) satışından 900 kuruş borcu vardır. Mali durumunun iyi olmadığını belirten Avraham, vekil ikinci Nort ile anlaşarak söz konusu borcu ertelediklerini söyler. Yapılan anlaşmaya göre Avraham iki yıl boyunca her yıl sonunda 450 kuruş ödeyecektir. Avraham söz konusu borç için bir evini ikinci Nort'a rehin olarak verir. Bunun dışında Avraham'ın eşi Sinore de kocasının borcuna kefil olur. Mahkeme yapılan işlemleri tescil eder.

Avraham, a Jew residing in Ortaköy, is in court with Nort II, brother and legal agent of Nort I, a protected English merchant (müstemen). Avraham owes Nort I 900 kuruş for broad cloth that he bought. Avraham is unable to pay his debt. He and Nort II agree to postpone the debt. According to their agreement, Avraham

is to pay 450 kuruş at the end of each year, for the next two years. In exchange for his debt, Avraham pawns a house to Nort II. In addition, his wife Sinore serves as surety for her husband's debt. The court registers these transactions.

Mahrûsa-i Galata'ya tâbi' kasaba-i Beşiktaş'a tâbi' Ortaköy nam karyede sâkin Vekalon Cemâ'ati'nden Avraham veled-i Mosi nâm Yahudi meclis-i şer'-i hatîrde İngiltere tüccârlarından olup yine İngiltere'de sâkin işbu râfi'ü's-sifr Nort veled-i Nort nam müste'menin li-ebeveyn karındaşı ve tarafından husûs-ı âti'l-beyâna vekîli oldığı mahrûsa-i mezbûrede Câmi'-i Kebîr Mahallesi'nde sâkin Mehmed Çavuş ibn Abdullah ve Ahmed Çelebi ibn Mustafa nâm kimesneler şehâdetleriyle mahzar-ı hasm-ı şer'îde şer'an sâbit olan diğer Nort nam müste'men muvâcehesinde bi-tav'ihî ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp müvekkil-i mezbûra levn ve zirâ'ı beynimizde ma'lûm çuka bahâsından ba'de küll-i hesâb dokuz yüz kıt'a esedî guruş deynim olup meblağ-ı merkûmı âcilen edâya iktidârım olmamağla te'cîle tâlib oldığımda vekîl-i mezbûr dahi târih-i kitâbdan her üç yüz altmış gün tamâmında meblağ-ı merkûmın dört yüz elli guruşını virmek üzre ki cem'an yedi yüz yirmi gün tamâmına değin meblağ-ı merkûm dokuz yüz guruşı tamâmen edâ ve teslîm itmek üzre beni taksît eyledikde ben dahi kabûl ve deyn-i merkûmı ber-vech-i muharrer edâ ve teslîm itmek üzre ta'ahhüd eylediğimden sonra yedimde mülkim ve hakkım olup karye-i mezbûrede vâki' bir tarafdan Todori nâm zimmî mülki ve bir tarafdan Serkiz nam Ermeni mülki ve bir tarafdan tarîk-i hâss ve bir tarafdan tarîk-i âmm ile mahdûd ma'lûmü'l-müştemilât olan menzilimi dahi meblağ-ı merkûm dokuz yüz guruş mukâbelesinde vekîl-i mezbûr yedine ba'de't-tahliyye rehn vaz' ve teslîm idüp ol dahi bi'l-vekâle irtihân ve kabz eyledi min ba'd meblağ-ı merkûm vech-i mezkûr üzre zimmetimde müvekkil-i mezbûra mukassat deynimdir ve menzil-i mezbûr dahi yedinde rehindir didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mukırr-ı mezbûrun zevcesi Sinore bint-i Sadka nam Yahûdiye dahi meblağ-ı merkûm dokuz yüz esedî guruşa ve menzil-i mahdûd-ı mezkûrun derkine tarafeynden emr ü kabûli hâviye ke-

fâlet-i sahîha-i şer'iyye ile kefîl olmağın mâ vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâdis ve'l-'işrîn min şehri Rebi'ilâhir li-sene erba'a ve tis'îne ve elf

Şühûd

Mehmed Çavuş ibn Abdülmennan, Ebubekir Çelebi ibn İbrahim, Hacı Ahmed bin Mustafa, Hacı Mehmed bin Ali, Mehmed Çelebi bin Ali, Yusuf Beşe bin Abdullah, İsa Beşe bin Yusuf.

446 - 1689 (1100) **Galata 145: 7b/2** Tescil işlemi / *Registration*

Fransız Petrobor'a ait bir gemi vardır. Bu gemiyi Mısırlı müteferrika Musalli Ağa 1000 kuruş altına kiralar. Kiralama anlaşmasına göre; gügerte adı verilen bölme Petrobor'un, diğer bölümlerse Musalli Ağa'nın tasarrufunda olacaktır. Geminin gideceği iskelelerde alınacak konsolosluk vergisi ise, Musalli Ağa'dan alınacaktır. Petrobor bu şartlara göre gemisini Musalli Ağa'ya kiralar ve bu belgeyi düzenletir.

Petrobor, a Frenchman, owns a ship. Müteferrika Musalli Ağa, an Egyptian, rents this ship for 1000 kuruş. According to the rent contract, the gügerte part of the ship will be under for Petrobor's use and the rest will be for Musalli Ağa's use. In addition, Musalli Ağa will pay the consulate tax at the ports that the ship will visit. Petrobor rents his ship on these terms and has this document prepared.

Franca kapudânlarından Petrobor veled-i Cak nâm müste'men meclis-i şer'de sâhib-i hâze'l-kitâb Mısırlı müteferrika Musallî Ağa ibn Abd[ullah] nâm kimesne tarafından husûs-ı âti'z-zikri tasdîka vekîl oldığı el-Hâc Mehmed bin el-Hâc Nâsırüddin ve Mustafa bin Abdullah nâm kimesneler şehâdetleriyle mahzar-ı hasm-ı câhid-i şer'îde şer'an sâbit olan Dâvud bin Ali nâm kimesne mahzarında ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp yedimde mülk ve hakkım olup mahrûsa-i Galata hâricinde Kurşunlı Mahzen iskelesinde merbût örf-i mellâhînde şibtiyye ta'bîr olunur bir kıt'a sefînemi mahmiyye-i İs-

tanbul'dan diyâr-ı Mısr iskelelerinden âyâ Hor ve âyâ İskenderiye iskelelerinden birine varınca müvekkil-i mezbûr Musallî Ağa'ya bin guruş altuna îcâr ve teslîm mezbûr dahi ber-vech-i muharrer istîcâr ve kabûl ve tesellüm eyledi şol vech üzre ki sefîne-i merkûmenin gügerte ta'bîr olunur kamarası benim yedimde olup mâ'dâ mevâzi'-i sâ'iresi bi'l-cümle müvekkil-i mezbûrun tasarrufunda ola ve zikr olunan Mısr iskelelerinin birine sâlimen vusûl müyesser oldukda müvekkil-i mezbûr Musallî Ağa ve tevâbi' ve sefîne-i merkûmeye tahmîl olunan nefer ve met'a ândan ihrâc oluna ve ücret-i merkûme bin guruşluk altun ve mahmiyye-i İstanbul'da ber-vech-i peşîn bana edâ ve müvekkil-i mezbûr Musallî Ağa sefîne-i merkûmeye tüccâr metâ'ı tahmîl iderse mahmiyye-i mezbûrede ve zikr olunan âyâ Hor [silik] iskelelerinde konsolosluk resmi müvekkil-i mezbûr Musallî Ağa kendi malından [boş] fi'l-yevmi's-sânî 'aşer min Recebi'l-ferd sene 1100

Şühûdü'l-hâl

El-Hâc İbrâhim bin Abdullah, Abdülbâkî Çelebi ibn Şaban, Hüseyin bin Mehmed, Hamza Beşe bin Abdülganî, Mehmed Çelebi bin Mustafa, Mustafa Çelebi.

447 - 1689 (1100) **Galata 145: 16a/2** Tescil işlemi / *Registration*

Fransız kaptan Honore, kendisine ait gemiyi, Lazkiye iskelesine gidip gelmek üzere Kaptan Mehmet Ağa'ya 21 günlüğüne toplam 700 kuruşa kiralar. Eğer gemi kullanımı anlaşılan süreyi geçerse Mehmet Ağa, her gün için 10 kuruş ödeyecektir.

Captain Honore, a French protected foreigner (müstemen), rents his ship to Kaplan Mehmet Ağa for 700 kuruş for 21 days to go to the port of Lazkiye. The parties agree that Mehmet Ağa will pay 10 kuruş for each day exceeding 21 days.

Husûs-ı âti'l-beyânın mahallinde ketb ü tahrîri iltimâs olunmağın savb-ı şer'den mevlânâ Yûsuf Efendi ibn Abdullah irsâl

olunup ol dahi Fransız tâ'ifesinden kapudân Honore veled-i Vendo nâm müste'menin mahrûsa-i Galata'da Bereketzâde mahallesinde mütemekkin olduğı menzile varup zeyl-i vesîkada muaharrerü'l-esâmî müslimîn huzûrlarında akd-i meclis-i şer'-i nebevî eyledikde işbu râfi'ü'r-rakîm mezbûr kapudân Honore meclis-i mezbûrda diyâr-ı Arabda Lazkiye [...] kasabası sâkinlerinden Mısrâcı-zâde dimekle şehîr Kaplan Mehmed Ağa nâm kimesne mahzarında tâ'ife -i mezbûre tercümânlarından Baberye veled-i Petre nâm tercümân hâzır oldığı hâlde bitav'ihi ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp taht-ı yedimde mazbûta ve mahrûsa-i mezbûre gümrüği hüddâmında merbût şîte ta'bîr olunur sefînemin güvercinlik ta'bîr olunur kamarasından mâ'adâ anbârlarını ve fevkânîsini ve sâ'ir mevâzi'ini [...] mezkûr Kaplan Mehmed Ağa'ya mahmiyye-i istanbul'da mârü'z-zikr Lazkiye iskelesine varıncaya değin yedi yüz guruşa îcâr ve teslîm eylediğimde ol dahi ber-vech-i muharrer istîcâr ve tesellüm ve kabûl eyledi şol vech üzre ücret-i mezbûre yedi yüz guruşun iki yüz guruşı mezkûr Kaplan Mehmed Ağa târih-i kitâbdan üç gün tamâmına değin mu'accelen bana edâ ve teslîm eylemiye ve sefîne-i mezbûrenin tahmîli mârü'z-zikr Lazkiye İskelesine teveccühi ve azîmeti içün müddet-i mehl yirmi bir gün ola ve eğer eyyâm müsâ'ade oldığı takdîrce mezbûr Mehmed Ağa kıbelinden bir mâni' hasebiyle müddet-i mehl yirmi bir güni tecâvüz iderse bana beher yevm harc-ı komanya onar guruş vire ve esnâ-i tarîkde Cezîre-i Sakız'a varılup anda bir gice meks oluna ve eğer esnâ-i tarîkde Trablus İskelesine varılmak müyesser olursa vusûlün irtesi güni mezkûr mehmed Ağa navl-ı bâkî beş yüz guruşı bana kâmilen edâ ve teslîm eyledikden sonra [...] ben mezbûrı sâbıkü'z-zikr Lazkiye iskelesine nakl ve îsâl eyledim ve eğer mârü'z-zikr Trablus iskelesine varılmak mümkin olmayup Lazkiye iskelesine varılursa kezâlik mezbûr Mehmed Ağa vusûlün irtesi güni navl-ı bâkiyi bana bi't-tamâm edâ ve teslîm eyliye didikde gıbbe't-tasdîkü'ş-şer'î vâki'u'l-hâli mevlânâ-yı mezbûr mahallinde ketb ve terkîm ve ma'an ba's olunan Çukadâr Mehmed Beşe ibn [boş] ve muhzır Süleyman ile mahfil-i şer'a gelüp alâ-vukû'ihi inhâ ve takrîr-i kelâm itmeğin mâ-hüve'l-vâki' bi't-

taleb ketb olundı fi'l-yevmi'r-râbi' ve'l-'işrîn min Recebi'l-ferd li-sene mi'e ve elf

Şühûdü'l-hâl

Ahmed Ağa ibn Receb, el-Hâc Ahmed, Hasan Beşe ibn Ramazân, el-Hâc Mustafa, eş-Şeyh Ahmed Efendi ibn [boş], Süleyman Beşe ibn İbrahim, Kâsım Çavuş ibn Mustafa.

448 - 1689 (1100) **Galata 145: 22a/3** Tescil işlemi / *Registration*

Foklo isimli yabancı (müstemen), kendisine ait olan Yavan isimli köleyi azad ettiğini vekili Dimitraşko aracılığı ile mahkemede sicile kaydettirir. Böylece, Yavan hürriyetine kavuşur.

A protected foreigner (müstemen) named Foklo has the court register, through his legal agent Dimitraşko, that he has freed his slave named Yavan. Thus, Yavan gains his freedom.

İngiltere bâzergânlarından olup mahmiyye-i Galata Bereketzâde mahallesinde sâkin Foklo veled-i Favaklo nâm müste'men tarafından akd-i âti'l-beyânı ikrâra vekîli olduğı imâm Abdullah Efendi ibn Ebûbekir ve Süleyman Beşe ibn Ahmed nâm kimesneler şehâdetleriyle sâbit olan tercümân Dimitraşko veled-i Dominiko meclis-i şer'de takrîr-i kelâm ve ta'bîr ani'l-merâm idüp müvekkili mezbûra rıkkiyeti mu'terif olan işbu uzun boylı çatık kaşlı ala gözli Nemçevîyyü'l-asl kâfirü'l-milleh râfi'-i hâze'r-rakîm Yavan veled-i Savka nâm gulâmı lâ-'ivaz-ı 'âcil ve lâ-garaz-ı âcil tahrîr ve i'tâk ve sâ'ir ahrâr-ı aslîye idhâl ve [...] eyledi fî-mâ ba'd mevsûf-ı mezbûr Yavan sâ'ir ihrâr-ı aslîsi gibi hürr olsun müvekkil-i mezbûrun mevsûf-ı mezbûr üzerinde velâ-i şer'îden gayrı alâka ve medhali kalmamışdır didikde mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâmis min Şabâni'l-mu'azzam li-sene 1100

Şühûdü'l-hâl

Ali Kapudân ibn Mustafa, İbrâhim Beşe ibn Hasan, Mustafa Efendi ibn eş-Şeyh Ali, Abdülbâki Efendi ibn Şaban, Ahmed Beşe ibn Mustafa.

449 - 1689 (1100) Galata 145: 24a/2 Dava / *Adjudication*

Maryora'nın kocası yabancı (müstemen) Hristodoli, Osmanlı toprağından çıkarak bir başka memlekete gitmiştir. Maryora'nın annesi Garifalye, kızının vekili olarak mahkemede İsak aleyhine dava açar. Garifalye'nin savına göre Hristodoli, giderken eşinin nafakası için İsak'ı kefil tayin etmiştir. Bundan dolayı kefaletten birikmiş olan bir aylık nafaka olarak 150 akçeyi Garifalye, İsak'tan ister. İsak ise, kendisinin nafakaya kefil olduğunu kabul etmekle birlikte Hristodoli'nin karısını, bu kefil tayininden hemen sonra boşadığını söyler. İsak'ın söylediğini şahitler doğruladıktan sonra mahkeme tarafından Garifalye'ye, İsak'ı hukuksuz yere dava etmemesi söylenir. Daha sonra Garifalye kızı Maryora'yı, vekili olarak, İngiliz müstemenlerinden Vaha ile 40 kuruş mehir ile nikâhladığını söyler. Vaha nikâhı kabul eder. Bu nikâhlanma işlemi de sicile kaydolunur.

Maryora's husband Hristodoli, a protected foreigner (müstemen), leaves Ottoman territories and goes to another country. Maryora's mother Garifalye sues İsak as her daughter's legal agent. Garifalye claims that Hristodoli appointed İsak as his surety for his wife's alimony. On that basis, Garifalye demands from İsak the unpaid monthly alimony of 150 akçe. İsak accepts that he was appointed as Hristodoli's surety; however, he adds that Hristodoli divorced his wife right after this appointment. The witnesses confirm İsak's account and the court tells Garifalye not to sue İsak without a legal foundation. Later, Garifalye states, as her daughter's legal agent, that she married her daughter Maryora to a protected Englishman, Vaha, with 40 kuruş bride's money (mehir). Vaha accepts the marriage. The court registers the marriage.

Mahrûsa-i Galata'da Sultan Bayezid mahallesinde sâkine Maryora bint-i Kiryazi veled-i Penaki nâm nasrâniye tarafından husûsı âti'z-zikri da'vâ ve talebe ve mürâfa'a ve fasl-ı husûmete vekîl olduğı zât-ı mezbûreyi ma'rifet-i şer'iyye ile ârifan olan Mehmed bin

Enderunlu Fazıl'ın *Hubannâme*'sinden bir İngiliz erkeği tasviri.
Depiction of a British lad from Hubannâme *by Enderunlu Fazıl.*

Abdurrahman ve İsmail ibn Abdülkerim nâm kimesneler şehâdetleri hasm-ı [...] şer'îde şer'an vekâleti sâbite olan anası Garifalye bint-i Kiryazi nâm nasrâniye mahfil-i [şer'de] İsak veled-i Salamon nâm Yahûdî muvâcehesinde bi'l-vekâle üzerime da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp efrenc tâ'ifesinden olup târih-i kitâbdan altı ay mukaddem dârü'l-harba müteveccih olan kızım müvekkile-i mezbûre Maryora'nın zevci Hristodoli veled-i Feli veled-i Corci nâm müste'men dârü'l-harbe teveccühi vaktinde zevcesi müvekkile-i mezbûra eğer ben ay tamâmına değin sana mülâkî olmaz isem sen küll-i yevm bana bi-şarti'r-rücû' nafaka ve kisve malından beşer akçe harc ve sarf eyle deyü emr eyledikden sonra nafaka-i mezbûra merkûm İsak tarafından emr ve kabûli hâviye kefâlet-i sahîha-i şer'iyye ile kefîl olmuşudi hâlâ mezbûr Corci'ye yevmî beşer akçeden bir aylık nafakası olan yüz elli akçenin alıvirilmesi matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl mezbûr İsak cevâbında fi'l-vâki' hâl bi'l-cümle mezbûre Garifalye takrîr eylediği minvâl üzre oldığı ikrâr lâkin gâ'ib-i mezbûr nafaka-i mezbûra sarfıçün müvekkile-i mezbûra emrden sonra mezbûre Maryora'yı talâk-i bâ'in ile tatlîk eylemişdir deyü def'le mukâbele idicek gıbbe'l-istintâk ve'l-inkâr ve isr-i talebü'l-beyyine ve dinlerinde udûlden olup mârü'z-zikr Sultan Bayezid mahallesinde Sava veled-i Yorgi ve Penaki veled-i Hristoli nâm zimmîler li-ecli'ş-şehâde mahfil-i şer'a hâzırân olup isrü'l-işhâd fi'l-vâki' gâ'ib-i mezbûr Hristodoli veled-i Fili ve Corci târih-i kitâbdan altı ay mukaddem dârü'l-harbe teveccühi vaktinde bâlâda tafsîl olunduğı üzre nafaka-i mezbûre içün müvekkile-i mezbûreye emr eyledikden sonra müvekkile-i mezbûreyi bizim huzûrumuzda talâk-i bâ'in ile tatlîk eylemişidi biz bu husûsa bu vech üzre şâhidleriz şehâdet ideriz deyü her biri edâ-i şehâdet-i şer'îyye eylediklerinde gıbbe ri'âyet-i şerâ'iti'l-kabûl şehâdetleri hayyiz-i kabûlde vâkı'a olup mûcebiyle müvekkile-i mezbûrenin talâkına hükm olunup ve mezbûr Garifalye bi-lâ-vech-i şer'î merkûm İsak'a mu'ârazadan men' olundukdan sonra yine mezbûre Maryora tarafından nikâh-ı câi'z-zikre vekîl-i sâbitü'l-vekâlesi olan mezbûre Garifalye meclis-i mezbûrda İngiltere tâ'ifesinden olup mahrûsa-i mezbûrede mütemekkin işbu râfi'ü'r-rakîm Vaha

veled-i Derbace nâm müste'men muvâcehesinde bi'l-vekâle ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp kırk guruşa mehr-i mü'eccel ile tezvîc ve inkâh eyledim didikde ol dahi ber-vech-i muharrer istinkâh ve tezevvüc ve kabûl itmeğin mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'r-râbi' 'aşer min Şabani'l-mu'azzam sene 1100

Şühûdü'l-hâl

Mehmed Efendi el-kâtib, Abdülbâki Efendi, Abdülbâki Çelebi, Mustafa Çelebi ibn Receb.

450 - 1689 (1100) **Galata 145: 29b/2** Tescil işlemi / *Registration*

İngiliz Eskine kendisine ait gemiyi Tunuslu tüccarlardan Mehmet Reis'e Sakız, Trablus ve Tunus iskelelerine mal ve yolcu taşımak amaçlı gidip gelmesi için 2500 kuruşa kiraya verir. Bunun için Mehmet Reis'e 75 gün süre verir. Mehmet Reis eğer süreyi aşarsa her gün için 15 kuruş ödeyecektir. Eskine ayrıca kendisinin de gemiye bir miktar eşya yükleyeceğini ve uğradıkları limanlarda ödenmesi gereken liman ve demirleme harçlarını ikisinin ortak ödeyeceklerini söyler. Geminin yanması, batması gibi herhangi bir olumsuz durumda tarafların birbirinden bir talebi olmayacaktır. Bu ticari anlaşma sicile kaydolunur.

Eskine, a protected Englishman, rents his ship to the Tunisian merchant Mehmet Reis for 2500 kuruş, to carry goods and passengers to Chios (Sakız), Tripoli and Tunisia. Mehmet Reis has 75 days to complete the trip; if he goes over, he will pay an additional 15 kuruş per day. In addition, Eskine will load some of his own cargo on the ship, and the parties will share the port and anchor fees. If the ship sinks or burns, the parties will not hold one another liable for anything. The court registers the commercial agreement.

İngiltere tâ'ifesinden işbu râfi'ü'r-rakîm kapudân Eskine veled-i Eskine nâm müste'men mahfil-i şer'de diyâr-ı medîne-i Tunus

tüccârından Mehmed Re'is ibn Süleyman nâm kimesne mahzarında tâ'ife -i mezbûrenin tercümânlarından Dimitraşko veled-i Dominiko nâm tercümân hâzır oldığı hâlde bitav'ihî ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp silk-i mülkümde ve mahrûsa-i Galata hâricinde Kurşunlu Mahzen [...] merbûta olup örf-i mellâhînde kalyon dimekle ma'rûf ve ma'hûd sefîne-i kebîremi mahmiyye-i İstanbul'dan Sakız iskelesine varup ve Sakız iskelesinden diyâr-ı mezbûrda vâki' Trablus iskelesine varup andan sâbıkü'z-zikr Tunus iskelesine varıncaya değin mezbûr Mehmed Re'is'e iki bin beş yüz kıt'a [...] guruşa îcâr ve teslîm eylediğimde ol dahi istîcâr ve tesellüm ve kabûl eyledi şol vech üzre ki sefîne-i mezbûrenin gügercinlik ta'bîr olunur kamarası ve cebhâne kamarası benim [silik] olup ve orta anbarda olup topçı ve yelkenci ve sâ'ir mellâhlara mahsûs olan sağîr kamaralar mellâhlar tasarrufunda ola ve sefîne-i mezbûrenin komanyaları ve sâ'ir âlât üslûb-ı kadîm üzre vaz' olunageldüği mevzi'e vaz' oluna ve sefîne-i mezbûrenin mahmiyye-i mezbûrede müddet-i tahmîli yirmi gün ola ve Sakız iskelesinde müddet-i meks sefîne-i mezbûrenin boşaltması müddeti dahi yirmi gün ola şöyle ki eğer sefîne-i mezbûrenin tahmîli ve ihmâl ve emvâlinin ihrâcı ve zikr olunan iskelelerde meks içün beyân olunan yetmiş beş gün müddetinden ziyâde meks iktizâ iderse mezbûr Mehmed Re'is bana beher yevm harc-ı komanya on beşer guruş vire ve mezbûr Mehmed Re'is sefîne-i mezbûreyi murâd eyledüği emti'a ve kimesneleri tahmîl eyliye ve sefîne-i mezbûreye süvâr olan yolcıları navlları bi'l-cümle mezbûr ahz eyliye ve mezbûr Mehmed Re'is esnâ-i tarîkde iskelelerde ihrâc eyledüği emti'a ve yolcılardan ahz eyledüği navl ücret-i mezbûreye mahsûb olmak üzre bana teslîm eyliye ve yine mezbûr Mehmed Re'is mârü'z-zikr Tunus iskelesine vusûlden yirmi gün tamâmına değin ücret-imezbûreyi bi't-tamâm bana edâ ve teslîm eyliye ücret-i mezbûre iki bin beş yüz [...] guruşı bana edâ ve teslîm eyliye ve ücret-i mezbûreye hark ve yâhud gark ve yâhud âhar harbî istîlâ vechi üzre gasb fâideye mülhak olur hakk-ı ehad tarafeynden min-ba'd âhara müdâhale olunmaya ve ben sefîne-i mezbûreye murâd eylediğim eşyâdan otuz kantarı tahmîl eyliyem ve bâlâda zikr olan iskelelerin her birinde lâzım gelen limanı har-

cı ve timür harcı ikimizin beyninde ale'l-iştirâki's-sevî edâ oluna didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâmis 'aşer min-Şabâni'l-mu'azzam sene 1100

Şühûdü'l-hâl

Abdülbâkî Efendi bin Yûsuf, Mustafa Çelebi ibn Abdullah bin Abdülbâkî, Ahmed Efendi bin Mehmed, el-Hâc Mehmed.

451 - 1689 (1100) **Galata 145: 36b/1** Dava / *Adjudication*

Meyhaneci Nikola, bazı gemicilere içki ve ekmek satmış ve 90 kuruş alacağı kalmıştır. Bu alacağı için de, Nikola'nın ifadesine göre, yabancı (müstemen) Kofar kefil olmuştur. Kofar ise bu kefaleti kabul etmemektedir. Şimdi Nikola, alacağı için Kofar'ı dava eder ve Kofar savı reddeder. Nikola, savını destekleyen delil getiremez. Kofar'dan, kefil olmadığına yemin etmesi istenir. Davalı Kofar'ın yemin etmesi üzerine Nikola davasını kaybeder.

The barkeeper (meyhaneci) Nikola had sold to some sailors beverages and bread. He claims that the buyers still owe him 90 kuruş. According to Nikola, the protected foreigner Kofar was the surety for this debt. Kofar denies that he provided suretyship. Now, Nikola sues Kofar for the debt and Kofar rejects his claim. Nikola fails to bring evidence to support his claim. The court asks Kofar to take an oath that he is not the surety. The defendant Kofar takes an oath, and the plaintiff Nikola thus loses the case.

Mahrûsa-i Galata'da Sultan Bayezid mahallesinde sâkin meyhâneci tâ'ifesinden Nikola veled-i Nardo nâm zimmî meclis-i şer'-i hatîr-i lâzimü't-tevkîrde İngiltere kapudânlarından sâhib-i hâze's-sifr Kapudân Kofar nâm müste'men muvâcehesinde İngiltere tâ'ifesi tercümânlarından Dimitraşko veled-i Dominik nâm tercümân hâzır olduğı hâlde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp mezbûr Kapudân Kofar bundan akdem beynimizde ma'lûmü'l-esâmî olan mellâhların zimmetlerinde yedimden iştirâ ve makbûz

ma'lûmü'l-mikdâr etmek ve pâbuc ve hamr bahâsından ba'de külli'l-hesâb cem'an doksan guruş hakkımı târih-i kitâbdan on beş ay mukaddem emrleriyle kefâlet-i sahîha-i şer'iyye ile kefîl olmağla meblâğ-ı mezbûrı kefâletime binâ'en mezbûr Kofar Kapudân'dan taleb eylediğimde edâdan imtinâ' ider hâlâ su'âl olunup meblâğ-ı mezbûr bana alıvirilmek matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl ve akîbü'l-inkâr müdde'î-i mezbûr Nikola'dan da'vâsına mutâbıka beyyine taleb olundukda ityân-ı [beyyineden] izhâr-ı acz ile istihlâf itmeğin fi'l-yevm zikr olunan mellâhlar zimmetlerinde müdde'î-i mezbûr Nikola'dan iştirâ ve kabz eyledikleri ma'lûmü'l-mikdâr etmek ve pâbuc ve hamr bahâsından ba'de külli'l-hesâb cem'an doksan guruş hakkına târih-i merkûmda ber-vech-i muharrer kefîl olmadığına Kapudân Kofar'a yemîn teklîf olundukda ol dahi alâ-vefki'l-mes'ûl yemîn billâhillezî enzeli'l-incîl alâ-İsâ aleyhissalâtü vesselâm itmek mûcebiyle müdde'î-i mezbûr Nikola meblâğ-ı mezbûr talebiyle merkûm Kapudân Kofar'a bilâ-beyyine bî-vech mu'ârazadan men' olunup mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sânî min şehri Ramazâni'l-mübârek sene 1100

Şühûdü'l-hâl

Abdülbâkî Efendi ibn Yusuf, Mustafa Çelebi ibn eş-Şeyh Ali, Ali Kapudân ibn Mustafa, Mustafa Çelebi ibn Mehmed.

452 - 1689 (1100) Galata 145: 45b/1 Dava / *Adjudication*

İngiliz tüccarı Vidkat, Levent Çifliği'nin bazı odalarını çiftliğin kethüdası Yorgaki'den ayda 9 kuruşa kiralar. Vidkat, Yorgaki'ye 4,5 kuruş peşin vermiştir. Fakat Vidkat kiraladığı odaları kullanmak için çiftlik sahibinden izin istediğinde bu isteği reddedilir. Şimdi Vidkat parasını geri istemektedir. Yorgaki parayı geri vermeyi kabul eder.

Vidkat, a protected English merchant, rents some rooms of the Levent Farm from the farm's steward Yorgaki for 9 kuruş a month. Vidkat paid Yorgaki 4.5 kuruş in advance. Yet, when Vid-

kat asks for the farm owner's permission to use the rooms, his request is denied. Now, Vidkat wants his down payment returned. Yorgaki agrees to return the money.

İngiltere tüccârlarından olup işbu râfi'ü'r-rakîm Vidkat veled-i Vidkat nam müstemen tercüman Yorgaki [veled-i] Asnaki nâm zimmî hâzır olduğı halde mahfil-i şer'de Ali bin Abdullah nâm kimesne mahzarında üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp merkûm Minkârizâde veresesi çiftliğinde çiftlik kethüdası olmağla Levend Çiftliği dimekle marûf çiftliğin vâki beyne'l-ahâlî ve'l-cîrân ma'lûmü'l-hudûd odaları mâliki rızâsına mevkûfen be-her mâh dokuz esedî guruşa bana îcâr ben dahi ber-vech-i muharrer istîcâr ve kabûl idüp ve ber-vech-i peşîn dört buçuk guruşını mezbûr Ali'ye def' ve teslîm ol dahi yedimden ahz u kabz eylediğinden sonra mâlikinden rızâ taleb eylediğinde ol dahi ber-vech-i muharrer bana îcârını tecvîz itmemekle mezbûr Ali'ye medfû'ım olan meblağ-ı mezbûr dört buçuk guruşı taleb iderim sual olunup alıvirilmesi matlûbımdır didikte gıbbe's-suâl ve akîbü'l-ikrâr alâ mûceb-i itirâf meblağ-ı mezbûr dört buçuk guruşı müdde'î-i mezbûra redde ve teslîme merkûm Ali'ye tenbîh birle mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâmin 'aşer min şehri Ramazâni'l-mübârek sene 1100

Şühûd

Ahmed Çelebi ibn Mustafa, Süleyman bin (boş), Ahmed Beşe.

453 - 1689 (1100) Galata **145: 48a/1** Dava / *Adjudication*

Alanya'dan Monla Mehmet, Fransız kaptanlarından Andon Bertober ve Kolyormo Martin isimli yabancıları (müstemenleri), eşyalarını ve sermayesini aldıklarını öne sürerek dava eder. Fransız Konsolosluğu'nun Alanya temsilcisi Belarton, Alanya mahkemesine, 4000 akçeden fazla miktarın söz konusu olduğu davaların İstanbul'da görülmesi gerektiğine ilişkin ahidname (kapitülasyon) belgesi sunar. Dolayısıyla dava İstanbul'a havale edilir. Monla

Mehmet davanın 31 gün ertelenmesini talep eder. Bu nedenle davalı kaptanlar, görevli Mehmet Beşe'ye teslim edilir. O da bu kaptanları Fransa'nın İstanbul elçisi vekili olan Çiradin Beyzade'ye teslim eder. Çiradin Beyzade kaptanları bu süre boyunca hapiste tutar. Süre bitiminde Monla Mehmet mahkemeye gelmez. Bunun üzerine Çiradin Beyzade'nin vekilleri ve tercümanları olan Batista ve Komyonis, Fransız Konsolosluğu'nun davalı kaptanlar üzerinde herhangi bir sorumluluğunun kalmadığını ve söz konusu kaptanların serbest bırakıldığını belirtirler. Sonuç olarak, dava düşer.

Monla Mehmet of Alanya sues protected foreigner (müstemen) captains of French nationality, Andon Bertober and Kolyormo Martin, for taking away his belongings and capital. The Alanya representative of the French Consulate Belarton presents the Alanya court with a capitulary treaty (ahidname), which states that cases with more than 4,000 akçe at stake should be heard in İstanbul. Thus, the case is transferred to İstanbul. Monla Mehmet demands that the case be postponed 31 days. The French captains are placed in the custody of Mehmet Beşe, who then transfers them to the custody of Çiradin Beyzade, the legal agent of the French Ambassador in İstanbul. Çiradin Beyzade imprisons the captains for some time. At the end of the 31 day period Monla Mehmet does not appear in court. Now, Batista and Komyonis, the legal agents and translators of Çiradin Beyzade, state that the French Consulate should no longer be held responsible for the captains. They also demand the captains' release. The case is dropped.

France pâdişâhının mahmiyye-i İstanbul'da mukîm elçisinin tarafından cemî' ümûrına vekîl olan Çiradin Beyzade tarafından husûs-ı âti'l-beyâna vekîl-i müseccelleri ve tâife-i mezbûrenin tercümanlarından Batista veled-i Kornit ve Komyonis veled-i [silik] tercümanlar meclis-i şer'de vilâyet-i Anadolı'da Antalya Kasabası'nda Bali Bey Mahallesi'nde sâkin Mehmed Beşe ibn Osman nâm kimesne mahzarında bi'l-vekâle her biri takrîr-i kelâm ve

bast-ı merâm idüp vilâyet-i mezbûrede Alanya Sancağı'ndan Düşenbe Kazâsı'na tâbi Margaris nam karye sükkânından gâyib ani'l-meclis Monla Mehmed bin el-Hâc Musalli nâm kimesne France kapûdanlarından olup işbu hâzırân bi'l-meclis-i sâhib-i hâze's-sifr Kapûdan Andon Bertober ve Kolyormo Martin nam müstemenler üzerlerine kasaba-i mezbûrede hilâfeten mevlâ olan Mehmed Efendi huzûrunda târih-i kitâbtan üç sene mukaddem sefîne ile Kıbrıs'tan gelür iken siz beni ahz ve esîr itmek murâd idüp ve cemî' emti'a ve sermâyemi ahz u gâret eylediniz deyü da'vâ eyledikte kasaba-i mezbûrede elçi-i merkûm tarafından mansûb konsolos olan Belarton nam zimmi tâife-i mezbûrenin üzerlerine da'vâ olunan akçe dört bin akçeden ziyâde olursa da'vâları âsitâne-i sa'âdetimde istimâ' olunmak bâbında mümzâ ve mahtûm bir kıt'a sûret-i ahidnâme-i hümâyûn ibrâz itmekle imtisâlen-leh mevlâ-yı mezbûr merkûm Monla Mehmed'in da'vâsını âsitâne-i sa'âdete havâle itdikte merkûm Monla Mehmed da'vâsını âsitâne-i sa'âdetimde görmek içün işbu bin yüz senesi Şabanının yirmi altıncı güninden sene-i mezbûre Şevvalinin beşinci güni ki otuz bir güne değin istimhâl itmeğin ba'de'l-imhâl mezbûrân kapûdanları içün işbu mezbûr Mehmed Beşe'ye teslîm idüp mezbûr Mehmed Beşe dahi mezbûrân kapûdanları târih-i kitâbtan on dört gün elçi-i merkûmın vekîli olan mezbûr Çiradin Beyzade'ye teslîm mezbûr dahi mezbûrân kapûdanları ahz u habs idüp el-ân müddet-i mehl otuz gün tamâm-ı müddet olup merkûm Monla Mehmed dahi bu âna değin min ba'd zuhûr itmemekle merkûm konsolosun kefâlet-i merkûmeden zimmeti berî olmağla mezkûrân kapûdanları müvekkilimiz mezbûr Çiradin Beyzade hasbten ıtlâk eylemiştir didüklerinde mezbûr Mehmed Beşe dahi merkûmân tercümanları takrîr-i meşrûhlarını vicâhen tahkîk ve şifâhen tasdîk itmeğin mâ-hüve'l-vâki' li-ecli't-tevsîk bi'l-ibtiğâ ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâmis min Şevvali'l-mükerrem sene 1100

Şühûd

Mustafa Efendi ibn Ali, Abdulbaki Efendi ibn Şaban, Ahmed Çelebi ibn Mehmed, Hamza Beşe ibn Abdullah, Cafer bin Hüseyin.

454 - 1689 (1100) Galata 145: 55b/1 Tescil işlemi / *Registration*

Yabancı (müstemen) Norcordan, Kasım ile mahkemeye gelir. Norcordan, gemisini Kasım'a İstanbul'dan Trablus'a kadar olan yolculuk için 1900 kuruşa şu şartlarla kiraya verir: Sakız ve İstanköy iskelelerinde bir gün beklenilecektir. Daha sonra İskenderiye İskelesi'ne varılıp gemideki mallar indirilecek ve yerine Mısır malları yüklendikten sonra Trablus'a varılacaktır. Gemiye yüklenen mallarla yolcu yüklerinin vergisi, ayrıca malların konsolosluk vergisi Kasım'ın sorumluluğunda olacaktır. Diğer masrafları Norcordan karşılayacaktır. İstanbul'dan geminin yüklenmesi ve İskenderiye'ye varılıp malların indirilmesi için 70 gün belirlenir. Eğer bu süre aşılırsa fazladan her gün için Kasım, Norcordan'a günlük 6 kuruş verecektir. Kasım kira ücretinin bir bölümünü peşin, kalanını ise Trablus İskelesi'nde verecektir. Yine Kasım İskenderiye'de gemiden indirdiği mal kadar yeni mal yükleyebilecektir. Bu kira anlaşması tescil edilir ve belgesi taraflara verilir.

The protected foreigner (müstemen) Norcordan goes to court with Kasım. Norcordan rents his ship to Kasım for a trip from İstanbul to Tripoli for 1900 akçe with the following stipulations. The ship will stay overnight at the ports of Chios (Sakız) and Stanco (İstanköy). At the port of Alexandria, the cargo will be unloaded, the Egyptian cargo will be loaded, and the ship will head to Tripoli. Kasım will be responsible for the taxes of the cargo and passengers and the consular taxes of the cargo. Norcordan will pay all other expenses. 70 days are allowed for the loading of the ship, its arrival in Alexandria, and unloading. For each additional day after 70 days, Kasım is to pay Norcordan 6 kuruş. Kasım will pay some portion of the rent in advance and the rest in Tripoli. Kasım can load new cargo in Alexandria as much as the amount he unloaded. This rent agreement is registered, and each party is provided with a copy.

[silik] tâifesinden işbu râfi'ü'r-rakîm Kapûdan Norcordan veled-i Andriya [silik] müstemen mahfil-i şer'de tüccâr taifesinden el-

Hâc Kasım bin el-Hâc Mehmed nâm kimesne mahzarında bi-tav'ihî ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp taht-ı yedimde mazbût ve mahrûsa-i Galata [silik] Karaköy İskelesi'nde merbûta ve örf-i mellâhînde şîte dimekle ma'rûf ve meşhûr [silik] mezbûr el-Hâc Kasım'a mahmiyye-i İstanbul'dan diyâr-ı Mağrib'de vâki' medîne-i Trablus İskelesi'ne varıncaya değin bin dokuz yüz guruşa îcâr ve teslîm eylediğimde ol dahi ber-vech-i muharrer istîcâr ve tesellüm eyledi şol vech üzre ki esnâ-i tarîkte Sakız İskelesi'ne varılup anda bir gün meks oluna ve andan İstanköy İskelesi'ne varılup anda dahi bir gün meks oluna ve andan diyâr-ı Mısır iskelelerinden İskenderiye İskelesi'ne varılup [silik] mezbûrenin ihmâli ihrâc ve emti'a-i Mısriyye tahmîl olundıktan sonra Trablus İskelesi'ne varılup ve sefîne-i mezbûreye tahmîl olunan emtianın ve süvâr olan yolcıların navlları bi'l-cümle mezbûr el-Hâc Kasım'ın ola ve sefîne-i mezbûra tahmîl olunan emtianın konsolosluk resmi mezbûrun üzerine olup mâ'adâ sâir mecmû' harclar benim üzerime ola ve sefîne-i mezbûrenin İstanbul'da tahmîli ve İskenderiye'de tefrîki ve tahmîli içün müddet cem'an yetmiş gün ola ve eğer müddet yetmiş güni tecâvüz iderse mezbûr bana be-her yevm harc-ı komanya altışar guruş vire ve mezbûr ücret-i mezkûrenin ber-vech-i peşîn elli guruşını bana İstanbul'da teslîm idüp ve yedi yüz guruşını İskenderiye'ye vusûlünde sefîneden emti'a ihrâcından evvel bana teslîm idüp ve bâkîsi olan bin yüz elli guruşını dahi sâbıkü'z-zikr Trablus İskelesi'nde teslîm eyleye ve ücret-i mezbûreyi edâ eyledikte tâmmü'l-vezn ve sahîhü'l-ayâr yaldız ve şerîfî altını edâ eyleye ve İskenderiye İskelesi'nde her ne mikdar yük ihrâc iderse yerine ol miktar emti'a tahmîl eyleye ve'l-hasıl bir taraftan ihrâc ve bir taraftan idrâc eyleye ve ba'de'l-yevm her kangımız akd-i icâre-i mezbûra nedâmet hasebiyle fesh ikdâm ve cür'et iderse ol cerîmine nedâmet yüz guruş vire didikte gıbbe't-tasdîkü'ş-şer'î mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb li-ecli't-tevsîk ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâdî ve'l-'işrîn min Şevvali'l-mükerrem sene 1100

Şühûd

Abdulbaki Efendi ibn Yusuf, Abdulbaki Çelebi ibn Şaban, Mustafa ibn Şeyh, Ahmed Çelebi ibn Mehmed.

455 - 1689 (1100) Galata 145: 57b/4 Dava / *Adjudication*

Akdeniz'de İnöz Adası'ndaki Fransız Konsolosu Yako Beray'ın vekili olduğunu ileri süren İstefan, Yako'nun Mehmet'te 140 kuruş alacağı olduğunu belirtir. Şimdi Yako Mehmet'ten davacıdır. Mehmet, Yako'ya borcu olduğunu doğrulamakla birlikte İstefan'ın vekâletini reddeder. Mahkeme İstefan'dan kanıt ister. İstefan mahkemeye getirdiği şahitlerle Yako'nun vekili olduğunu kanıtlar. Bunun üzerine Mehmet, İstefan'a 140 kuruş verir ve dava kapanır.

İstefan claims that he is the legal agent of the protected foreigner (müstemen) Yako Beray, the French consul at İnöz Island on the Mediterranean. İstefan sues Mehmet for his 140 kuruş debt to Yako. Though admitting the debt, Mehmet rejects İstefan's agency. The court asks İstefan to prove his agency. He does so through witnesses. Mehmet pays the 140 kuruş, ending the case.

Deryâ-yı Sefîd'te vâki İnöz Adası'nda hâlen Fransız Konsolosı olan Yako Beray veled-i Mosi Beray veled-i Han Beray nam müstemen tarafından husûs-ı âti'z-zikre vekâlet iddiâ iden işbu râfi'ü'r-rakîm İstefan veled-i Petro nam zimmi mahfil-i şer'de kasaba-i Tophâne'de Kazgancı Paşa Mahallesi'nde sâkin el-Hâc Mehmed bin Abdi nâm kimesne mahzarında üzerine davâ ve takrîr-i kelâm idüp gâib-i mezbûr Yako Beray veled-i Mosi'nin el-Hâc Mehmed zimmetinde cihet-i deyn-i şer'îden yüz kırk guruş hakkı olmağla [silik] mezbûr el-Hâc Mehmed'den ve mahmiyye-i İstanbul'da ve tevâbi'inde sâkin olan kimesneler zimmetlerinde olan ve sefâyin ile mahmiyye-i mezbûreye gelen kimesneler zimmetlerinde olan hukûkun medyûnlarından taleb ve da'vâ ve ahz ü kabza ve kendüye îsâle ve kabz ü îsâle mütevakkıf olduğı umûrun [...] mevkûfe vekâlet ile vekîl ve nâib-i menâb nasb ve tayîn eyleyüp ben dahi bervech-i muharrer [vekâlet-i] mezbûreyi kabûl eylediğim cihetle hâlen mezbûr el-Hâc Mehmed'den suâl olunup meblağ-ı mezbûr yüz kırk guruşı bana teslîme tenbîh olunmak matlûbumdur didikde

gıbbe's-suâl mezbûr el-Hâc Mehmed cevâbında fi'l-vâki' gâib-i mezbûr zimmetinde mikdar-ı mezkûr deyni olduğını ikrâr lâkin müdde'î-i mezbûrun gâ'ib-i mezbûr tarafından ber-vech-i muharrer vekâletini inkâr idicek müdde'î-i mezbûrdan müdde'âsını mübeyyine beyyine taleb olundıkta udûl-i müslimînden olup kasaba-i Beşiktaş'da Arab İskelesi Mahallesi'nde sâkin Mustafa Çelebi ibn Veli ve Yahya Efendi Mahallesi'nde sâkin Hüseyin bin Ali ve mahrûsa-i Galata'da [silik] Mahallesi'nde sâkin Abdullah bin el-Hâc Mehmed nâm kimesneler li-ecli'ş-şehâde mahfil-i şer'a hâzırân olup isrü'l-istişhâd fi'l-vâki cezîre-i mezbûrede el-ân Fransız Konsolosı olan Yako Beray veled-i Mosi Beray veled-i Han Beray nam müstemen merkûm el-Hâc Mehmed zimmetinde cihet-i deyn-i şer'îden hakkı olan yüz kırk guruşı mezbûr el-Hâc Mehmed'den mahmiyye-i İstanbul ve tevâbi'inde sâkin olan kimesneler zimmetlerinde olan ve sefâin ile mahmiyye-i mezbûreye gelen kimesneler zimmetlerinde olan hukûkunı medyûnlarından taleb ve da'vâ ve ahz ü kabza ve kendüye îsâle ve kabz-ı isâle mütevakkıf umûrun küllîsine bizim huzûrumuzda müdde'î-i mezbûrı kabûlüne mevkûfe vekâlet ile vekîl ve nâib-i menâb nasb ve ta'yîn eylemişidi biz bu husûsa bu vech üzre şâhidleriz şehâdet dahi ideriz deyü her biri edâ-i şehâdet-i şer'iyye eylediklerinde ba'de't-ta'dîl ve't-tezkiye şehâdetleri hayyizi kabûlde vâkı'a olmağın mûcebiyle müdde'î-i mezbûrun vekâletine hükm olunup ve meblağ-ı mezbûrı vekîl-i mezbûra edâ ve teslîme merkûm el-Hâc Mehmed'e ba'de't-tenbîh vekîl-i mezbûr İstefan meclis-i mezbûrda mezkûr el-Hâc Mehmed mahzarında ifâde idüp îfâ-yı edâsına hükm-i şer'î lâhık olan meblağ-ı mezbûr yüz kırk guruşı mezbûr el-Hâc Mehmed yedinden bi'l-vekâle tamâmen ahz ü kabz eyledim ba'de'l-yevm meblağ-ı mezbûrdan mezbûr zimmetinde bir akçe ve bir habbe hakkım bâkî kalmadı didikte gıbbe't-tasdîkü'ş-şer'î mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâdî ve'l-'işrîn min Şevvali'l-mükerrem sene 1100

Şühûd

el-Hâc Mehmed bin Murad, Mustafa Çelebi ibn Veys, el-Hâc Mehmed bin İbrahim, el-Hâc Abdulbâki el-hakkâk, Mustafa Çelebi ibn [boş].

456 - 1689 (1100) **Galata 145: 64b/3** Tescil işlemi / *Registration*

Elti'nin Sultan Bayezid Vakfı'ndan yıllık 23 akçe mukataası olan bir bahçesi vardır. Elti, bu bahçeyi yabancı (müstemen) Fayrobik'e 790 kuruşa satar.

Elti operates a garden of the Sultan Bayezid Waqf, where annual rent (mukataa) is 23 akçe. Elti sells the garden to protected foreigner (müstemen) Fayrobik for 790 kuruş.

Husûs-ı âti'l-beyânın mahallinde tahrîri iltimâs [olmağın] savb-ı şer'-i kavîmden mevlânâ Abdulbâki Efendi ibn Yusuf irsâl olunup ol dahi mahrûsa-i Galata muzâfâtından kasaba-i Tophâne'de Tomtom Mahallesi'nde sâkine Elti bint-i Behar nam nasrâniyenin menziline varup zeyl-i vesîkada muharrerü'l-esâmî müslimîn huzûrlarında akd-i meclis-i şer'-i kavîm eyledikde mezbûre Elti meclis-i ma'kûd-ı mezbûrda Françe tâifesinden sâhib-i hâze'l-kitâb Fayrobik veled-i Fayro nâm müste'men muvâcehesinde bi-tav'ihâ ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp akd-i âtî sudûrına değin yedimde mülk ve hakkım ve senede merhûm Sultan Bayezid Vakfı'na yirmi üç akçe mukâta'ası olup mahalle-i mezbûrede vâki' bir tarafı Kostantin veled-i Anorya nâm zimmî mülki ve bir tarafı Galatasarây dimekle ma'rûf saraya müntehî ve bir tarafı bazen Fransız elçisi mülk bağçesi ve bir kısmı bazen Françesko veled-i Covani mülki ve bir tarafı tarîk-i âmm ile mahdûd bi-hesâb-ı terbî'i iki bin seksen zirâ' ve mezbûr Kostantin cânibinde vâki' mukarrer ve müte'ayyin nısf oda arsası ve bir su kuyusını ve eşcâr-ı müsmire ve gayrı müsmireyi hâvî hadîkayı mezbûr Fayrobik'e yedi yüz doksan guruşa tarafeynden îcâb ve kabûli hâvî bey'-i bât-ı sahîh-i şer'i ile bey' ve teslîm ol dahi ber-vech-i muharrer iştirâ ve kabûl ve tesellüm eyledikten sonra semeni olan meblağ-ı mezbûr yedi yüz doksan guruşı mezbûr Fayrobik tamâmen bana edâ ve teslîm ben dahi yedinden ahz ü kabz eyledim ba'de'l-yevm hadîka-i mahdûde-i mersûme cemî'-i müştemilâtı ile mezbûr Fayrobik'in mülk-i müşterâsıdır keyfe mâ-yeşâ ve yahtâr mutasarrıf olsun didikde gıbbe't-tasdî-

kü'ş-şer'î vâki'u'l-hâli mevlânâ-yı mezbûr mahallinde tahrîr ba'dehû ma'an irsâl olunan Mehmed Çelebi bin Mahmud ve muhzır Hüseyin Çelebi ibn İbrahim nâm kimesneler gelüp meclis-i şer'a alâ vukû'ihî inhâ ve i'lâm itmeğin mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sânî min Zilka'deti'ş-şerîfe sene 1100

Şühûd

Mehmed Çelebi bin Ali Yazıcı sâkin-i Câmi-i Kebîr, Mehmed Çelebi bin Abdullah berber sâkin-i Koloğlu, İsmail Çelebi ibn Attâr [silik], Abdi Beşe bin Abdulgani.

457 - 1689 (1100) **Galata 145: 65b/1** Tescil işlemi / *Registration*

Cebeciler çorbacılarından Muharrem, Hollandalı (Felemenkli) Kornelis ile mahkemeye gelir. Cebecilerden Çorbacı Recep, savaşta esir düşmüş olup Venedik'te bir elçinin elinde olduğu işitilmiştir. Muharrem, Recep'i elçinin elinden kurtarıp Osmanlı topraklarına getirmesi için Kornelis'e 500 kuruş verir. Eğer Recep vefat eder ya da kendi rızasıyla başka bir İslam şehrine gider ya da başka bir ülkeye gittiğini kanıtlayan hüccet ya da mektup gelirse, Muharrem, Kornelis'e verdiği paradan davacı olamayacaktır. Mahkeme bu anlaşmayı tescil eder.

Muharrem, a Cebeci soup maker, goes to court with Kornelis, a Dutchman. It is rumored that another Cebeci soup maker, Recep, has become a prisoner of the war and is being held captive by an envoy in Venice. Muharrem gives Kornelis 500 kuruş to save and bring Recep to Ottoman lands. If Recep dies, or willingly goes to another Muslim city, or Kornelis brings a letter or a hujjet documenting Recep's move to another country, Muharrem will not sue Kornelis for the money he has given him. The court registers the agreement.

Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye-i Kostantiniyyeti'l-mahmiyyede Ayasofya-i Kebîr kurbünde cebeciler çorbacılarından işbu sâhibü'l-kitâb

fahrü'l-emâsil el-Hâc Muharrem Ağa bin Hüseyin mahfil-i şer'de mahrûsa-i Galata'da mütemekkin Flemenk müste'menlerinden Kornelis veled-i Peziş nâm müste'men muvâcehesinde ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp zikr olunan cebecilerin üçüncü bölüğünde çorbacı olan Receb Ağa bin Şaban nâm kimesne bundan akdem Bec Muhârebesi'nde esîr olmuşidi el-hâlatü hâzihî merkûm Receb Çorbacı hâlen harbî olan Venedik diyârında mukîm Nemçe [...] elçisi yedinde esîr idiği istimâ' olunmağla ben dahi merkûm Kornelis'e esîr-i merkûmı dârü'l-harbde elçi-i mersûm yedinden tahlîs içün beş yüz elli esedî guruş def' ve teslîm eyleyüp ve meblağ-ı mezbûr ile esîr-i mezkûrı yed-i harbîden tahlîsa emr idüp ol dahi ber-vech-i muharrer tahlîsa ta'ahhüd ve iltizâm eyledi şol vech üzre kim merkûm Kornelis esîr-i merkûm Receb Çorbacı'yı meblağ-ı mezkûr ile Venedik diyârında elçi-i merkûm yedinden ba'de't-tahlîs eğer merkûm Receb Çorbacı vilâyet-i Rumeli'nde Elbesan Sancağı'nda Drac ve Avlonya kazâlarından [...] varup vâsıl olmaksız bi-emrillâhi te'âlâ fevt olursa veya kendi ihtiyârıyla âhar diyâra gidüp ve ol takdîrce esîr-i mezbûrun sıhhat ile zikr olunan iki kazâdan birine vusûlini veyahud diyâr-ı İslâmiyeden âhar diyâra vusûlini nâtıka hücceti veyahud esîr-i mezkûrun bu tarafa husûs-ı mezbûr müş'ir kendi mektûbı gelürse veyâhud esîr-i mezbûr ba'de'l-halâs dârü'l-İslâm'a hurûcdan sonra fevt olup veyâ kendi sun'ıyla gaybet ve firâr idüp merkûm Kornelis'e teslîm eylediği meblağ-ı mezbûr beş yüz elli guruşı mezkûrdan matlûb olmayup ve bu zikr takrîrlerinin meblağ-ı mezbûr merkûm Kornelis'in mülk-i mahzı ve hakk-ı sarfı olup benim min ba'd alâka ve medhalim kalmadı didikte gıbbe't-tasdîkü'l-mu'teber merkûm Kornelis'in nefsine hîn-i mutâlebede meclis-i şer'a ihzârına tâife-i mezbûrenin tercümânı Garalmo veled-i Covan kefîl olmağın mâhüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sânî min Zilka'deti'ş-şerîfe sene 1100

Şühûd

Mustafa Çelebi ibn Mehmed, el-Hâc Mehmed bin Hasan, el-Hâc Abdullah ibn el-Hâc Mehmed, Mehmed Ağa ibn Ali, el-Hâc Mehmed bin Mehmed, Ahmed Beşe bin Kerim.

458 - 1689 (1100) **Galata 145: 67b/3** Dava / *Adjudication*

Fransız Maynar'ın vekili olan İsak, Hasan'ı müvekkiline olan borcundan dolayı dava eder. İsak'ın savına göre Maynar'ın, Hasan'da sade yağ satışından 3128 akçe alacağı vardır. Hasan, İsak'ın söylediklerini doğrular. Mahkeme Hasan'a, Maynar'a olan borcunu ödemesini söyler.

İsak, the legal agent of French Maynar, sues Hasan for his debt to his client. İsak claims that Hasan owes Maynar 3128 akçe for some oil. Hasan agrees with İsak's statement. The court tells Hasan to pay his debt to Maynar.

Efrenc tâifesinden Maynar veled-i [boş] nam müste'men tarafından husûs-ı âti'l-beyâna vekil-i sâbitü'l-vekâlesi olan İsak veled-i Sabetay nâm Yahudi meclis-i şer'-i hatîrde el-Hâc Hasan bin İrfan nâm kimesne mahzarında bi'l-vekâle üzerine davâ ve takrîr-i kelam idüp müvekkilim Maynar'ın merkûm el-Hâc Hasan zimmetinde yedinden iştirâ ve kabz eylediği revgan-ı sâde bahâsından ba'de külli'l-hesâb üç bin yüz yirmi sekiz akçe hakkı olmağla meblağ-ı mezbûr üç bin yüz yirmi sekiz akçeyi mezbûr el-Hâc Hasan'dan bi'l-vekâle taleb iderim su'âl olunup alıvirilmesi matlûbumdur didikte gıbbe's-suâl mezbûr el-Hâc Hasan cevâbında fi'l-hakîka müvekkil-i mezbûr Maynar'a cihet-i mezkûreden bâkî üç bin yüz yirmi sekiz akçe deynim vardır deyü ikrâr ve itirâf itmeğin alâ mûceb-i itirâfihî meblağ-ı mezbûr üç bin yüz yirmi sekiz akçeyi vekîl-i mezbûra edâ ve teslîme merkûm el-Hâc Hasan'a tenbîh birle mâ-hüve'l-vâki bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâlis min Zilka'deti'ş-şerîfe sene 1100

Şühûd

Hamza Beşe bin Osman, İsmail Çelebi, Mustafa bin Hasan, İbrahim Beşe ibn Hasan.

459 - 1689 (1100) Galata 145: 78b/2 Dava / *Adjudication*

Mustafa, İngiliz kaptanlarından Cangor'a gemisinde taşıması için bir top demir verir. Cangor bu top demiri Sakız'dan İstanbul'a getirirken yolda gemisi batar. Bunun üzerine Cangor topu gemiden kurtarır ve İstanbul'a getirir, ancak Mustafa'ya vermez. Mustafa mahkemede Cangor'dan bu topu ister. Mahkeme Cangor'a görüşünü sorar. Cangor, demirleri kurtardığını doğrulamakla birlikte ısrarla bunların kendisine ait olduğunu belirtir. Mahkeme Mustafa'dan delil ister. Mustafa mahkemeye getirdiği şahitlerle savını destekler. Mahkeme Mustafa'dan ek olarak bu topu herhangi birisine satmadığına ya da hibe etmediğine yemin etmesini ister. Mustafa yemin ederek davayı kazanır.

Mustafa loads a roll of iron on English captain Cangor's ship. On its way from Chios to İstanbul, Cangor's ship sinks. Cangor manages to save the roll from the ship and brings it to İstanbul. However, he does not give it to Mustafa. In court, Mustafa demands the roll from Cangor. The court asks Cangor for his opinion. Cangor agrees that he saved the roll from the ship. But he also insists that the roll actually belonged to him. The court asks Mustafa for evidence. Mustafa supports his statement with witnesses. The court also asks Mustafa to state under oath that he did not sell or donate this roll to a third party. Mustafa takes an oath and wins the case.

Mahrûsa-i Galata muzâfâtından kasaba-i Tophâne'de el-Hâc Memi Mahallesi'nde sâkin işbu râfi'ü'l-kitâb el-Hâc Mustafa bin Mehmed nâm kimesne mahfil-i şer'de İngiltere kapûdânı Cangor veled-i Fever nâm müste'men muvâcehesinde tâife-i mezbûrenin tercümânlarından Dimitraşko veled-i Dominiko nâm tercüman hâzırân oldığı halde üzerine davâ ve takrîr-i kelâm idüp Cezîre-i Sakız'dan mahmiyye-i İstanbul'a nakl itmek üzre mezbûr kapudân Cangor'un kalyon tabir olunur sefînesinde bundan akdem gâyib ani'l-meclis el-Hâc Mehmed yediyle kendi mülkümden bir kebîr

demür top vaz' ve teslîm idüp ol dahi ba'de'l-ahz sefîne-i mezbûreye tahmîl ve mahmiyye-i mezbûreye gelür iken esnâ-i tarîkde Kemen [?] nâm mahalde sefîne-i mezbûre bi-emrillâhi te'âlâ deryâya gark ve helâk olmağla zikr olunan topu mezbûr Kapûdân Cangor deryâdan ihrâc ve kendi mülki olmak üzre mahrûsa-i mezbûre hısnı ebvâbında Kürekci Kapusı hâricinde vâki merhûm Kara Mustafa Paşa binâ eyledüği hana vaz' itmişdir hâlen suâl olunup zikr olunan top bana alıvirilmek matlûbumdur didikde gıbbe's-suâl mezbûr Kapudân Cangor cevâbında fi'l-vâki' zikr olunan topu ber-vech-i muharrer deryâdan ihrâc ve mahall-i mezbûra vaz' eyledüğini ikrâr lâkin müdde'î-i mezbûrın mülki olduğını bi'l-külliye inkâr idicek müdde'î-i mezbûrdan da'vâsına mutâbık beyyine taleb olundıkda müdde'âsı olan top menkûl-ı azîm kısmından olup meclis-i şer'a huzûrı mukarrer olmamağın mezbûr el-Hâc Mustafa'nın beyyinesi top mevcûd ve müşâhade olduğı mahalde istimâ' olunmak lâzım gelmekle vech-i muharrer üzre istimâ'a hâkim-i mevkî'-i sadr-ı kitâb tûbâ-lehû ve hüsne me'âb hazretleri tarafından emîn-i müte'ayyin olan mevlânâ Ahmed Efendi zeyl-i kitâbda isimleri mestûr olan müslimîn ile topun mevcûd olduğı mahalle varup zikr olunan topun üzerinde akd-i meclis eyledikde udûl-i ricâlden olup mahrûsa-i Galata'da Câmi-i Kebîr mahallesi'nde sâkin Hasan bin el-Hâc Osman ve mahmiyye-i mezbûrede Bali Paşa Çeşmesi kurbünde sâkin Mehmed Beşe ibn Ali nâm kimesneler li-ecli'ş-şehâde meclis-i şer'-i ma'kûd-ı mezbûra hâzırân olup isri'l-istişhâd fi'l-vâki işbu müşâhede ve mevcûd olan top işbu müdde'î-i mezbûr el-Hâc Mustafa'nın mülk-i mahzı ve hakk-ı sarfıdır biz bu husûsa bu vech üzre şâhidleriz şehâdet dahi ideriz deyü her biri mezbûr Kapudan Cangor muvâcehesinde edâ-i şehâdet-i şer'iyye eylediklerinde mevlânâ-yı mezbûr mahallinde istimâ' ve tahrîr ve ba'dehû ma'an ba's olunan zeyl-i kitâbda isimleri mestûr olan müslimîn ile meclis-i şer'a gelüp minvâl-i meşrûh üzre mütehâzırân-ı mezbûrân el-Hâc Mustafa ve Kapudân Cangor muvâcehelerinde alâ vech-i şehâde inhâ ve takrîr itdiklerinden sonra gıbbe ri'âyet-i şerâ'iti'l-kabûl şehâdetleri makbûle olmağın zikr olunan topı âhara bey' veya hîbe ve taraf-ı şer'îden bir tarîk ile mülkinden

ihrâc itmedüğine mezbûr el-Hâc Mustafa'ya yemîn teklîf olundıkda ol dahi alâ vefki'l-mesûl yemîn-i billâh itmeğin mûcebiyle zikr olunan topı müdde'î-i mezbûr el-Hâc Mustafa'ya teslîme mezbûr Kapudân Cangor'a tenbîh birle mâ-hüve'l-vâki bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi't-tâsi ve'l-'işrîn min Zilka'de sene 1100

Şühûd

Mustafa Çelebi ibn Murad, Mustafa Çelebi ibn Ali, Ahmed Reis ibn Mustafa.

460 - 1690 (1101) **Galata 145: 96b/4** Dava / *Adjudication*

İngiliz kaptanlarından Esmit, vekili olan Savic adlı diğer bir yabancı vasıtasıyla dalgıç (gavvas) Mehmet'ten davacı olur. Vekil Savic'in tezine göre, müvekkili Esmit gemisi ile Anadolu Hisarı civarında bir iskeleye yanaşarak gemideki demirleri çıkarmak istemiş, demirler kazayla denize düşmüştür. Bunun üzerine Esmit, demirlerin şimdilik denizde kalmasını dalgıç Mehmet'e söylemiştir. Ancak Mehmet, Esmit'e kulak asmamış ve demirleri denizden çıkararak bu demirlerin sahibi olduğunu ileri sürmeye başlamıştır. Vekil, bu demirlerin Mehmet'ten alınmasını ister. Mahkeme Mehmet'e görüşünü sorar. Mehmet, söylenenleri kabul etmez. Mahkeme vekilden kanıt ister. Vekil de getirdiği şahitler desteğiyle davayı kazanır.

A British captain named Esmit sues diver (gavvas) Mehmet through his legal agent Savic, another foreigner. According to Savic, his client Esmit landed his ship on a dock near Anadolu Hisarı, intending to unload the iron on the ship. However, by accident the iron fell into the sea. Esmit told diver Mehmet to keep the iron at sea for the time being. However, ignoring Esmit's request, Mehmet brought the iron out of the water and claimed its ownership. The legal agent wants the iron back from Mehmet. The court asks Mehmet for his opinion. He denies their account. The court asks the legal agent Savic for evidence. He produces witnesses. Through their testimonies, he wins the case.

İngiliz kapûdanlarından olup hâlen sefînesiyle Mısr-ı Kahire'ye müteveccih olan Kapudan Esmit veled-i Esmit nam müste'men tarafından zikri âtî sefîne timurını taleb ve da'vâ ve ahz ü kabza ve kendüye îsâle ve ümûr-ı mezkûra mütevakkıfe olduğı husûsların küllîsine vekîl olduğı tercüman Dimitraşko veled-i Doynosko ve tercüman Yorga veled-i İstaki nâm zimmîler şehâdetleri ile mahzar-ı hasm-ı câhid câi'z-zikrde nehc-i mu'teber-i mer'î üzre sâbit ve ta'yîn ve vekâletine hükm-i şer'î lâhık olan işbu râfi'ü'r-rakîm Savic veled-i Savic nam müste'men [meclis-i] hatîr-i lâzımü't-tevkîrde gavvâs tâifesinden Mehmed Beşe ibn Zeydân nâm kimesne mahzarında bi'l-vekâle üzerine davâ ve takrîr-i kelâm idüp işbu mahsûs ve müşâhede olup İngiltere kantarıyla tahmînen on yedi kantar sefîne timurını müvekkil-i mezbûr Kapudan Esmit malı ve mülki olduğı halde târih-i kitâbdan takrîben on ay mukaddem Deryâ-yı Sefîd Boğazı dâhilinde vâki olup Anadolı tarafında kâin Hisâr-ı Atîk kurbünde [...] nam mahalde sefînesini îkâf içün deryâya ilkâ idüp ve ba'dehû mahal-i mezbûreden nakl murâd itmekle mârü'z-zikr timur deryâdan ihrâc [silik] ve acâleten ihrâc mümkin olmayup fırtına vukû'ından nâşî sâbıkü'z-zikr timurın [...] gavvâs ihzârıyla mârü'z-zikr timurı ka'r-ı bahrden ihrâc kasd üzre olmağın mezbûr Mehmed Beşe mü'eccel-i merkûm kendüye [...] iken ve müvekkil-i mezbûrın huzzâr-ı merkûmda hadîd-i mezbûr [...] tarafından vekîl-i şer'îsi olan hâzır bi'l-meclis tercüman mezbûr Mehmed Beşe'yi hadîd-i mezbûrı îhrâcdan men' itmiş iken mezbûr Mehmed Beşe mütenebbih olmayup sâbıkü'z-zikr hadîdi bahrden ihrâc idüp mülkiyet üzre zabt ve tasarruf üzre olmağın el-ân mezkûrdan suâl olunup sâbıkü'z-zikr hadîdi ba'de kasrü'l-yed bana teslîme tenbîh olunmak matlûbumdur didikde gıbbe's-suâl ve akîbü'l-inkâr ve isr-i taleb-i beyyine udûl-i müslimden olup hisâr-ı mezkûr sükkânından Hüseyin Beşe ibn Hasan ve Yusuf Beşe ibn Mehmed nâm kimesneler li-ecli'ş-şehâde meclis-i şer'-a hâzırân olup isrü'l-istişhâd fi'l-vâki' işbu müşâhede olunan hadîd müvekkil-i mezbûr Kapudan Esmit veled-i Esmit nâm Müste'men malı ve mülkidir târih-i merkûmda mahall-i mezkûrda sefînesini îkâf içün huzûrumuzda deryâya ilkâ ve ba'dehû hablini kat'la mahall-i mez-

bûrda terk idüp ve ba'dehû mezbûr Mehmed Beşe'nin huzûrunda vekîl-i merkûm kendüyi ihrâcdan men' eyledüği halde bahrden ihrâc ve ahz eylemişdir biz bu husûsa bu vech üzre şâhidleriz şehâdet dahi ideriz deyü her biri edâ-i şehâdet-i şer'iyye eylediklerinde gıbbe ri'âyeti şerâiti'l-kabûl şehâdetleri hayyiz-i kabûlde vâkı'a olmağın vekîl-i mezbûrı minvâl-i meşrûh [...] olmamağla mevkûfen ala'l-yemîn mârü'z-zikr timur vekîl-i mezbûr Savic'e def' ve teslîme mezbûr Mehmed Beşe'ye tenbîh birle mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâlis 'aşer min Muharremi'l-haram li-sene ihdâ ve mi'e ve elf

Şühûd

Mehmed Efendi ibn Ali el-müezzin, Mustafa Çelebi ibn Mehmed, Yusuf bin Abdullah, Hüseyin Beşe ibn Mehmed çukadar, Mustafa Efendi ibn eş-Şeyh Ali, Abdülbaki Efendi ibn Sinan.

461 - 1690 (1101) Galata 145: 98a/1 Dava / *Adjudication*

Galata'da oturan Markar isimli Fransız bir tüccar, Drako isimli gayrimüslimde 87 kuruş alacağı olduğunu söyler. Markar alacağını kanıtlayan bir hüccet belgesini de mahkemeye sunar. Mahkeme Drako'dan savunmasını ister. Drako davacının savını kabul eder. Sonuç olarak mahkeme, Drako'ya borcunu ödemesini söyler.

Markar, a French merchant who resides in Galata, claims that a non-Muslim named Drako owes him 87 kuruş. Markar presents to the court a hujjet documenting this debt. The court asks Drako for his defense. Drako accepts the plaintiff's claim. The court orders Drako to pay his debt.

Fransız tüccârından olup mahrûsa-i Galata sükkânından işbu râfi'ü'r-rakîm Markar veled-i Çarlam nam müste'men meclis-i şer'-i hatîr-i lâzımü't-tevkîrde Drako veled-i Kostantin nam zimmi muvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp mezbûr Drako zimmetinde yedimde olan hüccet-i şer'iyye nâtıka olduğı vech

üzre seksen yedi guruş hakkım olmağla meblağ-ı mezbûr seksen yedi guruşı hâlen mezbûr Drako'dan taleb eylediğimde virmede ta'allül ider suâl olunup alıvirilmesi matlûbumdur didikde gıbbe's-suâl mezbûr Drako cevâbında fi'l-hakîka müdde'î-i mezbûrda olan hüccet-i şer'iyye nâtıka oluduğı vech üzre seksen yedi kıt'a esedî guruş el-ân zimmetimde edâsı lâzım deynimdir deyü bi-tav'ihî ikrâr ve i'tirâf itmeğin alâ mûceb-i itirâfihî meblağ-ı mezbûr seksen yedi guruşı müdde'î-i merkûma edâ ve teslîme mezbûr Drako'ya tenbîh birle mâ-hüve'l-vâki' bi'l-ibtigâ ketb olundı fi'l-yevmi's-sâmin 'aşer min Muharremi'l-haram li-sene ihdâ ve mi'e ve elf

Şühûd

İbrahim Efendi bin Mehmed nâib-i recül, Mehmed Çelebi bin Mustafa çukadar, Mustafa Beşe bin çukadar, Mustafa Efendi bin Mehmed el-müezzinzâde, Ömer Efendi bin Mehmed, Ahmed Beşe bin Mustafa, Hızır bin Hasan, İsmail bin Abdullah.

462 - 1690 (1101) Galata **145: 99b/2** Dava / *Adjudication*

Eski Musul valisi Ahmet Paşa'nın vekili İbrahim, İngiliz tüccarı Lenk'ten davacı olur. İbrahim'in tezine göre, Ahmet Paşa'nın elindeki hazine temessüklerinde yazdığı gibi devlette 25.150 kuruş alacağı vardır. Ahmet Paşa, bu alacağını devletten tahsil etmesi için Lenk'i vekil yapar. Lenk de bu vekâleti kabul ederek söz konusu parayı devletten alır. Paşa, Lenk'in tahsil ettiği parayı muhasebesini yaparak Lenk'ten alıp kendisine getirmesi için İbrahim'i vekil yapar. İbrahim, Ahmet Paşa'nın bu parayla ilintili mektup ve temessük belgesini de mahkemeye sunar. Bunun üzerine mahkeme Lenk'e danışır. Lenk, Paşa'nın parasını tahsil ettiğini kabul etmekle birlikte İbrahim'in vekâletini kabul etmez. İbrahim ise, şahitler desteğiyle elindeki belgelerin doğruluğunu ve vekâletini kanıtlar. Sonrasında İbrahim ile Lenk söz konusu paranın muhasebesini yaparlar. Lenk'in, Ahmet Paşa için satın aldığı eşyaların bedeli, Paşa'da olan alacağı, devlete ödediği masraflar ve yaptığı hizmetin karşılığı olan bedel toplamdan düşülür. Geriye kalan 6700 kuruşu

İbrahim, Lenk'ten devralır. Son olarak iki taraf mahkemede, birbirleri ile davalarının kalmadığını belirtirler.

İbrahim, the legal agent of Ahmet Paşa, who was the former governor of Mosul, sues Lenk, an English merchant. According to İbrahim, the state owed Ahmet Paşa 25,150 kuruş as noted in promissory notes of the treasury. Ahmet Paşa appoints Lenk as his legal agent to collect the sum from the state. Accepting the position, Lenk collects the money. Then, Ahmet Paşa appoints İbrahim as his legal agent to receive the collected money from Lenk and then bring it to him, following proper accounting. İbrahim presents to the court a letter from Ahmet Paşa and a promissory note. The court asks for Lenk's opinion. Lenk admits that he had collected the money. However, he rejects İbrahim's legal agency. İbrahim proves his agency and the validity of the documents through witnesses. Then, Lenk and İbrahim run the calculations together and deduct the amount of goods that Lenk had bought for Ahmet Paşa, the Paşa's debt to him, fees he paid to the state, and expenses for his service. İbrahim receives the remaining 6700 kuruş from Lenk. Finally, the parties state in court that they have no further disagreement.

Husûs-ı âti'l-beyânın mahallinde ketb ü terkîmi iltimâs olunmağın savb-ı şer'-i enverden mevlânâ Yusuf Efendi ibn Abdullah irsâl olunup ol dahi mezûnen bi-hükm ve't-tahrîr İngiltere tüccârından Lenk veled-i Lenk nam müste'menin mahrûsa-i Galata'da Sultan Bayezid Mahallesi'nde sâkin olduğı menzile varup zeyl-i vesîkada muharrerü'l-esâmî müslimîn huzûrlarında akd-i meclis-i şer'-i şerîf-i nebevî eyledikde sâbıkan Musul Valisi olup hâlen Deryâ-yı Sefîd tarafında vâki' Boğaz Hisarı muhâfazasında olan düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham râkib-i huyûli'l-'izzi ve'l-ikbâl sâhib-i züyûli'l-mecdi ve'l-iclâl vezîr-i rûşen-zamîr âsaf-nazîr kethüdâ Ahmed Paşa yesrullâhu mâ-yürîd ve mâ-yeşâ hazretleri tarafı bâhirü'ş-şereflerinden zikrleri âtî hususlara vekâlet iddi'â iden kethüdâları umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'-i mehâmid ve'l-mekârim İbrahim ibn Mahmud meclis-i ma'kûd-ı mezbûra işbu

râfi'ü'r-rakîm mezbûr Lenk muvâcehesinde İngiltere ilçisinin baş tercümanlarından Antonaki nam tercüman hâzır olduğı halde bi'l-vekâle üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp müvekkilim paşa-yı müşârün-ileyhin yedlerinde olan hazîne temessükleri nâtık olduğı üzre cânib-i mîrîde yirmi beş bin yüz elli guruş hakları olmağla paşâ-yı müşârün-ileyh hazretleri bundan akdem merkûm Lenk'i meblağ-ı mezbûrı tahsîl içün ebvâb-ı devlete harcı lâzım gelen mertebe mal dahi harc ve sarfa mezbûra izn virüp ve mukâbelede kendüye lâzım gelen ücretini dahi [...] edâya râzı olmağla mezbûr Lenk dahi ber-vech-i muharrer vekâlet-i mezbûreyi kabûl ve meblağ-ı mezbûrı şühûr-ı ma'lûmede cânib-i mîrîden bi't-tamam tahsîl itmeğin müvekkil-i müşârün-ileyh Ahmed Paşa hazretleri hâlen mezbûr Lenk'in taraf-ı mîrîden bi'l-vekâle ahz ü kabz eyledüği meblağ-ı mezkûrun mezbûr ile muhâsebesini rü'yete ve meblağ-ı mezbûrdan ebvâb-ı devlete sarfını ve kendünin ücret-i lâzımesini ve müvekkil-i müşârün-ileyhin mezbûra olan ma'lûmü'l-mikdâr deynini ihrâcdan sonra bâkî kalan malı mezbûr Lenk'ten taleb ve davâ ve ahz ü kabza ve kendüye îsâle ve husûs-ı mezbûrdan ve hukûk-ı sâireye müte'allika âmme-i de'âvîden mezbûrın zimmetini ibrâya yedimde olan mümzâ ve mahtûm mektubı ve temessüki nâtık olduğı üzre beni tarafından vekîl nasb idüp ben dahi vekâlet-i mezbûreyi kabûl eylediğim cihetle hâlen mezbûr Lenk'den suâl olunup cânib-i mîrîden makbûzı olan meblağ-ı mezbûrın benim ile muhâsebesini rü'yete ve ba'de'l-ihrâcât bâkî kalan meblağı bana def' ü teslîme tenbîh olunmak matlûbumdur didikde gıbbe's-suâl mezbûr Lenk cevâbında fi'l-vâki müvekkil-i müşârün-ileyhin ber-vech-i muharrer cânib-i mîrîden bi'l-vekâle yirmi beş bin yüz elli guruşını tahsîl eyledüğini ikrâr lâkin müdde'î-i mezbûrın ber-vech-i muharrer vekâletini inkâr idicek müdde'î-i mezbûrdan müdde'âsına beyyine taleb olundukda udûl-i müslimînden olup paşâ-yı müşârün-ileyhin etbâ'ından Abdülkadir Çelebi ibn el-Hâc Mehmed ve selam ağası Salih Ağa ibn Mehmed ve masraf kâtibi Yusuf Efendi ibn Abdullah ve Hüseyin Ağa ibn Sefer nâm kimesne li-ecli'ş-şehâde mahfil-i şer'a hâzırûn olup isrü'l-istişhâd fi'l-vâki sâbıkan Musul valisi olup hâlen hisâr-ı mezbûr muhâfazasında

olan Kethüda Ahmed Paşa hazretleri mezbûr Lenk'in paşa-yı müşârün-ileyh hazretlerinin cânib-i mîrîden olup bi'l-vekâle kabz eyledüği meblağ-ı mezbûr yirmi beş bin yüz elli guruş muhâsebesini mezbûr ile rü'yete ve meblağ-ı mezbûrdan ebvâb-ı devlete sarfını ve kendünin ücret-i lâzımesini ve müvekkil-i müşârün-ileyhin mezbûra olan ma'lûmü'l-mikdâr deynini ihrâca ve ba'de'l-ihrâcü'l-musaddak bâkî kalan malı mezbûr Lenk'ten taleb ve davâya ve ahz ü kabza ve kendüye îsâle ve husûs-ı mezbûra ve hukûk-ı sâireye müte'allika âmme-i de'âvîden mezbûr Lenk zimmetini ibrâya yedine def' eyledüği mümzâ ve mahtûm mektubı ve temessüki nâtık olduğı üzre bizim huzûrımızda kethüdâ-yı mûmâ-ileyh İbrahim Ağa tarafından vekîl ve nâib-i menâb nasb ve ta'yîn eyleyüp ol dahi ber-vech-i muharrer vekâlet-i mezbûrı kabûl eylemişidi biz bu husûsa bu vech üzre şâhidleriz şehâdet dahi ideriz deyü her biri edâ-i şehâdet-i şer'iyye eylediklerinde ba'de't-ta'dîl ve't-tezkiyye şehâdetleri hayyiz-i kabûlde vâkı'a olmağın mûcebiyle vekîl-i mûmâ-ileyh İbrahim Ağa'nın vekâletine hükm olunup ve vekîl-i merkûm ile husûs-ı mezbûrın muhâsebesini rü'yete ve ba'de külli'l-hesâb bâkî kalan malı vekîl-i mezbûra def' ve teslîme Lenk'e tenbîh olundukdan sonra yine vekîl-i mûmâ-ileyh İbrahim Ağa meclis-i mezbûrda mezbûr Lenk muvâcehesinde bi'l-vekâle ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp hâlen mezbûr Lenk ile vekâlet-i mahkiyem hasebiyle meblağ-ı mezbûr yirmi beş bin yüz elli guruşun muhâsebesini gördiğimde mezbûr Lenk yedinden mukaddemâ müvekkil-i müşârün-ileyh içün iştirâ ve kabz olunan elvân-ı mütenevvi'a-i ma'lûmü'l-mikdâr londerine [?] çuka ahz ü kabz olunan ma'lûmü'l-mikdâr akçe ve hâlen yine mezbûr yedinden müvekkil-i müşârün-ileyh içün iştirâ ve kabz olunan ma'lûmü'l-mikdâr elvân-ı mütenevvi'a londerine [?] çuka ve müvekkil-i müşârün-ileyhin mezbûra olan ma'lûmü'l-mikdâr deyni ve ebvâb-ı devlete masrûfı ve ücret-i lâzımesi min haysi'l-mecmû' on sekiz bin dört yüz elli guruşa bâliğ olup ve meblağ-ı mezbûr on sekiz bin dört yüz elli guruş bâkî kalmağın hâlen vekâlet-i meşrûham hasebiyle meblağ-ı bâkî-i mezbûr altı bin yedi yüz guruşı ve müvekkil-i müşârün-ileyhin mezbûr yedinde olan rihân-ı ma'lûmesini mezbûr Lenk yedinden bi't-tamam

ve'l-kemâl ahz ü kabz eylediğimden sonra zikr olunan husûsların küllîsine ve müvekkil-i müşârün-ileyhin târih-i kitâba gelince mezbûr ile beynlerinde cereyân iden hukûk-ı sâiresine müte'allik âmme-i de'âvî ve mutâlebât ve eymân ve muhâsamadan mezbûr Lenk'in zimmetini ibrâ-i âmm-ı kâtı'u'n-nizâ'la ibrâ ve iskât eyledim ba'de'l-yevm müvekkil-i müşârün-ileyhin mezbûr Lenk ile vechen mine'l-vücûh ve sebeben mine'l-esbâb davâ ve nizâ'ım yokdur didikde gıbbe't-tasdîkü'ş-şer'î mezbûr Lenk dahi meclis-i mezbûrda vekîl-i mûmâ-ileyh İbrahim Ağa ile müvekkil-i müşârün-ileyhin mahmiyye-i İstanbul'da ve kethüdâsı olan Hasan Ağa mahzarında bi-tav'ihî ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp ben dahi zikr olunan husûslara ve târih-i kitâba gelince müvekkil-i müşârün-ileyh paşa hazretleriyle ve vekîl-i mezbûr İbrahim Ağa ve mezbûr Hasan Ağa ile beynimizde cereyân iden hukûka müte'allika 'âmme-i de'âvî ve mutâlebe ve eymân ve muhâsamadan paşa-yı müşârün-ileyh hazretlerinin ve vekîl-i mezbûr İbrahim Ağa'nın ve mezbûr Hasan Ağa'nın zimmetlerini ibrâ-i âmm-ı kâtı'u'n-niza'la ibrâ ve iskât eyledim ba'de'l-yevm mezbûrûn ile bi-vechin mine'l-vücûh ve bi-sebebin mine'l-esbâb davâ ve nizâ'ım yokdur didikde gıbbe't-tasdîkü'ş-şer'î vâki'ü'l-hâli mevlânâ-yı mezbûr mahallinde tahrîr ve ba'dehû ma'an ba's olunan çukadar Ali Beşe ibn İsmail ve muhzır Cafer bin Hasan ile meclis-i şer'a gelüp alâ vukû'ihî inhâ ve i'lâm itmeğin mâ-hüve'l-vâki' bi'l-ibtigâ ketb olundı fi'l-yevmi's-sâmin ve'l-'işrîn mine'l-Muharremi'l-haram li-sene ihdâ ve mi'e ve elf

Şühûd

el-Hâc Abdülkadir bin el-Hâc Mehmed, Yusuf Efendi ibn Abdullah, Hüseyin Ağa ibn Sefer, Ömer Çelebi ibn Abdülmümin, Hüseyin Çelebi ibn Abdullah, el-Hâc Hüseyin bin Salih, Ali Beşe ibn İsmail.

463 - 1690 (1101) **Galata 145: 101b/4** Tescil işlemi / *Registration*

Kethüda Ahmet Paşa'nın vekili Hasan, Ahmet Paşa'nın Lenk adındaki yabancıdan borç para aldığını ve karşılığında bazı değer-

li eşyalarını rehin bıraktığını söyler. Vekil Hasan, Ahmet Paşa'nın Lenk'e olan borcunu ödediğini ve Lenk'in de rehin olan eşyaları kendisine geri verdiğini mahkemede onaylatır.

Hasan, the legal agent of the steward (kethüda) Ahmet Paşa, states that Ahmet Paşa borrowed some money from a protected foreigner (müstemen) named Lenk and pawned some valuables in exchange. The legal agent Hasan has the court register that Ahmet Paşa paid his debt to Lenk and got back the pawned goods.

Husûs-ı âti'l-beyânın mahallinde ketb ve terkîmi iltimâs olmağın savb-ı şer'-i münevverden mevlânâ Yusuf Efendi ibn Abdurrahman irsâl olunup ol dahi İngiltere tüccârından Lenk veled-i Lenk nâm müste'menin mahrûsa-i Galata'da Sultan Bayezid Mahallesi'nde mütemekkin olduğı menzile varup zeyl-i vesîkada muharrerü'l-esâmî müslimîn huzûrlarında 'akd-i meclis-i şer'-i şerîf-i nebevî eyledikde sâbıkâ Musul Valisi olup hâlâ Deryâ-yı Sefîd tarafında vâki' boğaz hisârlarında Anadolı cânibinde kâ'in Sultan Hisarı muhâfazasında olan düstûr-ı mükerrem vezîr-i mufahham sa'âdetlü Kethüdâ Ahmed Paşa hazretlerinin mahmiyye-i İstanbul'da ev kethüdâları olan Hasan Ağa ibn Ahmed nâm kimesne meclis-i ma'kûd-ı mezbûrda işbu râfiu'r-rakîm mezbûr Lenk muvâcehesinde bi't-tav' ve'l-ihtiyâr i'tirâf ve ikrâr idüp müşârün-ileyh Ahmed Paşa Hazretleri'nin mezbûr Lenk zimmetinde mikdâr-ı ma'lûm deynleri içün mezbûr Lenk'e benüm yedim ile beynimizde ilm-i şer'î ile ma'lûm altûn ve cevâhir ve evânîsi rehin vaz' olunmuşidi hâlâ mezbûr Lenk paşâ-yı müşârün-ileyh zimmetinde olan hukûk-ı ma'lûmesini bi't-tamâm ahz ü istîfâ eyledüği cihetle benüm yedim ile kendüye vaz' olunan rihân-ı ma'lûmesi bi't-tamâm bana def' ve teslîm idüp ben dahi mezbûr Lenk yedinden ahz ve tesellüm eylediğimden sonra târîh-i kitâba gelince paşâ-yı müşârün-ileyh tarafından bi'l-vekâle ve kendi umûrum içün bi'l-asâle mezbûr Lenk ile beynimizde cereyân iden ahz ü i'tâ ve mu'âmelât-ı şettâdan hukûk-ı ma'lûme ve mechûleye müte'allika 'âmme-i de'âvî ve mutâlebe ve eymân ve muhâsamadan ben mezbûr Lenk'in zim-

metini ibrâ-i âmm-ı kâtı'u'n-nizâ'la ibrâ ve iskât idüp kezâlik merkûm Lenk dahi benüm zimmetimi ibrâ ve iskât eyledi ba'de'l-yevm birbirimiz ile vechen mine'l-vücûh ve sebeben mine'l-esbâb da'vâ ve nizâ'ımız yokdur didikde gıbbe't-tasdîku'ş-şer'î vâki'u'l-hâl mevlânâ-yı mezbûr mahallinde tahrîr ba'dehû ma'an ba's olunan çukadâr Ali Beşe ibn İsmail ve muhzır Cafer bin Hasan ile meclis-i şer'a gelüp 'alâ vukû'ihî inhâ ve i'lâm itmeğin mâ-hüve'l-vâki' bi'l-ibtigâ ketb olundı fî sânî 'aşar min Muharremi'l-harâm li-sene ihdâ ve mie ve elf

Şühûdü'l-hâl

Abdülkadir Çelebi ibn el-Hâc Mehmed, Yusuf Efendi ibn Abdullah, Salih Ağa ibn Mehmed, Hüseyin Ağa ibn Mehmed, Ömer Ağa ibn Abdülmümin, Hüseyin Çelebi ibn Abdullah.

464 - 1690 (1101) **Galata 145: 102a/5** Tescil işlemi / *Registration*

Hollanda, İngiltere ve Fransa yabancılarından (müstemenlerinden) bir grup mahkemeye başvururlar. Bu yabancılara göre, ölen Ahmet Ağa'dan alacakları olup, ellerinde bu alacağı kanıtlayan bir hüccet bulunmaktadır. Ölen Ahmet Ağa'nın terekesine el koyan vasi Mehmet Ağa'dan, söz konusu parayı almak üzere yine bir yabancı olan İstefan'ı vekil olarak atadıklarını mahkemeye onaylatırlar.

A group of Dutch, English and French protected foreigners (müstemen) appear in court. They assert that the deceased Ahmet Ağa owed them money, and that they have a hujjet documenting his debt. The court registers that they appoint another protected foreigner, İstefan, as their legal agent to collect the sum from Ahmet Ağa's heir Mehmet Ağa.

Mahrûsa-i Galata hâricinde Tomtom Mahallesi'nde sâkin Nederlanda müste'menlerinden Kaser veled-i Şaşla ve Abraham veled-i Bober ve İngiltere müste'menlerinden Aleksandıra veled-i

Yakop ve Fransız müste'menlerinden Kadro veled-i Goril ve Ribol veled-i Franceşko nâm müste'menler meclis-i şer'-i hatîr-i lâzımü't-tevkîrde yine Fransız müste'menlerinden işbu râfiu'r-rakîm İstefan veled-i Kabin Paşine nâm müste'men muvâcehesinde her biri ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp bizden ve mezbûr İstefan'ın yedimizde olan hüccet-i şer'iyyelerimiz nâtıka olduğı vech üzre mahmiyye-i İstanbul'da Bağçe Kapusı kurbünde Elvanzâde Mahallesi ahâlîsinden olup bundan akdem medîne-i Edirne'de vefât iden Bâzergânbaşı Ahmed Ağa ibn Abdullah bin Abdurrahman nâm kimesnenin zimmetinde ma'lûmu'l-mikdâr meblağ hakkımız olup ve işbu hâzır bi'l-meclis Mehmed Ağa ibn Abdullah nâm kimesneden müteveffâ-yı mezbûrun evlâd-ı sıgârının vasiy-i muhtâr olduğı cihetle tereke-i müteveffâ-yı mezbûra vâzıu'l-yed olmağla mâru'z-zikr haklarımızı vasiy-i merkûmdan taleb ve da'vâ ve ahz ve kabz ve bize îsâle ve umûr-ı mezkûra mütevakkıf olduğı cümle husûsa mezbûr İstefân'ı tarafımızdan vekîl ve nâib-i menâb nasb ve ta'yîn olup [silik] ber-vech-i muharrer vekâlet-i mezbûreyi kabûl ve hıdmet-i lâzımesini edâya müte'ahhid olmağın mâ-hüve'l-vâki' bi'l-ibtigâ ketb olundı fi'l-yevmi's-sâmin min Saferi'l-hayr [sene ihdâ ve mie ve elf]

Şühûdü'l-hâl

Fethullah bin Murad, Mahmud ibn Mehmed, Ali bin Abdülgani, Ahmed Beşe ibn Mustafa, [silik] Hızır ibn Hasan.

465 - 1690 (1101) **Galata 145: 107a/7** Dava / *Adjudication*

Halil, Semel adındaki yabancı (müstemen) karşısında mahkemeye çıkar. Halil, İskenderiye'den İstanbul'a götürmesi için Semel'e dörder kuruş değerinde iki hasır verdiğini söyler. Halil, Semel'in söz konusu hasırları bir İngiliz gemisine yüklettiğini ve yolda Fransız bir kaptanın hasırlarına el koyduğunu sözlerine ekler. Halil hasırların kendi izni dışında söz konusu gemiye yüklendiğini, bu yüzden hasırların ücreti olan 8 kuruşu Semel'den istediğini ileri sürer. Semel ise, kendi gemisinin yükü fazla olması nedeniy-

le, Halil'in izniyle hasırları diğer gemiye yüklediğini söyler. Semel'den kanıt istenir. Semel de mahkemeye çağırdığı şahitlerle davayı kazanır.

Halil goes to court against a protected foreigner (müstemen) named Semel. Halil states that he gave Semel two wicker mats, each worth 4 kuruş, to be taken from Alexandria to İstanbul. Halil claims that Semel loaded the mats on an English ship, and a French captain confiscated them on the way. Halil argues that the mats were loaded on the ship in question without his permission. Accordingly, he wants Semel to pay the mats' price of 8 kuruş. Questioned by the court, Semel states that he loaded the wicker on the other ship with Halil's permission because his ship had too much cargo. Asked to bring proof, Semel wins the case through witness accounts.

Tüccâr-ı Mısriye'den Halil bin Abdullah nâm kimesne meclis-i şer'-i hatîr-i lâzımü't-tevkîrde İngiltere kapudânlarından sâhib-i hâze's-sifr Semel veled-i Kodamo nâm müste'men muvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp bundan akdem Mısr-ı Kahire iskelelerinden İskenderiye İskelesi'nden kendi sefînesiyle mahmiyye-i İstanbul'a nakl itmek içün kendi mâlımdan her biri dörder kuruş kıymetli iki kıt'a Mısır hasırı teslîm idüp ol dahi ba'de'l-ahz yine iskele-i merkûmede zikr olunan iki 'aded Mısır hasırı İngiltere kapûdânlarından Hokar nâm kapûdânın nik ta'bîr olunur sefînesinde benüm iznim yoğiken vaz' idüp ve lâkin sefîne-i merkûmeyi [...] tarîkde France kapudânlarından [boş] nâm harbî ahz itmekle benüm iki kıt'a Mısır hasırım zâyi' olmuşdur hâlâ suâl olunup ta'addîsine binâen zikr olunan iki hasırımın kıymet-i harbiyesi olan sekiz guruş mezbûr kapudân Semel'den bana alıvirilmek murâdımdır didikde gıbbe's-suâl mezbûr kapudân cevâbında fi'l-vâki' müdde'î-i mezbûrun iki kıt'a Mısır hasırını iskele-i merkûmeden mahmiyye-i mezbûreye nakl itmek içün yedinden ahz idüp ve lâkin sefînenin hamli ziyâde olmağla yine iskele-i merkûmede mezbûr Halil'in izniyle muvâcehesinde mahmiyye-i mezbûra nakl içün

mezbûr kapudân Hokarik nik ta'bîr olunur sefîne-i mezbûresine tahmîl eyledüm deyü def'le mukâbele idicek mezbûr Halil gıbbe'l-istintâk ve akîbü'l-inkâr mezbûr kapudândan [silik] mutâbık beyyine taleb olundukda 'udûl-i müslimînden ve tüccâr-ı Mısriye'den olup mahmiyye-i mezbûrede Valide Sultan Çarşusı'nda sâkin Kürt el-Hâc Hüseyin ibn Zülfikar ve Na'li Mescid Mahallesi'nde [silik] nâm kimesneler li-ecli'ş-şehâde meclis-i şer'a hâzırân olup istişhâd olunduklarında fi'l-vâki' iskele-i merkûmede müdde'î-i mezbûr iki kıt'a Mısır hasırı mahmiyye-i mezbûreye nakl içün harbî aldugı mezbûr kapudân Hokarik nik ta'bîr olunur sefînesine bizim huzûrımızda vaz' eyledi biz bu husûsa bu vech üzre şâhidlerüz şehâdet dahi iderüz deyü her biri edâ-i şehâdet-i şer'iyye itdiklerinde ba'de't-ta'dîl ve't-tezkiye şehâdetleri hayyiz-i kabûlde vâki' olmağın mûcebiyle merkûm kapudan Semel'i vech-i meşrûh üzre talebiyle min ba'd mu'âraza itmemek üzre mezbûr [silik] olunup mâhüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâbi' ve'l-'işrîn min Saferi'l-hayr li-sene ihdâ ve mie ve elf

Şühûdü'l-hâl

Abdullah Efendi ibn Şaban, [silik], Hamza Beşe ibn Abdülgani, Hızır ibn Hüseyin, [silik].

466 - 1690 (1101) **Galata 145: 116a/2** Dava / Adjudication

Cozef adlı Fransız, balıkçı Esterko karşısında mahkemeye çıkar. Cozef, balık almak için Esterko'nun dükkânına gittiğinde, Esterko'nun cebindeki 9 altın ile 66 akçe değerindeki mührünü çaldığını ileri sürer. Esterko, Cozef'in söylediklerini kabul etmez. Cozef de söylediklerini kanıtlayamaz. Davalı Esterko yemin ederek davayı kazanır.

A protected Frenchman named Joseph goes to court against the fisherman Esterko. Joseph claims that when he went to Esterko's shop to buy some fish, Esterko stole from his pocket 9 gold pieces and a seal worth 66 akçe. Esterko rejects Joseph's claims. For his

part, Joseph fails to support his claim with evidence. The defendant Esterko takes an oath and wins the case.

Fransız tâyifesinden Cozef veled-i Anton nâm müste'men mahfil-i şer'de balıkçı tâifesinden işbu râfiu'r-rakîm Esterko veled-i Kanalkoz nâm zimmî muvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp târîh-i kitâbdan bir gün mukaddem balık iştirâsiyçün mezbûr Esterko'nun dükkânına varup bey' ü şirâ üzre iken esnâ-i mükâlemede mezbûr Esterko cebimden dokuz yaldız altunı ile altmış altı akçe kıymetli bir sîm hatemimi hakîkaten sirka ve ahz itmeğin elân suâl olunup alıvirilmek matlûbumdur didikde gıbbe's-suâl ve akîbü'l-inkâr müdde'î-i mezbûrdan müdde'âsını mübeyyine beyyine taleb olundukda ityân-ı beyyineden izhâr-ı 'acz ile istihlâf itmeğin fi'l-vâki' müdde'î-i mezbûrun cebinden dokuz yaldız altunı ile altmış altı akçe kıymetli bir sîm hatemini sirka ve ahz itmeyüp ve hâlâ ol vechile zikr olunan altunun ve hatemin aynıları mevcûd ise aynılarının üzerine reddi ve istihlâk eyledüği sûretde mâru'z-zikr altunun mislini ve zikr olunan hatemin kıymet-i şer'iyyesinin edâsı lâzım gelmedügine merkûm Esterko'ya yemin teklif olundukda ol dahi yemîn bi'l-lâhi'l-lezî enzele'l-İncil ale'l-İsa aleyhi's-selâm itmeğin mûcebiyle müdde'î-i mezbûra bi-lâ beyyine merkûm Esterko'ya mu'ârazadan men' birle mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâlis min şehr-i Rebî'ilâhir li-sene ihdâ ve mie ve elf

Şühûdü'l-hâl

Abdülbaki Efendi ibn Yusuf, Abdülbaki Çelebi ibn Şaban, İsmail Çelebi ibn Abdullah, Cafer bin Hasan, Süleyman bin Hasan, Mustafa bin Eşref.

467 - 1696 (1107) **İstanbul 22: 2a/1** Dava / *Adjudication*

Fransız tüccarlarından Loronçe, Fransa elçiliği tercümanı Fedotini aracılığıyla mahkemede Hüseyin Çelebi'den davacı olur. Loronçe'nin savına göre, Hüseyin Loronçe'den kâğıt satın alarak ona 800 kuruş borçlanmıştır. Hüseyin, bu borç karşılığında arsasını el-

Hac Mahmut Vakfı'ndan yıllık 740 akçeye kiralamış olduğu ve üzerindeki binasını da eşi Ayşe Hatun ile ortaklaşa kullandıkları evlerini geri alabilme koşuluyla (bey'-i bi'l-vefâ) 800 kuruşa Loronçe'ye satmış ve evin arsasını da mütevelli vekilinin izniyle Loronçe'ye devretmiştir (tefviz). Loronçe, Hüseyin'e ödemesi gereken 800 kuruşu, alacağı olan 800 kuruşa takas etmiştir. Davacı Loronçe, elinde bu işlemleri belgeleyen bir hüccet ve bir temessük olmasına karşın, Hüseyin'in evin kullanımını kendisine devretmediğini ileri sürer. Görüşü sorulan davalı Hüseyin, hem Loronçe'den kâğıt satın aldığını reddeder, hem de evi geri alabilme koşuluyla sattığı yolundaki ifadesinin yalan olduğunu belirtir. Bunun üzerine mahkeme davacı Loronçe'den yemin etmesini ister. O da yemin ederek davayı kazanır.

Loronçe, a French merchant, sues Hüseyin Çelebi with the help of Fedotini, the dragoman of the French ambassador. The plaintiff claims that Hüseyin owed him 800 kuruş for some paper. In return for the debt, he says, Hüseyin sold to Loronçe a house that he has been using together with his wife Ayşe Hatun and that he built on a plot rented from the el-Hac Mahmut Waqf for 740 akçe per annum, with the option to buy it back (bey'-i bi'l-vefâ). He also transferred (tefviz) the plot of the house to Loronçe with the permission of the legal agent of the mutawalli. Loronçe counted the 800 kuruş sale price towards Hüseyin's 800 kuruş debt. Now, claims the plaintiff Loronçe, although he has a hujjet and a promissory note (temessük) documenting these transactions, Hüseyin is preventing him from using the house. Questioned by the court, Hüseyin denies that he bought paper from Loronçe. He also admits to lying in the court about selling his house to Loronçe with a buyback option. The court then asks the plaintiff Loronçe to prove his account by taking an oath. He does so and wins the case.

France tüccârından olup mahrûsa-i Galata'da Bereketzâde Mahallesi'nde sâkin bâ'is-i hâze'l-kitâb Loronçe veled-i Civan nâm müste'men hâlen France ilçisinin baş tercümanı olan Fedoniti ve-

led-i Çan Batista hâzir iken meclis-i şer'-i şerîf-i enverde mahmiyye-i İstanbul'da Yavuz Erzan Sinan Bey Mahallesi sükkânından Hüseyin Çelebi ibn Abdullah nâm kimesne mahzarında üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp bundan akdem mezbûr Hüseyin Çelebi zimmetinde yedinden iştirâ ve ahz u kabz ve istihlâk eylediği 'adedi beynimizde ma'lûm bâliye ta'bîr olunur kâğıd bahâsından ba'de külli'l-hesâb sekiz yüz guruş hakkım olup hattâ bin yüz altı senesi Cumâdelâhiresinin yedinci güni mahmiyye-i mezbûrede nâ'ibü'ş-şer'-i şerîf olan 'umdetü'l-müderrisîni'l-kirâm Mehmed Efendi ibn Eyüb Efendi tarafından bi'l-iltimâs husûs-ı âti'z-zikri tecrîde me'zûnen irsâl olan Mustafa Efendi ibn Ömer'in mahalle-i mezbûrede merkûm Hüseyin Çelebi'nin sâkin oldığı menzilde sikân-ı makbûleti'l-kelimât huzûrlarında 'akd eylediği meclis-i şer'de vech-i mezkûr üzre yedinden iştirâ ve ahz ve kabz ve istihlâk eylediği bâliye ta'bîr olunur kâğıd behâsından zimmetinde bana edâsı lâzım sekiz yüz guruş deyni oldığını mezbûr Hüseyin 'alâ ru'usi'l-istişhâd ikrâr ve i'tirâf ve istişhâd dahi eyledikden sonra 'arsası merhûm el-Hac Mahmud Vakfı'ndan senede yedi yüz kırk akçe mukâta'a ile zevcesi Âişe Hatun ibnet-i el-Hac Mehmed ile 'ale'l-iştirâk taht-ı tasarruflarında ve ebniyyesi kezâlik mezbûr ile iştirâken silk-i mülklerine münselik olup zikr olunan Yavuz Erzah Sinan Bey Mahallesi'nde vâkí' bir tarafı Odabaşı tasarrufında olan uncı değirmeni ve bir tarafdan es-Seyyid İsmail Çelebi tasarrufında olan vakf menzil ve bir tarafı vakf odalar ve bir tarafı tarîk-i 'âmım ile mahdût büyût-ı 'adîdeyi müştemil menzilin ebniyesini mezbûr Âişe Hatun'ın izn ve ma'rifeti ile târih-i mezbûrdan bir sene temâmına değin bey'-i bi'l-vefâ vechi üzre mezbûr Hüseyin Çelebi sekiz yüz guruşa bana bey' ve teslîm ben dahi iştirâ ve teselüm idüp semen-i mezbûr sekiz yüz guruşı deyn-i merkûm sekiz yüz guruşa takâs ben dahi mukâsa ve kabûl itmeğin husûs-ı mezbûrı mevlânâ-yı mezbûr Mustafa Efendi mahallinde tahrîr ba'dehû ma'an ba's olunan Mahmud bin Ahmed ve Hasan bin Ali ile meclis-i şer'a varup ba'de'l-inhâ işbu hüccet-i şer'iyye bi't-taleb tahrîr olundıkdan sonra menzil-i mezbûrın 'arsasını dahi mezbûr Hüseyin Çelebi zevcesi merkûme Âişe Hatun vakf-ı mezbûra bi'l-

fi'l mütevellî olan işbu sâhib-i bi'l-meclis Abdullah Efendi ibn Mustafa'nın müvekkilesi Havvâ Hatun'ın izn ve ma'rifeti ile bana ferâğ ve tefvîz ben dahi tefevvüz ve kabûl ve işbu mütevellî temessükinin kenarına tahrîr olunmışidi hâlen müddet-i mezbûre tamâm olmağla [menzil-i] mezbûrı merkûm Hüseyin Çelebi'den taleb eylediğimde edâdan imtinâ' ve menzil-i mezbûrda fuzûlen sâkin olup vaz'iyyet üzre tasarrufa mâni' olur suâl olunup alıvirilmesi matlûbımdır deyü her birinin mazmûnı min külli'l-vücûh takrîr-i meşrûhına mutâbık hüccet-i şer'iyye ve mütevellî temessüki ibrâz itmeğin gıbbe's-suâl mezbûr Hüseyin Çelebi cevâbında ben müdde'î-i mezbûrdan kat'an kâğıd iştirâ ve kabz itmeyüp cihet-i mezkûreden kendüye aslâ deynüm yoğiken yedinden iştirâ ve kabz eylediği bâliye ta'bîr olunur kâğıd behâsından müdde'î-i mezbûr Loronçe'ye zimmetimde edâsı lâzım sekiz yüz guruş deynim vardır deyü târih-i mezbûrda meclis-i mezkûrda tâyi'an ikrâr ve i'tirâf idüp ve zevcem mezbûrenin izn ve ma'rifeti ile menzil-i mezbûrın ebniyesini ber-vech-i meşrûh târih-i mezbûrdan bir sene temâmına değin sekiz yüz guruşa müdde'î-i mezbûr Loronçe'ye vefâ'en bey' ve teslîm ve semen-i mezbûrı deyn-i merkûma takâs 'arsasını dahi mütevellî-i mezbûrenin izn ve ma'rifetiyle ferâğ ve tefvîz itmişidim lâkin ikrâr-ı mezkûremde kâzibim deyücek fi'l-hakîka mezkûr Hüseyin Çelebi ikrâr-ı mezkûrında kâzib ve kendi da'vâ-yı meşrûhasında [...] olmadığına müdde'î-i mezbûr Loronçe'ye bi't-taleb yemîn teklîf olundıkda ol dahi hasbe'l-mes'ûl yemîn-i billâhi'l-lezî enzele'l-İncîl 'alâ İsa 'aleyhi's-selâm itmeğin menzil-i mezbûr vakf 'arsa ile meşğûl olmağla rehn-i mezbûr rehîn-i fâsid olup ve rehîn-i fâsidin hükmi rehn-i sahîh hükmi gibi olmağla edâ-i deyn idinceye değin mürtehin içün hakk-ı habs olmağın mûcebiyle menzil-i mezbûrı rehniyyet üzre müdde'î-i mezbûra ba'de't-teslîm meblağ-ı mezbûr sekiz yüz guruşı edâ ile fekk-i rehne mezkûr Hüseyin Çelebi'ye tenbîh olunup mâ-hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-hâdî 'aşere min Cumâdelâhire li-sene seb'a ve mi'e ve elf

Şühûdü'l-hâl

A'lemü'l-'ulemâi'l-'izâm ebu'l-mekârim 'umdetü'l-müvellâi'l-izâm Ali Efendi bin es-Seyyid Mehmed el-kâdı-i [...]-zâde Mehmed

Efendi el-kâdı-i [...] sâbık, 'umdetü'l-müderrisîni'l-kirâm Tefsir-zâde, 'umdetü'l-a'yân Mustafa Ağa kethüdâ-yı hazret-i şeyhülislâmı sâbık Sâdık Efendi, Çiçekci Solakzâde Halil Ağa bin [boş], Abdullah Efendi el-imâm mahalle-i mezbûre, es-Seyyid İbrahim Efendi bin Abdülfettâh, Mehmed Çelebi bin Hüseyin, müezzin Hasan bin Mehmed, Mehmed Çavuş bin Abdullah, el-Hac Mehmed bin Mustafa, ve gayruhum.

468 - 1696 (1107) İstanbul **22: 36a/2** Dava / *Adjudication*

Ölen Yani'nin oğulları Manol ve Dimitraki, İngiliz tüccarı Corco karşısında mahkemeye çıkarlar. İngiltere Elçiliği baş tercümanı ile mahkeme tercümanı da mahkemededir. Manol ve Dimitraki'ye göre Yani 14 yıl önce Corco'ya 813 kuruş değerinde kürk (kevel) emanet vermiş olup malını alamadan ölmüştür. Davacılar, Yani'nin varisleri olduklarını belirterek Corco'dan bu kürklerin ya da değeri olan 813 kuruşun alınmasını isterler. Mahkeme Corco'ya görüşünü sorar. Corco, Yani'nin söz konusu kürkleri, İngiliz tüccarlarından Roberto, Aleksandro ve Mariçiyo adlı yabancılara (müstemenlere) olan 3000 kuruş borcuna karşılık emanet bıraktığını, dolayısıyla kürkleri bu kişilere verdiğini söyler. Bu konuda Yani'ye İngilizce bir temessük verdiğini de belirten Corco, şimdi bu temessükün davacılarda olduğunu söyler. Mahkemedeki tercümanlar, davacıların elindeki temessükü okur ve çevirirler. Okunan temessükten Corco'nun söz konusu kürkleri Roberto, Aleksandro ve Mariçiyo'ya vermek için aldığı anlaşılır. Mahkeme son olarak Corco'dan kürkleri söz konusu kişilere verdiğine İncil üzerine yemin etmesini ister. Sonuç olarak Corco yemin ederek davayı kazanır.

The deceased Yani's sons Manol and Dimitraki sue Corco, an English merchant, in the presence of the chief dragoman of the English embassy Antonaki and the imperial dragoman [divân-ı 'âlî tercümanı] İskarlet. The plaintiffs claim that 14 years ago Yani en-

trusted to Corco fur (kevel) worth 813 kuruş. Claiming to be Yani's heirs, the plaintiffs want Corco to pay them the 813 kuruş. The court asks Corco to give his own account. Corco responds that Yani entrusted the furs in question as collateral for his 3,000 kuruş debt to the English merchants Roberto, Aleksandro and Mariçiyo. For that reason, he goes on, he gave the furs to these merchants. Corco adds that he gave to Yani a document (temessük) in English, now in the hands of the heirs. The translators in court read and translate this document. It states that Corco received the furs to transfer to the three merchants. The court finally asks Corco to take an oath on the Bible. In conclusion, Corco wins the case by taking the oath.

Mahmiyye-i İstanbul'da Fener Kapusı kurbünde Abdi Subaşı Mahallesi sükkânından olup Yaş Kasabası'nda bundan akdem hâlik olan Yani veled-i Kunderato nâm zimmînin sulbî kebîr oğulları ve vârisleri olan Manol veled ve Dimitraki nâm zimmîler divânı hazret-i sadr-ı a'zamiyye ma'kûd-ı meclis-i şer'-i şerîf-i 'âliyyede İngiltere ilçisinin baş tercümanı olan Antonaki veled-i İstifani ve divân-ı 'âlî tercümanı İskarlet oğlı Aleksandro hâzırlar iken İngiltere tüccârından işbu râfi'ü'l-vesîka Corco veled-i Radomdini muvâcehesinde her biri üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp târih-i kitâbdan on dört sene mukaddem babamız mezbûr Yani hâl-i huyûtında sekiz yüz on üç guruş kıymetli iki yüz kırk sekiz kantâr botac ta'bîr olunur kevelini mezbûr Corco'ya îdâ' ve teslîm ol dahi istîdâ' ve kabz eyledikden sonra babamız mezbûr Yani zikr olunan keveli kable'l-ahz hâlik olup irsen bize isâbet itmişdir hâlen zikr olunan kevelin 'aynı mevcûde ise 'aynını müstehlek ise kıymet-i şer'iyyesini mezbûr Corco'dan taleb ideriz suâl olunsun didikde gıbbe's-suâl merkûm Corco cevâbında müdde'iyyân-ı mezbûrânın babaları merkûm Yani'nin İngiltere tüccârından Roberto veled-i Hayt ve Aleksandro veled-i Cakob ve Mariçiyo veled-i Karin nâm müste'menlere cihet-i deyn-i şer'îden üç bin guruş zimmetinde edâsı lâzım deyni olmağla deyn-i mezbûrın ol-mikdârına mahsûb olmak üzre zikr olunan keveli mezbûrûn Roberto ve Aleksandro ve

Mariçiyo'ya def' ve teslîm itmek içün bi-tarîki'l-emâne bana def' ve teslîm ben dahi ber-vech-i muharrer ahz u kabz ve mezbûr Yani'nin emrine binâ'en mârü'z-zikr keveli mezbûrûn müste'menlere bi-'aynen def' ve teslîm idüp zimmetim berî olmuşdır hattâ hâlik-i merkûm Yani ber-vech-i mübeyyen deyn-i mezbûra mahsûben mârü'z-zikr keveli bana def' ve teslîm ben dahi ahz u kabzımı nâtık ve hatmi hâvî kendi lisânımız üzre hâlen müdde'iyyân-ı mezbûrânın yedlerinde olan işbu temessüki mezbûr Yani'ye virmişidim deyücek mârü'z-zikr temessüki mezbûrân mütercimân Antonaki ve İskarlet oğlı tercüme idüp kırâ'et olundıkda fi'l-hakîka mezbûr Yani veled-i Kunderato sâlifü'z-zikr iki yüz kırk sekiz kantâr keveli tüccâr-ı mezbûrûn Roberto ve Aleksandro ve Mariçiyo'ya beynlerinde olan hesâblarına dâhil ve deynine mahsûb olmak üzre merkûm Corco veled-i Radomdini'ye def' ve teslîm eylediğini hâvî bulunmağın gıbbe'l-istintâk mezbûrân Manol ve Dimitraki fi'l-vâki' babaları merkûm Yani zikr olunan iki yüz kırk sekiz kantâr keveli tüccâr-ı mezbûrûna beynlerinde olan hesâblarına dâhil ve deynine mahsûb olmak üzre def' ve teslîm itmek içün bi-tarîki'l-emâne mezkûr Corco'ya def' ve teslîm eylediğini her biri ikrâr ve i'tirâf itmeğin mezbûr Corco husûs-ı mezbûrda emîn olup yemîni ile musaddık olmağın fi'l-hakîka mezbûr Yani'nin emrine binâ'en botac ta'bîr olunan mârü'z-zikr iki yüz kırk sekiz kantâr keveli târih-i mezbûrda tüccâr-ı mezbûrûn Roberto ve Aleksandro ve Mariçiyo'ya bi-'aynen def' ve teslîm idüp redd ve zamânından zimmetine nesne lâzım gelmediğine mezbûr Corco'ya bi't-taleb yemîn teklîf olundıkda ol dahi hasbe'l-mes'ûl yemîn-i billâhü'l-lezî enzele'l-İncîl 'alâ İsâ 'aleyhi's-selâm itmeğin mûcebiyle müdde'îyyân-ı mezbûrân Manol ve Dimitraki bî-vech mu'ârazadan men' olunup mâvaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-'âşir min Şabâni'l-mu'azzam li-sene seb'a ve mi'e ve elf

Şühûdü'l-hâl

'umdetü erbâbü't-tahrîr ve'l-kalem tezkire-i evvel Hâfız Mustafa Efendi, zübde-i ashâbü't-tastîr ve'r-rakam tezkire-i sâni Mehmed Efendi, 'umdetü'l-eşbâh ve'l-a'yân Yusuf Bey bin Çâvuşân, fahrü'l-akrân ve'l-ikfâ Muhzır Mehmed Ağa, fahrü'l-akrân Oda-

başı Mustafa Ağa, el-Hac Mehmed Çavuş, İbrahim Çavuş, el-Hac Mustafa Efendi bin Eyyub, Halil Efendi bin Mehmed, Mehmed Ağa bin muhzırân, el-Hac Ali Beşe.

469 - 1696 (1107) **İstanbul 22: 122b/1** Tescil işlemi / *Registration*

İzmir'de yaşayan Portekizli Yahudi İzak ve ortağı olan I. Abraham adlı diğer bir yabancı (müstemen) Yahudinin vekili Fransız Koço, Eyüp'e bağlı Hasköy'ün Keçeci Mahallesi sakinlerinden İsak ve II. Abraham adlı iki Yahudi ortak ile birlikte mahkemeye gelir. Vekil Koço, müvekkillerinin adı geçen ortaklardan kumaş ve benzeri ürünlerin satışından 6225 kuruş alacakları kaldığını kaydederek bu borç için iki ortağın birbirlerine kefil olduklarını söyler. Borçlu ortaklardan II. Abraham, Hresa adındaki Yahudi ile ortaklaşa olarak adı geçen mahallede bulunan ve Hasan Paşa Vakfı'ndan kiralamış oldukları yahudihanedeki hisselerini, borçlarının 800 kuruşuna karşılık olarak devretmiştir. Alacaklı vekili Koço, daha sonra kalan 5425 kuruş için dava açmışsa da bu dava sonuçsuz kalmıştır. Vekil Koço, daha sonra aracıların yardımıyla borçlulardan çeşitli değerli eşya ve kumaşlar alarak sulh yaptıklarını belirtir. Borçlular, Koço'nun ifadesini doğrular. Mahkeme de bu sulh işlemini sicile kaydeder.

The French Koço, legal agent of İzak and Abraham I, two protected Portuguese Jews (müstemen) residing in İzmir, appear in court with İsak and Abraham II, Jewish partners residing in the Keçeci neighborhood in Hasköy, Eyüp. The legal agent Koço states that his clients are owed 6225 kuruş by the above-stated partners for fabric and the like that they sold. The defendants have served as each other's surety for the debt, he adds. To cover 800 kuruş of the debt, Abraham II transferred the usufruct rights of his shares in a Jewish quarter (yahudihane) of the same neighborhood that he and his Jewish partner Hresa had rented from the Hasan Paşa Waqf. Koço, the legal agent of the creditors, sued them for the remaining

5425 kuruş, and the case was inconclusive. Koço now states that, upon mediation, the two sides have reached an amicable settlement involving the transfer of some valuable goods and fabric. The debtors corroborate his testimony. The court registers the settlement.

France'ye tâbi' Portekiz keferesi tüccârından olup hâlen medîne-i İzmir'de sâkin İzak Fernandes veled-i David ve şerîki Abraham Atiyes veled-i Musa nâm müste'menler taraflarından husûs-ı âti'z-zikre vekîl oldığı France ilçisinin baş tercümânı olan Corci veled-i Fonibtan [?] ve tüccârdan Safabeta veled-i İlya şehâdetleriyle şer'an sâbit olan France müste'menlerinden Fransız Koço veled-i Civan nâm müste'meni meclis-i şer'-i şerîf-i enverde Havâs-ı Aliye Kazâsı muzâfâtından kasaba-i Hasköy'de Keçeci Mahallesi'nde sâkin işbu râfi'ü'l-vesîka İsak veled-i Yako ve şerîki Abraham veled-i David nâm Yahudiler muvâcehelerinde bi'l-vekâle ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüp müvekkillerim mezbûrân İzak Fernandes ve Abraham Atiyes'in yedlerinden müşterâ ve makbûz her birinin levn ve zirâ'ı beynlerinde ma'lûm çuka ve kumaş ve hâre ve börüncek bahâlarından işbu mezbûrân İsak ve Abraham zimmetlerinde ba'd-i küll-i hesâb altı bin iki yüz yirmi beş guruş hakları olup meblağ-ı mezbûrdan her biri âharın zimmetine lâzım gelen mikdâr meblağı emr ve kabûli hâviyye kefâlet-i sahîha-i şer'iyye ile kefîl olmuşlar idi hâlen mezbûr Abraham gâ'ib 'ani'l-meclis Hresa [?] nâm Yahudi ile merkûm Hasan Paşa Vakfı'ndan icâre-i mu'accele ve mü'eccele ile gıbbe'l-iştirâki's-seviy taht-ı tasarruflarında olup zikr olunan Keçeci Mahallesi'nde vâki' bir tarafdan yehûd Sinavni ve bir tarafdan el-Hac Kaya odaları ve bir tarafdan sâhil-i bahr ile mahdûd büyût-ı 'adîde ve kayıkhâneyi müştemil yahudihâne[de] olan nısf hisse-i şâyi'asını bâ-izn-i mütevellî [?] sekiz yüz guruş bedel mukâbelesinde bana ferâğ ve tefvîz ben dahi müvekkillerim mezbûrân içün bi'l-vekâle tefevvüz ve kabûl eylediğimden sonra bedel-i ferâğ olan meblağ-ı mezbûr deyn-i mezkûrın sekiz yüz guruşına takâs ben dahi ba'de'l-mukâsa ve'l-kabûl deyn-i mezbûrın mâ'adâsı olan beş bin dört yüz yirmi beş guruşı mezbûrândan taleb ve da'vâ eylediğimde beynimizde ba'de'l-münâza'a mus-

lihûn tavassut idüp da'vâ-yı mezbûremden merkûmân ile dört yüz zirâ' sâde hâre ve iki yüz zirâ' elvân çuka ve yüz elli zirâ' hatâyî ve incü askılarıyla bir çift zümrüd küpe ve beş 'aded yüzik üzerlerine beynimizde 'akd-i musâleha olundıkda ben dahi sulh-i mezbûrı kabûl ve bedel-i sulh olan eşyâ-i mezkûreleri yedinden bi't-temâm ahz u kabz idüp meblağ-ı mezbûr ve târih-i kitâba gelince beynimizde cereyân iden sâir ahz u i'tâya müte'allika 'âmme-i da'vâdan mezbûrân İsak ve Abraham'ın zimmetlerini ibrâ-i 'âmm-ı kâtı'ü'n-nizâ'la ibrâ ve iskât eyledim min ba'd mezbûrân ile vechen mine'l-vücûh da'vâ ve nizâ'ım kalmadı didikde gıbbe't-tasdîkü'ş-şer' mâvaka'a bi't-taleb ketb olundı fî gurrei Zilka'de sene [1]107

Şühûdü'l-hâl

Mustafa Bey ibn Mehmed, Yakub Bey bin çukadâr-ı müşârünileyh, Hüseyin Bey ibn Sâdık tâbi'-i müşârün-ileyh, İbrahim Çelebi ibn Ahmed, Halil Efendi ibn Mehmed, Ali Beşe bin Çukadar, Mustafa bin Şaban.

470 - 1696 (1108) **İstanbul 22: 162a/1** Dava / *Adjudication*

Eyüp'ün Otakçılar Mahallesi'nde oturmakta olan Edirneli sahaf Ali Efendi, Hollandalı yabancı (müstemen) tüccar Arak'ın vekili ve tercümanı Galilo karşısında mahkemeye çıkar. Ali Efendi'ye göre, Arak'ın Edirne'de öldürülen eski Bolu Valisi Zor Mustafa Paşa'dan 600 kuruş alacağı olup bu paraya kendisi kefil olmuştur. Ali Efendi, Zor Mustafa Paşa'nın öldürülmeden önce Arak'a olan borcunu ödemesine karşın, Arak'ın kendisine birçok kez dava açtığını ve toplam 550 kuruşunu haksız yere aldığını ileri sürerek parasını geri ister. Görüşü sorulan vekil Galilo, söz konusu 550 kuruşun ölen Zor Mustafa Paşa'nın borcundan ayrı olarak Ali Efendi'nin Arak'a olan 600 kuruşluk borcuna karşılık olarak tahsil edildiğini ve daha önce çıktıkları mahkemede Arak'ın kalan 50 kuruştan vazgeçtiğini belirtir. Yeniden görüşü sorulan Ali Efendi, vekil Galilo'nun ifadesini doğrular. Sonuçta, davalı vekili Galilo davayı kazanır.

Ali Efendi, a second-hand bookseller (sahaf) originally from Edirne and now residing in Eyüp's Otakçılar neighborhood, sues Galilo, legal agent and translator (dragoman) of Arak, a protected Dutch (müstemen) merchant. The former claims that he served as surety for Arak's 600 kuruş receivable from Zor Mustafa Paşa, the former governor of Bolu, who was murdered in Edirne. Although Zor Mustafa Paşa settled his debt before his death, Ali Efendi claims, Arak sued him several times, collecting a total of 550 kuruş unlawfully. The plaintiff wants the money back. Questioned by the court, the legal agent Galilo replies that the 550 kuruş in question was collected independently of Zor Mustafa Paşa's debt, to satisfy Ali Efendi's 600 kuruş personal debt to Arak. He adds that Arak dropped his charges for the remaining 50 kuruş. Questioned by the court a second time, Ali Efendi corroborates Galilo's testimony. In conclusion, the defendant's legal agent Galilo wins the case.

Medîne-i Edirne'de kassâb Abdülazîz Mahallesi ahâlisinden olup hâlen medîne-i hazret-i Ebâ Eyyub el-Ensârî'de Otakçılar nâm mahalde sâkin Sahhâf Ali Efendi ibn Abdurrahman nâm kimesne divân-ı kâim-makâm-ı hazret-i sadr-ı a'zamîde ma'kûd meclis-i şer'-i enverde Flemenk tüccârından Arak veled-i Romiroz nâm müste'men tarafından husûs-ı âti'z-zikre vekîl-i müsecceli olan Tercümân Galilo veled-i Civan muvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp müvekkil-i mezbûr Arak'ın Bolı vâlisi olup medîne-i Edirne'de katlen fevt olan Zor Mustafa Paşa bin Mehmed zimmetinde cihet-i karz-ı şer'îden altı yüz guruş hakkı olup meblağ-ı mezbûra ben emr ve kabûli hâvî kefâlet-i sahîha-i şer'iyye ile kefîl oldığımdan sonra mûmâ-ileyh Mustafa Paşa [bin] yüz beş senesinde sefer-i hümâyûna giderken Kâğıdhâne Sahrâsı'nda deyn-i mezbûrının dört yüz guruşı mukâbelesinde bir re's bakla kır at ve nakd iki yüz guruşı mezbûr Arak'a def' ve teslîm ol dahi tamâmen ahz u kabz ve istifâ idüp mûmâ-ileyh Mustafa Paşa medîne-i Edirne'de ber-vech-i muharrer fevt oldukdan sonra bin yüz altı senesinde mezbûr Arak sen meblağ-ı mezbûra

kefîl olmuşidin deyü benden bir def'a yüz elli guruşı ve bir def'a yüz otuz beş guruşı ve bir def'a altmış guruşı ve üç def'ada iki yüz beş guruş ki cem'an beş yüz elli kıt'a guruşımı bi-gayr-ı hak ahz u kabz itmişidi hâlâ suâl olunup ber-vech-i muharrer benden makbûzı olan beş yüz elli kıt'a guruşı bana redd ve teslîme vekîl-i merkûma tenbîh olunmak matlûbımdır didikde gıbbe's-suâl vekîl-i mezbûr Tercümân Galilo cevâbında müvekkilem mezbûr Arak'ın mûmâ-ileyh Mustafa Paşa zimmetinde olan altı yüz guruşından mâ'dâ cihet-i karz-ı şer'îden merkûm Ali Efendi'nin kendi zimmetinde altı yüz guruş hakkı olmağla mezbûr Ali Efendi hâlen müdde'âsı olan beş yüz elli guruşı cihet-i karz-ı şer'îden ber-vech-i muharrer asâleten kendi deyni olan meblağ-ı mezbûr altı yüz guruş mukâbelesinde def' ve teslîm idüp ol dahi ahz u kabz eyledikden sonra bin yüz yedi senesi şehr-i Ramazânü'l-mübârekinin onuncı güni meblağ-ı mezbûra ve sâire müte'allika 'âmme-i da'vâdan mezbûr Sahhâf Ali Efendi müvekkilim mezbûr Arak'ın zimmetini ol dahi mezbûr Ali Efendi'nin zimmetini ibrâ-i 'ânım kâtı'ü'n-nizâ'la ibrâ ve iskât itmişlerdir deyücek gıbbe'l-istintâk müdde'î-i mezbûr Ali cevâbında fi'l-hakîka müvekkil-i mezbûra cihet-i karz-ı şer'îden kendinin asâleten altı yüz guruş deyni olup hâlâ müdde'âsı olan meblağ-ı mezbûr beş yüz elli guruşı kendi deyni içün edâ ve teslîm eylediğin ve târih-i mezbûrda meblağ-ı mezbûra ve sâir müte'allika 'âmme-i da'vâdan her biri âharın zimmetini ibrâ-i 'ânım kâtı'ü'n-nizâ'la ibrâ ve iskât eylediklerini bi't-tav'ü's-sâf ikrâr ve i'tirâf itmeğin 'alâ mûceb-i i'tirâf müdde'î-i mezbûr Ali Efendi bî-vech mu'ârazadan men' olunup mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fî 14 min Saferi'l-hayr sene [1]108

Şühûdü'l-hâl

'umdetu erbâbü't-tahrîr ve'l-kalem tezkire-i evvel Yusuf Efendi, zübde-i ashâbü't-tastîr ve'r-rakam tezkire-i sânî Hâfız Efendi, 'umdetü'l-eşbâh ve'l-a'yân Mehmed Ağa Ser-çâvuşân, es-Seyyid Hasan Ağa bin Abdulkadir Ağa bin Kâim-makâm Paşa, el-Hac Halil Ağa bin İbrahim, Mehmed Çavuş bin [boş], el-Hac Halil Efendi bin [boş], Mustafa Efendi nâib-i recül.

471 - 1695 (1107) **İstanbul 22: A18a/2** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Fransız tüccar Armaz'ın, Yalıkös isimli Yahudide alacağı kaldığından Fransa elçisi Deşatonef, sadaretten Yalıkös'e ait olan dükkânın mühürlenmesini ister. Dükkânın mühürlenmesini emreden buyuruldu.

This buyuruldu document orders that the shop of the Jewish shopkeeper Yalıkös be sealed off. It was written at the request of the French ambassador Deşatonef due to Yalıkös's unpaid debt to the French merchant Armaz.

İstanbul kâdısı izzetlü ve fazîletlü efendi hazretleri firâr iden mezbûrun dükkânın ma'rifet-i şer'le açdurup içinde olan eşyâları tahrîr olundukdan sonra mühürlendikde sâhibi zuhâra gelince mühri def' olunmamak üzre buyuruldı.

472 - 1695 (1107) **İstanbul 22: A18a/3** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Fransız tüccar Armaz'ın, Yalıkös adlı Yahudiden 1865 kuruş alacağı vardır. Armaz'ın elinde alacağını belgeleyen bir temessük vardır. Ancak Yalıkös borcunu ödemeden ortadan kaybolmuştur. Fransa elçisi Deşatonef sadarete bir dilekçe yazarak Yalıkös'e ait dükkânın mühürlenmesini istiyor.

Yalıkös, a Jew, owes Armaz, a French merchant, 1,865 kuruş. Armaz holds a promissory note (temessük) documenting the debt. Yalıkös disappears without settling the debt. The French ambassador Deşatonef hereby petitions the grand vizierate (sadaret), demanding that Yalıkös' store be sealed.

Devletlü sa'âdetlü Sultânım hazretlerinin huzûr-ı 'âlîlerine 'arz-ı hâl olundı ki France tüccârlarından Armaz nâm zimmî tüccârımızın

Yalıkös [?] nâm Yahudiden çuka bahâsından bin sekiz yüz altmış beş guruş hakkı olup ve yedinde temessüki var iken hâlen mezbûr Yahudi firâr itmeğin sa'âdetlü sultânım huzûrlarında medyûn-ı mezbûr Yahudinin İstanbul'da Bit Pazarı'nda dükkânı olup izn-i şer'le dükkân-ı mezkûr mübâşir kullarıyla mühürlenmek bâbında buyuruldı-yı şerîf ricâ olunup bâkî-yi fermân sa'âdetlü sultânımındır.

Baron Deşatonef ilçi-i France M.

473 - 1695 (1107) **İstanbul 22: A26a/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Fransa elçisi Baron de Şatonk padişaha gönderdiği dilekçe ile, elindeki hüccet ve emr-i şerife dayanarak yabancılar (müstemenler) için çalışan Hacı Ebubekir'in yaptığı işlere engel olunmamasını istemiştir. Bunun üzerine ahkam defterine bakılır ve defterde Ebubekir'in gerçekten yabancılar (müstemenler) için çalıştığı görülür. Padişah, İstanbul kadısına gönderdiği fermanla, Ebubekir'in yaptığı işleri aksatan Hacı Ali'ye engel olunmasını emretmiştir.

The French ambassador Baron de Şatonk petitions the sultan with a hujjet and an imperial order (emr-i şerif) that Hacı Ebubekir, who works for foreigners (müstemen), be allowed to perform his job. Upon investigation of the ahkam records, it is reported that Hacı Ebubekir indeed works for foreigners. It is hereby ordered that Hacı Ali, who has been disturbing Ebubekir, be prevented from interfering in the latter's work.

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhid-i bünyâni'd-devlet ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkâni's-sa'âdet ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûf-i avâtıfi'l-meliki'l-'âlâ Âsitâne-i sa'âdetimde bi'l-fi'l sadâret-i uzmâ ve vekâlet-i kübrâ kâ'im-makâmı olan vezîrim Osman Paşa edâmallahu te'âlâ iclâluhû ve a'lemü'l-ulemâ'i'l-mütebahhirîn efdalü'l-fuzelâ'i'l-

müteverri'în yenbû'ü'l-fazl ve'l-yakîn keşşâfü'l-müşkilâti'd-dînîyye hallâlü'l-müfaddalâti'l-yakînîyye miftâh-i künûzi'l-hakâyık misbâh-ı rümûzi'd-dakâyık el-mahfûf bi-sunûf-i avâtıfi'l-meliki'l-a'lâ Anadolı kâdı'askerliği pâyesiyle İstanbul kâdısı olan mevlânâ Abdullah edâmallahu te'âlâ fezâ'ilehû tevkî'-i refî'-i hümâyun vâsıl olıcak ma'lûm ola ki kıdvetü'l-ümerâ'i'l-milleti'l-Mesîhiyye Franca pâdişâhının Âsitâne-i sa'âdetimde mukîm ilçisi Baron De Şatonk hatemet avâkıbuhu bi'l-hayr ordû-yı hümâyûna arz-ı hâl gönderüp bundan akdem hüccet-i şer'iyye ve emr-i şerîf ile İngilterelülerin mahsûs sâ'îleri olan el-Hâc Ebûbekir nâm sâ'înin tekâsüli olmıyup ve her vechile mu'temedün aleyh ve müstakîm iken âhardan Hacı Ali nâm sâ'î müdâhale itmekle merkûm Hacı Ebûbekir Franca ve sâ'ir müste'men tâ'ifesinin dahi mahsûs sâ'îsi olup merkûm Hacı Ali'yi ve âharı ümûrına müdâhale itdirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecilden ahkâm kaydına mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzre oldığı mestûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfim vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel idüp dahi mezbûr Hacı Ebûbekir yedinde olan hüccet-i şer'iyye ve emr-i şerîf mûcebince Franca ve sâ'ir müste'men tâ'ifesinin mahsûs sâ'îsi olup minba'd merkûm Hacı Ali'yi ve âharı ümûrına müdâhale ve mu'âraza itdirmeyüp vârid olan emr-i şerîfimin mazmûn-ı münîfi ile âmil olasın şöyle bilesin alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın tahrîren fî evâyili Zilkadeti'ş-şerîfe li-sene seb'a ve mi'e ve elf

Be-yurd-ı sahrâ-i [boş].

474 - 1696 (1108) **İstanbul 23: 7b/2** Dava / *Adjudication*

Hasköylü Yahudi İsak, yabancı (müstemen) tüccar Aved karşısında mahkemeye çıkar. İsak, İngiliz tüccar Nik'ten 5500 kuruş alacağı olduğu ve Nik'in başka bir ülkeye giderken Aved'i borcuna kefil tayin ettiği gerekçesiyle alacağını Aved'den ister. Görüşü sorulan Aved, İsak'ın ifadesini bütünüyle reddederek mahkemeye

Sultan Mehmet'in tuğrasını taşıyan bir ahidname ile şeyhülislamlar Ebu Said ve Mehmed Bahai Efendilere ait iki fetva örneği sunar. Bu ahidname ve fetvalara göre, İngiltere'nin koruması altındaki tüccar, tercüman ve komisyoncularla ticari ve hukuki ilişkisi olanların bütün işlemlerini mahkemeye tescil ettirmeleri ve hüccet almaları gerekmektedir. Ayrıca bu yabancılar karşısında mahkemeye çıkanların savlarını mutlaka hüccetlerle desteklemeleri gerekmekte olup yalnızca şahit desteğiyle davacı olanların davaları görülmemektedir. Mahkeme, ahidname ve fetvaları inceledikten sonra davacı İsak'tan savını destekleyen hüccet ister. İsak, mahkemeye hüccet sunamayınca davası düşer. Sonuçta, davalı yabancı Aved davayı kazanır.

İsak, a Jew and resident of Hasköy, sues Aved, a protected foreign (müstemen) merchant. The plaintiff states that he is owed 5500 kuruş by Nik, a protected English merchant. When Nik was going abroad, he appointed Aved as his surety, İsak claims. He now wants Aved to settle the debt as Nik's surety. Questioned by the court, Aved rejects İsak's testimony. The defendant then presents to court a treaty (ahidname) bearing the signature (tuğra) of Sultan Mehmet and two fatwas by the sheikulislams Ebu Said Efendi and Mehmet Bahai Efendi. According to the treaty and the fatwas, all commercial and legal transactions involving merchants, dragomans and commissioners under England's protection are to be registered in court and documented by hujjet. All third parties going to court against these foreigners should support their claims through hujjets. Cases based on claims proved only through witness testimonies are not to be heard. Examining the treaty and the fatwas, the court asks the plaintiff İsak to present a hujjet documenting his claim. İsak fails to do so, whereupon the court throws out the case. The defendant Aved wins the case.

Havâss-ı aliyye kazâsı muzâfâtından Hasköy'de Piri Paşa Mahallesi'nde sâkin İsak veled-i Abraham nâm Yahudi dîvân-ı kâimmakâm-ı hazret-i sadr-ı a'zamîde ma'kûd meclis-i şer'-i şerîf-i en-

verde tüccâr Aved veled-i Aved nâm müste'men mahzarında baştercümanları Antonaki veled-i İstefan hâzır oldığı hâlde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp gâ'ibi ani'l-meclis İngiltere tüccârından Nik veled-i Nik nâm müste'meni zimmetinde ba'de külli'l-hesâb cihet-i deyn-i şer'îden beş bin beş yüz guruş hakkım olmağın mezbûr Nik'i târîh-i kitâbdan altı sene mukaddem diyâr-ı âhara gider oldukda istikfâl eylediğimde meblağ-ı mezbûr beş bin beş yüz guruşa mezbûr Aved tarafeynden emr ve kabûli hâvî kefâlet-i sahîha-i şer'iyye ile kefîl olmağla meblağ-ı mezbûrı kefâletine binâ'en mezbûr Aved'den taleb iderim su'âl olunsun didikde gıbbe'ssu'âl mezbûr Aved cevâbında husûs-ı mezkûrı bi'l-külliye inkâr itdiğinden mâ'adâ İngiltere tüccârından biri medyûn veyâ kefîl olup firâr iderlerse veya müflis olursa deyn borçludan taleb olunup elinde müdde'înin hüccet-i şer'iyye ile kefîli olmayıncak âhar kimesne tutılup deyn-i mezbûr âhardan taleb olunmaya deyü İngilterelü ve âna tâbi' olan yerlerin bâzirgânları ve âdemleri ve tercümânları ve simsarları ile memâlik-i mahrûsadan bey' ü şirâ ve [...] ve ticâret ve kefâlet ve sâ'ir ümûr-ı şer'iyye husûsı vâkı'a oldukda murâdları olursa kâdıya varup ketb ü sicil itdirüp ba'dehû nizâ' olursa hüccet ile sicile nazar olunup da'vâları hüccete muvâfık ise mûceb-i hüccet-i şer'iyye ile amel oluna ve mâdâm ki kuzâtdan hüccetleri olmayup mücerred şâhid ikâmet itmekle da'vâları istimâ' olunmayup dâ'imâ hüccet-i şer'iyye [...] olmak üzre yedimde ahidnâme-i hümâyûn ve mûcebince iki kıt'a fetevâ-yı şerîfe olmağın ba'de'nnazar müdde'î-i mezbûrun yedinde da'vâ-yı meşrûhasını mübeyyene beyyine hüccet-i şer'iyyesi var ise ibrâz idüp da'vâsı istimâ' olunsun deyü merhûm ve mağfûrun-leh ebü'l-feth ve'l-gâzî Sultan Mehmed Hân-ı Gazî hazretlerinin hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnı lie mu'nven ve tuğrâ-yı garrâ-i sultânî ile mücellâ ve sene sitte ve semânîn ve elf Cumâdelâhiresinin evâsıtı târîhiyle müverrah ahidnâme-i hümâyûn ve merhûmân ve mağfûrun-lehâ şeyh-i meşâyihü'l-İslam Ebu Said Efendi ve Mehmed Bahai Efendi'nin unvânlarıyla mu'anven iki kıt'a fetvâ-yı şerîfe ibrâz idüp feth ve kırâ'et olundukda İngiltere ve âna tâbi' olan yerlerin bâzirgânları ve âdemleri ve tercümânları ve simsârları ile memâlik-i mahrûsada

bey' ü şirâ' ve [...] ve ticâret ve kefâlet husûsları ve sâ'ir ümûr-ı şer'iyyeleri vâkı'a oldukda murâdları olursa kâdıya varup ketb-i sicil itdirüp hüccet alalar ba'dehû nizâ' olursa hüccet ve sicile nazar olunup da'vâları hüccete muvâfık ise hüccet-i şer'iyye ile 'amel oluna mâdâm ki hüccetleri olmayup mücerred şâhid ikâmeti ile da'vâları istimâ' olunmayup dâ'imâ hüccet-i şer'iyye ile amel oluna deyü tasrîh ve tahsis olunup ve fetevâ-yı şerîflerde dahi ahid-nâme-i hümâyûnda kayd ve tahrîr olundığı üzre hüccet olmadıkça şühûd istimâ'ı câ'iz olmadığı ve hâkim şühûd istimâ' idüp tahkim itdiği takdîrce hüküm nâfiz olmadığı mestûr ve musarrah olmağla ber-mûceb-i ahid-nâme-i hümâyûn husûs-ı mezbûr içün müdde'î-i mezbûrdan hüccet-i şer'iyye taleb olundukda da'vâ-yı mezkûreye müte'allik hüccet ve temessük olmamağın ber-mûceb-i ahid-nâme-i hümâyûn mezbûr İsak mu'ârazadan men' olunup mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'r-râbi' min Cumâdelâhire li-sene semân ve mi'e ve elf

Şühûdü'l-hâl

Umdet-i erbâbi't-tahrîr ve'l-kalem tezkire-i ûlâ, umdet-i erbâbi't-tahrîr ve'l-kalem tezkire-i sânî Hafız Efendi, fahru'l-a'yân İbrahim Çavuş bin Abdurrahman, fahru'l-eşbâh Mehmed Çavuş bin Abdullah, fahru'l-müderrisîn Halil Efendi tâbi'-i müşârün-ileyh, Kabbân nâ'ibi Mehmed Efendi, [...] bin Mustafa Efendi, İbrahim Çelebi bin el-Hâc Ahmed, Mehmed Çelebi bin İdris.

475 - 1697 (1108) **İstanbul 23: 31b/1** Dava / *Adjudication*

Tersane emini Mustafa Efendi'nin ölümü üzerine, miras işlemlerinin görülmesi için mahkeme tarafından kardeşi İbrahim Ağa vasi tayin edilmiştir. İbrahim Ağa, ölen kasapbaşı Yusuf Efendi'nin varislerinden eşleri Rabia Hatun ve Fatma Hatun ile İngiliz tacirler Edvardo, Cerat ve Mosi karşısında mahkemeye çıkar. İngiliz elçisinin baş tercümanı Antonaki de mahkemede bulunmaktadır. İbrahim Ağa'ya göre, Yusuf Efendi ölümünden önce kullanım haklarını elinde bulundurduğu bir mukataayı bir yıllığına merhum

kardeşi Mustafa Efendi'ye 28.750 kuruşa devretmiş, Mustafa Efendi 28.085 kuruşluk Yusuf Efendi'ye peşin ödeme yapmış, ancak Yusuf Efendi aldığı parayı kendi harcamalarına kullanmış ve mukataayı da devretmemiştir. Tarafların ölümünden sonra Yusuf Efendi'nin eşlerinin vekili Ahmet Ağa, Yusuf Efendi'nin miras bıraktığı Mismari Şüca Mahallesi'ndeki evini 5500 kuruşa Halep kadısı İsmail Efendi'ye satarak parasını bütünüyle almış, daha sonra Yusuf Efendi'nin adı geçen üç İngiliz tüccara toplam 29.445 kuruş borcu olduğunu belgeleyen bir hüccet gereğince alacaklılara 4000 kuruş ile 858 kuruş değerinde demiri borca karşılık olarak vermiştir. İbrahim Ağa, Yusuf Efendi'nin borcunun mirasından daha fazla olduğu gerekçesiyle mirasının alacaklılar arasında paylaştırılması gerektiğini belirterek üç İngiliz tüccara daha önce yapılan ödemeden kendi payına 1026 kuruş düştüğünü ileri sürer. Görüşleri sorulan İngiliz tüccarlar, Yusuf Efendi'nin ölümünden sonra alacaklarını varislerinden tahsil etmek için Rumeli Kazaskeri Mirza Mustafa Efendi huzurunda mahkemeye çıktıklarını, bu mahkemede varislerin vekilleri olan Ahmet Ağa ile Hüseyin Ağa'nın borca kefil olduklarını ve daha sonra ellerinde bulunup söz konusu kefaleti belgeleyen hüccete dayanarak Ahmet Ağa'dan 4000 kuruş ve 858 kuruş değerinde demiri alacaklarına karşılık olarak tahsil ettiklerini ve bu tahsilatı hüccetin arkasına yazdırdıklarını söylerler. Sözüne güvenilir kişilerin, Ahmet Ağa'nın bu ödemeyi kefaleti gereği yaptığını bildirmeleri üzerine mahkeme, İbrahim Ağa'nın İngiliz tacirlerden davacı olamayacağına, dava açacaksa Ahmet Ağa'ya açması gerektiğine karar verir. Sonuçta, davalı İngiliz tacirler Edvardo, Cerat ve Mosi davayı kazanırlar.

Upon the death of Mustafa Efendi, a dockyard officer (tersane emini), the court appointed his brother İbrahim Ağa as the executor of his inheritance. İbrahim Ağa sues Rabia Hatun and Fatma Hatun, wives and heirs of the late Yusuf Efendi, chief butcher (kasapbaşı), and Edvardo, Cerat and Mosi, three English merchants. Antonaki, chief dragoman of the English ambassador, is present in court as well. The plaintiff claims that, before his death, Yusuf

Efendi transferred to his brother Mustafa Efendi the usufruct rights of a tax farm for 28,750 kuruş for one year. Mustafa Efendi paid 28,085 kuruş in advance. Yusuf Efendi used the money on himself, İbrahim Ağa claims, and did not transfer the tax farm. Following Yusuf Efendi's death, Ahmet Ağa, legal agent of his widows, sold to İsmail Efendi, judge of Aleppo, a bequeathed house in the Mismari Şüca neighborhood for 5500 kuruş and received payment. Later, in accordance with a hujjet documenting Yusuf Efendi's 29,445 kuruş debt to the above-stated three English merchants, Ahmet Ağa paid the creditors 4000 kuruş and counted 858 kuruş worth of iron towards the debt. Stating that Yusuf Efendi's total debt exceeds the value of his estate, İbrahim Ağa notes that it should be distributed among the creditors. Thus, he demands 1026 kuruş as his share of the payment formerly made to the English merchants. Questioned by the court, the English merchants state that they appeared in the court of Mirza Mustafa Efendi, chief military judge (kazasker) of Rumelia, to collect Yusuf Efendi's debt from his heirs. In court, Ahmet Ağa and Hüseyin Ağa, legal agents of the heirs, admitted suretyship of the debt. Later, based on a hujjet documenting Ahmet Ağa's suretyship, they received payment in form of 4000 kuruş in cash and iron worth 858 kuruş and had this payment documented on the back of the same hujjet. Upon hearing some trustworthy persons testify that Ahmet Ağa paid the English merchants in accordance with his suretyship, the court decides that İbrahim Ağa cannot sue the merchants. If he is to file a case, the court rules, it should be against Ahmet Ağa. In conclusion, Edvardo, Cerat and Mosi, the three English defendants, win the case.

Bi'l-fi'l tersâne-i âmire emîni iken bundan mukaddem vefât iden Mustafa Efendi ibn Yunus ibn Yusuf'un zimem-i nâsda olan hukûkunı cem' ve tahsîl ve düyûn-ı müsbetesini edâya kıbel-i şer'den vasî ve kayyim ta'yîn olunan merhûm-ı mezbûrun karındaşı İbrahim Ağa nâm kimesne dîvân-ı kâim-makâm-ı hazret-i sadr-ı a'zamîde ma'kûd meclis-i şer'-i şerîf-i enverde hâssa kassâbbaşı

iken bundan akdem vefât iden Yusuf Efendi ibn Ahmed bin Mahmud'un vârisleri zevceteyn-i metrûketeyn Rabia Hâtun ibnet-i Mehmed Efendi ve Fatıma Hâtun ibnet-i Abdullah ile li-ebeveyn kız karındaşı Meryem nâm hâtun ve li-ebeveyn ammizâde el-Hâc İbrahim ibn Mustafa nâm kimesneye münhasıra oldukdan sonra zâtlarını ma'rifet-i şer'iyye ile ârifân Ahmed Çelebi ibn Salih ve Mehmed Çavuş ibn Mustafa ta'rîfleriyle mu'arrefetân olan mezbûrân Rabia Hâtun ve Fatıma Hâtun ile İngiltere ilçisinin baş tercümânı Antonaki veled-i İstefani hâzırlar iken İngiltere tüccârından Edvardo veled-i İstafert ve Cerat veled-i [silik] ile Mosi veled-i Avam muvâcehelerinde üzerlerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp bundan akdem her birinin huyûtunda mîrî mukâta'âtdan Merşovan [?] mukâta'ası mezbûr Yusuf Efendi'nin cânib-i mîrîden uhdesinde olmağla mukâta'a-i mezbûreyi bir sene tamâmına değin zabt ve hâsıl olan mahsûlâtını kabûl itmek üzre mezbûr Yusuf Efendi karındaşım mezkûr Mustafa Efendi'ye yirmi sekiz bin yedi yüz elli [silik] der-'uhde ve ilzâm mûmâ-ileyh Mustafa Efendi dahi iltizâm ve kabûl-i iltizâm olan meblağ-ı mezbûrun [silik] yirmi sekiz bin seksen beş guruşunı ber-vech-i peşîn mezbûr Yusuf Efendi'ye def' ve teslîm ol dahi ahz ü kabz ve kendi masârifine sarfla istihlâk eyledikden sonra kable'z-zabt mezbûr Yusuf Efendi fevt olmağla mukâta'a-i mezbûre taraf-ı mîrîden âhara der-'uhde olunup kat'an zabtı müyesser olmayup ve medfû'ı olan meblağ-ı mezbûrı ahz ü istîfâ itmeksizin karındaşım mezbûr Mustafa Efendi dahi fevt olup meblağ-ı mezbûrı merkûm Yusuf Efendi zimmetinde bâkî kalmağın müteveffâ-yı mezbûr Yusuf Efendi'nin terekesinden Mismari Şüca Mahallesi'nde vâki' ma'lûmu'l-hudûd mülk menzilini mezkûretân Rabia Hâtun ve Fatıma Hâtun vekilleri olan gâ'ibi ani'l-meclis Ahmed Ağa ibn eş-Şeyh Mehmed Efendi sâbıkan Haleb-i şehbâ kâdîsı olan umdetü'l-mevâli'l-'izâm İsmail Efendi'ye be-her kîsesi beşer yüz guruş olmak üzre on bir kîsede mevcûd beş bin beş yüz guruşa bi'l-vekâle bey' ve teslîm ve kabz-ı semen eyledikden sonra semen-i mezbûrun sekiz kîsede mevcûd dört bin guruş ile sekiz yüz elli sekiz guruş kıymetli yüz otuz kantâr demüri merkûm Ahmed Ağa mezbûrûn Edvardo ve Cerat ve Mosi'ye mez-

bûr Yusuf Efendi'nin hüccet-i şer'iyye nâtıka oldığı üzre cihet-i deyn-i şer'îden zimmetinde deyni olup kable'l-edâ vefât itmekle terekesinden edâsı lâzım gelen cem'an yirmi dokuz bin dört yüz kırk beş guruşun ol mikdârına mahsûben edâ ve teslîm itmeğin lâkin mezbûr Yusuf Efendi'nin düyûnı terekesinden ezyed olmağla terekesi guremâsı beynlerinde taksîm olunmak lâzım gelmekle meblağ-ı mezbûr dört bin guruş ile mâru'z-zikr demürin kıymet-i şer'iyyesinden merhûm-ı mezbûr Mustafa Efendi'nin hakkı olan meblağ-ı merkûm yedi bin sekiz yüz seksen beş guruşa bin yirmi altı guruş vâcibü'r-redd iktizâ itmeğin hâlen meblağ-ı merkûm bin yirmi altı guruşı mezbûrûn Edvard ve Cerat ve Mosi'den bi'l-vesâye taleb iderim su'âl olunsun didikde gıbbe's-su'âl mezbûrûn Edvard ve Cerat ve Mosi cevâblarında bizim müteveffâ-yı mezbûr Yusuf Efendi zimmetinde ber-vech-i muharrer cihet-i deyn-i şer'îden hüccet-i şer'iyye nâtıka oldığı üzre yirmi dokuz bin dört yüz kırk beş guruş hakkımız olmağla meblağ-ı mezbûrı bize kable'l-edâ zimmetinde iken mezbûr Yusuf Efendi fevt olup meblağ-ı mezbûrun edâsı şer'an terekesine vâzı'u'l-yed olan veresesi mezbûrûn zimmetlerine lâzım geldikde meblağ-ı mezbûr yirmi dokuz bin dört yüz kırk beş guruş hakkımıza bin yüz altı senesi Şevvâli'l-mükerreminin on beşinci güni Rumili kâdîaskeri olan a'lemü'l-ulemâi'l-mütebahhirîn efdalü'l-fudalâi'l-müteverri'în sa'âdetlü Mirza Mustafa Efendi hazretleri huzûrunda mezbûr Ahmed Ağa ile Hüseyin Ağa ibn Abdullah'dan her biri emr ve kabûli hâviye kefâleti sahîha-i şer'iyye ile her biri alâ haddetin kefîller olup kefâlet-i mezbûreyi nâtıka işbu hüccet-i şer'iyye tahrîr olundukdan sonra mezbûr Ahmed Ağa meblağ-ı mezbûr dört bin guruş ile zikr olunan sekiz yüz elli sekiz guruş kıymetli hâm demüri deyn-i mezbûrun ol mikdârına mahsûben kendi mâlından bi-hükmi'l-kefâleti'l-mezbûr bize edâ ve teslîm biz dahi ahz ü kabz idüp hüccet-i mezkûre zahrına tahrîr itdirmişidik deyücek derâhim denânir ta'yîn ile müte'ayyin olur makûlesinden olmadığından mâ'adâ meblağ-ı mezbûr ile zikr olunan demûri mezbûr Ahmed Ağa kefâleten edâ eylediği vukûfı olan sikât-ı makbûletü'l-kelimâtdan cemm-i gafîr ve cem'-i kesîr dahi haber virmeleriyle meblağ-ı mezbûrun edâsı

semen-i mezbûr ile zikr olunan demüri ahz ü istihlâk iden mezbûr Ahmed Ağa'dan lâzım gelüp tüccâr-ı mezbûrûndan taleb meşrû' olmamağla mezbûr İbrahim Ağa bî-vech mu'ârazadan men' olunup mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi'l-'âşir min şehri Recebi'l-ferd sene semân ve mi'e ve elf

Şühûdü'l-hâl

Umdetü'l-eşbâh Mehmed Ağa ser-çâvûşân, umdet-i erbâbi't-tahrîr Abdullah Efendi tezkire-i evvel, zübdet-i ashâbi't-tastîr Hafız Efendi tezkire-i sânî, fahru'l-eşbâh Odabaşı İbrahim Ağa, el-Hâc Mehmed Çavuş.

476 - 1697 (1108) **İstanbul 23: 35a/1** Tescil işlemi / *Registration*

Tophane İskelesi'ne bağlı Fransız gemisinin kaptanı olan Cerad adlı yabancı (müstemen) ve tercümanı Kasulin, cebeciler kethüdası Hasan Ağa ile beraber mahkemeye gelirler. Cerad, sefere çıkacak ordu için padişah fermanıyla satın alınması emredilen mühimmatın Hasan Ağa tarafından satın alındığını belirterek bu mühimmatı Eğriboz, Narda, İskenderiye ve Bar kalelerine ulaştırmak için Hasan Ağa'dan teslim alarak gemisine yüklediğini ve Hasan Ağa'ya teslimatı belgeleyen imzalı ve mühürlü bir defter verdiğini söyler. Hasan Ağa, Cerad'ın ifadesini doğrular. Mahkeme de bu işlemi sicile kaydeder.

Cerad, a protected foreigner (müstemen) and captain of a French ship anchored at the Tophane Quay, and his translator Kasulin appear in court with Hasan Ağa, steward (kethüda) of the armorers (cebeci). In accordance with an imperial order (ferman), Hasan Ağa purchased the ammunition required for the upcoming military expedition. Cerad states that he took over the ammunition from Hasan Ağa and loaded it on his ship to be delivered to the Ağriboz (Euboea), Narda, Alexandria and Bar fortresses. He gave Hasan Ağa a signed and sealed book (defter) documenting the delivery. Hasan Ağa corroborates Cerad's testimony. The court registers the transaction.

Husûs-ı âti'z-zikrin mahallinde ketb ve tahrîri içün sâdır olan fermân-ı şerîfe imtisâlen savb-ı şer'den irsâl olunan fahru'l-müderrisîn İbrahim Efendi ibn Mehmed el-Humeydi mahrûsa-i Galata muzâfâtından Kasaba-i Tophane iskelesi'nde merbûta Franca sefînesine varup zeyl-i kitâbda muharreru'l-esâmî müslimîn huzûrlarında akd-i meclis-i şer'-i nebevî eyledikde sefîne-i mezbûrenin hâlen kapûdânı Cerad veled-i Cerad nâm müste'men tercümânı Kasalin veled-i Kasalin hâzır oldığı hâlde meclis-i ma'kûd-ı mezbûrda hâlen dergâh-ı âlî cebecileri kethüdâsı olan umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim Hasan Ağa bin Hüseyin mahzarında ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüp işbu sene-i mübârekede sefer-i hümâyûn-ı nusret-makrûn içün taraf-ı saltanat-ı aliyyeden ağa-yı müşârün-ileyh yediyle iştirâsı fermân buyurılan cebe-hâne mühimmâtından Ağriboz Kal'ası lâzımesiyçün beş çift müşk ve beş aded örti ve beş koğa ve on dokuz çubuk olmak üzre on kantar âhen-i hâm ve otuz vukıyye çelik ve yüz aded beyâz kiçe ve on beş aded arka kırbası ve seksen çift garar ve on beş kantar mismâr-ı mütenevvi'a ma'a kûfe ve yüz kantar kurşun yüz sekiz külçe olmak üzre ve yine Narda Kal'ası içün bin aded şişe el humbarası ve bin aded hançere-i taba ve yine İskenderiye Kal'asiyçün iki bin aded şişe hunbara dest ma'a yirmi sepet ve iki bin taba ve yine Bar Kal'ası lâzımesiyçün üç bin aded ma'den el hunbarası ma'a otuz sepet ve üç bin aded tabayı yedine virdiğim mümezzâ ve mahtûm defter mûcebince zikr olunan kal'alarda kabzına me'mûr olanlara îsâl ve teslîm itmek üzre ağa-yı müşârün-ileyh yedinden bi't-tamâm ahz ü kabz ve [silik] sefîneme tahmîl idüp mahallerine sâlimen götürüp bi't-tamâm teslîm itmeğe müte'ahhid ve iltizâm eyledim didikde gıbbe't-tasdîki'l-vicâhî vâki' hâli mevlânâ-yı mezbûr mahallinde ketb ve tahrîr ba'dehû ma'an irsâl olunan Ömer bin İbrahim ve Ahmed bin Ahmed ile meclis-i şer'a gelüp alâ vukû'ihî inhâ ve takrîr itmeğin mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fi'l-yevmi's-sâdis ve'l-'işrîn min şehri Recebi'l-ferd sene 1108

Şühûdü'l-hâl

Ali Efendi halîfe-i cebeciyân, Mustafa Efendi halîfe-i cebeciyân, Çorbacı Ali Ağa bin Mustafa, Bektaş Efendi bin Mehmed Efendi,

Mehmed Ağa kethüdâ-i sâlis-i cebeciyân, Çorbacı Mehmed Ağa, Gedik Mehmed Ağa, İbrahim Çelebi bin Ahmed.

477 - 1697 (1108) **İstanbul 23: 41a/2** Tescil işlemi / *Registration*

Tophane İskelesi'nde bağlı olan Fransız gemisinde görülen mahkemede gemi kaptanı olan yabancı (müstemen) Cerad ile tercümanı Kasolin, topçubaşı Abdülkerim Ağa ile birliktedirler. Cerad, Ege'deki birtakım kalelere gönderilmesi fermanla emredilen topçu araç gereçlerini Abdülkerim Ağa'dan aldıklarını ve bu durumu belgeleyen bir defteri kendisine verdiğini söyler. Abdülkerim Ağa, bu ifadeyi doğrular. Mahkeme de bu işlemi sicile kaydeder.

In a case heard on a French ship anchored at the Tophane Quay, Cerad, captain of the ship and a protected foreigner (müstemen), and his translator Kasolin appear with Abdülkerim Ağa, master general of the artillery (topçubaşı). Cerad states that an imperial edict (ferman) ordered the delivery of some artillery equipment to certain fortresses in the Aegean region. He adds that he received from Abdülkerim Ağa the equipment in question and gave him a book (defter) documenting the delivery. Abdülkerim Ağa corroborates his testimony. The court registers the transaction.

Husûs-ı âti'z-zikrin mahallinde ketb ve tahrîri içün sâdır olan fermân-ı şerîfe imtisâlen savb-ı şer'-i şerîfden irsâl olunan Ziyaeddin Efendi ibn Halil mahrûsa-i Galata muzâfâtından Kasaba-i Tophane iskelesinde merbûta Franca sefînesine varup zeyl-i kitâbda muharreru'l-esâmî müslimîn huzûrlarında akd-i meclis-i şer'-i nebevî eyledikde sefîne-i mezbûrenin hâlen kapûdânı Cerad veled-i Cerad nâm müste'men tercümânı Kasolin veled-i Kasolin hâzır oldığı hâlde meclis-i ma'kûd-ı mezbûrda hâlen dergâh-ı âlî dâme mahfûfen bi'l-me'âlî topcıbaşısı olan umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim Abdülkerim Ağa ibn Mehmed Ağa mahzarında ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüp işbu sene-i mü-

bârekede Ağriboz ve Narda ve Bar ve Örgen kal'alarına nakl ve irsâli fermân buyurılan tophâne mühimmâtından Ağriboz kal'ası lâzımesiyçün kırk beş aded mükemmel kebîr top kundağı ve doksan aded mükemmel tekerlek ve on aded temür dingil ve yüz elli aded top sırığı ve yüz çift tomar top ve dokuz aded sanduk ve içinde on kantâr saçma ve latmış aded döşeme tahtası ve yüz aded renfin ta'bîr olunur burgı ve on deste top iğnesi ve on beş top kendir bezi ve on kantâr paçavralık köhne çadır ve üç yüz aded hançere ve kazgân ve yine Narda Kal'asiyçün bir vukıyye yuvarlak atar iki aded tuc top ve nısıf vukıyye yuvarlak atar üç aded tuc top ve üç vukıyye yuvarlak atar iki aded engîz topı ve yedi aded mükemmel kundak ve on dört aded mükemmel tekerlek ve yedi aded dingil çöp ve yedi aded zıbgın ta'bîr olunur burgı ve yedi deste top iğnesi ve yirmi bir aded hark ve yedi aded tomar ve yedi aded top kiçesi ve yedi aded vezene ve dört aded cıvata-i ser-dingil ve elli altı aded çârpâre ve bir kankal isparçine ve üçer vukıyye bin aded ma'denî yuvarlak ve birer vukıyye beş yüz ma'denî yuvarlak ve nısıf vukıyye bin aded temür yuvarlak ve yine Bar Kal'asiyçün üçer vukıyye bin aded ma'denî yuvarlak ve birer buçuk vukıyye bin aded ma'denî yuvarlak ma'a otuz sepet ve yine Örgen Kal'asiyçün üçer vukıyye bin aded ma'denî yuvarlak ve birer buçuk vukıyye bin aded ma'denî yuvarlak ve birer vukıyye bin aded ma'denler yuvarlak ve nısıf vukıyye bin aded ma'denî yuvarlak ma'a kırk dokuz sepet ağa-yı müşârün-ileyhin yedine virdiğim mümezzâ ve mahtûm defter mûcebince zikr olunan kal'alarda kabzına me'mûr olanlara îsâl ve teslîm itmek üzre ağa-yı müşârün-ileyh yedinden bi't-tamâm ahz ü kabz ve işbu sefîneye tahmîl idüp mahallerine sâlimen götürüp bi't-tamâm teslîm itmeğe ta'ahhüd ve iltizâm eyledim didikde gıbbe't-tasdîki'ş-şer'î vâki' hâli mevlânâ-yı mezbûr mahallinde tahrîr ba'dehû ma'an ba's olunan Osman Çavuş ibn Ebibekir ve Abdullah bin Mehmed ile meclis-i şer'a gelüp alâ vukû'ihî inhâ ve takrîr itmeğin mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı fî gurrei Şabani'l-mu'azzam sene 1108

Şühûdü'l-hâl

Umdetü erbâbi't-tahrîr ve'l-kalem Yusuf Efendi nâzır-ı tophâne,

Mehmed Efendi bin Osman, Yusuf Efendi tâbi'-i müşârün-ileyh, Mustafa Ağa bin Ahmed, Hüseyin Efendi bin [boş], Receb bin Abdullah.

478 - 1697 (1108) **İstanbul 23: 60a/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

1695 (Hicri 1107) yılında Galata'da çıkan bir yangında Fransız rahiplerinin kullanımında olan iki kilise zarar görmüş olup Fransız elçisi söz konusu kiliselerin onarımı için saraydan izin istemiştir. Bunun üzerine bu kiliselerin yangın öncesi durumlarının belirlenmesi için hem bilirkişiler tarafından inceleme yapılmış hem de bölgedeki Müslüman halktan bilgi alınmıştır. Saraydan Galata Kadısı'na ve vezir İbrahim Paşa'ya gönderilmiş olan bu fermanda, söz konusu kiliselerin nerelerinin onarılacağı detaylı bir şekilde belirtilmiş olup yapılacak onarıma engel olunmaması emrediliyor. Onarım yapılırken kiliseler eski planlarına göre yapılacaktır.

Two churches in Galata, which have been used by French priests, were destroyed in the 1695 (AH 1107) fire. The French ambassador has sought the Porte's permission to repair the churches. Experts conducted an investigation and questioned local Muslims to determine the original condition of the churches. This is an imperial order (ferman) sent to the judge of Galata and vizier İbrahim Paşa specifying which parts of the churches are to be renovated and prohibiting interference with the restoration. It stipulates that the restoration should be based on the original plans of the churches.

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i ümûrü'l-cümhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmü'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhid-i bünyâni'd-devlet ve'l-ikbâl müşîr-i erkâni's-sa'âdet ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûf-ı avâtıfi'l-meliki'l-a'lâ asitâne-i sa'âdetimde bi'l-fi'l sadâret-i uzmâ ve vekâlet-i

kübrâ kâim-makâmı olan vezîrim İbrahim Paşa idâmellâhu te'âlâ iclâluhû ve akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhadîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn râfi'-i a'lâmi'ş-şerîf ve'd-dîn vâris-i ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în İstanbul ve Galata kâdıları zîdet fezâ'ilehümâ tevfîk-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki ahidnâme-i hümâyûn mûcebince bilâd-ı müslimînden belde-i Galata'da tavattun ihtiyâr iden Françe ruhbânlarından Yezvide ve Kapoci râhiblerinin kadîmden tasarruflarında olan iki kilisenin yüz yedi senesinde Galata'da vâki' olan harîkde ba'zı mahalleri ve tetimmâtı muhterik oldukda kadîm üzre ta'mîr ve termîmi içün âsitâne-i sa'âdetimde mukîm Françe pâdişâhının ilçisi olan kıdvetü ümerâ'i'l-milleti'l-mesîhiyye Maron ve Şatonk hatemet avâkibuhû bi'l-hayr iltimâsıyla sâdır olan fermân-ı hümâyunım mûcebince sen ki vezîrim müşârünileyh ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhümâsın ma'rifet-i şer'iyye ve mi'mâr başı ma'rifeti ile mahalline varılup keşf olundıkda zikr olunan Yezvide Kilisesi'nin sene-i merkûmda vâki' harîkde küçük bağçe tarafında sundırma sakfı ve bağçe-i mezbûre ile tarîk-i âmm tarafında vâki' tûlen altmış yedi zirâ' olan [...] taş dıvarın iki mahalli münhedim olup kapusı dâhilinde sağîr kubbede beş aded pencere ve orta kapuda dört aded kebîr pencere ve mermer raf meremmeti ve kubbe ve dıvarlarda sıva meremmeti ve râhibler sâkin olacak manastır odaları bi'l-külliyye muhterik olmağla zikr olunan manastır odalarının matbah ve ocağı ve ba'zı dıvar ve sıva alâmeti olan mevcûd olduğı mu'âyene oldukdan sonra zikr olunan ve Yezvide Kilisesi'nin muhterik olan mahallinin vaz'-ı kadîmi udûl-i müslimînden ve sikât-ı muvahhadînden su'âl olundukda kilise-i merkûmun vaz'-ı kadîminde sundırma ve dıvarının kiremid örtülü sakfı olup ve bir kanadlı ıhlamur [...] kapusı dâhilinde sağîr kubbede olan beş aded penceresinin astarlı ikişer kat dıvar camı ve orta kubbede olan dört aded kebîr penceresinin gürgen çârçebeli kanadlı camı olup ve ruhbânlarının sâkin olacak sedd üzerinde her biri birer kapuyı ve çıkrıkca işi ikişer ağaç pencereli ve cam tahtasında sâde tavanlı ve sakfı kiremid örtüli iki ocaklı ve altı ocaksız sekiz aded manasdır odaları ve şark tarafında yine sedd üzerinde

bir matbah olup zikr olunan odalara ve matbaha tarîk içün bostan tarafından matbaha varınca kiremid sakıflı arzen üç zirâ' sarkıtma dehlizi olduğını her biri haber virdiklerinden sonra cümle muvâcehesinde mesâha oldukda zikr olunan sundırma sakfı tûlen on sekiz zirâ' ve arzen yedi zirâ' bi-hesâb-ı terbî' yüz yirmi altı zirâ' dıvar mezbûrın hedm olunan bir mahallinde tûlen dört zirâ' ve kadden dört buçuk zirâ' bi-hesâb-ı mezbûr on sekiz zirâ' zikr ve bir mahallinde tûlen on sekiz zirâ' ve kadden bir buçuk bi-hesâb-ı merkûm yirmi yedi zirâ' ve dıvarı mezbûr üzerinde tûlen altmış yedi zirâ' ve arzen iki zirâ' kiremid örtüli sakfı ve mârü'z-zikr kapu kadden üç zirâ' ve altı parmak ve arzen iki zirâ' ve sağîr kubbede olan beş aded pencerenin her biri kadden birer zirâ' ve altışar parmak ve arzen birer zirâ' ve orta kubbede olan dört aded kebîr pencerenin her biri tûlen dörder buçuk zirâ' ve arzen ikişer buçuk zirâ' ve mermer raf meremmeti altı zirâ' ve kubbe ve dıvarlarda sıva meremmeti bi-hesâb-ı terbî' dört yüz yetmiş zirâ' ve zikr olunan sekiz aded [silik] odaları tûlen kırk sekiz buçuk zirâ' ve arzen yedi buçuk zirâ' bi-hesâb-ı terbî' üç yüz altmış üç zirâ' olup her biri tûlen altı ve arzen beş buçuk ve kadden dört zirâ' ve matbah-ı mezbûr tûlen on yedi buçuk zirâ' ve arzen yedi zirâ' bi-hesâb-ı merkûm yüz yirmi iki buçuk zirâ' ve zikr olunan sarkıtma dehliz tûlen seksen dokuz buçuk zirâ' ve arzen üç zirâ' ve sedd-i mezbûr ke'l-evvel tîn ile lâzım gelen mahalli ta'mîre muhtâc olup ve zikr olunan kapucı kilisesinin dahi kiremidleri kırılup tarîk-i âmm tarafında ruhbânlar sâkin olacak birbiri üzerinde manasdır odaları ve vustâda matbahı ve kiliseyi mezbûr zahrında tahtânî iki oda bi'l-külliyye muhterik olup etrâfı erba'asında dıvarları mevcûd ve dıvarlarda yirmi bir aded pencere yerleri ve matbah ocağı olduğı ve dıvarların bir mikdâr mahalli münhedim ve zukak kapusı muhterik olduğı mu'âyene oldukdan sonra zikr olunan kapucı kilisesinin muhterik olan mahallerinin vaz'-ı kadîmî tahtında mahzen ve vustâda dört bâb oda ve ulyâda dört bâb oda ve vustâyı bir matbah üzerinde kiremid örtülü sakf ve zahrında olan iki bâb odanın kiremid örtüli sakfı ve kara ağaçdan bir zukak kapusı ve zikr olunan odaların cümlesi cam tahtasından sâde tavanlı olup huzûr-ı müsli-

mînde mesâha olundıkda zikr olunan birbiri üzerinde sekiz bâb oda ve bir matbah arsası tûlen yirmi altı buçuk zirâ' ve arzen yirmi iki zirâ' ve kadden on altı zirâ' olup tahtında olan mahzenlerin kaddi altı zirâ' ve vustâda olan dört odanın kaddi altı zirâ' ve ulyâda olan odaların kaddi dört zirâ' ve münhedim olan dıvarları tûlen ve arzen bi-hesâb-ı terbî'i iki yüz zirâ' ve zahrında olan iki aded tahtânî arsası on sekiz buçuk zirâ' ve arzen biş zirâ' ve kadden beş zirâ' ve zukak kapusı kadden üç zirâ' ve arzen iki zirâ' olduğı sâbit ve zâhir ve mütebeyyin oldığı hüccet olunmağla emr-i şerîfim vusûlünde derûn-ı hüccetde ta'mîr ve binâsı tasrîh ve ta'yîn olunan mevâzi'in evzâ' ve hey'etinde küllen ve ba'zan rüsûm-ı kadîmesine kat'an muğâyiri olmayup ve ba'de't-ta'mîrine cümle ittifâk ile yoklanup tekrâr keşf olunmak şartıyla vaz'-ı kadîme üzre binâ ve ta'mîrine mümâna'at olmamak emrim olmuşdır buyurdum ki

Vusûl buldıkda bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel idüp dahi husûs-ı mezbûra tamâm-ı hakk ve adl üzre mukayyed olup göresin arz olunduğı üzerede ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-i kavîm olup dahi vech-i meşrûh üzre ta'mîr ve binâsı tasrîh ve ta'yîn olunan mevâzi'in evzâ' ve hey'etinde küllen ve ba'zan rüsûm-ı kadîmesini kat'an muğâyiri olmayup ve ba'de't-ta'mîrine cümle ittifâkla yoklanup tekrâr keşf olunmak şartıyla vaz'-ı kadîm üzre mesâğı şer' olduğı mertebe-i binâ ve ta'mîrine kimesneyi mu'âvenet itdirmeyesiz emmâ mukayyed olasız ki rüsûm-ı kadîmesini kat'an muğâyiri olmak ihtimâli olmaya min ba'd şer-i şerîfe ve emr-i hümâyunıma muhâlif kimesne iş itdirmeyesin şöyle bilesin alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın tahrîren fî evâhiri Şa'bân sene semâne ve mi'e ve elf

Be-makâm-ı mahrûsa-i Edirne

479 - 1696 (1108) **İstanbul 23: EK-2b/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

İsak isimli Yahudinin Aves ve Kend isimli yabancılarda (müstemen) 5500 kuruş alacağı kalmıştır. Kend'in memleketine gitmesi

üzerine İsak, Kend'de olan alacağını kefil gösterilen Venka isimli bir diğer yabancıdan istemiş, ancak Venka ödeme yapmaya yanaşmamıştır. Saraydan İstanbul Kadılığı'na yazılan bu fermanda, söz konusu davayla ilgili olarak taraflardaki borç temessüklerinin incelenmesi ve ona göre karar verilmesi emredilmektedir.

İsak, a Jew, is owed 5500 kuruş by Aves and Kend, two protected foreigners (müstemen). Upon Kend's return to his homeland, İsak asked his surety Venka, another protected foreigner, to settle the debt. However, Venka refused to make payment. This imperial order (ferman) sent to the judge of İstanbul requests that the pertinent promissory notes (temessük) be examined and a ruling issued accordingly.

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i ümûrü'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmü'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhid-i bünyâni'd-devlet ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkâni's-sa'âdet ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûf-ı avâtıfi'l-meliki'l-a'lâ âsitâne-i sa'âdetimde sadâret-i uzmâ ve vekâlet-kübrâ kaymakamı olan vezîrim paşa idâmallâhu te'âlâ iclâluhû ve akzâ kuzâti'l-müslimîn evlâ vülâti'l-muvahhadîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn râfi'-i a'lâmü'ş-şerîfe ve'd-dîn vâris-i ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtas bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ İstanbul kâdısı zîdet fazluhû tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki İsak nâm Yahudi dergâh-ı mu'allâma arz-ı hâl idüp bunun İngilterelüden İstanbul'da Aves ve Kend [?] nam müste'menlerde cihet-i deyn-i şer'îden beş bin beş yüz guruş alacağı olmağın kable'l-edâ mezbûr Kend vilâyetine gider oldukda yine İngiltere tüccârından Venka nam tâcir mezbûra kefîl bi'l-mâl olmuşiken taleb eyledikde hilâf-ı şer'-i şerîf ta'allül üzre olmalarıyla kendü hatmiyle memhûr temessüklerin mûcebince şer'le görilüp icrâ-i şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak içün mukaddemâ emr-i şerîf virilmişiken itâ'at-ı emr-i şer' itmeyüp icrâ-yı hakk olunmakla yedinde olan temessük kendülerinin olduğı şer'an sâbit olur deyü yedlerinde olan ahidnâme-i hümâyûn getürdilüp ba'de'n-nazar muktezâ-yı şer' üzre ihkâk-ı hakk

olunmak üzre merhûm ve mağfûrün-leh ammim Sultan Ahmed Hân tâbe serâhu zamânında emr-i şerîf virildüğin bildirüp müceddiden hükm-i hümâyunım ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuşdır buyudum ki emr-i şerîfim vusûl buldıkda bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel idüp ihzâr-ı hakk kılup mukaddemâ bir def'a şer'le görilüp fasl olunmayup bilâ özr-i şer'î on beş yıl mürûr itmeyen husûsların tamâm-ı hakk ve adl üzre tefahhus ve temessüklerine nazar idüp göresin arz olunduğı üzre ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-i kadîm ile amel idüp dahi vech-i meşrûh üzre hukûk-ı sahîha-i şer'iyyede müteveccih olan hakkın ba'de's-sübût hükm idüp bî-kusûr [...] alıvirüp şer'-i şerîfe ve mukaddemâ virilen emr-i hümâyûna dahi kimesne ta'allül ve nizâ' itdirmeyüp husûs-ı mezbûr içün bir dahi emrim varmalu eylemeyesin şöyle bilesin alâmet-i şerîfime i'timâd kılasın tahrîren fî evâhiri şehri Ramazâni'l-mübârek li-sene semâne ve mi'e ve elf

Mahrûsa-i Edirne

480 - 1696 (1108) **İstanbul 23: EK-10b/1** Resmi yazışma / *Official correspondence*

Fransa elçisi Baron De Şatonk saraya gönderdiği dilekçede, Galata'da çıkan bir yangında Yezvit ve Kapocin rahiplerine ait iki kilisenin zarar gördüğünü belirterek bu kiliselerin onarımı için izin istemektedir. Saraydan İstanbul ve Galata kadılıklarına gönderilen bu fermanda, mimar bilirkişilerle birlikte iki kilisenin zarar gören bölümlerinin keşfedilerek onarım için izin verilmesi emrediliyor.

Baron De Şatonk, the ambassador of France, petitions the palace, stating that two churches belonging to the Yezvit and Kapocin priests were destroyed in the Galata fire. He requests permission for the restoration of the churches. This is an imperial edict (ferman) sent to the judges of İstanbul and Galata, ordering the determination of the destroyed parts by expert architects and the issuing of an authorization for the restoration of the two churches.

Düstûr-ı mükerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbiri ümûrü'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmü'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhid-i bünyâni'd-devlet ve'l-ikbâl müşeyyidi erkâni's-sa'âdet ve'l-iclâl el-mahfûf bi-sunûf-ı avâtıfi'l-meliki'l-a'lâ âsitâne-i sa'âdetimde sadâret-i uzmâ ve vekâlet-i kübrâ kaymakamı olan vezîrim İbrahim Paşa idâmallâhu te'âlâ iclâlühû ve a'lemü'l-ulemâ'i'l-mütebahhirîn efdalü'l-fuzalâ'i'l-müteverri'în yenbû'ü'l-fezâ'il ve'l-yakîn keşşâfü'l-müşkilâti'd-dîniyye hallâfü'l-mufassalâti'l-yakîniyye miftâhu künûzü'l-hakâyık misbâhu rümûzü'd-dekâyiki'l-mahfûf bi-sunûf-ı avâtıfi'l-meliki'l-a'lâ Anadolı kâdıaskerlik pâyesiyle İstanbul kâdısı olan mevlânâ Abdullah idâmallâhu te'âlâ fezâ'ilehû ve akzâ-yı kuzâti'l-müslimîn evlâ-yı vülâti'l-muvahhadîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn râfi'-i a'lâmü'ş-şerîfe ve'd-dîn vâris-i ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ Galata kâdısı zîdet fezâ'ilehu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki kıdvet-i ümeâ'i'l-milleti'l-Mesîhiyye âsitâne-i sa'âdetimde mukîm Françe pâdişâhının ilçisi olan Baron De Şatonk hutimet avâkibuhû bi'l-hayr dergâh-ı mu'allâma arz-ı hâl gönderüp ahidnâme-i hümâyûnda mestûr olup hâlen Galata'da vâki' Yezvit ve Kapocin nam Françe ruhbân tâ'ife leri yedlerinde olan iki kiliselerinin bundan akdem harîkde Yezvit râhiblerinin küçük bağçeleri tarafında olan sakfı ve bir dıvarı münhedim ve kapusı ve pencereleri ve manastırları muhterik olup ve Kapocin râhiblerinin tasarruflarında olan kilisenin bir mikdâr kiremidleri kırılup ve manastırları muhterik olduğın bildirüp mesâ'-ı şer'î olduğı mertebe vaz'-ı kadîmî üzre ta'mîre muhtâc olan mahallerinin ta'mîr içün hükm-i hümâyûnım ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna mürâca'at olundıkda hâlen Galata'da olan Yezvit ve Kapocin nam [...] Françe ruhbân tâ'ife leri kadîmden ellerinde olan iki kiliseleri yine ellerinde ve zabt u tasarruflarında olup ol kiliselerin biri ihrâk olunmağla izn-i şer'le ta'mîr olunup yine kel-evvel Kapocin ellerinde olup rencîde olunmayalar deyü mestûr ve mukayyed bulunmağın sen ki vezîr-i müşârünileyh ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhümâsız vech-i meşrûh üzre ahidnâme-i hümâyûnda mestûr Yezvit ve Kapocin nam Françe râhibleri

yedinde olan iki kiliselerin üzerlerine varılup hâssa mi'mârbaşısı ve ma'rifet-i şer'le keşf olunup muhterik ve münhedim olan mahalleri nedir ve ne mikdârdır tamâm ma'lûm idindikden sonra mesâğ-ı şer'î oldığı üzre kemâlen tahrîr ile vaz'-ı kadîmin tecâvüz itmemek üzre sicil ve hüccet ve sıhhati üzre resm itdürüp der-i devlet-medârıma arz ve i'lâm idüp bu husûsa ziyâdesiyle tekayyüd ve ihtimâm eylemeniz bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdır buyurdum ki vusûl buldıkda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcebince amel idüp dahi sen ki vezîr-i müşârün-ileyh ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsiz vech-i meşrûh üzre ahidnâme-i hümâyûnda mestûr Yezvit ve Kapocin nam Françe râhibleri yedinde olan iki kiliselerinin üzerlerine varılup hâssa mi'mârbaşı ve ma'rifet-i şer'le keşf olunup muhterik ve münhedim olan mahalleri nedir ve ne mikdârdır tamâm ma'lûm idindikden sonra mesâğ-ı şer'î olduğı üzre kemâlen tahrîr vaz'-ı kadîmden tecâvüz itmemek üzre sicil ve hüccet ve sıhhati üzre resm itdirüp der-i devlet-medârıma arz ve i'lâm idüp bu husûsa ziyâdesiyle tekayyüd ve ihtimâm eyleyüp emr-i şerîfimin mazmûnı münîfi ile âmil olasız şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fî evâyili Cumâdelâhire sene semâne ve mi'e ve elf

Be-makâm-ı Edirneti'l-mahrûsa

DİZİN, Cilt 1
(rakamlar bu ciltteki kayıt numaralarıdır)

Abacı taifesi, 50, 170
Abdi Subaşı Mahallesi, 330, 338, 468
Abdülkerim Efendi (Başdefterdâr), 69
Adalar Nahiyesi, 163
Ağdacı taifesi, 135, 143
Ağriboz. *Bkz.* Eğriboz
Ahırkapı, 297
Ahî Baba, 105, 128, 215, 216, 332
Ahmed Paşa (Vezir), 462, 463
Ahmed Paşa Camii, 47
Akkirman, 105, 109, 234, 235, 242, 254
Alaman Cemaati (Yahudi), 299, 323
Alanya, 453
Ankara, 280
Antalya, 453
Arabacılar taifesi, 48, 68, 110, 295
Aragon Cemaati, 324
Arak, 11, 246, 360, 365, 368, 470
Arap Çarşısı, 144, 164
Arapgir, 279
Arap İskelesi Mahallesi, 455
Arap Kapısı, 2
Aşçı, 82, 124, 129, 352
Aşiret, 372
At Pazarı, 110, 372
Ataliyye Cemaati, 310
Atik Ali Paşa Mahallesi, 331
Atina, 253
Attar, 83, 131, 167, 168, 193, 198, 326, 371, 456
Avlonya, 457
Avusturya, 434, 448, 457
Aya Hristoti Kilisesi, 303
Aya Nikola Kilisesi, 396
Aya Petro Kilisesi, 302
Aya Yani Kilisesi, 298, 331
Aya Yorgi Kilisesi, 304, 437
Ayakapısı, 35, 111
Ayandriye Kilisesi, 275
Ayazma, 111, 280, 292
Aydıncık, 239, 279
Aydonat Kazası, 290
Azak, 23
Azapkapı, 75, 148

Bahçe, 106, 130, 136, 209, 216, 243, 280, 302, 304, 328, 379, 388, 389, 390, 392, 394, 396, 456
Bahçekapı, 193, 204, 293, 296, 332, 464
Bakırcı taifesi, 142
Bakkal, 59, 86, 90, 91, 92, 93, 96, 101, 119, 135, 143, 150, 154, 172, 174, 198, 367, 368, 371
Balat, 102, 111, 114, 121, 122, 132, 136, 142, 146, 155, 171, 172, 182, 195, 196, 197, 199, 201, 202, 203, 213, 215, 216, 217, 262, 266, 280, 293, 298, 300, 315, 332, 339, 350, 365, 366, 373, 388, 391, 428, 449, 450
Balık, 1, 5, 23, 24, 43, 44, 58, 111, 136, 151, 155, 157, 163, 170, 204, 229, 241, 245, 266, 311, 326, 328, 358, 371, 396, 401, 466
Balıkciyan Cemaati, 245
Balıkpazarı, 5, 24, 111, 136, 151, 155, 170, 204, 328, 396
Balıkhane, 44, 155
Balıkpazarı İskelesi, 24, 136, 155
Balkapanı, 198, 306, 320
Bandırma, 410, 411
Basmacılık, 98
Bayrampaşa, 91
Bazarcı, 27, 131, 149, 172, 213
Belgrad Köyü, 400

Benefşe Adası, 404
Berber, 87, 88, 89, 198
Bereketoğlu Mahallesi, 246
Bereketzade Mahallesi, 49, 227, 228, 286, 302, 303, 304, 352, 437, 447, 448, 467
Bergos, 335, 355
Beşiktaş, 21, 160, 169, 177, 354, 445, 455
Beyazıt Camii, 186, 210, 218
Beyoğlu, 274, 352, 354
Bezirgan, 83, 337, 474
Bezzazistan, 102, 113, 130, 185, 217
Bıçakçı taifesi, 103
Bit Pazarı, 472
Boğdan, 434, 435, 444
Borlu Cemaati, 310, 314
Bostancı, 249, 259, 431, 432
Bostancıbaşı, 155
Boyacı taifesi, 123, 152, 159
Bozacı, 371
Bozahane, 46
Börekçi taifesi, 80, 95
Buğday, 34, 132, 156, 166, 195, 199, 404
Bursa, 234, 273, 280, 330
Büyük Karaman, 62, 63, 70, 124
Büyük Kilise, 311, 328

Cafer Paşa (Kıbrıs Beylerbeyi), 247
Câmi-i Cedîd. *Bkz.* Yeni Cami
Cami-i Kebir Mahallesi, 78, 151, 232, 443, 445, 459
Celeb-keşân taifesi, 188, 197
Cellah taifesi, 56, 134
Cerrahpaşa Mahallesi, 99, 386
Cezayir, 253, 436

Çarıkçı taifesi, 96
Çelebioğlu Mahallesi, 296, 319, 321
Çene Cemaati, 428
Çeşme, 78, 94, 203, 350, 426, 444, 459
Çingene, 67, 110, 239, 270, 272, 329, 370, 379, 380, 381, 384, 385
Çorbacı, 105, 107, 108, 148, 214, 299, 360, 457
Çömlekçiler, 68
Çörekçi taifesi, 80, 82, 95, 99, 133, 195, 196, 198, 205
Çuka, 339, 405, 406, 408, 424, 428, 442, 445, 462, 469, 472
Çukacı taifesi, 119, 182, 198

Davud Paşa (Vezir), 278
Debbağ taifesi, 17, 18, 33, 35, 61, 105, 128, 146, 215, 216, 427
Defterdar Abdi Çelebi Mahallesi, 277
Değirmen, 34, 76, 132, 156, 166, 171, 195, 199, 248, 280, 292, 375, 390, 467
Demirci taifesi, 140
Deri, 17, 18, 35, 63, 85, 96, 102, 105, 128, 146, 215, 216
Dimetoka, 68, 320, 330
Dimetoka Cemaati, 320
Divriği kazası, 343
Diyarbakır, 372
Dörtkilise, 109
Düğmeci taifesi, 220

Edirne, 19, 35, 49, 50, 58, 64, 178, 196, 330, 364, 384, 464, 470
Edirnekapı, 19, 35, 49, 50, 64, 196
Eğin kazası, 279, 347
Eğriboz, 214, 338, 357, 358, 440, 477
Ekrad (Kürt) taifesi, 372
Elhac Hüseyin Mahallesi, 376
Elhac Memi Mahallesi, 350, 353, 459
Elhac Muhyiddin Mahallesi, 47
Elbesan sancağı, 457
Elvanoğlu Mahallesi, 314
Elvanzade Mahallesi, 464
Eminönü, 35, 90, 91, 105. *Ayrıca bkz.* Yeni Cami
Erdek, 257, 345, 360
Erikli kasabası, 13
Erzin, 36, 38, 39, 40, 41, 42
Ekmekçi taifesi, 28, 34, 76, 77, 82, 95, 156, 174, 180, 181, 278, 350, 362
Eski Saray (Saray-ı Atîk), 35, 312
Eyüp, 35, 45, 46, 106, 236, 238, 241, 243, 244, 279, 288, 411, 469, 470

Felemenk. *Bkz.* Hollanda
Fener Bahçesi, 136
Fener nahiyesi, 108, 336
Fener, 108, 124, 136, 155, 209, 298, 313, 330, 336, 338, 468
Feyzullah Efendi (Şeyhülislam), 209
Fırın, 71, 76, 77, 144, 145, 156, 160, 164,

166, 171, 175, 177, 180, 181, 184, 186, 192, 198, 204, 209, 210, 309, 350, 362, 389, 414, 425
Filibe, 330
Fransa Cemaati, 304, 437
Fransa, 214, 388, 393, 410, 413, 414, 415, 416, 421, 440, 442, 444, 446, 453, 465, 467, 469, 472, 473, 477
Frenk, 83, 221, 427, 429
Frenk Kilisesi, 221

Galata Sarayı, 416, 456
Gelibolu, 238, 278
Gemiciler, 7, 13, 29, 32, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 219
Gemlik, 273, 441
Girit, 24, 101, 247, 404
Gönen, 239
Gözlemeci taifesi, 133
Gümrük, 55, 85, 98, 184, 186, 210, 238, 244, 370, 375, 411, 447

Habbaz taifesi, 76, 144, 145, 171, 186, 192, 198, 199, 209, 210, 325, 435
Hace Halil Mahallesi, 295
Hace Hatun Mahallesi, 277
Hâcepaşa. *Bkz.* Hocapaşa
Hacı Bektaş kazası, 265
Haffaf taifesi, 12, 51, 62, 128, 146, 185, 198, 299, 350
Haham, 300, 338
Halil Paşa (Vezir), 278
Halkacı taifesi, 171
Hallâc taifesi, 173, 198
Hamamcı Muhyiddin Mahallesi, 315, 327
Hamid sancağı, 32
Hamal taifesi, 1, 24, 85, 178, 179, 200
Hamr, 5, 8, 11, 24, 25, 26, 31, 223, 237, 240, 241, 246, 254, 257, 262, 266, 277, 309, 358, 360, 363, 365, 368, 410, 411, 451
Haraççıbaşı İshak Bey Mahallesi, 326
Harîk. *Bkz.* Yangın
Hasan Ağa Mahallesi, 140, 462
Haseki, 49, 367, 368
Hasırcı taifesi, 120, 127
Hasköy, 160, 197, 219, 387, 469, 474
Havyarcı taifesi, 1, 3, 23, 66, 97, 285
Hayvan vergisi. *Bkz.* Yave
Hayyat taifesi, 149, 150, 182, 198, 265, 317
Helvacı taifesi, 53, 213, 333
Hemşin kazası, 373
Hızır İlyas Kilisesi, 301, 308, 313, 395, 396
Hobyar Mahallesi, 299, 300, 324, 367
Hocapaşa, 292, 293, 296, 299, 300, 314, 320, 323, 333
Hollanda, 443, 457, 470
Horasancı, 106, 288
Horhor Çeşmesi Mahallesi, 426
Hurdacı taifesi, 103
Hüseyin Paşa (Defterdar), 210, 292, 295, 296, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 310, 311, 312, 320, 323, 324, 333, 389, 390

İbrahim Paşa (Sadrazam), 43, 211, 220, 392, 394, 395
İbrişimci taifesi, 220
İltizam, 11, 15, 34, 44, 46, 58, 147, 191, 194, 212, 214, 223, 238, 244, 246, 257, 272, 273, 329, 365, 371, 428, 457, 475, 477
İmralı (Mîr Ali), 223, 237, 359, 360, 361, 364
İnek, 105, 146
İngiliz, 211, 398, 412, 436, 441, 460
İnöz Adası, 238, 455
İpek, 74, 201
İpek bükücü taifesi, 201
İplikçi taifesi, 122
İran Ermenileri, 395, 396
İskenderiye, 214, 446, 454, 465
İstanköy, 454
İstinye, 172
İzdin Cemaati, 74
İzmir, 253, 367, 375, 441, 469
İznikmit, 132, 279, 330

Kabasakal Sinan Ağa Mahallesi, 295
Kadıköy, 330
Kadifeciler, 169
Kâğıthane, 470
Kalaycı taifesi, 67, 142, 194, 277
Kalpakçı taifesi, 137, 149
Kapocin Kilisesi, 388, 392, 393, 394

Kapıdağı nahiyesi, 239, 345, 359, 360, 361, 364
Kara Hasan Mahallesi, 277
Kara Mustafa Paşa Mahallesi, 122, 348
Karabaş Mahallesi, 298, 313, 332, 339
Karafoça Cemaati, 245
Karagümrük, 48, 124, 196
Karahisar-ı Şarkî. *Bkz.* Şebinkarahisar
Karaköy Kapısı, 5, 141, 147
Karaköy, 5, 27, 138, 141, 144, 147, 164, 331, 401, 454
Karcı taifesi, 84, 190
Kasım Kilisesi, 307, 316
Kasımpaşa, 17, 19, 21, 33, 51, 52, 76, 77, 160, 164, 167, 168, 188, 249, 251, 346, 349, 352, 354, 369
Kasap taifesi, 18, 35, 45, 49, 69, 124, 174, 183, 188, 196, 197, 198, 202, 215, 216, 244, 356, 470, 475
Kavvâf taifesi, 70
Kayıkçı taifesi, 141, 147
Kayseri, 280, 322
Kaytancı taifesi, 220
Kazancıpaşa Mahallesi, 455
Kazancı (kazgancı) taifesi, 142, 190, 455
Kazzâz taifesi, 74
Kebeci taifesi, 170
Keçeci Mahallesi, 469
Keçeci taifesi, 116, 469
Keçi, 17, 18, 35, 105, 183, 215
Kefe, 105, 229
Kemah kazası, 297
Kemerci taifesi, 187, 191
Kendirci taifesi, 55
Kerpeniş kazası, 263
Keşiş, 227, 258, 280, 283, 287, 341, 373
Ketenci taifesi, 120, 127, 193
Kıbrıs, 247, 453
Kıbtî. *Bkz.* Çingene
Kırşehir, 265
Kızıl Kilise, 275
Kızılada, 365
Kilise, 109, 221, 275, 280, 288, 289, 292, 293, 295, 296, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 319, 320, 323, 324, 328, 331, 333, 340, 386, 388, 392, 393, 394, 395, 396
Koca Mustafapaşa Mahallesi, 426
Kocaeli, 382, 384
Koloz, 37
Koltukçu taifesi, 190
Kordova Cemaati, 317
Koyun, 17, 18, 35, 64, 105, 111, 112, 124, 142, 174, 183, 188, 196, 202, 215, 216, 354
Köseleci taifesi, 128
Köşk, 106, 155, 209
Kudüs, 337, 340, 341
Kulaksız, 164
Kumkapı, 35, 111, 112, 155, 326, 371
Kurşunlu Mahzen, 145, 160, 446, 450
Kuyumcu taifesi, 4, 371, 373
Küçük Pazar, 288, 289
Küçük İstanbul Cemaati, 300, 312
Küçük Karaman, 213
Küfeci taifesi, 155
Kürekyapıcı taifesi, 151
Kürekçibaşı Mahallesi, 339
Kürkçü taifesi, 137, 149, 156, 170, 253
Kütahya, 280

Leblebici taifesi, 79, 198
Lonca Mahallesi, 401, 408, 413, 417, 418, 425

Malta, 278, 325
Manastır Mahallesi, 339
Manav, 144
Marmara Adası, 240, 250, 330, 335, 359, 361, 364
Matrabaz taifesi, 19, 136
Maunacılar taifesi, 75, 148
Mehmed Paşa (Sadrazam), 79, 241, 288, 289
Meryem Ana Kilisesi Cemaati, 386
Metrepolit, 330, 340, 374
Mevlana Abdullah (İstanbul Kadısı), 207, 208, 209, 220, 385, 394, 395, 473
Meydancık Mahallesi, 305, 309
Meyhane, 31, 246, 277, 285
Meyhaneci taifesi, 5, 6, 11, 20, 25, 30, 31, 43, 45, 266, 451
Meyyit İskelesi, 136
Mezistre kazası, 334
Midilli Adası, 252

Mirahor Mahallesi, 61, 86
Mismarcı taifesi, 15
Misne Cemaati, 317
Monla Fenari Mahallesi, 209
Monla Gürani Mahallesi, 329
Mora sancağı, 287, 442
Mukataa, 44, 46, 64, 153, 154, 176, 184, 193, 198, 219, 237, 244, 257, 272, 293, 324, 329, 370, 373, 379, 380, 381, 384, 385, 400, 456, 467, 475
Mumcu taifesi, 49, 86, 90, 91, 92, 93, 101, 107, 108, 111, 112, 119, 202, 218, 300
Mumhane, 49, 86, 92, 112
Mustafa Ağa Sarayı, 218
Mustafa Paşa (Vezir), 441
Muytâblar taifesi, 198
Müeyyedzade Mahallesi, 350

Na'li Mescid Mahallesi, 465
Nakşa Adası, 248
Nalçacılar taifesi, 10, 12, 51, 52, 81, 113, 130, 138, 158
Navlcı taifesi, 166
Nemçe. *Bkz.* Avusturya
Nişancıpaşa Mahallesi, 337

Odunkapısı, 79, 200
Ohri Cemaati, 261, 267, 268, 297, 315, 317
Ohri Kilisesi, 315
Ohri Mahallesi, 297
Ortaköy, 319, 344, 445
Osman Paşa (Vezir), 207, 209, 473

Öküz, 48, 105
Ömer Paşa (Vezir), 177, 181

Pabuççu taifesi, 109, 128
Paçacı taifesi, 100, 129, 183, 196
Papaz, 251, 265, 275, 278, 280, 283, 284, 292, 297, 321, 326, 352, 386
Patrik, 227, 228, 258, 259, 280, 283, 330, 337, 341, 386, 387
Peksimet, 175, 195, 205
Peksimetçi taifesi, 175
Pera. *Bkz.* Beyoğlu
Peştemalci taifesi, 125
Piri Paşa Mahallesi, 474
Pirinççi taifesi, 117, 118
Portegal Cemaati, 261, 267, 268, 319
Portekiz tüccarı, 469
Premedi kazası, 291

Revgan, 150, 153, 174, 232, 367, 458
Rodosçuk. *Bkz.* Tekirdağ
Roman. *Bkz.* Çingene
Ruha. *Bkz.* Urfa
Rüstempaşa Camii, 292

Sahhaf, 470
Sahhaf Muhyiddin Mahallesi, 346
Saka, 57, 62, 65, 73, 78, 94
Sakız Adası, 389, 390, 426, 447, 450, 454, 459
Sakira Franceşko Kilisesi, 328
Salyâne, 135, 137, 142, 143, 147, 149, 150, 345
Samarka Cemaati, 284
Samatya, 155, 376
San Basfiyan Kilisesi, 305
Sandalcı taifesi, 217
Sante Ana Kilisesi, 328
Sante Marka Köyü, 349, 352
Sarı Timurcu Mahallesi, 310
Sarıbaş Mahallesi, 293
Sefine, 7, 8, 13, 15, 16, 22, 32, 60, 104, 139, 152, 153, 199, 200, 214, 219, 243, 250, 253, 360, 365, 398, 404, 431, 432, 433, 440, 443, 446, 447, 450, 453, 454, 459, 460, 465, 477
Selanik, 7, 29, 287, 330, 374, 398
Selanik İskelesi, 29, 398
Senyora Cemaati, 306
Seyyit Mehmed (İstanbul Kadısı), 73
Sığır, 19, 64, 69, 96, 146, 197, 202, 215, 216, 354
Sinan Paşa Köşkü, 155
Sirkeci taifesi, 135, 143
Sivas, 109, 280
Sultanahmet Camii, 63, 72, 153, 355
Sultan Bayezit Mahallesi, 31, 166, 275, 301, 352, 353, 355, 356, 449, 451, 462, 463
Sulu Manastır, 92
Sürmene, 122
Sürûri Efendi Mahallesi, 230, 231

Şahhûban Bahçesi, 209, 350
Şahkulu Mahallesi, 350
Şa'iriyyeci taifesi, 126, 131
Şebinkarahisar, 294
Şerbetçi taifesi, 84, 114, 124, 190, 198, 213, 326, 375
Şeyh Ferhad Mahallesi, 386
Şirugancı taifesi, 154, 203

Tâcir taifesi, 85, 102, 128, 146, 426, 428
Tahta Kadı Mahallesi, 369
Tahta Minare Mahallesi, 307, 308, 316
Tahtakale, 94, 130, 131
Takyeciler taifesi, 115
Tarabya, 172
Taşbozoyanlı Kilisesi, 303
Tatavla, 251, 354
Tavşan Adası, 250, 275
Tavuk Pazarı, 114, 129
Tekirdağ. *Bkz.* Rodoscuk
Tepedağ, 330
Tomtom Mahallesi, 414, 416, 456, 464
Tophane Kapısı, 172
Tophane, 21, 33, 144, 151, 167, 168, 172, 188, 214, 350, 354, 455, 456, 459, 477
Trablus, 447, 450, 454
Trabzon, 122, 269, 273, 279, 280, 373
Trapoliçe, 287
Tulumcu, 24
Turşucu taifesi, 97
Tuzla, 163

Un, 34, 121, 126, 132, 136, 171, 284
Uncu taifesi, 121, 132, 171, 184, 189, 195, 199, 205, 212, 328, 467
Unkapanı, 136, 444
Urfa, 372
Urgancı, 15

Üsküdar, 17, 35, 44, 46, 106, 163, 197, 222, 237, 241, 243, 252, 257, 266, 270, 273, 279, 280, 332, 355, 357, 358, 372, 382, 389

Üstübiciler taifesi, 2

Vaftiz yağı, 340, 341
Varolcu taifesi, 139
Venedik, 103, 247, 253, 404, 408, 411, 426, 457
Vezneciler, 186, 192, 210

Yağ, 23, 43, 75, 96, 111, 112, 144, 150, 154, 202, 218, 340, 341, 367, 375, 440
Yağcı taifesi, 14, 203
Yağkapanı İskelesi, 148
Yahya Efendi Mahallesi, 455
Yalakabad kazası, 190, 391
Yandan Hanan Cemaati, 296
Yangın, 43, 60, 186, 210, 292, 293, 295, 296, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 316, 319, 320, 321, 324, 326, 328, 331, 332, 333, 338, 388, 392, 393, 394, 395, 396
Yassıada, 365
Yave, 109, 234, 235, 241, 242, 252, 256, 260, 266, 273, 281, 365, 384
Yaymacı taifesi, 142
Yedikule, 86, 93, 105, 119, 197, 215, 216, 409
Yemiş İskelesi, 83
Yemişçiler taifesi, 60
Yeni Cami, 70, 274, 281
Yeni Çarşı, 165
Yenikapı, 136, 155, 395, 396
Yeniköy, 309
Yenişehir, 107, 108, 330, 336, 369, 375
Yezvit Kilisesi, 388, 392, 393, 394
Yoros, 279, 287, 352

Zahireciler taifesi, 219
Zeynelabidin Efendi (Galata Kadısı), 350
Zeyrek, 184, 198, 282, 288, 299, 300, 314, 323, 324, 375
Zeytun Cemaati, 292

INDEX for Volume 1
(numbers refer to cases in this volume)

Abdi Subaşı neigborhood, 330, 338, 468
Abdülkerim Efendi (Chief Treasurer), 69
Adalar district, 163
Ağriboz. *See* Eğriboz
Ahırkapı, 297
Ahî Baba, 105, 128, 215, 216, 332
Ahmed Paşa (Vizier), 462, 463
Ahmed Paşa Mosque, 47
Akkirman, 105, 109, 234, 235, 242, 254
Alanya, 453
Alexandria, 214, 446, 454, 465
Algeria, 253, 436
Ankara, 280
Animal tax. *See* Yave
Antalya, 453
Aragon community, 324
Arap Pazarı (Arab Market), 144, 164
Arapgir, 279
Arap İskelesi neighborhood, 455
Arap Kapısı (Arab Gate), 2
Ataliyye community, 310
Atik Ali Paşa neigborhood, 331
Athens, 253
Austria, 434, 448, 457
Avlonya. *See* Vlor
Aya Hristoti Church, 303
Aya Nikola Church, 396
Aya Petro Church, 302
Aya Yani Church, 298, 331
Aya Yorgi Church, 304, 437
Ayakapısı, 35, 111
Ayandriye Church, 275
Ayazma, 111, 280, 292
Aydıncık, 239, 279
Aydonat district, 290
Azak (Azov), 23
Azapkapı, 75, 148
Bahçekapı, 193, 204, 293, 296, 332, 464
Bakery (fırın), 71, 76, 77, 144, 145, 156, 160, 164, 166, 171, 175, 177, 180, 181, 184, 186, 192, 198, 204, 209, 210, 309, 350, 362, 389, 414, 425
Balat, 102, 111, 114, 121, 122, 132, 136, 142, 146, 155, 171, 172, 182, 195, 196, 197, 199, 201, 202, 203, 213, 215, 216, 217, 262, 266, 280, 293, 298, 300, 315, 332, 339, 350, 365, 366, 373, 388, 391, 428, 449, 450
Balıkciyan community, 245
Balıkpazarı Port, 24, 136, 155
Balkapanı, 198, 306, 320
Bandırma, 410, 411
Baptism oil, 340, 341
Barber, 87, 88, 89, 198
Bargemen (maunacı, sandalcı), 217. *See also* Boatmen
Barley tradesmen (şa'îriyyeci), 126, 131
Barrel makers (varulcı), 139
Bayrampaşa, 91
Belgrad village, 400
Belt makers (kemerci), 187, 191
Benefşe island, 404
Bereketoğlu neighborhood, 246
Bereketzade neighborhood, 49, 227, 228, 286, 302, 303, 304, 352, 437, 447, 448, 467
Bergos, 335, 355
Beşiktaş, 21, 160, 169, 177, 354, 445, 455
Beyazıt Mosque, 186, 210, 218
Beyoğlu, 274, 352, 354
Biscuit (peksimet), 175, 195, 205
Biscuit makers (peksimetçi), 175
Blue Mosque. *See* Sultanahmet Mosque
Boatmen (kayıkçı, maunacı), 75, 141, 147, 148

Boğdan, 434, 435, 444
Bookseller (sahaf), 470
Borlu community, 314
Boza (fermented millet drink) maker, 371
Boza shop (bozahane), 46
Braid makers (kaytancı), 220
Bread makers (ekmekçi, habbaz), 28, 34, 76, 77, 82, 95, 144, 145, 156, 171, 174, 180, 181, 186, 192, 198, 199, 209, 210, 278, 325, 350, 362, 435
Bun makers (çörekçi), 80, 82, 95, 99, 133, 195, 196, 198, 205
Butchers (kasap), 18, 35, 45, 49, 69, 124, 174, 183, 188, 196, 197, 198, 202, 215, 216, 244, 356, 470, 475
Button makers (düğmeci), 220
Bursa, 234, 273, 280, 330
Büyük Karaman, 62, 63, 70, 124
Büyük Kilise. *See* Grand Church

Cafer Paşa (Governor General of Cyprus), 247
Cami-i Cedîd. *See* Yeni Cami
Cami-i Kebir neighborhood, 78, 151, 232, 443, 445, 459
Candle makers (mumcu), 49, 86, 90, 91, 92, 93, 101, 107, 108, 111, 112, 119, 202, 218, 300
Candle factory (mumhane), 49, 86, 92, 112
Capuchin Church, 388, 392, 393, 394
Cart drivers (arabacılar), 48, 68, 110, 295
Cauldron makers (kazancı, kazgancı), 142, 190, 455
Caviar sellers (havyarcı), 1, 3, 23, 66, 97, 285
Cerrahpaşa neighborhood, 99, 386
Chicken Market. *See* Tavuk Pazarı
Chief garderner (bostancıbaşı), 155
Chios, 389, 390, 426, 447, 450, 454, 459
Church, 109, 221, 275, 280, 288, 289, 292, 293, 295, 296, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 319, 320, 323, 324, 328, 331, 333, 340, 386, 388, 392, 393, 394, 395, 396
Cloth (çuka), 339, 405, 406, 408, 424, 428, 442, 445, 462, 469, 472
Cloth market (bezzazistan), 102, 113, 130, 185, 217

Cloth producers (çukacı), 119, 182, 198
Cloth production (basmacılık), 98
Coarse cloth makers (keçeci), 116, 469
Coarse woolen cloth makers (abacı), 50, 170
Cook, 82, 124, 129, 352
Coppersmiths, 142
Cotton tradesmen (hallâc), 173, 198
Crete, 24, 101, 247, 404
Customs (gümrük), 55, 85, 98, 184, 186, 210, 238, 244, 370, 375, 411, 447
Cyprus, 247, 453

Çelebioğlu neighborhood, 296, 319, 321
Çene community, 428

Davud Paşa (Vizier), 278
Defterdar Abdi Çelebi neighborhood, 277
Dimetoka, 68, 320, 330
Dimetoka community, 320
Divriği district, 343
Diyarbakır, 372
Dörtkilise, 109
Dutch, 443, 457, 470
Dyers (boyacı), 123, 152, 159

Edirne, 19, 35, 49, 50, 58, 64, 178, 196, 330, 364, 384, 464, 470
Edirnekapı, 19, 35, 49, 50, 64, 196
Eğin district, 279, 347
Eğriboz, 214, 338, 357, 358, 440, 477
Elhac Hüseyin neighborhood, 376
Elhac Memi neighborhood, 350, 353, 459
Elhac Muhyiddin neighborhood, 47
Elbesan district, 457
Elvanoğlu neighborhood,: 314
Elvanzade neighborhood, 464
Eminönü, 35, 90, 91, 105. *See also* Yeni Cami
English, 211, 398, 412, 436, 441, 460
Erdek, 257, 345, 360
Erikli district, 13
Erzin, 36, 38, 39, 40, 41, 42
Eski Saray (Old Palace), 35, 312
Eyüp, 35, 45, 46, 106, 236, 238, 241, 243, 244, 279, 288, 411, 469, 470

Fabric sellers (cellah), 56, 134
Fener Garden (Fener Bahçesi), 136
Fener district, 108, 336
Fener, 108, 124, 136, 155, 209, 298, 313, 330, 336, 338, 468
Feyzullah Efendi (Grand Mufti), 209
Filibe. *See* Plovdiv
Fire (harîk, yangın), 43, 60, 186, 210, 292, 293, 295, 296, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 316, 319, 320, 321, 324, 326, 328, 331, 332, 333, 338, 388, 392, 393, 394, 395, 396
Fish, 1, 5, 23, 24, 43, 44, 58, 111, 136, 151, 155, 157, 163, 170, 204, 229, 241, 245, 266, 311, 326, 328, 358, 371, 396, 401, 466
Fish Market (Balıkpazarı, Balıkhane), 5, 24, 44, 111, 136, 151, 155, 170, 204, 328, 396
Fish Market port. *See* Balıkpazarı İskelesi
Flea Market, 472
Flour, 34, 121, 126, 132, 136, 171, 284
Flour traders, 121, 132, 171, 184, 189, 195, 199, 205, 212, 328, 467
Flemish. *See* Dutch
Fountain, 78, 94, 203, 350, 426, 444, 459
France, 214, 388, 393, 410, 413, 414, 415, 416, 421, 440, 442, 444, 446, 453, 465, 467, 469, 472, 473, 477
French (Frenk), 83, 221, 427, 429
French community, 304, 437
French (Frenk) Church, 221
Fruit growers (yemişçi), 60
Fruit Port. *See* Yemiş İskelesi
Fur cap (kalpak) tradesmen, 137, 149
Fur tradesmen (kürkçü), 137, 149, 156, 170, 253

Galata Sarayı, 416, 456
Gallipoli, 238, 278
Garden, 106, 130, 136, 209, 216, 243, 280, 302, 304, 328, 379, 388, 389, 390, 392, 394, 396, 456
Gardener (bostancı), 249, 259, 431, 432
Gelibolu, *See* Gallipoli
Gemlik, 273, 441
German Community (Jewish), 299, 323
Gönen, 239
Gözleme (pastry) makers, 133
Grain transporters (zahireci), 219
Grand Church, 311, 328
Green grocer (manav), 144
Grocer, 59, 86, 90, 91, 92, 93, 96, 101, 119, 135, 143, 150, 154, 172, 174, 198, 367, 368, 371
Gypsy (Kıbtî), 67, 110, 239, 270, 272, 329, 370, 379, 380, 381, 384, 385

Hace Halil neighborhood, 295
Hace Hatun neighborhood, 277
Hâcepaşa. *See* Hocapaşa
Hacı Bektaş district, 265
Halil Paşa (Vizier), 278
Halka bakers, 171
Hamamcı Muhyiddin neighborhood, 315, 327
Hamid district, 32
Haraççıbaşı İshak Bey neighborhood, 326
Hasan Ağa neighborhood, 140, 462
Haseki, 49, 367, 368
Hasköy, 160, 197, 219, 387, 469, 474
Helva makers, 53, 213, 333
Hemp thread (kendirci) tradesmen, 55
Hemşin district, 373
Hızır İlyas Church, 301, 308, 313, 395, 396
Hobyar neighborhood, 299, 300, 324, 367
Hocapaşa district, 292, 293, 296, 299, 300, 314, 320, 323, 333
Holland. *See* Dutch
Horasancı, 106, 288
Horhor Çeşmesi neighborhood, 426
Horse Market (At Pazarı), 110, 372
Hüseyin Paşa (Treasurer), 210, 292, 295, 296, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 310, 311, 312, 320, 323, 324, 333, 389, 390

Iranian Armenians, 395, 396
Ironsmith (demirci), 140

İbrahim Paşa (Grand Vizier), 43, 211, 220, 392, 394, 395
İmralı, 223, 237, 359, 360, 361, 364

İnöz Island, 238, 455
İstanköy. *See* Kos
İstinye, 172
İzdin community, 74
İzmir, 253, 367, 375, 441, 469
İznikmit, 132, 279, 330

Jerusalem, 337, 340, 341
Jesuit Church, 388, 392, 393, 394
Jewelers (kuyumcu), 4, 371, 373

Kabasakal Sinan Ağa neighborhood, 295
Kadıköy, 330
Kağıthane, 470
Kapıdağı district, 239, 345, 359, 360, 361, 364
Kapocin Church. *See* Capuchin Church
Kara Hasan neighborhood, 277
Kara Mustafa Paşa neighborhood, 122, 348
Karabaş neighborhood, 298, 313, 332, 339
Karafoça community, 245
Karagümrük, 48, 124, 196
Karahisar-ı Şarkî. *See* Şebinkarahisar
Karaköy Gate, 5, 141, 147
Karaköy, 5, 27, 138, 141, 144, 147, 164, 331, 401, 454
Kasım Church, 307, 316
Kasımpaşa, 17, 19, 21, 33, 51, 52, 76, 77, 160, 164, 167, 168, 188, 249, 251, 346, 349, 352, 354, 369
Kayseri, 280, 322
Kazancıpaşa neighborhood, 455
Keçeci neighborhood, 469
Kefe, 105, 229
Kemah district, 297
Kerpeniş district, 263
Kırşehir, 265
Kızıl Kilise, 275
Kızılada, 365
Koca Mustafapaşa neighborhood, 426
Kocaeli, 382, 384
Koloz, 37
Kordova community, 317
Kos, 454
Köşk, 106, 155, 209
Knife makers (bıçakçı), 103
Kulaksız, 164
Kumkapı, 35, 111, 112, 155, 326, 371
Kurds, 372
Kurşunlu Mahzen, 145, 160, 446, 450
Kurtuluş, 251, 354
Küçük Bazâr, 288, 289
Küçük İstanbul community, 300, 312
Küçük Karaman, 213
Kürekçibaşı neighborhood, 339
Kütahya, 280

Leather (deri), 17, 18, 35, 63, 85, 96, 102, 105, 128, 146, 215, 216
Leather tradesmen (debbağ), 17, 18, 33, 35, 61, 105, 128, 146, 215, 216, 427
Lesbos, 252
Linen manufacturers (ketenciler), 120, 127, 193
Lonca neighborhood, 401, 408, 413, 417, 418, 425

Malta, 278, 325
Manastır neighborhood, 339
Marmara island, 240, 250, 330, 335, 359, 361, 364
Meat merchants (celeb-keşân), 188, 197
Mehmed Paşa (Grand Vizier), 79, 241, 288, 289
Merchants (tâcir, bezirgan), 83, 85, 102, 128, 146, 337, 426, 428, 474
Meryem Ana Church community, 386
Metropolitan, 330, 340, 374
Mevlana Abdullah (Judge of İstanbul), 207, 208, 209, 220, 385, 394, 395, 473
Meydancık neighborhood, 305, 309
Meyyit port, 136
Mezistre district, 334
Middleman (matrabaz), 19, 136
Midilli. *See* Lesbos.
Mill, 34, 76, 132, 156, 166, 171, 195, 199, 248, 280, 292, 375, 390, 467
Mîr Ali. *See* İmralı
Mirahor Neighborhood, 61, 86
Misne Community, 317
Monk, 227, 258, 280, 283, 287, 341, 373
Monla Fenari neighborhood, 209
Monla Gürani neighborhood, 329
Morea district, 287, 442
Mustafa Ağa Palace, 218
Mustafa Paşa (Vizier), 441
Muytâb tradesmen, 198
Müeyyedzade neighborhood, 350

Na'li Mescid neighborhood, 465

Nail makers (mismarcı), 15
Nakşa Island, 248
Nalça (piece of metal placed under the sole of a shoe) makers, 10, 12, 51, 52, 81, 113, 130, 138, 158
Nemçe. *See* Austria
New Market. *See* Yeni Çarşı
New Mosque. *See* Yeni Cami
Nişancıpaşa neighborhood, 337

Oakum (üstübiciler) tradesman, 2
Oar Maker (kürek yapıcı), 151
Odunkapısı, 79, 200
Ohri community, 261, 267, 268, 297, 315, 317
Ohri Church, 315
Ohri neighborhood, 297
Oil (yağ, revgan), 23, 43, 75, 96, 111, 112, 144, 150, 153, 154, 174, 202, 218, 232, 340, 341, 367, 375, 440, 458
Oil merchants, producers (şirugancı), 14, 154, 203
Old Palace. *See* Eski Saray
Ömer Paşa (Vizier), 177, 181
Ortaköy, 319, 344, 445
Osman Paşa (Vizier), 207, 209, 473

Patriarch, 227, 228, 258, 259, 280, 283, 330, 337, 341, 386, 387
Patty makers (börekçi), 80, 95
Pera. *See* Beyoğlu
Peştemalci (waist towel) tradesmen, 125
Pickle makers (turşucu), 97
Piri Paşa neighborhood, 474
Plovdiv, 330
Porters (hamal, tulumcu, küfeci), 1, 24, 85, 155, 178, 179, 200
Potters, 68
Priest, 251, 265, 275, 278, 280, 283, 284, 292, 297, 321, 326, 352, 386
Portuguese community (Jewish), 261, 267, 268, 319
Portuguese merchants, 469
Premedi district, 291
Rabbi, 300, 338
Red Church. *See* Kızıl Kilise
Rise tradesman (pirinççi), 117, 118
Roasted chickpea sellers (leblebici), 79, 198
Rodosçuk. *See* Tekirdağ
Roma. *See* Gypsy
Rope makers (urgancılar), 15
Ruha. *See* Urfa
Rüstempaşa Mosque, 292

Sahhaf Muhyiddin neighborhood, 346
Şahhûban Garden, 209, 350
Şahkulu neighborhood, 350
Sailor (gemici), 7, 13, 29, 32, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 219
Sakız Island. *See* Chios
Sakira Franceşko Church, 328
Salonika, 7, 29, 287, 330, 374, 398
Salonika port, 29, 398
Salt mine (tuzla), 163
Salyâne (tax) 135, 137, 142, 143, 147, 149, 150, 345
Samarka community, 284
Samatya, 155, 376
San Basfiyan Church, 305
Sandal makers (çarıkçı), 96
Sante Ana Church, 328
Sante Marka Village, 349, 352
Saray-ı Atîk. *See* Eski Saray
Sarı Timurcu neighborhood, 310
Sarıbaş neighborhood, 293
Scrapmetal dealers (hurdacı), 103
Second-hand bookseller. *See* bookseller
Senyora community, 306
Seyyit Mehmed (Judge of İstanbul), 73
Ship, 7, 8, 13, 15, 16, 22, 32, 60, 104, 139, 152, 153, 199, 200, 214, 219, 243, 250, 253, 360, 365, 398, 404, 431, 432, 433, 440, 443, 446, 447, 450, 453, 454, 459, 460, 465, 477
Shipping guild (navlcı), 166
Shoemakers (haffaf, kavvâf, papuççu), 12, 51, 62, 70, 109, 128, 146, 185, 198, 299, 350
Short felt jacket (kebe) maufacturers, 170
Silk (ipek), 74, 201
Silk manufacturers (iplikçi, kazzâz), 122, 74
Silk thread manufacturers (ibrişimci), 220
Silk winders (ipek bükücü), 201
Sinan Paşa Kiosk, 155
Sivas, 109, 280
Snow-sellers (karcı), 84, 190
Sorbet sellers (şerbetci), 84, 114, 124, 190, 198, 213, 326, 375
Soup makers (çorbacı), 105, 107, 108, 148, 214, 299, 360, 457

Spice tradesmen (attar), 83, 131, 167, 168, 193, 198, 326, 371, 456
Spirits (arak, hamr), 5, 8, 11, 24, 25, 26, 31, 223, 237, 240, 241, 246, 254, 257, 262, 266, 277, 309, 358, 360, 363, 365, 368, 410, 411, 451, 470
Stout leather (kösele) tradesmen, 128
Straw weavers (hasırcı), 120, 127
Sultanahmet Mosque, 63, 72, 153, 355
Sultan Bayezit neighborhood, 31, 166, 275, 301, 352, 353, 355, 356, 449, 451, 462, 463
Sulu Manastır, 92
Sürmene, 122
Sürûri Efendi neighborhood, 230, 231

Şebinkarahisar, 294
Şeyh Ferhad neighborhood, 386

Tahta Kadı neighborhood, 369
Tahta Minare neighborhood, 307, 308, 316
Tahtakale, 94, 130, 131
Tailors (hayyat), 149, 150, 182, 198, 265, 317
Takyeci (night cap makers), 115
Tarabya. *See* Therapia
Taşbozoyanlı Church, 303
Tatavla. *See* Kurtuluş
Tavern (meyhane), 31, 246, 277, 285
Tavern keeper (meyhaneci, koltukcı), 5, 6, 11, 20, 25, 30, 31, 43, 45, 190, 266, 451
Tavşan Island, 250, 275
Tavuk Pazarı (Chicken Market), 114, 129
Tax farm (mukataa), 11, 15, 34, 44, 46, 58, 64, 147, 153, 154, 176, 184, 191, 193, 194, 198, 212, 214, 219, 223, 237, 238, 244, 246, 257, 272, 273, 293, 324, 329, 365, 370, 371, 373, 379, 380, 381, 384, 385, 400, 428, 456, 457, 467, 475, 477
Tekirdağ, 238
Tepedağ, 330
Therapia, 172
Tinner (kalaycı, yaymacı), 67, 142, 194, 277
Tomtom neighborhood, 414, 416, 456, 464
Tophane Kapısı (Tophane Gate), 172
Tophane, 21, 33, 144, 151, 167, 168, 172, 188, 214, 350, 354, 455, 456, 459, 477
Trabzon, 122, 269, 273, 279, 280, 373
Trapoliçe, 287
Tribe (aşiret), 372
Tripoli (Trablus), 447, 450, 454
Trotter tradesmen (paçacı), 100, 129, 183, 196

Unkapanı, 136, 444
Urfa, 372
Üsküdar, 17, 35, 44, 46, 106, 163, 197, 222, 237, 241, 243, 252, 257, 266, 270, 273, 279, 280, 332, 355, 357, 358, 372, 382, 389

Velvet tradesmen (kadifeci), 169
Vendors (bazarcı), 27, 131, 149, 172, 213
Venice, 103, 247, 253, 404, 408, 411, 426, 457
Vezneciler, 186, 192, 210
Vinegar tradesmen (sirkeci), 135, 143
Vlor, 457

Water sellers (saka), 57, 62, 65, 73, 78, 94
Wax tradesmen (ağdacı), 135, 143
Wheat, 34, 132, 156, 166, 195, 199, 404

Yağkapanı port, 148
Yahya Efendi neighborhood, 455
Yalakabad district, 190, 391
Yandan Hanan community, 296
Yassıada, 365
Yave (animal tax), 109, 234, 235, 241, 242, 252, 256, 260, 266, 273, 281, 365, 384
Yedikule, 86, 93, 105, 119, 197, 215, 216, 409
Yemiş İskelesi, 83
Yeni Cami, 70, 274, 281
Yeni Çarşı, 165
Yenikapı, 136, 155, 395, 396
Yeniköy, 309
Yenişehir, 107, 108, 330, 336, 369, 375
Yezvit Church. *See* Jesuit Church
Yoros, 279, 287, 352

Zeynelabidin Efendi (Judge of Galata), 350
Zeyrek, 184, 198, 282, 288, 299, 300, 314, 323, 324, 375
Zeytun community, 292

Modern küresel ekonomik sistemin gelişmeye başladığı 17. yüzyılda Doğu Akdeniz'de sosyo-ekonomik yaşamın kurumsal temelleri nelerdi? Bölge ekonomisinin geleneksel kurumları değişmekte miydi? 2003'te başlayan ve bu soruların yönlendirdiği bir veri derleme projesi, sağlıklı yanıtlar geliştirmeye yardımcı olacak özgün kaynaklar içeren bu çalışmayla sonuçlandı. On ciltlik bu yapıt, Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti ve Doğu Akdeniz'in ticari merkezi olan İstanbul'un o döneme ait 15 şer'i mahkeme defterindeki binlerce hükmün günümüz yazısına aktarılması, Türkçe ile İngilizce özetlerinin hazırlanması ve yedi ana başlıkta tasnif edilmesiyle ortaya çıktı.

Konu	*Cilt*
Loncalar ve Esnaf	1
Hıristiyan ve Yahudi Cemaat İşleri	1
Yabancılar / Foreigners	1
Ticari Ortaklıklar	2
Devlet-Toplum İlişkileri, Vergi Dahil	3-4
Vakıflar	5-6-7-8
Kredi Piyasaları ve Faiz Uygulamaları	9-10

In the seventeenth century, when the modern global economy began to take shape, what institutions governed socio-economic life in the Eastern Mediterranean? Were the region's traditional economic institutions in flux? This ten-volume set, the culmination of a data-gathering project started in 2003, presents original historical sources that can help to generate sound answers. The set contains transliterations, along with Turkish and English summaries, of thousands of cases found in 15 seventeenth-century Islamic court registers from Istanbul, then the capital of the Ottoman Empire and the commercial center of the Eastern Mediterranean. The cases are grouped under seven topical headings.

Topic	Volume
Guilds and Guildsmen	*1*
Communal Affairs of Christians and Jews	*1*
Foreigners	*1*
Commercial Partnerships	*2*
State-Individual Relations, including Taxation	*3-4*
Waqfs	*5-6-7-8*
Credit Markets and Uses of Interest	*9-10*

Kapak resmi: 1720 şenliklerine ait *Surname-i Vehbi*, y. 120b'den bir esnaf alayı tasvirinden ayrıntı (Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, A. 3593).

Cover illustration: Detail from Surname-i Vehbi *(c. 1720), f. 120b, showing a parade of guildsmen (Topkapı Palace Museum Library, A. 3593).*

KDV dahil fiyatı
34 TL

Modern küresel ekonomik sistemin gelişmeye başladığı 17. yüzyılda Doğu Akdeniz'de sosyo-ekonomik yaşamın kurumsal temelleri nelerdi? Bölge ekonomisinin geleneksel kurumları değişmekte miydi? 2003'te başlayan ve bu soruların yönlendirdiği bir veri derleme projesi, sağlıklı yanıtlar geliştirmeye yardımcı olacak özgün kaynaklar içeren bu çalışmayla sonuçlandı. On ciltlik bu yapıt, Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti ve Doğu Akdeniz'in ticari merkezi olan İstanbul'un o döneme ait 15 şer'i mahkeme defterindeki binlerce hükmün günümüz yazısına aktarılması, Türkçe ile İngilizce özetlerinin hazırlanması ve yedi ana başlıkta tasnif edilmesiyle ortaya çıktı.

Konu	*Cilt*
Loncalar ve Esnaf	1
Hıristiyan ve Yahudi Cemaat İşleri	1
Yabancılar / Foreigners	1
Ticari Ortaklıklar	2
Devlet-Toplum İlişkileri, Vergi Dahil	3-4
Vakıflar	5-6-7-8
Kredi Piyasaları ve Faiz Uygulamaları	9-10

In the seventeenth century, when the modern global economy began to take shape, what institutions governed socio-economic life in the Eastern Mediterranean? Were the region's traditional economic institutions in flux? This ten-volume set, the culmination of a data-gathering project started in 2003, presents original historical sources that can help to generate sound answers. The set contains transliterations, along with Turkish and English summaries, of thousands of cases found in 15 seventeenth-century Islamic court registers from Istanbul, then the capital of the Ottoman Empire and the commercial center of the Eastern Mediterranean. The cases are grouped under seven topical headings.

Topic	Volume
Guilds and Guildsmen	*1*
Communal Affairs of Christians and Jews	*1*
Foreigners	*1*
Commercial Partnerships	*2*
State-Individual Relations, including Taxation	*3-4*
Waqfs	*5-6-7-8*
Credit Markets and Uses of Interest	*9-10*

Kapak resmi: 1720 şenliklerine ait *Surname-i Vehbi*, y. 120b'den bir esnaf alayı tasvirinden ayrıntı (Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, A. 3593).

Cover illustration: Detail from Surname-i Vehbi *(c. 1720), f. 120b, showing a parade of guildsmen (Topkapı Palace Museum Library, A. 3593).*

KDV dahil fiyatı
34 TL